Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

FLAVII

IOSEPHI OPERA OMNIA

AD

Græcorum exemplarium fidem recognita emendatáq;.

Addita CHRONOLOGIA *non minus luculenta quàm necessariá.*

INDEX *præterea locupletissimus.*

Cum CAE S. Maiestatis priuilegio.

EX OFFICINA FROBENIANA
M D XXCII.

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

06/03/160

AD LECTOREM AMICVM TYPOGRAPHVS.

VM omnis institutio, vel singulorum hominũ ad beatam vitam cõtendentium, vel cœtuum formam in commune viuendi quẽrentiũ, præceptis constet, exemplisq;, amice Lector, cõsentire video in hoc sapientes, neutrum aliunde melius peti quàm è sacris literis: quas tanto tutius sequimur, quanto certiora sunt diuina oracula humanis opinionibus: quæ dispendiosis suis ambagibus nihil aliud ostendũt, quàm frustra id conatos summos quidem viros, sed humana sapientia præditos, quod non nisi à diuinis & numinis fauore adiutis præstatur: sine quo nec via salutis iniri, nec ineundæ eius modus aliis monstrari potest. Et quamuis vtraq; iam dicta ratio sit absolutior, si coniungantur: sicut ex ipsis liquet sacris literis, vbi tam legis primùm bene conditis hominum pectoribus à rerum opifice insertæ, mox exolescente paulatim eius memoria per eundem præconio Mosis in communem vitam reuocatæ, summaria capita, quàm hominum Deo carorum, vel priuatorum vel ducum atq; regum, gesta produnt: habent tamen hæ separatam etiam tractationem. Nam ante exortam Seruatoris legem homines quidam ingenioſi qui se philosophos nominauerunt, veritatem ceu per tenebras palpare aggressi, præcepta vitæ formandæ conati sunt tradere vnà cum dogmatibus ad felicitatem sectandam pertinentibus: alij res regum ac populorum mandauerunt literis, vnde magnam colligere liceat exemplorum copiam. Illorum lectio habita est præ cęteris vtilis, & re uera fuisset, si veritatẽ captatam potuissent assequi: nos in hoc feliciores, quibus sacræ literæ affatim repræsentãt quod illis obtingere non potuit, lectio non modo vtilis, sed & necessaria. Proxima vtilitas est in historijs, peculiari quadam voluptate ad sui cognitionem inuitantibus, vt ab his legẽdis pauci modo sint literati abstineant, cùm illa magis seria quibusdam aut non vacet euoluere aut non libeat. Sed delectu opus est in tanta historicorum varietate, si nolis operam & bonas horas perdere. sunt enim qui nihil aliud quàm ludunt, & aures animosq; otiosos demulcent in hoc tantum factis narratiũculis, quales sunt Heliodorus, Philostratus, & his antiquiores, sed nihilo grauiores Herodotꝰ & Ctesias ob nimiã mendaciorum licẽtiam dudum obliteratus, in quibus vix quicquã

probes præter facundiam. Doctiores sunt alij, vt imbuti philoso-
phia, sed magno discrimine. nam qui Epicureorum, aut Peripate-
ticorum non multo sanorum dum extat quodpiam pietatis dogmata
attinet sectam secuti sunt, pro suis affectibus multa prodũt tam in-
utilia, vt ne noxa quidem careant. quid enim bonæ rei potest expe-
ctari à tollentibus immortalitem animorum, & diuinam prouiden-
tiam? & hi ferè proponunt sibi celebranda quædam vasta verius q̃
magna ingenia, Xerxes, Alexandros, Cæsares. Plus bonæ frugis hau
rire licet ex accedentibus propius ad Academicos Stoicósve, qui
res laudatorum principũ aut populi Romani, præsertim illius pri-
sci, transtulerunt ad posteros, huius generis sunt, Plutarchus, Dio-
nysius, Xenophon, Polybius, & Latinorum aliquot qui sibi grauitatem
seu peculiarem vindicant. Sed longè vtilissima, nec inuenusta est sa-
cra historia, olim propter excellentiam & claritatem, sed maximè
propter certissimam sinceriss. q̃ veritatem, etiã profanis ex-
petita regibus, patrum priscorum mores, vitas, resq; tam domi quã
foris gestas continens: quique eius cõpendium scripsit, & vbi illa de-
sijt reliquam vsq; ad suam ætatem attexuit, Iosephus vir patriarum
literarum cognitione nemini suæ gentis secundus, externæ verò li
teraturæ studijs vel cum Philone conferendus, facundia pollens quæ
plus virium quàm fucorum habeat, nec minus philosophum quàm
historicum deceat: quem non est opus prædicare prolixius, quãdo
ipse satis ostendit qualis fuerit, modestissimè vitam suam scribens,
quæ nunc primùm in præsenti operum eius editione, legi potest à
Latinis hominibus. Huius scriptoris monumenta cum circũferrẽ-
tur, & passim ab omnibus suo merito terantur, Rufino vt titulus
polliceatur interprete, olim Græcæ linguæ cuidam peritissimo ac
Hystoriarum studiosissimo, nunquam persuaderi potuit antiquita
tes Iudaicas ab eo viro versas: vel quod nõ referrent peritum vtrius-
que linguæ hominem qualis Rufinus fuit habitus suo seculo: vel q̃
stilo belli Iudaici essent dissimiles. Id Antiquitatũ opus dudum an-
te ex officina meorum piæ memoriæ parentum prodierat, conflatum
ex duobus exẽplaribus mutilis, è diuersissimis petitis orbis tra-
ctatibus: bono tamen casu euenerat, vt vtrunq; egregiè suppleret la
cunas alterius: deinde verò multis requirentibus Latinam versionẽ
nouam, patris mei felicis, recordationis nec non aliorum amicorũ
hortatu, susceptа prouincia tyrocinium vertendi in eo scriptore po
suit, supra dictus vir ille industrius, qui cùm deprehẽdisset inter ver
tendum & multa in latinis deprauata, & quibusdã locis deesse ver-
sus non paucos, ea summa diligentia castigauit atq; suppleuit. Vt in

XVI. Antiquitatum libro cap. iuxta vulgatas editiones septimo, iuxta Græcorum distinctionem quàm ille sequutus est XI, desiderabatur integra pagina, & in calce eiusdem libri non multo minus: id cuius culpa acciderit incertum est, sic & in alijs paginis. Itaq; omnia ad exemplum Græci codicis accuratè distincta meliori fide ab eo reddita, stilo pleniore, nec rudiore tamen certè, iam ante habuisti, lector, nũc verò exemplis prius excusis feliciter expeditis vt & hãc nouam editionem tibi etiam gratiorem redderemus, compendij ergò, summa cũ diligentia CHRONOLOGIAM, ad caput vniuscuiusq; fol. ij. adiecimus, cum ex veterum, tum recentiorum scriptorum cõmentarijs, necnon scholia necessaria in communem rei literariæ vtilitatem recens concinnata. Cumq; præterea hæc Iosephi Antiquitatũ Latina conuersio, iuxta q Græcum exẽplar esset dissecta, antiquæ translationi capitum distinctione non consonaret, visum nobis est, vetustam diuisionem in studiosorum gratiam margini annotare, quo loci inde à scriptoribus ante hanc nostram æditionem citata, facilius mueniri possint: quod quidem more nostro fecimus, quo quicquid literis deditorum vtile iudicamus conducibile, vsque in medium proferre studemus.

Vale bene, & industriam nostram fauore mutuo amplectere.

TESTI

TESTIMONIVM D. HIERONYMI de Iosepho.

Iosephus Mathathię filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tito filio eius relictus est. Hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filioq; obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt. Et ob ingenij gloriã statuam quoq; meruit Romæ. Scripsit autẽ alios viginti Antiquitatũ libros, ab exordio mundi, vsq; ad decimumquartum annum Domitiani Cęsaris, & duos κατὰ ἀπίωνος aduersum Apionem grammaticũ Alexandrinum: qui sub Caligula legatus missus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum vituperationem gentis Iudaicæ cõtinentem scripserat. Alius quoq; liber eius, qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Machabæorũ sunt digesta martyria. Hic in decimo octauo Antiquitatum libro manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum Christum à Pharisæis interfectum, & Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum qui libẽter vera suscipiunt: plurimos quoq; tam de Iudæis quàm de gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cũq; inuidia nostrorum principum cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum dilexerant perseuerauerũt. Apparuit enim eis tertia die viuus, multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus: & vsq; hodie Christianorum gens, ab hoc sortita vocabulum, non defecit.

AVTO.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM
TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO, partim confutato, Ioſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poeta
Conon hiſt.
Demetrius Phalereus
Dius hiſt.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hæcatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Aegyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius.
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Policrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM Liber Primus.

Proœmium, quod cauſam Operis & ſummam complectitur. CAP. I.

A VI ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non unã neq; eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi uidentur; ſed plures, casq; multum inter ſe differentes. Quidam enim oſtentandæ eloquẽtiæ cauſa, gloriæq; ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorũ genus ſe applicant. alij, quò gratiã illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerũt, eum laborem etiam ſupra uires ſuſceperunt. ſunt, quos res ipſa compulit, ut quibus gerendis interfuerãt, ea ſcripto complexi in uulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognituq; dignas in obſcuro latére non ferrent, atq; ideo narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoq; ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res in eo geſtas, ac demum euẽtum, quæ omnia præſens ipſe didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis ueritatem deprauârunt. Præſens uerò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu nón iniucundũ fore. Complectetur enim uniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formamq; Reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, docere, unde primùm oriundi Iudæi, quàm uaria fortuna uſi, ſub quali legiſlatore ad pietatem cæterasq; uirtutes inſtituti, quibus bellis per tot ſecula geſtis, inuiti ad poſtremum contra Romanos bellum fuerint pertracti: ſed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud proprié dicato opere exorſus, uſq; ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut uſu uenit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quędam ac ſegnicies mihi inceſſit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traductũro: ſed fuerunt, qui cupiditate cognoſcendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, uir cùm omnis generis diſciplinarum, tũ uerò rerum geſtarum peritiæ cum primis auidus, ut qui ipſe in maximis negocijs & uarijs fortunæ caſibus uerſatus, in omnibus eximiã naturæ indolem præ ſe tuliſſet, incõcuſſumq; uirtutis ſtudiũ perpetuò retinuiſſet. Huic igitur morẽ gerẽs (ſicuti ſemper eorũ honeſtis ſtudijs aſsẽtiri ſoleo, qui ad aliquid utile aut honeſtũ inuitãt) & q̃ me mei pudebat, ſi uiderer ignauiã ſpecioſiſſimo labori ãteponere, uires animũq; reſumpſi: ſimul hac quoq; reputatione non leuiter permotus, quòd & maiores olim noſtri exteris ſua benignè communicauerunt, & Gręcorũ nõnulli res noſtras cognoſcendi ſtudium habuerunt. Itaq; inueniebã literis proditum, quòd Ptolemæus ſecundus eius nominis Rex, diſciplinis colligendisq; libris deditus, magnoperè contẽderit legem noſtram, eiusq; inſtituta, & uiuendi formam præſcriptam, in Gręcum eloquium transferri. Eleazarus autem, Pontificum noſtrorũ nemini uirtute ſecundus, Regi hanc utilitatem non inuidit, reclamaturus omninò, niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honeſtas non celare. Proinde mihi quoq; conuenire duxi, ut & Pontificis noſtri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque Regis illius multos perſimiles putarem, quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neque enim totam ſcripturam adeptus eſt ille, ſed Legem ſolam ei tradiderunt Interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſſi fuerant. Sunt autem innumera ſacris literis prodita, ut quæ quinq; millium annorum hiſtoriam in ſe complectantur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus, uaria belli fortuna, multa Imperatorum præclara facinora, multæ rerum pu-

Hiſtoriæ conſcribẽdæ cauſæ uariæ.

B *Ioſepho quæ huius hiſtoriæ contexendæ cauſa.*

Operis huius argumentum.

C *Lingua Græca cõſcriptũ hoc opus à Ioſepho. Epaphroditus.*

D *Iudæi exteris ſua benignè cõmunicarunt. Ptolemæus Philadelph. hebraicas leges i græcũ ſermonẽ trãſferendas curauit.*

Lex Moſaica & LXX. Interpretib. græco ſermone donata anno Mũdi 3704. & ante Chriſtũ natum 267.

Huius historiæ utilitas.

blicarum mutationes. In uniuersum autem ex huius potissimùm historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei uolũtati obsequuntur, & leges benè latas transgredi uerentur, omnia prosperè succedũt supra quàm credi possit, & felicitatis illis præmium à Deõ proponitur. quòd si ab illarũ diligenti obseruatione discedant, neq; consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorum opinione conatus in calamitates immedicabiles desinũt. Quapropter iam nunc lecturos hæc uolumina adhortor, ut Deo mẽtem adhibeant, & legislatorem nostrum probent, num naturam Deo dignam animaduerterit, & uirtuti eius conuenientes semper actiones assignauerit, puramq; suam narrationẽ ab omni, qualis apud alios est, fabularum uanitate conseruauerit: tametsi quãtum ad longitudinem temporis, rerumq; uetustatem attinet, impunè poterat quælibet mendacia confingere. Fuit enim ante annos bis mille, cùm ad tot retrò secula etiam Poëtæ ne deorũ quidem suorum natales, nedum mortalium leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hęc omnia procedẽs oratio accuratè suo quæq; ordine docebit, ita ut nos facturos sumus polliciti, neq; subtrahendo quicquã, nec addendo. Gæterùm, quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat, qui factum sit, ut quũ Operis inscriptio res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionẽ spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd uir ille ante omnia necessarium existimauit, uel uitam suam rectè dispositurus, uel alijs leges posituro, ut in primis naturæ Dei cognitionẽ habeat, atq; ita contemplatis eius operibus, egregium illud exemplar imitari, quantum in suis uiribus est, & sectari conetur. alioquin absq; hac cõtemplatione neq; legislatorẽ ipsum unquam bonam mentem sibi paraturũ, neq; scripta eius ullum momentum ad uirtutem auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus, cùm sit parens omnium ac dominus, omniaq; contineatur, eis quidem qui se sectãtur, felicem uitam donat: qui autem à uirtutis tramite digrediũtur, illos magnis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere uolẽs, non à pactis aut conuẽtis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos quòd in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequẽtes, facilè deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaq; alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos uerbis transtulerũt, atq; hoc pacto hominibus malis magnum incitamentũ ad maliciam addiderunt. at noster legislator postcaq̃ puram putam uirtutem habere Deum docuisset, cẽsuit pro se quẽq; adniti oportere, ut in partem eius aliquam peruenire possit: in eosq; qui neq; sapiũt hæc, neq; credunt, seuerissimè animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum uolo Lectorem hæc nostra examinare. namq; sic considerantibus nihil uel absurdum, uel Dei magnificentia & benignitate indignum esse uidebitur. omnia enim summa concinnitate iuxta Vniuersi naturam sunt disposita, partim ita ut dignum erat à legislatore obscurè indicata, partim decentissimis allegorijs conuestita, partim etiam disertè expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singillatim considerare uellet, sublimis inde & ualde Philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis, quæ nunc tractamus, ut illa quoque perscribantur, operam dabimus: nunc ad rerum seriem uertemus stylum, præmissis, quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus sita, ut inuenimus, transsumpta, in hũc fermè modum se habent.

Kibortatio ad Lectorem.

De Mosis sapiẽtia.

Legislatorum norma.

Mosis & aliorũ legislatorum differẽtia.

Homo pulcherrimum Dei in terris opus.

Præfationis epilogus.

Ann. Mũ. 1. Ante Christum natum 3970.

Mundi creatio, & elementorum dispositio. CAP. II.

I. Caput, seu sectio uetustæ diuisionis.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non ueniret, alta caligine tecta, spiritusq; eam supernè permearet, lucem Deus fieri iussit: qua facta, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctẽ, illã uerò diem appellauit, uesperè & mane uocabulo exordijs lucis & quietis indito. Atq; hęc quidẽ prima dies extitit: Moses aũt unam eam dixit. Cuius causam possem equidẽ & nũc reddere: sed quoniã promisi me omniũ causas proprio uolumine cõscriptas editurũ, in illud tempus hãc quoq; rationẽ differam. Posthæc secũda die cœlum uniuersitati rerũ superimposuit, discretũ à cæteris, & seorsum per se collocatũ, glacieq; circumpactũ, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuãdam aptè temperatũ. Tertia uerò terrã statuit, mari undequaq; circũfusam: eademq; die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta uerò cœlum sole ac luna, alijsq; sideribus exornauit, manda-

Gen. 1. Primi diei opus.

Secundi diei.

Tertij.

Quarti.

A mandato eis dato, ut ſuo motu & meatu temporũ anni reuolutionem manifeſtè indicarẽt. Quinta uerò die animantia, tum natatilia, tum per ſublime uolantia, per altũ perq; aërem dimiſit, copulata priùs & ad congreſſus genituræ cauſa comparata, quò genus eorũ creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autẽ die quadrupedum genus condidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac uerò hominem etiam finxit. atq; ita mundum ſex omninò diebus, & omnia quæ mundo continentur, Moyſes facta eſſe dicit. Septima autem requieuiſſe Deum, & ab operibus ceſſauiſſe, quamobrẽ etiã nos uacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellãtes eam Sabbatum: quę vox requiem Hebręorũ lingua ſignificat. Quinti. Sexti. Septimi diẽ quies. Sabbatum.

QVINETIÃ naturã interpretari poſt ſeptimã diem Moyſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modũ diſſerẽs: Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitq; in eum B ſpiritum & animam: homo autem hic uocatus eſt Adamus. ſignificat aũt hoc Hebręorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis .n. eſt virgo terra & uera. Statuit autem Deus coram Adamo animaliũ genera, tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoq; nominantur. Videns autẽ Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ, (nondũ enim erat) mirantemq; quòd reliquę animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta una exemta, mulierẽ ex ea formauit: moxq; ut eſt adducta, ex ſe producam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebręorũ lingua uocatur mulier. huius aũt nomen erat Eua: id ſignificat matrem omnium uiuentium. Narrat pręterea, Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni uiuenti ſtirpe: & in his fuiſſe arborem uitæ, & aliã ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hunc hortum cùm introduxiſſet C Deus Adamum cum fœmina, iuſsit eos ſtirpium curam habere. Rigatur autẽ hic hortus ab uno amne, uniuerſam incircuitu terram luſtrãte, qui in quatuor partes finditur. Horũ qui Phiſon nominatur (ea uox multitudinẽ ſignificat) ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat: Græcis Ganges appellatus. Euphrates aũt & Tigris in rubrum mare exeũt; quorum Euphrates uocatur Phora, id ſignificat uel diſperſionem, uel florem. Tigris autem Diglath, quod interpretatur auguſtus ſimul & uelox. Geon autẽ AEgyptum mediam ſecat: id nobis ab oriente exorti ſignat, quem Græci Nilũ appellant. PORRO Deus Adamum & uxorem de cæteris ſtirpibus guſtare iuſſit, una arbore ſcientiæ ſolùm illis interdixit: prę- III. monitis, ſi attigerint, exitium eis affuturum. Cùm autẽ per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cũ Adamo ac fœmina degeret, inuidebat eis fe- D licitatem uenturam, ſi iuſſis Dei parérent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mãdata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri ut de arbore ſcientię guſtaret, aſſeuerãs ineſſe ei uim dignoſcẽdi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloq; deteriorem diuina uitam acturos. atq; hoc pacto mulierem ſubuertit, ut mãdatum Dei cõtemneret: quæ guſtato arboris fructu, ciboq; hoc delectata, etiã Adamo uſum eius perſuaſit. iamq; ſe nudos ſentiebant, & de tegmẽto ſibi diſpiciebãt. arbori enim acuminis & cogitandi uis inerat. Folijs igitur ficulneis ſeſe texerũt: atq; ita cõcilatis pudẽdis, uidebantur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo priùs carebãt. Deinde cùm Deus in hortũ ueniſſet, Adamus antea familiariter cũ Deo colloqui ſolitus, cõſcius ſibi iniuſticiæ ſecedebat. Deus aũt miratus cauſam, ſciſcitabatur, quid ita priùs delectatus ſua cõſuetudine, nũc fugitaret ac latitaret? Illo uerò tacẽte præ cõſcien- E tia, non ſeruati præcepti, Deus ita infit: Equidem proſpexerã uobis, quomodo uitam felicẽ omniſq; mali expertẽ uiuereti, nulla noua cura in animo ſolicitati, omnibus quæcunq; ad uſum ac uoluptatem conferunt, ſua ſponte uobis proueniẽtibus, mea prouidentia, citra omnem ueſtrũ laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes uos neq; ſenectus celeriter opprimeret, & uita diuturna longè proferretur. At nũc hanc meam ſententiam uiolaſti, mandato meo contempto. non enim propter uirtutem taces, ſed propter malam conſcientiam. Adamus aũt excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in uxorem referens, & dicens, ab illa deceptũ ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eũ, quòd muliebri conſilio ceſſiſſet: terramq; poſthac fructus ſponte non editurã dixit: laborãtibus autẽ & opere attritis alia daturam, alia negaturã. Euam autẽ parturitionibus & hoc F genus doloribus caſtigauit, eo q; ipſa à ſerpente decepta, Adamũ eiſdem dolis illectũ in calamitates conieciſſet. Quin & ſerpenti uocem ademit, iratus ob maliciã, qua erga Adamum fuerat uſus: uenenũq; linguæ eius indidit, & hoſtẽ eorũ declarauit: admonuitq; caput eius plagis impetendum eſſe, tum quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum q; ipſa bęſtia hoc pacto facillimè ab ulciſcẽtib. opprimẽdus eſſet: pedibusq; priuatũ, fecit humi in ſpiras ſerpere. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliã regionem tranſtulit.

Eua omnium uiuentium mater. Paradiſus. Vitæ arbor. Scientiæ arbor. Paradiſi amnis partes quatuor, 1. Phiſon, Ganges. 2. Euphrates, Phora. 3. Tigris, Dilath. 4. Nilus, Geon. Præceptum, ſcientiæ arboris guſtus interdictus. Serpens Euam tentat. Euæ & Adami lapſus. Dei cum Adamo colloquium. Adamus iram Dei deprecatur. Adami pœna. Euæ pœna. Serpentis pœna. Semen mulieris, hoc eſt Chriſtus, cõteret caput ſerpentis, Gen. 3. Adamus cũ Eua paradiſo ejicitur.

IV.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus uſq; ad diluuium. CAP. III.

Gen. 4.

A. M. 15. Ante Chri. natũ 3956. *Cain natus putatur.*

A. M. 30. Ante Chri. natũ 3941. *Abeli natiuitati aſſcribitur. Paſtio. Aratio inuẽta.*

A. M. 70. *uel (ut alij)* 100. Ante Chri. natũ 3901. *uel (ſecũdum alios)* 3871. *Sacrificium Caini & Abelis. Abel interficitur. Dei cum Cain colloquium. Caini fratricidiũ punit Deus. Naida. Cain poſt Dei caſtigationẽ peior effectus. Mẽſuræ ut põderis excogitata. Agrorũ termini. Vrbium extructio. Enoſa urbs prima. Caini ſoboles. Enoſus. Iaredus. Malaleel. Mathuſala. Lamechus. Iobel. Paſtoralis uita. Muſica. Res militaris. Ferraria. Caini ſoboles ſceleratа.*

A. M. 930. Ante Chri. natũ 3041. *Adamus moritur: ætatis itidẽ 930. Sethus, eiuſq; poſteri. Sideralis ſcientia. Cœleſtium rerũ cognitio columnis duab. inſcripta.*

NAti ſunt autem & eis filij mares duo. horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur Acquiſitio: Abel autẽ ſecũdus, ea vox Luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſq; ſtudijs intenti erant. Abel iuſticiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deum præſentem ratus, uirtuti operam dabat. paſtoralis autẽ eius erat uita. Cain uerò, quum alioquin etiã peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terram quoq; arare primus excogitauit: ac fratrẽ etiam interemit tali de cauſa. Quũ uiſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborũ fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificiũ Deo fuit acceptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per uim quandam à natura extorſerat. ideo Cain ægrè ferens præiatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem: & cadauere eius abdito, rem clam fore putabat. Quo cognito Deus uenit ad Cain, rogans de fratre, ubinam eſſet? multis .n. diebus ſe non uidiſſe cum, quẽ reliquo omni tempore cum ipſo uerſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habẽs quod reſpõderet Deo; primùm ſe quoq; demirari ait, quî factũ ſit, quòd frater nuſquã compareat. Inſtãte uerò Deo, & accuratius inquirẽte, iam commotior, negauit ſe pædagogũ aut cuſtodem eſſe fratris, aut rerum eius. Hîc iam Deus coarguit Cain parricidij, mirari ſe dicens, q̃ negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet. & ſupplicij quidem quod cæde cõmeruerat, ei remittit, ſacrificio placatus ne grauiùs in ſupplicẽ ſęuiret: ſed eum execrabilem reddidit, ſeq; poſterorum ſeptimã progeniem puniturũ eſt cõminatus: & ex illa regione extorrem unà cum uxore fecit. Illo autem timente, ne obuersans in feras incideret, atq; ita periret, ſecurum eſſe iuſſit quod ad hoc periculum attinet, & impauidè terras omnes peragrare: & ſigno ei indito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autẽ multas regiones unà cum uxore emenſus, tãdem Naida cõſedit, (id loci nomen eſt) atq; illic ſedem fixit, ubi etiã liberos procreauit. Cęterùm tanti abfuit ut hac caſtigatione in melius uitam mutauerit, ut peior etiam ſit factus, omnibus uoluptatibus uel cum aliorum iniuria indulgẽs: & facultates domeſticas per uim ac rapina accumulans, accitis undecũq; latrociniorum & nequitiæ ſocijs, magiſter illis ad facinora iam uitã eſt effectus. Adhæc ſimplicem hactenus uiuẽdi rationem, excogitatis menſuris & põderibus, immutauit, priſtinamq; ſinceritatem & generoſitatem ignaram taliũ artium in uerſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, urbemq; extructam & cõmunitam coactis in unum domeſticis inhabitandam tradidit, Enoſæ nomine impoſito, ab Enoſe liberorum natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malaleel, & ex eo Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta ſeptẽ; ex duabus ſuſceptos uxoribus, Sclla & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtoralẽ uitam anauit. Iubal uerò germanus eius, muſicæ operam dedit, pſalteriumq; & citharam inuenit. Thobel autem unus ex altera uxore prognatorum, uiribus excellens, rem militarem egregiè tractauit, cuius artibus quæ ad corporis uoluptates pertinerent, ſibi comparauit. quin & ærariam primus eſt commentus: & filiæ factus eſt pater unius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuinarum rerum peritus, uidẽs pœnas ſe exoluturum parricidij à Caino perpetrati, uxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterùm ſuperſtite etiã tũ Adamo, Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dũ poſterior quiſq; fit deterior: nec ſolùm imitatur priorũ uitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrocinijs temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auarè & ſuperbè inter ſuos uiuebant. Adamus autem, qui primus è terra factus (ut ad illuminatio noſtra recurrat) poſtea quàm Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædẽ ſolum uertiſſet, liberis operã dedit: quòd magno prolis deſiderio teneretur, annos iam natus triginta ſupra ducẽtos: quibus cùm acceſſiſſent ſeptingẽti, tandem uita defunctus eſt. ex huius liberis, quos cõplures habuit, fuit etiã Sethus. Sed quia de alijs nõdum eſſet narrare, de ſolius Sethi poſteris diſſeram. Hic educatus, ubi eò ætatis uenit, ut iam quod rectũ eſt diſcernere uaceret, uirtutis ſtudijs ſe dedidit: & cùm ipſe uir optimus euaſiſſet, etiã nepotes ſui imitatores poſt ſe reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi, & patriam abſq; ſeditione incolebant, in perpetua felicitate uitam exegerunt: & ſideralem ſcientiam ac cœleſtium rerũ cognitionẽ excogitauerũt. ne autẽ inuenta ſua ex hominum noticia dilaberentur, & priùs perirent quàm pernoſcerẽtur, ſcientes Adamũ uniuerſalem rerum interitum præcinniſſe, unum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis, una latericia, altera lapidea, utriq; ſua inuenta inſcripſerunt: ut ſi latericiam diluuio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam

A piam faceret, & quæ inſcripta continebat, ſpectanda exhiberet, * aiunt enim lapideam illã ab ipſis dedicatam, quæ noſtris temporibus extat in terra Syriæ.

* *Hic locus in Græco mutilus eſt, & ſententiã hanc eſſe puto: uel lapidea igne abolita, maneret latericia. Manet autẽ lapidea ad hũc diem in Syria.*

De diluuio: & quomodo Noe in arca cum familia ſeruatus, habitârit in campo Senaar. CAP. IIII.

TN hunc modũ per ſeptem generationes perſeuerauerunt, unũ Deum colẽtes, omniũ rerum dominum; ſemperq; uirtutis reſpectũ habentes. Procedente dein tempore à patrijs inſtitutis degenerârunt, neq; humana iura ſeruantes, neq; IXo cõſuetos honores perſoluẽtes. & qui priùs certatim uirtutẽ exercuerãt, poſtea duplo maiore ſtudio malitiã conſectabãtur: atq; ita Deũ infenſum ſibi reddiderũt. nam multi angeli Dei cùm mulieribus congreſſi, progeniẽ procreauerũt inſolentẽ, & fiducia roboris omne ius & fas contemnentẽ: quorum facinora non abſimilia his quæ de Gigantibus Græci memorãt, poſteritati ſunt tradita. Noë aũt facta eorũ moleſtè & indignè ferens, ſuadebat ut in melius mẽtem ac opera ſua tranſmutarent: uerùm cùm uideret illos ſibi nõ parẽre, totóſq; uitiorum dulcedini ſuccumbere, ueritus nẽ & ſe & familiam ſuã interimerẽt, ſecedẽs cum ſuis in aliã regionẽ migrauit. Et Deus uirtutis delectatus, non illorũ ſolùm malitiam damnauit: ſed cùm decreuiſſet uniuerſum humanum genus extinguere, aliudq; nouũ & à uitijs purum inſtaurare, primùm uitam eorum breuiorẽ ſpacio circumſcripſit: & abrogata longæuitate, intra centum & uiginti annos coërcuit, deinde continentem terram in pelagi faciem tranſmutauit, atq; ita genus illud aboleuit uniuerſum. Noë autem ſolus eſt ſeruatus, diuino oraculo uiam euadendi & rationem edoctus talem: Arcam quatuor contignationum extruxit, lõgitudine cubitorũ CCC. latitudine L. patentem in altum cubitos XXX. In eam cum matre liberorũ ſuorum, eorũq; coniugibus cõſcendit: impoſitis priùs quæ ad uitã ſuſtẽtandam forẽt uſui, & omne genus animãtibus ad ſeminarium conſeruandũ iugarim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdã ex his ad ſeptenarium uſq; numerũ. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis, contrà omnem uim tempeſtatum, & undarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noë cum familia, gentis ſucceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autem Enochi fuit, filij Iaredi, Malalhelo geniti: qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat, Enoſi filio. Enoſus uerò Sethi filius erat, Adami nepos. Contigit autẽ hæc uaſtitas anno principatus Noë ſexcenteſimo, menſe ſecundo, qui Dius à Macedonibus uocatur, ab Hebræis Marſonane. ſic enim AEgyptij diſtinxerant annum. Moſes autem Niſan, qui eſt Xanthicus, mẽſem primum in ſuis Faſtis ordinauit; quòd in eo Hebræos ex AEgypto eduxiſſet. eũdem etiam omniũ quæ ad rem diuinam pertinerent, exordiũ fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum uenaliũ, reliquamq; diſpenſationẽ anni attinet, nihil de priſtino ritu innouauit. Vim aũt imbriũ cœpiſſe ait uigeſimaſeptima iam dicti menſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis milleſimũ ſexcenteſimũ quinquageſimum ſextum. hoc ſpaciũ temporis relatum eſt in ſacros codices, diligenter annotantibus illius temporis hominibus illuſtriũ uirorum tam natales quàm obitus. Adamus ſiquidem, qui nongentos & triginta uixit annos, cùm eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum. qui dum duodecim & nongentos uixiſſet ãnos, Cainano filio ſuo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centeſimo nonageſimo. hic uixit annos quinque & nongentos. Cainan cùm uixiſſet decem & nongentos annos, Malahelem filium reliquit, quem genuit anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo. Is Malahel cùm uixiſſet quinq; ac nonaginta & octingẽtos annos, defunctus eſt, Iaredum filium relinquẽs, quem genuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet annorum: uixitq; annos nongẽtos ſexaginta duos. Huic Enochus filius natus, cùm ſexaginta duorum & centum annorum pater eius exiſteret: qui exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: unde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Mathuſala autem Enochi filius, centeſimo octogeſimo ſeptimo ei natus anno, Lamechum filium habuit, qui uixit annos ſeptingentos octoginta duos: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta nouem. Lamechus autem cùm habuiſſet principatum annis ſeptingentis ſeptem, Noë filiũ ſuum rebus præfecit: qui de Lamecho natus eſt, agente ahnum ætatis ſecũdum & octogeſimum, quiq; nongentis annis rerũ adminiſtrationi præfuit. Hi anni in unam ſummã contracti, ſupraſcriptum temp⁹ conficiunt. Non ſunt autem diſquirendi obitus uirorum illorum: cum liberis enim nepotibuſque ſuis uitam extendebant: ſed natales tantùm eo-

B

C

D

E

F

Vita hominum 120. annis circumſcripta.

Diluuium.

Arcæ Noæ fabrica.

Noe genealogia.

Diluuij tempus.

A.M. 1656. Ante Chri. natũ 2315.

Niſan uel Xanthicus, (qui nobis eſt Aprilis) Moſi primus mẽſis.

Cõputatio hæc ab Hebræis & LXX. Interpretibus nihil recedit.

Enochi finis in ſacris literis non inuenitur deſcriptus.

Diluuij duratio & deſcriptio. Gen. 7. 8.

nam in hac ratione ſunt ſpectandi. Cæterùm Deus ſigno dato imbres emiſit: qui cùm quadraginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua ſuper terrã extitit: quæ cauſa omnem ſalutem ademit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent: centeſima autem & quinquageſima die, poſtquam pluere deſijt, tandem cœperunt aquæ ſidere, menſe ſeptimo, ſeptimo die mẽſis. Stante deinde arca in uertice montis cuiuſdã in Armenia, ſentiens hoc Noë, aperuit eam: & uidens circa ipſam aliquãtulum terræ, meliore ſpe cõcepta quieuit, mox poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit coruũ, cupiẽs cognoſcere ſi qua alia parte terrarũ aquæ deceſſiſſent, ut tutò exſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſtagnare, ad Noë eſt reuerſus, is poſt ſeptem dies colũbam ad explorandũ terræ ſtatum emiſit: quæ cùm lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquam alios ſeptem dies expectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo uictimis, epulabatur unà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armenij fecerunt. ibi enim ſeruatæ arcæ reliquias adhuc oſtẽdunt Armenij. Huius autẽ diluuij & arcæ meminerũt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus narrans enim de hoc diluuio, ſic ferme ſcribit: Fertur aũt & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordyçorum ſupereſſe, & quoſdam bitumẽ inde abraſum ſecum reportare: quo maximè uice amuleti loci eius homines uti ſolent. Meminit horum & Hieronymus AEgyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit: & Mnaſeas, & alij plures. quin & Nicolaus Damaſcenus lib. CVI. de his rebus narrat in hęc uerba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quendam arcã uectum in huius uertice heſiſſe, ac reliquias lignorũ eius longo tempore durauiſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiã Moſes ſcribit Iudęorũ legiſlator. NOE autem ueritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terrã inundaret, uictimis incẽſis precabatur ut in poſterũ priſtinus rerũ ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam uniuerſum animaliũ genus in ſalutis periculũ adduceretur: utq; affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocẽtibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe uoluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore, & grauiùs damnatos, ſi non in uniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néue ullam poſthac tantam iram cõtra terram conciperet: ut operibus ſuis eam excolerent, & urbibus extructis feliciter uitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremã ſenectutem longæuitatemq; qualis maiorum ſuorum fuerat peruenientes. HIS precibus finitis, Deus iuſticia uiri delectatus, uotis eius annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malicia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet homines, nunquam in hanc uitam eos introducturum fuiſſe. potius enim eſſe, ne dare quidem uitam, quàm eos, quibus dederis, perdere. Sed continuis, inquit, contumelijs, quibus pietatem mihi debitam uirtutemq; uiolabant, coëgerunt me uindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracundè pœnas peccatorũ exacturus, præſertim te deprecatore. Quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob uim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamen, ut ab humana cæde puras manus abſtineatis: & qui contrà fecerit, ſeuerè puniatis. Aliorum animalium uſum ad uolũtatem apperitumq; ueſtrum permitto. dominos enim uos feci omnium tam terreſtrium quàm natatilium, & eorum quæ per ſublime feruntur, abſque ſanguine: nam in hoc ineſt anima. Arcus cœleſtis ſignum uobis erit ceſſaturæ meæ iaculationis. nam irim, arcum eſſe Dei, apud illos ſancitum eſt. His mandatis & promiſſis Deus abijt. NOE autem cùm poſt diluuium ſuperuixiſſet CCCL. annos, totumq; hoc tempus feliciter exegiſſet, defunctus eſt, expletis annis in uniuerſum DCCCCCL. Nec eſt, cur aliquis præſentẽ uitam, annorumq; eius paucitatem cum priſcorũ rebus conferendo, fidem nobis abroger: aut quia nunc eam non peræquè prorogari uidet, coniecturam hinc de illorũ longæuitate faciat. Illi n. Deo chari quum eſſent, ipſiusq; recens etiam tum opificium, & commodiore uictu ad diuturnitatem uterentur, meritò per tam multos annos uiuebant. Præterea tum propter ſtudium uirtutis, tum propter utilitatem inuentarum artium, ut Aſtronomiæ ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus eſt uitam: quarum certitudinẽ aſſequi non poterãt, ſi minus DC. annis uixiſſent. ex tot enim magnus annus conſtat. Atteſtantur autem mihi omnes, qui uel apud Græcos uel apud Barbaros antiquitates literis prodiderũt. Namq; & Manetho AEgyptia-

Corum ex arca emiſſionem & Columbæ.

Noe ex arca egrediturſacrificat. Apobaterion, locus.

Beroſi de diluuio teſtimonium, & Nicolai Damaſceni.

Baris mons.

VI. A.M. 1658. Ante Chriſtum 2313.

Noe ſacrificium & preces. Gen. 8.

VII.

Deus à Noë exoratur. Homo ſibi ipſe, non Deus, interitus autor.

Fœdus Dei cum Noe.

Humana cædes prohibetur.

Animalium uſus permittitur.

Arcus cœleſtis, ſeu Iris, ſignũ fœderis inter Deũ & Noe.

VIII.

Noe ætas 950. anni.

Antediluuiani eorum longæua.

Annus magnus quo numero cõſtet.

A prianum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Aegyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoq; cũ Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos uitam produxisse. De his igitur quisq; ut sibi uisum fuerit, accipiat.

A.M. 1758. Ante Chri. natũ 2213.

De turri Babylonica, deq; linguarum mutatione. CAP. V.

TRes uerò Noë filij, Somas, Iapetus & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus, planiciem habitare cœperunt: & alijs recenti etiam tũm cladis memoria pauidis, nec audẽtibus à celsioribus locis descendere, idem faciendi autores & exemplum fuére. Campo quem primùm colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cęterùm Deo iubẽte ut propagãdi multiplicandiq; generis gratia colonias deducerẽt, ne inter se discordias exercerẽt, sed multam terrã colẽdo frugũ copia frue rentur; homines rudes non paruerũt. quamobrẽ calamitatibus implicati, offensum illum errore suo fuisse experti. Cùm enim florerent inuẽtutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi uerò non putãtes se ipsius benignitate præsentibus cõmodis perfrui, illamq; felicitatem suis uiribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et, quod peius erat, cõsilium de colonijs, non fauorẽ numinis, sed insidias interpretabantur, uidelicet quò facilius dispersi possent opprimi. A D. superbiam aũt Deiq; contẽptum excitabat eos Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noë, uir audax & manu promptus: docẽs, non Deo, sed propriæ uirtuti præsentẽ felicitatẽ eos debere. atq; ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat, ratus fore ut homines ad se deficerẽt à Deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerẽs contra nouũ aliud diluuiũ intentantem. Turrim enim se exędificaturũ, excelsiorẽ quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorũ interitum ulturũ. Vulgus autem facilè Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus Deo cedere: atq; ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilq; sibi ad diligentiam reliquum facientes. Cumq; ingens esset operarum numerus, surgebat opus supra quàm sperasset aliquis. Crassitudo autem erat tanta, ut proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum uæsaniam uidens Deus, delere quidem omnes noluit, quãdo ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerant: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum uariatis, ita ut ob diuersitatem sermonis mutuò se nõ intelligerẽt. Locus uerò turris nunc Babylon uocatur, propter cõfusam linguam, quæ priùs omnibus ex æquo clara fuerat. nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déq; linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his uerbis: Cùm uniuersi homines uno eloquio uterentur, turrim ædificauerunt quidam excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij uerò procellis immissis turrim subuerterũt, & suã cuique linguam dederunt: quæ causa fuit, ut urbs ea Babylonis uocabulum acceperit. De loco aũt qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

IX. *Nabrodes, siue Nemroth, Dei contemptus autor. Gen. 11.*

Turris Babel cõstruitur.

Linguarum confusio.

Babel.

Sibyllæ testimoniũ de turri Babel.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint. CAP. VI.

ILlinc deinde dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum colonijs nusquam non deductis: & quò quenque sors & Deus tulit, eam terram cum suis occupauit, ut tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerẽtur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traijcerent. Porrò gentiũ quędam adhuc seruant deriuatam à suis conditoribus appellationem: quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem uocem sunt uersæ, Græcis potissimùm talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis ueterem locorum gloriam sibi usurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dumq; tanquã ab ipsis originem ducerent, mores quoq; proprios in illas inuehunt.

X. *Gentium nomina unde.*

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.

RAnt aũt Noë filiorum liberi, in quorũ honorem gẽtibus nomina imposuêre, ut quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio, filij fuerunt septem. Horũ sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, pertinẽt in Asia ad amnem usq; Tanaim, in Europa usq; Gades, in terris hactenus uacuis occupatæ:

XI. *Gen. 10. Iapheti posteri.*

Galatæ unde oriundi. quo factum eſt, ut ipſorum nomina gentibus imponerẽtur. Quos enim nunc Græci Galatas uocitant, Gomarenſes olim dictos, Gomor cõdidit. Magoges uerò Magogarum à ſe denominatorum fuit autor, qui ab ipſis uocãtur Scythæ. Ex alijs Iapheti filijs Iauane & Madõ, ab hoc Madæi deſcẽdunt, Græcis Medi nominati: à Iauane uerò Ionia, torumq; Græcorum genus. Et Thobelus Thobelis ſedem dedit, qui nunc ſunt Iberi: & Meſchini à Meſcho autore appellantur. Cappadocum .n. appẽllatio nõua eſt, ueteris aũt ueſtigiũ adhuc ſupereſt. Vſus enim eſt apud eos hodie quoq; Mazaca, ſatis indicans intelligere uolenti, hoc priſcũ fuiſſe genti nomen. Thires aũt Thiras de ſe uocauit, quorũ fuit princeps: eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filijs ſunt inſtitutæ. Gomaris autẽ, trium liberorum parentis, unus filius Aſchanaxes originem Aſchanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates uerò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammanis, quos Phrygas Græcis libuit uocare. Iauanis item trium filiorum unus Aliſas Aliſæis, ut originem, ita nomẽ dedit, qui hodie ſunt AEoles: pariq; modo Tharſenſibus Tharſus. Sic .n. olim appellabatur Cilicia: cuius rei ſignum eſt Tharſus urbium eius celeberrima, cæterarumq; princeps, prima nominis litera in Tau mutata. Porrò Chetimus inſulam occupauit, tũc Chetimam, nunc Cyprũ. quo factum eſt, ut tum inſulas omnes, tum pleraq; loca maritima Hebræi gentili uoce Chetim ſignificẽt. atteſtatur mihi una è Cyprijs urbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim uocatur ab his qui in græcum ſonum uocabulum detorſere, ne ſic quidem abludens à Chetimi nomine. Tot gentium fuêre principes Iapheti filij nepotesq;. Cæterùm, quod Græci fortaſſis ignorant, priùs dicam, deinde cœptam narrationem proſequar. Nomina iſta decoris cauſa in græcam formam mutata ſunt ad aurium uoluptatem. noſtrates enim huiuſmodi forma non utuntur: ſed eandem apud nos perpetuò ſpeciem obtinent, nec terminationem uariant. Nochus enim Noë uocatur; eaq; forma nullam uariationem admittit.

Gomaris filiorũ progenies.

Iauanis filiorũ genus.

Tharſus Pauli Apoſtoli patria fuit: Actor. 9.

Mutatio nominum unde orta.

XII. CHAMAE uerò filij eam terram, quæ eſt à Syria & montibus Amano & Libano, obtinuerunt, quicquid eius ad mare uergit occupando, & ad Oceanum uſque ditionis terminos proferendo. uocabula tamen partim omninò euanuerunt, partim ita deprauata ſunt in diuerſum, ut haud facilè agnoſcantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuſo nihil detrimenti tempus attulit. AEthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à ſeipſis, quàm ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſræis etiam ſua manſit appellatio. AEgyptum .n. Meſren, & Meſræos AEgyptios uocamus, quotquot hãc regionem incolimus. Quin & Lybiæ colonos dedit Phutes, de ſuoq; nomine Phutos dici uoluit. extat & flumẽ in Mauritania hoc nomine: & complures apud Græcos Hiſtorici eius mentionẽ faciunt, ſicut adiacentis etiam regionis, quę Phute dicitur. ſumpſit autẽ præſens nomen ab uno filiorum Meſrei, qui uocabatur Libys. cur autẽ Africa ſit dicta, paulo pòſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc uocatã habitauit, gentemq; ſuam Chanaan nominauit. Hi quoq; liberos genuerũt, & in his Chuſis filios ſex. quorũ è numero Sabas Sabæorum autor fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes uerò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoq; Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter occidentales AEthiopes originẽ dedit & nomẽ, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes aũt Chuſi filius, manẽs apud Babylonios tyrannidẽ arripuit, ſicut iam antè diximus. Meſræi uerò filij numero octo, quantum terrarum à Gaza AEgyptum uſq; patet, poſſederunt, ſed ſolius Phyliſtini nomẽ ipſius regio ſeruauit. Palæſtinam enim Græci eius portionem uocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Libyam ductis regionẽ à ſe denominauit, tum Nethemi, Phæthroſimi, Cheſloemi, Chephthomi, præter nomina nihil ſcimus. Bello .n. AEthiopico, de quo ſuo loco dicetur, urbes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoq; filij fuerunt hi: Sidonius, qui & urbem ſibi cognominẽ condidit in Phœnicẽ, Sidonem à Græcis uocatam. Amathus uerò Amathen habitauit, quę adhuc extat, & ab accolis Amathe uocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniã à quodam ſui generis denominauerunt. Arudæus Arudũ inſulã obtinuit, Arucæus Arcen urbem in Libano ſitã. cęterorũ ſeptem, Euæi, Chettæi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi urbes eorũ exciderũt, quæ clades cauſã habuit hãc:

Gomarenſes olim dicti Gomor cõdidit.

Magoges Magogarum autor.

Madæi Medi.

Iauanis trium filiorum unus Aliſas.

Thobelus Iberorum autor.

Meſchini Cappadoces.

Thiras Thracum autor.

Chetimus Cypri autor.

Chuſæi AEthiopes.

Meſræi AEgyptii.

Phutes Libyæ ſiue Africæ autor.

Chananæorum progenies.

Nabrodes ſiue Nemrod.

Palæſtina unde nominata.

Chananæi filij.

XIII. POSTQVAM terra finito diluuio in priſtinã naturã eſt reſtituta. Noë cœpit cã colere. quam cùm uitibus cõſeuiſſet, ſuoq; tempore uindemiaſſet, pręſensq; uinũ ad uſum haberet, ſacris priùs operatus epulabatur: ebriusq; factus ac ſopore grauatus, parũ decorè nudatus iacuit. id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibriũ fratribus indicauit: illi paren-

Gen. 9. Noe inebriatur, & à Chama filio deridetur.

A parentem operuerunt. Sensit hoc Noë: & precatus alijs filijs felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui sanguinis, sed tantùm eius posteros: quas cùm cæteri euasissent, Chananæi liberos ultio diuina est cõsecuta. sed de his rebus dicemus postea. Semæ uerò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Asiam usque ad Indicum Oceanũ incoluerũt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. nam Elymus posteros reliquit Elymæos, à quibus Persæ originẽ traxerunt. Assuras Nynũ urbẽ condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorũ opes præ cæteris floruerunt. Arphaxades eos, qui nũc Chaldæi sunt, Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus. Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellant. qui uerò Lydi nunc uocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorẽ generis habuerunt. Ex Aram i uerò quatuor liberis Vtes habitator Trachonitidis fuit, Damasciq; conditor. ea

XIV.

Gen. 11. Semæ posteri.

Nini urbs.

Damascus urbs.

B sita est Palæstinã inter & Syriã cognomine Cœlen. Armeniã Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Mesas uerò Mesanæos: nunc Pasini castrũ uocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondã appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegũ genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. nam hęc uox Phalec partitionem Hebræis sonat. Iuctæ uerò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iraës, Eboramus, Vzalis, Daëles, Ebalus, Ebemaëlus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophenę fluuio Indiæ, & pertinentẽ ad eum Syriæ partẽ quandã, habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus.

Pasini castrum.

Hebræorũ, qui post Iudæi fuere uocati, origo.

Abramus natus.

C hic Abrami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abramum. Nachores cũ esset uiginti & octo annorum, genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur, circa annum centesimum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater, cùm esset annorum centum trigintaduorũ. totidem uerò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus aũt centesimotricesimoquarto ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Selo prognatus annum nato centesimum tricesimum: quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno supra centesimum. Semæ filius Arphaxades, natus est post annos duodecim à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachoren & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldęorum est mortuus, in urbe quæ Vra Chaldęorum uocatur: & sepulchrum eius nunc usq; ostenditur. ne-

A. M. 1949. Ante Christ. natũ 2022.

D ptes uerò ex fratre duxerunt coniuges, Melchã Nachores, Saram Abramus. Cæterùm cùm Tharrus exosus esset Chaldæam, propter luctum Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ: ubi etiam Tharrum defunctum sepelierunt, anno exactæ uitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de uitæ spacijs, usque ad Moysis ætatem: post quem CXX. annorum terminus Deo finitore est statutus, quantum temporis & Moyses ipse uixit. Igitur Nachores è Melcha uxore filios suscepit, Vxum, Bauxum, Maueelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuêre. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathuelo, uni è legitimis Nachoris filijs, nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Humanæ uitæ terminus CXX. ãni, statutus post Moysem.

Nachoris prõgenies.

E *Quomodo Abramus generis nostri autor, è Chaldaorũ terra profectus, habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. CAP. VIII.*

XV.

Gen. 11. 12.

ABramus uerò Lotum, Aranis fratris sui filium, Saræ coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano filio careret: & cùm iam esset annorũ LXXV: monitus oraculo, Chaldęã terrã mutauit Chananęa: quã & ipse habitauit, & posteris reliquit: uir rerũ omniũ peritus, & eloquẽs, & in coniectãdo sagax. Cumq; se cæteris ob uirtutẽ præferre cœpisset, statuit uulgo receptam de Deo persuasionẽ conuellere, & in melius uertere. Ergo primus omnium ausus est prædicare, unum esse Deum rerũ uniuersitatis cõditorem: de cæteris si quid ad felicitatẽ cõferat, non nostris nobis uiribus, sed illius uoluntate cõtingere. Hoc uerò ex terræ ac maris obseruatione colligebat, tum eorũ quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera uidebat accidere. esse nimirum potentiam quandã quæ horũ curam gerat, & omnia decenter administret: qua cessante, nihil nostris utilitatibus seruiturum, cùm nihil suapte uirtute polleat, sed uniuersa omnipotẽti ipsius uoluntati obsecundent: quapropter huic uni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem quùm Chaldæi Mesopotamitæq; cæteri cõtra eum insurgerent, consilium migrandi cepit, & uoluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit: ubi sedibus positis, Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris nostri Abrami Berosus quoque, non tamen

Abramus Chananæam petit.

Sapiens.

Primus Dei præco.

Deo sóli honor debetur.

Deo ara structa.

De Abrahamo testimonium Berosi.

tamen eum nominans, his uerbis: Post diluuiũ aũt decima ætate apud Chaldæos erat quidam iusticiæ cultor, uir magnus, & sideralis scientiæ peritus. Hecatęus uerò nõ meminit tãtùm obiter, sed librum de eo conscriptũ posteritati tradidit. Nicolaus autẽ Damascenus in quarto historiarum sic scribit: Abrames regnauit apud Damascũ aduena, ut qui cum exercitu uenerat è regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòst hinc quoq; migrans cum suo populo, sedem transtulit in terrã tunc Chananæã, nunc uerò Iudęam nominatam: eiusq; posteritas ibi creuit in ingentem numerũ, quorũ res alibi sum narraturus. Abrami uerò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre: & uicus ostenditur, quem uocant Abrami domicilium.

Hecatai, &

Nicolai Damascẽi.

Iudæa Chananæa olim dicta.

Abrami domicilium.

A.M. 2026. Ante Chri. natũ 1945.

Quòd fame Chananæam premente Abramus in AEgyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro unde uenerat est reuersus. CAP. IX.

XVI. Fame deinde Chananæam terram premente, Abramus audita AEgypti ubertate, proficiscì illuc decreuit, tum ut copijs eorũ frueretur, tum ut sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secuturus illorũ opinionem, si melior esset: aut ipse rectiora eis commonstraturus, si ipsius sententia melior esset. Cæterùm cùm & Saram secum duceret, ueritus AEgyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem uxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem: Fratrem eius se finxit, monita priùs, ut ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autẽ uentum est in AEgyptũ, id quod suspicatus fuerat euenit. iam .n. cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quãobrem Pharaothes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiã potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: consultiq; de remedio sacerdotes, quóue modo placandũ esset numen, hanc mali causam responderunt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primùm scitatur, quænam sit, quisue eius comes? cognita deinde rei ueritate, Abramo se purgat: fororem se putasse, non uxorẽ: & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, uoluisse: donatoq; magna pecunia, potestatẽ fecit congrediendi cum AEgyptiorũ doctissimis: quo factum est, ut uirturis nomine in maximã existimationem ueniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones secta esset, & per mutuũ contemptum atq; infectationẽ infensis inter se animis ageret, collisos inter se eorũ de religione sermones, & à seipsis cõfutatos, uanissimos esse, nihilq; prorsus ueritatis habere declarauit. Ob has dissertationes in precio habitus, ut qui magnã tam intelligendi, quàm eloquendi docendiq; facultatem haberet, & numerorum scientiã & siderũ benignè illis communicauit. nam ante Abrami ad se aduentũ, AEgyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad AEgyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæã, agros cũ Loto diuisit. orta uerò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domiciliũ elegit in oppido Hebrone: id septẽ annis est antiquius quàm urbs AEgypti Tanis. Loto uerò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum urbe: quæ tunc bona, nunc diuina ultione ac ira, ut ne uestigiũ quidem supersit, est deleta: cuius rei causa suo loco dicetur.

Gen. 12. 13.

Abramus in Ægyptum migrat.

Ægyptiorum libido.

Ægypti rex Saram rapit.

Abramm Ægyptiorum religionem refellit.

Abramus Ægyptios Astronomiam docet.

Disciplinarum progressus.

Abramus cũ Loto fines partitur.

Hebrõ oppidũ.

Tanis urbs.

Sodomorũ urbs.

A. M. 2031. Ante Chri. natũ 2940.

Sodomitarum clades ab Assyrijs accepta. CAP. X.

XVII. Eodem tempore cùm imperiũ Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarũ res tam opibus quàm numerosa iuuentute florebant, utà quinq; regibus administrarentur (hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus, & Balin) suæ quisq; regni parti præpositus: hos Assyrij bello petierũt, diuisisq; quadrifariã copijs sub quatuor imperatoribus, illos oppugnabant: cõmisso tandẽ prælio uictores Assyrij, Sodomitarũ regibus tributũ imperauerunt. cumq; per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerũt: quo factũ est, ut noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspicijs Marphédis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriã uniuersã rapinis uastauerunt, & gigantũ posteros perdomuerunt. cumq; in agrũ Sodomorũ esset uẽtum, castrametati sunt in ualle putcorũ bituminis. tunc .n. putei erant in eo loco: mox uerò Sodomis deletis, lacus ibi, quẽ à scatenti bitumine Asphaltitem dixére, extitit: eo de lacu paulo pòst dicemus. Cæterùm Sodomitæ cum Assyrijs congressi, post acrem pugnam editam, partim in acie ceciderunt, re liqui capti sunt: cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium uenerat.

Gen. 14.

Sodomitarũ cũ Assyrijs bellũ I.

Asphaltites lacus.

Loti captiuitas.

Quome-

A

Quomodo Abramus Assyrios aggressus, tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. CAP. XI.

XVIII. Gen. 14.

HIS auditis Abramus, tum Loti cognati, tum Sodomitarũ amicorũm ac uicinorum clade commotus, nil cunctatus, in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostẽ assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso, facilè superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugã se conuerterunt: quos Abramus à tergo sequenti quoq; luce perurgens, ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, uictoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere: & uirtutem nulli numero succumbere, ut qui cum trecẽ

Abramus uictores Assyrios opprimit.

Damus fons.

Victoria in quibus consistat.

B tis decem uernaculis suis, & insuper trium amicorum auxilijs, tantum exercitum profligauerit. quotquot aũt ex hac cladẽ euadere cõtigit, cum ignominia domũ se receperũt. Abramus uerò captiuis incolumibus reductis, parta pace, uictor ad suos redijt. redeũti rex Sodomitarum, usq; in locum quem Campum regium uocant, occurrit: ubi à Solymę urbis rege Melchisedecò est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus: erat enim reuera talis, sacerdotio summi Dei ob iusticiam dignus habitus. Sed Solyma, posterior ætas uocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrami hospitaliter habuit, nihil eis ad uictum deesse passus: simulq; ipsum adhibitũ mẽsę, laudibus extulit, & Deo, cuius fauore uictoria cõtigerat, debitos hymnos cecinit. Abramus cõtrà de manubijs decimas ei dono dedit: idq; ille admisit. Rex uerò Sodomorũ Abramo prædam omnem cedens, solos captiuos suæ regionis,

Campus regius.

Melchisedecus rex.

Solyma, Hierosolyma uocata.

C quia sui essent, reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negãs ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis uernarum: amicis tantùm in prædæ partem admissis. hi erãt Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac uirtute delectatus Deus: Nõ carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respondente, Et quam uoluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cùm hærede caream? (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tãtam, quæ stellas cœli posset æquare numero. His auditis, sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic:

Gen. 15. Abramo prolem Deus pollicetur.

Mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item triennì, cæteras uictimas, ut iussus fuerat, diuisit, solis auibus exceptis: deinde priusquam erigeretur ara, aduolitantibus altibus ad uictimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos uicinos per

Sacrificij Abrami ritus.

D annos CCCC. in AEgypto habituram, quo tempore grauiter afflictos, uictoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisq; Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos. Habitabat tum Abramus apud quercum, quæ uocabatur Ogis. id agri nomen erat, non longè ab urbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petijt, ut prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus decæterò quoque benè sperare illum iussit, ut qui non temerè Mesopotamiam reliquisset: atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit unam famularum nomine Agaren, AEgyptiam genere, quò liberos sibi ex ea quæreret. & cùm uterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruenitura esset. quapropter cùm Abramus uxori eam ad pœnam dedidisset,

Abramo Deus literũ prolem promittit.

A.M. 2034. Ante Chri. nat. 1937.

Gen. 16. Agar ex Abramo grauida, Saram contemnit.

E decreuit fugere, non ferens afflictionem: Deumq; rogabat, ut sui misereretur. Itaque per desertum abeunti, occurrit angelus, iubens ut ad dominos reuerteretur: fore enim eam meliore conditione, modò se modestè gerat. nunc enim ingratitudinis at arrogantiæ aduersus heram pœnam luere. Quòd si contemptis Dei iussis ulteriùs pergeret, exitium eam manere aiebat: sin retrò rediret, matrem futuram pueri, qui regno eius regionis esset potiturus. Paruit illa: & reuersa ad dominos, ueniam est consecuta: nec ita multò post Ismaëlem peperit, ut si dicas diuinitus exoratum, eo quòd Deus preces matris exaudierit. hunc Abramus sextum supra octogesimum annum natus, genuit: cùm autẽ nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptурus esset filium. eum iussit

Agar persuadet angelus, ut ad herum reuertatur. Gen. 17. Ismaëli natiuitas.

A.M. 2048. Ante Chri. natũ 1923.

F uocari Isacum: addens, prodituras ex eo gentes magnas, & reges: easq; iure belli occupaturas uniuersam Chananæam, à Sydone usque ad AEgyptum. iussit etiã genus ipsius, quod nolebat cum alijs permixtum, pudenda circumcidi, idq; octaua die natiuitatis. causam uerò nostræ circumcisionis dicam alibi. Consulente uerò Abramo & de Ismaële, an esset uicturus: responsum est, fore longæuum simul, & magnarum gẽtium parentem. Tum Abramus, posteaquã Deo gratias egisset, eucstigiò circumcisus est cum tota familia: similiter & Ismaël, annũ tũc agẽs decimumtertiũ: ipse uerò pater nonũ iam agebat supra nonagesimũ.

Isacus Abramo promittitur.

Circumcisionis origo.

Que-

Quomodo Deus Sodomitarum gentẽ excidit, flagitijs eorum offenſus. CAP. XII. A

XIX. PER idem tempus Sodomitæ diuitijs & abundãtia pecuniarum elati, tam in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij, quippe qui neq; beneficiorum eius meminerant, & hoſpites auerſabantur, & mutua inter ſe commercia auerſabantur. His rebus offenſus Deus, decreuit ſuperbię pœnas de illis ſumere, & urbem eorum complanare, & regionem eorũ adeò uaſtam reddere, ut poſthac nec plantas, nec fructum ullum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abramus conſpicatus tres angelos (ſedebat aũt ad quercũ Mambræ pro foribus domicilij ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutauit eos, rogauitq; ut ad ſe diuertentes fruerentur hoſpitio. illis uerò annuentibus, iubet panes è ſimila fieri: & mactatum uitulum, ac aſſatum, ſub quercu diſcumbentibus appoſuit. At illi uiſi ſunt ei comedere: & de uxore quærebant, ubinam eſſet Sara? quo B referente, intus eam eſſe: aiunt, ſe pòſt reuerſuros, eamq; inuenturos iam matrem. Muliere autem ſubridente, & negante fieri poſſe ut liberos gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum annum agente: non ſuſtinuerunt ampliùs ſimulare, ſed indicârunt ſe Dei eſſe angelos, & quòd miſſi eſſent, unus nũciatum de filio, duo uerò ad delendos Sodomitas. Quo audito, Abramus indoluit propter Sodomitas: & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcuè iuſtos & bonos cum iniuſtis perderet. Deo uerò negante quẽquam Sodomitarum eſſe bonum: alioqui ſi uel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum eſſe pœnam: Abramus deſtitit. Angeli uerò peruenerũt Sodoma. & Lotus eos ad hoſpitium inuitauit: quippe homo erga hoſpites humaniſſimus, & benignitatis Abrami diſcipulus. Sodomitæ aũt cùm uidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lotum diuertiſſe, ad illudendum per uim C ætati eorum ſunt uerſi. Loto uerò ſuadente, ut continerent ſe, néue in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo nonnihil honoris haberent; aut ſi temperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibiturum: ne ſic quidem parére uoluerunut. Deus autẽ illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem excæcauit, ne in ędes introitum inuenire poſſent: cæterùm Sodomitarum populum uniuerſum ad ſupplicium adiudicauit. Lotus autem ab ipſo præmonitus de futuro excidio, diſceſſit inde, aſſumpta etiam uxore, & duabus filiabus etiam tum uirginibus. ſponſi enim earum monentem de exeundo, contempſerant ut delirum, qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in urbem, eamq; cum ipſis incolis exurit, & agrum quoque pari deuaſtat incendio: quemadmodum mihi iam dictum eſt in Commentarijs quos de bello Iudaico prodidi. Cæterùm Loti uxor inter abeũ- D dum ſubinde ad urbem reſpiciens, & curioſiùs cladem hanc contra mandatum Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt uerſa. Dictum eſt mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque. Ipſe uerò cum filiabus in paruum quendam locum euaſit, cui ſoli ignis omnia circũquaq; uaſtans pepercit. is Zoor nunc uſque uocatur, ſic paruum Hebræorum lingua ſignificante. in hac ſolitudine uitam inopem aliquantiſper tolerauit. Puellæ uerò uniuerſum genus humanum extinctum ratæ, aſtu circumuento parente, cum inſcio ſunt congreſſæ, curantes ne totum genus deficeret. Ex hoc congreſſu nati ſunt filij: maiori Moabus, ac ſi dicas è patre: iuniori Ammanus, quod nomen ſignificat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate: alter uerò Ammonitarum. utrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma. XX. ABRAMVS autem mi- E grauit in Gerara Palæſtinæ, Saram quaſi ſororem ſecum ducens, eádem arte qua quõdam, nimirum inſidiarum metu: timebat enim Abimelechum eius loci regem, qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiturus erat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitùs immiſſus: atque ita medicis deſperantibus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria cõiugis hoſpitis. mox cùm meliuſculè habere cœpiſſet, indicat amicis, quòd Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet, uindicans ius hoſpitis, & uxori eius ab iniuria cauens: non enim ſoror em eſſe, ſed uxorem legitimam. Hæc locutus, Abramum de conſilio amicorum accerſitũ, ſecurum eſſe de pudicitia coniugis iubet: Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idq; ita eſſe, Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam: ac ne expetiturum quidem principiò eam fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciuiſſet: ſed cùm ceu ſoro- F rem duceret, non peccaſſe. Ad hæc rogabat, ut æquo animo in ſe eſſet, Deumq; propitium redderet. Et ſiue apud ſe manere uellet, nihil ei defore: ſiue abire mallet, deductores eſt pollicitus, & omnia quorum cauſa ad ipſum ueniſſet. Hæc locuto, Abramus nec omninò fictam conſanguinitatem aiebat: eſſe enim fratris filiam: & ſine hac ſimulatione parum tutam peregrinationẽ credidiſſe, ac ne morbi quidẽ cauſam ei ſe fuiſſe fatebatur. quin & ſalu-

tem

Gen. 18. 19. Sodomitæ flagitioſi.

Angelos Abramus excipit hoſpitio: qui Abramo nũciãt filium ſibi naſcẽdum, & Sodomitas delendos.

Lotus angelos excipit hoſpitio.

Sodomæ excidium.

Loti uxor in ſtatuam ſalis uerſa.

Zoor, locus.

Loti filiæ à patre grauidatæ.

Moabitæ. Ammonitæ.

Gen. 20. Abrami in Gerara migratio.

Abimelechus Saram rapit.

A tem regis ſibi curæ futuram,& manſurũ quoq; cum illo libenter. Tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei ceſſit: & conditiones pacis bona fide utrinq; ſeruandas dixit,fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto,qui Berſube uocatur.ea uox iuramenti puteum ſignificat:& id nomen hodie locus ſeruat. Nec ita multo pòſt Abramus filium è Sara ſuſcepit, ſecundum promiſſa Dei,quem Iſacum nominauit. ſic riſus Hebræis ſignificatur: ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in cauſa fuit huius appellationis.ipſa enim erat nonagenaria,Abramus uerò annorum centũ, ipſo anno quo Iſacus eſt natus. Eum octaua mox die circumcidũt:qui mos adhuc Iudæis durat,ut poſt totidem dies circunciſionem celebrent.

Berſube, iuramenti puteus.
A.M.2049. Ante Chr. nat. 1922.
Gen. 21.
Iſaci natiuitas.
Iudæorum circunciſio.

De Iſmaele Abrami filio,eiuſq; poſteris Arabibus. CAP. XIII.

B ARABES uerò poſt decimumtertium annum id faciunt. Iſmael enim gentis eorũ autor,Abramo è concubina natus,poſt tantũ temporis eſt circumciſus: de quo iam dicendum. AMABAT Sara Iſmaelem ab initio, è famula Agare natum, non ſecus ac ſi ex ſe eſſet genitus. alebatur enim in ſpem ſucceſſionis principatus.Verùm poſtquam ipſa Iſacum peperit,non amplius æquum cenſebat,Iſmaelem cum hoc educari:quippe qui natu maior, defuncto communi patre, iniuriam ei facilè inferre poſſet.Suaſit igitur Abramo,ut eum unà cum matre aliquò ablegaret. ille uerò primùm non aduertebat mentem ad Saræ conſilium: rem atrociſſimam ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare.tandem uerò adprobante Deo, Saræ uoluntati paruit: puerumq́ue matri commiſit,nondum per ſe peregrinationi aptum:
C & dato eis utre aquæ ac panibus,iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret.& cùm abeuntem deficiſſet commeatus,in anxietate erat mater:cumq; nihil aquæ ſupereſſet,depoſito ſub abiete puero animam agente,ne ſpectatrix eſſet expirantis, ulteriùs pergebat.cui occurrens angelus Dei,& fontem in propinquo indicauit,& curam educandi pueri habere iuſsit:ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmaelis. tum uerò mulier meliori ſpe concepta,cùm incidiſſet in paſtores,eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad uirilem ætatem peruenit,uxorem ei coniunxit AEgyptiam genere,unde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmael duodecim in uniuerſum ſuſcepit liberos.hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel,Edumas,Maſſamus,Memaſſus,Maſmeſus,Chodamus,Themanus,Ieturus,Naphęſus, Calmaſus. hi, quicquid terrarum eſt Euphratem inter & Rubrum mare, habitant, NabaD tææ nomine regioni indito.Sunt autem hi,à quibus Arabes gentem ſuam, eiúſque tribus denominauerunt,tum propter ipſorum uirtutem,tum propter Abrami dignitatem.

Iſmael cum matre ablegatur.
Angelus Dei Agari obuius, Iſmaelis curam ipſi mandat.
Iſmaelis liberi 12.
Nabatæa regio.
Arabum gentis origo.

De Iſaci, legitimi Abrami filij, immolatione. CAP. XIIII.

TSacum autem Abramus ſupra modum amabat,ut unigenitum,& quem in ſenectute Dei dono ſuſcepiſſet.hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni uirtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: Quo ſucceſſore omnium fortunarũ relicto, Abramus haud grauatim uita exceſſurus uidebatur:id quod ipſi Dei benignitate contigit.Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus adparuit ei:enumeratisq́ue omnibus beneficijs in eum collatis, ut uictoriam illi de hoſtibus conceſſerit,utq́ue præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium
E Iſacum popoſcit ut ſacrificium & uictimam ſibi offerret.iubebat autem,ut in montem Morium ſubductum, holocauſtum faceret.ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi uel filij ſalutem uoluntati diuinæ poſthaberet.Abramus uerò nefas ducens,ulla in re Deo morem non gerere:quin potiùs per omnia parendum ei,per quem omnes uiuerent,celans uxorem tam Dei mandatum,quàm ſuam de pueri cæde ſententiam:ac ne famulorum quidem ulli rem indicans,ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet,aſſumpto Iſaco cum duobus ſeruis:impoſitisq́ue in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſarijs,proficiſcebatur ad montem.ac biduum quidẽ comitati ſunt eum ſerui:tertia uerò die cùm iam in proſpectu eſſet mõs, relictis alijs in campo,cum ſolo puero accedit ad montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebantq́ue ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet,excepta uictima.Iſaco uerò,qui tum uiF geſimumquintum annum agebat,aram apparante,percontanteq́ue quidnam mactaturus eſſet,nullam habens hoſtiam:tum ille Deum daturum aiebat,qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri,& quæ habeant adimere,ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque uictimam,ſiquidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. Poſtquã autem ſtructa ara ligna impoſuerat,omnibus apparatis,ſic infit: O fili,mille uotis te à Deo expetitum,poſtquam in hanc uitam ueniſti,ſumma cura ac ſollicitudine educaui: nihil beatius

Iſaci probitas & pietas.
Gen.22.
XXII. A.M.2062. Ante Chr. nat. 1909.
Abramũ tentans Deus,iubet ut filium Iſacum immolet.
Morius mons.
Abrami obedientia.
Iſaci ætas tempore mactationis.
Abrami ad Iſacum mactandum oratio.

tius existimans, quàm si te uirum uidere daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relin- A
quere. Sed quoniam Deo & uisum est ut te susciperem, & nunc rursum ut te amittam, fer
genero se hoc sacrificium. Cedo enim Deo, qui à nobis hunc honorem reposcit, pro perpe-
tuo fauore quo nos belli ac pacis tempore est prosecutus. Nunc lege naturæ natus cùm
sis ut moriaris, non uulgarem habebis uitæ exitum: sed à proprio patre patri uniuersorum
Deo sacrifico ritu oblatus, ipso, ut credere par est, indignum te censente qui aut morbo, aut
bello, aut alia quapiam humana calamitate de uita decedas, sed inter precamina & sacra
animam tuam exceptam apud se collocabit: ubi memor cur te potissimùm educauerim, se-
nectutem meam sustentabis, non quidem per teipsum, sed Deum mihi curatorem tuo lo-
Isaci ad patrem responsio & obedientia. co relinquès. Tum Isacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc uerba ac-
cepit, negans se dignum qui unquam natus esset, si tam Dei quàm patris decreto reluctans, B
non alacriter se præberet utriusque placitis: quandoquidem etiamsi pater solus ita uellet, ne-
fas esset non obsequi. Hæc fatus, ad aram necemque uadit. Ac perpetratum fuisset facinus,
Isaci mactatio inhibetur à deo. ni Deus obstitisset. inclamat enim nomine Abramum, neci pueri intercedens. non enim cu-
pidine sanguinis humani, pueri cædem imperasse: neque ut quem patrem ipse fecerat, libe-
ris per tantam impietatem orbaret: sed ut probaret eius animum, an etiam talibus iussis pa-
riturus esset. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate, ratum se habere quic-
Dei promissio Abramo eiusq; posteris facta. quid illi hactenus concesserat: non defuturam autem nec in posterum suam prouidentiam,
tam ipsi quàm eius generi. hunc quoque filium longissimo tempore uicturum: uitaque fe-
liciter exacta, filijs germanis & probis magnum principatum relicturum, Prædixit etiam
fore, ut genus eorum in multas gentes cresceret. nec minus opibus quàm numero augere- C
tur: ipsorum etiam autorum eius generis memoriam fore sempiternam. Regione quoque
Chananæa bello quæsita, usque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore.
Aries ad uictimam ex improuiso pro Isaco oblatus. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad uictimam ex improuiso præstò esse uoluit. At illi
ex insperato sibi redditi, auditaque tantæ felicitatis promissione, mutuò se complectebam-
tur. Mactata deinde uictima, ad Saram se receperunt: uixeruntque beati, omnes eorum co-
natus Deo prosperante.

XXIII. *Saræ Abramī coniugis obitus.* CAP. XV.

Gen. 23. A.M. 2086. Ante Chr. nat. 1885.

SAra autem non multo pòst moritur, cùm uixisset annos uigintiseptem supra cen-
tum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri concedentibus. A-
bramus tamen maluit sepulturę locum quadringentis siclis emere de Ephremo D
quodam Hebronensi ciue, ubi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

Saræ mors, eiusq; ætas.

Quomodo è Chætura Abramo nupta, Troglodytarum gens prouenit. CAP. XVI.

Gen. 24. 25. Abrami ex Chætura progenies.

POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, uiri laborioſi & industrij,
Zenbranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubatus, Suus: qui & ipsi filios habue-
runt. Suo Sabacanes natus est, & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Ma-
dianis uerò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filijs ac
nepotibus Abramus deducendi colonias fuit autor, occupauerunt que Troglodyticam re-
gionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam, quòd hic O-
phres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, A- E
Aphrica unde nomen sortita. Alexander Polyhistor. Assyria. Aphres urbs. Aphrica. Hercules. phricam ab ipso denominatam. Atteſtatur huic opinioni & Alexander Polyhistor, sic scri-
bens: Cleodemus, inquit, propheta cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legisla-
toris Iudæorum historiam contexuit, narrat Abramum è Chætura aliquot filios susce pisse,
tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam: ab Aphra
uerò & Iaphra, urbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Hercu-
lis in Libyam militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium De-
dorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habeant nomen. ISACO
XXIIII. autem iam fermè quadragenario, Abramus pater coniungere uolens uxorem Rebeccam,
A.M. 2089. Ante Chr. nat. 1882. Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia priùs accepta fi F
Abramus Isaco uxorē Rebeccā curat de Mesopotamia petēdā. Iurandi apud ueteres mos. de grauiter obligatum. Modus uerò deuinciendi fuit talis. Subditis alter alteri manibus sub
femora, Deum ita testem inuocabant eorum quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos,
uel rara illic, uel nunquam antè uisa. Profectus autem famulus diuturnū iter faciēs, eò quòd
difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob a-
quarum inopiam: ad hæc propter latrocinia quæ uitari non poterant, nisi à cautis, tandem
peruenit ad urbem Carras. & cùm uenisset in suburbium, incidit in complures puellas,

euntes

A euntes aquatū: mox q; intra se precatur, Si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, ut inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abramus eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd cæteris negantibus ipsa potum roganti præberet. hæc secum uolutans, accedit ad puteum, poscens ab eis potum. illis uerò causantibus, aquam se non sine labore acquirere, quam domum deferant, non alijs præbeant: una omnium obiurgatis reliquijs, negando eas dignas esse hominum consortio, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hospiti potum offert. at ille certa iam spe de euentu concepta, uolens tamen uerum cognoscere, collaudata priùs uirginis indole & benignitate, quæ uel cum sua fatigatione roganti subministrare non grauata fuisset, sciscitatur ex quibusnam esset parentibus? gratulatus eis talem filiam, & precatus ut eam ex animi sententia uiro probo elocarent, ex quo germanos ac le-
B gitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificans, genus suum indicat: Rebecca, inquit, mihi nomen est: pater uerò fuit Bathuel. quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat, & matrem meæ quoque uirginitatis tutor. His cognitis, homo gaudebat ob ea quæ sibi accidissent, quæque audiuisset: manifestò cernens, Deum hoc iter prosperare. protulit deinde monili & alijs quibusdam ornamentis quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ: dicens, hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsamque dignam quæ tale munus accipiat, cùm inter tot uirgines bonitas eius emineat. rogabat etiam, ut ad ipsos diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente ulteriùs progredi non detur. ferre se mundum muliebrem magni precij, qui nusquam tutior esse possit, quàm apud tales qualem ipsam sit expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius uirtute, matrem quoque &
C fratrem pari humanitate esse præditos, neque grauatim hospitem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurū. Ad hæc illa, bene eum de parentū humanitate cōiectare: sed non rectè facere, quòd tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturum: indicaturam tamen priùs Labano fratri, cuius permissu ipsum adducturam. quo facto, postquā adduxit hospitem, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse uerò ad cœnam eum secum duxit. qua peracta, sic eum & matrem puellæ est allocutus: Abramus filius est Tharri, uester autem cognatus. Nachores enim tuorum (matrona) liberorum auus, Abrami erat frater, eodem patre, eademque matre prognatus. is nunc misit me ad uos, postulans hanc uir-
D ginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet, & unicum, ad omnium suarum facultatum hæreditatem educatum. cui cùm posset opulentissimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non est ita uisum: sed malens hunc honorem cognationi suæ habere, procurat has nuptias. Cuius studium & uoluntatem nolite contemnere. diuino enim fauore, præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hanc & uestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas uirgines puteum petentes, optaui ut in hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, uos quoq; ratas habetote: & Abramū qui me tam accuratè huc misit, uestro matrimonij annutu honorate. illi uerò, tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiā accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxitq; illā Isacus, facultatum paternarum iam dominus. nam Chæturæ nati in colonias discesserant.

Rebeccæ benignitas.

Abrami famuli preces.

Abrami famuli, & Rebeccæ colloquium.

Abrami serui ad Labanum, eiusq; uxorem oratio.

A. M. 2124. Ante Chr. nat. 1847.

De obitu Abrami. CAP. XVII.

E DEfunctus est autem Abramus non ita multo pòst, uir in omni uirtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè charus. Vixit annos CLXXV. sepultus est in Hebrone, iuxta uxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismaelis.

XXV. *Gen. 25.* *Abrami mors, ætasq;.*

A. M. 2109. Ante Chr. nat. 1862.

De Isaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate ac educatione eorum. CAP. XVIII.

DEfuncto autem Abramo, uxor Isaci gerebat uterum: cuius mole crescente supra modum, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab utroque descensuram gentem autori suo cognominem: & quę minor uidebitur, eam fore maiore superiorem. Nec multo pòst, sicut prędictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat admodum hispidus: mi-
F nor uerò exeuntis ante se calcaneum tenebat. Pater autem amabat seniorem Esaum, ex re cognomen habentem: nam Hebræi pilos uocant Seir. Iacobus uerò iunior à matre amabatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus uolens ire in Ægyptū propter ubertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. Rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abramum interceſserat. cumque hominem initiò magna benevolentia prosequeretur, motus inuidia, non potuit in eo affectu permanere. uidens enim

XXVI. *Gen. 25.* *Esai & Iacobi natiuitas.*

A. M. 2127. Ante Chr. nat. 1844.

In Isacū Gerara se recipientē Abimelechi humanitas, et subsecuta ex inuidia feritas.

Deum Iſaco propitium, tantumque fauorem declarantem, expulit illum. At ille expertus A
mutatum præ inuidia, ſeceſſit tunc non longè à Geraris, in locum qui uocabatur Vallis. ibi
dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire: ſed illo ultrò
Iſaci pacti. cedente, uiſi ſunt uicisſe. mox cùm alio loco fodere cœpiſſet, rurſum ui prohibentib. alijs A-
bimelechi paſtoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio pe-
riculum declinans. Deinde rege ſponte fodiendi poteſtatem faciente, puteo Rooboth no-
men impoſuit, quod ſignificat amplum: è prioribus uerò alterum uocauit Eſcon, hoc eſt
pugnam: alterum Syennam, hoc eſt inimicitias. Igitur Iſaci potentia cum opibus indies
magis ac magis creſcebat. Abimelechus autem ratus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum
quo parum ſyncerè conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſuſpicionem ceſſerat, ue-
ritus ne quando apud eum plus recens offenſa quàm priſtinæ amicitiæ memoria ualeret, né- B
Abimelechi fœdus cum Iſaco. ue iniuriam acceptam ulciſceretur, profectus ad illum amicitiam cum eo renouat, uno è
ſuis amicis adhibito: cumque Iſacus pro naturæ bonitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ li-
A. M. 2149. benter donaret, uoti compos domum eſt reuerſus. Alter autem filiorum Iſaci, in quem pa-
Ante Chr. ter erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibaman Eſebeonis,
nat. 1827. dynaſtarum inter Chananæos filias: idque authoritate propria, ne patre quidem conſulto.
Eſam Chana- neque enim ille permiſſurus erat, ſi filius ſententiam ipſius expectaſſet: quippe qui non de-
næas uxores lectabatur affinitate eius regionis hominum. nolens tamen moleſtus eſſe filio, iubendo
ducit. eum ut mulieres miſſas faceret, decreuit rem totam ſilentio tranſmittere. Sed cùm eſſet ſe-
A. M. 2186. nex, & uiſu prorſus orbatus, accito filio, præfatusque ætatem, per quam etiam ſi cæcitatis ca-
Ante Chr. lamitas non acceſſiſſet, non licere ſibi amplius Deum ſolito cultu uenerari, iuſſit eum uena- C
natũ 1785. tum ire. Cura, inquit, ut quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua ſumpta precabor
Gen. 27. Deum, ut tibi dignetur eſſe auxiliator & adiutor per omnem uitam tuam. nam meæ finis
Iſacus Eſaũ ue- quàm longè abſit incertus ſum: qui priuſquàm me opprimat, æquum eſt ut meis precibus
natum mittit. Deum tibi faciam propitium. Vadit Eſaus uenatum: interim Rebecca malens Iacobo Deũ
Iacobus Eſaũ fe- propitiũ, etiã præter Iſaci mentem, iubet eum hœdis iugulatis cœnã inſtruere. ille obſequi-
licitatem ante- tur matri, iuſſu ipſius omnia faciens: cœna uerò parata, circumuolutis hœdino exuuio bra-
uertit, hortatu chijs, ut contactis pilis Eſaus crederetur (nam cætera omnino ſimilis, ut gemellus, hoc ſolo
matris. differebat) ſolicitus ne antè in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras im-
precationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiẽs in uoce nonnihil peculia-
re, aduocat filium: eo uerò protendente brachium hœdina pelle amictum, eam attrectans D
ille: Voce, inquit, ſimilis es Iacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi uideris. nec quidquã
doli ſuſpicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum ſe uertit. Domine, inquit, om-
Iſaci filio Iacobo nium ſeculorum, & conditor omnium rerum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam
benedicentis pre- mihi præſentem felicitatem es largitus: meis quoque poſteris propitium te fore, & maiorib.
ces. beneficijs eos cumulaturum promiſiſti. hic tuus fauor ratus ſit precor, nẽue me propter hãc
debilitatem deſpicias, quæ facit ut magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propi-
tius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei uitam felicem, & poſſeſſionem bonorum
quæ in tua ſunt poteſtate: fac eum formidabilem inimicis, apud amicos uenerandum & gra
tioſum. Sic ille Deum inuocabat, putans ſe Eſao bene precari. uix abſoluerat preces, cùm E-
Eſaus ſibi bene- ſaus à uenatu reuertit, & Iſacus intellecto errore quietem agit. Eſaus uerò poſtulabat, ut ſibi E
dictionem quoq; poſtulat. quoque ſicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum abſum-
pſiſſet, lugebat, quòd uoti compos non eſſet. & pater mœrore eius motus, ſtudijs quidem
uenandi, & robore corporis armorumque præſtantia celebrem fore prædicit: camque glo-
XXVII riam tum ipſi tum eius poſteris manſuram ſempiternam, ſeruiturum tamen fratri. CAE-
TERVM cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à ſe exigeret ob circumuentum in uotis
faciendis patrem, mater cum huic periculo eximit. perſuadet enim marito, ut Iacobo Meſo-
potamenam uxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Eſaus duxerat Baſemma-
tham Iſmaelis filiam. Malè enim Chananæis uolebat Iſacus, priori affinitate offenſus: cuius
gratia filius Baſemmatham duxit, quam maximè dilexit.

De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. CAP. XIX. F

Gen. 28.

Iacobi ſomnium de ſcalâ.

Acobus autem in Meſopotamiam miſſus à matre, ducturus auunculi ſui Laba-
nì filiam, conſentiente etiam patre, ut uxoris uoluntati obſequeretur, iter facie-
bat per Chananæam: cumque ſimultatem haberet cum ea gente, nolebat ad
quẽq; diuertere: ſed ſub dio quieſcebat, lapide uice puluini capiti ſubiecto. cui
dormiẽti uiſio talis eſt oblata. Videre uidebatur ſcalã à terra ad cœlũ pertingẽtẽ,

& per

A & per eam ſpecies deſcendentes, ſupra humanam naturam auguſtas: & in ſumma ſcala Deum manifeſtè apparentem, & nominatim ſe his uerbis compellantem: Iacobe, cùm ſis patre bono, & auo ob ſuam uirtutem celebri prognatus, non debes præſenti neceſſitati ſuccumbere, ſed meliora potiùs ſperare. Meo præſidio magna te manet felicitas. nam & Abramum ego è Meſopotamia huc adduxi, pulſum à cognatis: & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior eſt futura: quare bono animo hanc uiam perge, fretus me ductore. Eueniet ex tua ſententia coniugium, ad quod properas. accedent indè & boni liberi: eorum numerus erit innumerabilis, & ipſi rurſus maiorem prolem poſt ſe relinquent. His ego terræ huius imperium dabo, & eorum poſteris: qui repleturi ſunt terram omnem, & mare quàm latè ſol aſpicit. Tu nec cede ulli uel labori uel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in poſterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus, ungit la-
B pidem, in quo dormienti tanta ſpes affulſiſſet: & uotum Deo facit, ſacrificaturum ſe illic, ſi incolumi & facultatibus auctо reditus contingeret: quod pòſt reuertens ſoluit, omnium bonorum ſuorum decimis oblatis. Honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod domicilium Dei ſignificat. Pergens deinde cœptum iter in Meſopotamiam, tandem peruenit Carras: & cùm paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteum quendam ſedentes, cum eis moratur, quòd potionis egêret. hinc orto ſermone percontatus eſt, an noſſent quendam Labanum, ſuum popularem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes. aiunt, omnibus ſibi notum: neque enim talem eſſe ut ignotus eſſe poſſit. quin & filiam eius unà paſcere, demirariq́ue ſe quòd nondum adſit. ex ea facilè quæ cuperet cogniturũ. Vix hęc uerba finierant, cùm puella accedit, comitantibus paſtoribus. ei Iacobum oſtendunt, dicentes
C hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gauiſa Iacobi aduentu, rogabat, quiſnam & unde ad eos ueniret, & cuius rei cauſa? addens, optare ſe ut poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus uerò non cognatione, aut huius affectu, ſed inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, ut qui perpaucas uiderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quàm ſit uel tua ætas, uel mea. Tharro enim Abramus, Aranes, & Nachores, fuêre filij: ex his Batuelus, tuus auus, Nachoris fuit filius: Abrami uerò & Saræ Aranis filiæ Iſacus, meus pater. Eſt & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuò deuincti.
D Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt, eodem patre ac matre genita. itaque conſobrini ſumus ego & tu: & nunc uenio ſalutaturus uos, cognationisq́ue officia, ita ut par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, ut fit, audierat, ſciensq́; parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda, ruit in collum eius, complexoq́ue iuuene: Optatiſſimam, inquit, & maximam uoluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiſcitur, crebram illius mentionẽ faciẽs: eumq́; nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet, ut è ueſtigio ſe ad patrem ſequatur, néue diutius eum hac uoluptate fraudet. His dictis, adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auũculo, tum ipſe fuit ſecurus iam apud ſuos, tum illis inexpectato aduentu magnam uoluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus gaudere ſe quidem eius præſen-
E tia magis quàm uerbis exprimere poſſet, aiebat: rogabat tamẽ, quamobrem ueniſſet relictis parentibus ætate confectis, & qui ipſius obſequijs ægrè carerent: pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam in quacunque re opus haberet. Iacobus uerò totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum, quia fraudatus ſit patris fauſta precatione, per matris artem in ſe translata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum uotorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui aduentus, & mãdata matris. Habet enim parens noſter fratres ille quidem, inquit: ſed plus ſibi uendicat mater, quàm patris conſanguinitas. Spero me in rebus anguſtis poſt Deum præſidium maximum in te reperturum. Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiam ut beneuolentiam ſorori abſenti debitam erga ipſum præſentem declararet, uelle ſe eum gregibus ſuis præficere: & quando ad ſuos reuerti libuerit, nec indonatum,
F nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. Ad hæc Iacobus, ſe uerò libenter accipere conditionẽ, quantumuis laborioſam: ſed æquum eſſe, mercedis loco ſibi dari Rachelis coniugium, quam & ipſius uirtutis cauſa diligeret, & quia eius opera in tale hoſpitium ſit introductus: amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionẽ inijcere. Ibi Labanus his delectatus, eius petitioni annuit: negans ſibi optatiorem generum potuiſſe contingere, ſed opus eſſe ut prius aliquandiu ſecum maneat. In Chananæam enim

Iacobum Deus conſolatur.

Iacobus lapide inuncto uotum Deo facit.

Gen. 29.

Iacobus Carras Meſopotamiæ peruenit.

Rachelis cum Iacobo colloquiũ, & pulchritudo.

Labani & Iacobi colloquium.

Iacobus cum Labane, de Rachele ducenda pacitſcitur

non miſſurum filiam, quin & ſororis in tam longinquam regionem nuptum datæ pœnite- A
re. His aſſentiente Iacobo, de ſeptem annis eſt conuentum. tot enim uoluit ſeruire mercede
A. M. 2193. apud ſocerum, ut dato uirtutis ſpecimine, magis cognoſceretur quinam uir eſſet. Cæterùm
Ante Chr. elapſo præſtituto tempore Labanus epulas nuptiales apparat. noctu uerò non ſentiente Ia-
nat. 1778. cobo, inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, facieque non admodum
Labani erga Iacobum dolus in Lia pro Rachele ſupponenda. liberali. At ille uino & tenebris fallentibus, congreſſus eſt cum ea: luce deinde cognito erro-
re expoſtulauit cum Labano. Ille ueniã petebat neceſſitati, qua compulſus hoc fecerit. Non
maliciosè, inquit, Liam ſuppoſui, ſed alia maiore cauſa cogente: nihil tamen hoc oberit Ra-
chelis coniugio, ſed dabo eam tibi uidenti ac ſcienti poſt alterum ſeptenniũ. Paſſus eſt hoc
ſibi perſuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat, amore puellæ deuinctus: & exacto
altero ſeptennio, Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, B
Racheli Bala, nequaquam ſeruæ, ſubditæ tamen. ſed Liam malè habebat amor mariti, quo
ſororem proſequebatur, expectabatque poſt partum ſe fore in precio: idque aſſiduis preci-
Iacobi filiorum natiuitas & nomina, eorúndemq; etymon. bus à Deo contendebat. Cumque puer maſculus natus eſſet, & maritus ob hoc propenſior
in eam factus, Rubelum nominauit, qui ſibi miſeratione diuina contigiſſet. Sic enim inter-
pretatur hæc uox. Aliquanto pòſt naſcuntur ei tres alij: Simeon, quod ſignificat exorabilem
ei fuiſſe Deum: Leui, quod eſt confirmatio ſocietatis: Iudas, quod eſt gratiarum actio. Ra-
Rubeli. chel autem uerita ne propter fœcunditatem ſororis deteriore apud maritum cõditione eſ-
Simeonis. ſet, iubet famulam ſuam Balam cum Iacobo cubare. ex ea naſcitur puer nomine Dan, quaſi
Leuis. dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòſt alter nomine Nephthalim, ac ſi dicas artificioſum:
Iudæ. quòd mater arte certauiſſet cum ſororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, ſororis arte con C
Gen. 30. tra eam ipſam uſa. deducit enim ſuam famulam in ſui mariti accubitum. ex ea quoque na-
Danis. ſcitur filius Gadas, fortuitum ſignificante nomine: & poſt eum Aſer, quod ſonat beatificum,
Nephthalim. quòd is Liæ gloriam augeret. Porrò cùm Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala
Gadæ. matri afferret, Rachel hoc uiſo concupiuit hunocibum, partemque à ſorore precario petijt.
Aſeris. Illa uerò denegante, iubenteque contentam eſſe, quòd honoris prærogatiuam apud com-
munem maritum haberet: Rachel mitigans indignationem ſororis, ait, ſe illi uirum ceſſu-
ram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cuba-
Iſſacharis. uit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſacharis, quod nomen ſignificat
Zabulonis. ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ, uidelicet mariti erga
Dinæ. eam, præterea q; filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea uox ſignificat D
Ioſephi. additamentũ alicuius naſcituri. Hoc toto tempore, quod fuit annorum uiginti, ſoceri gregi-
A. M. 2206. bus præfuit. quo exacto, æquum eſſe aiebat, ut cum uxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero ue
Ante Chr. rò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabatq; animum uxorũ, quomodo la-
nat. 1765. turæ eſſent peregrinationem. quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiã deorum pa-
Gen. 31. triæ religionis ſublatis, unà cum ſorore fugiebat: ſimulque utriuſque liberi & famulæ cum
Iacobi fuga in patriam. ſuis filijs, aſportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Abducebat etiã Iacobo dimidium
pecorum, priuſquã Laban reſciuiſſet. Sigilla uerò deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd
deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed ut ſi fortè pater fugientes aſſe-
Iacobum Labanum perſequitur, & à propoſito ſuo cum Deum auocat. queretur, haberet quò confugeret ueniam impetratura. Labanus autem poſt unã diem co- E
gnito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum ualida manu, & ſepti-
ma demum die deprehendit eos in quodam colle ſedentes: quumq; eſſet diei ſerum, quie-
uit. Per noctem uerò Deus in ſomnis illi uiſus, uetuit ne quid in deprehẽſum generum cum
filiabus durius præ ira conſuleret, ſed potius fœdus cum eo feriret: néue paucitatem fugien
tium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti uerò luce Labanus
Labani contra Iacobum accuſatio. Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum: quumq; ille fidei eius ſe com-
miſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobrans quòd pauperem omniumq; egenum ſuſce-
piſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi,
putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore maiorem. tu uerò neque matrem tuã
& communẽ ſanguinem, neque uxores apud nos ductas, neq; liberos, quorũ ego auus ſum, F
reueritus, non aliter quàm hoſtem me tractaſti: rapuiſti mea bona, filiabus ut parentem fu-
gerent, autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portas, & apud maiores meos, & apud me
in uenerationc habita. & quæ uix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener,
Iacobi defenſio, & hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſo-
li, ſed omnibus eſſe innatum diuinitùs patriæ deſiderium, æquumque ut poſt tanti tempo-
ris moras tandem ad eam reuertatur. Quòd uerò prædæ, inquit, abactæ crimen obijcis,

ipſe

A ipſe iniuſticiæ ſuæ alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ęgrè ferre, quòd partem earum modicam uſurpauimus? quod ad filias attinet, ſcito, non hoc lędendi animo à me factum, ſed charitatis coniugalis hoc eſſe officiũ. Sequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe: retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos x x. uexauerit: & illa quidem quæ nuptiarũ ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ uerò poſtea ſecuta ſunt, multò grauiora, quæ uel hoſtis fugiſſet. Etenim Labanus ualdè iniquè Iacobum tractauerat. uidens enim eum in omnibus rebus a Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modò quicquid albũ naſceretur, modò quicquid nigrum. Cùm uerò magno numero naſcerentur, quæ Iacobo

B deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens: ſed in proximè ſequentem annum promittebat, quòd eſſet ad rem attentior, promittens quidem eò quòd non ſperaret tantum prouentum, ac mox ubi prouenerat, fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem cognito patrem permiſſa poteſtate uti uelle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli, qua ipſa uectabatur: ſedebatque deſuper, dicens ſe menſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propiùs acceſſuram. Poſthæc offenſæ ueniam pollicetur, uiciſſim alter amorem filiarum, idq; iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, ubi columnam erexerunt aræ ſpeciẽ: unde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra nunc quoque uocatur. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua redijt. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum

C proſequenti uiſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter ueterem ſuſpicionem: quos ita fratrem iuſſit alloqui: Vltrò ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret. nunc crędere tantum temporis ſpacium ſatis ualere ad reconciliationem, ideóque redire cum uxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, ut ſe & quicquid chariſſimum haberet, illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus uehementer exhilaratus, occurrit fratri cum c c c c. armatis. At Iacobus audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit ualde: Deo tamen ſeruatore fretus, prouidebat pro tempore, ne quid detrimenti acciperet, utq; ſuos ab iniuria

D defenderet. Diſtributo igitur agmine alios procedere iuſſit, alios propiùs ſubſequi: ut ſi frater primos aggrederetur, ad ſequens agmen haberent refugium: & hoc modo inſtructis qui circa ſe erant, præmittit quoſdam ad fratrem cum muneribus. ea conſtabant iumentis multisq; ac uarijs quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. Veniebant autẽ alij poſt alios, interiectis ſpacijs, ut crebriùs occurrentes plures quàm pro numero uiderentur: & credibile erat donis placatum remiſſurum iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua. quin & illud mandatum eſt præmiſſis, ut blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem diſpoſitis, noctu mouit agmen. Cumq; Iobacchum torrentem tranſiſſent, Iacobus relictus incidit in luctam cum ſpectro, ipſe prior laceſſitus, eratq; ſuperior. idq; ſpectrum uoce uſum uerbis eum affatum eſt, monens ut ea re gauderet, qui non quemuis aduerſarium,

E ſed angelum Dei uicerit: idq; illi eſſe magnæ felicitatis prędagium: genusq; eius nunquam defore, nec ullis unquam humanis uiribus poſſe opprimi. iuſſitq; illũ poſthac uocari Iſraëlem, quod Hebræis angelo diuino reluctantem ſignificat. Hæc ſunt prędicta Iacobo, id ipſum roganti. Cùm enim ſenſiſſet angelum eſſe Dei, precatus eſt, ut ex eo fatum ſuum cognoſcere liceret. His dictis ſpectrum euanuit. Iacobus uerò lętus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei faciem. ſed quia latum neruum inter luctandum læſit, & ipſe pòſt eo cibo abſtinuit, & nobis illo propter eum ueſci non licet. Cognito uerò fratrem iam non longè abeſſe, iubet uxores procedere per ſe quanque cum ancillis, ut è longinquo ſpectarent pugnam uirorum, ſi eam frater mallet. ipſe propior factus adorauit fratrem, nihil aduerſum ſe fraudis cogitantem. At Eſaus eo ſalutato, interrogabat de turbâ mulierum

F & puerorum: & cùm didiciſſet omnia, uolebat ipſe quoq; eos comitari ad patrem. Iacobo uerò excuſante laſſitudinem iumentorum, reuerſus eſt in Seiram. illic enim habitabat, uernacula lingua loco ab hirſutie ſua denominato. Iacobus autem peruenit ad Tabernaculâ, quæ uocant, uetus nomen adhuc retinentia. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt urbs Chananęorum. Et cùm eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina unica Iacobi filia uenit in urbem ad uiſendũ cultũ mulierũ eius regionis. qua uiſa Sichemis Emmoris regis filius, raptæ ſtuprũ

in Labanum ac cuſatio.

Rachel penetrãs deos abſcondit.

Iacobi & Labani fœdus.

Galades collis.

Gen. 32.

Iacobi uiſio.

A.M. 2207. Ante Chr. nat. 1764.

Iacobus Eſaum per nuncios donis ſibi placare conatur.

Gen. 33.

Iacobus cum angelo luctatur, et

Iſrael nocatur.

Lati nerui eſus quare abſtinẽt Iudæi.

Iacobus Eſaum accedit.

Gen. 34.

Tabernacula, locus.

Sicima, urbs.

A.M. 2215. Ante Chr. nat. 1756.

Dina ſtupratur à Sichemo regis filio.

obtulit: & correptus amore patrem ſuum rogauit, ut puellam uxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, uenit ad Iacobum, rogãs ut filio ſuo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus uerò qui neq; negare poterat propter maieſtatem rogantis, neq; fas putabat alienigenæ filiã nuptum tradere, deliberandi ſpacium poposcit. Rex ſperans Iacobũ aſſenſurum, abijt. Ille uerò indicata filijs iniuria ſororis, & Emoris petitione, iuſſit eos cõſultare quid facto opus eſſet. Maior pars hærebat, incerti quid eſſet agendum. Simeon uerò & Leuis uterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt: Obſeruato feſto die quo Sicimitæ uoluptati & conuiuijs operam dabant, inuaſis noctu cuſtodibus, ſopitos contrucidant: atq; ita facilè urbe potiti, mares uniuerſos interimunt unà cum rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. quo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Iacobum aũt obſtupefactum audacia tanta filiorum, indignéq; ferentem, Deus per uiſum bono animo eſſe iuſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiumq; quod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena uouerat, perſoluere imperat. Igitur dũ comites luſtrat, incidit in Labani deos: neſciuerat .n. Rachelem eos furatam. his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificauit apud Bethela, ubi ſomnium illud diuinum uiderat, iter faciẽs in Meſopotamiam. Progreſſus deinde in agrum Ephrataeum, Rachelem ibi ex partu mortuam ſepelit, ſolam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirũm in modum lugeret, infantulũ nominauit Beniamin, eo quòd doloris cauſa matri fuiſſet. Atque hic eſt filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina una. Ex his octo legitimi, è Lia ſex, duo è Rachele: quatuor uerò ex ancillis, è ſingulis duo: quorũ nomina iam dixi. INDE uenit Hebronem in Chananæa ſitam, ubi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Simeon & Leuis in Sicimitas ſeuiunt.

Gen. 35.

A.M. & ant. Chr. nat. ut ſuprà.

Rachelis mors ex Beniaminis partu.

XXVIII.

Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone. CAP XX.

A.M. 2229. Ante Chr. nat. 1742. *Gen. 35.*

Iſaci mors, & laus, atque ætas, 185. anni.

REbecca enim iam antè defuncta, Iſacus quoq; eam ſequitur, non multo poſt filij reditum: & ſepultus eſt à filijs iuxta uxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſacus uir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem: ualde lõgo etiam tempore uixit. Mortuus eſt enim, exactis cum uirtute annis octuaginta quinque ſupra centum.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SECVNDVS.

Quomodo Eſaus & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem: & quòd Eſaũ Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

A.M. 2231. Ante Chr. nat. 1740.

Eſaus Adomas cur dictus. Gen. 35.

Eſaus Iacobo ius primogeniti uendit.

EFVNCTO autem Iſaco, filij partiti ſunt inter ſe habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: ſed Eſaus Hebrone fratri conceſſa habitauit in Seira, & Idumææ dominatus eſt à ſeipſo denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob cauſam talem: Olim puer adhuc reuerſus à uenatu famelicus offendit fratrem, qui coxerat ſibijpſi in prandium lenticulã rubentem colore; quo magis etiam excitatus, rogauit ut eam ſibi ad cibum traderet. at ille adiuuãre fratris fame ius primogeniti pro cibo ſibi uendere cum compulit: coactus enim fame, ceſſit ei ſuum ius, interpoſito iureiurando. Ob eius cibi colorem ab æqualibus Adomus eſt per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis ſignificat rubens. id nomen pòſt in regionem ipſius ditionis eſt deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinq;. ex his Laus, Iolamus & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Aſã, Raguelem Moſametha ei peperit. Hos filios habuit Eſaus. Aliphazæ item quinque legitimi filij fuêre, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanaſius. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicitur: & eam quæ de Amaleci nomine, Amalecitis eſt appellata. Quondam .n. latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ, appellationes eas poſtea retinuerunt.

Adomæ ſignificatio.

Idumææ nomen unde.

Eſai progenies. Gen. 36.

Gobolitis. Amalecitis.

Quomodo

A *Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.*

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam uix alius quiſquam. Gen. 37. Iacobi opes.
nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum uirtutes beatus erat ac conſpicuus. Nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuêre omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, ut etiam ex rebus, ſicut tum uidebantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionẽ præberet, & per ipſum eiuſq; liberos parentibus noſtris uiam ad exitum ex AEgypto præſtrueret ac præmuniret. IOSEPHVM è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi uirtutem (erat.n. prudentiſſimus) II.
B præ cæteris liberis amabat. Is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit: acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi uiſa patri ac illis indicauit, magnæ felicitatis prænũcia: quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones aũt Ioſephi fuêre tales: Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, uiſionẽ uidit, quæ nõ poterat exiſtimari una ex iſtis uulgaribus, quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam expergefactus fratribus interpretãdam narrauit, dicens uiſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare quo cum depoſuiſſet loco, illorũ uerò manipulos accurrentes adorare eum: quod uidebatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At illi nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulãtes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſumq; maiore etiam odio proſequebantur. Deũs aũt
C aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram uiſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem aſſumpta luna & undecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrũm, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans ut interpretari dignaretur, quod ei fuit uoluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat eo quod ingens filio felicitas portendi uideretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus honore & adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & uim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus quadraret, tum quia uim à ſole & luna habeant. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſe-
D phi ualde contriſtauit id præſagium, haud aliter, quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portẽderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij: decreueruntq; adoleſcentem tollere: & hoc conſilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum, paſcuis percommodum, non præmonito patre: atque ibi paſtoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus ueniente, nec certi quicquam nunciante, de filijs ſolicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cogniturum res fratrum, & quid agant renunciaturum.

Ioſephus quarè odio & inuidiæ fratrum ſuis fuerit.

Ioſephi ſomnia duo, quorũ erat

I. de uiſis manipulis tritici,

II. de ſole, luna, & ſtellis ipſum adorantibus,

eorũq; interpretatio.

Conſilium de Ioſepho tollendo.

Quomodo Ioſephus in AEgyptum uenditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt; & fratres tandem in ſua poteſtate habuit. CAP. III.

A. M. 2217. Ante Chr. nat. 1754.

E IIli autem uiſo fratre aduentante gauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquã inimico in manus ſuas à Deo tradito, uolebantq; cõfeſtim eum interimere, neq; præſentẽ occaſionẽ elabi ſinere. Rubelus aũt inter hos natu maximus uidens eos cõſpiraſſe, conabatur impetũ eorum remorari: docens, quantũ faciñus moliretur, & quãtam inuidiam pariturũ. Nefariam rem habere tam Dei quàm hominũ iudicio cædem hominis uel nõ cognati, ſed lõgè ſceleratius eſſe necis fraternæ patratores deprehendi, quo ſublato etiã in patrẽ eam iniuriã redundaturã, & matrẽ quoq; in luctum ac nõ humano more factã orbitatẽ cõiecturos: hos reſpicerent, reputantesq; quãtam eis calamitatẽ allatura ſit mors filij tũ probi, tum natu minimi, abſtineret à tam nefario ſcelere. Deum quinetiã uererentur ſpectatorẽ ac teſtẽ conſilij contra fratrẽ initi: hunc, ſi à cœpto deſiſtant, accepturũ eorum pœnitentiam atq; reſipiſcentiam: ſin pergãt, fieri non poſ-
F ſe quin exigat ab eis parricidij quaſuis pœnas, cùm nihil ipſius prouidẽtiam latêre poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicũq;.n. ſint homines, exiſtimandũ ibi Deũ quoq; adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, quã effugere non liceat, ſiue bona ſit, ſiue talis, qualis ipſorum foret, ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Decere dare ueniam talibus amicis, ſicubi non feciſſe officium uideantur. Ioſephum uerò ne peccaſſe quidem in illos;

Gen. 37. Ioſephus à fratribus uenditur, ætatis ſuæ anno 17.

Rubeli interitũ fratris ſui Ioſephi impedientis rationes.

cuius

cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cędis facinus eorum grauaturam, ſi uideantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei uitā ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui liceat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Deus Ioſepho largitus fuerit. Proinde cogitandum eò grauiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet, interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans, conabatur eos abſterrere à parricidio. Poſtquam autem nihil ſe proficere uidit, ſed omninò ad cædem accenſos, conſulebat ut ſaltem modum necis mitiorem eligerent. Diſſuaſiſſe quidem ſe primùm pro uirili, ſed quandoquidem ſemel decretum ſit fratrem tollere, minus mali futurum, ſi ſuo conſilio pareant. Sic enim uoluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, ſi ad cædem conferatur. Satius eſſe, temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum, illic extingui ſinere, ut ſaltem manus puras ſeruarent. In hanc ſententiam itum eſt, abductumq; adoleſcentem Rubelus fune religatum demiſit ſenſim in puteum: erat enim ſatis ſiccus. Quo facto, abijt paſcua quęſiturus.

Ioſephus in puteum demiſſus.

III. IVDAS autem unus è Iacobi filijs, conſpicatus negociatores Arabas Iſmaëlitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in AEgyptum è Galadena, profecto iam Rubelo conſilium dedit fratribus, ut extractum Ioſephum uenderent Arabibus: illū enim hoc pacto longiſſimè ablegatum & apud exteros moriturum, & ſe impollutos permanſuros. Quo approbato, eximunt eum, & negociatoribus uendunt uiginti minis, annos ſeptemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum ueniens, inſcijs fratribus ſeruare Ioſephum uoluit. Quo fruſtra inclamato, ſuſpicatus poſt ſuum diſceſſum interemptum, fratres incuſabat: ſed poſtquam ex illis cognouit quid accidiſſet, lugere deſijt. His perpetratis fratres conſultare cœperunt, quomodo patris ſuſpicionem à ſe alienarent. Placuit tandem tunicam, qua indutus Ioſephus ad eos uenerat, quamq; demiſſuri in puteum detraxerant, laceratam priùs ſanguine hircino inficere, atq; ita patri allatam oſtēdere, ut à feris deuoratum putaret. Quo facto, uenerunt ad ſenem, nón ignarum de infortunio filij. Aiebant aūt, Ioſephum quidem neq; uidiſſe ſe, neq; ſcire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inueniſſe laceram & cruentatam. quamobrem ſuſpicari beluarū incurſu periſſe, ſi tamē eam indutus domo exiuerit. Iacobus aūt qui hactenus leuius malum ſperauerat, captiuum aliquò abductū puerū, opinionē hāc iam abiecit, euidēs argumentū necis tunicā ratus: agnoſcebat.n. eam eſſe, qua indutū miſerat: iamq; haud aliter quàm extincto ſe afflictās, lugebat tanq; unicū, aliorum conſolationē nō admittēs, ꝙ nihil dubitaret in itinere à feris deuoratū, anteq; ad fratres peruenīſſet. Sedebat ergo ſacco amictus, & neq; filij cōſolando quicquā proficiebant, nec ipſe luctū ſatietate remittebat. Ioſephū aūt de negociatorib. emptū Petephres uir AEgyptius, qui Pharaothis coquis prærat, habuit liberaliter, quem & diſciplinis ingenuorū erudiendū curauit, & uictu cōmodiore quàm pro ſeruili cōditione uti præcepit: deniq; domus curæ præpoſuit. ille uerò fruebatur cōceſſis, nec tamē innatā uirtutē propter hāc ſui ſtatus mutationē amiſit: docuitq; prudētiā aduerſanti fortunę nō ſuccūbere, ſi quis ea legitimè, & nō ſecūdis tātùm in reb. utatur. Herilis .n. uxor tū dexteritate eius tū formā in amorē illecta: ratataq;, ſi rem aperiret, ſe facilè eo potiturā, & in parte felicitatis habiturū, ſi cōtingeret ab hera ſe rogari: ęſtimās eū magis ex præſenti conditione, quàm ex immutabili morū generoſitate, concupiſcētia detecta, mētionē de cōcubitu facit. At ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiā referre, quæ cū tam benigni domini cōtumelia & iniuria coniuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur, ut morbo ſuo repugnaret, negans unquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri nō liceat: ſic enim fore, ut mala cupiditas ſpe ſublata ſedetur. ſe quiduis potiùs perpeſſurum, quàm ut huic eius uoluntati pareat. quamuis enim aduerſari heræ ſeruum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare, ne quid tale admittatur. Illam uerò repulſa magis etiam accendebat, quòd non putārat Ioſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cuius celebritatem fœminas quoque frequētare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Ioſephum ſollicitādum opportunitatem. quam nacta etiam improbioribus quàm antè uerbis eum adoritur. Satiùs quidem erat, primis precibus non repugnantem cedere, idq; uel dignitati precantis deferre, uel amoris uehementię, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta uerba deſcendi: ſapiēs tamē ſi uel nūc cedes, & prius erratū corriges. ſiue.n. iterū rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiā quàm antè. nam & ęgritudinē ad hoc finxi, & feſti lęticiā tuę cōſuetudini

Iacobus Ioſephū luget.

Gen. 39.

Ioſephus uenditur Ægyptio, & domus curæ præficitur, 48.

ab hera ſollicitatur, cuius

A.M. 2227. Ante Chr. nat. 1744.

preces repudiat, et quare; idq;

ſecundò interpellatus,

poſtha-

A posthabui.siue priùs diffidebas, non tentari te malicioſè certo argumento colligere potes, quia in eadem uoluntate perſto. quare aut preſentem uoluptatẽ elige,& amãti obſequere, maiora etiã cõmoda expectãs: aut odiũ meũ & uindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionẽ preferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede, ſi ad maritũ te deferã,& de ſtupro me appellatã dicam. quãtumlibet tua uerſora fuerint, meis uerbis maiorẽ fidẽ habiturus eſt Petephres, quàm tuis. Ad hæc uerba lachrymasq; uerborũ teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi potuit, quò minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito: cõſtanterq; reſtitit intentanti iniuſtã afflictionẽ, malens acerbiſſima quæq; ſufferre, quàm oblatis perfrui: ea gratificãdo propter quæ poſtea ſe meritò perire ſibi conſcius eſſet. Ipſam quoque officij ſui monuit, iurisq; coniugalis ac cõſuetudinis, iubens huius maiorẽ habere rationẽ, quàm momentaneæ *summa cum conſtantia.*

B libidinis. huic.n. preſtò eſſe pœnitẽtiam, quæ factum quidẽ doleat, infectũ tamen reddere non poſſit: adeſſe & timorẽ continuum, qui pro magno habeat, non prodi ſuũ dedecus. at coniugalẽ cõſuetudinẽ & uoluptatẽ habere ſecurã,& conſciẽtiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius eſſe, ſi impolluta manens habeat ſe herili iure ſubditũ, potius quàm flagitij cõmunis cõſcium. longè ſatius eſſe cõſcientia recta factorum quàm peccati latebris fidere. His & alijs ſimilibus uerbis mulieris impetũ retũdere conabatur, eamq; à praua affectione ad rationis arbitriũ reuocare. At illa uehementiùs inſtabat, & cùm uerbis nihil proficeret, iniectis manibus hominẽ ad obſequiũ, poſtquã de perſuadendo deſperabat, cogere nitebatur. Ibi uerò Ioſephus, relicto etiam pallio ex quo retinebatur, *Ioſephus pallio relicto mulieri,*

C proſilit è cubiculo. Illa partim repulſæ dolore, partim metu ne ſuã petulãtiam maritus cognoſceret, decreuit prior Ioſephũ falſò deferre,& hoc pacto uindictã de eius tanta ſuperbia ſumere, dignũ mulicbri aſtutia rata, ſi accuſationẽ præoccuparet. Itaq; ſedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob fruſtratam libidinẽ, eſſe indignationẽ tentatæ pudicitiæ ſimulans. Marito aũt reuerſo,& ad hũc aſpectũ turbato, cauſamq; ſcitãte, Ioſephũ accuſare ſic aggreditur: Ne uiuas, inquit, marite, ni ſceleſtũ ſeruũ, cubile tuum uiolare conatũ, digna pœna mulctaueris, oblitũ & qualis in ædes noſtras uenerit, & quãta beneuolentia ſit à te complexus: qui ingratus habẽdus, ni omnib. modis bonũ ſe nobis preberet, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abſtinuit: idq; die feſto obſeruata abſentia tua: ut facilè appareat, mode ſtiam quam priùs pre ſe ferebat, ab herili metu, nõ ab indole recta profectam. Quod ut auderet, à te preter ſpem ac meritũ indulgẽte corruptus eſt. uidens.n. omnia tua bona fidei ac *apud herũ adulterij accuſatur.*

D diſpenſationi ſuę credita, grãdioribusq; cõſeruis ſe prepoſitũ, equũ putauit, uxorem quoq; tuã attrectare: & ut uerbis fidem aſtrueret, protulit palliũ, quaſi in colluctatione relictum. Petephres aũt cùm & lachrymãti uxori,& ijs quæ illa & dicebat & mõſtrabat, nõ credere nõ poſſet, & eius amori pluſculũ tribueret, omiſſa ampliore ueritatis inquiſitione, collaudata uxoris fide, audacis facinoris Ioſephum damnatũ in maleficorũ carcerem cõiecit: ob uxoriſq; pudicitiã magis ſibi placebat, modeſtiæ ei & caſtitatis teſtimoniũ dans. IOSEPHVS IIII.

aũt omnẽ cauſam ſuam Deo cõmittẽs, neq; ſe defendere curauit, neq; rem ita ut geſta erat indicare: ſed uinculorũ neceſſitatẽ tacitus ferens, una ſpe cõſolabatur, nimirum potentiorem eſſe Deum his qui ſe uinxerãt, cuius prouidẽtiam cõfeſtim eſt expertus. Cuſtos.n. carceris tum fidem eius ac diligentiam in abſoluendis operũ penſis conſiderans, tum formæ

E dignitatem, ſoluit eum à uinculis, eamq; miſeriam aliquantò leuiorem reddidit: uictu etiã cõmodiore quàm reliquos uinctos uti permiſit. Cæterùm his qui in eodẽ erant ergaſtulo, quoties labor intermitteretur, conſabulantibus (ita ut ſolent miſeriarum ſocij) & inter ſe cauſam damnationis percõtantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiaritatẽ cũ Ioſepho cõtraxit: & quia prudentẽ exiſtimauit, uiſum ſomniũ ei expoſuit: orãs, indicaret, ſi quod ſubeſſet preſagium, deplorans ſuũ infortuniũ, cui nõ ſatis erat regis indignatio, niſi per quietẽ etiã ſomnijs diuinitùs turbaretur. Aiebat autẽ

F ſe in ſomnis uidiſſe triũ palmitũ uitis uuas è ſingulis cbatas pendére grandes iam,& uindemię tempeſtiuas: easq; ſe exprimere, ſubdente rege phialam. Colatũ deinde muſtũ ſe obtuliſſe regi, illumq; libenter accepiſſe. Narrato hoc ſomnio, rogabat, ut ſi quid ſcientiæ datum à Deo haberet, interpres uiſionis eſſe dignaretur. Ille uerò bono animo hominem eſſe iubet, & expectare intra triduum ſolutionem à uinculis, rege ipſius miniſterium requirente, ad quod denuò ſit rediturus. Interpretabatur enim uitem fructum mortalibus in bonum uſum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipſos ſanciatur, & inimicitiæ diſſoluantur: ad hæc moleſtiæ mœroreſque uſu eius diſcutiantur, pro quibus lætitia ſuccedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expreſſum accepiſſe regem. Scito igitur, bonũ tibi

Gen. 40.

inq; uincula cõiicitur; quæ pati cuter fert.

A. M. 2228. Ante Chr. nat. 1743.

Pincernæ ſomnium

Ioſephus interpretatur: item &

tibi uiſum oblatum, & ſignificare miſeriæ huius remiſſionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum uindemiaſti in ſomnijs. Tu uerò memento mei, poſtquam euentus hanc fauſtam prædictionem non falſam approbauerit: & iam liber ne deſpexeris nos in hac miſeria, in qua relinquimur te ad prænunciatam hanc felicitatem diſcedente. neque enim ſontes in hæc uincula ſumus compulſi, ſed ob uirtutem ac modeſtiam quaſi malefici punimur, cùm nepropriæ quidem uoluptatis mercede huius noſtri mali autorem contumelia afficere uoluiſſemus. Igitur pincerna, ut par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius uerò quidam ſeruus piſtoribus regijs præpoſitus, in eiſdem uinculis degens cum pincerna, ex tam fauſta Ioſephi interpretatione ſpe concepta, quia & ipſe ſomnium uiderat, rogat eum quidnam ſibi quoque præteritæ noctis uiſio portenderet: erat autem huiuſmodi. Tria caniſtra, inquit, ſupra caput baiulare mihi uidebar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & uarijs edulijs, qualia regibus apparari ſolent. Deuolantes autem alites abſumpſiſſe omnia, ipſo licet arcente, nihil deterritas. His dictis ſimile priori præſagium expectabat. Tum Ioſephus coniectura ſomnij facta, præfatusque quòd mallet ei lætiora prænunciare, quàm quæ ſomnium portenderet, dicit duos omnino dies uitæ ipſi ſupereſſe. Hoc enim ſignificare caniſtra. tertia uerò cruci ſuffixum ab alitibus deuorandum, quas à ſe arcere non poſſet. Nec aliter euenit utriſque, quàm ut Ioſephus prædixerat. Ad præſcriptam enim in ſomnijs diem rex natalitiũ epulum celebrans, præpoſitum piſtorum in crucem egit: pincernam uinculis exemptum miniſterio priſtino reſtituit. Ioſephum autem poſt biennij tempus in miſeria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali uia ad libertatem præſtructa. Pharaothes rex cùm eadem nocte in ſomnis duas uiſiones uidiſſet, pariterque interpretationem earum, hanc oblitus, ſola ſomnia retinuit, nihil lætum, ut conijcere poterat, ſignificantia: conuocatisque prima luce doctiſsimis AEgyptiorum, interpretationem requirebat. Illis uerò nihil explicantibus, tanto magis rex turbabatur. Quo uiſo, pincernã ſubit recordatio Ioſephi, eiusque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Ioſepho, & de uiſione in carcere agenti ſibi oblata, eiusque euentu iuxta illius interpretationem: quodq; eadem die piſtorũ præpoſitus cruci ſuffixus tanto magis fidem prædictionibus eius aſtruxerit. uinctum autem à Petephre coquorum præfecto, ut ſeruum. ipſum autem dicere, apud Hebræos ſe genere ac parentibus cumprimis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néue cõtempſeris hominem propter præſentem miſeriam: etenim ſignificata ſomniorum ex eo diſcere poteris. Cõfeſtim igitur accerſitum rex, manuq; apprehenſum comiter his uerbis alloquitur: Iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra ſomniorum meorũ præſagia, quemadmodum & illi enarraſti, rem gratiſſimam mihi facturus. Caue autem uel metu quicquam ſupprimas, uel ad gratiam ac uoluptatẽ loquaris, ſed uera omnia, etiamſi fortaſſe non admodum læta. Viſus ſum mihi ſecundum flumen inambulare, uidereq; boues bene paſtas & bene magnas, numero ſeptẽ, à fluentis ad paludes pgredi: & alias totidẽ à paludib. obuiàm eis factas, uehementer extenuatas macie, ac uiſu fœdas: quæ cùm deuoraſſent ſeptẽ illas ſaginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miſerè à fame uexatæ. Poſt hanc uiſionẽ experrectus è ſomno, turbatusq;, dum mecum agito quidnam ſibi uelint ſpecies per ſomnũ obuerſatæ, obrepente ſenſim ſopore grauatus iterum obdormiui: iterumq; ſomnium uidi priore prodigioſius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas ſeptem uidebã ab una rãdice enatas, fruge iam grauatas & uertice pronas, meſſiq; iam maturas: iuxta quas totidem alias ſpicas languidas & præ roris inopia deficientib. ſimiles: quæ cùm alteras illas ingentes ac pulchras abſumpſiſſent, attonitũ miraculo me reddiderũt. Ad hæc Ioſephus: Somniũ hoc, Rex, duplici licet ſpecie uiſum, unum tamen & eundem euẽtum ſignificat. Namq; & boues animal aratro & labori natũ, uiſæ ab exilioribus deuorari, & ſpicæ à deterioribus abſumptæ, famem AEgypto & ſterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot prius ubertatis felicitatem: horumq; fertilitatem à totidem ſequentium ſterilitate abſumendam. huic inopiæ non facilè uidetur proſpicere & occurrere: id quod inde conijcio, quia macræ boues, deuoratis pinguibus, ſatiari non potuerunt. Sed futura Deus, non ut contriſtet, prænunciat hominibus, ſed ut præmoniti ſibi prouideant, quo leuius imminenti malo premantur. Tu ergò ſi uberioris temporis prouentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriã AEgyptus non ſentiet. Cumq; rex admiratus Ioſephi prudentiã & ſapientiã percontaretur, quónã mòdo eſſet in futurũ proſpiciendũ ubertatis tẽpori, quo tolerabilior fieret uẽtura ſterilitas, monuit & cõſuluit AEgyptijs utendũ parſimonia: & quod præſenti uſui ſupereſſet, ad futuram neceſſi-

Piſtoris ſomnium

quid ſibi uelit, Ioſephus planũ reddit.

A. M. 2230. Ante Chr. nat. 1741.

Somnia Pharaõnis: quæ, Pincerna Ioſephi in carcerem conijcti recordante,

ipſe è carcere accerſitus,

i. ſcilicet de bobus,

ii. de ſpicis

explicat.

Futura quare Deus hominibus prænunciet.

Ioſephi conſilio

A neceſſitatem reſeruandum. Suaſit etiam, ut indicta profeſſione frumẽti, aratores iuberet id in horreà condere, & quantũ ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præficit, iubetq; prouidere quæcunq; putaret in rem eſſe uel ipſius regis uel populi: præfatus neminem ſibi uideri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius autorem. Qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam annulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geſtandę, in ſella curuli ſublimis per AEgyptum circumuectabatur, frumentumq; comportabat, tantũ inde cuiq; demetiens, quãtum in alimenta & ſementem ſufficeret, nemine ſciente cauſam cur hoc faceret. TRIGESIMVM iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud regẽ honore habitus, & ob incredibilem prudentiã Pſontompanechus ab eo cognominatus, quod occultorũ inuentorem ſignificat: ſed & coniugiũ nactus eſt honoratiſſimũ. Duxit .n. rege connubiũ hoc procurãte uirginem, Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiã, cui nomẽ erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem. ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus, uenit in prioris obliuionem: iunior uerò Ephremes, quod reddentem ſignificat, eo quòd maiorum ſuorũ libertati redditus eſſet. AEgyptum autem ſecundum Ioſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infeſtabat: & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioſephum accerſit, qui mox frumenta diuidendo ſeruator populi citra controuerſiam extitit. nec ſolùm eius regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris, exiſtimãs uniuerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus anguſtis fortunatiorum ope ſubleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in AEgyptum frumentatum mittit, cùm cognouiſſet, quòd & exteris eo foro uti liceret, ſolo Beniamini retento, quem è Rachele ſuſceperat, uterinum Ioſephi fratrem. Qui poſtquam in AEgyptum peruenêre, Ioſephum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes. nihil enim niſi ex ipſius ſententia gerebatur. Nam tum demum regem coluiſſe proderat, ſi ne Ioſephi quidem honos negligeretur. Ille agnitis fratribus, nihil tùm minus quàm de ſe cogitantibus, quòd adoleſcens ab eis diſtractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne ſuſpicari quidem poterant, tentare eos decreuit, quali mente eſſent præditi. Nam & frumenti emendi poteſtatem eis negauit, & proſpeculatoribus regiarum rerum haberi uoluit: dicens, conueniſſe è diuerſis regionibus, & cognationem ſimulare. quî enim fieri poſſe, ut uir priuatus tot tam inſignes filios educauerit, quæ felicitas uel regibus rarò contingeret. Id faciebat, ut de patre cognoſceret, quóue in ſtatu per ſuam abſentiã res eius interim fuerint, quídue de Beniamine ſit factum. Sollicitus enim erat, ne & eum, quemadmodum ſe de medio ſuſtuliſſent. At illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & à fratre nihil ex animi ſententia impetrantes: cumq; crimen amoliendum uiderent, Rubelus natu maximus ſic commiunẽ cauſam agere cœpit: Nos neq; ſpeculatum huc uenimus, neq; regi damnum aliquod allaturi: ſed dira fames, cuius effugium quærimus, uenire huc compulit, fretos ueſtra humanitate; quos non ciuibus ſolis; ſed exteris quoque ſalutem uobis debituris frumentum uenale propoſuiſſe audiuimus. Quòd autem fratres ſimus, & ex eodem ſanguine, uel facies noſtræ argumento ſunt, non admodum inter ſe uariantes. Pater nobis eſt Iacobus uir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus ſuſcepit; qui donec omnes eſſent incolumes, res noſtræ proſperæ fuerunt. Cæterùm uno, cui Ioſepho fuit nomen, abſumpto, domeſticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater enim longo eum luctu proſequutus eſt: & nos ob illius obitus calamitatem, ſenisque miſeriam afflictamur. Nunc frumentatum uenimus, patris cura reique domeſticæ adminiſtratione Beniamini natu minimo commiſſa. Hæc ita eſſe, potes aliquo ad noſtram domum miſſo cognoſcere. Hæc Rubelus pro ſe ac fratribus; quò falſam Ioſepho ſuſpicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem eſſe incolumes, iubet eos includi in carcerem, quaſi per ocium quæſtioni admoturus. Triduo pòſt deinde productis: Quoniam, inquit, aſſeueratis uos in detrimentum regis ac regni non ueniſſe, fratresq; eſſe ex patre, quem nominaſtis, facietis mihi fidem hæc ita ſe habere: ſi relicto interim uno ex uobis apud me nihil durius paſſuro, cum frumẽto ad patrem profecti, rurſum ad me reuertamini, adducentes uobiſcum fratrem, quem aiebatis illic relictũ eſſe: hoc enim erit argumẽtum uos nihil fingere. His uerbis perculſi, ratiq; iam extremam calamitatẽ inſtare, lamentabantur fortunam ſuam; crebrò iactãtes, adeſſe diras ultrices fratris

prouidetur uenturæ ſterilitati; ob quod Ægypto præficitur; &c.

V.

uxorem ducit, ex qua ſuſcepit filios,

Manaſſem & Ephraimem.

A.M. 2238. Ante Chr. nat. 1733.

Gen. 42. Iacobum filios in Ægyptum mittit frumẽtatum.

Ioſephum quo ob filio fratres ſpeculatores eſſe dicat.

Rubelus apud Ioſephum cauſam dicit.

Ioſephum ſuos fratres carcere detineri iubet, &c.

Beniaminem adduci: qui iniuriam fratri illatam agnoſcunt.

tris per ſummam immanitatem oppreſſi. Rubelus inſuper increpabat ſeram & inutilẽ eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans, quæ Deus innocentiæ uindex in impios fratres immitteret. Talibus ſe inuicem alloquebantur, non putantes à Ioſepho intelligi linguam ſuam: mœrebantq; omnes tacti uerbis Rubeli, & ſcelus perpetratum damnabant, qui tum commiſiſſent, propter quæ iuſtas Deo pœnas darent. In hac anxietate conſtitutos uidens Ioſephus, diſſimulare fratrem ulteriùs non ualens, quòd lachrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari uolebat, ſubduxit ſe de medio. Nec multo pòſt reuerſus, retento Simeone, qui interim obſes eſſet, dum fratres ad ſe redirent, frumentum emere permiſſos abire iuſſit, quum priùs miniſtro mandaſſet, ut pecunia quam pro frumento attulerãt, clam in ſarcinas indita, poteſtatem abeundi eis faceret. Peregit mandata famulus. Iacobi uerò filij reuerſi in Chananæam, renunciauerunt patri, quicquid eis in AEgypto acciderat, & quòd pro ſpeculatoribus regni fuerint comprehenſi: quumq; dicerent fratres ſe eſſe, & undecimum domi relictum apud patrem, noluiſſe illos credere. Relictum etiam Simeonẽ apud Præſidem, donec Beniamin illuc profectus, uerbis eorum fidem aſtrueret: poſtulabantq;, ut pater nihil ſolicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo uerò nihil eorum placebat quæ fecerant filij, & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat, etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosq; ſuos dedente, ut ſi quid Beniamini accidiſſet in itinere, illos auus interimeret, Iacobo ut aſſentiret perſuaderi potuit. at illos quid agendũ incertos magis etiam terruit pecunia reperta in ſaccis frumẽtarijs. Cæterùm deficiente iam tritico, urgente fame compulſus Iacobus, decreuit Beniaminem unà cum reliquis mittere. non .n. licebat eis in AEgyptum reuerti, niſi ſeruato pacto. Cúmq; indies maior neceſſitas incumberet, & filij rogare non deſinerent, adhuc tamẽ hęſitabat. Tandem Iudas uir natura uehemẽs cœpit liberiùs agere cum patre, quòd nimis de fratre ſolicitus eſſet, cui nihil præter uoluntatem Dei poſſet accidere, ſiue foris ſiue domi: ſe uerò in certã perniciem tradi, dum ob inanem de puero curã unicũ à Pharaothe præſidium adimitur. Habẽdam etiã rationem Simeonis incolumitatis, ne dũ Beniaminem peregrinationi cõmittere cunctãtur, interim ille ab AEgyptijs occidatur: crederet Deo ſalutem filij, necnon ſibi qui aut eũ ſaluũ reducturus eſſet, aut illic unà periturus. ac tum demũ Iacobus cedens tradit eis puerũ, & duplex frumẽti preciũ: addit & dona ferenda Ioſepho ex prouentu Chananææ, balaninum unguentũ, ſtacten, terebinthũ & mel: atq; ita multis utrinq; fuſis lachrymis à patre digrediũtur, ſenec miſerè timente ſaluti filiorũ, illis cõtrà ſolicitis, ne per ſuam abſentiam mœrori pater ſuccumberet. in hoc dolore integrũ diem exegerunt. Et pater quidẽ afflictãs ſe domi ſubſtitit, illi in AEgyptũ tendẽtes, præſentẽ triſticiã ſpe melioris fortunæ leniebãt: quò poſtquã eſt peruentum, apud Ioſephũ diuertunt, non parũ ſolicit, ne calumnia ſibi intẽderetur, quaſi dolo malo prioris frumẽti preciũ ſecum abſtuliſſent: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo uerò negante ſe unquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu, ſecuriores eſſe cœperũt, moxq; Simeonem liber inter fratres uerſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona offerunt, & ſcitanti de patre, bene ualere aiunt. Tum ille cognito Beniaminem ſuperęſſe, quem inter eos uidebat, percõtatur, an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deum uniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas ulteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant, diſcumbere: cúmq; omnes comiter haberet, duplicibus partibus ſibi appoſiti cibi Beniaminem honorabat.

VI. POST cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis uerò ſarcinam ſcyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. Id faciebat, uolens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto tãquam maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. Quæ ubi facta ſunt, ut imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur, aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant: & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui ſcyphum in ſarcinam indiderat. Illis uerò turbatis inopinato equitum incurſu; & rogantibus cur irruerent in uiros quos paulò antè honore hoſpitij dignatus fuerit ipſorũ dominus: illi cõtrà ſceleratos inclamabãt, qui huius ipſius beneficij, Ioſephiq; comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere:

Ioſephus, Simeone retento, cæteros fratres in Chananæam remittit.

Iacobi ſolicitudo ob abſentem Simeonem & ablegadum Beniaminem.

Gen. 43.

Iudas patri perſuadet, ut Beniaminem in Ægyptũ dimittat.

Simeon liberatur, Beniamine adducto.

Gen. 44. Ioſephus fratres per ſpeciem furti de uia reuocandos curat.

qui

A qui eum ipſum ſcyphum, in quo ille eis tam amicè prębibiſſet, ſurreptum auferrẽt, iniquo lucro & Ioſephi amicitiam, & ſuum ipſorum, ſi deprehenſi fuerint, periculum poſthabentes: daturosq; furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, neq; cum furto effugituros, licet miniſtrum mẽſæ fefellerint. & nũc rogitare, ſatiſne ſani eſſent, quaſi uerò neſciãt: enimuerò mox ſcituros, dùm ad pœnam rapiẽtur. His & ſimilibus uerbis famulus inſultabat. At illi, ut qui nihil de dolo compoſito ſciebant, deridebant eum: demirari ſe hominis leuitatem, temere obijcientis furti crimen eis uiris, qui ne frumẽti quidem precium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe ut data opera dãmnum inferre uellẽt: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem, iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant uniuerſi pœ-
B nas dare, ſi unus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentię fiducia. Acceperunt illi conditionẽ inquiſitionis, ſuppliciũ tamen ſolius fore, penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniũq; ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremò ad Beniaminem ueniunt, non quod nescirent ſe in eius ſacco abſcõdiſſe ſcyphũ, ſed ut accuratè inquirere uiderentur. Itaq; cęteri iam ſecuri de ſe, de uno Beniamine adhuc erant ſolliciti. ſperabant tamen ne ipſum quidem in maleficio deprehendendum, adeò ut iam liberiùs indignarentur perſecutoribus, per quorum importunitatem ſtaret ne bonam partem itineris iam confectam haberent: ut uerò Beniaminis ſarcinam ſcrutati ſcyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò uerſi, laceratisq; ueſtibus tum fratrem deflebant furti ſupplicium daturum, tum ſuam ipſorum uicem, qui fidem de Beniaminis ſalute
C parẽti datam preſenti caſu fallere cogerentur: augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm iam euaſiſſe omnia pericula uidebantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atq; huius tam fratris quàm parentis infortunij ſe autores fatebantur, qui inuitum ad puerum ſimul mittendum compuliſſent. Et equites quidem comprehenſum Beniaminẽ ducebant ſecum ad Ioſephum, ſequentibus & fratribus. Tum ille uidens fratre in cuſtodiam dato, cæteros lugubri habitu adſtare: Itáne, inquit, ſceleſtiſſimi omnium, uel meam humanitatem uel Dei prouidẽtiam contempſiſtis, ut tam nefarium facinus contra hoſpitẽ ac bene de uobis meritum auderetis? At illi uicarios ſe pro Beniamine ad ſupplicium offerebant: rurſúmq; Ioſephi crebra mentio, felicem eum qui morte à uitæ calamitatibus ſit exemptus, ſi tamen eſſet mortuus: quòd ſi uiuat, qui dignus ſit habitus, ob cuius iniuriam
D Deus tam ſeuerè in ipſos uindicaret. patris quoq; ſe peſtem eſſe & infortunium maximũ, cui ad ueterem luctum recentem hunc afferrent. nec deſinebat Rubelus denuò illis ſcelus cõrum exprobrare. Ioſephus uerò negabat ſe alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus unius pueri ſupplicio. nam neq; hunc dimitti in gratiam inſontiũ æquum eſſe, neq; illos alieni peccati pœnas perſoluere: abirent quò uellent, ſe curaturum ut tutum iter facere liceat. His uerbis grauiter ictos, cæteros præ dolore uox defecit: Iudas uerò, qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, uir alioquin etiam ſtrenuus, decreuit ſe pro fratris ſalute periculo obijcere. Fatemur, inquit, Præſes, grauiter à nobis in te peccatum, ſuppliciumq; commeritos; quod parati ſumus omnes luere, licet non omnium ſit culpa, ſed unius natu minimi. Sed quamuis ſalutem per eum pro deplorata habeamus, unica tã-
E men effugij ſpes in clementia tua bonitateq; ſupereſt: quamobrem oramus ut nõ tam noſtri commiſſi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac cauſa non iram, ſed uirtutem in conſiliũ adhibeas: iramq; magno animo cõprimas, cui uulgares homines in magnis iuxta ac paruis reb. ſuccũbere ſolẽt: diſpice, quæſo, nũ ex tua dignitate ſit eos occidere, qui ipſi ſe dedũt ad pœnã, & ſalutem nõ niſi precario tibi debere cupiũt, quam non nũc primùm tuæ benignitati ſunt acceptam laturi: ne cõmittas, ut illud beneficiũ tibi pereat, dum fami ereptis, & frumẽto liberaliter adiutis, etiam ad familiã eodem periculo laborantem domũ alimẽta perferendi poteſtatẽ feciſti. Eiuſdem. n. bonitatis eſt, ſeruare fame de uita periclitãtes, & mortẽ meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficẽtiam inuidiſſe uiſa eſt: eádem planè gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim, quos ad hoc etiam pauiſti: &
F uitam quam præ fame deficere non es paſſus, denuò donabis, quò commendabilior ſit tua clementia, dum & uitam donas, & per quæ uita retinetur. Quin etiã Deum ipſum exiſtimo tibi hac calamitate noſtrę uirtutis exerendæ materiam ſuppeditáre: ut appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi uoluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quantumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis: magis tamen Principem ornat clementia, præſertim in cauſa, quæ ad ipſius iniuriam priuatim attinet.

Beniamin capti uis ducitur.

Iudæ ad Ioſephũ ſuper Beniaminis furto, oratio.

Clemẽtia ornat principem.

Si enim parua peccata remittentes laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, A
an non diuinæ clementiæ proximũ uideri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum
haberem, quàm moleſtè ferat pater orbari filijs, non adeò pro ſalute noſtra laborarem, niſi
quatenus tibi clementiæ laudẽ conciliatura uidetur: & ſi non haberemus quibus mors no-
ſtra luctũ ac mœrorẽ ſit allatura, æquo animo ſupplicium perferremus. Nunc uerò quando
non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructum aut uoluptatem
uitæ percepimus; quàm parentis miſeri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoq;
nomine offerimus, & ultam nobis donari oramus, ſupplicio per hodiernum malefactum
obnoxiam. Ille certè nec malus ipſe eſt, nec malos futuros genuit, ſed & bonus & dignus
qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nũc ob noſtram abſentiam curis ac mœ-
rore diſcruciatur. quòd ſi talem noſtri interitus nũcium, ſimulq; eius cauſam acceperit, nõ B
ſuſtinebit amplius uiuere, noſtræ mortis infamia illius mortẽ approperabit; hoc ipſo infe-
liciorem, quia ne noſtri dedecoris rumorem ſentiret, è uiuis exceſſiſſe uidebitur. His igitur
perpenſis, tametſi ad iuſtam indignationem hæc ſcelere permotus, patri tamẽ uindictæ gra-
tiam facito: & plus illius miſeratio apud te ualeat, quàm noſtra iniquitas. Defer hoc hono-
ris ſenectuti eius, quæ ſi nobis orbetur, ſuperſtes durare nec uolet nec poterit: defer tui pa-
rentis memoriæ: defer ipſi patris uocabulo, quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium
pater hoc felix faxit ac perpetuum, quem & ipſum honorabis hac pietate propter commu-
ne nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſereat, quam orbatum manere eſt credibile. Nũc
Deo ſimiles fiũt homines benignitatem exercendo. tuũ eſt quæ nobis Deus dedit, cùm iure poſſis, non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei
benignitatem imitari, & hac parte ſimilem ei fieri. Cùm enim tantũdem ad utrumlibet ua- C
leas, præſtat bene facere quàm malè: & poteſtate contentum ſui iuris non meminiſſe, ſed
tantùm ad ſeruãdos homines potentiam tibi datam exiſtimare: & quò pluribus ſalutẽ de-
deris, hoc teipſum illuſtriorem fore. potes aũt fratri erroris uenia data nos omnes ſeruare.
neq; n. nos incolumes eſſe poſſumus, niſi hoc incolumi, neq; domũ abſq; hoc ad patrem
redire licet, ſed hîc ferendum eſt quicquid frater tulerit. neq; n. aliam gratiam à te, Præſes,
petimus, ſi hãc non impetramus, quàm ut nos eodem afficias ſupplicio, non ſecus ac ſcele-
ris ſocios. hoc n. ſatius fuerit, quàm ſi præ mœrore nobis ipſi manus inferamus. Non addã
iuuenem eſſe, & per ætatem nondum ſatis ſapere, & talibus non grauatim ueniam dari ſo-
lere, ſed hîc finem dicendi faciam, ut ſiue damnemur, mihi imputetur non ſatis diligenter
huic cauſæ patrocinato: ſiue abſoluamur, in ſolidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac boni- D
tati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non ſolùm nos ſeruaueris, ſed plura
etiam quàm nos ipſi in cauſa noſtra quæ pro nobis faciant, uideris. Siue igitur plectere uis
hunc, me uicario ad ſupplicium accepto, patri eum remittito: ſiue ad ſeruitium addicere
mauis, ego tuis miniſterijs magis ſum idoneus, & ad utrumuis (ut uides) magis accommo-
Iudas ſupplex ſe Ioſepho, uicè cæteris. datus. His dictis, Iudas promptus ad quiduis pro fratris ſalute libenter ſubeundum, acci-
dens Ioſepho ad pedes, mollire ac placare iram conatur: pariq; modo & cæteri proſternun-
tur, pro Beniamine ſeſe ad interitum offerentes. Ioſephus autem pietate uictus, & iam æ-
Gen. 44. grè perſonam fràti ſuſtinens, ablegat alios qui tum aderant, ut ſine arbitris à fratribus agno
Ioſephus fratribus ſe indicat. ſceretur. Cumq; ſoli eſſent, aperit fratribus ſeipſum, & infit: Pietatem ueſtram & amorem
quo fratrem proſequimini, laudo, & meliores, quàm expectâram, coniecturam faciens ex E
his quæ mihi olim acciderunt, comperio: in hoc n. hæc omnia feci, ut fraternæ beneuolen-
tiæ caperem experimentum. cuius quoniam egregium ſpecimen edidiſtis, ne illud qui-
dem in me commiſſum ueſtræ naturæ imputare libet, ſed Dei potiùs uolũtati totum aſcri-
bo, qui uobis in præſentia commoda procurauit, & maiora eſt largiturus, ſi nobis propi-
tius fauorem ſuum non ſubtraxerit. Quando igitur & patris incolumitatem inſperatam
cognouì, & uos tales erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiſcor,
malens uobis, ut miniſtris diuinæ prouidentiæ, in hoc tempus communi noſtræ utilitati
proſpicientis gratiam habere, quàm ueſtræ, ut tum uideri poterat, maliciæ meminiſſe. Vos
quoque temporis illius immemores iubeo bono animo eſſe, & mali conſilij bonum euen-
tum libenter ferre, neque pudore præteriti errati contriſtari. Quid eſt enim, cur uos malè F
habeat iniquæ quondam ueſtræ aduerſum me ſententiæ pœnitentia, quam fruſtratam eſſe
iam uidetis? Læti igitur hac diuina diſpenſatione ite patri hæc renunciaturi, ne fortè illo
conſumpto immodica de uobis ſolicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat,
priuſquam ille in conſpectum meum ueniat, & horum bonorum fiat particeps. Quam-
obrem & ipſum & uxores ac liberos ueſtros totamq; cognationem aſſumẽtes, migrare uos

huc

A huc uolo. Non enim decet mihi chariſſimos ab hac mea felicitate abeſſe, præſertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus Ioſephus complectitur fratres: illi uerò in lachrymis erant ac mœrore, ſuiq; in fratrem facti pœnas dare hoc ipſo uidebantur, quòd ipſe tanta in eos æquitate uteretur. mox conuiuium eſt ſecutum. Rex autem cognito fratrum Ioſephi aduentu, quaſi ſibi ipſi aliquid boni accidiſſet, lætatus eſt, donauitq; eis currus onuſtos frumento, & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in ſingulos donatis, ſed præcipuis Beniamini, reuerſi ſunt ad ſuos. IACOBVS autem poſtquam ex filijs ſtatum Ioſephi cognouit, quòd non ſolùm mortem effugiſſet, quam tam diu luxerat, ſed etiam in ſplendida fortuna uiueret B cum rege adminiſtrans AEgyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commiſſam habens, facilè iſta credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga ſe fauorem, tametſi aliquantiſper, ut uidebatur, intermiſſum: nec diu moratus iter aggreſſus eſt, ad Ioſephum properans.

Ioſephus fratres lachrymãtes cõplectitur: quorum aduentum Pharaothes reſciſcit.

VII. *Iacobus Ioſephũ ſuperſtitem eſſe cognoſcit.*

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium ob exortam famem migrauit. CAP. IIII. A. M. 2239. Ante Chr. nat. 1732.

VT uerò uentum eſt ad puteum iuramenti, oblato Deo ſacrificio, cùm timeret ne filijs propter ubertatem AEgypti cupiditate habitandæ regionis captis poſteritas ſua non rediret in Chananęam, occupatura eam iuxta promiſſa Dei: néue inconſultò Deo migratione præſenti facta genus ipſius clade aliqua feriretur: ad hęc ne fortè ipſe antequã Ioſephũ aſpicere contingat, ex hac uita eximatur: talia uolutãti in animo & ſomno grauato Deus per uiſionẽ aſtitit, eumq; bis nominatim inclamauit. Quo C rogante, quiſnám eſſet? Annón agnoſcis, inquit, Iacobe, Deum perpetuũ tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem ſimul & auxiliatorem? qui contra patris tui propoſitum principem familiæ te conſtitui, & cùm ſolus in Meſopotamiam profectus eſſes, effeci ut cõiugium nactus fortunatum redires, & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam ſeruaui, & quem amiſiſſe uidebaris Ioſephum, ad tam ſublime dignitatis faſtigium euexi, ut non multum à rege AEgypti differat. Nunc quoque in hoc ueni, ut me ducem huius itineris habeas, utq; tibi prænunciem inter manus Ioſephi te è uita exiturum, & poſteritatem tuam per multa ſecula potentẽ fore, ſimul & illuſtrẽ, occupaturamq; terram, cuius ditionẽ ei ſum pollicitus. Hoc ſomnio fretus, eo libentiùs in AEgyptum cum filijs ac nepotibus pergebat, qui erãt in uniuerſum LXX. Eorum nomina cùm ſint duriora, non eram adſcripturus, niſi propter quoſdam qui nos AEgyptios contendunt eſſe, non D Meſopotamenos. Ergo Iacobi filij fuêre duodecim, ex quibus Ioſephus iam antea uenerat. recẽſendi ſunt nunc reliqui, cũ ſua quiſq; progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Eſſaron, Charmiſus. Simeonis ſex, Iulimus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoq; tres fuerunt, Gelſemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ, Eſron & Amyrus. Iſſacharæ quatuor, Thulas, Phuras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum numerus trigintatres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Ioſephus filios habuit Manaſſem & Ephræmen. alteri uerò Beniamini fuerũt decem, Boloſſus, Baccharis, Aſabel, Gela, Næmanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. iſti quatuordecim ſuperioribus additi, fiunt numero quadraginta ſeptem, & legitimum quidem Iacobi gẽnus hoc fuit. è Bala uerò famulâ Rachelis fuerunt, Danus & Nephthalim, quem quatuor ſequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus. Dano uerò unicus erat filius, nomine Vſis. His ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades aũt & Aſſerus nati fuerũt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem ſequebantur filij ſeptem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Acrines, Eroedes, Ariel. Aſſerum uerò una filia, & mares numero ſex, quorũ nomina Iomnes, Eſſius, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor, ſupradictus numerus cõpletur, † annumerato etiam Iacobo. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcedens id ſignificauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidũ illi occurrit: qui præ inexpectata magnaq; F lętitia minimũ abfuit quin expiraret. ſed Ioſephus eum refouit, quamuis & ipſe præ uoluptate periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iuſſo eo paulatim progredi, ipſe aſſumptis quinque fratribus properauit ad regem, nũciaturus adeſſe cum familia Iacobum. Quo audito, lætus ille percontatus eſt Ioſephum, quibúſnam ſtudijs delectarentur; ait, paſtoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo conſilio reſpondit, ne fortè diſtraherentur, ſed ut unà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum AEgy-

Iacobo Deus apparet, & in Ægyptũ ipſum migrare iubet.

Iacobi familia, quæ in Ægyptũ migrauit.

† *In græco eſt: non annumerato.*

Ioſephus obuiã patri proficiſcitur.

Ioſephi & patris congreſſus.

Ioſephus regem de fratrum ſtudijs edocet.

ptijs interueniret, ſi circa eadem cum illis ſtudia uerſarentur. Nam ei genti non erat licitum A
Gen. 47. greges aũt paſcua curare. Iacobo aũt ſalutatum ad regem perducto, poſt fauſtas ominatio-
Iacobus Pharao nẽ ſalutat, anno ætatis ſuæ 130. nes acceptas, rogauit eum Pharao, quantum iam temporis uixiſſet. & cùm audiſſet trigin-
ta ſupra centum annos natum, admiratus eſt hominem tam longæuum. Cumq; ille adie-
ciſſet maiores ſuos longioris ætatis fuiſſe, permiſit eum cum filijs degere in Heliopoli, ubi
etiam regij paſtores habebant paſcua. Fames autẽ creſcebat in AEgypto, nec aderat reme-
dium, neque flumine agros rigante: non enim aſcendebat, neque ullis de cœlo pluuijs: ad
hæc grauius erat malum, quia uulgo improuiſum, qui nihil parati habebat, neq; Ioſephus
Ioſephus Pha- raoni facultates Ægyptiorum ac quirit. frumentum dabat, niſi numerata pecunia: quæ poſtquã defecit, pecudes ac mancipia pro
frumento permutabant. quibus uerò agri fuêre, partem aliquam in preciũ alimentorum
regi decidebant. Cumq; ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in ius regis deueniſ- B
ſent, alius aliò migrabant, quo certius eſſet regium dominium. ſoli ſacerdotes immunita-
tem & agros retinuerunt. Poſtremò hæc neceſſitas adeò non corpora ſolùm, ſed & animos
gentis in ſeruitutem redegit, ut nihil turpe putarent quo uictus utcunque parari poſſet.
A.M. 2345. Ante Chr. nat. 1626. Poſtquam autem ceſſauit fames, & rigante flumine terra ad priſtinam fertilitatem redijt,
Ioſephus regionis urbes obeundo, conuocata per ſingulas multitudine, agrorum quos re-
gi ceſſerant uſum fructum illis reſtituit, & adhortatus ut non ſecus quàm proprios colerẽt,
iuſſit quintam partem fructuũ regi pẽndere pro agro, quem rex eius dominus illis dat, qui
læti inſperata reſtitutione agrorum, culturã ſtrenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum
VIII. Ioſephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia nõ mediocriter creuit: & ius quin-
Gen. 49. 49. 50. tæ partis frugum etiam penes regum poſteros ac ſucceſſores permanſit. IACOBVS aũt C
A.M. 2256. Ante Chr. nat. 1715. cùm decimum ſeptimu mannum in AEgypto exegiſſet, in morbum lapſus inter manus fi-
liorum uitam finiuit, precatus eis priùs proſperitatem & abundãtiam, & uaticinatus, quo-
Iacobus moritur modo ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananææ terræ eſſent peruenturi: id
quod factum eſt longo pòſt tempore. Præterea collaudato Ioſepho, quòd oblitus iniuria-
rum plura fratribus bona contulerit, quàm uel benefactoribus deberentur, mandauit ſuis
filijs ut Ioſephi filios Ephremen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diuiſuri ſorte
natus ãnos 147. & Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. Poſtremò rogauit, ut in Hebrone ſepelire-
tur. Mortuus eſt autem cùm uixiſſet annos in uniuerſum centum quinquaginta minus tri-
in Hebrone ſepelitur. bus; ex maioribus ſuis nulli pietate ſecundus, cuius digna præmia Dei benignitate eſt con-
ſecutus. Ioſephus uerò, permittente rege, deportatum patris corpus in Hebronem magni- D
A.M. 2310. Ante Chr. nat. 1661. ficè ſepeliuit. Caterùm fratribus recuſantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto
patre in ſe uindicaret, cùm non amplius eſſet, in cuius gratiam daturum ueniam ſperarẽt,
iuſſit eos poſito metu nihil malifuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus
Ioſephus moritur is ingẽ eſt, nec unquam eos ſummæ beneuolentia proſequi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſi-
mo & decimo uitæ anno exacto, uir admirabili uirtute præditus, in omnibus negotijs pru-
dens, & poteſtate temperanter uſus: quibus artibus factum eſt, ut neque externum genus,
neque calamitas, de qua diximus, quicquam offecerit, quò minus ad ſummam dignitatem
cucheretur. Reliqui etiam fratres uita feliciter exacta, in AEgypto ſunt mortui, quorũ cor-
Chananæam oſſa eius trãſlata. pora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata
ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex AEgypto populariter migrarent: hoc enim ipſe E
A.M. 2363. Ante Chr. nat. 1608. adiuratis priùs mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs
cauſam propter quam ex AEgypto exiuerunt.

De afflictionibus Hebræorum in AEgypto per annos CCCC. *CAP. V.*

IX. Egyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, uoluptatibus & captandis lucris dedi-
Exod. 1. Ægyptiorũ ſtudia, atque in Hebræos inuidia unde. ta, malè uolebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicita-
tẽ nõ poterat. Videtes. n. genus Iſraëlitarũ florere, & opibus labore atq; induſtria
quæſitis iã abũdare, non ſatis tuta ſibi eorũ incremẽta exiſtimabãt: & cùm iam Io
ſephi beneficiorũ memoriã tempus obliteraſſet, regnũq; AEgypti in aliam familiam demi
graſſet, inhumanè tractabant Iſraëlitas, & uarijs laboribus atterebant. Nam & flumẽ in mul
Hebræorum afflictiones in Ægypto. tas foſſas diducere ſunt iuſſi, & mœnia urbibus ædificare, & aggeres extruere, quibus in- F
undationes fluminis ab urbibus arcerentur. Pyramidum etiam ſubſtructionibus uexabant
Hebræorum traditio hic à Ioſepho multum diſcrepat in annorũ numero. gẽtem noſtram, cogendo uarias artes diſcere, & laborib. ferẽdis aſſueſcere. atq; in hunc mo-
dum per CCCC. annos fuit laboratũ, AEgyptijs id agentibus, ut Iſraëlitas nimio labore per-
derent, noſtris contrà omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud
De Moſe uentro præſagium. quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam de ſacrarum li-

tera-

A terarum peritis (erant enim ibi huius generis ueritatis professores) prænunciat regi nasciturum per id tempus apud Israelitas quendam res AEgyptiorum grauiter afflicturum, Israelitas contrà euecturum, si modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & uirtute fore præcellentissimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipsius monitoris sententia, quicquid masculini sexus inter Israelitas nascereretur, in flumen proiectum necari: obstetrices etiam AEgyptias diligenter obseruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat, ne obstetrices ob cognationem edictum regium contemnerēt. Proposuit etiam pœnam, si quis clàm seruare fœtus auderet, ut cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas, non eo solùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipsi ministri eorum interitus esse cogebantur: sed futurum quoque tempus prospicientes inconsolabiliter tristabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur, & ipsis parentibus non multo pòst erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi uidebantur. Sed nemo potest Dei uoluntati resistere, etiamsi infinitas artes in hoc cōminiscatur. nam & puer de quo sacrorum peritus prædixerat, elusis regijs obseruatoribus clàm fuit educatus, & uatem non fuisse uanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus, uir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo, ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur: tum priuatim, quòd domi prægnantem uxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat ut tandem miseraretur homines, qui in religione erga ipsum nihil deliquissent: daretque finem præsentis afflictionis, quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnium, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abramum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum, præter reliquas felicitates ex uxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse: Ismaeli, eiusque posteris Arabiam, Cheturæ filijs Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspicijs feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi uerò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem, in qua ipse uixit: tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit, qui à septuaginta uiris patrem in AEgyptum comitatis, oriundi iam supra sexcentorum milium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse, & publicam uestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste, cuius natiuitatis metu AEgyptij fœtus uestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. Hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit, præter opinionem educatores nactus, Hebræos ex AEgyptia seruitute liberabit: memoriamque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur, non apud suos tantùm, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. Fratrem quoque talem habebit, qui fungatur meo sacerdotio ipse, & posteri eius in omne æuum. His per uisionem cognitis, Amarames experrectus narrauit hoc lochabeli uxori, quæ res utriq; solicitudinem auxit. Iam. n. non puero tantùm timebāt, sed ne quo pacto, pmissa tāta felicitas intercideret. sed mox oraculo fidē fecit mulieris partus, quæ tam facilè, tamq; sine uiolēto dolore est enixa, ut obseruatores fefellerit. Hūc infantulū per tres menses clam nutrierūt. deinde Amarames ueritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse unà cum puero sublatus è medio, promissionē Dei faceret irritam, maluit salutē filij tota ipsius prouidentiæ cōmittere: ratus etiamsi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, molestū tamen in continuo periculo uiuere, non eius tantùm, sed & suo. De Deo uerò spem habebat, prouisurum ut oraculi ueritatem euentus indicaret. Hoc consilium postquam placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quā tus infantulum commodè capere poterat, bitumineq; illito, ne aqua penetrare posset, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti, salutem diuinæ prouidentiæ commiserunt. In hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli soror iussu matris ex aduerso per ripam descendebat, obseruatura quò tandem papyraceum illud uas deportaretur à flumine. Hic uerò manifestissimè Deus declarauit, nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosque qui propter utilitatem suam aut securitatem alijs perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia: sæpe tamen uoti compotes non fieri: rursum, qui in periculo uersantur, præter opinionem è medijs ferè malis emergere: quod & in hoc puero uidere licet. Erat filia Regi, nomine Thermuthis: hæc

A. M. 2366. Ante Chr. nat. 1605.

Ægypti rex pueros mares Hebræorum necari iubet.

Exod. 2.

Amaramis Moysis parentis pro Hebræorū cōseruatione ad Deum preces, & Dei ad eos responsum.

A. M. 2373. Ante Chr. nat. 1598.

Moyses in lucem editur.

Moyses in flumē exponitur, quem Mariame soror obseruat, &c.

Thermuthis regis F. extrahit uidet,

dum ludit ad ripas fluminis, conſpicata uas fluitans, miſsis natatoribus, iubet lectulum ad ſe A
in ripam extrahi. Quo, ut iuſſum erat, allato mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, ut eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. Quo non admittente mammam, ſed auerſante, idque cum alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuitò ad ſpectandum interueniſſet: Nihil agis, inquit, regina, dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. Cumque rectè monere uideretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negocium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox uſa permiſſa poteſtate, rediit adducens matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquàm libenter in hæſit mamillæ: & rogante regina, mulier commiſsi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen ſortitus. aquam enim AEgyptij uocant mo, yſes uerò ſeruatos. Quare compoſita uoce ex utriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſsimus Hebræorum euaſit, ita ut Deus iam antè prædixerat: erat enim ab Abramo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic uerò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus: hic autem Abrami erat filius. Puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum longè præ cæteris æqualibus ſapere uidebatur: & ea tum agebat quæ maiora futuri uiri opera pollicerentur. Poſt tertium uerò annum ætatis, admirandam ſtaturam ei Deus addidit. ac nemo erat adeò tetricus, ut uiſa Moyſis pulchritudine non obſtupeſceret: & perſæpe accidebat, ut C
dum geſtatur ac circumfertur, obuios quoſque in ſe conuerteret, ita ut relictis ſerijs negocijs, mallent præcellenti eius forma oculos paſcere. Tanta erat puerilis gratia, ut inuiti homines ab hoc ſpectaculo diſcederent. quo factum eſt, ut Thermuthis hunc ſibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatumque aliquando patri oſtentabat: dicens de ſucceſſore ſe cogitare, etiamſi Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerũ, inquit, ego educaui non minus indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipſe in ſinum meum tradidiſſe uideri poteſt, quem decreui adoptare mihi filium, tibi uerò in principatu ac imperio ſucceſſorem: & cum dicto patri infantem in manus impoſuit. At ille, poſtquã acceptũ ad pectus appreſsiſſet, filiæ gratificaturus, comiter diadema ſuũ eius capiti impoſuit. Moyſes uerò capiti pueriliter utiq; detractũ prolabi in humũ paſſus, pedib. D
etiam calcauit: id quod mox ominoſum eſt uiſum, & regno nihil boni portendere. Moxque ille ſacrorum peritus, qui natiuitatem eius AEgypto cladẽ allaturã prædixerat, occidere puerũ uolebat, terribiliter uociferans: Rex, puer iſte per cuius necem nobis ſecuritatem Deus pollicetur, uaticiniũ iam confirmauit inſultando tuo regno, & diadema calcãdo. Hoc interempto, tam AEgyptijs metũ quàm Hebræis ſpem & fiduciã adime. Thermuthis uerò eum præripuit, rege quoq; ad cædem tardiore, cui Deus talem animũ indiderat, Moyſis ſaluti prouidens. Igitur educabatur quamaccuratiſſimè. Quamobrem ob eum Hebręi quidem felicitatem ſuo generi ſperabant, AEgyptijs uerò ſuſpecta erat hæc educatio: ſed cùm nemo extaret uel adoptione propinquus, uel alius qui etiamſi Moyſes ſublatus eſſet, magnopere uideretur procuraturus AEgyptiorũ commoda, abſtinuerunt ab eius cęde. ITAQVE ſic natus, E
& ſic educatus, poſtquã adoleuit, ſuę uirtutis ſpecimẽ edidit, ſeq; & ad illorũ depreſsionẽ, & ad Hebræorũ incrementũ natũ eſſe oſtendit, occaſionẽ nactus talẽ. Aethiopes qui ſupra AEgyptũ incolũt, in eorũ fines irruperãt, & agebant & ferebãt facultates AEgyptiorũ. Illi moti indignatione, ducũt in eos exercitũ, contumeliã ulturi: mox prælio commiſſo, partim in acie ceciderũt, partim in fugam turpiter compulſi, retrò ad ſuos ſe receperũt. Quo ſucceſſu elati Aethiopes, fugientibus inſtabant, & ignauum rati, ſi fortuna non uterentur, concepta ſpe ſubiugandæ AEgypti, latè eam populabantur, deguſtataque prædæ dulcedine, non temperantes ſibi ad maiora audenda accendebantur. Cumque uicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiã ire auderet, pergebãt ad Memphim uſq; & mare, nulla ciuitate reſiſtere F
ualente. Quibus calamitatibus AEgyptij preſsi, mittunt qui remedium ab oraculis petant. Cumque reſponſum eſſet, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia poſtulat Moyſen qui uniuerſis copijs cum imperio præſit. Paruit illa, ſed priùs rege iureiurando obſtricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & ſacerdotibus probro dans, quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem priùs ut hoſtem occidendum eſſe monuerint ac iuſſerint. Moyſes uerò Thermuthidis ſimul ac regis rogatu

libenter

educarij curat.

Moyſis etymon, & genus, atq;

ſtatura, pulchritudoq;

Moyſes à Thermuthi adoptatur, et ad Pharaonem adducitur.

Moyſes periculo mortis eripitur.

Aethiopes Aegyptum uastant, aduerſus quos

Moyſes mittitur.

A libenter hoc negocium ſuſcipit,quod factum gẽtis utriuſq; uatibus læticiã attulit.AEgyptij poſt partã eius uirtute de AEthiopibus uictoriã,occaſionẽ ſibi per dolũ tollendi non defore ſperabãt: contrà Hebræi,Moyſe copijs præpoſito,adfore ſibi facultatẽ euadendi ex AEgyptia ſeruitute.Ille uerò uolens hoſtem opprimere,priuſquam de aduentu ſuo cognoſceret, non per fluminis ripam,ſed per interiora terræ expeditionẽ fecit.Qua in re ſatis declarauit,quantũ ingenio polleret ac prudẽtia. Cùm enim hoc iter difficile eſſet prę multitudine ſerpentũ (nam hic tractus plurimos gignit,aliquot etiã genera quæ nuſquam alibi reperiuntur, noxios omnes,& ipſo aſpectu horrendos,& in his quoſdã uolucres, ut non ſolùm humi latentes inſidientur,ſed & ſublimes ex improuiſo noceant) commentus eſt ad ſecurum iter exercitus ſtra tegema dignum admiratione.uaſa enim plexilia non pauca è papyro in arcę formã

B fieri curauit,quæ completa ibibus ſecum deferebat.eſt autem hoc animal infeſtiſſimum ſerpentum generi: quapropter fugitant earum inſectationem,& inter fugiẽdum ſicut à ceruis retracti deuorantur.ſunt autem manſuetæ alites,& contra ſolos ſerpentes feroces.de quibus nunc deſino plura,utpote apud Græcos non incognitis. Poſtquam igitur uentum eſt in terram uenenoſis beſtijs ſcatentem,ibes illis inmiſit, quarum bona opera uſus, itinere impunè peracto,nec opinos AEthiopes inuaſit: commiſſoque prælio fuſos ac fugatos, & ſpe occupandæ AEgypti fruſtratos retrò in ſuam regionem compulit. nec hoc contentus, oppida illorum euertebat,& ubique magna cædes hoſtium patrabatur. Quo factum eſt, ut poſt hæc auſpicijs Moyſis feliciter geſta,tãtam alacritatem exercitus præ ſe ferret, ut nihil non laboris toleraturus uideretur,iamq; aut excidiũ,aut captiuitas AEthiopibus immineret.Ad ultimũ

C compulſi in Saba regiam eius gentis,quam poſtea Cambyſes Perſarum rex de ſororis ſuę nomine Meroën appellauit,obſidione ſunt cincti.Erat autem penè inexpugnabilis, utpote Nilo circunquaque cincta,accedentibus ad eius munitionem & alijs fluuijs Aſtapo & Aſtaborra,qui obiectu ſuo difficiliorem traiectum facerent. Itaque ſita in inſula,& muro ualido incluſa,non fluminibus tantùm arcebat hoſtem,ſed & aggeribus,qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas inſtructi,ad hoc quoq; tum proderãt, quòd hoſti etiã poſt ſuperata flumina aditum ad urbem oppugnandã negabant. Hîc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægreferret,hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit.Erat AEthiopũ regi filia nomine Tharbis.hæc Moyſen mœnibus exercitũ admouen-

D tem,& egregiè dimicantẽ cõſpicata,uirtutemq; uiri admirata,qui & AEgyptiorum fortunã labantem in integrũ reſtituiſſet,& AEthiopas modò uictores in extremum periculum adduxiſſet,uehementi eius amore eſt correpta: quo indies creſcente,mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugiũ ſuum offerens.Aſſenſit ille hac conditione iureiurãdo firmata, poſt urbẽ ſibi traditam ducturum ſe eam uxorẽ: ac mox dicta factum ſequitur.Sęuitum eſt nihilominus in hoſtem,& actis Deo gratijs,nuptijsq; celebratis, AEgyptiorum exercitus uictor domum eſt reductus.Illi uerò accepta ſalute,odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudijs inſidias contra eum machinabantur,ſuſpicatiq; ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in AEgypto moliretur,regem de eo necando docebant.iam enim & ipſe ſuſpectum hominem habere cœperat,partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum,partim etiam metu alicuius cladis, ſolicitantibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſa-

E crificis: Vt iam Moyſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet.& cùm uias obſeruari intelligeret, perſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret,inediam patientia ſuperabat.Cumq; ad urbem Madienã perueniſſet,in rubri maris litore ſitam,denominatã ab uno ex Abrami & Chæturæ filijs,ſedens ad quendã puteum laſſitudinẽ ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat. n. tempus meridianum,& urbs in propinquo erat.Hoc loco ei negocium incidit natum ex incolarum uidendi ratione,per quod & uirtutem ſuã declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit.Cùm enim ea regio laboraret aquarum inopia, paſtores operã dabant ut primi

F puteos occuparent,ne fortè exhauſta aqua ab alijs,ipſorũ pecora potu carere cogerentur.Veniunt igitur ad puteũ ſeptem uirgines ſorores,Raguelis ſacerdotis filiæ,qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebatur: quæ patris gregum curam gerentes,id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit,hauſta aqua quantum ſatis uidebatur, gregibus eam potandam in alueos ad hunc uſum factos diffundunt. Cumq; paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi uſurparent,Moyſes iniquum ratus,non ferre opem iniuriam patientibus uirginibus,& ſe inſpectãte uim uirorum plus pollere quàm ius puellarum,

abactis

Ægypti ſerpentes.

Strategema aduerſus ſerpentes.

Ibium & ſerpentum mutuum odium.

Moyſis uictoria.

Saba quæ & Meroe. Eius obſidio & deſcriptio.

Aſtapus.

Aſtaborra.

A.M. 2400. Ante Chr. nat. 1571.

Moyſes Tharbim Æthiopiſſã ducit in matrimonium: cuius opera Saba urbe potitur.

Ægyptiorum in Moyſem ingratitudo & inſidiæ.

A.M. 2413. Ante Chr. nat. 1557.

XI.

Moyſes in Madienam fugit.

Madiena unde ſit dicta.

A.M. 2414. Ante Chr. nat. 1557.

Troglodytæ.

Moyſes Raguelis filias à paſtorum iniuria defendit, ipſiſq;

abactis uſurpatoribus auxilium eis, ita ut decebat, præbuit. at illæ accepto beneficio, poſt- A
quam ad patrem uenerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint,
ei retulerunt: rogabantque, ne illi hoc beneficium periret: tum ille collaudata puellarum
erga benemeritum gratitudine, iuſſit ut Moyſen adducerent meritam gratiam recepturum.
Qui ubi uenit, indicauit ei quomodo ex filiab. cognouiſſet de auxilio quod eis tulerat, & uir-
tutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat, ſed relaturos etiã
una earum in uxorem traditur. gratiam non modò parem, ſed etiam maiorem. deinde adoptato in filium unam ex filiabus
nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim uniuerſa barbarorum poſſeſſio conſtabat,
Barbarorum poſſeſſiones. curatorem eum ac dominum conſtituit. Hanc fortunam Moyſes nactus apud Ietheglæum,
XII. quod Raguelis cognomen erat, degebat ibi paſcens pecora: ALIQVANTO uerò poſt e-
Exodi. git paſtum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celſiſſimũ, & paſcuis B
Sinæ montis uberta unde. ualde commodum. abundabat enim herba, eo quòd uulgato rumore numen illic habitare,
A. M. 2453. paſtoribus hactenus inacceſſus ob religionem loci fuerat. In eo monte mirabile uidit prodi-
Ante Chr. gium. ignis enim rubi fruticem depaſcere uiſus, nec frõdes, nec flores, nec fructiferos ramos
nat. 1518. quicquam læſit, cùm tamen inde magna & rapidiſſima flamma emicuiſſet. ille tam inopinã-
Prodigium. to ſpectaculo attonitus, magis etiam obſtupuit, poſtquam uocem ab igne emiſſam, & nomi-
Dei cum Moyſe colloquium. natim ſibi uocato uerba facientẽ audiuit: quib. & audaciã eius taxabat, qui non fuiſſet ueri-
tus locum hactenus ob religionem hominibus inacceſſum calcare, & conſulebat inſuper ut
quamlongiſſimè à flamma abſcederet: & contentus quidem ſit hac uiſione, non indignus
ea propter ſuã ac maiorum ſuorum uirtutem habitus, cæterùm ulterius nihil curiosè inqui-
rat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam conſecuturus eſſet apud homines diuino C
fauore aſſiſtente: iuſſitque confidenter in AEgyptum proficiſci, futurum illic ducem ac du-
ctorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gen-
tis dominatione. Etenim habitaturi ſunt, inquit, terram illam quã Abramus generis ueſtri
princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos per-
ducente. Sed fac memineris, ut eductis Hebræis ex AEgypto, in hoc loco, ſacrificium gratiarũ
actionis ob felicem ſucceſſum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodijt. Moyſes uerò
cùm uiſis tum auditis territus, infit: Potentiæ quidem tuæ Domine, quam & ego ueneror, &
maioribus noſtris patefactam fuiſſe ſcio, non ſum tam inſanus ut credere dubitem: attamẽ
non intelligo quomodò uir priuatus & nullis uiribus præditus, uel meis perſuadere potero,
ut relicta terra quam nunc habitant, me ducem in aliam ſequantur: uel etiamſi perſuaſero, D
quomodo Pharaothes ſit cogendus ut illos exire permittat, quorũ opera & labore augetur
AEgyptiorum fœlicitas. Deus autem iuſſit illum ſecurũ eſſe de toto negocio, ſe illi adfuturũ
pollicitus, & ſiue uerbis opus fuerit, uim perſuadẽdi largiturũ: ſiue operibus, uires additurũ.
Prodigium uirgæ in draconem conuerſæ. Manus & aquæ in ſanguinem uerſæ. Mox iuſſit ut uirga in terrã proiecta, fidem promiſſorum acciperet. Quo facto, draco humi
repebat, & in ſpiras ſe conuoluẽs caput erigebat, quaſi repugnaturus inſequentib. deinde de-
nuò in uirgã eſt mutatus. poſt hoc manum in ſinum mittere iuſſus cũ paruiſſet, albam & co-
lore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinũ colorẽ redijt. Iuſſus deinde aquã è propinquo
hauſtã humi effundere, uidit in colorem ſanguineum uerſam. Ad hæc ſtupentem ut confi-
dat hortatur, ſciatque maximum ſibi adiutorem affore. utq; apud omnes his prodigijs uten-
do, fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, eiusq; iuſſu omnia facere. iret ſine cunctatione, & feſti- E
nus in AEgyptũ properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, néue diu tempus te-
rendo longiorem Hebræis ſeruitutẽ & afflictionem redderet. Moyſes autem nihil amplius
dubitans de promiſſionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & uiſis ſatis colli
gebat, precatus ut cãdem potentiã in AEgypto, cùm exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex
illud etiã rogabat, ut quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoq; ſuũ
uolẽs ac libẽs indicaret, ut rem diuinam illi aliquãdo facturus nominatim eum ad ſacrificiũ
Dei nomen Moyſi indicatur. inuocare poſſet. Tum Deus aperit ei ſuum nomen, nunquã antea hominum ulli auditũ aut
cognitum, quod mihi eloqui nefas eſt. Moyſi uerò non tunc tantùm, ſed quotienſcunque
XIII. opus eſſet, talium prodigiorũ facultas aderat, atq; ita nihil dubitans de oraculi ex igne reddi-
Moyſes à Raguele commeatũ impetrat, & in Ægyptum redit. ti ueritate, deq; Dei adiutoris fauore, ſpem concepit fore, ut & ſui liberarentur, & AEgyptij F
clade afficerentur. CVMQVE cognouiſſet Pharaothem AEgyptiorum regem, ſub quo
ipſe fugerat, eſſe defunctum, à Raguele commeatum rogat, ut liceat ſibi in AEgyptũ ob pu-
blicam cognatorum ſuorum utilitatem proficiſci. quo impetrato, & aſſumpta quam ibi du-
Seffora Moyſis uxor. xerat Seffora Raguelis filia, liberis ſ; communibus, Gerſo & Eleazaro, iter in AEgyptum ar-
Moyſis filij duo. ripuit: quorum nominum prius peregrinum ſignificat Hebræorum lingua: poſterius, Dei

auxilium;

A auxilium, quòd diuina ope insidias AEgyptiorum euasisset. Cumque iam non longè à limitibus abessent, Aaron frater uenit obuiam, Deo sic iubente: cui mox indicauit, quæ in monte uiderat, & mãdata quæ diuinitùs illic acceperat. Progressi autem, obuios inuenerunt præstantissimos quosque Hebræorum, qui aduentum eius cognouerant: & mox, quia uerbis fides non habebatur, prodigia diuinæ uoluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem uisis attoniti, sperare iam cœperunt, prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores iam nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensosque libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi, posteaquam commemorasset operam suam pro AEgyptijs contemptim agros eorum uastantes nauatam, laboresque exhaustos dum non aliter quàm pro suis

Aaron Moysi obuius.

Moyses ab Hebræis exceptus, miraculis editis fidem suis uerbis astruit.

Moyses Ægypti regem adit.

Exod. 5. 7.

B popularibus bellum administraret; adijcit malam gratiam pro tot beneficijs sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum regi aperit: nec non prodigia quibus de uoluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singulatim enumerat. addit deinde monita ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse uelit. Cæterùm cùm à rege contemptim audire se animaduerteret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina contigerant. Rex uerò iratus, scelleratum eum appellat, qui AEgyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigijs instructus ad reliquos decipiendos uenerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minus peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris uirtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se uenditet: confestimque cùm

Pharao Hebræos dimittere recusat.

C & ipsi suas uirgas proiecissent, in dracones sunt uersæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, sapientiam atque artem contemno AEgyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm istorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iamque manifestè declarabo non esse hæc præstigias ueritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei uirtutem, argumentum omnipotentis illius uoluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto uirgam in terram mittit, iubens ut fiat draco: quæ mox dicto parens, AEgyptiorum uirgas, quæ dracones uidebantur, circumiens omnes ad unam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, &

Moysis & Ægyptiorum magorũ ostenta apud Pharaonem.

D illum nihil sua aduersum AEgyptios sapientia & calliditate profecturum fatus, mandat operarum exactori, qui Hebræis erat præpositus, ut de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quam antè operum difficultatibus premat. Et ille priùs paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desijt: sed interdiu detentos in opere, noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicans. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque suorum querelis ut à cœpto desisteret, flectebatur: sed obfirmato contra utrunq; animo, in hoc totus erat, ut suos in libertatẽ restitueret. Itaque denuò regem accedit, suadens ut dimittat Hebræos in Sinam montem; illic Deo sa-

Pharaò Hebræis onus cõduplicat.

Exod. 6.

Moyses Pharaonem denuò adit, hortaturus, ut Hebræos dimittat.

E crificaturos (hoc enim ipsum iussisse) nec quicquam eius uoluntati resistat, sed eius fauorem plurimi faciens, discessum eis concedat, ne fortè si prohibuerit, ea ipse sibi insciens mala conflet, quibus dignus sit qui Dei iussis contraueniat. Nam omnibus ex rebus calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum secundum naturã procedere, elemẽtis etiã ad uindicandũ in eos concitatis. atq; hęc mala nõ posse euitare AEgyptios, præter Hebræi populi ex eorũ finib. discessum ipsis inuitis. Rege uerò nihili faciẽte uerba Moysis, neq; uel tãtillũ curãte grauissima mala in AEgyptios incubuerũt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum quia uult ostendere Moyses nihil se mẽritum fuisse eorum quæ illis prędixit. postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea cauẽant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas cõmoueri solet. Primùm amnis sanguineis fluẽtis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem haberent. nec coloris tantum id erat uitium, sed si quis gustaret, acri dolore corripiebatur: eratq; talis AEgy-

Pharaonem uerbis Mosaicis nequaquam motũ, & Ægyptios grauissima excipiunt mala.

Exod. 7.

I. Aqua in sanguinẽ conuersa.

F ptijs, Hebræis uerò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebręos abire. Cumq; malũ cessasset, rursum ad pristinam mentem redijt, sententiã suam reuocans. Deus autem motus hominis iniquitate, qui nec à periculo liberatus uellet sapere, aliã plagã AEgypto infligit. Ranarũ uis immensa terrã eorũ populabatur, refertus erat & fluuius, ut aqua inde non nisi sanie harum uitiata hauriri posset, immorientibus illis & imputrescentibus. plena erat & terra limo,

Exod. 8. 9.

II. Ranæ.

ex quo

ex quo enaſcebantur, rurſusque in eundem reſoluebãtur: quin & domeſticum uictum fœ- A
dabant in eſculentis atque poculentis repertæ: & in cubilibus quoque paſſim oberrantes:
ita ut omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cum exagitarẽtur
AEgyptij, rex iubet Moyſen cum Hebræis abire: & cùm primùm hoc dixit, euanuerũt ranæ,
terraque ſimul & flumen in priſtinam naturam ſunt reſtituta. Vix dum hoc malum ceſſaue-
rat, cum Pharaothes denuò mutatus, cauſæ oblitus retinere populum cœpit: & quaſi pluriũ
etiã afflictionũ naturas experiri uellet, negabat exitum prius quẽ conceſſerat timore magis
III. Pedunculi. compulſus, quàm prudentia. Rurſum igitur Deus alia clade in hominem fraudulẽtum uin-
dicat. pedunculorum enim magna uis è corporibus AEgyptiorum ſcatebat, à quibus mali
malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos
ualentes. Qua noua peſte turbatus rex, & non magis ipſo periculo quàm eius fœditate ac tur B
pitudine territus, nequam cum eſſet, ægrè dimidiata ex parte reſipuit. Hebræis enim exire
permiſſis, ac mox malo ceſſante, liberos & uxores reditus obſides ab eis exigebat. quo facto
magis etiam Deum exaſperat, putãs ſe prouidentiam eius circumuenire poſſe, quaſi Moyſes
IV. Inſectæ. & non potiùs Deus pœnas de AEgyptijs Hebræorum oppreſſoribus ſumeret. Varias ergò &
multiformes beſtiolarum ſpecies immittit, quales nemo ante eam diem unquã uiderat, tan
ta copia ut tota regio malo hoc repleretur; præ quarum frequentia & homines plurimi ex-
V. Peſtis. tinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præſentaneum exitium euadebãt, in-
Exod. 9. fecti tamen earum ueneno à morbis corripiebantur. Rege uerò ne tum quidem reſipiſcen-
te ut uoluntati diuinæ cederet, ſed mulieres quidem cum uiris dimittente, pueros uerò reti-
nere uolente, non defuerunt Deo uariæ prioribus etiã grauiores pœnæ, quibus ob regis ma- C
VI. Vlcera. liciam in uniuerſam gentem ſeuerè animaduerteret: ſed exulceratis intus in cute corpori-
bus miſerabilem in modum non mediocris numerus abſumebatur. Et cum ne ſic quidem
VII. Grando. rex reſipiſceret, grando nunquam antè in AEgyptio cœlo uiſa, tunc uerò maior quàm apud
alios hyberno tempore, aut in ſeptentrionali regione, uere iam adulto ſupernè ruens eorum
VIII. Locuſtæ. fructus contriuit: & ſi quid intactum grando reliquit, nubes locuſtarum ſuperueuientes ita
abſumpſerunt, ut fructuum colligendorũ ſpes AEgyptijs omnino ſit adempta. Quòd ſi rex
ſtultus tantùm, & non etiã malus fuiſſet, poterat uel iam dictis cladibus admonitus reſipi-
ſcere, ut tandem de aliquo tot malorum rẽmedio cogitare inciperet. At Pharaothes tametſi
non ita inſaniebat ut cauſam non intelligeret, tamen tanta malicia pectus eius obſederat, ut
adduci nullo modo poſſet, quin Deo quaſi per contentionem repugnare, & in publica com D
moda ſciens uolensque peccare pergeret: itaque tandem Hebræis pueros etiã unà cum mu
lieribus concedit, ſed iuſſis ut pecora ſua AEgyptijs tanquam prædam relinquerẽt, eo quòd
ex ipſorum bonis nihil poſt tot calamitates ſupereſſet. Moyſe uerò negante æquum poſtula-
IX. Tenebræ. ri, alioqui non habituros unde ſacrificarent, atque hac controuerſia diutiùs durante tã den-
ſæ tenebræ omniſque luminis expertes AEgyptijs ſunt circumfuſæ, ut proſpectu in uniuer-
ſum priuati miſerabiliter abſumerentur: illo quoque mẽtu imminente, ne fortè penitùs ab
ea caligine abſorberentur. deinde his diſcuſſis poſt tres dies ac totidem noctes, cùm nõdum
Exod. 10. 11. 12. flecteretur Pharaothes ut liberum exitum permitteret, his uerbis eum Moyſes aggreditur:
Quouſque repugnabis Dei uoluntati, qui omnino uult ac iubet Hebræos dimitti, nec eſt a-
Moyſi minatur rex capitis ſupplicium. liud præter hoc remedium aduerſus mala quibus affligimini. Rex uerò iratè ferens illam uo E
cem, minatus eſt eum capite plectendũ, ſi poſthac de hac re moleſtus eſſe pergeret. Reſpon-
dit Moyſes, ſe non amplius hac de cauſa uerba facturum, ſed ipſum cum optimatibus AEgy
ptijs ultrò Hebræos rogaturũ, ut inde proficiſcantur: atque his dictis abijt. Deus autem cùm
Paſchæ inſti- tutio. decreuiſſet adhuc una plaga ictos AEgyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iuſſit Moyſen
edicere populo, ut paratum habeant ſacrificium: præparatum tertia decima Xanthici men-
Xanthicus menſis, Ægyptijs Pharmuthi, Hebræis Niſan, dictus, teſte Suida, Aprili reſpõdet. ſis in quartamdecimã, qui apud AEgyptios Pharmuthi uocatur, idem Hebræis Niſan, & Ma-
cedonibus Xanthicus: utq; ipſe Hebræos educat omnia ſua ſecum portãtes. Ille uerò inſtru-
ctos priùs ad profectionem, & in cognationes diſtributos in uno loco continebat. Vbi uerò
uenit quartadecima, omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos luſtrabant, F
aſperſas hyſſopi thyrſis, & peracta cœna, reliquias carnium exuſſerunt, tanquam exiturí. un-
de nunc quoque ſolenne manet nobis idem ſacrificium, quam feſtiuitatem uocamus Paſ-
Paſchæ uocis ſignificatio. cha, id tranſitum ſignificat, eo quòd Deus illa die præteritis illæſis Hebræis AEgyptios mor-
X(Primogenitorũ Ægyptiacorũ interitus) plaga. bo percuſſit. nam peſtis illà nocte abſumpſit primogenita AEgyptiorum, ut agminatim ad
regiã concurreretur à proximis uociferantibus non amplius detinendos Hebræos. Tum rex
accito Moyſe, mandat ut abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitati-

bus

A bus ſubleuandam. donis etiam Hebræos honorabant: alij quo celeriùs diſcederent, alij propter uicinitatis cõſuetudinem: atque hoc pacto exitum eſt, flentibus AEgyptijs, & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter aũt faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim pòſt eo loco eſt condita, Cambyſe AEgyptum uaſtante. Cumq; abeuntes iter ſtrenuè continuarẽt, tertia die peruenerunt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cumque nihil per uiam inuenirent propter ſolitudinem, macerata farina, & modico calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabãt: quo uictu per triginta dies ſunt uſi. neq; enim plus commeatus AEgypto extulerant, atque eum ipſum parcè diſpenſabant ad neceſſitatem magis quàm ad ſatietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos uocamus azymorum. cæterùm multitudo migrantium unà cum liberis & uxoribus uix erat numerabilis, qui uerò militarem ætatem habebant, ſexcentorum milium numerum explebant.

Babylonis locum. A.M. 2454. Ante Chr. nat. 1517.

Iſraelitarum ex Ægypto migratio.

Cõmeatus Iſraelitarũ, eorumq; inopia.

Azymorum dies ſolennis.

Quomodo Moyſe duce Aegyptum reliquerunt. CAP. VI.

Iſraelitarum migrantium numerus.

RElinquerunt autem AEgyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo, poſtquam Abramus pater noſter in Chananæam uenit: & poſt Iacobi migrationem in AEgyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moyſes uerò annum tunc agebat octuageſimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebãt etiam ſecũ oſſa Ioſephi, ita ut filijs ſuis mandauerat. AEGYPTIOS autem pœnituit, quòd Hebræos dimiſiſſent: cumque rex hanc rem ægrè ferret, totum præſtigijs Moyſis imputans, decretum eſt, ut in eos irruerent: & correptis armis reliquoque apC paratu perſequebantur, retracturi ſi poſſent aſſequi. non enim timendum, ne Deus offendatur, cùm iam ſemel exitus illis ſit conceſſus. ſperabant etiam facilè ſe in poteſtatem redacturos inermes, & de uia laſſos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per uiam difficilem non ſolùm exercitibus, ſed ſingulis quoque uiatoribus. Moyſes autem hàc Hebræos ideo duxit, ut ſi AEgyptij mutata ſentẽtia perſequi eos uellent, pœnas maliciæ uiolatique pacti perſoluerent: neue Palæſtini, quos ob ueterem ſimultatem infenſos habebat, de hac profectione certiores fieri poſſent. eſt enim illorũ regio AEgypto contermina. quapropter omiſſa uia, quæ in Palæſtinam ducit, per deſertum uia diſpendioſa ac difficili uoluit Chananæam inuadere: obiterque iuxta Dei mandata in montem Sina populum ſacrificaturum adduceret. ſed eos aſſecuta AEgyptiorum multitudo circumfuD ſa in arctum eos compellit. aderant enim ſexcenti currus cum equitum quinquaginta milibus, & ducenta milia ſcutatorum peditum. hi uias omnes obſederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare concluſis, quo loco mons præaſpretis inuius ad littus uſque procurrit. atque ita ne fugæ quidem ſpe relicta Hebræos mare inter & montẽ obſidione premebant, oppoſitis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cùm nec obſidionem præ commeatus inopia tolerare, nec exitum ad fugã inuenire poſſent, nec arma adeſſent, etiamſi maximè pugnare cuperent, nihil ſupereſſe uidebant, niſi ut ultrò facta deditione ſaluti conſulerent: quo factum eſt, ut Moyſen incuſarent, obliti omnium prodigiorum quibus libertatem eis Deus conciliauerat: minimumq; aberat, quin propheta lapidato, contemptisque per incredulitatem ſalutis pollicitationibus deE ditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur, nihil niſi perniciem expectantium, cùm eſſent rupibus & mari & armatis circumcircà cincti, nec ulla ſpes effugij relinqueretur. Moyſes autem efferata licet contra ſe turba nulli ſuccumbens difficultati non ceſſabat eis proſpicere, Deo fretus, quem poſt tot libertatis preſagia probabile non erat permiſſurum ut aut delerentur, aut in poteſtatem inimicorum relaberentur: cumque medius in concione conſtitiſſet, ſic ad eos uerba fecit: Si homo aliquis res ueſtras bene ac prudenter hactenus adminiſtraſſet, oportebat & in poſterum ſimilẽ eius curam & diligentiam expectare: nunc poſtquam Deus ipſe gubernandos uos ſuſcepit, quãtæ inſaniæ fuerit eius opem non ſperare, qui per me ultrò uobis ne quidem expectantibus præſtitit, quicquid ad ueſtram ſalutem ac libertatem conferre uidebatur: imò hæc ipſa difficultas & anguſtia magis uos ad ſperãdum accendere debuerat. ipſe enim uos in arctum hũc locum concludi uoluit, ut ex tanta neceſsitate præter ueſtram æquè ac hoſtium opinionẽ ſeruaret, atque in hunc modum declararet, non ſolùm potentiam ſuam, ſed fauorem etiam quo uos perpetuò proſequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre ſolet, ſed tùm potiſsimùm, quando ſpei ſupereſt minimum. ergo huius ope freti, qui poteſt & ex paruis magna facere, & tantorum potẽtiam debilem reddere, ne terreamini AEgyptio-

Hebræi ab Ægyptijs obſeſſi.

Moyſis in Iſraelitis ducendis conſilium.

Exod. 14.

Iſraelitæ contra Moyſen inſurgunt.

Moyſes Iſraelitas animat.

Deus quando pẽtiſſimum afferre auxilium ſoleat.

rum apparatu, neque propter fugam mari à tergo & montibus impeditam animum deſpon A
dete. poteſt enim Deus, ſi uult, & hos in planiciem, & mare in terram uertere.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis AEgyptios fugientibus uiam aperuit. CAP. VII.

Moyſes Dei opem implorantis

Oratio.

IAEC effatus ad mare eos AEgyptijs ſpectantibus ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quòd eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diē differre conſultius putabant. ut uerò ad extremū littus uentum eſt, tum Moyſes ſumpta uirga Deum in auxilium ſupplex inuocat, dicens: Tu Domine ſcis ipſe, quòd nec uiribus nec artibus humanis ullum hinc nobis patet effugium: ſupereſt, ut ipſe ſalutem huic populo expedias, qui AEgypto relicta huc eſt delatus, tuam uoluntatem tuamque fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio, deſtituti confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam reſpicimus, quæ ſola nos iratis AEgyptijs eripere po B
teſt. ſuccurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita. Iam non aliena, ſed tua ſunt, quæ nobis imperuia ſunt: tuum eſt Domine mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic poteſt te iubente aperiri, & illud in terrā

Mare rubrum ſciſſum. Hebræi tranſeunt incolumes: quo

uerti. poſſumus & per aërem ſublimes effugere, ſi ita nos ſeruari tibi placeat. Hæc precatus, mare uirga percutit: quo ictu repentè ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad uiam & fugam relinquit. Moyſes autem uidens adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe, primus cò intrat, & hortatur Hebræos ut ſequantur per uiam diuinitùs datam, & læti præſentium hoſtium periculo, gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubitò exortam. illis uerò impigrè ſubſequentibus, nimirum diuina ope fretis, AEgyptij primùm inſanire eos putabant, in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquam uerò uiderūt eos C
longè proceſſiſſe, & impunè abſque omni impedimento iter facere, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: & præmiſſis equitibus à litto re deſcendebant: iamque in aduerſum littus euaſerant Hebræi, hoſtibus à tergo relictis, & in ſe armandis tempus terentibus: ſed cùm incolumes illos terram tenere uiderent, audaciores redditi ſibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, neſcientes non quorumuis talem uiam eſſe, ſed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad ſalutē

Ægyptij perſequentes Iſraelitas obruuntur.

patére, non hoſtibus qui eos perdendi animo inſectarentur. Ergo cùm iam uniuerſus AEgyptiorum exercitus introgreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & AEgyptios fluctibus inuoluit, uentis etiam eódem impellentibus: acceſſerunt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulguribus antè micantibus: fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino decrat eorum D
quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos caliginoſa ac tenebroſa comprehendit. atque ita totus ille exercitus eſt deletus, ut ne nuncius quidem cladis domum reuerteretur. Hebræi uerò uix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quò maior eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite qui eos in ſeruitutem uindicare cuperet, & Deo tam præſens illis auxilium ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis quàm

Hebræi Deum carmine collaudant. Exod. 15.

ulli antehac homines in hymnis & hilaritate totā noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei, & ob præſentem fauorem gratiarum actiones continens, hexametro uerſu compoſuit. Hæc ego ut in ſacris codicibus inueni, ita ſigillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus, & ad maliciam etiam tum rudibus, de ſalute E
periclitantibus uia per mare patuit, ſiue Dei uoluntate, ſiue naturæ ſponte, cùm & Alexandro Macedoniæ regi, qui non ita pridem fuit, ceſſerit Pamphylium pelagus: & aliam uiam

Pamphyliū mare ceſſit Alexandro deſtructuro Perſarum imperium.

non habenti illac iter aperuerit, cùm Deus eius opera ad deſtruendum Perſarum imperium uti decreuiſſet: id quod omnes confitentur, qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his, ut cuique libet, ita ſentiat. Poſtera uerò die, cùm æſtus & uentus arma AEgyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moyſes id quoque diuina pro-

Ægyptiorum arma uento in Hebræorum littus expulſa, & ipſis diſtributa.

uidentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta Hebræis diſtribuit: atque ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum ei etiam prædictum fuerat. F

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER TERTIVS.

Quemodo Moyses populum ex AEgypto in Sinæ montem eduxit. CAP. I.

A EBRAEOS ſalutem ſic ex inſperato conſecutos grauiter rurſum ue- *Hebræorum in deſerto aquæ penuria.*
xabat, cùm in Sinam montem ducerentur, regio prorſum deſerta, & dif- *Sinæ mons ſqualidus & aridus.*
ficilis propter ciborum & aquarum extremã inopiam, & ne brutis qui-
dem alendis, nedum hominibus, idonea. erat enim tota ſqualida, & ni-
hil omnino humoris habens, unde fructus prouenire ſolent. talem au-
tem uiam neceſſariò ſunt ingreſſi, cùm aliam non poſſent: deferebãtq;
ſecum aquam, priuſquam deſertum intrarent hauſtam, duce ita præmo-
nente: qua abſumpta, puteos magno labore propter duriciem terræ fo-
dientes aquabantur: ac quam inueniebant, ea amara, & quæ potari non poſſet, erat, & inſu-
Per parua copia. In hunc modum iter facientes perueniunt prima ueſpera in locum quen-
B dam, cui propter aquas uitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem uocabulo ſignificãte: ibiq; *Mar locus quid ſignificet. Exod. 15.*
laſſis de uia, & commeatu quoque iam abſumpto, inopiam ſentire incipientibus, diuertere
placuit. Inuitabat ad manendum puteus fortè repertus: qui tametſi tantis copijs nón poſſet
ſufficere, nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil
aquę in progreſſu ſe inuenturos. Hæc ipſa quóque amara fuit, & nulli potabilis, non homini
ſolùm, ſed ne iumento quidem. Moyſes autẽ uidens eis animum cecidiſſe, nec habens quod
diceret, (non enim erat res cum hoſte quem uirtute repellere poſſet, ſed & uiri & mulierum
ac puerorum imbecillior multitudo, quàm ut difficultatem illam ferre poſſet, peribat) æ
grè expediebat conſilium, populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc u-
num enim concurrebant, mulierculæ infantibus opem implorantes, uiri uerò mulierib. ne
C ſe deſpiceret, utq; ſalutis remedium aliquod quæreret. Ad preces igitur uerſus, orat, ut Deus *Moſis precibus aqua uitioſa dulceſcit.*
mutata aqua ex uitioſa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit fruſtum ligni
fortè ibi iacens, & medium per longitudinem ſciſſum in puteum mittens, docet Hebræos
Deum exauditis precibus pollicitum daturum ſe aquam deſiderantibus, ſi gnauiter iuſſa per
agerent. Quibus rogantibus quid facto opus ſit ut aqua mutetur, iubet robuſtiſſimum quẽ-
que certatim puteum exhaurire, dicens, Maiore parte euacuata, reliquum potabile fore. quo
facto, aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aſpernandum multitudini
exhibuit. Hinc caſtris motis, peruenerunt in ſyluam; ut primo aſpectu è longinquo uidebã- *Hebræi in ſyluã perueniunt.*
tur, non malam, ferebat enim palmas, ut uerò propius eſt uentum, fefellit eorum expectatio *Septuaginta palmæ.*
nem. palmæ. n. non plures erant quàm ſeptuaginta, eæque non admodum procerę, propter
D loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, ſed non
ita largi, ut emiſſis riuulis humiditatem terræ ſubminiſtrarent. quare ad egerendam harenã
uerſi in nullas uenas incidere poterant: & ſi quid modicum diſtillaret, foſſione turbatũ inu-
tile ad potum reddebatur. Arbores quoque non multum fructum ferebant, propter eãdem
aquarum inopiam. quamobrem exortum eſt murmur multitudinis contra ductorem, om- *Exod. 16. Hebræorum ad-uerſus ſe iram*
nem miſeriæ ſuæ cauſam in unum illum conferentis. triginta enim dierum itinere cõfecto,
commeatum omnem quem ſecum extulerant iam abſumptum deſiderabant, & cum nihil
alimentorum in terra deſerta inuenirent, minimum à deſperatione aberant: atque ita præ-
ſente egeſtate præteritorum tam Dei quàm Moyſis beneficiorum memoriam excutiente, in
iram concitati uidebantur, iamiam correptis ſaxis in imperatorem ſuum inuaſuri, autorem
E interitus ſibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem, & tam acriter in ſe concitatam ani- *Moyſes mitigat & placat.*
maduertens, fretus Deo & conſcientia rei bonã fide adminiſtratæ, prodit in medios uocife-
rantes & ſaxa intentantes. cumque ſingularem quandam gratiam in uultu præferret, popu-
lariquè facundia cumprimis polleret, exorſus eſt iram eorum mitigare, obſecrans ne in præ-
ſentem neceſſitatem intenti præteritorum beneficiorum memoriam abijcerent: néue ob
difficultatem tunc prementem animo Dei gratiam ac dona deponerent, quibus toties præ-
ter opinionem cumulati fuiſſent. nunc quoque expectarent eum bonum exitum procura-

turum, quem uerisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudi- A
nem, utque appareat praeteritáne an praesentia plus apud eos possint, hanc rerum an-
Populum ut Dei beneficiorũ memor sit, hortatur. stiam immisisse. Cauendum igitur, ne ob intolerantiam atque ingratitudinem diuino fa-
uore indigni deprehendantur, qui & uoluntatem Dei, quam secuti AEgyptum reliquissent,
contemnant, & se ministrum eius odijs persequantur, praesertim cùm hactenus in nullo eo-
rum quae Dei iussu uel dixisset, uel fieri iussisset, deceptos se queri possint. Enumerat deinde
singillatim, quomodo perierint AEgyptij dum eos contra Dei uoluntatem detinere cona-
rentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis uerò dul-
ce fuerit ac potabile. quomodo item longissimè refluo mari locum eis & uiam ad effugium
cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos uerò deletos in-
spectauerint: & quomodo in eam usque diem inermes, Deo praebente armorum quoq; co B
piam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos praeter omnium opi-
nionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de i-
psius prouidentia desperandum. Quamobrem aequo animo ferenda omnia, cogitandumq;,
non esse ferum auxilium, quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur: & sic
existimandum, non neglecta cunctari Deum, sed fortitudinem explorari ac libertatis amorẽ,
ut uideat utrùm eius cupidine, & ciborum & aquarum inopiam sustinere ualeant, an potiùs
more pecudum dominis in suum usum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam si-
bi priuatim timere, cui caeso iniustè nihil mali accidere possit, quàm ipsorum incolumitati,
si per istam lapidationem Deum damnare uideantur. His uerbis furentes ad saniorem men-
tem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat C
Moses ad preces se conuertit, & non de nihilo concitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscensa quadam specu
la, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi re-
posita esset: utq; propitius ueniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc mo-
re humano ab officio decedenti. Deus uerò curae sibi populum fore pollicetur, & opem
quam peterent affuturam. His auditis, Moyses descendit ad multitudinem: illi uerò animad
uertentes promissionibus diuinis laetum, & ipsi posito moerore uultus hilares sumpserunt.
tum ille stans in medio concionis, ait se praesenti necessitati à Deo remedium afferre, nec ita
coturnices Hebraeis à Deo impetrat, ac multo pòst magna uis coturnicum, quod genus auium prae caeteris Arabicus sinus alit, supe-
rato interiacente mari longo uolatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis in He-
braeos defertur. Illi uerò cibos diuinitùs oblatos certatim comprehendentes, remedium in- D
opiae quaerebant: & Moyses rursum ad supplicationes uertitur, ob auxilium à Deo promis-
Mannam. sum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta demisit. nam
interim dum Moyses precabundus palmas attollit, ros de coelo delabitur: qui cùm manibus
eius haerens concreuisset, suspicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, deguſtat: lę-
tusq; re comperta, turbam ignaram & putantẽ hyberna tempestate ningere, monet opinio-
ne falli, ne uulgarem rorem de coelo descendere, sed alimoniam, quae ope alia destitutos peri-
culo famis eximeret: ac mox praegustatum offert, ut experti crederent. Illi uerò ad eius exem-
plũ nouo cibo laeti fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aspectu uerò ad
Bdellium. aromatis similitudinẽ qd bdelliũ dicitur, magnitudine coriandri semini similis: cumq; p se
Mannae assaronis mensura cuilibet praescribitur. quisq; certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, ut ex aequo assaronis mẽsurã quo- E
tidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est, ne infirmioribus
deesset, dum robustiores per auariciam plus satis colligerent. Quòd si quis contempto e-
dicto, ultra praescriptum modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm
caeteri. nam nihilo plus assarone inueniebant. Si quid uerò sequenti die superarat, inuti-
le reddebatur, amaritudine ac uermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic
cibus: supplet autem incolis caeterorum penuriam. Quin & nostris temporibus tota ea
regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum
Mãnae significatio. demisit. hoc Hebraei Manna uocant. nam haec uox Man in nostra uernacula est percontatiua, quid hoc est, interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc ci-
Manna quamdiu Hebraei sustentati: eorumq; in deserto mora. bum sunt adepti, quo per annos XL. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in F
deserto haeserunt. Sed ex loco in quo haec primùm contigerunt castris motis, postquam in
Exod. 17. Raphidim peruenerunt, extrema iam siti laborabatur: eo quòd & praecedentibus dieb. raros
Hebraei in Raphidi sitiu laborant. fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentẽ inciderunt. Rursum i-
gitur Moysi irascebantur. ille uerò declinato aliquantisper turbae furore, ad deprecandũ uer-
titur, rogans ut qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate

largiretur

A largiretur tantum non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc rerum ſtatu nihil proderat. Deus uerò nihil cunctatus, promittit Moyſi daturum ſe fontem & aquarum abundantiam unde minimè ſperarent: iubetque ut uirga feriens petram in conſpectu ſitam, inde peteret ea quæ deſiderabant. uelle ſe ut per ocium & abſque labore potum adipiſcantur. His acceptis à Deo, Moyſes reuertitur ad populum præſtolantem, & intentis oculis ſe ſpectantem. iam enim uidebant à ſpecula deſcendentem. qui poſtquam reuerſus eſt, ait Deum eos ex hac etiã neceſſitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturum, fluuio de petra illa prorũpente. Quo audito territis, ſi laſſitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidẽda, Moyſes ferit eam uirga, quæ ueſtigiò dehiſcens aquam euomuit copioſiſſimam ſimul ac limpidiſſimam. illi uerò inopinato ſpectaculo attoniti, uel aſpectu ipſo ſiti leuabantur: moxque
B magna uoluptate bibebant, quòd eſſet dulcis, & qualem diuinitùs datam eſſe conueniebat. Quapropter & Moyſen plurimi faciebant, quem Deo tam charum uiderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moyſi prædixerit, ſic petram ex ſe aquam profluentem eſſe edituram.

Moyſes aquam elicit ex petra.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraelitis inde obtigit. CAP. II.

HEbræorum autem fama iam longè lateque diuulgata, rumoribusque de his per omnes gentes circumquaque ſparſis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit: & miſſis ultrò citroque legationibus adhortabãtur ſe inuicem, ut aut
C arcerent, aut delerent etiam, ſi poſſent, homines. Præcipui uerò huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & urbem Petram incolunt, uocanturque Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. horum reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum, AEgyptiorum fugitiuos, pernicie ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priuſquam uires eorum augeantur, uberẽ aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta, priores bellum aggrediantur, tutò poſſe opprimi: conſultiusque eſſe in deſerto eorum conatus ulciſci, quàm expectare dum urbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentius, initijs aduerſariorum potentiæ quàm primùm obſtare, quàm iam prouectã creſcere prohibere. hoc enim
D qui faciant, eos uideri nimiæ aduerſariorum potentiæ inuidere: illos nullam aduerſarijs cõtra ſe occaſionem permittere. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi conſilio, ut Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyſes, q̃ motũ aliquem incolarum: ergò cùm uideret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte confligendum erat: hortatur, ut Dei ſententia freti, cuius auſpicijs libertatem ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quàm uictoriam cogitarent: néue reputarent quòd armis, pecunijs, commeatu & alijs huiuſmodi præſidijs, quibus freti bellare ſoleant homines, ſint inferiores: ſed cùm Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperẽt, ac ſi humanis etiam opibus eſſent ſuperiores. Aduerſariorum autem uires cogitarent eſſe exiguas, inermes, infirmas, quippe qui non talibus ad uictoriam eſſent inſtructi, qualibus ipſi Hebræi, uolente Deo. Scire autem eos, quantus ſit hic adiutor, expertos & in multis, & in grauioribus bellis. Hoc enim geri aduerſus homines: ſed quæ illis inexplicabiles fuerint difficultates aduerſus famem & ſitim, aduerſus montes & mare, nulla patente ad fugam uia, has eis propitio Deo fuiſſe ſuperatas. nunc tanto magis ad uictoriam aſpirandũ, quòd poſt hãc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem uictum pertinere uidentur. Talibus dictis animato populo, conuocatisque tribunis & optimatibus, uniuerſos & ſingulos hortatur: iuniores quidem, ut grandiorum dicto audiant, hos uerò, ut imperatori parcant. At illi periculum contemnentes, & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnã miſeriæ finem allaturam, & ultrò Moyſen rogabant, ut ſe confeſtim in hoſtem duceret, néue intempeſtiua cunctatione alacritatem militum hebetaret. Tum ille ſelectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis, Ieſum præficit Naueci filium, è tribu Ephremitide, uirum manu
E ac conſilio iuxtà promptum, & dicendi peritiſſimum, & pietate inſignem, & à Moyſe præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita diſponit, ne ab aquatione intercludi poſſit, plures etiam ad præſidium caſtrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per
F noctem deindè totam ad prælium ſe expediunt, & armis ſimul ac corporibus curatis, intenti ſignum claſſico per Moyſen dari expectant: qui & ipſe pernox Ieſum de inſtruendis ordinibus docebat: appetente uerò iam die, protinus hortatur ducem, ut ſpei de ſe conceptæ reſpondere ſtudeat, & re feliciter geſta exiſtimationem ſibi apud milites comparare. ſimiliter

II. Exod. 17.

Amalecitæ ad bellum ſe præparant aduerſus Hebræos.

Moyſes Hebræos confirmat.

Moyſes Ieſum præficit exercitui.

Iſraelitarum ad prælium præparatio.

Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos uerbis ad fortitudinem accendit: atque ita inſtructos & animatos Ieſu & Deo committit, ipſe montem aſcendit. Iamque ad manus uentum erat, pugnabaturque ſtrenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moſes erectas manus tendebat, Amalecitæ Hebræis inferiores erant. Moyſes uerò extenſione manuum laſſatus, cùm obſeruaſſet quotieſcunque manus demitteret, totiẽs ſuos non ferentes hoſtis impreſſionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & ſororis Mariames maritum Vronem, utrinque aſtantes manus ſibi indeſinenter ſuſtinere, neque permittere ut per laſſitudinem deferrentur. quo facto egregiè uicerunt Hebræi, fuiſſentque internecione deleti Amalecitæ, niſi interueniente nocte fuiſſet interpellata cędes. quę uictoria & magnificentiſſima & opportuniſſima maioribus noſtris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerũt, & finitimis terrorem incuſſerunt, & laboris præmiũ prędam opimam reportauerũt. nanque caſtris etiam hoſtilibus expugnatis, publicè & priuatim ſunt ditati, qui ad eam diem uix quotidianum uictum ſibi parare poterant: nec in præſens tantùm ea uictoria profuit, ſed in futurum etiam. Non ſolùm enim corpora aduerſariorum, ſed animi quoque eo prælio ſunt fracti: & omnibus finitimis ex illo tempore facti ſunt formidoloſi: ipſis uerò opulentiæ non mediocris acceſſio eſt facta: multum enim auri & argenti in caſtris fuit repertum, multa æramenta uel eſcaria uel coquinaria, magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaque ſupellex caſtrenſis, & uaria præda iumentorum & impedimentorum, quæ exercitum ſequi ſolent. Quin & audaciores multò ſucceſſus hic Hebræos reddidit, & fortitudinis ac induſtriæ magis ſtudioſos, nihil non ſibi pollicentes, ſi uirtutem ſtrenuè colerent. & hoc quidem prælium talem exitum eſt ſortitum. Sequenti uerò die Moyſes cæſorum cadauera ſpoliauit, arma quæ fugientes abierant, collegit: & illis, quorum opera inſignior fuerat, præmia diſtribuit, Ieſumque ducem pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem uiri comprobante: adeoque incruenta fuit hæc uictoria, ut ne unius quidem ex Hebræis deſideraretur, cùm hoſtilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manſerit. Mactatis deinde pro gratiarum actione uictimis, aram DEO VICTORI poſuit, prædixitque internecione delendos Amalecitas, ut ne unus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos armis aggreſſi eſſent, idq; in deſerto & inopia laborantes: poſtremò ducem exercitus uictoriali conuiuio excepit. Hoc fuit primum prælium poſt exitum de AEgypto, quo hoſtem laceſſentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: poſt quod feſtis epinicijs celebratis, & dierum aliquot quiete uiribus reparatis, inſtructo agmine iter continuabant. Erat autem iam ingẽs armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio menſe poſtquam ex AEgypto mouerant, ad montem Sinam peruenerunt, in quo Moyſes uiſionem ardentis rubi & cætera uiderat, ut iam antè commemorauimus.

Amalecitæ fundunt Hebræi, &

prædam opimã reportant.

Moyſes ſpolia aſſequuta, & præmia merita diſtribuit.

Moyſes aram Deo victori extruit.

Hebræi ad Sinã montem perueniunt.

Raguelis conſilium, quod genero ſuo Moyſi dedit. CAP. III.

III. *Exod. 18. Raguel Moyſi in deſerto occurrit.*

VBI autem ea feliciter geſtæ fama ad Raguelem quoq; peruenisſet, gratulabundus occurrit Moyſen & Sefforam & eorum liberos ſalutaturus. Is lætus ſoceri aduentu ſacrificium inſtaurat, & populo conuiuiũ præbet prope rubum qui flagrationem illæſus euaſerat. Dum uerò multitudo per ſuas quiſq; cognationes epulatur, Aaron cum ſuis aſſumpto & Raguele laudes diuinas cõcinebãt, autorẽ ſalutis ac libertatis celebrantes: ducem quoq; ſuum fauſtis carminibus proſequebãtur, cuius uirtute omnia ſibi ex ſentẽtia ſucceſſiſſent. Raguel quoq; priuatim multa in populi laudem, multa in Moyſis eius ſeruatoris cecinit, cuius fortitudine amici ſeruarentur. SEQVENTI aũt die Raguel uidens Moyſen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites, quorũ opus erat, omnibus ad ipſum deferentibus, & alio arbitro ius ſuum tenere ſe poſſe non exiſtimãtib. & his etiam qui cauſam ſub tali iudice perdebant æquo animo ſententiam ferentibus, quòd ſe æquitate, non auaricia damnatos exiſtimarent) tunc quidem ſiluit, neminem uolens impedire quo minus iuſticia uiri frueretur: ubi uerò tandem à negociorũ tumultu abſolutum uidit, ſeductũ ſeorſim quid facto opus eſſet, docuit: conſuluitq; ut minores cauſas alijs cognoſcendas cederet, ipſe uerò tantùm maiora & reip. negocia tractaret. Non deeſſe enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos: curam uerò tot milium ſalutis ſuſtinere poſſe neminem, niſi Moyſi ſimilem. Itaq; cùm non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt uſui, tibi ipſe parcens, permitte alijs ut ipſi inter ſe lites exiure dirimant: tu uerò diuino tãtùm cultui deditus eſto, quò faciliùs populum è præſenti neceſſitate eximas. Quin & illud conſuluerim, ut luſtratis ac recenſitis copijs, eas in dena milia diſtribuas, ſingulis

Aaron & Raguel Deum laudant.

IIII. *Raguel Moyſi cõſilium dat de adminiſtranda republ. in litibus decidendis, &*

Copijs diſtribuendis.

A lis huiuſmodi legionibus ſuos duces præficiendo: easq́ue rurſum in cohortes millenarias, quinquagenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris: itemq́; in manipulos triginta & uiginti & decem commilitonum: tum deinde ita diſtinctis præfectos imponas, ſingulis appellatione à numero ſubditorum militum indita. Iudices autem uiros uirtute ac iuſticia *Iudices quales eſſe deceat.*
præſtantes populi ſuffragijs creabis, qui de controuerſijs eorum decernant: & ſi fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quiſquam ſuo iure fraudabitur, & tu ſine interpellatione Deum colens, fauorem eius propenſiorem exercitui conciliabis. HOC Raguelis conſilium Moyſes libenter admiſit, fe- V.
citq́; quod ille monuerat, non ſibi hoc cõmentum uſurpans, neq; autorem eius celans, ſed *Raguelis conſilium Moyſes recipit.*
pro cõcione populo indicans, cuius hoc inuentũ fuerit. Quin & in libris ſuis Ragueli aſcri-
B bit inuentionem ordinis ſuprà dicti, malens dignos ſua laude non fraudare, quàm ſibi alienum decus uſurpare, ut hinc quoq; uirtutem ipſius conijcere liceat: de qua ſuis locis dicemus. Interea dum his locis populus hæret, Moyſes pro concione ait ſe ire in mõtem Sinam collocuturum cum Deo, & aliquid utile eis inde reportaturum: iubetq́;, ut ipſi interim in propinquo caſtra metentur, uiciniores Deo futuri.

Moyſes conſcenſo Sina monte, acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IIII.

C HIS dictis aſcendit Sinam, montem omniũ regionis eius excellentiſſimũ, & ob nimiã altitudinem cautesq́; preruptas non aſcenſus tãtùm hominũ, ſed aſpectus quoq; ipſos defatigantem, & alioquin quia in eo uerſari numẽ fama erat, terribilẽ & inacceſſum. Hebræi uerò ſecundũ mandatum Moyſis motis caſtris radices montis occupant, ſuſpenſi animis quídnam boni, ita ut promiſerat, eſſet à Deo reportaturus: atq; interim dum ductorẽ ſuum expectãt, feſtos dies agebant, caſti- VI.
Moyſes montem Sinam conſcendit cum Deo colloquuturus.
tatẽ ſeruantes tum in cæteris, tum abſtinendo à congreſſu mulierũ per triduũ, ſicut iuſſi fu- *Hebræorum caſtitas.*
erant, & precibus Deum ſolicitantes, ut propitius Moyſem excipiens, donũ ſibi per eum aliquod mitteret, quod ad uitam bene degendã conducibile foret. Interim & uictu ſumptuo- *Cibus & ueſtitus.*
ſiore utebãtur, & ornatu ſplendidiore unà cum uxorib. ac liberis excolebãtur: atq; in hunc modũ duabus diebus inter epulas exactis, die tertia ante ſolis exortũ nubes primùm prẽter *Nubes inſolitæ.*
ſolitũ ſupra tota caſtra Hebrẽorũ ſublimis pependit, tentoria quàm latè patebãt cõtegens, reliquũ cœlũ circumquaq; clara ſerenitate obtinẽte: procellæ deinde cum imbre uehemẽ- *Tempeſtas legiſlationem antegreſſa.*
D ti ruebãt, & fulgura ſimul micãtia terrebãt, fulminaq́; eliſa ſignificabãt Moyſen ex ſentẽtia cum Deo propitio cõueniſſe. Hæc lecturi, ut cuiq; placuerit, accipiãt, mihi certè neceſſe eſt ea narrare quæ in ſacra hiſtoria conſcripta habẽtur. Cẽterùm Hebræi, uiſa inſolita tempeſta te, eiusq́; horrendo ſtrepitu aures feriente, ſupra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor uulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiſeret. quamobrem continebãt ſe intra tabernacula mœſti, putãtes actum de ſalute Moyſi, & illo per iram Dei ſublato, ſe quoq; ſimile exitium manere. In tali rerum ſtatu ecce tibi Moyſes exultans lætitia, uultuq́; ipſo animum gaudio geſtientem prẽferens. quo conſpecto metus omnis abijt, inq́; locum eius ſpes magni alicuius boni ſucceſſit, & aër ad eius aduentum priſtinã ſerenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, auditurã quæ mandata à Deo referat. quam ubi cõ-
E ueniſſe animaduertit, è ſuperiore loco, ut ab uniuerſis audiretur, in hunc modum eſt affatus: Viri Hebrẽi, Deus, quemadmodum antea, ita hoc quoq; tempore me benigniſſimè ex- *Moyſis legem laturi oratio ad populum.*
cepit, & iam in caſtra ueſtra præſens ac propitius ãdeſt, preſcripturus uobis beatè uiuẽdi rationem & reipublicæ inſtitutionẽ. Quare per ipſum, perq́; opera per illum uobis iam peracta uos obſecro, ne contemnatis quæ uobis dicturus ſum, meam mediocritatem intuentes, quodq́; humanam linguam audituri eſtis: ſed expendentes mandatorum uirtutem, agnoſcite eius maieſtatem, qui ut ueſtra commoda prouehat, me internuncio ad uos uti nõ eſt dedignatus. Non enim Moyſes Amaramæ & Iochabelis filius, ſed is qui pro ueſtra ſalute Nilum ſanguinei fluentis labi fecit, & AEgyptiorũ ferociam tam uarijs calamitatib. fregit, qui per mare uiam uobis muniuit, qui egenis cibos cœlitùs excogitauit, qui potum deſide-
F rantib. è petra ſcatere iuſſit, à quo Adamus terræ ac maris uſum fructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus noſtri generis autor, ex errone poſſeſſor Chananææ terræ eſt factus, per quem Iſacus confectis ſenio parentibus eſt natus, per quem Iacobus XII. honeſtiſſimis filijs eſt ornatus, per quem Ioſephus in AEgyptiorum præſidem euaſit: is, inquam, uobis hæc præcepta largitur me interprete. ea uobis ſacroſancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. Illis enim parendo beatam uitam agetis, fruentes terrà

fertili, mari tranquillo, progenie secundum naturam nascente, eritisq; hostibus formidolosi. Ego enim cum Deo coram collocutus, immortalem eius uocem audiui: adeò illi cordi estis uos & generis uestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus ut Deum loquentem eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos corum illaberentur. Itaq; omnes audiebant uocem è sublimi descendentem, ut nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est nobis fas totidem uerbis euulgare, sententias tantùm eorum indicabimus. Docet enim nos

Israelitico populo Deus è Sina monte loquitur.

Exod. 20. Decem præcepta Dei.

Primum præceptum, Deum esse unum, & hunc solum colendum.
Secundum, Nullius animalis simulacrum faciendum & adorandum.
Tertium, Non temerè Deum iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non dicendum falsum testimonium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

Exod. 21. Hæc ubi multitudo læta ex ipso Deo, sicut Moyses prędixerat, audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autē diebus sæpius ad ducis tentorium uentitantes postulabant ut etiam leges eis à Deo deportaret. Ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóue modo agendū esset, per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur. sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. His ita constitutis, Moyses rursum in Sinam montem ascendit, prędmonito antè populo: nam & spectare eos ascensionē suam uoluit. Cumq; diutius moraretur (per XL. enim dies abfuit) cœperūt soliciti esse ne quid grauius illi accidisset: neq; in tot ærumnis aliud quicquam eos sic contristauit, ut interitus Moysis opinio. Variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestijs iactant, maximè qui minus eum amabant: alij raptum à Deo uideri malunt. Qui uerò frugi erant, & neutri sententiæ sua causa astipulabantur, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum uiri illius uirtuti conuenientius uidebant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem uicem uchementer dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, qualem alium inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebant, reditum expectare iussi. tandem XL. diebus totidemq; noctibus elapsis, reuertitur, nullo interim humano alimento degustato, aduentuq; suo castra ingenti gaudio replcuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem benè ac beatè uiuendi se per eos dies didicisse: postulareq; Deum, ut tabernaculum ei faciant, quò descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circumferre possent, ut non sit opus amplius in Sinam ascendere, sed interuisitans crebrò, & tantùm non cohabitans præstò sit uotis eorum ac deprecationibus. mēsuram quoq; & formam tabernaculi sibi præmonstratā, nihilq; superesse nisi ut ad eius fabricam quamprimùm se accingerent. His dictis, profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. Erat autem Dei manus ea scriptura. Illi uerò prędsentia sermoneq; ducis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant aurū, argentum, æs, materiem ligneam elegantem, & contra caricm firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina, partim punicea tinctura: quasdam etiam cādidas colore, & alias purpuræ flore infectas. ad hæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum. lapillos quoq; precioſos, qui ad ornatum auro includi solent, atq; insuper uim magnā odoramentorū. Nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & portatili differebat. Ergo postea quàm istæ species ambitioſè sunt collatæ, uiritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi prę- ficit ex mandato Dei, sed tales ut non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragijs res cōmissa fuisset. Eorū nomina etiam nūc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. Plebs aūt tanta alacritate operam & impēsam offerebat, ut edicto coercendi fuerint, & præconis uoce admonendi, non esse opus pluribus. ita enim fabricatoribus est uisum. atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in mon-

XL. diebus & noctibus elapsis reuertitur.

Exod. 26.

Legis tabulæ. Exod. 35.

Dona ad faciendum tabernaculum.

Exod. 36. Tabernaculi fabricatores.

Plebis alacritas in conferendo operam & impensam ad tabernaculi extructionem.

A monte ex Dei colloquio didicerat, tum quantum inſtrumentum capere deberet ad uſum ſacrificorum & ſacrorum miniſterium, ritè ac ordinatè præſcribente. nec minor fuit largitio mulierum circa ueſtes ſacerdotales, & cætera quæ uel ad tabernaculi ornamentum, uel ad diuinum cultum attinere uidebantur.

De tabernaculo per Moyſen in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat. CAP. V.

OMnibus autem paratis, & uaſis aureis & æramentis ac textilibus, Moyſes indicto feſto & ſacrificio pro cuiuſq; opibus, tabernaculũ erigit hoc modo: ATRIVM primò dimenſus latitudine L. cubitorum, longitudine C. uallos æreos ſtatuit altos quinq; cubita per lõgiora latera uicenos, & in poſtico latitudinis látere X. In B uno quoque inerant anuli, & capitella argentea, baſes uerò auratæ haſtarũ acetabulis ſimiles, ex ere factæ, & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi cõfixi ſingulos uallos firmarent, & contra uentorum uim tabernaculum munirent. Linteũ deinde byſſinũ molliſſimũ circumtendebatur à capitellis ad baſes depẽdens, totumq; eum locũ ſepiens, ut nihil à parlete differre uideretur. atq; hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. quartũ uerò latus L. item cubitorũ totius operis erat frons, cuius ianua uiginti cubita patebat, utrinq; habens duos uallos inſtar poſtium. ex argento hi quoq; cõſtabant præter baſes, quæ erãt æneæ. Ab utroq; aũt látere ſtabant tres ualli bene firmati: erant aũt & illi linteo è byſſo contexto circumducti. Ad ianuã uerò pendebat uelum uiginti cubita longũ, & quinq; altũ, ex purpura byſſoq; & hyacintho contextũ, uariè picturatum, exceptis animãtium formis. Intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, unde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hũc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum aũt ſtatuit in eius medio uerſum ad orientem, ut ſol primùm ſurgens radios in illud mitteret: eratq; longum cubita triginta, & latum duodecim. Alter parietũ erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obuerſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebaturq; tantũ, quantũ in latitudinem patebat. Erantq; tabulæ ligneæ uicenæ ex utroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine unius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes, quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis uerò occidentalis tabulæ ſex erãt, intus & extra deauratæ, in- D ter ſe omnes ita compaginatæ, ut unus paries eſſe uideretur. Ex lateribus aũt tabulæ erãt uicenæ, quarũ latitudo habebat mẽſuram unius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebãt. poſterioris uerò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebãt: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ex æquo cum maioribus tabulis. Singulæ uerò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frõtes eminentes, uelut quibuſdam radicibus cõfixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati uectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinq;, tabulas coniungebant: intrabatq; caput uectis uniuſcuiuſq; in aliud caput, in modum cochleæ: & poſt tergum parietũ in longitudine poſitorum, unus erat ordo, per tabulas omnes uadens, quò per uncinos utriuſque parietis latera cõtinebantur, incaſtrationibus factis & im- E miſſis ad inuicem. Atq; ita cautum eſt tabernaculo contra uentorum uim alióſue impetus, ut firmum & immobile conſiſteret. Intus aũt diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere, & ex eadem materia factæ, ſimi libus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: ultra has fuit ádytum, reliquum uerò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, uniuerſitatis naturam referebat. Nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa, cœlum Dei quodammodo repræſentabat: uiginti uerè cubitorum ſpacium, tanquam mare & terra hominibus acceſſa, ſolis ſacerdotibus concedebãtur. à fronte uerò qua adytus patebat, columnas ſtatuerunt quinque, æreis baſibus innixas. Poſt hæc uela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, F puniceo, coloribus diſtincta. Horum primum cubita decem quaquà uerſum patebat: quod per columnas eſt diſtẽtum, quæ adytum à reliquo ſpacio diſparabant, & à conſpectu hominum excludebant, totumq; hoc fanum uocabatur Sanctum, adytum uerò ultra IIII. columnas ſitum dicebatur Sanctum ſanctorum. fuitq; hoc linteum omnis generis floribus quę terra fert, alijsque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animantium figuris. alterum autem uelum magnitudine, colore, textura, priori ſimile, circa ingreſſum ſitas quinque columnas

Exod. 26.

VII. *Tabernaculi atrium.*

Tabernaculum.

Sanctuarij diſpoſitio.

Tabernaculi diſtributi ſignificatio.

Sanctum.

Sanctum ſanctorum.

lumnas tegebat: quod à ſummo ad dimidium columnarum pendens, ibi anulis ſuſtinebatur, & acceſſum ſacerdotibus ſubintrantibus præbebat. Super hoc erat aliud uelum magnitudine par, ſed è lino contextum anulis, à funè per trāſuerſum pendens: qui anuli tum uelo tum funi inſeruirēt, quod aliquādo adducebatur, aliquādo, feſtis præcipuè dieb. ad angulum reductū, populi proſpectū admittebat. reliquis dieb. & maximè parum ſerenis, obiectu ſuo picturatum illud uelū à tempeſtatib. protegebat. Vnde mos manſit etiam poſt templū à nobis ędificatū, ut uelum huic ſimile in aditu prętenderetur. Erant præterea decem aulea quaternorum cubitorū latitudinis, longitudinis uicenumoctonū, cum uncinis aureis qui contiguorū anulis ita inſerebantur, ut coaptata unum uiderentur: quæ extenſa fanum ſupernè obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus uno cubito ad terram pertingentia. erant & alia peripetaſmata undecim ęquè lata, ſed longiora, uidelicet triginta cubitorū ſingula, è pilis eadem ſubtilitate qua illa è lana cōtexta, quæ tegmine ſuo uſq; terrā fuſa inſtar thalami exhibebāt, uno à frōte prominēte, quod in hūc uſum ſupra denariū numerum erat annexū. Hæc rurſus ab alijs è pellibus conſutis cōtra ęſtus ac pluuiarū iniuriā protegebantur: quapropter è longinquo ſpectantibus res erat miraculo digniſſima: colores .n. tabernaculi non aliter micabant, quàm ſi cœlum quis cōtueretur. Cęterùm cilicia & pellicea uela ita pendebāt, ſicut illud circa fani introitū, ad arcēdos ardores & tempeſtates obiecta.

Veli prætenſio.

De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. CAP. VI.

Exod. 37.

VIII. Arcæ Dei deſcriptio.

ABernaculo autem hunc in modum cōſtituto, etiam arcam Deo ſacram faciūt, è materie natura ualida, & ab omni carie inuiolabili: hæc uernacula noſtra lingua dicitur Heoron, figura tali: Longitudo eius erat quinq; palmorum: altitudo uerò & latitudo trium palmorum: eratque intus & extra tota laminis aureis incruſtata, latente ligno: & habebat tegmen aureis cardinibus mirificè coaptatū, nulla ex parte prominens: ex utroq; autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrātes, & per eos uectes aurati utrinq; traiecti, ut quoties opus eſſet quōcūq; tranſportari poſſet. neq; enim à iumentis uehebatur, ſed ſacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impoſitæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea ſunt animātia uolucria, noua ſpecie, nec unquam cuiquam hominum uiſa: quæ Moyſes in Dei ſolio uidiſſe ſe memorat figurata. In hanc arcam repoſuit duas tabulas decem præcepta continentes, in utraque quina, & in ſingulis paginis duo cum dimidio: ipſamq; arcam intra adytum recondidit.

Cherubes.

Tabulæ X. præceptorum in arca Dei repoſitæ.

De menſa & candelabro aureis, deq; altaribus tabernaculi. CAP. VII.

IX. Menſa.

IN fano autē menſam collocauit Delphicis non abſimilem: longitudine duūm cubitorum, latitudine unius, altitudine palmorū trium. eam ſuſtinebant pedes, dimidia ſui parte inferiore per omnia pedibus ſimiles, quales lectis Dorienſes addere ſolent: ſed ſupernè quadrangulares erant. Erat autem lateribus ſinnatis, & tabula in palmū ferè cōcaua, limbo tum ſuperiorē tum inferiorē eius corporis partē circūdante. Singulis pedib. adhęrebat anulus ab operculo nō ſeparatus, per quos anulos traiecti erant lignei uectes aurati, infernè exemptiles. Nam qua parte cum mēſa cohęrebant anuli, caua erat. Neq;. n. perpetui erant, ſed priuſquam in orbem coirent, deſinebāt in cuſpides: quarum una in prominentem menſæ partem inſerebatur, altera in pedem. Atq; his in uia portabatur. hæc ſolebat deponi in fano uerſus ſeptentriones, non longè ab adyto, & in ea diſponebātur duodecim panes non fermētati, ſeni, è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, mundiſſimi, confecti è farina duorum aſſaronum, quæ mēſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas cōtinet. Super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ, thure plenæ: poſt ſeptem uerò dies alij panes inferebantur, die quem nos uocamus Sabbatū: cuius ritus cauſa aliàs eſt à nobis indicanda. Ex aduerſo menſæ propius meridianū parietem ſitum erat candelabrum ex auro fuſile, ſed nō ſolido, pondo minarū centū. hoc pōdus Hebręi cincharas, Gręci talētum ſua lingua nomināt: eratq; diſtinctū globulis, lilijs, malis punicis, craterculis. quorum omnium ſumma erat ſeptuaginta: ex quibus ab una baſi compoſitum ſurgebat in altum, ex totidem cōſtans partibus, quot planetas cum ſole perhibent. exibat aūt in ſeptem capita ordine inter ſeſe reſpōdentia: quibus imponebantur ſeptem lucernæ ſecundum totidem planetarum numerum: reſpiciuntq; ad orientem & meridiem, candelabro obliquè poſito. Inter hoc & menſam (ut dixi) ſita erat arula ſuffumigatoria, & ipſa è ligno imputribili, ſed ſolida lamina circumquaq; contecta, cubitali in quadrum latitudine, altitudine uerò dupla, ſuper qua ſtabat foculus corona aurea circumquaq; cinctus: cui anuli inerant

Panes appoſitij.

X. Candelabrum.

Arula ſuffumigatoria.

Ara inaurata, &c.

A erant cum ſuis uectibus, quo per uiam à ſacerdotibus deportari poſſet. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoq; lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinq; cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata, cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet: ad aram uerò præſtò erant infundibula & phialæ, thuribulaq; & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro. *Lignea.* Exod. 38.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu. CAP. VIII.

XI.

TAbernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat: nunc reſtat dicendum de ueſtitu tam reliquorum ſacerdotum, quos illi chanæas uocant, quàm pontificis, quem anarabachen nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac B primùm de uulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus ſecundum legem & caſtus accedēs ante omnia Manachaſen, quē uocāt, induitur: quaſi dicas conſtrictorium, eſt aūt ſubligar circa uerenda, conſutū è byſſo retorta: in quod pedib. inſertis ſubducunt uelut dimidiatas bracas, atq; ita circū ilia cōſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam è duplicata tela confectā, chetomene uocatur, ſignificatq; ea uox lineam. linum .n. uocamus chethon, id indumentum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quę accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor, intus inani, ita contexta, ut ſerpētis exuuiū uideri poſſit: floribus etiam picturatur puniceis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen uerò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atq; iterum circa pectus reuoluta uinctaque, ad talos uſq; defluit, tantiſper dum C ſacerdos à ſacris feriatur: idq; ad ornatū conferre uidetur, cùm uerò ſacris eſt miniſtrandū, ne uentilata ſit impedimēto, ſuper humerum leuum reijcitur. hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos uocabulo à Babylonijs mutuato emiam dicimus. ſic .n. illi nomināt, ſed tunica nuſquam ſinuatur, habetq; circa collum amplam aperturam, cuius orę uncinis à pectore & à tergo ſuper utramq; ſcapulam cōmittuntur: maſſabazanem uocant. Super caput aūt geſtat pileum non faſtigiatum, neq; totū caput comprehendentē, ſed paulo plus quàm medium. hic uocatur maſnaemphthes. eſt aūt tali paratu, ut uideatur craſſa uitta linea ſæpe in orbem replicata & cōſuta, quam ſupernè alia tela integit, uſq; ad frontem deſcēdens, & per ſuperficiem uerticis ſuturarū deformitatē occultās. adaptatur autē accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotū quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex uerò D utitur quidem etiam hoc, nihil eorū quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicā talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringitq; eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta. Ima autem eleganter ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, ut medium eſſet quodq; malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. Hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, ut ſuturas habeat in humeris ac lateribus: ſed unica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet, non tranſuerſam, ſed in longū deſcendentem à tergo, & antè uſq; ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſutus eſt limbus, ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur, eſt ſciſſa. Super hāc tertiam etiamnū induit uocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: E ex uarijs coloribus auro intermixto longitudine cubitali ita contexitur, ut circa mediū pectus lacuna quędam relinquatur, maniculis quoq; ita extantibus, ut planè tunica appareat. Lacunæ uerò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdemq; coloribus quibus ephodes uariegatum, id uocatur eſſen, ut ſi dicas Rationale: quod ita quadrat, ut ad amuſſim ſpacium illud circa pectus à texente relictum expleat, id cōmittitur cum tunica annulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina, adhibita ad annulos inter ſeſe connectendos. Ac ne laxum ſit quod inter annulos relinquitur, eius ſutura filo hyacinthino firmata eſt. Epomidem cōnectūt in humeris ſardonyches duo, utrumq; extremū in humeros excurrens anceum habentes, ut ſit aptum fibulis. his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis uernaculis linguæ noſtratis, in utroq; lapide ſe- F na, ita ut ſeniores dextrū humerum obtineant: quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguūt, eximia uel magnitudine uel pulchritudine, ornatus hominib. propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerāt, cōſertæ coronulis aureis, ita ut excidere nō poſſent: in primo ordine ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecūdo carbūculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates, omniū nonus: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus, omniū ultimus: his omnibus erāt inſculpta filiorū Iacobi nomina, quos

Sacerdotum ueſtitus. *Manachaſes.* *Chethon.* *Abaneth.* *Maſſabazanes.* *Maſnaemphthes.* *Pontificis ueſtitus.* *Methir.* *Tunicæ pontificalis forma.* *Ephodes.* *Eſſen.* Exod. 39. *Duodecim gemmæ.*

quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. Cùm autem per ſe illi, quos diximus, annuli ſint infirmi, nec poſſit pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis, quæ reſpicit ad collum, eminentes è textura fecerũt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, ueniẽtes per fiſtulas quaſdã ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis ora cõnectitur: id quod præcipuè ſuſtinet eſſencm, ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni aũt aſſuta erat zona iam dictis coloribus, & auro diſtincta, quæ totum complexa, rurſumq; ſupra ſuturam nodata, deorſum propendere ſinebatur. omnes aũt fimbriæ aureis fiſtulis ab utroq; capite includebantur. Porrò pileo quali cæteri ſacerdotes utebantur: ſuper quem extabat alius conſutilis ex hyacintho uariatus, hunc aurea corona triplici ordine circundabat, in qua ſpectabatur calyx aureus, qualem uidemus in herba quæ apud nos uocatur daccharus, apud Græcorũ herbarios hyoſcyamus. Quòd ſi quis aut uiſam aliquando nõ ſatis animaduertit, aut nomine tenus auditã de facie non nouit, huic etiam deſcribere eam non grauabor. herba eſt tres palmos ſæpe in altitudinẽ excedẽs, napo ſimilem radicem habens: uix enim hac parte eſt alia ſimilior: folia uerò apio. hęc è ramis emittit calyculum ipſis inhęrentẽ. ueſtiturq; tunica quadã, quam exuit fructu ad maturitatẽ tendente. Calyculus aũt eſt quãtus articulus minimi digiti, circũferentiã habens crateri ſimilem, quod ipſum clarius faciã propter ignorantes. ima ſui parte circa fundũ dimidiato globo eſt rotũditate ſimilis, mox in proceſſu paulatim coarctatur, donec in extremitate rurſum dilatatus in labrũ exeat mali Punici umbilico inciſuris ſimile, cui operculũ orbiculare inhęret, quaſi de induſtria tornatũ, eminentes habẽs inciſuras quas dixi ut in malo Punico, aculeatas, & in acutos mucrones deſinẽtes: cõtinet aũt ſub operculo fructũ per totũ calyculũ, herbæ ſideritidis ſemini ſimilẽ, florẽ uerò fert qui papaueris uideri poſſit, eiuſmodi corona ab occipitio circũ tẽpora utraq; procedebat. nã frontẽ limbus nõ ambiebat: ſic .n. uocetur calyx: ſed lorũ quoddã latũ aureũ, quod ſacris characterib. Dei nomẽ inciſum habebat. atq; hic erat põtificis ornatus. Proinde mirari ſuccurrit, quomodo homines odio nos proſequãtur propter perpetuã opinionẽ de nobis conceptam, quaſi per impietatẽ numẽ cõtemnamus, quod ipſi aſſiduo cultu uenerẽtur. Nam ſi quis tabernaculi fabricã contẽpletur, & ſacerdotis ornatũ, & uaſa quibus inter ſacrificãdum utimur, comperiet legiſlatorẽ noſtrũ diuinum quendã uirum fuiſſe, & falſò nobis impietatis calumniã impingi. in his .n. omnibus repræſentatam quodãmodo uniuerſitatis rerũ naturã inuenire licet, ſi quis non ocioſè, ſed prudẽter ſingula cõſideret. Nam & tabernaculũ longitudine xxx. cubitorũ trifariã partitus, & duabus partib. ſacerdotib. permiſſis, quaſi profano loco, terrã & mare ſignificat. hæc .n. ab omnibus promiſcuè calcãtur, tertiã uerò partem ſoli Deo adſignauit, eo quòd cœlũ hominibus ſit inacceſſibile: itidem per duodecim panes in mẽſa diſpoſitos, annũ ſignificauit, in duodecim menſes diuiſum: & cùm candelabrũ è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ Planetæ ferũtur ſubindicauit: & per ſeptẽ lucernas impoſitas totidẽ Planetarũ curſum, uela quoq; è quatuor coloribus cõtexta elemẽtorum naturã deſignãt. nam byſſus terram referre uidetur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura uerò mare, eo quòd conchylij cruore ſit fucata, aërẽ uerò hyacinthus repręſentare uidetur. ſicut Puniceus color ignẽ. Quin & põtificis tunica cùm ſit linea, terrã ſimiliter ſignificat: hyacinthus uerò polũ per mala Punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorũ ſtrepitũ: epomis etiam uniuerſi huius naturã indicat, è quatuor coloribus cõtexta, quibus aurũ acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem: eſſen quoq; in eius medio eſt inſertus. nõ aliter quàm terra medium mũdi locũ obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani ſimilitudinẽ habet, qui uniuerſa circũplectitur: duo præterea ſardonyches in ueſtitu pontificis prò fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationẽ habent, gemmarum etiam duodenarium ſiue ad mẽſes retuleris, ſiue ad parem partiũ numerũ eius circuli quẽ Græci zodiacũ uocant, nequaquam à uera cõiectura aberraueris: pileus item cœli ſignificatio uidetur eſſe, cùm ſit ex hyacintho cõfectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomẽ: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorẽ quo maximè Deus delectatur, atq; hæc in hũc modum interpretati ſumus, deinceps & multas, & in multis habituri occaſiones de legiſlatoris uirtute diſſerendi.

Pontificis infula.

Calyculus.

Tabernaculi allegoria.

Tunicæ pontificiæ ſignificatio.

Hyacinthi,

Zonæ,

Sardonychum duorum, &

Pilei.

XII.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectãt. CAP. IX.

Exod. 28. 29. 30. 40.

Is ita peractis, priuſquam dedicarentur, apparuit Deus Moyſi, iuſſitq; ut ſacerdotium Aaroni fratri ſuo cõferret, ea uirtute prædito ut meritò præ cæteris eius ratio habenda uideretur. qui aduocata concione, recenſuit uirtutes illius, & quàm ſtudio-

A ſtudioſus eſſet publicorum cõmodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen uenire non dubitaſſet. Cumq; omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis uultibus ipſis præ ſe ferrent: Viri, inquit, Iſraëlitę, opera iam ſunt abſoluta, qualia uel Deus popoſcit, uel noſtræ facultates pręſtare ualuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciẽdum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet & pro uobis uota faciat: quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem, tum quòd ita natura comparatũ ſit, ut quiſq; ſibi optimè uelit, tũ quòd mihi conſcius ſim laborum pro ſalute ueſtra ſuſceptorũ. Nunc Deus ipſe Aaroni hũc honorẽ deferendũ decreuit, eiq; ſui calculi prærogatiuã contulit, ut qui iuſticia in toto populo prę mineat: cui iam antè ueſtẽ ſacratã & curã ſacrorũ altarisq; ſui deſtinauit, is pro uobis uota faciet apud Deum, eo

B libentius exauditurũ, quòd & iam antè in uos eſt propenſus, & propitiatorẽ habituri eſtis, quẽ ipſe in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & ſuo quoq; ſuffragio Dei cõprobauit electionẽ. Erat. n. Aaron propter genus & prophetiã & uirtutẽ fratris honore hoc longè digniſſimus, cui fuerũt eo tẽpore filij quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid aũt ex collatis ad fabricã tabernaculi ſuperfuit, totũ iuſſi ſunt in uela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua ſuffitus fieret, aliorumq; uaſorum impendere, ut hæc dum in itinere tranſportantur, neq; puluere neq; pluuia aut alia quacunq; iniuria læsi poſſent. Poſt hæc conuocato populo, imperauit, ut rurſum contribuerent uiritim dimidium ſiclũ. ſiclus aũt nummi genus eſt apud Hebręos, quod ualet quatuor drachmas Atticas. At illi ſine mora paruerunt. quorum numerus fuit ſexies centena milia, & inſuper quinque milia

C quingenti quinquaginta: conferebantq; id argentum ſoli ingenui ętatis annorum uiginti & ſuprà uſque ad annum quinquageſimum: quod mox in uſus tabernaculi eſt inſumptũ. deinde & tabernaculum & ſacerdotes luſtrauit in hũc modum, myrrhæ electæ ſiclos quingentos, ireos tantũdem, cinamomi & calami (eſt & hæc odoramenti ſpecies) dimidiũ dicti ponderis conciſa ac contuſa iuſſit macerari in olei oliuarum hin: menſuræ nomen eſt, quæ capit duos choas Atticos: quibus permixtis, & arte unguentariorum decoctis, factum eſt unguentum ſuauiſſimum: quo & ſacerdotes, & totum tabernaculum ungens purificauit. Offerebantur deinde multa & uaria ſuper altare aureum adolenda precioſa ualde, quorum naturam, ne ſim prolixitate lectori moleſtus, recenſere ſuperſedeo. oportebat autem bis in die ſuffitum facere, ante ortum & circa occaſum ſolis: & oleum purificatũ ad lucernas ſer-

D uare, quarum tres in ſacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ ſub ueſperam accendebantur. Porrò omnib. iam abſolutis, palmã artis fabrilis tulerũt Beſelel & Eliabus. nam & aliorũ inuẽta excoluerũt, & ipſi multa de nouo inuenerũt. Ex his tamẽ duob. præcellebát Beſelel. inſumptumq; eſt huic fabricæ tempus menſiũ ſeptem: quo trãſacto, primus annus ab exitu ex AEgypto eſt expletus. Initio uerò ſequentis anni menſe Xanthico Macedonum, Hebræorum Niſan, nouilunio tabernaculum dedicatum eſt, & quicquid eius uaſorum à me commemoratum eſt. Statimq; Deus indicauit gratum ſibi eſſe, & non ſuperuacaneum laborem Hebræorum, præſentem ſe fano ſuo hunc in modum declarans. Cùm

E cœlum eſſet aliàs ſerenum, ſuper ſolum tabernaculum caligo deſcendit, non quidem tanta, quantæ ſolẽt eſſe hybernę nebulæ: nec tamen tam tenuis, ut aſpectum humanum transmitteret: iucundusq; ros diſtillabat ab ea, præſentiæ Dei fidem uolentibus aſtruens. Moyſes autem diſtributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiuſq; merito prẽmijs, uictimas mactabat in atrio tabernaculi ſecundum Dei præſcriptum, taurum & arietem, hœdumq; pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri ſoleant, dicam dum de ſacrificijs tractábo, & quæ uictimæ ſolidæ tradantur conflagrationi, & quæ ex lege in epulas cedant. Deinde ſanguine uictimarum ornatum Aaronis & ipſum cum filijs eius aſperſit, purificans eos fontanis aquis ac unguento, ut Dei fierent ſacerdotes. Atque hoc modo per ſeptem dies ipſos & ueſtes eorũ citrabat: tabernaculum item & eius uaſa unguento (ſicut iám dixi) confecto, & ſanguine

F taurorum & arietum alternis diebus ſecundum genus ſuum mactatorum. Octauã autem die feſtum indixit, & ſacrificare unumquenque pro facultatibus imperauit, Et illi dicto parentes certatim & ambitioſè uictimas offerebant: quibus ſuper aram impoſitis, ſubitò ſpõte ſua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inſpectante populo, omnia flamma abſumpſit. Ex eo accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generoſè pertulit. erat enim uir ad caſus fortis, & intelligebat hoc non ſine Dei uoluntate factum. Ex quatuor filijs quos dixi, ſeniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intuliſſent uictimas non ex præſcripto Moyſis, ſed quales antea ſolebant, combuſti ſunt, flamma in eos

Moyſis in Aaronem ſacerdotii conferentis oratio.

Aaronis filij quatuor.

Exod. 37.

Sicli ualor.

Dimidij ſicli à populo uiritim penduntur.

Hin.

Vnguẽtum ſanctum.

Beſelel & Eliabus tabernaculi opifices.

A. M. 2455. Ante Chr. nat. 1516.

Exod. 45.

Tabernaculi dedicatio.

Caligo tabernaculum ambiens.

Leuit. 8.

Leuit. 9.

Sacrificium ſpõte accenſum.

Leuit. 10.

Nabadus & Abius igne ſacrificio combuntur.

conuersa, & uultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadaueta extra castra deferre, atq; ibi honorificè sepelire: totusq; populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses uoluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristiciam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sinam quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ueritatis oracula, quoties opus erat, à Deo referebat, & cultu priuati hominis uti perseuerans, neque quicquam præter reipublicæ curam præ alijs sibi uindicans. Leges præterea scribebat, & uiuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacateq; uiuere: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco: nunc illud succurrit, quod in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. Nam ea uestis omnem sub prophetiæ prætextu impostrarum occasionem ademit his qui illa utebantur: liberumq; Deo uel adesse sacerdotibus, uel non, omnibus & popularibus demonstranit: & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent. Ex lapillis enim, quos pontifex in humeris gestabat (sardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter, quoties litarum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantumque fulgorem emittebat, ut procul etiam intuentibus conspiceretur, idq; præter naturam suam & consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum: per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insitas esseni gestat, in bello uictoriam prænunciare Deus solebat. nam prius quàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, ut toti populo facilè innotesceret, adesse Deum, opemq; & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. Quapropter Græci, quotquot à nostra religione non abhorrent, cùm hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita ut negari non possit, essena uocant λόγιον, hoc est oraculum. Desijt autem tam essen quàm sardonyx fulgorem emittere annis ducentis antequàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarũ uiolationẽ: de quo aliâs opportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunq; ad sacerdotalem ordinem pertinebant, ritè peractis, populus, Deo in castrorum contubernium recepto, lętus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerruncatis, & omnia prospera in posterũ sperantes: donaq; Deo tam priuatim quàm publicè per singulas tribus offerebãt. Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bubus contribuebãt, ut sex plaustra tabernaculo per uiam deuehendo inseruirent: & præter hoc unusquisq; eorum obtulit phialam & trulleum & acerram, hæc decem daricos ualebat, eratq; odoramentis referta: trulleum uerò & phiala, quæ argentea erant, utraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantùm septuaginta. hæc farina erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificijs utebantur. Præterea uitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis: adhæc obtulit unusquisque principum alias uictimas quæ salutares uocabantur, per singulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hœdis: atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, quaq; die unus. Moyses aũt non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm ut ad hominem autorem referri debeant, posteritas perpetuis seculis seruauit, diuinitùs datas credens: adeò ut eas nec in pace ob uoluptatem, nec in bello ob necessitatem Hebræi uiolauerint. Sed de his nunc de fino, proprium uolumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Moyses honorẽ oblatii recusat.

Sardonyx litationis index.

Duodecim gemmæ, uictoriæ præmonitæ.

Essen, id est oraculum.

Num. 7. Principum libationes.

Moyses Deum cõsului in tabernaculum ingressus.

Leges de sacrificijs & purificationibus. CAP. X.

XIII. NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & sacrificia pertinẽt: quandoquidem in sacrificiorum mẽtionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum & publicum: horum utrunq; duobus fit modis. Aut enim tota uictima igni absumitur, quod ideo uocatur holocautoma: aut pro gratiarum actione persoluitur, & in epulum sacrum facientiũ uertitur. De priore priùs sum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hœdum: & hos quidẽ anniculos, bouem uerò licet mactare etiam grandiorẽ. Sed opus est ut sint omnia mascula, quæ solida concremantur. his iugularis, sacerdotes aram circumquaq; sanguine horum tingũt: deinde mundata membratim diffecant, & sale conspersa in aram imponunt, struc ligno-

Sacrificiorum diuisio.

Leuit. 1. Hominis priuati sacrificia.

rum

A rum ſuper ea iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum acerruum purificãda adijciunt: tergora uerò ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quùm uerò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ uitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. His iugulatis, primùm ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. Pectore uerò ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulantur, & quæ ſuperfuerint igni comburũt. Idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui uictimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera ſit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autẽ de his in libro de Sa-

Leuit. 9.
Sacrificium gratiarum actionis.
Leuit. 4. 5.

B crificijs diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hœdum fœminam eiuſdẽ ætatis offert: ſacerdoſq; ſanguine nõ ut antè aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renesq; & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes uerò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumẽdas in fano. Nam lex uetat, quicquam in poſterã diem reliquum facere. Qui autem ita peccauit ut ipſe ſibi ſit conſcius, neque quenquam habeat à quo coarguatur, arietem offert, lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoque cùm pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tãtùm differentia, quòd uictimas adducunt taurum & hœdum maſculum. Iubet autem lex, ut tam in priuatis quàm in publicis ſacrificijs farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in al-

Sacrificiũ ignoranter delinquẽtis.
Scienter peccantis ſacrificium.
Principis ſacrificia.
Leuit. 4. 9.
Conſuetudo in ſacrificijs obſeruata.

C tari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam. ea eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac uinum metiuntur. nam uinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex uoto ſimilam offert, eius primitias pugillum unum in aram cõijcit. reliquum eius ſacerdotes in cibum ſumunt, aut coctum: nam oleo ſubigitur, aut panibus inde confectis. Quantumcunque autem ſacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex, offerri eadem die animal unà cum genitrice, & aliâs quoque non niſi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda ualetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum uictimis inſumuntur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, ſacerdotibus quoq; partem ſuam inde ſumentibus. Publicis uerò impenſis lex iubet quo-

Leuit. 2.
Publica ſacrificia.

D tidie agnum anniculum mactari mane ac ueſpere. ſeptima autem quaque die duos iugulant: eodem modo ſacrificantes: & nouilunio præter quotidianas uictimas duos boues cũ agnis anniculis ſeptem, & arietem: hœdum uerò pro peccato, ſi quid fortè per obliuionem omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum uocant, præter iam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactant, & hœdum pro peccatis. decima deinde luna eiuſdem menſis ieiunant uſque ad ueſperam: ſacrificantq; eadem die taurum & arietes duos & agnos ſeptem; & pro peccato hœdum. Adducunt autem duos præter hunc hœdos: quorum alter uiuus extra fines in deſertum emittitur; in quem, ſi quid mali propter peccata toti populo immineat, auertatur. alterum uerò in ſuburbanum in locum puriſſimum eductum cum ipſa pelle exurunt, nihil omninò purgantes, & cum eo ſimul exu-

Num. 28. 29.
Sacrificium mẽſis Octobris.

E ritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis: quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hœdi in fanum illato, aſpergit digito tectum ſepties, totiesq; pauimẽtum, rurſusq; toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod eſt ſub diuo in atrio, deinde extremitates & renes & adipem cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexq; adijcit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Eiuſdem menſis decimaquinta, tempore iam in hybernum uergente tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra uentura frigora, quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem cõſtituti, accedere in eam urbem, quam propter templum caput regionis ſint habituri, &

Feſta tabernaculorum.
Exod. 23.
Leuit. 23.
Deut. 31.

F octo dies feſtos ducere, uictimasq; Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſeæ dependeant. Prima die ſacrificium debet eſſe holocautoma ex tredecim bubus, & agnis uno pluribus, & arietibus duobus, addito hœdo pro peccato. Sequẽtibus diebus idem numerus agnorum & arietum unà cum hœdo mactatur, ſed per ſingulos dies unum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perueniatur. Octauo die feriantur ab omni opere, mactantq; ſicut diximus, uitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hœdum. Atque hæ ſunt Hebræis ceremoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ.

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Num. 9. Deut. 16. *Paſchæ ſacrificium 14. Aprilis.*

Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan uocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab AEgyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc exeuntes feciſſe nos dixi paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramusq; id per cognationes, nihil è uictimis in ſequentē diem relinquentes, quæ eſt quintadecima, & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continēter ſuccedit, duratq; dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis ueſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries unus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, additurq; hœdus pro peccatis in quotidianas epulas ſacerdotibus. Secunda azymorū die, quæ eſt menſis huius decimaſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquumq; rati Deum huius ubertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum: Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt: atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo uno in eam iniecto, reliquum ſacerdotum uſui cedit: & ex eo licitum ſit publicas ac priuatas meſſes metere, primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi uocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactantq; agnos duos: hæc de tantum oblata in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic ut nihil ſuperſit, abſumuntur. Cæterùm holocautoma faciunt è tribus uitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hœdisq; pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum uacatione, ſed in omnibus omninò hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt, ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus uiginti quatuor, coquuntur autem bini pridie Sabbati: & Sabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita duabus lancibus thure plenis ſuperimpoſitis permanent uſque in proximè ſequens Sabbatum, tunc alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum dantur: thus item igne ſacro adoletur, quo ad holocautomata uti ſolent, & pro eo quoque aliud thus panibus imponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam: eſtq; demenſum eius farinę aſſaron unus, huius dimidium mane, tantundem ueſpere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliâs diligentiùs explicabimus. Cæterùm Moyſes tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, ut Deo ſacrandam, fontanis aquis perennibus & ſolenni ſacrificio purgauit: eiq; tabernaculum cum ſacris uaſis ſartum tectū curandum commiſit, iubens ut ad præſcripta ſacerdotum ſacrum miniſterium capeſſerēt: iam enim Deo ſacrati erant. Poſt hæc animalia diſcreuit, quæ ad cibum eſſent pura, & quibus ueſci non liceret: de quibus aliquando per occaſionem diſſeremus, quam ob cauſam aliorum eſum permiſerit, aliorum interdixerit. Sanguinis quidem omnis uſum ideo uetuit, quòd hunc animam & ſpiritum putaret: neque animalis morticini carnem ad cibum conceſſit, ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abſtinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & conſuetudine hominum leproſos, & ſeminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur, uerſari inter homines uetuit, nec niſi poſt ſeptimam diem puras haberi uoluit. eum quoque, qui mortuum curaſſet, per totidem dies à cœtu arcuit. Si quis autem ultra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, ſacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram ſanctificare oportet, alteram ſacerdotes accipiunt: eodem modo & pro genituræ fluxu laborante ſacrificari mos eſt. Qui uerò per ſomnum genituram emiſit, ſi ſe mergat in aquam frigidam, ut ſolet fieri poſt legitimæ uxoris congreſſum, pro puro habetur. Leproſos autem in perpetuum relegauit, tanquam nihil à cadauere differentes. Quòd ſi quis priſtinam ualetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem ſanitatis color redierit, hic uarijs ſacrificijs Deo gratitudinem ſuam atteſtatur, de quibus poſtea dicemus. Quo magis ridenda eſt illorum fabula, qui dicunt, Moyſen propter lepram ex AEgypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananęam duxiſſe. Niſi enim uanum illud eſſet, nunquam Moyſes in ſuam ignominiam talem legem tuliſſet, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipſum reclamaturū: præſertim quùm inter multas gentes leproſi uerſentur, & in precio ſint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, ut & in expeditionibus militares dignitates, & in adminiſtratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur uetabat, ſi tali uitio fuit infectus, quo minùs apud multitudinem ſibi parentem eas lèges ſtatueret, quæ

De feſtis & ſacrificijs ſingulis quid obſeruetur.

Panes appoſitiij.

Leuit. 8. Num. 3. *Moyſes Leuitas tabernaculo præficit.*

Immunda quæ ſtatuerit Moyſes.

Leuit. 7. 17. Leuit. 12. 13. 14. 15.

Immundi homines qui: deq; leproſis.

Refelluntur, qui Moyſen & Iſraelitas leproſos fuiſſe dicunt.

ipſi

A ipſi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifeſtum fit, quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyſes enim purus ipſe, & inter puros degens, ad honorem Dei taliũ legum autor eſſe uoluit. Sed hęc quiſq; ita ut libitum fuerit, accipiat. CAETERVM puerperas fanum introgredi uetuit, aut ſacris intereſſe uſque in quadrageſimum diem, ſi fœtus ſit maſculus: quòd ſi fœmina ſit, duplum eius temporis præſcribitur. Ac ne poſt præſtitutum quidem terminum intrant abſque uictimis, quæ partim Deo, partim ſacerdotibus cedunt. Quòd ſi quis adulterij ſuſpicionem de uxore habuerit, offert hordaceæ farinæ aſſaronem: & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod reliquum eſt, ſacerdotibus ueſcendum datur. Deinde aliquis ſacerdotum ſtatuit mulierem ad portam, quę eſt obuerſa ad fanum: & inſcripto primùm Dei nomine in membrana, defert ei iuſiurandũ cum

B imprecatione, ut ſi pudicitiam læſit, luxato crure dextro & uętre diſrupto ſic moriatur: ſin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus, decimo menſe infantem maſculum pariat. Peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano puluere humi collecto, atq; in poculum aſperſo, ebibendum porrigit: mulier uerò ſi iniuſtè eſt delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd ſi & coniugalem fidem, & Dei iuſiurandum fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & uentrem aqua intercute inuadente. Hæc ſunt quæ Moyſes genti ſuæ de ſacrificijs ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales: Adulterium in uniuerſum prohibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipub. quoque intereſſe, ut liberi legitimi proueniant. Item inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita

C aut matertera, cum ſorore nurúue, omnesq; tales coitus ut nefarios damnauit: uetuit & cũ muliere menſtruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formoſis maribus turpem uoluptatem captarent: & qui contrà feciſſet, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe uoluit. hos enim non ſolùm prædictis legibus, ſicut reliquos teneri iuſſit: ſed etiam non quamuis fœminam in coniugalem torum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neque à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici uerò ne uiduam quidem permiſit, quod tamen cæteris ſacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolùm uirginem ducere conceſſit, eamq; ſeruare. Idem nec ad mortuũ ſinitur accedere, quod taman cæteris eſt licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iuben-

D tur ſimplices eſſe, omniq; fuco carere. Quicunque è ſacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur: ſed ad altare aſcendere, & fanũ intrare prohibetur. Nec ſolùm in ſacris obeundis puros eſſe oportet, ſed uitam etiam irreprehenſibilem preſtare. quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo utuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à uino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omniq; uitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc uitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædã etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſio-

E nem agris dedit, intactosq; aratro & plãtatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ uerò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui uſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemq; obſeruari poſt ſeptimã annorũ ſeptimanã, qui numerus quinquaginta conficit: uocaturq; Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manu mittũtur, qui tribules cùm eſſent, legem aliquam uiolauerint: & quia crimen capitale non eſſet, in ſeruitutem uindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum: Inſtant Iobelo, quæ uox libertatem ſignificat, conueniunt uenditor agri & emptor, computatisq; fructibus, ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum uenditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor, poſſeſſionem alteri cedit: ſin utraque paria fuerint, poſſeſſio ad ueteres dominos reuertitur.

F idem ius eſt in domos, quæ in uicis non munitis uenduntur: diuerſum uerò de illis quę intra oppidorum mœnia uenduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, literisq; mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

XIIII. *Puerperarum lex.* *Num. 5.* *Zelotypiæ & adulterij ſuſpecti lex.* *Rerum uenerearum lex.* *Exod. 22.* *Deut. 17.* *Leuit. 18, 20, 21, 26.* *Leuit. 21.* *Pontifici uxor qualis ducenda.* *Leuit. 25.* *Agrorum Sabbatum.* *Annus Iobelus.*

Leges belli, & mores. CAP. XI.

XV. Num. 1. Cenſus. Populi militaris numeratio.

REgibus ritè digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis iam tum cogitans. Indicit igitur cenſum tribuum, excepta Leuitica: eiusq; cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ętate eſſent, diligenter ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcenta millia eorũ qui arma ferre ualerent, ætatis ab anno uigeſimo uſq; ad quinquageſimũ, & ſuper hunc numerũ MMMDCL. Pro Leui aũt allegit inter autores tribuũ Manaſſem Ioſephi filium, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos.n. Iacobus in adoptionem à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Compacto igitur tabernaculo in medium caſtrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas uiæ intercedebant. Forum quoq; rerum uenalium eſt propoſitum, & merces ſuo quæq; loco diſpoſitæ: aderantq; opifices omnium artium in ſuis officinis, ut planè ciuitas uideretur, huc atq; illuc commeans. Loca aũt tabernaculo proxima ſacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi ſeorſum ſunt recenſiti) numerus erat uiginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantùm, & qui trigeſimum à natiuitate diem excederent, in hunc cenſum uenientibus. Et quamdiu nubes ſuper tabernaculum perſeuerabat, tantiſper uelut præſente Deo caſtra eodem loco manebant: quoties uerò ſe aliò mouebat, tum etiam ipſi migrabant. Inuenit aũt & buccinæ ſpeciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulo craſſior, lõgitudine paulo minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum ſufficeret, deſinebatq; in extremitatem campanulæ ſimilem, quemadmodum tuba. Aſoſra uocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum una plebs ad concionem uocabatur, altera principes ad conſultandum de repulica exciebantur: utriſq; uerò clangentibus, uniuerſus populus conuocabatur. Quoties uerò tabernaculum moueretur, hic modus ſeruabatur. Primo ſigno canente qui in orientali parte caſtrorum tendebant, excitabantur: ſecundo uerò, qui à tergo tabernaculi tentoria ſua fixerant: deinde tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter ſex tribus præcedentes, & alias ſex ponè ſequentes. Leuitæ uerò tabernaculum omnes circumdabant. Ad tertium autẽ ſignum pars caſtrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum ſeptentrionalis. His buccinis utebantur etiam in ſacrificijs, in quibus uictimas cædi mos eſt, tam ſabbatis, quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum paſcha ſolennibus uictimis eſt celebratum ex eo tempore quo in libertatem uindicati, AEgyptiorum dominationem effugerant.

Num. 9. Proficiſcendi lex. Num. 10. Buccinæ. De tabernaculo mouendo obſeruatus ordo.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. CAP. XII.

XVI. Num. 11. Seditio aduerſus Moyſem.

NOn multo pòſt à Sina monte caſtra mouentur: & poſt aliquot mãſiones, de quibus dicemus, uentum eſt ad locum qui dicitur Iſeremoth: ubi denuò populus ſeditionibus agitari cœpit, & laborioſæ peregrinationis culpam in Moyſem conferre. Illius ſuaſu ſe reliquiſſe regionem fertilem, & nunc non ſolùm eius uberta-
tate carere, uerumetiam pro ſperata felicitate in extremis miſerijs huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & ſi manna quoque aliquo caſu deficiat, proculdubiò fame interituros. His addebant multa conuicia, quæ in uirum paſſim iactabantur. Exortus eſt interim unus è populo, qui admonitos prĕteritorum Moyſi beneficiorum, bonam ſpem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinã fruſtra requiſituros. Vulgus aũt his uerbis uehemẽtiùs concitatum, magis ac magis contra Moyſem tumultuabatur. Qui uidens ita deſperatos, iubet æquo animo eſſe, pollicendo ſe quamuis grauibus contumelijs immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in unum tantùm diem, ſed in plures etiam. Illis uerò credere nolentibus, quodam etiam rogante, unde tot hominum millibus prouidere poſſit? Deus, inquit, & ego, quantumuis malè apud uos audientes, nunquam tamen deſinemus ueſtri curam gerere: idq; breui eſtis uiſuri. Vix hæc dixerat, cùm tota caſtra coturnicibus complentur, quas aceruatim uenabãtur. Deus tamen non multo pòſt in Hebræorum inſolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo deſideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo caſu inditum retinet, uocaturq; Cabrothaba, quaſi dicas cupiditatis monumenta.

Iſraelitæ coturnicibus ſaturantur. Cabrothaba.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraëlitis terrorem incuſſerunt. CAP. XIII.

XVII. Num. 13. 14.

MOyſes autem, poſteaquam abductos inde adduxiſſet in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum ſitum, qui dicitur Vallis, in concionem populum aduocat. Cumque in medijs conſtitiſſet: Duo

bona,

A bona, inquit, Deus nobis dare decreuit, libertatem, & felicis terræ poſſeſſionem: quorum alterum ex ipſius munificentia iam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúſue rex nos arcebit, ut ne uniuerſa quidem gens collatis in unum uiribus efficere hoc ualeat. Ergo parati ſimus ad rem gerendam. Neque enim ſine prælio regione ſua nobis ſunt ceſſuri, ſed poſt magna certamina uictoriæ præmium erit. Sed mittendi ſunt ſpeculatores, qui & terræ ubertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos uerò in primis concordiæ ſtudere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem noſtrum debito cultu proſequi. Hæc ubi locutus eſt, populus collaudato Moyſis conſilio, exploratores eligit duodecim nobiliſſimos, ex unaquaque tribu unum: qui exorſi à partibus ad AEgyptum uergentibus, totam Chananæorum regionem perluſtrauerunt, donec ad Amathen urbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ ſimul & incolarum natura, uerſi ſunt ad ſuos, quadraginta diebus in hoc negocium inſumptis. Et fructuum quidem pulchritudo, quorum ſpecimen erat allatum, ubertasque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum ſuſcipiendum erigebat: contrà deterrebantur narrantibus difficilem fore eius acquiſitionem, quòd flumina ſuperanda eſſent magna ac profunda, & montes ardui tranſcendendi, & urbes mœnibus firmiſſimis cingantur. Apud Hebronem uerò etiam gigantum progeniem ſe reperiſſe aiebant, atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inueniſſent, quàm quæ hactenus poſt exitum ex AEgypto uiderant, ſuo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impoſſibile rati talem terram acquirere, ſoluta concione domum reuerſi cum uxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum uerbis tantùm multa polliceri, re autem omnino nihil præſtare. rurſumque Moyſem incuſantes, in eum ſimul & fratrem eius Aaronem pontificem uociferabantur: atque ita totam noctem inquieti exegerunt, in utrunque conuicia iactando. Manè uerò ad concionem concurrunt hoc animo, ut lapidatis Moyſe ac fratre, in AEgyptum retrò unde uenerant reuerterentur. Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide, & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes ut bona ſpe ſint, néue Deum inſimulent mendacij, temerè fidem habentes quibuſdam, qui uanis ſermonibus de rebus Chananæorum uulgatis multitudinem territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. Neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam uiris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deoque freti, quà uos ducemus ſequimini. Talibus uerbis conabantur ſedare tumultuantem populum. Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed ut inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat. Quo uiſo Moyſes animatus, infert ſe in turbam, & ultrò pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficijs affecti ingrati fuiſſent: & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum uerbis plus ueritatis ineſſe putaſſent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum ipſorum genus, quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terram Chananæam, eiusque ubertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine urbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eosque commodorum quibus patres ſe per intemperantiam indignos reddidiſſent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus uulgus attonitum, totum ſe mœſticiæ dedidit: Moyſemque obſecrabant, ut deprecaretur Deum, quo reconciliatus, peccatisque condonatis, urbes hoſtiles eis traderet. Ille uerò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moyſem unicum uirum tot hominum milia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibiliùs eſſe non repugnare diuinæ uoluntati: & alioquin etiam uir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem uirtutẽ, tum ob fidem non tãtùm à ſæculi ſui hominib. ſed à poſteris etiam impetratam: quãdoquidẽ hodie quoq; nemo

Moyſes ad populum de mittendis exploratoribus uerba faciens oratio.

Mittuntur exploratores.

Hebræi detrectant pugnandum Chananæa deſperant.

Vociferatio populi aduerſus Moyſem et Aaronem.

Ieſus quem nonnulli Ioſuam appellant, & Chalebus populum conſolantur.

Moyſes et Aarõ Deum inuocant.

XVIII.

Moyſes populo pœnam minatur à Deo.

Iſraelitarum in deſerto oberratio.

Vulgi pœnitentia.

Hebræorum de Moyſe opinio.

eſt Hebræorum, quin etiamſi latêre poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Et autoritatis eius pluſquam humanę argumenta ſunt alia quoque multa, & in his illud non minimum, quòd quidam ex regionibus ultra Euphratem ſitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificioque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de uictima conſequi, quod erat aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minus liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto: nonnulli ne templũ quidem adire permiſſi, re infecta abierunt, malẽtes Moyſis legibus quàm ſuo propoſito obſequi: idq; nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum ualet ſemel concepta de hoc uiro opinio, ut maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, cùm tam ualida fames regionem noſtram premeret, ut aſſaron quatuor drachmis ueniret, & in feſtiuitate azymorum allati eſſent farinæ cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & unus, Attici uerò quadraginta & unus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam unam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantùm & iram diuinam ueritus, quæ in occulta etiam peccata ſemper animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta, quãdoquidem hactenus etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam uim & autoritatem obtinent, ut uel inimici noſtri fateantur talem uiuendi rationem nobis à Deo per Moyſem eſſe traditam. Sed de his quiſque, ut uidebitur, ſentiat.

Iſmael pontifex. Fames Claudio imperante.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

Hebræorum iniuſſu Moyſis cum Chananæis pugna & clades. CAP. I.

Num. 14. Hebræorum fremitus aduerſus Moyſem.

EBRAEIS autem duram uitã in deſerto agẽtibus, & multis miſerijs afflictis, ſubit uoluntas etiam inuito Deo armis cum Chananæis experiri: nec iam Moyſem audire uolebant quieſcere iubentem, rati etiam ſine illius auſpicijs uictoriam de hoſte ſe poſſe obtinere: accuſabantque eum, quaſi hoc tantùm agentem, ut in magna inopia conſtituti, ſemper ab illius auxilio pendérent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei ſibi pollicentes, non tam Moyſis reſpectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus eſſent: & quos priùs ob ipſorum uirtutem dignos libertate duxiſſet, eis nunc quoque, ſi rem ſtrenuè gerant, uictoriam non negaturum. Satis ſibi uirium aduerſus eas gentes, etiamſi Moyſes Deum ab ipſis alienare conetur: omni noq; expedire ſibi ut arbitratu ſuo potiùs rem gerant, quàm pro excuſſa AEgyptiorum ſerui tute Moyſis tyrannidem boni conſulant, eiusq; libidini ſeducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus ut Deo præ cæteris charus de rebus gerendis præmoneatur: quaſi uerò non omnes ex æquo Abrami eſſent poſteri, ut unus ſingulari gratia præſcientiam futurorũ diuinitùs habere debeat. Prudentium eſſe, ut contempta unius hominis arrogantia, Deo potiùs promiſſori crédentes, ad acquirendã eam regionem ſe expediant, neq; ſub Dei prętextu prohiberi ſe ſinãt. Cogitandũ de preſenti inopia, q̃ loca deſerta grauiorẽ indies reddãt, & ductore Deo manus cũ Chananęis quãprimùm cõſerendas, nec ampliùs aſſenſum legislatoris expectandũ. Cõprobata deinde omniũ calculis hac ſentẽtia, in hoſtes uadũt: qui neq; feroci eorũ impetu, neq; immẽſa multitudine perterriti, irruẽtes in ſe excipiũt fortiter: & bona parte Hebręorũ cęſa, reliquos, eorũ acie perrupta, turpiter uertere terga coactos inſequẽdo, caſtra cõpellũt. Ea clades præter omniũ opinionẽ oblata, uehemẽter animos multitudinis deiecit, peiora metuẽtis, cogitantisq; ab irato numine immiſſam eſſe, eo q̃ nõ expectato oracuło ad pugnam prorupiſſent. Moyſes autem uidens tum ſuos accepta clade conſternatos, tum hoſtẽ uictoria recenti elatũ, ueritus ne preſenti ſucceſſu nõ contẽtus maiora moliretur, ipſosq; inuaderet, decreuit copias longiùs à Chananæis in deſertũ reducere. Cumq; populus poſt-

Hebræi à Chananæis uincuntur.

Populus in deſertum reducitur.

hac in

A hac in ducis poteſtate ſe fore polliceretur,malo admonitus, nihil abſque ipſius conſilio proſperè ceſſurum, motis caſtris itum eſt in deſertum, hoc animo, ut non prius contra Chananæos pugnam capeſſerent,quàm ſigno diuinitùs accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti uſuuenit,maximè rebus aduerſis,ut difficiles ſe moderatoribus præbeant,ita Iudæis etiam idem accidit.Quùm enim eſſent numero ſexcenta milia,& uel in ſecunda fortuna parum tractabiles præfectis uiderentur, tanto magis in egeſtate ac infortunio tam in ſe inuicem quàm in imperatorem ſuum exaſperabantur.Quapropter tanta ſeditione eſt laboratũ, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unquam fuiſſe accepimus.quæ res dubio pro cul in extremum iam periculum delatos perdidiſſet, ni Moyſes oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur,rebus labantibus opem attuliſſet.Ac ne Deus qui-
B dem curam eorum prorſus abiecit, ſed tametſi contumelioſos non ſolùm erga legislatorẽ, uerùm etiam in mandata diuina per Moyſem accepta, liberauit tamen è pernicioſiſſima ſeditione,cuius abſque ſua prouidentia non niſi triſtiſſimus exitus expectari poterat. Hanc ſeditionem, & quemadmodum ea ſedata Moyſes rem adminiſtrauerit, nunc dicemus, cauſa eius primùm expoſita.

Sedition quanta fuerit contra Moyſem excitata.

Seditio per Corem & plebem aduerſus Moyſem & fratrem propter ſacerdotium excitata. CAP. II.

II. Cores uir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus,uidens Moyſem in celſo dignitatis conſtitutum,moleſtè ac inuidenter id ferebat.Cum enim eſſet ex eadem tribu & cognatione,iniquum cenſebat ſe illi poſthaberi, & diuitijs pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multaque in
C illum apud tribules Leuitas & inter cognatos cõcionabundus uociferabatur,rem indignam dictitans,nec diutiùs ferendam,Moyſem ambitioſis artibus ſub prætextu cuiuſdam diuinitatis eum aliorum iniuria ſuæ tantùm gloriæ ſtudere,& præter ius & fas ſacerdotium abſque populi ſuffragio fratri Aaroni dediſſe,& alias dignitates quaſi tyrannide arrepta pro libidine diſtribuere. Grauem hanc eſſe iniuriam, quòd ita latenter ſe in dominationem inſinuet,ut priuſquam ſentiri poſſit,populi libertas opprimatur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius,eum uolente ac perſuaſo populo ſine ui ad tale faſtigium aſpirare: qui uerò bonis artibus eò peruenire deſperent,à ui quidem abſtinere ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittant,ſed technis malicioſis ad id conſequendum niti. Talium conatus in medium pro-
D tractos puniri è republica eſſe,priuſquam è clancularijs inſidiatoribus aperti hoſtes euadãt. Quam enim rationẽ Moyſem afferre poſſe,cur Aaroni potiſſimùm & filijs ſacerdotium dederit? Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina uoluntate deberetur, ſe meritò fuiſſe præferendum,genere Moyſi parem, ætate atque opibus potiorem. Quòd ſi antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo iure uiris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam Dathamo, Abironi & Phalao, diuitijs iuxtà ac ætate inter tribules præeminentibus. Hæc Cores, uideri uolens reipublicæ curam habere, reuera hoc agens, ut concitato populo honorem inuaderet. Nec diu ſe intra unam tribum hæ criminationes continuerunt, uerùm ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis iam caſtris peruagabatur: breuique eò res deuenit, ut ducenti quinquaginta è primatibus factionem Co-
E ræ ſequerentur, qui omnes operam dabant, ut ſacerdotium fratri Moyſis ademptum in illum transferretur. Populus præterea tam concitatus erat, ut ad lapides aduerſus Moyſem conclamaretur:concurrebatque incondita multitudo in concionẽ,ubi ſtans ante Dei tabernaculum uociferabatur,tollendum tyrannum,& populum è ſeruitute eximendum,cui ſub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, ſi ipſe eſſet ſacerdotis electior,aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem prouecturum,non eos qui multis eſſent meritò poſthabẽdi: uel ſi Aaroni eum dare decreuiſſet,populi ſuffragio potius quàm fratris beneficio fuiſſe daturum. Moyſes autem qui Coræ calumnias iampridem præuiderat, uidens populum irritatum, nequaquam expauit: ſed fretus conſcientia rei bene adminiſtratæ, &
F ſciens fratrem electione Dei peruenisſe ad ſacerdotium,non ſua gratia, prodijt in concionẽ: & quoniam non erat imperitus artium,quibus uulgus tractandum eſt,ad uulgus nullũ uerbum fecit: ſed ad Corẽ uerſus,elata uoce: Mihi,inquit, Cores,uel tu,uel unus quiuis ex iſtis (intenta in ducentos & quinquaginta uiros manu) honore digni uidemini: imò ne reliquã quidem concionem pari honore indignam iudico,etiamſi uobis diuitijs & cæteris dotibus non ſint conferendi.Nam nec Aaron ideò ſacerdotio potitur,quia ditior. Tu enim ampliores quàm uterque noſtrũm,facultates poſſides:neq; quia nobilior.Cõmune enim uniuerſis

Corè factionis patroni.

Moyſes lapidibus obruendus expetitur.

Moyſes Corẽ alloquitur.

genus

genus nobis Deus uoluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod alijs debebatur, fratri contuli. Niſi enim ius & fas præ oculis habuiſſem, nequaquam oblitus mei, dediſſem alteri: cùm nemo ſit mihi meipſo propinquior, & mihi non minùs quàm illi bene uelim. & alioqui qualis erat prudẽtiæ, me uiolati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate abſit tale ſcelus, neque Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni, aut uos ignorare quid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunes nos reddidit. Attamen licet non meo beneficio, ſed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depoſitum ueſtris ſuffragijs committere, nullam prærogatiuam poſtulans ex eo quòd hactenus eo ſit legitimè functus, ut qui omni ambitione poſita, malit uos ſine ſeditione uidere, tametſi ueſtris etiam calculis antè iam comprobatus. Quod enim dedit Deus, id ſi nos uolentibus uobis accipere rati ſumus, non errauimus. Et erat alioquin honorem illo præbẽte non admittere imperium: rurſumque eodem nobis eum in perpetuum confirmante atque ſanciente, retinere eſt æquiſſimum. Indicabit igitur ipſe denuò quóſnam uelit pro uobis ſacra facere, & pietatis ueſtræ antiſtites eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit, Corem per ambitionem obſtare, quo minus liberam electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur quod ſeditionibus turbemini. Cras manè, quicunque ſacerdotium ambitis, cum ſua quiſque acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu ucrò Cores cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arroga: ſed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adeſto. nec uideo cur & Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. Vbi uerò conueneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cuius ſacrificium acceptiùs Deo fuerit, eum mea quoque autoritate confirmabo, meque ab hac calumnia collocatæ, per priuatam gratiam in fratrem, ſummæ dignitatis exoluam. His auditis, turba & tumultuari ſimul, & malè ſuſpicari de Moyſe deſtitit, & inſuper conſilium eius collaudauit, tanquàm è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Deus Aaronem ſacerdotem elegit.

Populus Moyſis ſententiæ ſponte ſubſcribit.

Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina ultione extinctis, ſacerdotium Aaroni & eius poſteris eſt confirmatum. CAP. III.

POſtera uerò die reditur in concionem, ut ſacro facto intereſſent diuino iudicio, per quod competitorum certamen erat dirimendum: eratque nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad euentus expectationem, quibuſdam Moyſem in ordinem redigi cupientibus: qui uerò prudentiores erant, ſeditionum finem exoptantibus. Timebant enim ne actum eſſet de repub. ſi ulterius ſeditio procederet. Multitudo quoq; naturà nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magiſtratibus prona, omnibus rumoribus circumferebatur. Moyſes autem miſſis ad Dathamum & Abironem uiatoribus, iuſſit ut ad conditum uenirent ſacris interfuturi. Poſtquam autem negauerunt ſe obtempe raturos, neque paſſuros Moyſi potentiam artibus malis quæſitam in populo augeri: his renunciatis, aſſumptisq; aliquot præſtantioribus, non eſt dedignatus ad contumacem Dathami factionẽ uenire, ſequẽtibus ſe libẽter quos iuſſerat. Tum Dathamus cũ ſuis audito Moyſen cum primatibus ad ſe aduentare, progreſſi cum liberis & uxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus eſſet. aderant etiam ſatellites qui arcerent eum, ſi quid ui agere uellet. Illé uerò iam propior, ſublatis in cœlum manibus, & elata uoce ut à tota multitudine exaudiri poſſet, Domine, inquit, cœli & terræ ac maris, tu qui mihi teſtis es fide digniſſimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua ſententia feci, qui miſeratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuiſti, exaudi hanc orationem. te enim nec quæ fiunt, nec quæ cogitantur, latent: quapropter non dedignaberis rei ueritatem atque iſtorum ingratitudinem in medium proferre. Noſti ſanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præceſſerunt, uiſa nimirum non audita: nunc in illis rebus teſtimonio tuo me ſubleua, quas iſti cùm non ignorent, malè ſuſpicari tamen non uerentur. Ego cùm uitam agerem quietam, id quod mea uirtute & tua uolũtate, Raguelisque ſoceri beneficio conſecutus eram: tamen relictis eius uoluptatibus & cõmodis meipſum totum dedidi ærumnis pro iſto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nũc uerò pro ſalute promptiſſimè magnos labores ſuſcepi. Nunc ergo quoniam in fraudis ſuſpicionem ueni hominib. qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaſerũt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuiſti, & tua uoce ſpectaculoq; illorũ prodigiorum me dignatus es, qui in AEgypto legatione tuo nomine fungi uoluiſti, qui AEgyptiorum opibus afflictis ſeruitutem eorum effugere nobis conceſſiſti, & Pharaothis potentiam

Num. 10.

Dathamus & Abiron cõtuma cer.

Moyſis preces ad Deum.

A tiam ſuccumbere mihi feciſti, qui nobis ignaris uiæ per mare medium iter aperuiſti, cuius poſtea fluctibus AEgyptios inuoluiſti, qui inermes armis muniuiſti, qui exuitioſis fontibus potabiles reddidiſti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxiſti, cibumque in terra non inuenientibus à mari attuliſti, è cœlo denique nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac inſtitutis rem noſtram ornaſti, adeſto mihi Domine iudex omnium ac teſtis incorruptiſſimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iuſticiam captante admiſi, neq; pauperem bonam cauſam habentem propter aduerſarium diuitem condemnaui, neque ad reipublicæ detrimentum res adminiſtraui, & nunc in ſuſpicionem culpæ, à qua ſum alieniſſimus, uenio, quaſi Aaroni ob priuatum affectum, & non tua uoluntate, ſacerdotium tuum contulerim. oſtende nunc quoque, omnia tua prouidentia diſpenſari, & nihil fortuitis caſibus, ſed tua uoluntate ad effectum peruenire: & res Hebræorum cordi tibi eſſe, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt, meis impoſturis circumueniri iactantes. Facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detractores uindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familijs & facultatibus eos abſorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus quàm pium eſt, de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi uera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ uertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſeruа intactam & expertem ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quādoquidem alienum eſt à tua iuſticia, illorum pœnas omnem Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra repentè contremuit, & undante ſuperficie, non ſecus quàm pelagus uento fluctuans, uniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tetenderant, ſolum ſubſidit, & eodem momento omnia illis chara abſorbet: ſublatisque in hunc modum illis, hiatus ille ita rurſum clauditur, ut ne ueſtigium quidem eius ſu pereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis argumentum diuinæ potentiæ: fuitque hic caſus eo miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, ut totus quantus erat populus, anteactorum oblitus lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, ut peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo denuò commiſſurus electionem, ut ei ſit ratum ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimum apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta uiri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni uirtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cumque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtātes ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ ſecum attulerant: cùm ſubitò tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi unquam excitauerunt. nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum uiderunt, ſed qualis diuinitùs accendi poterat, fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius ui ac impetu ducenti illi & quinquaginta unà cum Core ita ſunt abſumpti, ut ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illæſus, ut manifeſtùm eſſet, diuinitùs coortū hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes uolens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, ut & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorū apud altare æreum deponere, ut poſteris eſſent illorum caſus monimentum, & quòd Dei potentiam decipi poſſe putauiſſent.

B

C

D

E

Moyſes perſonarum reſpectum non admiſit.

Dathamus & Abiron terra abſorbentur.

Moyſes pontificatus æmulos conuocat.

Cores cum ſuis igni conflagrat.

Iudicij iuſti diuini contra Dathamum, Abironem, & Corem executi monimentum memoriale. Num. 17.

Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerunt. CAP. IIII.

POſt tam euidens argumentum cùm iam ſatis conſtaret, non ambitu, aut fratris gratia, ſed diuino iudicio ſacerdotium ad Aaronē peruenisſe, ſine ulla cōtrouerſia poſthac illud tenuit: nec tamen ob hoc ceſſatum eſt à ſeditione, imò penè grauior priore eſt inſecuta. nam ex talibus cauſis ortum habuit, ut facilè appareret longo tempore duraturā. Cùm. n. ſemel animos hominum occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei uoluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moyſis iſta facere. huic igitur imputabāt tanquam non tam peccatorum odio Deus ſæuiret, quàm à Moyſe ſolicitatus: & illos quidē perijſſe, cùm nihil peccaſſent, niſi quòd religionis cupidos ſe præſtitiſſent: ipſum uerò non ſolùm impunè tot optimatum morte populum mulctaſſe, ſed præmium etiam auferre confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat, cùm

F

Seditio alia in Moyſem auſpicata.

cùm alijs id malè ceſſiſſe uideret. Adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, ro- A
gantes ut ſuperbæ & nimiæ Moyſis poteſtati modum aliquem ſtatueret. tutum enim hoc illi eſſe. Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, ueritus ne rurſum res nouas molirentur, unde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondens, ne magis irritarentur, hoc tantùm principibus tribuum mandauit, ut uirgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas. eius enim fore ſacerdotium, in cuius uirga Deus ſignum oſtenderit. quod ubi placuit, inſcriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moyſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. Sequenti uerò die omnes protulit, quæ facilè agnoſcebantur, quòd eſſent & à principibus qui attulerant, & à cęterò populo notatæ: uidebantque alias eadem ſpecie manere, qua erant cùm eas Moyſes acciperet, ex Aaronis uerò ramos & germina eſſe exorta, & amygdala matura, ꝙ B
uirga ex hoc genus ligno conſtaret. Hac nouitate ſpectaculi uulgus attonitum, omiſſis odijs
Aaronis uirga floret. quibus tam Moyſem quàm Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij uerſum, amplius Deo repugnare deſijt, ratumque Aaroni ſacerdotium eſſe uoluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine poſthac contradicente, fuit pontifex, & Hebræo-

III. rum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tādem peruenit. MOY-
Num.18.35. Leuit.14.18. & 26. SES autem poſteaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne fortè in parandis ad uitam neceſſarijs occupati, negligentiùs ſacra tractarent, man-
Moyſes Leuitis decimas & oppida aſſignat. dauit ut poſt armis aç Dei fauore quæſitā Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm milium
Sacerdotum reditus proprij. cubitorū, & inſuper à toto populo decimas annui fructus exegit Leuitis ſimul ac ſacerdotib. C
conferendas: atque hi poſthac eius tribus ſolennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ ſint ſacerdotum propria ex quadragintaocto oppidis, iuſſit ut Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas pénderent: præterea ut populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quę mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, ſacrificandum ſacerdotibus adducat, ut eo cum familia ueſcantur in urbe ſacra. pro eis uerò quibus patria lex ueſci uetat, dominus fœtus ſiclum dimidio dependat, pro homine uerò primogenito quinque ſiclos. deberi eis
Num.6. Nazaræorum propria. etiam primitias tonſuræ ouium: & qui panes coquant, liba aliquot eis præbere. Qui uerò ex uoto ſe conſecrant, Nazaræi dicti, capillum alentes, & uinum non guſtantes, cum capillum conſecrant, uictimas eorum ſacerdotibus cedere. Item qui Corban ſeipſos nominat, hoc eſt D
Corban quid ſignificet. Dei donum, ſi uelint à miniſterio ad quod ſe ultrò obligauerunt dimitti, ſacerdotibus pecuniam numerare. mulierem triginta ſiclos, uirum quinquaginta: qui uerò tantum pecuniæ non habuerint, hos ſacerdotum arbitrio relinquendos. quin & ſi quis domi mactet ad priuatas epulas, non ob cultum diuinum, offerendum tamē ſacerdotibus pecoris pectus, & labiū, & brachium dextrum. Tantum eſt quod ſacerdotibus Moyſes attribuit, præterquę quicquid pro peccatis populus offert, ut in proximè præcedente uolumine diximus. Quicquid autē à populo ſacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam uxores quàm filias & famulos etiam participes eſſe uoluit, exceptis quæ pro peccatis offerūtur. hæc enim in fano ſoli ſacerdotio fun-
Num.20. Idumæi Hebræis tranſitum denegant. gentes mares eodem die abſumunt. His ita poſt ſeditionem diſpoſitis, caſtra mouit, & cum omnibus copijs ad Idumęæ fines peruenit legatis primùm ad regem præmiſſis. petebat ab E
eo tantùm liberum tranſitum, paratus ipſius arbitrio fidem dare, ſine cuiuſquam iniuria iter ſe facturum: præterea forum rerum uenalium ſuis exhiberi poſcebat, perſoluturus etiam aquæ precium, ſi rex ita iuberet. ille uerò legatis re infecta dimiſſis, negatoque tranſitu, armatus cum exercitu eſt obuiam profectus, prohibiturus Moyſem ſi ui uiam aperire conaretur:
A.M. 2493. Ante Chr. nat. 1478. Moyſes uerò conſulto priùs oracuło, & Deo non permittente ut ipſe pugnæ principium faceret, retrorſum abduxit exercitum, per deſertum iter facturus. Eodem tempore ſorori eius
Mariamnæ mors. Mariamnæ ultimus uitæ dies aduenit quadrageſimo anno ex quo AEgyptum reliquerat, menſis Xanthici luna prima: ſepultaque eſt publico ſumptu magnificè, ſuper quodā monte qui appellatur Sein: & poſt triginta dierum luctum luſtrauit Moyſes populum hunc in F
Num.19. Moyſes populū à luctu luſtrat. modum: Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, paulùm ante caſtra productam pontifex in loco puriſſimo mactauit, & ſanguinem ſepties digito aſperſit uerſus Dei tabernaculum. deinde ſolida iuuenca ita ut procubuit cum pelle ac inteſtinis ardēte, lignum cedrinum in medium ignem inijciunt, ſimulque hyſſopum & lanam rubro tinctā: huius cinerem uniuerſum uir purus ac caſtus collectum reponit in locum puriſſimum: & quotquot poſthac funeſti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam

immit-

A immittentes, & hyſſopi ramulum intingentes, aſpergebant die tertia & ſeptima: quo facto puri poſt hac erant. & hunc luſtrandi morem etiam in terra belli ſorte quæſita ſeruari præcepit. Cæterùm funeſto exercitu ita, ut dixi, luſtrato, per deſertum cum eo pergens, Arabiam petijt. Cumque ueniſſet in agrum urbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelſum, quo ager clauditur, Aaron conſcendit, præmonitus à Moyſe, quòd eſſet moriturus: & in conſpectu totius exercitus, quippe loco accliui, exutam pontificiam ſtolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis ſucceſſio pertinebat. atque ità ſpectante populo moritur, eodem ipſo anno quo ſororem amiſit, anno ætatis centeſimo uigeſimotertio. dies mortis eius incidit in primam lunam menſis qui Athenienſibus Hecatombæon dicitur, Macedonibus Lous, Hebræis Sabba. LVXIT eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moyſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. Is ex Arabiæ montibus exortus. deſertum medium pererrans, in Aſphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis diſterminans. eſtque hæc regio frugifera, & fructus, quantum ſatis eſt, incolis ſuppeditat. Ad eius regem Sehonem miſit legatos Moyſes, qui tranſitum per regnum peterent, fidem daturus, quòd ſine detrimento uel agrorum uel colonorum militem traduceret: ſed perſoluturum precium rerum uenalium exæquo & bono, etiamſi potum aquæ ſine precio dare grauarentur. Sehon uerò negato tranſitu, & armato ſuorum exercitu, uada Arnonis occupat, prohibiturus, ſi Hebræi fluuium tranſire conarentur.

Moyſes Arabiã petijt. *Num.20.* *Aaronis mors incidit in annum ætatis ſuæ 123.* IIII *Num.21.* *Arnon fluuius* *Moyſes à Sehone tranſitum non impetrat.*

Quomodo Moyſes deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitq; eorum copias. CAP. V.

C MOyſes autem, poſtquam intellexit Amoræos hoſtilem in ſe animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & uidens Hebræos, genus hominum intractabile, ocio ſimul & egeſtate facilè adduci poſſe, ut priſtinos tumultus ac ſeditiones renouarent, occaſionem eis adimere uolens, conſuluit Deum, an bellare permitteret. Deo uerò annuente, & uictoriam inſuper pollicẽte, ipſe animatus, militem quoque incitat, adeſſe tempus quo pugnandi cupiditatem exſatiaret, auſpice Deo, & quò ſponte iam propenderent, autoritate ſua impellente. Illi permiſſa poteſtate læti, arma corripiunt, & eueſtigiò inſtructa acie ad hoſtem properant. Amoræus contrà ut uidit aduentãtes, oblitus priſtinę ferocię, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante uiſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaque uix primo cõflictu excepto terga uertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis urbibus, quæ tamen nihil prorſus eis pfuerunt. Nam Hebræi ut animaduerterunt hoſtes protinus cedere, inſtiterunt, turbatisque eorum ordinibus, in formidinem illos coniecerunt. Iamque ſparſi, curſu urbes petebant. nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam uictoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni miſſilium genere eminus geritur, in primis periti, & expeditiores quàm ut armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glandibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur, & ſi qui effugerant, cum uulneribus & ſiti conflictabãtur. erat enim æſtas. Cumque deſiderio potus ad fluuium magna pars ferrentur, ab inſequentibus circumuenti, eminus ſagittis ac iaculis ſunt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi uerò cæſos E ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuosque abducendo. nemo enim reſiſtebat, robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt uſi. Hebræi uerò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminant, Iobacchus uerò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinę & Gaulanitidis regionũ rex, in auxiliũ Sehonis amici & ſocij ueniẽs: cuius res quum iam perditas uideret, nihil ominus uictoriam ſperans, uirtutis ſuorum ac hoſtiũ periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio perijt, & exercitus ad unum F eſt deletus. Moyſes uerò Iobaccho fluuio ſuperato, regnũ Ogis ingreſſus urbem unam poſt aliã ſubuertebat, habitatores internecione uaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitijs & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam uir heroica ſpecie corporis, ne uiribus quidem ac uirtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumentum extabat in expugnata regia urbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius uiri caſum non ſolùm præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta,

Sehon rex Amoræorum occiſus. *Hebræi terrã Amoræorum occupant.* *Amoræorum terræ ſitus.* *Ogis interitus* *Moyſes Ogis regnum occupat.* *Ogis forma.* *Ogis lectus ferreus.*

sed in futurum etiam maiorum successuum illis causa est facta. Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quàm publicè sunt locupleta- A
ti. POST hęc Moyses castra Iordanem uersus mouet, & campum magnum e regione Hie-
v. Hierichuntis. richuntis. ea est urbs copiosa, palmis abundans, & balsamum ferens. Iamque in tantum creuerant Israelitarum animi, ut nihil magis, quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moyses, ui-
Moses uictimis oblatis Deo gratias agit. ctimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulóque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem uastandam misit, urbesque gentis eius expugnandas. cuius bel-
li origo talem causam habuit.

De Balamo uate. CAP. VI.

Num. 22. 23. 24. Balaci ad Madianitas legatio. BAlacus Moabitarum rex, habẽs auitam amicitiam & societatem cum Madianitis, B
cùm res Israelitarum in tantum crescere uideret, cœpit etiam de suis rebus esse sol-
licitus. Nesciebat enim Deum uetare, ne Hebræi quicquam ulteriùs præter Cha-
nanæam usurpare appeterent: atque ita celeriùs quàm prudentiùs rem aggredi cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot uictoriarũ successu nõ est ausus, obstare tamen uo-
lens ne ulteriùs procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi
Balaci & Madianitarum legatio ad Balamũ I. ad Balamum quendam, ab Euphrate uatem illius temporis præstantissimum & sibi ami-
cum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes ut ueni-
ret ad se, & diris imprecationib. Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospi-
tali mensæ adhibitis, consulit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui
cùm uetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait sibi non deesse uoluntatem illis gratificandi, C
sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex ueris hactenus prædictionibus com-
paratam. Nam exercitum illum, quem ipsi execratum uelint, esse Deo charum. deditque con-
silium ut ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis facerent. his dictis legatio-
II. nem dimisit. At Madianitæ Balaco maximis precibus urgente, eadem de re denuò legatos
o in Greco est fraudulenter. mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus uerò offen-
sus iubet ut legatis nihil contradicat. Is ratus Deum hæc † seriò iubere, cum legatis proficiscitur. Inter eundum autem cùm uentum esset in uiam quandam angustam, inter duas mace-
Balamum alloquitur asina. rias sitam, occurrit ei angelus: & asina qua Balamus uehebatur, occurrentem diuinum spiri-
tum animaduertens, declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur
uerberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cumque nec angelus de uia cederet, nec ua- D
tes uerberandi finem faceret, tandem succubuit asina, & Deo sic uolente humana uoce Ba-
lamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se: non intelligens nunc Deum
prohibere, quò minus, quibus ille cuperet, ipsa obsequatur. Hoc humano asinæ sermone
Balamus iniuriæ iniecto illata ab angelo arguitur. dum ille turbaretur, apparuit ei angelus quoque, obiurgans uerberatorem, quòd iumen-
tum non esset in culpa, sed obstaret iter contra Dei uoluntatem facienti. Tum Balamus ter-
ritus uolebat retrò abire: sed Deus iussit eum pergere quò instituerat, modò ne quid aliter
agat quàm diuinitùs admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptusq;
à rege honorificè, uoluit ad quendam montem deduci, unde Hebræorum castra contem-
plari posset. Balacus uerò ipse cum regio comitatu deducit uatem in montem proximè im-
minentem, qui à castris stadia sexaginta aberat. quibus consideratis iubet regem septem aras E
extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id ubi celeriter iussu regis est factum, mactat
Balami uaticinium I. uictimas, ut uictoriam præsagire posset. deinde sic fatur: Is felix cui Deus largam bonorum
præbet copiam & prouidentiam suam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam
nullum est hominum genus, cui non innocentia morum, uirtutisque ac probitatis studio
sitis anteferendi, liberos præstantiores etiam successores habituri, quandoquidem Deus uos
solos hominum respicit, & ut omnium sub sole felicissimi sitis, prospicit. quamobrem obti-
nebitis terram ad quam uos misit, & posteris uestris perpetuum seruituram relinquetis: &
gloria uestri nominis implebitur uniuersa terra simul & mare, adeoque multiplicabitur gẽs
uestra, ut nulla nõ orbis regio uestri sanguinis homines admixtos sit habitura. Beatus igitur
exercitus & admiratione dignissimus, ex uno parente in tantum auctus. nunc uobis parum
amplum pro dignitate numero domicilium Chananæa continget, sed totum olim terrarum F
orbem habitationi uestræ destinatum scitote, ut tam in insulis quàm in continente sit uobis
degendum præ multitudine ipsis cœli stellis numero æquiparanda. Cumque tam innume-
ri futuri sitis, nihilominus nihil uobis ad summam rerum copiam deesse patietur, in pace &
in bello uirtutem & uictoriam addet. inimicis nostris in mentem ueniat, ut hostes uestri es-
se, & in uos arma sumere uelint. non enim reuertetur è tali prælio uictor, qui lætitiam con-

iugibus

A iugibus ac liberis afferat. Tanta uobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt, detrahere, & quod deeſt, addere. Talia uates fatidica uoce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licet magnis muneribus à ſocijs conductum, ueniſſe eum ad execrandum hoſtes, quos nunc celebrat, & hominum beatiſſimos pronunciat. Ad quem uates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe uoces quales uult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus tuis & Madianitarum ſim adductus, eáque cauſa ueni ut uoluntati tuæ morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea uoluntas, qui contra Dei uoluntatem ad gratiam hominum loqui propoſueram. quamprimùm enim noſtrum pectus ſubintrat, *Vates reſponſa ſua ipſi ignorãt.*

B nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in huius exercitus laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propitium, quod gentis felicitati ſtudet ac ſempiternæ gloriæ, pro deſtinatis hæc uerba mihi ſubdidit: Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus, & ſacra inſtauremus, ſi fortè Deum flectere poſſim, ut execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cumq; Ba- II.

C lacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouẽdi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat, quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ uidentur, quæ uerò extant, earum res terra mariq; geſtæ ita prædictionibus reſponderunt uſquè ad noſtram memoriam, ut facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non uanum fuiſſe, euentum aliquando comprobaturũ. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore uatem ablegat. ille domum repetens, cùm iam Euphratem traiecturus eſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum: *Num. 23.*

Balace, inquit, uosq; Madianitæ, quãdoquidem neceſſe eſt ut uel præter Dei uolũtatem uo- III.

D bis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interiturum, nec bello, aut peſtilentia faméue, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis ab omni malo ſeruãdæ, ne quando talis clades incidat qua uniuerſi de medio tollantur. interdum tamẽ quędam uitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati: quapropter ſi breuem uictoriam de illis cõſequi quæritis, hoc conſilio uoti compotes efficiam. Filiarũ formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua ſpectantium caſtitatem expugnare poſſint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, ut prope caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: ubi uerò cupidine captos uiderint, ſe proripiant. cumque rogatæ fuerint ut maneant, non annuant, niſi perſuaſis, ut relictis patrijs legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarũ deos uenerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abijt. Madianitis autem ita ut moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium uenientes rogant, ne ſibi uoluptatem ex earum pulchritudine capere inuideant, néue conſuetudinem eorum auerſentur. Illæ libenter & uerba iuuenũ & complexus admittunt: iamq; blanditijs illectos, & cupidine uinctos relinquere parant. Tum *Balami conſilio ad ſtupra pelliciuntur Hebræi.*

E illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, ſed futuræ coniuges & omnium facultatum dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iureiurando confirmabant, Deum teſtem inuocando, & lachrymas fundendo, quò magis eas ad miſerationem flecterẽt. Tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neq; inopia talium rerum huc ad uos uenimus, aut formam corporis nundinaturæ preces ueſtras admiſimus: ſed perſuaſæ uiros eſſe bonos & iuſtos, hac hoſpitali gratia non dedignatæ, qua uos opus habere uidebamus, faciles nos uobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare uos & ambitionem noſtram moleſtè ferre aſſeueratis, ne has quidem preces auerſabimur. quare ſi beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ ſola no-

F bis ſatis facere poteſt, libenter uobiſcum ut legitimæ nuptæ conuicturæ ſumus. Veremur. n. ne libidine exatiata, cum iniuria & contumelia nos retrò ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini ueniam uos dare æquum poſtulamus. Illis uerò quolibet modo fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: Quandoquidem, inquiũt, ita uobis uidetur, & mores habetis ab omnib. alijs diuerſiſſimos, ut cibis etiam proprijs ueſtro more utamini, nec potum cum alijs cõmunem ſuſtineatis, neceſſe eſt, ſi uultis nobiſcũ uitã degere, deos noſtros colatis: neq; n. alio argumẽto perſuadebitis amorẽ iſtũ uos nõ fingere,

A

nisi eosdē nobiscum deos adoretis. Nec fuerit uitio uertendū, si terræ in quam ueniſtis peculiares deos colere malitis: præsertim cùm noſtri per omnes regiones honorentur, ueſtrūm nemo præter nos cultu dignetur aut ceremonijs. Aut igitur cæterorum more uobis est uiuēdum, aut alius orbis quærendus, ubi soli secundū ueſtra inſtituta uitā agatis. At illi cupidine cæci dicta earū cōprobant, & quò trahebantur sequentes à religione patrū deſciſcunt: & plures deos credere inducti, sacra illis eius gentis ritu faciunt: cibis quoq; indifferenter utebantur, & in mulierum gratiā nihil non contra legē faciebant: ut iam tota caſtra iuuenū impietas inuaderet, & ſeditio priore peior gliſceret, & auita religio in extremū periculum deduceretur. Iuuentus enim guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, unà cum reliqua turba corrumpebantur.

Ad idololatriam Hebræi perducti ſunt falso cupidine capti.

B

Zambrias. Chosbi.

Zambrias etiā Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynaſtæ, iuſſus ab uxore, & contemptis in eius gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena cōiuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes ueritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduocata cōcione, neminē quidem nominatim accuſauit, nolēs in deſperationē adducere eos, qui tantiſper dum latére ſe putant, ad ſanitatē reduci poterāt:

Moyſes populum reprehendit, & ad reſipiſcentiā reuocat.

ſed dicebat rem indignā, nec ipſis nec maioribus eorū decorā, quòd uoluptatem pluris, quā Deum & religionē facerent. Expedire illis, ut dum tempus eſt, reſipiſcant, & non legū contēptu, ſed cōpeſcendis cupiditatib. fortes ſe uiros declarent: abſurdū præterea dicebat, q̄ cùm in deſerto modeſtè uixiſſent, nunc in bona regione ita bacchārentur, & quæ per inopiā quęſiuerant, nunc per affluentiā perditū irent. Talibus dictis conabatur iuuenturē corrigere, & C

Zambriæ cōtra Moſem inſurgētis oratio.

ad ſaniorem mentem reducere. Tum Zambrias inſurgens: Tu uerò, inquit, Moyſes tuis legibus utere, quibus iam lōgo uſu robur addidiſti: quod ni feciſſes, ſæpe iam pœnas dediſſes, & non faciles deceptu Hebræos didiciſſes, me certè nunquam ad tua tyrannica iuſſa obſtrictum habebis. neq; enim aliud hactenus, quàm ſub legis ac religionis prætextu nobis ſeruitutem, tibi principatum malicioſis artibus adſtruis, uoluptatem nobis ac uitę licentiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius imperio degentium. Hoc enim uel AEgyptiaca ſeruitute fuerit grauius, ſi quis uoluptati ſuæ indulgeat, in eum animaduerteres: cùm ipſe multo dignior ſis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omniū conſenſus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita ualere poſtulas. Ego quæ nunc facio, quia bene facta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxiſſe. au D

dis à meipſo mea facta, ut ab ingenuo. neque enim latére cupio. Sacra etiam dijs facio præter conſuetum, quia id æquum cenſeo, ex multis mihi ueritatem quærere, & non ſicut ſub tyrānide uiuere, de unius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in reb. meis meipſo plus arbitrij habere uoluerit. Hęc Zambria pro ſe & quibuſdam ſui ſimilibus af

Cauſa ſilentij Moſaici.

ferente, populus quietus expectabat quónam res eſſet euaſura, maximè quòd uideret legiſlatorem amplius nolle contendere, ne hominem inſolentem irritatiorem redderet. uerebatur enim, ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atq; ita tum concio diſſoluitur. ac fortaſſe ulteriùs malum hoc ſerpſiſſet, ni Zambrias maturè ſublatus eſſet talem ob cauſſam. Phinees tum alijs rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilè princeps, Eleazari pontificis filius, & Moyſem magnū patruum habēs, ægerrimè E

Phinees Zambriam interficit.

tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contēptus creſceret, uindicare in flagitioſos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in utramuis partem plurimū ualeant. Cumq; tanto eſſet animi & corporis robore, ut non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tētorium uadit, & eodem ictu ipſum unà cum Chosbi transfigit. Quo exemplo iuuentus ad pulcherrimā uirtutis æmulationem accenſa, certatim eiuſdem criminis reos facit impetum, & bonam illorū partem ferro conficiunt, reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit, per iram numinis inflicta: & ne illis quidem pepercit, qui cùm iure cognationis talem ſuorum petulantiam cohibere deberent, aut diſſimulare aut accen-

* Aliàs 24000.

dere etiam maluerunt: nec prius deſtitit, quàm non minus * quatuordecim milia uirorum deſiderarentur. Hanc ob rem Moyſes in Madianitas concitus, ad gentem internecione delē- F

Moyſes exercitū miſit ad gentem Madianiticam internecione delendam.

dam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquā quod omiſſum eſt, dixerimus. Balamum illū, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret, à Deo eſt prohibitus, nihilo ſeciùs tamen tale hoſtibus conſiliū dedit: quo effectum eſt, ut quibuſdam infectis praua opinione, penè totius populi religio ſit corrupta: hunc, inquā,

Balami oracula Moyſes in literas retulit. Num. 31.

Balamum tanto honore dignatus eſt propheta, ut oracula eius ſuis literis inſeruerit: cumq; nihil uetaret, quin ea pro ſuis ederet, nec ullo teſte id factū eius coargui poſſet, maluit eum

debita

A debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisq;, ut libuerit, ita consideret. Moyses autem, ut dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim milliũ, singulis tribubus mille militibus imperatis: eisq; copijs Phineem præfecit, cuius opera leges uindicatas, & de Zambria uiolatore earum pœnas exactas paulo antè memorauimus.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa. CAP. VII.

MAdianitæ uerò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abiecerint, & ipsi copias in unum contrahunt, & quà in regionem suam irruptiones putabant, munito pro tempore aditu, præstò erant, impetus eorum pro uiribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, ut B numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidem seruatis. Hi fuere Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus* Receemus, à quo deductum nomen primaria urbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram uocant. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas unà cum mulieribus interimendo, solis parcentes uirginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoque memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem: asinorum sexaginta millia, uasorum aureorum & argenteorum immensum numerum, quibus in domestica supellectile utebantur. etenim pro opibus lautiore uictu delectabantur. Abductæ sunt etiam uirgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, C & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum uerò populo distribuit. quo factum est, ut deinde suauiter uiuerent, opibus uirtute quæsitis, ocium quoque ad fruendum nacti. Moyses autem iam senex Iesum designauit, qui sibi in prophetæ & ducis (si opus foret) munijs succederet, Deo ita iubente ut hunc principatus successorem faceret. Erat enim totius diuini atque humani iuris peritus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manassitis, numero pecudum & alijs rebus omnibus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, ut sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ bello capta fuerat. esse enim pascuis uberem. Ille uerò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuicio uiros excipit, meticulosos simulatores dictitans. Velle eos in ocio luxuq́e terram communi marte quæsi D tam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram ultra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui uidentes eum iratum, nec immeritò ipsorum postulatis offensum rati, respondent se neque metu periculorum, neque laborandi ignauia illa postulata edidisse, sed hoc tantùm agere, ut præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosq́ue se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum, ipso dante, accepissent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur, sequi, & communibus militare auspicijs. Tum Moyses comprobata eorum oratione, aduocatoq́ue Eleazaro pontifice & Iesu, cæterisq́ue magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, ut simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint: atque E hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & uxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem urbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus Asyla sanciuit, illis tantùm profutura, qui cæde non sponte commissa eò confugissent. statuitq́ue talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex uiueret sub quo cædes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij uerò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra urbem refugij deprehensum: idq́ue ius solis cognatis esse uoluit, alijs non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, ut hoc genus exulibus refugium & habitationem F præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis fœminei tantum sexus relictis, tribules eius uiri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribũ elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, ut cuique tribu suæ sortes perpetuò manerent. QVVMQVE iam de quadragesimo migrationis anno trigin VI.

Madianitæ ab Hebræis fundun tur.

Madianitarum reges quinq; occubuerunt.

* alias Araceme uel Arce.

Spolia Madianitis subtracta.

Præda partitio.

Num. 27.

Deut. 3.

Moyses Iesum, aliàs Iosuam uocatũ, sibi successorem constituit.

Num. 32.

Gaditæ à Moyse

Amoritidem impetrant.

Num. 35.

Deut. 4. 19.

Ios. 20.

Moses x. urbium conditor.

Asyla.

Tempus exilij.

Oppida refugij.

Num. 27. 36.

Salpadæ filiarũ hæreditas.

Deut. 4. Abila oppidum. ta tantùm dies ſupereſſent, aduocata concione ad Iordanem eo loco ubi nunc oppidum A- A
bila uiſitur, agrum habens palmetis conſitum, ubi populum omnem præſtò uidit, in hunc
modum uerba fecit:

Moyſis leges, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus. CAP. VIII.

Moyſis morituri oratio ad populum. VIri commilitones, & longi laboris ſocij, quoniam Deus ita uult, & ætas CXX annorum exacta poſtulat, ut iam ex hac uita diſcedam, & rebus ultra Iordanem gerendis intereſſe me, Deo non eſt uiſum: æquum duxi, ut quantum ad ueſtram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio deſim: ſed progratia mihi data prouideam, ut pro commonſtrata ad eam uia, ſempiterna apud uos memoria dignus habear. Agè igitur, ubi priùs in quo tam ueſtra quàm poſterorum æterna beatitudo conſiſtat, indicauero, ſic ex hac uita decedam. Fidem enim mereor; uel quòd antehac ueſtris commodis ſerui- B
ui, tuel quòd animæ propè exitum conſtitutæ habent cum omni uirtute commercium. Filij
Obedientia erga Deum, & Iſraelis, una omnibus hominibus felicitatis eſt cauſa Deus propitius: quam ſolus dignis dare, & peccantibus in ſe auferre potis eſt, cui ſi uos tales præſtiteritis, quales ipſe poſtulat, qualésue ego ex ipſius ſententia inſtituo, nunquam non beati æmulandíque omnibus eritis: ſed & quæ iam contigerunt, bona erunt perpetua, & quod deeſt, breui conſequemini. Tantum uoluntati diuinæ obſequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod ſi feceritis; bello præſtantiſſimi inter omnes gentes, & omnibus hoſtibus inſuperabiles eritis. nam auxiliante Deo, omnia facilè contemnuntur. Cæterùm uirtutis præmia magna per omnem C
uitam uobis ſunt propoſita, & ipſa ſibi primum eſt ac potiſſimum præmium: deinde per
hanc cætera bona facilè parantur: qua inter uos inuicem utentes & uitam beatam ducetis,
& gloriam tum apud exteros, tum apud poſteros immortalem conſequemini. Hæc uobis
ſunt ſperanda, ſi leges monitu Dei me perferente ſcriptas nec ipſi uioletis, nec alios uiolare
patiamini, & harum intellectum ac uſum meditemini. Ego uerò commodis ueſtris lętus diſcedo, nosque pietatis ac prudentiæ legibus, & uirtuti ducum ac magiſtratuum commendo,
qui utilitatis ueſtræ poſthac curam ſunt habituri. Deus autem, ſub cuius ductu hactenus egiſtis, & cuius fauori debetis, quicquid utilitatis ex me percepiſtis, non deſinet uobis proſpicere: ſed quamdiu ipſum & pietatem colueritis, tamdiu ſub eius præſidio tuti permanebitis.
Erga magiſtratum. Nec deerunt qui uobis optima monita ſuggerant, quibus parentes beati eritis, nimirũ pon- D
tifex Eleazarus & Ieſus, & ſenatus ac primates tribuum, quibus cauete uos difficiles præbeatis, ſcientes quòd qui bene parére nouit, etiam bene imperaturus eſt, ubi ad poteſtatem peruenerit: néue in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mandatis principum obmurmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benemeritos libertatem reponebatis: à quo uitio ſi uos in poſterum ſeruaueritis, res ueſtras in meliore ſtatu uidebitis. Abſit autem, ut ita in hos exaſperemini, quemadmodum ſæpe in me incanduiſtis. meminiſtis enim, quòd ſæpius à uobis de ſalute periclitatus ſum quàm ab hoſtibus. quòd non exprobrandi cauſa dico: nolim enim uos hac commemoratione in exitu uitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo uos tuli: ſed ut admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in ueſtram etiam rem futurum eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa abundè potiemini. Alioqui ſi per has inſolentiores facti in contu- E
maciam & uirtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri:
Deut. 7. 11. quem ſi ueſtro merito inimicum uobis reddideritis, & terrã partam oppreſſi ab hoſtib. per ſummam ignominiam amittetis, & per orbem diſperſi ſeruitute ueſtra terras ac maria replebitis. quò ſi uentum fuerit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe. quare ne illas perdatis, poſt uictoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: idque rebus ueſtris conducibilius exiſtimate, ne illis uiuentibus, ad ſimilia ſtudia prolapſi, patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa, quotquot habent, ad unum tolli iubeo, ferroque & flammis ita deleri, ut etiam memoria eorũ omnis aboleatur. Sic enim bona ueſtra tutiùs conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura ueſtra in deterius deprauetur, F
Deo dictante & leges uobis conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum: à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium felicitſſimi eritis. Hæc loquutus, tradit eis codicem,
leges ſcriptas & inſtituta uiuendi continentem. Illi uerò lachrymabantur, & iam tum deſiderio ducis mœrebant: memoresque quanta pericula pertuliſſet, quamque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti, quòd non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes

eorum

A eorum quæ in deſerto per iram contra illum commiſerant, dolebant, ita ut totus populus lachrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes uerò ſolabatur eos, & iubens à lachrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur. atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nūc priuſquam ad reliqua tranſitum faciam, operæ precium duxi, leges talis latoris maieſtate ac uirtute dignas hic inſerere, quò lector cognoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis ſeculis inſtituta. SCRIPSIMVS autē omnia ut ille reliquit, neq; quicquam ornatus gratia, aut quod ille non reliquerit, adiecimus, ſeriem tantùm nouauimus, & leges quas ille ſparſim ut quamque à Deo retulerat, ſcripſi, nos generatim in ſuos ordines digeſſimus: qua de re lector admonendus erat, ne nobis tribui calumniam temerè ſtruant, quaſi parum ſincerè ſcripta Moſaica tractantibus. Enumerabo autem eas potiſſimùm leges, quæ ad publi- *Leges Moyſi.* VII.

B cam inſtitutionem pertinent: quæ uerò ad priuatam conſuetudinē aut cōtractus uel cum exteris uel cum noſtratibus ſpectant, in eum commentarium diſtulimus, quem de morib. & cauſis, Deo fauēte, ſcribere eſt animus. Poſtquam acquiſita Chananæa terra, urbibusq; conditis, uictoriæ fructus ſecuri carpere cœperitis, hæc mandata obſeruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem conſtabilietis. Vrbs ſacra ſit una in regione Chananæa, in loco illuſtri & fertili, quam Deus ſibi per oraculum elegerit: & templum in ea ſit unum, & altare unum ex lapidibus non politis, ſed collecticijs conſtructum, qui inducti tectorio, decorem & mundam ſpeciem præ ſe ferant: aſcenſuſq; ſit ad illud non per gradus, ſed terra leniter per accliue aggeſta: in alia uerò urbe nec altare ſit ullum, neq; templum. Deus .n. unus eſt, & Hebræorum genus unum. Qui conuicium Deo fecerit, lapidatus per diem pē- *Moyſes leges ædi præſcribit. Vrbis ſacræ & templi lex. Leuit. 4. Deut. 16.*

C deat, deinde ignominioſè & obſcurè ſepeliatur. In ſacram urbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex uniuerſa eorum ditione, ut Deo pro acceptis beneficijs gratias agant, & in futurum precibus eum orent, & per conuerſationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim, ut inter ſe noſcantur, quibus idem eſt genus, quique eiſdem moribus delectantur. Id uerò ex huiuſmodi cōgreſſibus facilè contingit, dum aſpectus & colloquia in animis hærent: ſicut contrà qui nunquam cōueniunt, eos alieniſſimos à ſe inuicem eſſe oportet. Sint præterea decimæ fructuum ſeorſum ab illis quæ ſacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria uenditis, pecunia inde redacta in ſacra urbe inſumatur in ſacrificia & conuiuia. Aequum enim eſt, ex prouētu terræ à Deo datæ in ipſius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non eſt ſacrificādum. neq; enim quicquam *Hebræorum cōuentus. Deut. 18. Decimarū lex. Mercede meretricis Deus non delectatur.*

D Deum delectat cum flagitio partum: neq; maior ulla eſt turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter ſi quis mercedem pro admiſſura canis uenatici aut paſtoralis acceperit, nec inde quidē Deo ſacrificare eſt licitum. Dijs aliarū ciuitatum nemo malè loquatur. Fana externa non ſunt ſpolianda, neq; dicata alicui Deo donaria tollēda. Nemo ueſtè lino & lana contexta utatur. eſt enim ſolorum ſacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegiæ feſta in ſanctam urbem ſacrorū cauſa cōuenietur, pontifex è ſublimi ſuggeſto, unde à tota multitudine exaudiri poſſit, legem pro concione recitet: & neq; mulieres neq; pueri ab auſcultando arceantur, imò ne mancipia quidem. Nam bonum eſt, ut inſcriptam in animis nunquā delendam memoria retineant. ſic .n. minùs peccabunt, non ignari quid ſit lege decretū. Leges etiam uim maiorem obtinebunt in delinquentiū conſcientijs, dum *Exod. 22. Templa nō ſpolianda. Deut. 11. Legis recitatio ſolennis.*

E ſua placita minis interpoſitis in auditorū animos infigūt, ita ut nunquā non legis uolūtas intus obuerſetur, & quas pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges diſcant, qua diſciplina nec honeſtior eſt alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineūte die, & cùm itur cubitū, cōme moranda ſummi Dei beneficia, quæ liberatis ex AEgypto præſtitit. æquum .n. eſt, gratias agere, quæ & pro acceptis rependūtur, & in futurum tempus fauorē cōciliant. Inſcribenda ſunt etiam foribus præcipua, & in brachijs oſtentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiā indicant, circumferenda ſunt inſcripta in capite & brachio, ut undiquaq; conſpicua ſit Dei erga populum ſuum benignitas. Oppidatim præſint *Deut. 6. Leges pueris diſcendæ. Magiſtratuum numerus & ordo.*

F ſeptem uiri probatæ uirtutis, & iuſticiæ cultores. Singulis magiſtratibus attribuātur duo miniſtri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi ſors obtigit, in ſuis ciuitatibus ſummo in honore habeantur, ut præſentibus illis nec conuiciari liceat, nec audaciùs agere. Sic .n. futurū eſt, ut aſſueti homines reuereri, ad pietatem quoq; aſſuefiāt, & tanto lōgiùs à cōtemptu numinis abſint. Iudicibus quicquid uiſum fuerit, illorū ſententia ualere debet, niſi conſtet pecunijs corruptos, aut alia quapiam cauſa non rectè decreuiſſe. Oportet enim ſine lucri & dignitatis reſpectu iudicare, & iuſticiam omnibus alijs rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quaſi is infirmior ſit habēdus, quàm illi quorum potentiæ me- *Magiſtratuum honore digni. Iudicum officium.*

Iuſtitia Dei potentia eſt. tu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia eſt iuſticia. Ergo qui magnatibus gratificatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd ſi iudices neſciant de negotio ad ſe delato pronunciare, ſicut ſæpe accidit, in ſanctam urbem integram cauſam relegent: & pontifex & propheta unà cum ſenatu, quod uiſum fuerit, decernant. Vni teſti fides non habeatur, ſed tribus, aut ut minimum duobus, quorum teſtimonium uita antè acta faciat ueriſimile. Mulieribus autem teſtimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatẽ eius generis. Neque ſeruum hominem teſtem eſſe liceat, propter animos degeneres. probabile.n.eſt, aut lucri cauſa aut præ metu non uerum teſtimonium depoſituros. Quòd ſi quem falſa teſtatum conſtiterit, is conuictus eidem pœnæ ſit obnoxius, quam reus daturus erat, ſi conuictus fuiſſet. Homicidio in aliquo loco commiſſo, ſi autor nuſquam compareat, neque ſuſpicio ſit à quopiam per odium occiſum hominem, inquiſitio fiat ſumma cura, propoſitis indici præmijs. Quòd ſi nullus exiſtat index, magiſtratus oppidorũ uicinorũ loco in quo cędes eſt facta, & ſenatus cõuenientes, metiãtur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in teſqua nec ſementi nec plãtationi idonea neruis ceruicis abſciſſis cædant, & ablutis manibus ſupra caput iuuencæ ſacerdotes & Leuitæ ac ſenatus illius oppidi, puras ſe manus ab ea cæde habere proclament, eamq; nec feciſſe, nec dum fieret interfuiſſe: inuocentq; Deum, ut propitius factus nunquam poſthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem eſt optimatum regimen, & in ſic adminiſtrata republica uiuere, nec eſt cur aliam eius ſpeciem cõcupiſcatis: ſed præſtat ut hac contenti, in legum & ueſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis enim eſt, Deum habere præſidem. Attamen ſi regis uos cupido ceperit, nemo ſit niſi ueſtri generis & ſanguinis, & cui ſemper iuſticia ſit cordi cum cæteris uirtutibus. Is plus legibus & Deo quàm ſuæ ſapientiæ tribuat, nihilq; præter pontificis ac ſenatus ſententiam faciat: nec multas alat uxores, aut pecunijs equiſue plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum poſſet euadere. & ſi talibus ſtudijs plus æquo fuerit deditus, obſtandum eſt ne potentior fiat quàm rebus ueſtris expedit. Terminos terræ mouere nõ eſt fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: ſed religioſè cauendum, ut tanquam Dei calculus in æternùm fixus maneat: quòd hæc præcipua cauſa ſit bellorum & ſeditionum, ſi auaritia certis terminis non circumſcribatur. Facilè enim legum præſcripta tranſilit, qui terminos tranſmouet. Qui terram plantauerit, ſi plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium uſum conuertere. intempeſtiuus enim eſt talis fructus. quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius uſus nec Deo conuenit, nec domino. quarto uerò anno colligat quicquid iam tempeſtiuum, & in ſanctam urbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuijs cum amicis conſumat, & cum pupillis ac uiduis. quinto demum anno arbitratu ſuo fructus colligat. Agrum uitibus conſitum ne ſemines. ſufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus eſt ut & aratro uexetur. Bubus arãda eſt terra, nec aliud animal cum eis ſublugandum, ſed eiuſdem ſemper generis ſub idem iugum agenda. Semina quoque debent eſſe pura & impermixta, nec duũm ſimul aut trium generum ſunt ſeminanda. abhorret. n. natura communionem diſſimilium. Neque diuerſi generis iumentorum coitus ſunt admittendi. uerendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis ſui perueniat, ut ſolent à minimis principijs res in peius proficere. Cauendum eſt autem, ne quid eiuſmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari poſſint. quapropter ne leuia quidem leges diſſimulant, dum officio ſuo nuſquam deeſſe cupiunt. Metentes & demeſſa colligentes ne ſpicilegium faciant: quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, ut hæc tanquam à fortuna abiecta in uſum ſuum conuertant & alimoniam. De uindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: ſimiliter de oliuetorum fructu nonnihil, ut ſit egenis quod colligant, quandoquidem de ſuo non poſſunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, ſi non quiſque ſuis tantùm commodis prouideat, ſed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum eſt. non enim æquum eſt uetare laboris ſocios, quò minus & fructuum ſint participes. Nec à pomis maturis uiatores ſunt arcendi, ſed ſinendi ut tanquam proprijs ſe ſatient: & ſiue indigenæ ſint, ſiue exteri, libenter illis ad eſum exhibenda ſunt, auferre uerò ſecum nihil liceat. Neque uindemiantes uetent obuios deguſtare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo conceſſis inuidere tantillum concupi-

Deut.19. Teſtimoniorum lex.

Pœna falſi. Deut. 21. Homicidij lex.

Ariſtocratia optima reipublicæ forma.

Deut.17. Regis lex.

Deut.19. Terminorum lex.

Leuit.25. Agriculturæ lex.

Deut.24. Meſſis lex & vindemiæ, &c.

Deut.25. Boues triturantes. Viatores.

A cupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & ut Deo uisum fuerit nō diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, ut sumant hortentur: Israelitas quidem ut socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas uerò hospitalibus his munusculis dignetur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonorum largitur, ut his soli fruamur, sed ut alijs liberaliter largiamur: uolens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supercst, benignè cum illis communicant. Qui uerò contrà fecerit, plagas una minus quadraginta publica scutica accipiens, turpissimā hanc *Plagarū pœna.*

B pœnam sustineat: quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est, ut cùm ipsi multa in AEgypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per misericordiam egenis decidatis. Vltra duas decimas, quas quotannis pendere iam iussi, alteram *Decimarū lex.*
Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertiō quoque anno est conferenda, quæ in egenas uiduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & *Deut. 26.*
pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratijs actis, & sacrificijs secundum legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia ubi quis perfecerit, & utrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat ex regione templi, Deo gratias agat, quòd ab AEgyptiorum graui seruitute liberatis terram uberem & amplam fruendam dederit: testatusque decimas se secundum Moysis legem soluisse, precetur Deum, ut tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, uxores ducant uirgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas: qui autem non *Matrimonij lex.*
ducet uirginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, neue quæ priorem uirum reliquerit. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem. decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hęc ita obseruari ualde interest, ut proles nascatur ingenua, & ad studium uirtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro uirgine desponsam *Deut. 24.*

D postea talem non inuenerit, in ius uocatam accuset, afferatq; argumenta quæ habet: puellæ uerò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere uidetur proximus. Et siquidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, isq; nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ, qua insontē detulit, pœnas luat quadraginta una minus plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri mulctæ nomine pendat. Quòd si uitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, quoniam parum solicitè pudicitiam usq; ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur: quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, ui uens exuratur. Si quis duarū uxorū maritus propter amorem, aut formā, aut aliā quamuis *Deut. 21.*
causam alteri plus beneuolentiæ honorisq; detulerit, alteri uerò minus: si filius dilectæ iu-

E nior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuerit, postulet ius primogenituræ, ut duplicem facultatū paternarū partem secundū meas leges auferat, non permittatur. iniquum .n. est, eum qui sit natu grādior propter matrem negligen- *Primogenitus in suum ius non ueniat.*
tiùs à patre habitam, debitis fraudari. Qui uirgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si *Deut. 22.*
quidē persuasæ ut se præberet, simul cum ea capite pœnas dato. fontes .n. equè sunt ambo: *Stupri lex.*
hic, quia puellæ persuasit ut liberali cōiugio rem turpissimā anteponeret: hęc uerò, quia lucro aut uoluptati succubuit. quòd si solitariā alicubi nactus, ui oppresserit, cùm nullus adesset qui opem ferret, solus moriatur. Qui uirginem nondū desponsatā constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium pēdat. Qui à cōiuge quacunq; de causa, ut sępe hominibus usuuenit, disiungi postu- *Repudij lex.*

F lat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nollt amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioquī diuortiū non permittitur. Quòd si & alterum offenderit, aut post eius mortem prior ducere eam uoluerit, non licet ut ad eum redeat. Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium *Leuit. 25.*
ex ea natum defuncti nomine uocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, *De ducēda uxore defuncti fratris lex.*
dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent. mulieri quoq; leuior fit calamitas, cum prioris mariti coniunctissimo uicturæ. quòd si frater nolit eā ducere, mu-

lier

lier ſenatum accedens teſtetur, quòd uolentem eam in familia manere, & ex ipſo liberos A
gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante uerò ſenatum cauſam, ſiue magnam ſiue paruam afferat, huc tandem res euadet: uxor fratris ſoluto uiri illius calceo, & conſputa eius facie, meritò hęc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriã fecerit. atq; ita ille quidem è curia diſcedet, in omnem uitã notatus ignominia: mulier uerò cui uult nubito. Si quis uel uirginem uel maritatam captiuam abduxerit, eiq; legitimè coniungi uoluerit, non antè ius eſto cubile eius tangere, quàm raſo capite ſumptoq; lugubri habitu cognatos & amicos in bello amiſſos deplorauerit, ut ita mœrore ſatiata tum demũ ad nuptias & conuiuiũ ueniat. Bonũ .n. & iuſtũ eſt, ut qui mulierẽ, ex qua liberos gignat, accipit, morẽ gerat eius affectibus, & non ſuæ tantùm uoluptati indulgens, illius deſideria negligat. Elapſis aũt luctus triginta diebus (tot enim ſapienti ad deplorandos charos ſufficiunt) tunc nu- B
ptijs dare operam liceat. Quòd ſi ſatiata libidine pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, ne pro ſerua eam tractare ius habeat: ſed quocunq; mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes ſuos contempſerint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm uerbis parentes moneant (nam hos natura fecit idoneos iudices) dicantq; non uoluptatis cauſa in matrimonium ſe conueniſſe, neque ut collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: ſed ut liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutrirent, & neceſſaria ſibi ſuppeditarent. Acceptum autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, ſumma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eius ſalutem & inſtitutionem pertinere uiſa ſit. nunc quoque (quando iuuentutis erratis ignoſcendum C
eſt) ſatis ſit, quòd officij hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quòd & Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe totius humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio, ſi eis nati quæ debent non præſtent, & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit ut tu facias periculum. His uerbis ſi arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inſcitiam commiſſis detur uenia. hoc enim & ad legiſlatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, ſi nec filium nec filiam legibus dare pœnas uideant. Sin hi ſermones & præcepta nihil profecerint, ſed contumacibus in parentes auſis pergat leges ſibi infeſtas reddere, ab illis ipſis extra urbem ſequente turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem o- D
mnibus ad ſpectandum propoſitus, nocte demum ſepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant ſupplicium. Quin & hoſtes ſepeliantur, nec mortuus quiſquam expers terræ iaceat, ultrà quàm iuſtum eſt, pœnas exoluens. Mutuum dare ad uſuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim iuſtum eſt reditus captare ex fortunis tribulium, ſed opem ferre illorum neceſſitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei remunerationem, quæ huiuſmodi beneficentiam ſolet conſequi. Qui uerò acceperint mutuò ſiue pecuniam, ſiue fructum aliquem aridum aut liquidum, ubi Deo fauente ex ſententia fruges ipſorum prouenerint, alacres reddãt eis qui mutuò dederunt, quaſi domi reponẽtes, & uſuri denuò ſi opus fuerit. Quòd ſi imprudenter recuſent reddere, non ſunt è domibus auferenda pignora, niſi iuſſu iudicum: & E
pignus foris eſt expectandum. & debitor afferat, nihil contradicens ei qui cum legum auxilio ad ſe uenit. & ſi quidem non inops fuerit, qui oppignorauerit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum: ſin autem pauper, reddat id creditor priuſquam ſol occidat, maximè ſi ueſtimentum pignus fuerit, ut habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes eſt miſericors. Molam & inſtrumentum quod ad hanc pertinet, non eſto ius pignus capere: ne carentibus his ſi deſit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiſerit, mulctator capite: qui uerò aurum & argentum ſubtraxerit, duplum reſtituito. Qui in furto deprehenſum, aut parietem perfodientem occiderit, impunè eſto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc .n. quincuplum numerandum eſt. Qui uerò mulctam ſoluere non ualet, in ſeruitutem tra- F
datur ei, ſecundum quem iudicatum eſt. Qui tribuli in ſeruitutem eſt uenditus, ſexennio ſeruiat, ſeptimo anno manu mittator. Quòd ſi in herili domo prolem è conſerua ſuſceperit, & propter ſuos affectus ſeruire maluerit, anno iobileo, is eſt quinquageſimus, libet eſto unà cum filijs & uxore. Si quis aurũ & argentum in uia inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddatque, ſciens non eſſe bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deſerto inciderit,

Deut. 21. De ciuilda captiua lex.

Deut. 21. De pœna non obedientium parentibus lex.

Sepulturæ punitorum lex. Deut. 23.

Mutui lex.

Deut. 24. Pignus.

Plagij & furti lex.

Seruitutis lex.

Inuenti lex.

Deut. 22.

ſi non

A si non ſtatim inueniatur dominus, apud ſe reſeruet, Deum teſtatus quòd aliena uſurpare *De ope alteri ſi renda lex.*
non cupiat. Iumentum alicuius per tempeſtatem in luto hærens præterire non licet, ſed ſubleuandum eſt, communem laborem exiſtimando ſubueniendi. Viam ignoranti commonſtrare oportet, non per ludibrium riſum captando alienas utilitates impedire. Abſenti & ſurdo nemo malè loquitor. Percuſſus in rixa abſque ferro, confeſtim uindicetur: *Talionis lex.*
idem patiente eo qui percuſſit, quod fecit. quòd ſi domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percuſſit, à cæde inſons eſto. ſin autem reualuerit, & multa in ægritudine inſumpſerit, percuſſor quicquid interim dum decubuit impenſum eſt, diſſoluat, præterq; mercedem medici. Qui mulierem uterum gerentem calce percuſſerit, ſi quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum uno
B ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd ſi illa ex uulnere moriatur, & ipſe det pœnas capite: quandoquidem uitam pro uita reponi iuſtum lex cenſet. Venenum neque lethale, neque aliâs noxium quiſquam Iſraëlitarum penes ſe habeat: *Veneficij lex.*
quòd ſi habere deprehenſus ſit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduerſus quos uenenum parauerat. Qui mutilauerit quenquam, ſimilia patiatur, priuatus quo priuauit alium, niſi is malit pecuniam accipere. nam ipſi lex permittitur arbitrium æſtimandi ſuũ caſum, ſi nolit haberi ſeuerior. Bouem cornupetã dominus iugulet. quòd *Bouis petulci lex.*
ſi in area quenquam percuſſum interfecerit, ipſe quidem obruatur ſaxis, indignus qui uel in cibum ueniat. quòd ſi & dominus coarguatur nouiſſe ingenium eius, nec tamen cauiſſe, & ipſe morte mulctetur, ut qui à boue necato mortis cauſa fuerit. Quòd ſi ſeruum aut
C ancillam bos interfecerit, ipſe quidẽ lapidetur, dominus aũt eius triginta ſiclos necati hero perſoluat. Quòd ſi bos à boue alio ita percuſſus mortuus fuerit, uendatur tam mortuus quàm qui percuſſit, & precium utriuſq; inter ſe domini partiantur. Qui puteũ aut lacum *Foſſarum lex.*
fodiunt, diligenter curent, ut iniectis rabulis operiantur, non ut aquatio non ſit libera: ſed ut abſit periculum, ne quid incidat. quòd ſi in talem foſſam non clauſam pecus alicuius illapſum moriatur, precium eius domino ſolui debet. tecta quoq; circumſepienda ſunt obicibus, qui non quenquam prolabi ſinant ac decidere. Depoſitum tanquam rem ſacram ac *Deut. 24.*
diuinam qui accepit, cuſtodiat, & uemo eius commiſſorẽ fraudare ſuſtineat, neq; uir, neq; *Depoſiti lex.*
mulier, etiamſi nemine coarguente ingentẽ auri uim lucrifacturus ſit. in uniuerſum enim danda eſt opera ut ſuam quiſq; conſcientiam ſciens rectè faciat, & ipſe ſibi ſatis locuples te-
D ſtis omnia agat quæ ipſi laudem pariant ab alijs. Præcipuus aũt Dei reſpectus habendus eſt, quem nemo malus poteſt fallere. quòd ſi abſq; dolo malo cui commiſſum eſt id perdiderit, accedens ad ſeptem iudices, iurciurando Deum teſtem faciat, quòd nihil ſua uoluntate aut malicia ſit perditũ, nec uſum ſe parte depoſiti: atq; ita abſolutus abeat. quòd ſi uel minima cõmiſſorum parte uſus pòſt perdiderit, ad reddendũ quod accepit, in ſolidũ condemnetur. Idem ius eſto de mercedib. quæ parantur labore corporis. Cauẽndum ne quis ui- *Ibidem.*
rum pauperẽ mercede ſua defraudet, memor quòd is uice agri & facultatũ hoc à Deo ſorti- *Mercedis lex.*
tus ſit. proinde nõ procraſtinãda ſolutio, ſed eadem die ſoluẽdum, cùm conſtet, Deum nol le ut operarius laboris ſui fructu careat. Liberi ob parentum iniquitatẽ puniẽdi non ſunt, *Ibidem.*
nimirùm propter ſuã uirtutem digniores miſeratione, quòd è talibus nati ſint, quàm odio *Pœnarum lex.*
E propter illorũ uitia. Neq; patribus peccata filiorũ ſunt imputanda, qui contempta parentũ diſciplina multa ſibi permittunt facere. Spadones abominare & auerſare, qui uirilitate & *Spadonum lex.*
genitura ſe ipſi priuauerunt, quam nobis Deus ad incremẽtum noſtri generis tribuit. fugãdi ſunt tanquam qui natos ſuos necauerint, & ante ipſos id perdiderint, quod ipſorũ fuiſſet cauſa. Satis enim conſtat, quòd effœminato primùm animo etiam corpora effœminauerint. ſimiliter abhorrere oportet, quicquid inter portenta ducitur. Caſtrare nec hominẽ licet, nec ullũ aliud animal. Hæ pacis leges & inſtituta ſunto, & Deus propitius inconcuſſam eam & imperturbatam conſeruabit. abſit autem ut ullum tempus ueniat quod hæc innouet, & in contrariam formam transferat. Quoniam autem neceſſe eſt homines uel *Moyſis in leges belli præfatio.*
ſponte uel inuitos in turbas ac pericula incidere, age etiam de his pauca præcipiamus, ut
F ſcientes quid opus facto ſit, cùm uſus erit, in promptu habeatis ſalutaria conſilia, nec ſitis hac parte imparati in ipſo temporis articulo. Faxitq; Deus, ut terram quam uobis pro labore ueſtro ac uirtute dedit, in pace & tranquillitate colentes poſſideatis, nec hoſtibus incurſantibus, nec domeſtica ſeditione turbãte, quæ abrogatis patrũ legib. & inſtitutis, in cõtrariam diſciplinã uos inducat: utq; in perpetua legũ à Deo comprobatarum obſeruatione permaneatis. Bella uerò uel uobis uel ueſtris poſteris gerenda, extra fines Deus auertat.

Cæte-

Deut. 20. Caduceatorum lex. Cæterùm cùm bellum inſtabit, caduceatores primùm ad deſtinatos hoſtes ſunt mittendi. decet enim ante arma uerbis ad eos uti, docendo quòd quamuis & copiæ uobis adſint numeroſæ, & equi, & arma, & ſuper omnia Deus auxiliator propitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum direptis ingrata lucra quærere. Et ſi quidem quod æquum eſt perſuaderi ſibi patiantur, præſtat pacem inuiolatam ſeruare: quòd ſi plus ſuis uiribus tribuentes ius in armis reponant, exercitum contra eos educite, imperium Deo committentes, creato uno aliquo forti uiro qui uicarius illi ſit, & quaſi proimperator. multorum enim imperium non modò moram affert rebus ſtrenuè gerẽdis, ſed non rarò plus nocet quàm prodeſt. Delectus autem habendus eſt uirorum tantùm robore tam animi quàm corporis præſtantium: ignaui uerò minimè admiſcendi, ne dum res armis geritur, in fugam auerſi hoſtium conditionem potiorẽ faciant. Immunes aũt ſint à militia, qui ædificata noua domo nondum integrum annũ illa ſunt uſi: tum qui plantata uinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui deſponſata uxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum deſiderio ſibi parcentes, & ſeruantes ſe relictis uoluptatibus, in gratiam uxorum parum fortiter rem gerant. Caſtris aũt poſitis, cauete ne quid aſperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi urbem, ſi deſit materies ad machinarũ fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excindendo: ſed parcite, non ignorantes in uſum hominum iſta creata, & ſi uox eis daretur expoſtulatura uobiſcum, quòd, cùm ipſa belli cauſa non fuerint, iniuſtè affligantur, mutatura domicilium, ſi liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduerſa acie ſteterunt, cædite; cæteros tributarios futuros ſeruate, excepta Chananæorum gente. hi enim cum totis familijs ſunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, ut neque mulier habitu uirili utatur, neque uir ſtola muliebri. Hæc ſunt inſtituta quæ Moyſes reliquit. Leges uerò antè quadrageſimo anno conſcriptas tradidit: de quibus in alijs commentarijs dicemus. Sequentibus deinceps diebus (nam continenter conciones aduocabat) fauſta omina eis tradidit, necnon infauſta in eos qui neglectis legibus aduerſus earum præſcriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod ſcriptum reliquit in ſacro uolumine, continens prædictionem futurorum, ſecundum quam omnia facta ſunt, atque fiunt, euentis nuſquam non congruentibus. Hæc uolumina & arcam ſacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis ſcripta repoſuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, ut occupata terra & fixis ſedibus, non obliuiſceretur iniuriæ ab Amalechitis acceptæ: ſed expeditione in eos ſuſcepta pœnas repoſceret pro damnis in deſerto ſibi illatis. Capta autem Chananæa, & omni multitudine eius, ut par eſt, deleta, aram erigere iuſſit ad ſolem orientem obuerſam, non procul à Sicimis urbe inter duos montes, dextrum Garizeum, ſiniſtrum Gibalem: diuiſaſq; copias in ſenas tribus ſuper duobus montibus conſiſtere, & unà cum illis Leuitas ac ſacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fauſta leges Dei & religionem ſeruantibus, & Moyſis conſtitutiones non uiolantibus: alteros uerò acclamationibus hoc approbare: & rurſum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo tranſgreſſoribus execrationes inferre, ſuccinentes ſibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fauſtas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, ut in perpetuum eas diſcere liceat: quas & huic aræ inſcripſit ex utroq; latere, quà populus iuſſus eſt ſtare, & holocaustomata offerre, & poſt eam diem nunquam alias uictimas imponere: neque enim fas eſſe. Hæc ſunt quæ Moyſes præcepit, & quæ Hebræorum gens indeſinenter obſeruat. Poſtridie pupulo cum uxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipijs quidem excluſis, iureiurando eos ad legum cuſtodiam adſtrinxit: utq; Dei mentem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque ullam omninò aliam cauſam tanti facerent, ut eam potiorem legibus ducentes, ab earum præſcriptis diſcederent: ſed ſiue conſanguineorum unus aliquis, ſiue urbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut ſtatum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent: quam ſi uiciſſent, à fundamentis ut deſtricem reuellerent, & ne ſolum quidem deſperatorum ipſius, ſi fieri poſſet, ſupereſſe paterentur. ſin uerò id efficere non ualerẽt, nec pœnas meritas exigere, ſaltem teſtarentur ſe impietati alienæ non conſentire. hæc populus iureiurando firmauit. Poſthæc docebat eos quomodo ſacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones ſuſcipiendæ, captato ſigno ex lapillis, de quibus iam diximus. Sed & Ieſus ſuperſtite etiam tum & præſente Moyſe uaticinatus eſt, quicquid pro ſalute populi geſturus erat, uel foris bello adminiſtrãdo, uel domi ferendis legibus: & ad uiuendi rationem recèns inſtitutam eos præparans, diuino mo-

Militiæ dux unus eſto.

Immunes à militia quinam.

Arboribus frugiferis parcẽdum.

Victoriæ lex.

Chananæi extirpandi.

Deut. 22. Veſtitus lex ſexui.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34. De Moſis carmine.

Deut. 27. 28. Moyſes populo fauſtas precationes dirasq; præſcribit.

Deut. 29. Moyſes populũ in uerba legis adigit.

Ieſus uaticinatur.

A nitu ſe pręſagire aiebat, eos uiolata ſua religione incurſuros in mala. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & urbes diruendas, & templum incendendum, & ipſos ſub haſta uictoris uenundandos, ſeruituros q; gentibus, quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: actum demum ſeram atq; inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorũ conditorem, & urbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc aũt fore ut non ſemel tantùm amittant, ſed ſæpius. Deinde Moyſes exhortatus Ieſum, ut in Chananæos exercitum duceret, affuturumq; cœptis eius Deum pollicitus, & uniuerſo populo omnia fauſta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi uiuens adhuc & uobis præſentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus ueſtris hactenus habuit, non ſolùm depellendis aduerſis, ſed com- *Moyſis uerba nouiſſima. Deut. 32.*

B modis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem, dum ueſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propitius ſemper adiuuit: imò uerò ipſe & exorſus eſt rem & abſoluit, miniſtro uſus & uicario in obeundis quæ ad ueſtram felicitatem pertinere uiſa ſunt. Quapropter æquum eſt, ut priuſquam decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum uobis non deerit, dignas laudes rependam, meq; hoc debito exoluam, ueſtræq; memoriæ commendem, quòd hunc ſolum colere & uenerari conuenit: & leges eius habere in precio, ut quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum à propitio conferendis, longè ſint anteponendæ. Grauis enim aduerſarius eſt uel homo legiſlator, ſi conſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei uerò indignationem abſit ut experiamini, quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet. Hæc poſtrema uerba Moyſe loquente, *Hebræorum luctus ob Moyſis mortem inſtantem.*

C & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, uniuerſa multitudo in lachrymas erupit, ut & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent. quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet uiri uirtus ac magnificentia, ut ne illam quidem ætatem latére poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, utros maior haberet mœſticia. alteri enim intelligentes quali orbarẽtur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur: alteri hoc ipſum lugebant, quòd priuſquam eius uirtutem ſatis deguſtaſſent, iam carendum eo, ſeq; deſtituendos uidebant. Quantus aũt fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo, quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuiſſet, non eſſe inſtante morte dolendum, ut quæ præter Dei uoluntatem ac naturæ leges non ueniat: uiſo tamẽ

D affectu populi, à lachrymis temperare non ualuit: dum uerò eò proficiſcitur ubi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his qui longiùs aberant, manu mota ſignificauit, ut conſiſterent: propiores autẽ rogabat, ne exceſſum ſuum lachrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi uerò & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, ut quemadmodum cupiebat, ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lachrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt uerò in monte Abari uocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & optimæ maximæq; partis terræ Chananæorum proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumq; poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu ultimum uale diceret, inter loquendum repentina nube circundatus in uallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem uoluminibus ſcripſit ſe mortuum, ueritus ne propter excellẽtem eius uirtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus uniuerſum centum uiginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, uno menſe minus. Mortuusq; eſt ultimo anni menſe, die prima mẽſis, qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris uerò Adar: uir omnium quotquot unquã fuêre prudentiſſimus, & qui conſilia bona optimè noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate inſignis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, ut omninò illis carere uideretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in alijs hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cumprimis bonus, uates uerò qualis nemo alius, ut omnia eius uerba uim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus cum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc Moyſis mors. nec

E

Moyſis excitus.

Moyſis uitæ dies.

Moyſis à uirtutibus commendatio.

Adar Hebræis 12. menſis, nobis Martius dictus.

Moyſes imperator & uates.

F in præſens tantummodò ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem, quotquot leges eius euoluere contigit, dum eius uirtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVINTVS.

Quemodo Ieſus Hebræorum imperator debellatis ac caſis Chananæis, terram eorum ſorte diuiſit tribubus. CAP. I.

A.M.2494. Ante Chr. nat. 1477.

POST Moyſem, quemadmodum dixi, ex hominibus ſublatum, officiumq; memoriæ uiri exhibitum, ſedato luctu, Ieſus iubet copias ad expeditionem inſtrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quò mentem eorũ & uires cognoſceret: caſtra deinde mouet, maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuũ principibus, atq; etiam Manaſſetidis (nam & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permiſſum erat, quæ fuit Chananææ pars ſeptima) reuocauit eis in mentem quid Moyſi fuiſſent polliciti: rogauitque ut in eius gratiam, qui ne ultimo quidem uitæ tempore proſpicere eis defatigatus fuiſſet, & propter communem utilitatẽ, alacriter præſtarent quæ imperarentur. illis uerò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem ſexaginta ſtadia caſtra promouit: quæ poſtquam metatus eſt, commodùm ſpeculatores aderant, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum urbem per ocium cõſiderauerunt, & mœnia qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam aſſultum minus ferre poſſint, & capi eſſent faciliores. nec quiſquam obuiorum ſpectantibus ſingula fuit moleſtus, dum curioſitatem hoſpitum conſuetam interpretantur, nec hoſtile quicquam ſuſpicantur. Vt uerò ſub ueſperam ſeceſſerunt in quoddam diuerſorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iamq; cœna peracta de reditu cõſultabant, indicatum eſt regi cœnanti, ueniſſe ſpeculatum urbem quoſdam è caſtris Hebræorum, & nunc diuertentes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter ſe ſubducant. Ille uerò confeſtim mittit qui eos comprehendant, quæſtioni admouendos ut cauſam aduentus ſui aperiant. quos ubi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem à rege dixit, hoſpites quoſdam ignotos paulo ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe: qui ſi ſuſpecti eſſent regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotiò poſſe ab inſequẽtibus de uia retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam uerè loqui putabant, ne perſcrutati quidem diuerſorium abierunt. & excurrentes per uias quibus ueriſimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, ueſtigio nullo inuento, laborare deſtiterunt. Sedato aũt tumultu, Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto ſuo periculo ſaluti eorũ conſuluiſſet, ut quæ in dolo deprehenſa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatosq; ut occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam ſibi rependerent pro accepta ſalute, iuſſit ut abirent: iureiurando priùs delato, quòd expugnata urbe, & alijs ſecundum ipſorum decretum internecioni traditis, mulieri ſuisq; ſalus manebit incolumis. hunc.n. euentum ſibi Deum iam antè ſignificaſſe. Illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum relaturos iureiurando confirmant, & hoc conſilium dant, ut cùm præſenſerit urbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis omnibus intra diuerſorium, ueſtem coccineam pro foribus expandat. Imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ ſibi ſalutis gratiam recipiat. Quòd ſi aliquis ex eius propinquis in pugna caſſeret, ipſius culpam fore, non ſuam: neque ſe ad eius incolumitatem præſtãdam iureiurando teneri uelle. His conditionibus diſceſſum eſt, cùm ſe fune de mœnibus demiſiſſent: reuerſique ad ſuos, rem totam ut erat acta, narrauerunt. Tum Ieſus pontifici Eleazaro cum ſenatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorumq; autoritate iuſiurandum ratum eſt habitum. Imperatore aũt ſolicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem nõ haberet, ne fabricari quidẽ hoſtis paſſurus uidebatur, nec naues ullæ præſtò aderant) Deus ſe illis tranſitum procuraturũ promiſit, fluentis eius imminutis.

Ieſus exploratores Hierichuntem mittit;

& Rubenitis, ſimul & Gadidis promiſſionis Moyſi facta renouat.

Speculatores in mandatis acceptа exequũtur.

Rachaba explo ratores excipit, deinde dimittit.

Rachaba ſpeculatores ſui officij monet.

Speculatorum gratiarũ actio, & promiſſio de beneuolẽtia Rachabæ referenda.

Ioſue 2.

Itaq;

A Itaq; Ieſus poſtquam duos dies expectaſſet, copias omnes ad hunc modum in ulteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, poſt eos ibant Leuiæ portantes tabernaculum & uaſa ſacrificijs deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores eſſent ab impetu fluminis. Vt uerò ſacerdotibus primis ingreſſis uadabile eſt uiſum, quòd & aqua decreuiſſet, & glarea nõ ampliùs ui undarum uolueretur, ſed ſtabile ſolum exciperet ueſtigia, omnes iam intrepidè uadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Deus promiſerat. ſteteruntq; in aluei medio ſacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. Quod ubi factũ eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem redijt. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad de-

Iordanem traijcimt Hebræi.

Arca fœderis.

Tabernaculum.

B cimum ab Hierichũte ſtadium caſtrametatus eſt. Porrò Ieſus ara extructa è lapidibus, quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant, ut monumẽtum eſſet refrenati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolennitas eo loci celebrata eſt, omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. Nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. Eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex quo ea primùm uti cœperãt quadrageſimum. Cumq; hæc omnia Iſraëlitæ facerẽt, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, oppugnare urbem eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad urbem ſeptem cornubus clangendo, & ad uirtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu co-

Ioſ. 4.

Ara ex duodecim lapidibus extruitur, & Paſcha celebratur.

Manna defecit. Ioſ. 6.

Hierichuntis euerſio.

C mitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retrò in caſtra reuertebantur. Cumq; per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in unum copijs, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, urbem ea die ſine labore capiendã, Deo hanc in poteſtatem ipſorũ tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus, facilem aditum aperiente. iuſſitq; omnes occidi quotquot in manus militũ deuenirent, & neq; laſſitudine, neq; miſeratione, neq; prædæ cupidine à cędibus auocari, aut effugium ullum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum uitalem haberet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumẽtum ceſſurum reſeruando. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuiſſet, in unum comportari uoluit, ut primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primùm capta urbe Deo dedicarẽtur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter

Ieſus Hebræis euocatis, aperit Dei decretũ, ſibi patefactum, de urbis Hierichuntinæ ruina.

Rachaba, cæteris internecioni adiudicatis, ſeruatur.

D iuſiurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructum exercitum ad muros admouet. urbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. Cumq; urbe ſepties circumdata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec ulla alia ui ab exercitu illata. Hebræi uerò nullo negotio per ruinam irrumpẽtes in Hierichuntem, omnes promiſcuè cædunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſtupore ad pugnam inutiles: paſſimq; cadaueribus uiæ ſternebantur, nullum nec præſidium nec effugium incolis inuenientibus, ita ut ne fœminis quidem parceretur ac pueris. repletaque trucidatis urbs, & poſtremò incenſa, rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari ſequente incendio. Rachaben uerò cum domeſticis qui in diuerſorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Ieſum adductæ, gratiæ ſunt ob obſeruatos ſpeculatores actæ, dicẽte ſe meritis illam præmijs remuneraturum. moxq; agris donatam, in honore ſummo habuit. Reliquias autem urbis quæ incendio ſupererant, ferro diruit, diris execratus quiſquis uaſtatam inſtaurare aggrederetur: nimirum ut prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & abſoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam eſſe uoluit Deus imprecationem, ſicut ſuo loco dicetur. E direptione autem ingens uis argenti ac auri, atque etiam æris in unum aceruum eſt redacta, nemine edictum non obſeruante, aut ſibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Ieſus ſacerdotibus in theſauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum ſe habuit. Achar autem quidam Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & maſſam auri ducentorum ſiclorum pondo: & iniquum ratus ſi nullum

Hierichuntis excidium.

E

Ioſ. 7.

Acharis ſacrilegium.

F periculi precium ad ſe rediret, ſed oblatũ à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentoriũ in cauũ profundum defodit, putãs ſicut commilitones, ita & Deum ſe poſſe fallere. Erant tum caſtra in loco qui uocatur Galgala, uoce libertatem ſignificante. Tranſgreſſi enim fluuium, tandem ſe ab AEgyptijs & ab ærumnis in deſerto exantlatis liberatos cognoſcebant. Paucis aũt pòſt diebus quàm Hierichus eſt exciſa, mittit Ieſus

Galgala locus.

Ioſ. 5.

Hebræi ab Aina-

tis cladem accipiunt.

ſus tria millia militum ad urbem Ainam ſupra Hierichuntem ſitam: qui cum Ainatis præ- A
lio congreſſi, & in fugam uerſi, triginta ſex è ſuis deſiderauerunt. Huius incommodi acce-
pti nuncius poſtquam in caſtra peruenit, magnam grauemque mœſticiam attulit: non
tam propter amiſſos, tametſi omnes uiri fortes & honore digni fuerant, quàm propter de-
ſperationem. Credentes enim ſe iam ea regione potitos, & illeſum exercitum habituros, ut
Mos lugendi ue-teribus uſitatus. Deus promiſerat, nunc elatos hoc ſucceſſu animos hoſtiũ uidebant. Itaq; ſaccos induti, per
totam diem hoc habitu in luctu ac lachrymis perſeuerabant: nullaq; interim corporũ cu-
randorũ ratione habita, totos ſe dolori dediderant. *Ieſus apud Deũ expoſtulat de ac-cepta clade,* Ieſus autem uidens exercitum ſic affe-
ctum, & nihil læti amplius ſperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non no-
ſtra temeritate adducti ſumus, ut terram hãc armis ſubigere conaremur, ſed Moyſes ſeruus
tuus ad hoc nos exciuit, cui multis atteſtantibus prodigijs pollicitus es, traditurum te no- B
bis hanc terram poſſidendam, & exercitum noſtrum ope tua ſemper in conflictu aduerſa-
rijs fore ſuperiorem, atque harum promiſſionum euentum non ſemel iam ſumus experti.
Nunc autem præter opinionem clade accepta, & militibus aliquot deſideratis, hoc caſu ter-
riti, & de promiſſis tuis ac Moyſis hæſitantes, & à prælijs abſtinemus, & poſt talia belli exor-
dia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem,
& præſentem mœrorem uictoriam largitus adime, deſperationem q; in futurum attonitis
cui cœlitus Do-minus reſponſa dabat. exime. Talibus orabat Deum Ieſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit,
ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & uiolata religione: hanc enim cauſam
eſſe præſentis calamitatis. Inquiſitione autem facta, & pœna à ſacrilego exacta, Iſraëlitarum
ſemper fore uictoriam. Hoc oraculum Ieſus populo indicat, & uocato Eleazaro pontifice C
ac magiſtratibus, ſortem per ſingulas tribus mittebat. Cumq; ſors in Iudæ tribum cecidiſ-
ſet, rurſum per cognationes eius mittebatur. & cùm in Sachariæ cognatione maleficium
Achar ſorte de-prehẽſus dat pœ-nas ſacrilegij. eſſet inuentum, eam rurſum uiritim examinantes, Acharem deprehenderunt. qui uidens
non eſſe locum tergiuerſandi contra diuinum indicium, furtum faſſus, res furtiuas in me-
dium protulit: moxq; affectus ſupplicio, noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemad-
modum ſolent damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtratum exercitum ad Ainam du-
Ainæ oppidi ex-cidium. cit, & noctu diſpoſitis circa urbem inſidijs, diluculò hoſtem ad certamen prolicit. Illis ue-
rò audacter ob proximam uictoriam irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſ-
trahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi uictoria iam parta inſoleſcentes. Poſtquam au-
tem ſubitò conuerſis copijs in faciem illis obſtitit, & alijs qui in inſidijs latebant ex compo- D
ſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainam feruntur, & auerſam eius portam occu-
pant, pleriſq; ciuium è muris ſuorum, ut tum putabant, uictoriam ſpectantibus: urbem q;
Ainatæ obuij Io-ſuæ, in fugã uer-tuntur, & oppri-muntur. ingreſſi, ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Ieſus obuios in fugam
uertit: qui urbem petentes integram adhuc rati, ubi hanc quoque ab hoſte captam ac cum
uxoribus ac liberis incenſam animaduerterunt, per agros diſpalati, cùm ſibi inuicem præſi-
dio non poſſent eſſe, alij alijs in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna
Prædæ Ainatis ſubtractæ par-titio à Ioſua in-ſtituta. multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero: t
pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio
prædiues. atque hæc omnia Ieſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ habuit ad Gal-
gala. CAETERVM Gabaonitæ qui non longè à Hieroſolymis habitabãt, cognito Hie- E
II. richuntiorum & Ainatarum caſu, iamq; in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem pre
Ioſ. 9. Gabaonitæ cũ Hebræis p fraudem fœdus fa-ciunt. cibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui internecinum bel-
lum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt uicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocie-
tatem aſciſcere, dicẽtes nec ipſos poſſe euadere periculũ, ſi ipſi Cepheritæ priùs ab Iſraëlitis
oppreſſi fuiſſent: quòd ſi ſuum cõſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod ubi per-
ſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos maximè credebant ad negotium con-
ficiendum idoneos. Qui periculoſum rati ſi ſe Chananæos faterentur, & multò tutius ſi ni-
hil ſibi cum illis commune dicerent, ſed longè diuerſas ſedes habere: aiunt ſe fama uiri ex-
Gabaonitarum oratio ad He-bræos. citos, multorum dierum iter feciſſe, & hoc eſſe uerum ex habitu comprobabant. Veſtes n.
quas uiam ingreſſuri nouas induiſſent, longo itinere detritas. Sumpſerant enim tritas data F
opera, ut ueriſimilia dicere uiderentur. Hoc habitu in concionem ingreſſi, dicunt ſe miſ-
ſos à Gabaonitis & uicinis urbibus, ab ea terra longiſſimè remotis, ut ſaluis patrijs inſtitu-
tis, in amicitiam eorum uenirent. Comperto enim quòd Deus gratuito munere Chana-
næorum terram illis conceſſiſſet, gratulari ſe eis, & ius ciuitatis petere. His dictis, & oſten-
tatis ueſtibus in ſignum longi itineris, orabant ut in fœdus & amicitiam admitterentur.

Ieſus

A Ieſus autem credens eorum uerbis quòd Chananæi non eſſent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum ſenatu iurauit, habituros ſe eos pro amicis ac ſocijs, & nihil contra eos iniuſtum molituros, approbante id fœdus uniuerſo populo. Hoc aſtu uoti compotes, domum ad ſuos ſunt reuerſi. Ieſus autem exercitu ducto in ſubmontanum Chananææ tractum, cùm audiſſet Gabaonitas non longè à Hieroſolymis habitare, & eſſe Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incuſabat. Illis uerò excuſantibus non alium ſe modum ſalutis quærendæ habuiſſe, & ideo ad dolum uerſos neceſſitate cogente, Eleazarum pontificem & ſenatum conuocat. Cumq; decretum eſſet non uiolandam fidem iureiurãdo ſancitam, ſed publicis miniſterijs deputandos, in hac conditione poſtea ſunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo ſe ſubtraxerunt. Cæ-
B terùm cùm rex Hieroſolymitarũ indignè ferret Gabaonitas ad Ieſum defeciſſe, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuiſſet: Gabaonitæ uiden-
tes ſe peti, & hoſtes caſtris apud quendam fontem non longè ab urbe poſitis, ad oppugnationem expediri, Ieſum in auxilium aduocant. Nam eò tum res deuenerat, ut ab his perniciem expectarent: in illis uerò qui ad excidium Chananæorum uenerant, propter nouam amicitiam unicam ſpem ſalutis reponerent. Tum Ieſus cum toto exercitu in ſuccurſum properans, die & nocte itinere facto, diluculò parantes oppugnationem adoritur: cumq; terga uertiſſent, per decliue fugientes eſt perſecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuiſſe huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigijs apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine inſuper maiore ſolito ruente. Acceſſit & illud nunquam antea uiſum, quòd dies factus eſt longior, ne interuentu noctis uictori hoſtis eriperetur. quo factũ
C eſt ut Ieſus reges illos deprehenderit in ſpelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibusq; ſupplicium ſumeret. Creuiſſe autem eam diem ultra conſuetum, extat relatum in ſacra uolumina, quæ in templo ſunt aſſeruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaſerant, Ieſus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaq; abacta, exercitum reducit in Galgala. Cumq; latè per circumquaque ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, deq; ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campeſtria colit adſcitis Palæſtinis caſtra poſuerunt ad urbem Galileæ Berotham, non longè à ſuperiore Cædeſa, quæ etiam in Galilæorum agro
D ſita eſt. erantq; omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum uiginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo, adeò tam ipſum Ieſum quàm cæteros Iſraelitas terruit, ut præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cùm Deus exprobraſſet eis formidinem, & quòd eius præſidio ſe non tam tutos putarent, pollicitusq; uictoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iuſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem: quem die quinto adeptus pugnãdi copiam facit. fitq; conflictus ualidus, & ſtrages maior quàm ut facilè credi poſſit eſt edita. In fuga quoq; plurimi ceciderunt, ut præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. Reges etiam ad unum omnes ſunt cæſi: adeóque ſæuitum eſt in uictos, ut hominibus ſublatis in equos ferrũ exercerent, & currus exurerent.
E Totã deinde regionem peruagatus eſt, nemineq; audẽte congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas peruenirent interficiebat. Iamque quinto huius belli anno exacto, Chananæorum nemo ſupererat, niſi ſi qui in loca munitiſſima confugerant. Ieſus autem caſtris è Galgalis in montana tranſlatis, ſacrum tabernaculum in urbe Silunte fixit: quòd is locus propter pulchritudinem uiſus ſit idoneus, in quo tantiſper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus uerſus Sicima, altare ita ut Moyſes præceperat ſtatuit: & diuiſo exercitu, in Garizæo monte dimidium eius collocauit, & in Gibale alterum dimidium, in quo altare erat cum Leuitis ac ſacerdotibus. ubi mactatis uictimis, execrationibuſque peractis & in altari inſculptis, in Siluntem ſunt reuerſi. IESVS autem iam ſenex, cùm uideret Chananæorum urbes penè
F inexpugnabiles, tum propter ſitum natura tutum, tum propter munitiones ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas (nam cognito Iſraëlitarum ex AEgypto exitu, ad ſuum excidium toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant) conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. Cumq; frequens concurſus factus eſſet, res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, quales par erat Dei auſpicijs à populo præclaris legibus obſequente geri: reges triginta & unum auſos manus cõſerere deuictos, exercitusq; potẽtiſſimos prælio ſuperatos, & internecione cæſos, ut ne reliquiæ quidem generis ſupereſſent.

Ieſus amicitiæ fœdus cum Gabaonitis facit.

Rex Hieroſolymitarũ Gabaonitis bellum infert. *Ioſ. 10.*

Gabaonitæ Hebræorum opem implorant.

Ieſus Hieroſolymitas prælio uincit. A. M. 2500. Ante Chr. nat. 1471.

Regum quatuor interitus. *Macchida.*

Ioſ. 10.

Ieſus exercitũ in montana ducit.

Reges Chananæi Hebræis bellum faciunt.

Cædeſa. Chananæorum exercitus.

Iſraelitas Deus formidinis et diffidentiæ redarguit.

Reges Chananæorum cæſi omnes.

Chananæa regio tota uaſtatur.

III.

Ioſ. 13. 14. 18.

Ieſus concionem conuocat.

Cæterùm quoniam ex urbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores, & ob hoc obstinatiores A
lõga oppugnatione opus haberent: censuit eos qui ex regione ultra Iordanem sita in communem expeditionem profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratijs priùs actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis uiros eligendos, qui regionem totam permensi, bona fide & absq; dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab uniuerso populo: moxq; eos uiros misit ad metiendam terram, adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hisq; mandata dedit, ut æstimationem agrorum secundum bonitatem terræ facerent. Nam Chananææ natura talis est, ut uidere liceat campos magnos, & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliam terram, admodum uberes uideri possent: quòd si ijdem ad Hierichuntinũ aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij uidebuntur: cùm tamen hi agri parui sint, B
& bona ex parte montani, sed quantũ ad fertilitatem attinet, nullis alijs secundi. Hanc ob rem ubiuit secundum æstimationem potius quàm secundum mensuram sortitionem fieri, quòd nonnũquam unum iugerum mille alijs ualeat. Decemuiri autem huic negotio destinati, perlustrata regione, & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi ad eum in Silũtem, ubi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuũ principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuiq; tribui pro eius magnitudine agrum admetiens: cumq; ad sortes uentum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudæa, pertinẽs usq; Hierosolyma: latitudo uerò eius Sodomiticũ lacum attingebat. In hac sorte urbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem AEgypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem sortiti sunt, C
quæ à Iordane amne usq; ad mare protenditur: latitudo uerò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperũt. Ephræmi autẽ tribus terram à Iordane usq; ad Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis usque ad magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane usq; ad Dora urbem, latitudine usq; ad Bethsana, quæ nunc Scythopolis uocatur. Post hos Isacharis in longum patẽtem à flumine usq; ad Carmelum mõtem, latitudinis uerò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ usq; ad Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti. Quæ autẽ regio post Carmelum sita est, conuallis ex re nomen habens, tota Asseritis cessit, quà ad Sidonem est D
obuersa. In hac portione fuit urbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ uerò ad orientem spectant usq; ad Damascum urbem, & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, usq; ad Libanum montem, & Iordanis fontes, qui ex hoc monte oriuntur, quà fines sunt Arces urbis uersus septemtriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sunt quicquid uallis ad occidentem solem uergit, Azoto & Doris terminati. horũ est Iamnia tota & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit usq; ad montẽ à quo Iudæ tribus initiũ fecit. Ad hunc modũ sex gentiũ à filijs Chananei denominatarũ regionem Iesus diuisit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim, & ipsam ab uno ex filijs eius dictam, Moyses iam antè duabus cum dimidia tribubus diuiserat, ut suprà diximus. Sidoniorũ aũt, Aruceorũ, Amathcorũ & Arithcorũ agri nihil ad hanc diuisionem pertinuerũt. Cæterùm Iesus ætate iam defecta, cùm E
non ualeret consilia sua per se exequi, & qui uicem eius gerebant, negligentiùs rempub. administrarent, præcepit unicuiq; tribui, ut ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim cõsistere & ipsorum securitatem, & disciplinæ ac religionis incolumitatem: idq; eos non ex Moysi tantùm monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde ut Leuitis triginta octo destinatas urbes redderent: iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant, ex his in tribus, profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat curæ, quàm ut nusquam à Moysis præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilæa. Post hæc quod de præda in reliquum erat diuisit: supererat enim permultum. unde non mediocris diuitiarum acceſſio & publicè & priuatim facta est, tantùm erat auri & uestimentorum ac reliquæ supellectilis: tantùm etiam jumentorũ ac pecudum, ut numero comprehendi non possent. F
Posthæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione ultra Iordanem sita unà militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est: Quoniam Deus & pater qui est dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis promisit: uosque opem uestram indigentibus ex mandato

Dei

De agri Chananæi diuisione.

Terræ Chanaã natura.

Tribus Iudæ sors.

Simeoniorum sors.

Beniamitarum sors.

Ephræmitarum sors.

Manasſenſium sors.

Isachariano rũ sors.

Zabulonitarum sors.

Aseritarũ sors.

Nephthalitarũ sors.

Danitarũ sors.

lib. 4. cap. 7.

Iesus tribubus præcipit ut hostes extirpent.

Loca refugij.

Distributio præ dæ.

Iesus transiordanenses dimittit.

A Dei alacriter & impigrè præstitistis, æquum est cum iam nihil arduum superſit, missionem uobis dari, & promptitudine uestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilo segnius operam uestram nobis paratam fore. Itaque gratias uobis agimus, quòd socij periculorum esse uoluistis, rogamusque ut in hac mutua beneuolentia perseueretis, memores amicorum, & quòd uos quoque uestras possessiones nostris auxilijs parastis, sicut nos ad hanc felicitatem Deo fauente & uobis adnitentibus peruenimus, nec id sine uestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multumque prædæ, auri & argenti referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam uicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satis feciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil uobis ad nostram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur
B uos ad uestras possessiones dimittimus, rogatos, ut nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: neue propter flumen hoc medium alios nos puteris quàm Hebræos. Omnes enim Abrami stirps sumus, qui uel hanc uel illam ripam incolumus, unus Deus tam nostros quàm uestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysem instituta diligenter obseruanda sunt. hoc. n. pacto futurus est adiutor & propitius: sicut contrà si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nostrũ genus auersabitur. Hæc locutus, & singillatim primatibus populoque in commune dicto uale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo cum lachrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellebantur. IGITVR traiecto fluuio Rubelis tribus & Gaddis & quotquos Manassitarum IIII.
C eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui ultra Iordanem incolerẽt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cum altare extructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultũ uelle introducere: & temerè hac suspicione uiolatæ religionis moti, arma corripuerant uindicaturi patrios ritus, & pœnas à uiolatoribus exacturi. Existimabant. n. non tam cognationis ac dignitatis eorũ qui in hoc erãt crimine, q̃ diuinę uoluntatis rationẽ habendã: atq; ita irati ad expeditionẽ se accinxerunt. Iesus uerò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes uerbis prius q̃ armis rem aggrediendã, & scitandũ qua mente id fecerint: & si fortè malo animo factũ deprehensum sit, tum demum armis impetendos. Mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari, & cum eo decẽ honoratos in populo,
D qui cognoscant quid sibi uolentes altare in ripa construxissent. Vt uerò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, uestrum delictum est, q̃ ut uerbis tantùm castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repentè ad arma conclamauimus, ut pœnas sumeremus: sed respectu cognationis, & ea spe, quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad uos suscepimus, ut cognita causa extructi altaris, non temerè armasse nos in uos uideamur, si pijs rationib. adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, iustam ultionẽ uiolatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, uos, qui perspectam Dei sentẽtiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in uestram possessionem reuersos quam Deo ferre acceptam debetis, cuius prouidẽtia uobis cõtigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari patrio, externos
E deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed uenia dabitur, si resipiscatis, & nõ ad maiorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis, non grauemur laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendũ flumine traiecto, pro Chananæis habitos, nõ secus atq; illos exterminabimus. Cauete enim, putetis, quia flumẽ traieciſtis, extra potestatem etiã Dei uos euasisse. ubiubi estis, omnia sunt illius, nec licet potentiã eius ac ultionẽ effugere. Quòd si putatis locũ uobis ad rectè sapiendũ esse obstaculo, præstat nouam agrorũ diuisionem facere, & hãc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur ut resipiscatis, & à recentibus peccatis mutato proposito desistatis: rogamusq; uos per salutem liberorũ ac coniugum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis. In hac enim cõcione & consultatione situm est, utrum salute uestra & uestrorũ charissimorum frui malitis, à nobis
F persuasi, an uos & uestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phineeses dicere desijt, qui concioni præerant, & ipsa multitudo uniuersa, pro causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque à cognatione deficere uolumus, neque rerum nouarum studio aram ereximus. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec aliud unquam nostras excipiet uictimas. Nam hoc quod nunc erexímus, quodque uestræ suspicioni ansam præbuit, non

Ioſ. 22. uerſ. 10.

Transiordanenſes aram extruxerunt.

Phineesis legati oratio de ara ad Transiordanenſes.

Transiordanenſium ſuper ara defenſio.

ad Deum ſacrificijs placandum extructum eſt. ſed ut perpetuum argumentum extet noſtræ A
neceſſitudinis, nosque patriæ religionis admoneat, non ut uos ſuſpicamini, uiolandæ religionis ſit initium. & hanc fuiſſe nobis extruendi cauſam, Deus ipſe teſtis eſto idoneus. Quapropter meliorem poſthac de nobis opinionem habetote, abſitque ut nos affines exiſtimetis ei crimini, cui quiſquis ex Abrami poſteris ſe obnoxium fecerit, & à patrijs moribus ac ritibus degenerauerit, abſque capitali pœna expiari non ualeat. His auditis Phineeſes, collaudataque eorum conſtantia, reuerſus ad Ieſum, rem totam apud populum expoſuit. qui lætus quòd nec delectu opus eſſet, nec ciuili ſanguine, gratias egit Deo per ſacrificia: moxque ſolu-
A. M. 2511. to conuentu, reuerſis ad ſua ſingulis, ipſe apud Sicima elegit domicilium. Anno autem pòſt
Ante Chr. nat. 1460. uigeſimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum ſenatu magiſtratibus,
Ioſ. 23. 24. tum ex plebe quotquot licebat, ubi uidit omnes adeſſe, primùm Dei beneficia in memo- B
Ioſuæ domicilium uerba nouiſſima, mors: & riam illis reuocat omnia, quę erant plurima per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantámque gloriam peruenerant. hortatur deinde ut dent operam, ut Deum in poſterum æquè habeant propitium, cum ſciant eius beneuolentiam non alijs retineri poſſe quàm pietatis artibus. Suum enim fuiſſe ut priuſquam decederet, illos officij commonefaceret. poſtremò rogauit ut huius admonitionis eſſent perpetuò memores. poſt hanc concionem naturæ debitum exoluit, anno uitæ centeſimodecimo: quorum XL ſub Moyſe magiſtro miniſter ipſius exegit, & poſt eius obitum uigintiquinque reipub. præfuit, uir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & u-
Sepultura. tilis: & uirtute præditus ad omne tempus accommodata. Sepultus eſt in oppido Thamna
Eleazarus diem obijt. tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineeſi filio ſuo hæ- C
reditarium relinquens ſacerdotium. ſepulchrum eius & monumẽtum extat in urbe Gabatha.

V.

Iud. 1. POST horum obitum conſultus Phineeſes à populo de uoluntate Dei, cuiúſnam fo
Iudæi in Chananæo bello duces. ret imperium in bello Chananæo, reſpondit iubere Deum ut Iudæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox aſſumpta Simeonide, his conditionibus rem aggreſſa eſt, ut ſublatis è ſua ditione hoſtium reliquijs, tum tributarijs, in alterius tribus extirpandis huius generis reliquijs uicem rependeret.

Quomodo poſt mortem imperatoris Iſraelitæ, neglectis patrijs religionibus, in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex uniuerſis Beniamitis DC. *tantùm fuêre ſuperſtites.* *CAP. II.*

AT Chananæi, quorum res tum erant ſatis integrę, cum magno exercitu apud Be- D
zecam urbẽ eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorũ Dominum ſignificat. Adoni enim Hebręorum lingua Dominus dicitur. Hi ſpem uictoriæ reponebant in hoc, quòd Ieſus dux Iſraelitarum eſſet defunctus. Aduerſus hos, quas dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæſis decem millibus, dum reliquos
Adonibezecum captum ab Iſraelitis mutilatur, moritur & ſepelitur. fugientes inſequuntur, Adonibezecũ ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinã iuſticiã, ſeptuaginta & duos reges antea hunc in modum à ſe mulctatos cõfeſſus: ſic affectũ detulerunt non longè à Hieroſolymis, ubi fato functũ terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorum bona parte capta, Hieroſolyma ſunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores contrucidauerunt. at ſuperior natura loci
Hieroſolyma capiuntur excepta arce. & munitionibus eſt defenſa. quare oppugnatione in Hebronem translata, urbeq; ui capta, E
Hebron capitur. Ioſ. 21. in oppidanos omnes ſæuitum eſt. apud hos in eam diem ſuperſtites erant quidam è gigantũ genere ſtatura & ſpecie cæteris mortalibus diſpares, uiſu ſimul & auditu horribiles: quorum oſſa adhuc oſtenduntur, qualia uix credant qui non uiderunt ipſi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia conceſſum eſt cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrũ Cha-
Chalebi ſors. lebo dono dederunt, ſecundum mandatum Moyſis. fuerat hic unus è ſpeculatoribus, quos
Iethræ ſors. Iethra Moyſis ſocer. Moyſes in Chananæam præmiſerat. Habita eſt ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moyſis ſoceri, cuius poſteris ager eſt attributus, quia relicta patria comites ſe adiunxerant, & in deſerto ærumnarum ſocij fuerãt. Expugnatis montanis oppidis, in campeſtria & maritima deſcendentes, prædictæ duæ tribus Aſcalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euaſit au- F
tem eos Gaza & Accarõ, quòd in planicie ſitæ & abundãtes curribus, inuadẽtes ſe malè mulctatos facilè reijciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquiſitis domum ſe
Beniamitæ & cæteræ trib. Chananæos uectigales faciunt. receperunt, & arma depoſuerunt. Beniamitæ uerò, in quorum ſorte erant Hieroſolyma, tributo impoſito habitatoribus eis pacem dederunt: & in poſterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorũ utriq; ſe cõtulerũt. Beniamitarũ exemplo motæ reliquę tribus, & ipſæ idem fecerunt, & tributis contenti, pacem Chananæis dederunt. Ephræmi

uerò

A uerò tribus cum obſidendo Bethela multo tempore ac labore impenſo nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenſo uno ciuium qui in urbem importabat neceſſaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromiſſos clàm ipſum cum familia ſeruaturos, proditione eius facti ſunt uoti compotes: cæſisque reliquis omnibus præter hos, quibus ſalus ex pacto debebatur, ipſi poſthac urbis dominium habuerunt. *Bethel obſidetur ab Ephræmitis, tandem proditione occupatur.*

OMISSO deinde bello Iſraelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atq; ita pace longa emolliti, uoluptati magis quàm honeſtati ſtudebant, diſciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus cõmotus, per uatem admonet eos, non è ſua ſententia hoſti Chananæo parcere, quamobrem fore ut aliquando per occaſionem pro intempeſtiua clementia crudelitatem eis reponeret. at illis, tametſi territis oraculo, bellum tamen non libebat ſuſcipere: tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non eſſent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum in ualida, dum nec ſenatus, ut antè legitur, nec magiſtratus ſolennes creantur: dumque relicta cura ſtatus publici, omnes priuatis tantùm lucris ſunt dediti. In tanta licẽtia perturbatio grauis incidit, ex qua bellum ciuile exortum eſt, quod hanc cauſam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit uxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cum uehementer ob formam amaret, parum reſpondere in amore, ægrè ferebat. hinc orto diſſidio, mulier continuas expoſtulationes non ferens, relicto marito menſe quarto ad parentes reuertitur. is coactus deſiderio, & ipſe uenit ad ſoceros, quorũ opera miſſis querelis cum uxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentibus habitus. quinta cum decreuiſſet domum repetere, poſt meridiem iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiſerunt, nec niſi meliore diei parte tranſacta. comes erat unius famulus, & mulier uehebatur aſina. cumq; emenſi triginta ſtadia non longè abeſſent à Hieroſolymis, famulus dabat conſiliũ ut aliquò diuerterẽt: ne, ſi nox iter faciẽtes opprimeret; in aliquod incommodũ inciderent, præſertim propinquis hoſtibus, cum ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta facere ſoleat. Marito non placuit alienigenarum uti hoſpitio. nam Chananæi tum urbem tenebant, malebatq; progreſſus uiginti ſtadia ad ſui generis homines diuertere. In hoc conſentientib. omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis ſerò admodum: cumq; in foro inueniret neminem qui ſe inuitaret ad hoſpitium, ſenex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, ſed Gabæ habitans, caſu repertum interrogat, quisnam ſit, & cur crepuſculo demum cœnam è foro peteret? Ille ſe Leuitam ait, & uxorẽ à parentib. domum reducere, & in Ephræmitarũ ditione ſe habere domiciliũ. Tum ſenex reſpectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hoſpes uiſus eſt ad ſe deducit hominem. Gabaeni uerò quidam iuuenes qui mulierculam in foro uiderant, mirati eius formam, poſtquam ad ſenem illum diuertiſſe cognouerunt, contempta imbecillitate & ſolitudine, uenerunt ad ianuam: rogantéque ſene ut abirent, & uim abſtinerent ac iniuriam, poſtulabant ut exhibita hoſpita quieti ſuæ conſuleret. cumque ille contrà diceret, cognatam eſſe, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, ſi propter uoluptatem leges uiolarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes, ſi obſtare libidini eorum pergeret: ſenex ait, ſe filiam eis permittere, ut ſaluo hoſpitali iure cupiditatem explerent, uolens quantum in ſe erat, tutos ab iniuria præſtare, quos exceperat. Illis uerò pertinaciter hoſpitam expetẽtibus, & hanc omnino accipere uolentibus, ſupplex orabat ne quid contra leges cõmitterent. at illi furentes ui raptam mulierem domum abducunt. cumque ei per totam noctem ad ſatietatem illuſiſſent, diluculò dimiſerunt: quæ ita miſerè affecta ad hoſpitium reuertitur: & præ nimio dolore ac uerecundia, non audens in mariti conſpectum uenire, quòd hunc indigniſſimè rem laturum putaret, humi collapſa expirauit. Leuita ratus ſopore oppreſſam, & nihil grauius ſuſpicans, excitare conabatur, conſolaturus eo quòd non ſponte ſe ad ſtuprum præbuiſſet, ſed ui in alienas ædes fuiſſet abrepta. ut uerò honeſtè (ut in tanta malorũ magnitudine) mortuam eſſe ſenſit, cadauer iumento impoſitum domum reportat: & membratim diuiſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus miſit, mandans perferentibus, ut indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & de eorum uiolentia. Tum uerò illi nunquam tali antè uiſo uel audito ſpectaculo ad indignationem grauiter commoti, & iuſto furore perciti, apud Siluntem conuentum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hoſtiliter armis confeſtim impetere decernunt. Hunc impetum ſenatus cohibuit, ſuadens non ita temerè cognatis bellum inferendum, priuſquàm uerbis agerent de criminibus: quãdo nec in exteros quidem ob iniuriam acceptam armari leges permittunt, niſi legatis prius de ſatisfa-

VI. *Iſraelitarum luxus à uate reprehenditur.*

Iud. 19. Leuitæ hiſtoria, cuius uxor à Gabaonis ſtupro necata eſt.

30 ſtadia 4. miliaria Italica.

Gabaeorum facinus cum uxore Leuitæ.

A.M. 2583. Ante Chr. nat. 1388.

Leuita mortuam uxorem in duodecim partes ſectam, ad ſingulas tribus miſit.

Iud. 20. Gabaeni impetuntur armis.

Sontes Gabaeni ab Iſraelitis ad ſupplicium exiguntur.

ſatisfactione miſſis. Rectum igitur eſſe ad Gabaenos mittere qui ſontes ad ſupplicium de- A
poſcant. qui ſi dedántur, horum pœna contentos eſſe debere: ſin contumaces fuerint, bello
in eos uindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accuſaturi eos iuuenes qui uim pudi-
citiæ mulieris intulerant, & poſtulaturi ut pro uiolatis legibus morte iuſtas pœnas dependerent.

Gabaeni tradere facinoris perpetrati autores Iſraelitis recuſarunt.

Gabaeni uerò non dediderunt iuuenes, arbitrati ſibi pudendum ſi alienis imperatis metu belli parêrent, cum multitudine ac uirtute nulli ſe cedere uideri uellent: eratque
magnus apparatus totius tribus, cum cæteri non defuturos ſe promitterent, ſi quis eos ui
& armis aggredi uellet. Quæ poſtquam Iſraelitis de Gabaenis renunciata ſunt, iureiran-
do ſanciunt, neminem ex ſuis uiro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem: & acriore

Iſraelitæ neminẽ ſuorum Beniamitæ uiro filiam elocare coniugem debere ſanciũt, iuramento interpoſito.

bello perſecuturos ſe eam tribum, quàm maiores eorum Chananæos perſecuti fuiſſent. Et
confeſtim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Benia- B
mitæ uerò habuerunt uigintiquinque armatorum millia, & inſuper ſexcentos. ex eo nume-
ro fuêre quingenti funditores peritiſſimi, qui læua manu feriebant. itaque commiſſo apud
Gabam prælio, egregiè uicêre Beniamitæ, cæſis ex aduerſa acie uiginti duobus millibus: &

Beniamitæ cæteros Iſraelitas prælio ſemel atq; iterum uincunt.

fortaſſe plures cecidiſſent, niſi nox prælium diremiſſet. atque ita Beniamitæ læti ſe intra mœ
nia receperunt, Iſraelitæ uerò in caſtra inſperata clade attoniti. Sequenti die præliũ inſtau-
ratur, & Beniamitis rurſum uincentibus, decemocto millia cadũt ex parte Iſraelitarum, quo
factum eſt ut caſtra metu deſererent, profectiq; Bethela, quæ urbs non longè aberat, poſtri-
die ieiunio peracto ſupplicauerunt Deo per Phineenſem pontificem ut ab ira deſiſteret, &

Iſraelitarum cæſorum numerus, & eorundem ad Deum ſupplicatio.

contentus duabus cladibus, uictoriam & robur contra hoſtem concederet. Deus uerò preci-
bus eorum annuit, & per eũdem uatem fauorem eſt pollicitus. Ergo diuiſis bifariam copijs, C
dimidiam partem noctu circa urbem in inſidijs collocãt, reliqua in aciem producta, cum Be-
niamitis manus conſerunt, moxque ut impares paulatim pedem referunt: eo magis Benia-

Beniamitarum clades.

mitę inſtant ſponte cedentibus quo longiùs hoſtem ab urbe abſtraherẽt, ita ut etiam illi qui
in urbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quaſi prædæ futuri ſocij. poſt-
quàm autem ſatis longè à mœnibus diſceſſum eſt, Hebræi reuerſi in pugnam ſignum dãt in-
ſidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi ſe decep-
tos, & cum conſilium in ancipiti metu non ſuppeteret, in conuallem quandam compulſi,
circũdatis expeditioribus qui eminus pugnare aſſeuerant, telis ſunt confixi. Sexcenti tãtùm
euaſerunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, per medios hoſtes erupẽrũt: & in mõ-

Beniamitarum deiectorum & oppreſſorum numerus.

tem quendam fuga delati natura loci ſe tutati ſunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circi- D
ter uigintiquinque millia. Iſraelitæ uerò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes
contrucidaueruut. pari mondo & in alias Beniamitarum urbes ſæuitum eſt: adeoq; indigna-
tio eos efferauerat, ut ad expugnandam etiam Iabiſum Galaditidis urbem, quæ auxiliũ con-

Beniamiticarum urbium uaſtatio. Iud. 21.

tra Beniamitas negauerat, duodecim ſelecta millia mitterent, qui potiti urbe occiderũt tam
uiros quàm mulieres & pueros, ſeruatis tantùm quadringentis uirginibus. Tantus erat do-
lor ac furor ob perpetratum in mulierem ſcelus, recentibus etiam cladibus exaſperatus. qui
poſtquam reſedit, ſubſecuta eſt pœnitentia, dum una ſe tribu diminutos reputant. & quam-

Iſraelitarum pœnitentia, & ieiunium.

uis iuſtis armis oppreſſos cenſerent, ut qui contra leges diuinas peccauerant, ieiunium ta-
men indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, miſſis legatis re-

Rhoa petra.

uocant. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deſerto occupauerant. Legati uerò apud il E
los tàm ipſorum quàm ſuã cladẽ conqueſti, ſuaſerunt æquo ferrẽt animo, & ad ſui generis re-
liquos aggregarentur, néue, quantum in ſe eſſet, uniuerſam tribum Beniamiticam irent
perditum. Licere enim illis pace ſua tribus totius agros recipere, & prædam inſuper
quantam poſſent abigere. At illi agnoſcentes ſuam iniuſticiam iuſto Dei iudicio damna-

Beniamitæ uirgines Iabiticas uxores ducunt.

tam, reuerſi ſunt in ſuæ tribus ditionem, parentes ſuorum hortatibus. Iſraelitæ uerò de
derunt eis in uxores quadringentas illas uirgines Iabiticas: de reliquis uerò ducentis delibe
rabant unde illis uxores ad ſufficiendam prolem parari poſſent. Cum enim ante initium
belli iureiurando cautum eſſet ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non de-
erant qui negligendum id ſacramentum conſulerent, quod ab ira profectum eſſet, non à iu-
dicio. Non ingratam rem Deo fore, ſi quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat: & F
periuria non, quando neceſſariò fiunt, periculoſa eſſe ac grauia, ſed cùm auſu malicioſo

Iuramẽtum qui ſeruandum.

committuntur. Cùm uerò ſenatus ſucclamatione periurij mentionem abominaretur, exti-
tit quidam qui diceret habere ſe conſilium, quomodo ſaluo iureiurando Beniamitis uxores
poſſent contingere. Proferre deinde id à ſenatu iuſſus: Singulis, inquit, annis nobis mos eſt a-
pud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu ſequuntur & coniuges & filiæ.

Haruta

A Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impunè sit, uobis nec iubentibus nec prohibentibus. Quòd si patres earum ægrè tulerint, & uindictam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse, qui filias negligenter custodiuerint: & quòd non oportet irę in Beniamitas nimis indulgere, qua iam antè plus satis sint usi. In hanc sententiam concessum est, decretumq; ut liceat Beniamitis uxores rapto quærere. Instante autem festo, ducenti illi bini triniue ante urbem insidiabantur aduentantibus uirginibus inter uineta & per alias latebras. illæ uerò nihil suspicantes lusitando securè iter faciebant. iuuenes autem coorti dispersas corripiebant: atque hoc pacto quæsitis nuptijs, agriculturæ insudantes, dederunt operam ut ad pristinam felicitatem aliquando redire possent. Quo factum est ut Beniamitarum tribus, quæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Israelitarum consilio seruaretur: moxque
B magnis incrementis tam numero quàm opibus est aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici.

Beniamitis rapere uirgines impunè licuit.

Beniamitæ Silũtius puellas rapiunt ad coniugii.

Nec felicior fuit Daniana tribus; tali fortuna usa Israelitis iam desuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis, Chananæi contemptu gentis collegerunt copias: non quòd sibi timerent, sed ut illata Hebræis aliqua memorabili clade, securius in posterum suas urbes habitarent. & coniuratione facta, magnoque numero peditum armato adiunctis etiã curribus, Ascalonem & Accaronem in sorte Iudæ sitas in partes suas traxerunt, & alias pleraque campestres ciuitates: ita ut Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem ubi ponerent in campestribus habentes. Qui cum nec bello essent pares, nec pro numero satis agrorum haberent, miserunt ex suis quinque uiros in mediterranea, dispecturos nu
C quem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. Illi à campo magno Sidonis iter unius diei progressi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuẽto agro bono ac fertili, rem totam suis renunciant. qui mox cum exercitu illo profecti condidẽrũt urbem Dana, cognominem uni è Iacobi filijs, & à sua tribu denominatam. Israelitarũ autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem se exercerent, neque pietatem colerẽt. luxato enim reipub. statu, magna licentia pro sua quisque libidine uiuebat, ut domestica Chananæorum uitia iam totam gentem inundarent.

VII. *Iud.18.*

Chananæi Danianæ tribui bellum inferre conantur.

Danitarum fuga, & de loco habitationis inquisitio.

Dana ædificata.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. CAP. III. A. M. 2526. Ante Chr. nat. 1445.

D HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus quæsita, per luxum ac uoluptatem breui disperijt. Bello enim à Chusarthe rege Assyriorum petiti, & in acie multos amiserunt, & oppidatim infestati, aut ui aut deditione in potestatem eius uenerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias uarias iniurias ferre sunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum sunt libertati restituti.

Iud.3.

Israelitæ à Chusarthe in seruitutem rediguntur.

Libertas per Ceniazum reddita. CAP. IIII.

RAt in tribu Iudæ Ceniazus, uir industrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Israelitas diutius tales miserias perferre, sed ut ad audendum pro libertate accenderetur, ascitis paucis quibusdam periculorum socijs, quos præsentis status tædebat & mutatum cupiebant, primò præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tantumque primus successus ualuit, ut indies crescente suorum numero, iam aperto marte hosti pares uiderentur. itaque congressi cum hoste uno prælio se in
E libertatem asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus ultra Euphratem se recipiunt. Ceniazus uerò egregiè nauatæ operæ præmium principatũ à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, uita defunctus est.

Ibidem.

Ceniazus liberator Israelitarũ.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus. CAP. V.

VIII. *Iud. 3.*

POst eius mortem uacante principatu res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt: idque tanto magis, quòd nec Deo debitum honorem, nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in causa fuit, ut Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamẽ eum aliquot prælijs, sed omnibus uicti ferocia posita iugũ acceperunt, tributarij facti. Rex uictor trãslata Hierichuntem regia modis omnibus plebem uexauit, ita ut in summa miseria per annos XVIII degerent. Deus aũt calamitatibus eorum, & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos libe
F rauit in hunc modum. Iodes filius Geræ tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & corpore fortissimus, & sinistra quàm dextra manu præstantior, in eaq; sitas habens omnes uires, habitabat ipse quoq; apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam

Eglon Israelitas suo imperio subjicit.

A. M. 2534. Ante Chr. nat. 1437.

Iodes Egloni familiaritate iungitur.

regijs

regijs gratus.accidit ut ſemel cum duobus famulis dona ferens,pugione prius ſubter ſagum A
ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. Erat autem æſtas & diei medium,
quo remiſſius agebatur cuſtodia, partim propter æſtum, partim ſatellitibus,occupatis circa
prandium. Iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æſtiuo quodam cubiculo
morabatur,confabulari cum eo cœpit.Erant autem ſoli, quia rex familiariter cum Iode col-
locuturus famulicium ablegauerat. ſedebatque in ſella, & Iodes uerebatur ne fallente ictu
Iodes Eglonem interficit. plagam non ſatis lethalem inferret. Iubet igitur eum ſurgere, dicens habere ſe ſomnium,
quod ex Dei mandato regi ſit indicandum. cumque ille audiendi cupidus alacriter aſſurre-
xiſſet,Iodes inflicto in cor pugione,& relicto in uulnere,exiuit clauſis prius foribus.Regij fa-
muli interim quieſcebant,dormire eum putantes.Iodes uerò Hierichuntijs re clàm indica-
ta,autorem ſe illis libertatis uindicandæ præbuit.illi uerò libenter hæc accipientes,& ipſi cõ- B
feſtim arma capiebant,& cornicines per totã eam regionem dimittebant.Sic enim illic mul
titudinem conuocari mos erat. Eglonis autem domeſticos diu latuit quod acciderat. ſed
cum iam adueſperaſceret,ueriti ne quid noui homini accidiſſet,ingreſſi ſunt in cubiculum:
cumque mortuum inueniſſent,hærebant inopes conſilij: & priuſquam ſatellitium conglo-
Moabitarum fuga. baretur, Iſraelitarum turba ſuperuenit. ex his pars in ueſtigio confodiuntur, pars alia plus
quàm millia decem,fuga Moabiticam regionem petunt.Eos Iſraelitæ prœoccupato Iordanis
tranſitu,in fuga intercipiebant,maximè circa ipſa uada,ita ut ne unus quidem incolumis e-
uaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: Iodæ autem huius felicita-
tis autori is honor conſenſu multitudinis eſt habitus, ut confeſtim princeps declaratus ſit.
cum principatum per annos octoginta obtinuit,uir alioquin etiam laude digniſſimus: poſt C
quem Sanagarus Anathi filius electus in imperium,uix toto uertente anno uitam finijt.

A.M.2632. Ante Chr. nat. 1339. IX. Iud.4.

Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti. CAP. VI.

Iſraelitæ Iabini dominationi parére coguntur. Siſares exercitui Iabinico præfuit.

ISraelitæ uerò, quos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant,in pri-
ſtinam impietatem atque inobedientiam relapſi, priuſquàm ſatis à Moabitica ſer-
uitute reſpiraſſent,imperio Iabini Chananæorum regis ſubiugati ſunt.Is regiam
habens apud Aſorum,quæ urbs ſita eſt ſuper Samachonitem lacum,peditum ale-
bat millia trecenta,equitum decem,præterque currus bellicos habebat ter mille. His copijs
præfectus Siſares primus inter amicos regios,congreſſus cum Iſraelitis in tantam deſperatio
nem res illorum adduxit,ut libenter incolumitatem tributaria ſeruitute paciſcerẽtur:quam D
per uiginti annos ferre ſunt coacti,præ nimia ſeruitute caput non audentes attollere, etiam
ſic Deo uolente,quo nimiã gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tãdem
reſipiſcentes,& agnita calamitatũ cauſa, nimirum quòd à legum contemptu proficiſcerentur,Deboram quandam prophetidem adeunt (nomen hoc apem Hebræis ſignificat) rogan
Debora ſpiritu prophetico clara. tes ut precibus Deum ad miſerationẽ flectat,ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus
autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco,uiro tribus Nephthaliti-
Baracus diuinitus aduerſus hoſtes deſignatus dux militum. dis: cius nomen interpretatur fulgur.Debora autem accerſito Baraco,iubet eum delectu ha
bito,& conſcripto decem millium uirorum exercitu in hoſtem ducere.Satis enim eſſe tot ad
uictoriam,quam Deus oraculo promiſerit. Baraco uerò negãte ſe accipere imperium,niſi &
Baracus comite Debora arma mouet. illa unà ſecum adminiſtratura id eſſet: illa commotior: Tu, inquit, mulieri cedis honorem, E
quem Deus te habere uoluit? ego uerò non recuſo. & conſcriptis decem milibus, caſtra po-
Debora Baracũ et Iſraelitas multitudine hoſtium territos reuocat ad officium Deo gratiſſimũ opem laturo,faciendũ. ſuerunt ad montem Itabyrium.occurrit mox eodem Siſares,rege ſuo ſic iubente, & non lon
gè ab hoſte cum exercitu conſedit.Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtium terri-
tos,& in tutiora ſe recipere uolentes,retinuit Debora,iuſſitque eadem die prælio decernere.
Victoriam enim penes ipſos fore,& Deum ſubſidium & opem allaturum. Itaque commiſſa
Siſaræ exercitus cecidit telis Iſraeliticis oppreſſus. pugna uehemens imber mixtus grandine ſuperuenit,quem uentus in aduerſos Chananæo-
rum uultus ingerens,& proſpectum adimens,inutiles eorum iaculatores ac funditores red-
didit: atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios uix retinebant. Iſraelitas
uerò tempeſtas à tergo imminens non ſolùm minus offendebat, ſed alacriores etiam facie- F
bat,manifeſtario Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos. itaque rupta aduerſa acie,turba-
tisque ordinibus,ingentem hoſtium ſtragem ediderunt.atque ita pars telis Iſraeliticis cade-
bãt,pars à ſuometipſorum equitatu ac curribus proterebãtur. Siſares uerò ut uidit ſuos ter-
Siſares aufugit, & clauo ferreo dormiẽs trucidatur. ga uertere,deſiliens à curru fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidem, nomine Ia-
len: quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cum
auidius ingurgitaſſet,in ſomnum eſt ſolutus.quem Iale aggreſſa,ferreum clauum ſopito per

tempora

A tempora adegit malleo, mòxque Baraco ſuperuenienti, ſolo affixum oſtendit. atque ita mulier ſecundum Deboræ præſagium autor fuit uictoriæ. Baracus autem ducens ad Aſorum, Iabinum obuiam factum interfecit: & cæſo rege, ac urbe ſolo æquata, quadraginta annis impe rium Iſraelitarum tenuit.

Iabini interitus.

Baracum imperiò præfuiſſe annis 40.

A.M. 2654. Ante Chr. nat. 1317.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos uaſtauerunt. CAP. VII.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem tempore, Madianitæ ſocijs Amalecitis & Arabibus expeditionem contra Iſraelitas fecerunt: & congredi auſos prælio uicerunt: uaſtatisque frugibus prædam abegerunt. Cumque idem per continuos ſeptem annos facerent, Iſraelitas in montana compulſos campeſtri ſolo cedere

B coegerunt. qui ſpeluncis & ſubterraneis ædificijs excauatis, quicquid hoſtium uiolentiam euadere poterat, intrò receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebant, ut poſſent denuò labores eorum uaſtare. Itaque in fame ac egeſtate uiuebant; nec iam ullum ſuperat præſidium, niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus.

Iud. 6.

Madianitarũ expeditio contra Iſraelitas inſtituta.

Iſraelitarum habitatio, & uitæ actæ conditio.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

A.M. 2672. Ante Chr. nat. 1299.

PER idem tempus Gedeon Iaſi filius, unus ex primatibus tribus Manaſſetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim audebat propter hoſtem propalàm hoc in area facere. Cumque ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo charum appellauiſſet: reſpondens, Hoc, inquit,

Ibidem.

C meæ felicitatis argumentum eſt maximum, quòd torculari nunc utor pro area. illo contrà iubente ut bono eſſet animo, & de libertate uindicanda cogitaret, negabat fieri poſſe. nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero, & ſe iuuenem eſſe & tam arduis negocijs imparem. Deus autem quicquid deeſſet ſe ſuppleturum pollicebatur, & uictoriam Iſraelitis daturum, modò ipſe imperium aſſumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibuſdam iuuenibus communicauit, qui libenter credentes oraculo, ſine mora effecerunt, ut præſtò eſſent decem millia militum, ad certamen parata. Gedeoni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, ut ſibi placentes nemini uelint uirtute cedere, & uictoriam ſibi potius quàm Deo tribuant, nimirum magnis copijs freti. Vt igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, iuſſit ut circa meridiem, cùm æſtus feruet maximè, exercitum

Gedeoni Deus ad hunc iuuenem imperium commutit.

Iud. 7.

Fiducia humanæ potentiæ Deo exoſa.

D ducat ad fluuium: & quotquot procumbentes biberent, eos uiros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum ſumerent, ſic exiſtimaret: eos ignauia & metu hoſtium hoc facere. Quod poſteaquam ita ut iuſſus eſt fecit, trecenti inuenti ſunt cum perturbatione aquam ſumere, cauis manibus ori admouendo: imperauitque Deus ut his aſſumptis hoſtem inuaderet. Habebant autem ad Iordanem caſtra, poſtero die traiecturi. Gedeone uerò ſolicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, uolens ei metum omnem eximere, iuſſit ut aſſumpto uno milite, clàm accederet ad Madianitarũ tẽtoria. ab illis enim accepturum occaſionem fiduciæ, uadit ille quò iuſſus eſt, uno tantùm comitante famulo. cumque prope quoddam tabernaculum ueniſſet, offendit inſomnes in eo milites, &

Gedeon mandato diuino obſequens uiros ad pugnam idoneos probat, & Madianitarum caſtra explorat.

quendam commilitoni narrantem ſomnium, ita ut à Gedeone quoque exaudiri poſſet. erat

Somnium Madianitici militis.

E autem tale. Viſus erat ſibi uidere maſſam ordeaceam, præ uilitate homini faſtidiendam, per caſtra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium proſternere. qui reſpondit interitum exercitus ſignificari: addens unde hoc ita colligeret. Inter omnes, inquit, fruges ordeum eſt ſine controuerſia uiliſſimum: & inter omnes Aſiaticas gentes non facilè reperias uiliorem quàm hodie ſunt Iſraelitæ, ut meritò conferri poſſint ordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliũtur. ergo quia dicis te uidiſſe illam maſſam tentoria noſtra ſubuertentem, uereor ne Deus Gedeoni uictoriam de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc ſomnio plenus bona ſpe & fiducia, edicit ſuis ut omnes in armis eſſent, edoctis de uiſione quam in caſtris hoſtium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum eſt, accenſi hoc ſigno ad quiduis laboris aut periculi ſubeundũ. tum Gedeon circa quar

Pugnæ adornatur, &

F tam fermè uigiliam ſuos in hoſtem ducit trifariam in tres cohortes diuiſos. erant autem centenariæ. gerebantque ſinguli amphoras uacuas, & in eis faces ardentes, ut clàm poſſent hoſtem inuadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum uice tubæ hoſtium caſtra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum per gentilitates diſtributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi uerò à duce antè præmoniti, cùm iam non longè ab hoſte abeſſent, dato inter ſe ſigno cornibus

in caſtra Madianitarum properatur.

sonantes,& confractis amphoris,sublatoque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, A
Mutua in castris Madianiticis hostilis conspiratio facta. cum facibus in castra impetum faciunt. Qua arte,accedentibus diuinitùs nocturnis terroribus,tanta inter semisomnes cõsternatio exoritur,ut plures mutuis uulneribus,quàm hostili ferro caderent,quòd diuersæ linguæ homines eadem castra haberẽt.semel enim pauore confusi,omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis uictoriæ rumor ubi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentẽ circũueniunt,& quotquot ad manus uenêre,occidunt,interque cæteros reges etiam duos,Oribum & Zibum. Qui uerò superfuêre duces cum reliquijs exercitus fermè decem & octo millia hominum, longissimè ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copijs eò properat, & iterum congressus B
Madianitæ fugati.
Iud.8.
Madianitarũ reges duo occidũtur ab Israelitis hostem fugiẽtem insequentibus,similiter eorum duces duo, copijs omnibus Madianiticis de letis, capiuntur, & deniq; supplicio afficiuntur. postremò hoc conflictu ad unum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim.Hoc prælio cæsa sunt Madianitarum & Arabum, qui eis auxilio uenerant circiter centum uiginti millia: præda etiam magna,auri,argenti,textilium,camelorum,& iumẽtorum Hebræi sunt potiti: Gedeon uerò reuersus in patriam suam Ephram,supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam,bello eum petere decreuit,quòd inscijs ipsis hostem esset aggressus.Gedeon uir in omni uirtute summus,modestè respondit,se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum,sed iussu diuino.Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm eorum qui militassent: atque his uerbis sedata eorum ira plus profuit Hebræis, quàm rebus prosperè gestis.obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. Huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas de- C
Gedeoni inuidet Ephræmitæ.
Gedeon de imperio deponendo cogitans,magis in eodem retinẽdo confirmatur: mortuus uerò de mum senex, in patria sepelitur. dit,sicut suo loco dicemus,Porrò Gedeon cum uellet imperium deponere,compulsus est id retinere per annos quadraginta,dicendo ius,& litibus finiendis occupatus, populo ratũ habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret: in senecta deinde mortuus,apud Ephram in patria sepelitur.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus finitimis bella gesserunt. CAP. IX.

A. M. 2712. Ante Chr. nat. 1259. XI.

ABVIT autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex uno matrimonio susceptos,nothum uerò unum ex concubina Druma, cui nomen Abimelechus. Is defuncto patre profectus Sicima,unde mater fuit oriunda, adiutusque à maternis cognatis pecunia,cum uideret malis artib. insignes, unà cum eis ad paternas D
Iud.8.9.
Abimelechus necatis fratribus principatum sibi uendicat. ædes reuersus,omnes fratres interemit,excepto uno Iothane.hic enim fuga incolumitatem quæsiuit.Abimelechus autem occupata semel tyrannide,omnia pro sua libidine,nihil ex legum præscripto gerere,omnibus iusticiæ defensoribus infestus.Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur,ad quam plebs uniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata uoce ut ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit ut sua uerba audire dignarentur.Cumque illi silerent, dixit quòd arbores olim humana uoce usæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, ut imperium in eas acciperet. Recusante autem illa,quòd contenta honore quẽ propter fructus suos percipiebat,non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: uisumque est, uiti hunc honorem deferre. Ea E
Iothan Sicimitis parabolicè pœnam ominatur, et ingratitudinem eorum accusat erga Gedeonem. uerò ijsdem uerbis quot ficus recusauit,& simili modo etiam olea.Itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum, cuius lignum ad ignaria ualet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub umbra mea requiescite: sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat uos.Hæc,inquit Iothanes, non risus mouendi causa uobis fabulor,sed quia maximis beneficijs à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum, necatis auxilio uestro fratribus,principatum usurpare,cuius ingenium nihil ab igne differet. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium uixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòst, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant,Abimelechum ex urbe & tribu expulerunt.Ille uerò cogitabat quomodo ciuitatem aliqua clade afficeret.
Abimelechus ab ipsis Sicimitis ex pellitur urbe & tribu.
Abimelechus Sicimitas ulciscitur. Cumque instaret uindemia,non audebant colligere fructus,metuentes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè contulerat se eò cum armatorum manu & cognatis F quidam princeps nomine Gales. hunc orauerunt Sicimitæ ut tantisper sui custodiam susciperet, dum uindemia peragitur.Cumque ille eorum postulatis annuisset,prodierunt, & Gales cum eis suos armatos ducens, cœperuntque securè fructus conuehere,& per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum conuicia iactare. & magistratus, dispositis circa urbem insidijs, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus

uerò

A uerò quidam è Sicimitarum primatibus, hoſpes Abimelechi, per nũcios ei ſignificauit, quomodo Gales populum contra ipſum irritaret: hortatus etiam ut inſidias ei ante urbem tenderet. ſe enim Galem illò adducturum: atque ità fore facilè ut inimico gratiam qualem meretur referat. quo facto, curaturum ſe, ut eum populo reconciliet: cumque Abimelechus locum inſidijs aptum cepiſſet, & Gales cum Zebello in ſuburbanis negligentius ageret, conſpectis repentè armatis, exclamat: Zebelle hoſtem uideo. illo reſpondente, umbras eſſe cautium, iam propiores cernens: Imò non umbræ ſunt, inquit, ſed uirorum cohors. Adhæc Zebellus: Nónne ut Abimelecho ignauiam obijcis? quin igitur oſtendis qui uir ſis, & armis hominem aggrederis? Gales uerò turbatus excipit primum impetum: cumque ſuos inferiores animaduerteret, amiſſis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta occaſione, ac
B cuſatum quòd ignauiter pugnaſſet, effecit ut urbe pelleretur. Cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad uindemiæ reliquum exituri eſſent, inſidias circa urbem diſponit. cúmque prodijſſent, tertiam ſuorum partem occupare portas iubet, ne ciuibus reditus in urbem patêret, cæteri uerò diſperſos circumueniunt. Itaque ubique plurima cædes patrabatur, & urbe capta primo impetu ac ſolo æquata, ſaleque in ruinis eius ſeminato, tum demùm militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ ſunt deleti. Quotquot autem per agros diſpalati periculum euaſerant, collecti denuò, petra quadam occupata, locum natura munitum muro inſuper cingere uolebant. Sed hoc conſiliũ præuenit Abimelechus, qui quamprimùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto faſce aridi ligni, iuſſiſque cæteris idem facere, breui petram ſtrue lignorum circumdedit: ſubiectoque igne, & fomentis ingeſtis, flammam in-
C gentem excitauit, ita ut nemo euaderet, ſed unà cum uxoribus & liberis abſumerentur. numerus uirorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam ſatis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum ſanè, niſi quòd meritas pœnas dederunt facinoris aduerſus uirum optimè de ſe meritum. Abimelechus autem Iſraelitis Sicimitarum internecione perterritis, uidebatur non fore præſenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus, quàm uniuerſos perderet. Mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incurſu oppido, circa turrim quandam reſtitit, quę quòd eſſet non mediocris, populo fuit receptaculum: hanc oppugnaturus cùm propiùs ianuam acceſſiſſet, mulier fragmine molæ demiſſo caput ſubeuntis ferit. ad quem ictum humi collapſus rogauit armigerum ut ſe occideret, ne mulieris manu perijſſe diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœ-
D nas exoluit, ſimul & crudelitatis, qua in Sicimitas uſus eſt: quæ quidem clades ſecũdum Iothanis præſagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in ſuas quiſque domos reuerſus eſt. ISRAELITARVM deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manaſſetide ſuſcepit, uir tum rebus cæteris, tum numeroſa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. Is cum uiginti & duos annos in principatu uixiſſet, iam ſenex defunctus, in Camone urbe Galadenæ eſt ſepultus. Res autem Hebræorum rurſum in peiore ſtatu erant, legibus autoritatem ſuam non amplius obtinenti-
bus. Qua occaſione arrepta Ammanitæ & Palæſtini cum ualido exercitu regionem eorum ingreſſi, omnia rapinis uaſtabant: & occupatis locis ultra Iordanem, traijcere flumen, & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi uerò calamitatibus caſtigati, ſupplices opem di-
E uinam implorant: & uictimis numen placare conati, rogabant ut iram finiret, aut certè moderatius exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingreſſis, incolę eius regionis obuiam illis cum armis ueniunt: ſed imperatore carebant. Erat autem quidam Iaphthes, uir patris uirtute cebris, qui proprios mi lites alebat: ad hunc miſſis nuncijs rogabant ut in auxilium ueniret, promittentes ſe perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admiſit preces, cauſatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifeſtam iniuriam pateretur. Cum enim nõ eſſet eadem matre natus, ſed externa quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius ſolitu
dine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot undecun-
F que ad ſe uenirent, ſtipendia ſoluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes ſe fore, militem ſuum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat, prouidiſſet, exercitu in urbe Maſphaca collocato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expoſtulatum quòd res alienas inuaderet. Qui miſſis alijs oratoribus reſpondit, ipſos potius iniquè agere, qui ex AEgypto egreſſi, alienis bonis incubarent: poſtulatque ut de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum ſuorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quõdam Amoræa, ſed magis gratiam debere pro Am-

Zebellus Abimelecho Galis molimina iniqua indicat.

Abimelechus Sicimitarum inſidias propulſare conatur.

Gales unà cũ Sicimitis fugatus, & urbe pulſus.

Sicima occupata, ſoloq; adæquata.

Sicimitæ profugi igne abſumũtur.

Abimelechus, Thebis prælio uictis, moritur. Iud. 9. u. 52 53. 54

A.M. 2738. Ante Chr. nat. 1233.

Abimelecho defuncto Thoba dux ſucceſſit, iudicans Iſraelem 23 annis, poſt cuius obitũ Iairus gubernacula ſuſcepit per annos 22.

XII.

Iud. 10. u. 2. 3. Iairus Iſraelitarum præſes.

Iſraelitæ ab Ammonitis & Paleſtinis ſpoliati.

A.M. 2742. Ant. Chr. nat. 1229.

Iud. 11. Iaphthes ab Hebræis dux accerſitur.

A.M. 2760. Ante Chr. nat. 1211.

Iaphthes legatos mittit ad regem Ammanitarum.

manitide relicta.potuiſſe enim Moyſen & illam occupare. Se uerò agris nequaquam ceſſu- A
rum,quos annis iam trecentis, Deo uolente, tenuiſſent, & potius litem hanc armis direm-
Iaphtha uotum. pturum. His dictis,legatos dimiſit.ipſe uotum fecit,ſi uictoria potiretur,ſacrificaturum ſe
quicquid domum reuerſo primùm occurriſſet.congreſſus deinde cum hoſte uicit egregiè:
fugientesque perſecutus eſt uſque ad urbem Maniathen.& ingreſſus regionem Ammaniti-
dem multas urbes deleuit,prædamque abegit: finemque ſeruituti impoſuit,quam ſua gens
per annos decem & octo pertulerat,fortunatior militiæ quàm domi. Redeunti enim obuiã
facta eſt filia uirgo,præter quam nullos alios liberos habebat.Ingemuit pater,ictus dolore ni
Iaphtha filiam immolat. mio:dein conqueſtus de importuno officio,indicauit uictimam eſſe Deo deſtinatam. At illa
nõ illibẽter accepit,gratulatoriã ſe fore pro uictoria patris & ciuium libertate hoſtiã. Vnum B
rogauit,ut ſibi liceret iuuentutẽ ſuam cum æqualibus per bimeſtre tẽpus deplorare,atq; ita
uoto patrẽ ſoluere.quo impetrato,ad præfinitũ terminũ pater mactatã holocautoma obtu-
Ephræmitæ à Iaphtha uicti. Iud.12. lit,neq; legitimũ neq; Deo gratum ſacrum faciens,nec quicq̃ penſi habẽs quid fama de hoc
facto locutura eſſet. Petitus poſt hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd ſine illis in Ammanitas
expeditionẽ feciſſet,& nunc ſolus præda ſimul & gloria frueretur:primò excuſauit,nec igno
raſſe eos quòd cõſanguinei bello premerentur: nec auxiliũ uocatos attuliſſe, quod uel non
uocatos ferre decebat.ultrò deinde accuſauit,quòd iniquè facerent,qui non auſi hoſtem ag-
gredi,nunc cõtra cognatos ferocirent. poſtremò minatus eſt, pœnas ſibi Deo uolente datu-
ros,ſi inſanire pergerẽt.Vt uerò nihil ſe uerbis proficere ſenſit,accito è Galadena exercitu ue
nientes excepit: plurimisq; in conflictu cæſis,& poſtquam in fugam uerſi ſunt,præmiſſis qui
uada Iordanis occuparent,intercluſo effugio,circiter quadraginta duo millia hominũ pere- C
Iaphthes ſepelitur. mit.Ipſe expletis ſex principatus annis defunctus ſepelitur in patria ſua Sebei, quæ ſita eſt in
regione Galadena. Huic in principatu ſucceſſit Apſanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethle-
Apſanes Iſraelitarum præſes. mis oppido.huic liberi fuêre lx.mares xxx.totidem filiæ,quos omnes ſuperſtites reliquit: has
A.M. 2766. Ant. Chr. nat.1205. nuptas, illos uxoribus cura & opera ſua coniunctos. cumq; nihil memorabile in principatu
septenni geſſiſſet,ſenex diem obijt,in patria ſua ſepultus. Helon poſt hunc aſſumpſit princi-
Helon. patum,tribu Zabulonita: quo per decennium functus,nec ipſe quicquam geſſit memoratu
A.M. 2773. Ante Chr. nat. 1198. dignum.Qui deinde ſucceſſit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita,ex urbe Pharathone, ni-
hil præter numeroſam prolẽ habet memorabile, alioqui per ſummã ſecuritatẽ & pacẽ quæ
Abdon. ſub eo floruit,nulla data eſt ei rerũ fortiter & glorioſe gerendarũ occaſio. Filios habuit qua-
A. M. 2783. Ante Chr. nat. 1188. draginta,nepotes triginta: atq; egregijs equitibus ſeptuaginta comitatus circumuectabatur, D
quos omnes ſuperſtites reliquit.Mortuus eſt iã ſenex,& in Pharathone magnificè ſepultus.

Abdonis exequiæ.

De Sampſonis fortitudine, & quanta mala Paleſtinis fecerit. CAP. X.

A.M.2791. Ant. Chr. nat.1180. POſt huius mortem Palæſtini ſuperauerunt Iſraelitas, & tributa ab eis exegerunt
per annos quadraginta.Ab ea miſeria liberati ſunt in hũc modũ: MANOCHES
Iud.13.16. quidam uir inter Danitas optimus,& patriæ ſuæ ſine controuerſia princeps, uxo-
rem habuit eximia pulchritudine ſuſpiciendam ſupra omnes eius ætatis fœmi-
nas: ex qua cum nihil liberorum ſuſciperet, ægrè ferens orbitatem, in ſuburbanum ſuum,
quod erat in campo magno,cum uxore uentitans,crebris precibus ſolicitabat Deum, ut da-
ret ſibi liberos.Inſaniebat autem in uxorem præ amore, eratque uehementer zelotypus.
XIII. Cumque aliquando ſola ageret mulier,ſpectrum ſe illius oculis obtulit angelus Dei ſpecies E
Manochis uxori apparet angelus, & prolem ei promittit. iuuenis pulchri & magni,lætum nuncium afferens,fore ut fauore Dei naſcatur eis filius,pul
cher & inſigni robore: qui ubi ad uirilem ætatem peruenerit, compeſcendam eſſe ab eo
Palæſtinorum inſolentiam, iuſſitque ne capillitium ei detonderetur,utque Deo ſic uolente
ab omni alio potu abſtineret,ſola aqua contentus.Hæc ſecutus ille, abijt,cum Dei uolunta-
te ueniſſet.Illa marito reuerſo angeli uerba indicat,mirè prædicans iuuenis ſtaturam & pul-
chritudinem, ita ut uir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de uxoris pudicitia
malè ſuſpicari inciperet.quæ uolens hunc mariti iniuſtum mœrorem adimi,ſupplex Deum
rogauit,ut iterum angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam poſſet conſpici: &
impetrata hac gratia,rurſum in ſuburbano uerſantibus apparuit angelus ſoli mulieri. illa ro- F
Angelus apparuit Manochi, & eiuſdem uxori. gat ut pauliſper maneat dum uirum adducit,quo permittente, cum Manoche mox ad eum
reuertitur.quo uiſo, ne tum quidem ſuſpicari deſijt: rogauitque ut ſibi quoque eadem in-
dicaret.illo reſpondente,ſatis eſſe quòd mulier ſciat: iubet quiſnam eſſet dicere,ut nato filio
referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint.negauit ille ſibi opus muneribus, nec e-
nim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium. Cumque iterum rogaretur ut ſaltem
hoſpitalem tractationem admitteret,nõ annuit. tandẽ exoratus ut pauliſper maneret dũ ali-

quid

A quid affertur, cum mactaſſet hœdum Manoches, coquendumq́ ue uxori dediſſet, paratis om
nibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes abſque uaſculis. quo facto uirga quam geſta-
bat, carnes attigit: confeſtimque flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt, & angelus
fumo tanquam uehiculo in cœlum aſcendere ab eis uiſus eſt. Manoche autem ſolicito ne
quid periculi immineret ex aſpectu numinis, uxor bono iubet eſſe animo, affirmans ſuo bo-
no Deum ſe uidiſſe: cumque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti
Sampſon eſt nomen inditum, quod robuſtum ſignificat: qui mox egregia animi ac corporis
indole præditus, promiſſo capillitio uictuſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe fere-
bat. Cumque adoleuiſſet, comitatus parentes in Thamnam urbem Palæſtinorum conuen-
tus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes, ut id connubiũ pro-
B curarent. Quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſent generis, quodque religio uetaret eiuſmo
di nuptias, uicit iuuenis pertinacia, effecitque ut uirgo ſibi deſponderetur. crebrò deinde
ſponſam interuiſens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licet
inermis: ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit, eiusque cadauer in dumetum uiæ
uicinum abiecit. Aliquot pòſt diebus eandem uiam ad puellam remetiens, offendit examen
apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus
adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quòd uires eius
haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhi-
bent, iuſſos obſeruare nequid auderet. Conuiuis deinde, ut fit, hilareſcentibus, ait ſe quæſtio-
nem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intra ſeptem dies ſoluerent, cuique ſindonem ſe
C daturum & tunicam. qui tum quòd ſagaces uideri cuperent, tum quòd lucrum non faſtidi-
rent, iubent eum proponere. Ille, Ex uoraci, inquit, cibus prodijt, & ex immiti ſuauitas. in his
explicandis cum hæſiſſent triduò, nec proficerent, puellam aggrediuntur minis ſimul & pre
cibus, ut expiſcata ſecretum è marito indiciũ ſibi faceret. Ille repulſis aliquandiu blandicijs,
cùm ipſa rogandi finem non faceret, & lachrymans gratam ſe illi negaret, tãdem nihil ſuſpi-
cans rem totam de leone aperit, & unde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit o-
mnia. ergo cum præfinita ſoluendæ quæſtioni dies adeſſet, ante ſolis occaſum cõueniẽtes:
Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle guſtanti ſuauius. Ibi
Sampſon ſubiecit, neque muliere doloſius, quæ uobis quæſtionem noſtram aperuit. Nihilo-
minus illis perſoluit quæ promiſerat, ſpoliatis quibuſdam Aſcalonitis, quos fortè per uiam
D inuenit obuios: ſed puellam repudiauit: & illa eo ob ipſius iracundiam contempto, nupſit
eius ſodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Sampſon, decre-
uit de tota gente cum ipſas pœnas ſumere: & commodum maturis ſegetibus tempus iam
meſſis aderat. ergò comprehenſis trecẽtis uulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per
arua Palæſtinorum omnes dimiſit, quibus diſcurrentibus, frugũ prouentus cõcrematus eſt.
Quo cognito gentis principes, & quid Sampſonem ad perpetrandum facinus mouerit, miſ-
ſis in hoc Thamnam ſatellitibus, uxorem quõdam eius cum cognatis, ceu damni dati autho
res, uiuos exuſſerunt. Sampſon autem in Palæſtinos latè graſſatus cædibus, ad habitandam
AEtam ſe contulit. ea eſt petra bene firma, in tribu Iudæ ſita. At Paleſtini totam tribum bello
impetunt. quibus bellum deprecãtibus, quòd nec Sampſonis culpæ eſſent affines, nec de ſo-
E lenni tributo quicquam diminuerent: reſponſum eſt, non abſoluendos ab hoc crimine, ni
Sampſonis deditionem facerent. Illi uolentes hanc ſuſpicionem à ſe amotam, armatis tri-
bus millibus ad petram ueniunt: & expoſtulantes, quòd ſuis facinorib. Palæſtinos Hebræis
infenſos redderet, qui irritati facilè poſſent toti genti magnam aliquam cladem rependere:
dicentesque in hoc ſe ueniſſe ut comprehenſum illis derent, poſtulabant ut conſenſu i-
pſius facere hoc ſibi liceat. qui iureiurando accepto nihil prætereà molituros, ſed hoſti tan-
tum deditionem faciendam, deſcendens de petra in cognatæ gentis poteſtatem ſe permiſit:
& illi uinctum duobus funibus, Palæſtinis tradendum ducebant: cumque uentum eſſet ad
locum, qui obſcurus antè, nunc ex Sampſonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec
procul abeſſent à caſtris hoſtium, procurrentibus obuiam Palæſtinis, & læticiam re ex ſen-
F tentia geſta clamore teſtantibus: Sampſon abruptis repentè uinculis, arreptaque maxilla a-
ſini, quæ fortè iacebat præ pedibus in medios hoſtes irruit: qua feriens quotquot aſſequi
potuit, circiter mille interfectis, cæteros metu dare terga compulit. qua uictoria plus ſatis
elatus, & opis diuinæ immemor, cum totum ſibi tribueret, quòd maxilla tantum arma-
tus partim occidiſſet, partim fugaſſet hoſtiles copias: ingenti ſiti oborta, confeſſus nihili eſ-
ſe quantaslibet uires humanas, Deo uictoriam acceptam retulit: ſupplexque rogauit ut ar-

Angelus ex conſpectu Manoches ſubductus.
Sampſonis natiuitas.
Sampſonis nomen quid ſignificet oſtenditur. Iud. 14.
Sampſon Thamnitenſem puellã ducit.
Sampſon leonẽ interficit.
Apum examen in leonis pectore repertum.
Sampſonis ænigma.
Sampſonis ænigma ſoluitur Thamnitis ab uxore eius.
Sampſon nonnullis Aſcalonitis ſibi obuijs, ſpolia eripit, uxoremq́ repudiat. Iud. 15.
Sampſon ſegetes Paleſtinorum incendit.
Sampſon Paleſtinis traditus, maxilla aſini mille Paleſtinos interficit. Iud. 15.
Maxilla locus.
Sampſon ſitiens flumine profluente è petra reficitur.

rogantiæ data uenia, hoſtibus ſe non dederet, ſed ſuccurreret, & periculo ſe eximeret. nec irritæ fuêre preces, ſed copioſus fons ſubitò è quadam petra prorupit. loco Maxillæ nomen Sampſon impoſuit, quod in hodiernum uſque diem durat. Poſt hoc prælium iam Palæſtinos contemnens uenit Gazam, & in publico diuerſorio egit. quo audito Gazæorum magiſtratus, ne clàm abire poſſet, ſtationes pro portis collocant. Sampſon uerò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac uectibus cæteroq; paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò uerò pòſt à patrijs inſtitutis deſciſcere, & in peregrinos mores degenerare incœpit, quòd ei mali fuit principium. Cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, conſuetudine eius delectabatur. Quamobrem qui apud Palæſtinos rerum potiebantur, accedunt eam, & pollicitationibus inducunt ut eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cum prima occaſio data eſt, inter compotationem & muliebres blandicias extollens eius res geſtas, aſtu utebatur ut cognoſceret cur tantopere uirtute excelleret. Sampſon uerò adhuc mentis compos eiſdem artibus contra mulierem utens: Si ſeptem, inquit, uitium flexibilibus reuinctus fuero, fiam omnium infirmiſſimus. Tacuit illa, communicatoque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſaque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè, ut ab ipſo didicerat, uinxit. deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum uellent aggredi: ille ruptis uirgeis uinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulo pòſt aliam opportunitatem nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt uirum, quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quod maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſumque ſimili figmento eluſa eſt, cùm ſeptem funibus alligatum perditurum ſe uires diceret. experta enim hoc quoq; nihil effecit. Cumq; urgere non deſiſteret, tertiò mulierem ludificatus eſt: dicens, capillos ſuos oportere impleti licio, atque ita parari uincula: ac ne hoc quidem uerum experta. poſtremò adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante, uictus importunitate Sampſon, in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit: Deus, inquit, mei curam habet: & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio rotas ſibi uires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non ualentem. Illi orbatum oculis & uinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum iam capillus repullularet, cumq; ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, conuiuantibus optimatibus in quodam loco cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon ut miſero intercompotandum illuderent. Qui hoc extremum malum exiſtimans quòd illuſores ulciſci non quiret, iubet puerum à quo manu ducebatur, ut ad illas columnas ſe acclinet, iam, ut tum ſimulabat, defatigatum. Quibus admotus ſic eas concuſſit, ut ſubuerſæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum ſunt oppreſſa, & inter cæteros ipſe Sampſon. Hic finis uiri fuit, exacto principatus anno uigeſimo, admirandi ob incomparabilem animi ſimul ac corporis fortitudinem, qua in hoſtium perniciem uſque ad extremum halitum uſus eſt. Nam quòd à muliere deceptus eſt, humanæ infirmitati imputari conuenit, pronæ ad eiuſmodi uitia, cæterà dignus ſempiterna memoria uirtutis nomine. Cognati uerò eius cadauer in patriam reportatum, apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Iud. 10. Sampſon Gazæorum fores portarum aufert.

Sampſon Dalalen amans, decipit.

Sampſon fortitudinis ſuæ cauſam reuelat, orbatus oculis abducitur; &

tandem moritur miſerè.

A. M. 2810. Ante Chr. nat. 1161.

Iud. 16.

Sampſon principatum obtinuit annis 20.

Iud. 15. uer. 20.

XIIII.

Ruth. 1.

† *Elimechus in libro Ruth appellatur.*

Eli ſacerdotis tempore in tetrarchas.

A. M. 2811. Ante Chr. nat. 1160.

Abimelechi mors.

Naamis in Iudæam reuertitur marito, filijſq; defunctis.

De Ruth, & quomodo filij ſacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio ſunt cæſi.

CAP. XI.

POſt Sampſonis obitum præfuit Iſraelitis Elis pontifex, in cuius principatu fames eam regionem inuaſit. quam non ferens † Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod oppidum eſt tribus Iudæ, aſſumpta uxore Naami, & filijs communibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. Cumq; ibi proſpera fortuna uteretur, filijs ſuis uxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orpham, Ruthē Malloni. Exacto autem decennio Abimelechus cùm filijs breui tempore alius poſt alium obijt. quo caſu Naamis in maximum mœrorem conjecta, deſolata à chariſſimis, quorum conſuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re conſilio reuerti ad ſua decreuit. iam enim res patriæ in meliori ſtatu eſſe perceperat. Nurus autem eius non ſuſtinebant ab ea diuelli, & uelit nolit comitari eam uolebant. At illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filijs ſuis uixiſſent, & in reliquis rebus proſperitatem, & docēs quòd in ſe nihil eſſet opis, rogabat ut ma-

A ut manerent, néue relicta patria in euentum incertum ſequi miſeram ſocrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem uerò nolentem manere, cuiuſuis fortunæ futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quæ poſtquam unà peruenerunt Bethlema, Boozus Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio. cumq; Naamis à ciuibus ſuo nomine appellaretur, Iuſtiùs, inquit, uocaretis me Maram. ſignificat aũt Hebræorum ſermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cùm eſſet meſſis tempus, Ruthe permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium, ut cibos ſibi pararent, caſuq; in Boozi rus deuenit. Qui cùm paulo pòſt ſuperueniſſet, conſpicatus puellam, de ea uillicum percõtatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulo antè ex ipſa cognouerat. qui exoſculatus in ea beneuolentiam erga ſocrum, & affectum erga defunctum maritum, eiq; fauſta precatus, noluit ut ſpicas legeret, ſed permiſit ut ſibijpſi me-

B teret quãtum poſſet, ac ſumeret: mãdauitq; uillico ne eam prohiberet, & ut unà cum meſſoribus prãdium ac potum ei præberet. Ruthe uerò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui, & ueſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ipſi quaſdã partes ciborum, quos ei uicini contulerant. narrat deinde ſocrui, quid ei Boozus dixerit: auditoq; ex ea quòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, exiuit etiam ſequẽtibus diebus ad ſpicilegiũ cum Boozi ancillis. poſt aliquot dies iam hordei tritura peracta, uenit Boozus in ſuum rus, & cubabat in area. Hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarũ fore, ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitq; eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ nefas rata non parére ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Boozus altum dormiens: ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiensq; eam unà cubare, quæſi-

C uit quænam eſſet? edidit illa nomen, & famulam ſe in eius poteſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed manè ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent, excitatam iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe uideat, ad ſocrum redire. cauendos .n. tales rumores, maximè ſi non de nihilo oriantur. Cęterùm in primis rogandus eſt is qui tibi propinquior eſt quàm ego, an te uxore opus habeat. quod ſi aiat, ſequêris eum: ſin minus, mea legitima coniunx eris. Hæc uerba ubi renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Boozo res earum curæ futuras. Circa meridiem uerò reuerſus ille in oppidũ, ſenatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illũ acciuit. Qui poſtquam uenit: Abimelechi, inquit Boozus, & filiorum ſortem poſſides. Faſſus eſt alter poſſidere ſe, idq; iure propinqui-

D tatis. Tum Boozus: Ergo non ex parte tantùm legum meminiſſe oportet, ſed omnia ex prę-ſcripto earum facere. Ecce adeſt mulier, quam (ſi uis poſſeſſionem agrorum retinere) lex tè ducere iubet. At ille Boozo & ſortem & mulierem ceſſit, quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim iam & uxorem eſſe & liberos. Id Boozus apud ſenatum conteſtatus, iuſſit mulierem accedere illum, & ſecundum legem calceum ei detrahere, & in faciem cum cedere. Quo facto, Boozus duxit Ruthem, & anno elapſo natus eſt illi infans maſculus. Hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectũte cõſtitutæ inſeruiturum. Nam ea uox Hebręis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex, qui poſteris ſuis regnum reliquit per uiginti & unam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, uolens Dei potentiam oſtendere, cui facilè eſt etiam uulgares homines ad ampliſſimã dignitatem perducere, ſicut perduxit Da-

E uidem ex talibus maioribus oriundum. PORRO Hebræi per hoc tempus rebus ſuis iam labantibus, bellum denuò Palæſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli pontifici duo filij fuerunt, Ophnes & Phineeſes. hi contra omne ius & fas omnia ſibi licere uolebant: nec contẽti honorarijs muneribus, etiam à rapinis non abſtinebant: mulierum inſuper, religionis ergò confluentium ad ſacrum locum, pudicitiam uel ui uel donis expugnabãt, ita ut nihil à tyrannorum moribus differrent. Hanc inſolentiam iuuenũ & pater ipſe magnoperè detestabatur, diuinam ultionem nunquã non expectans, & populus iniquiſſimè ferebat. Poſtquam autem illorum exitium Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum uerò non aliter quàm defunctos filios palàm lugebat. Sed priuſquam de clade in

F qua ſunt abſumpti dicam, quędam de hoc propheta narranda ſunt. Helcanes Leuita, homo plebeius Ramatham urbem in ſorte Ephręmitarum habitans, duas uxores habebat, Annã & Phenennam: ex quarum poſteriore liberos ſuſcepit, nihilominus alteram, quanquã ſterilem diligens. is cùm ſacrificatum ueniſſet in Siluntem, ubi tunc Dei tabernaculum fuiſſe diximus, & de epulo partes uxoribus ac liberis diſtribueret, Anna uidens alterius liberos circum matre ſedentes, in lachrymas prorupit, admonita orbitatis & ſolitudinis. cumq; cõſolationẽ mariti non admitteret, abijt in tabernaculum ſupplicatura, uotumq; factura, ablata

Ruth Bethlemã tendit.

Naamis & Mara quæ nomina quid ſibi uelint.

Ruth 2.

Ruthe ſpicas lectum it, comitibus Boozi ancillis.

Ruth 3.

Ruth ad pedes Boozi quieuit.

Boozus Ruthem alloquitur expergefactum.

Ruth 4.

Boozus Ruthin cognatum commonefacit, ut Ruthem duceret coniugem.

Boozus Ruthem ducit in matrimonium, ex quæ filiũ nomine Obedum ſuſcepit.

Dauidis origo.

XV.

1. Reg. 2.

Filiorum Helipõtificis nequitia.

De Samuelis uitæ origine.

ſterilitate matrem factam primum filium ſe conſecraturam, ad miniſteria Dei non uulgari more educatum. In huiuſmodi precibus longas moras protrahentē animaduertēs Elis pōtifex, qui ante tabernaculū ſedebat, tanquā parum ſobriam iuſſit abire. Quæ cùm reſpōdiſſet; aquam ſe potāſſe, ſed mœſtam quòd liberis careat, precibus à Deo ſterilitatis remedium petere: bono animo eam eſſe iuſſit, pollicitus habiturā ex Dei munificentia filiū. Tum demum bona in ſpe ad maritū reuerſa, cibis hilaris uſa eſt. in patriam deinde reuerſa, breui uterum gerere cœpit. Mox ubi pariendi tempus aduenit, enixa filiū, Samueli nomen indidit, quaſi dicas exoptatū à Deo. Cumq; parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & ſacrificaturi redijſſent, ſimulq; decimas ex more afferētes, mulier uoti rea puerum Eli tradidit, Deo conſecratum, prophetamq; futurū. Itaq; & comā alebat, & aqua tantùm in potu utebatur, degebatq; & educabatur in fano. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati ſunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto iam anno ætatis duodecimo prophetam agere cœpit: quadā & nocte dormientē Deus nomine uocauit. Tum ille ratus à pontifice ſe uocari, uenit ad eum. Quo negante à ſe uocatū, Deus idem iterū ac tertiò fecit. Tum Elis rem perſpiciēs ait: Ego, mi Samuel, nunc quoq; ut antè ſilui, ſed Deus te uocat. quapropter præſtò eſſe te reſpōde. Itaq; rurſum Deo uocāte, rogauit quid iuberet, paratū ſe ad miniſteriū offerēs. Tum Deus: Quando, inquit, præſtò es, diſce imminere Iſraëlitis cladem maiorem quàm credibile eſt, & filios Elis ambos una die perituros, & ſacerdotiū meū migraturū in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quàm meū cultū, idq; ne cum ipſorū quidem commodo. Hoc oraculum cùm ab adiurato extorſiſſet pontifex, alioqui ſe non contriſtaturo, certiorē iam expectationem exitij filiorū habuit. Samuelis aūt gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones ueras euentu approbāte.

Samuelis natiui tas.

A.M. 2814. Ante Chr. nat. 1157.

Samuelis educatio.

1. Reg. 3.

Samuelem Deus primùm alloquitur, atq; eidē Iſraelitarū cladē, filiorū Elis pœnam, & ſacerdotij trāſlationem patefacit.

XVI.

PER idem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraëlitas, caſtrametati ſunt apud urbē Amphecam: & occurrentibus mox Iſraelitis, poſtridie congreſſi prelio, Hebræorū circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in caſtra compulſis. Quamobrē Hebræi periculū extremū metuentes, mittunt ad pōtificem atq; ſenatum qui poſtulent arcam in aciem proferri, ut eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qui ſententiā ſemel aduerſum eos tulerat fore ut uincerentur, maiorē eſſe quàm arcam, quæ propter ipſum erat. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij, accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca uiuere ſuſtineant, ne unquam in conſpectū ſibi ueniant: quorum Phineeſes iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehemēter aūt Hebræis arca animos addidit, uictoriam ſitam in hac exiſtimantibus: contrà hoſtes metuebant ne arca Iſraëlitis eſſet præſidio. attamen utrorumq; expectationem euentus fefellit. Nam poſt conflictū ſperata Hebræis uictoria, Palæſtinis cōtigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouerunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocauiſſe. Namq; primo impetu in fugam ſunt uerſi, in qua triginta hominū millia ſunt amiſſa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoq; in hoſtium poteſtatem deuenit.

1. Reg. 4.

Palæſtini Hebræis cladem inferunt.

Arca in Hebræorum caſtra portatur.

A.M. 2850. Ante Chr. nat. 1121.

Hebræi fuga elapſi triginta millib. hominū cæſis, arcaq; Domini hoſtibus relicta.

Ibid.

Eli militū & filiorum ſuorū cladem perceptam æquo animo tulit: at arcā Domini in manus hoſtiū peruenisſe cùm intellexiſſet, animam exhalauit.

Elis principatui annus fermè 40. præfuit.

Sacerdotij functio quo pacto Eli obtigerit.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arca amiſſione, pronolutus de throno expirauit. CAP. XII.

NAnc cladem & arcæ captiuitatem poſtquā in Siluntem Beniamita quidam iuuenis elapſus è prælio renunciauit, tota urbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam in ſella ſedebat, audito eiulatu, ſuſpicatus noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit. cumq; audiſſet euentum prælij, tam militum, quàm filiorū cladem ſatis æquo animo, ut qui Deo prænunciāte iam antè hæc præſciuerat. Solent.n. longè grauiùs afficere quæ præter expectationē accidūt. Vt uerò etiā arcā in hoſtiū poteſtatē ueniſſe cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiens, prolapſus è throno exhalauit animā, uitæ anno nonageſimo octauo, principatus quadrageſimo. Eadē die Phineeſis quoq; alterius è filijs uxor obijt, nō ualens ſupereſſe mariti infortunio. Prægnanti nunciatus eſt caſus mariti, peperitq; filiū ſeptimeſtrem quidem, uitalem tamē, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea uox apud Hebræos ſignificat ob acceptam tunc ab exercitu infamiam. Primus aūt hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatū obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc ſacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. Ille enim Phineeſi id tradidit: quod mox filius & ſucceſſor eius Abiezeres filio ſuo Boceię reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: poſt quem Elis ſacerdotio potitus eſt, de quo nunc loquimur: quod manſit eius generi uſq; ad Solomonis regnum, quando ad Eleazari familiam rurſum redijt.

A

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEXTVS.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis
B *remiserunt. CAP. I.*

HEBRAEORVM arca, quemadmodum diximus, capta, Palæstini Azotum eam ferunt, & in fano Dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti uerò die manè uenientes ut adorarent Deum suum, inuenerunt eum idem arcæ facientem. Iacebat enim de basi delapsus in qua steterat: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponũt. Cumq; sæpiùs illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio eos inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum urbem atq; agrum diuinitùs adorta est. cor-
C repti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea uitiata morboq; corrosa euomebant. Ager uerò totus scatebat muribus, qui omnia uastãtes, nec segetibus parcebant, nec stirpibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec ualentes ampliùs tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & uictoriam cum eiusmodi spolijs luctuosam sibi contigisse: miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes ut arcam in ipsorum urbem transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, moxq; eisdem quibus illi malis laborauerunt. Cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ: itaq; hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati.n.
D eisdem pestibus, ad uicinas urbes eam transmittebant. atq; in hunc modum quinq; Palęsti norum urbes peruagata est arca, ueluti tributũ per singulas pœnam uiolatæ religionis exigens. Quæ defessæ tot malis, & alijs exemplum factæ ne arcam reciperent talia hospitij præmia referentem, nihil superesse uidebant, quàm ut bono aliquo modo à se eam ablegarent: & cùm conuenissent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primùm uisum est remittendam esse arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus ulciscereturꝰ, quùm tot mala simul cum ea regionem ingressa, homines & agros uastare non desinerent. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti arcæ: cuius si tanta uis esset, aut si omninò Deo chara fuisset, nunquam illam in diuersæ religionis hominum manus deuenire permisisset: suadentesq; ut hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia non aliũde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ suæ
E subditis per certas temporum uices huiusmodi mutationes ingenerare soleat. Sed uicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere uidebantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri: sed pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea peste, quam humanis remedijs euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes, qui agris uastitatem intulissent. His omnibus in loculum inclusis, & super arcam impositis, plaustrum ei nouum fabricari: uaccas deinde nuper enixas plaustro subiungi, inclusis domi earum uitulis, ne sequentes sint impedimento matribus, & ut fœtuum desiderio magis properent. ipsas uerò deduci in triuium arcam uehentes, atque ibi relinqui, ut quamcumque uelint uiam ineant. Et si quidem ad Hebræorum
F regionem se uerterint, ad eamq; perrexerint, credere arcam fuisse calamitatum causam: sin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac inesse uirium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt executi: & paratis quæ diximus, productoq; in triuium plaustro, ac ibi relicto, ipsi retrorsum discesserunt.

1. Reg. 5. *Arca in Dagonis fanũ delata.*

Dagon ante arcam procidit.

Palæstini ab arca infestantur.

Mures omnia uastant.

Arca restituta calamitates cessarunt.

2. Reg. 6. *Palæstinorũ de arca remittenda consultatio discors.*

Sententia de arca relegãda determinata.

Arcam relegandam esse, quomodo fuit.

Victo-

Victoria Hebræorum ductu Samuelis. CAP. II.

A.M. 2851. Ante Chr. nat. 1120.

Accis autem rectam uiam ingreſſis, & non aliter quàm ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & ubi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam uenerunt uaccæ, tametſi pulchram planiciem ante ſe haberent, ulteriùs tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt: ad quod ſpectaculũ à uicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis cõportarentur: ut uiderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus ad plauſtrum illud properabant. demptam deinde arcam, & uas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo extabat, depoſuerũt: & accitis uictimis, peractoq; ſacrificio ſplẽdidè epulati, plauſtrum ſimul ac uaccas holocautoma Deo fecerunt. quo uiſo principes Palæſtinorum retrò ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam fuiſſent auſi. quæ res læticiam uicanorum nouo luctu obſcurauit, quòd ſuos diuina ultione extinctos deſiderabant. Quam ob rem indignos ſe ducentes, qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad uniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. Illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, urbem uicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſticiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes, ubi uir iuſtus haberet domicilium. Cura arcæ commiſſa eſt eius filijs, quam per uiginti annos geſſerũt. tot .n. annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. Cvmque populus toto hoc uicennio uotis & ſacrificijs operam daret, magnamq; religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, uerba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri, inquit, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus ueſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non uotis tantùm libertatem expetere, ſed eò incumbere, ut iam nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne ueſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſticiam: expulſisq; uitijs ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius ueneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus bona uenient, noua libertas, & uictoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſticiæ: qui ueſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus uelit ac iubeat. Samuel autem edixit, ut conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ uox conſpicuum ſignificat. Ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto unius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre, ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. Quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubijs rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis uel uirium uel animi ad confligendum cum tam potente hoſte, à quo antea uicti diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne ultrò ſibi perniciem accerſere uideantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, utque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, ut nulla ſpes ſalutis ſuperſit, niſi Deus à propheta exoratus, periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos forti animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato pro plebe agno lactente, rogat Deum ut eos protegat, & à ui Palæſtinorum tutos faciat: néue patiatur iterum cladem accipere. Hac uictima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem uictoriam annuit. Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, ut qui non in hoc in eum locum cõuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet: primùm enim terra, iubente Deo, ſub pedibus eorum intremuit, & uacillante ueſtigio nutabãt, nõnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebãtur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, ut ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. cùm ſubitò Samuel in perturbatos irruit, cæſisq; plurimis, reliquos uſque Corræos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ uictoriæ fugæq; hoſtium

Ibidem.
Arca ad Hebræos reportatur lætantes.

Bethſamitarum clades ob contactam arcam.

1. Reg. 7.
Arca in Cariathiarim transfertur.

Iſraelitarum pœnitentia.

Samuelis concio ad populum, de inuadendis Palæſtinis.

Iuſticiæ & probitati præmia Deus propoſuit.

Ieiunium populi Iſraelitici.

Hebræorũ circa Maſphatim conuentus; & ad Samuelem feſtinatio; accuſor de Palæſtinis inimicis uenientibus querela.

Samuelis conſolatio; ſacrificium & oratio.

Victimæ per cœleſtem flammã abſumptio.

A.M. 2870. Ante Chr. nat. 1101.

Palæſtini ab Hebræis cæſi, ducẽ Samuele.

Samuelis victoria.

A ſtium termino lapide, qui trophæi uice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu, & accepti incommodi memoria, intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum uicibus, eorum ferocia in partes uictoris tranſijt. Nec his contentus Samuel, crebris expeditionibus & multis cædibus eos uaſtauit, donec omninò ſuperbiã gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio uictis Iudæis abſtulerant, quàm latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui uerò Chananæi pacem eo tempore cum Iſraëlitis habebant.

Lapis fortitudinis.

Agri prælio amiſſi receptio.

A.M. 2871. Ante Chr. nat. 1100.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem uiribus, rerum adminiſtrationem filijs ſuis commiſit. CAP. III.

B SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per cæteras urbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat: multoq; tempore hanc præcipuam curam habuit, ut patrijs legibus reſpublica adminiſtraretur. DEINDE ſenio grauãte, ut conſueris munijs ſufficere nõ poſſet, filijs ſuis principatum & curam reipub. tradidit: quorum ſeniori Ioel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitq; ut alter in Bethelis, alter in Barſabe ius diceret, partito populo, & ſua cuiq; iudici parte attributa. In his manifeſtum exemplum exhibitum eſt, non ſemper patribus ſimiles naſci filios, ſed interdum ex malis bonos, ſicut tunc contrà ex bono mali prognati ſunt. Relictis enim paternis inſtitutis diuerſiſſimam uiam ingreſſi, muneribus corrupti, iuſtitiã opprimebant, & in iudicando non ueritatis, ſed lucri reſpectum habebant, ſolutiq; in luxum C ac delicias, tum Dei uoluntatem, tum patris contemnebãt, cui nihil magis erat cordi, quàm ut in populo iuſticia uigeret quàm maximè.

Samuel conuentib. inſtitutis ius reddit.

III.

1. Reg. 8.

Samuel filijs ſuis Ioeli & Abiæ gubernationẽ reip. commendat.

Filij nonnunquã patrib. diſſimiles naſcuntur.

Samuelis filiorũ impietas.

Quomodo populus offenſus Samuelis filiorum moribus, regem ſibi dari poſtulauit. CAP. IIII.

DPopulus autem uidens rempublicam cura & diligentia prophetæ optimè conſtitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, offenſus ad patrem concurſum fecit, qui tum habitabat in urbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quódq; ipſe iam ſenio debilis, more ſolito præeſſe adminiſtrationi rerum non poſſet, obnixè precabatur ut rege m aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præſit, & à Palæſtinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. HAEC populi D uoluntas uehementer Samuelem contriſtauit, qui propter innatam iuſticiã oderat regiam poteſtatem. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem exiſtimans. adeóq; res hæc hominem ſolicitũ habuit, ut nec cibũ nec ſomnum præ cura caperet, ſed per totam noctem ſe in lecto uerſaret, multa interim animo uolutans. Sic affecto Deus ſe uidendum præbuit, conſolatus eum ne poſtulata populi ægrè ferat: dicens, non tam ad ipſum pertinere hanc cõtumeliam, quàm ad ſe, quem nolint ſibi ſolũ eſſe regem: idq; moliri cœpiſſe iam inde ex quo primùm ope ſua ex AEgypto ſunt educti. Verùm nõ multo pòſt futurum eſt, inquit, ut eos conſilij huius ſerò pœniteat, quãdo nec factum infectũ eſſe poterit, & ipſi ſuam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem, quem ego deſignauero: idq; priùs quàm facias, præE monebis quãtum malorũ ſibi ultrò aſciſcãt, proteſtaberisq; eos ad mutationẽ ſtatus in deterius properare. His auditis Samuel, manè conuocatis Iudæis, declaraturum ſe illis regem promiſit, addens uelle ſe priùs indicare, quæ erunt ſub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit uiuendum. Scitote ergo primùm, quòd à uobis abſtrahent ueſtros liberos, & alios aurigas ſibi facient, alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorumq; inſtrumentorum fabros: præterea uilicos agrorum ſuorum & aratores, & uinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque ueſtras facient ſibi unguentarias, & culinarias, & panificas, & ad alia miniſteria compellent, quæ anciſſæ neceſſariò uerberum formidine obeunt. Poſſeſſiones etiam ueſtras uobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges ſuis largientur: & ut compendio dicam, ſeruietis unà cum omnibus ueſtris regi, non ſecus atque domeſtici eius famuli. Cumq; hæc omnia patiemini, ueniet uobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti, ſupplices Dei miſerationẽ implorabitis, ut uos à regibus citò liberet. uerùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionib. multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis quæ Samuel

Hebræi uidentes Reſpub. labefactari impotẽtia Ioelis & Abiæ, Samuelem alloquuturi conueniunt, & nouum regem petunt.

IIII.

Samuelis uolũtas populi moleſta; quam Deus tamen perfici mãdat, Samuelem conſolans.

Factum infectũ fieri non poteſt.

Dei de rege conſtituẽdo præceptum.

Samuel populo futuri regis uiolẽtiam enarrat.

Populus nouã quam Samuelis

in rem

marratione, opera regis futuri, delineãtis moueturi; & domum remittitur.

in rem eorum afferebat, ſed urgebat obſtinatè ut miſſa futuri cura regem crearet: quandoquidem niſi regis ductu uindicare ſe de inimicis gentibus non ualerent: nec eſſe abſurdũ, ſi cùm finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem reipublicæ formam accipiant. Samuel uerò uidens ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſque ſuam; & cùm tempus erit; accerſam uos, quamprimùm cognouero quem uobis regem Deus dare uelit. A

Saulus iubente Deo rex declaratur. CAP. V.

A.M.2881. Ante Chr. nat. 1090. 1. Reg. 9.

Rat quidam ex tribu Beniamitide, uir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, animo etiã præſtantiore. Hic Cis cùm eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum uno famulo ad eas quærendas miſit. qui cùm perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias uenit: & cùm nuſquam comparerent, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramata oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam ueridicum, eũq; omninò conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim uiaticum eſſe conſumptum. & dicẽte famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, eumq; dari poſſe (neſciebant enim prophetam mercedes non accipere) itum eſt ad illum: inuentisq; circa portam uirginibus aquatum euntibus, interrogabant, ubinam ſit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare priùs quàm accumbat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & primum accumbere. Samuel autem hac ipſa de cauſa cõuiuas uocauerat. Nam pridie cùm per totã diem precatus eſſet Deum, ut certiorem ſe redderet quem creaturus eſſet regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem .n. horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenẽ. quam ob rem ſedebat in ſolario expectãs præfinitũ tempus: quo peracto, ad cœnam ſe conferebat. Cumq; Saulum offendiſſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurũ principem. Saulus uerò accedẽs cum ſalutatũ, priùs rogat ubi propheta habitet. hoſpitem .n. ſe hoc ignorare. Cumq; ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantùm quas quęreret ſaluas, ſed omniũ omnia bona in poteſtatem eius fore. Supra ſpem, inquit, meam ſunt iſta domine. Neq; enim ea eſt mea tribus quæ reges proferat, & familia mea humilior eſt alijs familijs: tu uerò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuiũ accumbere fecit, & famulũ ſupra alios uocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſſitq; miniſtris ut Saulo portionem regiam apponerent. Cumq; iam hora dormiendi adeſſet, alij quidẽ ſurgentes domũ quiſq; ſuam reuertebantur. Saulus uerò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primùm dies illuxit, Samuel excitatum eum in uiam deduxit. Poſtquam aũt egreſſi ſunt urbem, monuit ut famulo præcedere iuſſo, ipſe pauliſper ſubſiſteret: eſſe .n. quòd ſine arbitris illi uellet dicere. Tum Saulus famulũ ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, ſimulq; regem ſalutat, Deum ei honorẽ hunc ratum facere dicens pro tutela Hebræorum, quorũ iniurias bello Paleſtinis illato ulciſci debeat. Hæc ita fore hoc argumẽto cognoſcere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendẽtes ad Bethela: quorũ primum uidebis ferre tres panes, ſecundũ hœdum: hos tertius ſequetur utrem uini baiulãs. Hi tibi comiter ſalutato dabũt panes duos, & accipies. inde uenies ad Rachelis monumentũ, ubi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe tuas aſinas. Inde progreſſus ad oppidũ Gabatha, in cœtum prophetarũ incides: & correptus diuino ſpiritu, unà cũ illis prophetabis, ut quotquot hæc uiderint, attoniti miraculo, dicant: Vnde hæc felicitas Ciſi filio? His ſignis uiſis, certò ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuũ & cognatos. Venies aũt Galgala, me accerſente, ut pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prędictis, dimiſit iuuenem, & quicquid prædictũ eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam aũt domũ redijt, percontante cognato ſuo Abnaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illũ celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas. de regno tantùm tacuit, ne ea res uel credita inuidiam, uel non credita uanitatis opinionem ei contraheret. Quamuis enim & amicus eſſet & cognatus, tutius tamen ac conſultius arbitratus eſt ſilentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, quòd nemo conſtans in amore, ſed etiamſi manifeſto diuino ſuffragio felicitas contingat, tamen alios ſibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidũ Maſphatim conuocat, & in hãc ſententiã alloquitur: Hæc iuſſit me Deus ſuo nomine ad uos perferre. Ego uos in libertatẽ uendi-

Saulus patris aſinas quærit. B

Saulus de Samuelis domicilij loco quærit. C

Saulum uocat diuina rex creatur.

Saulus Samuelem alloquitur.

Saulus dignitate regia cohonestatur. D

1. Reg. 10. *Samuel Saulum ungit regem.*

Samuel Saulo in itinere euentura pronunciat. E

Saulus dignitatem regiam adeptam occultat. F

Samuelis oratio ad populum.

A uehdiẽaui, pro quibus beneficijs hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi imperio, quasi neſciatis utiliſſimum eſſe homini à Deo regi, unum è ueſtro numero digniorem exiſtimatis, qui uobis præſit: qui ſubditis tanquam pecudibus pro ſua libidine utens, quidlibet in quemuis licere ſibi uolet. Non enim fieri poteſt, ut homo erga hominem ſic affectus ſit, quemadmodum ego erga à me ipſo conditum. Eia, quãdo plus apud uos poteſt temerarius animi impetus, quàm uel religio, uel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat ſortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus ſors exijt. dein familiarum nominibus in urnam coniectis, matri familiæ ſors obuenit: poſtremò, cùm uiritim ſortitio fieret, Saulo Ciſi filio regnum ſortitò obtigit. Iuuenis uerò qui hoc præſciebat, abdiderat ſe, uideri uolens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modeſtia ſimul B & temperantia, ut cùm plerique uel modica felicitate potiti, uix ſui præ læticia ſint compotes, & omnibus ſe ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modò non oſtentaret ſe, uerùm etiam è ſubditorum conſpectu ſubduceret, ut non abſque negotio poſſet inueniri. cumq; nuſquam comparente Saulo omnes eſſent ſoliciti, hæſitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, ut latebras indicet, & iuuenem exhibere dignetur. quod ubi impetratum eſt, mittit qui eum adducant: & poſtquam uenit, in medio populi iuuenem ſtatuit uniuerſi conſpicuum, ut qui ſupra omnes excelleret, & ipſe ſtatura maieſtatem regiam præ ſe ferret. Tum propheta: Hunc uobis Deus dat regem. Contemplamini quantum omnibus præminet, & quàm ſit hoc honore dignus. Cumq; populus fauſta acclamatione regem ſalutaſſet, propheta conſcriptis in libro omni- C bus quæ illis ſub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo, rege præſente, & librum in tabernaculum Dei repoſuit, ut eſſet apud poſteros prædictionis ſuæ monumentum. His ita perfectis, dimiſſoq; populo, ipſe reuerſus eſt Ramatha in patriam. Saulum uerò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni uiri comitabantur, ut nouo regi debitũ officiũ præſtantes. Sed plures mali & factũ hoc eorũ uitio uertebant, & ipſi contempto rege nullis uel muneribus, uel obſequijs gratiam eius demereri conabãtur. MENSE aũt poſt acceptũ regnum elapſo, exortum contra Naaſen Ammanitarũ regem bellum apud omnes autoritatem illi parauit. Hic.n. Iudæis ultra Iordanem habitantibus infeſtus, cum magno & forti exercitu regionẽ ingreſſus, urbes eorũ ſubiugare cœpit, nec contentus libertatẽ in preſens abſtuliſſe, ut omnem rebellãdi materiam in futurũ adimeret, tam ultrò deditis, D quàm ui ſubactis dextrũ oculũ eruebat: ut quoniã ſcutum ſiniſtro proſpectũ negat, omninò inutiles bello fierent. Hoc modo tractatis trans amnem incolẽtibus, in Galadenam exercitũ duxit: & caſtrametatus ad primariã regionis urbẽ, cui nomen eſt Iabes, oratores eò miſit, qui conditiones offerrent, ut aut deditione facta dextris oculis orbẽtur ut alij: aut internecionem hominũ & oppidorũ excidiũ expectent. eligerent ipſi utrum mallent, paruã corporis particulã decidere, an in omniũ facultatũ ſimul & uitæ diſcrimẽ uenire. Territi Galadeni, nec hoſtile reſpõſum dare auſi ſunt, nec pacatum: ſed inducias ſeptem dierum petierunt, ut miſſis ad cõſanguineos nuncijs, poſtularẽt auxilium: & ſi impetratum fuerit, bellum gerant: ſin minus, promittebant ſe deditionẽ facturos quacunq; conditione hoſti libéret. Naaſes aũt qui Galadenos cõtemnebat, nõ grauatim inducias dedit, permiſſis unde- E cunq; ſuppetias implorare, qui eueſtigiò per omnes Iſraëlitarũ urbes ncũios dimiſerũt, ſignificantes ſe minis Naaſis in extremam deſperationem adductos: ſed quocunque illi uenirent, tantundem metus quantum mœroris afferebant, ut nemo ſe mouere auderet. Cæterùm cùm ad regiam quoque ueniſſent, & ibi etiam populus ſicut in alijs oppidis afficeretur, nil aliud quam mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduerſa mœſticia populi, ſciſcitatus ſatin' ſaluæ res eſſent, & quæ noua cauſa triſticiæ: ex nuncijs omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabeſenis referre, ſe tertia die uenturum auxilio, & ante ſolem exortum hoſtes profligaturum, ut uictores iam, metúq; liberatos ſol exoriens inſpiciat. Atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus uti decreuerat.

Beniamiticarũ tribuũ ſortitio.

Saulus ſortitione facta rex deſignatur; atque à uirtutibus commendatur.

Saulus rex inauguratur; &

fauſta acclamatione ſalutatur; ſimul ac

regio tanquã comitatu in patriã ducitur.

V.

1. Reg. 11. *Saulo Naaſes bellum infert.*

Iabem Naaſes armatis cingit.

A. M. 2892. Ante Chr. nat. 1089.

Galadenorũ ad Iſraelitas legatio.

Saulus Iabeſenis auxilium pollicetur.

F *Sauli expeditio & uictoria contra Ammanitas. CAP. VI.*

A. M. 2882. Ante Chr. nat. 1089. 1. Regum 11.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum ſuorum neruos ſuccidit, idem paſſuros minatus qui poſtridiè cum armis ad Iordanem non afforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu factum eſt, ut cùm omnes ad præfinitum tempus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copijs, inuenirentur ſeptingenta mil-

Saulus Ammanitas uincit; & uictoriæ ergò partæ celebratur.

Saulus Ammoniticam regionem integram peragrando, uaſtat quæ libet ſibi ob uia.

Saulus aduerſarios ulciſci recuſat.

Saulus iterũ rex ungitur.

Samuel populo innocẽtiã ſuam teſtatam reddit, eidemq;

delicta et ingratitudinem exprobrat.

1. Regum 7.

Tempeſtas horrenda diuinitus conciuta.

lia confluxiſſe, abſque tribu Iudæ: quæ ſola armauit LXX. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem, & decem ſchœnorum ſpacium nocte emenſus, ante ſolis ortum quò deſtinârat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, undiquaque hoſtem nihil tale expectantem aggreditur: pugnando ingenti ſtragè edita, inter cæteros multos Ammanitas Naaſen regem occidit. Hæc uictoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longè latéq; fortitudinem uiri celebrante. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione, nullo non honore dignum prædicabant. Nam non contentus labeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam uaſtauit, & ditato ex præda exercitu, glorioſè domum reuerſus eſt. Populus uerò nimio gaudio geſtiens, placebat ſibi quòd talem regem creaſſet; & illis qui inutilem fore dixerant inſultabat, rogitans ubi nũc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, ut ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta contra autorum eius aduerſarios iritatur. Saulus interea ſtudium quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmarit non paſſurum ut quiſquam è conſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium. Periniquum enim eſſe, uictoriam à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere, ut poſitis odijs diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽtè opus eſſe alteris comitijs, per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conuentus omnium fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta unxit Saulum ſacrò oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt, ut mutato Hebræorum reipub. ſtatu, regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe.n. & diſcipulo eius Ieſu, qui tũ exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortẽ XVIII. annis populus ſine ſummo magiſtratu uixit: deinde rurſum ad priſtinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem conſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel aũt propheta priuſquã comitia diſſoluerẽtur, ſic eſt allocutus populũ: Adiuro uos per maximum Deum, qui uobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres ueſtros ex AEgypto & AEgyptiaca ſeruitute eduxit: ut abſq; pudore ac metu omníne affectũ alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, uel lucri cupiditate, uel in alterius cuiuſquã gratiam. Coarguite me, ſi cuius uitulũ aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamẽ huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianũ uictũ cedũt, ab ultrò dantibus ſumere, uitio uerti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates uſus ſum. in his & ſimílibus ſi quem offendi, nunc rege preſente dicite. Acclamatum eſt, nihil tale eum feciſſe, ſed ſanctè & iuſtè principatum geſſiſſe. Tum ille: Poſtquam nullæ ſunt ueſtræ de me querelæ, ego habeo de uobis quòd conquerar, ſi uera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto ualdè offendiſtis, quòd aliũ regem popoſciſtis. Oportebat.n. uos meminiſſe, quòd auus ueſter Iacobus, LXX ſolis hominibus ueſtri generis comitatus, fame coactus in AEgyptum deuenit. Cumq; ibi in multa millia propagata eſſet eius progenies, eaq; graui & contumelioſa ſeruitute ab AEgyptijs premeretur, inuocantibus ueſtris patribus, abſq; ullo rege Deus tãtam multitudinem eripuit, miſſis in hoc Moyſe & Aarone fratribus, qui uos in hanc terram induxerunt, quam nunc poſſidetis. & tamen poſt talia beneficia prodidiſtis ueram pietatem ac religionem. Nihilominus ſubiugatos ab hoſtibus liberauit, dum eius ope uiciſtis primùm Aſſyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & poſtremò Palæſtinos. atque hæc confeciſtis non regum auſpicijs, ſed ductu Iaphthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia uos impulit, ut detrectantes imperium Dei, ſub rege eſſe malletis? Geſſi tamen uobis morem, eo declarato, quem ipſe elegit. Vt autẽ manifeſtè ſciatis Deum uobis iratum, nec ei placere in regnum uerſam ueſtram rempublicam, dabo euidens ſignum diuinitùs. Qualem enim nunquam quiſquam ætatis medio uidit in hac regione tempeſtatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ uerbis meis fidem aſtruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta uis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, ut attoniti extremaque timentes faterentur ſe peccaſſe, & per inſcitiam in hunc errorem prolapſos, rogarentq; prophetam ut paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoq; peccati ueniam impetraret. Pollicitus eſt ille rogaturum ſe pro eis Deum, & exoraturum, ſimulque conſilium dedit, ut probi ac iuſti eſſe perpetuò ſtuderent, nec unquam obliuiſcerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum uirtutis incidiſſent. meminiſſent præterea prodigiorum Dei legumque per Moyſem latarum, ſi charam haberent uel ſuam ipſorum uel regis incolumitatem,

quòd

A quòd ſi hæc negligerent, prædixit grauem ultionem tam ipſis quàm regi diuinitùs non defore. atq; ita uaticinatus,& denuò confirmato in regno Saulo, conuentum miſſum fecit.

Palæſtini Hebræos bello aggreſſi uincuntur. CAP. VII.

REx autem delectu habito,conſcriptiſq; tribus millibus,duo millia ſibi uoluit eſſe ſatellitium, cum quibus ad habitādum Bethela ſe contulit: reliquos Ionathæ filij ſatellites eſſe iuſſit,quem miſit in Gabam.Ille uerò expugnauit caſtrum quoddam Palæſtinorum non longè à Geballis diſtans. Qui .n. Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerant, & occupatis opportunis locis; præſidijs ea communiuerant, & omni prorſus ferri uſu eis interdixerant. Quam ob rem ſi quando agricolis opus eſſet aliquo ferramēto, puta uomere aut ligone,aut alio ad colendum agrum neceſſario,à Pa- VI.

1. Reg. 13. *Saulus tria millia ſatellitum cō ſcribit; & Palæſtinorū caſtrū expugnat.*

B leſtinis inſtrumentū erat petendū. Vt uerò audiuerunt expugnatū caſtrū,indignati & non ferēdam contumeliam dictitantes,armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruū triginta millia, equitum ſex millia: & caſtrametati ſunt ád oppidum Machmām. His cognitis, rex Saulus profectus eſt Galgala: & dimiſſis præconibus per totam ditionem, edicit, ut qui ſaluam uult libertatem populi, contra Palæſtinos arma capiat, deſpicans eorum potentiam, & negans tales eſſe,ut timeri debeant. Sed ubi certò compertum eſt maximū eſſe hoſtium numerū,metus Sauli ſubditos occupat: & pars in ſpeluncas ac loca ſubterranea ſe abdunt, plures uerò ultra Iordanem fugiunt,quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accerſit Prophetam,ut de communi conſilio res geratur. Ille iubet eum

Palæſtini aduerſus Hebræos arma capiunt; fiuntq; Hebræis terrori.

Samuel iuſſu Sauli accerſitus faciēdā regi proponit.

C eodem loco manentem comparare uictimas: ſe enim poſt ſeptem dies uenturum, ut immolatis ſeptimo die uictimis, cum hoſte prælio decernatur. At ille expectauit quidem quātum prophetæ iuſſerat, ſed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari Prophetam cerneret,& ſe paulatim à militibus deſeri, uictimas ad altare obtulit. Cumq; nunciatum eſſet Samuelem aduentare,honoris cauſa obuiam ei prodijt. Ille malè factum dixit,quòd neglectis ſuis mandatis, ſe abſente preces & ſacrificia, quæ Dei uoluntate facienda erant pro populo, temerè occupaſſet. Saulo uerò excuſante,expectaſſe ſe ad ſtatutum dierum numerum: ſed cùm milites audito hoſtem relicta Machma petere Galgala,metu ſe deſererēt, neceſſitate cogente properaſſe ad ſacrificium: Conſultiùs, inquit Samuel, feciſſes, ſi mihi paruiſſes, & præ nimia feſtinatione Deum, cuius ego mentis interpres ſum,non contempſiſſes. Nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & poſteris ſucceſſionem parare pō-

Samuel Saulum inobediētiæ reprehendit.

Machmā.

D teras. Ita Samuel offenſus regis facto, domum eſt reuerſus. Saulus autem cum ſexcentis tātùm militibus & Ionatha filio uenit in urbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis inſtructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæſtinorum cautum fuiſſe paulo antè diximus. Hi diuiſo trifariam exercitu, per totidem uias regionem Hebræorum ingreſſi omnia populabantur, ſpectante Saulo rege cum filio, nec ualente prohibere hoſtem, propter ſuorum paucitatem. Occupauerant enim collem quendam excelſum cum pontifice Achia,qui fuit unus ex Elis pontificis poſteris,& uidētes ſuorū res impunè agi & ferri,grauiter angebātur quòd in ſe nihil eſſet præſidij.Filius uerò Sauli cum armigero ſuo conſpirat,ut clam ingreſſi caſtra hoſtiū tumultū aliquem & trepidationem in eis excitārent: & famulo omnem operam in quemuis euentū pollicente, etiam ſi

Ruffinus, Galbaa.

Palæſtini omnia Hebræorum bona populati.

1. Reg. 14.

E mori oportea t,ſoli à colle deſcendentes uerſus hoſtiū caſtra iter faciūt. Ea ſita erant in loco prærupto,qui tribus cacuminibus in longum excurrētibus, rupe circūquaq; cingente munitus erat contra inſultus hoſtiū. Quapropter negligentiùs cuſtodiebātur,quia propter naturā loci non ſolùm aſcendere,ſed ne accedere quidē tutū uidebatur. Ergo poſtquam eò ac ceſſerūt,Ionathas animabat armigerū ad hoſtem aggrediendū: Si nos,inquit,uiderint,iuſſerintq; aſcendere,omen uictoriæ accipiendū eſt: quòd ſi tacuerint, neq; nos uocauerint, reuertamur. Cumq; propiùs ad hoſtilia caſtra accederent appetente iam die, Palæſtini ubi hoc uiderūt,inter ſe dicebāt: Ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi.deinde Ionathæ cum armigero inclamabant: Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam uocē Sauli filius cupidè arripiens, ut omen uictoriæ, tunc quidem receſſit è loco,in quo conſpecti fuerant. ſed ex à-

Ionathas armigero ſuo aſſumpto hoſtium caſtra inuaſit.

F lia parte ad rupem accedentes propter ſitum incuſtoditam, magno labore difficultate loci ſuperata erepſerunt ad hoſtem: aggreſſiq; ſopitos uiginti ex his interfecerunt,& eos ſtupore ac cōſternatione repleuerunt,ut abiectis armis in fugam ſe darent. pleriq; uerò nō noſcitantes inter ſe,quòd ex multis gentibus conflati eſſent,pro hoſtibus ſe inuicem inuadebāt: & cùm non putarēt duos tantùm Hebræos in caſtra penetraſſe,mutuo marte cadebāt. quidam in præcipitia aut ipſi ruebāt,aut alij ab alijs protrudebātur. CVMq; renunciatū eſſet VII.

Ionathas Palæſtinos nonnullos interficit.

Palæſtini mutuo marte cadunt.

regi per ſpeculatores tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è ſuis abeſſet? & audito filium cum armigero abeſſe, iubet pontificem ſumpto ſacerdotali habitu de futuris uaticinari. Quo reſpondente uictoriam Deum & hoſtium cladem promittere, ducit militem in Palæſtinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipſos inter ſe depugnantes. quo audito, qui antè in ſpeluncas & ſubterranea ſe abdiderant, & ipſi prorumpentes militibus Sauli ſe agglomerant. iamque ad decem millia creuerant, hoſtemque tota ea regione palantem inſectabantur. Ibi rex ſiue nimio gaudio parum ſui compos, quòd difficile ſit eximiam felicitatem moderato animo ferre, ſiue per inſcitiam, dignū quiddam reprehenſione admiſit. Volens enim meritas pœnas à Palæſtinis ad ſatietatem repetere, diris deuouit eum, quicunque intermiſſa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante teſe bras inſequendi & cædendi finem facere. Paulo pòſt cùm delati eſſent ad quandam ſyluam Ephræmiticæ tribus refertam apibus, filius Sauli qui nō exaudiuerat patris imprecationes, easque conſenſu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expreſſit, & inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixiſſet ne quiſquam cibum ante ſolis occaſum ſumeret, edere quidem deſtitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim ui & alacritate hoſtem perſecuturos fuiſſe, ſi corpora cibo recreauiſſent, & longè plures aſſecuturos fuiſſe ac trucidaturos. Igitur cæſis Palæſtinorum multis millibus, ſub ueſperam demum eorum caſtra diripiunt, & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibusq; nondum à cruore purgatis ueſcūtur: quod regi à ſcribis renunciatum eſt, uulgus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruētas coquere ac edere. Tum Saulus iubet ſaxum grande in medium prouolui: edicitque ut ſuper illud pecudes iugulēt, néue carnes cum ſanguine comedant: quia factum hoc Deo diſpliceat. Cui edicto cùm omnes paruiſſent, ſtatuit ibi altare, & impoſitis uictimis holocautomata Deo incendit: idq; altare omnium primum à Saulo extructum eſt. Cumq; eadem nocte priuſquam uires & animos reſumerēt, hoſtiū reliquias uellet cōficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ ſe ferens alacritatē, accito pontifice iubet eum diuinā ſuper hoc noluntatem quęrere, an ſibi reliquū hoſtilem exercitū delere permittatur. Pontifice uerò negāte Deum reſponſum uelle reddere: Non temerè eſt, inquit rex, hoc Dei ſilentiū, qui antehac ultrò ſolebat quid facto eſſet opus conſulere: ſed oportet aliquod latens in nobis peccatū eſſe, quo offenſus tacet. Sed iuro per eum ipſum, quòd etiam ſi filius meus Ionathas peccatū id commiſiſſet, ut Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non ſecus quàm ſi de quouis nihil ad cognationem meam pertinēre ſuppliciū ſumendū ſit: tum acclamante multitudine ut hoc faciat, uniuerſos cōfeſtim in unū locū ſtatuit: & ipſe cum filio ſeorſum ſtat ſorte deprehenſurus quis in culpa ſit. Cumq; ſors Ionatham indicaret, interrogat quid feciſſet, & cuius peccati ſibi eſſet cōſcius. Tum ille: Equidem pater, nihil aliud ſcio, niſi quòd heri dum hoſtem perſequor, edicti tui neſcius de fauo guſtaui. Saulus uerò iurat ſe eum occiſurum pluris quàm genus aut naturā aut affectus iuſiurandū faciēs. Ille mortis minis nō territus, magno ac generoſo animo ſe præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libēter .n. hāc mortē fero, quæ te religione ſoluat, dum priùs tam magnificā uictoriā uidere cōtigit. Maximum.n. mihi fuerit ſolatiū, Palæſtinorum inſolentiā ab Hebręis eſſe perdomitā. His omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, inrantq; nō laturos ſe ut occidatur Ionathas autor uictoriæ. atq; ita eum diris patris eripiūt, & uota Deo pro iuuene faciūt, ut ipſum immunem à peccato faciat. Saulus domum reuertitur, cęſis circiter ſexaginta millibus hoſtiū. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinosq; & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſperè. Habuit aūt liberos mares tres, Ionatham, Ieſum, Melchiſum. Filiæ fuerūt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patruēli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus uerò & Cis Sauli pater germani fuēre, Abeliæ filij. Abundabat aūt & equitatu & curribus: & cum quocunq; hoſte congreſſus, ſemper uictor reuertebatur, ita ut Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, ut omnibus finitimis eſſent formidabiles: ex iuuentutis uerò numero, robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenque in ſuum deligebat ſatellitium.

Saulum Palæſtinos tumultuātes adoritur.

Sauli mādatum Ionathas tranſgreditur inſcius.

Palæſtinis ſuppreſſis præda pecudum eſui aptatur, carnq; ſanguinea ab Hebræis manducatur.

Saulum ſorte irati Dei cauſam deprehendit in Ionatha filio ſuo reſidere.

Ionathas à Saulo morti adiudicatur; at uerò

à populo liberatur, & diris patris eripitur.

Sauli filij & filiæ.

Saulus perpetuo uictoriæ princeps.

VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas. CAP. VII.

1. Reg. 15. Samuel Saulum ad prælium Amalecitis inferendū hortatur.

SAmuel autem ad Saulum ueniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, ut eum commonefaceret, electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideò par eſſe, ut ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & ipſi & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mandata Dei: Quoni-

A Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniurijs, dum egressi ex AEgypto in eam quam nunc tenent regionem proficiscuntur, oportet iusto bello in eos uindicare, & deuictos internecione delere: sæuireque in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniurijs patribus olim illatis pœnas repẽdere. ac ne iumentis quidem alijsq; pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine usurpare, sed omnia Deo sacra esse, ut secundum Moysis præceptum Amalecitarũ nomen è rerũ natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se imperata: & ratus obedientiã in hoc cõsistere, si nõ parêret tantùm, sed etiam quàm celerrimè mandata exequeretur, confestim omnes undiq; copias cõtrahit, & recẽsito apud Galgala milite, absq; tribu Iuda circiter quadringẽta millia comperit: quæ tribus ex suo tãtùm delectu præbuit triginta millia. Saulus aũt Amalecitarũ terrã cum exercitu irrumpens, B pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, ut non solùm marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiam per uias circumuentos opprimeret. Postremò prælio in fugam uersos non priùs persequi destitit, quàm ad unum omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam, ita ut diuinitùs prædictum fuerat, successit, oppidatim bellum circumferre cœpit: quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, siti, alijsq; modis cùm expugnasset, usq; ad mulieres & pueros cædibus grassatus est: nec crudele nec inhumanum hoc ratus, primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parêre periculosum erat. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinẽ ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idq; non ex Dei sentẽtia, sed uictus affectu proprio, inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi usurpans. Deus enim ita Amalecitas o- C derat, ut ne infantibus quidem parci iusserit, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse uoluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæterasq; opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Igitur deuictis omnibus à Pelusio, quæ urbs est in AEgypti finibus, usque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus uastauit, sola * Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuerat per nuncios, ut secederent, néue res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem, quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat. D ATQVE ita Saulus perinde ac si nihil esset prætermissum ex ijs quæ propheta ex Dei uolũtate de bello gerendo mãdauerat, sed omnia fuissent ad unguem obseruata, lętus uictoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam uerterat, cùm ipse neutrum permisisset, iniquum existimans cuius ope uictoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonẽs igitur ea de re prophetã, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi uisum fuerit facere. His auditis Samuel uehementer conturbatus, per totam noctẽ fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus ueniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ nõ aliũde magis nascãtur, quàm E ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudẽtes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad Saulum Galgala proficiscitur. hunc quam primùm rex uidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro uictoria: omniaq; ex uoluntate eius esse peracta. Tum Samuel: Quî fit igitur quòd uoces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populum hęc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione secundum mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetæ consilio se decreturum. Ad hæc propheta respondit: Non sacrificijs delectari Deum, sed uiris bonis ac iustis. hos autem esse qui uoluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilq; à se rectè fieri pu- F tant, nisi quod secundum eius præcepta fiat. Contemptum enim eius consistere nõ in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, unicumq; hoc & uerum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas uictimas, nec donaria ex auro argentóue fabricata uel postulare uel admittere: sed auersari hæc, ut maliciæ magis quàm pietatis argumenta. Contrà, qui id solum meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori malent quàm inde discedere, his delectari, ac ne uictimas quidẽ ab his requirere. quòd si etiam sacrifi-

A. M. 2893. Ante Chr. nat. 1088.

Saulus Amalecitarum loca expugnare studet uaria, & urbes occupat, necatis etiã multitudinibus cum pueris.

Saulus capto Agago, & iumentis ac pecoribus contra Dei præscriptum parcit.

Pelusium.

* Hi Cenæi uocãtur, 1. Reg. 15.

IX.

Sauli inobedientia Deum offendit.

Samuel Dei pro Saulo frustra orat.

Indulgentia nimia & lenitate impijs ansa magis delinquendi præbetur, ac in quos fouetur.

Samuel Saulum reprehendit.

Deus quibus potißimùm delectetur, manifeste ostenditur.

Iusti et boni quinam re ipsa sint, asseritur.

Dei contemptus in non obediendo consistit.

Sacrificium Deo gratum.

ſacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio uel ditiſſimo. Tu igitur, inquit, ſcito te in iram Dei incurriſſe: contempſiſti enim & neglexiſti mãdata eius. Nam quibus oculis putas eum inſpecturum ſacrificium ex rebus peritioni deſtinatis, niſi fortè idem eſſe putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expecta amiſſionem regni & huius poteſtatis, qua elatus autorem eius neglexiſti. Saulus autem faſſus eſt ſe peccaſſe & malè feciſſe, quòd uerbis prophetæ nõ paruiſſet. metu tamen coactum ſe id feciſſe, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accenſum cohibere. Sed da ueniam, inquit, & propitius eſto. Cauebo enim in poſterum, ne in peccatum incidam. Rogabatq; ut reuerteretur tantiſper, dum pacificas hoſtias pro ſe offerret. Ille ucrò qui uideret Deum non flecti, domum abit.

Samuel Saulo minatur amiſſionem regni.

Saulus ſibi peccanti ignoſci petit.

Samuel ad Dauidem regiam poteſtatem transfert. CAP. IX.

Saulus Samuelem diſcedentem apprehenſo pallio detinet.

TVm Saulus retinere eum uolens, iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs diſcedebat, ſciſſura facta eſt in ueſtimento. Cumq; propheta dixiſſet, ſic ſcindendum eius regnum, & peruenturũ ad uirum iuſtum & bonum: Deum enim in propoſito manere, neque ſimilem eſſe homini natura mutabili. Saulus fatebatur Deum ſibi meritò infenſum, ſed factum infectum fieri non poſſe. Rogabatque ſaltem hoc honoris ſibi haberet, ut Deum ſimul in præſentia populi adoraret. Fecit ei hãc gratiam Samuel, & unà cum illo adoratum iuit. Poſt hæc adductus eſt ad eum Agagus rex Amalecitarum, qui cùm, O mortem amaram, exclamaſſet, audiuit à propheta: Quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæſis earum filijs lamenta & luctum attuliſti, ita æquum eſt ut ipſe matri tuæ moriẽs mœſticiam afferas. iuſſitq; eum ibidem in Galgalis interfici: ipſe uerò reuerſus eſt Ramatham. SAVLVS uerò tum demum ſentiens in quæ mala offenſo Deo perueniſſet, ad Gaba regiam proficiſcitur, quod nomẽ collem ſignificat: nec poſt illam diem unquam in prophetæ cõſpectum uenit. Samueli uerò uicem eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit, & aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium, & ex eius filijs eum ungere, quem ipſe indicaſſet regem futurum. Cumq; propheta diceret uereri ſe, ne ſi Saulus hoc ſenſiſſet, uel per inſidias, uel etiam aperta ui periciem ſibi moliretur, iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum peruenit. Eò loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt, quærẽtibusq; aduentus cauſam, ſacrificatum ſe ueniſſe dixit. Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas unà cum filijs conuocat: uiſóq; natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, cõijciebat inde hunc eſſe regnaturũ. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidẽtiam. Percontanti .n. an hunc iuuenem ungere deberet, quem ipſe admiratus, dignum regno ducebat: reſponſum eſt, nõ eadẽ ſpectare Deum quæ homines: Tu, inquit, uiſa iuuenis pulchritudine, dignum principatu exiſtimas: apud me uerò non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum, ſed animi uirtutis: & eum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietateq; ac iuſticia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: moxq; & alij quinque adfuerunt. Horum nomina ſecundũ ætatis ordinem ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Aſamus. His quoq; uiſis, qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum, quiſnam ex his eligendus eſſet: & audito quòd nullus, ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente, eſſe etiam unum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet ut confeſtim uocetur: non enim licitũ eſſe abſq; illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre uenit, puer colore flauus, & martium quiddam tuens, alioqui liberali ſpecie: tum propheta ipſe ſecum ſubmiſſa uoce: Hic eſt, inquit, quem regnare Deo uiſum eſt. & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps Ieſſæum cum reliquis filijs. Depromit deinde, Dauide ſpectante, ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita uelle ut regnum in populum obtineat: præcipitque ut iuſticiam colat, & operam det ne à mandatis Dei diſcedat. Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam uniuerſam illuſtre nomen conſequuturam. Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper uictorem rediturum, inſignemque inde gloriam tam ſibi paraturum, quàm poſteris relicturum. Poſt hæc mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimulq; numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat. Quo factum eſt ut hic concepto diuino ſpiritu prophetare inciperet, Saulus uerò in morbum dæmoniacum incideret, ita ut præfocari ac ſtrangulari uideretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm ſi quis peritus excantator adhiberetur, monueruntq; ubique inquirendum: qui quoties rex à dæmone

X. 1. Reg. 16.

Gaba quid denotet.

Samuel ad Dauidem in regẽ ungẽdum mittitur.

Deus non corporis, ſed animi dotes intuetur.

Dauid ungitur.

A Saulo migrat numen ad Dauidem.

Saulus dæmoniacus.

A mone agitaretur, stans ad caput eius uoce ac fidibus sacros hymnos caneret. Cumq; Saulus sine mora queri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema uidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestã institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidem à gregibus: nunciantq; patri, regem audita adolescentis tam forma quàm uirtute, cupere ipsum uidere. Paruit Iessæus, simulque munera per filium regi misit. Cumq; uenisset, confestim à rege læto fit armiger in magno apud eum precio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, unicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mentem reducebat. Iussit igitur per nuncios Iessæo, ut filium apud regem degere pateretur, quandoquidem eius præsen
B tia delectaretur. Et ille Saulo id non denegans, filium ab eo retineri permisit.

Dauidis enco-mium.

Dauid in satelli-tium Sauli elegi-tur.

Saulus Dauidis cantu ad men-tem sanam redu-catur.

Expeditio noua Palestinorum contra Hebræos. CAP. X.

XI.

1. Reg. 17.

Liquantò autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israëlitis inferant, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, ut prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israëlitarum Palæstini se conferrent, ualle quadam inter utrosq; intercedente: In hanc è castris gentium descendit Gittæus Goliathus, uir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos uno palmo superabat, uastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinq; millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. pregrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcen-
C torum siclorũ ferro cuspidata. n. ponè sequebatur armatorũ phalanx. Hic cùm inter utrãq; aciẽ constitisset, immani uoce tublata: Quid opus est, inquit, Hebrei ancipitẽ Martis aleam uos subire? Date mihi aduersariũ, & duorũ periculo decernatur, penes utros futura sit uictoria: ut quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiãt. præstat enim unum aliquem, quàm totũ exercitum, in periculũ adducere. Hæc locutus retrò ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens, eisdem uerbis est usus: atque ita per quadraginta dies prouocare hostẽ prædictis conditionibus nõ destitit, stupẽte Saulo cum uniuerso exercitu: qui prodibãt quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus alijs eius filijs, qui tum
D signa regia sequebãtur, isq; ad gregũ curam intermissam se receperat. Sed haud multo pòst missus à patre uenit in castra, uisurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne unũ quidem esse inter Hebræos, qui in singulare certamen descẽdere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisq; Palęstini cõuicijs grauiter commotus, fratribus se paratũ dixit ut hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerũ supra quàm ętatem eius deceat ferocientem, iubetq; ut ad patrem ac greges reuertatur. Reuertitus est Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi nõ deesse animũ ad singularem pugnã, ita ut celeriter ad regem de hoc sit
E perlatum. quare accitus & iussus quid uellet dicere: Non est, inquit, rex cur abijciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiã eius compescam, & elatũ ac ferociẽtem prosternam, & ex terribili deridendũ reddam: tantóq; erit tua simul & tuorũ illustrior gloria, quòd à puero, nõn à uiro bellandi perito, deuictus uidebitur. Saulo ucrò admirante generosum eius animũ, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ętati committere: Non est, inquit, quòd dubites. nam hęc Deo fretus polliceor, cuius fauorẽ expertus sum. Quùm .n. paternos greges pascerem, raptũ agnũ ex ore leonis recepi, ipsamq; feram in me impetũ uertẽtem cauda correptam soloq; afflictam occidi: neq; mitiùs tractaui ursum greges inuadentem: & hanc quoq; beluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atq; homines conuicia euomat, nõ patietur cœleste numẽ impunè hoc illũ auferre, sed meis eũ manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia pueri, ut rex omnia fausta precatus ad pugnã eum mitteret, instructũ priùs thorace regio, simulq; ense ac galea. Tum Dauid qui ar-
F mis gestãdis nõ assueuerat, grauari se his magis quàm muniri sentiens: Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare eũ es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnã capessere. & cum dicto arma deponit, baculumq; tantùm assumit: & coniectis in peram quinq; lapidibus de torrente, funda dextram armatus in hostem uadit. Hũc apparatum postquam uidit hostis, adeò contempsit, ut per ludibrium percontaretur, num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret? Imò cane uiliorem, re-

Dauid patri re-mittitur.

Dauid Saulo di-cit se cum Goli-atho congressu-rum.

Dauid, armis Sauli sepositis, baculo, lapidib⁹ & funda instru-ctus, hostem ag-greditur.

Dauid ab hoste risui exponitur.

Dauidis & Goliathi colloquiũ.

ſpondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, mi natus eſt ſe cadauer eius fruſtatim feris alitibusque pabulo ſparſurum. Tum Dauid: Tu me inuadis haſta tua confiſus, ac thorace & gladio: mihi uerò pro armatura Deus eſt, qui te ac ueſtrum omnem exercitum noſtris manibus deleturus eſt. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui ſimilibus laniandum relinquam: & diſcent omnes, quòd Deus curam Hebræorum habet, eiusque prouidentia uires nobis ſimul atque arma ſuggerit: ſicut contrà ubi eius fauor deeſt, nullus apparatus prodeſt. Interim Palæſtinus armis grauior quàm ut procurrere poſſet, magnis paſſibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur. A

Dauidis armatura præcipua & fortiſſima.

Sine Dei numine, nihil fit in homine.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, ſequutaq; Palæſtinorum clades. CAP. XI.

Dauid Goliathũ interficit.

VIc adoleſcens occurrit, occultum adiutorem Deum ſecum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc ſelectum à torrente unum lapidem, funda rotatum tanta ui in aduerſam hoſtis frontem infligit, ut ad cerebrum uſque penetrauerit: quo ictu ſopitus Goliathus, in faciem eſt proſtratus. Accurrit uictor, & quòd ipſe inermis eſſet, ſuo ſibi gladio hoſtem obtruncat: tantumque in eo momenti fuit, ut ueſtigiò Palæſtini terga uerterent. Videntes enim præſtantiſſimum ex ſuis iacere, nullam amplius ſpem ſupereſſe rati, turpi ac ignominioſa fuga periculo ſe eximere conabantur. Tum Saulus & uniuerſus Hebræorum exercitus ſublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot aſſequi poterant cædentes, uſque ad Gittæ fines ac portas Aſcalonis perſequuntur. Ceciderunt que Palæſtinorum triginta millia, & duplo plures ſunt uulnerati. Saulus uerò à perſequendo reuerſus caſtra hoſtium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in ſuum tentorium reportauit, & gladium eius Deo conſecrauit. Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odiſſe, hac potiſſimùm occaſione. Cùm enim uictor cum exercitu reuerteretur, honoris cauſa obuiam uenerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana, cum omni lætitia canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hoſtes profligaſſe: uirginum item, Dauidem decies millenos ſuſtuliſſe. Itaque audiens decuplo potiores uictoriæ partes adoleſcenti tribui, & ratus poſt tam glorioſum teſtimonium nihil ei ſupereſſe ſperandum niſi regnum, ſuſpectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa ſe uerſari, ex ſatellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm ſuæ ſecuritati conſultum uolens, ut ſæpe hoſtibus obiectum aliquis caſus è medio tolleret. Dauid autem nuſquam diuina ope deſtitutus, quocunque mitteretur rem feliciter gerebat: ut ob eximiam fortitudinem non ſolùm apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia uirgo amore eius caperetur, ita ut ne patrem quidem lateret. Nactum igitur ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitij cauſam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, ſi mihi ſexcenta hoſtium capita attulerit. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonum erit & commodum. ſic enim mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium eſſet affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis parua res uidetur, generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeijs ortus ſim natalibus. Quo renunciato, Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim uendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine alijsque uirtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptijs filiæ non aurum aut argentum, quod è paternis ædibus afferat, ſed ultionem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis uirorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non uulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium uiri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis, Dauid putans ſeriò à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus, neque expendens negotij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hic quoq; ut in cæteris propitium numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim multis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum uictoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens:

Palæſtini Goliatho trucidato terga uertunt.

Palæſtinorũ cæſorum numerus.

1. Reg. 18. Saulus in Dauidem odium concipit.

Dauid è ſatellite tribunus efficitur; &

à Sauli filia adamatur, illi promiſſa.

1. Regum 18. Saulus Dauidi mortem callidè molitur.

Dauid imperata exequens regia, ſexcenta capita abſciſſa regi tradit; at Biblia habent 200. præputia. 1. Reg. 18.

B

C

D

E

F

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. CAP. XII.

SAulus autem non ualens tergiuersari, quòd turpe duceret uel mentiri, uel prætextu affinitatis insidias & pernicièm per mandata tam periculosa uiro forti strũxisse uideri, collocat ei filiã nomine Melcham. NEC tamen hęc necessitudo animum regis immutauit. Videṡ enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc existimauit uel regno suo uel uitæ: & cum curum esset, uel de alterutrò periclitari, tollere hominem decreuit: eiusque necis Ionatham filium cum domesticorum fidissimis ministros esse uoluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quòd non solùm amare talem iuuenem desiuisset, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum uirtute hominis motus, arcanam patris uoluntatem ei hunciat: simulque consulit, ut saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem usquã appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem injiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Non esse enim idoneam, cur optimè & de repub. & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiãsi grauissimè peccatum esset, oportere hòc pristinis eius meritis donari, post colloquium autem certiorem te de patris animo faciã. Parum bono consilio Dauid, seque è conspectu regis subtraxit.

1. Reg. 19. *Dauid Sauli filiam ducit in matrimonium.* XII. *Ruffin. Michol. Dauidem Saulis tollere decreuit. Ionathas Dauidi patris animũ indicat.*

Dauidis abitus.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus. CAP. XIII.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac gaudentem eum offendisset, cœpit de Dauide uerba facere. Pater, inquit, quánam in re uel magna, uel parua, læsus iubes interfici uirum, qui tantum momentum ad salutem nostrã attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quique à quadraginta dierum ignominia populum Hebræum uindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit: quo magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob uirtutem, sed etiam ob necessitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet, quæ priùs uiduitatem, quàm coniugij fructus, experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néue sæuias in uirum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè uexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in hostes uindicauit. Indecorum enim fuerit horum obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se uelle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Daui di indicat mollitũ patrem iam ei esse pacatum: reductumq; in aulam patri reconciliat, ut solita officia circa eum, quemadmodum antè, obiret.

Ionathas patrẽ Dauidi reconciliat, rerum præclarè gestarũ & uirtutum Dauidicarum commẽmoratione.

Ionathas Dauidi patrem pacatum nunciat.

Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus, bis tamen in potestatem suam redactum non interfecit. CAP. XIIII.

PER idem tempus Palæstinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuique uictor magna eorum strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo ut sperabat, utque post rem feliciter administratam excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatem periculosam sibi fore existimabat. Cumq; rursum intẽperiẽs, ut antè, agitaretur, accitũ in cubiculũ, in quo decũbebat, spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incãtare: & illo iussa exequente spiculum in eum iaculatus est. Quod cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibiq; per totam eam diem mansit. Noctu uerò misit rex, qui usque ad auroram ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, ut in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius uxor & regis filia, ubi patris uoluntatem cognouit, adit maritum, quanto is in periculo esset, ipsaque unà cum eo renuncians, quo sine uiuere nec uellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hic deprehendat, aut nunquam posthac te uidebit: sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat: alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanq; ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptũ subiecit: diluculoq; uenientib. quos pater ad Dauidẽ miserat, ostendit lectũ opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri uiderent, maritũ ægrũ anhelare persuasit, addẽs totã noctẽ inquietam eum exegisse. Quod ubi renunciatũ est regi, ea nocte in aduersam ualetudinẽ incidisse, iubet sic, ut erat, cũ afferri. omninò. n. illi moriendũ esse. qui cũ reuersi ac retecto cubili artẽ muliebrẽ deprehẽdissẽt, rẽ totã ad regẽ deferũt. & cũ pater expostularet, q̃ inimicũ sibi eripuisset, seq; decepisset, excusationẽ ueri similẽ cõmenta est. Ait illũ mortẽ, sibi ni parêret ac adiutaret cõminatũ: itaque

Dauid Palæstinos belli redintegrantes uincit. 1. Reg. 19. uers. 8.

Dauid Sauli spiculum euadit.

Melcha, quanto in uitæ discrimine Dauid uersetur, indicat.

Melcha Dauidi uirum suum nocte dimittit. 1. Reg. 19. uersu 11. 12.

Melchæ astutia.

itaque uenia ſe dignam quæ hoc non ſponte fecerit, ſed neceſſitate compulſa. debere enim A
illi chariorem eſſe uitam filiæ, quàm inimici interitum. atq; ita ueniam conſequitur. Dauid
Dauid ad Samuelem ſe recipit, cui acta ſingula recenſet. autem fuga elapſus peruenit ad prophetã Samuelẽ in Ramatha: eiq; rem omnem quo erga
ſe animo rex eſſet indicat, & q minimũ abfuerit quin ſpiculo ab eo traiectus fuerit: idq; cum
neq; regẽ ulla in re læſiſſet, neq; in bello ſegniter aut improuidè ſe geſſiſſet, ſed fauente Deo
cuncta ex ſententia confeciſſet. atqui hoc ipſum erat quod Saulum ad inuidiã ac odiũ magis
excitaret. Propheta uerò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidẽ ad quendã locum
deducit, cui nomen Galbaath: ibiq; aliquandiu cum eo habitauit. Vt uerò nunciatum eſt re
gi Dauidẽ apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehenſum ad ſe pertrahãt.
Sauli ſatellites uaticinari incipiunt. Qui poſtquam ad Samuelem uenerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxq; eo-
dem ſpiritu afflati, & ipſi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem B
Saulus uaticinatur. comprehenſuros. quibus cum idem quod prioribus accidiſſet, rurſum alios mittit. Cumq;
tertij quoque prophetico ſpiritu correpti eſſent: tandẽ iræ impotens ipſe eò properat. iamq;
Dauid Ionathã adit. non longè ab eo loco remotus, priùs quàm in conſpectum Samuelis ueniret, eius opera & i-
1. Reg. 20. ſe prophetam agere incœpit. Cumque ad deſtinatũ locum peruenisſet, alienatus à mente,
abiectoque ueſtitu, nudus per diem ac noctẽ in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulo
pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidijs conquerens, quòd ſe nihil ta-
Ionathas patrẽ excuſans, iuramẽtum præſtat. le meritũ opprimere cuperet. Ille uerò rogabat ne uel ipſe hoc temerè ſuſpicaretur, uel alijs
fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali
patrem contra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſi-
lio nihil agere ſoleat. Contrà, Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe uera dicere: obteſtabaturq; C
ut mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius uerbis tanquam uanis
tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum uel uiderit uel audiuerit. Nam patrem ta
lia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolentiam
quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt, quánam
Ionathæ beneuolentia Dauidi cognita. in re poſſet illi gratificari? Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi uelis, & gratificari cu-
Saulus ſolenniter conuiuatur. pias. Cras erit prima luna, & ſolenne regis conuiuium, cui me quoq; adhibere ſolet. quare ſi
ita uidetur, extra urbem in agro clàm te præſtolabor: tu uerò cum requiſiuerit me, dic profe-
ctum in patriam Bethleema, ut interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo
factum. Quòd ſi, ut mos eſt de amicis, dixerit, fœliciter profectus ſit, ſcito illum nihil hoſtile
aduerſum me in pectore coquere: ſin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me D
animi argumentum. indicabisque mihi rem, ita ut præſenti mea calamitate mutuaque no-
ſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta Dominus cum ſeruo tuo uoluiſti
inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſ
Ionathas uerbis Dauidicis parũ commotus, iurat ſe poſtulata exequaturum. ſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hęc ultima uerba grauiter ferens Ionathas, facturum
ſe poſtulata promiſit, & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehẽderit, indicaturum, &
quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub dium iureiurando confirmat, nihil ſe non tẽtatũ-
Præſentia Dei. rum quod ad ſalutẽ ipſius pertineat. Deus, inquit hic, quem multum & ubiq; fuſum uides,
quiq; priuſquam eloquar mentem meã nouit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, quodq; non
priùs patris uoluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij
aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim E
Deus omniſcius, & omnipotens. tibi ſignificabo. Nouit hic Deus, quòd ipſum tibi perpetuò propitiũ precor, quemadmodũ
& nunc facit, & poſthac facturus eſt: & ſiue pater meus, ſiue ego tibi aduerſer, tu attamẽ ope
Ionathas Dauidi ſuos liberos commendat ſeruandos. illius, nunquã non uictor euades. Tu uerò memor eſto huius noſtri affectus, & ſi me perire
cõtingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiã in illos collòca. Poſt hoc iuſiurandũ Da-
uidẽ dimittit, iuſſum in certũ agri locũ ſecedere, in quo ſe exercere ſolebat. cognito. n. patris
animo uenturũ ſe illuc unà cum puero: Et ſi, inquit, emiſſis tribus ad ſcopũ iaculis, collecta
puerũ referre iuſſero: iacere. n. ante ipſum: ſcito nihil triſte à patre timendũ. quòd ſi contra-
riũ me dicere audieris, regem quoq; contrario modo affectũ exiſtima. utcunq; tamen cecide
rit, ego dabo operã, ne quid tibi ſecùs, quàm uelimus, accidat. Tu cùm lætiora tempora uene F
rint, fac memor ſis horum, & liberos meos cõmendatos habeto. His Ionathæ promiſſionibus confirmatus Dauid ad conſtitutũ locum proficiſcitur. Sequenti uerò die qua fuit nouilunij, rex de more luſtratus ad cœnam uenit. cumq; filius Ionathas dexter illi accũberet, alterumq; latus Abenares exercitus imperator clauderet, uidens Dauidis locũ uacuum tacuit, ſuſpicatus eum ideò abeſſe, quòd à congreſſu uxoris non eſſet purus. ſed cũ ne poſtridie quidem audiret, ſciſcitatus eſt ex filio, qua de cauſa neq; tũc, neq; heſterna die adfuiſſet ſolẽnibus

repulſis

epulis Ieſſæi filius. Reſpondit ille, profectum in patriam, ad ſolennem tribus eius feſtiuitatem, commeatu à ſe impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & ſi tibi idē uidetur, ibo. noſti enim quanta beneuolentia hominem proſequar. Hic iam non amplius odium ſuum Saulus apud filium diſſimulare potuit, & cuidenter patuit, quàm infeſto eſſet in Dauidem animo. Iurgio enim adortus filiū, deſertorem cum patris ac hoſtem appellauit, ſociumq; & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum reſpectu cum inimicis conſpiret & non poſſit induci, ut credat nunquam ſecurè regnaturos incolumi Dauide. ſimulq; iubet, ut hominem accerſat daturum debitum ſupplicium. Cumq; filius quereret, ob quam culpam eum capite plectere uellet, non iam intra uerba iram continens exiliit, & rapto ſpiculo impetum in filium fecit: perpetraſſetq; impiū facinus, ni intercurſu amicorum fuiſſet cohibitus, atq; ita manifeſtè malignū & infeſtum erga Dauidem animū apud filium prodidit, cum minimū abfuerit quin ſuis ipſum manibus propter illū perimeret. Ac tum quidem regius filius è cōuiuio profugus, oblitus epularum, tum ſuum periculum, tum amici iam neci deſtinati uicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante urbem in agrum prætextu exercendi ſe, ſed reuerà, ut amico indicaret omnia, proceſſit. peractiſq; in iaculatione his quæ promiſerat, ablegatoq; in urbem comite puero, ſolitudinē nactus ad colloquium Dauidis uenit. qui ut primùm in conſpectum eſt datus, procumbens ad eius pedes, ſeruatorem ſuum ſalutauit. Ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam ſortem ſuam deplorabant, quæ illis ſuauiſſimā conſuetudinem inuideret, & inuitiſſimos à ſe inuicē diſtraheret, quod illis morte nihilo mitius uidebatur. ac uix tandem multis lamentis exatiati, obteſtatiq; ſe inuicem, ut mutuæ fidei meminiſſent, digrediuntur.

Saulus Ionathæ iraſcitur ob eius in Dauidem beneuolentiam.

Ionathas Dauidis innocentiam probans & defendens, ſpiculo à patre petitur,

è conuiuio profugus.

Ionathæ & Dauidis conuentus.

Dauidis à Ionatha digreſſio.

XIII.

INDE Dauid fugiens infeſtum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit: qui ſolum neque famulitio ſtipatum, neque amicis comitatum aduenille uidens, motus admiratione tantæ ſolitudinis cauſam percontatus eſt. Tum ille ſecreta mandata à rege ſe habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus eſſet. nam famulos in conſtituto loco ſibi occurrere iuſſos. Poposcit aūt ab eo uiaticū. ſic. n. & amici officium facturum, & ad præſens negocium opem collaturū. quo impetrato, armorum etiam aliquid petijt, haſtam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli ſeruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex uerò negauit ſibi eſſe quicquam armorum, eſſe tamen ibi Goliathi gladium, quem ipſe occiſo Palæſtino Deo conſecraſſet. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæſtinorum, apud quam regnabat Anchus. ubi agnitus à regis miniſtris, & indicio ad regem perlato, hūc eſſe Dauidem, qui tam multa Palæſtinorum millia neci dederit: ueritus ne ab eo perimeretur, & in periculum quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem ſimulat, ita ut ore ſpumam emitteret, & alia ſigna inſaniæ præ ſe ferret, quibus morbo fidem apud Gitteenſium regem aſtrueret. qui iratus famulis, quòd mente captum hominem ad ſe adduxiſſent, iuſſit ut quam primùm ejiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euaſiſſet, in tribum Iudæ peruenit, & agens in ſpelunca quæ eſt in agro Adullamæ, miſit ad fratres, qui eos docerent, ubinam ipſe eſſet. at illi cum tota cognatione ſe ad eum contulerunt: nec non & alij multi aut obærati, aut Saulum timentes, ad eum ultrò confluxerunt, operam ſuam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiſcitur, rogatque hominem ut parentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore ſtatu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manſerunt habitis, ipſe iuſſu prophetæ relicto deſerto in tribum Iudæ ſe cum ſuis tranſtulit, & apud Sarim oppidum ſe rurſus continuit. Quod poſtquam ad Saulum delatum eſt, Dauidem cum armatorum manu eſſe conſpectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum moliturum ſuſpicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret. conuocatiſq; amicis & ducibus, & uniuerſis ſuis tribulibus ad regiā urbē Gabā ſedens in loco cui nomen Aruum, adſtante honoratiſſimo quoq;, & toto ſatellitio, ſic eos eſt affatus: Viri tribules, ſcio uos meminiſſe quantis à me affecti ſitis beneficijs, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur, num plura & maiora munera à Ieſſæi filio expecteris? Scio enim uos omnes in illum propenſiores, initio facto à Ionatha filio, qui & uobis huius ſententiæ autor eſt. Non enim me latent inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd conſilio & opibus aduerſariorum partes contra me adiuuat.

Dauid in Gittam Palæſtinorum cō fugit.

Dauid inſaniam ſimulat, metuens Anchum.

1. Reg. 22.

Dauid ad Achimelechum ſacerdotem ſe recipit.

Dauid in ſpelunca Adullamæ peruenit.

Dauid ad Moabitarum regem ſe recipit, atq;

apud Sarim ſe continet.

Saulus Dauidem timet.

Aruum.

Saulus de ſuorū fide in Dauidem expoſtulat.

Vos

Doecus Achimelechum Saulo indicat.

Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis uerba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarũ curator respondit, uidisse se Dauidem in Noba oppido, quò cum ad pontificem Achimelechum ueniisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutumque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò uolebat deductum esse. Accitus est cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorẽ armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse, quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non ut inimicum tuum, sed ut fidissimum ministrum & tribunum, & quòd maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina uoluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumerò. Cumque se diceret à te missum ad arduum negocium admodum properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quòd de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum uolui, quicquid officij in illum contuli. His uerbis Saulus fidem non habuit, quòd plus apud eum metus periculi ualeret, quàm excusatio iusta: itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio esset uiros Deo sacros ferro uiolare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit: qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, Achimelechum cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octoginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad unum habitatoribus, nullo uel ætatis uel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade unicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idq; totum secundum oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter eius filiorum scelera eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato, stirpe pontificia internecione deleta, neq; tenctã ætatẽ misera tus, neque grandæuos reueritus, insuperque quam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit, quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni uiri esse uidentur, mirumque quoddam iusticiæ studium præ se ferunt. quin & pietatem intereà colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse. omnes denique cogitationes intueri persuasum habent: sed simul atq; ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouaque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarumq; æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iusticia, cumque omnes eorum non actiones solùm, uerum etiam uoluntates in conspicuo sunt omnibus propositæ, tum maximè tãquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorũ formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium uel fauorem irrationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum uerò prorsus nullã rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primùm euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam, non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpè opprimunt, non considerantes, quàm meritò, tantumque temerarijs delationibus absque ulla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecẽtos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsosque excidio urbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrisque ministerijs orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autẽ Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum uideret: facileque suspicatum, calumniam pontifici ab eo apud regẽ struendam: ægerrimeque ferebat quòd ipse tanti mali eis occasionem præbuisset. simulque iussit,

Saulus Achimelechum ob præstitam Dauidi opem, obiurgat.

Achimelechi apologia.

Saulus sacerdotes necat.

Achimelechi uitæ finis.

Suprà lib. 5. c. 11. 1. Reg. 2. In Saulum inuectio authoris.

Ingenij humani prauitas.

Honores mutãt mores.

Inuidia pietate & iusticia superatur.

Sacerdotum interfectorum numerus.

Abiatharus ad Dauidem se confert, sacerdotum cædem manifestaturus.

A iuſſit,ut apud ſe maneret,quod nuſquam tutiores latebras inuenire poſſet.Per idem tempus cùm indicatum eſſet Dauidi Palæſtinos in Cillanorum agrum irrupiſſe, eumque populari, decreuit illos adoriri,conſulto priùs propheta,an Deus uictoriam annueret: confirmatusq; oraculo,& cum ſua cohorte hoſtem aggreſſus,magna cæde repulit, prædasque ex hoſtico egit,& Cillanis præſidio fuit,dum fruges ex areis conueherent. Reſciuit hoc Saulus. nam rei fœliciter geſtæ fama contineri non potuit, quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret,non ſine ipſius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit ſe iam rem factam habere,audiens inimicum ſe intra uniùs oppidi mœnia concluſiſſe, & diuinitùs hanc occaſionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo ut Cillam properè circumuentam tam diu premant obſidione,donec Dauidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille o-
B raculo admonitus,niſi maturè ſuis rebus conſuleret,fore ut Cillani eum Saulo dedant, relicta urbe in deſertum ſe cum quadringentis illis contulit, ibiq; collem quendam munitum inſedit,nomine Engelain. Rex autem cognito quòd Dauid non ampliùs apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit.Dauid uerò ex deſerto in Cœnam locum agri Zipheni ſe cum ſuis tranſtulit: quò etiam Ionathas regis filius præſtò fuit ſalutaturus amicum, & de futuris collocuturus.Hortabaturque eum ut bene ſperaret, néue præſentibus difficultatib.defatigatus cederet.nam regnaturum eum,& uniuerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem fœlicitates magis parari laboribus. Renouatisque fœderibus & ſancita ſub Deo teſte in omnem uitam amicitia, additisque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet,&
C in contraria tranſiret illum eo loci reliquit,metu nonnihil ac ſolicitudine leuatum: ipſe uerò domum ſuam repetijt.Zipheni uerò gratiam regis captantes,certiorem eum faciunt, Dauidem in agro ſuo morari: pollicebanturq; ſuam operã, ut in manus regis traderetur. occupatis enim Ziphenæ faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus uerò hominibus collaudatis, gratijsque actis quòd inimicum ſibi indicaſſent,breui ſe illis beneficium repoſiturum pollicitus, miſit qui quærerent Dauidem,deſertumque perſcrutarentur: dicens ſe ſecuturum. Atque ita Zipheni duces ſe regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantum declaraturi, ſed omnibus uiribus conando ut in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua & praua eorum cupiditas,quibus cum nullum periculum ex ſilentio immineret, per à-
D dulationem & auariciam uirum pium,& præter ius ad mortem quæſitum,& alioquin latêre ualentem regi ſe tradituros ſunt polliciti.Dauid enim cognita eorum malicia, ſimulque regis aduentu,relictis locorum anguſtijs in quibus tum uerſabatur euaſit ad magnam petram; quæ ſita eſt in deſerto Simonis.Nec Saulus deſtitit illum inſequi. Cognito enim inter eundum quòd ſuperatis faucibus euaſiſſet,ad alterum petræ latus peruenit: futurumque erat ut Dauid circumuentus comprehenderetur,niſi rex nuncijs reuocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditionem eius iterum irrupiſſe adferebant.Satiùs enim iudicauit hos germanos hoſtes ulciſci,agrisque ſuis quo minus uaſtarentur opem afferre,quàm ſtudio capiendi inimici, regionem illis popularidam prodere,atque ita Dauid præter omnium opinionẽ ſeruatus,ad fau-
ces agri Engadeni ſe contulit.Saulo autem poſt reiectos Palæſtinos nunciatum eſt,Dauidem
E intra fines Engadenorum agere, moxq; aſſumptis trib. armatorũ milibus ex omni exercitu ſelectis,properè eos ad locum indicatum duxit.cumque non longè abeſſet,uidet apud uiam ſpeluncam longo receſſu opacam, & in penitiore ſinu latè patentem, in qua tum fortè Dauid cum ſua cohorte delitescebat,in eamq; ſolus ad requiſita naturæ ſe inſinuauit. Animaduerſum eſt id ab uno è Dauidis comitibus: qui cùm eum moneret tempus ultionis offerre Deum,nec eſſe negligendam occaſionem tot erumnas finiendi abſciſſo Sauli capite,laciniã tantum regij pallij præſcidit: indignum ratus in propriũ dominum ſæuire, quem Deus ipſe ad imperij faſtigium electione ſua prouexerat.nec enim par eſſe, iniurijs certare cum eo qui immeritum extinguere cuperet.Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo,Dauid in apertum progreſſus regem inclamat,& cum ad agnitam uocem ſe conuertiſſet,ex more priùs adoratum ſic al-
loquitur:Quàm iniquum eſt,rex, te calumniatoribus patulas aures præbẽtem,& uaniſſimis
F hominibus fidem adhibentem, de amicis ſpectatis ſuſpicari, quos ex ipſorum factis potiùs iudicare oportebat. Calumnia enim fallit: at actiones manifeſtum beneuolentiæ ſunt argumentum: & uerbà quidem æquè falſa ac uera eſſe poſſunt,ac facta nudam mentem aſpectui ſubijciunt.Ex his igitur credere debes,me & erga te & erga tuam familiam benè eſſe animatum,non ijs fidem adhibere,qui me de ijs criminantur,quæ nec mihi unquam in mẽtem uenerunt,nec fieri poſſunt,atque ita meam uitam perſequi, & nocte atque die nihil magis

1.Reg.23. *Dauid Palæſtinos fundit.*

Saulus Dauidem in Cilla agẽtem obſidere ſtatuit.

Dauid oraculo admonitus properè diſcedit, ſimul ac

in Cœnam proficiſcitur.

Ionathas Dauidem conuenit.

Zipheni Saulo indicant, Dauidem apud ſe degere.

Dauid Saulo aduenẽte euaſit.

Saulus Dauidem perſequens, reuocatur, accepto de Palaſtinorum irruptione nũcio.

1.Reg.24.

Saulus in ſpelunca incidit in Dauidem.

Dauid laciniam pallij regij præſcidit.

Dauid inſidias ſibi inſonti fuiſſe ſtructas à rege fatetur.

quàm de mea pernicie cogitare. An non uides uaniſſimam eſſe tuam opinionem, qua perſuaſus es, me tuæ necis eſſe cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aſpicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata uindictæ tali occaſione tibi parcẽtem, quam ipſe nactus nunquam elabi è manibus ſiuiſſes? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc ueſtis laciniam. Simulque pannum protulit, qui uerbis fidem aſtrueret. Ego certè ne iuſtæ quidem ultioni indulſi, & tu iniuſtas ſimultates cõtra me exercere non uereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitque uter noſtrûm æquioribus moribus ſit prædītus. Tum Saulus demirans è quanto periculo eſſet ſeruatus, modeſtiaq; inuenis attonitus, ingemuit: ſimilemq; gemitum referente Dauide, rex ſe iuſtius gemere faſſus eſt. Tu enim, inquit, bonorũ cauſa mihi fuiſti, ego contrà tibi calamitatũ. Et hodie declaraſti te à priſcorũ æquitate nõn degenerem, qui inimicos in ſolitudine ad iniuriã expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerũt. Itaq; hodie perſuaſum habeo, regnũ tibi à Deo repoſitũ, & ſub tuũ imperium uniuerſam Hebræorum gentem conceſſuram. quamobrem poſtulo ut iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum oblitioni iniurias meas traditurum, & familiam meam ſaluam eſſe paſſurum. Pollicitus eſt id Dauid, interpoſito iureiurãdo, atque ita regem in regnum remiſit. Ipſe cum ſuis in Maſtherorum anguſtias aſcendit. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, uiri qui ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat: illuſtreque uirtutis ipſius ac ſuæ obſeruantiæ populus teſtimonium edidit: dum defuncti exequias & ſepulturam magnifico ſumptu concelebrat: & poſteaquam iuſta exoluit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus prorogat, non quaſi in publico mœrore, ſed quaſi ad unumquemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim uir ad omnem iuſticiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has uirtutes Deo longè acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis pontificis obitum primùm ſolus annis duodecim, deinde Saulo regnante annis decem & octo, cuius extremi dies in hæc, ut dixi, tempora inciderunt. In locis autem in quibus tum Dauid uerſabatur, erat Ziphenus quidam in oppido Emma, uir locuples, & multorum gregum dominus. habebat enim in paſcuis ouium tria milia, & capras mille: & ab his Dauid omnem iniuriam abſtinuit, interminatus ſuis, ne uel cupiditate uel egeſtate, uel latendi ſpe impulſi quicquam uiolarent, ſed pluris iuſticiam facerent, & Dei uoluntatem, cui nunquam placuerunt qui in alienas res manus inijcerent. in hac diſciplina ſuos continebat, putans ſe in hominem probum & ſua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus uerò (hoc erat uiro nomen) homo erat agreſtis, & malis moribus prædītus, ſed honeſtè ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è ſuis miſit ſalutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: ſimulque rogarent ut è facultatibus ſuis aliquid communicaret, cum è paſtoribus intelligere poſſit, quòd longo tempore in ſolitudine uerſati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, ut cuſtodes eorum fuiſſe potius uideri poſſint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc poſtulata homo nimis inhumanè & durè dedit reſponſum. Percontatus enim quis eſſet Dauid, ut audiuit eſſe Ieſſæi filium: Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis de eo inſolenter ac ſuperbè ſe gerunt. Quibus renunciatis, Dauid in iram accenſus quadringentis armatis aſſumptis, & ducentis ad cuſtodiam impedimentorum relictis (iam enim ſexcentorum manum coegerat) contra Nabalum proficiſcebatur, iratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe ſolum ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, tanta humanitate ab eis prouocatus, ſed etiam quòd conuicijs ſe impeteret, nulla affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam illius uxorem, uenit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolum nihil impetrauerit, ſed conuicijs etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen greges eius intactos præſtitiſſet: eamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aſinis, & uarijs xenijs in ſarcinas congeſtis, inſcio marito (nam per temulentiam ſopitus erat) ad Dauidem properat: eique in uallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum quadringentos ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare uidit, de iumento deſilijt, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt, ne uerbis Nabalis moueretur, qui reuerà eſſet id quod uocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua uocatur inſipiens. Excuſabatque ſe eos non uidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da ueniam mihi, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtat, quominus humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe

Saulus ſuam iniquitatem, Dauidis autem innocentiam & modeſtiã agnoſcit.

Samuelis mors. 1. Reg. 25. uerſ. 1.

Dauid Nabali gregibus parcit.

Dauid à Nabalo cibaria petit.

Nabal Dauidem repudiat.

Abigæa Nabali uxor Dauidem placat.

Nabali ſignificatio.

A ipſe pro te pœnas ab improbis exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet in fortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu uerò propitiùs hæc mea munuſcula admitte, & iram qua in maritum meum inque eius familiam es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum qui regnaturus eſt. Ille uerò muneribus acceptis, Profectò, inquit, Dei uoluntate ad nos hodie ueniſti: alioqui craſtinam diem non uidiſſes. Iuraui enim, me hac nocte domum ueſtram ſubuerſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meosque contumelioſi. nunc uerò Deus tibi in mentem immiſit, ut maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te ueniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus, mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit

B maritum cum æqualibus compotantem, iamque uino grauem, ideoque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. Sequenti uerò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum cõiecit, ut toto corpore ſideratus decima pòſt die mortẽ obiret. Quod ubi Dauidi relatũ eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & ultioni ſubiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat. Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum uindictam Dei poſſe euadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt repẽdi. Moxque miſſis ad uxorem eius nuncijs, acciuit eam in legitimum thorum coniugem ſibi inducturus. quæ præfata priùs ſe indignam ut uel pedes eius contingeret, cum omni tamen ſuo paratu uenit: & ei nupſit, hunc honorẽ ab eo conſecuta tum propter modeſtiã bonosq; mores, tum propter eximiam formę gratiam. Habebat autem Dauid & antè coniugẽ, ex Abe

C ſaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam priùs Dauidi nuptam pater Liſo Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Poſteà Ziphenorum quidam renunciarunt Saulo, Dauidem rurſum in eorum regione eſſe, & ſi uelit adiutare, poſſe eum comprehendi. at ille cum tribus milibus militum cò proficiſcitur: & ſuperueniente nocte caſtrametatus eſt in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra ſe cum armis ueniret, ſpeculatoribus miſſis iuſſit ut ſe certiorem facerent, quonam uſque proceſſiſſet. Cumq; audiſſet eum eſſe apud Sicellã, noctu ignaris ſuis omnibus, duob. tantùm comitatus, Abiſæo ſororis ſuæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in caſtra hoſtium penetrat. Dormienteq; Saulo, & circum eum ſatellitio, ſimulque imperatore copiarum Abenero, in tentorium re-

D gium inſinuatus, neque regem agnito eius cubili ex ſpiculo interficere ſuſtinuit, neque Abiſæum accenſum ad facinus permiſit: ſed cohibuit admonitum nefas eſſe, regem diuino ſuffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim eſſe in eum uindicare, qui regnum dediſſet: utque aliquod ſignum eſſet, quòd nactus poteſtatem regis opprimendi, non eſſet ea uſus, ablato ſpiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile ſita erant, nemine ſentiẽte caſtra exiuit, intrepidè & quaſi per ociũ inter ſopitos uerſatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. tranſgreſſusque torrentem, & conſcenſo montis uertice unde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è ſomno eos excitat. & cum imperator nominatim appellatus ſcitaretur quiſnam eſſet qui ſe uocaret, ſic reſpondit: Dauid ego ſum Ieſſæi filius, à uobis profugus. Sed quî fit ut tu uir tantus & inter a-

E micos regios maximè honoratus, tam negligenter Domini corpus cuſtodias, ut dormire magis, quàm curam ſalutis eius gerere? Capitalem enim culpam admiſiſtis, qui paulo antè quoſdam è noſtris clàm in caſtra regia ſubrepentes non ſenſiſtis. Vide igitur quónam deuenerit ſpiculum regium, & aquæ lechytus: & diſce quantum flagitium clam uobis ſit commiſſum. Saulus autem agnita Dauidis uoce, & cognito quòd adeptus eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen interfeciſſet, cùm id iure ſuo facere potuiſſet, gratias ſe illi habere pro ſalute conceſſa profeſſus eſt. hortabaturque ut bono eſſet animo, nihilque mali in poſterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non ſibijpſi ſalutem ſuam chariorem eſſe quàm Dauidi. Se enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectatæ

F per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum, amicorumque conſuetudine orbatum perſequi non deſiſtere, illum uerò pro hoſtili inſectatione ſalutem ſibi reponere. Tum Dauid iuſſit ut mitteret qui & ſpiculum & lecythum reportarent, hoc atteſtatus, quòd Deus futurus eſſet utriuſque naturæ & morum ac geſtorum iudex, cui notum eſſet, quòd ea quoque die peperciſſet inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emiſſus; retrò in regiam ſe recepit. Cæterùm Dauid ueritus ne, ſi diutiùs in eis locis hæreret, tandem

Virtutes regiæ præcipuæ erga ſubditos exercendæ.

Nabalo ignoſcitur.

Nabali mors.

Prouidentiæ & iuſticiæ diuinæ exemplum.

Dauid Abigæã ducit in matrimonium.

Melcha priùs Dauidi elocata, Liſo nubit. 2. Reg. 26.

Dauid noctu in caſtra deſcendit ad Saulum, &

eius ſpiculum unà cum lecytho aquali abſtulit.

Dauid conſcenſo montis uertice Abenerũ è ſomno nocturno clamore excitat, quem negligentiæ & ſomnolentiæ ninuæ arguit.

Dauid innocentiam declarat ſuam. 1. Reg. 27.

A. M. 2889. Ant. Chr. nat. 1082.

comprehenderetur, consultiùs putauit in Palæstinam ascendere, & illic degere: quòd cùm cæteris quoque uisum esset, unà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit regem Gittæ, unius è quinque eius gentis ciuitatibus ubi domicilio accepto à rege cum duabus uxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem cautior factus, posthac destitit contra eum aut proficisci, aut militem mittere, uidens id sibi iam bis malè cessisse, minimumque abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in urbe Gitta manere, sed petijt à rege ut ad pristinam erga se hospitalitatē hoc quoque adijceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus uideatur. Annuit eius precibus rex, & uicum quendam, nomine Sicellam, ei donauit, quam Dauid postea regnum adeptus adeò dilexit, ut suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse uoluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. Totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam uixit, fuerunt menses quatuor, additis uiginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis uicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abstrahebat, ueritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad regem solebat. quo percontante unde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, regi facilè persuasit ut crederet, quod uerum esse uehementer cupiebat. sperabat enim Dauidem, si hostiliter gentem propriam tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. ET parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis socijs die ad conueniendum in Rengam, ubi collectum exercitum in hostem ducturi erant: & Anchus inter cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalitatis gratiæ, rex contrà quo magis eum sibi deuinciret, promisit se cum re bene gesta in summo apud se honore habiturū, & satellitio suo præpositurum.

Dauid ad Anchum Gittæ regem se confert.

Saulus repugnare Dauidi desistit.

Dauidi locū habitationis sibi attribui petenti Sicella uicus conceditur.

Dauid Saritas & Amalecitas excursionibus infestat.

XIIII.

1. Reg. 28. *Palæstini bellum in Hebræos parant.*

Dauid ab Ancho euocatur.

Hebræi à Palæstinis magno prælio uincuntur, in quo Saulus rex unà cum filijs pugnans occubuit. CAP. XV.

A. M. 2890. Ant. Chr. nat. 1081.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & uentriloquos ac ariolos cæterosq; similis uanitatis homines ciecerat, solis propheris retentis: cumque audisset Palæstinos Sonnam usq; urbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copijs illuc occurrit: & iuxta montem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. Vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputātem hostilem exercitū uiribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculū Dei cōfugit euentum prælij sciscitans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum despōdit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus auxiliatricem manum subtraheret. quæri nihil ominus imperat mulierculam quampiam uentriloquam, & manes elicere callentem, quo uel sic rerum euentum prænosceret. Nam uentriloquorū genus euocatis defunctorum animabus per eas futura sciscitantibus prædicunt. Cumque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset, esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptisque duobus fidissimis famulis Endorum ad mulierē proficiscitur: rogatque eam ut diuinet, educatq; ad superos animā uiri cuius ipse uoluerit. Illa aūt repugnante, & negante se edictū regis contemptura, qui hoc diuinaculorū genus à suo regno exegerit, & obtestante ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi strueret, quo deprehensa uetitas artes attracta ad supplicium raperetur: iurauit neminem hoc rescisturum, neq; se responsum cum alijs communicaturum, sed fore eam extra omne periculum. Vt uerò iureiurando persuasa est nō timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cum nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conspectum ueniente, mulier specie uiri diuina & ueneranda perterrita ac stupefacta, uersa ad regem: Nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente, & rogante trepidationis causam, ait se uidere ascendentem uirum diuina quadam specie præditum. Percontante deinde qua effigie quóue habitu esset ac ætate, ait senem esse uenerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante, quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit: necessitate se huc adactum conquestus est. Imminere enim grauem hostium exercitū, & se inopem esse consilij destitutum à Deo, neque per uates, neque per somniorum uisiones futura præsignare dignante: quapropter ad eum se confugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel uerò adesse iam regi extremum uitæ

1. Reg. 28. *Ariolorum electio.*

Saulus oraculum Dei consulit.

Saulus sagam adit ad consulendum.

Saulus Samuelē prophetam sibi in uitam reuocari iubet.

Sauli querela Samueli refertur.

A uitæ diem præuidens, ſuperuacaneum reſpondit ex ipſo futura ſcitari, cum à Deo deſtitutũ ſe agnoſcat. Audi tamen, inquit, in fatis eſſe ut Dauid aſſumpta regia dignitate bellum ex ſententia conficiat. tu uerò & principatum & uitam ſimul amittas, eo quòd in bello quod contra Amalecitas geſſiſti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum uiuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoſte profligandum, & te unà cum filijs in prælio lapſum cras mecum futurum. His auditis, Saulus obmutuit præ mœſticia, & in humum collapſus eſt, ſiue ob ſubitaneam triſticiã uiribus deficientibus, ſiue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo curare neglexiſſet. tandem cùm ægrè ad ſeipſum rediſſet, mulier urgebat eum ut cibum ſumeret, hanc gratiam ab ipſo repoſcens officij quòd per interdictas artes non ſine ſuo periculo poſcenti præſtiterat, priuſquam ſciret hunc

B ipſum eſſe qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantũ repoſcebat, ut menſa appoſita uires re foueret, quo ad exercitum redire ualeret. reſiſtentem uerò & cibum omnem præ deſperatione auerſari pergentẽ, adegit improbis precib. ut aſſentiretur. Cumq; unicũ haberet uitulum domi à ſe educatum mulier quotidianis operis uictum ſibi parans, & nihil præterea poſſidens, hoc mactato carnes coctas ipſi & famulis appoſuit. Saulus uerò eadem nocte in caſtra eſt reuerſus. Mirari ſuccurrit hoc loco, mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametſi à rege artem exercere uetita qua uictum parare aſſueuerat, hominem nunquam antè uiſum, immemor totam alendi ſe rationem per hunc ſibi ademptam, non auerſata eſt ut hoſpitem & ignotum, ſed commiſerata & conſolata ad faſtiditum cibum ſumendum adhortata eſt: & quod ſolum mulieri pauperi ſuperfuit, promptè ac libenti animo appoſuit,

C nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captans, quæ iamiam moriturum præſciebat: cum tamen homines natura ita comparati ſimus, ut tum demum officioſos eſſe libeat, quando aut pro meritis gratia eſt rependenda, aut ipſi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repoſiturum ſperamus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, oſtendens nihil eſſe potius quàm in neceſſitate conſtitutos ſubleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quòd Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixiſſe ſufficiat.

Nunc aliam quandam admonitionem ſcriptis meis iuuat inſerere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè uiris eximijs, & ad gloriam natis incitamento futuram ad uirtutem: quandoquidem hæc ſola in ſempiterna memoria ſui cultores collocare ualens,

D magnum calcar ad honeſta ſtudia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magiſtratibus debet ſubdere, ut contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria ſubire ac ſuſtinere ſubterfugiant. Quod ut faciam, opportunè Sauli Hebræorum regis illuſtre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu ſuo præmonitus à propheta, noluit tamen eum uitare, & ob uitæ cupiditatem exercitum hoſti prodere, atq; hoc modo regiam maieſtatem dehoneſtare: ſed cum liberis totaque familia periculo ſe obijciens, pulchrũ exiſtimauit in prælio p ſuo ſubditis imperio pugnando cadere, & bonos filios in eiuſdem laudis ſocietatem aſſumere, potius quàm ſuperſtites relinquere, incertum quales nam futuros. Sic enim exiſtimauit, loco poſteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam ſibi futuram. Quamobrem hic mihi uerè iuſtus & fortis ac prudens fuiſſe uidetur, & ſi

E quis huic ſimilis fuit aut futurus eſt, huic uirtutis teſtimonium ab omnibus reddi æquum cenſeo. Nam illos qui cum certa uictoriæ incolumitatisque ſpe bellum aggrediuntur, poſteaquam magnificum aliquid geſſerint, non cenſeo meritò fortitudinis titulis inſigniri ab hiſtoricis alijsque ſcriptoribus. Sed quamuis & illis ſua laus debeatur, ſoli tamen generoſi ac fortes periculorumque contemptores iure dici poſſunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni eſt communem martis aleam ſubire, & inter ſpem ac metum fluctuando, ſi fortuna affulſerit, fauore eius uti? contrà nihil lætum ſperantem, & præſcium quod neceſſe ſit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculſo animo fato minanti occurrere, id uerò generoſi & fortis uiri facinus ego cenſeo. Hæc eſt Sauli noſtri laus, qui exemplo eſt omnibus uerę gloriæ amatoribus, ut ſi honeſti apud poſteros nominis rationem habent, idẽ ſibi ſi quan

F do uſus ueniat, proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ ſublimitatem adeò non licet eſſe malis in ſubditos, ut turpe ſit etiam mediocritatem bonitatis non excedere. Poſſem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generoſitate dicere, uerùm ne uidear ineptè eum laudare, eò unde digreſſi ſumus reuertar. Palæſtinis, ut dixi, caſtra mutatis, & copias ſecundũ gentes & regna & ſatrapias recenſentibus, nouiſſimus tranſijt cum ſuo milite rex Anchus, quem ſecutus eſt Dauid cum ſexcentorum cohorte: quem ubi uiderunt Pa-

Samuelis manes Saulo exitium prædicunt.

Saulus uiribus deficientibus cel lapſus.

Authoris digreſſio in laudem humanitatis ſagæ.

Sauli laudes.

1. Reg. 29.

Palæſtini Dauidis opem repudiant, ab Ancho adducti.

læstinorum duces, percontabantur regem undenam uenirent Hebræi, aut à quo uocati? Is A
respondit, Dauidem iram Domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc ut gratiam hospiti referat, utque de Saulo uindictã sumat, in auxiliũ uenisse. At illis nõ probabatur, quòd hostem in auxiliũ acciuisset: suadebantq; ut eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferret. Facilè enim habiturum occasionem reconciliandi se Domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidemque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem uir-

Anchus Dauidẽ remittit Sicellã.

ginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: moxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac uirtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cæteris ducibus hoc nõ probatur. quare cras agrum quem tibi donaui repete, nihil de uoluntate nostra dubitans: & illic B
esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socij præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædaque tam inde quàm ex uicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur. Dauid autem uicum suum uastatum inueniens, omnibusque direptis utramque etiam uxorem abductam, & pari modo commilitonum uxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit uestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, ut non prius flere ac lamentari suam & suorum uicem desineret, quàm lachrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militibus saxis necaretur, quòd in ipsum causam tanti mali reijce- C
rent. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum ut sumpto sacerdotali amictu Deum cõsuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas uxores ac liberos recipere, pœnasque de hoste sumere. pontifice uerò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per uestigia hostium, properauit. Cumque ad torrentem quendam nomine Basolum peruenisset, incidit in quendam AEgyptium errantem, iamque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat, hunc cibo & potu priùs resocillatum, rogat cuius esset, & unde. Is respõdit, se AEgyptium genere, à Domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui uastata Sicella finitimisq; locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid usus ad persequendos Amalecitas, assecutusque D
eos in terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facilè omnes ab armatis conficiebantur. alij enim instructis mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli uerò somno iam ac uino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo maiore negocio, quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio usque ad uesperam, ut ex omnibus Amalecitarum copijs ægrè quadringenti celeritate camelorum ab internecione sint exempti. Cæterùm præda omnis est recepta, uxoresq; tam ipsius Dauidis quàm commilitonũ. Remetientes autem iter, postquam ad eum locum peruenerunt, ubi ducentos minus expe- E
ditos ad custodiam impedimentoxum reliquerant, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere, quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent: aiebantque contentos esse oportere receptis uxoribus ac liberis. Hanc eorum uoluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, ut uictoria diuinitùs concessa, receptisq; ex hoste spolijs uniuersi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim asseruassent. Ex eo mos in posterum obtinuit, ut tantũdem ex præda cederet ijs, qui pugnæ interfuissent, & ijs qui interim circa impedimentorum custodiam essent uersati. Reuersus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares misit. atque in hunc modum circa Sicellam & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini a- F
cri prælio cum hoste congressi, & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. Ibi Saulus & filij contra hostem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, utque honestis uulneribus confecti, luctuosam hosti uictoriam relinquerent, totam uim hostium in se conuerterunt: & circumuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita, postremò & ipsi hostium telis sunt obruti. Erant autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum uniuersus Hebræorũ exercitus terga uertit: dumq; nullo

Dauid impatiẽs iniuriæ uestimenta scidit sua, &

Palæstini Sicellam uastant.

Deum consulit de uxoribus & liberis recipiendis.

Dauid Amalecitas persequitur.

Dauid casis Palæstinis prædam recipit.

Cædes diurna.

Dauid sublatis hostibus Sicellã reuersus.

1. Reg. 31.

Sauli filij.

ordine

A ordine trepidi fugiunt, instãtibus à tergo hostibus, ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus aeri caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittarijs & iaculatoribus, omnes, paucis exceptis, confixerunt. ipse uerò post multa fortia facinora edita, grauatus uulneribus, ut iam nec subsistere, nec sibi ipse manus inferre ualeret, obsecrauit armigerum ut se ferro transfigeret, priusquam uiuus in hostium potestatem ueniret. quod cùm armiger ob maiestatis reuerentiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprij gladij mucrone, in eum incubuit. & cùm deficientibus uiribus traijcere se non posset, circumspiciens iuuenem proximum, rogat, quisnam esset: auditoq; esse Amalecitam, orat ut se iuuaret efficere quod ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata executus est, ademptis aureis armillis & corona insigni regio, inde se proripuit. Armiger autem regius cõspecta Sau-
B li nece, ipse quoque se iugulauit: & uniuersum eius satellitium unà cum domino suo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis, qui uallem ultra Iordanem sitam habitabant, quiq; campestres urbes tenebant, quòd Saulus rex cum filijs & exercitu in prælio cecidisset, relictis suis oppidis, in munitissimas quasque urbes confugerunt: quæ Palestini deserta nacti, occupata ipsi posthac incoluerunt. Die uerò quæ prælium proximè consecuta est, dum cæsorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filiorũq; eius corpora, quibus exutis capita etiam pręciderunt: & dimissis in hoc per totam suam regionem hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt: porrò corpora eorum circa mœnia urbis Bethsanæ, quæ nunc est Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquam auditum est in Iabissa urbe regionis Galaditidis,
C truncata esse Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exequiarum honore fraudari, ad quam multi fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc urbs homines robustos ac feroces) factoq; per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia perueniũt: & demptis Sauli & filiorum corporibus Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter uirtutem ipsorum audente. Iabesseni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt, & indicto ob regis & filiorum cędem luctu ac ieiunio dierum septem, in lamẽtis & planctu eos cum uxoribus & liberis exegerũt. Hic finis fuit Sauli secundum Samuelis uaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non esset executus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, urbem quoque pontificalem subuertisset. Regnauitq; uiuente Sa-
D muele annis decem & octo, & post mortem eius annis uiginti: quo tempore exacto, eum quem diximus uitæ finem est sortitus.

Saulus fugiẽs telis impeditur hostilibus.

Sauli mors.

Armigeri regij interitus.

Sauli & filiorũ eius corpora iam mortua crucibus affiguntur, & truncantur;

Iabissam deportantur; &

sepeliuntur.

Saulus principatu potitus annis XXXVIII.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEPTIMVS.

E

Dauid apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

A. M. 2891. Ante Chr. nat. 1080.

HOC prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis uictor Sicellam est reuersus. Tertio autem post eius reditum die elapsus è prælio Sauli interfector, sciſſa ueste, caputq; sparsus cinere, ad Dauidẽ peruenit: adoratoq; eo, interrogatus unde rediret? è cõflictu Israëlitarum ait se uenire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filijs post eam pugnam dęsiderato. atque se nunciare suis oculis uisa, cùm fortè in fugientem cum
F suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cęsum fatebatur, ne uiuus in manus hostiũ ueniret: cùm. n. in gladiũ incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine uulnerũ interficere. eius deinde cędis argumẽta ostendebat, armillas aureas & insigne regiũ, quæ ipse mortuo detraxerat, ut Dauidi afferret. At ille tam certis indicijs credere cogactus;

2. Reg. 1. Dauidi mors Sauli nunciatur ab Amalecita.

Dauid Sauli & Ionathæ mortẽ deplorat.

actus, ſcidit ueſtimentum, & in fletu ac lamẽtis totam diem cum amicis exegit. Accedebat ad mœroris cumulũ Ionathas Sauli filius, fidiſſimus eius amicus, & ſalutis ipſius autor. Tãta autẽ fuit Dauidis uirtus & erga Saulũ beneuolentia, ut quamuis ſæpiùs capitalibus eius inſidijs appetitus, non ſolùm ægrè tulerit eius interitum, uerumetiam interfectorem illius aſſici ſupplicio iuſſerit. Præfatus enim quòd ipſe ſui accuſator extiterit, regis cædem profeſſus, cognitoq; quòd eſſet genere Amalecita, interfici hominem mandauit. Præterea lamentationes & epitaphia in laudem Sauli & Ionathæ ſcripſit, quæ in hodiernũ uſq; diem extãt. His extremis officijs honorato rege, luctuq; finito, conſuluit Deum per prophetam, quamnam ex urbibus Iudæ tribus habitandam ſibi cõcederet. Cumq; reſponſum eſſet, Hebronẽ concedi, relicta Sicella eò commigrauit, ambabus uxoribus illò adductis, & cohorte domeſtica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi ſuffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filijs Iabeſeni in Galaditide regione ſepelijſſent, miſit illuc qui collaudato eorũ facinore, gratiam illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimulq; nũciarent, quòd Iudæ tribus regem ſe conſalutaſſet. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, uir ſtrenuus & ad magnas res obeũdas natus, quàm primum cognouit cecidiſſe regem & Ionatham, aliosq; duos eius filios, properè in caſtra delatus, reliquũ ex omnib. filijs nomine Ieboſthũ periculo eripit, & ſuperato unà cum illo Iordane, totius populi regem eum conſtituit, excepta tribu Iudæ: regiamq; illi elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus interpretatur caſtra. inde profectus eſt cum delectiſſimo milite, ut prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauiſſent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis ſororis filius, natus ex patre Suri, duos ſecum fratres Abiſęum & Aſaelem uniuerſumq; Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quẽdam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cumq; Abenerus dixiſſet cupere ſe experiri utrius partis pręſtãtiores milites eſſent, ex pacto utrinq; duodeni ad certamẽ ſunt deſtinati. qui progreſſi inter utranq; aciẽ, emiſſis priùs pilis, gladios ſtringunt: comprehenſisq; aduerſariorũ capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis uulnerib. quaſi ex compoſito ad unũ ſe conficerẽt. quo facto exercitus etiam cõflixerunt, & poſt acre certamen partes Abeneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugã Ioabus nõ deſtitit perſequi, ſed tergis eorum hęrens hortabatur ſuos ut ne defatigarentur: idemq; etiam fratres eius faciebant, pręcipuè iunior Aſael ob eximiam pedũ pernicitatẽ celebris: & nõ ſolùm cum hominibus, ſed cum equis etiam curſu cõtendere ſolitus. is tum Abenerum rectà inſequebatur, nec in ſiniſtram nec in dextrã deflectens. Cõuerſus aũt Abenerus, & impetũ eius fruſtrari uolẽs, primùm unius militis armatura cum eo depaciſci uoluit, ut perſequi deſineret. deinde rogabat ne ſe in hanc neceſſitatem adduceret, ut illo interfecto in fratris eius conſpectũ poſthac uenire non auderet. Cumq; ille his uerbis nihil moueretur, ſed perſequi pergeret, ita ut uerſa haſta fugiebat imminenti lethale uulnus infligit, ut in ueſtigio cõcideret. Qui uerò cum eo Abenerum inſectabantur, poſtquam ad locũ in quo Aſael iacebat peruenerunt, obliti ampliorис perſecutionis circum cadauer conſtiterunt. Ioabus aũt & frater eius Abiſæus præter exanime corpus curſu prouecti, incitatiq; ira extincti fratris mira pernicitate ac alacritate uſq; ad ſolis occaſum perſecuti ſunt Abenerum, & uſq; ad locum quendã nomine Ommatum, hic in loco eminentiore conſiſtit, Abenerum cum Beniamitis fugientem proſpiciens: qui cùm exclamaſſet, ſatis iam indignationi indultum, nec eſſe uiros conſanguineos improba inſectatione cogendos omiſſa fuga in certamen redire: peccaſſe enim & eius fratrem Aſaelem, quòd monitus ab inſequendo deſiſtere noluiſſet, & ideò ictus cecidiſſet: uiſus eſt nõ malè admonere, moxq; Ioabus dato receptui ſigno ſuos cohibuit, & in eo loco caſtris poſitis pernoctauit. Abenerus uerò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Ieboſthi caſtra ſe contulit. ſequenti die Ioabus recenſitis cæſorũ cadaueribus, omnes ſepultura dignatus eſt. Ceciderant aũt ex Abeneri exercitu trecenti ſexaginta: ex Dauidis nouendecim, præterq; Aſael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cùm patrijs monumẽtis intuliſſent, ad Dauidem in Hebronem ſunt reuerſi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod durauit, ſed ita ut Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorum qui ſub Sauli filij degebant imperio, indies inferiores fierent. Interea Dauid ſex filios è totidem uxoribus ſuſcepit, quorum natu maximus è matre Achina natus, Amon dictus eſt. Secundus ex uxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machamá filia Tholomæi natus regis Geſſirorum, nomine Abeſalomus. Quartus Adonias ex uxore Angite ſuſceptus: quintum uerò & ſextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò poſt conflatum ciuile bellum, & crebros parium

Sauli interfector ſupplicio afficitur.

2. Reg. 2.

Dauid rex à Iudæis declaratur.

Abenerus Sauli copiarum præfectus proficiſcitur Ieboſthũ periculo erepturus.

Ieboſthus rex declaratur.

Manalis.

Ioabus Dauidis ſororis filius Abenero repugnaturo tribui Iudæ occurrit.

Abeneri exercitus ſuccumbit, inq; fugam conuertitur.

Aſael Ioabi frater Abenerũ inſequitur.

Aſaeli ab Abenero fugiente uulnus lethale infligitur.

Ioabus & Abiſæus Abenerum armata manu uſq; ad Ommatum perſecuti.

Ioabus receptui canere iubet.

Abenerus in Ieboſthi caſtra peruenit.

Cæſi utriuſque exercitus uiri.

Aſael cæditur.

2. Regum 3.

Dauidis progenies in Hebrone propagata filijs ſex.

A rium conflictus, præcipuum momentum fuit in Abenero: qui quòd esset uir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, ut longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde uerò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Raspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus, quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non propria uirtute aut prudentia trans Iordanem potiretur, sed ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxq; misit in Hebronem ad Dauidem, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione ut inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret ut Dauid ab uniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cùm uehementer

Abenerus ad Dauidem deficere conatur.

Abeneri ad Dauidem legatio.

B hoc nuncio lætus conditionem accepisset, & quò magis ratum esset fœdus, postulásset ut Melcholen uxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palestinorum capitibus emisset, remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse sibi uxorem restitui. Deinde conuocatis senioribus populi & præfectis militiæ, in eam sententiam locutus est apud eos: remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebostho ad Dauidem desciscerẽt: nũc autem si uelint, se hoc illis permissurum, quandoquidem certò comperisset hunc per Samuelem propheram totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse: eũdemq; uarem præcecinisse, quòd huius ductu uindicandum sit in Palæstinos, sintq; sub iugum Israëlitarum subigendi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum senten-

Dauid Melcholem sibi remitti uxorẽ postulat.

Abenerus populum Dauidi conciliat.

C tiam Abenerũ transisse, Dauidi in posterũ apertè studuerunt. Supererat ut & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium: ad quos quùm eadem uerba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum uiginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, ut præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quam alij fidit, tum quia uolebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. A quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petijt ut dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exequenda missus à Dauide Hebronem exierat, cùm Ioabus copiarum imperator

Abenerus Dauidẽ adit, atq; comiter exceptus, amicè dimittitur.

D peregrè rediens illuc aduenit: cognitoque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere, paulo antè abijsset regnum ei tradi curatutus, ueritus ne is primum inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui uir prudens in consilijs capiendis, & rerũ momentis obseruandis: ipse uerò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit: ac primùm calumnijs eum aggressus, persuadere conatur regi, ut caueat sibi, neq; fidem illius uerbis adhibeat. Omnia. n. illũ face re quò regnũ Sauli filio cõstabiliat: & nũc structis dolis adueniisse, & optatis potitũ, cũ certa spe insidijs circumueniendi Dauidis abire. Postquã aũt frustra se uerba fundere animadduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audacius mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius uestigia uiam

Ioabus Abenerũ insidiatur, calumnijs antè petito.

E carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarent, quasi per obliuionem quiddam ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nuncijs in loco cui nomen Besira, x x stadijs ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus, ad urbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptũ summam benenolentiam præ se ferens (ut sæpe fit, cùm ad obtexendas insidias malũ aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui uellet: atque ita abductum in locum portæ solitarium, uno tantùm fratre Abisæo præsente, stricto ferro per ilia traijcit. Hunc exitum habuit Abenerus, insidijs à Ioabo intercepius, ut ipse uideri uolebat in ultionem fratris A-

Ioabus Abenerũ dolo interficit.

saelis, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem in-

F teremerat: re autem uera quòd timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferẽte. Hinc sanè uidere licet, quàm nihil non audeãt homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere uolunt. Nam & dum cupitis potiri properant, maius non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod semel nacti sunt amittãt, maiora etiã non reformidant: sic existimãtes, leuius incommodũ esse ad summum fastigium nõ peruenire, quàm ab assuetis iam bonis excidere. ideoq; plus illis semper

Ambitio & auaritia malorũ omnium radices seu fontes.

auda-

audaciæ ſupereſt, dum timent ne præſenti felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis admonuiſſe. Porrò Dauid audita Abeneri nece indoluit, ſublataque ad cœlum dextera; magna uoce omnes teſtatus eſt, quòd nec iubente ſe nec conſcio cædes ea fuiſſet commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios homicidij pœnis obnoxios reddidit. Valde .n. ſolicitus erat, ne uideretur hoc cõtra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum, edixitq; ut totus populus deflere ac lugeret uirum, & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis ueſtibus & ſaccos indutus: atq; hoc modo exequias frequentari uoluit, quas & ipſe unà cum ſenioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis ſatis indicans uel beneuolẽtiam erga uiuum, uel mœrorem ob defunctum, quodq; præter ipſius uoluntatem interemptus fuiſſet. Quin & magnificè apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe conſcripto honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuoq; exemplo cęteros ad idem faciẽdum prouocauit. adeóq; grauiter Abeneri morte affectus eſt, ut nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus ieiunium uſq; ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè ipſi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi, uehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad ultimum fidem probauerũt, quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos conferri ſolent, & non ut inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum cõſiderantes prò ſe quiſq; egregiã regis benignitatem, eadem ſibi quoq; ab illo pollicebantur. Atq; hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius uolũtate cæſum fuiſſe Abenerum. Quin & priuſquam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantũ ipſe in animo uulnus accepiſſet, quãtumq; totus populus detrimentum amiſſo uiro in rebus bellicis tam conſilio quàm manu pręſtantiſſimo. Sed Deus, inquit, qui uniuerſa gubernat, necem huius inultam non ſinet. Is mihi teſtis eſto, quòd in Ioabum & Abiſęum Saruiæ animaduertere non ualeo, qui plus poſſunt, quàm ego ipſe: pœnam tamen diuinitùs infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum uitam finiuit.

Dauid Abeneri necem deplorat.

Dauid Abenerũ magnificè ſepeliri curat, & ad ſolis occaſum ieiunat.

Dauid famæ ſuæ in popul. præſentia conſulit.

Malum nullum impunitum.

Ieboſtho amicorum inſidijs interfecto, uniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

II. Eboſthus autem Sauli filius morte eius audita grauiter hoc tulit, quòd priuatus eſſet uiro cõſanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat ut in paternum regnũ ſucederet, mirumq; in modum ob hanc cauſam ſe afflictauit. Nec ipſe diu ſuperſtes fuit, ſed à filijs Hieremmonis Banaotha & Thanno per inſidias eſt oppreſſus. Hi .n. cùm eſſent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, exiſtimantes ſi Ieboſthũ interficerent, magna ſe munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas, aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum ſe cõſecuturos, nacti ſolum Ieboſthum in cubiculo meridiantem, uidentesq; nec ſatellitum quẽquam adeſſe, neq; ianitricem uigilare, ſed & ipſam partim laſſitudine, partim ęſtu in ſomnũ ſolutam, ſubintrogreſſi ad eum, dormientem interemerunt: præciſoq; capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquàm à lęſis properãtes ad eum quem magno beneficio demeruiſſent, Hebronem perueneruut: oſtenſoq; Dauidi Ieboſthi capite, commẽdabant ei ſuam operam ac beneuolentiam, quòd eius hoſtẽ & regni æmulum de medio ſuſtuliſſent. Sed multũ eos ſpes ſua fefellit: neq; .n. pro eorũ opinione illos excepit rex. Sceleratiſſimi, inquit, & iuriam pœnas daturi, an neſciebatis quod à me operæ præmiũ Sauli interfectori retulerit, qui ad me coronã eius aureã apportauerat? & ille quidẽ rogatus hoc ei præſtiterat, ne ab hoſtibus caperetur. Aut fortè aliũ me iam factũ credebatis, ut mutatis moribus celebrarer uiris malefics & domini cędem tanquam beneficium oblatũ complecterer: ideó; occiſo à nobis in ſuo lecto uiro iuſto, qui neminem unquam lęſit, uos uerò maxima etiã beneuolentia ſummiſq; honoribus proſecutus eſt. quapropter eadem opera & illi pœnas uiolatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putaſtis de tali Ieboſthi cęde libenter auditurum. Neq; enim alio modo grauiùs exiſtimationem meã lędere potuiſtis. Hæc locutus iuſſit eos exquiſitiſſimis tormẽtis excruciatos ſupplicio dedi: caputq; Ieboſthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumẽtum intulit. His ita finitis, uniuerſi Hebręorum proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt, cum tribunis ac præfectis, ſeque & ſua omnia illi dediderunt, commemoratis priùs ueteri beneuolentia, qua eum uiuente etiam tum Saulo fuiſſent proſecuti, & quòd tribunum tunc regium perpetuò in honore habuiſſent: & quòd diuino ſuffragio per Samuelem prophetam rex unà cum ſuis filijs declaratus eſſet, eiq; deſtinatum eſſet

2. Reg. 4. Ieboſthus Abneri interitũ intellectũ grauiſſime tulit.

Ieboſthus inſidijs opprimitur Beniamitis.

Ieboſthi caput Dauidi exhibetur.

Dauid Ieboſthi iugulatoribus obiurgatione necẽ minatur.

Dauidis de Ieboſthi uita actæ cęſura.

2. Regum 5. Dauid Ieboſthi interfectores interficit; & ab uniuerſis Iſraelitis rex creatur.

A. M. 2811. Ante Chr. nat. 1050.

A eſſet, ut perdomitis Palæſtinis, Hebræorum rebus ſalutem afferret. At ille collaudato eorũ ſtudio, hortatusq; ut in cœptis permanerent, fore enim, ut nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remiſit ad omnem populum adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum ſex millia octingenti, ſcuta & lanceas geſtantes, qui hactenus Sauli filium ſequuti fuerant, & ſine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis ſeptem millia & centum, ex tribu Leuitica quatuor millia ſeptingenti cum principe ſuo Iodamo, cum his erat pontifex Sadacus cum uiginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc ſuſtinebat, credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi uiginti millia & octingenti, uiri animis & uiribus præſtantes. Ex dimidia tribu Manaſſitide millia decem & octo. Ex tribu Iſa-
B char ducẽti futurorum præſcij, & armatorum uiginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectiſſimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus ſola uniuerſa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura utebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide inſigniores & ductores mille, ſcuto & haſta armati. quos ſequebantur reliqui tribules eorum, multitudo innumerabilis. Ex tribu Danitide ſelectorum uigintiſeptem millia, ex tribu Aſeri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus, & reliquo tribus Manaſſitidis armatorum ſcuto & haſta galeaq; ac gladio uiginti duo millia. Reliquæ quoq; tribus gladijs utebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem ſunt collectæ, cum magno commeatu frumẽti & uini, cæterorumq; ad uictum commodorum, omnesq; communi ſententia regnum ei ratum ac firmum eſſe uoluerũt. Cumq; triduo illic feſta ce-
C lebraſſent, epulisque operati eſſent, Dauid cum omnibus his copijs Hieroſolyma eſt profectus. IEBVSAEI uerò, qui tum urbẽ incolebãt, Chananęorum & ipſi generis, clauſis ad eius aduentũ portis, & in mœnib. quotquot erant cæci uel claudi, aut alioqui mutili in contemptũ regis collocatis, dictitabãt hos ad arcendũ hoſtẽ ſufficere, freti munitionũ firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationẽ aggreditur: & cùm ſtrenua militum opera uteretur, omnib. adnitẽtibus ut unius urbis expugnatione cęteris, ſi qui ſimiliter pertinaces eſſent, metus incuteretur, ui inferiorẽ urbis partem occupat. Reſiſtẽte aũt ſola arce, decreuit propoſitis honorib. ac prẽmijs militẽ ad rem alacriter gerendã excitare: promiſitq; ei qui per ſubiectã uallem in arcem euaſiſſet, totius exercitus imperiũ ſe cõmiſſurũ. & cùm eò certatim omnes eniterẽtur, cupiditate ſummę prefecturæ accenſi, Saruiæ filius Ioabus a-
D lios preuenit, & cõſcenſa arce clamore ſublato à rege ꝓmiſſum copiarũ imperiũ popoſcit.

Dauid Hebræorum proceres excipit.

Dauidem arma ti eũueniũt ex tribu Iudæ, ex tribu aũt Simeonis, Leuitica, Beniamitide, Ephræmi, Manaſſitide, Iſachar, Zabulon,

Nephthalitide, Danitide, Aſeri.

Dauid Hieroſolymorum arcem expugnat.

A.M. 2898. Ante Chr. nat. 1073.

Ioabi militis uirtus.

Dauid ui captis Hieroſolymis Chananæos inde eijcit, urbemq; Iudæis inhabitandam tradit. CAP. III.

DIectis deinde ex arce Iebuſæis, & inſtauratis Hieroſolymis, rex ea urbem Dauidis appellauit, ac per omne regni ſui tempus domiciliũ inibi habuit. cæterùm tempus quo apud Hebronem ſolius tribus Iudæ rex fuit, ſeptem anni fuêre, & menſes ſex. Poſtquam aũt Hieroſolymis regiam ſibi optauit, indies magis ac magis res ei ex uoto ſuccedebãt, Deo prouidente ut ea urbs egregijs acceſſionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iromus legatione in hoc miſſa in amicitiam ac ſocietatem Dauidis eſt receptus: miſitq; ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros qui
E regiam ei Hieroſolymis exędificarent. Dauid aũt ſuperiorẽ urbis partem & arcem in ea cõditam in unũ corpus redegit, mœnibusq; adiectis, eorũ curam Ioabo demãdauit. Igitur primus Dauid Iebuſęis inde eiectis, à ſe urbẽ denominauit. Nam tempore Abrami generis noſtri autoris Solyma uocabatur. nec deſunt qui affirmẽt, etiam apud Homerũ Solymorũ nomine hanc urbem intelligendam. Templum. n. ſecundũ Hebręorum linguam nominauit hac uoce, ſecuritatem ſignificante. Totum aũt hoc tempus ex quo Ieſus Hebræorũ aduerſus Chananęos imperator, deuictæ regionis agros ſuis diuiſit, poſt quem Iſraëlitæ nũquam Chananęos Hieroſolymis eijcere ualuerũt, uſq; ad hanc Dauidis expugnationem anni fuêre quingenti & quindecim. Nec prætermittendus eſt per ſilentium Orphonas, uir inter Iebuſæos opulentus, cui in expugnatione Hieroſolymorũ parcitum eſt à rege, tum propter
F perpetuam eius erga Hebræos benęuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus eſt eum, ut paulo pòſt magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoq; uxores duxit, & concubinas ſibi adiunxit. filios etiam undecim ſuſcepit: quorum nomina Amas, Emnus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati ſunt, duo uerò poſtremi è concubinis. Thamara autem Abeſalomi germana fuit.

Dauid Iebuſæos eijcit ex arce atque ciuitatem inſtauratam Dauidis nuncupat.

Iromus cum Dauide amicitiam init.

Hieroſolyma quondã Solyma appellatu.

Anni à Ioſuæ tẽpore ad hãc uſq; Dauidis expugnationem 515.

Orphonas Iebuſæus, Dauidis amicus.

Dauidis filij Hieroſolymis nati.

Dauid

A.M. 2899. Ante Chr. nat. 1072. IIII.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus, apud Hieroſolyma uictoriam conſequitur. CAP. IIII.

A

PAlæſtini autem cognito quòd Hebræi Dauidem regem creaſſent, collecto contra eos exercitu, & occupata conualle quæ dicitur Gigantum, non procul Hieroſolymis ſita, caſtra ibi poſuerunt. Iudęorum uerò rex nihil ſine oraculo & inſſu Dei euentusq; ſponſore ſolitus agere, iuſſit pontificem quid tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo poſtquam læta omnia didicit, exercitum contra hoſtes eduxit: & commiſſo prælio, ipſe à tergo eos ex improuiſo adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem ſuſpicetur exiguum fuiſſe Palæſtinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaſerat, coniecturam inde faciens, quòd non magno negotio ſit profligatus, nulla priùs memorabili re geſta: ſed ſciat uniuerſam Syriam ac Phœnicen conſociatis armis auxilium illis tuliſſe: quæ ſola cauſa fuit, ut toties uicti, tam multis millibus deſideratis, denuò bellum maioribus uiribus redintegrarent: quandoquidem poſt præſentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaſerunt, & eodem quo priùs loco caſtrametati ſunt. Rege uerò iterum de euentu oraculum conſulente, reſpondit pontifex, in ſylua, quæ fletus cognominata, nō longè ab hoſte aberat, exercitū continendū, nec priùs ad pugnam educendum, quàm ſylua nullo perflante uento ſuapte ſponte agitaretur. quod ubi primùm obſeruatum eſt, & Deus maturè præſentiæ ſuæ ſignum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam uictoriam eſt progreſſus. Nam ne primum quidem impetum hoſtilis acies ſuſtinuit, ſed mox ut ad manus uentum eſt, terga uertit. nec ſegniùs Hebræus inſtitit, fodiendoque terga fugientium, & multos proſternendo, uſque Gezara, quod oppidum in utrorumq; confinio ſitum erat, uictos eſt inſecutus. itum eſt deinde ad illorum caſtra expugnanda, ubi ingenti præda potiti, deos etiam eorum corruperunt. Et quia iam iterum contra hoſtem res feliciter geſta erat, uiſum eſt Dauidi, de communi ſenioru̇m & optimatum ac tribunorum conſilio omne ſuæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem ſacerdotes ac Leuitas, atque ita profectos unà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hieroſolyma tranſportare, omnemq; diuinū cultū cum ſacrificijs & ceremonijs à maioribus acceptis, in poſterum in hac urbe celebrari. Si.n. ſub Saulo ſacra non fuiſſent neglecta, nunquā talem cladem populum accepturum fuiſſe. Conuentu igitur ſicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam ſacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plauſtrumq; nouum impoſitam, ſubiunctis bubus fratribus eius & liberis ducendam permiſerunt. Precedebat rex, & cum eo multitudo, ſacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad uariorum inſtrumētorum muſicorum pulſum ſaltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hieroſolyma deducentes. Poſtquam autem uentum eſt ad locum cui nomen Chidonis area, numinis ira Oza quidam exanimatus eſt. Bubus enim exorbitantibus plauſtrum & arca inclinata, Oza cùm non eſſet ſacerdos auſus manum ſuſtentandi cauſa admoliri, in ueſtigio expirauit. Eius mortem tum rex tum populus ægrè tulit: & locus in quo obiit, in hodiernum diem Ozæ clades uocatur. Tum Dauid territus & cogitans ſe fortè idem paſſurum quod Oza, ſi ad ſe in urbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extenſa morte mulctatus fuiſſet, ſuperſedit illam Hieroſolyma inducere: diuertensque paulum in uillam hominis cuiuſdam iuſti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam depoſuit. quæ per tres integros menſes hoc hoſpitio uſa, rem Obadami familiarem auxit, eiusq; domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repentè uſque ad inuidiam eorum qui incrementa eius uiderent felix extitiſſet, nihil amplius mali ueritus arcam in urbem ſuam tranſtulit hac pompa, ut à ſacerdotibus deportaretur, deducereturque à ſeptem choris, à ſe in hoc inſtitutis & ordinatis, & rege ipſo interim cinnyram pulſante ac plaudente, ita ut Michole uxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc derideret. quæ ubi intra urbem illata eſt, repoſuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc uſum erectum. In hac feſtiuitate ſumptuoſè ac ſplendidè ſacrificatum eſt, & totus populus exceptus cōuiuio, ut tam mulieribus quàm uiris ac pueris in ſingulos diſtribueretur libum panis ſubcinericij, & laganum frixum, & fruſtum de uictima. atq; his epulis populo paſto, ipſe domum reuertitur. Huic occurrēs Michole uxor, filia Sauli, omnia precata eſt illi, quæcunque Deus propitius largiri ſolet: reprehendit tamen, quòd præter decorum tantus rex ſaltaſſet, ita ut in conſpectu ſeruorum ſuorum & ancillarum partes quaſdam inter ſaltandum denudârit. At ille non pudere ſe huius facti reſpondit, quòd ſci-

Valles Gigantum.

Dauid oraculo diuino obſequēs, hoſtilem exercitū Palæſtinis opposuit, eoſdemq; prælio uicit.

Dauid iterū oraculum conſulit.
Fletus ſylua.
Præſentiæ diuinæ ſignum.
Palæſtini fuga ſaluti ſuæ conſulentes.
2. Regum 6.

Dauidis mandatū de arca trāſportanda.
Cariathiarim.

Dauid arcā Hieroſolyma tranſfert.

Chidonis area, locus.
Oza tacta arca diuinitus perit.
Ozæ dadis locus.

Obadamus colloconta apud ipſum arca felicitatur.

Michole Dauidis ſaltationem uituperat.
Arca in tabernaculum reponitur.

Dauid leuitatis redarguitur, ſed reprehenſioni reſpondet.

B C D E F

ret

A ret gratum esse Deo, qui eum & patri ipsius mulieris & alijs omnibus prætulisset: cantaturumq; se ei sæpiùs ac saltaturum, nihil curãtem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis uideatur. Hęc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractã tradidit, quinq; liberos genuit, ut suo loco dicetur. Cæterùm rex uidens res suas quotidianis successibus per Dei fauorẽ proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaq; decreuit ędificare Deo templũ, quemadmodũ Moyses prædixerat. communicatoq; super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita exequendi, pollicereturq; Deum opem ad hoc laturum, auidior etiã struendi templi factus est. Sequẽti uerò nocte Deus Nathani per uisionem apparuit, iubẽs ut Da-

B uidi nunciaret, gratam quidem sibi esse eius uoluntatem, quòd primus omnium de ędificãdo templo cogitauerit: non tamen se permittere, ut is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sibi fanum construeret. Veruntamen postquam longam uitam rex ad ultimam senectutem prouectus felici fine clauserit, extruendum esse templum à filio eius & successore, qui uocãdus esset Salomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturũ pollicebatur, regnumq; per posteros eius continuaturũ: quòd si quid peccauerit, pœnam non ultra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lætus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidensq; in faciem adorauit Deum, gratias agens pro omnibus beneficijs acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantamq;

C gloriam euexisset: proq; promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaq; prouidẽtia qua res Hebræorum augere atq; ornare non desineret: atq; ita gratijs actis hymnóq; decantato à tabernaculo digressus est.

2. Reg. 7. *Dauid Deo templũ extruere habens in animo, oraculo prohibetur.*

A.M.2900. Ante Chr. nat. 1071.

Templi extruendi tempus.

Dauid Deo gratias agit.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa imponit. CAP. V.

V.

ON multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palęstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, ut quemadmodũ Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussisq; omnibus ut quàm instructissimi ad bellum essent, ubi satis omnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palęstinam peruenit: hostibusq; magno prælio uictis, & bona agrorum parte mulctatis, hisq; agris Hebræorum terræ contribu-

D tis, in Moabitas bellum traduxit, eorumq; copias ita concidit, ut tertia tantùm pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo impositio, contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, uiginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruari iussit.

2. Regum 8.

Dauid in Palæstinos hastam uibrat.

Dauid Moabitas & Sophenos uincit.

Damasceni à Dauide uincuntur. CAP. VI.

NTerim Adadus Damasci & Syrorum rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cùm esset eius amicus ac socius, cum ualido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. Cumque & ipse non procul Eu-

E phrate cum Dauide conflixisset, prælio uictus magnam exercitus partem amisit. Desideratis enim ex eius acie uiginti millibus, reliqui fugæ saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro in hæc uerba meminit: Longo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello Dauidi Iudæorum regi illato, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo quo apud Eufratem uictus est, multis editis facinoribus regem se & uirium & animi robore præstantissimum declarauit. Idem de posteris quoq; eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimum usque genus regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiẽs, quemadmodum apud AEgyptios Ptolemæi. Ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere uolens ignominiã

F aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam uastauit. Nec à uero aberrauit hac parte. Hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israëlitas regnante Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum uictore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit; dispositisque opportunis in locis præsidijs, & tributo impositio, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquamque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has post-

Adadum Damasci regem Dauid prælio superat.

De Adado Nicolai Damasceni testimonium.

Samaria uastatur. 3. Regum 20.

Dauid Syriam occupat.

Hieroſolyma à Suſaco rege ſpoliata.

ca Suſacus AEgyptiorum rex, uicto Roboamo huius nepote, ſpoliata urbe cum multis alijs diuitijs exportauit. Sed hęc, poſtquam ad ea tempora uentum fuerit, dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis utens, & fortunam belli ſequens, præcipuas Adrazari urbes aggreſſus eſt, Bettæam & Machonem: easque ui expugnatas diripuit. in his magna uis auri & argenti reperta eſt: & præter hæc æris genus, quod auro precioſius eſt habitum: ex quo poſtea Solomon fecit magnum illud uas mare appellatum, & pulcherrima pollubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quodque exercitum amiſiſſet, timens ſibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis ultrò uenire: miſitque ad eum Adoramum filium, qui uictoriam de communi inimico ei ſuo nomine gratularetur, & in ſocietatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis uaſa aurea & argentea & ærea. Dauid uerò inita amicitia cum Thæno (ſic Amathenus rex uocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro utriuſque dignitate tractatum dimiſit. Munera uerò illa cum alio auro ex manubijs captarum urbium redacto, Deo dedicauit. qui non ſolùm quotics ipſe rex bellum adminiſtraret, rem proſperabat, uerùm etiam miſſo in Idumæam Abiſæo Ioabi ſummi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari conceſſit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præſidijs tota Idumæa regione, rex non ex agris tantùm, ſed uiritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iuſtus, & in reddendo iure uerum tantùm & æquum reſpiciebat: exercitui uerò uniuerſo Ioabum præfecerat. à commentarijs habuit Ioſaphatum Achili filium. Deſignauit etiam ex Phinceſi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo: amicus enim ei erat. Scribam uerò Siſam conſtituit. Banaiam Ioiadæ filium ſatellitio ſuo præfecit: omnes regis ſeniores inter patris ſatellites uerſabantur. His ita ordinatis, uenit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderisq; mutui quod inter eos interceſſerat. Nam inter cæteras omnes uirtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ unquam accepiſſet. Igitur ſciſcitatus eſt, num quis ſupereſſet ex amici genere, cui gratiam referre poſſet pro acta olim cum Ionatha conſuetudine. Cumque adductus eſſet ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat ſuperſtites noſcere, percontatus eſt, num poſſet aliquem indicare ex Ionathæ genere uiuum, cui pro beneficijs à ueteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo reſpondente, ſupereſſe filium eius Memphibоſthum pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapſum ex humeris læſerat: poſtquam cognouit, ubinam & apud quos educaretur, miſit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibоſthus uerò poſtquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. moxque iuſſus eſt bono animo eſſe, & optima ſperare: & auitam domum cum prædijs ad illam pertinentibus accepit: iuſſusque eſt ad eandem cum rege menſam accumbere, & nulla die conuiuio non intereſſe. Cumque adoleſcens promiſſionibus & muneribus regis gratias agens adorauiſſet, rex accito Siba ait ſe puero paternam domum cum omnibus auitis poſſeſſionibus donaſſe: iuſſitque eum uillicatione agrorum ſuſcepta, omnes reditus Hieroſolyma referre. Poſt hæc ſingulis diebus eum menſæ adhibuit, & Sibam cum quindecim filijs & uiginti ſeruis Memphibоſtho largitus eſt. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia ſe facturum pollicitus, diſceſſit. Ionathæ uerò filius poſthac Hieroſolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm ſi ipſius filius eſſet tractatus, filium etiam ex ſe genitum, Michanum nominauit. Atque hoc honore Sauli & Ionathæ poſteri à rege fuêre affecti. CAETERVM cùm per idem tempus Ammanitarum rex Naaſſes, ſocius & amicus defunctus eſſet, filiusque in regnum paternum ſucceſſiſſet, Dauid per legatos officioſè eum conſolatus eſt, hortatus ut æquo animo patris obitum ferret, eandemque quam pater expertus fuerat amicitiam à ſe expectaret. Proceres uerò Ammanitarum, ſecus quàm de Dauide ſuſpicari par erat, malicioſè hanc legationem miſſam interpretati ſunt, concitaueruntque regem, dicentes Dauidem ſpeculatores regionis & opum eius ſub officij prætextu miſiſſe. proinde cauendum ab illis, & uerbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem ſeſe conijciat. At rex Ammanitarum Naaſſes ab optimatibus contra rei ueritatem perſuaſus, cum iniuria legatos Dauidis reiecit. Raſis enim media ex parte eorum barbis, præciſoque dimidio ueſtimentorum, factis non uerbis animum ſuum declarauit. Quam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſſimulans non neglecturum ſe iniuriam cum contumelia coniunctam, ſed bello uindicaturum in Ammanitas, & pœnas

Mare uaſcudi genus.

Thænas Amathenorum rex cum Dauide amicitiam facit; et pro dignitate tractatus à Dauide dimittitur.

Ioabus Idumæos domat.

Functionum diſtributio obeundarum.

2. Regum 9.

Dauid beneficiorum & fœderis initi memor inquirit diligenter de Ionathæ poſteris ſuperſtitibus; cognoſcit Ionathæ filium ſuper eſſe nomine Memphibоſthum; & præſentem intuetur, ac optima ſperare iubet.

Memphibоſthus auitis & paternis bonis reſtitutus.

Dauid Sibæ uillicationem agrorum Memphibоſtho donatorum ſimulq; poſſeſſionum paternarū commendat.

VI.

2. Regum 10.

Dauidis legati ad regē Ammanitarū mittuntur; ſpeculatores regionis à populo iudicantur; & cum iniuria à rege Ammanitarū Naaſſe ad Dauidem remittuntur.

A pœnas uiolentæ contra ius gentium legationis à rege eorum exacturum. Quod poſtea-
quam perlatum eſt ad regis neceſſarios & copiarum eius præfectos, conſcij ſibi uiolati fœ-
deris, ac debitam pœnam metuentes & ipſi ad bellum ſe parabãt. & miſſis legatis ad Syrum *Ammanitæ exte-*
Meſopotamenorum regem cum mille talentis ſocietatem eius hac mercede impetraue- *rorum familiari-*
runt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi reges habebant peditum uiginti millia. conduxe- *tate adducti ſup-*
runt etiam regem Michæ regionis, & quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi duodecim mil- *petias laturorũ*
lia militum in armis habebant. *in Dauidem ar-*
ma mouent.

Quomodo Dauid Meſopotamios facta in eos expeditione
deuicit. CAP. VII.

B NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus ſo-
cietas Deo fretum & ſcientem quòd bonam cauſam haberet, iuſtisq; armis iniu-
riam ſibi illatam ulciſceretur. Itaq; Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum *Ioabus contra*
lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qui mox ad Rabatham primariam *Ammanitas bel-*
eius gentis urbem caſtra admouit. Hoſtibus uerò urbem egreſſis, & duas ſeorſum acies ex- *ligeraturus mit-*
plicantibus: alteram quæ ex auxilijs conſtabat, in patenti campo: alteram uerò, quæ Amma *titur; &*
nitarum gentis erat, pro portis, quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe
ad militares artes confugit, & aſſumptis fortiſſimis militum, ipſe Syro alijsq; regibus ſe op-
poſuit: reliquis Abiſæo fratri traditis, iuſſit ut contra Ammanitas aciem dirigeret: admoni
to priùs, ut ſi uiderent Syros ſibi præualere, adducto properè ſuo milite ſuccurreret. idem ſe
facturum, ſi ipſum Ammanitas ęgrè ſuſtinere contingeret. Cum his mandatis dimiſſo fra- *uictoriam con-*
C tre, hortatusq; ut generoſè & alacriter rem gereret, daretq; operam ne quam ignominiam *ſequitur.*
acciperet, ipſe Syros aggreditur. qui cùm aliquãtiſper magna ui reſtitiſſent, multis ſuorum
cadentibus terga uertere ſunt coacti. Quo uiſo Ammanitæ territi, & Abiſæum cum ſuo mi
lite ueriti non expectauerunt: ſed moti ſociorum exemplo, intra mœnia refugerunt. atque
ita Ioabus malè mulctatis hoſtibus uictorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen *Syri ab Amale-*
ea clades Ammanitarum effecit, ut experti ſe impares in poſterum quieſcerent: ſed miſſis *itis accerſiti, ac*
nuncijs ad Chalamam Syrorum tranſeuphratenſium regem, eius auxilia mercede condu- *mercede condu-*
xerunt. Huius uicem in exercitu gerebat Sabecus, qui cõſtabat ex octoginta peditum, equi- *cti Dauidi reſi-*
tum uerò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuò tam magnas co- *ſtunt, & à Da-*
pias Ammanitæ contra ſe parauiſſent, nolens ampliùs per legatos cum eis bellum gerere, *uide uincuntur.*
D ipſe cum uniuerſo exercitu Iordanem tranſgreſſus illis occurrit: & commiſſo prælio uictor
euaſit, cęſis peditum quadraginta, equitum uerò ſeptem millibus. Sabecus quoq; hoſtium *Sabeci interitus.*
imperator in eo prælio uulnus accepit à rege, ex quo poſtea mori cum contigit. Meſopota- *Meſopotamita-*
mitę deinde cognito tam triſti pugnæ euentu, legatione ad Dauidem cum muneribus miſ- *rum ſponte a*
ſa, deditionem fecerũt. atque ita appetente iam hyeme Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere aũt *deditio.*
ineunte Ioabum ad bellum Ammaniticũ miſit. Is longè lateq; uaſtatis hoſtium agris, com- *Ramatha obſidi-*
pulſos eos in Ramatham gentis metropolim obſidione cinxit: Quo tempore Dauid ta- *one cingitur.*
metſi uir iuſtus ac pius, & patriarũ legũ obſeruator diligẽs, in graue tamen peccatũ incidit. *VII.*
Cùm enim uergente iam die in tecto regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in uicinis *2. Regum 11.*
ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Bethſabe: *Humanæ natu-*
E uictusq; eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non ualens, accitam ad ſe com- *ræ infirmitas.*
plexus eſt. Paulò pòſt mulier grauidam ſe ſentiens, nunciat regi ut diſpiciat quomodo factũ *A.M.2910.*
hoc latêre poſſet, alioqui publicis legibus adulterij damnatam ſupplicium daturam. Rex *Ante Chr.*
itaque accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de *nat. 1063.*
exercitu, quomodò oppugnatio procedat percontatur. quo referente omnia cedere ex ſen- *Dauid adulterij*
tentia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſitq; ut profectus ad uxorem apud illam pernocta- *committit.*
ret. At ille non ita fecit, ſed inibi in regia inter ſatellites regis noctem eam exegit. Quo co- *Bethſabe grauida.*
gnito, rex ſcitatus eſt ex eo, quam ob rem tanto pòſt tempore domum reuerſus, ad uxorem *Vriæ Bethſabæ*
non iuiſſet, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè *legitimus mari-*
ad ſuos redeunt. Reſpondit ille, non eſſe æquum ut interim dum imperator ſuus & com- *tus è caſtris uoca-*
F militones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in uxoris amplexibus ſe oblectet. Hęc *tur.*
locutum manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad uicarium ſuum ducem dimiſſu-
rus. Vocatus deinde ad cœnam, & rege de induſtria crebrioribus propinationibus inui-
tante, ad ebrietatem uſque progreſſus, nihilominus tùm quoque pro foribus regij cubi-
culi pernoctauit, nullo uxoris deſiderio tactus. Hanc ob rem indignatus rex ſcripſit Ioabo, *Vriæ literæ.*
ut in Vriam pœnam meritam animaduerteret: modumque puniendi indicauit, ne mani-

feſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. Iuſſit enim ut quà plurimum periculi eſſet hoſti oppo- A
neretur, moxq; à ſocijs, quò opprimi poſſet, deſtitueretur. His ita ſcriptis, & proprio ſigillo
obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam. qui receptis literis, & cogni
ta regis uoluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus
Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cum toto exercitu affo-
re, ſi qua parte muri ſuffoſſa aditum intra urbem patefeciſſent: hortatus eum, ut exiſtima-
tioni, quam tum apud regem tum apud commilitones ſibi parauerat, reſpondens, liben-
Vrias ex mandato regio in hoſtes ablegatur; atq; ter potiùs quàm grauatim iuſſa capeſſeret. Cumq; Vrias magna alacritate demãdatum mu
nus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clàm imperauit, ut cùm primùm occurrentibus
hoſtibus urgeri hominem uiderent, deſerto illo in tutum ſe reciperent. Itaque cùm Hæ-
brei feciſſent aſſultum ad mœnia, ueriti Ammanitæ ne ab illa parte in qua collocatus erat B
Vrias, hoſtis murum occuparet, fortiſſimus quiſque recluſa repentè porta magno impetu
erumpunt. quod ubi uiderunt qui circa Vriam uerſabantur, memores Ioabi mandatorum,
à ſuis conſortib. deſeritur moriturus; necnon denum uno agmine ſeſe retrorſum receperunt. Solus Vrias, quòd puderet aſſignatum locum non
tueri, in ſe ruentes ſuſtinuit, ferroque exceptos interemit non paucos, donec circumuen-
tus cum aliquot ſocijs occubuit. His ita geſtis, Ioabus regi per nuncium ſignificat, quòd
non ferens obſidionis moras, oppugnatione adortus mœnia amiſſis multis infecta re in ca-
ſtra redire ſit compulſus. mandârat autem nuncio, ſi regem hoc factum ægrè ferre ſenti-
mortuus regi nũciatur. ret, ut de Vriæ quoque morte renunciaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis,
malè factum aiebat, quòd aperta ui mœnia tentaſſent. oportuiſſe enim machinis ac cuni-
culis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domeſticum exemplum C
illis eſſe debuerit, qui Thebis turrim ui capere conatus, ſaxo ab anicula miſſo ictus turpi-
ter uitam amiſit, uir alioqui fortiſſimus, quòd inconſultè difficilimum oppugnationis ge-
nus eſſet aggreſſus. Vtiliſſimum autem in re militari quid alijs bene aut ſecus ceſſerit con-
ſiderando, cùm ſimile periculum incidit, hæc ſequi, illa fugere. Poſtquam autem indigna-
Dauidi mors Vriæ minimè moleſta. bundo de Vriæ quoque morte relatum eſt, irafci deſijt: iuſſitq; Ioabo renunciari, uulgare
eſſe id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ ſint uiciſſitudines. debere ta-
men eum in poſterum cautiùs rem adminiſtrare, & aggeribus ac machinis expugnatam ur-
bem ſolo æquare, & habitatores eius ad unum neci dedere. Cùm his mandatis nuncius
Dauid Bethſabeam coniugem ſibi aſciuit. ad Ioabum properè ſe recepit. Cæterùm Bethſabe audita mariti morte per multos dies
eum luxit: ubi uerò à mœrore ac lachrymis deſtitit, ſine mora eam rex coniugem ſibi aſci- D
uit: ex qua mox puer maſculus ei natus eſt. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis
Nathan uates Dauidũ flagitiũ reprehendit. inſpexit, ſed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per uiſum nocturnum ſe obtuliſſet, re-
gem grauiter incuſauit. Propheta uerò qui eſſet uir feſtiuus ac prudens, reputans reges,
quùm ſuis affectibus rapiuntur, non magnum iuris reſpectum habere ſolere, comminatio-
ne numinis ad tempus diſſimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum
ſententiam eius exploraturus: Duo uiri, inquit, eandem urbem incolebant: alter prædi-
ues multorumq; armentorum & gregum dominus: alter unius tantùm ouiculæ poſſeſ-
ſor. eam unà cum pueris ſuis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu, quàm ſi eſſet
filia. Cùm uerò hoſpes diuiti ſuperueniſſet, ille parcens ſuis pecoribus, nullum in amici
gratiam mactare uoluit; ſed abſtracta per uim ouicula pauperis, iugulatam & apparatam E
Dauid propriâ ſententia damnatur. hoſpiti appoſuit. His uerbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus
hoc auſum pronunciauit, iuſtumq; eſſe ut quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur,
& ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus
ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indi-
gnationem numinis incurriſſet, cuius fauore uniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus,
circumquaq; uicinarum etiam gentium, earumq; multarum & magnarum dominium cõ-
ſecutus eſſet: itemq; antea liberatus è Sauli manibus, nũc cum eiuſdem benignitate legiti-
mas uxores habeat, contẽpto omni humano ſimul atq; diuino iure, alienam eum duxiſſe
uxorẽ, marito ipſius interfecto, & hoſti prodito. Igitur affore diuinã ultionẽ, & ipſius quoq;
uxores ab uno è filijs per uim conſtuprandas, & ipſum inſidijs ab eodem appetendũ, ut pro F
clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine
mora eſſe interiturum. Territo autem per hanc denunciationem rege, uehementerq; per-
Dauid peccata confeſſus, remiſſionem conſequitur. turbato, & cum lachrymis fatente ſe peccaſſe in Deum (erat enim uir planè pius, & qui
hoc uno excepto in tota uita nihil admiſerat) placatus Deus recepto in gratiam promiſit,
& regnum & uitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci.

Atque

A Atque ita Nathan postquam futura regi aperuisset, domum reuertitur. Porrò infans ex uxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius uicem mœstissimus pater dolenter ferens, per septem dies à familiaribus induci non potuit ut ullum cibum degustaret: sed atratus & lacco amictus, humi prostratus iacebat, & à Deo salutem pueri precabatur. uehementer enim eius matrem diligebat. Septima uerò die mortuo puero, familiares non audebant hoc regi indicare, ueriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquaque cura corporis abstineret desiderio defuncti infantis, cuius morbum tam impatienter tulisset. Qui cum turbatam familiam sentiret, & ea facere quæ solent qui aliquid celare uolunt, intellexit extinctum puerum: accitoq; uno è famulis, postquam ueritatem comperit, confestim surrexit: lotus deinde, sumptaq; ueste candida, ad Dei tabernaculum iuit. Posthac iussis famulis ut cœnam sibi apponerēt præter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domesticis, stupentibus quòd, cùm nihil horum ægrotante puero fecisset, nunc post eius obitum omnia simul faceret: impetrataq; priùs licētia, causam scisitabantur. Tum ille: Non intelligitis, inquit, quòd dum puer uiueret, de salute eius sperans, nihil non faciebam, quo Deum flecterem? nunc postquam is obijt, superuacaneum sit inaniter mœrore confici. His auditis, omnes sapientiam eius laudauerūt. Nec ita multo pòst Bethsabe grauida filiū ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. Interea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæductibus, & commeatibus interceptis, ita ut fame simul & siti laboraretur. ab unico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem utebantur, parcè aquam dispensantes, C ne fortè in totum deficeret. Hæc Ioabus per literas regi significauit, hortans ut ad excidium urbis ipse ueniret, quò uictoria ipsi ascriberetur: qui collaudata ducis beneuolentia fideq; assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eamque mox ui captam militi diripiendam permisit. ipse uerò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem: quam postea capite gestare solitus est. necnon & alia multa ac magni precij præda in ea urbe potitus est: uiros uerò eius excruciatos interemit, nec mitiùs alias Ammanitarum urbes tractauit, pari modo expugnatas. POST hanc uictoriam domum reuerso graue quiddam accidit, ex tali causa: Filiam habebat adhuc uirginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine uincentem, Thamaram nomine, ex eadem qua Abesalomus genitrice natam. Huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cùm propter uirginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, ut non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorem sibi contraheret. Id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, uir prudens & magni consilij. Videns igitur Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum, rogans ut causam sibi indicaret. Suspicari enim se, amatoriam quandam esse hanc cupidinem. Quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat quomodo optatis potiri ualeat. Suasit enim ut simulata ægritudine, ubi pater uisendi causa illum accessisset, roget ut sororem ad se mittat, cuius ministerijs releuatus eo citiùs conualescere possit. Paruit Amnon, & cùm decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officioſè inuisens percontaretur de ualetudine, petijt sororem ad se mitti. Ea postquam iussu patris accita uenit, postulauit ut suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturum. Quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisque colyphijs ac frixis, ei obtulit. at ille non ea gustauit, sed famulis mandauit, ut quotquot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent, dicens se absque strepitu quiescere cupere. quo facto, iussit sororem in intimum conclaue paratam cœnam inferre. quod cùm puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit ut sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine uim frater, abstine, nefas est, & contra leges, tem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest: aut si resistere ei nō uales, à patre tibi hoc impetrandum est, non per uim extorquendum. Hæc autem dicebat, ut eius cupidinis impetum in præsentia effugeret. at ille amore feruens non paruit, sed libidinis œstro percitus reluctantem per uim opprimit: atq; post oblatum uitium in contrarium mox affectum uertitur, & exosam ac fastiditam conuicijs aggressus, iubet ut euestigiò inde facessat. Quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam uel usque ad noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, ut turpitudinis suæ testibus occurrat: mandauit famulo ut eam eijceret. Illa uerò oblato per uim stupro uehemen-

Dauidis filius spurius moritur.

Dauid filiū morbo correptū deplorat.

Dauid puerum extinctum sentiens, ad Dei tabernaculum properat. necnō sibi cibum apponi præcipit.

Salomon Dauidi nascitur.

Rabathæ excidium.

Præda hostibus erepta Ammanitis.

VIII. 2. Reg. 13.

Amnon Dauidis filius Thamaræ sorori suæ uim inferre cogitat.

A.M. 2912. Ante Chr. nat. 1059.

Ionathæ Amnonis cognati consilium.

Amnon sororē apprehēsa suadere cœpit, ut sui copiam faceret.

reluctāti autem uim infert.

ter dolens, ſciſſa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more uelabantur, & cinere caput ſparſa, per mediam urbem diſcedebat, uim ſibi illatam quiritando. In quam ſic affectam cum Abeſalomus frater incidiſſet, ſciſcitatus eſt quid mali haberet quòd ita ſeſe affligeret. Cumque illa de ſtupro ei narraſſet, ſolatus eam hortabatur ut æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam ſuam pertinere putaret, cùm à fratre eſſet uitiata. quibus uerbis placata puella, uociferari ac ſtuprum diuulgare deſijt: & deinde multo tempore in cœlibatu apud Abeſalomum fratrem perſeuerauit. His cognitis Dauid pater uehementer indoluit, ſed quia diligebat Amnonem ut filiorum natu maximum, non ſuſtinuit illi moleſtus eſſe. Porrò Abeſalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem uindictæ expectans. iamque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ ſororis eius illuſum fuerat: & cùm eſſet iturus in Belſephon, quod eſt oppidum tribus Ephræmiticæ, ad tõdendos ſuos greges, inuitauit patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium. Quo excuſante quòd nollet eum grauare, rogauit ut pace eius liceret filijs proficiſci. quo impetrato ſuis iniunxit, ut quam primum animaduertiſſent Amnonem temeto grauatum, neminem ueriti ad nutum ſuum illum trucidarent.

Abeſalomus ſororem conſolatur, quæ apud Abeſalomum in cœlibatu uixit, at Abeſalomus iniuriã cogitat ulciſci.

A.M. 2915. Ante Chr. nat. 1056.

Amnonis nex.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio ſuo Abeſalomo regno pulſus & eiectus eſt.

CAP. VIII.

NT uerò perpetratum eſt quod mandauerat, ſtupor & trepidatio fratres occupat: & ſibi quiſque timens, correptis equis curſu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abeſalomo cæſos nunciat. qui non aliter q̃ par erat amiſſis ſimul tot filijs, idque fratris ſcelere, graui dolore ictus, ne cauſam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum ſe luctui tradens, conſciſſa ueſte humi proſtratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipſum interfectorem. Ionathas uerò Samæ fratris eius filius hortabatur ut moderatiùs doleret, negans ſe de morte cæterorum credere: nec.n. cauſam facti inuenire poſſe: de ſolo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nam de hoc probabile eſſe, quòd memor iniuriæ ſororis frater in eum tale aliquid auſus ſit. Interea ſonitus aduentantium equorum, & quorundam eos præcurrentium, illos in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. Ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato uidens quos paulo antè extinctos acceperat. denuoq; gemitus ac lachrymæ inſtaurantur, his fratrẽ rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibiq; toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe uocare, non ad ſupplicium, ſed ut eum apud ſe haberet: iam enim ira tempore reſederat: ultrò huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. Mulierculam.n. quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe, ut cùm ſoli eſſent, ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus expirauerit, rogabatque hanc gratiam, ut quoniam cognati eius qui interfectus eſſet alterum ad cædem expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret. nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regiæ reuerentiam. Cumque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc uerba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutem meam, & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quò certior ſim de tua clementia, tuum ipſius filium priùs in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone. Alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, uno contra uoluntatem amiſſo, ultrò necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum: dicens, eum aſſecutum quod cupiebat, licereq; ut Abeſalomum reducat. Non.n. ampliùs ſe in eum ſtomachari, ſed totã indignationem preterijſſe. At ille adorato rege, & uerbis eius libenter acceptis, eueſtigiò Geſura properauit, & aſſumptũ ſecum Abeſalomũ Hieroſolyma reduxit. Rex uerò audiens filiũ aduenijſſe, miſit qui ei denũciaret, ne ad ipſum accederet. nondum.n. ita ſe affectũ, ut reuerſum uidere ſtatim ſuſtineat. Ille ita

Dauidi omnes filios ab Abeſalomo cæſos eſſe indicatur.

Ionathas Dauidem conſolatur.

Abeſalomus auũ adit.

2. Reg. 14.

Ioabus Dauidi arte perſuadet, ut Abeſalomum reuocet.

Thecuitis mulier pro Abeſalomo intercedit.

A.M. 2918. Ante Chr. nat. 1053.

Abeſalomus reuocatur.

ut

A ut iussus est, deuitato patris cõspectu, intra domesticos parietes cum suo famulitio se continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini decessit, uel propter mœrorem, uel quòd non ea tractatione uteretur, qua uti regium iuuenem par erat: sed adhuc tam forma quàm statura quoslibet in maximis delicijs agentes superabat. Tanta autem fuit eius cæsaries, ut intra octauum quemque mensem ad ducentos siclos, hoc est, ad quinque pondo accresceret. Ad hunc modum per biennium Hierosolymis habitauit: natique sunt ei filij tres, & una filia formosissima, quę Solomonis filio Roboamo posteà nupsit, & filium ei, nomine Abiam, peperit. Deinde misit ad Ioabum, rogans ut se penitùs in paternam gratiam reducat, & impetret, ut sibi liceat patrem inuisere & alloqui. Quod quùm Ioabus facere cunctaretur, agrum
B eius uicinum per quosdam è suis incendio uastari iussit. Is quùm re cognita ad Abesalomũ uenisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere uoluisse, quandoquidem mandata de conciliando sibi patre negligeret. Quam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, ut placatum mihi reddas genitor item, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriam quàm exiliũ fuerat, dum ille in indignatione est pertinax. Tum Ioabus his uerbis inductus, & uicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius causam egit, ut flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cum supplex illi ad genua ueniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. PORRO Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui, magnum equitatum & multos currus sibi
C comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitansque malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat, dicens si ipse potestatem eam haberet, sese magnam eis legum æquitatem esse præstiturum. His artibus conciliatis sibi populi studijs, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, ut cum bona eius gratia Hebronem, ad uota quæ in exilio concepisset, persoluenda, abire sibi liceret: permissuque eius profectus, mox undique plurimos ad se acciuit, ita ut cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel, Gelmonæus, & ducenti Hie-
D rosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, Rex ab uniuersis consalutatur. Cæterùm Dauid audita ex insperato filij sui tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo sceleratiora consilia cœpisset, primùm usurpandi regni, quod patri diuinitùs datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit ultra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatisque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negocium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine, magnà alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum uerò & Sadocum pontifices, & quicquid Leui-
E tici generis aderat, simul abire cupientes, arcamque asportare, manere persuasit: dicens, sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandũ: simulque mandauit ut de omnibus quæ inciderent, per clancularios nuncios se certiorem facerent. fidelem enim operam in talibus negocijs præstiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas, & Abiathari Ionathas. Ethæus quoque Gittæus nullis regis monitis adduci potuit, ut maneret, quo magis illustris fuit eius erga regem fides ac beneuolentia. Ascendenti autem per eliuum Oliueti montis, omnibus circa eum lachrymantibus, renunciatum est etiam Achitophelem, mutatis studijs, in partes Abesalomi concessisse: quo uix aliud tristius ei in hac calamitate accidit. quamobrem precatus est Deum, ut Abesalomi animum ab Achitophele abalienaret. uerebatur enim, ne eius consilijs contra se uteretur, uiri prudentissimi & oculatissimi in dispi-
F ciendo quid facto opus esset. Quumque in uerticem montis peruenisset, respiciebat urbem, & cum multis lachrymis non aliter quàm regno eiectus, Deum precabatur. Ibi offendit uirum in amicitia constantem, nomine Chusim. hunc conspicatus scissò amictu & caput cineribus oppletum, & mutationem rerum deplorantem, solatus est pro tempore, iussum æquo animo præsentem statum ferre; ac postremò precatus est, ut simulato

Abesalomi cæsaries.

Abesalomus impetrat, ut in patris conspectum admittatur.

Abesalomus reconciliatur patri. A.M. 2920. Ante Chr. nat. 1051. IX. 2. Reg. 15.

Abesalomi in patrem conspiratio.

Abesalomus à plurimis salutatur.

Dauidis fuga.

Dauid sacerdotes non fugituros, arcamque hec deportaturos, in urbe permanere iubet.

Ethæus Dauidici exilij comes.

Achitophel mutatis studijs Dauidicis ad Abesalomum deficit.

Chusis rerũ mutationem deplorans Dauidem consolatur, & ut se Achitophelì apponeret à Dauide sollicitatur, ac

ut se Achitophe li oponeret à Da uide solicitatur: ac se Hieroſoly ma contulit.

Abeſalomi partium ſtudio, ſecreta eius perſcrutaretur, & Achitophelis conſilijs ſe opponeret: ſic enim eum magis partibus profuturum, quàm ſi unà maneret. atque ita perſuaſus à Dauide, eo relicto Hieroſolyma ſe contulit: quò paulo pòſt Abeſalomus etiam peruenit. Interim Dauid paululum progreſſus, obuiam habuit Sibam Memphiboſthi ſeruum, quem ipſe ad curam prædiorum amici filio donatorum miſerat, agentem præ ſe duos aſinos neceſſarijs ad uictum onuſtos. Is obtulit ei ut quicquid uellet ſibi ac ſuis acciperet, ſimulque rogatus ubinam Memphiboſthum reliquiſſet, Hieroſolymis relictum reſpondit: ſperare enim eum rebus turbatis, fore ut ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuffragijs populi rex crearetur. Quam ob rem indignatus, omnia quæ priùs domino eius conceſſerat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem quàm illum ut talibus poſſeſſionibus fruatur. Hac liberalitate Siba gauiſus eſt. Dauidi uerò iuxta locum Bachoram ſuperuenit cognatus Sauli, nomine Semeis, filius Geræ, ſaxis eum ſimul & conuicijs impetens: cumq; amici eum protegerent, magis etiam exaſperatus ad conuicia, ſanguinarium & multorum malorum cauſam appellabat, iubens ut impurus ac execrabilis regione excederet: gratiasq; agebat Deo, quòd per proprium filium pœnam peccatorum ab illo exigeret, & eorum quæ olim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam ſæua petulantia concitatis omnibus ad indignationem, Abiſæo uerò etiam interficere Semeim uolente, Dauid eos cohibuit, negans addendam ad præſentia mala noui alicuius motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in nos immiſit. Mirum uerò ſi hæc ab iſto patimur, quãdo etiam filius pietatis eſt oblitus. Sed hæc miſericordi Deo forſan curæ erunt, cuius fauore tandem inimici nobis ſuccũbent. His dictis cõtinuabat iter, contempto Semei parte alia mõtis curſim cum conuicijs aſſectante. Delatus deinde ad Iordanem, ſuos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abeſalomo cũ Achitophele cõſiliario Hieroſolyma ingreſſo, concurſu populi ſalutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos uenit, & adorato nouo rege, precatus eſt illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidiſſimos patris amicos eſſet habitus, nunc deſerto illo ad ſe tranſiret: cordatè reſpondit, Non eſſe Dei uoluntati & populi conſenſui repugnandum. Hos, inquit, tibi domine ſtudentes ego quoque meritò ſequor. à Deo enim regnum accepiſti. quòd ſi in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præſtitiſſe noſti, eandem tibi præſtabo. Nemo enim præſentem ſtatum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum tranſlatum eſt: ſed in eadem manet, filio ſuccedente. His uerbis iũueni omnem ſuſpicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele, conſultabatur quidnam eſſet agendum. Is ſuaſit ut cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum conſtantiùs in partibus perſeueraturum, ſublata reconciliationis ſpe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos ſe illi profiteri, ueritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iuſſitq; famulis, ut in regia tentorium ſibi erigerent, inſpectante populo, in quod ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Idq; ſecundum Nathanis prophetæ uaticinium euenit, quod Dauidi futurum, ut ab uno è filijs oppugnaretur, prædixerat.

Semeis Dauidi conuiciatur.

Peccata commiſſa pœnarũ cauſa.

Dauid Semeim uita ſpoliari prohibet.

Dauid Deo ſuã cauſam commẽdat.

Chuſis Abeſalomum decipit.

Abeſalomus patris concubinas ſtuprat.

A.M. 2923. Ante Chr. nat. 1048. 2. Regum 17.

Abeſalomus contra patrem profectus, cum exercitu perit. CAP. IX.

OC Achitophelis conſilium executus, iterum poſtulat quid de belli ratione ſentiat? Reſpõdit ille, oportere ſibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his ſe profectũ interfecturum patrem, atque ita partibus ſuis incolumitatem, & ipſi ſecurum imperium eadem opera Dauide ſublato pariturum. Hac ſententia delectatus, accerſit Chuſim Dauidis amicorum principem (ſic enim eum ille uocabat) & expoſito Achitophelis conſilio, quid ipſi uideretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in poteſtatem redactus facilè occidi poſſet, contrariam ſententiam afferre conatur. Scis, inquit, rex uirtutem patris & eorum qui illum ſequuntur, quòd in multis conflictibus ſemper uictor euaſit. Profectò ueteranus bellator non manebit in caſtris: ſed intelecto noſtrorum aduentu, noctu uallem aliquam cum parte militum inſidebit, aut poſt rupem aliquam deliteſcet. Deinde noſtris exercitum eius inuadentibus, paulatim illi pedem referent, expectãtes occaſionem, dum regi propiores facti totis uiribus in pugnam redeant. interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris uerò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meũ quoq; conſiliũ, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionẽ copias cõtra patrẽ collige: quæ

Chuſis Achitophelis conſilium reddit irritum.

A quæ ubi in unum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néue alterius fidei committas. Facilè.n. illum deuinces, ſi in aperto aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat: tu uerò tam multa millia uirorum, qui dari ſibi occaſionem cupiũt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. Quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiã itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, ut Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum ueniens, ſuũ & Achitophelis conſilium eis expoſuit: quodq; ipſius cõprobatum ſit: petijt deinde ut hæc Dauidi per nũcios ſignificarẽt, adhortarenturq; eum, ut ſine mora Iordanem tranſiret: ne fortè filius mutata ſententia perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam an- *Chuſis Sadoco & Abiathare ſuum & Achitophelis conſilium exponit.*

B tè curauerant, ut extra urbem latẽrent filij, renunciaturi Dauidi quid in urbe ageretur. Ad hos igitur fidam famulam miſerũt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandarũtq; ut quantum poſſent properarent Dauidi hęc indicaturi. qui eueſtigiò cum patrũ mandatis, ut pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummã celeritatem reliquũ facientes, ad Dauidem properabãt. Vix duo ſtadia promouerant, quùm à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à uia publica in propinquũ uicum agri Hieroſolymitani, nomine Bocchuram, ſe dederũt, ibiq; mulierem quandam rogauerunt ut ſe abſconderet. Eà mox demiſſis per funem in puteum, os eius uelleribus contexit: rogataque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos uidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu *Pontifices Dauidi renunciandã curant, quid in urbe agatur.*

C ſtim abiuiſſe dicebat: & ſi modò alacriter perſequantur, fore ut eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retrò ſunt reuerſi. Mulier uerò ubi hoc animaduertit, & non eſſe amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta potuerunt feſtinatione ad Dauidem peruenerũt, & omnes Abeſalomi conatus illi renunciauerunt: qui ſuos conſeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet nihil cunctari paſſus. Porrò Achitophel ubi ſuum alterius conſilio poſthabitum uidit, conſcenſo iumento, Gelmonem patriam petijt. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certò illum breui periturum. Dauidem enim omninò ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, ut uirum ingenuum decet, è uita *Pontificum filij Dauidi decreta relaturi, in puteo occultantur. deinde autem ad Dauidem perueniunt, omnes Abeſalomi conatus manifeſtates. Achitophel ſibi ipſi manus affert.*

D exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam excarnificandum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſe ipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid ſuperato ut diximus Iordane, peruenit Caſtra, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus urbem. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis fuga motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis. Fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad uictum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, ut nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac uinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid uel ad alimoniam, uel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. *Dauid fugiens trajcit Iordanẽ, ſumma beneuolentia ab omnibus exceptus.*

X. *Abeſalomus Iordanem trajcit.*

E INTERIM Abeſalomus coacto Hebræorum grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtris oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharſa, & matre Abigæa. hæc uerò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, comparatoque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrederetur, ſed creatis tribunis, diuiſóque in tres partes exercitu, unam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem uolentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente uincerentur, nihil ſpei reliquum fore: quòd ſi una parte exercitus uicti fuiſſent, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum uirium facultãtem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium, itaque perſuaſus apud Caſtra manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur ut memores omnium acceptorum beneficiorum, ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & ut ſi uiciſſent, filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. atque ita precatus illis uictoriam, exercitum emiſit. *2. Regum 18.*

Exercitus Dauidici diuiſio.

Dauidem uolentem in exercitu adeſſe, amici detinent.

Dauid Abeſalomo parcendum eſſe præcipit.

Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie magna, *Ioabi & Abeſalomi congreſſio.*

ſyl-

ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acriterque A
pugnantes multa utrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non uel facere uel pati paratis. Ijdem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant, tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere. Contrà regij ut tot millia profligarent, omni ope connixi, tandem, ut erat dignum, ueteranis & rei militaris peritiſſimis hoſtem terga uertere coegerunt. fugientes
Abeſalomus unà cum toto exercitu ſuo turpiter fugit. deinde per ſaltus & abrupta inſequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita ut multò plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta ſunt enim ea die fermè uiginti millia. Omnes autem Dauidiani in Abeſalomum ferebantur, inſignem tam pulchritudine quàm ſtatura corporis. Is ueritus ne caperetur, conſcenſa mula regia effuſo curſu fugiebat. Cumq; B
per agitationem uentilaretur capillitium, aſperæ arboris prominenti ramo inopinatè implicitum iuuenem ſuſpendit. Iumentum enim uehementi impetu ferebatur, non aliter quàm
Abeſalomus ſuſpenſus: ſeſſorem gerens. at ille ſublimis in ramo retinebatur, ne hoſtem effugeret. Quod animaduerſum quidam è militibus Dauidis, indicauit Ioabo: eoque quinquaginta ſiclos ſe illi daturum fuiſſe dicente, ſi illum cõfodiſſet, reſpondit: Nec, ſi duo millia dediſſet, feciſſem hoc Domini mei filio, maximè cum omnibus nobis audientibus parci iuueni fuerit precatus. At il-
telo interimitur: le iuſſit ut indicaret ubinam pendentem uiderit, moxque defixo in cor telo eum interemit. Armigeri uerò Ioabi circumſiſtentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatũ pro-
ab arbore detractus congeſtis ſaxis obruitur. fundum ac obſcurum congeſtis ſaxis obruerunt, ita ut tumuli forma extaret. Deinde quùm receptui cecinifſet Ioabus, ſuos à perſequendo cohibuit, parcendum ciuili ſanguini ratus. C
Abeſalomi ſtatua. Porrò Abeſalomus erexerat ſibi in ualle regis columnam marmoream, duobus ſtadijs à Hierosolymis diſſitam, quam uoluit uocari Manum Abeſalomi: dicens, quòd etiam ſi liberos eius perire contingeret, in hac tamen nomen ipſius eſſet manſurum. Habuit enim tres mares, & unam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius ſucceſſorem peperit: ſicut pòſt loco ſuo dicetur.

Quomodo Dauid regno reſtitutus fœliciter uixit. CAP. X.

DEfuncto Abeſalomo, populus eius domum quiſque ſuam dilapſus eſt. Achimas uerò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit, ut ſibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quodque diuina ope ac prouidentia uictoriam ſit conſequutus. Negauit hoc imperator, dicens, non conuenire ut antehac aſſer D
re læta ſolitus, nunc de morte filij regem certiorem faceret: iuſſitq; eum ibi manere. Sed uo-
Dauidi nunciatur Abeſalomi mors. cato Chuſi illi mandauit, ut quę uidiſſet ad regem perferret. Achima uerò denuò rogante, ut ipſe mitteretur, uictoriam tantùm nũciaturus, non etiam Abeſalomi mortẽ, paſſus eſt eum hoc facere. Is uiam compendioſam ingreſſus ſoli ſibi notam, Chuſim anteuertit. Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorum unus conſpecto Achima currente, necdum ualens eum agnoſcere: ait ad regem, uidere ſe quempiam aduenientem. Cumque rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo pòſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſpondente rege, hunc quoq; bonum fore nuncium, ſpeculator iam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci pontificis filium ait præcurrere. Tum Dauid dixit:
Dauidi uictoria nunciatur: & Profectò hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc uerba finierat, dum E
Achimas regem adoratum ſalutat: & ſciſcitante de pugna, lætam uictoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit: ait, ſe uerſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec prætereà quicquam cõperti habere, quòd iubente Ioabo properè diſcedendum fuerit ut uictoriam renunciaret. iamq; & Chuſis aderat regem adorans, & uictoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo. Hæc uerba in cauſa fuerunt, ut
filij ſui: Abeſalomi mors renunciatur. nullam ex ea uictoria uoluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima urbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac uociferans: Fili mi, utinam mihi tecum mortem oppetere contigiſſet. F
Dauid Abeſalomum luget. Cum enim eſſet natura ſuorum amantiſsimus, prę cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed emiſſo capite lachrymantes, non aliter quàm clade accepta ueniebãt. Cęterùm cùm rex operto capite gemere de ſiderio filij perſeueraret, Ioabus
Ioabus Dauidẽ obiurgat, qui Abeſalomum lugeat. cõſolandi cauſa ad eũ ingreſſus: Quid facis, inquit, ô Domine, an neſcis quòd hoc pacto tibi ipſe calumniã ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponẽtes, atq; adeò teipſum & familiam

familiam tuam oderis: ames uerò tibi infestissimos, & iustissima pœna absumptos desiderare non desinas. Nam si Abesalomus uicisset, & regnum suum constabilijsset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed à te ac tuis liberis initio facto, ad unum miserabilem in modum perdidisset, non dessentibus nos inimicis, sed gaudentibus, & punientibus eos qui nostram uicem miserarentur. Te uerò non pudet hæc facere propter hominem inimicissimum, qui quàm esset tuus filius, tantoperè in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & dà te in conspectum tuorum militum, & gratias illis age, quòd sua uirtute hanc uictoriam nobis peperierunt: alioqui si quà cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiamque ut iam grauiùs ac uerè lugeas. Talibus uerbis Ioabus regi mœsticiam excussit, eumque ad cogitandum de negotio adduxit. Sumpto enim habitu alio, quò gratior esset militi eius conspectus, pro foribus portæ consedit, ita ut hoc audito uniuersus populus ad salutandum eũ concurreret. DVM hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerant, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt: admonentes quãtum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo uindicati fuissent: & quàm iniquè hoc ejecto alteri regnum commisissent. Itaq; debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, ut omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ recepto regno susciplat. De hac re crebri nuncij ueniebant ad Dauidem: isq; mox Sadoco & Abiatharo pontificibus significatum misit, ut principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorẽ eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, ut Dauidi regnum in manus redderet. Sperandam autem illi non solùm ueniam, quæ iam contigisset, uerùm etiam uniuersarum copiarũ præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices uerò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostentata regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm eius suasu tribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt: atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ usque ad Iordanem amnem illi occurrit. eódem præstò fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille uiris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filijs & seruis uiginti. Hi unà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, ut rex cum suis absque negotio transire posset. Vt uerò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidensq; ad regis pedes, rogabat ueniam commissorum, utque infensus sibi esse desineret, néue recepta potestate in se primum animaduerteret: reputaretq; id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertẽti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin' hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quòd maledico in regem diuinitùs electum ore es cõmeritus? Tum rex ad eũ uersus: Desinite Saruiæ filij, néue nobis nouas turbas ac seditiones excitate. Sic.n. uos existimare uolo, hanc esse mihi aditialem regni diem. quamobrem iuro me omnibus omnẽ pœnã remittere, qui quocũq; modo in maiestatem meam peccauerũt, neq; in quenquã ea de causa animaduersurum esse. tu quoq; Semei bono animo esto, nihil de supplicio solicitus. At ille adorato rege, cœpit eum præcedere. Post hęc Memphibosthus Sauli nepos ei uenit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo.n. rex profugerat, neq; comam totonderat, neq; uestẽ purgauerat, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens, fuerat aũt à suo procuratore apud regem falsò delatus. Is post saluratum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit, Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad profectionem necessaria, uerba sua non aliter quàm alicuius mancipij cõtempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his uti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus in eo meam erga te Domine pietatem læsisse, insuper malicioſè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quùm sis iustus, & Deum ac ueritatem, cui tantoperè studes, diligas. Cùm enim in grauioribus periculis aui mei temporibus uersatus sis, liceretque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea me in amicorũ ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianũ conuiuam adhibitũ nihil-

XI. *Israelitæ Dauidem in regnum reuocant.*

Dauid Amasæ non solùm ueniam, uerumetiam uniuersarum copiarum præfecturam concedit.

Dauid Semei ueniam largitur.

Memphibosthus Dauidi obuiam uenit: & se à calumnijs Sibæ iniquis purgat.

nihilo deteriore conditione,quàm unumquemuis è maximè neceſſarijs apud te eſſe uoluiſti.His auditis,neque Memphibosthum punire libuit,neque an Siba calumniator fuerit,cognoſcere: ſed præfatus cuncta ſe eius bona Sibæ largitum,ueniam tamen illi & dimidiæ partis reſtitutionem promiſit.Tum Memphibosthus: Habeat ſibi totum Siba, mihi ſatis eſt te in tuum regnum reſtitutum eſſe. Berzellæum deinde Galaditam uirum magnum ac bonum,cuius benignitate belli tempore multùm adiutus fuerat,deducentem ſe Iordanem uſque,rex rogauit,ut ſimul Hieroſolyma proficiſceretur: pollicitus eũ parentis loco ſe habiturum,nihilque illi defore,quo extremæ eius ætati refouendæ ſit opus. At ille excuſauit, rem domeſticam conuictui regio præferens: dicens ſe iam octogenarium non poſſe regiæ uoluptatibus perfrui,iam de abſoluendo extremo uitæ actu & ſepultura ſollicitum: roganſque ut ſibi cum bona regis gratia liceat ſuo more domi uiuere: quandoquidem iam per ætatem non ampliùs ullam è potu aut cibo uoluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad ſonos tibiarum cæterorumque inſtrumentorum,quibus aulici regij ſe oblectare ſolent. Quo ita inſtanter rogante: Te, inquit, dimitto,hunc uerò Achimanum filium mecum abire ſinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege,omniaque fauſta illi precatus,domum eſt reuerſus.Dauid autem Galgala peruenit,iam dimidium totius populi circa ſe habens,& Iudæ tribum.Eò uenerũt ad illum primores eius regionis,ſequente magna hominum multitudine,incuſabantque Iudę tribum,quòd inſcijs cæteris ad regem ſe contuliſſet,cui omnes ſimul unanimiter occurrere debuerint.Principes uerò tribus Iudæ rogabant,ut æquo animo ferrent,quòd præuenti eſſent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem,qua deuinctum ſibi feruentioribus ſtudijs proſequerẽtur.Neque enim ſe hac de cauſa ulla munera accepiſſe,ut meritò ægrè ferre debeant,ſeriùs ſe ad illum peruenìſſe.Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt,fratres,quòd regem uobis propriè cognatum uindicatis, quaſi non omnium noſtrũm cognatus ſit habendus,quem omnibus nobis ex æquo Deus præeſſe uoluit.Ergò cùm totus populus undecim partes habeat,uos unicam,tantoque potiores ſimus,præter æquum feciſtis,quòd nobis neſcientibus ad regem ueniſtis. In hac principum altercatione exortus eſt uir quidam malus ac ſeditioſus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis, qui ſublata uoce in medio multitudinis exclamauit: Non eſt nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Ieſſæi filium. Simulque cornicine iuſſo canere bellicum, omnes relicto Dauide illum ſunt ſecuti,ſola Iudæ tribu circa eum manente,à qua mox in regiam Hieroſolymorum eſt deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Abeſalomus congreſſus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè adminiſtrari iuſſit, ipſe uerò poſthac non ampliùs eis eſt uſus.Amaſam deinde exercitui præpoſuit,dignitate in hunc collata, quæ priùs Ioabi fuerat: iuſſitque ut collectis quãtis poſſet è tribu Iudæ copijs poſt triduum ad ſe ueniret,ut eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quùm in ea re occupatior maturè non rediret, tertia die rex Ioabo dixit, non eſſe conducibile dilationem Sabæo concedi: ne fortè inſtructior factus plus dãni det,plusq; exhibeat negocij,quàm modò Abeſalomus exhibuiſſet. Non eſt,inquit, ulteriùs expectandum,ſed cum his quæ nunc ad manum ſunt copijs,& ſexcentorum cohorte,cum Abiſæo fratre hoſtem perſequere: & ubicunque illum adeptus fueris,da operam ut prælio decernatur: & caue ne occupatis munitis urbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat.Ioabus nihil cunctatus paruit, & aſſumpto fratre ac cohorte, reliquisque qui tum Hieroſolymis aderant militibus,contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumque Gabaonem,qui uicus quadraginta ſtadijs à Hieroſolymis abeſt,peruenìſſet, obuiam ei factus eſt Amaſa,magnum exercitum adducens.Ibi Ioabus thorace munitus,accinctusque gladio,accedente ad complectendum Amaſa, de induſtria gladium ſibi è uagina elabi paſſus eſt: eoque mox à terra ſublato,& altera manu barba Amaſæ ceu deoſculandi prehenſa, improuiſo ictu uẽtrem ei perfodit,hominemq; confecit: facinus ſanè impium, quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem ſummæ præfecturæ & regiæ gratiæ ſuſtulit. Hac enim de cauſa iam ante Abeneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honeſtum prætextum fraternæ ultionis dignius uenia uidebatur: in Amaſæ uerò cæde nihil tale habuit,quod prætenderet.Cæſo autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum,uno relicto apud cadauer. hunc iuſſit proclamare ad exercitum, Amaſam iure cæſum meritas pœnas dediſſe: qui uerò partes regis fouerent,Ioabum & fratrem Abiſæum eius ductes ſequi debere.Iacente uerò in uia corpore,& tota multitudine ad id confluente,&,ut fieri ſolet;

Dauid Memphiboſtho ignoſcit.

Berzellæus Dauidi obuiã uenit.

Achimanus filius Berzellæi, relicto domi patre, cum Dauide proficiſcitur.

Seditio inter Iſraelitas ob reuocatum à Iudæis Dauidem.

2. Reg. 20. Sabæus ſeditionis author.

Concubinarum Dauidicarum traductio.

Amaſam Dauid exercitui præponit.

Ioabus Sabæo repugnat.

Ioabus Amaſam dolo interficit.

A ſolet, cum admiratione circumſtante, cuſtos tranſlatum illud in locum quendam longè à uia remotum depoſuit, & ueſte contexit: quo facto omnes Ioabum ſunt ſecuti. Is quùm per totam Iſraëliticam regionem Sabæum eſſet perſecutus, indicio cuiuſdam cognouit eũ eſſe in munita quadam urbe, nomine Abelmachea. qua obſeſſa & circumuallata, iubet militem muros eius ſuffodere & euertere: ualde enim iraſcebatur quòd portas ei clauſiſſent. Mulier autem quædam honeſta & prudens, uidens patriam in extremo periculo, conſcenſis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui poſtquam proceſſit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, ut deletis Hebræorum hoſtibus, in pace Iſraëlitas contineant: tu uerò nulla in re læſus, primariam Iſraëlitarum urbem expugnare cõnaris. Tum ille abominatus eius uerba, & meliorem ſibi mentem precatus, negauit ſe uel unum è ple-
B be occiſum cupere, tantum abeſſe ut urbem tam egregiam exciſam uelit: & ſi ad ſupplicium dedatur Sabęus Bochoriæ filius, regi rebellis, omiſſa oppugnatione ſe inde exercitum abducturum. His auditis mulier Ioabum rogat ut pauliſper ſuſtineat, pollicita illi caput hoſtis ſtatim è mœnibus deijciendum: moxq; ad ciues reuerſa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eumque pro Dauide, cuius tanta in uos extant beneficia, regnare, & unam hanc urbem tam ualido exercitui reſiſtere? Quibus rebus perſuaſi, præciſo capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deijciunt: confeſtimq; ſigno receptui dato, dux obſidionem ſoluit, & Hieroſolyma reuerſus, denuò
C uniuerſis copijs imperator præficitur. Banaias quoque ſatellitibus & ſexcentorum cohorti à rege præponitur. Adoramus quæſtor tributis recipiendis conſtituitur. Sabathes & Achilaus Commentarienſium fiunt principes. Suſa ſcribis prępoſitus, pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo manſit. POST hæc fame regionem premente, rex ſupplex à Deo petijt, ut populum miſeratus cauſam atq; remedium mali oſtendere dignaretur. Reſponſum eſt per prophetas, poſtulare Deum ut Gabaonitæ uindicẽtur, quos Saulus rex deceptos prę-
D ter ius & fas interfecerat, & iuſiurandum quod illis olim Ieſus imperator & ſenatus iurauerat, uiolauerat. Quamobrem ſi Gabaonitis procæſis ciuibus pœnas quas ipſi uoluerint exigere permittat rex, fore ut placatus Deus populum è præſenti calamitate eximat. Quod poſteaquam ex prophetarum relatione compertum eſt, accitis Gabaonitis percontatus eſt quid à ſe peterent? qui cùm ſeptem è Sauli progenie depoſcerent ad ſupplicium, rex perquiſitos eis tradidit, Memphibooſtho tamen Ionathæ filio parcens. His acceptis Gabaoni-
E tæ, ut libitum eſt in eos animaduerterunt: confeſtimq; pluente Deo terra poſito ſqualore ad priſtinam felicitatem redijt, populusq; copia rerum, ut antè, fruebatur. Aliquanto pòſt rex bello Palęſtinos adortus, & prælio cum eis congreſſus, dum uictos auidius perſequitur, ultra cęteros ſolus eſt longiùs prouectus. hunc iam laſſum conſpicit Acmon filius Araphi, unus è gigantum ſobole, indutus loricam circulis conſertam, & lanceam gerens trecentos ſiclos pendentem, accinctusq; gladio: & conuerſus è fuga hauddubiè confeciſſet defeſſum regem, ni Abiſæus Ioabi frater repentè ſuperueniẽs eum protexiſſet, iam proſtratum, & hoſtem trucidaſſet. Quo regis periculo grauiter commotus eſt exercitus, & duces iureiurando
F eum deuinxerunt, ne in poſterum cum alijs intereſſet prælio, ne ſi propter fortitudinem & audaciam humanum aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, quam ex ipſius adminiſtratione uel iam perceperat, uel deinceps, ſi diu uiueret, percepturus eſſet, orbaretur. Cũq; poſt hanc pugnam Palęſtini ad Gazã urbem conueniſſent, rex ubi hoc cognouit, exercitum contra eos ire iuſſit. In hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobachis Chettæus, unus è fortiſſimis Dauidis militibus. Complures enim qui ſe de gigantum genere iactabant, & uiribus eximijs inſoleſcebant, interfecit præcipuus autor uictoriæ, quam tunc Hebræus de hoſte reportauit. Redintegrantibusq; bellum Palæſtinis, & nouo exercitu in eos miſſo à rege, optimè ſe geſſit Nephanus cognatus ipſius. Singulari .n. certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, occiſo illo effecit ut reliqui terga uerterent: multique hoſtium in ea pugna ſunt deſiderati. Nec ita multo pòſt rurſum caſtrametati ſunt ad quoddam oppidum non procul ab Hebræorum finibus: fuitque in eo exer-
F citu uir ſtatura cubitorum ſex: cui ſeni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius ſolus ſe oppoſuit, ſtratoq; aduerſario maximum monumẽtum ad uictoriam attulit, & ipſe fortiſſimi uiri laudem retulit. nam & hic Palæſtinus oriundum ſe à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit ultimum, non auſa poſtea ſe contra Iſraëlitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altiſſima pace degens, uario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei compoſuit, partim tri-

Ioabus Abelmacheam obſidione cingit.

Mulieris prudentia ſeruatur oppidum Abelmachea.

Sabæi mors. Abelmachea ab obſidione ſoluũtur.

Dauid officia militaria diſtribuit.

XII.

1. Regum 21. *Fames Iudæam infeſtat, ob læſos à Saulo Gabaonitas.*

Gabaonitis ſeptem è Sauli progenie trucidandã traduntur.

A.M. 2924. Ante Chr. nat. 1047.

Dauid in prælio periclitatus; & repente ab Abiſæo Ioabi fratre liberatus.

Dauid ut prælijs non adeſſet, monetur.

Chettæus miles fortiſſimus Dauidicus.

Sobachis egregium facinus.

Nephani egregium facinus.

Ionathas ſeptimum uincit.

2. Regum 22. *Dauid muſicam curat.*

metro uerſu, partim pentametro: inſtrumentisque muſicis comparatis docuit Leuitas ad A
pulſum eorum laudes Dei decantare, tam ſabbatis diebus quàm in cæteris feſtiuitatibus.
Dauidis inſtrumenta muſica. Genera autem inſtrumentorum hæc fuêre: cinnyra decem chordis intenditur, & plectro
pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cumque his aderant & cymbala ærea, magna atque lata: quod ſanè de prædictorum inſtrumentorum natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos uiros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus XXXVIII. quorum quinque tantùm uirtutem commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. Tales enim erant hi qui poſſent uel regiones ſubigere, uel magnas gentes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemæi, qui non ſemel in aciem
1. Reg. 23. Dauidis heroes.
Iſſæmus.
hoſtium irruens non priùs à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hũc Eleazarus,
Eleazarus. filius Dodiæ, qui fuit cũ rege in Araſamo. Hic in quodam prælio Iſraëlitis multitudine ho- B
ſtiũ territis, & in fugam uerſis, ſolus locũ ſuum non deſeruit: & congreſſus cum hoſtib. multos interfecit, adeò ut cruore gladius eius ad dexterã adglutinaretur: quo uiſo reuerſi in prælium Iſraëlitæ, cedẽtem iam hoſtem urgendo admirãdam ac celebratam uictoriam retulerũt,
Seb. ſt. Maxilla, locus. Eleazaro ſternente, uulgo uerò militum proſtratos ſpoliante. Tertius erat, Ili filius Sebas: hic quoque cùm bello Palæſtino in loco, qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei uicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinentes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerunt facinora, quæ hi tres in prælijs ediderunt. Eo uerò tempore, quo rege Hieroſolymis agente Palæſtinorum exercitus uſque ad urbem acceſſit, & dum ille conſulturus Deum de bello arcem aſcendit, in ea ualle caſtrametatus eſt, quæ XX. ſtadiorum ſpa- C
cio uſq; ad Bethlehema pertinet, dicente ad amicos: O` quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximè in ciſterna portæ uicina: ô ſi quis de ea mihi ad bibendum afferret, id certè mallem quàm multum argenti accipere: tres iſti his auditis cueſtigiò excurrerunt, & cùm per media hoſtium caſtra Bethlehema peruenijſſent, hauſta aqua per eandem uiam ad regem ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta Palæſtinis, nec auſis paucitatem eorum contemnere. Eam aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro uirorum incolumitate. Poſt hos erat
Abiſæus. Banaius. Ioabi frater Abiſæus, qui una die ſexcentos hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos: hic prouocatus à duobus fratribus uirtute inter Moabitas illuſtribus, utrumq; confecit. Rurſum ex prouocatione cum miræ ſtaturæ AEgyptio certans, inermis cum armato, D
haſta ex ipſius manibus extorta hominem cõfodit: quo inſignior fuit uictoria, quòd adhuc uiuenti ademptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox proprijs armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis quantũ ad animoſitatẽ uel præferri poteſt, uel certè conferri. Quùm enim ningeret, leo in quẽdam puteum illapſus eſt: cuius os quòd anguſtũ eſſet, ſine dubio periturus erat, impactus niuibus: atq; ita deſperato exitu & ſalute rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm deſcendiſſet in puteũ, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. Nec deteriores uirtute fuerũt reliqui

XIII. triginta tres. CAETERVM Dauid uolens cognoſcere quantus millium numerus re-
2. Regum 24. Dauid populum recenſeri iubet. cenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorũ Moyſis, qui prædixerat quoties cenſeretur populus, in ſingula eius capita pendẽdum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum imperatorem ire ad E
cenſum peragendum, quo excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coẽgit ſine mora ad impẽrata exequẽda proficiſci. Ioabus aũt aſſumptis ad hoc negotium principibus tribuũ & ſcribis, obita tota Iſraëlitarum regione, & cognito quanta eſſet populi multitudo poſt nouem menſes & uiginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem, numerum ei populi reddidit, abſq; tribu Beniamitica: quã nõdum ad cenſum uocauerat, ſicut nec Leuiticã. Regem. n. interim
Populi Iſraëlitici numerus. pœnituit, agnoſcẽtem in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraëlitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ uerò tribu quadringenta millia cenſebantur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, ut propitius redditus facti huius daret ueniam. Qui Ga-
Dauid triũ malorũ optione data, peſtem eligit. dum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, ut ex his quam mallet eligeret: F
aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo marte cũ hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſæuituram. Illo uerò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta urgente ad celerem reſponſionem, ut Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi famem peteret, ſui magis quàm alierum rationem habuiſſe uideri poſſet, quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet, multum

fru-

A frumenti in horreis habenti,illis non item: quòd ſi per tres menſes ab hoſte uinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe,qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune,in quo omnibus par merus imminet: prefatus,meliùs eſſe incidere in manus Dei,quàm in manus hoſtium. Hec ita ut audiuit Propheta,Deo poſtquā renunciauit, peſtilentia in Hebreos ingruit,ita ut uarijs modis abſumerentur,nec facilè eſſet morbum cognoſcere. Mors enim una erat, ſed plurimis & incompertis cauſis homines rapiebat. alius enim poſt alium peribat,& clanculùm obrepens malum celeriter exitium afferebat. Quidam enim repentè cùm uehementi dolore & amaro cruciatu animam exhalabāt: alij morbo labentes ne ad ſepulturam quidem reſtabant,ſed inter ęgrotandum prorſus abſumebantur: alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, præ ſuffocatione

Peſtis ſubitanea.

B gemebant: nonnulli interim dum aliquem domeſticorum funerant, ſepultura nondū abſoluta commoriebātur. Quo factū eſt,ut à matutina horā uſq; ad prandiū hac peſte ſeptuaginta millia hominum ſint abſumpta. iamque genius à Deo miſſus Hieroſolyma petebat, eam quoque urbem ſimili malo afflicturus. Tum rex ſaccum indutus,& humi proſtratus, ſupplex orabat Deum ut peſtem ſedaret, & iam mortuis contentus, decæterò quieſceret. Inter has preces ſublatis oculis, cernens genium per aërem ſtricto gladio Hieroſolyma petentem exclamat ad Deum, ſe eſſe paſtorem pœnā dignum, cæterùm greges nihil commeruiſſe. Effunderet omnem iram in ſe ac ſuam familiam,& populo parceret. Deus autem admiſſa ſupplicatione peſtem ſedauit, miſſoq; ad eum Gado propheta ,mandauit ut cōfeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Iebuſęi,& extructo altari,inibi ſacrificaret: qui mādatum hoc

Dauid Deum, ut pœnam mitiget, orat, populi innocentiam teſtans.

Deus ſibi extrui altare, & ſacrificia offerri, mādat.

C non neglexit,ſed mox ad deſtinatum locum ſe contulit. Oronna uerò circa trituram frugū occupatus,ut regem unà cum omnibus filijs accedētem uidit,occurrēs adorauit eum. Erat aūt genere quidem Iebuſæus, ſed inter præcipuos amicos Dauidis: quæ cauſa fuit ut capta urbe nihil illi moleſtum acciderit,quemadmodum paulo antè diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad ſeruū accederet,ait ſe uelle aream eius emere,ut in ea Domino altare conſtrueret,& ſacra faceret. At ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri ſe dixit, precarique ut Deus libens ac propitius hoc ſacrificium admittat. Rex uerò gratam ſibi eius ſimplicitatem ac magnanimitatem profeſſus, uoluit ut preciū acciperet. Iniquum enim eſſe de gratuitis offerre ſacrificium. Oronna uerò dicente facturū ſe quicquid

Oronna Iebuſæus.

Oronna Dauidi aream donat.

Dauid non ſibi aream gratuitò dari petens precium exhibet.

D rex uellet, aream hanc de eo quinquagintà ſiclis emit: extructoq; ibi altari, ſacrificia & holocautomata ſuper eo perfecit, & hoſtias pacificas obtulit. quo facto Deus placatus, propitius ut antè eſt redditus. Erat autem is locus in quem olim Abramus filium,ut holocautoma faceret, adduxerat: & cùm iamiam iugulandus eſſet puer, aries repentè aſtans altari apparuerat: qui pueri uice fuerat mactatus,ut iam antè ſcripſimus. Dauid aūt cùm animaduertiſſet ſe exauditum,& gratum fuiſſe ſacrificium,decreuit totum illum locum altare uniuerſi populi appellare, & Deo templum ibi ędificare: quam eius uocem Deus in futurū ratam eſſe uoluit. Mox.n. propheta ad eum miſſo,illic templum extruendum prędixit à filio,

Dauid Deum placat.

Altaris extructi locus. Gen. 22.

quem regni ſucceſſorem eſſet relicturus. POST hanc prophetiam iuſſit rex numerari in- XIIII.

Dauid materiā præparat ad tēpli ſtructuram.

E quilinos,& inuenta ſunt eorum centum octoginta millia. ex his conſtituit lapicidarū octoginta millia: reliquos ad conuehendos lapides deputauit,ex quibus tria millia & quingentos operarijs præfecit. Magnam quoq; uim ferri ac æris ad horum operum uſum congeſſit: materiemq; cedrinam multam & prægrandem, Tyrijs & Sidonijs hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat. dicebatque ſuis amicis hæc ideò ſe apparare, ut filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tùm demum eam comportare neceſſe haberet, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis, opus perficeret.

Dauid ſe uiuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari uoluit. CAP. XI.

A.M. 2031. Ante Chr. nat. 1040.

ACcito deinde Solomoni filio, mandauit, ut quùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens ſe id uoluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum; quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictumque ſibi id ędificium

Dauid Solomoni præcepta dat de conſtruendo templo.

F deſtinatum filiorum natu minimo,qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filiū patri ipſi Deo curæ futurum: atq; etiam totam Hebręorum regionem hoc principe felicem fore,& inter cętera bona id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, utpotè alienam nō tantùm ab externis bellis, uerùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidem à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam ut alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia,pietatem colēs,& iuſticiam atq; fortitudinē,& præ-

cepta eius,legesq; per Moysem traditas obseruans,& ab alijs eas uiolari non permittens: & A
insuper templum quod te regnante strui sibi uoluit,cura, ut sicut debes,ei reddas, nihil de-
Thesaurus ad templi structuram collectus. territus operis magnitudine. omnia.n. ante obitum parata tibi relinquam. Scito sanè auri
quidem collecta decem millia,argenti uerò talentorũ centum millia: æris item ac ferri tan-
tum congessi,quantum uix numero comprehẽdi possit: & adhæc lapidum ac lignorũ ma-
teriam copiosissimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cementario-
rum: & si quid his defuerit,tu supplebis. Quapropter hoc opere absoluto charus eris Deo,
Auxiliatores in templo extruendo. cumq; protectorẽ habebis. Post hæc adhortatus est principes populi,ut in ea structura filiũ
adiutarent, & securi de omnibus malis cultui tantùm diuino uacarent: perceptúros enim
pro hoc pacem & bonum ac legitimum reipublicæ statum, quæ præmia pijs ac iustis Deus
De arca ædificata in templo reponenda præceptum. solcat reddere. Postquam autẽ absolutum fuerit templum, iussit arcam in eo reponi, cæte- B
ramq; sacram supellectilem, cuius receptaculo iam pridem templum debuisset extrui, nisi
patres mandatũ Dei neglexissent, qui præcepisset ut quàm primùm hostilem terram occu-
XV. passent,templum illi ædificarent. Hæ fuerunt Dauidis adhortationes, tam ad filium, quàm
ad principes. PRAEGRAVANTE aũt iam senio,& corpore per ætatem frigescente,alsi-
3. Regum 1. Dauid præ senio alsiosus. osus factus est, ut ne iniectis quidem multis stragulis calefieret: cumq; ex communi medi-
corum cõsilio decretum esset, ut lectissima è formosis totius regionis uirginibus cum rege
cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fouente eum puella: inuenta est in urbe
una fœmina omnium eius ætatis pulcherrima, Abisace nomine, quæ cum rege cubitans,
nihil aliud quàm recalefaciebat eum.iam enim præ senio ad uenereas res elanguerat.sed de
hac uirgine paulo pòst incidet mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & C
Adonias regnũ affectat. magnus,ex uxore AEgistha ei natus,nomine Adonias,Absalomo quod ad ambitionẽ attinet similis,de occupando regno cogitare cœpit,& cum amicis egit ut sibi principatum de-
ferrẽt: parauitq; sibi currus multos & equos, & quinquaginta uiros stipatores: id quod pa-
ter uidens,nec obiurgauit eum,nec compescuit, ac ne sciscitatus quidem est, quid sibi uel-
Adoniæ suffragatores duo. let talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem,& põtificem
Abiatharum: Soli aũt conatibus eius resistebant, pontifex Sadochus, & propheta Nathan,
Adoniæ epulum. & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus,& fortissimi quiq;. Porrò Ado-
nias paratis in suburbano epulis,ad fontem qui erat in hortis regijs, & inuitatis illuc omni-
bus fratribus,excepto Solomone, assumpsit secũ & imperatorem Ioabum,& Abiatharum,
& principes tribus Iudæ: pontificem uerò,& Nathanem prophetam,& Banaiam satellitum D
Nathan Bethsabeæ Adoniam regnare indicat. præfectum ad hoc conuiuium non uocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Na-
than indicauit,Adoniam regnare insciente Dauide: suasitque ut tam propriæ saluti, quàm
filij sui regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iura-
sset post se regnaturum Solomonem,& interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti
cum rege se quoq; superuenturum propheta pollicitus est, & uerbis eius testem futurum.
Bethsabe Solomoni filio regiũ à Dauide adiuuandi postulat. Paruit Bethsabe, & regem adijt. Quo adorato impetrataq; dicendi copia, omnia sicut pro-
pheta submonuerat indicauit, exposuitq; ordine quemadmodum Adonias epulum ador-
nauerit,& Abiatharum põtificem Ioabumq; principem exercitus uocauerit,& filios regios
absq; Solomone ac eius necessarijs amicis. addebat etiam totũ populum suspensum expe-
ctare,quemnam esset successorem declaraturus: ut cogitet rogans, quòd se defuncto mori E
necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciãt
Nathanem uenisse ut regem uiseret: & admissus percontabatur, num hodie regem decla-
ret Adoniam,& principatum suum in illum transferat. Parato.n.splendido conuiuio,uoca-
tos ab eo filios eius omnes excepto Solomone,& præter hos Ioabum imperatorem: hos o-
mnes suauiter epulãtes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum impe-
rium nouo regi ominari. Sed neq; me,inquit,uocauit,neque Sadocum pontificem aut Ba-
naiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est ut ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo pro-
Bethsabe postulata receptat. pheta ueniente. qua introgressa: Iuro,inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum fi- F
liũ,ut iam antè iuraui,eumq; in solio meo sessurũ,idq; hac ipsa die.Ad quæ uerba cùm mu-
lier adorato rege lõgam ei uitam esset precata,Sadocum accersit pontificem, & Banaiã præ-
fectum satellitũ: quibus mox uenientibus iubet ut assumpto Nathane propheta & cohor-
te regia,impositoq; filio ipsius Solomone in mulam regiam extra urbem illum deducerent
Gion fons. ad fontẽ qui uocatur Gion: unctumq; sacro oleo regem declararẽt. hoc aũt munus Sadoco
põtifici & Nathani prophetæ iniũxit: mãdauitq; ut inuecto per mediã urbẽ præcinẽte tubi-

cine

A cine prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regio sedeat, ut notum fiat uniuerso populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni uerò præcepta imperandi dedit, ut iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum uniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris fine mora eum in regiam mulam imponit: & deductũ extra urbem ad fontem, oleoq; unctũ, rursum in eam cum faustis acclamationibus introducunt, ut multos annos in hoc principatu fœliciter exigat: moxq; adductum in regiam in solio collocant. Quo facto, populus totus ad conuiuia festiuitatemq; animum aduertit, choris & tibijs sese oblectans, ut præ concentu instrumentorum terra simul ac aër resonaret. Vt uerò has uoces Adonias & eius conuiuæ audiuêre, sunt perturbati, & Ioabus imperator negauit sibi placere uel sonitũ illũ uel tubam. Cumq; B nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter uisum iuuenem bonum nũciũm ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis uoluntatem exposuit. Quo audito, proripiunt se omnes è conuiuio, & suam quisq; domum diffugiunt. Adonias autem ueritus ne rex factũ eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. Quod ubi ad Solomonem est perlatum, quodq; rogaret fidem sibi dari de obliuione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti erRati quidem ueniam ei concessit, sed præmonito ut caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm uenissent, nouumq; regem adorasset, iussit eum domum suam C abire nihil solicitum, ac in reliquũ curare ut uir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid aũt uolens cum totius populi regem declarare, cõuocat principes Hierosolyma, unà cum sacerdotibus ac Leuitis. quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annũ excederent XXXVIII millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra uiginti millia: iudices uerò populi & scribas eorum sex millia: ianitorum uerò domus Dei quatuor millia: tantundemq; eorũ qui hymnos Deo canerent, & instrumẽtis musicis à Dauide, ut diximus, in hoc præparatis uterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, uigintiquatuor eorũ cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitq; ut una cognatio ministraret Deo per dies octo à sabbato usque sabbatum: atq; ita sortitio facta est omnium cognationũ in præsentia Da- D uidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omnium principum. & cuius prima sors exijt, descripta est cognatio prima, & post hanc secũda, deincepsq; usq; ad uigesimã quartã: quæ quidem diuisio durat usq; in hodiernũ diem. Leuiticam quoq; tribũ in partes uigintiquatuor diuisit: & sortitione facta, & illis quemadmodum sacerdotibus octoni ministerij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moysis posteris est habitus. Constituit enim eos custodes thesaurorum Dei & donariorũ, quæ reges solent dedicare. instituitq; ut uniuersa Leuitarũ tribus & sacerdotes per suas quisq; uices interdiu noctuq; circa cultum diuini numinis uersarentur, sicut olim à Moyse præscriptum fuerat. Post hæc totas copias in duodecim partes digessit, eisq; tribunos, centuriones & præfectos assignauit. continebat quæque pars millia uigintiquatuor, uoluitq; ut singulæ singulis mensibus stationem agerent circa regiã E Solomonis; unà cum tribunis suis ac centurionibus: & cuiq; suum ducem præfecit, uirum iustum & spectatæ bonitatis, quin & thesauris & uicis & agris, eorumque cultoribus, & armentis cum suis pastoribus præfectos attribuit, quos nominatim recensere necesse non habeo. Postquam autem omnia sicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magistratibus Hebræorum & tribuũ principibus & ducibus, quos singulis exercitus sui partibus præposuerat, adhæc omnibus qui negotijs & facultatibus regijs præerant, è suggestu celsiore in hunc modum multitudinem est allocutus: Fratres & populares, notum uobis esse uolo, q̃ cùm uoluissem templum extruere, multum auri eum in usum & argenti centum millia talentorum comparaui. sed Deus ipse per prophetam Nathanem me uetuit, eo quòd bellis quæ pro uobis gessi dextram hostili cruore contaminauerim: & filium meum regnique I successorem templum sibi iussit extruere. Nunc igitur quãdoquidem scitis quòd etiã maiores nostri Iacobi filij cùm duodecim essent Iudas principatum obtinuit, & mihi cum sex fratres essent, posthabitis illis Deum ad me regnũ detulisse, nec eorum quenquam id factũ iniquè tulisse: ita ego quoque postulo, ut Solomone imperium consecuto, cæteri mei filij nec contra illum, nec inter se inuicem seditiones agitent: sed scientes hunc diuinitùs electum, libenter eius dominio sint subiecti. Cùm enim æquum sit, si Deus ità uelit uel exter-

Solomon uiuo patre inauguratur, & ungitur.

Adonias à Solomone ueniam impetrat.

Dauid populum in classes diuidit, uidelicet Sacerdotes in cognationes 24. 1. Paralip. 24.

Leuiticam tribũ in 24. partes.

Custodes thesaurorum Dei. 1. Paralip. 26.

Copiarum partes. 1. Paralip. 27.

Dauidis concio ad populum de constructo à Solomone templo. 1. Paralip. 28.

nos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in uotis habeo, quàm ut promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas, quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quampri mùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurũ eſt, & omnia rectè euenient, ſi tu fili mi pietatis & iuſticiæ patriarumq; legũ cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito, inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores earumq; numerus & magnitudo ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæque uaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit, hortatusq; eſt eum ut ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimulque principes & tribum Leuiticam, ut eum adiuuarent, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitùs & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificãdum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumq; ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis alijsq; omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc uſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei Cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtare, eamq; protegere. Poſtquam Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principũ & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoq; cõferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. Promiſerunt .n. ſe contributuros talentorum auri quinq; millia, & ſtateres decies mille: argenti uerò centũ millia, ferri quoq; talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat unus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna uoluptate affecit totum populum, & maximè Dauid uiſa principum ac ſacerdotum reliquorumq; omniũ promptitudine, elata uoce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius uniuerſitatis appellitans, fabricatoremq; rerum tam humanarũ quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorumq; felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſthæc precatus omni populo bona omnia, priuatimq; filio mentem bonam & iuſtam, omniq; uirtute præditam: iuſſit ut populus quoq; Deo laudes perſolueret. Illi uerò proſtrati humi Deum adorauerũt. uerſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequenti uerò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille uitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus uictimarum mactatis: & tota ea die rex unà cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomonq; denuò eſt inunctus & legitimus rex declaratus: ſimulq; Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

Deſcriptio ac forma templi erigendi Solomoni demonſtrata.

Theſaurus ad templi ædificationem contributus.

2. Paralip. 29.

Sacrificat populo.

Solomonis unctio.

A.M. 2930. Ante Chr. nat. 1041. XVI.

3. Regum 2. Dauid moriturus Solomoni ſa uenda inculcat.

Mors Dauidis, quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

PAulo autem poſt Dauid accedente ad ſenium morbo, uidens iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone, ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato uocante ad patres meos abeo, & uiam omnibus qui nũc ſunt, quíue poſt erunt, communem ingredior: quam remetiri non licebit, nec quid in hac uita geratur reuiſere. Quapropter uiuens adhuc & morti uicinus iterum atque iterum te moneo, quæ & antè cõſului, ut iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deum qui te hoc regno cohoneſtauit: utque cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſen demiſit: & caue ne uel gratia uel aſſentatione aut cupiditate aliáue affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam .n. Dei fauorem poteris retinere, niſi ſeruatis eius legibus, alioqui ſuam prouidentiã à te auertet. Quòd ſi talem te exhibueris qualem decet & qualem optamus, efficies ut regnum in familia noſtra maneat, & nulla unquã alia domus præter noſtram in Hebræos dominationẽ obtineat. Memẽto etiam ſceleris Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iuſtos ac bonos interemit, Abenerũ Neri filiũ, & Amaſam filiũ Iethranis. Eorum tu mortem tuo arbitratu ulciſci tor, quandoquidem hactenus pœnam euaſit Ioabus, quòd meipſo eſſet potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea cauſa omni honore ac ſtudio proſequêris, non cõferens in eos beneficium: ſed referẽs, pro officiis quæ pater illorũ in me exulem liberaliter congeſſit, & per quæ nos ſibi debitores effecit. Præterea Geræ filiũ Semeim Beniamitã, qui me pulſum multis affecit conuicijs, quando Caſtra petebã, moxq; ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nũc occaſione æqua quæſita punito. His mandatis filio de Republica, & amicis, & eis quos pœna dignos ſciebat, expirauit, tra-

Ioabus Abneri et Amaſæ interemptor.

Dauidis mors et laudes.

A exactis ſeptuaginta uitæ annis, poſtquã regnaſſet apud Hebronem, tribui Iudæ imperitans annos ſeptem,& menſes ſex, Hieroſolymis uerò uniuerſæ regionis rex annos triginta tres: uir optimus, & omnibus uirtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati proſpicientem habere oportebat. Nam fortis erat ut nemo alius: & in certaminibus pro ſubiectorum tutela ſuſceptis primus ſe periculis obijciebat, exemplo ſuo militem ad præclara facinora excitans,& non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in conſilijs prudentiſſimus,& egregiè callens quid in præſens, quidue in futurũ conduceret. adhæc ſobrius,mitis, benignus erga calamitoſos, iuſtus, humanus, quæ quidem præcipuæ ſunt regum uirtutes.nec in tanta poteſtate unquam ab æquitate deflexit,niſi quòd ad Vrię uxorem attinet. Tantas præterea diuitias reliquit,quantas nullus alius rex uel Hebræorum uel aliarũ gentiũ. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hieroſolymis magnificè,præter ſolennia illa in regum funeribus, illatis etiam in monumentum eius maximis diuitijs, quarum magnitudinem facilè ſit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam poſt annos M C C C. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho,cognomine Pio, Demetrij filio, uolens pecuniam ei dare,ut abducto exercitu obſidionem ſolueret,nec ualens aliunde ſumere: aperta cella monumenti Dauidis,& prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumque parte Antiocho numerata,oppugnationis periculo ſe exemit, ſicut & alibi indicauimus. Ac rurſum poſt multos annos elapſos, Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniam ſuſtulit: ad loculos tamen qui regum cineres continebant, neuter eorum peruenit.ſingulari enim arte ita erant ſub terram conditi,ut ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenusdixiſſe ſufficit.

Dauidis anni uita, et regiminis.

Regum uirtutes præcipuæ.

B *Dauidis ſepultura.*

Theſauri in ſepulchro Dauidis reconditi.

Herodes monumẽtum Dauidis ſpoliat.

C

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit. CAP. I.

A.M. 2031. Ante Chr. nat. 1040. 3. Reg. 2.

D

E Dauide igitur & eius uirtute,quantorumque bonorum ſuæ genti autor fuerit,& quantis bellis fœliciter geſtis ſenio confectus deceſſerit, in proximo uolumine docuimus. Cæterùm poſteaquam Solomon eius filius,ætate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex ſententia patris & decreto diuini numinis in ſolio conſedit,populus quidem totus, ut nouis regibus ſolet, fauſtis acclamationibus precatus eſt ei perpetuam rerum fœlicitatem,utque eius imperium lautum beatiſſimumque duraret uſque ad ſenectutem.Adonias uerò qui etiam uiuente patre occupare conatus fuerat regnum, acceſſit ad regis matrem, eamque blandè ſalutauit. Quã quærente, E nunquid ueniſſet quòd opera ſua opus haberet? omniaque benignè pollicente,orſus eſt dicere,ipſam quoque noſſe, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi conſenſu regnum ſibi deberetur: ſed quoniam Deo uiſum ſit id transferre in filium eius Salomonem, ſe quoque libenter ferre illius dominationem,& contentum eſſe præſenti conditione. rogauit deinde,ut apud fratrem,pro ſe ageret,eique perſuaderet, ut ſibi nuptum daret Abiſacen, cum patre cubare ſolitam.Eſſe enim adhuc uirginem,quòd pater prę ſenio congreſſus cum ea nõ eſſet. Bethſabe uerò promittit operam ſuam in hoc negocio, & de hoc coniugio benè eum ſperare uoluit,tũ quòd rex ultrò fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris eſſent acceſſuræ: atque ità plenum ſpe hominem dimiſit: moxque ipſa ad filium properauit,collo quuture de eo, quod Adoniæ petenti promiſerat.cui cùm filius occurriſſet, complexuque eam excepiſſet,deducta in cubiculum,in quo tum erat regia ſella,ſedit,iuſſitque alteram matri à dextris poni. Quæ poſtquam conſedit: Vnam,inquit,gratiam fili petenti mihi annue,ne F que tuo renutu triſtiorem facias.Reſpondit ille,iuberet,quicquid uellet:pium enim eſſe,matri quidlibet concedere: nec oportuiſſe eam ſic præfari,quaſi negaturũ ſuſpicaretur, ſed certam impetrandi ſpem habere. Tum illa rogat,ut uirginẽ Abiſacen Adonię fratri nuptum tradat.At rex iratus dimiſit matrem,dicens Adoniam maiora moliri, mirariq; ſe, quòd non eam

Solomõ poſt Dauidis obitum rex Iſraelit.

Adonias Abiſacem poſtulat, in matrimonium.

Bethſabea pro Adonia apud Solomonem filiũ ſuum intercedit.

dem opera postularet, ut regnum ei tanquam natu grandiori cederet, quando Abisacæ coniugium expetat, habens amicos potentes, Ioabum imperatorem copiarum, & Abiatharum sacerdotem. Moxque accito Banaia præfecto satellitum, mandauit ei ut Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo sacerdote: Te, inquit, supplicio eximunt tum alij labores acti cum meo patre, tum illud præcipuè, quòd unà cum eo arcam transtulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes sequuto, ut neque hîc maneas, neque in conspectum meũ uenias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri uiue, atque ibi usque ad mortem dege, quandoquidem talia commisisti, propter quæ indignus es, ut honoribus fruaris. Ob hanc igitur causam ablatus est sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & translatus est in genus Phinees ad Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primùm ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente priuatam uitam egerunt hi: filius Iosephi pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami uerò Maræothus, & Maræothi Arophæus: Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui primus Dauide regnante pontifex est creatus. Porrò Ioabus imperator audita nece Adoniæ uale extimuit. eius enim amicitiam magis quàm Solomonis regis coluerat, & ideo non immerito malè suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde quæsiturum existimans, propter regis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de Ioabo renũciatum est, misit Banaiam, qui citaret eum ad tribunal causam dicturum: Ioabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potius quàm aliàs moriturum. Hoc eius responso per Banaiam accepto, rex iussit ut inibi caput eius ita ut uellet abscinderetur, & hãc pœnam lueret pro duobus imperatoribus, quos contra omne fas peremerat. Corpus uerò sepeliri, ut peccata eius apud posteros manerent, ipse uerò ac pater innocentes essent, quòd ad Ioabi mortem attineret. Banaias uerò exequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hæc abrogato Abiatharo pontificatu rex solum Sadocum id sacerdotium obtinere uoluit. Semei deinde imperauit domo Hierosolymis extructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis trãsitu: aut si secus fecerit, esse capite mulctandum. nec contentus graui interminatione, iureiurando hominem ad id mandatum seruandum adegit. Semeis uerò professus gratiam se habere Solomonis mandato, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum unà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramentum etiam Dei uiolatum. Accitoque mox: Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac urbe in aliam cõmeaturum? non euades pœnam periurij, uir pessime: sed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meũ eiectum es debacchatus: ut scias quòd nihil lucrentur nocentes, etiamsi non statim post peccatum puniantur, sed per omne tempus, quo propter impunitatem securi sibi uidentur, crescit illorum pœna, quam iam pridie sunt meriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit. Solomon autem sublatis iam inimicis, regnoque constabilito, Pharaonis AEgyptiorum regis filiam duxit uxorem: instauratisque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus uel iusticiam coleret, & leges custodiret, uel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secùs ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat.

Adonias occiditur.

Abiatharũ ablegat Solomon.

Sacerdotalis dignitas à domo Ithamari, in genus Phineesis traducitur.

Ioabus Adoniæ nece intellecta extimuit.

Ioabus in templo interficitur.

Pontificatus Abiatharo abrogatur.

Semei mors.

A.M. 2933. Ant. Chr. nat. 1038.

Pœna quæ differtur, nõ aufertur.

II.

Solomõ uxorem ducit.

De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primus Hierosolymis templum ædificauit.

CAP. II.

3. Reg. 3.
2. Paralip. 1.

Deus Solomoni in somnis cõspectus eũ quicquid cuperet, petere iubet.

Solomon à Deo sapientiam petit.

Deus Solomoni nõ tantum sapientiã postulatã, uerum etiam diuitias & gloriã pollicetur.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille uictimarum holocautomatis cœlesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorum pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon uerò pulcherrimum quiddam ac maximum petijt, quod & Deus libentissimè largitur, & homini est utilissimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus diuitias, ut & homo & iuuenis petijt. nam hæc sola uulgò hominum uidentur expetenda, hæc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectum bonum, ut his acceptis populum hunc uerè ac iustè iudicare ualeam. Hac postulatione delectatus Deus pollicitus est se etiam alia quæ non petierat, additurum, diuitias & gloriam:

A gloriam: ſed ante omnia talem intellectum ac ſapientiam, qualem antehac nemo habuerit uel regum uel priuatorum. Adhæc conſeruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iuſtus eſſe pergat, Deoque parére, & paternis ueſtigijs incedere, præcipuas eius uirtutes imitando. His diuinitus auditis, Solomon è ſtratis ſe proripit, & adorato Deo, Hieroſolyma eſt reuerſus: & mactatis ante tabernaculum plurimis uictimis, epulum omnibus ſuis exhibuit. Per eoſdem dies iudicium ad eum delatum eſt arduum, cuius exitum inuenire erat difficilè. Rem autem controuerſam, de qua lis erat, neceſſarium duxi indicare, ut qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & ſi quando tale quippiam inciderit, ad exemplar ſolertiæ regiæ facilitatem diſquirendi ſibi comparent. Duæ mulieres quæſtus meretricij uenerunt ad eum, quarum altera, quæ iniuriam pati uidebatur, ſic

3. Reg. 3. *Solomonis iudicium de ſupposuerum infantium controuerſia.*

B eſt exorſa: Ego, rex, & mulier hęc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem ut ambæ eadem die, eademque hora infantes maſculos pareremus. Poſt triduum iſta iuxtà cubantem ſuum infantem per ſomnum oppreſſit, & ſublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in ſinum impoſuit. Illuceſcente die mammam præbere uolens infanti, meum non inueni, ſed illius mortuum uidi iuxta me iacentem: id quod certiſſimis indicijs deprehendi. & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium, domine, confugi. nam quia propter ſolitudinem nemo eſt qui coarguat, pertinaciter quod meum eſt abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat, quod accuſationi huius opponat? Illa negante ſe hoc feciſſe, & aſſeuerante, ſuum eſſe ſuperſtitem infantem, alterius uerò mortuum: nemine, qui inueniente, quid decerni poſſet, ſed omnibus, ut in re obſcuriſſi-

C ma cæcutientibus, ſolus Rex tale quiddam excogitauit. Iuſſis afferri infantibus, tam uiuo quàm mortuo, uocat quendam è ſatellitibus, imperatque ut ſtricto gladio puerum utrumque ſecet in duas partes: quò utraque dimidium accipiat tam uiui, quàm mortui. Hanc ſententiam totus populus tacitè deridebat, ut puerilem: ſed interim cùm uera mater exclamaſſet, non ita faciendum, ſed potiùs alteri addicendum infantem, ſibi enim ſat eſſe ſi uiuum uidear, etiamſi alienus exiſtimetur: altera uerò parata eſſet uidere infantem diuidi, & inſuper poſtularet ut ipſa quæſtioni ſubijceretur. rex animaduertens utriuſque uoces à uero profectas, ei quæ exclamauerat, infantem adiudicauit, quòd hæc reuerà mater eſſet: alterius uerò maliciam damnauit, quòd & ſuum perdidiſſet, & amicæ infantem perdere conaretur. Vi-

Solomon utrumque puerum ob id ſtricto diſſecari imperat, atque ueram eius matrem deprehendit.

3. Reg. 4.

ſum eſt hoc populo inſigne argumentum regiæ prudentiæ ſimul & ſapientiæ, & ex illa die

D non ſecùs, quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem ſua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ ſortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea uerò in qua Dora ſunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat ſub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat, & ea regio quæ uſque ad Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam ad uſque montem Libanum, urbesque in eis ſexaginta magnas ac benè munitas Gabaris adminiſtrabat. Achinadabas Galilææ toti Sidonem uſque præerat, habens & ipſe in matrimonio Solomonis filiam nomine Baſiman. Maritimam uerò quæ eſt circa Arcen, Banacates obtinebat: Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totamque uſque ad Iordanem fluuium Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commiſſa. Tabares regionem transIordanem ſitam ſub ſe habuit, &

Solomonis præfecti.

Solomonis filia Baſiman Achinadabæ nupta.

E rurſum his omnibus unus præerat princeps. Mirandum autem in modum per id tempus auctæ ſunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorum colendorum ſtudium conuerſo. Pace enim fruentes, & nullis bellicis tumultibus diſtracti, ad hæc optatiſſima libertate auidè perfruentes, in hoc potiſſimum erant intenti, ut ſuas quiſque facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regi alij præfecti, qui Syrorum cæterorumque barbarorum Euphratem inter & AEgyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi extranei conferebant in quotidianos regiæ menſæ ſumptus ſimilæ coros triginta, farinæ ſexaginta, ſaginatos boues decem, & paſcuales uiginti, & ſaginatos agnos centum: præter capturas uenationum, quæ conſtabant ceruis ac bubalis, præterque aues & piſces. Tantam etiam curruum multitu-

Pax Hebræis Solomonis tempore fuiſſit.

Sumptus Solomonis quotidianus.

2 Paralip. 1. uers. 14. 15. 16. 17.

F dinem habebat, ut quadraginta millia præſepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. Et præter hæc equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hieroſolymis circa regem uerſabatur, reliqui uerò ſparſim per agros regios degebant: & qui regijs impenſis præerat, idem etiam equis neceſſaria ſuppeditabat, eò conuehendo, ubi Rex habitabat. Tanta autem fuit ſapientia & prudentia præditus, quam Solomon rex diuinitùs acceperat, ut omnes priſcos ſuperaret, atque etiam AEgyptios,

Solomonis ſapientia.

qui

Sapientes Hebræorum.

qui omnium ſapientiſſimi habentur, longè poſt ſe relinqueret. præcellebat etiam eos, qui A
per idem tempus, in maxima opinione ſapientiæ fuerunt ad Hebræos, quorum nomina non
tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, AEmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Com-

Solomonis ſcripta.

poſuit etiam libros Odarum & Carminum quinque ſupra mille, & parabolarum ac ſimili-
tudinum libros ter mille. cuilibet enim ſpeciei plantarum ſuam adhibuit parabolam, ab hy-
ſopo uſque ad cedrum: idem fecit de pecoribus & cæteris terreſtribus animantibus, natati-
libusque & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inſcruta-
tam reliquit: ſed circa omnes philoſophatus eſt, & ſcientia proprietatum earum ſummam
præſtitit. quin & eam rem diuinitùs conſecutus eſt ad utilitatem & medelam hominum,

Solomonis incantationes.

quæ aduerſus dæmones eſt efficax. Incantationes enim compoſuit, quibus morbi pellun-
tur, & coniurationum modos ſcriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, ut B
in poſterum nunquam reuertantur: atque hoc ſanationis genus nunc uſque plurimùm a-

Eleazarus dæmonum incantator.

pud noſtrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præſentia
Veſpaſiani & filiorum & tribunorum reliquorumque militum multos arrepticios percu-
rantem. Modus uerò curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, ſub cuius ſi-
gillo incluſa erat radicis ſpecies à Solomone indicatæ, ad eius olfactum per naſum extrahe-
bat dæmonium: & collapſo mox homine, adiurabat id ne ampliùs rediret, Solomonis in-
terim mentionem faciens, & incantiones ab illo inuentas recitans. Volens autem Eleaza-
rus his qui aderant oſtendere ſuæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut po-
lubrum aqua plenum, imperabatque dæmonio hominem exeunti, ut his ſubuerſis ſignum
daret ſpectantibus, quòd reliquiſſet hominem. Quo facto, nemini dubium erat quanta fuiſ- C
ſet Solomonis ſcientia & ſapientia: quamobrem libuit hoc quoque narrare, ut omnibus
nota ſit eximia regis huius natura: quamque charus Deo fuerit, & in omni genere uirtu-

3. Reg. 5.

tum excellentiſſimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum
ſucceſſiſſet, uehementer eſt gauiſus: nam Dauidis amicus fuerat: & per legatos ſalutato gra-
tulatus eſt præſentem fœlicitatem, per quos Solomon ſcripſit ad eum in hunc ferè mo-

Solomonis literæ ad Iromum.

dum. Solomon Iromo regi. Scito patrem meum cùm uoluiſſet ædificare templum Deo, bel-
lis aſſiduis impeditum. neque enim priùs à ſubiugandis hoſtibus deſtitit, quàm omnes ſibi

Solomon ab Iromo fabros ſibi tranſmitti expetit.

tributarios redderet. Ego uerò gratias ago Deo pro pace, qua nunc fuimur, & præſenti ocio
decreui uti ad extruendum cœleſti numini domicilium. Id enim à me fabricandum, iam an-
tè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo ut aliquos unà cum meis mittas in montem D
Libanum ad materiem cædendam: quandoquidem hanc artem Sidonij meliùs callent,

Iromi literæ ad Solomonem.

quàm noſtrates. Mercedis autem quanta huiuſmodi operarijs perſoluenda ſit, te arbitrum
facio. Eam epiſtolam Iromus libenter legit, Solomonique in hunc modum reſcripſit. Rex I-
romus regi Solomoni. Gratia Deo debetur, quòd tibi paternum principatum tradidit, uiro
ſapienti & omni uirtutum genere prædito. Quare cùm mihi gratum ſit iſtud, uoluntati tuæ
obſequar. Exciſis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis, per meos ad

Iromus à Solomone remitti ſibi frumentum requirit.

mare deducendas curabo: eoſdemque iubebo ut compactis ratibus ad quemcunque uolue-
ris tuæ regionis locum eas appellant, unde pòſt per tuos Hieroſolyma deportentur. Tu ue-
rò hanc nobis gratiam repones, ut nobis frumentum ſuppedites, quo utpote inſulares indi-
gemus. Harum literarum exemplaria hodieque durant, tam in noſtris, quàm Tyriorum an- E
nalibus: & ſi cui libuerit hac certius cognoſcere, impetrata à publicorum commentario-
rum conſeruatoribus uiſendi copia, comperiet Tyriorum ſcripta conſonare cum his quę
à nobis proferuntur. quod ideò admonui, ut qui hæc legunt, ſciant nos nihil ueris affingere,
neque ueriſimilia quædam, & ad delectationem accommoda narrationi noſtræ interſe-
rere, atque deinde poſtulare, ut lector nihil amplius diſquirendo fidem nobis habeat: quā-
doquidem in hac commentatione à decoro diſcedere abſque nefario ſcelere non licet. Qua
propter non recuſamus, quin ſcripta noſtra reijciantur, niſi talia ſint, ut eorum ueritas uali-

Solomon Iromo frumentum, oleum, uinumq; mittit.

diſſimis argumentis approbari poſſit. Cæterùm Solomon rex acceptis regis Tyriorum lite-
ris, & facilitatem eius, & beneuolentiam collaudauit, & inſuper quibus ipſum cupere intel-
lexit, præmijs eum eſt remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem F
olei bados. badus autem capit ſextarios L X X I I. parem quoque uini modum illi exhibuit.
Et ab his initijs amicitia regum horum exorta, maioribuſque incrementis aucta, in tantum

Solomonis operarij ad templi ſtructuram.

adoleuit, ut in perpetuum firma duraſſet. Solomon autem à populo ſuo milia X X X. ope-
rariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor ſentiretur. Decem e-
nim millia iuſſit in Libano ſyluam per menſem integrum cædere, ac deinde per duos alios

domi

A domi interquieſcere, dum reliqua uiginti millia ſuum opus abſoluunt, ita ut quarto demum menſe labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus eſt præpoſitus. Præter hos erant in opere inquilini illi, quos Dauid eò deſtinauerat, conuectores ſaxorum cæteræque materiæ L X X M, & cæmentarij L X X X M. magiſtriſque horum ter mille & C C. ijs mandatum fuerat ut ſaxa prægrandia exciderent in uſum fundamentorũ templi, eaque in monte prius in quadrum dedolata, ita demum in urbem conuehierent: idque non modò indigenis, ſed & miſſis ab Iromo opificibus erat iniunctum. EXORSVS- III.
QVE eſt Solomon fabricam hanc anno regni ſui quarto, ſecundo menſe, quem Macedones Artemiſium uocant, Iar uerò Hebræi, annis D X C. duobus, poſtquam Iſraelitæ AE- 1. Reg. 6. 2. Paralip. 3.
B gypto exceſſerant: mille & X X annis poſt Abrami ex Meſopotamena regione in Chananæam migrationem: poſt diluuium uerò annis M C C C C X L. quòd ſi ab Adamo creato uſque ad templi ædificationem temporum ratio ſubducatur, comperiẽtur anni M M M C II. Templum ædificari quãdo cœperit.
Initium uerò fabricandi templi in annum undecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quæ condita eſt C C X L. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex Solomon templũ conſtruit.
in altiſſimam terræ profunditatem fundamenta templi è ſaxis ualidiſſimis, quæ contra omnem temporum iniuriam reſiſtere poſſent, ita ut cum contigua terra coalita ſolum ac firmamentum imponendis ſubſtructionibus præberent, & propter inconcuſſam ſoliditatem facilè molem ædificij cum paratu ornamentorum ſumptuoſiſſimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ ſupernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices elaborata ſunt. extruxeruntque illud uſque ad lacunar ex A.M. 2934. Ante Chr. nat. 1037.
C albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum ſexaginta, & totidem longitudo, latitudo uerò uiginti. Super hoc autem erat aliud ædificium pari menſura, ita ut tota altitudo templi centum uiginti cubitis conſtaret. uerſum autem erat ad Orientem. Et ueſtibulum in aditu eius erat uiginti cubitorum longitudinis, ſecundum menſuram latitudinis templi, latum cubitos decem, ſurgens in altum cubitis centum uiginti. In circuitu deinde templi conſtruxit triginta cellas, quæ inter ſe conſtipatæ externè parietes templi fulciebant. erantque earum aditus per alias in alias. & patebant ſingulæ in longum quinque cubitos, ac totidem in latum, & uiginti cubitis attollebantur. Super has alia ſeries cellarum erat extructa, ſuper quam rurſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudine pares, ita ut coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam ſuperiùs non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectum habebant, nõ proximo contiguum. reliquum ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad utrumque latus pertingentibus, ita ut ipſi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus ſubnexa erant laquearia polita, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiã cedrinis tabulis auro illitis erant incruſtati, ita ut omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor undique occurrens perſtringeret. Tota uerò ſtructura ex lapidibus politiſſimis conſtabat, ita ad unguem inter ſe quadrantibus, & commiſſuris oculos fallentibus, ut intuentibus nullum uſquam mallei aut cuiuslibet fabrilis inſtrumenti ueſtigium appareret, ſed connata potius omnia quàm arte congeſta uiderentur. Porrò aſcenſum in ſuperiorem templi partem commentus eſt rex in craſſitudine muri. Hæc enim pars non habebat ab oriente
D E magnam ianuam ut inferior, ſed à lateribus inerãt parua hoſtiola. nec parùm ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ intus foriſque adhibitæ, ſe inuicem complectentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, penetrale eius uiginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum ſpacium ſanctum templum: & in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas, eas prætexuit uelis picturatiſſimis, hyacintho, purpura, cocco, byſſoque ſplendidiſſimo ac molliſſ. diſtinctis. Poſt hæc in adyto uiginti cubitos quaquauerſum patente dedicauit duos cherubinos ex auro ſolido, utrunque quinque cubitorum altitudine. Vterque duas alas habebat ad quinq; cubitos protenſas: quapropter nõ longo ſeiunctos interuallo ſtatuit, ut una ala auſtralẽ parietem attingeret, altera ſeptentrionalẽ: reliquæ duæ ſeſe contingẽtes in
F medio ſitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies qua nam ſpecie fuerint, nemo uel conijcere poteſt uel eloqui. Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos uiginti, & auro illitas. Atq; ut compendio dicam, nihil tam intùs, quàm foris omiſit, quod non inauraret. Oppãſum eſt præterea aulæũ & huic ianuæ, ſimile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm ueſtibuli porta nihil tale habebat. Accerſiuit autem Solomon Tyro ab Iromo artificem nomine

Trabes. Parietes auro obducti. Aſcenſus. Templi duæ partes diſtinctæ. Cherubini duo. Pauimentum. Fores.

Chiramus opifex Tyrius, quo uſus eſt Solomõ. nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, opifi- A
cem inſignem in quauis materia, ſed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera uſus
eſt in omnibus quæ artificioſe in templo fieri uoluit. Is fecit duas columnas æreas craſſitudi-
ne quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cu-
bitos cõplectebatur, his impoſita erant capitella fuſilia liliata, proceritate quinque cubito-
rum: quibus circundata erãt retiacula ærea quæ operiebant lilia, dependebantque inde duæ
ſeries malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas poſuit in aditu ueſtibuli,
Mare uas aheneum. alteram à dextris nominatam iachin, alteram à ſiniſtris nominatam boaz. Fecit etiam uas a-
Labrum fuſile. heneum fuſile ſemiorbis ſpecie, quod propter capacitatem appellatum eſt mare. Erat enim
labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, craſſitudine palmari. eius medi- B
tullium ſuſtinebatur ſpira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum cir
cumſtabant duodecim iuuenci ad tractus quatuor uentorum obuerſi terni, quorum poſti-
Baſes æreæ. ca introrſum uergebant, ut eis orbiculare illud uas incumberet, in medio ſui depreſſius. Ca-
piebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem baſes æreas
quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, al-
titudine trium. huius operis partes ſeorſim fabricatæ ſic compingebantur. Quatuor erant co
lumellæ per totidem angulos diſpoſitæ quadrangulæ, quibus latera baſium utrinque inſere
bantur. erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis diſtincta, alibi leonis effigie,
tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eiſdem cælaturis erant ornatæ. Totum uerò opus
quatuor rotis ſuſpendebatur, quæ fuſiles erant, habebantque modiolos & radios, ſeſquicubi
tali inter utramque extremitatem interuallo. eratque mirum uidere rotarum circumferen- C
tias, quomodo lateribus baſium coaptatæ cantis ſuis inſiſtebant. Angulos autẽ ſupernè con
tinebãt fuſiles humeruli manuum extenſarum. his impoſita erat ſpira, cui labrum inſerebatur, ita ut manibus ſuſtineri uideretur: qua parte effigies leonum & aquilarum ſic erant ada-
ptatæ, ut connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbuſculis. Atque hæc fuit
Labra. decem baſium ſtructura. Deinde ex eodẽ ære fecit decem labra rotunda conchæ ſpecie, quo-
rum quodq; capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorũ, & tantum
dem ſpacij patebat inter margines. Ea labra decem illis baſibus impoſuit, quas mechonoth
ſua lingua appellabant. horũ quinq; ad ſiniſtrum latus templi ſeptentrionale collocauit, to-
tidem ad dextrum auſtrale, ita ut orientem ſpectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit.
Maris & labrorum uſus. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum uſum aſſignauit, ut inde ſacerdotes tẽ- D
plum ingredientes, manus ac pedes abluerent, ad altare aſcenſuri: labra autem, ut eorũ aqua
purgarentur inteſtina ac pedes animantium ad holocautoma deſtinatorum. Fabricauit etiã
Altare æreum. altare æreum uiginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo
Supellex ſacra. holocautomata incenderentur. Fecit item uaſa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacu-
la & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Menſas quoque multas dedicauit rex,
Mẽſa panis Deo dicati. & in his unam magnam auream, in qua proponebantur Dei panes: reliquæ non multo dete
Candelabra. riores diuerſo modo factæ ſuſtinebant phialas & pateras aureas uigeſies mille, argentearum
quadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, ſecundum præceptum Moyſis:
ex quibus unum in templo dedicauit, ut interdiu luceret ſecundum legem: & menſam unã
impoſitos panes habentẽ, ſitam ad ſeptentriole templi latus ex aduerſo candelabri (id enim E
ad auſtrale latus collocauit) medium autem inter utrunque locum obtinebat altare illud au
reum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars quadraginta cubitos longa, & uelo di
ſparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem uinariorum octoginta
Cantheri & phialæ. millia rex confecit, & phialarum aurearum millia centum, argentearum uerò bis totidẽ. Lan
Lances. cium item aurearum, ad offerendam in eis ſimilã maceratam ad altare, octoginta millia, du-
Crateres. plum uerò argentearum. Craterarum quoque in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta
Menſuræ. milia aurearum, & bis totidem argẽtearum. Menſurarum uerò quales Moyſi hin uocantur,
Acerræ. & aſſaron, aurearum erant uiginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quo-
que aureæ, quibus odoramenta in templum inferri ſolent, erant numero uiginti millia: & a- F
liæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum ſitum quinquaginta
Veſtes ſacerdotum. millia. Paratæ erant & ſacerdotales ueſtes in uſum pontificum, annumeratis talaribus & epo
Corona. midibus atq; logio cum ſuis gemmis in uniuerſum mille. Corona uerò in qua Moyſes Dei
nomen inſcripſit, unica fuit, & uſque in hodiernum diem permãſit. Stolas autem ſacerdota-
Stolæ. les è byſſo fieri curauit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyſes præſcri
pſerat CCM. Item alias ſtolas byſſinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta mil.

lia.

A lia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ nabla & cinnyræ uocantur, in usum hymnodiarum ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate usus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gisum uocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum. Extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos uentos spectabant, & foribus auratis claudebantur. in hoc fanum cuilibet è populo, puro modo ac casto, & præscriptorum legis obseruanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac uix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum: uallibus enim expletis, tam profundis, ut ad prospectum oculi caligarent,
B & aggesta ad quadringentos cubitos terra, eam uertici montis in quo templum extructum est, æquauit: atque hoc modo factum est ut area fani cum solo templi æquaretur. hanc cinxit duplicibus porticibus, quas columnæ è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. FORES uerò habebat totum hoc fanum ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus & donarijs septennio perfectis, non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integrā hominis poscere uidebantur, tam breui, si ad magnitudinem conferatur, tempore erant absoluta: Solomon rex per literas iussit magistratus ac seniores Hebræorum totum populum Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam illuc arcam Deo sacratam: denunciataq; omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mense conuenerunt, qui nostratibus est thuri,
C Macedonibus hyperberetæus: inciditque in idem tempus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses construxerat, & omnia uasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerūt in templum: accesseruntque illò cum uictimis tam rex quàm uniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine uiam perfundentes, & infinitam uim odoramentorum adolentes, ut circumquaque totus aer suauitate repletus etiam longè remotis sentiretur, eōstanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus lassitudo est obortа; dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum uerò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit: soli uerò baiulantes sacerdo-
D tes inter duos cherubinos eam deposuerunt: quæ effigies coniunctis alarum extremitatib. (sic enim artifex eas fecerat) arcam uelut sub umbella aut tholo protexerunt. Continebat hæc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quæ decem præcepta Dei ore in mōte Sinà prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerūt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita fuerant, ubi quotidianas hostias offerebant. Cæterùm altare æreum pro foribus templi est positum, ut apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. Reliquum uerò uasorum instrumentum omne in unum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quæ ad arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repentè globus ne-
E bulæ, non asper, nec qualis hyberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum uisum ut uix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit quòd Deus in templum descendisset, & præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia uoluentibus animo, rex quitum fortè sedebat, assurrexit: uerbisque & se & Deo dignis cœleste numen est allocutus: Tu
F quidem, inquit, sempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc uniuersi molem condidisse, quæ cœlo, aere, terra & mari constat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. Hoc uerò templum ideò tuo nomini adornauimus, ut in hoc sacrificijs ac precibus in cœlum missis tibi propitio litaremus, certò persuasi quòd & hic ades, & nusquam interim abes. Cùm enim omnia uideas, audias omnia, nihil obstabit hæc ædes quo minus ubicunque te dignum est habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te desiderant nocte dieque præsens ac propitius. His uocibus Deum precatus, uertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei simul & prouidentia. Hunc Dauidi suo patri futura, quæque iam euenerint, quæque euentura sint prædixisse: hunc ipsi nondum nato nomen imposuisse, quo uocandus esset: quodque paterni regni successor templum ei ædificaturus esset, prænunciasse. Ergo cùm uaticinium magna ex parte euentu sit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promissionibus futuræ

Musica instrumenta.

Templi septum.

Fanum.

Valles, in quibus templum fuit ædificatum.

IIII. 3. Reg. 8.

Templi dedicatio.

A.M. 2941. Ant. Chr. nat. 1030.

Templum mense Octobri consecratum.

Arca Dei in templum transportatur.

Candelabrum, mensa & altare aureum.

Nebula.

Solomonis præcatio in dedicatione templi.

Deus immensus

Prouidentia & potentia Dei.

fœlicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum uertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficijs referre. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales remunerationes conueniant. ſed hoc quo nos cæteris animantibus præſtantiores eſſe, Domine, uoluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his, quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis uel parùm propitius placandus, uel in fauore es retinendus, quàm uoce? quam ex aere haurimus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus. Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precorque ut in poſterum largiaris quæ Deus hominibus charis largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas, quemadmodum patri meo & uiuo & mortuo es pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimulque meis omnibus uirtutem, qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, ut aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, ut nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium uniuerſum hoc cœli conuexum, nedum hoc qualecunq; templum. Tu tamen hoc ut proprium integrum ſeruato à ui hoſtium, oro, & tanquam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimiliue malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis uiolatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem uotis expetens, exaudi tanquam præſens, & miſeratus eos è calamitatibus eripe. Nec ſolis Hebræis lapſis hanc opem à te precor: ſed etiam ſi ab extremis orbis finibus aliqui uenerint, aut undecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te uoluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui uoluiſti, & nos nec inhumani ſumus, nec alienigenis iniqui, ſed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem eſſe, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi ſtratus, cùm aliquandiu adorauiſſet ſurrexit, hoſtiasque ad altare adhibuit: quumque id ſolidis uictimis repleuiſſet, litatum Deo manifeſto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibusque inſpectantibus in altare delapſus, correptas uictimas abſumpſit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen eſſe habitaturum: & præ gaudio procidens in ſolum, adorauit. Rex autem ad laudes Dei uerſus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem ſigna uidiſſent eius beneuolentiæ: precandum admonens, ut perpetuò talem ſe exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodiat in iuſticia & religione, quo poſſint præcepta, per Moyſem diuinitùs tradita, conſtanter obſeruare. Sic enim fore genus Hebræorum feliciſſimum omnium, & cæteris mortalibus beatius. Simulque iubebat eos meminiſſe, quòd quibus artibus parauiſſent tanta bona, ijſdem & hæc retenturi eſſent, & alia maiora atque cumulatiora quæſituri. Neque enim aliter exiſtimandum, quàm iuſticiæ ac pietatis merito hæc illis contigiſſe. eſſe autem hominibus æquè magnum parare quæ deſint, ac parta tueri, & cauere ne ullum detrimẽtum admittatur. His affatus multitudinem rex concionem dimiſit, ſacris primùm factis tam pro ſe quàm pro uniuerſis Hebræis: mactauitque uitulorum duodecim millia, agnorum centum & uiginti millia. nam tum primùm templum uictimarum cruore imbutum eſt, & omnes Hebræi cum liberis ac uxoribus epulo ſunt excepti. Præterea ſcenopegiæ feſtum ante templum ſplendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit, cum uniuerſo populo epulans. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prętermiſſo, dimiſſi ſunt ſuam quiſque domum, actis priùs regi gratijs, pro bene curata republica, & pro tantis operibus abſolutis, precatique ut eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac geſtientes, hymnosque ſacros canentes, ita ut præ gaudio nullum uitæ tædium in reuertẽdo ſentirent. Cæterùm illata in templũ arca, & ſpectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, feſtisq; dieb. inter ſacra & epulas exactis, cũ iam ſinguli ad ſuas urbes eſſent reuerſi, rex in ſomnis eſt admonitus, eius uota à Deo exaudita eſſe: quodq; ſeruaturus eſſet ſuũ templũ, & ſemper inhabitaturus, donec ipſius poſteri omnisq; multitudo iuſticiã colerent: in primisq; ipſum, ſi à paternis præceptis nuſquam diſcederet, ad ſummum fœlicitatis faſtigium euehendũ, & genus eius per continuatas ſucceſſiones ei regioni præfuturum, nec unquam

Deus nullius indigens.

Solomon Deo agit gratias bene ficiorum acceptorum cauſa.

Deus bonarum rerum largitor. Solomon litat.

Solomon multitudinem comp ſo refacit.

Scenopegiæ feſtum.

Populus dimittitur.

3. Reg. 9.

Deus in ſomnis Solomonem alloquitur denuò.

A quam è Iuda tribu regem defore. Quòd ſi prodito & obliuioni tradito pietatis ſtudio, ad externarum religionum ritus ſe transferret, radicitùs eum excidendum: & neque generis ipſius reliquias manſuras, neque Iſraelitas calamitatem euaſuros: ſed bellis & alijs innumeris cladibus afflictos, & è patrio ſolo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum uerò quod tum recēs extructum eſſet, Dei permiſſione ab hoſtibus direptum atq; incenſum iri, urbe inſuper hoſtili manu diruta: ita ut ubiq; ſparſo earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi ſint, & interrogaturi, qua de cauſa Hebræi in tantum nunc Dei odium incidiſſent, quùm antèà eius ope ad diuitias & gloriam eſſent eucti. Quibus reliquias gentis reſponſuras, quòd propter peccata ſua & patriarum legum uiolationem hæc omnia contigiſſent. Hæc illi per

B ſomnium denunciata hymni continent. ABSOLVTA autem templi fabrica, quæ ſeptennio, ut dictum eſt, durauit, regiæ ſtructuram eſt aggreſſus, quam uix tertiodecimo anno conſummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi poſſit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectū eſt: regia uerò tametſi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuiſſet, & regi, non Deo ſtrueretur domicilium, eo tardius ad finem eſt perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum regis ac gentis eſt exædificata. Operæprecium autem fuerit, totum eius ordinem ac diſpoſitionem indicaſſe, ut ex eius deſcriptione totam amplitudinem Lector colligere ac conſiderare poſſit. Baſilica erat magna & pulchra, multis columnis ſuffulta, quam ad cau-

C ſas forenſes agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc ſexdecim columnæ quadrangulæ ſuſtinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus poſtibus cum ualuis cælatis ad ornamentum loci ſimul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia quadrata, lata triginta cubitos, columnis ualidis ſuffulta: & in ea tribunal magnificum, ubi Rex iura ſolebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in uſum reginæ facta, & aliæ aulæ quò ſe negocijs peractis animi cauſa conferebant, omnes cedrinis tabulis conſtratæ: partim ſaxo quadrato decem cubitali conſtructæ, partim ita, ut ſolent regiæ, uel templa, incruſtatæ precioſo marmore, quòd è locis eo nomine celebribus apportatur. Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus uerò ſculptorum admirabi-

D le artificium oſtentabat, in quo effictæ erant uariæ arborum ac plantarum ſpecies, frondibus & folijs tanta ſubtilitate expreſſis, ut agitari quodammodo uiderentur. Reliquum uerò, quod ſupererat uſque ad lacunar, opere albario tectum, & diſcoloribus picturis erat uariegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad uoluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longiſſimæ, in quibus ſplendidiſſima triclinia referta auro, ut quæ aurea ſupellectili ad omne regij conuiuij miniſterium erant inſtructa. Difficile eſt enumerare amplitudinem ac uarietatem aularum, tam maiorum, quàm mediocrium, tum quæ ſub terra latebant, quæúe in aerem elegantiſſimè attollebantur. In ſumma, totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento conſtabat: diſpoſitis per parietes & laquearia uarijs lapillis auro incluſis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex e-

E bore factum eſt prægrande ſolium cælatum, ſpecie tribunalis, quod ſex gradibus aſcendebatur, in quorum ſingulis extremitatibus duæ leonum effigies erant impoſitæ, totidem alijs ſupernè imminentibus: qua uerò parte rex inſidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus, tergum ſuum reſpiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon uiginti annis perfecit, conferente magnam auri uim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipſe maximis donis Iromum eſt remuneratus, ſingulis annis frumentum ei mittens & uinum atque oleum, quibus maximè opus habebat, ut diximus, eo quòd inſulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero uiginti non procul à Tyro diſſita ei donauit: quæ cùm ille perluſtrata ſatis conſideraſſet; & non ualde probaſſet, renunciari iuſſit

F Solomoni, ſibi non eſſe opus eis oppidis. & ex eo terra Chabalon eſt appellata: uoce Phœnicum lingua, id quod diſplicet, ſignificante. Quæſtiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem tranſmiſit, rogans ut eas explicaret, & dubitationem ſibi eximeret. At ille callens huiuſmodi rerum ac prudentiſſimus, nihil inexplicatum relinquebat: ſed omnia ratione peruincens, & perſcrutatus eorum intellectum, apertiſſimè declarabat. Meminit horū duorum regum & Menander; qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum ſermo-

V. *Solomon regiā extruit.* 3. Reg. 7.

Baſilica.

Tribunal.

Domus reginæ.

Cubicula ad uoluptatem confecta.

Solium eburneum.

Iromi munera. A.M. 2953. Ant. Chr. nat. 1018. *Solomō Iromum remunerat.* 3. Reg. 5.

Chabalon quid denotet.

Solomō Iromi ænigmata explicat.

Menandri teſtimonium de Solomone & Iromo.

nem eſt interpretatus, in hunc modum ſcribens: Defuncto Abibalo ſucceſſit in regnum filius Iromus, qui uixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos XXXIIII. hic aggeſſit ad inſulam agrum, qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excîdit ad contegenda templa: & demolitus antiqua templa, Herculi & Aſtartæ noua inſtaurauit: primusque Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde ex pœitione contra Eyceos ſuſcepta, quòd debita tributa non perſoluerent, ſubactis illis uictor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum rege iniuncta ſemper diſſoluebat. Meminit & Dius, ſic ſcribens: Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is orientalem urbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè ſeparatum erat, medio ſpacio repleto aggeribus cum urbe coniunxit, & aureis donarijs ornauit: conſcenſoque Libano materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Additque Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quòd cum ille non ualuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem quendam uirum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterùm rex cùm uideret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati urbis ſatis reſpondere, & muros inſtaurauit, & turres magnas in eis erexit. CONDIDIT etiam urbes uel præcipuis annumgrandas Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ urbem, quam Pharao rex AEgypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſisque ad unum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quam obrem denuò rex eam exædificauit, quòd eſſet natura munita, & ad bella rerumque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas urbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth uocabatur. necnon & alias ad ſeceſſus uoluptarios aptas ob aeris temperiem, fructuumque ubertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum, quod eſt ſuper Syriam, eiusque regionis potitus, urbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate uerò unius: ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum uia protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc urbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quòd in inferioribus eius regionis partibus nuſquam eſt aqua, atque ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur urbe extructa, & mœnibus ualidiſſimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris uocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam uideo nonnullos quærere, quî factum ſit ut omnes AEgyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quinq; multis annis auum noſtrum Abramum præceſſiit, uſque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & ampliùs annos Pharaones dicti ſint, à quodam rege nomine deſumpto: operæpretium exiſtimo eorum ignorantiæ mederi, & manifeſtam huius appellationis cauſam reddere. Pharao regem AEgyptijs ſonat. Opinor autem ipſos à pueritia nominibus alijs diſcretos, quamprimùm reges creati fuerint, poteſtatis eius nomen patriæ linguæ uernaculũ aſſumere. Nam & Alexandrini reges alijs priùs nominibus uocati, poſt aſſumptum regnum uocati ſunt Ptolemæi, à primo eius urbis rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæſares appellantur, principatus & honoris uocabulo, poſthabito illo priore, quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc eſt, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnaſeus, cum CCCXXX. reges poſt Minæum Memphis conditorem deinceps ſucceſſiſſe dixerit, nomina eorum non recenſuit: quia Pharaones uocati ſint. Cùm enim poſt hos mulier imperium obtinuiſſet, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de cauſa, quòd ſoli mares huius appellationis eſſent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipſius nomen dicere. Ego uerò in noſtræ gentis commentarijs reperi, quòd poſt Solomonis ſocerum Pharaonem, nemo AEgyptiorum regum ampliùs hoc nomine ſit uocatus: & quòd poſt illum uenerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum AEgypti ſimul ac AEthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo poſt dicemus: nunc uerò ideò hæc memoraui, ut oſtenderem noſtros libros & AEgyptiorum in multis conſentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum, quæ Libanum montem uſq; ad urbem Amathen incolebant, & imperiũ eius detrectabant, ſub ditionem ſuã redactas tributa pẽdere coegit, & per ſingulos annos certum numerum ſeruorum & colonorũ, qui per agros diſtribuerentur exegit. Hebræorum.n. nemo ad ſeruiles operas adigebatur. nec erat æquũ, ut cũ tã multas gentes

Dij teſtimonium de Solomõe.

Hieroſolyma inſtaurata.

VI.

Solomon urbes condit. 3. Reg. 9.

Solomõ Thadamoram urbem condit.

Ægypti reges cur Pharaones dicti.

Pharaonis ſignificatio.

Ptolemæi. Cæſares.

Herodotus Regum priorum regum nomina non recenſuit.

Solomonis uectigales.

Deus

A B C D E F

A Deus ſub eorum imperium ſubdidiſſet,ex his potiùs quàm deuictis,eiuſmodi cõditionis ho
mines cenſerentur: ſed omnes arma & currus atque equos & rem militarem potiùs tracta-
bant,quàm ſeruiebant.Chananæis uerò quos ad ſeruitutẽ abduxit, ſexcentos præfectos præ-
poſuit,qui procuratores eſſent regij,& ſua cuiq; opera atq; negocia præſcriberẽt.Quin & claſ *Solomonis claſſis.*
ſem rex in AEgyptio ſinu ædificauit,in quodam loco ad mare rubrũ, qui nominatur Aſion-
gaber.Hæc nunc Berenice uocatur,non procul ab Ilana urbe,quæ regio anteà in Iudæorum
ditione erat.Et in hac quoq; claſſe munificentia Iromi regis amici fuit uſui. Viros enim gu-
bernatores & nauticæ rei peritos ei miſit,quotquot uoluit: qui nauigantes cum regijs pro-
curatoribus in regionem Indiæ,olim Sophiram,nunc Auream terram nominatam, aurum
illi adferrent.hi collectis circiter quadringentis talentis,retrò ad regem ſunt reuerſi.Interim *3.Reg.10.*
B ad AEgypti AEthiopiæq; reginam, mulierem ſapientiæ ſtudioſam,& cæterà quoq; egregiã, *Ægypti regina Solomonem uiſit ob eius ſapientiam.*
Solomonis uirtutum ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominẽ uiſen-
di: ſic enim fore ut experimento,non rumoribus crederet,qui ſæpenumero falſi,eo quòd to
tũ à fide renunciantium pendeant,paulo pòſt euaneſcunt: decreuitq; ſuſcepta longinqua pe
regrinatione illius ſapientia perfrui,& de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hiero- A. M. 2954.
ſolyma cum ſplendido & opulẽto apparatu.Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro Ante Chr.
& uarijs aromatibus lapillisq; precioſis.Rex uerò honorificentiſſimè exceptam,& in cæteris nat.1017.
comiter ac liberaliter habuit,& propoſitiones illius ꝓ ſua prudentia facilẽ explicans,opinio-
ne citius diſſoluebat.At illa ſtupebat ad regis ſapientiã, tanto maiorem experta quàm audie-
rat: maximeq; admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum
C ædificiorum ordinem,quòd hic quoque ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis *Saltus Libani:*
mirata eſt quàm aulam,cui cognomẽ Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus
tam dapſiles,apparatumq; miniſterij.nam & cultu erant decentiſſimo,& perquàm ſcitè om-
nia miniſtrabant.Nec minor fuit admiratio,dum quotidiana ſacrificia uideret,quantaq; cu-
ra & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea uerſarentur.Hæc quotidie contemplando uehe-
menter admirabatur,id quod nec diſſimulare potuit: ſed apud regem ingenuè faſſa eſt,quã-
topere huiuſmodi ſpectaculis afficeretur.Omnia,inquit, rex quæ auditu percipiuntur, cun-
ctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis,quæ uel intra te ſunt repoſita,ſapientia uidelicet
ac prudentia,uel tam amplum regnum tibi ſuppeditat,non uana fama ad nos perlata eſt:ſed
quùm eſſet uera,non reſpondiſſe tamen eam tuæ fœlicitati nunc præſens uideo. Quamuis
D enim auribus perſuadere conabatur,non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare,ſi-
cut nunc oculis noſtris ſubijciuntur.de me quidem fatendum eſt,quòd cùm de fide eius hę-
ſitaſſem,ne fortè aliquid affingeret,nunc longè maiora eis conſpexi.Macti tãta fœlicitate He
bræi,macti amici ac familiares tui,quibus perpetuò ſapientia tua frui datum eſt: laudandus
Deus,qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit,ut te regem eis præficeret. Nec cõ-
tenta uerbis indicaſſe quanti regem faceret,etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiã
teſtari uoluit. Viginti enim auri talenta ei donauit,& aromatum uim immenſæ æſtimatio- *Solomoni regina munera donat.*
nis,lapillorumque precioſiſſimorum.Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodieque
ferax eſt noſtra regio,illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat.Nec minora fuêre *Solomon reginæ*
quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa. nihil enim roganti negatum eſt: ſed ad *liberalitatem cõ-*
E plura paratior quàm quæ ultrò largiebatur,omnia illi poſtulata concedebat,& in eo magni- *penſat.*
ficum ſe præbebat. Atque ita AEgyptiorum regina datis ſimul & acceptis ampliſſimis mu-
neribus in patrium ſolũ reuertitur. VII.
PER idem tempus allatis ex Aurea, ſicut uocant, terra *Ligna pinea uo*
gemmis & lignis pineis,ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit,eiusque parte uſus eſt *ui generis.*
ad inſtrumenta muſica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos ſolent accinere.
nunquam autem antehac tam elegans apportata fuerat.Sed nemo ſic cogitet, quæ nunc pi-
nea ligna uocantur, quæue ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant nego-
ciatores,illis eſſe ſimilia.illa enim aſpectu ficulnam materiem referunt, niſi quòd candidio-
ra ſunt & fulgentiora: id quod admonere officij noſtri duximus,ne quis per ignorantiam in
his diſcernẽdis fallatur, quandoquidẽ res Solomonis in huius materiei mentionem nos in-
F duxerunt.Eadem claſſis attulit regi auri talenta DCLXVI.non annumerato quod priuatim
negociatores mercati ſunt: nec eo quod toparchę & reges Arabiæ dono illi mittebant. Ex eo
fecit ducenta ſcuta fuſilia ſingula ſexcentos ſiclos pendentia,& trecentos clypeos,quorũ ſin
guli trecentas minas penderent: atq; hæc omnia in aula Saltus Libani uocata repoſuit. Sed
& pocula ex auro ſolido parauit,& è lapide precioſo,& in uſum conuiuij ſingulari arte fabre
facta,reliquamq; omnem ſupellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum ar-

Solomonis opes & fama.

gento in commercijs erat precium. Multa enim nauigia rex in mari, quod uocatur Tarsicum, habuit, quæ ad remotas gentes merces uarias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi referebant, multumque eboris, & mancipia AEthiopica & simias. Ea

Nauigatio trienalis.

nauigatio in itu ac reditu triēnium absumebat. Fama etiā celeberrima per omnes circūquaque regiones de Solomonis uirtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quo certiores de iam dictis fierent, uisendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificētia

Solomoni reges plerique munera mittunt.

studiosos eius se declarabant. Mittebantur uasa tam aurea quàm argentea, & uestes purpureæ, & omne genus aromatum: equi præterea currusq; & muli subuehendis sarcinis, qui uel robore uel pulchritudine regi placituri uidebantur: ut ad eum equorū ac curruum numerū quem iam antè habebat, ex donatiçijs quadringenti currus accederent. Habebat enim priùs currus mille, equorū uiginti millia. Hi cùm pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercitatissimi, ut collati ad cæteros, omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera cæteros longè supereminenti statura, promissoq; capillitio cōspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. adhæc ramentis auri capillū quotidie spargebāt, ut ad solariū radiorū contactū fulgor à capitibus eorū reflecteretur. Hi armati & pharetris succincti regiū currū stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus uestē cādida, manè solebat urbē egredi. Aberat

Hettan prædiū.

ab Hierosolymis duorū schœnorū spacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnū, simul ac opulentū. in eum locū uectabatur. Diuina aūt quadā diligentia ac prouidentia rebus in omnibus utebatur, & cùm esset elegantiarū amator, ne uiarū quidem curā

Viæ silice stratæ regiæ.

prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, nigra silice construxit, tum ut ultrò citroq; cōmeantibus essent faciles, tum ad ostentandā hac quoq; parte principatus sui magnificentiā. Distributisq; oppidatim curribus, & in singula certo numero ad

Oppida curruū. Argenti copia.

alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca uerò ubi alebantur, curruū oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa uisas, in campis eius adeò multiplicauit, ut moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus AEgyptiacis, ut equos uenales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: quos deinde ad Syriæ reges & Transeuphratenses mittere solebat. Cumque esset omnium regum

3. Reg. 11. Solomon degenerat, uictus amoribus.

glorioſissimus, & Deo charissimus, & opibus ac prudentia omnes superaret qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patrijs moribus desciscendo, indignum antè gestis rebus uitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in

A. M. 2969. Ante Chr. nat. 1002.

rebus uenereis immodicus, non contētus suæ regionis mulieribus multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis Moysi institutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebāt, illarū deos colere cœpit, amori earū hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere uoluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicaremur ritibus, néue relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Solomon neglexit uoluptate irrationabili uictus: ductisq; uxoribus è principibus, uirisq; illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his

Solomon idololatra.

Solomonis uxores & concubinæ.

AEgyptiorum regis filia. adeò cōsuetudine earum est captus, ut ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolētiæ faceret. Aetate deinde prouectior,

Solomon ætate prouectior religionem patriam & Dei cultum neglexit.

& mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus, cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assueuit: quamuis iam ante quoque à præscripto legum discesserat, quando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum pòst apposuit. nam neq; illa fas erat facere. Cumq; domesticum haberet exemplū pulcherrimum parentis uirtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat, di

Solomonem propheta reprehendit.

scedēs ab eius imitatione, idq; bis in somnis monitus sequi paterna uestigia, mortem inglorius oppetijt. Venit itaq; ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutiùs impunitam fore: uiuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitùs sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen ut non uniuersum regnum deficeret, sed decem solæ trib. seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idq; ipsius aui respectu, & urbis Hierosolymorum in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon uehementer perturbatus indoluit, omni fœlicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium

Aderus Solomoni infestus.

uergente. Nec multū temporis post hāc prophetę denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic uolente exortus est, cui nomē Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cumq; Ioabus copiarū Dauidis imperator Iudumeā subegisset,

omnibus

A omnibus eius gẽtis qui per ætatem arma ferre poſſent internecione intra ſemeſtre deletis, hic etiamnum adoleſcentulus ad Pharaonem AEgyptiorum regem euaſit ab eo comiter exceptus,& domum,& agros,ex quorũ reditibus uiueret,munificẽtia illius eſt conſecutus: & poſtquam adoleuit,tam charus ei factus eſt,ut rex coniugis ſuæ ſororem,nomine Taphinen,nuptum ei traderet: ex qua filius natus,cum regis liberis eſt educatus. Porrò accepto in AEgypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio,Pharaonem adiuit,rogans ut ſibi in patriam reuerti permitteret. Rege autẽ percontante quid illi deeſſet,quáue ſua iniuria prouocatus relinquere ſe cuperet, & ſi non ſemel impetitum,impetrare tamen tunc nequaquã ualuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs ferente, cuius nutu Pharao difficilem ſe hactenus præbuerat,Aderus impetrato à ſuo rege commeB atu in Idumæã reuertitur. & cùm nõ poſſet gentem ſuam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd multis præſidijs impoſitis in officio contineretur, nec liceret impunè res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam ſe contulit. Vbi cùm incidiſſet in quendam Razarum qui aufugerat à Sophonæ rege Adrazaro,& eas terras cum latronum manu incurſionibus populabatur,ſocietatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus,Iſraëlitarũ ditionẽ crebrò irrumpẽdo,uiuo adhuc Solomone rapinis omnia miſcebat,& cædibus. Et quaſi parum eſſet Hebræis unus hoſtis externus,domi extitit qui Solo monem infeſtaret,Hieroboamus Nabatæi filius,ueteri quodã oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adoleſcens adhuc à matre educaretur,Solomon animaduerſa generoſa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hieroſolyma mœniC bus cingebat. Eius operis curam tanta ſolertia geſſit,ut rex comprobata hominis induſtria, præmio dignum ducens, eum Ioſephi tribui præficeret. Abeunti autem illo tempore Hieroſolymis,obuiam fit propheta nomine Achia,Silunte oppido oriundus.Is ſalutatum eum de uia paulùm ſeduxit, in rus quoddã diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio quo ipſe amictus erat, iuſſit Hieroboamũ decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Illc,inquit,ſciſſo imperio Solomonis, eius filio propter promiſſionem Dauidi factam,tribum unam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi uerò decem propter Solomonis peccatum,qui mulieribus & dijs earum ſe dediderit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus,iuſticiam colito,& legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto,cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum,nimirum D ut tantus euadas,quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ uerbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ardenti & inquieto ingenio, quamprimùm in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, ut à Solomone deficeret, ipſiq́ue principatum deferret. Cuius conatibus & inſidijs cognitis Solomon uolebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum AEgypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic uſque ad Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumem ſeruauit. Solomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octuaginta, uitæ uerò nonaginta quatuor: ſepeliturq́ue Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, excepto peccato, ad quod iam ſeneſcens deceptus à mulieribus eſt pertractus,de quo & conſecutis mox Hebræ- E orum calamitatibus ſatis dictum eſt.

Aderus in Ægyptum profugit.

Aderus in Idumæã reuertitur.

Razarus & Aderus Solomoni infeſti.

Hieroboamus Solomoni aduerſatur.

Hieroboamus præfectus murorum fabricæ.

Achia Hieroboamo regnũ præducit.

Hieroboamus interficiẽdus quæritur quidẽ; ſed in Ægyptum cõfugit.

Solomonis mors.

A.M.2970. Ante Chr. nat. 1001.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem facit. CAP. III.

A.M.2971. Ante Chr. nat. 1000. VIII. 3. Regum 12.

AEterùm defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo,quẽ è Nooma Ammanitici generis muliere ſuſceperat,mox quidam è proceribus in AEgyptũ miſerũt,qui Hieroboamũ reuocarent. qui cùm ad eos in urbẽ Sicima uenifſet,etiam Roboamus eodem peruenit.Placuit.n. conuentui Iſraëlitarũ illic habito, regnũ de populi cõſenſu accipere.Accedũt itaq; illũ principes populi unà cum Hieroboamo,rogantes ut aliquid de ſeruitio remitteret,& patre ſuo uellet eſſe mitior. graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Futuros autem ſe erga eum beneuolentiores, & ſer- Roboamus iuuenum conſiliũ ſecutus regni partem amittit. F uitutem modeſtia libentiùs quàm metu eſſe laturos. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurũ ſe pollicitus,ſtatim in ſuſpicionẽ uenit, quòd ſine mora uotis eorũ non annuiſſet. Decere.n. eius ætatẽ putabãt,procliuam eſſe ad bene merẽdum: nonnihil tamẽ ſpei ſuberat,q́ deliberaret,ac nõ ſtatim eſſent repulſam paſſi. Interim ille cõuocatis paternis amicis cõſultabat quale reſponſum populo dari oporteret.qui quùm benè ipſi cuperẽt,& uulgi naturã pbè callerẽt, ſuaſerũt ut comiter populũ alloqueretur, & poſito aliquãtiſper faſtu regio ad

Senum conſiliũ ſalutare.

captandam multitudinis gratiam ſe accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatum ſit, ut ſubiecti delectentur regibus manſuetis, & de ſuo faſtigio nonnihil ſe demittentibus. Ibi Deus ſine dubio mentem ademit homini, cui tam utilis in omne tempus ſententia, certè ad præſens ambienti regnum neceſſaria, non probabatur: ſed accitis æqualibus ſuis iuuenibus, & expoſito ſeniorum conſilio, quid ipſis uideretur, proferre iuſſit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus ſinebat utiliora cernere, autores ei fiunt ſic ad populum reſpondendi: minimum digitum ipſius craſſiorem eſſe, quàm patris lumbi fuerint: & ſi ab illo duriter habitos ſe putarent, duriùs etiam in poſterũ tractandos eſſe: & ſi ab illo ſcuticis cæſi fuiſſent, expectandũ ut ab ipſo ſcorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maieſtatem principatus tale reſponſum, poſtquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione ſuſpenſis, & exiſtimantibus benignum aliquid ſibi proponẽdum, omiſſo amicorum conſilio ex iuuenum ſententia reſpondit, non ſine Dei uoluntate, ut Achiæ uaticinium ſuus euẽtus ſequeretur. Iſraelitæ à Roboamo deficiũt. Icti enim uelut ferro tam duris uerbis, non ſecus ac ſi à minis ad rem iam eſſet peruentum, per indignationem uno ore exclamant, nihil ſibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipſe templum quod pater extruxiſſet, manifeſtè defectionem præ ſe ferentes. Adeoq; pertinax ira fuit, ut Adoramum quæſtorem regium, miſſum ad excuſandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandosq; concitati uulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, ſe in famulo ſaxis impetitum: ueritusq; ne conceptũ ſemel odium in ipſius caput effunderetur, trepidè conſcenſo curru quãtum potuit Hieroſolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniaminis tribus communibus ſuffragijs regem eum eligunt: reliqua uerò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. Id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuũ ſibi ſubditarum indicto, & delectu CLXXX milliũ habito, conaturus erat reliquas decem ui ad officium retrahere, niſi Deus per prophetam interceſſiſſet: admonens nefas eſſe ciuile bellum mouere, præſertim cùm Deo uolente populus ab eo defeciſſet. Nunc priùs Hieroboami Iſraëlitarum regis geſta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, ſerie narrationis ita poſtulante. Ergo Hieroboamus regia Sicimis cõſtructa, inibi domiciliũ habuit, & apud Phanuelam urbem aliud ædificauit. Nec multo pòſt inſtante Scenopegia, cogitans ſecum, quòd ſi permitteret populo Hieroſolymitanam profectionem, & feſti illic celebrandi poteſtatem faceret, populus captus religione templi & ceremonijs, facilè mutata uolũtate, ſeq; relicto ad priorẽ regem accedere poſſet: idq; nõ dominationi ſuæ tãtùm, uerùm etiã uitæ periculoſum foret, ſtatuit hoc modo rebus ſuis cõſulere: Duas uitulas ex auro fecit, & conſtructis totidẽ delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum ſitũ eſt ad minoris Iordanis fontem, effigies illas utrobiq; conſecrauit: & cõuentu indicto decem tribuũ, quibus ipſe præerat, pro cõcione in hunc modũ eas eſt allocutus: Viri populares, notũ uobis exiſtimo, quòd nullus locus Deo eſt uacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: ſed ubiq; uota exaudit, ubiq; cultores ſuos reſpicit. Quare nõ placet mihi, hoc tempore uos Hieroſolyma urbem diſſitam longo itinere proficiſci religionis ergô. Homo illud templum ſtatuit: quemadmodum & ego duas aureas uitulas conſecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, ut pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum adoretis. Nec deerunt ſacerdotes & Leuitæ ex uobis per me deſignati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem deſideretis. Ergo quicunq; ex uobis ſacerdotium ambit, uitulũ & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum ſacerdotem Aaronem creatum eſſe. His uerbis populum decepit, autor ei factus patriæ religionis deſerendæ: quæ cauſa fuit Hebræis omnium calamitatum, ut bello ab exteris gentibus deuicti, poſtremò in captiuitatem abducerentur, ſicut ſuo loco dicetur. Porrò appetente iam ſeptimi menſis feſtiuitate, uolens & ipſe apud Bethela eam celebrare, ſicut à duabus tribubus Hieroſolymis celebrabatur, ante uitulam altare poſuit: moxque aſſumpta pontificis perſona, cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. Cumque iam holocautomata in conſpectu totius populi pararet incendere, Deo mittente ſuperuenit à Hieroſolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progreſſus, audiente rege ad altare ſermonem uertit: Altare, altare, hæc dicit Dominus: Deus fore quendam prædicit de genere Dauidis, Ioſiam nomine, qui mactabit ſuper te falſos ſacerdotes illius temporis, & impoſtorum ad impietatem populum ſeducentium oſſa ſuper te incẽdet. Et ut nemini dubium ſit prædictionem hanc non eſſe uanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur protinus altare

Hieroboami Iſraelitarum regis geſta.

Hieroboamus aureas uitulas facit.

Deus ubiq; præſens, nullo certo includitur loco.

Idololatriæ introductio.

3. Regum 13. Iadon in aram Hieroboami uaticinatur.

A tare hoc, & adipes uictimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ uerbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: moxq; sideratum brachium diriguit, ut reducere manum non posset, torpente morbo exanimi. Altare quoq; diruptum impositas uictimas effudit, ita ut uates Dei prædixerat. Ibi rex uidens hominem ueridicum esse ac diuinum, rogauit eum ut Deum exoraret, quò affectæ dextræ uigorem pristinum redderet. Quod cùm ita factum esset, lætus recepta sanitate, rogabat prophetam ut cum eo cibum sumere dignaretur. Excusauit Iadon, negans se ad eum diuersurum, aut in ea urbe panem aut uinum sumpturum. id enim sibi contra interdictū Dei non licere. uetitum etiam, ne per eandem uiam reuertatur qua uenerat. Rex autem miratus uiri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus: ex his quæ suprà dicta sunt, parum felicem rerum suarum exitum augurans. ERAT in ea urbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat, seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus. cumq; audisset à filijs de aduentu prophetæ à Hierosolymis, & prodigijs per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: ueritus ne rex de hospite meliùs quàm de se opinaretur, mādauit filijs ut eucstigiò asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis, cōscenso iumēto per uestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescētem sub quercu patula & umbrosa primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd nō ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referente, uetitum se à Deo ne apud quēquam in ea urbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoq; propheta sum eiusdem cuius tu cultor numinis. & nūc ipsius iussu uenio te ad nos adducturus, & prādio hospitali excepturus. Tum uates mentienti credens reuertitur. Adhuc aūt illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobediētiæ pœnæq; modum denuncians. Fore enim ut in itinere à leone discerpatur, nec in paternū monumentum inferatur. Hæc autem Deo uolente contigisse opinor, quò minus apud Hieroboamum Iadonis uerba fidem inuenirent, de mēdacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiam, detractum de iumento necauit, nihil lęso asino. imò & illum & prophetæ cadauer seruabat accubans, donec uiatores quidam rem uisam pseudoprophetæ renunciauerūt. Tum ille filijs in hoc missis corpus eius in urbem reportauit, inibiq; magnificè sepelijt, monitis filijs ut se quoq; post mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim esse quæcunq; ille pręceciniſſet de urbe illa & altari & sacerdotibus ac pseudoprophetis: ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturā, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetæ reddita, & iniuncta filijs mādata, cùm esset uir malus & impius, Hieroboamum adit: Et quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo uerò de altari & sua ipsius manu referente, ac uerè hominem Dei uatemque optimum uocitante, cœpit hanc eius opinionem malicioſè labefactare, & probabilibus rationibus rei ueritatem offuscare. Aiebat enim præ lassitudine manum eius obtorpuisse, dum altari inferret uictimas, ac deinde post quietem pristinum uigorem recepisse. Altare quoq; recentis etiā tum structuræ quòd tot ac tantarum uictimarum molem non ferret, disruptum concidisse. Postremò uatis mortem indicat, à leone esse necatū: adeò nihil diuinum nec in uita nec in uerbis eius fuisse. His dictis regi persuasit, & mentem eius à Deo & iustis ac pijs operibus in totum auersam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim posthac contra omne ius ac fas debacchatus est, ut nihil aliud quæreret, quàm quomodo indies magis ac magis semetipse nouis sceleribus superaret. SED hoc omisso de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, urbes munitas & magnas condidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethsur, Socho, Odolam, Ipa, Maresa, Zipha, Adoram, Lachis, Azeca, Saręm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ sitæ. Alias deinde magnas in Beniamitica sorte muniuit, singulisque sua præsidia & præfectos imposuit, frumento, uino, oleo, cæterisque commeatibus abundè instructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus sufficeret. Ad hunc Hierosolymis degentem è tota Israelitarum ditione confluxerunt sacerdotes & Leuitæ, & quotquot è reliqua plebe erant boni ac iusti, patrias suas relinquebant, ut Hierosolymis Deum colere liceret, offensi Hieroboami tyrannide, qui eos ad suarum uitularum adorationem ui adigere uolebat. quo factum est, ut Roboami regnum triennio talibus accessionibus crescceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiusdam mulieris tres liberos suscepisset, superduxit postea cognatam aliam,

Altare diruptum.

IX. *Pseudopropheta propheta decipit.*

Inobediēti prophetæ pœna præscribitur.

Propheta inobediens Deo à leone necatur, & sepelitur.

X. *Roboami gesta.*

Vrbes à Roboamo conditæ.

Israelitarum ad Roboamum reditus.

A. M. 2973. Ante Chr. nat. 998.

aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. Et quamuis etiam ex alijs uxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amauit Macham. Erant enim ei legitimæ uxores octodecim, concubinæ uerò triginta: & ex his uigintiocto filij, filiæ uerò ſexaginta. Abiam uerò Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiuſq; fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque urbes credidit. Sed ut plerunque ſolent mortales fortuna blandiente corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor ueræ religionis, ita ut etiã populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, ut cum principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauentur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebant, & pro uirtutibus uitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum uidentur: ſicut ſub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem contemnente, ne iuſticiæ ſtudijs regem ſuum offenderet.

Roboami uxores & concubinæ.

A.M. 2975. Ante Chr. nat. 996.

Suſacus AEgyptiorum rex captis Hieroſolymis, diuitias eius urbis in AEgyptum tranſportauit. CAP. IIII.

Suſacus Iudæam inuadit.

3. Regum 14.

HAnc contumeliam Deus per Suſacum AEgyptiorum regem ultus eſt, cuius res geſtas Herodotus per errorem Seſoſtri adſcribit. hic enim Suſacus quinto anno Roboami regni numeroſiſſimum exercitum contra illum adduxit: in quo uêre currus MCC, equitum LXM, peditum CCCCM: eius miles maximè ex Afris cõſtabat ac AEthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorũ regionem, munitiſſimas Roboami urbes ſponte deditionem facientes in fidem ſuam recepit, quibus præſidio firmatis poſtremò Hieroſolyma eſt aggreſſus. Roboamus uerò unà cum ſuis à Suſaci exercitu obſeſſus, uerſus ad ſupplicationes exorare Deum non potuit, ut uictoriam annueret. Samęas quoq; propheta eos terruit, dicens Deum minari deſerturum ſe illos qui cultũ ipſius priores deſeruerant. Quamborem conſternati, & uidentes nullam ſalutis ſpem reliquam, omnes confiteri cœperunt, iure ſe à Deo propter impietatem ac legum neglectum deſtitutos. Deus aũt uidens eos ſic affectos, & peccata ſua confitentes, per prophetam denunciauit nolle ſe eos perdere: ſubditurũ tamen AEgyptijs, ut experiantur utrum commodiùs ſit Deo ſeruire, an homini. Suſacus aũt Roboamo propter metũ dedente urbem, conditiones non ſeruauit: ſed deprędatus templum, theſauros tum Deo ſacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atq; argenti multitudine, ac ne ſcrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea ſcuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenæ rege acceptas: atque ita domum eſt reuerſus. Meminit autem huius expeditionis etiam Halicarnaſſenſis Herodotus, in nomine tantùm errans, & quòd peruaſis multis alijs gentibus etiam Palæſtinam Syriam ſubiugârit, hominibus non expectata ui deditionem facientibus. Apparet autem, quòd noſtram gentem dicere uelit ab AEgyptio ſubactam. Narrat enim hunc columnas reliquiſſe apud eos, qui priùs quàm Martem experirentur, deditionem feciſſent, in quibus pudenda mulie bria inſculpta fuerint. Roboamus autem is fuit rex noſter, qui urbem antequam oppugnaretur dedidit. Idem ait, AEthiopes quoque ab AEgyptijs circumciſionem uiriliũ didiciſſe. Phœnices enim & Syri Palæſtini fatentur ſe hanc ab AEgyptijs accepiſſe. Conſtat aũt quòd nulli alij circumcidantur in Paleſtina Syriæ, præter quàm nos. Sed de his quiſque ſuo arbitratu ſentiat. Poſt Suſaci diſceſſum, Roboamus pro ſcutis & clypeis aureis parem ęreorum numerum fecit, eaque ſcutarijs & excubitoribus ſuis aſſignauit: & ſine ulla memorabili expeditione aut præclaro facinore quietus regni ſui tempora elabi paſſus eſt, metu cohibẽte, eo quòd perpetuum illi eſſet cum Hieroboamo diſſidiũ. Vixit annos LVII, ex quibus decem & ſeptem in principatu exegit, uir arrogans ac inſipiens, & qui propter ſpretum paternorum amicorũ conſilium imperium amiſit. Sepultus eſt Hieroſolymis in regijs conditorijs. In regnum paternũ Abias ſucceſſit, octauum iam ſupra decimũ annum Hieroboamo apud decem tribus regnante. ET quoniã huius regis exitũ diximus, ſupereſt ut quis Hieroboami finis fuerit cõſequenter ſubnectamus. Is nullũ neq; modum neq; finem impietatis faciẽs ſingulis diebus aras in excelſis lucis extruebat, & ſacrificos his è uulgo aſſignabat. Hanc ſuam contumeliã, dignamq; tanta impietate pœnam, non multo pòſt Deus in caput ipſius atq; familiæ uertit. Cumq; filius eius Obimes illo tempore ęgrotaret, iuſſit uxorem ſuam mutato cultu ſumptoq; priuato habitu ad Achiam prophetam proficiſci. eſſe enim hunc uirum in prędicendis futuris mirificũ, à quo ipſe olim regnũ ſibi deberi cognouiſſet: mandauitq; ut quaſi peregrina de filio percõtaretur, eſſétne præſentem morbũ euaſurus.

Samæas ex Dei mandato populum conſolatur.

Suſacus urbem Hieroſolymitanam occupat, et templum depræ datur.

Herodoti teſtimonium de Ægypti rege Suſaco.

A.M. 2987. Ante Chr. nat. 984.

Roboami mors & ſepultura.

Roboamo ſucceſſit Abias.

XI.

3. Reg. 14.

Hieroboami impietas.

Hieroboami filio ægrotante uxor mutato habitu priuato ad

Illa

A Illa habitu mutato, ita ut à marito iussa fuerat, in Siluntem ubi tunc Achias degebat peruenit. Iamq; aduentante ad illius ædes muliere, cæcutienti præ senio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami uxor ad eum ueniret, & quid ad interrogata respondendum esset. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniunx, quid teipsam celas? Deum certè non lates, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauitque quid tecum loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei uerbis ei renuncia: Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & absciſſo à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera uestra à canibus atq; alitibus deuorabũtur. Constituam.n. regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere
B superstitem est relicturus. Nec populus erit expers ultionis, sed excidet è terra bona hac, & in Tranſeuphratenses regiones dispergetur: quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremonijs. Tu uerò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium autem mortuum reperies. nam te urbem ineunte ille è uita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus erat. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans plangensque misera properat propter maritum: eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum uisura erat: reuersaque domum, illum quidem, ita ut propheta prædixerat, exanimem reperit, regi uerò cuncta renunciauit.

Achiam prophetam proficiscitur consultum.

Hieroboami uxor seipsam dissimulans, ingredi iubetur.

Hieroboamo ingratitudinis & idololatriæ reprehenso pœna denunciatur.

Pœna populo euentura.

C *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit. CAP. V.*

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filiũ Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri successerat, duxit exercitum, propter ætatem eius eum contemnens. Ille uerò audito aduentu Hieroboami, haudquaquam est perterritus: sed supra ætatem, & supra quàm hostis sperauerat, collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellabatur mons Samaron, & prope illum castrametatus ad prælium se & suos parabat.. Habebat autem in castris quadringẽta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numerosiores fuêre. Vt uerò pugnandi studio acies instructæ ex aduerso constitêre, Abias occupato editi-
D ore quodam loco, manu mota silentium tum à multitudine tum ab Hieroboamo petijt. Quo impetrato, sic orsus est dicere: Quòd Dauidi atq; eius posteris regnum in omnes ætates duraturum diuinitùs sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: quo magis miror cur deserto meo patre, Hieroboamo eius seruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos stetis iusto Dei suffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos, & reliqua regni parte depulsuri. Maiorem enim eius partem Hieroboamus hactenus iniustè occupat. Sed nõ diu fruetur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum scelerum, qui finem imponet eius nefarijs facinoribus: quandoquidem ipse non uult imponere, atque etiam uos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc .n. autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantùm quia malis consilijs seductus, parũ comiter uos allocutus est, irati deseruistis, ut quidẽ
E uidemini, illum: sed reuera Deum optimum maximum, legesq; eius. Atqui æquũ erat ueniam dedisse non solùm uerbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, sed etiam si re aliquid per ætatem peccasset, uel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est parentum meritis posterorum errata condonari. Vos uerò nullam eorum rationem habuistis, ac ne nunc quidem habetis, sed tam numeroso exercitu contra nos uenitis. qua quæso re freti? num aureis illis uitulis, & aris ac lucis celsioribus? quæ non religionis, sed impietatis uestræ argumẽta sunt. An fortè multitudo qua potiores estis, spem uobis faeit uictoriæ? At nihil pollet quantumlibet innumera uis exercitus, pro iniusticia contra ius arma ferentis. In sola enim pietate ac iusticia spes uictoriæ sita est, quæ profectò penes nos est, qui constanter in seruandis legibus & ueri numinis cultu
F perseueramus: quem non manus artificis è materia fragili sculpserunt, neque sceleſtus rex commentus est ad imponendum uulgo: sed qui conditor est omnium, & principium huius uniuersitatis simul & finis. Quamobrem nunc quoque suadeo ut resipiscatis, & secuti meliora consilia desinatis contra instituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenistis. Dum in hanc sententiam Abias uerba facit ad Israëliticum populum, interim ab Hieroboamo pars copiarum occultè missa à tergo Abianorum conspicitur: qui

Hieroboamus contrariatur Abiæ.

Abias exercitui Hieroboamo'oe currit.

Samaron locus.

Abias Israelitarum copias ad obsequium pellicere conatur oratione.

Abias Hebræis confidentiã humanam idololatriamq; exprobrat.

Victoriæ spes in quibus consistat potissimum declarat.

Deus principiũ & finis omniũ.

qui circumuentos ſe uidentes,non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſ- A
Abiani animis receptis in hoſtem irruunt. ſe iubet, omnemq́; fiduciam in Deo ponere: illum certè nullis hominum inſidijs circumueniri. Ad hanc regis uocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis,ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt.Nec defuit cœleſte auxilium,quod hoſtium uigorem retudit,Abianis longè præpollentibus. Tantam.n.
Abias Hieroboamum prælio uincit. ſtragem ediderunt, quanta in nullis uel Græcorum uel Barbarorum inuenitur commentarijs. Cæſis enim quingentis hoſtium millibus memorabilem apud omnes poſteros uictoriam retulerunt, & urbes eorum munitiſſimas ui captas diripuerunt, Bethelem cum ſua præfectura, itemq́; Iſanam & huic cõiunctam præfecturam. Poſt eam cladem Hieroboami
Abias moritur. uires omninò fractæ fuêre,quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt nõ multo poſt
A. M. 2988. Ante Chr. nat. 983. uictoriam,exacto tertio principatus ſui anno: ſepultusq́; eſt Hieroſolymis in maiorum ſuo- B
Aſan9 rex Iudæ. rum conditorijs,relictis filijs uiginti duobus,filiabus ſexdecim. Is liberorũ numerus è muli
Hieroboam mortuus. eribus XIIII. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus,
A. M. 2992. Ante Chr. nat. 979. quo regnante Iſraëlitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt quæ de rebus Abię ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum,cùm regnaſſet annis uigintiduobus,ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus, paternæ maliciæ ac impietatis æmulus, eoque in principatu biennium exegit.
Nadabus Iſraelitarum rex. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Paleſtinorum urbem, putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidijs in-
Nadab9 occiſ9. terceptum occidit, & occupato regno totam eius ſtirpem excidit, euenitq́; ſecundum pro- C
A. M. 2993. Ante Chr. nat. 978. phetæ uaticinium, ut qui ex Hieroboami cognatis in urbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui uerò in agris,ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

AEthiopum expeditio in Hieroſolymitanum agrum regnante Aſano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

XII. *Aſanus pius. 3. Reg. 15.* ASanus autem Hieroſolymorum rex, uir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cœleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil uel cogitaret uel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. Is correxit quicquid erat in ſuo regno uitioſum,ſublatis omnibus exoticis immundicijs. habuitq́; in exercitu lectiſſimorũ
Zaræus AEthiopum rex ab Aſano Iudæorum rege profligatur. turorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamiti- D
Saphatha uallis. ca ſcutatorum & ſagittariorum ducenta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus AEthiopum rex cum maximo exercitu contra eum uenit, ducens peditum nongenta millia,equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progreſſo uſque ad Mareſam, quæ eſt urbs ditionis Iudæ, occurrit Aſanus: & inſtructa contra eum acie non procul ab urbe in quadam ualle, cui nomen Saphatha, ut uidit ingentem AEthiopum multitudinem,exclamauit,Deum inuocans,oransq́; ut uictoriã ſibi contra tam multa hoſtiũ mil
Aſanus uictoriæ ſignũ à Deo accipit. lia dignetur annuere. Veniſſe ſe ad dimicandũ cum Zaræo ſola illius ope fretũ, qui paucos plurium,& imbecilles fortium uictores poſſet reddere. Hæc precãti Deus uictoriæ ſignum obtulit: quo uiſo rex alacris cum hoſte cõflixit,cęſisq́; plurimis,reliquos terga uertẽtes uſq; in agrum Gerarenum perſecutus eſt. Verſi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiũt ac diripiũt. Idem & in caſtris hoſtiũ factum eſt: unde multum auri egeſtum eſt, prædaq́; abacta E
Azarias uictores Iudæos ad pietatem cohortatur. camelorum,iumentorum,& greges pecorum. Tanta uictoria diuinitùs parta ditati omnes, reuertũtur Hieroſolyma: iamq́; non longè aberant, quùm illis propheta Azarias fit obuiã. is poſteaquam agmen conſiſtere iuſſit, orſus eſt dicere, hanc uictoriam diuino fauore eis
2. Paralip. 15. contigiſſe propter ſeruatam iuſticiam ac pietatem, & quia ſemper Dei uoluntati obtemperauiſſent. Quòd ſi ita, ut cœperant, pergerent, in poſterum quoq; uictorias de hoſte & uitam fortunatam eiuſdem fauore illis expectandam: ſin uerò à religione deſciuerint,omnia cõtraria illos manere: ſequuturũq́; tale tempus, in quo neq; propheta uerax in populo reperiatur,neq; ſacerdos iuſticiæ cultor. Tuncque & urbes eorum ſubuertendas eſſe, & gentem per omnes terras diſpergẽdam, erronumq́; more uitam acturam nullis certis ſedibus.
Quapropter hortabatur, ut dum tempus eſſet probitati ſtuderent, & diuinum fauorem ſi- F
Religio renouata. bijpſis non inuiderent. His auditis rex unà cum populo gauiſi ſunt,dederuntque operam & publicè & priuatim ut religio ſarta tecta maneret, dimiſſis à rege per totam regionem à
Baſanes Iſraelitarum rex impius. quibus hoc negocium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc ſtatu Aſani duarum tribuũ regis rebus,reuertor ad Baſanem Iſraëlitarũ regem, qui Nadabo Hieroboami filio cęſo regnum eius occupauerat. Hic in Tharſe urbe relicto domicilio; uiginticuatuor annis regnauit,

A gnauit,sceleratior magisq; impius quàm uel Roboamus uel illius filius,afflictor populi,& aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta, prædixit se totum ipsius genus exciſurum,& eisdem quibus priùs Hieroboamũ cladibus profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset,nulla in administrando regno pietatis aut iusticiæ ratione habita,quibus uirtutib. nulla uel utilior populo, uel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator,omnibus eius uitijs seſe contaminasset. Cui quùm similis esse noluerit,meritò etiam similem exitum habiturum. At Baſanes posteaquam cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit ut correctior in posterum & anteactorum pœnitens placato numine uitaret exitium: sed uelut proposito præmio si strenuè pergeret, perinde ac si per prophetam ampla spes proposita,non calamiB tas denunciata esset, seipso factus nequior,indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est urbem non ignobilem Ramathonem, distãtem quadraginta stadijs ab Hierosolymis.quam captam muniebat,ut eam sedem belli faceret,unde sui milites excursionibus regnum Asani uastarent. Veritus aũt eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorũ legatos cum pecunijs,ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libẽter accepit,& societatẽ cum eo inijt, relicta Baſanis amicitia: moxq; suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficiſci,& urbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt,alias diripuerunt,uidelicet Achionem,Danam & Abelmaën. His auditis Israëlitarum rex,omissa muC nitione Ramathonis,ad suas res tuendas festinanter reuersus est. Asanus aũt è confecta ab illo materia duõ firma oppidá in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Maſpha. Nec postea Baſanes bellum instaurare ualuit, fatali morte præuentus: sepultusq; est in Arsane oppido. In regnum succeſſit filius Elanus. Hic post alterum regni annum perijt per insidias, cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tàm præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum urbis occupati fuère.

3. Reg. 16. Gimon propheta ex iuſſu diuino Baſani regi pœnam denunciat.

Baſanes Ramathonem munit. A.M. 3006. Ante Chr. nat. 965.

Baſanus Aſano ſocietate iungitur.

Aſanus oppida condit.

Baſanes moritur. A. M. 3016. Ante Chr. nat. 955.

Elanus cæditur. A. M. 3017. Ante Chr. nat. 954.

Baſanis ſtirpe ſublata apud Iſraëlitas, Zamares, & poſt hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

D Einde ex magistro equitum factus rex, totam Baſanis stirpem secundum Gimonis uaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitùs interijt propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset,& ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam uenit,eaq; expugnata ui potitur. Zamares uidens urbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectoq; igne simul cum ea se quoq; cõcremauit,regni sui die septimo. Quo facto cõfestim populus in diuersa studia scissus est,alijs Thamanum,alijs Amarinum regnare uolentibus. Cuius factio quùm tandem uicisset,occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet. Trigesimo anno regni AsaE ni regnauit Amarinus annis duodecim,sex Tharsæ,reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum uocauit à Samaro,de quo montem emerat, in quo urbs sita est. Hic nihil à prioribus regibus differebat, nisi q̃ illis fuit sceleratior. Omnes .n. hoc agebant,ut populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit ut alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obijt, succedente Achabo filio. Hinc autem uidere licet, quàm curæ sint Deo res hominum: & quomodo bonos diligat,malos contrà funditùs eradicet. Israëlitarum enim reges propter impietatem breui tempore alius ab alio cum totis familijs sublati sunt. Asanus uerò Hierosolymorum duarumq; tribuum rex ob pietatem ac iusticiam feliciter Dei fauore uiuens,ad extremam peruenit senectam,& post unum & quadraginta regni annos bona F morte decessit. cui mox Ioſaphatus succeſſit filius,ex Abida matre natus,omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus,quibus Dauidem sanctissimũ regẽ retulit.Sed de hoc quidem rege nũc dicere non est neceſſe. CAETERVM Achabus Israëlitarum rex habitauit Samariæ, ubi uigintiduobus annis regnũ tenuit, nihil de priorũ regũ institutis mutãs,nisi si quid deterius commẽtus est. Omnium.n. impietates repręsentauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & uaccas ab eo cõsecratas adorauit,& alias super hãc im-

Zamares Iſraelitarum rex Baſanis ſtirpem ſuſtulit.

Zamares igne interit.

Amarinus Iſraelitarum rex.

A.M. 3028. Ante Chr. nat. 943.

Deum bonis bene, malis malè facere.

Aſanus bene moritur. A.M. 3031. Ante Chr. nat. 940.

Ioſaphatus. XIII.

Achabus Iſraelitarum rex impius.

pietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, A
Iezabela Achabi uxor impia. cui nomen Iezabela: moxq; ab ea domeſticos illius deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoque impotentis inſaniæ, ut non uerita ſit templum Beli deo Tyriorum ędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam ſacerdotes & falſos uates inſtituit. Quin & ipſe rex hoc genus hominum frequens circa ſe habebat, dementia & malitia omnes ante ſe reges ſuperans. Hunc propheta quidam Dei maximè Theſbone
3. Reg. 17. Elias ſiccitatem prædicit. Galaditica urbe oriundus adijt, dicens Deum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus ſit, nec rorem, donec ipſe uates compareret. Additoque iureiurando quo magis rem confirmaret, ſeceſſit ad tractum auſtralem, ubi ad torrentem quendam degebat, unde potũ haberet. Nam cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui poſtquam ob inopiam imbriũ exaruit, iubente Deo profectus eſt Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sydonem ſi- B
A. M. 3037. Ante Chr. nat. 934.
Elias Sareptam uenit à coruo nutritus. tum eſt. Illic enim ſe mulierem uiduam inuenturum præmonitus fuerat, quæ ipſi alimenta ſuppeditaret. Iamque non longè à porta aberat, quùm uidet mulierem operariam ligna colligentem: & ſignificante Deo hanc fore eius altricem, ſalutatã priùs rogauit, ut aquam ad bibendum afferret: abeuntemque iam reuocans, & panem apportare iuſſit. Iurauit illa nihil ſibi domi eſſe præter unicum farinæ pugillũ, & olei paululum: ueniſſeq; ſe eò, ut collectis lignis ſibi ac filio panem coqueret: quem ubi comediſſent, fame abſumerentur, quã- C
Sareptana uidua cibo neceſſario non deſtituitur. doquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta: Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans: & primùm mihi paululùm paratum affer. Polliceor enim tibi nunquam in uaſe illo farinam defore, nec oleum in phiala, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunq; propheta petierat fecit: deincepsque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. Neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopiæ pluui-
Menandri teſtimonium de Eliana ſiccitate. arum etiam Menander in geſtis Ithobali Tyriorum regis, ſic ſcribens: Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetęo menſe uſque ad inſequentis anni Hyperberetęum continuus: qui cùm ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna uis fluminum. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His uerbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tempore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autem illa prophetæ hoſpes, cùm filius eius morbo prævalente expiraſſet, eiulans, & uoces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu homi-
Elias puerum in uitam reuocat. nis qui peccata eius detexiſſet, ideò mulctatam ſe filij morte dictitans. Ille cõſolabundus iubet eam ſibi tradere filium, breui recepturam uiuum: acceptumq; mox in propriũ cubicu- D
lum detulit, quo depoſito ſuper ſuum lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſpitij gratiam altrici relatam extincto ipſius puero: rogabatq; ut remiſſo ſpiritu uitã ei reſtitueret. Itaq; Deo genitricem miſerãte, & prophetæ gratificante, ne uideretur infortunium ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias
3. Regum 18. Elias ad Achabum redit. egit uati, dicens nunc apertè ſe agnoſcere diuinæ mẽtis interpretem. Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei uenturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum ad uictum neceſſariarum penuria, ut nõ ſolùm hominibus panis deeſſet, uerùm etiam equis cæterisq; iumẽtis terra negaret pabulum, tanta erat ubiq;
Obedias. ſiccitas. Rex igitur uocato diſpenſatore Obedia, cui iumẽtorum curam mandauerat, iuſſit ubiq; fontes & torrentes perquirere, ſicubi inueniretur herba ad ſecãdum iumentis pabu- E
Achabus Eliam quærit. lum. Cumq; multùm quæſitus propheta Helias nuſquã compareret, iuſſit Obediam quoq; ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliam diſpenſator uiam ingreditur. Erat autẽ
A. M. 3040. Ante Chr. nat. 931. uir pius, & quo tempore Iezabel regina in prophetas ſæuiebat cędibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentandos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus, à uenerabundo ſalutatur. Mox propheta mandante ut ad-
Iezabelis in prophetas ſæuitia. uentum ſuum regi nunciet: Quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te ubiq; gentium ad necem perquirit? Quis enim locus eſt, ad quem attracturos te ad necem non miſerit? Nunc fieri poteſt, ut dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus, quo agitaris, aliò rapiat: & rex te non reperto fruſtratus, in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, F
quùm ſcire poſſis quàm ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, cæteris omnibus ab ea interfectis. Propheta contrà iubet, ut nihil metuens regem adeat, ſacramẽto interpoſito ſe quoq; eadem die in eius cõſpectum uenturũ. Quo in-
Achabi in Eliam conuitia. dicio, poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius uenit, & cum indignatione: Tũne ille es, inquit, Hebræorum turbator? tũne ſterilitatis huius autor? At ille nihilo blandior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium
Elias Achabum idololatriæ redarguit.

A aſſeuerat,inuectis peregrinis numinibus,& pro abrogato ueri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet ut eat, & totum populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimulq; ſuos & uxoris uates,quorum numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt uerò omnes acciti à rege ad conſtitutum locum confluxerunt, Elias in medio conſiſtit: Et quouſque,inquit, inter utrunq; uacillabitis? Si enim Deum noſtrũ uerum & ſolum creditis,hunc & mandata eius ſequimini: quòd ſi non huic,ſed externis diuinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo uerò nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, ut quo certiore argumento uel proprij uel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui uates contra illorum trecentos contendat, ſumpto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuo-

Elias populi malitiam taxat.

B care ſuos deos, ut ligna uelint accendere. Hoc.n. pacto ueram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquã placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores ſacram rem facere,& ſua nominatim inclamare numina. Cumq; ſuis precibus & inuocationibus nihil proficerẽt,ludens Elias altiùs eos iubet uocem attollere,ſi fortè aut peregrè abſint,aut dormiant. Illis uerò à manè uſq; ad meridiem fruſtra inclamantibus,& more patrio cultris ac lanceolis ſua corpora incidentibus: cùm iam ſuæ uices ſacrificandi ueniſſent, amotis illis iuſſit uulgum propiùs obſeruare,ne fortè clàm ignem admoueret: qui poſtquam acceſſit, ſumptis duodecim lapidibus ſecundum numerum tribuum Iſraëliticarum,altare ex eis cõſtruxit, foditq; circum illud foſſam bene profundam: & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum,uictimaque deſuper impoſita,quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit

Baalis uates ab Elia uicti & illuſi.

C effundi,ita ut foſſa quoq; repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis,cœpit inuocare Deum, precariq; ut erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo orante,ignis repentè de cœlo in altare lapſus inſpectante populo,tum uictimam tum aquã omnem circumfuſam abſumit,ita ut locus fieret aridus. Quo uiſo Iſraëlitæ,proſtrati in terram unum Deum adorant, hunc maximum & ſolum uerum confitendo: cæteros nihil aliud eſſe,quàm nomina uanis ſtultorum hominum opinionibus conficta: moxq; comprehenſos eorum prophetas interficiunt,Elia ſic iubente: qui & regem abire ad prandium iuſſit,nec eſſe ampliùs ſolicitum. breui enim uiſurum pluuiam. Quo abeunte, Elias uerticem Carmeli conſcẽdit: & cùm humi deſediſſet, caput genibus applicuit, iuſſitq; famulũ aſcẽſa quadam ſpecula ad mare proſpicere,& indicare ſicubi nubem excitari uiderit: nam hac-

Elias doctrinam miraculo confirmat.

Dij alieni.

Baalis prophetæ interfecti.

Elias pluuiam impetrat.

D tenus ſerenum erat cœlum. Paruit ille non ſemel aſcenſa ſpecula,ſed nihil ſe uidere retulit. Tandem ſeptimò reuerſus ait, ſe uidiſſe in aëre neſcio quid nigricans,humano ueſtigio nõ amplius. Quo audito,Elias mittit eum mox ad Achabum, iubens ut rex properè in urbem redeat, priùs quàm profuſus imber occupet. Qui poſtquam ad Ieſraëlam urbem cœpit tẽdere, ſine mora offuſcato aëre & inuoluto nubibus, procella mixtus imber ſuperuenit: & propheta correptus numine,regiũ currum uſq; Iezraëlam Azari urbem currens proſequutus eſt. Iezabela uerò, Achabi uxor, audito prodigio per Eliam patrato, quodq; prophetas ipſius interfeciſſet,miſit ad eum nuncios,minando ſe illum occiſuram,quemadmodũ ipſe prophetas occidiſſet. Et Elias territus fugit in urbem Berſabe,quæ eſt in extremis tribus Iudæ finibus,Idumęæ contermina: relictoq; ibi famulo,ipſe in deſertum abijt. Cumq; preca-

3. Reg. 19.

Elias Iezabelem fugit.

E tus eſſet mortem,quòd non eſſet cęteris melior,ut illis abſumptis ipſe uitæ cupidus eſſe debeat, ſub arbore quadam obdormijt: & excitatus à quodam,ſurgens inuenit aquam ac cibum appoſitum: & cùm comediſſet,collectis ex hoc cibo uiribus,ad Sinæum uſq; mõtem peruenit,in quo Moyſes à Deo legem accepiſſe proditur: ubi nactus amplum quendã ſpecum, ingreſſus habitat illic. Allapſa deinde ad aurem eius uoce incertum unde profecta, percontante quamobrem relicta urbe deſertum coleret: ait,ſe occiſis externorum deorum uatibus perſuaſiſſe populo,quòd unicus ſit Deus,qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad ſupplicium ſe à regina expeti. Mox eadem uoce iuſſus in craſtinum ſub dium prodire,auditurus quid opus facto ſit: ſequenti luce è ſpelunca prodijt. Ibi & terræ motus eius aures perculit,& oculis ſe candens ignis fulgor obtulit: ſequutoq; mox ſilentio,diuina uo-

Elias ab angelo nutritur.

3. Regum 19.

Sinæus mons.

Eliæ habitatio in deſerto, per 40. dies ac noctes.

Eliam Deus alloquitur.

F ce nihil terreri præſentibus iuſſus eſt. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatumq; mox,ut domũ reuerſus declaret populi regem Ieum Nemeſſæi filium: apud Damaſcum uerò Syrorum Azaëlem: & pro ſe prophetam Eliſęum cõſtituat,ex Abela urbe oriundum. Impios.n. pœnam daturos,alios Ieu regi,alios Azaëli. His auditis Elias in regionem Hebræorũ reuertitur: & quùm offendiſſet Saphati filiũ Eliſęum, arantẽ cum quibuſdam alijs impellẽtibus iuga duodecim,acceſſit,& ei pallium ſuũ iniecit: qui eueſtigiò pro-

Ieus rex Iſraelitis.

Eliſæi ortus & uocatio.

Eliſæi prophetiæ irritum.

phetare occœpit, relictisq; bubus sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen, ut priùs sibi liceret parentibus ualedicere: quo impetrato illum sequutus est, indiuiduus posthac minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita se habuerunt. A

XIIII. 3. Regum 21.

CAETERVM Nabuthus quidam ciuis urbis Azari, quùm prædium haberet regijs fundis contiguum, rogatus ab Achabo, ut ei quantolibet precio uenderet rus finitimum, adiungẽdum regio: aut si mallet, unũ aliquod è regijs pro eo sibi eligeret: negauit se id facturũ. gratius .n. sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare uoluit, nec cibum sumere. Iezabela uerò scitante quid acciderit, ut nec balneũ admittat, & cœnam çquè ac prãdium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat: usum se apud eum comi sermone, & infrà regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contrà hortatur ut magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Moxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad Israëlitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio cõcionem aduocare, & in ea primum locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus uiris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obijcere, atq; hoc modo de medio tollere. Id quod ita, ut regina scripserat, factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac regi fecisse conuiciũ, à populo est saxis obrutus. Quod ubi Iezabelæ relatum est, regem accedit, suadetq; ut sine suo sumptu uineæ Nabuthi hæreditatem capessat: & ille exiliens præ gaudio, ad uisendum id prædium euestigiò se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, ut regi in eo rure occurrat, rogetq; quid ita occiso uero domino eius prædij hæreditatem iniustè sibi usurpet. Qui ubi ad eum uenit, dixit rex se uti uelle illo prędio. Nabuthum enim, fœdum hominem, sceleris à se fuisse conuictum. Tum uates prædicit, eo loco ubi Nabuthi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & regis & reginæ sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppressisset. Tum demũ Achabum eius facinoris pœnitentia subijt, & indutus saccum, nudisq; pedibus, à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus uerò per prophetam denũciat, se quidem usque post eius obitum dilaturum uindictam, quandoquidem sceleris pœniteat: minas tamen uanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum. Et hæc quidem regi propheta indicauit.

De Nabutho ab Achabo ob uineam per calũniam occiso.

Elias Achabi factum reprehendit, prædicẽs regi & reginæ pœnam.

Achabi pœnitentia.

B C D

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

3. Regum 20. *Adadi filius Achabo aduersatur.*

VM hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius, Syrorum & Damasci rex, contractis è toto regno suo copijs, ascitisq; ultra Euphratem triginta duobus socijs regibus, contra Achabum duxit: qui intelligens se imparem eius copijs, à congressu quidem abstinuit: sed coactis ex agris in urbes munitissimas omnibus, ipse mansit intra Samariam Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin uidebatur expugnatu difficilis. Syrus autẽ cum exercitu eò uenit, & obsessam urbem oppugnare cœpit. missoq; caduceatore ad Achabũ, petijt ut sibi liceat legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato quùm uenissent legati, ita ut illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & uxores esse Adadi. quòd si ipse quoq; fateatur, & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere, abducto exercitu regem obsidionẽ soluturum. Achabus uerò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatesq; uniuersas in potestate eius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans, ut quãdoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisq; liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi habere. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate uxores ac liberos suos, omnesque facultates proprias fuisse traditurum. hoc enim prima legatione Syrum petijsse. Nunc uerò uelle eũ mittere famulos, qui omnium ędes scrutẽtur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquãt, nimirum belli ansam quærentem: ut quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat: facturum se tamen quicquid ipsis uisum fuerit. Reclamauit tota concio, contemnendum esse cum suis mandatis illum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responsum referendũ dedit,

Adadus Samariam obsidet.

Syri ad Achabũ legatio.

Achabi responsum Syri legatis redditum.

E F

A dedit, quòd primis poſtulatis nunc quoq; conſentiat ſalutis ciuium gratia, poſteriora non admittat. atq; ita eos dimiſit. Hoc reſponſo commotus ad iram Adadus, tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum eſſe fiducia mœnium, ſe uerò parem illis aggerem excitaturum, ſi uel pugillum terræ ſinguli milites conferant: uolens eum copiarum multitudine perterrefacere. Achabo uerò reſpondente, gloriari debere non armatum, ſed pugna ſuperiorem factum: legati reuerſi cœnanti tum fortè cum triginta ſocijs regibus reſponſa referunt. Ille ueſtigiò mandat circumuallari urbem & aggerem erigi, & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à deſperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam ſuperueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum ſe uictoriam de tam multis hoſtium millibus. Rogatus deinde, per quos hæc uiB ctoria continget? Per pueros, inquit, ducum, ſed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filijs, qui triginta duo erant ſupra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum ſe dediſſet, patefactis portis emittit iuuenes. Id poſtquam ei per ſpeculatorem eſt ſignificatum, mittit quoſdam eis obuiam cum his mandatis, ut ſiue pacati ueniant, ſiue pugnatum, uinctos ad ſe pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij uerò principum congreſſi cum excubijs, multis occiſis reliquos uſque ad caſtra perſequuti ſunt. Quod ubi ſuccedere Iſraëlitarum rex animaduertit, uniuerſum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum eſt, ut in ebrios & inermes impingerẽt, ita ut relicta in caſtris armatura fugerent, & rex ipſe præceleri equo uix euaſerit. Achabus
C uerò longo ſpacio Syros perſequutus eſt, cædendo quotquot aſſequi datum eſt. Direptis deinde opulentis caſtris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in urbem reuerſus eſt. Cæterùm propheta monente, ut in ſequentem etiam annum paratus ſit, & exercitum in promptu habeat (reuerſurum enim Syrum iterum) rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus ſeruatus è clade cum reliquijs exercitus, aduocatis amicis conſultabat, quomodo cum Iſraëlitis bellum gerere debeat. Illi ſuaſerunt non eſſe poſthac cum eis in montanis cõfligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideò ſe nunc ab eis uictos: ſed ſi in campeſtribus committatur prælium, ſe ſuperiores fore. Præterea conſuluerunt, ut dimiſſis regibus quos ſecum in expeditionem duxerat, copias eorũ retineret, & ſatrapas illis præficeret, ſupplementumque in ſua ditione tam equitum quàm
D peditum conſcriberet. Placuit regi conſilium, deditque operam ut talis apparatus fieret. Mox ubi primum ueris ſignum ſe protulit, exercitum in Hebræos duxit: & quùm peruenisſet prope oppidum Apheca, in magno campo caſtra poſuit. Achabus uerò cum ſuis copijs obuiam illi progreſſus, caſtra cum caſtris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & uictoriam pollicente, ut hoſtis contrà quàm opinabatur, ſentiret Deum Iſraëlitarum non minùs potentem in campis quàm in montibus, per ſex dies à neutris caſtris quicquam motum eſt. Septima uerò, quùm hoſtis pro caſtris aciem explicuiſſet, Achabus quoque ſuos ex aduerſo inſtruxit. Nec mora collatis ſignis acriter utrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum uim, terga uerterent. quibus impigrè uictoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum,
E peditum, curruum, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam urbem euadentibus, qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt uiginti ſeptem millia: in prælio uerò centum millia hoſtiũ ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneam cellam ſe abdidit. quibus clementiam Iſraëliticorum regum prædicantibus, & ſpem ueniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant, dedititi um eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratriſq; loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad
F Achabum, qui tum ſublimis curru uehebatur. Et quùm adoraſſet Achabus, porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptumq; oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere. Adadus actis gratijs quàm longa ſibi uita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, redditurumque Iſraëlitici iuris urbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè dona-

Fiducia Adadi humana.

Achabus timore perculſus, promiſſione diuina erigitur.

Syri ab Iſraelitarum iuuenib⁹ uicti.

3. Regum 20.

Achabum uictoria potitus, Syri exercitu ſubacto.

Adadus bellum denuò inſtaurare conatur.

Syri Iſraelitarũ Deum montanũ eſſe dicentes, ab iiſdem iterũ uincuntur in campeſtribus.

Apheca oppidũ.

Supplicandi conſuetudo apud Syros.

Achabus Adado Syrorum regi parcit, cũq; eo

fœdus icit.

Michæas propheta uulnerari ſe iubet, & Achabum reprehendit.

tus in ſuum regnũ remiſſus eſt. Poſt talem Syrorum contra Iſraëlitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, acceſſit ad quendam Iſraëlitam, iuſſitq; eum ut uulnus ſibi in capite infligeret, addens Deum ita uelle. Qui cùm parêre nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quùm ita euenisſet, alterum propheta adijt, idem imperans. A quo ictus, & uerticem ſaucius, obligato capite uenit ad regem, dicens ſe cum eo militaſſe, & è tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit, ſi captiuus effugeret. Reſpondente uerò Achabo meritò id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Michæas præbuit. Hac autem arte uſus eſt, quò maiorem uim uerbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animaduerſurum, quòd Adadum cõtra ſe contumelioſis dictis inuectum elabi permiſiſſet. Futurum enim ut ipſe ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem conijci, & uehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum. CAP. IX.

Ioſaphati pietas.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidijs per urbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Ahias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuũ rege cœperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet uir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies daret operam ut aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt, ut & ipſi à circumquaque uicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eum muneribus declarauerunt, ut hinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio cõuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire uniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis earumque obſeruantiam atque religionis cultum docere: quod adeò libenter ciues complexi ſunt, ut certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum uideri poſſet. Finitimæ quoq; gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, paremq; hœdorum numerum. Munit etiam magnas urbes ac ualidas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edræus, Ioannes uerò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux, nomine Ochiobatus, ductabat cẽtum octoginta ſcutatorum millia, præter milites qui per munitiſſima oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cumq; libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam exercitus, qui ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, uino & carnibus: rogatusq; eſt ab Achabo, ut cõtra Syrorum regem arma cum eo coniungeret, ad recipiendam urbem Ramathana in regione Galaditica, quam ipſius patri illius pater eripuiſſet. Ioſaphato uerò auxiliũ pollicito, quòd non minorem quàm ille haberet exercitũ, & Samariam accitis à Hieroſolymis copijs, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedentes in ſuo uterque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus uerò cenſebat, ſi qui prophetæ eſſent, accerſendos & conſulendos de expeditione, quæ contra Syrum parabatur, an & illis uideretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat uſque in illam diem.

Potentia Ochobati ducis.

Ioſaphati cum Achabo fœdus.

3. Regum 22.

A.M. 3047. Ante Chr. nat. 924.

Achabus à Syris bello laceſſitus prælio uictus. CAP. X.

3. Regum 22.

Pſeudoprophetæ ad gratiam loquuntur.

AChabus uerò accitis ſuis prophetis numero quadringentis, iuſſit eos ex Deo ſciſcitari, an daturus ſit regi bellum contra Adadum mouenti uictoriam, & urbis dominium propter quam bellum illaturus eſſet. Prophetis uerò bellum ſuadentibus: uincendum enim Syrum, & in poteſtatem uenturum, quemadmodum antea: Ioſaphato ſuboluit fucus ex eorum uerbis, & quòd falſi uates eſſent: percontatusq; eſt Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, ut certiùs etiam futura præſcire ualeant. Reſpondit ille, eſſe quidem & alium, ſed ſibi inuiſum, quòd malũ euentum prædixerit, foreq; ut ipſe à Syrorũ rege occiſus pereat: & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum. eum uocari Michæam Iembleæ filium. Ioſaphato uerò poſtulante eũ produci, miſſus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas uictoriã regi prædicere. Reſpondit uates ſibi non licere contrà quàm

Michæas uerus propheta ad Achabum uaticinaturus è carcere adducitur.

Deus

A Deus moneat mentiri, ſed dicturum ſe quicquid ex Deo de rege cognouerit. Vbi uerò ad regem peruenit, adiuratus ut uera loqueretur: ait, ſibi Deum oſtendiſſe Iſraëlitas fugientes,& inſequentibus Syris diſperſos;non aliter quàm greges ſubiatis paſtoribus.Hoc quoq; ſignificare Deum dicebat,quòd cæteris incolumibus redeuntibus,ſolus Achabus in prælio caſurus eſſet. Hæc loquuto Michæa, uerſus ad Ioſaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quàm malè mihi uelit iſte? Michæa uerò conſtanter aſſeuerante, ſe nihil niſi iuſſu Dei prædicere, illum uerò ſpe uictoriæ ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in quo ipſi cadendum ſit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam unus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas dicat. nihil enim ueri eum prædicere, argumento eſſe prædictionem Eliæ, qui ſine dubio meliùs quàm iſte futu-

Sedecias propheta falſ⁹ Michææ reſiſtit uera dicenti uerbis; &

B ra cerneret. illum enim prædixiſſe, apud Iezraëlam in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus regis ſanguinem, quemadmodum lambiſſent cruorem Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. Perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri, qui longè præſtantiori prophetæ non uereatur contrarium dicere, quòd perituru ſit rex abhinc die tertia: ſed mox fore euidentiùs etiam quam uerax ſit,aut afflatus diuino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm comprehendi eum prophetam

facto.

iuſſiſſet. Puto enim te audiuiſſe quòd hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. Cumque ei nihil mali propter hoc aceidiſſet,ſecurus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. Vincebat enim, opinor, fati uis, plus fidei falſis quàm ueris prophetis adſtruens, & cauſas ad futurum euentum præſtruens. Sedecias uerò aptatis ſibi

Sedeciæ pœna denunciatur.

C ferreis cornibus dicit Achabo Deum ſignificare euertendam cornibus uniuerſam Syriam. Michæa contrà aſſeuerante breuì fore ut Sedecias è cella in cellam fugiat latebras quæritãs, ne luat pœnas ueniloquij: iratus rex iubet eum apud Achamonem prætorem urbis haberi in cuſtodia,nec aliud quicquam præter panem & aquam ei præberi. ATQVE ita duo reges uerſus Ramatham cum copijs profecti ſunt. quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha caſtra poſuit. Conuentum autem erat inter reges ſocios,

Michæas carcere detinetur.

XV.

3. Reg. 22. Achabus & Ioſaphatus in Syros proficiũt

ut Achabus priuato habitu uerſaretur in prælio: Hieroſolymitanus uerò ſumpto Achabi cultu ſtaret in acie, quò faciliùs Michææ uaticinium eluderent: ſed inuenit eum fatum etiam ſine inſignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, ut neminem alium occiderent,ſed ſolum regem Iſraëlitarum. Syri uerò primo cõgreſſu uidentes Ioſaphatum ſtan-

D tem ante aciem, rati eſſe Achabum, impetu facto cum circumuenerunt: ſed poſtquam è propinquo cognouerunt eſſe alium, omnes ſe retrò receperunt. A mane autem uſque ad ueſperam pugnantes & uincentes, occidebant neminem, ſicut eis mandatum fuerat, ſolum Achabum ad necem quærendo,nec tamen inueniendo. tandem unus ex Adadi famulis,Amanus nomine,miſſa in hoſtes ſagittã, regem per thoracem in pulmonem ſauciat. Achabus autem noluit hoc ſcire ſuum militem,ne terga uerteret: ſed aurigam iuſſit currum extra prælium euehere,quòd graue ac lethale uulnus accepiſſet. Cumq; uehemẽter cruciaretur, perſtitit tamen in curru uſq; ad ſolis occubitum,& tandem profluuio ſanguinis uiribus deficiens interijt. Iamque appetente nocte Syri ſeſe in caſtra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum eſt,ſolutis caſtris domum quiſque re-

Achabi mors.

A.M. 3047. Ante Chr. nat. 924.

E uertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illic ſepulturæ traditur: & cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezaræ fontem eſſet ablutus, ueritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius ſanguinem: & meretrices reliquum abluerũt. Mortuus autem eſt apud Ramatham, ſecundum Michææ uaticinium. Ergo quoniam utriuſq; prophetæ prædictionem euentus conſecutus eſt, uenerandum eſt numen, eique ſemper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur ſermonibus: nec aliter exiſtimare, quàm quòd nihil ſit diuinatione & huiuſmodi futurorũ prædictione utilius, quãdoquidem per ea diuinitùs monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco ſubit animum, quòd inſuperabilis ſit fati neceſſitas: quæ etiamſi præſciatur, caueri tamen non poteſt: ſed tamdiu homines ſibi uana ſpe blandiuntur, donec in illius caſſes in-

Autoris digreſſio de diuinatione.

Prophetarũ uerorum uaticinia minimè deſpicienda.

F cidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, ut prænunciantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius ſuccedit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat. CAP. I.

A. M. 3048. Ante Chr. nat. 923.

4. Regum 3. 2. Paralip. 19. 21.

Ioſaphatus acrius reprehenditur, ob impias ſuppetias.

IOSAPHATO autē regi poſt ſuppetias contra Adadum Achabo latas, Hieroſolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, q̄ cum homine impio & ſcelerato arma coniunxiſſet. Deum .n. indignè tuliſſe hanc ſocietatem: ſeruaſſe tamen eum ex hoſtibus propter ſuam bonitatem, licet peccaſſet. Poſt eam admonitionem rex ſupplicationibus & ſacrificijs Deo cōciliato, uniuerſam ſuam ditionem perluſtrauit, populum leges diuinitùs per Moyſem traditas, & cultum pietatis docendo: conſtitutisq́; oppidatim iudicibus, hortatus eſt eos, ut ſolius

Ioſaphati religio.

iuſticiæ reſpectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam, omnibusque quod ęquum eſt redderent: ſcientes quòd etiam

Deus omnia uidet.

occulta Deus inſpiciat. Hæc cùm per ſingulas duarum tribuum urbes docuiſſet, Hieroſolyma reuerſus hîc quoque iudices è ſacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus conſtituit, & hos priùs monitos, ut iuſtè & accuratè iura populo redderent. Quòd ſi grauiores controuerſiæ deferrentur ad eos ex alijs cognatis urbibus, de horum negocijs maiore etiam diligentia decerni uoluit: quòd eam urbem maximè ęquitatis ſeruātem eſſe deceat, in qua

Magiſtratus populi Iſraelitici.

& templum ſimul haberetur, & regia. eis ſummos magiſtratus ex amicorum numero præpoſuit Amaſiam ſacerdotem, & ex Iudæ tribu Zabadiam. Et rex quidem in hunc modum

Ioſaphatus bello impetitur, &

res conſtituit. Per idem tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxilijs ei bellum inferunt, & ad Engaddam urbem Aſphaltitæ lacui uicinam caſtrametantur, trecentis ſtadijs à Hieroſolymis diſſitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balſamum. Ioſaphatus autem

Dei opem implorat.

cùm audiſſet hoſtes ſuperato lacu in regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum uerſus Deum inuocat, ut tantum uirium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam. In hoc .n. templum id extructum à maioribus, ut quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuinaq́; ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, uolentes datam ab ipſo terram ad poſſidendum eis auferre. Sic precatus eſt lachrymans, accedente cōdem

Iaziel uates Ioſaphato uictoriam ſpondet.

totius populi cum uxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri cum hoſtibus. Mox edicit ut in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis

Sis quid ſignificet.

Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, uoce Hebręis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus ut cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantùm pro ſe Deum, quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem, gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos canebant.

Organorum uſus.

Diluculo uerò progreſſus rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendū eſſe prædictioni propheticæ: & nō ſtruendā quidē aciem, ſed in primo agmine cōſtituendos ſacerdotes cū tubis, & Leuitas cum cantoribus: agēdasq́; Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit regis conſilium, idq́; mox etiam exequuti ſunt. Deus uerò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis, ita ut alij alios

Ammanitæ mutuis uulneribus cadunt.

hoſtes eſſe putantes, interficerent tanto furore, ut ne unus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus uerò proſpiciens in uallem in qua caſtra hoſtium fuerant, cùm totam uideret refertam cadaueribus, lętus tam inopinato Dei auxilio, q̄ ſibi citra ſudorem & ſangui

Ioſaphati uictoria;

nem uictoria cōtigiſſet: permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera. tantaq́; fuit multitudo, ut ęgrè per integrū triduū omnia ſpolia legerēt. Quarta uerò die cōgregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxiliū Dei debitis cōcelebrauit laudi-

cultus Deo attributus;

bus: à quo facto poſtea locus nomē inuenit, ut Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cū exercitu rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificijs occupatus fuit, ac epulis.

Quin

A Quin & in exteras gentes tam mirificæ uictoriæ fama perlata, eam regi ſanctitatis ac pietatis opinionem conciliauit, ut res eius ſub diuini numinis tutela deinceps eſſe crederent: & Ioſaphatus quidem deinceps iuſticiæ ac pietatis nomine erat in magna gloria. Erat aũt amicus & Achabi filio, qui tum Iſraëlitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauiũ, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia.n. abſumpta ſunt naufragijs, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factũ eſt, ut hac cura uacauerit in poſterum. Atq; hactenus de Ioſaphato. ACHABI uerò filius Ochozias regnauit apud Iſraëlitas, & regiam Samariam, uir peſſimus, & utriq; parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraëlitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat pendere, amplius detrectauit. Accidit autem, ut Ochozias de tecto domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morboq; ex hoc caſu contracto Accaronem ad Muſcæ (id deo nomen erat) oraculũ ſciſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorũ uerò Deus Eliæ prophetæ mandauit, ut nũcijs ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraëlitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturus: iuberetque eos reuerti, & regi dicere, eum non reualiturum. Quod quùm Elias feciſſet, nuncij his auditis cõfeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quo demirante celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiunt ſibi occurriſſe uirum quendam, & uetuiſſe ulteriùs progredi: iuſſiſſeq;, renunciarent ſuo regi, Iſraëlitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficeret. Rege uerò iubente ut ſibi figurã hominis illius deſignarent, dicebant hominem eſſe hiſpidum, & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nuncijs, miſit ad eum attrahendũ, centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis uertice deſcendere iuſſit, & ad regem uenire. In hoc.n. ſe miſſum, ut ni ſponte ſua faciat, ui coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo uerus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cœlitùs miſſo, ipſum unà cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt: moxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe cùm prophetæ minatus uim eſſet, ni uolens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit, quemadmodum alterum. Quo cognito, rex miſit tertiũ. Is quòd eſſet cordatus & mãſuetis moribus, poſtquã peruenit ad locũ ubi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Non ignoras, inquit, quòd, ut regis mandato paream, inuitus ad te uenio, ſicut & illi qui ante me uenerunt. Miſertus igitur mei, & horum militum, uolens ac libens deſcende; nosque ad regem ſequere. Tum Elias delectatus uiri ciuilitate & modeſtis moribus, deſcendit ac ſecutus eſt. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuiſti, quem de morbo tuo ueri nihil prædicere poſſe putaſti: & ad eum qui Accaronitis colitur, de ualetudine conſulendum mittere maluiſti, ſcito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapſum, dum ita ut Elias prędixit decedens (quòd liberis careret) Ioramo fratri ſuccedenti locum fecit, homini patrem cùm alijs uitijs, tum maximè impietate referenti. Omiſſo enim ſui Dei cultu, ſe externis religionibus dedidit, uir alioqui ſtrenuus. Hoc regnante Elias ex hominibus exemptus eſt: nec in hodiernum uſque diem mortalium quiſquam ſcire potuit, quiſnam fuerit eius exitus. Diſcipulũ reliquit Eliſæum, ſicut iam antè diximus. De hoc Elia & Enocho qui fuit antè diluuium, in ſacris libris legimus quidem euanuiſſe è conſuetudine mortalium: mortuos tamen eſſe nemini unquam fuit cognitum. CAETERVM Ioramus accepto poſt fratrem regno, Moabitarũ regi Miſæ bellũ inferre ſtatuit, tributum nolẽti reddere, quod Achabo patri antea ſoluebat, intonſarum pecudum annua ducenta millia. Ergo poſtquam domi parauit exercitum, Ioſaphatũ quoq; per nũcios ſolicitauit, ut quãdoquidem amicus eſſet paternus, auxilia mitteret paranti bellum cõtra Moabitas, qui à ſuo regno defeciſſent. At ille non ſolùm ſe uenturum auxilio promiſit: ſed Idumæorum etiam regem, ſibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus, ubi renunciatum eſt ei de talibus auxilijs, uenit Hieroſolyma: & ſplendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi ſententia uiſum eſſet per Idumęæ deſerta, quà minimè hoſtis expectaret, iter facere, cum alijs duob. regib. Hieroſolymis profectus eſt, uidelicet cum hoſpite & cum rege Idumæorum: & circuitu facto, die ſeptima ducibus itineris aberrãtibus, in tantã iumenta & milites aquarũ penuriam inciderunt, ut omnib. tantùm non deſperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deũ, quánam ſua culpa tres reges ſine prælio in Moabitarũ regis manus traderet? Ioſaphatus cõtrà,

fama, &

claſsis naufragium.

II.

Ochozias Iſraëlitarum rex.

4. Regum 1.

Ochoſiæ caſus.

Accaron deus fictitius.

4. Regum 1.

Elias ægrotanti Ochoziæ mortẽ prædicit.

Eliæ forma.

Eliæ precanti ignis in ultionem cœlo mittitur.

Elias Ochoziæ accedit; idololatriæ accuſat; atque eundẽ breui moriturum uaticinatur.

Ioramus Ochoziæ in regno ſucceſſit;

Eliæ & Enochi raptus.

III.

Ioramus Moabitarum regi bellum infert.

4. Regum 3.

Ioramus à Ioſaphato ſubſidium petit.

Ioſaphatus Ioramo auxilũ pollicetur.

Aquarum penuria.

trà,ut uirũ piũ decebat,cõſolabatur eum: iuſſitq; perquiri, num quis in exercitu propheta A
adeſſet, per quem quid faciendũ eſſet,Deus poſſet cõſuli. & indicante quodam famulo,uidiſſe ſe ibi Eliæ diſcipulum Eliſæum Saphati filiũ: ſuaſu Ioſaphati tres reges ad illũ uadunt: quumq; ad illius tabernaculum ueniſſent,quod fortè extra caſtra fixerat,rogabãt quid futurum eſſet de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iuſſit ut abſiſteret,nec moleſtus eſſe pergeret,ſed potiùs patris ac matris prophetas cõſuleret. illos enim eſſe ueridicos. Rex precib.urgebat,ut reſponſum daret,& eos ſeruaret. At ille iurauit ſe ei non fuiſſe reſponſurũ,niſi hoc
Eliſæus pluuiã prædicit; & faceret in gratiam Ioſaphati,uiri probi & pij. Accito deinde pſalte quodam (ſic enim uates poſtulârat)eo pſallente correptus diuino ſpiritu,iuſſit reges in alueo torrentis multas foſſas facere. nam abſq; nube & uento & pluuia uiſuros alueũ repletum aquis, ita ut militi & iumentis abundè potu ſuppetente,nullũ ampliùs à ſiti periculum timeatur. Nec hoc ſolùm, B
uictoriam. inquit,uobis à Deo cõtinget,ſed & copias hoſtiũ eius ope profligabitis,& arbores excidetis, & regionem uaſtabitis,& fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta,ſequenti die priuſquàm ſol oriretur,torrens magno impetu ferri cœpit,auctus imbribus,qui in Idumeã triũ dierũ itinere inde diſtãtem demiſſi fuerãt: ut & iumẽtis & militi largiſſima adeſſet potus copia. Rex aũt Moabitarũ,ut audiuit tres reges cõtra ſe aduẽtare,à deſerto inuaſuros,excita omni ſua militia,iuſſit eos per montes occurrere, ne clàm in ditionem ſuam impetum
Aqua ſanguinea. facerent. qui uidentes exoriente ſole aquã in torrente (non procul.n. à terra Moabitide aberat) colore ſanguineã,quòd eo tempore maximè aqua radijs icta rutilet: falſò opinati ſunt hoſtes propter ſitim in ſemetipſos arma uertiſſe, & eorũ ſanguinẽ per torrentem defluere: & cum hac perſuaſione regem ſuum rogabãt,ut eos ad diripienda hoſtilia caſtra ire permit- C
teret. quo impetrato ruẽntes uelut ad paratam prædam, ad Hebræorum caſtra peruẽiunt.
Moabitæ ab Hebræis uincũtur. Sed ualde eos ſua ſpes fruſtrata eſt. Coorientibus.n. in eos undiq; hoſtib. partim cẽſi ſunt, partim diſpalati fugiendo ẽgrè in terram ſuam euaſerunt. Reges uerò agros Moabitarũ ingreſſi,dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauſerũt, & rura eorum glarea torrentis operuerunt,& optimas quaſq; arbores exciderunt,fontesq; aquarum obturauerunt, mœnibus ubiq; ſolo ẽquatis. Rex ipſe compulſus in quãdam urbem,& obſeſſus,ueritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum ſeptingentis equitibus tentauit, qua parte negli-
Moabitarũ rex filium ſuum immolat. gentiores excubiæ uiſæ ſunt. Quod ubi præter ſpem non ſucceſſit,in urbem reuerſus rem extremæ neceſſitatis & deſperationis aggreditur: ſeniorem.n. filiũ, qui regni ſucceſſor deſtinatus fuerat, productũ in mœnia,toto hoſtili exercitu inſpectante holocauſtoma Deo ſa- D
Ioſaphatus è uiuis exceſſit. crificat. Reges uerò hoc uiſo tantam neceſſitatem miſerati,& humanarum uiciſſitudinum memores,ſoluta obſidione domũ quiſq; ſuã reuerſi ſunt. Ioſaphatus uerò poſt hãc expeditionem pacatus quidẽ, ſed non diu Hieroſolymis ſuperuixit, exacto uitæ anno ſexageſimo,
A. M. 3055. Ante Chr. nat. 916. regni uigeſimoquinto: ſepultusq; in ea urbe magnificè,quemadmodum Dauidis imitatorem ſepeliri decuit.

Ioramus Hieroſolymorum rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

A. M. 3056. Ante Chr. nat. 915. *Ioramus Iudæorum rex.* Filijs,quos complures reliquit ſuperſtites, Ioramus natu maximus patris uoluntate in regnum ſucceſſit,cum Iſraëlitarũ rege commune nomen habens, uxoris ſuæ fratre,qui Achabi fuit filius,& tum recens à Moabitico bello Samariã reuer- E
Eliſæi facta. 4. Reg. 4. ſus Eliſęum ſecum adduxerat.Eius prophetæ res memorabiles è ſacris libris huc tranſcriptas inſerere noſtræ narrationi operæ precium duximus. Obediæ uxor, qui Achabi diſpenſator fuerat,tunc uidua Eliſæum adijt,dicens nec ipſum ignorare,quòd ea perſecutione, qua Iezabela in prophetas ſæuiebat, maritus eius centum ex eo numero ſeruauerat: quos ut alere clàm poſſet,æs alienum contraxerat,nũc illo defuncto, creditores & ipſam & liberos in ſeruitutem uelle rapere: quapropter orabat, ut ob hoc mariti benefactũ eius miſertus opem aliquam præſentem afferret. Quo ſciſcitãte ecquid domi haberet? nihil ſe ha-
Eliſæus oleum multiplicat. 4. Regum 6. bere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis ẽmmodatò à uicinis uacuis uaſis compluribus,foribusq; cubiculi clauſis, in omnia oleum id inderc. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad unũ omnibus, ad pro- F
Eliſæus Ioramũ de inſidijs præmonet. phetã reuerſa,rem totã illi retulit. Ille cõſuluit, ut diuendito oleo debitũ creditorib.redderet: aliquantũ.n.de olei precio ſuperfore,quod ad liberorũ alimẽta ualeat. atq; in hũc modũ mulier opera Eliſęi à creditorũ moleſtia liberata eſt. Idẽ Ioramũ p nũcios admonuit, ut locũ quendã caueret,in quo à Syris occidere eũ uolentib. inſidiæ poſitæ fuerãt. Quo factũ eſt,ut ille prẽmonitus uenatũ non iret. Adadus aũt fruſtratis inſidijs indignatus eſt,ratus à

ſuis

A fuis detectas: & uocatis domesticis per conuicium proditores appellauit, minattis etiã mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodatq; consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam urbe Elisæus habitet: renunciatumque est apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitũ turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu urbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister propheræ re cognita, quòd hostes uellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio: rogauitque *Elisæum obsessum.*

Elisæi famulus uisione corroboratur, uerùm

B Deum, ut ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem, quoad eius fieri posset, ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo uidendam exhibuit, ita ut animatus his suppetijs, nec ipse quicquam timeret ampliùs. Post hæc uates iterum Deum orauit, ut obscuraret oculos hostiũ, caligine immissa, præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoq;, dedit se in mediũ illorum, interrogans quem quærerent? Quibus respondẽtibus, Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hũc se traditurum eis, si ad urbem in qua esset, ipsum sequerentur. Atque ita, qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt quos ubi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circũdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, ut hostiũ oculis caliginẽ illã tolleret. At illi recepta oculorũ

hostes infesti cecitate obruuntur, & in Samariam ducuntur.

C acie, conclusos se animaduertunt in medijs hostibus. Cumque attoniti & inopes consilij hærerent, in tam prodigioso negocio, rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet configere? id quidem facere uetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei uoluntate & potentia ignaros omniũ eò loci esse productos. contra iussit igitur ut hospitali mẽsa refectos incolumes abire permitteret. Itaq; Ioramus prophetæ monitus obsequẽs, liberaliter ac splẽdidè tractatos Syros ad regẽ eorũ Adadũ remisit. ILLI IIII. reuersi omnia quæ eis contigerãt suo regi renunciãt: qui in tãto prodigio manifestã Dei potentiã admiratus, simulq; uatis diuinitatem, nihil posthac cõtra Israelitarũ regem clàm moli tus est: sed decreuit aperto Marte rẽ gerere, potentiorẽ se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatisq; ingentib. copijs, uniuersas contra eum educit. Qui putans se imparẽ,

Elisæi hostes cibis & potu refecti incolumes discessuri remittuntur.

D si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariã se continuit, fretus urbis munitionibus. Adadus uerò cogitans, si nõ machinis, famę tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta aũt Ioramus laborabat rerũ inopia, ut propter nimiã indigentiam intra Samariam ueniret octoginta denarijs argenteis caput asini, & quinq; denarijs Hebræi columbini stercoris sextariũ uice condimẽti emerent: nihilq; magis uerebatur rex quã ne quis fame adactus, & nõ ferẽs inopiã urbẽ hostib. proderet. Quamobrẽ per singulos dies obibat ipse mœnia, & excubias, dispiciens ne quis in urbem clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimẽs. Cumq; mulier quædã exclamasset, Miserere domine, putans eam aliquid cibi petere, cõmotus ira, malè precatus est ei, negãs sibi esse uel areas uel torcularia, unde ipsi impartiri posset aliquid. Illa uerò dicente nihil se eiusmodi petere,

Adadus Samariam obsidet.

Fames Samariæ ingens.

E nec ob cibũ molestã esse, sed ut litẽ inter se & aliã mulierẽ finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadã uicina pactã, ut quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam utrique erat filiolus) unum atq; alterũ diẽ hoc cibo se alerent. Se priùs suũ occidisse, quo hesterna die cõsumpto in cõmunem alimoniã, alterã illam mulierẽ à pacto discedere, & suũ abscondisse filiũ. Perculsus uehementi dolore Ioramus uestem sibi conscidit, & horribiliter exclamans, ira contra prophetã accenditur, tollẽdum dictitans qui in tantis malis nullũ dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidiũ: cõfestim q; mittit qui caput illi amputet. Et ille quidẽ ad cædem eius properabat, Elisęũ uerò regis ira non latuit, sed domi sedẽs cũ discipulis: Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, ut dum erit pro foribus, opponatis uos, &

Ioramus in Elisæum indignatus.

F obiectis foribus illum prematis ac remoremini. mox enim rex ipse aderit, mãdati iam pœnitẽs. Illi ita ut iussi sunt, hominẽ uenientẽ excludũt: moxq; Ioramus ad se reuersus, & ueritus ne cædes acceleretur, quantũ potuit, ad Elisæũ properat, interuẽtu suo cohibiturus missum à se hominem, & uatẽ periclitantẽ seruaturus. Quò ut uẽtum est, inculare eum cœpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus despiceret, nec ullum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se uenerat, futuram magnam

rerum

Eliſæus ſummã annonæ uilitatem promittit in poſterum diem.

rerum ad uictum neceſſariarum abundãtiam, ita ut publicè in foro uno ſiclo ueniret ſatum ſimilæ, & uno itẽ ſiclo duo ſata hordei. His dictis rex cum ſuo comitatu exhilaratus eſt, ppter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præſentem difficultatem ſpe futuri ſubleuans. amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpoſitus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat: Non credibilia, inquit, polliceris mi uates, & ſicut abſurdum ſit ſperare ſimilæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis, mihi fit ueriſimile. Tum propheta: Videbis ipſe, ne dubita, ſed uidebis modò, non fruêris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, ut lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de cauſa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter ſæuientem famem nihil ex urbe ciborum acciperent, & ſiue in urbem reditus daretur, ſiue ibi ſe cõtinerent, fame ſibi pereundum certò intelligerent, decreuerũt ſe hoſtibus committere: ut ſiue eis parceretur, uiuerent: ſiue ſæuire hoſtis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc ſententia poſtquam comprobata eſt, noctu eunt ad caſtra hoſtiũ. Ea nocte Deus Syros exterruit, immiſſo in aures eorum ſonitu quaſi curruum & armatorũ aduentantium, adeò ut creſcente magis ac magis ſuſpicione conſternati è totis caſtris ad regem ſuum concurrerent, dicentes adeſſe reges à Ioramo cõductos, regem AEgypti & regem inſularum. iam enim exaudiri eorum ſtrepitum. Hæc nunciantibus Adabus credidit, quòd & ipſi aures inani ſonitu pulſarentur ut cæteris: & per ſummam trepidationem omnes ſine ordine ad fugam ſe expediunt, relictiſq; intrà caſtra & equis, & iumentis, & diuitijs maximis tótam ſpem ſalutis in fugiendo collocant. Leproſi uerò illi Samaritæ uenientes in caſtra Syrorum, in ipſo ualli aditu ingens ſilentium & magnam rerum copiam deprehendunt: progreſſíque ulterius, & ad quodpiam tentorium delati, poſtquam ne unum quidem adeſſe uiderunt, refecti primùm cibo ac potu, ueſte & multo auro ſe onerant, eam prædam extra uallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggreſſi faciunt ſimiliter ut prius: idque quater fecerũt, nemine interim conſpecto. Vnde coniectantes de abitu hoſtiũ, damnabant ſuam negligẽtiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicarent. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis cuſtodibus diſceſſum hoſtium eis ſignificant. illi porrò excubitoribus regijs idem renunciant. Rex cognito negocio amicorum & ducum conſilium aduocat: ait rem ſibi ſuſpectam, ne aſtu ſimulato abitu Syri ſibi inſidias ſtruant, deſperantes fame urbem expugnari poſſe: ut ſi ad diripienda caſtra quaſi fuga deſerta procurrant, repentè coorti cæſis direptoribus urbem etiam ſine pugna occupent. quare ſuam ſententiã eſſe, ut diligenter eam contra inſidias muniant, & cauti ſint, neque temerè credita fuga hoſtium procurrendo periculo ſe obijciant. Hoc conſilium quidam laudauit ut prudens: addiditque ſibi uideri mittendos duos equites qui omnia Iordanem uſque explorent: qui ſi fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipſi temerè progreſſi circũueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturã, quos fortaſſis alioquin fames abſumeret. Id regi placuit, & eueſtigiò miſit qui omnia diſpicerent. Illi renunciant nihil ſe per uiam reperiſſe hoſtium, ſed paſſim iacere arma iactata, & frumentum reliquasq; ſarcinas, quo expeditiores fugerent. His auditis rex multitudinem ad caſtrorum direptionẽ emittit. nec fuit uulgaris præda, ſed auri & argenti plurimum, & uaria iumentorum genera. præterea tantũ inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantum nec in ſomnis ſperare poterant, ut mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, ut duo ſata hordei ſiclo emerentur, & eodem precio ſatum ſimilæ ſecundum Eliſæi uaticinium. ſatum autem continet modium Italicum & dimidium. ſolus autem hac copia non eſt adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. Conſtitutus enim ad portam à rege, ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne ſe inuicem conculcando obtererent, ipſe hoc paſſus eſt: atque ita interijt, quemadmodum Eliſæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantia nollet credere. Rex autem Syrorum Damaſcum reuerſus incolumis, ubi cognouit diuinitùs immiſſo terrore ſe unà cum exercitu in fugam coniectum, & uanum fuiſſe quòd de aduentu hoſtium crediderant, ratus omninò aduerſum ſe habere numen, per animi ægritudinem in morbũ etiam corporis incidit. Cumque per idem tempus Eliſæus Damaſcum ueniſſet, hoc cognito fidiſſimum è familiaribus ſuis Azaelem ei miſit obuiam non ſine muneribus, ſciſcitatum quiſnam futurus eſſet morbi exitus, & num euaſurus eſſet hoc periculum? Azael aſſumptis X L. camelis quicquid optimum ager Damaſcenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impoſuit: & obuiam factus Eliſæo, reuerenter eum ſalutat, dicens ſe ab Adado rege miſſum ut offerret ei munera, & de morbo conſuleret, num quod leuamen ſperare debeat? Propheta nũcio nihil

Eliſæo non creditur.

4. Reg. 7.

Leproſorum Samaritanorũ habitatio conſueta.

Syri panico terrore fugati.

Leproſi hoſtium diſceſſum Samaritis annunciant.

Ioramí conſiliũ.

Adadi caſtra direpta.

Satum quid in ſe contineat.

Eliſæo uaticinanti non credens interit.

4. Reg. 8.

Adadus in morbum incidit,

de morbi exitu Azaelem, ad Eliſæum inquiſitum mittit, & mortí uicinum affirmatur.

mali

A mali renunciare iuſſo, tantùm moriturum regem indicat, id famulus regius dolenter accepit. Eliſæus uerò flebat, & multis manabat lachrymis, proſpiciens quanta mala paſſurus eſſet ſuus populus poſt Adadi obitum. Azaele deinde rogante cauſam triſtitiæ: fleo, inquit, quòd me Iſraelitarum miſereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitiſſimas eorum urbes incendes, & infantes ad ſaxa allides, & diſſecabis prægnantes mulieres. Azaele uerò dicente, & unde mihi uires ut hæc faciam? ait ſibi diuinitùs ſignificatum, quòd ipſe regnaturus ſit in Syria. Itaque Azael reuerſus ad ſuum dominum, meliùs eum habiturum nunciat: & ſequenti die reti uuido in eum iniecto, præfocat, & imperium occupat, uir alioquin ſtrenuus, & gratioſus apud Syrorũ ac Damaſcenorum multitudinem: quo factum eſt ut uſque in præſens tam Adadus, quàm Azael eius ſucceſſor diuinis
B apud Syros colantur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damaſcenorum urbem ornatiorẽ reddiderint. Eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, neſcientes quòd non admodum ſint ueteres, & nondum centum ſupra mille anni ab eorum ætate interceſſerint. CAETERVM Ioramus Iſraelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus reſpirauit, lætus tandẽ aliquando licere ſibi in pace uiuere. Alter uerò Ioramus, qui Hieroſolymis imperitans, eodem ut dixi nomine cenſebatur, mox ut principatum inijt, à cædibus fratrum & paternorũ amicorum poteſtatem auſpicatus, uidebatur cum Iſraeliticis regibus certamen ſuſcepiſſe, ne inferior haberi poſſet (quantum ad impietatem attinet) nactus ad hoc magiſtram idoneam Gotholiam uxorem, quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum di-
C dicit. Et Deus quidem, ob promiſſa Dauidi, eius genus abolere nolebat: Ioramus uerò indies nouis ſuperſtitionibus irritare eum, & populi mores depraũare non deſtitit. Accidit interim ut Idumæi ab eius imperio deficerent, cæſo rege ſuo, qui Ioſaphato hactenus paruerat, & nouo in eius ſolium impoſito: quam iniuriam ulturus Ioramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exuſtis uicis finitimis non eſt auſus ulteriùs progredi: nec tamẽ hac expeditione quicquam profecit, niſi quòd plures defectiones ſecutæ ſunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, ut adigeret populum lucos in editis montibus ſitos conſcendere, & aliena numina colere. Cui ſic inſanienti, & prorſus oblito inſtituti patrij, affertur ab Elia propheta epiſtola, uindictam Dei minitans, quòd contempto patrum ſuorum exemplo, ad
D ſectandam Iſraeliticorum regum impietatem ſe contulerit: nec hoc contentus, etiam Iudæ tribum, & Hieroſolymorum ciues impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus deſciſcere, & effigies colere, quemadmodũ & Achabus ſibi ſubditos compulerat: ad hæc quòd fratres & alios uiros bonos ac iuſtos interfeciſſet: pœna etiam qualis immineret, in eiſdem ſignificabatur literis, hoſtilis manus, quæ in populum regis, & domeſticam familiam deſæuiret, nec liberis parcens nec uxoribus. Ipſum quoque lento uentris profluuio uexatum, inteſtinis ſimul paulatim effluentibus, ſerò per hoc peccatum agnoſcentem, miſeram efflaturũ animam. atq; hoc fuit argumentum epiſtolæ, quæ illi Eliæ nomine eſt reddita.

Azaelis immanitas Iſraelitis obuentura.

Adadi uitæ finis.

Azael Adadi regnum occupat.

Adadus & Azael celebres apud Syros habiti

V.

4. Reg. 8.

Ioramus Iudææ rex ſceleratus.

Idumæi à Iudæis deficiunt, & bellicis incommodis exagitantur.

Elias per literas Ioramum Iudææ regem reprehendit.

Exercitus Iorami deletur ab hoſtibus, & filij perimuntur, unico excepto: poſtremò ipſe miſera morte tollitur. CAP. III.

E NEc multò poſt exercitus Arabum, qui uerſus AEthiopiam incolũt, cum alijs Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipſam regiam diripuit; iugulatis etiam uxoribus eius ac liberis, unicus tantùm ſuperſtes, ægrè elapſus è manibus hoſtium, Ochozias nomine: poſt hanc publicam calamitatem & ipſe in morbum incidit, ſicut ei iam antè prædictum fuerat: Id malum in uentrem eius ingruit, ut manifeſto diuinæ iræ indicio miſerabiliter periret, cùm uidiſſet per uẽtrem inteſtina defluere: Quin & populus inſultauit eius cadaueri. Coniectantes enim, ut opinor, eum ira Dei ſic obiiſſe, nec regio funere dignati ſunt, nec paterno monumento intulerunt. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. Populus Hieroſolymitanus Ochoziam in paternum ſolium impoſuit.

Arabum in Ioramum conſpiratio.

Ioramus moritur.

A. M. 3059. Ante Chr. nat. 912.

F *Damaſcenorum rex Iſraelitarum regem bello impetit.* Cap. IIII.

ISraelitarum autem rex Ioramus, ſperans poſt Adadi mortem Ramatham Galaditicam urbem ſe poſſe recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram urbem ſe recepit curandi uulneris gratia, relicto in obſidione Ramathę toto exercitu, cui Ieum Amaſis filium præfecerat, qui illam ui expugnatam recepit. Erat autem ei propoſitũ

VI.

Ioramus Ramatham milite circumgens telo petitur.

4.Reg.9. percurato uulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato uni è discipulis suis sacro oleo, A
Elisæus discipulum mittit ad Ieum ungendum regem. misit eum Ramatham, ut eo delibutum Ieum regem appellaret, diceretque se autoritate diuina regem eum eligere: & mandatis etiam quibusdam alijs, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille ubi ad destinatā urbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita ut Elisæus fore prædixerat: accedensq; ad illum
Ieus in conclaui rex ungitur, & ait se cum eo uelle colloqui, & cùm surgens secutus ipsū esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit: Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis: & ut ulciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: ut quemadmodum priùs Hieroboami Nabati filij & Basæ familię propter impietatem interière funditùs, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus, è conclaui se proripuit, nolens à quoquam duce conspici. Ieus autem in consessum B
ducum redijt. Percontantibus autem illis qua de causa ueniſſet iuuenis, & insanum uideri dicentibus: Rectè, inquit, coniecturā facitis, nam insani uerba locutus est. Illis uerò magis etiam exponi sibi quid esset otantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse.
à ducibus salutatur. Hæc ubi prolocutus est, unusquisque ducum detraxit sibi pallium: quibus congestis, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit coacto exercitu Iezraelam urbem petere, ubi tum, ut
Ioramus uulneris accepti curā habet. iàm diximus, Ioramus curabat uulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Veneratque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, ut quo modo se haberet uulnus inuiseret. Quos ut Ieus repentino accessu opprimeret, edixit ut è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium C
fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias. CAP. V.

4.Reg.9.10. VIites uerò læti imperata faciunt, & omnes uias obsident, ne quis ad Ioramū illis inscijs peruenire, & quid agatur renunciare ualeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelam sublimis curru uehitur: quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus, ut uenientes in urbem obseruaret, ubi uidit Ieum cum turmis aduehi, renunciauit Ioramo aduentare agmen equitum. Ille euestigiò mittit quendam equitem qui occurrat, & cognoscat quisnam ueniat. Ad quos ubi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu, regem enim scire cupere. Ieus iubet D
illū nihil de hac re esse sollicitū, & ut sequatur se cū alijs: hoc speculator cū uidisset, renūciat Ioramo, equitē illū admixtū agmini iter facere cū illis, mox & alterū à rege missū Ieus idem iubet facere. Vt uerò & hoc per speculatorē Ioramus didicit, postremò ipse cōscēso curru cū Ochozia Hierosolymorum rege, quem ut cognatum inuisendi gratia illò uenisse diximus, exiuit illi obuiam: nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat, sitne sālua sint res in exercitu? à quo amarulento cōuicio exceptus, & ueneficę meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo,
Ioramus è uiris excedit. flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circumuentos se dolo ac insidijs. Ieus uerò, sagitta per cor transfixum de curru eum præcipitat. Et Ioramus quidem protinus in genua lapsus, animam exhalat. Ieus uerò Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, ut ca- E
dauer Iorami in Nabuthi agrum proijciat: prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prędixerat, fore ut aliquando ipse & eius familia in eo loco periret: id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet, id quod etiam, ita ut prædictum fuerat, euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoq; sāluti me-
Ochozias letha li uulnere stratus. tuens, currum in aliam uiam deflexit latère se Ieum existimans. At ille assecutus eum, ad quendam cliuum sagitta ictum sauciat, qui relicto curru, equum properè conscendit: & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, ubi paulò pòst ex eo uulnere mortuus, relatusq; Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset annum unum, patre suo sceleratior.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque ad quartum genus eius progenies. CAP. VI F

Iezabelæ mors. A. M. 3059. Ante Chr. nat. 912. 4.Reg.9. EVm uerò ueniente Iesraelam, Iezabela ornatu regio stans in turri: O seruum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspiciens, rogauit eam quænam esset, iubens ad se descendere: tandem eunuchis ipsius imperat, ut eam de turri dent præcipitem: quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, ubi solum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita perijt. Post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis, refecit se

ab iti-

A ab itinere: mandauitque famulis, ut Iezabelam ſepelirent in honorem generis, quòd nata eſſet è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter extrema membrorum, conſumptis cæteris à canibus. His auditis, Ieus admiratus eſt Eliæ oraculum qui eam reginã in hac ipſa urbe ſic perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad urbis magiſtratus, miſit: in quibus dicebat, ſeſe fortiſsimum natorum Achabi creaturum eſſe regem. Etenim curruum eos multitudinem habere, & equorum, & armorum, & militum, & urbes munitas: quo facto, parentaturos eſſe Domino. Id faciebat, ut experiretur, quomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt: & cogitantes ſe huic qui duos maximos reges oppreſsiſſet, eſſe impares, reſcripſerunt ipſum
B eſſe dominum, ſe uerò imperata eius paratos facere. Ille rurſum reſcripſit: ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus accerſitis adoleſcentum altoribus imperant, ut occiſis illis præſecta capita ad Ieum trãſmittant. Illi nihil miſerti, iuſſa peregerunt: & congeſta in uaſis quibuſdam plexilibus capita Ieſraelam miſerunt. Quæ cum eò perlata eſſent, renunciatur cœnanti cum amicis regi, adeſſe Achabi filiorum capita: ille ante portam ex utroque uiæ latere aceruos ex eis iuſſit conſtrui: quo facto, diluculo ad ea tuiſenda progreſſus, uertit ſe ad populum: Et ſi ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, iſtos omnes ego non interfeci. Volebatque eis perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non uolente ſolùm, ſed prænunciante etiam Deo factum, qui hoc fore iam antè per Eliam uatem oſtendiſſet. Deinde occiſis quotquot etiam apud Ieſraelitas ex ea cognatione
C inuenirentur, uerſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cùm incidiſſet in cognatos Ochoziæ regis Hieroſolymorum, rogauit quónam tenderent? Aiunt ſe uenire ſalutatum Ioramum, & cum eo regem ſuum Ochoziam: neſciebant enim utrunq; ab eo necatum. Ille hos quoque comprehenſos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulò pòſt occurrit ei uir bonus & iuſtus, nomine Ionadabus, uetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem prædicauit eius facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitùs. Ieus uerò hortatur, ut conſcenſo curru quo ipſe uehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim quòd nemini malo parceret, ſed falſos uates ac ſacerdotes, qui populo ſeducto autores fuerint, relicta patria religione, externa ſacra ſuſcipiendi, ſupplicio dederet: iucundiſsimum ſpectaculum fore uiro bono, inſpicere malos dantes meritas
D pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit his Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus eſt. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquiſitione facta reperit, omnes ad mortem adegit. Cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus deorum Achabi euadere, dolo uniuerſos circumuenit. Conuocato enim populo, ait ſe omnes Achabi religiones duplicare uelle: idque ut ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad ſe conuenire. Celebrandum enim ſolennibus uictimis diem feſtum dijs Achabi. Vocabatur autem Achabi deus Baal, ab ea feſtiuitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitale fore. Dimiſsis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, iuſsit omnibus ueſtes dari: eas
E cùm accepiſſent, uenit in ædem ubi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui ſcrutarentur, ne quis alienus admixtus eſſet: nolle ſe dicens, ut ſacris eorum alienus ac profanus ullus ſeſe ingerat. illis uerò negantibus quenquam talem adeſſe, & iam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octoginta uiros è fidiſsimis armat: quibus mandat ut pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tamdiu neglectos ulciſcantur: interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, uicarium pro illo moriturum. Illi uerò omnes ad unum necauerunt, & regia ipſa incenſa urbem externis ſacris profanatam purificauerunt. Iſte Baal Tyriorum deus erat quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. Huius ſacris abrogatis Ieus, aureas tamen uaccas Iſraelitis adorare permiſit. His ab illo perfectis, ſumptoque de impijs ſupplicio, Deus ei per prophetam ſignificauit, per quatuor genera
F poſteros eius apud Iſraelitas regnaturos.

4. Reg. 10. *Achabi ſeptuaginta liberorum funera.*

Ochozia cognatos Ieus interfecit.

Ieus Baalis ſacrificos necat.

Baal Achabi deus.

Baal Tyriorum deus.

Adoratio uaccarum permittitur.

Iei poſteritati regnum promittitur.

Gotholia Hieroſolymis regnum occupat in annos quinque, eá que cæſa pontifex Ochoſiæ filium regem conſtituit. CAP. VII.

VII.

4. Reg. 11. *Gotholia Dauidis ſemen extinguere conatur.*

DVm Ieus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia regis Achabi filia cõperta filij morte & generis ſui pernicie decreuit è Dauidis familia neminẽ ſuperſtitem relinquere, ne quis huius ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum

Biblia Athaliã nominant.

4. Reg. 11. *uerſu* 13. 15. 20.

obtineret: id quod,ut ipsa putabat,perfecit. Seruatus tamen est unus Ochoziæ filius ad hunc ferme modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine pontifici Ioado nupta:hæc regiam ingressa,cùm inter cæsorum cadauera latentem cum nutrice anniculum puerum Ioasum deprehendisset,ablatum cum nutrice domi in suo cubiculo abdidit,& solo marito consscio sex annis in templo clàm aluit quàm diu Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat ut cõmunicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: dataque & accepta per iusiurandum silentij fide,spei plenus negocium hoc modo aggreditur. centuriones Ioado ad hoc facinus adsciti,peragrata tota regione sacerdotes ac Leuitas, & aliquot in suis tribubus potentiores Hierosolyma nomine pontificis euocatos secum adducunt. ille habere se utile reipub. consilium ait,aperturumque eis,si id apud se continere uelint: opus enim esse non silentio tantùm, sed etiam auxilio. Cumque sacramentum ab eis accepisset, tutò se posse quicquid uellet dicere, producto puero Dauidici generis, quem alebat: Hic est, inquit,rex uester,ex illa natus familia,quam scitis Deum prædixisse regnaturam in perpetuum. Itaque censeo tertiam uestrûm partem custodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam uerò que supereſt, patentem portam,qua itur in regiam,seruare.reliqua uerò multitudo in templo inermis sit:neq; quenquam cum armis intrare sinite,qui non sit sacerdos. Præterea certos è sacerdotibus ac Leuitis mandauit satellitij more strictis gladijs regem stipare: & si quis armatus in templum irrumpere ausit,incunctanter occidere,& posito omni metu seruandi tantùm regis curam gerere. illi approbato pontificis consilio rem statim aggrediuntur. Ioadus uerò aperto armamentario, quod Dauid in templo instruxerat, distribuit centurionibus & sacerdotibus ac Leuitis quantum ibi hastarum inuenit,& pharetrarum, & si quod aliud armorum genus aderat: atque ita armatos templo circundedit consertis inuicem manibus ut ab ingressu,quos interesse non oportebat,excluderent.adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum,& inunctum sacro oleo regem pronunciat.populus quoque gaudens simul & plaudẽs, faustis acclamationibus uitam & uictoriã nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter spem ad aures Gotholiæ uenientes effecerunt,ut uehementer perturbato animo cum satellitio prosiliret à regia. Venientem deinde in templum, ipsam quidem sacerdotes admittunt: sed armatos eam sequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipsum templo à pontifice circundati fuerant. Cæterùm Gotholia postquam puerum uidit in suggestu stantem, redimitumque corona regia, discissa ueste sua,magno clamore iubet interfici insidiatorem, & occupatorem imperij. Ioadus contrà accitis centurionibus iubet mulierem arripi, ducique in torrentem Cedronis, atque illic pœnas luere.neque enim fas esse templum ueneficę supplicio pollui. Mandauit etiam,si quis ei conetur ferre suppetias,& ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est,eductam extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt uerò conspiratio contra Gotholiam successit,Ioadus conuocato populo ac militibus in templum,omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnoque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem strinxit ad diuini numinis reuerentiam,& ad obseruationem legum,quas Moyses cœlitùs acceptas ad populum pertulisset. Post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo construxerat,in patrij Dei contumeliam,& Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem (qui tum sacerdotium eius tenuit) trucidauit. Templi uerò curam & custodiam sacerdotibus ac Leuitis ex Dauidis regis instituto Ioadus commisit, iussitque ut bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium,& suffitum secundum præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus intrò subreperet. Hæc ubi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totoque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cumque collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset,populus ad epulas conuersus festiuitatem per multos dies egit,omnibus scelestæ mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adscitus est, annorum septem,matre natus Sabia,ex oppido Bersabe oriũda. fuit autem legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxitque uxores duas, postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus utriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso, quomodo elapsus ex insidijs Gotholiæ regnum assecutus fuerit.

Ioas is occultatur, &

Ioadi pontificis studio rex designatur.

A. M. 3065. Ante Chr. nat. 906.

Ioas is in templo custoditur, &

oleo sacro inunctus rex pronunciatur.

Gotholia perturbato animo templum accessit, & puerum neci adiudicari iubet.

Ioadus Gotholiæ repugnat.

Gotholia interimitur.

Ioadus populum in Ioasi uerba adigit, & religionem curat.

Baalis fanũ destruitur, & Mathanes trucidatur.

Cultus diuini restauratio.

4. Reg. 12. Ioasi pietas.

Azaelis

Azaelis Damaſcenorum regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones. CAP. VIII.

AZael autem Syrorum rex bellum cum Iſraelitis & Ieo rege eorũ gerens, regionis trans Iordanem ſitæ orientales tractus uaſtauit, qui à Rubenitis & Gaditis atque Manaſsitis colebantur: nec non Galaditicam & Batanæam, omnia rapinis miſcens, & incendijs, nec ab hominum cæde temperans, quotquot in eius manibus inciderent. Neque enim Ieus arcuit eum à populationibus, contemptor & ipſe factus numinis, religionumque, & legum. Regnauit annos ſeptem: quibus peractis mortuus, apud Samariam eſt ſepultus, Ioaza filio ſucceſſore principatus relicto. Ioaſum autem Hieroſolymorum regem inſtaurandi templi cupido ſubijt: uocatoque pontifice Ioado, iuſſit eum per totam ſuam ditionem Leuitas & ſacerdotes dimittere, qui in ſingula capita ſemiſiclum argenti exigerent, in uſum eius inſtaurationis, quòd ſub Ioramo & Gotholia, & eorum liberis tuendi & ſarciendi templi cura penitùs abiecta fuerat. Pontifex uerò hoc non fecit, ſciens neminem libenter argentum erogaturum: ſed anno regis uigeſimo tertio, cùm rex eum & Leuitas conuocaſſet, & incuſaret quòd uoluntati ſuæ non obtemperaſſent, & iuberet in futurum templi reparationi proſpicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus eſt, quod non grauatim tulit populus. Arcam parauit ligneam, in qua bene clauſa unum tantùm foramen ſupernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare depoſuiſſet, iuſsit quemque pecunię, quantum liberet, per foramen immittere, in templi inſtaurationem conferendæ: id populus tulit æquiſsimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit: arcam uerò ſingulis diebus præſente rege exinaniebant ſcriba gazophylacij, & ſacerdos eius cuſtos: numerata pecunia & recondita, rurſum unde ſuſtulerant, reponebant. Et cùm uideretur collatum, quantum ſat eſſet, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparauerunt. Inſtaurato deinde templo, quicquid ex collato auro, & argento ſuperfuit (ſuperfuit autem non parùm) id totum in crateras, cãtharos, pocula, & alia uaſa inſumptum eſt: inſuperque quotidianis ſacrificijs altare adolebatur. Atque hæc tantiſper dum Ioadus uixit, diligenter accurata fuerunt. Illo autem poſt annum ætatis centeſimũ & trigeſimũ defuncto, & tum ob probitatem ac iuſtitiam inſignem, tum quòd Dauidico generi regnum conciliaſſet, in regum monumenta illato, rex Ioaſus à priſtina religionis cura deſciuit: moxq; & primates populi ad eundem modum deprauati ſunt, ut in iura iuſticiamque delinquerent. Deus uerò indignatus, propter hanc regis & cæterorum mutationem, miſit prophetas, qui conteſtarentur eos, & à præſenti malitia compeſcerent. Illi uerò tam inſano affectu eam complectebantur, ut neque exemplis maiorum, qui propter cõtemptum legum cum totis familijs perierant, neque prophetarum comminationibus moti reſipiſcerent, & ad relicta honeſta ſtudia reuerterentur. Quin & Zachariam pontificis Ioadi filium rex in ipſo templo ſaxis iuſſit obrui, oblitus patris eius beneficiorum: tantùm quia propheta diuinitùs conſtitutus, pro concione populum & regem adhortatus ad iuſtitiam, graues pœnas illis minatus eſt, ſi moniti parêre contemnerent. Moriens tamẽ Zacharias teſtem & iudicẽ Deũ inuocauit, quòd pro bono conſilio & patris ſui beneficijs, à Ioaſo mortis amarum præmium ſibi rependeretur. Nec diu debita regi pœna dilata eſt. Azael enim Syrorum rex impreſſione in regnum eius facta, & Gitta primùm direpta atq; euerſa, mox ipſum Hieroſolymis deſidentem adortus eſt. Tum Ioaſus conterritus, omnes theſauros Dei priorumq; regum exhauſit, & cum eis detracta templo donaria miſit ad Syrum, tanti pacem redimens & ſecuritatem, ne oppugnatus in extremum rerum ſuarum diſcrimen adduceretur. Ille tam ingenti pecunia adductus, uim exercitus à regia urbe abſtinuit. Ioaſus tamen graui morbo implicitus, amicis Zacharię pœnas dedit: qui, ne filius pontificis maneret inultus, per inſidias eũ ſuſtulerunt. Sepultusque eſt Hieroſolymis: nec tamen propter impietatem dignus habitus, qui regijs monumentis inferretur, cùm uixiſſet annos XL & ſeptem.

VIII. 4. Reg. 12. *Azaelis cum Ieo bellum.* *Ieus degenerans uita defungitur.* A.M.3086. Ante Chr. nat. 885. *Ioaſus templum inſtaurat.* A.M.3087. Ante Chr. nat. 884. 4. Reg. 12. *Arca lignea.* *Ioadus moritur* A.M.3093. Ante Chr. nat. 878. *Ioaſus mortuo præceptore Ioado degenerat.* *Ioaſus Zachariã ſaxis obrui iuſſit.* A.M.3103. Ante Chr. nat. 868. *Azael Iudæos infeſtat.* *Ioaſus oppugnatur, templũ theſauris ſpoliat, morbo implicatur, moritur, & ſepelitur.* A.M.3104. Ante Chr. nat. 867. 4. Reg. 14. *Amaſias rex Hieroſolymitanus.* A.M.3105. Ante Chr. nat. 866. *Syriæ rex Iſraelitas infeſtat.*

Amaſias rex Hieroſolymitarum, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto uictor euadit. CAP. IX.

IN regnũ ſucceſsit ei filius Amaſias. Anno autẽ Ioaſi uigeſimoprimo apud Iſraelitas & Samariam Ieo ſucceſſit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII patrı nequaquã ſimilis: ſed magis primis eius regni regib. impius, qui palã omnẽ conteptum cœleſtis numinis prę ſe tulerunt. Huius copias rex Syrię tantopere attriuit, ut ex numeroſo exercitu nõ plus, quàm decẽ millia peditũ, equites quingenti ſupereſſent: qua expeditione multas & magnas urbes illi ademit, & hoſtium nõ mediocres ſtrages edidit.

edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi uaticinium: quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orans Deum, ut se è manibus Azaelis liberaret, nec ab eo subigi pateretur. Deus autem qui non solùm perpetuam innocentiam, uerumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si uelit, castigare mauult, exoratus eripuit eum è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum redijt. Post obitum Ioazæ, Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioasi, regnantis in tribu Iudæ: nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine uocabatur: tenuitque regnum annis XVI. Hic bonus uir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iam admodum senex in morbum incidisset, uisendi causa eum adijt: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo uiuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è uita discedere, se uerò exarmatũ Syris & alijs hostib. obijci, quamobrẽ adempto tali præsidio sibi quoque optabiliùs unà cum illo hanc etiam relinquere. His querimonijs motus Elisæus, regem consolatus afferri arcum postulat, eumque regem iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari, & cùm emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum stirpitùs excidere: nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem prælijs uinces Syros, & regionem, quam tuo patri ademerunt, recipies. His auditis rex abijt: & propheta paulo pòst defunctus est, uir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus: multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit, quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem tunc, ut latrones occisi à se uiatoris cadauer in monumentum eius proijcerent, quod mox reuixit à cõtactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & uiui & defuncti uatis opera. Azaele aũt rege extincto, ad Adadum filiũ Syriæ regnũ hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarũ rex trib. prælijs uicto: oẽm eã regionẽ abstulit, quæ urbes ac uicos de patre ipsius captos cõplexa est: quod & ipsum Elisæus iã antè prædixerat. Postq̃ uerò etiã Ioas fato functus est, Hieroboã eius filius excepit imperiũ.

Ioazæ precatio.

Ioas filius Ioazæ Israelitarum rex.

Ioas ægrotantem uisit Elisæum.

Elisæus ægrotãs regem consolatur, & eidem uictoriam ternam prædicit, moritur, & sepelitur.

Elisæi defuncti miraculum.

Amasias pugnans contra Ioasum Israelitarum regem uincitur. CAP. X.

IX. Secundo aũt anno Ioæ regis Israelitarum, regnum accepit Amasias Hierosolymis in tribum Iudæ, matre natus urbis regiæ ciue, appellata Iudan. Mirum aũt in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis, regni administrationẽ exorsus à necis paternæ uindicta, qui amicorũ insidijs sublatus fuerat, eosque omnes in potestatem redactos affecit supplicio: parcens tamẽ ipsorum liberis, secundũ leges à Moyse præscriptas: qui iniquũ cẽsuit, pro parentũ culpis à liberis eorũ pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conscripto flore iuuentutis, utpote ætatis annorum plus minus uiginti, centuriones his copijs idoneos attribuit. Deinde misit ad Israelitarũ regem, qui uiginti scutatorũ millia conducerent, stipendio talentorũ argenti centum annumerato: decreuerat enim contra Amalecitarũ & Idumeorum atque Gabilitarũ gentes exercitum ducere. Iamq; propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit: esse.n. hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oracu Ioſe monitum, si talibus rex utatur auxilijs: alioqui Deo fauente uel modica manu deuictum iri hostiles exercitus. Rege autem ægrè ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est propheta, ut Dei uoluntatẽ sequeretur, quo propitio non defore pecuniã. Illos itaq; dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cũ domesticis tantũ copijs cõtra prædictas gẽtes profectus est. Quibus uno prælio uictis interfecit x millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petrã, quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq; ita ũictor cũ opima ex omnib. illis gẽtib. præda domũ redijt. Interea uiginti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosam rati suã missionem, perinde acsi pro inutili damnata esset eorum opera, impetum in eius regnum faciunt: & progressi usque Bethsemera, regionem populati sunt, abacto magno iumentorum numero, cæsisque tribus colonorum millibus. Amasias uerò post uictoriam factus insolens, autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo uenerari asportatos de Amalecitis deos. Quamobrem à propheta cõuentus est, mirari se dicente, si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre ualuerint, nec eos ab Hebræorum ui tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinentes cædi & captiuos trahi passi sint. quin & ipsos belli iure abductos

Amasias pugnans contra Ioasum Israelitarum regem uincitur. CAP. X.

Amasiæ prosapia, & pietas. 4. Reg. 14.

Amasias in Amalecitas expeditionem facit.

Amasias uictor Idumæis subactis.

Amasias Amalecitarum deos colens, à uate reprehenditur, & aegrè fert.

A abductos inter reliquam captiuorum turbam Hierosolyma peruenisse. Rex his uerbis ad iram percitus, iussit illum hac de re esse quietum minatus supplicium, si negotijs alienis miscere se pergeret. Tum ille se quidē quieturū dixit, Deum tamē ultorem huiusmodi nouitatibus non defore. NEC multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, non capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, ut ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi & Solomoni paruerit: quod si nolit facere officium, bello esse decernendum de imperij iure. Ad hoc Ioas in hæc uerba rescripsit: Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat, & carduus. hic à cupresso filiam petijt filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens conculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora, quàm par est, B appetas, néue propter recētem de Amalecitis uictoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis, Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, ut tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi uerò in conspectum hostium uenit, instructa utrinque acie, tantus repentè pauor ac cōsternatio diuinitùs milites eius inuasit, ut priusquam manus consererentur, iam terga uerterent: & alijs aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem ueniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, ut Hierosolymitæ apertis portis se cum uictore exercitu admitterent. Ea necessitate & uitæ amore adactus, persuasit ciuibus ut hostem reciperent. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spatium mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus urbis dominus, Dei thesauros C abstulit, & quicquid auri uel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum dimisso illo reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt, anno regni Amasiæ decimoquarto. Appetitus tandem amicorum insidijs fugit in urbem Lachis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones, & pietatis contemptum, post exactum annum uitę quinquagesimum, regni uerò uicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

X. *Amasius Ioæ ad bellum literis missis prouocat.*

Ioas Amasiæ per literas respōdet. Maiora uiribus non appetenda.

Amasius ab exercitu suo desertus, captiuus ducitur.

Ioas Hierosolyma populatur.

Amasius occiditur, & funeratur.

Quomodo Ozias uicinas gentes subegerit: item de Iona propheta.

CAP. XI.

XI.

D ECimoquinto autem anno regni Amasiæ, Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit Samariæ. Hic rex cùm esset uehementer impius, totusque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quod deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones usque Amathem urbem, ad meridiem uerò usque Asphaltitem lacum: his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, secundum Iesu imperatoris definitionem: quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ uaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, non dissimulabo, quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim. Iussus. n. à Deo proficisci in regnū Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud periturū esset, nō ausus E est hoc facere: sed putās se posse Deū effugere, cōscenso apd Ioppē nauigio, petebat Tarsum Ciliciæ: exorta aūt uehemēti tēpestate, ita ut periculū esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautę atque ipse etiam nauclerus uota pro incolumitate faciebant: Ionas uerò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodū alij faciens. Cumque turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è uectoribus esse in causa, decreuerunt sortito quærere quisnam ille esset. quo facto, sors prophetæ obtigit. percontantibus undenā esset, uel quid haberet negotij: ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque ut ipsum in mare iacerent, si uellent præsens periculum euadere: se enim eū esse, propter quē tempestas sæuiat. At illi primū quidē non audebāt hoc facere, impiū facinus ducentes, hominē hospitē, qui uitā suæ fidei concredidisset, in tā manifestū exitiū mittere. Tādem urgente F periculo, & nauim tantū non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu cōpulsi, in mare eum proijciunt. Et tēpestas quidem sedata est. Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post tribuum in Euxinum pontū reuomitum, uiuū & toto corpore illæsum. Vbi petita à Deo erratorum uenia, ad Nini urbem profectus est: & cū in loco unde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulò pòst amissuri essent imperiū Asiæ: & cū hoc dicto abijt. Hæc de eo sic retulimus, ut inuenimus in cōmentarijs. Hieroboamus autē exactis feliciter

Ionæ historia.

Ionas à ceto reuomitur, & Niniuem proficiscitur.

4.Reg 14.15. Hieroboamus extinctus atq; ſepultus. A.M. 3159. Ant. Chr. nat. 812.

in ſuo principatu XLI annis mortuus apud Samariam ſepelitur, Zacharia filio ſucceſſore, Oziam item ſuccеſſit Amaſiæ, anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hieroſolyma duabus tribubus præfuit, natus matre Achia, ciue & ipſa Hieroſolymitana. Hic erat natura bonus ac iuſtus, & magnanimus, prouidendisque rebus ſolers & induſtrius: is ſuſcepta expeditione in Palæſtinos, prælio uictor urbes eorum ui cæpit, Gittam & Iamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas AEgypto uicinos: & condita urbe ad mare rubrum, præſidium in ea poſuit. Poſt hæc Ammanitis ſubactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis, uſque ad AEgypti terminos in poteſtatem ſuam redactis, in poſterum ad curam urbis ſe contulit. Quicquid enim mœnium uel uetuſtate labefactatum erat, uel ſuperiorum regum incuria, totum inſtaurauit: atque eam etiam partem, quam Iſraelitarum rex Amaſia patre huius capto diruerat, quando urbem uictor ingreſſus eſt. His addidit non paucas turres, centum quinquaginta cubitorum altitudinis: & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam diſpoſuit: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. Habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio eſſet apta paſcuis. cumque admodum eſſet agriculturæ ſtudioſus, terram uarijs arborum cæterarumq; plantarũ generib. excoluit. Habuit preterea ſelectorum militum trecenta ſeptuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni, uiri generoſi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitũ phalangis ordinem ſtruere in aciem: & arma ſingulis diſtribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas: præterea machinas fecit multas, ad expugnanda oppida, quibus uel ſaxa, uel tela emitteret, harpagones quoque & alia inſtrumnta his ſimilia. Dumq; in his ſtudijs & paratibus uerſatur, corruptus eſt arrogantia: & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac ſempiternam cœpit non magnificere, nec religionis nec pietatis admodum obſeruans, ita ut ad paternã impietatẽ uideretur procliuior, ad quam & ille prolapſus fuerat, quòd fortunæ fauorem & perpetuos ſucceſſus in rebus maximis moderatè ferre neſciret. Et cùm ueniſſet ſolennis feſti celebritas ſumpto ſacerdotali habitu, ingreſſus templum ad aureum altare Deo ſuffitum facturus aſtitit. Accurrit eò mox Azarias pontifex octoginta ſacerdotum globo ſtipatus, & regem compeſcuit uociferans ac negans hoc illi fas eſſe, ſed ſolis ſacerdotibus datum ſuffire, qui ſint ex Aaronis genere: iubebatque ut exiret, & Deum talibus factis prouocare ad iram deſineret. Tum rex commotus mortem illis, ni quieſcerent, minatus eſt: & ecce ibi terra uehementer concutitur, fiſſoque ſupernè templo, radius ſolis os regis ferit, quod eueſtigiò lepra contactum eſt, acceſsit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu, ante urbem in loco qui dicitur Eroge dimidium montis ad occidentem uergentis reuulſum, per quatuor ſtadia uolutum, obiectu demum orientalis mõtis conſtitit, obſtructa uia publica, & oppreſſis ruina hortis regijs. Sacerdotes uerò poſtquam in facie regis lepram animaduerterunt, inflictã ei plagã indicauerũt, & ut tanquã pollutus & impuratus urbe cederet admonuerũt. At ille pudore calamitatis iam modeſtior, paruit, ſuperbiæ cum impietate coniunctę tam miſerabili pœna mulctatus: & cùm aliquandiu priuatus extra urbẽ uixiſſet, filio Iothamo rempub. adminiſtrante, mœrore tandem confectus obiit, anno ætatis ſexageſimo octauo, regni quinquageſimo ſecundo, ſepultuſque eſt in ſuis hortis in monumento ſolitario. Iſraelitarũ autẽ rex Zacharias, Hieroboami filius, uix ſexto regni menſe exacto, ab uno è ſuis purpuratis per dolum occiditur. Seleſmus is fuit Iabeſi filius, qui occupata uacua Zachariæ cede regia, trigeſima pòſt die regnum perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapſam urbem erat, audito Zachariæ caſu, cũ omnibus copijs uenit Samariam, & prælio uictum Seleſmum interfecit: dein autoritate propria ſumptis regni inſignibus, Thapſam profectus eſt. Oppidani uerò obfirmatis portis noluerunt regem admittere: at ille ut indefectores ſæuiens totum circumquaque agrũ uaſtauit, & poſtremò urbem quoq; ui cepit: & quòd eſſet Thapſenſib. infenſus, omnes ferro cõfecit, ne teneræ quidẽ ætati parcẽs, & nihil ſibi ad extremã crudelitatẽ reliquũ faciens. Quæ. n. ne in barbaros quidẽ deuictos perpetrare fas fuerit, ea in ſui generis homines ſibi permiſit: nec mitior fuit poſteà toto decẽnio quo Iſraelitis præfuit. Petitus deinde bello ab Aſſyriorũ rege Phullo, non auſus eſt cũ eo in certamẽ deſcẽdere, ſed pactus M. talẽtis argẽti, pacẽ fecit. Hãc ſummã Manaemo populus cõtulit, exactis L. drachmis in ſingula capita. Nec multo pòſt mortuus, Samariæ ſepultus eſt, Phacia filio regni hærede relicto. Is patri crudelitate ſimilis, duob. tantũ annis regnauit: qb. exactis, in cõuiuio cũ amicis trucidatus eſt, inſidijs cuiuſdã Phacię tribuni, qui Romelię fuit filius. Obtinuit aũt hic Phacias principatũ annis XX. impius & iniuſtus. Huius tẽpore Teglaphalaſſar Aſſyrio-

Oziæ ortus, gubernatio, & religio.

Hieroſolyma inſtaurata ab Ozia.

Oziæ opulentia.

Oziæ impietas.

Oziæ ſacerdotis officiũ uſurpat, ab Azaria reprehenditur,

lepra inficitur, & demum

mœrore confectus obiit.

Zacharias Iſraelitarum rex occiditur à Seleſmo.

Seleſmi interitus.

Manaemus Thapſum ui occupat, cum Phullo bellum noluerat pacem facit, & moritur.

Phaceias.

A.M. 3194. Ant. Chr. nat. 777.

Phaceias trucidatus.

A.M. 3196. Ante Chr. nat. 775.

A Assyriorum rex Israelitas aggressus,subacta Galaditica regione, & quicquid trans Iordanem colitur,uicinaque Galilęa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit,de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda Hierosolymis,natus matre urbani generis, nomine Ieraſa. Huic regi nulla uirtus defuit, erga Deum pio,iusto erga homines,& reipub.studioso. quicquid enim instauratione opus habebat,diligenter farciendum curauit.in templo uestibulum refecit,& porticus.mœnium partem lapsam restituit,& additis magnis ac firmis turribus communiuit: & si quid præterea in regno neglectum fuerat,diligenter curauit. Ammanitas etiam prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talenta centum, & tritici coros decies mille,& totidem hordei. In tantumque regnum auxit, ut tam domi felix esset,quàm foris formidabilis. HOC regnante propheta quidam extitit,Naumus nomine,qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc B uerba uaticinatus est. Erit Niniue piscina aquarum fluctuans,ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque inter sese: State,state,rapite aurum,rapite argentum: & nemo uolet. malent enim uitam seruare,quàm facultates. occupabit enim eos graue dissidium,& lamentatio,& dissolutio membrorum,& facies eorum præ pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue Deus: delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiã prophetauit,quę nunc non est necesse repetere: alioquin molestus uideri possem,lectorem plus æquo onerans.Euenerunt autem omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post annum CXV. Et de his quidem hactenus.

Teglaphalassar Assyriæ rex Israelitas in suum regnum transfert.

Iothamus Iudææ rex.

A.M. 3197. Ante Chr. nat. 774.

XII.

Naumi de Ninę oraculum.

Nahum 2.

Rasę Damascenorum rege Hierosolymitas bello uexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

C Othamus autem è uiuis abijt ætatis anno XLI. cùm regnasset annos sexdecim: quo in regijs conditorijs deposito,regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impijssimus,& patriarũ legum desertor,ad imitationem Israeliticorum regum se contulit,aras Hierosolymis erigens,& in eis idolis sacrificans,quibus etiam proprium filiũ holocautoma obtulit ritu Chananæorum,& his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges,Rases Damascenorum & Phacias Israelitarum,bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multùm diuque frustrà oppugnauerunt,quòd urbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrum Elam urbem occupat,& necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis,& magno Iudæorum D numero interfecto,cum exercitu ex manubijs ditato Damascum reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abijsse domum, putans se Israelitarum rege non inferiorem uiribus, eduxit contra eum copias: & cùm irato Deo commisisset prelium,propter tot impia facinora uictus est.centum enim & uiginti millia tunc ceciderunt de eius exercitu. In eodem prælio Zacharias,supremus dux Israelitarum, cum Amia filio Achazæ congressus, superatum occidit,& pari modo Ericam prætorianorum præfectum interemit, & Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem uiuum in potestatem suam redegit. magnum præterea captiuorum utriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt,& opima præda ditati reuertuntur Samariam. Obelas autem quidam, qui in ea urbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna uoce hanc uictoriam non ipsorum uirtute partam atseuerabat,sed quòd Deus regi Achazæ iratsceretur. incusabatque eos,quòd E non contenti præsenti felicitate, ausi essent homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat ut hos illæsos domum remitterent. quod ni facerent,Deum ab illis pœnas exacturum. Post hanc admonitionem Israelitę in concionem conuenientes deliberant,quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnę inter suos autoritatis,Barachias nomine, cum alijs tribus,negabant se passuros,ut ciues sui captiuos in urbem introducerent,ne fortè omnes diuina ultio perderet. satis esse præteritorum peccatorum,in quæ prophetæ clamitent,etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis,milites permiserunt illos, quicquid cõducere uideretur,agere. Tũ prædicti uiri assumptos captiuos exemerunt uinculis,& curatis eorum corporibus,adiutos uiatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor illi deduxerunt eos usque Hierichuntem & ulterius:cumque non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

Achazes idololatra, filij proprij immolator, bello sollicitatur.

Hierosolyma ob sessa.

Isaiæ 7.

Ela urbs occupata.

Achazes uictus.

4. Reg. 16.

Obelus uates Israelitas à Iudæis captiuos duci prohibet.

Barachiæ consilium.

F

Assyrio-

Aſſyriorum rex ui expugnata Damaſco, & occiſo rege, populum traducit in Mediam, alijs gentibus Damaſcum in coloniam deductis. CAP. XIII.

A.M. 3215. Ant. Chr. nat. 756.

4. Reg. 16. 17.

Achazes Aſſyrios auxilio aduocat.

ACHazes autem rex hac clade ab Iſraelitis affectus, miſſa ad Aſſyriorum regem Teglaphalaſſarem legatione, auxilium ab eo petijt contra Iſraelitas & Damaſcenos atq; Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in preſens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem poſtquam audiuit, ipſe in auxilium Achazæ profectus eſt, & uaſtata Syria, expugnataque Damaſco, Raſem quoque regem occidit. Damaſcenos uerò in ſuperiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quaſdam Aſſyriorum gentes in agrum Damaſcenum poſuit. Iſraelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Poſt Syros ad hunc modum tractatos, rex Achazes ſublato quantum erat auri & argenti in regijs theſauris, atque etiam in ipſo templo, & donarijs quotquot erant pulcherrima, hæc ſecum deferens uenit Damaſcum, & ſicut antè pactus fuerat, omnia regi Aſſyriorum tradidit. actisque pro beneficio gratijs reuerſus eſt Hieroſolyma. Erat autem hic rex tam ſtultus & incogitans, ut quanuis à Syris oppugnaretur, illorum tamen deos colere non deſineret, ſed eos uenerari, tanquam uictoriam ſibi præſtituros pergeret. poſt cladem uerò acceptam, Aſſyriorum uenerari cœpit numina, quiduis potiùs adoraturus, quàm uerum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione, ut tum uinceretur, factum erat. In tantum autem religionis contemptum prolapſus eſt, ut ſpoliatum priùs donarijs templum clauderet, ne illud ſolennibus ſacrificijs honorare liceret. poſt has inſanas impietates tandem moritur, cùm uixiſſet annos triginta ſex, & ex his regnaſſet ſedecim, relicto hærede Ezecia filio. Quo tempore etiam Phacias Iſraelitarum regnum cum uita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam amici, cui nomen Oſeas. qui cùm regnum per annos IX obtineret, uir fuit peſsimus, nihil pietatis Deo deferens. IN hunc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus: & quia Deum forſan non habebat propitium, deſtitutũ eius auxilio ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oſeæ, Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. Is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam uel utilem tam ſibi, quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarumque concione, ſic ad eos uerba fecit. Ne ipſi quidem ignoratis, quòd propter peccata patris mei, & non redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis: quia per dementiam paſſi eſtis uobis perſuaderi, ut eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidem ueſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, hortor ut illa obliuioni tradita, purificetis uos à præteritis pollutionibus, unà cum ſacerdotibus & Leuitis: ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatumque ſacrificijs legitimis in priſtinum honorem & reuerentiam reſtituatis. Hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes, templum aperiunt: & eiectis inde inquinamentis, adornatisq; ſacris uaſis, uictimas patrio ritu in altare inferunt. Rex uerò dimiſsis per totam ditionem ſuam nuncijs, populum Hieroſolyma ad Azymorum celebritatem conuocat, multo iam tempore intermiſſam, propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, ut relictis conſuetis ſuperſtitionibus, ad priſcam illam pietatem & Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum ut Hieroſolyma uenientes, Azymorum feſtum unà cum ſuis ciuibus celebrent. Hæc autem ſe ſuadere non ut ſuum negocium ageret, ſed ipſorum utilitatis gratia: quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ uerò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, ut eos ludibrio habuerint, & prophetas quoque eôdem cohortantes, & præmonentes, quantæ calamitates inſtarent, niſi ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerunt. nec his facinoribus contenti, ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita ut non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus ultor in poteſtatem hoſtium eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atque Iſacharis prophetarum monitis parentes, ad pietatem ſunt conuerſi: atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent. Poſtquam autem ea multitudo conuênit, rex aſcenſo templo unà cum principibus & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidem arietes, paremq; hircorum numerum. & cùm primùm manus in capita uictimarum impoſuiſſent tam rex, quàm principes, ſacerdotibus mactandas reliquerunt. illi uerò iugulabant, & ſolidas concremabant, Leuitarum corona circumſtante

Hieroſolymitanum templum clauditur.

Achazes uiuus eſſe deſyt.

A.M. 3224. Ante Chr. nat. 747.

Oſeas Iſraelitarum rex.

XIIII.

Ezecias rex Iudæorum.

A.M. 3227. Ante Chr. nat. 744.

Ezeciæ ad populum oratio.

Ezecias pietate claris.

Hieroſolymitanum templum aperitur.

Feſtum Azymorum.

A.M. 3228. Ante Chr. nat. 743.

Ezecia legati Iſraelitis miſſi necantur.

Ezecias ſacrificat, ſacrosq; ritus expiat.

A ſta re cum inſtrumentis muſicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos pſallere docuerat: reliqui uero ſacerdotes accinebant buccinis. Interea rex & multitudo humi in faciem proſtrati Deum adorabant: poſt hæc ſacrificauit boues ſeptuaginta, arietes C. agnos C C. populo uerò ad epulum largitus eſt boues D C. & reliqui pecoris tria millia. Cumque omnia rite ſacerdotes perfeciſſent, rex lætus epulabatur cum populo, agens Deo gratias. Vbi uerò uenit azymorum feſtum, paſchale ſacrum facientes alias deinceps victimas macta bant per continuos dies ſeptem: populo etiam præter eum numerum, quem ipſi mactauerunt, taurorum duo millia, pecorum ſeptem millia rex de ſuo largitus eſt: hanc liberalitatem imitati principes mille tauros ei dederunt, & pecora mille quadringenta, nec ullum feſtum tam magnificè eſt celebratum, à Solomonis temporibus in eum uſque diem. *Ezechias cum populo epulabatur.*

B Peracto feſto urbem egreſsi totam regionem luſtrauerunt, ipſa quoque Hieroſolyma ab omni idolorum ſpurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde ſacra ſecundum legem rex de ſuo fieri mandauit, & ſacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cum primitijs fructuum, ut poſſent eſſe circa diuinum cultum aſsidui. Quo factum eſt ut populus omne genus fructuum conferret Leuitis & ſacerdotibus: rex uero horum apothecas & promptuaria condidit, unde ſingulis partes diſtribuerentur cum uxoribus & liberis: atque in hunc modum priſtinus cultus reſtitutus eſt. His ita conſtitutis rex Palæſtinis bellum intulit, & parta uictoria omnes eorum urbes à Gitta uſque Gazam ſuæ ditioni adiecit. Interea rex Aſſyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem ſe ſubiugaturum, niſi tributa, quæ pater ipſius, penderet. Ezechias uerò minas eius non magni fecit, fretus Deo ſuaq; pietate, ac propheta Eſaia, per quem futura cognoſcebat: & hactenus de hoc rege. *Idolorum abolitio.* *Ezechias Palæſtinos bello adoritur, & uincit.*

C

Salmanaſar capto Iſraelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam Chutheos in eorum regionem migrare iubet. CAP. XIIII.

Almanaſar autem Aſſyriorum rex, comperto quòd Iſraelitarum rex miſiſſet clàm legationem ad Soam AEgyptiorum regem inuitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oſeæ regni ſeptimo: & non receptus ab eo, poſt tertium obſidionis annum urbem ui cepit, anno eiuſdem regis nono, Ezeciæ uerò Hieroſolymorum regis anno ſeptimo: extinctoq; funditùs Iſraelitarum imperio, populum traduxit in Mediam & Perſidem, cum quo etiam Oſeas rex uiuus captus eſt. Deinde migrare iuſſa quadam Perſica gente ex eo tractu, qui ab D amne Chutho denominatur, ſedes ei deſignauit in agro Samariæ, cęteraque Iſraelitarum regione. Migrauerũt igitur decẽ tribus Iſraelitarũ ex ſuis ſedibus poſt annos D C C C C X L V I I. ex quo maiores eorum AEgyptum egreſsi, armis ea loca ſuę ditionis fecerunt: poſt principatum Ieſu annis octingentis: poſt defectionem uerò à Roboamo Dauidis nepote, ad Hieroboamum, de qua ſuprà diximus, annis C C X L. menſibus ſeptem, diebus ſeptem. Atque hic fuit finis Iſraelitarum, qui neque legi ſubditi eſſe uoluerunt, neque prophetas audire, præmonentes adeſſe pro totius hanc calamitatem, ni ab impietate deſiſterent. Omnium autem horum malorum initium fuit illa ſeditio, per quam à Roboamo defecerũt ſeruo ipſius in locum eius rege conſtituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per ſuum exemplum ad eandem impietatem pertracto, indignationem cœleſtis numinis eis conciliauit, & E ipſe quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Aſſyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicem peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus ſcriptum inuenitur: bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, atteſtante etiam Menandro, qui in ſuis Chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam translatis, ſic ſcribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta ſex, hic deficientes Cittæos cum claſſe eò profectas ſub imperium ſuum retraxit, contra quos miſſo exercitu Aſſyriorum rex Phœnicen totam mutauit, facta deinde pace, cum copijs domum reuerſus eſt. Paulò poſt Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyrijs ad Aſſyriorum regem deſecerunt: & cùm ſoli Tyri facere eius imperata detrectarent, reuerſus eſt contra eos cum ſexaginta nauibus, quas Phœnices inſtruxerunt, impoſitis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus, diſiecta hoſtili claſſe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt: quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam ſibi comparauerunt. Reuertens autem rex Aſſyrius, cuſtodes ad fluuium & aquæductus diſpoſuit qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinq; annos fieret, coacti ſunt, effoſſis puteis inde ſe ſuſtentare. Hæc ſunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanaſare Aſſyrio ſcripta inueniuntur. Cæterum nou. Samariæ coloni Chuthæi (ſic enim tum appellabantur, quod

Ezechias Palæſtinos bello adoritur, & uincit.

4. Reg. 17. Samaria obſidetur.

A. M. 3250 Ante Chr. nat. 741.

Samaria ui capta.

A. M. 3232. Ant. Chr. nat. 739.

Iſraelitarum regnum extinctũ.

Tribuum Iſraelitarum decem migratio.

Seditio multorũ malorum cauſa.

Salmanaſar Syriam & Phœnicem peragrat.

Menandri locus de Salmanaſare.

Salmanaſar Tyrios aggreditur, & uincitur.

quòd à Perſidis regione Chutha,& flumine Chutho eſſent traducti)cùm quinque gentium eſſent,totidem deos patrios ſecum attulerunt, quos ritu ſuo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt.Exorta eſt enim ſæua peſtilentia,à qua cùm popularentur,nullam inuenientes opem;oraculo admoniti ſunt,ut Deum maximum colerent:nam hoc illis præſentem ſalutem allaturum eſſe.Miſsis igitur ad regem Aſſyrium legatis,petierunt ut ſacerdotes aliquot è captiuis Iſraelitis ad eos remitteret: quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti,diligenter eum cœperunt colere,moxque ceſſauit peſtilentia:permanéntque nunc quoque in ea religione,Chuthæi uocati Hebræis, Græcis uerò Samaritæ,qui pro præſenti ſemper conditione temporum mutabiles, quoties fœliciter degere Iudæos uiderint,cognatos ſe eorum appellant, utpotè à Ioſepho oriundos, & hac ratione ſanguine illis coniunctos:quando uerò in rebus aduerſis eos aſpiciunt,nihil ad ſe pertinere aiunt,nec illis quicquam deberi beneuolentiæ cùm ipſi ex longè remotis gentibus ad ea loca uenerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

Ira Dei Chutæis idololatris parta.

Religionis Samaritanæ principium.

Chutæorum inconſtantia.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVS.

Senacheribi Aſſyriorum regis expeditio Hieroſolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

A.M. 3240. Ante Chr. nat. 731.

4.Reg. 18. *Iudææ clades.*

EZECIAE duarum tribuum regis anno quarto decimo,Senacheribus Aſſyriorũ rex cum inſtructiſsimo exercitu eum aggreſſus eſt, omnesq; urbes ui cepit, quotquot erant in Iudæ tribu & Beniamitica. Iamque ducturus erat Hieroſolyma cùm ad illum uenit legatio imperata facturum, & tributa ſoluturum promittens. Senacheribus uerò auditis legatis,decreuit omiſſo bello poſtulata regis admittere,& pollicitus eſt, ſi argenti talenta trecenta,auri triginta accepiſſet, pacatũ ſe abiturum, iureiurando interpoſito,quòd ab omni iniuria temperaturus eſſet. His perſuaſus Ezecias exhauſtis theſauris mittit eam pecuniam,ratus hoſte remoto poſthac ſine periculo ſe regnaturum. Accepit Aſſyrius pecuniam, ſed pacta non pręſtitit:nam profectus ipſe cũ copijs contra AEgyptios & AEthiopes,Rapſacem ducem cum duobus alijs ad continuandum Hieroſolymitanum bellum reliquit. Collegarum nomina erant Tharata & Anacharis.Vt uerò admoto mœnibus exercitu caſtrametati ſunt, per nuncium poſtulauerunt, ut Ezecias ad ſe prodiret in colloquium. Ille quòd ſibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos miſit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentarijs. Hi cùm prodijſſent, ante duces exercitus Aſſyriorum conſtiterunt, quos intuitus Rapſaces, iuſsit regi ſuo referre hæc: quòd magnus rex Senacheribus ſcire uult, quo fretus dominum ſuum refugiat,& obedire nolẽs exercitum in urbem non recipiat:an fortè Aegyptijs, ſperãs ab illis poſſe exercitum regium deleri: id quidem ſi ſperet, dubio procul eum deſipere, & ſimilem eſſe homini qui fragili arundini innititur,qua non ſolùm non ſuſtinetur,ſed lapſus etiam manum transfigitur.Scire autem eum oportere quòd non ſine Dei uoluntate facta ſit hæc expeditio: qui ſicut antè de Iſraelitis uictoriam dederit, ita nunc quoque Ezeciam cum ſuis ſubditis Aſſyriorum armis uelit ſuccumbere. Hæc Rhapſace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat,Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore conſternaretur,rogauit eũ ut loqueretur Syriacè.Ille ſatis intelligens quid alter metueret,maiore etiam uoce Hebraicè reſpondit : debere eos audire mandata regis, & quòd in rem ipſorum ſit,deditionem facere.Satis,inquit,ſcio quòd uos & ueſter rex populum uana ſpe ſeducentes ut reſiſtat ſuadetis.Quòd ſi quid audetis,& putatis uos poſſe exercitũ noſtrũ à mœnibus repellere,promptus ſum uos duobus equorum millibus inſtruere:uos datis totidem ſeſſoribus uires ueſtras oſtendite, ſed non poteſtis dare quos non habetis. Quid igitur cunctamini dedere uos ualidioribus,qui uos poſſunt uel inuitos ui capere?maximè cùm uoluntaria deditio tuta ſit: contrà cùm fit à coactis periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audiſſent ex duce tam legati,

Ezeciæ ad Senacheribum legatio.

Senacheribi perfidia.

Rapſacis oratio ſuperba.

A gati,quàm populus,ad regem etiam perlata ſunt.Ille perculſus habitum regalē exuit, & ſaccum indutus humiliſſpecie, ut mos eſt patrius,in faciem procidens Deo ſupplicat,ut cùm alia ſpes nulla adſit, opem & ſalutem afferat. Miſsis etiam ad Eſaiam prophetam amicis aliquot & ſacerdotibus,rogauit ut pro communi ſalute precibus Deum ſolicitet,ac ſacrificijs, ut frangens nimias ſpes hoſtium, miſereatur ſui populi. Paruit propheta, & monitus oraculo,iuſsit regem atque amicos bono eſſe animo,prædicens hoſtem ſine prælio uictum diſceſſurum cum ignominia, & poſiturum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipſum quoque Senacheribum non ſuccedente expeditione AEgyptiaca domum reuerſum, ferro eſſe interiturum. Fortè autem acciderat,ut eodem tempore uenirent ab eo literæ ad Ezeciam,in quibus ſtultum eum dicebat, quòd putaret ſe poſſe ſeruitutem effugere eius, qui
B tam multas gentes perdomuiſſet: minabaturque internecionem omnibus, niſi ſponte patefactis portis exercitum intra Hieroſolymā receperent. Has lectas contempſit propter fiduciam,quam in Deo collocauerat,& epiſtolam complicatam in templo repoſuit.Iteratis deinde ſupplicationibus, quibus urbis ſalus Deo commendata eſt, Eſaias exoratum eſſe retulit, nec eſſe ea tempeſtate oppugnationem metuendam ab Aſſyrio. Inſtare enim feliciora tempora,quibus ſecuri poſsint agros ſuos in pace colere,& poſſeſsionum ſuarum curam habere, timentes neminem. Procedente autem tempore,Aſſyriorum rex fruſtrari ſuos conatus uidens,infectis rebus rediit ex cauſa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Peluſij: iamq; aggerem penè mœnibus æquauerat, & uidebatur aſſultum propediem facturus,cùm audiuit aduentare Tharſicem regem AEthiopum, AEgyptijs laturum ſuppe-
C tias,& per deſertum copias ducere, ut improuiſus adoriretur Aſſyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus,properè inde cum ſuis abijt. Herodotus autem hunc contra Vulcani ſacerdotem bellum geſsiſſe dicit, nimirum quòd idem & rex eſſet & ſacerdos. Oppugnans, inquit, Peluſium, hac de cauſa obſidionem ſoluit. REX AEgyptius implorauit opem Dei:qui exoratus magnum Arabi incommodum attulit.nam & in hoc errat,quòd pro Aſſyrio ſcribit Arabem. Vna,inquit, nocte murium uis tanta extitit,ut hoſtium arcus & reliqua corroderent:quo factum eſt,ut exarmatus rex à Peluſio ſuum exercitum abdueeret. Beroſus autem Chaldaicarum rerum ſcriptor,Senacheribi regis meminit:& quòd apud Aſſyrios regnauerit,totamq; Aſiam atq; AEgyptum bello infeſtauerit,his uerbis narrat.

Senacheribi in Ezeciam conuitiũ literis expreſſum.

Senacherib. ſpe cõcepta fruſtratur, &c

turpi fuga elabitur.

Herodotus Senacheribi meminit.

Senacheribus à muribus exarmatur.

Quòd Aſſyriorum exercitus una nocte peſte abſumptus eſt, & quòd rex eorum, domum
D *reuerſus, filiorum inſidijs periit. Cap. II.* A. M. 3241.

Enacheribus autem ab AEgyptiaco bello Hieroſolymam reuerſus,offendit ibi exercitum,quem ſub Rapſacis imperio reliquerat, peſte diuinitùs immiſſa deletum, prima nocte poſteaquam urbem oppugnare cœperat, abſumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV.millibus militum:qua clade territus, & de reliquis copijs ſolicitus,maximis itineribus in regnum ſuum contendit,ad regiam Niuæ Ninus dicitur.Vbi paulo pòſt per inſidias ſeniorum è filijs ſuis, Adramelechi & Selēnari,uitam amiſit,occiſus in ipſo templo Araſci,quem præcipuo cultu dignabatur: quibus ob parricidium à popularibus pulſis,& in Armeniam fugientibus, Aſſarachoddas minor filius in regnum ſucceſſit.Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Ante Chr. nat. 730.

Senacheribi exercitus peſte deletus.

Senacheribus è medio tollitur.

Aſſarachoddas rex deſignatur.

Ezecias cùm aliquandiu uixiſſet in pace, decedens Manaſſæ filio regnum
E *reliquit. Cap. III.* A. M. 3256.

Zecias autem præter omnem opinionem liberatus periculo, uota pro incolumitate Deo perſoluit,quandoquidem manifeſtum erat, huius ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitij ab oppugnatione urbis abſterritũ. Dumque totus circa Dei cultum occupatur, paulo pòſt in grauem morbum incidit,ita ut à medicis pro deplorato haberetur,nec amicis quicquam meliùs ſperantibus. Nec tam uitæ periculum angebat regē,quàm quòd ſine liberis decedēte generis ſucceſſio in eo deficere uidebatur,& regnum ſine legitimo hærede futurum.Hoc igitur mœrore potiſſimũ confectus,ſupplex cum lachrymis Deum rogauit,ut tantiſper differretur uitæ terminus, do-
F nec procrearet ſobolem, néue nondum factus pater eximeretur numero uiuentium. Miſertus autem Deus,idque eò libentius,quòd non ſibi doleret regni uoluptates adimi, ſed ſucceſſorem tantùm germanum principatus quæreret: miſſo ad eum propheta Eſaia, iuſsit nunciari,quòd poſt triduum morbum euaderet:& ſuperuiuens annos quindecim, non niſi relictis liberis decederet.Hæc cùm propheta,ita ut iuſsus erat,ad regem pertuliſſet,ob magnitudinem morbi,& inopinatum nunciũ dubitans,prodigioſum aliquod ſignum ab Eſaia po-

Ante Chr. nat. 715.

4. Reg. 20.

Ezecias morbo affligitur, deum precatur, ſanatur, atq; uita longiore donatur.

ſtulat, ut certò poſſet credere, miſſum illum ad ſe à Deo nuncium. Quæ enim ſupra ſpem & rationem eſſe uidentur, eorum ſolet ſimilibus confirmari ueritas. Et rogante propheta quodnam ſignũ exhiberi ſibi poſtularet? uoluit, ut quando umbra in ſuo ſolario iam ad decimam lineam proceſſerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm Deus hoc dediſſet prophetæ precibus, uiſo ita ut uoluit, tam inſigni prodigio, cõfeſtim recepta ſanitate ad templum aſcendit, & adorato Deo uota perſoluit. Circa eadem fermè tempora, imperium Aſſyriorum per Medos diſſolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autem rex Baladas miſſis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad ſocietatem & amicitiam: Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis theſauros etiam oſtendit, & apparatũ armorum, & quicquid pretioſum auro conſtabat ac gemmis: atque ita cum donis remiſit ad Baladam. Aditus deinde ab Eſaia, rogatusq; quinam eſſent qui uenerant? ait è Babylone miſſos à rege ueniſſe, oſtendiſſeq; ſe illis omnia, ut uiſis diuitijs colligentes ex his ipſius potẽtiã, regi ſuo renunciare poſſent. tum propheta reſpondens: Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo pòſt transferentur in Babyloniam, & poſteri tui uirilitate amiſſa eunuchi ſeruient regi Babylonio: hæc enim prædicit Deus. Ezecias contriſtatus hac prædictione, ait ſe quidẽ malle gentem ſuam in eam calamitatem non incidere, ſed quando aliter uiſum ſit Deo, precari ut ſaltem ipſe poſſit in pace reliquum uitæ exigere. Huius quoq; Baladæ Babyloniorum regis Beroſus meminit. Cæterùm propheta hic cùm eſſet diuinus, & uſque ad miraculum ueridicus, certus ſe nihil à uero alienum dixiſſe, omnia ſua uaticinia ſcripto tradita reliquit poſteris, ut ex euentu certitudo eorum poſſet intelligi. Nec hic ſolus id fecit, ſed alij præterea duodecim: & quicquid uel mali uel boni nobis euenit, totum illorum reſpondet oraculis: ſed hos aliàs ſingillatim percenſebimus. EZECIAS porrò, cùm quantũ iam diximus, ſuperuixiſſet in pace, obijt poſt annum uitæ quartum & quinquageſimũ, regni uerò nonum & uigeſimum.

Eſaias prodigio miſſus dei declaratur.
Ezeciæ uotum.
Aſſyriaci imperij diſſolutio.
Baladæ ad Ezeciam legatio.
Ezecias oſtentatos Babylonijs theſauros reprehenditur ab Eſaia.
Captiuitas Babylonica prædicta.
Baladæ Beroſus meminit.
Eſaiæ uaticinia conſcripta.
IIII. *Ezeciæ mors.*

Manaſſes à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, poſt aliquantum temporis ab eo rurſum in regnum ſuum reſtituitur. CAP. IIII.

4. Reg. 21. *Manaſſis ortus & iniquitas.*

MAnaſſes ſucceſſor Manaſſes filius, ex matre Achiba Hieroſolymitana ciue natus, omiſſis paternis ſtudijs contrarium uitæ inſtitutum tenuit: nullam impietatem prætermittens, ſed per omnia iniquitates Iſraelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. Auſus eſt etiam templum Dei profanare, atque adeò totam urbem & reliquam ditionem. Exorſus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iuſtos graſſabatur cædibus, nè à prophetis quidem cruentas manus abſtinens. Nam & ex horum numero per ſingulas dies aliquem afficiebat ſupplicio, ut Hieroſolyma inundarentur ſanguine. His concitatus Deus ad iracundiam, mittebat prophetas ad regem ſimul atque populum, per quos eaſdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipſorum Iſraelitæ aliquanto antè perpeſi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum ſermonibus, per quos moniti ſi paruiſſent imminentia mala uitare poterant, re tandem ueritatem eorum experti ſunt. CVM enim in eiſdem perſeuerarent moribus, hoſtem illis Deus immiſit regem Chaldæorum & Babyloniæ: is miſſo in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manaſſem quoque dolo interceptum & abductum, cui uoluit pœnæ habuit obnoxiũ. Tum demùm miſer malo ſuo doctus, admiſſã culpam agnouit, et ut hoſtem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petijt. Nec Deus ſe præbuit inexorabilem, ſed miſertus exaudijt ſupplicem: quem poſt aliquantum temporis ſpatium Babylonius domum remiſſum, in priſtinum principatum reſtituit. Cæterùm poſtliminiò reuerſus Hieroſolyma, dedit operã ſi poſſet abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus totus conuerſus ad religionis ſtudia. Nam & urbem luſtrauit, & templum conſecrauit denuò: & in reliquum totus fuit in eo, ut gratitudinem Deo poſſet approbare, & quoad uiueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidiſſet infortunium ob perperam adminiſtratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præſcripto Moyſis ſolennes obtulit ſuper eo uictimas. Reſtitutis in ueterem ſtatum religionis ritibus, ad munienda Hieroſolyma curam tranſtulit, ita ut reparatis antiquis mœnibus, noua illis circundaret, & turres excitaret altiſſimas, ſuburbanasque arces cùm alijs neceſſarijs, rum inprimis commeatibus muniret. Adeoque in melius mutatus eſt, ut ex quo Deum colere cœpit, toto uitæ tempore prædicatus ſit beatiſſimus. Cumque uixiſſet annos LXVII. in uiuis eſſe deſijt, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus eſt in hortis proprijs: regnũ excepit Amos filius, natus matre Emalſema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia ſui patris opera, & à ſimilibus non abſtinẽs facino-

V. *Manaſſes in Babyloniam abducitur.*
A. M. 3288. Ante Chr. nat. 683.
Manaſſes à Deo in gratiam recipitur.
Manaſſis pietas.
Hieroſolyma à Manaſſe reparata.
Manaſſes beatiſſimus prædicatur, & uitam relinquit.
Amos Iudææ rex, & moritur.

A facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à ſuis oppreſſus familiaribus, uix dum exacto anno uitæ quarto & uigeſimo, regni uerò ſecundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipſum in paternum monumentum intulit, & regnũ eius filio Ioſiæ nominato tradidit, octotum annorum puero. A. M. 3304. Ante Chr. nat. 667.

De Ioſia rege. CAP. V.

IVius mater fuit ex oppido Boſcetha, Ieda nomine, ipſe indole optima, & ad uirtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius uitæ ſibi propoſito. Quamprimùm enim duodecimum annum ætatis attigit, edidit pietatis ac iuſtitiæ ſpecimen. Autor enim fuit populo, ut abiectis erroribus, & relicta de falſo creditis dijs perſuaſione, conferrent ſe ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum ſuorum inſtitu
B tis, quicquid peccatum eſſet corrigebat, tam prudenter adhibitis remedijs, quàm ſi eſſet ætate maturiſſima. Quæ uerò decenter ſe habere inuenit, immota ſeruauit, & imitatus eſt. Hęc autem faciebat tum per innatam ſapientiam, tum etiam ſeniorum monitis & conſilijs. Sequendo enim legum ductum in ordinanda repub. & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges ſeipſos perdiderant. Itaque obeundo tam urbem quàm regionem totam, lucos externis dijs dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus conſecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atque ita populum à uana de dijs opinatione ad unum Dei cultum cõuertit: & conſueta holocautomata, cæteraque ſacrificia ſuper altare obtulit. Conſtituit etiam certos iudices, & morum cenſores, qui priuata quoque negotia ſic diſponerẽt, ut in omnibus non minorem iuſtitiæ, quàm
C uitæ ipſius rationem haberent. Dimiſſis deinde per totam ſuam ditionem nuncijs iuſſit, ut quicunque uellent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idque ſuo quiſque arbitratu, ut nemo grauaretur: & allatis pecunijs curam ſumptuum in templum ſartum tectum pręſtandum commiſit Amaſiæ præfecto urbis, & Saphani ſcribæ, & Ioathæ commentarienſi, & pontifici Eliaciæ. qui omiſſis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & præparatis omnibus rebus ad reparationem neceſſarijs incumbebant operi: atque ita inſtauratum eſt templum, & ipſum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni ſui XVIII. iuſſit Eliaciam pontificem pecunia (quæ inſtaurationi ſuperfuit) in maſſas conflata crateras inde & libatoria, phialasque ad miniſteria templi conficere: præterea quicquid auri argentiue in theſauris eſſet, id quoque prolatum in eoſdem uſus conuertere. Pontifex autem dum
D promit aurum, fortè incidit in ſacros libros Moyſis in templo repoſitos: eos prolatos dedit ſcribæ Saphani. qui cùm eos perlegiſſet, regem adijt, & quę imperaſſet omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita, rex ſcidit ueſtem, & conuocatis intimis aliquot amicis, ipſoque ſcriba, & Eliacia põtifice, miſit eos ad prophetiſſam Oldam, uxorem Sallumi, uiri clari ac nobilis, ut perſuaderent ei Deum placare, & propitium genti ſuæ reddere. Timendum enim eſſe ne propter neglectas à maioribus leges Moyſis graues caſus immineant, néue electi patrio ſolo in externis regionibus deſtituti omnibus commodis miſerè uitam finiant. Auditis regijs mandatis prophetiſſa iubet ei renunciari, quòd Deus ſemel contra eos ſententiam tulerit, quæ nullis ſupplicationibus irrita fieri poſſit: ut populus
E eijciatur proprijs ſedibus, & omnibus præſentibus commodis propter non ſeruatas leges mulctetur: quandoquidem conceſſo ad reſipiſcendum tanto temporis ſpatio, ne prophetarum quidem hortationibus ad ſaniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non poſſe, ut ipſo euentu diſcant eſſe Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil ineſſe mendacij, quibus certam ſuam uoluntatem hominibus indicare ſoleat. attamen propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantiſper imminentem calamitatem: ſed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum miſſurum. Hoc mulieris uaticinium regi renunciant, qui ad eam miſſi fuerant. Ille circum
omnia oppida miſſis nuncijs, iuſſit Hieroſolyma conuenire ſacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines, & cùm congregati eſſent omnes, primùm eis ſacros libros legit. deinde ſtans in editiori loco in medio populi, ſacramento adegit uniuerſos ad cultum diuini nu-
F minis, & ſeruandas leges Moſaycas: quod illi magno conſenſu facturos ſe receperunt. moxque ſacra facientes & mactantes uictimas Deum precabantur ut propitius adeſſe dignaretur. Poſtremò iuſſit pontificem, ſi quod uas in templo ſupereſſet à maioribus dicatum idolorum externorum uſui, ut inde eijceretur: & cùm non pauca eſſent collecta, omnibus incenſis cinerem eorum diſperſit. Denique ſacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hieroſolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem

4. Reg. 22. *Ioſiæ Dei cultus cura eſt.* A. M. 3307. Ante Chr. nat. 664.

Idololatria abrogatio.

Templi reſtauratio.

Legis libri in templo reperti. A. M. 3330. Ante Chr. nat. 641. *Oldæ prophetiſſæ oraculum.*

4. Reg. 2. *Ioſias religionẽ inſtaurat.*

ad honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditùs: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superiùs diximus, iam tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænunciasse, quòd unus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexagintaunum secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit, ut omissis impijs actionibus, & religionibus externis, Deum maximum ritu patrio colerent, eique soli adhærerent: nec hoc contentus, oppidatim ac uicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum intùs delitesceret. Quadrigas etiam solis, quas superiores reges in uestibulo templi consecrauerant, & si quid aliud diuinis honoribus uulgus imperitum dignabatur, de medio sustulit. Cæterùm lustrata ad hunc modum regione uniuersa, populum Hierosolyma conuocauit, ad celebrandum festum azymorum, quod dicitur Pascha: deditque populo ad epulum de suo triginta hœdorum & agnorum millia, & ad holocautomata boum tria millia. Principes quoque sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia, & sexcentos: & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos: cumque tanta esset uictimarum copia, immolabantur omnes secundum leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus. Et quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam usque diem nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est, quia tum omnia secundum præscripta legum, & antiquas consuetudines peragebant. POST hæc Iosias cùm pace, diuitijs & gloria floruisset, uitæ finem habuit huiusmodi.

Prophetiæ oraculorum uerit.

3. Reg. 13. uer. 2

2. Paral. 35.

Iosias Pascha agit.

A.M. 3331. Ante Chr. nat. 640.

A B C

VI.

Nechao rege AEgypti contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere uolente, Iosias uetare conatus, prælio uictus occiditur.

CAP. VI.

A.M. 3343. Ante Chr. nat. 628.

NEchaos AEgypti rex, magnis delectibus habitis, copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, uolens sibi Asiæ regnum quærere. Cumque processisset usque ad Menden oppidum ditionis Iosiæ, oppositum se ei, uetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere. Tum Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare, non esse sibi imponendam necessitatem, præter propositum cum obstante dimicandi. Iosias autem uerbis AEgyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea sententia, ut per suam ditionem uolenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam urgente hominem, ut occasionem aduersus eum inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab uno cornu ad alterum uehitur, AEgyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit: saucius. n. & cruciatū nō ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur, ubi ex eo uulnere est mortuꝰ. Sepultus est magnifico funere in monumētis paternis, cū uixisset annos triginta nouē, regnasset triginta unū. Luxit eum populus multis dieb. lamētis & tristitia mortē eius prosequens. Hieremias etiam propheta epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extat. Hic propheta & instantem urbi captiuitatem Babylonicam, & nostri etiam sæculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc uaticinatus est multitudini, sed & propheta Iezeciel, qui primus duos libros hoc argumento scriptos reliquit. Erant autem hi duo sacerdotalis generis, quorum Hieremias uixit Hierosolymis, ab anno decimotertio regni Iosiæ, usque dum templum unà cum urbe est dirutum, de cuius prophetæ casibus suo loco mentionem faciemus. Porrò mortuo, quemadmodum diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus, anno ætatis uigesimotertio, regiam habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impijs & impuris fuit moribus. HVNC AEgyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in urbem Syriæ Samatham, uinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine priùs illi indito. Regioni uerò eius centum argenti talentorum tributum imposuit, & unius talenti auri. Atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in AEgyptum abduxit, ubi mortuus est cum regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi uocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. Hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Iosiæ mors, & sepultura.

Hieremias Iosiæ epicedium scripsit.

Iezeciel.

A.M. 3344. Ante Chr. nat. 627.

Ioazus Iudææ rex.

2. Paral. 36.

VII.

Ioacimus Iudææ rex.

D E F

Nabuchodonoſorus inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & ſocietatem ſuam pertraxit. CAP. VII.

A. M. 3347. Ante Chr. nat. 624.

ANno autem quarto ex quo is regnare incœpit, quidam Nabuchodonoſorus apud Babylonem regno potitus cũ inſtructiſsimo exercitu Carcabeſam ad Euphratem ſitam petijt, bellum inferens Aegyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. At ille cognito Babylonij conatu, non contemplit hoſtem, ſed cum ualidis & numeroſis copijs ad Euphratem ei ſe oppoſuit, & collatis ſignis cum eo congreſſus, amiſsis multis millibus coactus eſt cedere: Babylonius autem ſuperato Euphrate, totam Syriam Peluſium uſque ſubegit, Iudæa excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonoſori anno, Ioacimi uerò octauo, Babylonij Iudæis bellum inferunt magnis uiribus, dira minantes ni tributa pẽdant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore ſuadente, pacem mercatus pecunijs, integro triennio imperata tributa perſoluit. INDVCTVS deinde ad uanas ſpes, rumoribus expeditionis AEgyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione ſua fruſtratus eſt: nam Aegyptij bellum inferre non auſi ſunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non deſtitit, fruſtra eos ſpem in AEgyptiorũ præſidio ponere. Imminere enim urbi certam ſubuerſionem à Babyolonijs, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc uaticinia, quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam uulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accuſabant, depoſcentes eum ad ſupplicium. Delata demum re ad regium ſenatum, maxima pars (ut improuida) calculis ſuis eum damnauit: pauci uerò quidam ſapientiores è regia prophetam dimiſerunt, autoresque fuerunt etiam alijs ne in eum ſæuire pergerent. Adducebantque rationem, non hunc ſolum mala urbi prædicere, ſed & Michæam antè talia prædixiſſe, & multos alios, quorum nemo à ſui temporis regibus aliquid eſſet paſſus, ſed omnes ut Dei uates habiti fuiſſent in precio. Atque hoc pacto lenitis animis diuerſa ſentientium, effecerunt, ut reuocatis ſuffragiis propheta eximeretur ſupplicio: qui conſcriptis omnibus ſuis prophetijs, ieiunanti populo, & in templum congregato, nono mẽſe quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & urbi, eiusque populo euenturum eſſet. His auditis principes librum ab eo ſumunt, ſimulque iubent, tam ipſum quàm eius ſcribam Baruchum è medio ſecedere, ut omnes lateat ubi ſint: librum uerò ad regem pertulerunt, qui præſentibus amicis iuſſit ſcribam librum ſumere & legere, quo lecto iratus conſcidit eũ, & iniectum in ignem exuſſit: iuſſitque Hieremiam & Baruchum ad ſe adduci, daturos ſupplicium: ſed illi iam ſe iræ eius ſubduxerant.

Inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & ſocietatem ſuam pertraxit.

Nabuchodonoſori bellum Aegyptijs infert.

4. Reg. 24. VIII.

Hieremiæ oracula.

A. M. 3348. Ante Chr. nat. 623.

Hieremias accuſatur, ad ſupplicium depoſcitur, &c.

ſupplicio eximitur.

Hieremiæ liber populo prælegitur, ad regem defertur, & exuritur. Ierem. 36.

Nabuchodonoſorus Ioacimum rurſum Aegyptiorum rebus ſtudentem interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem conſtituit. CAP. VIII.

A. M. 3354. Ante Chr. nat. 617.

NOn multo pòſt uenientem cum exercitu Babylonium regem excipit in urbe, territus prophetæ prædictionib. nihil ſibi nocitum iri putãs, quia eos nec excluſiſſet nec oppugnaſſet. At ille receptus non ſeruauit fidem, ſed florem iuuentutis Hieroſolymitanæ unà cum ipſo rege interfecit: quem etiam inſepultum extra mœnia iuſſit proijci: & pro eo Ioachimum filium regem urbis & regionis conſtituit. Eorum uerò qui in aliqua dignitate erant, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer propheta Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, cum uixiſſet annos triginta ſex, regnaſſet undecim. Succeſſor autẽ eius Ioachimus, natus matre Hieroſolymitanà nomine Noſta, regnauit menſes tres, dies decem.

2. Paral. 36. Ierem. 22.

Ioacimus in uinculis eſſe deſijt.

Hiezeciel, in Babylonem abducitur.

Ioachimus patri in regno ſucceſſit.

Babylonius mutata ſententia Ioachimum obſidet, cumq; ille ſe dedidiſſet captiuum, Babylonem abducit. CAP. IX.

IX.

BAbylonium autem regem ſtatim dediſſe regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris occiſi, regionem ad defectionem perpelleret. Miſſo igitur exercitu Hieroſolymis eum obſedit: qui cum eſſet natura bonus & iuſtus, non ſuſtinuit periclitari propter ſe urbem: ſed matrem & cognatos miſſis à rege ducibus tradidit obſides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec urbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides ſeruata eſt, Babylonio rege uiolante eam, & mandante per literas ſuis ducibus, ut omnem iuuentutem captiuam ex urbe aduocarent: & quicquid ineſſet artificum, & uinctos ad ſe adducerent: fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

4. Reg. 24. *Hieroſolyma obſeſſa à Babyloniõ.*

Nabuchodonoſorus fœdifragus.

Ioachimus in Babyloniam abducitur.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. X. A

Sedeciæ prauitas.

PRo Ioachimo autē Sedeciam eius patruum regem constituit, iureiurando astrictum, quòd ipsi regionem seruaturus, nec in ea quicquā esset nouaturus, nec iuuaturus Aegyptios: is erat annorum uiginti & unius cum principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, sed iusti ac officij contemptor, ut qui æquales quoque se circa se haberet impios, quin & totus populus in eandem solutus est licentiam.

Hieremias Sedeciam commonefacit à falsis prophetis seductum.

Quamobrem sæpenumerò Hieremias propheta illum adijt, obtestans ut omissis impietatibus, iustitiæ curam gereret: néue aut ducibus mentem adhiberet, quòd essent mali plerique, aut falsis prophetis crederet, eū decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturū ampliùs urbem Babylonium, uincendumque bello petitum ab AEgyptijs: hæc enim non uerè dici, nec euentura esse unquam. Sedecias uerò tantisper dum audiebat prophetam, agnoscebat B eum uera dicere, & in rem suam esse si illi fidem adhiberet: sed per amicos rursum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ consilijs, in diuersum quocunque uellent. Sed & apud Babylonem Hiezeciel eodem tempore uastationem templi prædicebat, eamq; prædictionem etiam Hierosolyma transmisit. quibus uaticinijs Sedecias hac potissimum de causa non credidit. In cæteris enim omnibus inter se concinebant, quòd & urbs ui caperetur, & Sedecias ipse captiuus abduceretur. In hoc uerò discrepare uidebatur Hiezeciel, quòd negaret Sedeciā uisurum Babylonem, cùm Hieremias assueueraret, omninò futurum ut captiuum eum Babylonius rex secum abduceret. Quare cùm hic diuersa dicere eos uideret, ne illa quidē uera putabat in quibus cōsentirent: etiam si euentus omnia uera fuisse cōprobauit, sicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos socius Babyloniorum fuisset, uiolato fœdere C

Hiezeciel templi uastationem prædicit.

Sedecias ad Ægyptios deficit.

ad AEgyptios defecit, sperans si cum illis uires coniungeret, Babylonium necessariò succumbere. QVO COGNITO Babylonius exercitū contra eū duxit: uastataque regione, & occupatis arcibus ad ipsa Hierosolyma oppugnanda accessit. AEgyptius autem audito in quibus

X.

Hierosolyma oppugnata à Babylonio.

angustijs esset Sedecias socius, assumpto ualido exercitu Iudæam petijt, uolens obsidionem soluere. At Babylonius intermissa obsidione, obuiam illi profectus, prælio uictum tota Syria expulit. Mox uerò ut obsidio soluta est, pseudoprophetæ Sedeciam deceperunt, uanum iactantes quòd à Babylonijs regi, eiusque subditis instaret belli periculū, quódue transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam: imò etiam captiuos redituros esse cum omnibus uasis,

Sedecias à falsis uatibus decipitur.

Hieremias de captiuitate Babylonica uaticinatur, &

quibus rex tēplū spoliasset. At Hieremias adito rege omnia uera & his contraria prænunciat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab AEgyptijs: sed uictis illis Ba- D byloniū copias ad Hierosolyma reducturū, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisque omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitijs, in urbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturum. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persę & Medi nos eripient, extincto Babyloniorū imperio: quorum ope dimissi, & huc reuersi, templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes uerò & impij uelut furiosum contemnebant. Cumque aliquando libuisset ei natale solum Anathoth reuisere, quod à Hierosolymis XX stadijs est disitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius comprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios uellet transfugere, Propheta contrà

contemnitur,

in iudicium ducitur, & iniustè afflictur.

negauit eum uerum crimen afferre, sed ire se in patriā. At ille nihil eius uerbis motus, duxit E eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicij, & aliquanto tempore coactus est uiuere in his iniustis afflictionibus. Anno autē nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitū admouit Hierosolymis: & cōtinuata per XVIII menses obsidione, modis omnibus expugnare urbem conatus est.

Hierosolyma obsessa.

A. M. 3363. Ante Chr. nat. 608.

Præter externā autem oppugnationem duobus grauibus malis intùs impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilētia uehemēter grassantibus. Interim Hieremias in carcere nō quiescebat sed clamabat ad multitudinē, apertis portis recipiendū Babylonium: nā hoc facto seruādos esse una cū totis familijs, alioquin perituros: addebat manētib. in urbe hostili ferro aut fame pereundum: qui uerò ad hostem perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidē

Fames & pestis Hierosolymitana.

Hieremias in carcere uaticinari non desistit, despicitur, accusatur, & torquendus principibus traditur,

pressi audire uolebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabantque prophetā, ut furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantem. Illos enim paratos pugnare pro patria, hunc uerò minari tristia, & dicere expugnandam urbem, & omnino subuertendā esse. Rex uerò ut erat probus & iustus, ipse quidem sua causa uon exacerbabatur: sed ne in principum inuidiā tali tempore incurreret uoluntati eorum resistens, permisit eis ut de propheta quicquid liberet, F

facerent:

A facerent: quo impetrato, confestim carcerē petentes, exemptū inde in quendam cœnosum puteum per funem demiserunt, ut ibi præfocatus moreretur. Ille uerò usque ad collum mersus ibi manebat. Interim quidam è seruis regis charioribus, genere AEthiops, renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes statuisse & amicos, quòd uatem in cœnum demerserint, & grauiorem quàm quæ in uinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris consilij, quòd principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Aethiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funesque capere, & quicquid ad uiri incolumitatem opus sit, & quantum potest properè è puteo Hieremiam extrahere. Tum AEthiops assumptis, quemadmodum iussus erat socijs, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus est, ec-

fune in cœnosum puteum demittitur, & liberatur.

A.M. 3365. Ante Chr. nat. 606.

B quod posset diuinitùs afferre ad rem præsentem remedium? Ille habere se ait, sed non crediturum iri sibi, aut præceptis suis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere: & ubi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem uereor nunc apud te ueritatem promere, ne fortè in uitam meam sęuias. Sed cùm rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, cōsuluit ut urbem Babylonijs dederet, ita enim se internuncio iubere Deum, si modò uelit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne urbs solo æquetur, templumq; tradatur incendio. Ni faciat ipsum fore malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quàm uniuerso populo. Tum rex, se quidem cupere facere quæ uates in rem communem consuleret: sed timere amicos, qui iam ad Babylonios transfu-

Hieremias ad regem accitur, & frustrà Sedecię, ut urbem Babylonijs dedat, monet.

C gerant, ne ab illis accusatus apud regem traderetur supplicio. At propheta addebat illi animum, uanum eum timorem esse dictitans. Nihil enim mali passurum, si urbem dederet, ac ne uxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimisit: iussum nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur cúrnam esset à rege accersitus: sed prætexendum, quòd uenerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in uinculis, id quod factum est à propheta: uolebant enim scire quanam de causa accessisset ad Sedeciam.

Captis Hierosolymis Nabuchodorosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. XI.

D TInterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores stantes in mœnibus: multos enim aggeres circunquaque excitauerat, urbis muro altitudine pares. Nec segniter interim defendebatur urbs, ciuibus nec fami nec pesti succumbentibus, sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostiū territi, alias contrà machinas excogitabant, ut inter se utriq; non uiribus solùm certarent, uerumetiam artibus, dum illi his potissimùm sperant se urbem posse capere: hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis cōmentis illorum conatus ludificari: atque id certamen dura-

Hierosolymitanæ obsidionis duratio.

uit per menses decē & octo, donec tādem succubuēre, partim inedia uicti, partim superne è turribus telorum multitudine oppressi. Capta est aūt urbs undecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona: ceperuntq; eam duces Babyloniorū, quib. Nabuchodonosorus op-

Hierosolyma expugnantur.

E pugnationē cōmiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. Quod si quis requirat eorum ducū etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex ubi hoc sensit, assumptis uxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdam angustas in desertum, quod cùm Babylonij cognouissent transfugarū indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul ab Hierichunte circumuenerunt. Amici uerò & duces fugæ comites uisis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt, quà quemq; tulit spes effugij. Ipse desertus cum uxorib. ac liberis & paucis amicis in hostium potestatē deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu

Sedecias fugiens à Babylonijs capitur.

Sedecias inconstantiæ & ingratitudinis insimulatur, & execratur.

F habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum uocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus, exprobrabat etiam ingratitudinem, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui exosus mores tuos te in manus meas tradidit. His uerbis cum Sedeciam increpuisset, è uestigio iussit ipso & alijs captiuis inspectantibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendū. Atq; ita utriusq; prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Hiezecielis, quāuis

Hieremiæ et Hiezecielis oracula tum uerita.

ab illo contemptæ,euentum non uanæ fuiſſe comprobatæ ſunt: quòd captus abducetur ad Babyloniam,& coràm eo loquetur, & oculis ſuis faciem eius uidebit, Hieremias prædixit: quòd uerò cęcatus primò cùm Babylonem perductus eſſet, uidere eam non potuit, Hiezecielis fuerat uaticinium. Quæ quidem ignorantib. ſatis declarare poſſunt Dei naturã, quàm uaria ſit & multimoda,omnia tempeſtiuè diſponens,& futura præſignificans: ſicut humanæ inſcitiæ & incredulitatis inſigne exemplum hic eminet,per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare,ut ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atque hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui unus & uiginti regnauerunt deinceps: idque temporis ſpatium quingentos & quindecim annos continet,& menſes inſuper ſex cum diebus decẽ: annumeratis uiginti annis primi regis Sauli,qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, ut templum ſpoliatum incenderet,regia quoque ſimiliter cremata urbem à fundamentis dirueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eò peruenisſet, undecimo Sedeciæ regni anno,è templo uaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit,& labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat.præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis,& menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima,anno regni Sedeciæ undecimo,regni uerò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit,& urbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis,ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex,& diebus decem additis,exactis à tranſmigratione ex AEgypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem uſque ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex,dies decem. Ab Adamo item condito, uſque ad hũc templi caſum, tria millia annorum elapſa ſunt,& inſuper DXIII. menſes ſex,dies decem. Tantus cenſeatur annorum numerus, quo temporis ſpatio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis & populo migrare iuſſo,dux regius captiuos fecit hos: pontificem Saream,& qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sepheniã: tres prefectos cuſtodiæ templi,eunuchum primarium regis cubicularium,cum ſeptem alijs regijs amicis:præterea ſcribam regiũ,& alios principes uiros ſexaginta:quos omnes unà cum ſpolijs templi perduxit ad regem ſuum,agentẽ tunc Reblathis,quæ eſt Syriæ urbs. Rex uerò pontificem & principes in ea urbe iuſsit capite plecti,reliquam captiuorum multitudinem, & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem uinctum ſecum duxit,Sareæ pontificis filium,quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nũc quoniam regum genus & eorum ſucceſsionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina,qui regum tempore per continuatas ſucceſsiones ſummũ adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omniũ in templo recens à Solomone extructo põtifex fuit Sadocus,cui filius Achimas ſucceſsit,poſt Achimam Azarias,& poſt hunc Ioramus,poſt Ioramũ Iſus,& deinceps Axioramꝰ,Phideas,Sudeas,Iulus,Iothamꝰ,Vrias,Nerias, Odeas,Salumus, Elcias,Sareas,Ioſadocus,qui captiuus Babylonẽ pertractus eſt: hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cęterùm rex Babylonem reuerſus,Sedeciam in carcere uſque ad mortem eius detinuit,mortuum tamen regia funeris pompa elatum ſepelijt: uaſa,quibus Hieroſolymitanum templum ſpoliauerat,ſuis conſecrauit dijs,populo in Babylonia ſedes attribuit, pontificem è uinculis exemit. NABVZARDANES autem dux,qui populum captiuum abduxerat,trãsfugas & pauperes illic reliquit,duce illis præpoſito nomine Godolia,Aicami hominis nobilis filio,uiro æquo & bono. His imperauit,ut pro agris,quos ad culturã acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto ſuaſit,ut iret ſecum Babylonem:iuſſum enim ſe à rege, ut ei neceſſaria omnia prębeat. Quod ſi ſequi nolit,diceret ubinam habitare cuperet,ut de hoc regem per literas certiorem poſsit reddere. Propheta uerò neque ducem ſequi uoluit,neq; aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ,& eius miſeras reliquias colere. At dux uoluntate eius cognita, Godoliæ, quem ibi relinquebat,commendauit hominem, mandans ne quid ei deeſſe pateretur: donatoque uate magni precij muneribus,ipſe quoque domum profectus eſt. Hieremias autẽ domicilium elegit apud oppidum Maſphatham, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, ut ſecum è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius,inſigni familia natus,& in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes igitur his peractis Babylonem reuertitur. Illi autẽ,qui obſidionis Hieroſolymitanæ tempore diffugerant, poſteaquam Babylonios receſsiſſe audiuerunt,undique collecti uenerunt ad Godoliam Maſphatha. Eorũ principes erãt, Ioãnes Careæ

Dauidici generis reges quot, et quandiu regno præfuerint.

Templum ſpoliatur, &

incenditur. Hieroſolyma à Nabuzardane diruta.

Anni mundi.

Captiuitas Babylonica.

Pontificum Hieroſolymitanorũ numeratio.

Sedecias uinculis detentus è uinorum cõtubernio migrat.

XI.

Godolias reliquis in Iudæa præficitur.

Hieremias à Babylonio muneribus afficitur, apud Maſphatã moratur, & Baruchum è carcere eximit.

Godoliam Iudæi diſperſi conueniunt, &

A reæ filius,& Iezanias & Sarcas,& nonnulli alij: præterque hos Iſmael quidam ortus regio ge
nere, uir alioquin malus & doloſiſſimus, qui tempore obſidionis profugerat ad Baalem re-
gem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad ſe uenienti- *In eim tutelam ſuſcipiuntur.*
bus,Godolias ſuaſit, ut ibi manerent, nihil timentes à Babylonijs: poſſe enim eos impunè
regionem colere: interpoſitoque iureiurando paratum fore ſuum auxilium, ſi quis mole-
ſtaretur, conſuluit ut unuſquiſque habitaret in quo uellet oppido, dicens miſſurum ſe unà
aliquot è ſuis,& daturum operam,ut diruta inſtaurarentur,& habitarentur denuò:illos uerò
debere(donec tempeſtiuum)curare,ne frumentum & uinum ac oleum deeſſet in futuram
hyemem,quo ſuſtẽtarentur. Hęc locutus permiſit quemq; arbitratu ſuo quem liberet locũ
incolere. Quę fama poſtquam ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit,quòd profugos ad
B ſe uenientes Godolias magna humanitate excepiſſet,& agros eis colẽdos aſsignaſſet, impo-
ſito certo tributo,quod penderetur Babylonio, undiq; concurſum eſt ad eum,& cœperunt
regionem colere. Ioannes autem, & alij principes uidentes regionem coli, multùm ama- *Godolias de in-*
uerunt Godoliam,propter bonitatem eius & humanitatem,admonueruntque eum,quòd *ſidijs præmoni-*
Baales Ammanitarum rex ideò miſiſſet Iſmaelem, ut ipſum clàm dolo interficeret,& princi *tus non cauet.*
patũ inter Iſraelitas occuparet,cùm eſſet è genere regio:ſecurum autẽ fore ab inſidijs,ſi eis
permitteret Iſmaelem clàm occidere. Vereri enim ſe,ne ſi ipſe inſidijs præoccupatus fuerit,
reliquiæ Iſraelitarum in totum pereant. Ille uerò reſpondit,ſe non diſsimulaturum tales
inſidias,aduerſum hominem affectum à ſe beneficio:non enim eſſe ueriſimile,eum qui in
tanta inopia res neceſſarias à ſe conſecutus fuerit,nunc contra omne fas erga benè meritum
C tam ingratum eſſe,ut cui circumuento inſidijs non poſſet ſine ſcelere non ſuccurrere,eũ ſua
manu interimere conẽtur. Attamẽ etiã ſi uera eſſent,quæ deferrent,emori eſſe ſatius quàm
hominem,qui ſalutẽ ſuæ fidei cõmiſiſſet,opprimere. Itaq; Ioannes cum cæteris fruſtrà hoc
conat⁹ perſuadere abijt. Poſt dies inde triginta uenit ad Godoliã in Maſphata Iſmael,comita *Godolias ab Iſ-*
t⁹ amicis decẽ,ubi inter hoſpitales epulas:dũ ſe comiter poculis inuitãt,hoſpitẽ mero grauẽ, *maele opprimi-*
& ſomnolentũ aduertens,cũ decẽ illis ſocijs adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros cõ- *tur.* A. M. 3365.
uiuas ſimiliter affectos conſodere, quibus.necatis adiuuante nocturno tempore,per totum Ante Chr.
oppidũ graſſati ſunt promiſcuis cædibus, tam in Iudæos, quàm in Babylonios milites ſecu- nat. 606.
ros & paſſim dormientes. Sequenti uerò die uenerunt cum muneribus ex agris ad Godoliã *Ierem. 41.*
circiter octuaginta,omnium inſcij quæ acciderant. Quos uidens Iſmael intrò uocauit ad Go
D doliam,& introgreſſos clauſo atrio trucidauit,cadaueraque eorum in puteum quendam,ne
eſſent conſpicua,demerſit. Soli autem ex eo numero ſeruati ſunt,qui rogauerũt,ne ſe prius
occideret,quàm ei quædam occultata in agris traderent,ſupellectilem & ueſtes atq; frumen
tum:quibus promiſsis motus,aliquot ex eis pepercit. Plebem uerò Maſphathẽſem cum mu-
lieribus & pueris abduxit:& in his etiam Sedeciæ filias,quas Nabuzardanes apud Godoliam
reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus eſt. Ioannes autem,& cæteri *Ioãnes captiuos*
duces audita Maſphathenſium clade,& morte Godoliæ,indignè tulerunt,& aſſumptis ſuis *ab Iſmaele recipit.*
quiſq; militibus, Iſmaelem hoſtiliter perſecuti ſunt,eumq; apud fontem Hebronẽſem de-
prehenderũt. Quibus uiſis captiui Iſmaelis læti,rati id quod erat,auxiliũ ſibi uenire, omnes
ad Ioannem tranſiuerunt. Iſmael autem cum octo tantùm comitibus ad Ammanitarũ regẽ
E fugit. Cęterum Ioannes aſſumptis, quos Iſmaeli eripuerat,cum eunuchis & mulierib. atq;
pueris peruenit in locum,qui Mandra dicitur,ibiq; ea die manſerunt. Statuerãt autem inde
proficiſci in AEgyptum,timentes Babylonios.ne irati propter cædem præfecti in ea regione
à ſe cõſtituti,in illos ſæuirent. Priùs tamẽ cõſulendũ Hieremiã rati,accedẽtes eũ rogauerunt, *Hieremias reli-*
ut hæſitantibus oraculũ expediret quidnã faciẽdũ ſit,iurati facturos ſe quicquid ille iuſſerit: *quis fruſtrà ſua-*
cũque propheta opera ſuã eſſet pollicitus,decima demũ die Deus apparens iuſsit,ut Ioãni & *det, ut Baby-*
cęteris ducibus diceret,ſi manſerint in ea regione,auxilio futurũ,& prouiſurum,ne quid in- *lonijs ſeruiant.*
commodi a Babylonijs,quos timebant,accipiant:ſin in AEgyptum mallent iter facere,curã
eorum relicturum,infenſumque tali calamitate affecturum eos,quali paulò antè fratres eo-
rum caſtigatos eſſe uiderint. Hæc diuinitùs monẽti prophetæ noluerunt credere,quòd ex
F Dei ſententia iuberet eos manere: ſed putauerunt eum fallò uerbis ſuis Deum prętexere,re *Hieremias &*
autẽ uera loqui in gratiã Baruchi diſcipuli,ne poſsint Babyloniorũ irã effugere. Contempto *Baruchus in Æ-*
igitur Dei cõſilio,quod per prophetam dederat,Ioannes & reliqua multitudo in AEgyptum *gyptum abdu-*
abijt,abducto ſimul Hieremia & Barucho. Quò poſtquam peruentum eſt, Deus ſignificauit *cuntur.*
prophetę fore,ut Babylonius exercitum ducat in AEgyptum: iuſsitque prędicere populo, *Iud.eorum capti-*
quòd capietur AEgyptus,& ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abdu- *uitas & clades*
centur, *prædicuntur.*

centur,id quod etiam factum eſt. Quinto enim poſt excidium Hieroſolymitanum anno,qui A
fuit regni ipſius Nabuchodonoſori uigeſimustertius, cum magnis copijs inuaſit Cœlē Syri-
am; qua ſubacta bellū geſsit contra Ammanitas & Moabitas,& his quoque perdomitis AE-
Babylonius Ammanitas et Moabitas hoſtiliter adoritur. gyptū hoſtiliter eſt ingreſſus,occiſoque,qui tūc regnabat,& alio rege conſtituto,repertos ibi
Iudæos rurſum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebręorū ut accepimus,bis
ultra Euphratem traductorū: nam per Aſſyrios decē tribus è Samaria ſunt abductæ,regnāte
Oſea,deinde reliquæ duæ per Nabuchodonoſorū Chaldęorū & Babyloniorū regem captis
Hieroſolymis. Sed Salmanaſar in uacuas Iſraelitarū ſedes deduxit gentem Cutheorum,qui
Samaritæ unde dicti. priùs in intima Perſide & Media fuerant,Samaritæ deinde uocati à regione,in quam demi-
grauerunt. Rex uerò Babylonius pro abductis duabus tribubus nullā gentē in eam regionē
Iudæa deſerta. repoſuit,quo factum eſt,ut Iudęa cum Hieroſolymis ac tēplo per LXX annos deſerta ma- B
neret. tempus autem totū,quod inter decem tribuū captiuitatem, & duarū reliquarum
XII. tranſmigrationem interceſsit,anni fuêre centum triginta,& menſes ſex, dies decem. CAE-
Dan.1. TERVM Nabuchodonoſor⁹ ſelectis nobiliſsimis Iudæorū pueris,& Sedecię regis cognatis,
Danielis, Ananiæ, Miſaelis, & Azariæ educatio, ſimul ac eorundem qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conſpicui,pædagogos eorū curæ aſsignauit exectis
quibuſdam ex eo numero,quemadmodum ſolitus eſt facere,& aliarum gentiū deuictarum
formoſis adoleſcentibus: præbebatque eis de ſua menſa uictū,& Chaldæorum diſciplinis
inſtituendos curabat ac literis,in quibus ſanè profecerunt plurimùm. In his erant quatuor
de Sedeciæ genere,admodum pulchri,& egregio præditi ingenio,quorum nomina Daniel,
nominum mutatio. Ananias,Miſael Azarias. His Babylonius mutauit nomina,& pro Daniele Balthaſarem, pro C
Anania Sedrachem,pro Miſaele Miſachem,pro Azaria Abdenago appellari iuſsit: eosque
ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem uehementer charos habuit. Cum
Daniel menſæ regiæ edulijs non delectatur. que uiſum fuiſſet Danieli cum cognatis uictitare duriùs, & à regiæ menſę abſtinere edulijs,
atque adeò ab animatis omnibus,acceſſerunt Aſchanem eunuchum,qui curæ eorum erat
præpoſitus, rogantes ut quæ mittebantur à rege,in ſuos uſus conuerteret,ipſis legumina
tantū & palmulas in alimentā præberet,& ſi quid aliud præterea uellet inanime,ſe enim alijs
faſtlditis talem uictum appetere. Ille uerò ait ſe gratificari eis cupere,ſed uereri ne hoc rex
deprehēdat extenuatis ipſorū corporibus, & immutata ſpecie,quòd neceſſe ſit,ut habitudo
& color rationi uictus reſpondeat: idque magis fore conſpicuum ex collatione aliorum,qui
alātur delicatiùs: atq; ita propter eos adduci ſe poſſe in capitis periculū. Itaque nacti Aſcha- D
nem non admodum difficilem,perſuadent,ut ſaltem per decem dies hoc eis permittat ex-
periendi gratia: quod ſi corpora eorum nihilo deterius inde habuerint,in eodem uictu per-
ſeueret,qui compertus ſit innoxius: ſin autē detrimentum aliquod inde acceperint, minùs
Temperantiæ obſeruatæ frugalitas. ſpecioſi facti,quàm alij,ad priſtinā diætā eos reducat. Vt uerò apparuit non ſolum non lędi
eos talibus,ſed habitiores alijs & maiores inde fieri,ut cū eis non eſſent cōferendi,qui cibis
neſcebantur regijs,ſed Daniel cum ſocijs potiùs delicatam uitam agere uideretur: ex eo tem-
pore ſecurè Aſchanes partes, quæ de regia menſa mittebantur pueris,ſibi retinebat,& illis
apponebat,quæ iam diximus. Illi uerò ut ex eo puros habentes animos,& ad percipiendas
diſciplinas idoneos,atque etiam firmiora ad laborē corpora,quod neque illi læderentur,aut
grauarētur uarietate deliciarum,neque hęc ſimili de cauſa emollirentur facilè omnē perdi- E
Dan.2. dicerunt doctrinam tam Hebraicam,quàm Chaldaicam: ſed præcipuè Daniel peritus talium
artium; coniectandis quoque ſomniorum ſignificationibus ſtuduit,uiſiones etiam diuinas
Nabuchodonoſori ſomnium, quod Chaldæis enucleandum proponitur, & indiſſolubile uidetur, ſed uidere ſolitus. Exacto autem biennio, poſt AEgypti populationem Nabuchodonoſorus
cùm uidiſſet mirandam uiſionem, cuius etiam euentum Deus ei in ſomnis indicauerat,
mox ut è ſtratis ſurrexit,eius oblitus eſt. Accerſitis igitur Chaldæis,& magis ac uatibus, ait
ſe ſomnium uidiſſe,& quoniam oblitus ſit quale fuerit,uelle ut & ſomnium ſibi indicent,
& eius ſignificationem. Illis autem reſpondentibus hoc ſupra humanas uires eſſe,quod ſi
exponeret uiſionem ſomnij,pollicentibus interpretationem,minatus eſt mortem,niſi ſom
nium etiam indicarent: & cùm negarent ſe id poſſe,necari omnes imperat. Tum Daniel
audito,quòd omnes ſapientes iuſsiſſet occidi,& inter hos ſe quoque cum ſuis cognatis eſſe
in periculo,adijt Ariochum regij præfectum ſatellitij,rogauitque cauſam cur ita rex ſtatuiſ- F
ſet in omnes ſapientes & magos, atque Chaldæos animaduertere: & cognito,quòd cùm
oblitus eſſet ſomnij,iuſsiſſetque eos id ſibi indicare, nec illi potuiſſent, ad iram commotus
Interpretatur facile Daniel recenſetur. ſit, impetrauit ut præfectus unius noctis dilationem magis à rege peteret. ſpem enim
ſibi eſſe, Deum ea ipſa nocte exoratum indicaturum eſſe id ſomnium. Quæ Danielis
poſtulata cùm per Ariochum regi eſſent renunciata, iuſsit cædem magorum differri,
tantiſper

A tantiſper dum huius promiſſi fidem experiretur. Puer uerò cum ſocijs digreſſus in ſuum cubiculum, per totam noctem ſupplex Deum precibus ſollicitauit, ut rem ſibi aperiret, & magos, cum quibus & ipſi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifeſtata ſibi uiſione, quã rex præterita nocte uiſam elabi è memoria paſſus ſit. Deus autem & periclitantes miſeratus, & Danielis ſapiẽtia delectatus, tam ſomnium, quàm eius interpretationem ei notã reddidit, ut hanc per eum rex cognoſceret. Ille hac reuelatione lætus ſurgens fratribus eam indicat, iam deſperantibus uitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortaturque ut tranquillo ſint animo, & de uita meliùs ſperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratijs, quòd ætatem eorum eſſet miſeratus Ariochum adit initio diei, rogãs ut ſe ad regem ducat, indicaturũ ei ſomnium, quod proxima ante hanc nocte uiderat. Ad quẽ ingreſſus primum

Danielis ad Deũ precatio.

Somnium Nabuchodonoſori Danieli diuinitus indicatur & explicatur.

B deprecatus eſt eam opinionem, quaſi ipſe Chaldæis & Magis eſſet ſapientior, quòd nemine illorum ualente inuenire ſomniũ, ipſe id eſſet indicaturus. Non enim ſua peritia, uel quòd intellectu alios præcellat, id fieri, ſed Deus, inquit, nos de uita periclitantes miſeratus eſt: rogantique mihi pro mea populariuḿque uita, & ſomnium & eius ſignificationem aperuit. Neque enim magis me ſollicitum habuit ea triſtitia, quòd à te indigni uita eſſemus iudicati, quàm metus de exiſtimatione tuæ gloriæ, cùm tot uiros bonos & honeſtos necari iuberes; idq́ue iniuria, quòd non eſſet humana ſapientia comprehenſibile quod mandabas, ſolo Deo ualente præſtare, quod cuperes. Ergò cùm hęc te cura teneret, quisnã poſt te potiturus eſſet orbis imperio, dormienti tibi Deus uolens omnes regnaturos oſtendere, tale immiſit

Secretorũ Deus ſcrutator.

Dan. 1. uer. 10. 11

Dan. 2. uer. 22.

C ſomniũ. Videbaris tibi uidere ſtatuã grandem ſtãtem, cuius caput erat aureũ, humeri & bra chia argentea, uenter & femora ærea, crura aę pedes ferrei: deinde ſaxum uidiſti abruptum à monte in ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, ut nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentum, æs, & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: eumq́ue ingruẽte uenti ui diſſlatum in terras diuerſiſsimas. Saxum uerò illud tam magnũ accepiſſe incrementum, ut quantũ eſt terrarũ ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt, quod uidiſti ſomniũ, quod in hũc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te ſignificat, & alios reges ante te Babylonios: duæ uerò manus & humeri duo portendũt, quod à duobus regibus ueſtrum imperium delebitur, illorum quoque imperiũ alius ab occidente ueniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque uires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturam ferri nihil poterit reſiſtere, quòd ea ſit auro argẽto, ac ære ualidior. Adiecit

Daniel Nabuchodonoſoro ſõnium, de ſtatua grandi conſpecta, reuelat,

& explicat,

D & de ſaxo interpretationem Daniel, ſed mihi hoc narrare non libuit: cuius propoſitum eſt præterita, non etiam futura, ſcribere. Quod ſi quis ueritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorum quoque obſcuros euentus cupiens diſcere det operã, ut Danielis librum perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porrò Nabuchodonoſorus his auditis agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole: & procidens in faciem, eum non aliter, quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus, impoſito ei Dei ſui nomine, uniuerſæ ditioni ſuæ præpoſitum eſſe uoluit, cum eoq́ue ſimul eius conſanguineos: qui ob hoc inuidioſi facti in periculum inciderunt, offenſo rege propter cauſam talem. Rex fabrefacta aurea ſtatua, alta ſexaginta, lata ſex cubitos, in cãpo magno Babylonis eam ſtatuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione principes, eisq́ue mandauit, ut quam

honoratur, & ditioni regiæ præficitur.

Dan. 3. Nabuchodonoſori aurea ſtatua adorationi deſtinata.

E primùm tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent ſtatuam: quod qui nõ fecerit, pœnã propoſuit, ut conijciatur in ardentis fornacis incendiũ. Cùm igitur omnes audito tubæ ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerunt ſe hoc facturos, quòd nollent patrias leges tranſgredi: moxq́ue delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculũ. Ignis enim eos non attigit: ſed quaſi ſentiens iniuſtè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit uim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora. Quę quidem res magis etiam eos regi commẽdauit, quòd probos & Deo charos eſſe animaduerteret: quo factum eſt, ut ſemper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòſt, rurſum aliud dormiens rex uidit inſomnium, quòd priuatus regno uitam acturus eſſet inter beſtias: & poſt exactũ

Danielis cognati auream ſtatuã non adorantes in fornacem ignis ardẽtis cõiiciuntur, et prouidentia diuina illæſi conſeruantur.

Dan. 4.

F eo modo ſeptennium, denuo reſtituendus eſſet in priſtinum imperium, quo uiſo rurſum conuocatis magis, percontatus eſt quid ſignificaret. Eius intellectum nemo alius inuenire, & regi indicare potuit: ſolus Daniel quid portenderet, coniectura aſſecutus eſt, & qualem hic prædixit, talis etiam euentus affuit. Nam cùm in ſolitudine tempus prędictum exegiſſet nemine ſeptẽnio toto audente inuadere dominatum, exorato Deo rurſum in regnum ſuũ reſtitutus eſt. Nemo autẽ mihi uitio debet uertere, quòd hæc ita, ut in ãtiquis libris inuenio,

Nabuchodonoſori alterũ ſomnium, cuius explicatiõnem Daniel reddidit.

ſcriptis

scriptis meis insero. Talibus.n. criminatoribus dudũ occurri,in initijs huius historię,palàm profitens,me tantùm Hebraicorum uoluminũ in Græcam linguam interpretem:& quę illic cõtinentur,bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquã de meo nec auferentẽ etiam.Cæterũ Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII,uitam finijt,uir industrius & prioribus. regib. fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerũ Chaldaicarum libro, his uerbis: Pater autem Nabuchodonosorus audito,quòd Satrapa,quem AEgypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat,à se defecisset,cùm non posset ampliùs ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte,iussit hunc contra illum proficisci,qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit,& regiones eius ad suum imperiũ retraxit. INTEREA pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cùm regnasset annos XXI.Nabuchodonosorus uerò nõ multo pòst patris morte cognita, & constitutis AEgypti ac reliquarum regionũ negotijs, demandataq; amicis cura captiuorum Iudæorum,Syrorum,Phœnicum,& AEgyptiorum,traducendorũ in Babyloniam cum exercitu & impedimentis,ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum præstantissimo seruata erat,in eius reditum,factus est totius paterni imperij dominus:ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babylonię loca in colonias distribuit:deinde spolijs bello partis,Beli templum, & alia quædam, magnificè exornauit: auxit etiã & reparauit antiqua urbis ædificia,munito & fluminis alueo,ita ne hostes eo deinceps possent uti ad urbis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra urbem extruxit, & totidem foris circumdedit,omnes è coctilibus laterculis. Cumque memorabilibus operibus urbem muniuisset,& portas in templorum modum ornasset,paternæ regiæ contiguã extruxit aliam regiam,cuius substructiones,& reliquã magnificentiam,fortè superuacaneũ esset dicere: unum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, supernè consitas uarijs arborum generibus: atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit,eo quòd uxor educata in Media concupisset quandam patriæ suę similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarũ uolumine meminit,ubi ostendere conatur,quòd hic rex uirtute,& rerum gestarum magnitudine Herculem à tergo reliquerit: subiugasse enim eum,& urbem Africæ primariam, & Hispaniam. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit,& Philostratus tam in Phœnicum, quàm in Indorum historijs, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum obsederit, regnante in ea urbe Ithobale. Atque hæc sunt,quæ de hoc rege apud omnes historicos inuenio,

Nabuchodonosorus uitam reliquit.

Berosus de Nabuchodonosoro.

XIII. *Nabuchodonosorus filius patris obitum percepit.*

captiuos in colonias distribuit, templum Beli ornauit urbem auxit, et regiam ædificauit.

Megasthenes de Nabuchodonosoro.

Diocles. Philostratus.

De successoribus Nabuchodonosori,& quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit,& quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XII.

Iechonias è carcere dimittitur, & regiæ Babylonicæ præficitur.

CAeterùm post Nabuchobonosori obitum,Abilamarodachus eius filius regnum suscepit: qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è uinculis dimisit,& inter necessarios amicos habuit,multis muneribus donatum,& apud Babylonẽ regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ,qui se ei cum uxoribus & liberis totaque cognatione sponte tradiderat,respectu solius patriæ,quam nolebat per uim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto,Nigliſar filius successit: cumque regnasset annos quadraginta,uitam cum morte mutauit. Cõtinuata deinde successione,ad Laborsordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hęsisset,post mortem eius transijt ad Balthasarem,qui Babylonijs Naboandel nominatur.Huic bellũ intulerunt Cyrus Persarum rex,& Darius Medorum: à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam,& prodigiosa uisio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula,magno apparatu uasorum argenteorum, quæ regiæ mensæ adhiberi solent,accumbentibus etiam concubinis,& purpuratorum præcipuis.Deinde cùm ita collibuisset,iubet è suo templo afferri uasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in usum suum ueritus uertere, in Dei sui templo reposuerat.Ipse uerò iam mero calens ausus est ex eis potare,uerba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi uidet manum è pariete prominentem,& in eo syllabas quasdam scribentem. Qua uisione territus, conuocauit Magos & Chaldæos,& totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitebatur,postulans, ut sibi enarrarent id quod erat scriptum.Magis autem negantibus

Abilamarodachus uita finijt.

Balthasar siue Naboandel Babyloniæ rex.

A.M.3418. Ante Chr. nat. 553. Dan. 5.

Manus in pariete scribens Balthasari cœnanti ostensa

A negantibus ſe eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœſtus ac ſolicitus, præconis uoce per totam ſuam ditionem publicauit: quicunque mẽtem earum literarum interpretari poſſet, daturum ſe ei torquem aureum, & purpureæ ueſtis uſum, quali Chaldæorum reges utuntur, atque inſuper tertiam regni ſui partem. Poſt hoc præconium, maior etiam fit Magorum concurſus, certatim ſenſum literarum ſcrutantium, nihil tamen proficientium. Videns autem triſtem hac de cauſa regem eius auia, ſolari eum cœpit, dicens eſſe quendam captiuum Iudæum, per Nabuchodonoſorum uaſtatis Hieroſolymis adductum, uirum ſapientem, qui poſsit obſcura & ſoli Deo nota perquirere, hunc Nabuchodonoſoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore poſſet alius nemo: rogabatque ut accito illo percontaretur, quid ſibi uelint hæ literæ, ut coarguta cæterorum inſcitia, etiam ſi triſte ſit, prodigium id
B intelligatur. His auditis Balthaſar accerſit Danielem: & præfatus ſe reſciuiſſe de eius ſapientia deque ſpiritu diuino, quem habeat, & quòd ſolus ſit idoneus interpretandis ijs, quæ aliorum cognitionem effugiant, rogat ut ſibi enarret, quid ſcriptura illa ſignificet: pollicens operæ præmium, uſum ueſtis purpureæ torquemque aureum, & ditionis ſuæ partem tertiã, ut ſapientia eius inſignita talibus honoribus, illuſtris fiat apud omnes, qui honoris cauſam ſciſcitando cognouerint. Daniel autem recuſatis muneribus, quod his diuinitùs conceſſa ſapientia corrumpi nequeat, ſed indigentes gratis iuuare parata ſit, ait ſcripturam hanc uitæ finem prædicere: eò quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrerit ob contemptũ numinis, doctus ſit pietatem colere, & nihil moliri quod ſit ſupra naturam hominis. Nabu-
C chodonoſorum enim ob impietatem damnatum ad uictum ferinum, poſt multas preces miſerante Deo reſtitutum, ad hominum conuerſationem, & priſtinum imperium ac deinde per totam uitam agnouiſſe, & laudaſſe Dei uirtutem & prouidentiam: hunc uerò oblitum domeſtici exempli, uoces impias iactaſſe in Deum, & potaſſe è ſacris uaſis, unà cum ſuis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare, qualem ſit habiturus uitæ exitum. Sic enim interpretanda ſingula. Mane, hoc eſt numerus, ſignificat dinumeratum eſſe iam dierum tuæ uitæ ac regni numerum, & breue tempus ſupereſſe. Thecel, quod eſt pondus, appenſum à Deo regni tui tempus, iam ad finem uergere. Phares, quod eſt fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos, ac Perſas diſtribuendas. Hac interpretatione accepta rex, ut conſentaneum eſt, non poterat non uehementer triſtari: attamen Danieli ſuã
D munificentiam non ſubtraxit, tanquam malorum prænuncio: ſed dona quæ pollicitus eſt exhibuit, ſic cogitans, quòd non bona audierit, ſui fati culpam eſſe, non prophetæ: imò illũ boni uiri officio functum eſſe, qui ſic interpretatus ſit, ut erat euenturum, tametſi parùm lętus euentus ſequeretur. Non multùm autem abijt temporis, dum & ipſe, & urbs in Cyri Perſarum regis poteſtatem deuenit. Sub Balthaſare enim capta eſt Babylõ, cùm regnaſſet annos ſeptẽdecim. Hic finis fertur poſterorum Nabuchodonoſori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro ſuo cognato, annũ agebat ſexageſimum ſecundũ: qui fuit Aſtyagis filius, apud Græcos alio uocatus nomine. Hic etiã Danielem prophetam aſſumptũ ſecum duxit in Mediam, eumq; in maximo honore apud ſe habuit. Erat enim unus è tribus ſummis ſatrapis, qui ſub ſe habebant alios CCCLX ſatrapas: tot enim à Dario primũ inſtituti ſunt. ITAQVE cùm tam charus, & honoratus apud regem eſſet, ut qui ei tanquã
E diuino, libenter de quouis negocio conſulenti parêret, non effugit cæterorum inuidiã: quẽadmodum fieri ſolet inter eos, qui aliquem ſibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. Cumq; æmuli occaſionem calumniæ contra eum quærerent, nullam unquam eis præbuit: cùm enim eſſet contemptor pecuniarum, & omnium munerum, turpe ſibi ducens, etiã pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accuſandi anſam inuenire poterãt: nec tamẽ deſtiterunt quærere, quomodo honore deiectum è medio tollerent. Et cùm animaduertiſſent Danielem quotidie ter Deo ſupplicare precibus, commenti ſunt occaſionem, qua eum poſſent perdere: aditoq; Dario renunciant ei, uiſum eſſe ſatrapis eius, & principibus, per triginta dies populo dari intermiſſionem: quibus nec ab ipſo, nec à quoquam hominum, aut deorũ quicquam precari liceat: & ſi quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leo
F num conijci. Rex uerò non perſpiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait ſibi placere hoc decretum: pollicitusque ſe id confirmaturum, edictum propoſuit in publicum, quo ſatraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes alij ſeruandum curarent, quieſcebant. Daniel uerò nihil hæc curabat, ſed more ſolito ſtans in cõſpectu omniũ, adorabat Deum ſuum, & deprecabatur. Tum ſatrapę nacti occaſionẽ, quam dudum captauerant, regem adeunt confeſtim, Danielemque accuſant, quòd contempto edicto, ſolus ex

Daniel coram Balthaſare ſiſtitur.

Daniel manus ſcriptum interpretatur.

Mane.
Thecel.
Phares.

Balthaſar, & Babylon in Cyri poteſtatem deueniunt.

Darius Babylonis imperio potitur.

Daniel in Mediam ducitur, et honore fruitur.

XIIII.

Dan. 6.

Daniel inuidia ſatraparum turpi exercetur.

Daniel mandati regij uiolati à ſatrapis accuſatur.

omnibus deos precari ausus sit, idque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se A
seruet ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam, etiam mandati
sui contemptori, facilè ueniam daturum crederent, etiam illud ipsum Danieli inuidentes,
non sunt facti mitiores, sed postulauerunt, ut secundum legem conijceretur in leonum fo-
In foueam leonũ ad epredas præcipitatur, & ueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestijs, hortatus est cum, ut præsentẽ
casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidẽ, qui ori fo-
ueæ incumbebat uice ostij, domum reuersus est: totamque eam noctem sine cibo & somno
exegit, de Danielis salute solicitus. Diluculo autem surgens, ad foueam se contulit: & inuen-
to illæso signaculo, quo lapidem obsignauerat, eo aperto Danielem inclamauit, quærens an
Illæsus & incolumis diuino auxilio præsentissimo seruatur. adhuc saluus sit. Ad quam uocem cùm ille respondisset illæsum se & incolumem, iussit eum
è fouea bestiarum extrahi. Inimici uerò eius uidentes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc B
Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referẽtes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud
Danielis inimici leonibus iam saturatis obijciuntur, atq; euestigio dilaniantur. regem hoc asserere. At ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obijci leonibus,
& illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam conijci, ut appareat, si propter saturitatem
cos nõ attingant: ac tum demum euidentissimum fuit, Danielem ope diuina esse seruatum:
nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secùs ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent,
sine mora eos dilaniauerunt. Acuit autem ferarum rabiem, non uexatio famis, quæ iam eis
A. M. 3421. exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic uolente, ut ne bruta quidem eam impuni-
Ante Chr. tam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum uatis insidiatores perijssent, Darius rex per totũ
nat. 544. suum imperium nuncios dimisit, qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum uerum,
Darij, de Daniele deo uero, & solo omnipotente prædicando, mandatum. & omnipotentem Deum asseuerando. Ipsum deinde Danielẽ in maiore etiam quam antè, C
honore habuit primum inter amicos locum ei tribuens. Qui cùm ab omnibus Deo charus
existimaretur, & propter hanc de se opinionẽ esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana
Mediæ turrim, opus pulcherrimũ, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernũ us-
Daniel turrim ædificat. que diem durat, & spectantibus recentissimæ structuræ uidetur, perinde ac si ea ipsa die qua
spectatur, esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem
habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetu-
dinem, quæ æquè atque homines uetustatis iniuriam sentiunt: nec firmitatem solùm, sed
etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat usque in præsens tempus, ut in ea
turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiusque custodia sacerdoti
Danielis oracula. Iudaici generis hodie concreditur. Quod autẽ in hoc uiro præcipua dignũ est admiratione, D
silẽtio nõ præteribimus. Omnis enim eximia felicitas, ut prophetæ excellẽtissimo ei cõtigit,
& uiuenti tam apud reges, quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam me-
moriam consecuto. Libri enim eius, quos conscriptos reliquit, etiam nunc apud nos legun-
tur qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miscuerit. Non solùm. n.
futura prædixit, quemadmodum alij prophetæ, uerumetiam tempus, quo euentura essent
præfinijt. & cum alij prophetæ calamitates prædicerent, ideoque malam gratiam apud reges,
& multitudinem uulgarem inirent: hic bonarum rerum uates fuit, ut propter faustam
ominationem beneuolentiam quidem omnium sibi conciliaret, propter euentuum uerò
certitudinem fidẽ sibi apud uniuersum mortalium genus compararet. Extat enim in eius
Susa. scriptis, unde maximè illius prophetiæ certitudo potest colligi. Ait enim se apud Susa prima- E
A. M. 3427. riam Persidis urbem, cum socijs prodijsse in campum, & ibi terræmotu repentino exorto,
Ante Chr. diffugientibus metu amicis, solum esse derelictum, seipsum quoque consternatum in faciẽ
nat. 550. & manus procidisse: ibi accessisse quendam excitantem se, & iubentem ut surgeret ac ui-
Dan. 8. deret, quæ post multa sæcula euentura essent suis ciuibus. Surgenti deinde ostensum fuisse
Danielis uisio de ariete & hirco proponitur, & arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his ultimum cęteris celsius. Versis
deinde ad occidentem oculis, uidisse se hircum delatum per aërem concurrisse cum ariete,
& bis cornibus ictum prostrauisse humi, & conculcasse pedibus. Deinde uidisse enatum è
frõte hirci cornu maximum, quo defracto, erupisse pro eo quatuor alia, obuersa in uentos
singulos. & ex his etiam aliud minus exortum scripsit, quod postquã esset adultũ, Deus qui
hæc ostendebat, dixit gesturum bellum contra gentem ipsius, & urbem ui expugnaturum F
ceremonias templi conturbaturũ, sacrificiaq; prohibiturũ per dies MCCXCVI. hęc est uisio,
quã in campo apud Susa se uidisse scripsit: eamque Deum sic interpretatum esse. Arietẽ signi
ficare Persarum, & Medorũ regna, cornua uerò futuros in his reges, & horũ ultimũ designa-
ri per cornu ultimum. hunc enim fore diuitijs, & gloria præstantissimum: per hircum uerò
explicatur. indicari fore aliquem è Grecorum regibus, qui cum Persa bis congressus cũ prælio superet,

totumq;

totumque eius imperium occupet. Per cornu uerò illud magnum ex hirci fronte extans, primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, ad quatuor terræ tractus ſingulorum uerſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem, hos neque filios eius, neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem regnaturos: exque his exoriturum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum, & legibus, & formam inſtitutæ ſecundum has reipublicæ auferat: ſpoliatoque templo, uictimas in id induci per triennium prohibeat. Quæ quidem calamitas genti noſtræ, ſub Antiocho Epiphane accidit, ita ut futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit, & de Romanorum imperio, & quantam uaſtitatem illaturi eſſent noſtris hominibus. Hæc omnia diuinitùs ſibi demonſtrata ſcripto tradidit, & poſteris legenda reliquit, ut uidentes euentum non diſcrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam inſignem honorem illi à Deo habitum: ſimulque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è uita eijciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt uniuerſitatem à beata illa, & immortali eſſentia uel conſeruari, uel gubernari, ſed ſine rectore, & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeuerant. Qui ſi ita careret præſide, quemadmodum naues ſine gubernatoribus uidemus procellis & fluctibus obrui, currusque aurigis deſtitutos euerti ac confringi, ita & ipſe perderetur temerario motu. Quamobrem dum Danielis uaticinia conſidero, non poſſum non damnare iſtorum inſcitiam, qui Deo negant curæ eſſe res mortalium: quî enim fieri potuit, ut prophetijs eius reſponderet euentus, ſi temerè in mundo gererẽtur omnia? Verùm ego hæc ita, ut inueni, in literas retuli: quod ſi quis mauult diuerſam opinionem ſequi, id per me quidem erit illi integrum.

Danielis de Romano imperio prædictio.

Epicureorum error coarguitur.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER VNDECIMVS.

Cyrus Perſarum rex Iudæos Babylone dimiſſos, priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.
CAP. I.

PRIMO aũt anno regni Cyri, qui fuit trãſmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captiuitatem, & calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam urbem prædixerat, quòd poſtquã ſeruiuiſſent Nabuchodonoſoro, eiuſque poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit, ut ille in hunc modum per uniuerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus rex. Quoniam me Deus Maximus orbis regem conſtituit, hunc illum eſſe credo, quem Iſraelitarum adorat populus: is enim meum nomen per ſuos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri, qui Eſaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, quòd uellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Iudæam, & templum ſuum ædificare denuò. Hæc Eſaias prædixit, centum quadraginta annis antequam templum deuaſtatum eſt. Quibus lectis rex admiratus uatis diuinitatem, correptus eſt cupidine exequendi quæ ſcripta legerat: conuocatisque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait ſe illis permittere, ut proficiſcantur in patriam, urbemque Hieroſolyma, & Dei templum ædificent denuò. Nam & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum uicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, ut conferant eis aurum, & argentum ad templi fabricam, & uictimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, properè Hieroſolyma ſe conferunt: multi enim maluerunt manere apud

1. Eſdr. 2.
2. Eſdr. 2.
Babyloniæ captiuitatis finis.

Cyri edictum de inſtaurando fano.

Cyrus Iudæis reditum in patriã permittit.

A. M. 3435. Ante Chr. nat. 536.

re apud Babylonem, non sustinentes possessiones suas relinquere. Quò cùm peruenissent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebantque ad templi structuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: soluentesq; uota, quibus damnati fuerant offerebant solennes uictimas, quasi urbem denuò conderent, & pristinũ patrij ritus usum reciperẽt. Nam & uasa (quibus olim templum spoliauerat Nabuchodonosorus) per Cyrum tunc è Babylone remissa fuerant. ea Mithridati ærarij præfecto tradita sunt perferenda ad Abassarem, asseruanda apud eum, dum templum ædificaretur: cui mandatum est, ut quamprimum id absolutum esset, mox ea sacerdotibus & magistratibus populi redderet in templum restituenda. Quin & epistolam ad Syriæ satrapas in hæc uerba rescripsit. Rex Cyrus Sisinæ & Sarabasanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permisi, ut quicunque uellent, in propriam patriam reuersi, urbem denuò conderent, & templum Dei Hierosolymis ædificarent eodem, quo priùs, loco: misi autem eò etiam ærarij mei præfectum Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, ut fundamentis iactis templum superstruant, altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & unum ligneum è materie, quam fert ea regio: similiter & altare super quo sacrificent Deo: quos sumptus omnes de meo uolo fieri. Vasa quoque, quæ Nabuchodonosorus rex de templo prædatus est, mitto per Mithridatem ærarij præfectum, & Zorobabelem Iudæorum principem, ut ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant: quorum numerus est hic, pyxideres aurei quinquaginta, argentei CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. situlæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argenteæ MMCCCC. præterea uasa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus, quos maiores eorum soliti sunt accipere, in pretium pecudum, & uini, & olei drachmas ducentaquinque millia quingentas, & in similam artabas duo millia quingentas: atque hæc è Samariæ tributis præberi uolo: immolabuntque sacerdotes has uictimas iuxta Moysis legem Hierosolymis, & inter sacra precabuntur Deum pro salute regis, eiusque generis, ut regnum Persarum incolume maneat. Qui uerò per inobedientiam hæc mandata nostra irrita habuerint, eos in crucem agi uolo, & facultates ipsorum fisco nostro attribui. Atque hoc fuit epistolæ argumentum. Numerus autem eorũ, qui è captiuitate conuenerant Hierosolyma XLII millia fuêre, & insuper CCCCXLII.

Templi uasa à Nabuchodonosoro ablata remittuntur.

Cyri literæ ad Syriæ præfectos, de instauranda fano.

Iudæorum reuertentium numerus.

Regij duces, & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

CAP. II.

A.M.3436. Ante Chr. nat. 535. II.

Idum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Cuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex, in Samaria Israelitis inde sublatis, nouas sedes dederat, hortabantur satrapas, & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, ut Iudæos impedirent, quo minus urbem ac templum instaurare ualeant. Illi uerò pecunijs etiam corrupti, uenditarunt Cutheis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nesciente, utpote distracto in alia negotia, qui mox Massagetico bello perijt. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarum, & Moabitarum, ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola: Domine, serui tui, Rathymus commentariẽsis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi (qui Babylonem traducti fuerant) in regionem nostram uenerunt, & urbem ob defectionem meritò deletam restituunt, forumq; rerum uenalium: reparant etiam mœnia, & templum extruunt: quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos ampliùs, nec imperata facturos: opponẽtes enim seipsos regibus, imperare potiùs, quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, uisum est nostri officij, non dissimulare hoc negotium, & admonere, ut inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum desertores & hostes, urbemq; ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. Quin hoc quoq; admonendus es, quòd si hæc urbs incolatur denuò, mœniumq; ambitum absoluat, intercludetur tibi uia in Phœnicen, & Cauam Syriam.

Iudæi in extruendo templo impediuntur.

Cyri interitus.

Cambyses Cyri filius Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

A.M.3435. Ante Chr. nat. 536.

Ambyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus, rescripsit hoc modò. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis, quas misisti, literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios: ubi inuentum est, urbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresq; eius seditiosos, perpe-

Cambysis ædificationem templi impedientis literæ ad Iudæos remissæ.

A perpetuò ſtuduiſſe concitandis bellis & rerũ nouitatibus, quodq; reges habuerint potẽtes ac uiolentos, qui cõtinuis tributorum exactionibus Phœnicem & Cauam Syriam uexauerint. Ego igitur iubeo, non permitti Iudæos urbem denuò condere, ne per hanc occaſionem creſcat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis, Rathymus & ſcriba Semelius cũ collegis, cueſtigiò conſcenſis equis properarũt Hieroſolyma, ducentes ſecum magnam hominum multitudinem, prohibueruntque Iudæos, ne urbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum eſt id opus per annos IX, uſque in ſecundũ annum regni Darij Perſarum regis. Cambyſes enim cùm per ſexennium regnaſſet, ſubacta interim AEgypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damaſcũ eſt mortuus. SVBLATIS deinde Magis, qui poſt eius obitum regnum per integrum annum occupauerãt, ſeptem illæ II

B Perſarum familiæ Hyſtaſpis filium Darium communibus ſuffragijs regem declauerunt.

A. M. 3443. Ant. Chr. nat. 528. *Cambyſes moritur.*

Darius Hyſtaſpis filius Iudæis templum ædificat. CAP. IIII.

A. M. 3451. Ant. Chr. nat. 520. 1. *Eſdr.* 5. 6. *Zorobabel Darium conuenit.*

IS adhuc priuatus uouerat Deo, ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum uaſorum apud Babylonem adhuc eſſet, remiſſurum ſe in templum Hieroſolyma: & fortè fortuna per illud tempus uenerat ad eum à Hieroſolymis Zorobabel, qui captiuorũ Iudæorũ dux declaratus fuerat (nam erat uetus regis amicus) quamobrem inter ſatellites cum alijs duobus aſſumptus, ſperatum honorem conſecutus eſt. Primo autem ſui regni anno, Darius ſplendido ac magnifico apparatu excepit tam domeſticos ſuos, quàm Medorum ac Perſarum ſatrapas, prouinciarũque præſides, ab Indis uſque ad AEthiopas, & præfectos copijs per CXXVII ſatrapias. Cumque ad ſatietatem epulati, diſceſsiſſent

C cubitum ad ſuum quiſque diuerſorium, Darius poſt breuem in lecto quietem à ſomno relictus, nec ualens redormiſcere, cœpit fabulari cũ tribus ſatellitibus: & qui proponendam à ſe quæſtionem ueriùs ac prudentiùs ſoluerit, ei præmium fore promiſit, uſum purpuræ & aurei poculi, in cubatu quoque ac uectatione uſurum inſtrumẽto aureo, & tyara byſsina ac torque aureo, & in conſeſſu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. Poſt hæc promiſſa quærit ex primo, num uinum maximè polleat: ex ſecundo, num reges: ex tertio, num mulieres, an fortè ueritas magis quàm hęc omnia. His ad inquirendum propoſitis ſiluit. Manè uero accerſiuit optimates & ſatrapas ac toparchas, reſidẽsque ubi ſolebat iura reddere, iubet ſatellitum illorum quemque coram toto cœtu reſpondere ad quæſtionem ſibi

D propoſitam, quid ipſi uideatur uerius. Tum primus eorũ ſic exorſus eſt uini prędicare potentiam: Viri illuſtriſsimi, equidem uino potentiæ palmam tribuere haud dubito, dũ eius uiriũ hinc coniecturã capio. Animaduerto enim, quod quorũuis potantium mentem ſubuertit, & uel regis animum ſic afficit, ut ſimilis ſit pueri parentibus orbi, & curatoris egentis, ſeruũ quoque ſuæ conditionis oblitum ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos diuitis. Mutat enim & regenerat animas, quas ſubingreditur. Nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, et ære alieno atque uſuris oppreſſos, facit aliquantiſper uideri ſibi omnium ditiſsimos, ut obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talẽta crepent, & alia fortunatorũ uerba magnifica. Prætereà tam ducum quàm regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. Armat enim homines uel aduerſus chariſsimos, eosque facit uideri alieniſsimos: cumque edormito temeto per noctẽ ſobrij fuerint redditi, ſurgunt omnino in-

E ſcij quę eis per ebrietatem patrata ſunt: quo fit, ut his argumentis perſuaſus, uinum ducã rem omniũ longè potentiſsimam, ſimul & uiolentiſsimã. Poſtquam primus prolata ſua de uino ſententia dicendi finem fecit, tum ſecundus cœpit extollere poteſtatẽ regiam, huius uires aſſeuerans eſſe maximas omnium quæ intellectu ac potentia prædita ſint: id conatus eſt probare his rationibus: Omnium rerum penes homines eſſe imperium, qui & terras & maria, ad quoſcunque uſus ſeruire ſibi adigunt: at ipſis hominibus reges imperitare, eisque quidlibet pro ſuo mandare arbitrio. Proinde qui in fortiſsimũ animaliũ habẽt dominiũ, eorũ uim ac uirtutẽ meritò exiſtimandã inſuperabilem. Quid quòd dum ad bella & pericula ſubditos mittũt, om

F nes eorum imperata obſequenter faciunt, ſiue dum per eos obijciuntur hoſtibus, ſiue dum coguntur cum mœnib. ac turribus, atque adeò cum montibus, ipſaque rerũ natura bellũ gerere, ipſorum iuſſu parati uel occidi uel occidere, dum ne uideantur à regijs mandatis uſquam digredi. parta deinde uictoria, belli commoda uniuerſa ad regem redeũt. Iam uerò qui alieni à militia dant agris colendis operam, poſt longos labores & ſudores comparatis fructibus regi tributa ſoluunt: & quicquid ille iuſſerit, hoc neceſſariò ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus delicijs & uoluptatibus, dormit in cubiculo, excubantibus ante fores ſatellitibus, & ceu uinctis metu nuſquam diſcedentibus. Nemo enim audet dormiente illo relicto

Darius Medorũ Perſarum ſatrapas, prouinciarumq; præſides excipit.

Darius quæſtiones, de uiribus uini, regis, mulieris, & ueritatis, enodandas ſatellitibus proponit.

Vini immodicè ſumpti efficacia. 3. *Eſdr.* 3. *uerſu* 18. 19. 20. 21. 22.

Regis potentia. 3. *Eſdr.* 4. *uerſu* 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

abire ad curanda propria negotia, sed unam hanc curam putans necessariam, in hac una est A
assiduus. Et quis fieri potest, ut non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominū multitudo paret per omnia. His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulierib. & ueritate, quarum uis quanta sit, quamq; præpolleat cæteris rebus omnibus, sic docere aggressus est.

Mulierum uirtus. 3. Esdr. 4. à uers. 15. usq; ad uersum 33.

Confessum est & uinū pollere plurimùm, & regem cui omnes obtemperāt, maior tamen est potentia mulierum, nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui uites colendo uinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: & nihil est omnino, quod non illis acceptum ferendum sit. Nam & uestimēta nobis texuntur harum opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec ullo pacto possumus carere fœminis: sed licet argento multo abundemus & auro, pretiosisque rebus alijs, simul atque mulierem formosam conspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in uisæ pulchritudinē, & libēter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & uel amicis simorū sæpenumerò propter mulieres obliuiscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. Addam & aliud argumentū earum potentiæ non minimum, Quicquid terra marisue longo labore quæsitū habemus, nonne totum mulieribus committimus? Ipsum etiam regē tantarum rerum dominum uidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis, nec hoc tantùm ferre, sed ut sibi detractū diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridente, & irata illa mœrentem, & adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfacientē, si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapę mirabundi alij in aliorum uultus inter se mutuò conijciunt oculos, Zorobabel ad ueritatis laudes B
fecit transitū. Dixi, inquit, & declaraui quantum mulieres polleant, ueruntamen nec hæ, nec C
rex ueritati ullo modo conferendus est. Nam cùm terra sit maxima, cœlum item immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cumq; hæc Dei uolūtas gubernet ac moueat (qui Deus iustus est & uerax:) consequitur, ut ueritas sit rerum omniū longè potētissima, contra quam iniustitia nihil omnino ualeat. Præterea reliqua omnia quantumuis pollere uideantur, mortalia sunt, & celeres habent exitus, ueritas uerò immortalis est atque sempiterna. Quin & ea, quę ab ipsa percipimus, nec mortalia sunt, nec iniuriæ temporum aut fortunæ reciprocis uicibus obnoxia, sed iusta & legitima, secretaque ab omni labe iniustitię. His dictis Zorobabel sermoni finem imposuit. Acclamante uerò auditorio quòd dixisset optimè: & quòd sola ueritas uim omnis senij uel mutationis expertē habeat, iussit eum rex postulare aliquid ex his, D
quæ illi paulo antè ultrò fuerat pollicitus: Libenter enim se concessurum, ut uiro sapienti, & qui prudētia uincat cæteros. Quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eum uori, quo se obligauerat si adipisceretur potestatē regiam: id autem erat, denuò condere Hierosolyma, & ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra uasa, olim per Nabuchodonosorū inde sublata, & Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me uirū iudicans.

Veritate nihil fortius. 3. Esdr. 4. uersu 35. 36. 37. 38. 39. & 40.

Darius promissionis, de templi restauratione, facta admonetur.

IIII.

Darij in Iudæos munificentia, & de libertate concessa edictum. 1. Esdr. 5. 6.

A. M. 3453. Ante Chr. nat. 518.

TVM rex lætus surrexit, & excepit eum osculo, moxque scripsit toparchis & satrapis, iubens eos deducere Zorobabelem, eosque qui unà profecturi erant ad instituendam & absoluendam templi fabricam. Mandauit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus, ut materiam cedrinam in Libano excisam, deportarent Hierosolyma, & instaurantem eam urbē adiutarent: in quibus literis hoc quoque adscriptum erat, iubere & uelle regem liberos E
esse omnes Iudæos, quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint: & procuratores suos ac satrapas uetuit quicquam in regios usus à Iudæis exigere: & quantumcunq; agrorum occupare ualeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis, atque Syriæ Cauæ habitatoribus imperauit, ut agros, qui aliquādo Iudæorum iuris fuissent, antiquis possessoribus redderent, atque insuper L talenta in fabricam templi conferrent. Ipsis autem secundum patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc usum essent necessaria, sacrasque uestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam facerent, de suo præberi uoluit, necnon etiā organa quib. Leuitæ sacros hymnos accinūt: & custodib. urbis atque templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam: denique de remittendis sacris uasis, deque Iudęorum restitutione, confirma F
uit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiam à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, suspiciens in cœlum gratias egit Deo, quòd coram rege inter concertatores uisus sit sapientior, confitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus, ut & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum populanibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt

Zorobabel ex Iudæa & urbe reparaturus Babylone proficiscitur, & populanibus suis libertatem partam, & patriæ restaurationem annunciat.

Deo

A Deo,pro reddita ſibi patria,deinde ad epulas & compotationes uerſi,per huiuſmodi hilaritates continuos ſeptem dies exegerunt,ob receptam patriam ceu natalitiam feſtiuitatem denuò celebrantes. Deinde duces Hieroſolymitanæ profectionis ex ſua quemque tribu elegerũt,comparatis & iumentis,quæ uxores ac liberos ueherent: deducentibusque quos Darius ad hoc ipſum miſerat, genialiter uiam emetiebantur hilares, perſonantibus omnia tibijs, & cymbalis perſtrepentibus,proſequente per luſum ac lætitiam & reliqua Iudęorum multitudine. Nam certus numerus è ſingulis cognationibus ſelectus proficiſcebatur: quas nominatim percenſere non libet, ne interrupta narrationis ſerie lectori tędium afferam. hoc tantùm dicam compendiò,fuiſſe pubertatem egreſſorum † quater mille millia,& ſexcenta uiginti octo millia,duntaxat è tribu Iudę & Beniamitica. Leuitarum enim ſequebantur quaB tuor millia & ſeptuaginta: promiſcuæ uerò multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. facri ſerui CCCXXII. ad hæc qui dicebant ſe Iſraelitas,nec tamen poterant approbare genus ſuum, ſexcenti quinquaginta duo. Reiecti ſunt etiam ex ordine,& honore ſacerdotali quotquot duxerant uxores, quarum genus nec ipſi indicare poterant,nec in Leuiticis & ſacerdotalibus genealogijs inueniebatur: erant autẽ numero quingenti uiginti quinque. Sequebatur etiam ſeruitiorum multitudo ſeptem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXXV. iumenta quingenta uiginti quinque. Dux autem multitudinis,quam modò recenſui,fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & ſtirpe Dauidis natus,& cũ eo Ieſus Ioſedeci pontificis filius,& MardochæusC ac Serebæus: hi duo tribulium ſuffragijs ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in ſumptus huius profectionis minas auri centum, argenti uerò quinquies mille. Atq; in hunc modum ſacerdotes ac Leuitæ, & pars quædam populi Iudęorum, qui tum apud Babylonem erat,ad habitanda Hieroſolyma ſunt deducti: reliqua uerò multitudo pauliſper diſcedentes proſecuta, domos quiſque ſuas redijt. Septimo autem menſe poſtquam Babylonem exiuerant, Ieſus pontifex & Zorobabel princeps, dimiſsis circũ oppida nuncijs, è tota regione populum Hieroſolyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare,in quo prius fuerat loco,ad offerenda Deo ſacrificia, ſecundum leges per Moyſem traditas. Quæ dum faciunt,non æquis oculis aſpiciebantur à finitimis gentibus, quibus inuiſi erant omnibus. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus,D ſecundum legislatoris præſcripta, & poſt hæc oblationes & quotidiana ſacrificia, uictimaſque ſabbatorum,atque omnium ſanctarum feſtiuitatum: tum qui uota uouerant, reddiderunt ea ſacrificantes à nouilunio menſis ſeptimi. Deinde templi ædificationẽ ſunt aggreſsi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros,& multum alimentorum in cibos eorum,qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facilè ac libenter faciebant,trabes cedrinas de Libano deferentes,quibus mox in rates cõpactis, in Ioppenſem portũ eas perducebant,ita ut primùm à Cyro,& tum iterum à Dario iuſsi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorum ſecundo,menſe ſecundo,quando iactis templi fundamentis prima die Decembris cœperunt ſuperſtruere: præpoſueruntque operi curando Leuitarum quotquot uigeſimum annum attigerant,& Ieſum cum filijs ac tribus fratribus,& Zolimielem Iudæ fratrem,E Aminadabi filium, eiusque filios: quibus ſumma cura & diligentia commiſſum negotium tractantibus, celerius opinione templo ſumma manus impoſita eſt. Id ubi factum eſt,accedentes ſacerdotes ornatu ſuo cũ tubis,& Leuitæ Aſaphique progenies canebant ſacros hymnos,in Dei laudem à Dauide quondam inſtitutos. Sacerdotes autem & Leuitę cognationũque principes ætate prouectiores,qui & illud prius templũ uidiſſe meminerant magnum & opulentũ,& hoc recens pro præſentiũ fortunarũ tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputantes quantum ab illa priſca felicitate abeſſet:oborta inde mœſtitia temperare à lachrymis non poterant:uulgus autem cõtentum erat præſenti templo,ut quod nulla priorũ temporum cõparatione ſeipſum cruciabat,nec ullum detrimentũ factũ quibat animaduertere: contrà ſeniorũ ac ſacerdotũ,multo deteriore conditione res ſuas exiſtimantiũ gemitus, uixF concentu tubarum obſcurari poterat. Samaritę autem inimici auditis tubis,& lætantiũ atq; dolentium promiſcuis uociferationib.accurrerũt uolentes cauſam diſcere:& cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonica poſtliminiò reuerſi templũ inſtaurarẽt,adeunt Zorobabelẽ ac Ieſum,principesque cognationũ,poſtulantes,ut eos admitterẽt ad templum communi ſumptu ædificandũ. Nã ſe quoque aiebant eundẽ Deũ colere,& eius gloriari nomine,religionisq; eius ſtudioſos fuiſſe,iam inde ab illo tempore, quo Salmanaſar Aſſyriorũ rex è Cuthia

Iudæorum è Babylone profectio. 1.Eſdr.2.

† *Locum hunc depranatum arbitror. nam numerus eſt incredibilis, et ab Eſdræ hiſtoria lõgè diſcrepans. Reducũ ex Babylonia numerus.*

Duces profectionis Hieroſolymitanæ ſuffragijs electi.

Altaris erectio à Ieſu & Zorobabele inſtituta.

Scenopegiæ celebratio.

Templi inſtauratio.

A.M.3452. Ante Chr. nat. 519.

Samaritæ à ſocietate inſtaurationis templi repudiantur.

& Media gentẽ eam in loca illa tranſtulerat. Ad quæ poſtulata illi de cõmuni ſentẽtia reſpon A
derunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius
ipſos ædificare iuſſerint: licere tamẽ eis ibi adorare, idque facere uetari eorum neminẽ, ac ne
cæterarum quidem gentium quenquam, cùm omnibus hominibus eò uenientibus templũ
Samaritæ templi reparationẽ impedire conantur. ad adorandũ pateat. His auditis Cuthæi (ſic enim nos Samaritas appellamus) indignè tule-
rũt: & inſtigauerunt Syriæ gentes, ut ſatrapas rogarẽt, quemadmodũ ſub Cyro primùm, ac
mox ſub Cambyſe, ut templi ædificationẽ impedirent, Iudęorumq; conatus & diligentem
Syriaci legati tẽpli & urbis muniendæ cauſam inueſtigaturi mittuntur. circa hoc opus operam, quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit
Hieroſolyma Siſines Syrię, ac Phœnices prefectus, & Sarabazanes cũ quibuſdam alijs, roga-
ueruntque Iudæorũ principes, cuius permiſſu templum ſic ædificarent, ut arx potiùs quàm
fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus urbem cinxiſſent. Reſpon- B
derunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei Maximi, cui templum hoc extructum à quodã
eius gentis rege fortunatiſsimo, & in omni uirtute excellentiſſimo, per multas ætates inco-
lume ſteterit. Deinde ob maiorũ ſuorũ impietatem per Nabuchodonoſorũ Babylõniorũ &
Chaldæorum regem expugnata & deleta urbe, temploque ſpoliato ac incenſo, & populo in
captiuitatẽ Babylonicam abducto, Cyrum, Perſidis & Babyloniæ regno potitum regio di-
plomate mandaſſe templi inſtaurationẽ, & donaria, uaſaq; per Nabuchodonoſorum ſublata
tradidiſſe Zorobabeli, & Mithridati ærarij ſui præfecto, ut ea deportarent Hieroſolyma, rur-
ſumque in templũ inſtauratũ reponerent. Eiuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſũ
ad eam urbem, ut daret operã, ut id templũ primo quoq; tempore abſolueretur. Eũ acceptis
regijs literis confeſtim ueniſſe, & fundamẽta iecisſe: atq; ex eo tẽpore nunquã inimicas gen- C
tes interturbare ædificationẽ, atq; impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita uideretur, ſcriberẽt Da
rio, ut inſpectis regijs commentarijs manifeſtũ fiat, uera ipſos omnia dicere. His auditis Siſi-
nes & alij cum eo, noluerũt ædificationẽ inhibere inconſulto Dario: ſed cõfeſtim ei de hac re
ſcripſerũt. Iudæis autem ſollicitis & metuentibus ne regem pœniteret iuſsiſſe reparari Hiero
Aggæus & Zacharias populũ animant. ſolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias, bono animo eos eſſe
iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidẽ ipſi compertam haberent ſuper hac
re Dei uoluntatẽ: quibus credens populus, aſsiduus erat in opere, nulla die id intermittens.
Cumque Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos, quòd urbem munirent, templum
que arci quàm fano ſimilius extruerent: aſſeuerantes non eſſe hoc in rẽ regis, & oſtendentes
Cambyſis epiſtolam, per quam eam ædificationẽ impediuerat & uetuerat, ratus non eſſe re- D
bus ſuis tutam aut utilem: poſtquam etiam Siſinis & collegarum de eodem negotio literas
accepit, iuſsit regios commentarios ſuper hac re conſuli: & inuentus eſt apud Ecbatana ca-
Cyri commẽtarij de inſtaurando templo. ſtrum Mediæ, liber in quo hæc ſcripta continebantur. Anno primo regni ſui Cyrus rex
decreuit, ut templum Dei cum altari Hieroſolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX.
& totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & ligneum unum è ma-
teric, quã fert ea regio: & ſumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & uaſa templi, quæ
Nabuchodonoſorus ſuſtulerat, reddãtur & reportẽtur Hieroſolyma. Vtq; cura ei⁹ negotij ſit
penes Abaſſarẽ Syrię ac Phœnices præfectũ, eiusq; collegas: qui abſtinerẽt quidẽ ipſi ab eis
locis, ſeruos uerò Dei Iudæos & eorum principes ſinerent templum ſtruere: ipſi uerò adiuta-
rẽt eos in hoc opere de tributis ſuæ prouinciæ, & ad ſacrificia quoq; ſuppeditarẽt, tauros, arie E
tes, agnos, hœdos, ſimilam, oleum, uinum & cætera quæ ſacerdotes poſtulauerint, qui depre-
caturi ſint Deum, pro ſalute regis atq; Perſarum. Quicunque autẽ contra mandatũ hoc face-
re auſus fuerit, is ut cõprehenſus in crucẽ agatur, & facultates eius fiſco addicantur: inibi
etiam addita erat execratio, ut quicunq; eius templi ædificationem uetare uoluerit, Deus eũ
feriat, atq; hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri cõmentarijs inue-
Darij, ad Syriæ præfectos, epiſtolium. niſſet, reſcripſit Siſini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Siſini magiſtro equitum, & Sara
bazani cęterisq; magiſtratibus S. Mitto ad uos exẽplar epiſtolæ Cyri, quam in ipſius cõmen
tarijs inueni, uoloq; ut omnia fiant, quẽadmodũ in ea cõtinẽtur. Valete. Ergo cognita ex his
literis uoluntate regis, Siſines & reliqui decreuerunt eã per omnia ſequi. Itaq; ſuſcepta cura
ſacræ fabricæ, adiuuabant Iudæos, magiſtratusq; illorũ: & principes & magnis omniũ ſtudijs F
proficiebat tẽpli ædificatio, ſecundũ mãdata Cyri & Darij, prophetãtibus interim Aggæo &
Inſtaurato templo ſacrificant. Zacharia: abſolutũq; eſt intra ſeptẽniũ. Anno aũt regni Darij nono, uigeſima tertia die mẽſis
undecimi, qui noſtris dicitur Adar, Macedonibus Dyſtrus: ſacerdotes ac Leuitę cum reliqua
Iſraelitarũ multitudine obtulerũt ſacrificia, p renouata poſt captiuitatẽ priſtina felicitate, pq;
recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro pec-

catis

A catis totidem tribuum: constituerunt quę Leuitæ secundum Moysis leges ex ordine suo iani tores per singulas portas: ædificauerant enim Iudæi porticus quoque, quibus interius templum circunquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis uerò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in urbem, celebrauerunt que id festum casti ac puri, unà cum coniugibus ac liberis, ritu patrio: & uictimam paschalē immolantes decimaquarta luna epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes: & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ, & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo: atque ita summa liberalitate in re diuina usi incoluerunt Hierosolyma, institutæ reipublicę forma, quę per optimates cum paucis administratur. Penes

B pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. Ante captiuitatem enim, iam inde à Sauli & Dauidis temporibus egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decem. & ante hos rectores res administrauerunt appellati Iudices & monarchæ, qui reipublicę status plusquam quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi, in patriam restituti, sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autem, infensa gens & inuida, multis molestijs eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum uideri, quod inde essent oriundi. Nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre nolebant, & prætores fauentes atq; adiutores habebant: & quacunque in re uel per se, uel per alios poterant nostram gentem lędere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput

C fuit Zorobabel, assumptis alijs quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus, quæ per legatos Samaritis obijciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadræ ac Bobeloni reliquisque eorum conseruis: Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt uos, quòd molesti sitis templum ædificantibus, quodque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præberę illis debueratis. Volo igitur ut lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario, in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum usus postulat, ut non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente Deum deprecentur.

A.M.3456. Ante Chr. nat. 515.

Porticus ædificatur.

Pascha celebratur.

A.M.3457. Ante Chr. nat. 514.

1 Esdr. 6.

Reipublicæ Hierosolymitanæ forma.

Samaritæ Iudæos infestant, ac apud regem Darium à legatis Iudaicis male ſtiæ accusantur.

Darij literæ in Iudæorum gratiam conscriptæ, senatui Samaritano traditæ.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. CAP. V.

D IEfuncto autē Dario succeſſit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres: nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultū mutauit, & Iudæos summa beneuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonē uerò degentiū Iudæorū primarius sacerdos erat Esdras, uir iustus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. Is cùm esset legum Mosaicarum peritissimus, in re gis amicitiam peruenit: & cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secumque aliquos è Babylonijs Iudæis ducere, petijt à rege commendatitias ad Syriæ satrapas literas, quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti, & lectori legis Dei. S. Decretū

E est à me & septem meis consiliarijs, ut quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis uoluerit tecum Hierosolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inuisere Iudæam, secundum Dei legem: utque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici uouimus. Præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentum, quantumcunque populus tuus per totam Babyloniam degens efferre uoluerit, quo emantur uictimæ, super altare Dei uestri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento uasa quæcunque tu & fratres tui uolueritis. Sacra quoque uasa, quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & si quid aliud in hunc usum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. Quin & præfectis ærarij apud Syriā, & Phœnicen te cōmendaui, scribens eis, ut quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent. Et ut Deus propitius sit mihi, & meis liberis, uolo usque ad centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio, ut à nemine sacerdotum, Leuitarū,

F sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néue ulla onera eis imponatis. Tu uerò Esdra secundū concessam tibi diuinitùs sapientiam constitue iudices, qui per Syriam ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti: quin & nescientes doce liberè, ut si quisquis gentilium tuorum legem Dei uel legem regiam uiolauerit, utpote qui nō per ignorātiā, sed p cōtumaciā peccauerit, mulctetur pecunijs, aut etiā dānetur capite.

A.M. 3486. Ante Chr. nat. 485. V.

1. Esdr. 7.

Xerxes rex Persiæ.

A.M.3487. Ante Chr. nat. 484.

Esdras legis Mosaicæ peritissimus.

Xerxis literæ ad Esdram.

Vale

Vale. His literis acceptis Eſdras gauiſus adorauit Deũ, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum, cui gratiæ agantur exiſtimans. Aduocata deinde Iudæorum concione, qui apud Babylonem degebant, & perlecta epiſtola, ipſam quidem retinuit: exemplar uerò eius in Mediam ad omnes ſuę gentis homines trãſmiſit: qui cognita regis erga Deum pietate, & erga Eſdram beneuolentia, omnes uehementer ſunt lætati: multi uerò ex eis aſſumptis ſuis facultatibus Babylonem uenerunt, cupientes reuerti Hieroſolyma: reliqua Iſraelitarum multitudo ibi remanſit. Quapropter duæ tantùm tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio: decem autem tribus nunc quoque ultra Euphratem ſunt, infinita hominũ millia, quę uix eſt numero comprehendere. Cæterum ad Eſdram magna multitudo conuenit tam ſacerdotum & Leuitarum, quàm ianitorum ſacrorumque uel cantorum uel miniſtrorum. Ille uerò omnes, qui ex captiuitate in patriam reuerti uolebant, ad Euphratem congregauit: ubi peracto triduano ieiunio, uotisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recuſauerat enim deductores equites, dicens Deo ſalutem ſuorum curæ futuram) iter ingreſsi die duodecima primi menſis anno regni Xerxis ſeptimo, peruenerunt Hieroſolyma eiuſdẽ anni menſe quinto, & continuo ſacerdotibus gazophylacij cuſtodib. Eſdras ſacram pecuniam tradidit, argenti talenta ſexcenta quinquaginta, uaſa argentea talentorum centum, uaſa aurea talentorum uiginti, uaſa ærea auro meliora pondo talentorum XII. Hæc enim erant dona regis eiusque amicorum, & Iſraelitarum Babylone manentiũ: quo facto obtulit Deo ſecundum legem holocautomata, tauros XII. pro communi ſalute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII: procuratorib. etiã regijs, & prę fectis Phœnices ac Syrię ſcriptas à rege reddidit epiſtolas, qui cùm eis non parêre non poſſent, omni honore gentẽ noſtram proſecuti ſunt, & in omnibus neceſsitatib. eis fuerunt auxilio. Et conſilium quidem huius migrationis ab Eſdra profectũ eſt, ſucceſſum autem felicem Deus addidit, ut equidem reor, uiri huius uirtutem ac pietatẽ reſpiciens. Aliquanto deinde pòſt comperit quorundã indicio, quòd quidam è uulgo ſacerdotum & Leuitarũ, parum ſeruauiſſent inſtituta & leges patrias, & ductis alienigenis uxorib. ordinem ſacerdotalem cõfudiſſent: rogatusque ab eis, ut ferret auxiliũ legibus, ne Deus propter paucos iratus, omnes denuò cõmuni clade feriret, ſcidit ueſtem præ triſtitia, uellens capillos & barbam, et humi ſe proſternẽs, eo quòd primores populi deprehẽſi eſſent in tali crimine: & cogitãs non eſſe audituros, ſi iuberet eos uxores cum liberis eijcere, nolebat ſe à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mẽtis, & unà flebant, addẽtes ſe ſocios eius triſtitię. Eſdras autem ſublatis ad cœlũ manibus: Me quidẽ, inquit, pudet ad cœlum oculos attollere, dum cogito, quòd populus ne maiorũ quidem ſuorum cladibus eis ob ipſorũ impietatẽ illatis, admonit⁹ à peccãdo abſtinet: tu tamẽ clemẽtiſsime De⁹ noſtri miſertus, ſeminariũ aliquod & reliquias ſuperſtites cõſerua, quas Hieroſolyma in antiquam patriã reducere dignatus es: & da ueniã præſentis errati, mortẽ quidem cõmeritis, ueruntamen in tua bonitate ſperantibus. Dum ita pius ſacerdos lachrymatur cum eo cœtu, qui ad eum conuenerat, mixtus ex uiris & mulieribus atque pueris, acceſsit eò quidam primarius Hieroſolymita, nomine Achonius, cõfitens illos peccaſſe, qui alienigenas uxores duxerint: ſuaſitq; ei, ut omnes adiuraret, ut uxores cũ earũ prole abijcerẽt: & ſi quis legi parêre nollet, in eũ animaduerteret. Qui ſecutus uiri cõſiliũ, exegit ſuper hac re iuſiurãdũ à principib. Leuitarũ & ſacerdotũ & tribuũ Iſraeliticarũ: quo facto cõfeſtim exiuit tẽplũ, & cõtulit ſe in domicilũ Ioãnis & Eliaſibi, ibique totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto, ut omnes è captiuitate reuerſi intra biduum aut triduũ Hieroſolyma conuenirent, & quiſquis per contemptum non adfuerit intra præſcriptum tempus, ut excommunicetur, bonaque eius ſacro ærario addicantur, intra triduũ conuenerunt utriuſq; tribus homines, uigeſima die noni menſis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Apellæũ nominãt. Cumq; conſediſſent in ſuperiore parte templi, præſentibus etiã ſenioribus, & frigus propter anni tempus eſſet moleſtum, ſurgẽs Eſdras accuſauit eos, qui cõtra leges duxiſſent uxores alienigenas nunc ſi uelint rem Deo gratam, & ſibimetipſis utilem facere, ablegandas eſſe uxores eiuſmodi. Acclamatum eſt facturos id omnes æquo animo, ſed eſſe earũ non paruum numerũ, & tempus eſſe hybernum, nec poſſe rem eam intra unam aut alterã diem perfici. Itaq; opus eſſe, ut negociũ hoc differatur aliquantiſper, & tum demum principes aliquot qui ſint alieni ab hac culpa, cum ſelectis undiq; ſenioribus inquiſitionem faciant eorum, qui contra legis prę ſcriptum uxores duxerint. Conſenſerunt omnes in eam ſentẽtiam, & prima die menſis decimi cœpta inquiſitione, quę durauit uſq; ad primã diẽ mẽſis ſequẽtis, inuenerũt multos, tam

Eſdras Iudæos in Babylone morantes conuocat.

A.M. 3514. Ante Chr. nat. 457.

Eſdras captiuitate Babylonica detentos in Iudæam reducit,

ſacerdotibus uaſa & alia pretio ſiſſima cultui diuino conſecrata præbet,

ob ſacerdotũ & Leuitarũ patrijs legibus non obſequentum delictum mœrore afficitur, &

ad cœlum ſublatis manibus Deũ precatur.

1. Eſdr. 9.

Achonij de alienigenis unà cum prole remouendis, præceptum.

1. Eſdr. 10.

Eſdras edicto promulgato omnes è captiuitate reuerſos conuocat.

1. Eſdr. 10.

Eſdras ſacerdotes & Leuitas inobedientiæ accuſat.

A B C D E F

A tàm ex Ieſu pontificis cognatione,quàm ex cæteris ſacerdotibus ac Leuitis & alijs Iſraelitis, qui & uxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerunt,pluris facientes legũ obſeruantiã, quàm naturales affectus quantumuis uiolentos:moxque ad placandum Deum arietes immolauerunt,quorum nomina recenſere non eſt neceſſe. Atque ita Eſdras hoc erratum circa connubia correxit,& malam in hoc conſuetudinem emendauit, ut in poſterum hæc reformatio ſtabilis ac firma permaneat.Septimo autem menſe, dum ſcenopegiæ feſtum celebratur,& fermè totus populus conuenit,accedentes ad patentem templi partem,quæ orientalem portam ſpectat,rogauerunt Eſdram ut eis legem Moyſis recitaret:quod & fecit, ſtans in medio multitudinis,à mane uſque meridiem:ex qua lectione non ſolùm in præſens,& futurum diſcebant quid eſſet iuſtum,ſed etiã præteritorum memoriã retractantes lachrymaban-
B tur,ſic cogitantes, quòd nullas calamitates fuiſſent perpeſſi,ſi præſcripta legis diligenter obſeruaſſent. Eſdras autem uidens eos ad hunc modum affectos, iuſsit ut domum abirent :eſſe enim feſtum, nec licere ea die flere: quin potiùs hortabatur, ut ad epulas uerſi, ita ut decet, feſtum diem hilariter agerent: & hac antea ctorum pœnitentia in futurum ſe munirent , ne in ſimiles caſus incurrerent. At illi ſequentes eius monita cœperunt feſtum agere,quod cùm per octo dies feciſſent, digreſsi ſunt in proprias patrias magnam gratiam Eſdræ habentes ob reformatam rempublicam:quo factum eſt, ut poſt comparatam ſibi apud populum egregiam gloriam , ſenex uita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus.Quo tempore cùm etiam Ioacimus pontifex eſſet mortuus filius eius Eliaſimus in ſacerdotium ei ſucceſsit. Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis pincerna regis Xerxis Nee-
C mias nomine, deambulãs ante primariam Perſarum urbem Suſa, cùm hoſpites quoſdam poſt lõgum iter exactum in urbem aduentãtes, Hebraicè inter ſe confabulari animaduertiſſet,accedens ad eos rogabat undénam uenirent,& audito quòd è Iudæa,rurſum ſciſcitatus eſt,quomodo ſe haberet ille populus & caput eorum Hieroſolyma. Quibus malè ſe habere dicẽtibus,quòd eius mœnia diruta eſſent,& circumuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent,die noctéque agros excurſionibus ac rapinis populãtes,& multos ex ea regione,atque adeò ex urbe ipſa captiuos abducentes,ita ut paſsim per uias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus popularium ſuorum miſerijs,& ſublatis oculis ad cœlũ: quouſque,inquit, patieris Domine gentẽ noſtrã tantis malis opprimi,ut ſimus præda omnium? Cunctante uerò illo apud portam,& ob hæc lamentante, accedens quidam nunciauit ei,regem iam ac-
D cubitum ire.Ille confeſtim ita ut erat,non abluta facie ad miniſterij ſui functionẽ properat. Rex uerò poſt cœnam iam hilarior,uidens Neemiam ſubtriſtem, rogabat quid eſſet in cauſa. Tum ille Deum priùs precatus,ut ſuadæ gratiam priùs uerbis ſuis adderet: Quî poſsim, inquit,rex alium uultum ſumere,aut mœrorem è corde ponere,quando audio patriæ meæ Hieroſolymorum, in qua extant ſepulchra maiorum meorum ac monumenta, & portas incenſas eſſe, & diſiecta mœnia?Sed oro hanc unam gratiam mihi concede,permitte mihi, ut profectus illò muros eius extruam & quod deeſt ad fabricam templi ſuppleam.At rex petitioni eius annuit,ſimulque literas ad ſatrapas commendatitias, ut & honorẽ ei haberent, & præberent quicquid cuperet. Quare deſine,inquit, triſtari,& poſthac libens nobis miniſtra.Ibi Neemias adorato Deo, actisque regi pro tam ampla pollicitatione gratijs, abſter-
E ſo à uultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequenti uerò die accitus, accepit literas regias,quas Sadæo Syriæ, Phœnices ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur, de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandum opus eſſet. Cùm igitur Babylonem ueniſſet,& multos à popularibus ultrò ſe adiungentes comites aſſumpſiſſet,tandem peruenit Hieroſolyma, anno regni Xerxis uigeſimoquinto: & oſtenſas priùs ſuis literas Sadæo magiſtro equitum collegisque eius reddidit. Conuocato deinde Hieroſolyma uniuerſo populo, ſtans in medio templi eos eſt allocutus: Viri Iudæi, ſcitis quòd Deus Optimus Maximus memor maiorũ noſtrorum Abrahami Iſaaci,& Iacobi, eorumque pietatis, qua illos quondam, eadem nos quoque prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nunc apud regem obtinui, ut mihi permitteret mœ-
F nia noſtra reſtituere,& quod ſupereſt ad abſoluendũ templũ perficere.Quamobrem nũc ita faciendũ cenſeo,ut quoniã nõ ignoratis,quàm infenſas habeamus gẽtes uicinas & quòd cognita ueſtra in ædificãdo diligẽtia,nihil nõ molietur,quo ueſtros conatus, quantũ in ſe erit, impediãt:primùm forti animo ſitis, & omnem fiduciã collocetis in Deo,qui facilè reſiſtet illorum importunis inimicitijs:deinde nec die,nec noctu operis ſtructuram intermittatis,ſed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempeſtiuum eſt hoc facere.

Sacrificia ſacerdotum & Leuitarum Deo oblata.

Scenopegiæ feſtum.

Eſdras populo legem Moſaicã prælegit, & tandem

uita defungitur.

2. Eſdr. 1.

Neemias nunciũ accipit de Hieroſolymorum uaſtitate.

A. M. 3526. Ante Chr. nat. 445.

Neemiæ precatio.

2. Eſdr. 2.

Neemias à Xerxe comeatũ impetrat ad Hieroſolymorum inſtaurationem.

Neemiæ oratio ad reduces.

A. M. 3527. Ante Chr. nat. 444.

2. Eſdr. 3.

Hæc

Hęc locutus, continuò iuſsit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in ſingulos uicos & oppida: pollicitusque ſe quoque cum domeſticis uelle adiutare impigrè, concionẽ dimiſit. Iudæi uerò eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant, quæ appellatio tùm primùm illis & regioni eſt indita, quando è Babylonia ſunt reuerſi, quia Iudæ tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama ubi ad Ammanitas, ac Moabitas Samaritasque & Syriæ Cauę incolas perlata eſt, iniquè tulerunt, nec unquam ceſſauerunt inſidiari, & conatus ipſorum impedire: interceptisque multis Iudæis, tentauerunt ipſum Neemiam per conductitios ſicarios tollere: crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores ſpargentes, quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri, ita ut parùm abfuerit, quin hoc metu ab incœpto opere deſiſterent. Neemiam uerò nihil horum ab inſtituto deterrere potuit: ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus, intrepidus pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens. Eam autem ſalutis propriæ curam non ideò habuit, quòd mortem timeret: ſed quia certò ſciebat, ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia. Iuſsitque in poſterum ædificatores accinctos opus facere, & cæmentarius quidem non ſine gladio erat, ſimiliterq; qui materiã ei ſuggerebat: ſcuta uerò nõ longè inde in promptu eſſe uoluit, & tubicines interuallo quingentorũ paſſuum, ut ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerẽt, ut populus arreptis armis reſiſteret, néue inermis ab hoſte poſſet opprimi. Ipſe uerò noctu circumquaque urbem obibat, nunquam defeſſus aut opere, aut duritia uictus, & excubijs: nec cibo nec ſomno utens, niſi quantum poſtularet neceſsitas: atque ad hunc modum perdurauit duobus annis & tribus menſibus, tantum enim temporis elapſum eſt, donec abſoluerentur mœnia, uigeſimooctauo regni Xerxis anno, mẽſe nono. Perfectis muris Neemias & populus Deo ſacrificauerunt, & octo diçs in epulis tranſegerunt. Quę res ubi Syriæ gentibus eſt audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem uidens non ſatis magnã in urbe populi frequentiam, perſuaſit circumquaque uicinis ſacerdotibus & Leuitis, ut migrarent in urbem, inibi habitaturi, extructis eis de ſuo domicilijs: & agricolarum plebem decimas in urbem conferre iuſsit, ut eſſet unde ſacerdotes ac Leuitæ uiuerent, ne auocarentur à diuino cultu ac cæremonijs: quod quidem illi perlibenter fecerunt: & hoc pacto factũ eſt, ut urbs magis frequentaretur in poſterum. Poſt hæc & alia multa honeſta & laude digna opera, Neemias iam ſenex defunctus eſt, uir ad uirtutem & iuſtitiam natus, & in populares ſuos beneficentiſsimus, relicto ſempiterno ſui monumento in Hieroſolymitanis mœnibus. Atque hæc Xerxe regnante geſta ſunt.

2. Eſd 4. 6. *Hieroſolyma trepidè inſtauranter.*

Neemiæ inreſtauratis mœnibus Hieroſolymitanis ardens ſtudium.

Hieroſolymitana mœnia abſoluta.

Neemias urbem frequentat habitatoribus.

Neemiæ de ſacerdotibus & Leuitis, cura.

Neemiæ mors.

A B C D

Quomodo Artaxerxe regnante parùm abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. CAP. VI.

VI. *Aſſeuerus rex Perſarum.* Eſth. 1. A. M. 3445. Ante Chr. nat. 526.

IO mortuo, regnum ad filiũ eius Cyrum (quem Græci Artaxerxen nominant) peruenit: quo apud Perſas regnante, in maximum periculum genus Iudæorum adductum eſt, ne cum uxoribus ac liberis deleretur, ob cauſam quam paulo pòſt referemus. Priùs enim quædam de ipſo rege dicenda ſunt, quî factum ſit, ut uxorem duceret Iudæam, fœminam ex regio genere natam, quam etiam noſtræ gentis ſeruatricem fuiſſe ferunt. Artaxerxes enim poſt ſuſceptum imperium, & conſtitutos ab India uſque ad AEthiopiam CXXVII ſatrapas, anno regni tertio, amicos & duces gentiũ Suſis accepit epulo ſumptuoſiſsimo, ut decebat regem opulentum, magnificos centum octuaginta dierum apparatus oſtentantem: deinde gentes, & earum legatos per continuos ſeptem dies excepit conuiuio: id erat inſtructũ in hunc modum. Tabernaculũ fixit ſuffultum aureis & argenteis columnis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. In eo miniſtrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem ſimul & miraculum factis. Mandauit etiam miniſtris, nequem, more Perſarum, ad bibendũ (continenter apponendo) cogerẽt, ſed arbitratu ſuo quenque appoſitis frui ſinerent. Dimiſsis etiam per totam ditionẽ nuncijs edixit, ut feriati ab operibus, feſtum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoq; Vaſte pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex oſtendere conuiuis cupiens ad ſe accerſiuit, pulchritudine omnes mulieres ſuperantem. Illa uerò uolens Perſarum leges ſeruare, quæ uxores uetant ab alijs præter domeſticos conſpici, non iuit ad regem: & cùm non ſemel ad eam eunuchos ea de cauſa miſiſſet, nihilominus in negando fuit peruicax. Qua obſtinatione mulieris offenſus rex, dimiſſo conuiuio ſeptemuiros illos, penes quos apud Perſas legum eſt interpretatio, conuocat: & apud eos uxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties uocata ab ipſo in conuiuium, ne ſemel quidem paruiſſet: iubetque, quid ſit iuris, proferre ſententiam. Quorum unus Muchæus cùm pro ſententia diceret, non ipſi ſoli

Aſſueri ſeu Artaxerxis epulũ, & tabernaculum.

Perſarum bibẽdi mos.

Regina Vaſte à rege cõtumaciæ accuſatur, nec non poſtea

E F

A ſoli factam iniuriam,uerumetiam Perſis omnibus, quibus periculum inſtet,ne deſpecti ab uxoribus inhoneſtam uitam degant in poſterum:quādo nulla poſthac maritorum futura ſit reuerentia,dum cæteris exemplum à reginę ſuperbia ſumunt, nihil ueritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere:ſuaderetq; tam contumacem erga ipſum mulctari grauiſsimè,idq; decretum per omnes gentes promulgari uiſum eſt repudiari Vaſten,& honorem transferri in aliam mulierem. Rex uerò qui uehementer eā amabat,nec diſiungi ab ea ferebat,nec tamen retinere propter legem poterat,mœrebat quòd uoluntati ſuę non liceret ſatiſfacere. Qua in anxietate uidentes eum amici,conſulunt,ut inutilem mulieris amorem ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formoſarum uirginum perquiſitione,quam alijs prætulerit optet ſibi coniugem:noua enim inducta prioris aboleri poſſe deſiderium,& eius

repudiatur.

Eſther 2.

B recenti conſuetudine amorem paulatim diſtractum in totum poſſe euaneſcere. Probauit rex cōſiliū,moxq; mādauit certis hominibus,ut forma celebres uirgines,ex toto regno ſelectas, ad eum adducerent. Id mandatū illis diligenter exequentibus,inuenta eſt Babylone Eſther, puella utroq; parente orbata,quæ apud patruum Mardochæum educabatur: is erat tribus Beniamiticæ,unus ex Iudæorū primatibus. Hæc puella præ cæteris omnib. excellebat pulchritudine,& gratijs uultus in ſe oculos conuertebat. Itaq; uni eunuchorum commendata, tractata eſt apud eum delicatiſsimè,odoramentis atq; unguentis precioſiſsimis,quib. principes fœminæ corpus curare ſolent,quotidie deliuta. Atque hac tractatione per ſex menſes uſæ

Aſſuerus uirgines forma præſtantes mandat acciri.

Eſther delicatiſsimè tractata, et

C ſunt quadringētæ numero uirgines:quando uerò ſatis iam curatas exiſtimabat,& regis lecto tempeſtiuas, unam ſingulis diebus mittebat ad eum, qui poſt complexus eam protinus ad eundem eunuchum remittebat. Perducta uerò Eſthere, delectatus eius conſuetudine,& amore correptus,legitimam coniugem eam ſibi adiunxit,nuptiasque celebrauit anno regni ſui ſeptimo,menſe XII,qui Ader dicitur: dimiſitque quos Angaros uocant,per omnes gentes nuptiale feſtum eis indicens. Ipſe uerò Perſas & Medos, & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali,per menſem totum:& ingreſſæ regiam uxori diadema impoſuit: atque ita cum ea conuixit,non edoctus ab ea quonam eſſet nata genere. Patruus uerò eius & ipſe Babylone Suſa migrauit,ibique degens obuerſabatur quotidie circa regiam,ſciſcitans de puella quomodo ſe haberet: diligebat enim eam,haud ſecus,quàm propriam filiam. Rex autem legem tulit, ut nemo è domeſticis inuocatus cum accederet, tantiſper dum ſederet in regio ſolio: abhibitis in hoc etiam lictoribus cum ſecuribus, ut ſi quis contrà faceret,plecteretur capite. Rex interim uirgam tenebat auream, quam quoties aliquem ex

Aſſuero ſeu Artaxerxi nubit. A. M. 3449. Ante Chr. nat. 522.

Mardochæus Babylone Suſa migrat.

D inuocatis uenientibus ſeruare uellet,porrigebat ad eum: isque uirgæ contactu eximebatur periculo. Et de his quidem hactenus dixiſſe ſufficit. Aliquanto deinde pòſt cùm Bagathous & Theodeſtes eunuchi conſpiraſſent contra regem,Barnabazus alterius ſeruus genere Iudęus,deprehenſas inſidias patruo reginæ indicat. At Mardochæus per ipſam regi inſidiatores prodidit. Rex uerò territus, ueritatem per quæſtiones inuenit: & illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua, quam ei debebat, præmij nihil perſoluit, tantùm nomen eius in commentarios ſuos referri iuſsit & annotari, ipſum uerò uerſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathi, genere Amalecita,ad regem ueniebat,adorabant eum omnes tam Perſæ, quàm exteri,id

Mardochæus eō iurationem in regem detegit.

Amā adoratur. Eſther 3.

E que ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo uerò propter ſapientiam, & patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet, & audito eſſe Iudæum,indignatus dixit,rem indignam,cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere:uolensque pœnas de Mardochæo ſumere,parùm putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere,niſi gentē eius uniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus:quādoquidē Amalecitarū gēs,ex qua ipſe erat,à Iudæis uictorib. extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt accuſationē, eſſe gentem quandā malam, ſparſam per uniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremonijs & legibus utentem, infenſam & moribus & ſtudijs reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi uis ſubditis tuis gratum facere,extirpabis

Mardochæum adorare recuſat.

Aman Mardochæum è uita ui tollere cogitat, ira concitus. Iudæos accuſat, eo-

F funditùs, nemine uel captiuo uel ſeruo ſuperſtite relicto: & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL talentorum argenti millia, ſoluturus ubi iuſſeris, & libenter tanta pecunia cariturus, modò regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente,rex & argentum illud ei ſe remittere dixit,& homines eos concedere,ut de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem uoto potitus,confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat, in hanc ſententiam. Rex ma-

rum ad necem depoſcit. A. M. 3454. Ante Chr. nat. 717.

Aman ucto potitur. gnus Artaxerxes CXXVII satrapis, qui Indiam inter & AEthiopiam prouincijs præsunt, A
hæc scribit Consecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè uolui dominatu potitus,
Artaxerxis edictum aduersus Hebræos publicatum. cùm nihil superbum aut sæuum in subditos admittere coactus fuissem, sed mansueto ac mi-
ti moderatus eos regimine, pacem in primis ac iuris tutelam procurassem, cogitaui quo-
modo hæc bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter pruden-
tiam & iustitiam mihi semper prę cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post
me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem inimicam, & suis
quibusdam legibus utentem à cæteris diuersis, inobedientem regibus, & deprauatam mori-
bus ac ritibus, nec monarchiam nec negotia nostra probantem, uolo ac edico, ut hos ab
Amane mihi parentis loco habito indicatos, cum uxoribus & liberis perdatis, nemini eo-
rum parcentes, neque miserationi plus quàm nostro edicto tribuentes: idque fieri iubeo de- B
cimatertia die duodecimi mensis præsentis anni: ut una die deletis in totum nostris hosti-
bus, in posterum pace ac securitate frui nos liceat. Hoc edicto oppidatim per totam regio-
nem sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, i-
demque studium erat & Susis in urbe regia. Rex interim & Aman conuiuijs uacabant & cō-
Mardochæus cognito regis edicto, luget Esth. 4. porationibus, perturbata ciuitate, & futuri expectatione suspensa. At Mardochæus re cogni-
ta, scissis uestibus, opertus sacco, & conspersus cinere ferebatur per urbem, iniquum facinus
clamitans innocentem gentem internecioni esse addictam: & uociferando talia usque ad re-
gium palatium delatus, ibi demum constitit, non enim fas erat illum tali habitu in regiam
Habitus lugubris Iudæis usitatissimus. ingredi: nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris urbibus, quocunque regiæ
literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denunciatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. C
Esther causam percontatur luctus Mardochæi. Vt uerò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus pa-
latij, perturbata hoc rumore, misit qui ei uestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret face-
re, quòd nondum cessasset causa, propter quam eum habitum sumpsisset, uocatum ad se
eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, sciscitatum quid mali acci-
Mardochæus tristitiæ suæ causã Achratheo aperit. disset homini, ut talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante uellet deponere. Ibi
Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per
uniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam uim pecuniæ pollicitus sit Aman, ut
internecionem eius gẽtis à rege redimeret. Ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginã
perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, ut supplex regem adiret, super hoc negotio, nec
grauaretur pro incolumitate suę gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & depre- D
cari eius periculum. Amanem enim cuius secunda sit post regem dignitas, incitasse eum
Esther luctus Mardochai circumstantius cognoscit, & contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo nunciat, nec uocatã
se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum intrare, nisi ipse incolumitatem donare uolens
uirgam auream protenderet: his enim solis impunè esse, quibus hoc fortè cõtingeret. Qui-
bus ille auditis, rursum per eundem eunuchum orat eadem dicens: non oportere eam sic
respectum habere salutis propriæ, sed potiùs uniuersi generis: si enim hoc nunc facere ne-
gligat, Deum quidem omninò laturum suis auxilium, ipsam uerò cum sua familia daturam
Iudæos pro se orare iubet. pœnas, eis quos tunc contemneret. Tum Esther eodem nuncio iubet Mardochæum Susis
concionem Iudæorum aduocare, & pro reginę salute triduanum ieiunium indicere: se quo-
que idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum uel contra legem adi- E
turam regem, & mortem etiam libenter perlaturã, si ita usus ueniat. Paruit ille reginę, & in-
Ieiunium Iudæorum triduanum, & preces. dicto suis publico ieiunio, ipse quoq; supplex Deum precatus est, ne populũ suum deleri per
mitteret, sed quẽadmodũ antea sæpe saluti eorũ prospexisset, & indulsisset peccatorũ ueniã,
tum quoq; eos à denunciato liberaret periculo, non enim sua culpa se ueniisse in discrimen
infamis supplicij, sed ideo sęuire Amanẽ ira percitum, inquit, quòd soli Deo debitum adora-
tionis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatã,
uniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum, ut
eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quã uidebantur
Esther abdicato cibo & potu Deum inuocat. sibi habere præ oculis. Esther quoque supplicabat more patrio, humi in faciẽ prostrata, & F
amicta uestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus delicijs: rogabatque
miseratus daret ei apud regem (quali maximè opus esset) facũdiam, & maiorem quàm antea
formæ gratiam, ut modo utroque permotus rex ad clementiã, & in ipsam fiat indulgentior,
& popularibus suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat.
Esth. 5. Esther regẽ adit. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniumque imminentium in eorum perni-
ciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione,

denuò

A denuò mutat habitum: & ſumpto cultu qui reginã decebat, cum duabus pediſſequis, quarum altera ſuſtinebat innixam leniter, altera à tergo ſinuoſam & fluentem in terram ueſtem ſummis attollebat digitis, ad regem uenit, rubore genas ſuffuſa, & maieſtate mixtam uenuſtatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem ubi conſpexit ſublimem in ſolio, inſignemque cultu, diſtincto auro & gemmis ac unionibus, horror quidam eam repentè ſubijt: & fortè toruiùs eã ac ſubirato uultu inſpexerat: moxque exanimata fluentibus membris, in ſuſtinentem ad latus totam ſe reiecit. Rex autem non dubium quin uoluntate Dei mutatus extimuit, & ſolicitus ne quid grauius coniugi accideret, è ſolio ſe pripuit: blãdeque in ulnas exceptam refouebat ſuaui alloquio, iubens bono animo eſſe, ſecuram quòd inuocata uenerit. legem enim illam latam eſſe in ſubditos: ipſi uerò ut regni ſociæ, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum eius inſeruit, & ceruicem eius uirga permulcens aurea, à legis
B metu omninò fecit liberã. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non poſsũ, quid mihi repentè acciderit, ut enim te conſpexi tanta maieſtate uerendum, continuò refugiens interiùs defecit me animus: & cùm hæc uerba ægrè languidà & exili uoce protuliſſet, magis etiam ſolicitus, ſolari eam cœpit prolixiùs, paratum ſe quiduis gratificari pollicens, uel ſi dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autem hoc tantùm rogauit, ut ad cœnam ſibi paratam conuiua cum Amane amico ueniret. Quod cùm annuiſſet, ambóque ueniſſent, inter pocula uxorem iubet dicere quidnam peteret, nihil enim non impetraturam, etiamſi regni partem cuperet: illa in craſtinum differre ſe petitionem dixit, ſi modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. Id uerò libenter annuente rege, Aman admodum lætus abijt, quòd
C ſolus tali honore dignatus fuiſſet, ut cum rege uocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerát. Sed cùm in palatio uidiſſet Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo ſibi honor exhiberetur: reuerſusque domum aduocata uxore Zaraza, & amicis, apud eos denarrauit honorem, in quo eſſet tam apud regem quàm apud reginam: nam cùm ea die ſolus cum rege apud eam cœnaſſet, in craſtinum quoque ſe uocatum eſſe: unum ſibi eſſe permoleſtum, quòd Mardochæum Iudæum uideret in palatio. Cumque Zaraza diceret, oportere eum lignum quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege poteſtate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea ſententia, iuſsit familiares curare, ut eiuſmodi lignum erigeretur in ſuo palatio, paratum ad Mardochæi ſupplicium: id quod etiam mox
D factum eſt. Deus autem irriſit Amanis ſpem improbam, cui ſciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipſa nocte ſomnum regi ademit, qui nolens uigiliæ tempus perdere: ſed mallens in aliquod regni negotium id impendere, iuſsit ſcribã allatis commentarijs, res tam à ſe quàm à maioribus geſtas legere: quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè geſtam donatum amplis poſseſſionibus in regione, cuius nomẽ erat aſcriptum: alium ob fidem munera accepiſſe pretij maximi. tandem uentum eſt ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. Quo lecto cùm ſcriba ad aliud deinceps tranſiret, inhibuit eum rex, percontatus annon ſit adſcriptum, redditum ei aliquod præmium. Illo uerò negante quicquam tale ſcriptum, iuſsit eum deſinere, & quota noctis hora eſſet ſciſcitatus eſt ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd eſſet iam diluculum, mandauit ut uiſerent quiſnam amicorum adeſſet pro palatij foribus, ſibique renun-
E ciarent. Fortè autem Aman aderat, qui ſolito citiùs uenerat, rogaturus Mardochæi ſuppliciũ. Famulis uerò renũciãtibus, Amanẽ eſſe pro foribus, iuſsit eũ intrò uocari, cui ingreſſo, Cùm ſciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi conſilium, quomodo poſſim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. Tum Aman cogitans quamcunque ſententiam protuliſſet, in rem ſuam fore, quòd ipſe præ cæteris regi carus eſſet: indicauit ei quod putabat optimum, his uerbis: Si uis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare inſigni gloria, fac ut equo uehatur ueſtitus ſicut tu, & aureo torque ornatus: & unus aliquis ex intimis tuis amicis præconis ſpecie præcedat, clamans per totam urbem, quòd ſic honorabitur quem rex honorare uoluerit. Id conſuluit Aman putans hunc honorem ad ſe uenturum. Rex uerò lætus: Ergo, inquit uade, & ſumpto
F equo ueſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim, nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exequêris, optimè, debetur enim honor hic meæ uitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis uix fuit compos animi, & cùm non haberet, quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentumque ante aulam Mardochæum ſacco amictum, iuſsit eo depoſito induere purpuram. Qui ueritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans: ſceleſtiſsimè,

conſpectore regis exhorruit.

Regijs ulnis excepta ſuaui alloquio refouetur &

Refocillata regẽ inuitat ad conuiuium

Amanis arrogantia, & ambitio.

Aman uxore conſultrice Mardochæo crucem erigit.

Conſuetudo in Rege laude diguiſſima. Hſib. 6.

Mardochæus amicus regis Artaxerxis cariſſimus recenſetur. &

ab Amane etiã inuito ſecundum Artaxerxis beneplacitum honoratur.

habitu regio ornatur, atque regi præcunctis benuolus proclamatur.

inquit, adeóne calamitati nostræ insultas. Persuasus tandem, quòd rex hoc ei præmium pro A
accepta salute redderet, proque detectis eunuchorum insidijs, induit purpuram, qua rex ipse
uti erat solitus: & ornatus torque, conscensoque equo urbem obequitabat, præcedente
Amane & clamante: Sic honorabitur, quem rex honorare uoluerit. Perlustrata deinde
urbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman uerò præ pudore domum se contulit, & cum
fletu uxori ac amicis, quæ contigerant, narrauit. Responderunt illi, ademptam iam ei om-
nem potestatem uindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifestè Deus sit pro-
pitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, uenerunt Estheris eunuchi, Amanem sine mora ad
cœnam uocaturi: quorum unus Sabuchades uisa cruce defixa in ipsius ædibus: quę parata

Esth. 7.

erat Mardochæo, scisciratusque è quodam famulo in quem usum parata esset: ut cognouit
quòd reginæ patruo, quem Aman uolebat à rege ad suppliciũ deposcere, tunc quidẽ siluit. B

Esther Amanem accusat apud regem.

Cæterùm postquam rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit reginam indicare quid
nam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculum
sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re uerba fa
cere. Neque enim se negotia eius interpellaturam fuisse, si in amaram seruitutem uendi eos
iussisset, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nunc uerò orare, ut se ab imminenti
clade eripiat. Quærente autem rege quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in
Amanem inuecta est, dicens, hunc quòd pessimè erga eos affectus esset, autorem talis con-

Aman reginæ peccatum fatetur, atque ueniam precatur,

silij. Tum rex turbatus exilijt, & recepit se in hortos è conuiuio: & Aman paratum si-
bi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam peccatum suum agnoscere, & precari
ueniam: simulque in lectum eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc uiso magis C

à Sabuchade insidiarum Mardochæo structarum accusatur, & tandem

etiam commotus: Sceleristissime, inquit, etiam uim uxori meæ inferre uis. Amane autem
ad hanc uocem exterrito, & ne hiscere quidem ualente, ibi Sabuchades eunuchus accedens
accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardocheo paratam, id enim
sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum uenisset, esseque eam crucem
altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio,
quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iussitque ut confestim in eam crucem sublatus
necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iustitiamque ac sapientiam uel ex
hoc facto colligere, qui non solùm Amanem merito supplicio tradidit, uerum etiam pœnã

ipse Aman in crucem tollitur. Esth. 6.

in alterum excogitatam, in caput inuentoris illo inscio conuertit. Atque ita Aman immo-
dicè amicitia regis usus perijt, & facultates eius reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à D

Mardochæo regis sigillum & Amanis possessiones traduntur.

rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annulum accepit ab
eo, qui priùs Amani fuerat concreditus, regina uerò possessiones Amanis ei largita
est: rogauit deinde regem, ut Iudæis præsentem de uita metum adimeret, docens
eum de Amanis Amadathæ filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium, neque
enim se posse uiuere, nisi & patria salua, & suis popularibus. Rex autem pollicitus
est, nihil ipsa inuita se mandaturum, neque uoluntati eius ulla in re contrà iturum.
Permisit etiam, ut ipsius nomine quicquid uellet de Iudæis scriberet, & regio sigillo obsi-
gnatas literas per omnes prouincias dimitteret: confirmatas enim regio signaculo, autorita-
tem habituras apud omnes, qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur

Artaxerxis edictum, quo Iudæorum supplicium reuocatur.

scribis regijs, iussit eos pro Iudæis scribere, ad magistratus omnium gentium, quæ sitæ sunt E
Indiam inter & AEthiopiam, sub centum XXVII. satrapis. quarum literarum exemplum
hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitu-
dine honoris & beneficiorum, quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non
solùm erga inferiores exercent superbiam, uerumetiam contra ipsos autores beneficij non
uerentur insolescere, quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ us-
quam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos
eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his
quidam propter amicitiam præpositi cum potestate administrandis publicis negotijs, priua
tis indulgent odijs: & decipientes eos quos penes summum est imperium, falsis crimini-
bus ac calumnijs efficiunt, ut indignentur innoxijs, atque ita miseros adducunt in salutis F
periculum: id quod non è priscis exemplis aut fama auditis uobis potest esse perspicuum,
sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: ut posthac non oporteat men-
tem adhibere qualibuscunque criminibus, uel potiùs calumnijs, sed de cognitis causis
iudicare: & si quidem peccatum sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus
non uerbis credere. Namq; Aman filius Amadathi, genere Amalecita, & externi non Persici

sanguinis

A ſanguinis,hoſpitij iure primùm receptus, deinde per noſtram bonitatẽ in tanto honore habitus,ut patris appellatione eum dignaremur,& adorari iuberemus,atq; ſecundum poſt nos locum obtinere, felicitatem ſuam ferre non potuit, neque ſobria mẽte magnitudinem honoris metiri: ſed regno meo ſtruxit inſidias, & eo cui uitam & imperium debeo, benefactore ac ſeruatore Mardocheo priuare me uoluit, ſimulq; uitæ ac regni ſocia Eſthere, malis artibus petitis ad interitũ. Sic enim orbato mihi hominibus amiciſſimis, imperium poſtremò uoluit adimere. Ego uerò quoniam à ſceleſto homine deſtinatos neci Iudæos non malos eſſe compertum habeo, ſed optimis inſtitutis uiuere, ac Deum colere eum, qui & maioribus meis & mihi largitus eſt,& ſeruat hoc imperium, non ſolùm abſoluo eos à pœna, quæ prioribus continetur literis,per Amanem ad uos tranſmiſsis, quibus mentem adhibere non de-

Aman non poteſt commoda æqua mente pati, &

ſuo regi Artaxerxi ſimul & Mardochæo, bene de rege merito, inſidiatur.

B betis: uerùm etiam uolo,ut eos omni honore proſequamini. Nam eum, qui his perniciem molitus eſt,cum tota familia pro portis Suſorum in cruces ſuffixi,omnipotente Deo iuſtiſſimas pœnas ab eo exigente. Iubeoq; ut tranſcriptis in plurima exempla, & per totam noſtrã ditionem uulgatis his literis, Iudæos ſinatis ſuis legibus in pace uiuere: eisq; ſitis auxilio, ut poſſint pœnas ſumere de illis,qui eorum aduerſis temporibus iniurias eis fecerunt: idq; decimatertia die menſis duodecimi, qui eſt Adar: quandoquidem Deus eam diem pro internecina ſalutarem eis eſſe uoluit: quæ quidem felix ſit ijs, qui nobis benè cupiunt, & monumẽtum ultionis de inſidiarum machinatoribus. Notum ſanè eſſe uolo omnibus & urbibus & gentibus,quòd quæcunq; aliquid ex his, quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit,ferro & igni uaſtabitur. Atq; hæ literæ proponantur per uniuerſam noſtrã ditio-

C nem,& accingant ſe utiq; in præſcriptam diem, ut ſe de inimicis ſuis uindicent. Cum his literis continuò ueredarij per omnes uias dimiſſi ſunt. Mardochæum uerò cultu regio coronaq; aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem, ut uidêre Iudæi, felicitatem eam ſibi quoque communem interpretati ſunt. Ingens præterea gaudium, quaſi noua ſalutis luce oborta,dum per ſingulas urbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot uel oppida uel agros habitarent occupauit: ita ut multi aliarum gentium, metu eorũ circũcidentes uerenda, ſecuritatem ſibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem menſis duodecimi,qui Hebræis Adar, Macedonibus Dyſtrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabãt Iudæos, ut qua die ipſis imminebat exitium, ea in inimicos impunè ſæuirent: quo factum eſt ut procuratores,magiſtratus,ſatrapæ,tyranni,reges in pretio Iudæos haberent, omnibus

Iudæorum decus & gaudium ingens.

D modeſtiam indente metu ex Mardochæo. Poſt diuulgatas enim ubique regias literas, etiam apud Suſa interfecerunt Iudæi, ex inimicis ſuis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaſſet cæſorum intra mœnia numerum (nam incompertum eſſe quantus ſit in alijs ciuitatibus) rogaretq; ecquid ampliùs uellet, potituram enim cupitis: rogauit illa, ut permitteret Iudæis, ſequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum deſæuire, & decem Amanis filios in crucẽ agere: & id quoq; Iudæis conceſſum eſt, rege nolente Eſtheri in ulla re contradicere. At illi rurſum cateruatim decimaquarta Dyſtri diſcurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduerſarijs, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia uerò oppida eodem Iudæorum incurſu perierunt LXXV millia eorum, qui pro inimicis ſunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata eſt, ſequentẽ uerò feſtis attri-

Iudæorum inimici interficiuntur.

Amanis filij decem in crucem aguntur.

E buerunt epulis. Apud Suſa quoq; quartamdecimam ſequentis menſis per feſtos cœtus celebrauerunt: unde hodie quoq; per totum orbem Iudæis hi dies feſti ſunt, & partes de conuiuijs ſibi mittũt inuicem. Scripſitq; Mardochæus omnibus ſub Artaxerxis dominatu,de gentibus Iudæis,ut uniuerſi hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoq; traderent, ut ſempiternum id feſtum ad perpetuam rei memoriam maneret. Aequum namq; eſſe, ut cùm per eos dies dolis Amanis in ſalutis diſcrimen adducti fuerint,tam ſuæ liberationis, quàm de inimicis uindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea feſta per eos dies obſeruant,Phruræa uocãtes,quaſi conſeruatoria. Cæterùm Mardochæus illuſtri loco apud regem fuit,uir præpotens,regi adminiſtrationis,reginę uerò etiam uitę ſo-

Iudæorum epulum, & feſta, Phruræa.

A. M. 3463. Ante Chr. nat. 508.

Mardochæus maximæ apud regem æſtimationis.

ciius: quorum opera Iudęorum res floruerunt,ſuprà quàm uel ſperare potuiſſent.

F Atq; hæc ferè ſunt,quæ ſub hoc rege genti noſtræ euenêre memorabilia.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit. CAP. VII. A

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure hæreditario suscepit: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, ut Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. Idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, ut prius quàm quotidianas hostias offerrent, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderẽt: idq; ita ob hãc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturum est pollicitus: hac fiducia Iesus cũ liberiùs cũ fratre in templo altercaretur, re usq; ad rixã progressa, tantã bilem mouit fratri, ut ab eo per iram interficeretur, quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplum extat uel apud Græcos, uel apud Barbaros. Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat: Ausi estis sceleſti in templo uestro cædem perpetrare? & cùm conatus templũ ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atq; hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioãne, pontificatũ accepit filius eius Iaddus: huic quoq; frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariã à Dario rege ultimo satrapa, Cuthæus genere, unde & Samaritis origo est, sciens insignem esse urbem Hierosolyma, regesque eius multa negotia tam Assyrijs, quàm Syris exhibuisse, libenter nuptum dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu uadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ. B C

Templũ Hierosolymitanum polluit.

A.M. 3599. Ante Chr. nat. 372.

Fratricidium à Pontifice Ioanne commissum.

Fratricidij pœna executa.

Iaddus Pontifex.

Samaritarum origo.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

IOdem tempore Philippus Macedonum rex, apud AEgeas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidijs interceptus perijt. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto, congressus ad Granicum flumẽ cum Darij ducibus egregiè uicit: subacta deinde Lydia & Ionia, ductoque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam, sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi pontificis fratrem, & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam, tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubijs, atque ita fore, ut paulatim misceantur profanis gentibus. Nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent uxores non sui generis. Postulabant igitur, ut Manasses aut dimitteret uxorẽ, aut nõ ampliùs ad altare accederet. Et cùm pontifex quoq; ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiam suam uxorem retineat: ædificaturumque templũ Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior: idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cumque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugijs, non leuiter turbabatur Hierosolymorum respublica: omnes enim hi deficiebant ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionẽ generi. QVO tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio uictis ad Granicum suis satrapis ulteriùs procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copijs decreuit Macedonibus occurrere, priusquam totam Asiam sibi subijcerent. Itaque ultra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post uictoriam: persuasum enim erat non ipsi tantũ, sed & omnib. Asiaticis, ne primũ quidẽ congressum expectaturos Macedonas, tãto inferiores numero: sed lõgè alius fuit euẽtus, q̃ ipsorũ opinio. Rex. n. collatis cũ Macedonibus signis uictus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiã & uxore cũ liberis in hostiũ potestatẽ redactis, fugit in Persidẽ. Alexãder uerò in Syriã ueniẽs cepit Damascũ, & occupata Sidone Tyrũ quoq; oppugnabat: scriptisq; ad Iudæorũ põtificẽ literis petebat auxiliũ, & ut forũ rerũ uenaliũ præberet exercitui: & ut quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedoni- D E F

Philippus rex occiditur.

A.M. 3636. Ante Chr. nat. 335.

Alexander imperio Macedonico præfidet.

Manasses uxorẽ repudiare nolit.

A.M. 3630. Ant. Chr. nat. 341.

Sacerdotum defectio.

VIII.

Alexandri in Asiam expeditio.

A.M. 3638. Ant. Chr. nat. 333.

Darius Macedonibus exercitu occurrit, & ab Alexandro uincitur.

A.M. 3639. Ant. Chr. nat. 332.

Alexander Tyrũ oppugnat.

Alexander à Iudæis deditionem postulat, &

A cedonibus, prælata eorum amicitia, fore enim, ut illum non pœniteat. Cumq; pontifex nun
cijs reſpondiſſet, ſacramento ſe obligatum Dario, ne arma contra eum ſumeret, idq; ratum
fore quàm diu ille uixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omiſit, qua
breui potiturus uidebatur: minatus eſt tamen hac capta mox ſe ducturum contrà pontifi-
cem, ut omnes diſcant, cui iuſiurandum ſeruari oporteat. Quare non parcens labori, ran-
dem Tyrum expugnauit. & conſtitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemeſem Per-
ſici præſidij præfectum obſedit. Interea Sanaballetes ratus iam adeſſe tempus, à Dario defe-
cit: & aſſumptis octo millibus de ſua prouincia, in Alexandri caſtra ſe contulit. Cumque of-
fendiſſet eum Tyri oppugnationem aggredientem, & ſuam prouinciam eius fidei commi-
ſit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit: à quo obuijs manibus exceptus, liberè
B iam quid uellet elocutus, ait ſe generum habere Manaſſem, Iaddi Iudæorum pontificis fra-
trem: eum ſequi multos illius gentis homines, & uelle in ſua prouincia templum extruere:
idq; fore in rem ipſius regis, ſi diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi ſenten-
tia rebellantes, multum negotij regibus facerent, quemadmodum ſoliti fuerint Aſſyrijs im-
perantibus. Quod ubi impetratum eſt, omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſ-
ſem eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum
ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis,
Sanaballetes fato functus eſt: Alexander uerò expugnata Gaza Hieroſolyma properè petijt.
Iaddus uerò pontifex poſtquam hoc audiuit, ſollicitus hærebat inops conſilij, nec inueni-
ens quomodo regem deberet excipere, iratum eò quòd antea neglexiſſet imperata eius fa-
C cere. Ergò indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo uictimis, ad opem eius con-
fugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificium nocte, in
ſomnis ei Deus apparuit, iubens ut bono eſſet animo, & coronata urbe portas aperiret: utq;
populus in albis ueſtibus prodiret obuiam, ipſe uerò cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cul-
tu ſui ordinis, ſecuri de Dei prouidentia. Experrectus autem è ſomno, lætus ciuibus hoc
oraculum indicat, & paratis omnibus, ut in ſomnis præmonitus fuerat, regis aduentum
præſtolabatur: & cùm renunciatum eſſet, eum iam non procul ab urbe abeſſe, progreſſus
eſt cum ſacerdotibus, & urbana multitudine, pompa quadam noua & uenerabili uſque
ad locum, qui dicitur Sapha, quæ uox ſpeculam ſignificat: quòd ibi & urbs & templum in
D proſpectu ſit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus rex poſſet
permittere, direptionem urbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, planè contrarium e-
uenit. Alexander enim ut uidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante
agmen in amictu byſsino, pontificemq; in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capi-
te geſtantem, cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens no-
men illud adorauit, & primus ſalutauit pontificem. Iudæis autem omnibus uno ore Alexan-
drum conſalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obſtupuerunt, uix
credentes regem mentis compotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiari-
ter, quid ita cùm ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem? At
ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cuius pontifex eſſet, honorem eum exhi-
buiſſe. hunc enim, inquit, uidi & antea hoc ipſo habitu, cùm adhuc eſſem in Dio Mace-
E doniæ, qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe a-
nimo, & ſine mora exercitum traijcere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio.
Quapropter quia nunc primùm talem habitum uidi, agnoſcens hunc, & uiſionis me-
mor, quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exer-
citum ducere, & breui fore uictoriæ comporem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura
mihi omnia exſententia. Hæc locutus ad Parmenionem, & comiter complexus pontifi-
cem, deducentibus ſacerdotibus in urbem peruenit, & cùm aſcendiſſet in templum, im-
molauit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit:
oſtenſoque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Perſas debellaturum ſignificabat,
huncipſum ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinem. Sequenti uerò die uocatis
F eis, iuſſit ut quicquid uellent peterent. Pontifice autem petente, ut patrijs legibus uiuere
ſibi liceret, utque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, conceſ-
ſit omnia. Rogantibus deinde, ut eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent,
ſineret uti inſtitutis proprijs, hic etiam poſtulatis eorũ ſatisfacturũ ſe eſſe pollicitus. Et cùm
feciſſet eis poteſtatẽ, ſi qui uellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiã, multi in eã expeditio-
nẽ dederũt nomina. Atq; his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas urbes

Tyrum expugnat. A.M. 3640. Ante Chr. nat. 331.

Alexander Gazam occupat.

Deus Iaddo in ſomnis apparuit, & eum cõſolatus eſt.

Alexandro obuia exeunt Iudæi. Sapha locus quid denotet.

Alexander Iaddum Pontificem ſibi obuium familiariter excipit.

Hieroſolymam peruenit. Sacrificium Deo offert.

Immunitatẽ tributorum conceſſit, & utendi proprijs inſtitutis facultatẽ largitus eſt.

exercitum: cumque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ, quorum tunc caput erat Sicima, sita ad montem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudaicæ, uidentes quòd Alexander Iudæos tractasset tam magnificè, decreuerunt se quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, ut & antè diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant se cognatos, ueritatem tunc dicendo: cùm uerò affulgere eis fortunam uiderint, confestim in societatē irruunt, attinere ad se affirmando, & à Iosepho eiusque filijs Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo, Igitur splendido paratu, & magnam alacritatem præ se ferentes, regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro: collaudatisque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ cum adeunt, assumptis secum militibus, quos Sanaballetes miserat rogantes, ut inuisat ipsorum urbem, & illud quoque templum præsentia sua honoret. Ille pollicitus est hoc in reditu se facturum: cumque postularent, ut septimi anni tributum sibi remitteretur, nam ne se quidem in eo seminare: quæsiuit quinam essent qui hoc rogarent. illis uerò dicentibus, Hebræos quidem se esse, sed Sicimitas uocari à Sidonijs: iterum quæsiuit an Iudæi essent. Negantibus illis, Equidem, inquit, Iudæis id concessi. Reuersus tamen, & re diligentiùs cognita, faciam quod æquum uidebitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autē milites iussit, ut se in AEgyptum sequerentur: ibi enim se agros eis diuisurū: id quod paulò pòst fecit in Thebaide, iussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperiū quidem eius inter successores est diuisum: templū uerò in Garizin monte situm mansit incolume: & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut uiolati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimitas confugiebat, calumniam se passum dictitans. Eodem uerò tempore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuēre.

Samaritæ ab Alexandro libertatem suo iure uiuendi petunt, atque rebus iam prosperis Iudæorum se socios esse profitentur.

Templi Garizin asylum.

Onias pontifex Hierosolymitanus

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER DVODECIMVS.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traducit. CAP. I.

A.M. 3648 Ante Chr.

Alexandri mors

Alexandri successores imperiū Macedonicum distrahūt præfectis commissis.

ALEXANDER Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis ut iam dictum est, Iudæorum rebus, uitam finijt. Imperio uerò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum uicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniam Casander, Ptolemæus Lagi AEgyptum. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt: durante longo bello, & urbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorū certamina desiderati sunt: id quē tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quē præter meritum Soterem appellabant. Is Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuēta. Ingressus. n. urbē sabbato, uelut sacrorū gratia, Iudæis nec arcētibus (quòd nihil hostile suspicarētur) & alioquin eū diē in otio & quiete agentib. sine difficultate potit, dominatu acerbè eā & inclemēter tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas cōscripsit, superstitionē nobis exprobrans, q̄ propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit: Est gens, quę Iudæorū dicitur, urbem incolens magnam & bene munitā, nomine Hierosolyma, hāc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauantur arma sumere, grauem dominum recepe-
runt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemæus multos captiuos, ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum uicinia, Samariaque & Garizin monte in AEgyptum traductos, iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiuraudi fidem seruare compertum haberet ex responso, quod Alexandri legatis post Darij cladem dederāt, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexan-

Hierosolyma Ptolemæi Lagi dolo occupata, & cladibus affecta.

driam

A driam ius ciuitatis,pari cum Macedonibus cõditione,dediſſet, ſacramento omnes deuinxit, ſeruaturos fidem poſteris eius,qui eis illa credidiſſet.Non pauci præterea reliquorũ Iudęorũ ſponte in Aegyptum migrauerunt, partim ubertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga ſuã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ erant inter eorum poſteros & Samaritas, inſtituta patria peruicaciter retinentes: pugnabantq; inter ſe iugiter, dum Hieroſolymitani ſuum templum ſacroſanctum eſſe affirmant, & uictimas à Iudæis non aliò mittẽdas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt. *Seditiones de templo inter Iudæos & Samaritas exortæ.*

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam uertit, & multis eius gentis captiuis dimiſſis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

CAPVT II.

II.

POST hunc Piladelphus aſſumpto Aegypti regno, quod per annos undequadraginta tenuit,& legem tranſferri in Græcam linguam curauit,& Hieroſolymitas in Aegypto ſeruientes liberos dimiſit,numero cẽtũ uiginti millia:idq; ex huiuſmodi cauſa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, ut,ſi fieri poſſet,omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot ubicunq; audiſſet cognitu dignos,aut cupiditati regis gratos,cuius præcipuum erat in congerendis codicibus ſtudium.Hic rogatus aliquando à Prolemæo quàm multa millia iam comparaſſet, ait ſe iam habere circiter ducenta millia, ſed breui habiturum quingenta millia: præterea indicatum ſibi,multos eſſe apud Iudæos, qui leges eorũ ſcriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: eſſeq; ſcriptos ipſorum lingua & literis,& exhibituros negotium his, qui uelint C eos in Græcum ſermonem uertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere ſimilitudinẽ,ſed eſſe ſui generis. Nihil igitur uetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non deſint ſumptus,in bibliothecam ſuam referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirendos libros ſtudio,ſcribit Iudæorum pontifici,ut curet hoc negotium ex ſententia ſua confici.Interea quidam Ariſtæus ex intimis regis amicis, & ob modeſtiam admodum charus,cùm iam pridem animum haberet rogare eum,ut Iudæos in ſuo regno libertati reſtitueret: ratus adeſſe iam optimam occaſionem ſupplicandi, primùm cum præfectis ſatellitũ Soſibio Tarentino,& Andrea conſilium hoc cõmunicat, petens ut preces ſuas apud regem adiutent: & poſtquã intellexit ipſis quoq; rẽ cordi eſſe, adito rege ſic eũ allocutus eſt: Quia non decet nos, Rex, uerũ diſſimulare, ſed ingenuè proloqui: cùm hoc agamus, ut Iudæorũ D leges in tuam gratiã non tranſcribantur tantùm, uerùm etiam uertantur, quonam honeſto prætextu id facere poſſumus,dum tã multi huius hominum generis in regno tuo ſeruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præſenti miſeria: quandoquidem is qui tuũ gubernat imperium earum legũ autor eſt, quantũ mihi ſanè de ea re inquirenti perueſtigari potuit. Conditorẽ enim huius uniuerſitatis eundẽ quẽ illi,nos quoq; colimus,Iouem nominantes,nimirum quòd iuuet uitam omnium. Quapropter uel Deum reueritus,quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu uenerantur,redde eis patriã, ut in natali ſolo liceat eis uitam exigere. Nec eſt quod ſuſpiceris rex, me uel genere uel tribu eis propinquum,has preces offerre in illorum gratiam atq; cõmodum: ſed quum omnium hominum idem Deus ſit opifex,& ſciam illi placere beneficentiam, ad benefaciendum te E cohortor.Ibi rex libenti ac hilari uultu illum aſpiciens,Et quot tandem putas millia, quibus opus ſit hoc beneficio? Tum Andreas,qui & ipſe aderat,dixit eſſe circiter centum uiginti millia.Ad hæc rex,Paruáne igitur tibi Ariſtæe uidetur hæc,quam poſcis,liberalitas? Soſibio uerò & cæteris præſentibus,dignum eſſe ipſius magnificentia dicentibus,pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum conſenſu rex iuſſit, ut quando militi ſtipendium numerarent,pro ſingulis captiuis,qui apud eos ſint, drachmas centum uiginti annumerẽt: atque hoc ſuum decretum publico edicto propoſiturum ſe eſt pollicitus, quò tam Ariſtæi petitio,quàm Dei uoluntas fiat confirmatior.In eo comprehẽdebantur non hi ſolùm, quos pater aut eius exercitus abduxerat,ſed illi quoque, qui uel antè, uel pòſt, in ſeruitutẽ abſtracti fuerant. & cùm eam uindictam libertatis dicerent pluſquam quadringẽta talenta poſce- F re,ne hæc quidem impendere grauatus eſt, & eius edicti exemplar, ad regiæ magnanimitatis demonſtrationem, reſeruare ſtatuit, quod quidem erat huiuſmodi: Quicunq; ex militia patris noſtri Syriam ac Phœnicen incurſauerunt, & ſubacta Iudæa mancipia inde in regionem noſtrã eiusq; urbes abducta diuendiderunt, atq; etiam quicunq; uel antè uel pòſt diuenditi ſunt, hos omnes liberos uolo fieri: proq; ſingulis mancipijs centũ uiginti drachmas recipere, milites quidem unà cum cætero ſtipendio, reliquos uerò à menſarijs regijs.

Ptolemæus Philadelphus Aegypti rex.

A.M.3588. Ante Chr. nat. 283.

Demetrius Phalereus Bibliothecæ regiæ præfectus.

Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi.

Ariſtæi ad Ptolemæum oratio pro Iudæis.

Iouis etymologia.

Ptolemæi Philadelphi liberalitas.

Ptolemæi mandatũ de manumittẽdis Iudæis.

Cenſeo

Cenſeo enim hos præter patris mei uoluntatem,& præter æquitatem in captiuitatem abductos militum licentia,quin uaſtata Iudæa ſui commodi cauſa in AEgyptum abſtraxerunt hanc multitudinem. Quapropter iuſtitiæ reſpectu, & commiſeratione eorum qui à potentioribus per uim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes, qui ſeruitutem ſeruiunt, dimitti liberos, iam dicta ſumma heris eorum pro libertate reddita, & abſque dolo malo huic noſtro mandato ſatisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum, ex quo allatum fuerit,ut legi poſsit ab eorum generis hominibus, & interim heros profiteri huiuſmodi mancipiorum numerum:id enim & mihijpſi profuturum exiſtimo. Eum uerò qui parêre noluerit,cuiuis deferre liceat,mulctandum facultatibus,quæ fiſco noſtro debent cedere.Hoc edictum cùm primum oblatum eſſet regi,nec tamẽ diſertè cautũ eſſet illis quoq;, qui uel antè uel pòſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem regis beneficentia: iuſſitque ut ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem,& in mẽſarios regios. Quo facto, intra ſeptẽ dies peractũ eſt quicquid rex iuſſerat,impẽſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis:quia domiſi exigebant & pro infantibus illas centum uiginti drachmas,quaſi regis edictum etiam hos complecteretur,ubi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerãdam. Hæc ubi ex ſententia regis magnificè ſunt peracta,iuſsit Demetrium euulgare decretum de tranſcribendis Iudæorum codicibus: nihil enim temerè fiebat à regibus,ſed omnia diligẽter præmeditata:quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt,& multitudo miſſorum donariorum,& quod à quoque factum eſt,ut primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum quàm artificum præſtantia. Suggeſtionis ſanè exemplar fuit tale: Regi magno Demetrius. Quia mandaſti,Rex,ut quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus,& libros, qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt,perquiramus,nihil mihi ad ſummam circa hoc negotium diligentiam reliquum faciens,ſcire te uelim inter eos,quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum Legis codices. Hebraicis enim characteribus, & uernacula ipſorum lingua ſcripti cùm ſint,intelligi à nobis non poſſunt:ſunt etiam negligentiùs quàm par eſt exarati,eo quòd nõdum eis regia prouidentia contigit.Neceſſe eſt autem ut & hos habeas diligenter accuratos: ſapientiorem enim,& ſynceriorem legislationem continent, utpote diuinitùs proditam. Et hæc eſt cauſa(ut Hecatæus Abderita refert)cur nullus uel poeta uel hiſtoricus mentionẽ eius Legis faciat,aut uirorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerunt: quòd ſacroſancta ſit,& profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi uidebitur,Rex,ſcribes Iudæorum pontifici,ut mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores,legum earum peritiſſimos,ex quorum interpretatione apertum,ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes,dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionem iuſsit rex ſuos,ut ad Eleazarum Iudæorum pontificem de hac re ſcriberent, ſimulque per eaſdem literas certiorem facerent,de Iudæis per AEgyptum priſtinæ libertati redditis. Præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria,miſit auri talenta quinquaginta,& gemmarum copioſam multitudinem:iuſsitque cuſtodes arcarum,in quibus gemmæ ſeruabantur,liberam artificibus electionem permittere: mandauit etiam pecuniæ,pro ſacrificijs & reliquis templi uſibus,centum talenta erogari.Dicam autem & opera & eorum ornatum, ubi primùm expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hunc ſacerdotij honorem hoc modo conſecutus eſt. Onia pontifice defuncto filius ei Simon ſucceſsit,Iuſtus cognominatus,quòd &Deum piè coleret,& ciues ſumma proſequeretur beneuolentia. Quo mortuo, ſuperſtite unico filio paruulo,frater eius Eleazarus,de quo nũc eſt mentio, pontificatum aſſumpſit:cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit.Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ dum rerum potirentur,captiuos eò pertraxerant,pater meus eos in pretio habuit,aliorum operâ in militia uſus amplis ſtipendijs conductorum,alijs etiam caſtellorum cuſtodia per AEgyptum aſsignata, ut eſſent terrori indigenis. Ego uerò poſtquam principatum adeptus ſum,cùm in cæteros benignitate ſum uſus,tum maximè in tuos ciues:quorum ſupra centum millia in libertatem uindicaui,reſtitutis de meo pretijs eorum poſſeſſoribus:ex his per ætatem idoneos allegi in militiam,nonnullos,quorum fides id mereri uidebatur,inter aulicos meos accenſui, ratus nullum gratius me Deo & maximum offerre donarium, pro ea prouidentia, qua me dignatus eſt rebus præficere.Ergo ut & his & reliquis per totum orbem Iudæis gratum faciã, uiſum eſt mihi Legem ueſtram de Hebræa in Græcã linguam uertere,& ita uerſam in bibliothecã meã reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorũ delectu per tribus habito,ex unaquaq;

Demetrij litera ad Ptolemæum, de tranſferendis Iudæorũ legib.

Ptolemæi literæ.

Ptolemæi litera ad Eleazarum pontificẽ, de trãſferendis legibus.

ſex

A ſex uiros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſsint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & uictimarum miſimus, talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid uolueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit quàm potuit honorificentiſsimè. *Eleazari reſpō-ſio ad Ptolemæū.*

Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si uales cum regina Arſinoe communibuſque liberis, noſtræ quoque res ſe habent optimè. Acceptis tuis literis gauiſi ſumus plurimùm, ob egregiam tuam uoluntatem: aduocataque concione eas legimus, teſtes pietatis quā colis Deum Maximum. Oſtendimus etiam phialas, quas miſiſti, aureas uiginti, argenteas tri-

B ginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam, centumque illa talenta, quæ in uictimas & alios templi uſus attulerūt Andreas & Ariſtæus amici tui chariſsimi, uiri boni ac doctrina præſtantes, tuaque amicitia digniſsimi. Quare ſcito nos tibi gratificaturos, etiamſi quid præterea ingenium noſtrum facere oporteat. Prouocati enim beneficijs in ciues noſtros collatis, non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiam. Quamobrem continuò pro te ſororeque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populus uota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu: utque hæc Legis uerſio tam felix tibi ſit quàm

Seniores ſeni ferēdes codice, legis Ptolemæo mittuntur.

cupis maximè. Delegimus etiam ſenos per tribus ſeniores, quos ad te cum Lege miſimus: tuæ autem pietatis erit ac iuſtitiæ, ut tranſcripta Lege ad nos eam tutò remittas, unà cum eius deportatoribus. Bene uale. Hæc ſunt, quæ reſcripſit Pontifex. Superuacaneum au-

C tem uiſum eſt apponere LXX ſeniorum nomina, qui cum Lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola. Donariorum tamen, quæ rex Deo miſit, ornatum & magnificentiam ſilentio præterire non poſſum, ut omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. Abundè enim ſumptus ſuppeditans, & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè uiſendo, nullam eis ſegnitiæ, aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nunc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quod digna ſit, quæ prædicetur regis liberalitas: primumque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè maiorem facere, mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura, quodque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius uel quintuplam magnitudinem redditurum,

D ni uereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet utilis. Cupere enim ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad uſum etiam eſſe accommoda. Hanc ob rem exiſtimans priorem menſam non auri penuria, ſed uſus cauſa mediocrem fuiſſe factam, magnitudine illam non ſuperare ſtatuit, ſed uarietate ornatus & operis pulchritudine. Cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. Ac primùm conſtituto menſæ modo in longitudinem cubi-

Ptolemæi donaria.

Menſa à Ptolemæo rege Deo oblata deſcriptio.

torum duorum & ſemis, in latitudinem unius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes, loricam ei palmum latam circumdederunt: cuius cymæ uerſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. Cùm enim eſſent trian-

E gulæ, per ſingulos angulos eædem erant figurationes, ut conuerſæ non alia, ſed eadem ſpecie oculis occurrerent. Loricæ uerò pars interior ad menſam uergens, egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, uidelicet quòd liæ totæ eſſent conſpicuæ: quin & cymæ illæ facilè & citò uertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubijciebant: reſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. Exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura uirgarum, quæ per circuitum menſæ uoluebantur. Huic ſubiecta erat corona per circuitum, omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis, & ſpicis emergentibus, & malis punicis interſertis: quę omnia conſtabant è lapillis etiam co-

F lorem natiuum fructuum referentibus, & auro circum totam menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis, cum uirgatis peræquè ſculpturis, uiſebatur: ut ex utraque parte ſpectaretur eadem operum uarietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarum ordine: ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus ulla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium uſque ad imos pedes pertenderet: ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuerſam menſæ latitudinem, in eam pedes eius inſeruerunt, quos fibulis

ac clau-

ac clauſuris aſtrinxerunt menſæ iuxta loricam, ut his inſiſtens quaquà uerteretur, eandem A
ſpeciem oſtenderet. In menſa autem ſculptus erat Mæander magni pretij, gemmis per medium tanquam ſtellis uariegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, alijsque generibus quæ ubique grata ſunt propter pretium. Præter Mæandrum uerò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rombo circa medium ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur. Pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, folijs ſub menſa ſe reflectentibus, cùm germen alioquin rectum uideretur: baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie: quà uerò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erantque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo, hederis & palmitibus unà cum racemis per eos diſcurrentibus, indiſcreta uerorum ſimilitudine. Tanta enim erat artis ſubtilitas, ut perflante uento agitata, naturæ B
non artis opus uiderentur. conſtabatque totum opus trimembri compoſitione, ſed tanto artificio, ut commiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent: craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. Tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac uarietas ad naturæ imitationem expreſſa: quādoquidem hoc erat eius ſtudium, ut ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti, & ornamētorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateres autem aureæ fuerunt
Crateres aureæ. duæ, ſquamatæ, à baſi uſque ad præcincturam, ſpiras habentes uarijs gemmis diſtinctas: deinde Mæandrum cubitali altitudine, ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum uirgatam ſculpturam, & deinceps uſque ad labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra romborū ſpecie interueniente: addebant gratiam inſertæ gemmeæ ſcutulæ, quatuor digitorum ampli C
tudine. Labrum uerò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atque implexis inter ſe palmitibus uuas ferentibus: & ornatus quidem utriuſque erat hic, amplitudo uerò quæ amphoram caperet. Argenteæ uerò quæuis ſpecula ſplendore uincebant, ita ut inſpectātium
Crateres argenteæ. facies ſplendore colluſtrarent. His addidit rex triginta phialas, in quibus quicquid ſpatij gemmis erat uacuū, frondibus hederæ & pampinis ſculptilibus adumbrabatur. Atque hęc
Phialæ triginta. omnia non ſolùm artificum ingenijs ornabantur uſq; ad miraculum, ſed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentius accurabantur: qui non ſatis putans quòd ſine parſimonia ſumptus præberet, relictis etiam publicis negotijs ſæpe adibat officinas & inuiſebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiā. Videntes enim quòd cordi ſit ei hoc negotium, maiore attentione uerſabantur in opere. atque hæc ſunt donaria à Pto- D
lemęo ad Hieroſolymitanum templum tranſmiſſa. Quibus conſecratis pontifex Eleazarus,
Ptolemæo 70. interpretes mittuntur, & honorificè tractatis, qui attulerant non ſine muneribus ad regē eos remiſit. Hi poſtquam Alexandriam ſunt reuerſi, rex cognito eorum ſimul & ſeptuaginta ſeniorum aduentu, confeſtim legatos Andream & Ariſtæum acciuit: ab eisque epiſtolam Pontificis recepit, & multa præterea ſciſcitando didicit. Et cùm uehementer cuperet congredi cum ſeptuaginta ſenioribus, qui Hieroſolymis ad interpretandam Legem uenerant, quicunque priuatorū negotiorum cauſa expetebant eius colloquium, præter morem ſuū dimitti iuſsit. Hos enim quinto quoque die ſolebat admittere, ſicut legatos ſemel in menſe: tum uerò illis dimiſsis ab Elea-
membranæ legē aureis literis ſcriptam continentes, exhibētur & zaro miſſos expectabat. Vt uerò ſenes illi uenerunt, cum muneribus à pontifice miſsis, & cū membranis, quæ legem aureis literis inſcriptā cōtinebant, primùm de libris eos rogauit, E
ut uerò ex inuolucris depromptos obtulerunt, multùm diuque miratus membranæ ſubtilitatem, & commiſſuras, quæ ita latebant, ut uiſu diſcerni non poſſent, gratiam ſe illis habere dixit qui uenerint, & maiorem etiam ei qui miſerit, ſed longè maximam Deo, cuius leges attulerint. Cumque ſeniores eorumque comites uno ore omnia fauſta regi acclamaſſent, præ lætitia lacrymas non continuit (quæ quidem mœroris ſigna etiam magnum gaudium conſequi natura uoluit) iuſsitque libros accipere quorum hoc erat officium, tum demum uiros ſalutauit: præfatus æquum fuiſſe, ut priùs de ea re propter quam acciti fuerant percon-
ipſi interpretes à rege ſalutantur. tatus, deinde illos quoque compellaret. Diem quidem aduentus eorum tam gratum ſibi confeſſus eſt, ut quoad uiueret, per ſingulos annos redeuntem eius memoriam colere ſe uelle, promitteret. Fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio uicerat: uoluitq; F
ut conuiuæ ſibi eſſent, & diuerſoria mādauit eis aſsignari ſub ipſa arce pulcherrima. Nicanor autem, qui excipiendis hoſpitibus præerat, Dorotheum eos curare ſolitum iuſsit parare cuique ad uictum pertinentia. Sic enim rex diſpoſuerat, ut ex eis ciuitatibus, quæ in ratione uictus aliquid peculiare habent, uenientibus, more ipſorū omnia pararentur, ut tractati more conſueto ſuauiùs uiuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur: quod honoris his quoq;

exhibitum

exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quòd is callebat morem, quo solerent uiuere.
A Quamobrem omnia per se administrauit, quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui uolebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam uerò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorũ pertinens. Postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut soleret hospitibus ad se à Iudæa uenientibus. Quapropter præconibus & sacrificulis, alijsq; id genus quorum erat à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed unum ex cõuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensam cõsecrare ipse rex iussit: qui stans in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausumq; & acclamatum est ab omnibus, libenti ac hilari animo: quo facto fruebãtur appositis. Cumq; rex siluisset quantum satis uisum est, cœpit philosophari, proponẽs singulis quæstionem aliquam de
B natura, subtili disquisitione dignam, illis uerò diserte ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum consuetudine, per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi librum, quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm non solùm rex admiraretur, sed Menedemus etiã philosophus fateretur, omnia gubernare prouidentiam, eamq; ob causam orationis uim & pulchritudinem inuctam uideri, finis est huic quæstioni impositus. Rex uerò iam tum se uberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteret: iussitque (datis priùs in singulos ternis talentis) deduci eos in diuersoriũ. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis, transiuit aggerem illum septem stadiorum, & põtem
C qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus, assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam: rogauitq; ut quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, ut nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. Illi uerò non parcentes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, usq; horã nonam assidentes operi: reliquum deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo, ità ut mandatum ei fuerat. Mane autem regiam ingressi, salutato rege, in eundem locum ad institutum negotium se referebãt: quod marinis aquis ablutis manibus priùs mundati aggrediebantur. Versione aũt Legis
D intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ ubi uersa fuerat, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. Cõcio uerò & seniorum interpretationem approbauit, & Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepissent rogaueruntque, ut etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulauerunt, quandoquidẽ feliciter absoluta esset hæc interpretatio, ut rata permaneret, nihilq; ex ea mutari liceret: quæ sententia cùm omnibus placuisset, iusserunt ut priùs si quis aliquid deprehenderet uel supereisse legi uel deesse, diligentiùs inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset, ut res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamobrem rex multùm gauisus est, uidens hanc quoque suam uoluntatem in publicum cessisse commodum: sed maiorem etiam percepit uoluptatem, dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cœpitque de ea re conferre cum Demetrio, rogãs quî factum sit, ut tam admiran-
E dam legum nec historicus ullus, nec poeta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem ausum eam attingere, quam constaret diuinam esse, & omni ueneratione dignam: & punitos esse quosdam à cœlesti numine, qui illã attrectare non fuissent ueriti. Theopompum enim uolentem inde quædam suis scriptis inserere, mente motũ fuisse diebus xxx. & per interualla insaniæ precibus Deum placasse, facilè conijcientẽ quæ morbi causa fuisset: atq; etiam in somnis admonitum hæc ideo pati, quòd fuisset circà res diuinas curiosior, easque uoluisset proferre profanis hominibus: quare cùm à cœpto destitisset, sanã mentem ei fuisse redditam. Theodectę etiam poetæ, cùm in quadam Trագœdia uoluisset
F aliquid è sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cùm erratum agnouisset, exorato Deo redditam aciẽ. Acceptos deinde à Demetrio libros, Rex ueneratus, asseruari iussit diligẽter, ut incorrupti manerent: rogauitque interpretes ut crebrò è Iudæa uenientes ipsum inuiserent, id enim eis nõ minus cõmodum fore, quàm honorificum. Nunc enim æquum esse, ut remittantur: sed si ultrò ad eum uenerint, consecuturos quicquid uel ipsorum sapientia dignum sit, uel regia munificentia. Tum quoque remissi sunt donati ternis uestibus optimis, & binis auri talentis, singulisque unius talenti calicibus, & toris discubitorijs: præterea pontifici per eosdem misit decem lectos cum argenteis pedibus, cum com-

Iudæorum conuium apud Ptolemæum.

Menedemi Philosophi de Iudæorum sermonib. iudicium.

Septuaginta Legem in Græcum transferunt.

A.M. 3704. Ante Chr. nat. 267.

Biblica scripta tractates ethnici puniti,

Theopompus et

Theodectes poeta.

Septuaginta interpretes à Ptolemæo dimittuntur.

petenti apparatu,& calicem talentorum triginta:ad hæc decem ueſtes purpureas, & coronã A
inſignem,& telas byſinas cẽtum,prẽterea phialas & trullas,& libatoria,& crateras duas Deo
dicandas:rogauitq; cum per literas,ut ſi quis ex his uiris uellet ad ipſum uenire, permitteret,
quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem,& diuitias libenter in eiuſmodi
inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

Honor à regibus Aſiæ Iudæorum genti habitus, & quòd in ciuitatibus à ſe conditis ius ciuium ei conceſſerint. CAP. III.

III. *Seleucus Nicanor Iudæos honorat.*

REd & ab Aſiæ regibus honorati ſunt,propter nauaram in militia bonã ac fidelem
operam. Nam Seleucus,cognomento Nicanor,in conditis à ſe per Aſiam & infe-
riorem Syriã urbibus,in ipſa denique metropoli Antiochia,ius ciuitatis eis dedit,
uoluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, quo iure nũc B
quoque uiuunt inter eos homines.Argumento eſt,quia Iudæis externo oleo nolentibus uti,
certa pecunia pro eo à Gymnaſiarchis penditur:quem morem cùm Antiochenſis populus
Iudæis ius Antiochenſ. ſaluum remanſit. proximo bello abrogare uellet, nõ permiſit Mutianus,qui tũ Syriæ prouinciæ præerat.Deinde
imperante Veſpaſiano,& Tito eius filio,Alexandrini & Antiochenſes rogantes adimi Iudæis
ius ciuiũ,impetrare id non potuerunt,manifeſto Romanorum æquitatis & magnanimitatis
indicio,ſed præcipuè ipſorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertuliſſent,&
infenſi eſſent pertinaciter rebellantibus,nihil tamen de iure ipſorum diminutũ uoluerunt:
idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis cõtra eos licere paſsi ſunt:maiorẽ ratio-
nem habentes ueterum gentis meritorum,quàm præſentis offenſionis, aut gratiæ,quã hoc
facto apud hos populos inire poterant:dicentes eos qui contra rem Romanã arma tulerant C
iam ſatis ſuppliciorum exoluiſſe,eos uerò qui nihil peccaſſent non eſſe æquum ſpoliari ſuis
Marci Agrippæ fauor in Iudæos. priuilegijs & iuribus. Marcum quoque Agrippam ſimiliter affectum erga Iudæos fuiſſe,pro-
ditur. Ionibus enim cõtra hos ſeditiosè cõmotis,& rogantibus Agrippam,ut ciuitatis quam
eis dederat Antiochus Seleuci nepos,quem Græci Deũ cognominant,ſoli eſſent participes:
& poſtulantibus, ut ſiquidem eiuſdem generis haberi uellent Iudæi,eoſdem quoque Deos
colerent: cùm res ad iudicum cognitionem deueniſſet,uicerunt cauſam Iudæi:obtinuerunt
que,ut ſibi liceret ſuis moribus uiuere, patrocinio Nicolai Damaſceni adiuti. Agrippa enim
pronunciauit,nihil ſibi licere innouare circa hoc negotium: quæ ſi quis uolet exactiùs cog-
noſcere,legat Hiſtoriarũ Nicolai libros tertiũ & quartũ ſupra cẽteſimũ uigeſimũ.Sed Agrip-
pæ ſententiã mirari non debemus:neq;.n.tũ gens noſtra cum Romanis bellũ gerebat:Veſpa- D
Antiochus Magnus Iudææ aduerſatur. ſiani uerò & Titi magnanimitatẽ meritò quis miretur,qui poſt tãta belli certamina nihil im
moderatè in nos ſtatuerint Nunc unde digreſſus ſum reuertar. Antiocho Magno in Aſia re-
A.M.3749. gnãte,in continua uexatione tã Iudæa fuit,q̃ Cœleſyria:q̃ eo bellũ gerente cum Philopatore
Ant.Chr. Ptolemæo,huiusq; filio qui Epiphanes cognominatus eſt,ſiue uinceret,ſiue uinceretur,ma
nat. 222. lè mulctarentur,nõ aliter quàm nauis fluctib.utrinq; oppugnata,inter proſperã & aduerſam
Ptolemæus Epiphanes in Syriæ reges arma mouet. Antiochi fortunã iactatæ.Tandẽ uictor Antiochus Iudæã ſuæ ditioni adiecit. Defuncto uerò
Philopatore,filius eius magnũ exercitũ duce Scopa miſit in Cœleſyriam:qui & multas eius
urbes,& noſtram gentem ui in poteſtatem eius retraxit. Aliquanto autem pòſt Antiochus
ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congreſſus fit ſuperior: cumque recepiſſet occupatas
à Scopa urbes Cœleſyriæ ſimul & Samariæ,Iudæi quoque ultrò deditionem fecerunt:recep- E
Antiochus Magnus Iudæis fauet. tumque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt.& oppugnantibus
præſidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus
æquum ducens aliquam Iudæis pro ſtudio ſuarum partium referre gratiã,ſcripſit ad amicos
ſuos & duces literas,teſtes beneficiorum quæ in ipſum contulerant, in quibus etiam ſignifi-
cabat quomodo remunerari eos decreuiſſet. Earũ exemplar ſubijciam, citato priùs Polybij
Polybius de Scopa duce militari Ptolemæi. Megalopolitæ teſtimonio,ex libro Hiſtoriarum eius XVI: Scopas,inquit,copiarum Ptole-
mæi dux ad mediterranea uerſo impetu per hyemẽ Iudæorũ gẽtem ſubegit:ac paulo pòſt in
eodem libro narrat, quomodo uicto Scopa Antiochus Bataneã,Samariam,Gadara & Abila
receperit:moxque Iudæi qui Hieroſolyma,& celebre eius loci templũ incolunt,ad eũ defece
rint: de quo cùm multa eſſent dicenda,ait ſe id in aliud tempus differre: & hæc quidem Poly F
Antiochi epiſtola in Iudæorũ gratiam cõſcripta. bius,nos autem narrationem continuabimus,inſerta hìc priùs Antiochi epiſtola.Rex Antio
chus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox ut regionem eorum ſumus ingreſſi,ſtudium erga
nos ſuum declararuerunt,& in urbem ſuam uenientes ſplendidè exceperunt ſenatu obuiam
progreſſo,exercituiq; noſtro,& elephantis copioſè uictum præbuerunt, & cum eo ſimul præ
ſidium AEgyptiorum in arce expugnauerunt: uiſum eſt nobis gratiam aliquã eis reponere,

&

A & urbem eorum refouere uarijs calamitatibus affectam,& in priſtinã frequẽtiam reſtituere, reuocatis in eam qui nunc diſperſi ſunt habitatoribus:ac primùm decreuimus pietatis ergô præberi eis in pretium pecudum mactandarũ, uini,olei,thuris, argenteorum uiginti millia, & ad ſimilam ſecundũ prouincialẽ legem tritici medimnos mille quadringentos ſexaginta, & ſalis medimnos trecentos ſeptuagintaquinque,uoloq; ut hæc eis præbeantur ita, ut mandaui.Et quod deeſt templo abſoluatur,ſiue porticus ſiue quid aliud ædificare opus fuerit: lignorum aũt materies comportetur tam ex ipſa Iudæa, quàm ex alijs gentibus & ex Libano, immunis à uectigalibus: quæ immunitas & alijs rebus conceditur ad apparatum atq; ornatum templi pertinentibus.Permittitur etiã eis,ut omnes uiuant ſecundũ leges patrias: & remittitur ſenatoribus,ſacerdotibus, ſcribis templi atq; cantoribus tributũ quod pẽditur pro
B capite,& aurum coronarium,& ſi quod eſt tributum aliud.Et ut eò citius urbs frequentetur habitatoribus,concedo omnibus,qui nunc eam habitant, quiue antè Hyperberetæum mẽſem eò ſe habitatum contulerint,immunitatẽ omnium tributorum, uſq; in triennium, remittimuſque eis in poſterum tertiam partem tributorum,in præteritorum damnorũ compenſationem.Et quotquot ex urbe abrepti ſeruiunt,& ipſos & natos eorum uolumus eſſe liberos,ac bona quoq; eis reſtitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epiſtolam ſcripſiſſe, edictum etiam in honorem templi per totum ſuum regnum propoſuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra ſepta templi ingredi eorum quibus interdictum eſt Iudæis, ſed ſolis hoc facere fas ſit,qui ſecũdum præſcriptum legis patriæ purificati priùs fuerint.Nemo etiam in urbem carnes equinas aut mulinas inferat,nec aſini ſiue feri ſiue domeſtici, nec pantheræ aut
C uulpis aut leporis,aut cuiuſuis omnino ex his animalibus,quæ Iudæis uetitum eſt attingere: ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in urbe alere: ſed tantùm ſolitas more maiorum mactare uictimas,quibus Deus litari ſibi uult: qui uerò aliquid contra edictum hoc fecerit,trium millium drachmarum argenti mulctam luat ſacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit teſtimonium, quo tempore quoſdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus ſtudere comperit: Zeuxidem enim amicum præcipuum, in ſuperioribus ſatrapijs ductantem exercitum, iuſſit aliquos è noſtris apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere,ſcribens in hunc modum.Rex Antiochus Zeuxidi patri ſalutem. Si uales benè eſt,ego quoque ualeo.Quia quoſdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, uidetur hoc negotium curam meam depoſcere. Quapropter conſultis de hac re amicis, placuit
D mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Meſopotamiam incolunt duo millia familiarũ cum tota ſupellectili eò traducere,& locis opportunis per præſidia diſponere.Perſuaſum enim habeo illos fore noſtrarum rerum cuſtodes beneuolos:tum quia cœleſte numen piè colunt,tũ quia fides eorum & promptum obſequiũ etiã maiorum noſtrorum comprobatur teſtimonijs.Volo igitur ut eos,licet difficile uideatur,traducas,pollicitus libertatẽ uiuendi proprijs legibus.Perductis deinde ad iam dicta loca,tũ ad ædificandas domos aſsignabis areas,tum agros ad colendũ aruis & uinetis idoneos:immunitatemque dabis in decenniũ,ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouẽtibus,& donec ipſorum agri fruges protulerint,demenſum frumentum accipiant in ſeruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quãtum ſatis ſit,ut benignè à nobis habiti alacriores ſint in noſtris negotijs-Cura autem ne quis mo-
E leſtus ſit ei populo. Vale.Atq; hactenus de Antiochi Magni erga Iudæos beneuolentia dixiſſe,ſufficiat. Poſt hęc amicitia Ptolemęo cõiunctus eſt & fœdere,data in matrimoniũ Cleopatra filia,& cõceſſa dotis nomine Cœleſyria,unà cum Phœnice, Iudæaq; & Samaria: diuiſisq; inter utrunq; regem uectigalibus, optimates ſuę quiſque patriæ exactionem eorm redimebant,& collecta quæ imperata eſſet pecunia pendebãt regibus.Per ea tẽpora Samaritæ rebus ſecundis elati,ſæpe Iudæos infeſtabant agros uaſtando,& abducẽdo in captiuitatẽ homines, maximè ſub Onia pontifice. Poſt obitum enim Eleazari Manaſſes eius patruus põtificatum aſſumpſit, quo defuncto,Onias ſucceſsit in ſacerdotium Simonis Iuſti filius,quem Simonẽ Eleazari fratrem fuiſſe diximus. Is Onias puſillanimis erat,& auarus:quæ cauſa fuit ut tributum,quod pro populo maiores eius de ſuo ſolebant regi pendere, talẽta argenti uiginti
F non ſoluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui miſſo Hieroſolyma legato incuſabat Oniam,quòd tributum non redderet: minabaturque ni faceret,regionem eius militibus ſuis ſe diuiſurum, & nouas colonias eò deducturum: quod audientes Iudæi perterriti ſunt,ſed Onias perfricta fronte hæc contemnebat, nihil curans præter pecuniam.

Antiochi edictũ de templo Hieroſolymitano.

Antiochi de Iudæorum pietate & fide teſtimonium.

Antiochi ad Zeuxidem epiſtola Iudæos cõmendans.

Antiochus Ptolemæo familiaritate & fœdere iungitur.

Samaritæ Iudæos infeſtant.

IIII. *Oniæ pontificis auaritia.*

Ioſephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit amicus Ptolemæo Epiphani factus. CAP. IIII. A

Ioſeph: Tobiæ filij dotes animi

IOſephus autem quidam ætate iuuenis, ſed honeſtate, prudẽtia, iuſtitia inter Hieroſolymitas celebris, Tobia patre natus è ſorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouiſſet de aduentu legati (fortè enim in Phichola natali uico aberat) ueniens in urbem obiurgauit Oniam, qui non curaret ſecuritatem publicam, ſed modò pecunijs parcat, conijceret in periculum populum, à quo & reipub. adminiſtrationem, & pontificalem honorem accepiſſet. Quòd ſi tanto amore pecuniæ teneretur, ut propter eã ſuſtineret & patriam & ciues in diſcrimen adduci, iret ſaltem ad regem, & precibus obtineret ab eo uel totam, uel partem aliquam eius pecuniæ. Onia uerò dicente neque principatum ſe morari, & pontificatum etiam, modò liceat, libenter ſe depoſiturum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Ioſephus num ipſi permitteret legationem publicam ſuſcipere. Quo annuente aſcendit in templum, & aduocata concione, hortatus eſt eos ne terreantur Oniæ ſui auunculi negligentia, ſed miſſa mœſtitia meliorem ſecuritatis ſpem concipiant. Seipſum enim iturum legatum ad regem, & cauſam eorum bonâ fide actum perſuaſurumque eos inſontes eſſe. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipſe uerò egreſſus ex templo legatum regium excepit hoſpitio, & donatum pretioſis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmiſit ad regẽ, dicens ſe quoque mox ſecuturũ. Iam enim magis etiam quàm antè accenſus erat ad eam profectionẽ, quia legatus hortatus fuerat ut in AEgyptum ueniret, operamque ſuam obtulerat: effecturum enim ſe ut quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus eſt liberalibus honeſtiſsimi iuuenis moribus. Cæterùm reuerſus in AEgyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multùm interim prædicata Ioſephi bonitate: quem breui uenturũ aiebat, & patrocinaturũ populo, cuius curam propter pontificis ſegnitiẽ ſuſceperit. Tantis denique iuuenẽ aſsiduè ornabat laudibus, ut & rex & regina Cleopatra erga abſentẽ adhuc affecti eſſent optimè. At Ioſephus miſsis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuò ſumerent, ſatis iam inſtructus ad profectionem iumentis, ueſtibus & poculis impenſis in hæc uiginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriã. Fortè fortuna ita accidit, ut illo ipſo tẽpore ad regẽ uenirent omnes Syriæ ac Phœnices urbium principes, ad emenda uectigalia, quæ ſingulis annis rex uendebat oppidanorum potentioribus. Hi uidentes Ioſephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam: qui cùm apud Alexandriam audiſſet, Memphi Ptolemæũ eſſe, profectus eſt illi obuiã. Sedente autem rege in curru unà cum regina, & Athenione amico (is erat qui legatus Hieroſolymis hoſpitio Ioſephi uſus fuerat) conſpicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc eſſe illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hieroſolymis reuerſus tantopere prædicauiſſet. Tum Ptolemæus & prior eum ſalutauit, & currum iuſsit conſcendere. Quo facto, Oniam accuſare cœpit. At Ioſephus: Danda eſt, inquit, ſenectuti uenia. Scis enim quòd ſenes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio noſtro non deerimus, ut nihil de nobis meritò poſsis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex deguſtata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare, ut iuberet eum diuerſari in regia, & quotidie ſuæ mẽſæ adhiberet. Quod cùm primates Syrorum uiderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cumque dies auctionis ueniſſet, qua addicenda erant uectigalia, licitabantur ea nobiles ſuæ quiſque patriæ: & cùm ad octo millia talentorum colligerentur è uectigalibus Cœleſyriæ Phœnicesque & Iudææ ac Samariæ, accedens Ioſephus culpabat illos licitatores, tanquã de compoſito tam paruum regi pretium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiſcationibus, quæ priùs publicanis ſolebant accedere. Rege uerò libenter hæc audiente, & ut amplificatori redituum ſuorum addicturũ ſe promittente, rogante tamẽ ecquos fideiuſſores haberet, feſtiuè reſpondit, daturũ ſe homines probos & honeſtos, quibus nõ grauaretur credere. Quos ut proferret poſtulatus: Te, inquit, rex dabo, tuãque cõiugẽ, ut alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridẽs permiſit eũ abſq; fideiuſsione habere uectigalia: id quod ualde moleſtũ fuit his, qui poſthabiti fuerãt, nõ ſine pudore in patriã reuertẽtibus. Ioſephus autẽ acceptis à rege duobus militũ millibus, quos ideò petierat, ut poſſet cõtumaces in urbibus ui cogere, & mutuatus Alexãdriæ ab amicis regijs quingẽta talẽta, profectus eſt in Syriã. Et cùm ueniſſet Aſcalonem, tributũq; à ciuibus exigeret, & nõ ſolùm nihil acciperet, ſed conuitijs etiam appeteretur: comprehenſos circiter uiginti eorũ primates affecit ſupplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniã tranſmiſit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiã, & approbato quod egerat, permiſit ei quic-

Onias Pontifex ſenex auaritiæ à Ioſepho adhuc iuuene reprahenditur.

Ioſephi oratio ad populum.

Ioſephus legatũ regium hoſpitio ſuſcipit,

in Ægyptũ proficiſcitur,

inopiæ deridetur, ſit Ptolemæo obuius,

pontificem Oniã excuſat, &

licitatores obiurgat.

Ioſephus à rege denuò diſcedit, uectigalia Aſcalonitarum exigit, primates ſupplicio afficit,

A quicquid uellet facere. Hoc audito Syri exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Ioſephum excipientes tributa ſoluebant. Cumque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horũ quoq; necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem miſit: comparatisq; multis pecuniis, & multa lucratus ex redemptione uectigalium, his opibus ad conſtabiliendam præſentem potentiam uſus eſt, prudenter exiſtimans optimum eſſe, iam partam felicitatem tueri ex ipſius reditibus. Multa nanque munera regi atque reginæ clanculum miſit, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Vſus eſt autem ea proſperitate per annos XXII, ex una uxore procreatis ſeptem

B filijs, ſuſcepto etiam uno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occaſione duxit coniugem. Cùm aliquando ueniſſet Alexandriam cum fratre, ducẽte ſecum filiam nubilem, ut eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingreſſam in conuiuium formoſam ſaltatriculam adamauit, ſoliq; fratri hoc indicauit, rogans ut quandoquidem lege uetaretur habere rem cum fœmina alienigena, peccatum ſuum celaret, ſibique ſubſeruiret, ut clàm ea potiri poſſet. Frater uerò libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiã ſuã noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parùm ſobrius, per errorem cũ

C fratris filia congreſſus eſt: & cùm hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, fratri demonſtrat ſe de uita periclitari amore ſaltatriculæ, quam ſortè rex nollet ei concedere. Tum Solymius ait, non eſſe opus ut hac de re ſit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam uxorem habere: faſſus quòd maluerit filiæ ſuæ fieri iniuriam, quàm fratrẽ tale dedecus in ſe admittere. Ioſephus collaudata fraterna beneuolentia, uxorem duxit eius filiam: ex eaque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adoleſcens adhuc generoſam & prudentem præ ſe ferret indolem, fratrum in ſe concitauit odia, quòd eos in omnib. uideretur antecellere. Ioſephus autem uolens cognoſcere, quiſnam ex his ad uirtutẽ eſſet idoneus maximè, ſingulos miſit ad eos qui tum profeſsione diſciplinarum erant celebres: illi uerò propter ſegnitiem, & laborum impatientiam indocti domum reuerſi ſunt. De-

D inde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum miſit itinere ſeptem dierum in ſolitudinem, ut illic ſementem faceret: ſed priùs ſubtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum ſolet aſtringere. Quò poſtquàm peruentum eſt, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum conſilio, ſuadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolensq; interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus eſt quiddam ueterano duce magis dignum, quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis, carnes quidem in operarios diſtribuit: ſectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proſcindi iuſſerat, ſementeq; facta, domum redijt. Pater autem reuerſum exoſculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, ut ſolum germanum filium, magis etiã poſthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea uenit quidam nuncians, quòd regi Ptolemæo natus eſſet filius: uerſiq; omnes Syriæ magnates cum ſubditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum ſunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. Pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his uellet eam

E profectionem ſuſcipere: & recuſantibus cæteris, quòd ſe negarent ſcire mores aulicos, quomodo uerſandum eſſet cum regibus, ſuadentibusq; ut Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, ſtatim eum aduocat: rogatq; ecquid liberet, aut idoneum ſe putaret, qui ad regem ſalutatum accederet. Qui cùm promptè eam profectionem ſuſciperet, & modica pecunia ſibi opus fore diceret: uelle enim ſe frugaliter uiuere, ut decem drachmarum millia ſufficiant, admodum lætatus eſt filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu ſiluiſſet,

F ſuaſit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: ſed ut ad procuratorem ſuum Alexandrinum ſcriberet, ut pecuniam ipſi præberet, ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretioſiſſimum. Ille uerò ratus decem fortaſſe talenta impenſurum in munera, & comprobato filij conſilio, ſcripſit procuratori Arioni, qui omnem ipſius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Ioſephus enim pecunias in Syria collectas ſolebat eò mittere, & quoties præſtitutum tempus ueniret, tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiſcitur: moxq; fratres ad omnes regios amicos ſcripſerunt, ut eum aliquo modo perderent. Vt uerò exacto itinere Arioni epiſtolam reddidit, rogatus quotnam talenta uellet accipere: putabat enim decem petiturum, aut non multo amplius: ut reſpondit mille ſibi opus eſſe,

Scytopolitæ è medio tollendos tradit, &c.

munera multa clàm regi miſit.

Hyrcanus Ioſephi filius fratribus ſuis natu maioribus exoſus.

Hyrcanus in ſolitudinem trecentis iugis boum præfectus mittitur.

Hyrcanus à patre in Ægyptum mittitur.

Hyrcano inſidiæ à fratribus ſtruuntur.

iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd uellet ea per luxũ perdere: monebatque ut A
sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parasset. Se-
nim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium usum quàm ut mercaretur re-
Hyrcanus Arionem dispensatorem conjcit in uincula. gi munera. Ibi puer iratus, Arionem coniecit in uincula. Procuratoris autem uxore regi-
næ hoc renunciante, & rogante ut puerum compesceret (gratiosus enim apud Cleopatram
Arion erat) ex regina hoc rex didicit: ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari
se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non uenerit, sed procurato-
Hyrcanus apud regem accusatus suæ causæ patrocinatur. rem etiam patris sui uinxerit, iubebatque ut ueniret, ac causam eius facti diceret. Ille con-
trà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis, ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito
templo mactasset uictimas: eaque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectan-
tem dona, quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, B
qui mandata eius contempsisset. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum.
Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum ipsi quoque regi, ut contemnatur à sub-
Hyrcanus acceptis mille talẽtis Arionem dimittit. ditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam
hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à uin-
culis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo excep-
tus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam: moxque clàm aditis nego-
tiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritos, talento singu-
los, & totidem puellas eodem pretio: tum uocatus ad conuiuium regium cum principi-
bus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat
officium: reliquis autem omnibus conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum C
congerentibus, Tryphon quidam quo plurimùm in conuiuijs rex delectabatur, propter scõ
mata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se uertit: & Viden', inquit, Domine,
quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriã
ita spoliauit, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus. Rege uerò ad hoc dictum arriden-
Hyrcani facetiæ, &c te, & rogante Hyrcanum, unde illa ossiũm congeries: Nihil mirum, inquit, Domine, canum
enim est, ossa unà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: uultu commonstrans reli-
quos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abijcere ossa,
quod & ego homo cùm sim, nunc facio. Ibi rex miratus urbanitatem, iussit omnes conuiuas
huic dicto applaudere. Sequenti uerò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos
quidem salutauit: ex famulis autem eorum explscatus est, quidnam oblaturi essent regi in D
festo natalitio. Illis referentibus, hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro
suis quemque opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet unde tantundem largiri ua-
leret, nec ultra talenta quinque numero: idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis au-
tem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, u-
bi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimos se existimantes obtulerunt ta-
dona regi simul ac regina oblata. lenta non plus quàm uiginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidemque
puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, illas uerò Cleopatræ.
Omnibus uerò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis e-
tiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit,
ne quid sibi ab illis nasceretur periculi. Ad eos enim fratres scripserant, ut Hyrcanum tol- E
lerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque uellet
petere. At ille nihil aliud petijt, quàm ut se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Ita-
Hyrcanus honorificentissimè tractatus domũ relegatur. que honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem,
& omnes suos duces atque procuratores commendatitijs literis, dimisit liberaliter. Fra-
tres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratissimum re-
uerti, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem insscio. Ira-
tus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solici-
Hyrcanus fratres sibi insidiatos prælio uincit. tus: eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itine-
re, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoq; fratres
inter cæteros: reliqui uerò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad ur- F
bem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic uitam egit
Iosephus Hyrcani pater obijt. tributa colligens a Barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus, cognomine
Soter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Iosephus, uir bonus & magnani-
mus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris uitæ occasionem præbuit, per
duos & uiginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ uectigalibus

& eodem

A & eodem ferè tempore patruus quoq; eius Onias, relicto ſucceſſore honoris Simone filio. *Onias mon.* V.

DEINDE uita defuncto Onias filius ſucceſſit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem miſit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

Amicitia & ſocietas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum Pontifice.

CAP. V.

A.M. 3798. Ante Chr. nat. 173.

REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ ſalutem. Incidimus in quandam ſcripturam antiquam, in qua inuenimus eiuſdem generis eſſe Iudæos & Lacedæmonios ex Abraami gentilitate. AEquum igitur eſt, ut quum fratres noſtri ſitis, petatis à nobis quæcunq; libuerit. Idem nos quoq; faciemus, & res ueſtras tanquam noſtras exiſtimabimus, noſtras item uobiſcum cõmunes habituri. Demoteles eſt qui has uobis red- B dit literas, in pagina quadrangula ſcriptas, & obſignatas aquilæ ſigillo, draconem tenentis unguibus. Et epiſtola quidem hæc continebat. Ioſepho autem mortuo, populus ſeditionibus agitatus eſt propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo: plerique enim fauebant ſenioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hieroſolyma quidem nolũit repetere: ſed ultra Iordanem habitans aſſiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abſtrahens. AEdificauit etiam caſtrum munitiſſimum, è marmore candido, extructis ad uſque tectum eius muris, habentibus inſculptas diuerſorum animalium effigies enormi magnitudine: idq; ædificium foſſa profunda, & aquis plena circũdedit, & oppoſiti montis prominentem petram perforans, ſpeluncas in ea fecit multorum ſtadiorum longitudine, aulas e- C tiam in eo caſtro fecit aptas conuiuijs, diętasq; alias & cubicula: ſalientium etiam aquarum eò tantã induxit copiam, ut loco uoluptatem ſimul & ornamentum adderent. Speluncarũ uerò ora non ampliùs aperuit quàm ut unum caperent: idq; de induſtria factum eſt ſecuritatis ac tutelæ gratia, ſi quando fortè oppugnaretur à fratribus. AEdificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eaq; hortis ſpatioſis ornauit, & locum hoc pacto inſtructum & abſolutũ uocauit Tyrum, qui eſt in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem ſitæ, non procul à regione Eſſebonitide. Præfuitq; illi tractui per ſeptennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: poſt cuius obitum Antiochus eius frater in regnum ſucceſſit, qui cognominatus eſt Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipſe eodem cognomento Epiphanes dictus, ſu- perſtitibus duobus filijs impuberibus, quorum grandiori Philometor cognomen indi- D tum, minori uerò Phyſcon. Hyrcanus autem uidens præpotentem Antiochum, & ueritus ne in poteſtatem eius redactus pœnas daret eorũ quæ contra Arabes auſus fuerat, ipſe ſibi manus intulit: facultates uerò eius uniuerſas occupauit Antiochus.

Hyrcanus Arabibus prælia mouitur, &c.

caſtrũ ædificat.

Antiochus Epiphanes rex Syriæ.

A.M. 3801. Ante Chr. nat. 170.

Ptolemæus Epiphanes moritur.

Hyrcani mors

Hyrcani facultates Antiochus occupat.

Iudæi ſeditionibus agitati Antiochi opem inuocant. *CAP. VI.*

VI.

IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Ieſu id ſacerdotium contulit, quòd filius ſuperſtes etiam tum eſſet paruulus: de quo ſuo loco dicetur. Hic Ieſus priuatus eſt eo ſacerdotio per regis indignationem, moxq; in Oniam fratrũ, minimum pontificatus translatus eſt. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, ut indicauimus. Cæterùm Ieſus Iaſonem ſe uocari maluit, ſicut alter frater pro Onia Menelaus dictus eſt. Concitata autem per fratrem contra nouum E pontificem Menelaum ſeditione, & populo in partes ſciſſo, Tobiæ filij ſteterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iaſonis ſequebatur. Quorum uim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filij receſſerunt ad Antiochum, dicentes ſe uelle relictis patrijs inſtitutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus aſſumere: rogaueruntq; eum, ut ſibi permitteret gymnaſium Hieroſolymis extruere. Quo impetrato, adduxerunt ſibi præputia, ut nudi quoque non eſſent Græcis diſſimiles: & contẽptis omnibus patrijs ritib. imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi uſus fortuna proſpera, expeditionem AEgyptiam tentare ſtatuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus adminiſtrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Peluſium, aſtu circumuento Philometore, AEgyptum occupat, & redacta priùs in pote- F ſtatem Memphi, locisq; circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & urbem & regem ſubiugaturus. Sed omnes eius conatus Romanorum denunciatione repreſſi ſunt, ita ut iam occupata relinqueret: ſicut & aliàs diximus. Nũc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus Commentarijs breuiter tantùm perſtrinximus, ut neceſſe ſit idem altiùs repetere.

Ieſus ſacerdotiũ adeptus, eodẽq; priuatus.

Ieſus Iaſon dictus.

Onias Menelaus uocatus.

Ieſu & Oniæ ſeditionẽ cõcitãs

Antiochus in Aegyptum expeditionẽ facit, & eandẽ occupat.

Antiochus ex Aegypto fugere compellitur.

A.M. 3804. Ant. Chr. nat. 167.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatoq; eius urbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII. A

Antiochus Epiphanes urbem Hierosolyma uastat, &c

REuersus ab AEgypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum urbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimotertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine ullo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suę factionis homines. Quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarũ erant partium: direptisq; pecunijs & asportatis Antiochiã. Ea clades accidit post annos duos, anno regni eius familiæ centesimo quadragesimoquinto, uigesimaquinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia; quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè uenienti portas aperuerant, quò B

templũ spoliat.

maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi pretij, uiæ sunt satis amplum uiolati fœderis præmium. Spoliato igitur tẽplo, & ablatis uasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaq; propositionis quam uocãt, ac ne aulæis quidem relictis, quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita ut nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximũ. Nam & quotidiana sacra secundũ legis præscriptũ uetuit eos facere: direptaq; tota urbe, habitatores partim necauit, partim captiuos unà cum liberis & uxoribus abduxit, usq; ad decẽ millium numerũ. In-

Antiochus arcẽ condidit, &c

cendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimũm, & demolitus mœnia, in inferiore urbe arcẽ condidit. Erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminẽs: quapropter bene priùs firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicũ præsidium imposuit. Admixti tamen e- C

in templo porcos mactauit, et cultum Dei abrogauit.

rant ex impijs Iudæis scelestissimi, à quibus plurimùm uexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit, sacrificiũ à Iudæorũ religione alienum: & cogebat omnes abrogato ueri Dei cultu, ipsius uenerari numina: & oppidatim extructis templis atq; altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare uictimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circũcideret, constitutis qui mandata exigerent, atq; etiã ui ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorũ pars uel sponte uel metu supplicij parebat

VII.

Iudæorũ Antiocho assentientiũ clades.

edictis regijs. Qui uerò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationẽ habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios: quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis: flagris enim cæsi & lacerati corpora, uiui adhuc & spiran- D

Samaritæ Antiocho assentiuntur.

tes suffigebantur crucibus. Vxores autẽ eorum & circumcisos liberos strangulabant secundum mandatũ regium, & suspendebant à crucifixorũ parentũ ceruicibus: abolebatur etiam ubicũq; repertum esset sacrum uolumen aliquod, & ipsi apud quos inuentũ esset malè peribant. Samaritæ autẽ uidentes in tali calamitate constitutos Iudæos, non amplius profitebantur se cognatos eorũ, neq; Garizitanũ tẽplum esse Dei maximi, nihil absonũ facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Medorum & Persarũ colonos, ut re uera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hunc modũ: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidonijs in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suę regionis pestilentijs, & inducti ueteri quadam superstitione, morẽ fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos uocatur sabbatum: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes uictimas. Nunc autẽ ex quo tibi uisum E

Antiochi ad Nicanorem litera.

est in Iudæos, ut eorum malitia dignum est, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorũ cognationẽ facere, uolunt nos in cõmunem cũ illis causam inuoluere, cùm simus ab origine Sidonij, quẽadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficum, ut mandes Apollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint, quasi hærentibus in eodem cum Iudæis crimine, à quib. tam diuersi sumus moribus, quàm origine: utq; templũ quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac uocetur Iouis Græcanici. Hoc enim pacto erimus à molestijs liberi: & securiùs intẽdentes priuatis negotijs, maiora tibi poterimus tributa solu.ere. Post hanc Samaritarum supplicationem rex talẽ epistolã remisit. Rex Antiochus F

Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionẽ, quã his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerũt, qui in hoc missi sunt, quod alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis secundum Græcorum instituta uiuere, absoluimus eos quantum ad hanc causam & eorum templũ attinet, quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autẽ & Apollonio præfecto scripsimus, anno quadragesimosexto, mensis Hecatombæonis undecima.

Antiocho

A

Antiocho uetante Iudæos uti patrijs legibus, ſolus Aſſamonæi filius Matthias regem contempſit, eiusq; duces uicit.

A.M. 3806. Ante Chr. nat. 167.

CAP. VIII.

ITem tempore habitabat in Modin uico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Aſſamonæo geniti, ſacerdos ex uice Ioaribi, Hieroſolymita genere: erantque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus qui & Auran, Ionathas qui & Apphus uocabatur. Is Matthias querebatur apud filios de tam afflicto rerum ſtatu, direptione urbis, deprædatione templi, cæteriſque calamitatibus: aiebatque præſtare mori eos pro patrijs legibus, quàm ſic inglorié uiuere. Cumque uenilſent in eum uicum in hoc à rege conſtituti, ut Iudæos ad mandata eius cogerent, poſtularent, ut Matthias quia cùm ob cætera, tum ob egregiam prolem clarus eſſet, ad exemplum aliorum primus profana ſacra faceret, oſtentantes à rege præmia, negauit ſe hoc facturum, etiam ſi omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipſius perſuaderi, ut patriam religionem deſerant. Vt uerò ſilente eo Iudæus quidam in medium progreſſus cœpit immolare ſecundum mandatum regium, non ampliùs ferens indignitatem rei, irruit in eum cum ſuis filijs armatis gladijs: nec ſolùm cum trucidauit, ſed etiam Apellem regium ducem cum paucis militibus, qui uolebant plebem eam cogere: dirutaque ara exclamauit: Si cui eſt cordi religionis incolumitas, me ſequatur. Et cum dicto comitantibus filijs in deſertum ſe contulit, relictis in uico ſuis omnibus facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipſi cum familijs in idem deſertum profugerunt, ibiq; uictitabant in ſpecubus. Quo audito duces regij, præſidio Hieroſolymitanæ arcis aſſumpto, Iudæos in deſertum perſecuti ſunt: quos aſſecuti, primùm uerbis perſuadere conati ſunt, ut ab incœpto deſiſterent, & admittentes rectius conſilium, non imponerent ſibi neceſſitatem ſæuiendi hoſtiliter: & cùm nihil proficerent apud obſtinatos, aggreſſi ſunt eos die ſabbathi, & ita ut erāt in ſpeluncis exuſſerunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem ſpelunearum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduerſis quidem uiolare honorem ſabbathi, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum uxoribus & liberis ſuffocati in ſpeluncis circiter mille. Multi etiam elapſi adiunxerunt ſe Matthiæ, eumque principem ſibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam ſabbathis, aut ſi ita pergant, ipſos ſibi futuros exitio, hoſtibus eam occaſionem obſeruantibus, & non niſi ſabbatho illos aggredientibus: atque ita fore, ut uel ſine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus perſuaſit eis: & in hodiernum uſque diem mos hic apud nos permanet, ut ſi ita neceſſitas poſtulet, pugnemus etiā ſubbathis. Collecta igitur circa ſe non contemnenda manu, Matthias & altaria diruit, & prolapſos in impietatem quotquot adipiſci potuit, trucidauit. Confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes ſparſerat: pueros etiam iuſſit circumcidere, qui hactenus prohibiti fuerant, expulſis qui ad hoc ut prohiberent conſtituti erant ab Antiocho. EXACTO autem anno poſt principatum morbo correptus, conuocatis ad ſe liberis: Equidem, inquit, filij, iam fatalem uiam ingredior, interim commendo uobis meum propoſitum, & rogo ne per ignauiam ceſſetis id exequi: ſed potiùs memores paternæ uoluntatis ſeruate ritus patrios, & rempublicam tantum non collapſam reſtituite: neque illis accedite, qui aut ſponte aut ui eam prodiderunt hoſtibus. Præſtate uos mihi Germanos filios, contemptáque omni ui ac neceſſitate, parati ſitis pro legum tutela uel mortem oppetere, ſi ita res poſtulet: cogitantes quòd Deus uos tales non deſpiciet, ſed delectatus ueſtra uirtute, in priſtinam patrijs moribus uiuendi libertatem reſtituet. Corpora quidem habemus mortalia, & fatali neceſſitati obnoxia, ſed præclarè geſtorum memoria uitæ immortalitatis eſſe poterit, cuius amatores uos aſpirare uolo ad gloriam, adeò ut non grauemini uel immori egregijs facinoribus. Prima autem cura ſit concordiæ, & quibus quiſque præcellit artibus, his utatur reliquis concedentibus: Simonemque fratrem eximia prudentia uirum parentis loco habete, obtemperantes eius conſilijs: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim ulciſcetur ſuæ gentis iniurias repulſis hoſtibus. Ad hoc autem negotium admittite iuſtos & pios, & hoc pacto uires ueſtras augebitis.

B C D E F

1. Mach. 2. *Mathathias, in Biblico textu legitur.*

Abaron, in Bibliis habetur.

Matthias Iudæi apoſtatam ſtricto enſe transfodit, &

in deſertum confugit.

Iudæi Sabbatho pugnare recuſantes, occiduntur.

A.M. 3807. Ant. Chr. nat. 165.

Matthias etiam Sabbatho hoſti repugnandum, docet.

Matthias idola tollit, circuncidi pueros præcipit.

VIII. *Matthiæ teſtamentum filijs relictum.*

Matthia

Matthiæ defuncto Iudas filius ſuccedit. CAP. IX. A

A. M. 3807. Ante Chr. nat. 164.

1. Mach. 3 *Matthiæ mors, & ſepultura.*

Iudas Maccabæus Iudæorum dux.

IX.

Iudas Maccabæus Apollonii profligat.

Seron contra Iudæ Maccabæũ militares copias ducit.

Iudas ſuos animat & Seronẽ occidit.

Victoria in pietate erga Deũ, & fiducia conſiſtit.

HAEC locutus filijs, precatusq; Deũ adeſſe illorũ conatibus, & populo priſtinũ uiuendi morem reſtituere, non multo pòſt moritur, & in Modin ſepelitur: & poſt exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabęus adminiſtrationi rerũ præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, eiecto hoſte, & impijs tribulib. necatis, totã eã terrã luſtrauit à pręteritis piaculis.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio uictus occiditur. CAP. X.

HIS auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, ſed obuiam ei factus prælio uictum cum alijs multis interficit, gladio etiam eius potitus uelut opimo ſpolio: plurimis etiam hoſtium uulneratis, & caſtris eorum direptis, ditatus præda redijt. Seron autem Cœleſyriæ B præfectus, cognito quòd Iudas multis undiq; ad eum confluentibus magnas circa ſe copias haberet, & ad confligendum cum hoſte idoneas, decreuit contra eum ducere, ſui putans officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Cõtractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorum perfugis, & impijs, progreſſus uſq; ad Bethora uicũ Iudææ, caſtra eo loco metatus eſt. Iudas autem occurrens ei pugnandi animo, ubi uidit milites ſuos parũ alacres, partim propter hoſtium multitudinem, partim quia ipſi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam uictoriã, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertũ plurimis maiorum ſuorum exemplis, qui iuſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpè hoſtium millia profligauerint. Inuictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſuaſit, ut non detrectarent præliũ: & collatis cum Serone ſignis, fudit ac fugauit Syrorum exercitũ. Proſtrato enim duce omnes in fuga C ſpem ſalutis poſuerũt: quos perſequutus uſq; ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaſerunt in regionem maritimam.

Lyſiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

A. M. 3808. Ant. Chr. nat. 163.

Antiochus Iudæam armata ui inuadere decernit, & adminiſtrationẽ rerum Lyſiæ committit, & ipſe in Perſidem tendit.

AVDITIS his rex Antiochus uehementer iratus, omnes undiq; copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo uere in Iudæã irrumpere. Cumq; numerato ſtipendio uideret theſauros ſuos exhauſtos deficere (nam neq; tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentiũ, & ipſe uir magnanimus ac munificus nõ erat cõtentus ea, quæ tũ aderat, pecunia) decreuit adita priùs Perſide, regionis eius tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico D probatæ fidei, & prouincijs Aſiæ, quæ Aegyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoq; & elephantorũ parte, iuſſit ut Antiochum filiũ diligenter educaret, uſq; in ſuum reditum: eidemq; mandauit, ut ſubacta Iudæa, & habitatoribus eius ſub haſta diuenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus eſt in Perſidem CXLVII anno, & traiecto Euphrate aſcendit ad ſuperiores ſatrapias.

X.

Ptolemæus Dorimenis filius, Gorgias & Nicanor in Iudæã arma ferũt hoſtilia.

Iudas hoſtium multitudinẽ appropinquare animaduertens ſuos ad fortitudinem cohortatur milites.

Lyſias autem delectis ad hoc negotium eximijs ducibus ex amicis regijs, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisque eis peditum quadraginta millibus, equitum ſeptem millibus, in Iudæam miſit eum exercitum: qui uſque ad Emauntem urbem progreſſi, in campeſtribus eius caſtra metati ſunt: ubi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex alijs uicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. Aderant e- E tiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc, ut uincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduerſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites, ut forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolent orare ueniam, ut Deus ad miſerationem flexus uires contra hoſtem eis adderet. Diſtributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quiúe agros recẽs ſibi cõparauerãt, ne diſtracti talibus cupiditatibus pugnarẽt ſegniùs, uerbis etiã aggreſſus eſt hortari ſuos ad rẽ gerẽdã ſtrenuè: Nullũ, ſocij, tempus nobis dabitur ad uirtutẽ & periculorũ contemptũ opportunius: nũc enim fortiter certantibus paratũ eſt libertatis præmium, quã ſuapte natura deſiderabilẽ hoc magis nos optare decet, qd abſq; hac ne religionẽ quidẽ tueri poterimus. Sic igitur exiſtimate, in hac pugna ſitũ eſſe, utrũ priſtinã felicitatẽ recipiatis, hoc eſt uitã ſecũdũ patrias leges rectè inſtitutã: an ꝑ ſummã ignominiã etiã reliquię noſtri generis intereãt, niſi fortes uiros pręſtiteritis: & cum hac cogitatione inite pręliũ. Cùm igitur quãuis nõ pugnãtes uos mors certa maneat, gloria uerò ſempiterna ꝑpugnatores pietatis, legũ, libertatis, patrię, eos animos cõcipite, qui uobis

in

A in craſtina pugna poſſint eſſe uſui, uel ad uictoriam, uel certè ad gloriam. His ſuos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam miſſum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, ut ductu perfugarum noctu ſe inopinũ inuaderet: decreuitq; & ipſe eadem nocte in hoſtium caſtra impetum facere, maximè quòd abfutura eſſet bona pars illorũ exercitus. Itaq; confeſtim ſumpta cœna, relictisq; in caſtris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua caſtra hoſtiũ. Interim Gorgias nemine in caſtris Iudæorum inuento, ratus eos metu ceſſiſſe, & occultari alicubi in montibus, ſtatuit ubinam eſſent quærere. Iudas autem ſub diluculum peruenit ad caſtra hoſtiũ, ducens tria uirorũ millia non ſatis inſtructa armis propter inopiã: uidensq; hoſtẽ armatum egregiè, & caſtra exarte diſpoſita, hortatus primùm ſuos, ut non dubitarent uel nudis ſi ita opus ſit, corporibus in pu- 1. Mach. 4.

B gnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eamq; ſuo præſidio contra armatos fulciat: iubet ſigna canere. Ex improuiſo deinde adortus nihil minùs expectantes ita terruit, ut cæſis quotquot auſi ſunt reſiſtere, cæteros perſequeretur uſq; ad Gadara, & uſq; ad campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Cecidérũt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas ſuos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc ſupereſſe dictitans: quo profligato per otium deinde poſſe eos ditari ex ſpolijs. Adhuc autem eo loquente, oſtenderunt ſe Gorgiani è quodam loco edito: unde proſpicientes ſuorũ cladem, & caſtra capta ac fumantia, animaduertentesque Iudam ſe expectantẽ inſtructa acie, non auſi manus conſerere, trepidè terga uerterunt. Iudas uerò ſine certamine uictor, tum demum permiſit ſuos ad prędam diſcurrere: ditatusq; cum ſuis reperto plurimo auro & argẽto, hyacinthoq; & purpura incolumem reduxit exercitũm, *Iudas Gorgianos prælio uincit, & ſuos à præda cohibet.*

C laudans Deũ autorem eius uictoriæ, quæ haud exiguũ momentũ ad futuram libertatem eis attulit. Lyſias aũt ſequenti anno ad abolendã ignominiam nouum exercitum parauit: cõtractisq; lectiſſimorũ militum ſexaginta millibus, & adiunctis quinq; millibus equitum, Iudęã ingreſſus, mõtana eius aſcendit, & ad Bethſura uicum caſtra poſuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm uideret hoſtem lõgè præſtare numero, uotis pro uictoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, ut ex eis quinq; millia ſterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incuſſit, ut Lyſias animaduertens eis certò ſtatutũ aut mori, aut in libertatẽ ſe aſſerere, ueritus magis deſperationem corũ quàm uires, copias Antiochiã reduceret: ubi mercenarios conducens, & maiores uires colligens, parabat ſe, ut ad primã opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducib. Iudas perſuaſit *Iudas Lyſiam uincit.* A.M. 3809. Ante Chr. nat. 162.

D ſuis, ut quando quidem tam multas uictorias Deus conceſſerat, aſcenderent Hieroſolyma, & luſtrato templo mactarent ſolẽnes uictimas: ubi cùm inueniſſet templum deſertũ, & portas eius incenſas, & in atrijs uirgulta enata propter ſolitudinẽ, lamentari cum ſuis cœpit ob tantam deformitatem. Deſtinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationẽ, ipſe interim repurgare templũ aggreſſus: quod poſtquam accuratè factũ eſt, intulit in illud uaſa noua, candelabrum, menſam, & altare ex auro fabrefacta omnia. addidit & uela foribus oppandi ſolita, ac poſtremò fores quoq; appoſuit. Diruto etiam holocauſtorum altari (quod profanatũ fuerat) nouum ex collatitijs ſaxis impolitis conſtruxit. Vigeſima aũt & quinta menſis Chaſlei, quẽ Appellęũ Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & ſuffitũ fecerũt in altari, & panes ſupra menſam propoſuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die, qua ante triennium ſacra eorum profanata fuerant. Integro enim triennio deſertum fuit templum poſt factam ab Antiocho profanationem. Ea enim incidit in annum CXLV, & diẽ Apellæi mẽſis XXV, in Olympiadem CLIII: renouatũ eſt aũt eadẽ die CXLVIII anno, Olympiade CLIIII. Prædixerat aũt eam deſolationem propheta Daniel, ante annos CCCCVIII, diſertè dicẽs à Macedonibus profanandũ. Celebrauit autem Iudas recepti templi feſtiuitatem per dies octo ſacrificans, in quibus nullum honeſtæ uoluptatis genus omiſſum eſt, ſed populo quidem ſumptuoſum ac ſplendidum epulum eſt exhibitum, in Dei uerò laudem hymnis & canticis perſonabant omnia. Tanta uerò lætitia, ob reductos ritus patrios & priſcam religionem, occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, ut lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum cerimonijs templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit uocamusque hanc feſtiuitatẽ luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde urbi mœnibus & extructis in eis firmis turribus, cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, ut eo tanquam arce uti poſſet contra conatus hoſtium. QVIBVS operibus perfectis, uicinæ gentes moleſtè ferentes Iudæorum uires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos *Iudas templum luſtrat.* *Hieroſolymitanum templum integro triennio deſertum.* *Iudas templi feſtiuitatem celebrat.* XI. 1. Mach. 5.

Iudas finitimos hoſtes Idumæos, & Ammanitas, de bellat.

multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſsiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Eſaui poſteros interfecit, & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, unde Iudæos infeſtabant, ui capta cæſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum urbem expugnauit: abductisque in captiuitatẽ uxoribus eorum ac liberis, direptam priùs incendit, atque ita domum uictor reuerſus eſt. A

XII.

Iudæi à Timotheo premũtur.

SED quàm primùm uicinæ gentes ſenſêre eius abitum, contractis copijs in Galaditica regione, finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugientes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnãdi eſſent à Timotheo, rogantes ut ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilæorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & alijs finitimis populis. B

Galilæi infeſtantur.

Quomodo diuiſis copijs, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat

CAP. XII.

Simon frater Iudæ Galilæis opitulatur. Iudas Iudæis finitimis ſuccurrit.

IVdas igitur proſpiciens utrorumque neceſsitatibus, Simonem fratrem cũ tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat uiriũ Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mãdauit ut abſtinerent à pugna, tantiſper dũ ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam uenit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga uertere: & fugientẽ perſequutus uſque ad portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudeã tranſtulit. Interea Iudas cum fratre Ionatha trium dierum iter emenſi, accepti ſunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quod multi ex ipſorum fratribus in extremo eſſent periculo, obſeſſi ab hoſte in caſtellis & oppidis Galaditicis: monitiſque ut properè illis ſuccurrerent, per deſertum illuc feſtinauerunt. In eo itinere Baraſam oppidum oppugnare adorti, ui ceperũt: cæſisque ad unum puberibus, tecta igni ſubiecto concremauerunt. Cumq; interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit uſque ad caſtellum, in quo Iudæos obſideri acceperat: quò cùm mane peruenisſet, offendit hoſtẽ iam ſcalas & machinas admouere mœnibus: iuſſoque tubicine canere, & cohortatus ſuos, ut bonã ac fidelem operam præſtarent periclitantibus fratribus, diuiſis triſariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei uerò milites cognito Maccabæum adeſſe, cuius uirtutem & felicitatem iam antè ſuo periculo didicerant, ſine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter inſequentibus. Inde ad Mallen Barborum urbem flexo itinere, eaq; expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incẽdio ſunt cõſumpta. Eodè impetu & Chaſpoma, & Boſora, cum alijs Galaditicæ regionis oppidis euerſa ſunt. Aliquanto pòſt Timotheus contractis numeroſis copijs, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabũ, trans torrentẽ caſtra poſuit contra oppidũ Rafã: ibi hortatus eſt ſuos milites, ut ſtrenuè pugnarent, arcerentq; Iudæos à torrentis tranſitu, in hoc enim ſitam uictoriam, Iudæis futuris ſuperioribus, ſi tranſire potuerint. Iudas aũt audito, q̃ Timotheus paratus eſſet ad prælium: properè contra cum duxit exercitũ: traiectoque torrẽte, adortus hoſtes, partim reſiſtentes proſtrauit, partim in fugam cõpulit, armis etiam paſsim abiectis: horum nonnulli celeritate pedum ſalutẽ cõſecuti ſunt, quidam uerò in fanum quod Carnain dicũt refugientes, tutos ſe ibi fore ſperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenſo templo hoſtium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter geſtis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, unà cum uxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm ueniſſet ad Ephronem oppidum, per quod neceſſariò tranſeundum erat, niſi retrorſum reuerti mallet, miſit ad oppidanos, rogans ut patefacerẽt ſibi tranſitum, nam obſtructis portis uiam interruperant, quod cùm ab Ephronitis impetrare non poſſet, cohortatus ſuos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus ui cepit oppidum: occiſisque omnibus maribus, per incenſi cineres traduxit exercitum: tantus autem erat occiſorum numerus, ut in tranſeundo calcãda eſſent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campũ ueniũt, quà ſita eſt Bethſana, Græcis dicta Scythopolis. Inde in Iudæam reditum eſt hilariter, canente hymnos & uictoriale carmen multitudine: uotiuasque hoſtias mactarunt, pro incolumitate exercitus, quandoquidem poſt tot conflictus ne unus quidem è Iudæis deſideratus eſt. Interea Ioſephus Zachariæ filius, & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenſes, Iuda uerò & Ionatha fratre in Galaditicam, præ-

Simon hoſtes uincit.

Baraſa ui expugnata

Iudas Timotheanos uincit.

Malle urbs occupata, & conflagrata.

Chaſpoma & Boſora oppida euerſa.

Iudas Timotheanos iterũ uincit

Iudas Ephronẽ oppidũ euertit.

Ioſephus & Azarias malè pugnant.

C

D

E

F

ſidio

A ſidio Iudææ relicti fuerãt: uolentes & ipſi aliquo memorabili facinore parare ſibi gloriam, ad Iamniã uenerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præſide, amiſerunt ad duo millia militum: nec priùs deſtiterunt fugere, quàm in Iudææ finibus. Hęc autem clades illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne ſe abſente manus cum hoſte conſererẽt: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore ſi à mãdatis diſceſsiſſent. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, urgentes eos undiq;: expugnataque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt ſuppoſitis ignibus: peruaſtatisque agris hoſtium, euerterunt etiam Mariſſam oppidum. Inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuerſi ſunt in Iudæam, uictores & incolumes.

Ioſephus & Azarias à Gorgia uicti.

Chebron, Mariſſa, & Azotus oppida diruta.

B *Antiochi Epiphanis apud Perſas interitus. CAP. XIII.* A.M. 3810.

Odem tempore Antiochus rex ſuperiores ſui regni prouincias obeundo audiuit eſſe in Perſide urbem prędiuitem, Elymaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donarijs: ſcuta etiam ac thoraces ibi aſſeruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonũ. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus eſt. His uerò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, ſed fortiter reſiſtentibus, ſpe ſua fruſtratus eſt: non contenti enim repulſiſſe illum à mœnibus, recedentem etiam perſecuti ſunt, ita ut plurimis deſideratis fugiens Babylonem ſe reciperet. Quam cladem cùm ęgrè ferret, nouus inſuper acceſsit nuncius de profligatis, quos ad Iudaicum bellum reliquerat, ducibus, deque Iudæorum in dies creſcente potentia. Accedente igitur alia ſuper aliam cura, impar ſolicitudini morbum ſibi contraxit: quo magis ac magis inualeſcente, intelligens adeſſe fatale tempus, amicos conuocat eisque & uim morbi & cauſam indicat: nimirum quòd pœnas ob afflictam Iudæorum gentẽ lueret, atque ob ſpoliatum ſacrilegio templum, & contemptum cæleſtis numinis: atque his dictis exhalauit animã. Quamobrem miror, Polybium Megalopolitanũ, qui uir alioqui probus, ait hunc Antiochum perijſſe, quòd conatus fuiſſet Dianæ templi theſauros ac donaria diripere: uoluiſſe enim tantùm, ac non etiam perfeciſſe ſacrilegium, non uidetur res digna ſupplicio. Quòd ſi hæc cauſa Polybio digna uidetur, cur Antiochus deberet capite pœnas perſoluere, multo ueriſimilius eſt ob exhauſtum ſacrilegijs Hieroſolymitanum templũ interijſſe. Si quis tamen magis probat Polybij ſententiam, cum ea nunc non libet contendere.

1. Mach. 6.

Antiochus Epiphanes Elymaidam obſidet, à mœnibus profligatur, turpi fuga elabitur, in morbum incidit, & moritur.

Polybius reprehenditur.

D *Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu, Iudam in templo obſidet. CAP. XIIII.*

Aeterùm Antiochus prius quàm extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe unũ ex purpuratis ſuis amicis Philippum gubernatorem regni conſtituit: traditoque ei diademate regiaque ſtola & anulo, iuſsit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multùm obteſtans ut educationis curam haberet, & regnum ei ſeruaret, uſque dũ per ætatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. LYSIAS autem poſteaquàm populo indicauit regis obitũ, filium eius Antiochum ſub ſua tutela tum poſitum regẽ conſtituit, impoſito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebãt Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui ſacrorum cauſa templum adibant, conficiebant eos non magno negotio, quòd arx ipſi templo eſſet ſupra uerticem. Quamobrem Iudas decreuit oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi uiribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earũ regionum peruenerat: fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. Multi tamen perfugarum noctu elapſi, adiunctis ſibi ſimilibus impijs, uenerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremũ periculum à ſuis tribulibus redactos deſpiceret maximè cum patris ipſius autoritatem ſecuti, in eam neceſſitatẽ adducti eſſent, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc uerò periculum eſſe ne Iudas arcem cum præſidio ui capiat, niſi ipſe maturè ſuis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, accerſitisque amicis & ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionem delectus habere, ita ut breui confectus ſit exercitus peditum circiter centũ milliũm: equitum uerò uiginti milliũm, atque inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copijs egreſſus eſt Antiochiam commiſſa Lyſiæ adminiſtratione uniuerſi exercitus: & progreſſus uſque ad Idumæam, inde aſcendit ad oppidum Bethſura, benè munitum, & expugnatu non facile. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas

XIIII. *Antiochus Eupator Syriæ rex.*

Iudas arcẽ Hieroſolymitanam oppugnat.

chinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritū est in hoc obsidio. A

Iudas Eupatori obuiam uadit.

Iudas autem cognito regis aduentu, omissa oppugnatione regi cum copijs obuiā profectus, castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadijs. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces, ubi Iudas castra metatus erat: & quā primùm dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositā. Cumq; non posset elephantos explicare per acici latitudinem propter locorum angustias, iussit ut unus post aliū incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autē imposita erant celsa propugnacula instructa sagittarijs: reliquum autem exercitum ab utroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus: atque ita subla to militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita ut fulgore eorū coruscarent omnia, clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montiū. Nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostiū, circiter D C. ex eis occidit, qui primi ad manus uenerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem uocabant, cōspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regijs, & ratus in eo regem inuehi, uasto animo in eum fecit impetū, & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris uerò metu cedentibus, succedens sub eius uentrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita multis hostiū occisis interijt. Iudas autem animaduertens hostium uires, Hierosolyma se recepit, ad obsidionem se præparans. Antiochus uerò parte exercitus missa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo uenit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maximè cùm cōmeatus eos deficeret, deditionē fecerunt, pacti prius, ut hostis à se iniuriam omnē abstineat: Antiochus capta urbe illis nihil mali intulit, nisi quòd nudos B C

Eleazarus Iudæ Maccabæi frater, confosso à se elephanto opprimitur.

A.M. 3811. Ant. Chr. nat. 160.

Bethsuritarum deditio.

Eupator templū obsidet.

eiecit, & suorū præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est: nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrarijs machinationibus eluderēt: tantùm laborabatur uictus penuria, quòd fruges ueteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus nō colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum uel arare terram, uel serere: quo factū est, ut multi se clàm subducerent propter inopiam, ut penes paucos templi tutela remāserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito, quòd Philippus usurpato sibi regno aduentaret è Persidę, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantam fieri poterat id consiliū, tam militem, quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Philippi, iussit rex Lysiam ut alloqueretur duces & milites, dicēs oppugnationem eam non esse modici temporis, quòd locus esset munitissimus, & cōmeatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia, quæ opus esset regē componere. Itaq; præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos uti patrijs legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellassent, atq; ita redituros esse in suam quemq; patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est. D

Antiochus omissa oppugnatione cum Iuda fœdus facit & amicitiam. CAP. XV.

Antiochus Iudæ pacem denunciat, & fœdus initum uiolat.

VM rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemque uiuendi proprijs legibus. Illi uerò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interposito, exiuerunt è templo. At Antiochus cùm ingressus uidisset locum egregiè munitum, uiolato sacramento iussit suum exercitum, ut E solo æquaret murum, quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, ut eum interficeret: si uellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. Hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, ut Iudæos ab institutis patrijs deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beroeā Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui ut sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit. Ei successit in pontificatu Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello uictum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, uidens F quod rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pontificum, Lysia suadente ut transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Aegypti regem Ptolemæum: apud quem & uxorem eius Cleopatram in pretio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuùs.

Onias Menelaus supplicio afficitur.

Alcimus pontifex.

Onias in Ægyptum confugit.

Bacchides

A *Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos miſſus, infecto negotio ad ſuum regem reuertitur. CAP. XVI.* A.M. 3812. Ant. Chr. nat. 159.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius, à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: aſſumptoque diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cumque certatim ad eum omnes deficerent, excipientes eum obuijs manibus, etiam Antiochum regem & Lyſiam comprehenſos uiuos ad eum perduxerũt: qui mox iuſſu Demetrij necati ſunt, poſt exactum regni Antiochi annum alterum, ſicut & in alijs Commentarijs diximus. Ad nouũ regem cõfluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabantque totam gentem, præcipuè Iudã cũ fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoq; B eieciſſent è patria, metu coactos ſolum uertere: poſtulabantque ut ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret, quanta per Iudã patrata fuerint. At ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, uirum ſtrenuum, cui tum Meſopotamię prefectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoque exercitu, iubet ut Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iudam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd uideret adeſſe cum cum tanto exercitu, cum quanto ad bellum, non ad pacem ueniri ſolet. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt, & accepto ab utroque iureiurando, nihil mali C paſſuros nec ſe, nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. Itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad uicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſſit eius regionis homines parére Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem uolens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. Horum plerique erant impij & pro- D fugi, quorum opera & miniſterijs utendo regionem obibat, occidens eos, qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. At Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius uiolentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius uenirent è ſtudioſis Alcimi. Qui uidens ſe uiribus imparem quò poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat cõtra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiam paſſurus, niſi matu rè miſſo illuc exercitu, pœnas debitas lueret.

Bacchides Iudæ inſidiatur, &

iuramenti præſtitum uiolat.

Alcimus copias militares conſcribit, &

multos Iudæos occidit.

Iudas Alcimo reſiſtit.

Alcimus fugit, & Iudam accuſat.

Nicanor poſt Bacchidem dux contra Iudam miſſus unà cum uniuerſo exercitu internecione periit. CAP. XVII.

E Demetrius uerò ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Iudæ uires augeri ſineret, Nicanorem mittit, amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoque quantum ſatis contra Iudam putabat exercitu, iuſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primùm diſſimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. Aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire deberent aleam, paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm ſe ueniſſe cum amicorum comitatu, ut mentem ſui regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. Hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data uiciſſim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cumque poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit, ut eum comprehenderent. F Ille maturè intellectis inſidijs properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad aperta uim Nicanor ſe uertit. Commiſſo deinde prælio prope uicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde ad templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes uictimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrij: At ille ne à conuitijs quidem in Deum temperans, minatus eſt, niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſęuiturum,

XVI. 1. Mac. 7. *Nicanor contrà Iudam mittitur.*

dolo Iudam intercipere ſtudet, &

excipitur hoſpitaliter.

Iudas Nicanoris inſidias effugit. Nicanor templi euerſione, niſi Iudas ſibi tradatur, populo minatur.

rum,ita ut ad ſolum uſque id diruat atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. At ſacerdo- A
tes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, ut ſacratam ſibi ædem unà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor uerò egreſſus Hieroſolyma caſtra fecit apud uicum Bethoron, ubi ſe cum eo coniunxit alia manus recens tum è Syria ueniens. Iudas quoque caſtra poſuit ad alium uicum nomine Adaſo, triginta modò ſtadijs diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe non plus mille militum. Hos cohortatus ne terreantur hoſtium multitudine, néue cogitent eum quàm multis decernerent, ſed quales ipſi, & pro qualibus præmijs contenderent, iuſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnam capeſſere. Itaque edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio, quo iacente ne cætera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce uerterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerent. Iudas uerò impigrè B
cum ſuis perſequens ſæuiebat cædibus: & tuba ſignificabat uicinis oppidis & uicis uictoriã: moxq; undiq; armati proſilientes, profligatis inconditè ruentibus occurrebant infeſtis gladijs, ita ut ne unus quidẽ incolumis euaſerit ex nouem millibus: tot enim in uniuerſum fuerant. Ea uictoria contigit decimatertia die menſis Adar, ut noſtri nominãt, qui Macedonibus Dyſtrus dicitur: eaq; die feſtiuitatem noſtri per ſingulos annos renouant, ob rei proſperè geſtæ memoriam. Poſt eam uictoriam aliquantiſper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis otio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta eſt diſcrimina. Alcimo autem pontifici uolenti demoliri ueterem adyti parietem, ſanctorum uatum ædificiũ: morbus diuinitùs inflictus eſt, per quem repentè uoce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus miſerè perijt, poſt exactum in ſacerdotio quadriennium: quo defuncto C
pontificatũ populus communibus ſuffragijs Iudæ tradidit. QVI quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hiſpanis ac Carthaginenſibus Græciã quoque ſubegerint, & reges Perſeum, Philippum, magnumque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare ſibi eorum amicitiam. Miſſis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iaſone Eleazari filio, roganit ut in ſocietatem reciperetur & amicitiam, & ut Demetrio ſcriberent, ne poſthac Iudæos bello laceſſeret. Hanc legationem ſenatus admiſit, & auditis eorum poſtulatis amicitiam annuit: moxque ſenatuſconſultũ de ea re factum, inſcriptum æreis tabulis relatum eſt in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam miſſum eſt. Erat autem ſenatuſconſultum de ſocietate & amicitia Iudæorũ huiuſmodi: Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hoſtibus eorum triti- D
cum aut naues aut pecuniam: utque ſi quis Iudæos inuadat, Romani ſuccurrant pro uiribus: & uiciſſim, ſi quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum ſint auxilio. Quòd ſi Iudæi uelint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Rom. ſententia: idq; ita demum ratum fore. Scriptum eſt hoc ſenatuſconſultum per Eupolemũ Ioannis filium, & Iaſonem Eleazari, ſub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipſius. Atq; hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus ſocietatis ac amicitiæ.

Iudæ ſuos armatos copias ad pugnam hortatur.

Nicanor à Iuda occiditur.

Nicanoris exercitus cæſus.

Adar Martius.

Alcimi mors.

A. M. 3812. Ante Chr. nat. 159.

XVII. 1. Mach. 8. *Iudas cum Romanis fœdus facit.*

A. M. 3814. Ante Chr. nat. 157.

Bacchidis denuò miſſi in Iudæam victoria. CAP. XVIII.

XVIII. 1. Mach. 9. *Bacchidis in Iudæã expeditio.*

DEmetrius autem accepto nũcio cladis Nicanoris & exercitus, rurſum Bacchidem in Iudæam miſit cum alijs copijs: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ caſtra poſuit: & expugnatis illic ſpeluncis, ad quas magnus E
hominum numerus confugerat, properabat inde Hieroſolyma: & cognito, quòd Iudas in Berzetho uico ſuum contineret militem, raptim contra eum duxit peditum uiginti, equitum uerò duo millia, cùm Iudas non plus haberet quàm mille milites: ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum, deſertis caſtris diffugerunt, ita ut octingenti tantùm reliqui fuerint. Iudas autem quamuis imminente iam hoſte deſtitueretur milite, tamen quia non erat unde delectum in ſupplementum faceret, maximè in tali temporis anguſtia, decreuit cum octingẽtis Bacchidem aggredi, & cohortatus ut generosè ſubirent pericula, iuſſit eos prodire in aciem: quibus conſulentibus ut tunc ſe in tutum reciperet, cùm eſſet tanto inferior & numero & uiribus, ac mox maioribus copijs hoſtem inuaderet: Abſit, inquit, ut me terga obuertentem hoſtibus ſol aſpiciat: nam etiam ſi mori F
nunc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè geſtas, tantamque uirtute partam gloriam ignominioſa fuga maculaturus ſum. Atque ita ſuorum reliquias cohortatus, perſuaſit ut intrepidè expectarent conflictum hoſtium.

Iudas paucis copijs militaribus Bacchidem aggredi decernit.

Quemadmodũ

A *Quo modo Iudas prælio uictus occubuit. CAP. XIX.* A.M. 3813.

INterea Bacchides productis extra castra copijs instruebat aciem, equitũ alas hinc & inde in utroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi sumpsit. Sic instructa acie postquam uenit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatisq; signis certatum est utrinq; acriter: donec uergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militũ pugnã in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptaq; phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersarijs, persecutus est eos usque ad montem qui Aza dicitur. Id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudã circumueniunt. Qui uidens nullum superesse effugiũ, urgentibus circũquaque hostibus, in uestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis, quàm uulneribus confectus cecidit, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito: quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites, orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres inducijs factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modin uicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquam multos dies honorauerunt eius memoriã. Hic finis fuit Iudæ uiri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum unquam, pro libertate popularium, defugit aut laborem aut periculum. Quapropter merito uirtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitũ C administrato pontificali sacerdotio.

Bacchides aduersus Iudam aciem instruit.

Iudas Bacchidi repugnat,

fortiter tandem hostem prosternens occumbit, &

in Modin delatus sepelitur.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER XIII.

D *Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit. CAP. I.*

VEMADMODVM libertatẽ à Macedonibus oppressã populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorũ Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti Libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudęorũ à pietate desciuerant, resumptis animis infestabant reliquos populares: ita ut accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi nõ ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersarijs ingruens, coacti sint se adiungere factioni Macedonicæ. Bac- E chides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationẽ regionis cõmisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatosque ad libitũ, postremò omnes ad unum necabat. In hac tãta calamitate constituti Iudæi, quãtã post captiuitatẽ Babylonicã nunquã experti fuerant: quotquot erant reliqui ex Iudæ socijs, ueriti gentis interitũ adiuerũt Ionatham eius fratrem, rogabantq; ut Germani æmulus fieret, qui ad extremum halitũ libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortuus: nec sineret totam gentẽ sine præside uenire in extremum salutis periculum. Tum Ionathas paratũ se uel ad mortẽ obtulit pro tutela populi, & uisus dignus qui Iudæ fratri suo succederet, cõmunibus Iudæorum suffragijs administrandæ militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides ueritus, ne Ionathas quoque F multũ negotiorũ exhiberet regi & Macedonibus, quemadmodũ antè Iudas fecerat, decreuit eum dolo tollere: sed hoc eius propositũ nec ipsum, nec Simonem fratrem latuit, quamobrem maturè moniti assumpta sociorum manu in desertum urbi uicinum celeriter refugerunt: & cùm uenissent ad aquã, quæ dicitur lacus Asphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides sentiẽs eos timere, & in desertis illis latitare duxit cõtra eos omnes suas copias, & positis ultra Iordanem castris confluentem illuc militẽ recipiebat. Ionathas aũt cognito illius aduentu,

1. Mach. 9.

Iudæi Macedonica factioni se se adiungunt.

Bacchides Iudæ fautores cruciari & necari curat.

Ionathas Iudæorum suffragijs dux designatur.

Bacchides Ionatham dolo tollere conatur, & eundem bello adoritur.

misit fratrẽ suum Ioannẽ Gaddim ad Nabathæos Arabas, ut apud eos impedimenta depo- A
Ioannes Ionathæ frater interficitur. neret, donec armis cũ Bacchide decerneret: erant enim amici. Sed in itinere inuaserunt eum Medabenses Amaræi filij, direptisq; impedimentis, & quicquid secum deferebat, comprehensum interfecerũt cum omnibus sociis: cuius facinoris paulò pòst pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. Bacchides autem cognito q̃ Ionathas castra haberet in Iordanis palustribus, sabbato illum aggressus est, ratus non repugnaturũ propter religionẽ diei.
Ionathas Bacchidem uincit. At ille cohortatus socios, & ostenso periculo, q̃ nisi uiri essent, non possent euadere, clausi à tergo amne, à frõte hostibus: uotisq; Deo factis pro uictoria, impigrè hostẽ aggreditur: & pro stratis non paucis, uidens ipsum Bacchidẽ in se ruere, dexteram extendit, tanquam illum per cussurus. sed cùm ille cautè ictum declinasset, Ionathas cum socijs desilientes cõmiserunt se flumini, & in oppositã ripam enatarunt hostibus nõ ausis traijcere, sed ad Hierosolymitanã B
arcẽ reuertentibus, desideratis ex eorũ numero fermè duobus millibus, Post eum conflictũ Bacchides cõmuniuit aliquot oppida, Hierichuntẽ, Emmauntẽ, Bethoron, Bethellam, Thãnatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, ut impositis in eas præsidijs, res Iudæorũ inde infestaret excursionibus: sed nihil æquè ut Hierosolymitanã arcẽ munijt, in qua acceptos à Iudæorũ primatibus filios obsides inclusit, ut ibi custodirentur. Eodem tẽpore nunciatũ est Ionathę & Simoni fratribus, q̃ Amaræi filij celebrarẽt nuptias, & adducerent sponsam ab oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: eamq; puel
Ionathas Medabenses ulciscitur lam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad uindictam tempus sibi oblatum, & facilè ulturos se iniuriam fratri illatam, C
uersus Medabã properauerũt, & insidijs in mõte collocatis expectabant eorũ trãsitũ. Vt uerò in cõspectũ uenit sponsus cũ uirgine & amicorũ comitatu, ut fieri solet in nuptijs, coorti ex insidijs omnes ad unũ interfecerũt, & cum ornamẽtis cæteraq; prẽda reuersi sunt, uoti compotes & egregiè ulti germani interitũ de Amaræi filijs: ceciderunt. n. hi nõ soli, sed cũ uxoribus, liberis & amicis, usq; ad quadringẽtorũ numerũ. Atq; ita Simõ cũ Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autẽ per totam Iudæã præsidijs dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum bienniũ status rerum Iudaicarũ fuit pacatior. Transfugæ aũt & uulgus impiorum hominum uidẽtes Ionatham & eius factionẽ
Bacchides in Iudæam tendit Ionatham comprehensurus. securè uersari in Iudæa, propter tranquillitatẽ temporum. per nuncios solicitauerũt Demetrium, ut Bacchide misso Ionatham in potestatẽ suam redigeret, fore enim hoc perfacile, & D
unica nocte posse oẽs eius milites insperato incursu opprimi. Qui ubi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam ut comprehenderetur Ionathas. Cumq; omnium insidijs appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus. n. erat, ut qui dolum præsenserat: iratus Bacchides transfugis, putansque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis L. præcipuos. Ionathas autem cum fratre &
Ionathas insidias declinat. *Bacchides Iudæos transfugas interficit.* suorum manu metu secessit in uicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eumq; muniuit
Ionathas Bethalagæ obsessus. mœnibus & turribus, ut tutum haberet receptaculũ. Quo audito Bacchides cum totis suis copijs, adiunctisq; Iudæorum suę factionis auxilijs cõtra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. At ille nihil territus restitit acriter relictoque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in uicina regione
Ionathas in Bacchidis castra irruit. suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit ut frater E
aduentũ suũ cognosceret. Ille enim ubi hostes interfici sensit eruptione facta incendit eorũ machinas, cæde etiã non mediocri edita. Bacchides uerò uidens se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus ob insperatum obsidionis exitum, uix fuit compos animi. Totam autem indignationem effudit in transfugas ut impostores, quorum opera missus à rege fuerat, unum cogitans quomodo ex dignitate sua & regis, obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

A.M. 3816. Ant. Chr. nat. 155.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. II.

1. Mach 9. *Bacchides pacificatis cum Ionatha coactus mittere ad Demetrium reuertitur.*

QVa eius uoluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & F
amicitiã inter se & eũ fieri, captiuis utrinq; redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionẽ qua posset non inglorius obsidionem soluere, amiciriam cum Ionatha inijt, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterũ: redditisq; & receptis captiuis, Antiochiã ad suũ regẽ reuersus est: nec unquã posthac Iudæã cum exercitu repetijt, Ionathas uerò hanc securitatẽ nactus, & degens apud Machmã

oppidum

A oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertẽs in religionis patrię desertores, repurgauit suã gentẽ ab huiusmodi cõtagionibus. *Ionathas patriæ religionis obseruator.*

Alexander filius Antiochi Epiphanis, regem Demetrium bello aggreditur.

CAP. III.

ANno autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius ueniens in Syriam Ptolemaidẽ occupauit, proditione militum qui eã tenebant præsidio, moresq; Demetrij oderant, ut parùm comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipubl. cura degebat in otio per segnitiem, unde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut B alibi à nobis dictũ est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copijs contra eum profectus est. II. *Alexander Ptolemaidem occupans Demetrio se opponit.*

Demetrius missa legatione ad Ionatham, multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. *CAP. IIII.*

MIsit etiã legatos ad Ionatham, inuitans eũ ad societatem & amicitiã, præuenire Alexandrũ cupiẽs, ne fortè ille prior impetraret illius auxiliũ, idq; eo facilius, quòd odia inter se & Ionathã intercesserant: cui mãdabat, ut haberet delectũ militũ, & arma pararet, reciperetq; Iudæorũ obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcẽ incluserat. Talis cõditio cùm oblata fuisset à Demetrio, Ionathas uenit Hierosolyma, & legit regias literas audiente tã populo quàm arcis præsidio, quibus lectis impij & trãsfugę, C qui in arce erant, uehementer sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitũ colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quẽq; parẽtibus restituit. Atq; ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea urbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent cõtra assultus hostiũ. Quod ubi senserũt qui dispersi erãt per præsidia, omnes relictis illis receperũt se Antiochiã exceptis solis qui Bethsura tenebant & arcẽ Hierosolymis: nam horum maxima pars constabat ex Iudæis religionis desertoribus & ideo præ metu non sustinuerunt præsidia relinquere. 1. Mach. 10. *Demetrij ad Ionathã legatio.* *Ionathas Demetrij literas populo prælegit, & mœnia urbis reficit.* *Macedonici Antiochiam se conferunt.*

Alexander maioribus, quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes suas traducit. *CAP. V.* A. M. 3821. Ante Chr. nat. 150.

D ALexander autẽ cognito, quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans uiri fortitudinẽ, & quomodo se gesserit cõtra Macedonas, tum qualiter uexatus sit à Demetrio, eiusq; duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tẽpore cõmodiorẽ sociũ inuenire quàm Ionathã: qui & uirtute sit eximia, & peculiares odij causas cõtra Demetriũ habeat, quod datis uicissim & acceptis cladibus exacerbatũ fuerat. Itaq; si idẽ ipsis uideatur, adesse occasionẽ inuitandi hominẽ ad amicitiã: cumq; id amicis quoq; suis probari animaduerteret, scripsit talẽ epistolã: Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iã pridẽ audiuimus de fide tua simul & fortitudine, mittimus ad te, qui de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te pontificẽ Iudæorũ constituimus, & in amicorũ nostrorũ numerũ ascribimus: mitto etiã tibi munera, stolã purpureã, & coronã auream, & rogo ut sic honoratus à nobis, nõ cedas nobis mutua beneuolentia. His literis E acceptis Ionathas pontificiã stolã induit, in ipso scenopegiæ festo, post quadrienniũ exactũ à Iudæ fratris obitu, cũ uacasset interim sacerdotiũ: moxq; cõtraxit exercitũ, & fabricauit magnũ armorũ numerũ. Demetrius uerò hoc cognito, multũ doluit, dãnans suã cunctationẽ, quòd nõ præueniens æmulũ, eblanditus fuisset Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionẽ, & ab Alexandro arripi passus fuisset. Scripsit tamẽ etiã ipse põtifici & populo in hãc sentẽtiã: Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorũ gẽti salutẽ. Quóniã seruastis nostra fœdera, & solicitantibus uos inimicis nostris nõ accessistis, equidẽ laudo uestrã fidẽ, hortorq; ut cõstãtes sitis in ea, dignã percepturi à nobis gratiã. Remittã enim uobis maximã tributorũ partẽ: & iã nũc remitto, quæ pẽdebatis tã mihi, quàm his, qui me præcesserũt, regibus: insuperq; salis pretiũ & aurũ coronariũ, & tertiã seminis, dimidiãq; partẽ fructus arborei solitã mihi cedere, ab ho F die rno die in posterũ uobis remitto: simulq; quod in singula capita pendebatur ab his, qui Iudæã incolũt, & tres attributas ei toparchias, Samariã, Galilæã & Peræã, uobis cõcedo in perpetuũ. Et Hierosolymitanã urbẽ sacrã esse uolo, & ius asyli habere, immunemq; esse cum suis finibus à tributis atque decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici uestro Ionathæ, ut quos ipse fidos & amicos probauerit, in præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos, qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinam libertatem restituo, III. *Alexander Ionathæ fauori sibi conciliando dat operam.* *Alexandri ad Ionathã epistola.* *Ionathas pontifex constituitur, stolam Pontificiam induit, & exercitum conscribit.* *Demetrius literis scriptis se in amicitiam Ionathæ insinuare conatur.*

ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis itē & festis solennibus, & tribus A
diebus ea præcedentibus immunitatē concedo. Eodē modo Iudæos, qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere uolo: & quicunq; ex eis mecū militare uoluerint permitto, duntaxat usq; ad triginta millium numerum: idq; ea conditione stipendiorū, qua cæteros meos milites. Habebo etiā eos in præsidijs & in meo satellitio, & principes eorū in aulicorū meorū numero. Permitto etiam ut patrijs utantur legibus & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: utq; pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templū, præter Hierosolymitanum, religionis ergo adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorū argēti, & quod pecuniæ superfuerit, uestrū esse iubeo. & decē illa drachmarū millia, quæ de tēplo accipiebāt reges, sacerdotib. atq; ministris tēpli remitto, ad quos ea pertinere compertū mihi est. Quicunq; etiā confugerint in tēplum Hierosoly B
mitanū, fanumq; contiguū, siue ob debitā regi pecuniā, siue alia de causa, immunes sint ab omni uexatione, tā ipsi, quàm eorū facultates. Permitto etiā ut reparetur templū, & operum sumptus de meis pecunijs fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo uolo ædificari. tū si quæ sunt loca per Iudæā apta ad struendas arces, imponendaq; præsidia, & hęc meo
Alexander cum Demetrio concertans victoriā obtinet. sumptu muniantur. Atq; hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autē rex magnis copijs cōtractis tā è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostē duxit, collatisq; signis sinistrū cornu Demetrij oppositā sibi aciē terga coegit uertere: hærentesq; diu fugientiū uestigijs etiā castra eorū diripuerunt: at dextrū cornu, in
A. M. 3822. Ant. Chr. nat. 149. quo Demetrius ipse pugnabat, cōpulsum est loco cedere: & reliquis effusē fugientibus, De- C
Demetrius in prælio succumbit. metrius fortiter decertans alios hostiū occidit: alios non sustinētes ipsius impetū persequēs, abreptus est in cœnū quoddā profundū, & trāsitu difficile: ubi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona confixerunt iaculis: at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris uulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum undecimum, sicut & in alijs cōmentarijs iam antè demonstrauimus.

De templo Dei ab Onia ædificato. CAP. VI.

IIII. Onias autem pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Pto-
Onias, Oniæ Pontificis filius in Aegypto templum ædificare decreuit. lemæum Philometorem, ut iam antè diximus, uidens Iudæam uastari à Macedonibus, corumque regibus, & sibi æternam memoriam parare uolens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, ut sibi liceret in AEgy- D
pto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ uaticinio, qui ante D C amplius annos prænunciarat, fore omninò ut templum aliquando Deo Maximo ædificaretur in Aegypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excita-
Oniæ litera ad Ptolemæum. tus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam: Dum in bello strenuam uobis operam nauans cum Deo, uarias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, alijsque in locis Iudæos prę ter decorum habere templa, & ideò malè inter eos conuenire: quod & AEgyptijs usu uenit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneum inueni
Bubastis castrū. apud castrum, quod agrestis Bubastis dicitur, plenum uaria materia sacrisque animalibus, E
rogo ut mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iamque collapsum, repurgare, & aliud loco eius Deo Maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atq; liberorum uestrorum: ut Iudæi, qui AEgyptum incolunt, illuc conuenientes, alentes mutuam concordiam, ac-
Esaiæ de altari extruendo in Ægypto uaticinū. commodatiores fiant tuis usibus. Nam & Esaias uates prædixit, quòd erit Domino Deo altare in AEgypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniunx Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam, quam ei rescripserunt. Nam peccatum & uiolationē legis à se in Oniæ caput reiecerunt. Sic enim rescriptū habet:
Ptolemæi responsio ad Oniam. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ salutē. Legimus tuas literas, in quibus postulas, ut tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templū re- F
purgare, quod uocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptū esse Deo templum statutum in impuro loco, & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam
Onias templum in Aegypto ædificat. iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc, quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne per hoc uideamur peccasse in Deum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templū & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus, & non peræquè opulentum.

Mensuram

A Menſuram uerò eius & uaſa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in ſeptimo belli & captiuitatis Iudaicę uolumine. Nec defuerũt Onię ſimiles ipſius Leuitę ac ſacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & inſtaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam uerò inter Iudæos & Samaritas, qui ſub Alexandro Magno Garizitani templi religionem induxerant, ſeditio eſt exorta de ſacris ipſorum, ita ut res ad regis cognitionẽ peruenirẽt: dum Iudæi contendunt ſecundũ Moyſi præſcripta Hieroſolymitanũ templum eſſe legitimum, Samaritæ uerò Garizitanum: prouocatũq; eſt ad regẽ & amicorũ eius conſeſſum, ut ab his cauſa audiretur, & utrius partis cauſidici ſuccumberent, morte mulctarentur. Patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodoſio, Hieroſolymitanis Iudęis Andronicus Meſſalami filius: iuraueruntq; per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi eſſent, & rogauerunt regem, ut necaret eum, qui iuſiurandum non ſeruaſſe deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in conſilium adhibitis, conſedit cauſam auditurus. Iudæi uerò, qui Alexandriam habitabant ualde erant ſoliciti pro tuentibus iura Hieroſolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquiſsimi & nobiliſsimi in orbe templi uocari in diſcrimen. Sed cum Sabbęus & Theodoſius conceſsiſſent Andronico, ut prior diceret, orſus ex lege approbare eius ſanctitatem & religionem, oſtendensque per continuas pontificum ſucceſsiones, ſacerdotij uſque in ſua tempora propagationẽ, & ab omnibus Aſię regibus maieſtatem eius loci honoratam donarijs: Garizitani uerò perinde ac ſi omnino nullum eſſet, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus perſuaſit regi, ut decerneret Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moyſis conditum, Sabbam uerò & Theodoſium adficeret

De bello Iudaico lib. 7. cap. 37.

Iudæorũ & Samaritarum lis de templo Garizitano.

Andronicus.

B

C ſupplicio. Atq; hæc ſunt, quæ Alexandrinis Iudæis acciderũt Ptolemæi Philometoris tẽpore.

Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit. CAP. VII.

V. 1. Mach. 11. *Alexander Syriæ rex.*

CAeſo autem in pugna Demetrio, ſicut ſuperiùs dictum eſt, Alexander aſſumpto Syriæ principatu ſcribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum ſibi dari deposcens: æquum eſſe dicens, ut ſi affinitate dignetur, poſt receptũ, fauente Deo, paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus uerò libẽter eius poſtulatis admiſsis, reſcripſit & gratulari ſe ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturũ in matrimonium: iuſsitq; ut ſibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. Subſecutus deinde literas, ad cõſtitutum locum peruenit cũ Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti ſumma, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias uocatus eſt per literas ab Alexandro & Ionathas pontifex, & cùm ueniſſet ad reges, amplisq; muneribus utrunque donaſſet, ab utroque in magno honore habitus eſt. Nam Alexander mutare eum ueſtem coegit, & purpuratum aſsidere ſibi pro tribunali: mandauitq; ſuis ducibus ut in medium urbis eo producto, præconis uoce edicerent, nemini licere accuſationem contra hominem inſtituere, aut ulla in re exhibere ei negotium. Quo facto cùm manifeſtũ eſſet, quãti rex eum faceret, aduerſarij, qui ad accuſandũ parati uenerãt, ſubduxerũt ſe, ueriti ne ipſis potiùs mali aliquid accideret. Tanta aũt beneuolentia rex hic Ionatham proſecutus eſt, ut ei primum locum in amicorum ſuorum numero aſsignauerit.

Alexander Cleopatram uxorem ducit.

D

A.M. 3823. Ant. Chr. nat. 148.

Ionathas ad nuptias Alexandri uocatus honoratur.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro, & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. VIII.

E

VI. *Demetrius in Cilicium traiecit.*

ANno autem centeſimo ſexageſimoquinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenarijs militibus à Laſthene Cretenſi, ſoluens ab ea inſula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander uehementer eſt territus: moxque è Phœnice properauit Antiochiam, ut res ſuas ante Demetrij aduentum in tuto conſtitueret, interim Cœleſyriæ Apollonio Dauo duce præpoſito. Is profectus cum exercitu Iamniam, miſit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens, eũ ſolũ pro ſuo arbitrio uiuere non ſubiectum regis imperio: & ſibijpſi eſſe opprobrium, ſi eum ſub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus deſidens putes te poſſe aliquid: ſed ſi confidis tuis uiribus, in campum deſcende, ut ferro decernamus, uter noſtrũm ſit uirtute præſtantior. Ne

Apollonius Ionatham prouocat.

F ſis tamen inſcius, quod è ſingulis urbibus fortiſsimi mecum militant, aſſuęti ſemper tuos maiores uincere: quamobrẽ prouoco te in eum locum, ubi armis, non ſaxis pugnandũ eſt, & in quo nullum præſtò eſt uictis refugiũ. His uerbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, unà cũ Simone fratre profectus eſt Hieroſolymis: & cùm peruenisſet Ioppen, extra urbem caſtra metatus eſt, excluſus à Ioppenſibus, qui intùs habebant Apollonij præſidium. Ionatha autem oppugnationem inſtituente, ueriti oppidani, ne per uim caperentur portas

Ionathas Ioppẽ occupat.

ei ape-

ei aperiunt. Apollonius uerò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se cõtulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumq; uenisset Ioppen, paulùm retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo uictoriæ spem collocans. Ionathas uerò progressus insequebatur Azotũ uersus Apollonium: qui ubi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est, ut prælium committeret: cumq; mille equites in insidijs positi fuissent in quodam torrẽte, ut se Iudæis à tergo obijcerent, Ionathas qui hoc maturè sensit, non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, ut utrinq; pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo: cumq; prælium protractum esset usq; ad uesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalange confligere, ipse uerò suis mandauit, ut obiectis scutis exciperent tela immissa ab equitibus. Qui cùm hoc fecissent, exhausti sunt telis equites: nec tamen quenquam læserunt: non enim penetrabant ad corpora, sed obiecta scutorũ ceu testudine, densitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi uerò iaculando à mane usq; post meridiem lassatum hostem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & usus egregia suorum opera hostem coegit fugere: quo uiso equites, ne ipsi quidem locũ suũ tenuerunt, sed fessi diutina iaculatione, & uidẽtes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totã planiciem. Ionathas autẽ uictos Azotum usq; persequens, multis cæsis, reliquos desperata salute in templum Dagonis (quod est in ea urbe) cõpulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumuicinos uicos incendit: ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipsius & quotquot eò confugerant concremauit. Fuitq; numerus tã eorum, qui exusti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit copias: & cùm extra urbem castra posuisset, prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitalibus muneribus: quibus acceptis, & collaudata eorum uoluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multam secũ ducens prædam, quam abegit deuictis hostibus. Cæterùm Alexander audito quòd uictus esset dux eius Apollonius, simulabat se lætum, quandoquidem ille præter animi sui sententiam aggressus esset Ionatham, amicum & socium: & misit ei uirtutis ergò fibulam auream, quod gestamen solis cognatis regis dabatur, & Accaronẽ, eiusq; toparchiam ei possidendam in perpetuũ addixit.

Ionathas Apollonium prælio uincit.

A.M. 3826. Ante Chr. nat. 145.

Simon phalangem militũ aggreditur, & fugam petere hostem coegit.

Ionathas Azotum & Dagonis fanum incendit, &

ab Alexandro munera accipit.

VII. PER idem tempus Ptolemæus Philometor cũ nauali bus & terrestribus copijs uenit in Syriã, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus usq; Azotũ, ubi obtundebatur querimonijs deplorantiũ Dagonis templi incendium: accusabantq; populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum uastasset ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemæo penè dissimulanter audiente corũ querimonias. Ionathas uerò apud Ioppen ei occurrit, exceptusq; est muneribus & omni honoris genere: deinde cùm usq; ad Eleutherũ fluuiũ regem deduxisset, reuersus est Hierosolyma. Postquã autẽ Ptolemaidẽ peruenit, minimum abfuit quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidijs per Ammoniũ eius amicũ appetitus: quibus detectis scripsit Alexandro, deposcens Ammoniũ ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi insidias. Qui cùm non cederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse autorẽ, & cœpit eũ magno odio prosequi. Antiochenos autẽ iam antea propter eundem Ammoniũ infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incõmodis. Non tamen effugit pœnã Ammonius, turpiter ut mulier ea fus, dum amicitiu fœmineo quærit latebras, quemadmodũ in alio diximus Cõmentario. Ptolemæus autẽ affinitatis Alexandri pœnitẽs, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta a marito filia confestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, ut data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eum restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatam coniugem perlibenter amplexus est. Vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, ut Antiochẽsibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas: perfecit tamen hoc quoque. Nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, ut eum ex urbe eijcerent. Atq; ita elapsus ex Antiochia uenit in Ciliciã. Ptolemæus uerò urbẽ ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, AEgypti uerò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudẽs, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis ut Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturũ recentis eorũ beneficij, quàm odiorum, quæ illis cũ patre eius interceſſerant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore uitæ rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ

Ptolemæus Antiochenis persuadet, ut Demetrium recipiant.

Ammonij mors.

Ptolemæus rex salutatur.

A blicæ,nec paſſurum quicquam tentare,quod non deceat. Nam quod ad dominationem attineat,contentum ſe eſſe AEgypti imperio. Atque ita perducti ſunt in eam ſententiam Antiocheni, ut Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens ualidum exercitum è Cilicia inuaſiſſet Syriam, & Antiochenum agrum uaſtaret rapinis atque incendijs occurrit ei Ptolemæus unà cum genero ſuo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ: & uictus Alexander compulſus eſt fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, ut equus Ptolemæi conſternatus barritu elephanti eum excuteret, proſtratumq́ aggreſsi hoſtes uulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus fuiſſet interuentu ſatellitum: attamen per integrum quatriduum ſopitis ſenſibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri uerò caput Zabelus Arabum dynaſta reciſum miſit ad Ptolemæum, B qui die quinta demùm reſpirans à uulneribus, & ad ſe reuerſus iucundiſsimo ſibi rumore ſimul & ſpectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos: nec ita multò pòſt exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipſe uitam finijt. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, ſicut aliàs indicauimus. Demetrius autem cognomine Nicanor, regno potitus cùm eſſet prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi milites, oblitus auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercеſſerat. Illi uerò peroſi hominis ingratitudinem receperunt ſe Alexandriam, elephantis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copijs, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis, C qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus monit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cumq́ peruenisſet uſque ad Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, ueſtem, aliaq́ue xenia deferens uenit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatusq́ue honorificè, confirmatus eſt in pontificatu, quemadmodũ & à ſuperioribus regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: uerùm etiam rogatus ut pro Iudæa uniuerſa tribusq́ue attributis ei toparchijs, Samaria, Ioppe & Galilæa, C C tantùm talenta penderentur, conceſsit per diploma tale: Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum genti S. Exemplum epiſtolæ, quam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad uos, ut ſciretis: D Rex Demetrius Laſtheni patri S. Genti Iudæorum amicis noſtris & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. Quapropter tres præfecturas, Aphetimam, Lydam, Ramatham cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quic quid ſolebant ante me reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliaq́ue tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea ſalinarum uectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur ut huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſsimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius uidens ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum è Creta alijsq́ue E inſulis collectos adduxerat. Quamobrem odium ſibi cõcitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab alijs ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, ut hoc pacto alacriores fierent, ad ſubeunda, quoties opus eſſet, pericula.

Alexandri mors.

Ptolemæi mors.

Demetrius Nicanor ingratitudinis accusatur.

Demetrius cõtra Ionatham exercitum monit

Ionathas Demetrium donis sibi placat.

Demetrij literæ in Iudæorum fauorem.

Demetrius exercitum dimisit, et militum stipendia minuit.

Tryphon Apamenus post deiectum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. IX.

AM alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, uenit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicaſſet ei quàm infenſi eſſent Demetrio milites, ſuaſit ut ſibi Antiochũ traderet, effecturũ enim ſe, ut is receptus potiretur patrio imperio. At ille primùm difficilem ſe præbebat, quòd nõ ſatis ei fideret: tandẽ Tryphon euicit aſsiduis precibus. Interea Ionathas pontifex uolens tol F lere Hieroſolymitanæ arcis præſidiũ, & impios transfugas, reliquoſq́; qui arces tenebãt in ea regione, legatione cũ munerib. miſſa ad Demetriũ, rogabat eum, ut præſidia de Iudææ caſtellis eijceret. Qui non hac tantùm in re, ſed maiori etiam gratificaturũ ſe ei pollicitus eſt, quã primùm leuatus eſſet præſenti bello, per cuius negotia non liceret nũc id facere. poſtulabat etiã ut pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quãdo quidẽ ſui milites ad hoſtem deficerẽt. moxq́; tria millia delectorũ militũ Ionathas ad regẽ miſit. Cæterùm Antiochenſes exoſum habẽtes Demetrium,

VIII. 1. Mach 11.

Antiochus petitur.

Ionathas, à Demetrio ut præsidia è castellis Iudææ ejceret petit.

Demetrius à Ionatha subsidium postulat.

Ionathas Demetrio mittit auxilium. Demetrium, tam propter ipſius, quàm propter paternas iniurias, cupiebant eũ per occaſionem aggredi: uidentesq; auxilium ei uenisſe à Ionatha, & conſiderantes breui augẽdas eius uires, niſi maturè præuenirent, correptis armis circũſteterunt regiã, uelut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illũ in poteſtatem ſuã redigere. Qui uidens populum armatum hoſtiliter ſe impetere, aſſumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cũ Antiochenſibus, & ſuperatus numero, compulſus eſt cedere. Tum Iudæi receperunt ſe in tectũ regiæ, & è ſuperiore loco miſsilibus feriebant populũ: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiã, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendiũ totam urbẽ peruagatum eſt, propter denſitatẽ ædificiorũ, quæ tota ferè cõſtabant è materia lignea. Antiochenſes uerò non ualentes ædibus flagrantibus ſuccurrere, in fugã ſe uerterũt. Tum Iudæi de uno tecto in aliud tranſilientes, miris modis eos inſectabantur. Rex autẽ animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & uxoribus, & ideo intermiſiſſe prælium, per diuerſos angiportus eos aggreſſus, multis occiſis reliquos coegit abiectis armis deditionẽ facere: & conceſſa audaciæ uenia, ſeditionem cõpeſcuit, donatosq; Iudæos prẽda, quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quaſi autores eius uictoriæ, remiſit ad Ionathã, non ſine præclaro uirtutis eorũ teſtimonio. Poſtea tamen ingratus apparuit, & nõ ſeruauit pollicita, bellũ etiam minatus, niſi redderet tributa omnia, quæ Iudæorum gens ſolita fuiſſet prioribus regibus pendere. Feciſſetq; etiã, ni impeditus fuiſſet à Tryphone, coactus apparatũ contra Ionathã factum in illũ potiùs uertere. Reuerſus enim ex Arabia in Syriã cum Antiocho etiã tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnib. militibus, qui fraudati ſtipendijs fuerant, aperto bello Demetriũ adortus eſt: & uno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenã urbem illi ademit, cõpulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſsis literis & legatis ad Ionathã, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatũ ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorũ regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea uaſa & pocula, ueſtemq; purpuream, & ius utendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonẽ etiã eius fratrem militibus, quantũ eorum eſſet Tyrũ inter & AEgyptum præpoſuit. Ionathas uerò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficijs atq; honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonẽ miſit, amicum ſe & ſociũ profeſſus, geſturumq; unà bellum contra cõmunem hoſtẽ Demetrium, multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriã ſibi repoſuiſſet. Cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiã è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad uicinas urbes, & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus: & cùm Aſcalonem uenisſet, hìc quoq; ab oppidanis cũ muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quemadmodum alias urbes Cœleſyriæ, ut à Demetrio deficerẽt ad Antiochũ, & pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterent. Eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc cõſentire debeant. Quibus perſuaſis, ut pollicerentur auxilia, ad Gazæos peruenit, ut hos quoq; conciliaret Antiocho. Hos præter ſpẽ inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe cõiungere. Quare Ionathas irritatus eſt, ut & agros uaſtaret, & urbẽ conaretur ui capere: relictaq; ad eius obſidionem parte exercitus, cũ reliqua manu in uicos ſæuiebat incendijs. Tum Gazæi uidentes præſentem calamitatẽ ab hoſte, nec ullũ interim auxilium à Demetrio, & ſpẽ quoq; incertã propter locorum diſtantiã, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionathã nuncijs, recepti ſunt in ſocietatẽ atq; amicitiã. Aliquando enim homines antequã mala ſint experti, quid conducat, non intelligunt. Iidem dum in malo ſunt, tum demùm mutata ſententia, quæ ante ullũ acceptum detrimentũ facere ſatius fuiſſet, ea poſtea læſi admittunt. Ionathas uerò acceptis obſidibus, & miſſis Hieroſolyma, digreſſus inde, totã regionẽ uſq; ad Damaſcum obibat. Cumq; Demetrij ualidus exercitus acceſſiſſet ad urbem Cedaſam, quæ propinqua eſt Tyriorũ agro & regioni Galilææ, uellentq; Ionatham abſtrahere à Syria, laturũ opem Galilæis ſuæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simonẽ fratre ad Iudææ præſidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethſurã oppugnabat, locũ totius Iudææ munitiſſimũ, & inſeſſum à Demetrianæ factionis hominibus (ut iam antè diximus) qui cùm aggeribus ſimul ac machinis uehementer infeſtarentur, ueriti ne occupato per uim loco ad unũ necarentur, per nunciũ rogabant Simonẽ, ut ſibi liceret relicta ipſi Bethſura, incolumibus decedere, & proficiſci ad Demetriũ. Ille uerò data eis in hoc ut poſtulabant fide, pro Macedonico ſuum ibi collocauit præſidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à ſtagno Genneſara caſtris, quæ primùm poſuerat, in campũ Aſor progreſſus

Demetrius ab Antiochenſibus impetitur.

Antiochenſium fuga & cædes.

Demetrij in Ionatham ingratitudo.

Tryphon Demetrio bellum infert, eumdemq; prælio uincit. Antiochum Ionatham ſibi conciliat.

Simon militibus præficitur.

Ionathæ ad Antiochũ & Tryphonẽ legatio.

Ionathas cõtra Demetrij duces exercitum colligit.

Gazæi Ionathæ ſe dedunt.

Mala niſi ſint cognita, nõ intelliguntur facile.

Simon Bethſuram potitur.

A progreſſus eſt,neſcius hoſtem eſſe in eo. Demetriani uerò,qui ante unum diem aduentum eius præſenſerant,collocatis priùs in monte inſidijs,ipſi in campo ei ſe oppoſuerunt. Quos conſpicatus Ionathas paratos ad prælium,& ipſe ſuos pro tempore ad certamen inſtruit.Sed cùm à tergo ſe inſidiatores Iudæis oſtendiſſent,ueriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam ſe dederunt,ita ut penè omnes Ionatham deſererent in periculo. Soli duces Matthias Apſalomi & Iudas Chapſæi cum quinquaginta uirorum fortium manu permanſerunt:qui à deſperatione ſumpa audacia,tanto impetu aduerſam hoſtiũ frontẽ impulerunt ut territi ceu furentibus cederent.Tum uerò illi, qui Ionatham deſtituerant, uidentes fluctuantem & inclinatam hoſtium aciem,reuerſi in prælium,iam in apertam fugam uerſos perſequebantur,donec ad Cedaſa uentum eſt,ubi intra caſtra compulſi ſunt. Ionathas autem

Ionathas Demetrianos uincit.

B egregia uictoria potitus,recepit ſe Hieroſolyma.Et cùm omnia ſibi ex ſententia,Dei fauore uideret cedere,miſit Romam legatos de renouanda amicitia,quibus dedit mandata,ut in reuertendo obiter inuiſerent Lacedæmonios,eosque cognationis admonerẽt atque fœderis. Qui poſtquam Romã uenerunt,expoſitis ad Senatum poſtulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera,& impetratis quæ uolebant omnibus,acceptisque literis commẽdatitijs ad reges Europæ & Aſiæ,quò tutiùs poſſent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerũt eis literas à Ionatha pontifice,quarum exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gentis Iudæorum,& ſenatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum ſenatui & populo,fratribus ſuis,Salutem.Si ualetis,& res ueſtræ tam publicè,quàm priuatim proſperè cedunt,gaudemus: ualemus .n.nos quoque.Superioribus tẽporibus per

Ionathas cum Romanis amicitiam renouat, & cum Lacedæmonijs.

A. M. 3830 Ant. Chr. nat. 141.

Ionatha ad Lacedæmonios literæ

C lata ad Oniam põtificem noſtrum,ab Ario rege ueſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra,cuius exemplar ſubiunximus,& literas eas cupidè accepimus,& Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam,quamuis iam antè hoc non ignorare mus,nimirum docti è ſacris noſtris Scripturis. Quòd uerò non priùs uos cognatos agnouerimus,ideò factum eſt,ne uideremur uobis captandæ amicitiæ occaſionẽ præripere.Interim eo tempore,ex quo renouata eſt noſtra neceſsitudo,in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes,etiam pro ueſtra ſalute ac uictoria uota nuncupauimus.Et cùm multis circumquaque bellis uexaremur,propter uicinorum immoderatas cupidines,tamen nec uos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc uerò peracto bello,miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis,uiros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad uos dedi-

D mus literas,ut renouent mutuam noſtram amicitiam.Bene igitur facietis,ſi uos quoque nobis ſcripſeritis,& ſignificaueritis,ſi qua in re uobis opera noſtra poſsit eſſe uſui,ad omnia obſequia promptos nos habituri.Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt,& decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt.Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant,quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant:una Phariſæorũ dicta,altera Sadducæorum,tertia Eſſenorum.Horum Phariſæi quædam,at nõ omnia fato tribuunt; quædam uerò in ſua poteſtate eſſe aiunt, ut uel fiant,nel non fiant. Eſſeni uerò omnia in fati poteſtate eſſe affirmant nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino negant, & è rebus tollunt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe,ut tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus,quàm

Secta Iudæorũ tres, nimirum Phariſæorum Eſſenorum, & Sadducæorum.

E infortunij,ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus.Sed de his diligentius tractauimus in ſecundo de Iudaico bello uoluminc.Porro Demetrij duces uolentes acceptæ cladis abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham:qui comperto eorũ aduentu, properè in Amathenſem agrum occurrit:nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere.Cũque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet,miſit qui res hoſtiũ & munitiones perſpecularentur.Qui cùm exploraſſent omnia,& quoſdam captiuos noctu adduxiſſent,indicantes quòd ex improuiſo hoſtis uellet eos aggredi,maturè omnia commuiit,diſpoſitis etiam extra caſtra excubijs,& in armis retinẽs per totam noctem exercitum,iuſſum parato eſſe animo,etiam ſi noctu pugnare opus ſit,ne quid eos hoſtium conatus fallerent.Demetrij uerò duces ut ſenſẽre Ionatham præmonitum,hærebant inopes conſilij,hoc

De bello Iudaico Lib. 2. cap. 11.

Demetriani Ionatham fugiunt

F ipſo turbati,quòd uiderent ſibi nihil ſucceſſurum abſque inſidijs,nec aperto Marte pares ſe Ionathæ futuros ducerẽt.Decreuerunt igitur fugere,& relictis multis per tota caſtra ignibus quò magis hoſtem fallerent, noctu diſceſſerunt.At Ionathas manè caſtra adortus, poſtquã deprehendit inania,cœpit fugientes perſequi,ſed fruſtrà. Iam enim trãſgreſsi fluuium Eleutherum in tuta loca ſe receperant:Flexo igitur in Arabiam itinere,& Nabatæis uaſtatis, abactaque præda & captiuis abductis,Damaſcum profectus illic omnia uendidit.Per idem tem

Ionathas in Arabiam tendens Nabatæos uaſtat

pus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam usque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidijs, atque ita communita regione armis & ædificijs, Ioppen contendit: eiq; occupatæ ualidum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses uelle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit ut reficerent urbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribusq; altis additis munitiorem redderent: utq; alium murum excitarent inter arcem & urbem, atque hoc pacto excluderent eos, qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerẽt. Præterea, ut arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia cõprobata suffragijs populi, ipse assumpta sibi muniendæ urbis cura, Simoni, ut idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negotiũ. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, uolẽs hanc & Babylonẽ simul occupare, ut potitus superioribus satrapijs, sedẽ belli ibi constitueret: uocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem, si ueniret, atque etiam contra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, se facile deinde extur baturum Tryphonem è regno Syriç. Vt uerò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto ualido exercitu bellum Arsaci intulit, & superatus prælio, amissoque exercitu, ipse uiuus in potestatem hostium uenit, sicut aliàs narrauimus.

Simon Ioppen occupat.

Hierosolymorum mœnia reficiuntur.

Demetrius Mesopotamiã inuadit.

regem Partherũ bello aggreditur, &

uictus capitur.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus uiolat, & Ionatha dolo capto atque interfecto, Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.

IX. Tryphon autem cognita calamitate Demetrij, non ampliùs fidus erat Antiocho, sed cogitabat quonam pacto eo sublato regnũ posset ipse inuadere & occupare: nec aliud magis uidebatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum priùs è medio tollere, atq; ita demum adolescentem aggredi. Quamobrem ad Bethsan profectus, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratũ obsistere, si quis uim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus, ut imperata Ionathæ facerent, quò magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atq; ita incautum opprimeret facilius. Postremò suasit, ut dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen, ut retenta circa se parua manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam urbem eam arcesq; finitimas: dicens se in hoc uenisse, ut has ei traderet. Ionathas uerò nihil mali suspicatus, credensq; uerè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus, ex his duo in Galilæa reliquit, mille secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis uerò urbem confestim, ita ut præmoniti fuerant, claudentibus, uiuus captus est, militibus eius ad unum contrucidatis. moxq; missa est in Galilęam pars exercitus, ut & illa duo millia nec opina per dolũ opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri uim, quòd intelligerent paratos pro tuenda uita extremũ adire periculũ, infecta re unde uenerant retrò reuersi sunt.

1. Mach. 11. 13

Tryphonis ab Antiocho defectio.

Tryphon Ionatham dolo è medio tollere studet.

Ionathas exercitum dimittit, Tryphonem prosequitur, & uinctus capitur, nec ullo socij perimuntur.

Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium defertur CAP. XI.

A.M. 3831. Ante Chr. nat. 140. 1. Mach. 13.

Hierosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti uiri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum uidebantur uelut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculũ: nec eos fefellit sua expectatio. Quam primùm enim auditum est necatum esse Ionatham, undique excitatũ est in eos bellum, tanquam non habentes ampliùs cuius ductu militare possent, & rẽ gnauiter gerere: quin & ipse Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem uidens Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & uolens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templũ populo, sic exorsus est ad eos uerba facere: Non ignoratis uiri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate uestra mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patrijs & religioni propugnandæ uitam impendere, nullo terrore adigi potero, ut uitam gloriæ præferam. Quapropter cùm

Simon populo operam suam pollicetur.

non

A non deſit uobis dux, paratus pro uobis quiduis quantumuis magnum, uel pati uel facere, ſequimini alacriter quocunque duxero. Neque enim ego melior ſum meis fratribus, ut uitæ parcere debeam: neque ita degener, ut quòd illis ſemper uiſum eſt longè pulcherrimum, ſcilicet pro religione atque legibus uitam profundere, ipſe per ignauiã ſubterfugiam: quin potiùs certum eſt germanum me illorum fratrem egregijs approbare facinoribus. Confido enim in Deo, quòd pœnas ab hoſtibus exigere dabitur, uosque unà cum uxoribus & liberis ab eorum iniurijs eripere, & inſuper templi ſanctimoniã tutam præſtare ab illorum impia uiolentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in uos cooriri, niſi quòd exiſtimant deſtitutos ducis prouidentia. His Simonis uerbis accenſa multitudo recepit animos & fiduciã, & poſita formidine auſa eſt meliores ſpes concipere: ita ut uno ore totus populus acclamauerit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortiſſimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ ſuccedere: nunquam enim ſe detrectaturos iuſſa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex ſuis ad militiam eſſent idonei, aggreſſus eſt urbem mœnibus cingere, communireque celſis, & ualidis turribus, quo opere perfecto, miſit Ioppen unum ex amicis Ionatham Abſalomi filium, iuſſum habitatores eius populariter inde eijcere ueritus ne urbẽ Tryphoni traderent: ipſe interim manſit Hieroſolymis ad urbis cuſtodiam. Triphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, uenit in Iudæam ducens ſecũ uinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum ſuis copijs iuxta oppidum Addida, ſitum in mõte, cui Iudæorum campi ſubiecti ſunt. Tryphon uerò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps ſit conſtitutus, miſit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabatque ut ſi uellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta perſolueret, & cum eis C duos Ionathæ filios mitteret ad ſe obſides futuros, quòd ille dimiſſus non alienaturus ſit Iudæam à regis imperio. Nunc enim eum tantiſper ſeruari in uinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: ſed intelligens, quòd & pecuniam perditurus eſſet, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius inſuper hoſti dediturus, tamen timens criminationem ſuorum, ne negatis pecunijs & filijs, uideretur fuiſſe fratri cauſa interitus, aduocato in concionem exercitu, poſtulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis priùs, quòd ſubeſſent inſidiæ: præſtabiliùs tamen eſſe, & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſeruare noluerit: atque ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. Quibus acceptis Tryphon non ſeruauit fidem, nec dimiſit Ionatham, ſed cum exercitu perD grabat regionem, uolens per Idumæam aſcendere Hieroſolyma, peruenitque uſque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. Interim qui in arce erant urgentibus Tryphonem, ut properè ſibi commeatus mitteret, iuſsit paratum eſſe equitatum, quaſi eadem nocte uenturus Hieroſolyma. Sed quia per eam noctẽ multa nix delapſa, uiam opertam difficilem maximè equis reddiderat, irritũ factum eſt eius propoſitum, & motis inde caſtris, in Cœleſyriam redijt properè: obiterque in Galaditica regione interfecto & ſepulto Ionatha, ipſe Antiochiã ſe contulit. Simon autem à Baſca oppido fratris oſſa in Modin & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: ubi ampliſſimum monumentum extruxit patrì ſimul & fratribus ſuis è marmore polito & candido. ExE citato enim in latè conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit, & columnas ſingulas è ſingulis lapidibus, opus admiratione digniſſimum. Ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus, cuique unã erexit, mira tam magnitudine, quàm pulchritudine, quæ durant uſq; ad noſtra tẽpora. Tanta fuit Simonis cura, ut Ionathas cæterique domeſtici quàm magnificentiſsimo ſepulchro eſſent conditi: qui defunctus eſt, exacto pontificatus ſimul & imperij anno quarto. Cuius ſucceſſor Simon conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant ſoliti pendere: idque accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimũ, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus fuerat. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, ut tam in priuatis inſtrumentis, quàm in ſcripturis publicis adijcerent, actum eſſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente ſua meriti. Nam huius principatu res eorum magnis acceſsionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulêre uictorias. Deuaſtauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnataque Hieroſolymorum arce, ſolo eam æquauit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, nèue inde urbi aliquod inferretur incommodum. Quo facto uiſum eſt ei operæ præmium, ſi mons quoque in quo ſita fuerat complanaretur, ut ſolũ tem plum emineret: effecitq; id cõmemoratis pro concione malis, quæ à præſidiarijs in eam diẽ

Simõ urbem mœnibus cingit.

Ionathæ Abſaloni filius Ioppen mittitur.

Tryphon Simoni quoque imponere conatur.

pecuniã & Ionathæ filios ſibi mitti poſtulat.

Tryphoni Ionathæ filij adducuntur.

Ionathæ mors.

Simon monumenta conſtruit.

Ionathæ monumentum.

Simonis geſta.

Iudæi passi facerant, quæque etiã in posterum ferre cogerentur, si externus aliquis princeps ei loco imponeret præsidium: adeoque permotus est eius exhortatione populus, ut non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planitiem eum locum indefesso labore per uices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint, quod obstaret, quo minus templum omnibus in urbe locis esset celsius. A

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.

X. 1. Mach. 15. * alias Hierax, Theos: Ruffino dicitur Theotos. A. M. 3833. Ant. Chr. nat. 138. Tryphon necato Alexandri filio Antiocho Hierace imperio potitur, à militibus constitutus. Cleopatra Antiocho Soteri cõiugium, & regnum offert.

NOn multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine* Deus, à Tryphone est necatus, anno quarto postquã eius tutelã susceperat: sparsoq; rumore, quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, ut sibi regnum deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum uerò fratrem si potiretur imperio, ultorem fore defectionis, qua fratrem eius deseruerint. Illi aducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuò deferunt. Tum uerò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulauit prauum ingenium, quod priuatus texerat, quo magis animos hominum sibi conciliaret. Quam primũ enim rex declaratus est, absque persona Tryphonem agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores, defecerunt ad Cleopatram uxorem Demetrij, quæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Et cùm Demetrij frater Antiochus, cognomine Soter, oberraret, nec ab ulla urbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. Fecit autem hoc partim amicorum suasu, & partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses urbem Tryphoni traderent. Quo postquàm uenit Antiochus, affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus uiribus bellum Tryphoni intulit: quem prælio uictũ eiecit è superiore Syria, & usque ad Phœnicen persequens, compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent. qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecunijs ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. At Tryphon elapsus è Dora cùm perfugisset Apamiam, urbe uí capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat. B C

XI. Antiochus Soter Tryphonẽ prælio uincit. A. M. 3835. Ante Chr. nat. 136. Tryphonis mors.

Tryphone sublato & bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. XIII. D

CAeterùm Antiochus ob innatã auaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copijs, misit eum ut uastata Iudæa Simonẽ in potestatem redigeret. Simõ audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamẽ indignitate rei permotus iuueniliter hosti cũ exercitu fit obuiã: præmissisq; cum fortissimo quoq; filijs ipse cum reliquis copijs subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus inter montiũ augustias insidijs, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum uitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

A. M. 3836. Ante Chr. nat. 135. XII. Simon Cendebæum regione expellit.

Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occiditur. CAP. XIIII.

A. M. 3838. Ante Chr. nat. 133. XIII. 1. Mach. 16. Simon insidijs generi sui cæsus.

SPer octo annos Iudæis præfuit, postremo in conuiuio cæsus, insidijs generi sui Ptolemæi: qui uxore etiam eius & duobus filijs comprehensis, ac coniectis in uincula, misit quosdam ut tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. Adolescens autem hoc præsentiens maturè in urbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simulque odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim uolentem eum ingredi per portam aliam repulit, eo quòd iam Hircanum receperat. E

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.

XIIII. 1. Mach. 16. Hyrcanus Ptolemæũ oppugnat. Hyrcani matris atq; fratrum tortura & mors.

ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quę Dagon dicitur. Hyrcanus uerò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm dilatũ esset eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum, cætera quidẽ erat superior, uincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturum eos nisi frater ab oppugnando desisteret. At ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tãtùm se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eũ manus tendens supplicabat ne moliretur affectibus, sed potiùs indignitate rei motus, daret operã ut redactũ in potestatẽ inimicum F

A cum afficeret pœna,& ulciſceretur homines ſibi natura coniunctiſſimos:gratum.n.ſibi fore inter torméta emori,modò nefarius homo ſcelerũ ſuorũ ſupplicium lueret.Hyrcanus uerò talibus uerbis accendebatur ad aſſultum maiore impetu faciendum,ſed quamprimùm uerberari & lacerari matrem uidebat,refrigeſcebat ſtatim oppugnationis feruor,& uincebatur filius maternis affectibus.Cumque hoc pacto traheretur diutiùs obſidio, ſuperuenit annus ille,quo ſolenne eſt Iudæis ceſſare ab operibus,recurrente anno ſeptimo.Atque ita liberatus à bello Ptolemæus, occiſis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem,cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenſes inuaſerat tyrannidem. *Hiſtoriarum Biblicarum finis.*

Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis, fœdus cum eo init. CAP. XVI. A. M. 3840. Ante Chr. nat. 131.

B ANtiochus autem memor incommodorum, quæ à Simone acceperat, Iudæam aggreſſus eſt, ex quo regnare cœperat anno quarto, principatus uerò Hyrcani primo, ſexageſima ſecunda ſupra centeſimam Olympiade: uaſtatisque agris Hyrcanum in urbem ipſam cõpulit.eam ſeptenis caſtris cùm cinxiſſet,primùm nihil proficiebat, ptopter firmitatem mœnium & uirtutem propugnantium, accedente etiam aquarum penuria.cui tandem ſub occaſum Pleiadis delati imbres fuerint remedio.poſtremò ad ſeptentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus,quæ ſurgebant uſque tertiã contignationem, impoſitisque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia:duplicique foſſa longa ſimul & lata cinctis Iudæis præcluſit omnẽ exitum.Illi contra crebrò excurſantes,ſi fortè negligentius cuſtodiri caſtra offenderent, affi- XV. *Antiochus Hyrcanum in urbem compulit.*

C ciebant hoſtem clade aliqua:quòd ſi paratos ad reſiſtendum inuenirent,recipiebant ſe in tutiora facilè.Hyrcanus autem poſtquam cognouit ſibi obeſſe ſuorũ multitudinem,quòd inutiliter abſumerẽtur ad uictum neceſſaria,ſecretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, ſolis retentis qui ob uigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem excluſos uetabat progredi,ita ut miſerabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. Sed cùm ſuperueniſſet feſtum Scenopegiæ,miſeratione ſuorũ rurſus in urbem recepti ſunt.Rex etiã rogatus ut gratia feſti inducias ſeptem dierũ concederet,religione motus impetrari eas paſſus eſt:nec hoc cõtentus,uictimas miſit magnificè,tauros auratis cornibus,& pocula tam aurea, quàm argentea,referta omnis generis aromatibus,& exercitui præbuit epulum, longè diuerſus ab Antiocho Epiphane,qui capta urbe porcos ſuper altari mactauerat, & iure carnium il- *Turba ad pugnam minimè idonea ciuitate ejicitur, & denuò recipitur. Induciæ Iudæis conceſſæ.*

D larũ templũ aſperſerat,uiolatis Iudæorũ legibus ſimul & cęremonijs:unde acerbiſſima exorta ſunt eius gentis contra eum odia.at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus eſt ab omnibus.Hyrcanus uerò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eũ miſit,rogantes ut liceat ſibi patrijs uiuere legibus.tum rex repulſis qui ſuadebãt internecionẽ delendã gentem inſociabilẽ,& diſcretã inſtituto à reliquis omnibus,& approbata Iudæorũ pietate,impetrauit ut obſeſſi arma ſibi traderent, & uectigalia Ioppes, cæterarumq; extra Iudæã urbiũ concederent,& inſuper præſidiũ reciperent,promittens pacem eis ſe daturũ his conditionibus.Aſſenſerunt illi ad omnia,excepto præſidio, quòd uitarent exterorũ conſuetudinẽ:quod ne reciperent maluerunt regi dare obſides & D talenta inſuper: quorum CCC mox repræſentata ſunt,& inter obſides fuit etiã ipſius Hyrcani frater: deiectaque mox lorica *Antiochus cur eo gnomento Pius dicatur, oſtenditur.*

E quæ impoſita erat mœnibus,ſoluta eſt obſidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis,qui olim regum omniũ fuerat ditiſſimus,tria millia talentorũ inde protulit:quibus pecunijs ſretus,primus omniũ cœpit externũ militẽ alere: & inito cum rege fœdere, exceptũ in urbem cum exercitu tractauit liberaliſſimè:quin & profectũ in expeditionem Parthicam ſecutus eſt unà cum auxilijs. Teſtis eſt nobis Nicolaus Damaſcenus ſic ſcribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium,ubi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæſit ibi per biduũ ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorũ feſtiuitas incurrerat,per quam non licebat eis iter facere.Et uerum eſt,quod ille ſcripſit:nam Pentecoſte inſtabat poſt ſabbatũ,quo tempore noſtris iter facere nefas habetur.Deinde cum Arſace Partho Antiochus ſigna contulit.quo prælio uictus,& uitam ſimul amiſit & exercitum. Syrorũ

F autem regnum frater eius recepit Demetrius,dimiſſus ab Arſace,quo tempore Parthorũ regionem inuaſerat Antiochus,ſicut iam antè in alijs Commentarijs diximus. *Hyrcanus ex Dauidis monumento pecuniã petit. Nicolaus Damaſcenus. Antiochi mors.*

Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.

AEterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confeſtim ad urbes Syriæ duxit exercitũ,ratus id quod erat,inuenturũ ſe eas uacuas propugnatoribus. Medabam igitur non ſine magno labore ſexto demùm menſe ui cepit: deinde Samegam cum uicinis oppidis,& inſuper Sicima atq; Garizim cum gente Cuthæorũ, quæ accoXVI. *Hyrcanus in Syriam tendit, & urbes capit.*

tem ... ex-
tat.

lebat templum instar Hierosolymitani extructũ, permissu Alexandri, à Sanaballate duce in gratiam generi ipsius Manasis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, ut & antè dictum est. Incidit autem huius templi desolatio post annum C C. Hyrcanus uerò etiam Idumææ urbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisq; omnibus Idumæis edixit, ut circuncliderentur, nisi mallent è proprijs pelli sedibus. At illi amore patriæ admiserunt & circuncisionem, & reliquam secundum Iudaicos ritus uiuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos cẽseri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: ubi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius M. F. Pr. indixit senatum in campum VIII. Id. Februarias, præsente L. Manlio L. F. Mentina, & C. Sempronio C. F. Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, uiri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotijs publicis, ut Ioppe & portus, Gazaraq; & fontes atque urbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néue militibus regijs liceat per regionem ipsorum aut subditorum iter facere. & ut eo bello per Antiochum attentata præter decretum senatus, fiant irrita: utque legati à senatu missi, curent reddi quicquid Antiochus abstulerat, & pretium agrorum æstiment, qui eo bello uastati sunt. & ut literę cõmendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quò tutò reuertantur in patriam. Quibus de rebus uisum est senatui renouare societatem & amicitiam cum uiris bonis, & missis à bono atque amico populo. De literis autem scribendis responsum est curæ futurum senatui, quam primùm ab alijs negotijs uacauerit, & daturum operam, ne ulla posthac eis inferatur iniuria, mandatumque est prætori Fanio, ut ex publica pecunia legatis numeraret uiaticum, quo commodiùs se referre possent in patriam, atque ita publico sumptu legatos prætor domum remisit, cum commendatitijs ad eos, per quorum loca erãt transituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum status hic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris, quàm militibus, propter mores improbos, ita ut miserint ad Ptolemæum Physconem, rogantes ut aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem possent regem sibi constituere. cumque is misisset Alexandrum Zebinam, commisso prælio Demetrius uincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram uxorem in Ptolemaidem, exclusus est ab ea: delatusque inde Tyrum ab inimicis capitur, & diu miserè uexatus tandem interficitur.

Idumæi subacti circuncidi cogũtur.

Hyrcanus cum Romanis amicitiam renouat.

A. M. 3844. Ante Chr. nat. 127.

Demetrius suis inuisus.

Demetrij uictus captus, & interfectus.

XVII.

ALEXANDER autem regnum adeptus fœdus ferijt cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæsus occubuit. At Antiochus regnũ Syriæ consecutus non ausus est expeditionem contra Iudæos suscipere, audito quòd frater ipsius germanus eodẽ nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicũ colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare se cõtra fratris aduẽtũ, cognominati Cyziceni, eo q; in illa urbe educatus fuisset. patre aũt genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. Acciderat enim, ut Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus ubi peruenit in Syriã, multis annis cũ fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totũ illud tempus agente in pace continua. mox enim post Antiochi cædẽ defecerat à Macedonibus: iamq; nec ut subditus, nec ut amicus ullã illis ferebat opem ampliùs: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tẽpore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. Bellum enim, quo se atterebãt mutuò, occasionem Hyrcano præbuit, ut securè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentẽ pecuniarum uim inde congereret. Tamen Cyziceno uastante fratris regionem, nõ dissimulabat & ipse quid in animo haberet: uidẽsq; Antiocho nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tũ ipsum, q̃ eius fratrẽ multas clades accipere ex cõtinuis inter se certaminib. utrunq; facilè despexit.

Alexander ab Antiocho Gryphone cæsus.

Antiochus Soter à Pharthis occisus.

Antiochus Cyzicenus.

Hyrcanus pace fruitur.

Alexander Zebina, alias Zebennæus.

Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, uictus aufugit. CAP. XVIII.

QVapropter duxit exercitũ ad Samariã urbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste uocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum, dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Marissenis, colonis Iudæorũ & socijs, iussu regum Syriæ. Cùm itaq; urbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus urgentibus & fame premente, eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, ut coacti uesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cùm uenisset properè, uictus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eũ fratribus usq; Scythopolim, ægrè euasit. At illi reuersi cõtra Samaritas, rursum eos cõpellunt intra mœnia, & cogũt iterũ ab co-

Hyrcanus Samariam nunc Sebasten uocãtam, obsidet.

Antiochus Cyzicenus ab Aristobulo cæditur & fugatur.

A ab eodē Antiocho auxiliū petere. Is accitis à Ptolemæo * Lathuro circiter ſex armatorū mil- *alias Lathyro.
libus,quos ille inuita matre,& tantùm nō imperio per eā deturbatus,miſerat,primùm uaga
batur per ditionē Hyrcani latrocinabundus cū AEgyptijs,nō audens quidē aperto Marte de-
cernere,quòd eſſet impar uiribus: exiſtimans tamē ſe uaſtādis agris effecturum,ut Hyrcanus
obſidionē Samariæ ſolueret.Sed poſtquā multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidijs, p-
fectus eſt inde Tripolim,Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander. dimicans cecidit.
Callimander audāciùs, quàm prudentiùs cū hoſte congreſſus, profligatis ſuis & ipſe inter a-
lios cecidit.Epicrates aūt pecunia corruptus,Scythopolim & alia quędā oppida manifeſtè Iu Epicrates.
dæis prodidit: nec quicquā Samaritis obſeſſis profuit. Atq; ita Hyrcanus integro anno in op Hyrcanus Samaria ſolo æquat.
pugnatione exacto,nō contētus urbē capere: etiā ſolo eā æquauit, inductis illò torrentibus :
B quorū eluuie ita cuncta fœdata ſunt,ut ne ueſtigium quidē ſupereſſet eius oppidi.Incredibi A.M. 3855.
le aūt quiddā narratur de Hyrcano pōtifice,dignatū eum eſſe diuino colloquio. Fertur enim Ant.Chr.
quòd illa ipſa die,qua eius filij cōſeruerunt cū Cyzicено prælium, pōtifex ipſe ſolus in tēplo nat.116.
odoramenta adolens uocē audierit, nunciantē filiorū recentē, de Antiocho uictoriam: idq; Hyrcano Deus locutus.
mox progreſſus renūciauit multitudini, & paulò pòſt certius cōprobatum eſt eius oraculū.
& Hyrcani quidē res geſtæ ſic ſe habuerunt. Accidit autē hoc tēpore, ut nō Hieroſolymis ſo-
lùm,ſed & apud Alexandriā,reliquamq; AEgyptum & Cyprum fortuna aſpiraret Iudęorum
ſucceſſibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathuro diſſidēs, copijs ſuis duces præ- Chelcias & Ananius Iudæi Cleopatræ copijs præfecti.
poſuit Chelciā & Ananiā filios Oniæ, qui tēplum in Heliopolitana præfectura ædificauerat
Hieroſolymitano ſimile,ut aliàs diximus.ex horum ſententia regina gerebat omnia, ſicut &
C Strabo Cappadox teſtatur his uerbis : pleriq; enim qui priùs nobiſcum uenerūt in Cyprum, Strabo Cappadox de Iudæorū fidelitate.
quiúe pòſt à Cleopatra illò miſſi ſunt,cōfeſtim deficiebant ad Ptolemęum.ſoli uerò ex Onię Hyrcanum in Phariſæorum odium incurrit.
factione Iudæi cōſtanter manſerunt in officio,eo quòd ciues eorū Chelcias & Ananias apud
reginā eſſent in pretio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit.
ſed præcipuè Phariſæorum ſecta malè ei uolebat, de qua ſuprà mentionem fecimus. tanta
autem eorum autoritas eſt apud populum,ut etiam ſi regi obloquantur aut pontifici, fidem
tamen eis uulgus habeat.Horum diſcipulus & Hyrcanus fuerat,in primis charus huic homi Hyrcani ad Phariſæos conuiuas uocatos oratio.
num generi.quos cùm aliquando uocaſſet ad conuiuium, & accepiſſet comiter, poſtquam
animaduertit eos exhilaratos,ſic illos affatus eſt: Scire eos ſuam uoluntatem,quòd nihil ma
gis cuperet,quàm iuſtus eſſe,& omnia iuxta Dei placita facere,quemadmodum & ipſi doce-
D ant. attamen ſi quid in ipſo deſiderarent, & aliqua in re à iuſtitiæ præſcriptis aberrantem de-
prehenderent, officij illorum eſſe, ut admonitione corrigant. Cùm uerò omnes eius uirtu-
tem comprobarent, uehementer gauiſus eſt eorum teſtimonio. Tandem unus è conuiuis Eleazarus ſeditioſus functionis ergò Hyrcanū reprehendit, at
Eleazarus,uir malus & ſeditioſus: Quandoquidem, inquit,ais te cupere audire ueritatem:ſi
uis eſſe iuſtus, abdica te pontificatu, & contentus eſto principatu populi. Illo uerò cauſam
rogante,cur ita hoc poſtularet: Quia,inquit,audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam
captiuam fuiſſe, regnante Antiocho Epiphane. Falſus autem erat is rumor, & ideo grauiter
his uerbis Hyrcanus offenſus eſt, nec minus Phariſæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sad- denuò à Ionatha conuitij effatis arguitur, &
ducæorum ſecta,quæ eſt Phariſæis contraria,præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de commu
ni Phariſæorum ſententia conuitiatum Eleazarum: quòd ſi dubium uideatur, manifeſtum
E fore interrogatis illis,qua pœna hominem dignum cēſeant. Quod poſtquā Hyrcanus roga-
uit,dicens ex pronunciata ab illis ſentētia ſe cogniturū, an ex eorum cōſenſu factum ſit ſibi
cōuitium, & illi ſatis putarunt ſi uinculis caſtigaretur & uerberibus,quòd iniquū uideretur uinculis dignus iudicatur.
capite hominē plecti ob maledicentiā (& eſt alioqui hoc genus hominū clemēs in animad-
uerſionibus) uehementer exacerbatus eſt,quaſi iā cōpertum haberet eos eſſe autores oppro
bratæ ſibi generis infamiæ. Nec deſtitit Ionathas eum exacerbare,in tātum ut deſertis Phari- Hyrcanus à Phariſæis ad Sadducæos deficit.
ſæis ad Sadducæos deficeret,& abrogatis illorum conſtitutionibus earū obſeruatores pœnis
afficeret:atq; hinc factū eſt,ut & ipſe & ei⁹ filij parū gratioſi apud uulgū fuerint: quēadmodū
aliàs opportuniùs dicetur.Nūc autē indicādū eſt, quòd multas cōſtitutiones à maiorib.p ma De Phariſæorū traditionibus.
nus acceptas Phariſæi tradiderint populo, quæ non ſunt ſcriptę inter leges Moſaicas:& ideò
F Sadducęi his autoritatē abrogār,dicētes oportere eas tātū ſeruari, quę ſcripto cōtinētur.atq;
hinc magna inter utroſq; exorta eſt cōtrouerſia,dū ditiores ſtāt à Sadducæorū partibus: Pha-
riſæi uerò cæterę multitudinis nitūtur fauoribus.Sed de his duab.ſectis & Eſſenorū tertia ſa-
tis docuimus in 11 de Iud.bello uolumine.Hyrcan⁹ aūt ſeditione ſedata,& poſt hāc exacta ui
ta feliciter, elapſiſq; uno & xxx annis eius imperij moritur, relictis quinq; filijs ſuperſtiti- Hyrcani mors, & laus.
bus trib.maximis à Deo hābit⁹ dignus honorib.principatu gētis Iudęorū,& pōtificatus,& p-

Hyrcani de filijs uaticinium.

phetia. Fruebatur enim diuinis colloquijs. unde tãtam nactus est futurorum præscientiam, A
ut prædixerit duos maiores natu è suis liberis, nõ diu fore paterni principatus cõpotes: quorũ exitũ operæ prætiũ est cognoscere, ut sciatur quantum à paterna felicitate decciderint.

A.M. 3870. Anr. Chr. nat. 101.

XVIII.

Aristobulus principatum adeptus primus diadema sibi imposuit. CAP. XIX.

Aristobulus diadema sibi imposuit,

DEfuncto enim eorũ patre, Aristobulus natu maximus uolens principatũ in regni formam uertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminiò reuersus est. cumq; fratrem suum secundum Antigonũ amaret,

in societatẽ Antigonũ admittit,

in societatem dominationis eum assumpsit, cæteros uerò in uinculis habuit. matrem etiam

parricidiũ perpetrat,

coniecit in carcerem principatus æmulam (nam illã Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atq; eò crudelitatis processit, ut fame necaret in uinculis. post matrem uerò interfecit fratrẽ B
quoq;, quem præ alijs diligere uidebatur, & in regni societatẽ admiserat, alienatus ab eo per calumnias: quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuersus esset è bello, quo

ægrotat, &

tempore populus solenne Scenopegiæ festũ celebrat, accidit ut Aristobulus ægrotans decũberet, frater uerò interfuturus sacris, splendidissimè ornatus in templũ ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute fratris uota facturus. Tum hi, quibus studiũ erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni, & pompa quam adornauerat, uenerunt ad regẽ, & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iã esse supra priuati hominis conditionẽ, & affectati regni manifesta indicia: aiebantq; uenturũ breui cũ ualida armatorũ manu ad occidendum regẽ, quòd stultũ existimet cũ regno solum potiri li- C

de Antigono falsò accusato interficiendo consultat.

ceat, cõmunicato honore contentũ esse. Aristobulus aũt quãuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionẽ uitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodã obscuro & subterraneo (decũbebat autẽ in turri quæ pòst mutato nomine Antonia dicta est) mandauitq; ut si quidẽ sine armis frater ueniret, nemo eũ attingeret: sin armatus aduentaret, ut trucidaretur. præmisit tamen ad eum qui moneret, ut

Aristobuli conjux Antigono insidiatur.

inermis ueniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio, ut contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturã eximiã sibi cõparasset, cupereq; ita armatũ contemplari. Antigonus uerò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita ut erat cũ tota armatura

Antigonus trucidatur.

uenit ad Aristobulũ, contemplandũ se præbiturus. cumq; peruenisset ad turrim Stratonis, quà ualde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autẽ casus facilè ostendit quantũ possint liuor & calumnia, & quàm sint efficaces ad subuertendã etiã naturalẽ beneuolẽtiã. Sed illud maximè admiratu dignũ est, quod Iudas quidã, cuius prædictiones nun- D

Iudas Essæus uates de Antigono.

quã fefellerunt, uaticinatus est. Is cùm uideret Antigonũ accedentẽ ad templũ, apud discipulos, qui eũ ob hanc scientiã affectabant, exclamauit: pœnitere se iã uitæ, quandoquidẽ eius uanitatẽ coargueret incolumis Antigonus, quẽ ea die apud Stratonis turrim moriturũ prædixerat: quoniã locus ille abesset D C stadijs, & dici pars maior exacta esset: atq; ita periculũ esse, ne mentiatur suũ oraculũ. Ad hunc modũ loquenti atq; tristi nunciatur Antigonũ cæsum in loco subterraneo turris, quæ & ipsa Stratonis uocabatur, sicut & illa maritima quæ

Aristobuli pœnitentia,

pòst Cæsarea nominata est: quæ ambiguitas uatem perturbauerat. Aristobulũ aũt continuò cepit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbũ eius aggrauauit, dum factũ suũ continenter E

morbus,

detestaretur, ita ut postremò crescentibus doloribus sanguinẽ uomeret. eũ quidam è ministris efferens, diuina opinor ita uolente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis adhuc cruenta habebat uestigia. Quo facto ingens eorũ, qui uiderãt, clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinẽ, ita ut clamoris causam scisciteretur Aristobulus. Omnibus autẽ dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quod natura ita cõparatum est, ut suspecta nobis sint, quæ dissimulantur silentio. Tandẽ ubi minis ac terroribus expressit ut faterentur ueritatẽ, conscientia grauiter ictus animũ, plurimas effudit lachrymas: & gemitũ eximo pectore ducens: Ergò non latet Deum, inquit, meũ

conscientiæ stimulus, &

impium ac sceleratũ facinus, quãdo tã citò reposcor ad pœnas cognati sanguinis. O corpus impudens quousq; retinebis animã, quã materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non F

mors.

semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinẽ, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidiũ. Hæc ea fatus erat cùm exhalauit animam, uno tantùm anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, pòst auctam multis beneficijs patriam, illato bello Ituræis, magnaq; eius parte attributa ad Iudææ limites: cuius habitatores comminatione exilij coegit circumcisionem cæterosq; Iudaicos ritus admittere.

Alioqui

A Alioqui natura æquus erat & modeſtus, ut atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis, ſic dicens: Hic uir æquus fuit, & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorũ auxit, & partem Ituræorum eis conciliauit, coniunctam circumciſionis fœdere. *Strabo de Aristobulo.*

Alexandri Iudæorum regis res geſtæ. CAP. XX. A.M. 3871. Ant. Chr. nat. 100.

POſt Ariſtobuli obitum Salome eius uxor, quam Græci Alexandram nominant, ſolutis eius fratribus, quos ipſe, ut diximus, uinxerat: Iannæum, qui & Alexander eſt, regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atque modeſtia: cui accidit ut mox natus, inuiſus patri factus ſit, nec unquam dum ille uiueret in eius conſpectum admiſſus. Eius odij cauſam ferunt hanc. Cùm aliquando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono natu grandioribus, quos præ cæteris B fratribus diligebat. Sed cùm Deus huius effigiem deſignaſſet, contriſtatus quòd is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum uoluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit, alterum contentum priuata & otioſa uita in honore habuit. Conſtitutis deinde rebus imperij, prout ſibi uiſum eſt conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm proſperè pugnaſſet, uictos intra mœnia compulit, eosq; obſeſſos oppugnare adortus eſt. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza ſubigendæ ſupererant, &, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus ſuas uires attererent, nihil præſidij ab eis expectandum erat Ptolemaidenſibus, uerùm Zoilus tyrannus cum ijs, quos C alebat, militibus eorum quoque dominationi propter diſcordiam regum inhians, paululùm opis attulit. Nam reges negligere uidebantur illorum periculum, athletis ſimiles, quos cùm defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduerſario manus dare, ſed per interualla ſe ad inſtaurandum certamen refouent. Supererat una ſpes ab AEgypti regibus, & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra è regno iectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabant ut auxilio ueniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei ſpem feciſſent quòd delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimulque Zoilum & Sidonios multosque alios adiutaturos, elatus promiſſis nauigationem parabat. Interim * Demænetus, qui plurimùm apud ſuos ciues autoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus ut mutarent ſententiam: conducibilius dicẽs D incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quàm in certiſſimam ſeruitutem accito domino ſe dedere, & inſuper non præſens ſolùm bellum ſuſtinere, ſed maius etiam ab AEgypto imminens. Cleopatram enim non permiſſuram Ptolemæum uires ſibi parare è uicinia, ſed contra eos uenturam cum ualido exercitu. dare enim reginam operam, ut illum etiam è Cypro eijciat. futurum autem ut ſi Ptolemæum ſua ſpes fruſtretur, ipſe in Cyprũ retrorſum fugiat, miſeri uerò ciues in extremo deſerantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidenſium mutatione, nihilominus curſum continuauit, & cùm appuliſſet ad Sycaminũ, eo loci copias expoſuit, quæ conſtabant connumeratis peditibus ſimul & equitibus circiter XXX millibus. His adductis ad Ptolemaidẽ, & caſtris ibi poſitis, cùm neq; legatos eius admittere, neq; uerba audire uellent, in magnã coniectus eſt ſolicitudinẽ. Poſtquã uerò Zoi- E lus ad eum & Gazæi uenerunt, petentes auxiliũ contra Iudæos & Alexandrũ agros ipſorum uaſtantẽ, obſidio quidem urbis metu Ptolemæi ſoluta eſt. Cæterùm reducto domũ exercitu Alexander cœpit aſtu agere, clàm Cleopatrã contra Ptolemæum uocans, apertè uerò amicũ eius & ſociũ ſe ſimulans. quin & CCCC argenti talenta daturũ ſe pollicitus eſt, ſi ille uiciſſim in gratiam ipſius Zoilum tyrannũ tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tunc igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admitrens, Zoilum capit: deinde uerò comperto quòd ille clàm ad matrẽ ipſius Cleopatram nuncios mitteret, diſſoluto cũ eo fœdere, profectus eſt oppugnatũ Ptolemaidẽ, quæ portas ei clauſerat. Vbi relictis ad cõtinuandã oppugnationem ducibus cũ parte exercitus, ipſe cum reliquis copijs ad uaſtandam ac domandam Iudæam ſe contulit. At Alexander poſtquam intellexit eius propoſitum, & ipſe ex ſua ditione F collegit circiter L millia, uel, ut quidam ſcriptores malunt, LXXX millia, & cum his hoſti iuit obuiam. Ptolemæus uerò ex improuiſo adortus ſabbato Aſochim Galilææ oppidum ui cepit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Strabo de Aristobulo.

Alexander Ptolemaidem obſidet.

Zoilus Stratonis turris et Doræ tyrannus.

Ptolemæus Lathurus à matre regno iectus.

** aliàs Demetrius.*

Zoilus & Gazæi, Ptolemæi contra Iudæos, opẽ implorant.

Zoilus captiuus.

Ptolemæus Ptolemaidem oppugnat.

Ptolemæus Aſochim ui capit.

Ptolemæi

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. CAP. XXI.

Ptolemæus Sephorim aggreditur.

DEinde aggreſſus & Sephorim non longè inde diſtantem, multis deſideratis abijt conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Aſophon, qui nō multùm diſſitus eſt à flumine: & caſtra ex aduerſo hoſtiū metatus eſt. Habebat autem Alexander in prima acie pugnare ſolitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, geſtantes ærata ſcuta. ſed & Ptolemæi prima acies æquè æratis clypeis utebatur. Et cætera quidem inferiores ſibi uiſi, cunctantiores erant ad prælium: confirmauit autem eos non parùm Philoſtephanus acici ſtruendæ artifex, iubens tranſire fluuium, ſupra quem caſtra habebant. nec Alexandro tranſitum eorum impedire placuit, rato faciliorem ſibi fore uictoriā, ſi hoſtis à tergo haberet fluuium, & è pugna non poſſet refugere. Et primùm quidem æquo Marte certabatur, multis utrinq; cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites ſuperiores fieri inciperent, Philoſtephanus cum parte ſuorum maturè cedentibus opē attulit. Cumq; inclinato Iudæorum cornu nullus ferret ſuppetias, deſtituti ope proximorū fecerunt fugæ initium, cæterosq; exemplo ſuo traxerunt. Contrà Ptolemæi milites acriter inſtando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eouſq; inſecuti ſunt interficiendo, donec laſſatis manibus ferrum quoque hebeſceret. Ferunt XXX millia cecidiſſe in eo prælio: Timagenes autem L millia in ſuis ſcriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga ſeruatos incolumes. Ptolemæus uerò cùm poſt uictoriam longè lateque excurriſſet, ſerò tandem in quoſdam Iudæorum uicos ſe recepit: quos ubi uidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi, ut promiſcuè iugulatos & in fruſta cōciſos, in lebetes feruentes membratim conijcerent, ut qui effugerant è prælio, & ad eos uenerant, hoſtem crederent humanis ueſci carnibus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo, quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem ui expugnauerunt, ſicut aliàs indicauimus. Porrò Cleopatra uidens augeri filij potentiam, ſubiecta Gazæorum urbe, & Iudæorū regione impunè peruaſtata, nō permittendū duxit, ut ille magis creſceret, maximè cum circa AEgypti portas obuerſaretur, & immineret eius imperio. Quapropter continuò tam nauales, quàm terreſtres exciuit copias, quarum ſupremum regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos eſſe uoluit: bonā etiā diuitiarum ſuarum partem cum nepotibus & teſtamento apud Coum inſulam depoſuit. Iuſſoque Alexandro filio cum magna claſſe in Phœnicen appellere, & deficientibus ad ſe eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: unde excluſa oppugnationem eius urbis inſtituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in AEgyptū, ſperans ex improuiſo occupaturū ſe præſidijs uacuam, ſed opinione ſua fruſtratus eſt. Per idē tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœleſyriā Ptolemæum perſequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti AEgyptum nō ex ſententia ſucceſſiſſet, miſſā eò parte exercitus omnino eum ex ea regione expulit: atq; ita rurſum ex AEgypto eiectus, apud Gazā exegit eam hyemē. Interim Cleopatra Ptolemaidē ſimul cum præſidiarijs expugnat. Quò cùm ueniſſet Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, ut æquum erat hominē afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentē refugium: cumq; quidā amicorum reginæ ſuaderent, ut illam quoq; regionē occuparet, nec ſineret tantam bonorū Iudæorum multitudinem uni uiro parére: Ananias cōtrarium cōſuluit, iniquū facinus dictitans, ſi hominē in ſocietatē receptum ſuis facultatibus exueret, præſertim ſuum cognatum. Sic enim fore, ut illata huic iniuria, omnes ubiq; gentium Iudæos à ſe alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abſtinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo fecit apud Cœleſyriæ urbē Scythopolim. Tum ille liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impēdere uiſum fuerat, expeditionē ſuſcepit in Cœleſyriam, ubi Gadara poſt decē menſium obſidionē ccpit: & paulo pòſt potitus eſt Amathunte, quod eſt caſtrum omniū quæ ad Iordanē ſita ſunt munitiſſimum, ubi Theodorus Zenonis filius res ſuas chariſſimas depoſuerat. qui ex inopinato Iudæos aggreſſus, interfectis ex eis decē millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex abſterritus eſt, quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonē, cui poſtea Herodes rex mutauit nomē in Agrippiadē, quā & ipſam armis in poteſtatem ſuam redegit. & cùm animaduertiſſet, Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum receſſiſſe, & matrem eius Cleopatram in AEgyptum, infenſus Gazæis quòd accitiſſent illum contra ſe in auxilium, & urbem eorum oppugnauit, & agrū depopulatus eſt. Interim Apollodotus eorū dux noctu cum duobus millibus cōductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in caſtra Iudæorū: & quàm diu nocturna erat pugna, ſuperiores erant Gazæi, hoſtibus adueniſſe Ptolemæum ſuſpicantibus.

Alexandri exercitus Ptolemæo obuius.

Superior fieri uidetur, demū inclinatus et ope deſtitutus fugit.

Ptolemæus Lathuri humanas carnes coquit.

A. M. 3856. Ante Chr. nat. 115.

Cleopatra aduerſus filium copias militares exciuit.

Cleopatra Ptolemaidem oppugnat, & expugnat.

Alexander cum Cleopatra fœdus facit.

Alexandri expeditio in Cœleſyriam.

Alexander Gazæos oppugnat. Apollodotus in caſtra Iudæorū eruptionem facit.

A cantibus. Sed quàm primùm dies illuxit, & rei ueritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos, circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne sic quidem quamuis grauante inopia, & aduersariorum multitudine uoluerunt cedere, parati quiduis potiùs perferre, quàm ab hoste fubigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquã ille ueniret. Apollodoto perempto urbs capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita urbem Alexandro tradidit. Qui primò paçatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissã sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. Nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. Alij uerò desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. Quidã

Alexander peꝛtò Apollodoto, ui Gaza potitur

A.M. 3873. Ant. Chr. nat. 98.

B etiam suismet manibus uxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatẽ abstraherentur. Senatores autẽ nũero D, in Apollinis fanũ confugerant: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander uerò etiam his iugulatis, & diruta insuper urbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tempore etiam Antiochus Grypus occisus est * Heracleonis insidijs, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni uerò nono supra uigesimum. Cui succedens Seleucus filius bellum gessit cũ Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita

Antiochus Grypus *Heroclis*, *Seleuco.*

A.M. 3874. Ant. Chr. nat. 97.

multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Pius, peruenit Aradum, & impositio sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem uno prælio uictum è tota Syria expulit. At ille fuga delatus in Ciliciam, postquã à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non

C ferentes exactionem, unà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante uerò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eũ aggreditur, & uictus uitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum suum frattem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est. Nam Laodiceæ, cum auxilio uenisset Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerenti, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnum remansit penes duos fratres, Philippum atque Demetrium, sicut aliàs narratum est. Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per Scenopegiæ celebritatem in parantẽ

Antiochus Pius aliis Hebræis Seleuco bellum infert

Antiochꝰ prælio victus moritur.

A.M. 3876. Ante Chr. nat. 95.

Eucærus rex Syriæ.

sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos

D gestare indicauimus. Quin & conuitijs impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactãtibus. Quibus iniurijs exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente usque ad ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se uim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non utebatur eorum opera. De uictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathũtẽ diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorũ multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara uicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatusque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello uexatus, non minus quàm L

Alexander reditione laborat.

Amathus diruta

Obedas rex Arabum.

E millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: & roganti quid se uellent facere, ore uno responsum est, ut seipsum interficiat: XX.

MOXQVE miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio uictum superat. CAP. XXII.

ILle ueniens cum exercitu, coniunxit se cum eis, qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander uerò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorumque suæ factionis uiginti millibus illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum uerò quadraginta. Itaque multa utrinque tentata sunt, dũ hic mercenarios utpote Græcos ad defectionẽ solicitat: ille uerò ştates cũ Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquàm uisum est armis decernere, uictoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad unum

Demetrius Eucærus contra Alexandrum expeditionem instituit.

Alexander cum Demetrio armis decernit,

F cæsus est, nauara priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia quorum merti Demetrius retrò abijt. Post hæc Iudæi propriis uiribus bellũ gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper uicti multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in

ad montes perfugit, eo

potestatem

Iudæorũ potentißimos uincit simul & crucifigit & uxores ac eorũ liberos iugulat.

potestatem abduxit Hierosolyma, ubi facinus cõmisit longè immaniſſimum. Epulans enim cum concubinis excelsiore loco, unde prospectus patebat, ad D C C C iussit suffigi crucibus: & in conspectu adhuc uiuentium iugulauit uxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licet sæpè ab inimicis afflictus, in extremum uitæ & regni periculum adductus fuisset, dum non contenti proprijs eum impugnare uiribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremò in eam necessitatem eum compellunt, ut quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumera. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita ut propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorũ exercitus ad octo millium numerum noctu in tutũ euaserũt: & toto tẽpore, quo uixit Alexander, egerunt in exilio: atq; ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterũ. Demetrius autẽ relicta Iudæa profectus Beroeam, Philippũ fratrem suũ obsedit in ea, habens secum decem millia peditũ, & mille equites. Straton uerò Beroeæ tyrãnus & Philippi socius Zizum principem Arabũ exciuit, & Mithridatẽ Sinarem præfectum Parthorũ, qui postquã uenerũt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tã siti, quàm missilium telorũ multitudine deditionẽ cum suis facere coegerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorũ regem miserunt. Antiochẽses uerò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus uerò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

Iudæi exules.

Demetrius Philippum fratrem Beroea obsidet.

Demetrius capitur, honoratur, & moritur.

A B C

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio. CAP. XXIII.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatũ ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est. qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, urbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd uellet uideri terrore urbem, non proditione cepisse. Quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. Progressum enim in circũ animi gratia Milesius exclusit, & urbem seruauit Antiocho. At ille auditis de Philippo rumoribus, cõfestim redijt ex Arabia: moxq; duxit in Iudæam exercitũ octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundã duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, usq; ad Ioppense mare, quà solùm patebat accessus: excitatoq; muro, & per interualla castellis ligneis per C L stadia, præstolabatur Antiochũ. At ille omnibus his incensis traduxit hac exercitũ in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum X equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælиatus est acriter. iamq; uincens occisus est, dum alterum suorum cornu laborãs uult in integrum restituere. Post eius casum exercitus refugit in uicũ Cana, ubi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, uocatus ad imperium à Damascenis propter odiũ, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoq; in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos unde uenerat. Alexander uerò ad Dium oppidum admoto milite, eoq; ui capto, ad Essam inde duxit, ubi erãt Zenonis res pretiosissimæ: & primùm triplici muro eum locũ circũdedit, dein' expugnato oppido ad Gaulanam duxit & Seleuciã: & subactis his quoq;, redegit in suam potestatem uallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectisq; multis criminibus Demetrio locorum eorũ domino, principatu suo illum exuit, & tertio demùm huius expeditionis anno domũ reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiã, Rhinocuram. in mediterraneis per Idumæam regionem Adora & Mariſſam, totamq; Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticas urbes, Esebonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem, Cilicium, Pellam. hanc ultimam diruerunt, quòd incolæ recusarẽt Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ nõ obscura oppida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Alexander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officijs, tandem exhaustis uiribus fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum, quod ultra Iordanem situm est. Quem uidens

Antiochus Dionysius Damascenorũ rex.

Caparsaba, Antipatris dicta.

Antiochus occiditur, & eius exercitus fame necatur.

Alexandri expeditio.

Vallis Antiochi.

Iudæorum potentia.

Alexander agritudine torquetur.

D E F

regina

A regina iam morti uicinum,& nullam ſalutis ſpem præ ſe ferentẽ, flens & ſeipſam plangens, ſuam ſimul& liberorum deſolationem lamentabatur:Cui me,inquit,& hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm non ignores,quàm infenſus ſit tibi totus populus. Tum ille cõſuluit ei,ut ſuis monitis pareat,ſi uelit ſecurè cũ filijs regnum obtinere.Primùm ut apud milites celet ſuam mortem,tantiſper dum caſtellum illud ceperit:deinde poſtquam uictrix magnificè Hieroſolyma reuerſa fuerit, Phariſæis nonnihil licentiæ permittat. Hos enim pro habito ſibi honore laudaturos eam,& commendaturos apud populũ.Poſſe enim plurimùm apud Iudæos,ſiue inuiſum aliquem cupiant lædere,ſiue amicum iuuare. Valdè enim his fidem habere uulgus,etiam ſi per inuidiam de quopiam malè loquantur.nec ſe ob aliam cauſam incurriſſe totius gentis odium,quàm quia hoc genus offenderit.Ergo, inquit, B ubi Hieroſolyma peruenieris accerſitis eorum primoribus oſtẽde illis meum corpus,& uerbis quàm proximè ueritatem ſimulatis,permitte ut eo utantur arbitratu ſuo,ſiue inſepulto & proiecto cadaueri uelint illudere propter antiquas iniurias,ſiue alio quolibet modo in id ſæuire,& pollicere nihil te niſi ex illorum ſententia geſturam in adminiſtrando imperio.His uerbis ſi apud eos uſa fueris,& mihi magnificentior quàm à te ſepultura continget,contentis illis permiſſa poteſtate,& tu ſecurè dominaberis. Poſt hęc monita uxori data moritur,anno regni ſui XXVII, uitæ uerò undequinquageſimo.

Alexander moriens Alexãdræ uxori conſulit,ut Phariſæis obſequeretur.

Phariſæorum in populo licentia.

A.M. 3898. Ante Chr. nat. 73.

Alexandri mors.

Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum ſuccedit. CAP. XXIIII.

ALexandra uerò capto caſtello ſecundum mariti monita Phariſæos allocuta eſt, & C omnia illorum arbitrij faciens,quę ad cadauer uel ad regnũ pertinerẽt,ex infenſis beneuolos eos ſibi reddidit.Tum illi progreſsi ad plebem concionabantur,res geſtas Alexandri celebrantes, & regem iuſtum ſe amiſiſſe conquerentes, populum ad eum luctum ac mœſtitiam prouocauerunt,ut nullũ antehac regẽ funerauerint ſumptuoſius. CAETERVM Alexander duos quidem reliquit filios,Hyrcanum & Ariſtobulum,regni tamen adminiſtrationem Alexandræ teſtamento reliquit.è filijs autem Hyrcanus erat rebus adminiſtrandis parùm idoneus,& amator otij: minor uerò natu Ariſtobulus audax & ſtrenuus.ſed mulier gratioſa erat apud populum,eo quòd uiſa ſit ægrè tuliſſe ea,quæ maritus præter officium faceret.Illius conſilio pontificatus Hyrcano obuenit,non tam ætatis prærogatiua,quàm propter innatam ſegnitiem:alioqui ex Phariſæorum ſententia permiſſu reginæ gerebantur omnia:quibus etiam plebs parére iuſſa eſt:& ſi quid conſtitutionum Hyrcanus D ſocer abrogauerat,quas Phariſæi iuxta maiorum traditiones induxiſſent,id totum ſancitum eſt denuò.Nomen igitur regni erat penes reginam,penes Phariſæos uerò adminiſtratio.Náhi & exulibus reditum,& uinctis ſolutionem procurabant.quædam tamen etiam per ſe prouidebat mulier,& magnum mercede conductorum militum alebat numerum,uiresq; ſuas ita augebat,ut terrori eſſet circumuicinis tyrannis,& obſides ab eis acciperet.Et quod ad reliqua attinet,quieta erat eius ditio,ſoli Phariſæi turbas excitabant, incitantes reginam ut necaret illos qui Alexandro autores fuerant necandi illos DCCC.moxq; unum ex his iugulant Diogenem,deinde alium poſt alium, donec potentiores conuenientes in regiã,& cum his Ariſtobulus præ ſe ferens non placere ſibi quæ fierent,& ſi occaſio daretur non permiſſurus tantam licentiam matri,commemorabant ei quantis rebus geſtis,& quantis exhauſtis periE culis fidem ſuam domino approbauerint,quodq; hac de cauſa magnis præmijs eos dignatus fuerit:rogabantq; eam,ne omnino in contrarium ſpes ſuas uerteret.Nunc.n. qui periculum ab hoſtibus euaſiſſent,domi ab inimicis mactari more pecudum,nemine opem ferente.aiebantq; ſiquidem contenti ſint iam occiſis aduerſarij,propter innatum affectum quo dominos proſequantur,patienter ſe laturos hanc calamitatem.Sin illi ſæuire pergerent,petebant ſibi dari diſcedendi ueniam.neq; enim niſi ipſius reginę permiſſu quæſituros ſibi incolumitatem,alioqui laturos,ut ibidem in ipſa interficiantur regia.Sed turpe eſſe tum ſibi,tum reginę,ſi illa diſsimulãte à mariti inimicis uexentur.Nihil enim libentius facturũ Aretã Arabẽ & reliquos tyrannos,quàm ſi ipſa ſe priuaret talibus uiris ; quorum illis uel nomen auditum terrori fuerit.quòd ſi ne hoc quidem uelit concedere, & malit indulgere Phariſæorũ cupiditatibus,ſaltem per caſtella ſe diſtribueret. ſe enim quandoquidem fortuna ita perſequatur F Alexãdri familiares,contẽtos eſſe in humili ſtatu uitæ reliquũ exigere.Hęc & alia multa cùm dicerent,& ad miſerationẽ tam cæſorũ,quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumſtantibus commotæ ſunt lachrymæ: ſed maximè Ariſtobulus mentem ſuã declarabat,multis uerbis matrem obiurgans.Verùm illi ſibijpſis cauſa fuerunt horum malorum,qui fœminæ regnandi cupidine furenti, regnum contra ius permiſerint adhuc ſuper-

XXII.

Alexandri filij Hyrcanus & Ariſtobulus.

Hyrcanus pontifex.

Phariſæi adminiſtrationis regiæ conſortes.

Phariſæi Alexandram ſæuire faciunt.

Proceres Alexandram mitigare conantur, atque Phariſæorum immanitatem una cum Proceribus Ariſtobuli perſtringit.

Alexandra iudæis castella cõcredit. stite defuncti progenie. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, A
exceptis Hyrcania, Alexãdrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recõdiderat. Nec
Aristobulus Damascum abiegatur. multo pòst Aristobulum filium cum exercitu misit uersus Damascũ, contra Ptolemæũ Men
næum, qui grauis erat urbi uicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum redijt. Peridẽ
Ptolemais obsessa. tempus nunciatum est, Tigranem Armeniorum regem cum D militum millibus in-
Iudæi Tigrani legatos mittunt. uasisse Syriam, & breui in Iudeam esse uenturum. Ea fama non immeritò reginam & totam
gentem terruit: miseruntq; ad eum legatos cum magni pretij muneribus, obsidentem tunc
Ptolemaidem. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius
autor erat, ut Tigranem excluderent. Ibi inuentum regem legati rogauerunt, ut bene sibi de
regina sua deq; tota Iudæorum gente polliceretur. Ille uerò collaudatos quòd è longinquo
A.M. 3900. Ante Chr. nat. 71. uenissent ad exhibendum sibi officium, iussit omnia bona sperare. Capta uerò Ptolemaide B
nunciatur Tigrani, Lucullum dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum
(qui iam in Iberiam euaserat) sed Armeniã ingressum uastare eã regionem: quo cognito, ille
Alexãdra ægra. Aristobulus castella occupat. statim domum reuersus est. Post hæc cùm regina in morbum difficilem incidisset, & uisum
esset Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus uno comitante
famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iam pridem enim mo
lestè ferens quæ mater gerebat, tum uerò longè magis timebat, ne illa mortua totum suum
genus ueniret in potestatem Pharisęorum: & uidebat quàm ineptus esset administrationi
frater, ad quẽ spectabat successio. Conscia uerò fuit eius conatus sola uxor, quam domi reli-
Agaba. quit cum liberis. ac primùm uenit Agaba, ubi Galæstes erat unus è potentibus, à quo perli- C
benter exceptus est. Sequenti uerò luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim
suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verùm posteaquam uenerunt nuncij a-
lij super alios, quòd iam hoc iam illud castellum occupasset: nam uno exorso statim reliqua
omnia in eius potestatem se dediderunt: tum demùm in magna consternatione fuit & ipsa
regina & uniuersa gens. Sciebant enim nõ multum abesse Aristobulum, quin sibi usurparet
gentis imperium: & uehementer timebant ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius domũ de-
bacchati fuissent. placuit igitur, ut uxor eius cum liberis custodiretur in castello, quod tem-
plo erat appositum. Ad Aristobulum autem magnus fiebat cõfluxus, ut iam nec strepitus de-
esset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella uigintiduo, in
quibus habens receptaculum, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à ty-
rannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabant, sperãtes D
etiam nonnihil utilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas molientem
Hyrcanus & Iudæorũ seniores Alexandram inuisẽtes, inopes cõsilij, de Aristobulo conqueruntur. euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus reginam
conuenerunt, & rogabant ut præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum
enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitati-
bus. se autẽ non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absq; illius cõ-
scientia. periculum autẽ iam esse penè pro foribus. At illa iubebat eos facere quicquid puta-
rent reipublicæ conducere, habere eos magnam facultatem, uires gentis, milites, & in ærario
multam pecuniam. Sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationem, nimi-
Alexãdræ mors, & præconium. rum deficiente corpusculo. his dictis non multò pòst extremum halitum reddidit, exacto an- E
no regni IX, uitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, ut quæ mi
rum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declarauerit suam industriã, quasi
exprobrans uiris inscitiam, qui parùm feliciter administrant respublicas. Semper enim præ-
sentibus magis, quàm futuris intenta, & omnia posthabendo firmo imperio, nec honestum
Alexandri fami lię infortunium. nec iustum præ imperio curabat. In tantum quidem infortunium coniecit domum, ut po-
tentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cu
piditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suæ sensit, & rempublicam orba-
uit præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquijs malæ ipsius administrationis, mul-
tæ turbæ originem duxerunt in domo regia. attamen quàm diu rebus præ-
fuit, gentem in pace continuit. Atque hic fuit rerum Alexan-
dræ reginæ exitus. F

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER XIIII.

Poſt bellum de regno inter fratres conuentum eſt ut Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam uitam degeret. CAP. I.

A.M. 3906. Ante Chr. nat. 65.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti uolumine diximus, nunc quæ deinceps conſecuta ſunt, dicturi ſumus: nihil magis ſtudētes, quàm ne quid uel per ignorantiam uel per obliuionē prætermittamus. Nam qui hiſtoriam & rerum propter antiquitatem obſcurarum expoſitionem ſcribere ſe profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compoſitionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: ſed præcipua cura impendenda eſt ueritatis ſtudio, ne ſuam fidem ſequentes fallant, & inducant in errorem aliquē. *Hiſtorici officiū, & finis.*

Cùm igitur pontificatum accepiſſet Hyrcanus anno tertio ſeptimæ & ſeptuageſimæ ſupra centeſimam Olympiadis, Q. Hortenſio, Q. Metello Cretico Coſs. ſtatim bellum ei Ariſtobulus intulit: & commiſſo ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam cuſtodiendi filij & uxor Ariſtobuli à matre eius depoſiti fuerant, ut antè diximus, reliqui etiā eius factionis homines cùm uictoris metu intra ſeptum fani ſe recepiſſent, breui deditionem fecerūt. Cœptum eſt deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Ariſtobulus ut regnaret, & fratrem ſineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatā uitam agere. Hoc fœdus ictū eſt in ipſo templo, & data acceptaque fide, iunctisque dextris ſancitum: & poſt mutuos complexus in conſpectu populi factos digreſſi ſunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Ariſtobuli. *Ariſtobulus & Hyrcanus de regno contendunt.* *Ariſtobuli cum Hyrcano fœderis conditio.*

Antipatri genus, & quomodo charitatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

II.

AMicus autem quidam Hyrcani Iudumæus nomine Antipater, uir pecunioſus, natura factioſus & ſtrenuus, infenſus erat Ariſtobulo, eo quòd ipſe ſtuderet Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damaſcenus huius genus deducat à primatib. Iudæorum, qui in Iudæam uenerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, ſicut ſuo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm uocabatur Antipas, eodem quo pater ipſius nomine: quē ab Alexandro rege & eius uxore conſtitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Aſcalonitarum coluiſſe, multisq; eos ſibi conciliaſſe muneribus. Itaq; minor Antipater ſuſpectam habens Ariſtobuli potentiam, & timens eum propter mutuam ſimultatem, clancularijs obtrectationibus effecit, ut contra illum potentiores Iudæorū conſpirarent: iniquū eſſe dictitās, ſinere Ariſtobulum incubare uſurpato per iniuriam imperio, ex quo eieciſſet fratrem natu maiorem, eumq; ætatis prærogatiua ſpoliaſſet. eiſdem uerbis etiam Hyrcanum obtundebat aſſiduè, addens ne uitam quidē illi eſſe in tuto, niſi matura fuga ſaluti ſuæ proſpiceret. amicos enim Ariſtobuli nunquam non conſultare, quomodo eo ſublato de medio, dominationem alteri cōſtabiliant. His ſermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd eſſet natura bonus, & calumnias non libenter admitteret: quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Ariſtobulus planè contrario fuit in genio, ſtrenuus ſimul & magnanimus. Cùm igitur Antipater uideret Hyrcanū nihil moueri ſuis monitis, non deſtitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quaſi inſidiaretur uitæ illius. tandem urgendo ægrè obtinuit, ut fugeret ad Aretam regem Arabum, ſuum quoque pollicitus auxilium: idque eo faciliùs impetrauit, quòd Iudææ confinis ſit Arabia. Præmittitur itaque Antipater ad regem, accepturus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus eſſet ſuum ſupplicem: quod ubi ille interpoſita fide promiſit, Antipater ad Hyrcanum reuerſus eſt Hieroſolymā: & non multo pòſt aſſumpto eo noctu urbem egreſſus, magis

Antipater Idumæus Hyrcani amicus. *Antipater primò Antipas uocatus.* *Antipater minor Iudæorum potentiores in Ariſtobulum mouet.* *Hyrcani integritas.* *Hyrcanus ad Aretam confugit.* A.M. 3907. Ant. Chr. nat. 64. *Petra urbs.*

III. magnis itineribus peruenit in urbẽ quæ Petra dicitur apud quã erat Aretæ regia: ET quòd A
esset regi amicissimus, rogabat eum ut Hyrcanũ in Iudæam restitueret, & instando quotidie
dandoque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est, si ope eius reductus
regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Ale-
xander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa, Agalla,
Athone, Zoara, Oronæ, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

A. M. 3908. Ante Chr. nat. 63.

Aristobulus prælio uictus compellitur Hierosolyma. CAP. III.

Aretæ aduersus Aristobulum expeditio.

ALibus promissis permotus Aretas expeditionem suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus: moxque uicit prælio. Post eam uictoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arabs autem adducto secum toto exercitu, B

Aristobulus Hierosolyma confugit, & in tẽplo oppugnatur.

oppugnabat eum in templo, adiuuante Hyrcanum etiam populo, solis sacerdotibus non de-
serentibus Aristobulum. sed Aretas admotis tam Iudęorum quàm Arabum exercitibus acri-
ter oppugnationi instabat. Dum hæc ita geruntur, instante azymorum festo, quod Pascha
uocamus, optimates Iudæorum relicta sua regione fugerunt in AEgyptum. Quidam autem

Onias à Deo pluuiam impetrat,

Onias uir iustus & Deo charus, qui aliquando siccitatis tempore impetrauerat pijs precibus
pluuiam, tunc in latebras se abdidit, ciuile bellum durare uidens, hunc in castra adductum Iu-
dæi rogabant, ut quemadmodum olim siccitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris
Aristobulum, & quotquot eius factionẽ sequebantur. Id cùm diu recusans cogeretur à turba,

diris Aristobulum deuouere recusat, Deũ orat, & tandem lapidatur.

stans in medio eorum sic precatus est: Deus uniuersi huius mundi rex, quoniam & hi qui me-
cum stant tuus sunt populus, & qui oppugnantur tui sacerdotes sunt, precor ut neque hos C
contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Post hæc uota circumsteterunt eum
quidam ex Iudæis uiri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatem Deus ultus est
continuò, cædisque Oniæ pœnas exegit, in hunc modum. Dum Aristobulus oppugna-
tur cum sacerdotibus, superuenit Pascha, in quo festo nobis mos est multis Deum hono-
rare sacrificijs, quibus quia carebant obsessi, rogauerunt suos tribules, ut accepta quantam
postularent pecunia, uictimarum copiam sibi facerent. Illis uerò pactis mille drachmas in
singula capita, & repræsentari sibi iubentibus, Aristobulus & sacerdotes libenter id fecerunt,

Fidei uiolatio.

& per funem è muro demiserunt pretium. At illi accepta pecunia non reddiderunt uicti-
mas: sed eò progressi sunt impietatis, ut non seruata fide hominibus, Deum etiam fraude-
rent debitis honoribus. Sacerdotes autem quibus per pactorum speciem illusum fuerat, o- D

Fidei uiolatæ uindicta.

rauerunt Deum ut pœnas de tribulibus suis sumeret: nec dilata est uindicta: sed uentus ue-
hemens immissus fecit per totam eam regionem magnam uastationem fructuum, ita ut tri
tici modius ueniret drachmis quindecim.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. CAP. IIII.

IIII. NOnterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello,
quod adhuc gerebat contra Tigranem. Ille uerò ubi Damascum uenit, recens
captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. Huic le- E

Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum legatio.

gati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano, quàm ab Aristobulo, utrique peten-
tes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur CCCC talenta, nec

Aristobulus dines. Hyrcanus pauper.

pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. Is enim liberalis erat, & abun-
dans pecunijs, & rogabat officium præstari facilius. alter uerò pauper erat ac tenax, & cùm
maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri uidebatur.
Nam difficiliùs erat expugnare urbem adeo munitam & ualidam, quàm profugos repello-
re & Nabathæorum turbam, præsertim non ualdè ad id bellum gerendum animatam.
Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ, ut re-
cederet, ni pareat declarandus hostis Roman. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuer-

Aristobulus Aretæ & Hyrcano contraria tela molitur.

sus est: Aristobulus uerò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: F
& congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio uicit cæ-
sis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæ-
phalio frater Antipatri ce-
cidit.

Quomodo

A

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerunt. CAP. V.

NOn multo autem pòſt cùm Pompeius Damaſcum ueniſſet, & obiret Cœleſyriã, præſtò fuerunt ei legati ex uniuerſa Syria & AEgypto atque Iudæa. miſit enim ad eum inſigne donum Ariſtobulus, uitem auream D talentorum. meminit autem huius muneris etiã Strabo Cappadox his uerbis: Venit & ex Aegypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa ſiue uitis, ſiue hortus, quod opus θρεπτὴν, id eſt delectamentum uocabatur. hoc donum uidimus etiam nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inſcriptione Alexandri regis Iudæorum: æſtimabaturque quingentis talentis. fertur autem miſſum à dynaſta Iudæorum Ariſtobulo. Paulo pòſt iterũ

B uenerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Ariſtobulo, qui etiã accuſabat eos qui acceperant pecuniã, primùm Gabinũ, deinde Scaurũ, illũ CCC, hũc quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. QVI cùm iuſſiſſet ad ſe diſceptatores uenire ineunte uere copijs ex hybernis reuocatis in Damaſcenum agrum profectus eſt: obiterq; arcem in Apamia diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem conſiderauit, uiri noxij non minus quàm fuerat Dionyſius Tripolitanus, qui ſecuri percuſſus eſt, affinitate etiam ei coniunctus. mille tamẽ talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. Excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatoque medio monte in Cœleſyriam ueniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. Ibi & Iudæos audiuit, & eorũ

C principes, hi inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab utroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, ut ſui Dei pareãt ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed uelle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, q̃ cùm maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre uſurpata per uim omnia. Hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim defecturam fuiſſe gentem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad uiolentiã. Atteſtabanturq; illi hæc dicenti plus, quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eũ

D è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus, quàm ad obeunda negotia, & ideo ueniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se uerò neceſſariò principatum aſſumpſiſſe, metuentem ne is migraret in aliam familiam, appellatione uerò uti, qua & pater ipſius Alexander uſus ſit, & in teſtimonium citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, inuiſos omnibus propter purpureas ueſtes, capillitij curam, & phaleras ornamentaq; cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam, & non ad iudicium uenerant. Pompeius uerò his cognitis, & improbata Ariſtobuli uiolentia dimiſit eos placidè: promittens ſe uenturum in eorum ditionem, quam primùm inſpexiſſet res Nabathæorum, interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. NEC tamen ullam apud eum iniuit gratiam, non expectatis enim Pompeij promiſſis, VI.

E profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Iudæam ſe contulit.

Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit. CAP. VI.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & ex citis à Damaſco cæteraq; Syria copijs auxiliarib. alijsq; Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt uerò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, ubi Iudææ mediterranea uerſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis uertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulũ intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. Ille uerò multis ſuadentibus, ut caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit, idq; iterum & tertiò fecit, ſimul ſpe regni Pompeio obſecũdans, & omnia eius imperata ſe facturum ſimulans, ſimul redeundo in arcem ſe muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanũ transferretur dominium: Iubente autẽ Pompeio

F ut traderet ſibi caſtella, & præfectis de ea re propria manu ſcriberet, non traditurus alioquin: paruit quidem SED ægrè ferens ſeceſſit Hieroſolyma, quaſi ad certum bellum ſe præparaturus: nec multo pòſt Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere uenit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio ſuo Pharnace occiſum eſſe ſignificans. VII.

Pompeius Damaſcum proficiſcitur.

Vitis aurea.

Hyrcani & Ariſtobuli legati ad Pompeium.

Ariſtobulus & Hyrcanus à Iudæis ad Pompeium delati.

Hyrcani excuſatio coram Pompeio facta.

Pompeius bello Ariſtobulo mole ſtus.

Ariſtobulus Pompeium accedit, atq; de iure principatus cum Hyrcano contendit.

Ariſtobulus caſtella Pompeio tradit.

Mithridates occiſus.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

A. M. 3909. Ante Chr. nat. 62.

IT cùm prima castra habuisset apud Hierichuntẽ, ubi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum prouenit inter unguenta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modum scatens, mane sequenti mouit inde uersus Hierosolyma. Tum uerò Aristobulus antè actorti pœnitens obuiam ei uenit: & oblatis pecunijs etiam intra Hierosolyma eum admittèns, rogabat, ut omisso bello quicquid uellet pacatè ageret. Pompeius uerò data petenti uenia, mittit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta redijt, excluſus & uacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. EA res uehementer Pompeio mouit stomachũ, & additis Aristobulo custodibus ipse ad urbem uadit, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniurijs expositam. Circuit enim eam uallis lata & profunda templum ambiens, quod muro admodum ualido è saxo structo cingitur.

Pompeius bello adoriri statuit.

Gabinio portæ præcludimtur.

VIII.

Pompeius ad urbem properat.

Pompeius Hierosolyma oppugnat.

Pompeius templum cum inferiore urbis parte ui expugnat. CAP. VIII.

INtus autem erat dissidium, urbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam censebant urbẽ Pompeio dedendam: Aristobuli uerò factio excludi cum iubebat, & bellum geri, eo quòd illum haberet in uinculis. Hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in urbem ferebat, ad bellum se expediunt. At illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio urbẽ & regiam. Ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & urbis & regiæ commisit custodiam: ipse uicinas templo domos aliaq; propinqua ædificia munibat, & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent: omnia quæ circum erant muro muniuit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid usus posceret. Pompeius uerò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altę, & fossa manu facta, præter profundam uallem quæ templum cingebat. nam etiam uersus urbẽ abrupta erant omnia, sublato ponte, qua parte Pompeius erat cum suo contubernio. erigebantq; quotidie magno labore aggerem Romani, cędentes circumquaq; arbores. quod opus ubi perfectum est, ægrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aductis, quatiebat templum saxis missilibus. Sed nisi patrius nobis mos esset per otiũ septimum quemque diem exigere, non potuissent absoluere aggerẽ uetantibus aduersarijs. prohibere enim uim inferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos non sinit. Quod ubi animaduerterunt Romani, sabbatis neque eminus incessebant telis Iudæos, neque manus cum eis conferebant: tantùm erigebãt aggerem & turres, machinasq; admouebant, ut eis postridie aduersus nos uti possent. Facilè est autẽ uel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quàm obseruantes legum simus, quandoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus solennia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies manè & circa nonam horam super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. Etenim capto templo tertio demùm mense, die ieiunij, CLXX X Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrumpens iugulabat omnes obuios: illi uerò nihilominus sacris operabantur, neq; metu mortis, neque iam cęsorum multitudine absterriti, passuri quicquid liberet uictori potiùs, quàm deserturi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patrijs legibus. Quòd autem hæc non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei ueritas, attestantur omnes, qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæq; conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostiũ agmina. sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequente cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter utrumque Fabius & ipse centurio cum manu suorum ualida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis uulneribus. nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in ædes ignibus conflagrabantur, non sustinẽtes spectare quæ patrabantur ab hostibus. Ceciderunt è Iudęis duodecim millia: Romanorũ perpauci desiderati sunt. Captus est & Absalomus, patruus simul & socer Aristobuli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec uestigijs penetrati, nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius, & unà cum eo non pauci alij, & inspexerunt quæ nefas est uidere nisi solis sacerdotibus. Cumq; intus essent ex auro mẽsa & candelabrum, & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia,

Pompeius urbẽ & regiam occupat,

templum militẽ cingit, &

tandem capit.

Cornelius Faustus

Furius.

Fabius.

Iudæorum cædes.

Iudæorum numerus.

Religio templi læsa.

Pompeius nihil attingens templum ingreditur.

A millia,nihil horum prępietate attigit,ſed hic quoque ſui ſimilis fuit,& nihil commiſit indignum cæteris uirtutibus.Sequenti uerò die iuſsis purgare templum ædituis,& inſtauratis legitimis ſacrificijs pontificatum Hyrcano reddidit,tum propter alia ipſius officia,tum quia in colis Iudæis autor fuerat,ne arma pro Ariſtobulo ſumerent. deinde belli concitatores ſecuri percuſsit: Fauſtoq; & alijs qui primi murum cõſcenderant,digna præmia perſoluit.Et Hieroſolyma quidem pop.Rom.fecit ſtipendiaria, urbes uerò quas eorũ ciues ſibi ſubiugauerant in Cœleſyria,ademptas illis iuſsit proprio parére præſidi: & totam gentem priùs elatã rebus proſperis,contraxit intra ueteres terminos. Gadara deinde paulo antè diruta inſtaurauit in gratiam liberti ſui Gadarenſis Demetrij.reliquas uerò Hippon,Scythopolim,Pellam,Dion, Samariam,Mariſſam,Azotum,Iamniam, Arethuſam ſuis reſtituit habitatoribus easq́ue in
B mediterraneis,præter uarijs bellis dirutas. Maritimas uerò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim,quæ ab Herode magnificè condita,& portubus atque templis exornata,Cæſarea mutato nomine appellata eſt:has omnes Pompeius liberas eſſe iuſsas prouinciæ contribuit.Quorum omnium malorum cauſa fuêre Hieroſolymitanis Hyrcanus & Ariſtobulus inter ſe diſsidentes.Nam & libertatem amiſimus,ſubiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipſis coacti ſumus:& inſuper plus quàm decem millia talentorũ breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honeſtabatur, ad plebeios translatum eſt homines.Sed de his ſuo loco dicemus.Cęterùm Pompeius Cœle ſyria uſque ad Euphratem amnem & AEgypti terminos Scauro tradita,cum duabus Romanis legionibus,ipſe in Ciliciam abijt, Romam properans: abduxitq́ue ſecum Ariſtobulum
C uinctum cum duabus filiabus & totidem filijs; quorũ Alexander aufugit:iunior uerò Antigonus Romam unà cum ſuis ſororibus deportatus eſt.

Hyrcanum pontifex conſtituunt.

Hieroſolyma Romano populo fiunt ſtipendiaria.

Pompeij res geſtæ in Syria.

In quò diſcordia ciues Perduxit miſeros.

Scaurus Cœleſyriæ præfectus.

Ariſtobulus uinctus.

A.M. 3911. Ante Chr. nat. 60.

Scaurus bello aggreſſus Aretam,fœdus Antipatri ſuaſu cum eo ferijt. CAP. IX.

IX.

Cauro autem ad Arabiæ petram profecto cum exercitu,& quia difficilis ad eam aditus eſſet,circumuicinos agros populante,militibusq; fame laborantibus,Antipater iuſſu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia neceſſaria eis præbebat: miſſusq; ad Aretam legatus à Scauro,eo quòd hoſpes eſſet, perſuaſit etiam illi pecunia numerata uaſtationem agrorum redimere,ſponſor factus pro trecentis talentis.atque his conditionibus hoc bellum finitum eſt,non minus è Scauri,quàm ex Aretæ ſententia.

Scaurus Petram profectus, Aretã aggreſſus, & fœdus Antipatri ſuaſu contrahit.

Alexander à Gabinio uictus,in quodam caſtello oppugnatur.

D *CAP. X.*

A.M. 3915. Ant. Chr. nat. 56.

X.

Aliquanto autem pòſt Alexandro Ariſtobuli filio Iudęã incurſionibus uexante, imperator Gabinius è Roma uenit in Syriam.is & alia multa memoratu digna geſsit,& contra Alexandrum expeditionem fecit,Hyrcano iam non ualente ei reſiſtere,& de muris Hieroſolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat.ſed ab hoc conatu per Romanos cohibitus eſt.At Alexander peruagando regionẽ multos Iudæos armauit:collectisq; ꝓperè decẽ armatorum millibus,& mille quingentis equitibus,munitionibus firmauit Alexandrium caſtellum iuxta Coreas ſitum,
& Macheruntem in finibus Arabum.Contra eum uenit Gabinius,præmiſſo M. Antonio cũ alijs ducibus,atq; ita Romani coniuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces
E erant Pitholaus & Malichus,aſſumptis etiã Antipatri auxilijs, occurrerũt Alexãdro,ſequente cum reliquo exercitu Gabinio.Tum ille recepit ſe propiùs Hieroſolyma,ubi conſerto prælio Romani occiderunt hoſtium circiter tria millia:nec pauciores capti ſunt. Tum Gabinius ueniens ad Alexandrium inuitabat concluſos ad pacem, ueniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hoſtium extra caſtellum ſtationem haberent,Romani eos adorti ſunt ubi multis cæſis egregiam operam nauauit M.Antonius.Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus,ipſe reliquam Iudęam perluſtrabat: & quotquot inueniebat urbes dirutas, ædificari iubebat.atque hoc pacto inſtauratæ ſunt,Samaria,Azotus,Scythopolis Anthedon, Raphia,Dora,Mariſſa,Gaza,& aliæ non paucæ, mandante Gabinio:quarũ poſthac habitatio tuta permanſit, cùm antè longo tempore deſertæ fuiſſent. His ita per regionem diſpoſitis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos ueniam petijt Alexander, offerens caſtella Hyrcaniam & Machæruntem, & poſtremò Alexandrium:
F quæ Gabinius diruit. Cumq́ue Alexandri mater ad eum ueniſſet, quæ Romanis ſæuebat, marito eius & reliquis liberis Romæ aſſeruatis, impetrauit ab eo quicquid petijt. Moxq́ue diſpoſitis ęius rebus, deduxit Hyrcanum Hieroſolyma, curaturum templum & ſuum ſacerdotium. deinde conſtitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales par-

Alexander Alexandriũ caſtellũ munitionibus auxit.

Iudæorũ cædes.

Alexandrium obſeſſum.

Gabinius urbes dirutas reædificari iubet.

XI.

Gabinius caſtella diruit.

Hyrcanum Hieroſolyma deduxit, &

prouinciam diſtribuit.

tes totã prouinciã diſtribuit: ita ut alij iura peterent Hieroſolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti uerò Hierichuntem, quinti Saphorã, quod eſt Galilææ oppidum, ſicq; liberati dominis ſub optimatum gubernatione degebant. A

Ariſtobulus Romæ uinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur. CAP. XI.

XII. *Ariſtobulus Romæ uinculis elapſus Alexandriũ denuò munit.*

AEterùm cùm Ariſtobulus Roma profugus, reuerſus eſſet in Iudæam, & conaretur Alexandriũ recens dirutũ denuò munire, Gabinius miſit eò milites ducibus Siſenna, Antonio & Seruilio, qui eum locũ occupari nõ ſinerent, & darent operã ut ipſum cõprehenderent. Multi enim Iudæorum ad eum ptopter nominis celebritatem cõfluebant, nouarum rerum auidi, ſiquidem & Pitholaus Hieroſolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit: alioqui in eo cõfluxu multi fuêre nõ ſatis armis instructi, Ariſtobulus uerò uolens occupare Machæruntem, tales dimiſit ut inutiles ad moliendum aliquid, aſſumptisq; tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. Quos aſſecuti Romani uicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantiſper, impreſſione facta coegerunt terga uertere, occiſis eorũ circiter quinq; millibus. reliqui uerò diſſipati, ut quiſq; potuit ſalutem ſibi quæſiuerunt. Ariſtobulus tamen plus mille ſecum trahens perfugit Machæruntem: munieratq; id caſtrum, & quamuis rebus afflictis, bene ſperare non deſtitit. Sed non ultra biduum ſuſtinere potuit oppugnationem, & multis acceptis uulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus eſt. atq; ita reflãte fortuna rurſum remiſſus Romam, in uinculis eſt habitus, poſtquam regno & pontificatu potitus eſt annis tribus cum dimidio, uir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimiſit ſenatus, cùm ex Gabinij literis cognouiſſet, promiſſum hoc eorum matri, dum caſtella traderet: qui mox in Iudæam reuerſi ſunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiecto, mutata ſententia uiſum eſt Ptolemæum in AEgyptum reducere, ſicut aliàs indicatum eſt. In hac quoq; expeditione ab Antipatro adiutus eſt frumento, armis, & pecunijs: & illius conſilio Iudæi qui Peluſium accolunt, cuſtodes AEgypti aditus, in ſocietatem pertracti ſunt. Cæterùm reuerſus ex AEgypto, deprehendit Syriã laborare diſſidijs & tumultibus. Ariſtobuli enim filius Alexander, denuò inuaſo per uim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectoq; magno exercitu regionẽ obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipiſci potuit, reliquos in mõtẽ Garizim compulſos obſedit. Gabinius uerò hoc in ſtatu Syriam offendens, Antipatrum propter notã uiri prudentiã præmittit ad tumultuatores, ſi fortè poſſet ad ſaniorem mentem reductis perſuadere ut meliora ſequantur conſilia: quod ille ſedulò fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandrum uerò cohibere non potuit. is enim habens ſecum XXX Iudæorum millia, auſus eſt occurrere Gabinio, & collatis ſignis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio deſiderata ſunt ex acie Iudaica X millia. Tum uictor cõſtitutis Hieroſolymitanis rebus ex Antipatri ſententia, contra Nabatæos profectus, hos quoq; profligat uno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orſanem ad ſe profugos remiſit, ſparſo rumore quòd aufugiſſent in patriam: tantisq; rebus geſtis Romam reuertens Craſſo prouinciã tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus ſcribit Nicolaus Damaſcenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero diſcrepans. B C D E

Ariſtobulus à Romanis ſuperatur, obſidetur, capitur, & uinculis conſtringitur.

Gabinius reducto in Aegyptũ Ptolemæo, in Syriã reuertitur.

Alexander Ariſtobuli filius principatum inuadit, & à Gabinio uincitur.

A. M. 3916. Ante Chr. nat. 55.

Ariſtobuli filij dimittuntur.

A. M. 3917. Ant. Chr. nat. 54.

Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & ſacrilegium. CAP. XII.

A. M. 3919. Ant. Chr. nat. 52.

XIII. *Marcus Craſſus ſacrilegium cõmittit.*

CRaſſus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam ſacram quam Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abſtulit, totoq; reliquo auro, cuius ſumma accedebat ad octo talentorũ millia, templũ ſpoliauit. Tulit etiam trabem ex auro ſolidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos conſtat duabus libris cum dimidia. Hãc trabẽ ei tradidit ſacerdos ſacri theſauri cuſtos Eleazarus, nõ præ malitia (nam erat uir bonus & iuſtus) ſed cùm concreditã haberet aulæorum templi cuſtodiam, ex hac trabe pendentium, quorũ admiranda pulchritudo erat & apparatus pretioſiſſimus: uideretq; Craſſum totum eſſe in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabẽ hanc redemptionẽ pro omnibus ei dedit: cùm priùs eũ iureiurando obſtrinxiſſet, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipſe traderet, æſtimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inſerta erat trabi cauæ lignææ, quod cæteris omnibus ignotũ ſolus ſciebat Eleazarus. Craſſus tamẽ & hãc pro reliquo tẽpli auro accepit, & mox uiolato iureiurãdo totũ quãtum intus erat egeſſit. Nec eſt mirandum tantas diuitias F

Minæ ualor.

Craſſus iuramentum datum uiolat.

in

A in noſtro templo fuiſſe, cuius Deum cùm omnes in toto orbe Iudæi & religioſi uenerentur ac colant tã Aſiani q̃ Europæi, eò cõferrent longiſſimo iam tẽpore. Nec ad iactationẽ cõficta eſt prædicta ſumma, nec caret teſtibus: ſed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox atteſtatur nobis his uerbis: Mithridates autem miſit in Coum inſulam qui afferrent ſibi inde pecuniã, quam Cleopatra regina ibi depoſuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla eſt publica pecunia, præter Deo ſacrã: & ſatis apparet, quòd hanc Iudæi ex Aſia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non eſt enim ueriſimile, eos qui Iudæam habitabãt, habentes urbẽ adeò munitã & tẽplum, pecunias in Coum miſiſſe. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc feciſſe eſt credibile, quibus nihil erat à Mithridate periculi. Idem Strabo alibi teſtatur Syllam quo tẽpore in Græciã traiecit, geſturus bellũ cõtra Mithridatẽ & Lucullũ, miſiſſe Cy-

Strabo Cappadox.

Iudæis nullum ærarium, præter ſacrum.

B renẽ agitatã ſeditionibus gentis noſtræ, quæ orbẽ terrarũ repleuerit. Sic enim ſcribit: Quatuor erant genera in Cyrenenſium urbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. Hoc ita in omnes urbes ſubrepſit, nec eſt facilè inuenire locum in orbe habitabili, qui nationẽ illã non acceperit, & ab ea teneatur. nam & AEgyptus & Cyrene, utpote eiſdem ſolitæ parére dominis, aliæq; multę regiones horum ritus admiſerunt: aluntq; congregationes Iudæorũ maximas, tempore coalitas, & utentes inſtitutis domeſticis. Per AEgyptum ſanè etiã coloniæ ſunt eius gentis, abſq; eo quòd Alexandrinæ urbis magna pars eis aſſignata eſt. habet etiam proprium magiſtratum qui ſuæ gentis res adminiſtret, & controuerſias ex iure dirimat, & contractus atq; pacta rata habeat, non aliter quàm ſit in abſoluta republica. Inualuit itaq; hæc gens in AEgypto, eo quòd antiquitùs originem inde habeat, & facilè migretur eò propter

Strabonis locus de Iudæis.

C uicinitatem. In Cyrenaicam uerò regionem inde tranſijt, ut conterminam, quemadmodum etiam Iudæa eſt, uel potiùs partem olim regni AEgyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Craſſus rebus arbitratu ſuo compoſitis, Parthorum ditionem inuaſit: ubi cum omnibus copijs perijt: ſicut alias narratum eſt. Caſſius autem in Syriam refugiens occupata ea reſiſtebat Parthis, propter recentem uictoriam excurſantibus: & cùm ueniſſet Tyrum, inuiſit etiam Iudæam. Vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè XXX millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque, qui Ariſtobuli partes fouebat, interfecit hortante Antipatro, qui plurimùm apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit uxorem il-

Craſſus perit.

Caſſij in Syria res geſta.

Antipatri uxor, & proles.

D luſtri inter Arabas loco natam Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati ſunt filij, Phaſaelus, & Herodes qui poſtea regnauit, & Ioſephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynaſtas hoſpitio ſibi coniunxit & amicitia, ſed maximè Arabem, apud quẽ & liberos depoſuit, dum bellum cõtra Ariſtobulũ gereret. At Caſſius reparatis copijs ad Euphratem ſe contulit, ibique Parthis ſe oppoſuit, quemadmodum & ab alijs ſcriptoribus eſt memoriæ proditum.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam. CAP. XIII.

A.M.3925. Ante Chr. nat. 48.

LIquanto autem pòſt Cæſar occupata Roma, & Pompeio unà cũ ſenatu ultra mare Ionium fugato, ſolutum uinculis Ariſtobulum decreuit in Syriã mittere, additis ei duabus legionib. quò faciliùs ordinaret prouinciã. Sed is breuî fruſtratus eſt ſua ſpe, quã ex accepta à Cæſare poteſtate conceperat, à Pompeianis ueneno ſublatus, & à Cæſarianis funeratus. Corpus aũt eius diu melle cõditum iacuit, donec Antonius id

XIIII.

Ariſtobulus uinculis ſolutus, & ueneno ſublatus.

E in Iudæam remiſſum mandauit reponi in regum conditorijs. Scipio uerò iuſſu Pompeij ſecuri percuſſit Alexandrum Ariſtobuli filium, eò quòd aliquãdo cõtra Romanos rebellauiſſet. Et hic quidem apud Antiochiã affectus eſt ſupplicio: fratres uerò eius ad ſe recepit Ptolemæus Mẽnęus dynaſta Chalcidis, quæ ſita eſt in monte Libano: nã miſſo Philippione filio Aſcalonem ad uxorẽ Ariſtobuli, iuſſit eã cum eo mittere ad ſe Antigonũ filiũ & filias, quarũ alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde uerò occiſo priùs eo Ptolemæus ipſe duxit Alexandram, & germanorum eius curam deinceps habebat.

XV.

Alexander Ariſtobuli filius ſecuri percuſſus.

Iuly Cæſaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus ſit. CAP. XIIII.

XVI.

A.M.3925. Ant. Chr. nat. 46.

F POſt Pompeij aũt obitum, & uictoriã Cæſaris, bellum ei gerenti in AEgypto multis in rebus uſui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idq; mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec ualente tranſire per Peluſium, & circa Aſcalonem hærente, Antipater ei ſe adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitq; cũ Arabũ primatibus, ut & ipſi uenirent auxilio: eiusq; potiſſimũ opera è tota Syria auxilia cõtracta ſunt. nã certatim opẽ tulerũt Cæſari Iamblichus dynaſta & Ptolemæus eius filius, & Tholomæus Sohemi filius Libanũ mõtẽ incolẽs, & urbes penè uniuerſę.

Antipater exercitum collegit.

Mithri-

Peluſium obſeſſum, & captum. Mithridates uerò motis è Syria caſtris peruenit Peluſium,& non receptus ab eius loci homi A
nibus,urbem oppugnauit. Vbi prȩcipuam operam nauauit Antipater,primusq́ deiecta
quadam muri parte aditum cȩteris irrumpentibus, in urbem aperuit. & Peluſium quidem
ſic captum eſt. Antipatrum autem & Mithridatem euntes ad Cȩſarē tranſitu arcebant Iudæi
Iudæi Oniæ regionem incolentes Cæſari aſſociati. AEgyptij,qui regionem,quæ Oniæ dicitur,incolunt.Hos Antipater ut tribules in partes ſuas
traduxit,maximè cùm oſtendiſſet Hyrcani pontificis literas,in quib.rogabantur,ut amicos
ſe præberent Cȩſari,eumq́; commeatibus iuuarent,& rebus exercitui neceſſarijs. Qui moti
autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt:quod ubi audierunt qui Mēphim accolunt,& ipſi Mithridatem accerſiuerunt,& ille eò profectus hos quoq; adiunxit ſuis partibus.

Antipatri res geſtæ, & cum Cæſare amicitia. CAP. XV.

Mithridatis & Ægyptiorum concertatio. POſtquam autem uentum eſt ad Delta quod uocant, conflixit cum hoſte circa lo- B
cum,qui Caſtra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates,
ſiniſtrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatū eſt,uidebaturq́ue
cladēm accepturum,niſi maturè præter fluminis ripam accurrens cum ſuis Anti-
pater,qui iam aduerſarios profligauerat,exemptis ſocijs periculo,AEgyptios,iā uincētes coe
giſſet terga uertere:qui adeò fugiētibus inſtitit,ut caſtra quoq; hoſtiū caperet: aduocato etiā
in prædæ partem Mithridate,quē inſectando hoſtem longè à tergo reliquerat.Is ex ſuis octin
Antipater à Mithridate, & Cæſare laudatur. gētos deſiderauit,Antipater nō plus quinquaginta.Mithridates uerò de his Cæſarē per lite-
ras certiorem reddidit,ingenuè faſſus Antipatrum & ſalutis ſibi cauſam fuiſſe & uictoriæ:ita
ut Cæſar & tunc eū collaudauerit,& poſtcà toto eo bello in rebus periculoſiſsimis eius forti
opera uſus fuerit:in quibus certaminibus etiam uulnera accepit. Quamobrem finito tandē C
Hyrcanus in Pōtificatu confirmatur, Antipater autem ciuitate donatur. bello claſſe deuectus in Syriam Cæſar,magnos honores contulit,tum in Hyrcanū quē con-
firmauit in pontificatu,tū in Antipatrū quē ciuitate Romana & immunitate donauit.Non-
nulli uerò aiunt Hyrcanum ipſum huic expeditioni interfuiſſe,& in AEgyptum ueniſſe. At-
teſtatur mihi Satrabo Cappadox,ex autoritate Aſinij ſic ſcribens:Poſtq̄ Mithridates in AEgy-
ptum inuaſit,& cū eo Hyrcanus Iudęorū pontifex. Idē Strabo alibi ex autoritate Hypſicratis
ſic ſcribit:Mithridatem primò ſolum ueniſſe, accitū deinde ab eo Aſcalonem gubernatorē
Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxiſſe,& eiuſdem hortatu cæteros dynaſtas
Antigoni & Antipatri lis apud Cæſarem. ſocia arma contuliſſe,in hisq́; Hyrcanū Pōtificem. Hæc Strabo.Eodem tempore etiam Antigon⁹ Ariſtobuli filius ad Cæſarē uenit, & queſtus eſt de patris infortunio,quòd ꝓpter ipſum D
Hyrcanus & Antipater corā Cæſare accuſantur. ueneno extinctus fuiſſet Ariſtobulus,& frater ſuus à Scipione ſecuri percuſſus.rogabatq́;,ut
Antipater Antigonum ſeditionis coarguit, ſuamq́ cauſam agit. ſui miſereretur,paterno principatu electi.Præterea Hyrcanum accuſabat & Antipatrū,quòd
per uim principatum gentis gererent,nec abſtinuiſſent ab ipſius iniurijs.Antipater uerò cau
ſam ſuam egit diluens obiecta crimina:Antigonumq́; ſeditionis & nouarū rerum ſtudioſum
eſſe coarguit:commemorabat etiam,quantum proximo bello laboraſſet pro Cæſare, ipſum
uerborū ſuorū teſtē adducēs.Ariſtobulū aūt meritò Romā uinctū pertractū,perpetuū hoſtē,
& inimicū populi Romani.Fratrē uerò hui⁹ cōuictū latrocinij debitas pœnas Scipioni dediſ-
ſe,& nō per iniuriā oppreſſum.Tū Cæſar oratione Antipatri motus,Hyrcanū pontificē decla
rauit.Antipatro dynaſtiā quācūq; ipſe optaret obtulit,& ꝓcuratorē inſuper Iudęę declarauit.

Cæſaris literæ, & Senatuſconſulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.

XVII. HYrcano uerò etiā patriæ mœnia reſtituere pmiſit,rogāti hāc gratiā.iacebāt. n. uſq; E
Hyrcan⁹ mœnia patriæ collapſa reſtituendi facultatem adeptus. ad id tempus,ex quo à Pompeio fuerāt diruta, deditq́; hac de re in urbē literas ad
Iulij Cæſaris literæ. Cōſules,ut decretū hoc ſcriberetur in Capitolio,cuius ſenatuſcōſulti exemplū ſic
habet:L. Valerius L.F.Pr.retulit ad ſenatū idib.Decēbribus in æde Cōcordię,prę-
† *Ruffinus legit, Copinio.* ſente L.† Coponio L.F.& C.Papirio Quirino,de his,quæ Alexāder Iaſonis, Numeni⁹ Antio-
chi,Alexāder Dorothei,legati Iudęorū,uiri boni,& ſocij noſtri petierūt,renouātes ueterē er-
ga populū Rom.beneuolētiā:qui phialā & clypeū ex auro argumentū ſocietatis attulerūt,æ-
ſtimationis aureorū L.milliū.& literas petierūt ad liberas ciuitates ac reges, ut per regiones
eorū atq; portus tutò poſsint iter facere.Placuit igitur ſenatui eos in amicitiā & ſocietatē re-
cipere,& omnia quæ petierunt concedere,& allatū clypeum accipere.Hęc acta ſunt Hyrcani F
pontificatus & principatus anno nono,menſe Panemo.Quin & ab Athenienſibus honor ha
bitus eſt Hyrcano,quęſitus beneficijs:miſeruntq́; ad eum decretū ſcriptū in hanc ſententiā:
Athenienſiū decretum in Hyrcani honorem. Sub iudice & ſacerdote Dionyſio Aſclepiadis,Panemi menſis luna uigeſima,oblatum eſt du
cibus decretū Athenienſiū,Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimuſius ſcriba
retulit Munychionis undecima,cōcilio iudicū facto in theatro:ſuffragia collegit Dorotheus
ſūmus ſacerdos,& aſſeſſores ex populo.Dionyſius Dionyſij dixit:quoniā Hyrcanus Alexādri

pontifex

A pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tã publicè, quàm priuatim, ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullã benè merẽdi occasionẽ prætermittẽs: & quotquot Athenienſiũ uel propter legationes, uel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idq; multorum constat testimonijs: uisum est nunc Theodosio Theodori referẽte, & populũ de huius uiri uirtute cõmonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendũ de nostris ciuibus, honorare hunc uirũ uirtutis ergô corona aurea secundũ legẽ, & ponere ei effigiẽ aureã in tẽplo Demi & Charitũ: & præconis uoce promulgari eã coronam in theatro Liberalibus, dũ nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusinijs, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, ut dum ille in amicitia nostra perseuerat, ut quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exe-
B quãtur sedulò: quò perspicua sit omnib. populi nostri erga bonos uiros gratitudo ac beneuolẽtia, & huiusmodi honorib. plures ad benemerendũ de nobis inuitentur. Eligi etiã legatos idoneos ex omni Athenienſiũ numero, qui ad illũ decretũ hoc perferãt, hortenturq; ut acceptis his honorib. certet nobiscum beneficijs. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanũ honoribus. PORRO Cæsar ordinatis rebus Syriæ cũ classe profectus est. Antipater aũt deducto Cæsare in Syriã reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciã, nouarum rerũ cupidos cõpescuit, tum minis agens tum cõsilijs. Fore enim, ut si Hyrcano cõtẽti sint principe, feliciter degãt fruendo suis quisq; possessionibus. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidem
C pro præside habituros dominum, Hyrcanum uerò pro rege tyrannum, tum Romanos atq; Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his, quæ ipsi constituerint: atq; his monitis ille regionem totam composuit.

XVIII. *Antipater Iudæos Hyrcano conciliat.*

Antipater ex filijs suis Herodi Galilææ, Phasaelo Hierosolymorum regimen commisit, & Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddit.

CAP. XVII.

GAeterùm cùm Hyrcanum stupidũ ac segnem animaduerteret, Phasaelum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducẽ cõstituit. Herodi secundo Galilæam curandã cõmisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum, quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit, quomodo posset uirtutem suã
D ostendere. Cõprehensum enim Ezeciam primarium latronẽ, & cæterorum ducẽ, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cũ multis latrocinij socijs: quod eius factum magnã ci apud Syrios cõciliauit gratiã, nihil magis cupientes, quàm repurgari tandẽ regionẽ à prædonibus. Decãrabãt igitur eũ hoc nomine per uicos & oppida, ut autorẽ pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factũ innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam: quapropter etiã Phasaelus excitatus est ad æmulationẽ fraternæ gloriæ, nolens uirtutis laude haberi inferior: nihilq; magis studuit, quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanũ populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cũ magna gratia uersando, nec abutendo potestate ad cuiusquã iniuriam: quo factum est, ut Anti-
E pater haud secùs quàm si rex esset à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis nõ dedeceret dominum: nec tamen rebus tã secũdis more cæterorum hominũ deprauatus est, quò minus Hyrcano fidẽ seruaret atq; amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum uidẽtes eum cum filijs tantoperè crescere, tã fauore gentis, quàm Hyrcani pecunijs & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant: iã enim amicitiã contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano, ut pecuniã eis mitteret, ipse huius muneris sibi usurpauit gratiã. Misit enim tanquã de proprio, & nõ quasi ab Hyrcano acceptã. Hæc Hyrca-
F nus audiens adeò nihil curabat, ut gaudere etiã facto uideretur. Sed maximè terrebat Iudæorũ primates uiolentũ ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntesq; Hyrcanum apertè iã incusabant Antipatrum. Quousq; tandẽ dissimulabis, quæ geruntur quotidie? annon uides Antipatrũ cum filijs succinctos principatus opibus, tibi uerò præter inane regni nomẽ nihil fieri reliquũ? Sed caue ista nescias, néue te tutũ putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligẽs: neq;. n. ,curatores tuos ampliùs agũt: noli falli hac opinione: sed iã ex professo dominationẽ exercẽt. Nã Herodes Ezeciã cũ pleriſq; alijs interfecit, cõtemptis nostris legibus, quæ hominẽ quantũuis scelestũ nõ sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatũ ex sententia iudicũ: iste uerò hoc ausus est, cùm à te potestatẽ hãc acciperet. Tãdem Hyrcanus his auditis motus est: accenderunt autem eius iram matres etiã eorũ, quos Herodes necauerat,

Antipater Phasaelum Hierosolymis, Herodem uerò Galilææ præfecit.

Herodis prudentia.

Herodes Ezeciã latronem interficit.

Antipater regio honore ornatur, & fidei simul ac amicitiæ cũ Hyrcano contractæ nõ obliuiscitur.

Antipater Hyrcani pecunijs Romanos sibi patronos: Iudæos autem infensos reddit, at apud Hyrcanũ à Iudæorum primatibus accusatur.

Herodes Antipatri filium tyrannidis & iniustitiæ insimulatur, &

cauerat,nam hæ per ſingulos dies in templo non deſinebant precibus ſuis tum regem, tum populum obtundere,rogantes,ut Herodes coram conſeſſu iudicum facti ſui rationẽ cogere tur reddere.Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam cauſam euocat: at ille præſtò fuit,præmonitus tamen à patre,ut non priuati more, ſed cum comitatu ad ſe tuendũ idoneo ueniret.Ergò ordinatis Galilææ rebus,quemadmodũ exiſtimabat ſibi cõducere, mediocrẽ,ſed tamen ſufficientem ſibi manum adiunxit in itinere, ne uel Hyrcanum terreret, ſi plures adduceret,uel ipſe ſine tutela ſubiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæſar præſes Syriæ ſcripſit ad Hyrcanum,ut eum abſolueret,minis ſi contrà feciſſet additis. Quod quidẽ facilè ab illo impetratum eſt,ne qua triſtiore iudicum ſententia feriretur, quandoquidẽ amabat eum non ſecùs atq; filium. Cumq; conſtitiſſet ante iudiciũ, unà cum ſuis,omnes ſunt attoniti,nec quiſquam eorum,qui abſentem accuſauerant, auſus eſt hiſcere: ſed hærebãt inopes conſilij. Tum unus quidam Sameas nomine,uir iuſtus,& ob hoc inuictus terroribus, aſſurgens ſic exorſus eſt:Equidem iudices,tuq; rex,nec ipſe unquã uidi quenquã, qui ad cauſam apud nos dicendam uocatus ad hunc modum comparuerit, nec uos puto poſſe proferre huiuſmodi quempiam:ſed quiſquis hactenus apud hunc cõſeſſum iudicandũ ſe præbuit, humilis uenit,& habitu timentis periculum,ac captãtis miſericordiam,atratus & promiſſo capillitio:at bonus iſte Herodes cædis reus,& tam graui obnoxius crimini, adſtat hic purpuratus & crine bellè compoſito,cum armatis ſtipatoribus:ut ſi capitalem ſecundùm leges ſententiam in eum tulerimus,nobis mactatis ipſe euadat illata ui legibus. Verùm iſti non ſuccenſeo,quòd maiorem incolumitatis ſuæ, quàm legum rationem habeat, ſed uobis magis & regi,qui hanc ei conceſſiſtis licentiam. Scitote tamen potentem eſſe Deum, & quòd iſte, quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis,& uos aliquãdo & regem ipſum puniet.Nec uanus fuit uates.nam Herodes regnum adeptus,omnes illos iudices & Hyrcanum ipſum ſuſtulit,excepto uno Samea:hunc enim in honore habuit propter iuſtitiã, & quia pòſt obſeſſa urbe ab Herode ac Soſio admittendi Herodẽ autor fuit populo, negans propter peccata eos poſſe dominationem illius effugere:ſicut ſuo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propenſiores ad damnandum Herodem,rem in ſequentem diem diſtulit,& clàm eũ admonuit,ut fuga ſibi conſuleret,ſic enim euaſurum eſſe periculum: atq; ita ille ſeceſſit Damaſcum,quaſi regem fugiens:cumq; conueniſſet Sex.Cæſarẽ, & res ſuas in tuto collocaſſet, palàm præ ſe tulit,quòd non eſſet compariturus,ſi denuò citaretur ad iudices.Illi uerò indignabantur,& conabantur Hyrcanum docere,quòd in ipſius perniciẽ hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos uera monere,ſed nihil expedire poterat ob ignauiam & amẽtiam.Cæterùm cùm Sex.Cæſar accepta pecunia Herodem præfeciſſet Cœleſyriæ, uehementer timuit ne ille contra ſe duceret. Nec eum ſua fefellit opinio. Iratus enim,quòd uocatus fuiſſet ad cauſam dicendam, ueniebat cum exercitu: ſed patris ac fratris occurſu & precibus cohibitus eſt,quò minus inuaderet Hieroſolyma,placantium eum & rogãtium, ut terruiſſe contentus,re ipſa læderet neminem,néue ulteriùs aduerſus autorem ſuæ dignitatis procederet.Debere etiam eum non tam meminiſſe,quòd citatus ſit,quàm quòd abſolutus etiam,& gratiam habere,quòd nihil triſte paſſus,abierit incolumis. Cogitandum quoq;, quàm periculoſa ſit belli alea:& quòd Deus arbitratu ſuo his uel illis annuat uictoriam: atq; eo minus tum eam eſſe ſperandam,quando non ſolùm contra regem ſuum & altorem bellũ moueat, uerumetiam benemeritũ,ipſe nulla affectus iniuria.Nam quòd eum nõ propter ſe, ſed propter improbos conſiliarios accuſauerit,in eo ſuſpicionem tantùm & umbram præbuiſſe periculi. Paruit his monitis Herodes,ratus ſufficere ſibi adfuturas ſpes, quòd potentiam genti declarauerit:atq; eo tum in ſtatu res fuerunt Iudaicæ. CAETERVM Cæſar Romã reuerſus,expeditionem parabat in Africam contra Scipionem & Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit,ut confirmaret cœptam ſocietatem & amicitiam.Nunc uidetur mihi operæpretium percenſere omnes honores genti noſtræ à Romanis Imperatoribus habitos,& inita cum eis fœdera,ut uniuerſis notum ſit,quòd tam ab Europæ quàm ab Aſiæ regibus obſeruati fuerimus,propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habẽtes non credunt de nobis Perſicarum uel Macedonicarum rerum ſcriptoribus, quod ea monumenta non ita peruulgata ſint,apud noſtrates ſeruata & alios quoſdã barbaros, certè Romanorũ decretis contradicere non poterunt: nam hæc,& publicè dedicata ſunt in urbibus atq; etiam in Capitolio,& columnis inſculpta ſunt æreis. Quin & Iulius Cæſar apud Alexandriã atteſtatus eſt Iudæis inſcriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. Quare his argumẽtis uſurus ſum. apponam etiam ſenatuſconſulta & decreta Iulij Cæſaris, quæ

in ius ab Hyrcano uocatur.

Sex. Cæſar Hyrcano, ut Herodẽ abſolueret, ſcripſit.

Sameas aduerſus Herodem dicit.

Sameas iudicibus cæteris omnibus ab Herode trucidatis, in honore habitus.

Herodes ab Hyrcano admonitus incolumitati ſuæ fuga conſuluit.

Hyrcanus ignauiæ & imprudentiæ increpatur.

Herodes Cœleſyriæ præfectus Hyrcano aduerſari auſpicatur, & Hieroſolyma copias ducens à patre & fratre placatur.

XIX. A.M. 3926. Ante Chr. nat. 45.

De honoribus, quos Iudæis exhibuere Romani.

Iulij Cæſaris in Iudæorum gratiã decreta ſcripta, & Sydonijs tranſmiſſa.

A quæ ad Hyrcanum & noſtram gentem attinẽt. C. Iulius Cæſar Imp. & pont. max. dictator iterum, Sidoniorum magiſtratibus ſenatui & pop. ſalutem. Si ualetis bene eſt: ego quidem & exercitus ualemus. Mitto uobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, ut in publicis ueſtris monumentis reponatur, inſcriptum Græcis & Latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc. Iulius Cæſar Imp. iterũ & pont. max. de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nũc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonã ac fidelem operam in noſtris negotijs præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium uenit cum M. D. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus uirtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pon-

B tificatum Iudæorũ perpetuò retinere more patrio, eſſeq; ipſum & filios eius noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoq; omnia põtificialia habere ipſum & filios decerno: & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudiciũ penes ipſum eſſe: ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis placita, conceſſa, decreta, ſic habent: ut filij principatum gentis Iudæorum, & data ſibi loca poſſideãt: ut põtifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum iniuriam paſſis præſit: utq; ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicariq; æreã tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atq; Græcis literis: utq; hoc decretum apud omnes omnium urbium quæſtores ac magiſtratus publicetur, quò pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia

C præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar Imperator, dictator, conſul, honoris, uirtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiusq; filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiusq; gẽtis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintum Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum urbem, & gubernare eam Hyrcanũ filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam uoluntatem, & ut Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunesq; ſint ab angarijs & uectigalibus. C. Cæſar Imp. iterum, ſtatuit ut ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſq; anno ſeptimo, quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neq; fru-

D ctus arborum colligunt, neq; ſeminant: utq; in Sidone ſecundo quoq; anno tributũ reddãt quartam partem ſatorum: & ad hæc Hyrcano eiusq; filijs decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus uel præſes uel dux uel legatus in finib. Iudæorum auxilia colligat: neue militibus liceat pecunias ab his exigere, uel hybernorum uel quocunq; alio nomine: ſed ſint immunes, ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt uel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea, quam ab initio habuerunt Iudæi, dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe, quemadmodum antea. Tributa quoq; eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum ſuis filijs, tam ab eius agri aratoribus quàm uectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua mo-

E diorum XX M D C LXXV. excepto anno ſeptimo, quem uocant Sabbaticum, in quo neq; arant, neq; de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundem Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunq; beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis uti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui, ut Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat: eſſeq; ius Hyrcano eiusq; filijs & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedẽtibus. Vtq; quotieſcunq; poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi

F quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar Imp. IIII. Cos. V. perpetuus dictator, huiuſmodi uerba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæisq; tam in prouincijs quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoq; horum meminiſſe, & dare operam, ut Hyrcano ac Iudæorũ genti filijsq; Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratia referatur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus, S. P. Q. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de colonijs Iudæorum, præſentib. etiam ueſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo uetatis eos uti patrijs ſacrificijs &

C. Cæſaris decreta.

Sabbaticus annus.

Iudæorum libertas.

Hyrcano prouentus annui & loca adiudicãtur.

C. Iulij Cos. decreta.

ritibus: mihi uerò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, uetarique A
eos uiuere ſuis moribus, & conferre pecunias in ſodalitates ac ſacrificia, quandoquidem nec
Romæ hæc facere uetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in urbe ſodalitia, hos
ſolos neq; pecunias conferre, neq; ſodalitates parare uetuit. Ego quoq; cùm alia ſodalitia in-
terdixerim, hos ſolos ſino ſecundum patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum
eſt etiã uos ſi quod decretũ feciſtis contra amicos noſtros & ſocios, id abrogare propter eorũ
Hyrcani legati ad Senatum introducuntur. uirtutẽ, & erga nos beneuolentiam. Poſt mortem autem Cæſaris M. Antonius, P. Dolobella
Coss. aduocato ſenatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum poſtulatis, & ami
citiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt, ſenatuſconſulto eis decretum eſt. Do-
lobella etiam acceptis ab Hyrcano literis ſcripſit per uniuerſam Aſiam, & primæ eius pro-
Dolobella decretum Epheſijs exaratum. uinciæ ciuitati Epheſiorum, in hunc modum: Dolobella Imperator Epheſiorum magiſtrati- B
bus, S. P. Q. Sal. Alexãder filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorũ,
mihi retulit de ciuibus ſuis, quòd militare non poſſint, eò quòd neque arma geſtare, neque
iter facere eis fas ſit diebus ſabbatis, neque uictum more patrio poſſent ſibi quærere. Quam-
obrem ego quoque quemadmodũ alij ante me Imperatores, immunes eos uolo à militia
permittoq; ut patrijs utantur moribus, cõuenientes ſacrorum cauſa ſicut leges eorũ poſtu-
lant, & conferentes in offerenda templo ſacrificia: uoloq; ut hæc ipſa ſcribatis per urbes pro-
L. Lentuli Cos. pro Iudæis decretum. uinciæ ſingulas. Atq; ita Dolobella Hyrcano per literas rogãti gratificatus eſt. L. autẽ Lẽtulus
Cos. pro ſententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Epheſi
in tribunali religionis ergò eſſe immunes à militia, pridie nũciaui duodecimo calẽdas Octobreis. C

QVAE SEQVVNTVR IN EXEMPLARI GRAECO
noſtro non habentur, quia tamen & hæc in Ruffini uerſione erant, ne
quid ſedulus Lector deſideraret ea apponi curauimus.

Decreta Deliorum. *Decretum Deliorum ſub præſide Bioto: menſe Thargelione, uiceſima die ad titulationem iudicũ.*
Marcus Phiſon legatus, adueniens in ciuitatem noſtram, pro delectu militum conuocãs nos, & mul-
tos ciuium, præcepit ut ſi qui eſſent Iudæi ciues Romani, nequaquã militare cogantur, eò quòd Cor-
nelio Lentulo conſuli religionis cãuſa Iudæos dimittere placuit. Quapropter obedire cõſuli nos oportet.
C. Fannij conſulis. *His ſimilia Sardiani quoq; de nobis decreuerunt. Caius Fannius Caij filius, dux, conſul, magiſtratibus*
Coorum ſalutem. Volo uos ſcire, quomodo legati Iudæorum adierunt me, petendo accipere Senatuſ-
conſulta pro ipſis conſtituta, quæ etiam ſubiuncta ſunt. Igitur uolo uos curare uel prouidere his homi- D
nibus ſecũdum Senatuſconſultum, quatenus per noſtrã prouinciã incolumes ad propria reuertantur.
Lucius autem Lentulus conſul dixit: Ciues Romanos Iudæos, qui templa Iudaica habere Epheſi uidentur,
religionis cauſa dimiſi. Hoc factum eſt duodecimo Kalendarum Iuliarum. Lucius
L. Antonij. *Antonius, Marci filius, uicarius ararij uel proconſul, Sardianorum magiſtratibus, curiæ & populo ſalutem.*
Iudæi ciues noſtri adeuntes probauerunt nobis conſilium habuiſſe proprium, ſecundũ patrias leges ab
initio, & locum proprium, in quo negotia uel iudicia inuicem mouent: & hoc petierunt, quatenus liceat
illis hoc facere, quod cuſtodiri uel permitti decreui. Marcus Publius filius Pu-
M. Publij. *blij, & Marcus Lucius Marci Publij filius dicunt: Lentulum proconſulem adeuntes intimauimus ei,*
de quibus Doſitheus Cleopatridæ filius Alexandrinus uerba fecit, ut ciues Romanos Iudæos templa E
Iudaica facere ſolitos, ſi illi uſum fuerit religionis cauſa eos feciſſe, dimitteret: & dimiſit duodecimo
Kalendas Iulias. Lucio Lentulo & Caio Marcello conſulibus, Lentulus decretum protulit. Ciues Ro-
manos Iudæos, ſacraria Iudaica facere ſolitos, Epheſi ante tribunal religionis cauſa dimiſi. Laodi-
cenſium princeps C. Rabilio Caij filio conſuli ſalutem: Soſipater Hyrcani principis ſacerdotum lega-
tus, porrexit nobis epiſtolã tuam, per quam deſignauit nobis, ab Hyrcano principe & ſacerdote Iu-
daeorum deſtinatos quoſdam cum literis pro ſua gente conſcriptis, quatenus ſabbata Iudæis liceat
ſecundum patrias leges celebrare, ut ne quis eos quicquam impediat: quoniam amici & auxiliatores
noſtri probantur: aut ne quis eis uiolentiã inferat in noſtra prouincia: & licet Tralliani palàm
dicant, non ſibi placuiſſe, quæ pro his decreta ſunt, tamẽ præcepiſti hæc ita fieri. Poſtulamus autem
ita, ut & nobis eadem de his ſcribas obſequentibus tuis præceptis. Epiſtolam autem porrectam ſuſce- F
pimus, quã repoſuimus inter publica noſtra monumẽta: & de reliquis quæ præcepiſti prouidemus,
P. Seruilij. *quatenus in nullo culpemur. Publius Seruilius, Publij Galbæ filius, proconſul, Mileſiorum magiſtra-*
tibus, curiæ & populo ſalutẽ. Pritanis Mercurij filius ciuis ueſter, dum in Trallibus negotia tracta-
rem, inſinuauit mihi, præter noſtram ſententiam Iudæis uos inquietudinem inferre, & prohibere
eos ſabbata celebrare, uel templa patria perficere, fructuſq; ſua conſuetudine colligere. Volo igitur
uos ſcire, quomodo audiens uerba eius uel eorum, qui contra eum differebant, decreui ne prohiberẽ-

tur.

A tur. Decretum Pergamenorum sub iudice Cratippo, mense Desio sententia principum. Quomodo Romani sequentes suos maiores, pro communi omnium hominum tutela pericula suscipiunt, & studentauxiliatores & amicos suos in felicitate, uel firma pace consistere. Cùm transmisisset ad eos Hyrcanus princeps sacerdotum gentis Iudaeae legatos, Stratonem Theodori, Apollonium Alexandri, Aeneam Antipatri, Aristobulum Aminta, Sosipatrum Philippi, uiros optimos, & hi singula demonstrassent, decreuit Senatus de his, quae postulauerunt, quatenus nequaquam rex Antiochus Antiochi filius ladat Iudaeos auxiliatores Romanorum, imò ut & castella & portus, uel prouinciam, & si quid aliud ab eis abstulit, redderet: & liceat eis à portubus deportare qua uolunt, & ut nullus rex, uel populus à portubus Iudaeorum seu uectigalibus aliquid auferat, excepto Ptolemaeo rege Alexandrino, quia & ipse auxiliator his, & amicus noster existit, imò etiam custodiam à Ioppe depelli, sicut Pergamenorũ.

B petiuerunt. Nostra uerò curia Lucius Peticus uir optimus, iussit ut haec fieri ita curemus, quẽadmodũ Senatus decreuit, & prouideamus, quatenus incolumes legati ad propria possint redire, nec non etiam Theodorum in curia, uel in conuentu suscepimus: qui cùm nobis epistolam, & Senatusconsultum porrexisset, uerba faciens, demonstrauit Hyrcani uirtutem & liberalitatem, quia publicè uel priuatim cunctis prodest, qui adeũ conuenerint: Literas uerò inter publica conscripta reposuimus; & nos quoq; omnia pro Iudaeis agere, tanquam auxiliatores Romanorũ, secundũ Senatusconsultũ decreuimus. quippe etiã postulauit Theodorus dum epistolã nobis porrigeret, quatenus à magistratibus nostris mittatur ad Hyrcanum exemplar decreti, intimantis nostri populi sententiam, & petentis custodiri uel ampliari nostras cum eis amicitias, & ut meminerit temporibus Abrahã, qui omnium Iudaeorum pater extitit, nostros maiores amicos ei fuisse, sicut & in publicis conscriptis inuenimus. Decretum Alicarnassaeorum sub sacerdote Memnone Aristidis filio. Placuit populo, Marco

C Alexandro insinuante, quomodo Iudaei pietatis studium omni tempore habent; populi Romani omnium hominum benefactores, pro Iudaeorum amicitijs uel auxilijs ad nostram ciuitatem praecepta miserunt, quatenus permittantur immolationes Deo solennes efficere. Placuit igitur & nobis concedere Iudaeis uiris uel mulieribus sabbata celebrare, uel sacrificia producere secundum leges Iudaicas. Si quis uerò hos prohibuerit militiae reus, & debitor ciuitatis existat. Decretum Sardianorum: Placuit curiae uel populo, ducibus intimantibus; quomodo nostram ciuitatẽ habitãtes Iudaei, multa uel maxima beneficia à populo sapè meruerunt: nunc quoq; cùm ingressi fuissent in curiam populũ petere, quatenus suis legibus & libertate data à Senatu populoq; Romano secundum consuetudinẽ congregentur, & iudicia sua disponant, datus est illis locus, in quo cum uxoribus, uel filijs possint ce-

D lebrare Deo patrias orationes. Igitur uisum est curiae uel populo, concedere eis conuenientibus certis diebus agere secundum suas leges: deputari etiam eis locum, quem aptum aedificationibus uel habitaculis putauerint. Habeant etiam curatores annonae ciuitatis diligentiã; ut siqua opus habuerint alimenta, faciãt eis introduci. Decretum Ephesiorum sub iudice Minophilo, mense Arthemisio, prima die. Nicanor Euphimi dixit. Placuit populo intimantibus ducibus quomodo interpellauerunt in ciuitate Iudaei, Marco Iulio Bruto proconsule; quatenus agerent sabbata & omnia facerent secũdum patrias leges, nemine penitus impediente, proconsul concesserit; placuitq; populo propter Romanos: nullum prohiberi obseruare sabbatorum diem: imò concedere eis omnia facere secundum Iudaicas suas leges. Alicarnassaeorum. Sardianorũ, & Ephesiorum.

Hactenus ex Ruffino.

E Multa igitur extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliasq; urbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum praefides, de quibus propter haec quae hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostrae cum populo Romano amicitiae, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc usque durantibus, duraturisque in posterum, omnia hic apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimãtes neminem fore tam difficilem, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos uera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quę per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autẽ eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus unus è Pom-

F peianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciã cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cęsarianis ducibus contra eum uenientibus cum equestribus ac pedestribus copijs: ad quos & Antipater misit auxilia cum filijs, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideoque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans. Id bellum dum trahitur, Marcus uenit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto cõiurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & alibi memoriae proditum est.

Tumultus in Syria exoritur.

Sex Caesaris obitus.

A. M. 3928. Ante Chr. nat. 43.

Iulij Caesaris mors.

XX. *Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.* CAP. XVIII. A

Cassius in Syriã uenit, Marcũ & Bassum in suas partes pertrahit, & Iudæam affligit.

Ello deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus alijs aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam uenit occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutaque obsidione tam Marcũ, quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeũdoq; ciuitates cõparabat arma & milites, tributa etiã exigẽdo grauia: sed maximè Iudææ afflixit, plus q̃ septingẽtis argenti talẽtis imperatis. Tum Antipater res ubiq; turbatas uidẽs, partẽ eius pecuniæ duobus filijs exigendã cõmittit, partem Malicho sibi parũ amico, partẽ quibusdã alijs: & primus Herodes ex Galilæa quantũ imperatum erat afferens, maximã apud Cassiũ gratiã iniit. prudens. n. illi uidebatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiã. Sub alijs aũt procuratoribus ipsæ ciuitates

Herodes Cassiũ sibi coniungit.

Malichus Antipatro insidiatur.

uenum dabãtur unà cum suis habitatorib. quarũ quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, B
Lydda, Thamna: nã carũ plebes Cassius tractæ subiecit. adeò aũt exacerbatus erat, ut etiã Malichũ interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrũ centũ talẽtis de suo missis, furorẽ eius lenijsset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortẽ Hyrcani dominationi securitatẽ se paraturũ existimãs. nec tamẽ latuerũt Antipatrũ eius cõsilia: nã cùm hoc sensisset, ultra Iordanẽ profectus copias colligebat tũ ex indigenis, tũ ex Arabibus. Verùm Malichus uir callidus inficiabatur insidias, deierãs apud Antipatrum & filios, ep

eidem reconciliatur,

Phasaelo Hierosolymorũ præsidiũ tenẽte, Herode uerò habẽte armorũ custodiã, ne in mentẽ quidẽ sibi unquã tale aliquid uenerit. & uidẽs nõ succedere quod ꝓposuerat, recõciliatus est Antipatro, Marco Syriæ præsidẽte: qui postquã intellexit res nouas in Iudęa molitũ Malichũ, minimũ abfuit, quin eũ interficeret, quẽ tamen Antipatri precibus donauit incolumẽ. C

Malichus per insidias Antipatrum ueneno tollit. CAP. XIX.

A. M. 3929. Ante Chr. nat. 42.

Herodes Cœlesyriæ dux designatur.

Malichus Antipatrum ueneno necat.

Ed Antipater imprudens seruauit Malichũ, ut se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodẽ totius Cœlesyriæ ducẽ fecerunt, attributis ei nauali bus, equestribus, & pedestribus copijs, regnum etiã polliciti post finitum bellũ, quod tum gerebant cõtra Antonium & iuniorem Cęsarẽ. Malichus uerò tum maximè timens Antipatrum, decreuit è medio tollere: corruptoq; pincerna Hyrcani, apud quẽ ambo epulabantur, ueneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu suscepit ciuitatis gubernacula. Cęterùm postq̃; Herodi ac Phasaelo innotuerunt structę in parentẽ insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia: atq; hic fuit finis Antipatri, uiri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filijs aũt alter Herodes confestim uolebat patris mortẽ ulcisci, D
& cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circũuenire

Herodis & Phasaeli de Malicho interficiendo cõsilium.

hominem, ne uideretur ciuile bellum incipere: itaq; accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, nõ esse illum paternæ necis conscium: seq; uertit ad excolendũ monumentũ quod patri struxerat. Interim Herodes ueniens Samariã, camq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuiũ dirimere: non multò autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse uenit in urbem cum militibus: quẽ Malichus metuens Hyrcano suasit, ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, prætexẽs nefas esse sanctis populi ceremonijs profanam turbam superinducere. At Herodes contempta obnunciatione

Malichus Samariam uenit, & aduentu Herodis nocturno perterritus Antipatri interitum deplorat.

noctu urbem ingressus est, & Malichum uehementer perterruit: at ille solitarum artiũ non E
immemor, palàm lachrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm uerò parabat sibi satellitium: quare uisum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad uitandam suspicionem uicissim comiter tractare Malichum.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit. CAP. XX.

Tamẽ Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui nõ ignorabat mores Malichi, rescripsit ut ulcisceretur parẽtis iniuriã: clàm etiã mãdauit Tribunis apud Tyrũ agẽtib. ut adessent Herodis iustis conatib. Cũq; capta à Cassio Laodicea, simul ad eũ uenirẽt afferẽtes coronã & pecuniã, Herodes expectabat daturũ esse illic pœnas Malichũ. At ille circa Tyrũ Phœnices suspicione cõcepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea urbe seruabatur, decreuit eã ingredi, & furtim illũ in Iudęã abducere: & occupato cõtra Antoniũ Cassio, gẽte ad defectionẽ cõcitata, sibijpsi principatum eius acquirere. Sed consilijs eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus, F

Malichus letho ultimus ipse datus.

intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem uera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere: illi uerò egressi, & nacti eum prope urbem in littore, confoderunt hominẽ. Quo facto Hyrcanus adeò est attonitus, ut obmutuerit: tandẽ ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum: & audito factum esse iussu Cassij, laudauit facinus,

A facinus,malũ enim uirum fuiſſe,& inſidiatorem patriæ:atq; ita Malichus pro oppreſſo Antipatro pœnam perſoluit debitã. Porrò Caſſio profecto è Syria,apud Iudęam tumultus exoritur.Felix enim relictus cũ militibus Hieroſolymis,in Phaſaelum fecit impetum,& populus arma corripuit. Herodes uerò ad Fabium profectus eſt Damaſci præſidem.& uolens fratri ſuc currere,morbo prępeditus eſt:donec Phaſaelus per ſe ſuperato Felice,in turrim primùm cõpulſum, incolumitatẽ deinde pactũ abire paſſus eſt.quãobrẽ mox cum Hyrcano expoſtulauit grauiter,q̃ poſt accepta à ſe multa beneficia,inimicis ſuis fauorẽ impẽderet.nã frater Malichi tunc non pauca caſtella occupauerat,& inter cętera Maſadã longè munitiſſimũ.Vt igitur cõualuit Herodes cõtra hũc p̃fectus,receptis omnibus caſtellis,pactus incolumitatem dimiſit.

Felix Phaſaelem armis adoritur.

Herodes in morbum incidit, & recuperata ſanitate contra Felicem proficiſcitur.

Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.

B ARiſtobuli autem filium Antigonum,qui cõciliato ſibi pecunijs Fabio exercitũ cõ parauerat,Ptolemæus Mennęus adoptat propter affinitatẽ.hunc etiã Marion adiuuabat,apud Tyrios ope Caſſij tyrannidem adeptus,per Syriam quoque tyrannidẽ exercens,diſpoſitis in ea præſidijs,atq; etiã in Galilęa contermina occupatis tribus arcibus.Sed has omnes Herodes illo profectus recepit,& præſidiarios Tyrios clementer dimittit,donatis ex his nõnullis,p̃pter beneuolentiã qua ciuitatẽ eorũ p̃ſequebatur,munerib.His peractis occurrit Antigono,eumq; prælio ſuperat,& uix extremos Iudęæ fines ingreſſum inde profligat.Quamobrẽ reuerſum Hieroſolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus.Iam enim gener per ſponſionem aſcitus erat in Hyrcani familiã:quò libentiùs eius

Antigonus à Ptolemæo Mennæo adoptatur.

Herodes præſidiarios Tyrios dimitti,deinde Iudæa Antigonum profligat.

C tutelã ſuſcepit,ducturus Alexandri Ariſtobulo geniti filiam,Hyrcani uerò ex filia neptem,ex qua poſtea pater factus eſt filiorũ triũ,& duarum filiarum.Duxerat autem etiam antè uxorẽ è ſuis popularibus*Dorem nomine, ex qua ſuſcepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Herodes Hyrcani neptem coniugem ducit.

**Ruff. Doris & Doſim.*

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum ſibi conciliat. quo factum eſt,ut ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.

TAeterùm Caſſio apud Philippos ab Antonio & Cæſare deuicto,Cæſar inde in Gallias,Antonius in Aſiam proficiſcitur. qui ubi peruenit in Bithyniã,omniũ gentiũ legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates,Phaſaelum & Herodẽ

Iudæorum legati accuſaturi Phaſaelem & Herodem non audiuntur.

D accuſaturi:quaſi in ſpeciem ſolùm regnaret Hyrcanus,re autem uera tota poteſtas eſſet penes hos fratres.Herodem uerò Antonius in magno honore habuit,qui ad obiecta diluenda uenerat.quo factum eſt,ut ne ad colloquium quidem aduerſarios eius admiſerit:id.n. data pecunia Herodes impetrauerat.Progreſſo autem Epheſum præſtò fuit legatio miſſa Hyrcani pontificis & gentis noſtræ publico nomine, afferens coronam aureã,& rogans,ut quos Iudæos Caſſius præter ius belli captiuos abduxerat,ſcriptis per prouincias literis in libertatẽ uindicaret:& agros per Caſſium ademptos genti reſtitueret.Quorũ poſtulata Antonius æqua exiſtimans,confeſtim ſcripſit Hyrcano & Iudæis,ſimulq; ad Tyrios miſit decretũ hanc ſententiam continens:M.Antonius imp.Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Iudæorũ ſalutẽ.Si ualetis, bene eſt:ego & exercitus ualemus.Lyſimachus Pauſaniæ,Ioſephus Mennæi,Alexander Theodori,legati apud Epheſum me conuenientes, eandem,quam priùs Romæ, legationem mihi

A.M.3930. Ant. Chr. nat. 41.

Hyrcanus Antonio coronam auream offerens poſtulata aſſequitur.

Antonij epiſtola ad Hyrcanum miſſa.

E expoſuerunt,& noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti ſunt,declarãtes quanta nos proſequaris beneuolentia. quare cognitã non tam ex uerbis,quàm ex operibus ueſtram amicitiã,& mores compoſitos ac pios non complecti non poſſum.Ergò quoniam totã Aſiã aduerſarij noſtri ac pop.Rom.incurſauerũt,nec ſacratis locis nec ciuitatib.parcentes,neq; iuſiurandum præſtitum ſeruãtes,nos non tam priuatum noſtrum negotium agẽtes,quàm ſuſcepta defenſione reip.in diuini ſimul ac humani iuris uiolatores uindicauimus.Eorum.n. facinus ſol ipſe auerſatus uidetur,& inuitis oculis ſpectaſſe perpetratũ ſcelus in Cæſarẽ.Sed poſtq̃ impios eorum conatus excepit Macedonia,renouantes in eis locis priſcam gigantum audaciam,& agitatam furoribus malefitentiam, quam circã Philippos exercuerunt,occupatis opportunis locis & uſq; ad mare mõtium uallo permunitis,ut per unicam ceu portam patéret

Ioſeph. Z 3 aditus,

F aditus,dijs ipſis eorum iniuſta molimina damnantibus uicimus. & Brutus compulſus intra mœnia Philippenſium,obſeſſuſque à nobis addidit ſe Caſſio ſocium exitij.qui poſtquam meritas pœnas dederunt, pace nos in poſterum fruituros ſperamus, & Aſiam conquieturam à bellorũ tumultib.Iã.n noſtra opera uniuerſum Aſiæ corpus:uelut è graui morbo, recolligere ſe incipit.Cùm igitur etiam de te cum tua gente augendo ornandoq; cogitẽ, curæ mihi erit quicquid in rem ueſtrã fuerit.edictũ etiã oppidatim p̃poſui, ut quotquot uel liberi, uel ſerui ſub haſta à C.Caſſio Caſſianiſue uenundati ſunt,liberè dimittantur: uoloque,ut quæ mea &

Brutus & Caſſij excidium.

Dolobellæ

Dolobellæ benignitate uobis conceſſa ſunt, ea perpetuò rata ſint. Tyrios quoque iubeo, ut A
iniuriam à uobis abſtineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totũ reſtituant.
Antonij edictum ad Tyrios delatum. Coronam autem, quam miſiſti, accepimus. M. Antonius imp. Tyriorum magiſtratibus, S.P.
Q. Sal. Renunciatum eſt mihi Epheſi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipſo-
rum ditionis uos occupaſſe, idque factum quo tempore noſtri aduerſarij tenuerunt eam pro
uinciam. Quoniam igitur pro imperio bello ſuſcepto, iuſtitiæ pietatiq́ue proſpicientes uindi
cauimus in ingratos ac perfidos, uolo etiam uobis pacem eſſe cum noſtris ſocijs: & quicquid
ab aduerſarijs noſtris accepiſtis, habere uos non permittimus, ſed iubemus uos prioribus do-
minis reddere. Nemo enim eorum neque prouinciam à ſenatu accepit, neque exercitum,
ſed quæ per uim corripuerunt, largiti ſunt miniſtris ſuæ uiolentiæ. quando igitur illi meritas
pœnas dederunt, æquum cenſemus, ut ſocij noſtri ea quæ antè habuerunt, nemine uetante, B
retineant: uosque ſi quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, poſtquam C. Caſſius bellum
illicitum in noſtra prouincia mouit occupaſtis, eos reddatis: néue ullam uim interponatis,
quò minus ad priſtinos dominos redeant: quòd ſi aliquid iuris in eos prætenditis, quam-
primùm ad ea loca uenero, integrum uobis erit ius ueſtrum repetere, id quod etiam ſocijs
noſtris peræquè integrum ſeruabimus. M. Antonius imp. Tyriorum magiſtratibus, S. P. Q.
Sal. Edictum meum ad uos miſi, quod uolo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis
& Latinis: & in loco aliquo conſpicuo proponi, ut legi poſſit ab omnibus. M. Antonius imp.
cùm Tyrij uiri comparuiſſent, de publicis negotijs dixit: Quoniam C. Caſſius hoc perturba-
to rerum ſtatu alienam prouinciam & militem præſidiarium inuaſit, & ſociorum noſtrorum
facultates diripuit, & uaſtauit Iudęorum gentem amicam populo Romano, inſolentia eius C
armis noſtris perdomita, iudicijs atque edictis, quæ ille perpetrauit, corrigimus, ut ablata reſti
tuantur noſtris ſocijs: & ſiue corpora Iudæorum ſiue bona diuendita ſint, illa in libertatem,
hæc ad priſtinos reuertantur dominos. Qui uerò contra edictum hoc noſtrum fecerit, pœnas
daturus eſt: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere cura
bimus. Eodem ferè exemplo Sidonijs, Antiochenſibus & Aradijs ſcripſit: uiſumque eſt hoc
loco etiam hæc inſerere, argumento futura, quanta prouidentia nos dignatus ſit Romanus
populus.

Antonius in Syriam cùm uenisſet, Herodem & Phaſaelum tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.

XXI. *Antonius Cleopatræ amore captus.* A.M. 3931. Ante Chr. nat. 40. *Herodes accuſatur.* *Antonius Herodem & Phaſaelem tetrarchas conſtituit.* *Herodis & Phaſaeli aduerſarij in uincula conijciuntur.*

POſthæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi ob- D
uiam, amoribus ſuis eum implicuit: quo tempore rurſum centum è Iudęorum
gente potentiſſimi uenerunt ad eum, ut accuſarent Herodem unà cum ſuis, electo
ad hoc eloquentiſſimo quoque è ſuo numero. Iuuenum autem cauſam defen-
dendam Meſſala ſuſcepit, aſſiſtente ſibi etiam Hyrcano, qui iam ſocer factus fuerat. Antonius
uerò audita utraq; parte apud Daphnen, ſciſcitaus eſt ex Hyrcano, utra pars meliùs admini-
ſtraret rempublicam. Qui cùm reſpondiſſet, Herodem in hoc prętantiorem eſſe, Antonius,
qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum
Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iu-
dæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſarijs E
XV coniecit in uincula, occiſurus etiam, niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne
ſic quidem ceſſauerunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille uenerunt Tyrum, Antonium
ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus ab Herode & eius fratre, imperauit eius
loci magiſtratui, ut in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret, & Herodi adiutor
eſſet ad principatum parandum. Herodes uerò, qui ante urbem in arena conſtiterat, protinus
antegreſſus hortatus eſt eos ut ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens
quantum inſtaret periculum ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt: moxque
erumpẽtes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim fauciauerunt: reli-
qui uerò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo uerò clamoribus agente contra
Herodem, cõmotus ad iram Antonius iuſſit quos uinxerat interfici. Altero deinde anno Sy- F
Ptolemæus Mennæus moritur. *Lyſanias.* riam occupauerunt Pacorus regis filius, & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo
tempore Ptolemæus Mennæus defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor
filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, con-
ciliante ſatrapa qui multum apud eum poterat.

Parthi

A *Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIIII.*

ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturũ ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem unà cum ſuis interficerent: quæ tamen nõ dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerũt uerſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, Satrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alã equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiã adiutare Antigonũ: eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudęis Carmelum mõtem incolentibus, & paratis cũ eo in hoſticum inuadere, ille ſpem cõcepit poſſe ſe horũ opera partem quandã regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymi uocabatur: & quibuſdam B eis occurrentibus perſuaſerunt uſq; Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe alijs iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. moxq; ferentibus opem his, qui fratrũ partes ſequebantur, & pugna in foro cõſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eoq; in templũ compulſo, miſerunt armatos quoſdam in propinquas ædes, ut eis eſſent præſidio. in quos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremauit ædibus. quam iniuriã paulò pòſt Herodes ultus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero Cumque quotidianæ uelitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant cõuenturas è tota regione turbas ad Pentecoſten, quam uocant, feſtiuitatem. Quæ dies poſtquam illuxit, multa hominũ millia circa templum cõgregata ſunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & urbẽ occupauerũt, excepta regia. hanc. n. Herodes ſeruabat cũ paucis militibus. eius murum C Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes uerò cũ ſuorũ cohortibus erupit in hoſtẽ agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga uertere, fugientia partim in urbẽ, partim in templum, partim etiam intra uallum quoddam in propinquo poſitum. In ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in urbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed reuera principatum illi aſtruere cupiens. Quin poſtquam à Phaſaelo occurrẽte exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei, ut legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſtruens. Ille nihil ſuſpicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortanteque ut potiùs Pacorum & alios ad ſe uenientes opprimeret. Itaque profecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atque Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equiti- D bus, ac decem liberis quos uocant, legatos deduxit. Vt uerò in Galilæam uentum eſt, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donatque muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus uerò cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum, iuxta mare, diuerſorium. Vbi audito quòd Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros, quidam etiam nunciauit, noctu illis parari inſidias, & clàm adhiberi cuſtodiam. Et ſanè cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne his ſublatis ille præſentiens effugeret: id quod uerum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. Quare non defuerunt qui hortarentur Phaſaelũ, ut nihil ampliùs expectans cõſcenſo equo ſe inde proriperet, præcipuè Ofilius, qui id ſecretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc E ditiſſimo, & naues ad fugam offerebat, nam non longè mare aberat. At ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiuſmodi conſilia. Si enim pecunijs opus habeat, plures accepturũ à ſe, quàm ab Antigono: & alioquin turpe eſſe, legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non eſſe uera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: moxq; ad Pacorum abijt.

Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captiuos abducunt. CAP. XXV.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidã iniecerunt uincula Hyrcano & Phaſaelo, multum deteſtanti eorum periurium. Ad Herodem autẽ miſſus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus uerò miF ſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiã: quos quoniã hoſtes intercepерant, Herodes re cognita Pacorũ adijt & Parthorũ potentiſſimos, quaſi aliorũ dominos. qui cùm ſcirẽt omnia, doloſè diſſimulabãt: aiebãtq; oportere cum eũ ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſarijs, ſed aduentare ſignificaturos quàm bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, ut qui ex alijs de fratre capto audierat: quam eius ſuſpicionem augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi

XXII.

Pacorus equites in Iudæam ſpeculatum præmittit.

Iudæi ſeſe Antigono cõiungũt.

Herodes Phaſaelus Antigono repugnant.

Antigonus in templo obſidetur.

Pentecoſte.

Herodes in ſuburbio pugnat.

Pacorus Phaſaelo, ut legatus ad Barzapharnẽ iret, ſuadet.

Herodes Pacori inſidias cognoſcit.

Phaſaelus & Hyrcanus inſidias ſibi à Parthis parari animaduertunt.

Phaſaelus fratribus fidelis, Barzapharnem perfidiæ reprehendit.

Phaſaelus & Hyrcanus uincti.

Parthi Herodẽ comprehendere moliuntur.

deſponſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus, libenter parebat, utpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd non placeret apertè tantum uirum aggredi, rem in ſequentem diem differunt. Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiã permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, utcunq; negarent alij, appetente uespera decreuit ad fugã uti hac opportunitate temporis, neq; diutiùs inter hoſtes cunctari in rebus tam dubijs. Aſſumpto igitur armatorum, quos circa ſe habebat, ſubſidio, & impoſitis in iumenta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matreq; ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqua turba comitũ, properabat uerſus Idumæam inſcijs hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie cõmotus fuiſſet ad miſericordiã, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquẽtibus patriã, & uinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato cõtra ſæuientẽ fortunã pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundum ſingillatim accedens hortabatur, ne mœrori ſuccumberent, hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita, quibus uerbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. Interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo uehiculo, & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens: iamq; gladium ſtrinxerat uolens ſe percutere, cùm interuentu proximorũ eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniurijs relinqueret, neq; enim eſſe uiri fortis, ſe uno malis liberato amicos contemnere. Partim igitur ui, partim pudore coactus deſiſtere ab inceepto facinore, refota matre, & pro tẽpore adhibitis remedijs, pergebat inſtitutum curſum, petens caſtellum Maſſadam quàm maximis compendijs. in quo itinere non ſemel impugnatus à Parthis perſecutoribus, ſemper uictor diſceſſit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerant, ſed ſexageſimo ab urbe ſtadio illũ aggreſſi in pugnã pertraxerunt: quibus uictis & profligatis, quaſi non ex neceſſitate, ſed multò antè præparatus conflixiſſet: in eo loco ubi Iudæos uicit, poſtquã regno potitus eſt, regiã cõdidit cum primis memorabilem, adiuncto etiam oppido, quod Herodiũ uocari uoluit. Poſtea uerò quàm ad Reſſam uicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Ioſephus: ubi conſultatum eſt inter eos quid facto opus eſſet, cùm tantam turbam ſecum traherent, etiã abſq; milite conductitio: Maſſada uerò, ad quod caſtellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorẽ igitur partem dimiſit, numero ſupra nouem millia, iuſſis alijs aliàs per Idumæam ſalutẽ ſibi quærere, additoq; uiatico: expeditioribus aũt quibuſq;, & ſuis intimis neceſſarijs aſſumptis in caſtellũ ingreſſus eſt: depoſitisq; ibi cũ ſuo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quòd ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia neceſſaria ſuppeterẽt, ipſe properauit ad Petrã Arabiæ. Cæterùm ubi dies illuxit, reliqua quidẽ omnia Hieroſolymitanorũ bona direpta ſunt per Parthos unà cum ipſa regia, ſola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remanſit. Herodis etiam facultatũ magna pars euaſit, præſertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi urbis direptione, egreſſi agrũ quoq; latè populati ſunt, & Mariſam urbẽ opulentam euerterunt. atq; ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanũ & Phaſaelum uinctos accepit. Vehementer aũt triſtatus eſt, quòd mulieres effugiſſent, quas Parthis tradere conſtituerat, & unà cum pecunia daturum ſe promiſerat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum reſtitueretur, qui à Parthis aſſeruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agẽs, ne ille propter hoc uitium ad recipiendum pontificatum eſſet idoneus, quando lex hunc honorem non concedit niſi ei qui integro ſit corpore. Sed maximè miranda eſt Phaſaeli generoſitas, qui ubi neci ſe deſtinatum cognouit, non tam mortem indignè ferens, quam miſerabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus ſibi inferre non poſſet propter uincula, alliſo ad ſaxum capite uitam abrupit, quod illi tum in tali neceſſitate conſtituto, uiſum eſt honeſtiſſimum, adempta inimico poteſtate ſæuiendi in ſe pro libidine. Fertur autem quod ſauciato uehementer capite, Antigonus ſubmiſſis medicis, pro remedio uenenum in uulnus indiderit: ante tamen quàm exhalaret animam, audito ex quadam muliercula quod Herodes frater hoſtem euaſiſſet, ualdè tranquillo animo mortem tulit, ultorem ſuæ necis poſt ſe relinquens, qui poſſet ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum ſe circumſtantium magnitudine, expediebat conſilium ad moliendas res arduas. Ad Arabum enim regem Malchum, multis ſuis beneficijs iam antè obligatum proficiſcitur, cum maxime opus haberet mutuam operam poſtulaturus, & acceptuRus pecuniam uel munere uel fœnore ab homine ſibi obnoxio. Nõdum enim certior factus de

Herodes fugit cum familia, &

eandem ſubtriſtem conſolatione erigit.

Herodes ſibi manus inferre nititur.

Herodes ſæpè à Parthis impugnatus, uictor diſcedit.

Herodium oppidum.

Herodes Maſſadam caſtellum ingreditur.

Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, nec non

agros, & Mariſam opulentam urbem euertit.

A. M. 3932. Ant. Chr. nat. 39.

Hyrcano amputantur auriculæ ab Antigono.

Phaſaeli mors.

Antigonus Phaſaelo, loco remedij uenenum porrigi iubet.

Herodes à Malcho Arabiæ rege expetitur, & regno excedere iubetur.

A de fratris interitu, dabat operã, ut eum quamprimùm ab hoſte redimeret, nel trecenta talenta paratus expendere. qua de cauſa etiam Phaſaeli filium ſeptennem ſecũ ducebat, oppigneraturus eum apud Arabes. Sed cùm occurriſſent ei miſſi à Malcho qui denunciarent ut finibus eius regni excederet, ſic Parthis iubentibus (prætexebat autẽ hoc ſuaſu optimatũ ſuorũ, ne debitam pecuniam redderet, utq; ille fraudaretur rebus, quas Antipater penes eos depoſuerat) reſpondit ſe non ueniſſe ut moleſtus eſſet cuiquã, ſed ut colloqueretur cum rege de rebus maximè neceſſarijs. Deinde cùm conſultiùs uideretur diſcedere, ualde modeſtè abijt AEgyptum uerſus iter ingreſſus: & tunc quidẽ in quoddam templum diuertit, ubi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti uerò die cùm ueniſſet Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus aũt pœnitẽtia motus, & curſim inſecutus Herodẽ, nihil profecit: iã enim ille procul aberat uerſus Peluſium properans: quò poſtquàm peruenit, non recipientibus eũ nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magiſtratus eius loci conuenit: à quibus ob priſtinæ fortunæ reuerentiã honorificè in eam urbem deductus, à Cleopatra detinebatur: quæ tamen efficere non potuit ne Romã properaret, licet hyberno tempore, & perturbatiſſimis, ut nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde uerſus Pamphyliam, & cum graui tempeſtate conflictatus, ægrè in Rhodum euaſit, iactura etiã ſarcinarum facta. Vbi duo ex amicorũ cohorte oi præſtò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inueniſſet eam ciuitatem grauiter afflictã bello, quod cõtra Caſſium geſtum fuerat, ne præſenti quidẽ inopia cohiberi potuit, quo minus uel ſupra uires eam refoueret: inſtructaq; triremi & cum amicis conſcenſa, in Italiam Brunduſium appulit: Inde Romã profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quę ſibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phaſaelus à Parthis captus occiſus ſit, & Hyrcanus apud eoſdem captiuus detineatur: quodq; Antigonum regem cõſtituiſſent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipſius familia ſeligere deſtinauerat: & quòd eas noctu aſportaſſet non ſine labore, & ægrè manus hoſtium euaſiſſet: & poſt hæc omnia, familiam in extremo periculo relictã oppugnari, ipſo per medias tempeſtates contẽptis omnibus difficultatibus properante ad unicum ſubſidium, quod in illo haberet repoſitum.

Herodes Romæ à ſenatu Iudæa rex declaratur. CAP. XXVI.

ANtonium uerò mutatæ Herodis fortunæ cõmiſeratio ſubijt, reputãtem quòd etiam ab illo faſtigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm pãterni hoſpitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, ſi eius ope rex fieret, quemadmodum ante poteſtatẽ tetrarchæ conſecutus fuerat: ſed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infeſtiſſimo, ad iuuandum Herodem erat propenſior. Cęſar quoq; partim propter Antipatri militiam in AEgypto cum patre ipſius toleratã, & hoſpitij ius ac reliquam beneuolentiã, partim ut Antonio gratificaretur, quem ualde ſtudioſum Herodis ſciebat, ad dignitatem ipſius tuendam & conatus promouendos erat paratiſſimus, conuocatoq; ſenatu Meſſala ac deinde Atratinus, cõmendarũt productum Herodem, tam patris, quàm ipſius beneficia & ſtudium Romani nominis cõmemorantes: ſimulq; accuſauerunt & hoſtem declarauerunt Antigonum, non ſolùm ob uetera crimina, uerùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepiſſet imperium. Quibus rebus cùm ſenatus eſſet offenſus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimùm conduceret regnare Herodẽ: idq; mox omnium ſuffragijs approbatum eſt. Quo inſignius fuit Antonij erga illum ſtudiũ, non ſolùm quia præter ipſius ſpem regnum ei parauit (nunquam enim putabat Romanos hoc ſibi conceſſuros, ſolitos hunc honorem regio ſeruare generi: & ideò coniugis ſuæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani) ſed etiã quia intra ſeptem dies inſperata felicitate ornatum dimiſit ex Italia. Hunc adoleſcentem poſtea Herodes interfecit, ut ſuo loco indicabimus. Cæterùm dimiſſo ſenatu, Antonius & Cæſar mediũ habentes Herodem exiuerunt, conſulibus cæteriſq; magiſtratibus deducentibus, aſcenderuntq; in Capitolium ſacra ibi facturi, & ſenatuſconſulta depoſituri: & nouus rex primo regni ſui die cõuiuio acceptus eſt ab Antonio. Atq; hoc pacto ille regium faſtigiũ adeptus eſt CLXXXIIII Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Aſinio Pollione Coſs. Toto autem eius abſentiæ tempore Antigonus familiã eius oppugnabat in Maſada, abundantem quidem cætero cõmeatu, ſed laborantem aquarum inopia, ita ut hac de cauſa Ioſephus frater cũ ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iã pœnitere, quòd parùm officioſus in Herodem fuiſſet. Id cõſilium mutauit imbre noctu de cælo demiſſo. Ciſternis. n. aqua repletis, nõ ampliùs fuga opus habuit: ſed haud ſecus, quàm diuina

Herodes in AEgyptum contendit.

Herodes Romã properat.

Herodes Rhodũ appellit.

Herodes Antonio caſus ſuos narrat.

XXIII.

Herodes Antonio eſt dilectioni, Antigonus uerò odio.

Auguſtus Cæſar Herodi fit commodo.

Herodes Senatui Romano cõmendatur, &c.

rex declaratur.

Antigonus Herodis familiam oppugnat.

Malchi pœnitentia.

diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrerunt, & conſerentes manus cũ An- A
gonianis, modò apertè, modò clàm multos trucidarunt. Interea Ventidius Romanorum
dux, miſſus ut Parthos è Syria pelleret, poſt illorum abſceſſum in Iudæam uenit, eo prætextu,
quaſi Ioſepho laturus auxilium: ſed re uera hoc conſilio, ut pecuniam extorqueret ab Anti-
gono. Poſitis igitur caſtris prope Hieroſolyma, ſatis magnam pecuniæ uim exegit ab eo. Quo
facto ipſe quidem cum maiore copiarum parte receſſit: ne tamen fraus deprehenderetur, Si-
lonem cũ quadã militum parte ibi reliquit: quẽ & ipſum placandum habuit Antigonus, ne
quid interim moleſtus eſſet, dum Parthi ut ipſe ſperabat, ſuccurrerent.

Ventidius Romanorum dux Antonio extorquet pecuniam.

Herodis ex Italia nauigatio, & pugna aduerſus Antigonum. CAP. XXVII.

XXIIII. Interim Herodes ex Italia reuerſus Ptolemaidẽ, collectis non mediocribus copijs
tum ex cõductitio, tum ex ſuæ gentis milite, properabat per Galilæam cõtra Anti- B
gonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio miſſus fuerat
cũ mandatis, ut Herodẽ in ſuum regnũ deducerent: quamuis Ventidius tũ fortè
diſtinebatur cõponendis ciuitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excitauerat. Silo
uerò in Iudæa erat, ſed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis ulterius proceden
tis copiæ augebantur in dies, & tota Galilæa, paucis exceptis, ſtabat ab eius partibus. Ducenti
aũt ei uerſus Maſadã, quòd neceſſe eſſet ſeruare cognationẽ in eo caſtello obſeſſam, impedi-
mento fuit Ioppe: quã occupatã ab hoſte opus erat primùm capere, ne quã hoſtilẽ munitio-
nẽ à tergo relinqueret petiturus Hieroſolyma: qua occaſione arrepta Silo mouit exercitum:
quẽ cum Iudæi perſequerentur, Herodes cũ modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis
Silonem ægrè repugnantẽ ſeruauit. Capta deinde Ioppe properauit Maſadã ad liberandos C
obſidione domeſticos. Ex incolis autẽ alij propter paternam amicitiã illi ſe adiungebant, alij
propter ipſius gloriam, nonnulli quòd amborũ deuincti eſſent beneficijs: ſed maxima pars
ob ſpes quas de confirmato iã rege cõceperant. Augebatur autẽ ualde exercitus, cui Antigo-
nus in tranſitu locis opportunis ſtruebat inſidias, & tamen nihil, aut parùm hoſtẽ lædebat
his artibus. Nam Herodes receptis è Maſada domeſticis, & capto Reſſa caſtello, petebat Hie-
roſolyma, ſequentibus Silonis militibus, & multis Hieroſolymitanis eius potentia perterri-
tis. Cumq; ad occidentalẽ urbis tractũ caſtra poſuiſſet, qui hac parte diſpoſiti erãt cuſtodes
ſagittis eũ impetebant, & miſſilibus deinde quibuſdã cateruatim excurrentibus, & ſtationes
hoſtium infeſtãtibus, Herodes præconẽ proclamare iuſſit circa mœnia, ſe bono publico ue-
niſſe & ad ſalutẽ urbis, ne apertorũ quidẽ inimicorũ retaliaturum iniurias, ſed etiã inimiciſ- D
ſimorum in ſe peccata obliuioni traditurum. Ad hæc Antigonus ita reſpondebat uerſo ſer-
mone ad Silonẽ ac Rom. milites, rẽ ipſorũ æquitate indignã eos facere qui Herodi regnum
aſtruant, homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemijudæo, cùm id more gẽtis debeatur ſucceſ-
ſioni generis. Nã ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnũ accepiſſet, ideò uelint hoc auferre, non
deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. malè meriti,
& ſacerdotes inſuper, quos iniquũ ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modũ ambobus
inter ſe cõtendentibus, & uſq; ad cõuitia prorumpentibus Antigonus permiſit ſuis, ut arce-
rent hoſtes à mœnibus: qui cũ ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerũt. Tum ue
rò Silonẽ largitione corruptũ eſſe patuit. Subornatis enim aliquot militibus è ſuis familiari-
bus, qui clamoribus largiores cõmeatus & pecuniã in alimenta flagitarent, abduciq; ſe in hy E
berna ad cõmodiora loca poſtularent, uaſtis circa urbẽ omnibus, quòd Antigoniani amoliti
eſſent uitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus, & parare abitũ. Contrà Herodes rogabat Silo-
nis tã duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tũ à Cæſare & Antonio, tũ à ſenatu reli-
quo. Sibi curæ futurũ, ne quid exercitus deſideret, atq; etiã ut abundè adſint quæcunq; requi
rerent. Poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullã Siloni diſcedendi anſam reli-
quã fecit. Maior enim quàm quiſquã ſperaret rerum neceſſariarũ allata eſt copia: amicis etiã
ſuis apud Samariã agentibus ſignificauit, ut frumentum, uinum, oleum, pecora, & reliqua
neceſſaria Hierichuntem comportarent, ut & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea
res non fefellit Antigonum: ſed continuò dimiſit per agros, qui per inſidias frumentatores
interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt cõparata circa Hierichuntẽ armatorum multitudine, inſeſ- F
ſiſq; montibus, intenti obſeruabant eos, qui cõmeatus conueherent. Nec Herodes interim
ſegnis erat: ſed aſſumptis X cohortibus, quarum V è Romanis, totidem è Iudæis conſtabãt,
adiunctisq; mixti generis conductitijs & equitatu modico, Hierichuntem petijt: offendẽsq;
urbem relictam ab habitatoribus, & D ex his ad montium uertices confugiſſe cum fami-
lijs, hos quidem captos dimiſit. Romani uerò inuadentes urbem diripuerunt, repertis

Herodes militem contra Antigonum colligit.

Silo ab Antigono pecunia corruptus.

Herodes Ioppen oppugnat et occupat.

Herodi multi ſeſe adiungunt.

Herodes Reſſa caſtello capto Hieroſolyma petit, & quare urbem adortus ſit proclamari mãdat.

Herodes nõ regio ſtẽmate natus ab Antigono dicitur, fimul ac à mœnibus arcetur.

Silo largitione corruptus.

Herodes de commeatu proſpicit

Herodes equitatu Hierichuntẽ petijt.

Romani Hierichuntem diripiunt.

intra

A intra ædes omne genus rebus pretiosissimis. Rex igitur relicto in ea præsidio reuersus est, & Rom. exercitū hybernatum in recens deditas regiones dimisit, Idumæā, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit a Silone ut partem Rom. exercitus intro Lydam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Romani degebant in magna rerum copia, ab armis tantisper uacantes. Herodi uerò otiari non libuit, sed misso in Idumæam Iosepho fratre cum M peditibus & C C C C equitibus, ipse in Samariā profectus, & deposita ibi matre cognatisque alijs quos è Masada eduxerat, in Galilęam duxit, oppugnaturus quędam loca ab Antigono insessa præsidijs. Cumque Sephorim cælo ningēte peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam spelunearum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, ut

B eos cohiberet à maleficijs. aberant autē non longè à uico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die ipse uenit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro acici cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam uincentes coegit terga uertere, suos uerò fugientes gradū sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes usque ad Iordanem persecutus est. atque ita uniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erāt in spelunearū receptaculis. numeratisque uiritim C L drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum uenit cum suis ducibus, qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post unum mēsem exactum amplius alere. Nam & ad finitimos miserat, q iuberent eos sublatis omnibus rebus ad uictum necessarijs in montes refugere, ut Romani præinopia fame perirent. At Herodes Phe

C rorę fratrum minimo commeatuum curam cōmisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille uerò breui & militibus magnam necessariarum rerū abundantiam prębuit, & castellū illud prius desertum denuo cōdidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria uerò Ventidius Silonem accersens cōtra Parthos, iussit primum Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. ATILLE Silone ad eum misso, ipse contra latrones in spelunels degentes duxit militem. Erāt autem hæ spelunеæ sitę in præruptis mōtibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus. in harum cauernis illi cū totis habitabant familijs. Rex autē arcas in hunc usum cōpactas de uertice montis per machinas

D demittebat catenis ferreis: eo q nec infernè propter asperitatem montis ascendere daretur, nec supernè cōtra eos derepere. Hæ arcæ completæ erāt militibus hastas falcatas gestantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. Hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immensam altitudinem: & in spelunels non deerant uictui necessaria. Vt uerò demissæ sunt arcę ad earum ostia, & nemo prę metu audebat progredi, quidam armatus accinctus gladio, manu utraq; apprehēsa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces morę impatiens, illis exire cunctantibus: & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intùs cōfecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demùm in aream se recepit. Cæteros uerò ciulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio. eos tamen conatus impediuit nox interueniens, multiq; rege per præconem pollicente ueniam deditionē fecerūt. Sequēti uerò luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiā ex arcis exeundo & pugnando

E in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat. n. intùs multa materies. Senex autē quidam deprehensus intus cum uxore ac septem filijs, rogatus ab eis, ut se deditionem facere permitteret, stans ante ostium, primum quemque exeuntem iugulabat, donec ad unum omnes confecit, & uxorem ultimam. deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mortē seruituti præferēs. primò tamē in humilitatē Herodis multa eiecit conuitia, licet rex è specula quadam dextrā porrigeret, & polliceretur ueniā. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, ut armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura nō bene cessit: nā inuasus ab his, qui & antè Galilæam turbauerāt,

F interfectus est. quo facto receperūt se in paludes & loca inaccessa, totū eū tractū rapinis infestantes & excursionibus. Herodes aūt reuersus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit alios refugientes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atque ita sublatis rerū nouarū autoribus, ciuitates centum talentis mulctauit. Interea cęso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxiliū mittit Machęrā cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille uocatus ab Antigono, & pecunijs corruptus, inuito Herode ad eū se contulit, tanquam inspecturus eius negotia.

Iosephus Herodis frater in Idumæā ablegatur.

Herodes latrones à maleficijs cohibet.

hostem Antigonum uincit, atq;

tota Galilæa potitur.

A. M. 3932. Ante Chr. nat. 38.

Ventidius Parthis conteritur.

XXV.

Herodis expeditio in latrones.

Audacia cuiusdam militis gladio accincti.

Senis alicuius prodigiosum & nefandum facinus.

Herodes armis cum Antigono decertat.

Ptolemæus interfectus.

Herodes defectores morte permit.

Pacori mors.

Herodi Machæra uenit auxilio.

At Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum, non admiſit hominem, ſed perfunditores A
Machæra in Iudæos ſæuit. glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. Ille tum demum Herodem bene monuiſſe, & ſe non obtemperantē erraſſe intelligens, in Emauntem urbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorū ad manus ei uenerūt, interfecit nullo amici, aut hoſtis diſcrimine, iratus ob ea, quæ ſibi acciderāt. quo facto rex exacerbatus petebat Samariā. Nam decreuerat ea de cauſa audire Antonium alijs ſibi opus dictitans, quàm his, qui ſe magis, quàm hoſtem læderent. alioqui ſufficere uel ſe ipſum ad opprimendū Antigonū. Machæra uerò conſecutus eum rogabat ut maneret: aut ſi certū eſſet pergere, ſaltē Ioſephū fratrem ſibi attribueret, gerenti bellū contra Antigonū. Itaq; reconciliatus Machæræ multùm roganti, relicto ibi Ioſepho cū exercitu, præcepit ei ne rem totā in diſcrimen adduceret, néue cū Machæra contenderet. Ipſe uerò properauit ad Antonium oppugnantē Samoſata ſita ad Euphratē fluuiū, B
Herodes Antonio Samoſata obſidenti ſuppetias latū uadit, ſimul ac inſidijs Barbarorum impetitur. ducēs auxiliares tā pedites quàm equites. Poſtquā autē peruenit Antiochiā, repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant ſe cōmittere itineri propter obſidentes uias barbaros, & ſæuientes cædibus, bono animo eſſe iuſſis ducē ſe præbuit. Statione aūt altera à Samoſatis inſidiabatur barbarorū turma cōmeantibus ad Antoniū: ubi quà exitus erat in campeſtria occulta uerant ſe non pauci equites, non moturi ſe loco, donec uiatorū agmen peruenirēt in planiciem. Cumq; iam primi pertranſiuiſſent, Herodes qui præſidio erat extremo agmini, inuaditur à fermè quingentis equitibus. Qui cùm primos ſibi occurren-
Herodes Barbaros profligat, atq; ſpoliat. tes in fugā uertiſſent, rex cum ſuis ſtipatoribus magno impetu in eos illatus hoſtē repulit, & excitatis ſuorū animis pugnā redintegrauit, reuertentibus qui paūlò antè fugerant, ita ut ubiq; cæderentur barbari. Rex aūt ſæuire ferro non deſtitit, nec niſi receptis iumentis, quæ nō pauca gerebant ſarcinas, ſimulq; mancipijs, cœptū iter proſecutus eſt. Et cùm plures alij in propinquo cāpis ſaltu inſidiantes in illos coorirentur, hos quoq; cū ualida ſuorū manu aggreſſus in fugā compulit: multisq; ex eorū numero cæſis tutū ſequentib. ſe iter præſtitit. Illi
Herodes ab Antonio honorificè excipitur, comitterq; ſalutatur. uerò ſeruatorē eum & protectorē ſuum appellabant. Poſtquam autem prope Samoſata uentum eſt, exercitū inſtructū & ornatū ei honoris cauſa miſit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multumq; gauiſus eius aduentu, & cognitis quæ obiter geſſerat, collaudata uiri uirtute, cōplexus eſt eū & ſalutauit comiter, in ſummoq; honore habuit ut regē recens à ſe declaratū. Antiocho autē paulò pòſt id caſtrum dedente, & hoc pacto finito bello, Soſio prouinciā Antonius cū exercitu tradidit: cōmendatoq; ei Herodis negotio, in AEgyptū ipſe profectus eſt. Tum Soſius duas legiones cum rege
Antonius Soſio prouinciam in Aegyptum profecturus tradit. præmiſit in Iudæam, ipſe cū reliquo exercitu ſequebatur. Interim abſente fratre Ioſephus in D
Ioſephus Herodis frater in prælio occiditur. Iudæa perierat hoc modo: Immemor mandatorū fratris quæ illi Antoniū adiuturus dederat, aſſumptis & à Machæra quinq; cohortibus uerſus Hierichuntē profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus caſtris locū cepit: & quia Rom. cohortes conſtabant è tyronibus non admodū rei militaris peritis, quòd pleriq; è Syria delecti eſſent, circumuentus ab hoſte inter locorū difficultates, amiſſo exercitu & ipſe fortiter pugnans occubuit, ſex enim cohortes deſideratæ ſunt. Antigonus uerò poritus cadaueribus, Ioſepho præcidit caput, L talentis à Pherora fratre redimendū. Quo facto Galilæi à ſuis præfectis deficientes, factionem
A. M. 3934. Ant. Chr. nat. 37.
Galilæi ab Herode deficiunt. Herodis in lacum demerſam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata ſunt. Machæra autem Gitthā caſtellū muniebat. Regi uerò apud Daphnen Antiochiæ ſuburbium fratris caſus E
Machæra Gittham caſtellum munit. renunciatus eſt, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam inſomnia, quibus non obſcurè de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere poſtquā ad Libanū montem peruenit, aſſumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiā unam Romanā legionem, Ptolemaidem petijt: unde noctu profectus cū exercitu, per Galilæam progrediebatur.
Herodes Galilæos pugnā propulſat. Cui occurrentes hoſtes, prælio uicti cōpulſi ſunt in caſtellū unde exiuerant pridie: quod primo mane oppugnare adortus, ui repentinæ tēpeſtatis coactus eſt infecta re inde exercitū in proximos uicos abducere. Superueniente aūt ab Antonio legione altera, qui caſtellum tenebant territi noctu id deſeruerunt. Rex quoq; properauit Hierichūtem, uolens ulciſci fratris interitum. quò poſtquam uenit, honoratiſſimū quemq; adhibuit ad conuiuium: peractaq; cœna dimiſſis conuiuis recepit ſe in cubiculum. Hîc uidere licuit res regis à Deo nō negligi. F
Triclinij caſum mirè euadit. Triclinium enim illud in quo cœnatū fuerat, iam uacuum ſine cuiuſquā noxa concidit: quo factū eſt, ut omnes Herodem Deo charum crederent, ut qui miraculoſè ſeruatus uideretur è tanto periculo. Sequenti uerò die cùm hoſtium ſex millia ad pugnā deſcendiſſent à mōtium
uulneratur. uerticibus, Romanos terrebant: eorumq; uelites procurſando tragulis & ſaxis feriebant regios, adeò ut ipſi quoq; regi quidā tragula uulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus miſit

Samariam

A Samariam ducem quendam nomine Pappum, uolens uideri ita abundare copijs, ut foris quoq; posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes uerò occupatis quinq; oppidis, præsidiariorum circiter M M in eis interfecit, & incensis oppidis contra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad uicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, ubi animaduertit hostem præ audacia uenire ad pugnam, collatis cum eo signis uicit egregiè, & accensus ulciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in uicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis uidit omnia referta & constipata militibus. Hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm uidere innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium

B audaciam, ita ut non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat multitudinem maximam coeuntium circa uicum, qui tunc fugiebant. & nisi repentè ualida tempestas interuenisset, regij uictores petijssent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitans urbem deserere. At rex iam uespere iussis parare cœnam militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abijt: ubi maximum discrimen adijt, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & uniùs tantùm pueri ministerio lauaret, intùs in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eò compulerat. Dumque ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se protipit, deinde alter & tertius armati similiter; adeò attoniti, ut illæso rege cõtenti essent sibijpsis fuga salutem quærere. Sequenti uerò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite,

C misit illud Pheroræ in ultionem fratris: nam is eum sua manu interfecerat. Post hęc ubi tempestas desæuijt, moto inde exercitu uenit Hierosolyma, & castra propè urbem metatus est, anno tertio postquam Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propiùs admotis quà maximè oppugnationi obnoxia erant mœnia, ante templum fixit tentoria, uolens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres etexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi uiris idoneis, durante etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

D NVptijs uerò peractis uenit per Phœnicem Sosius, præmissisque per mediterranea copijs, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites, quàm equites. Venit etiam rex à Samaria, ad ueterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter XXX millia. omnes autem conuenerunt ad Hierosolymorum mœnia, & confederunt ad septentrionale urbis latus, ad undecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, ut deiecto Antigono hoste populi Romani ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos

E in periculo: direptisque extra urbem tam hominum, quàm equorum alimentis, per clanculatia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, ut contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidijs, & commeatus additis præsidijs è longinquo conueheret, ut breui necessaria uictui abundarent in exercitu. Adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatum aeris intemperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. At obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes uarijs artibus. Excurrentes enim crebrò, modò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conserentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. tum pro disiecto machinis muro intùs recentem extruebant, & cu-

F niculis obuios agebant alios cuniculos, ut nonnunquam sub terra manus consererent. utētesque desperatione pro fortitudine ad extremũ perdurabant, idque obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primùm lectissimi uiginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus diebus X L. secundus uerò quindecim: & quædam porticus circa templum exustæ sunt, quas Herodes Antigonum incendisse calumnia-

Antigonianos uincit, &

lauans periclit mirifice effugit illæsus.

Herodes Pappi caput Pheroræ tradi præcipit, Hierosolyma oppugnandis exercitum admouet, atq; nuptias celebrat.

XXVI.

Hierosolymorũ obsidium ab Herode & Sosio institutum.

Herodes diuersa difficultati prospexit.

Iudæi obsessi intrepidè repugnant.

Concertatio sub terranea.

Hierosolyma ab Herodianis expugnantur.

A.M. 3935. Ant. Chr. nat. 36.

batur, nolens in eam concitare inuidiam populi. Capta uerò exteriore templi parte & imà A
urbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem urbem refugerunt: timentesque ne a Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas uictimas, per legatos petierunt, ut has tantùm sinerentur introducere. Rex uerò annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt uerò spem eam frustratam uidit, pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis uiribus adortus urbem expugnauit: moxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditùs: eratque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. Non ætati ulli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, sed ueluti furore periti sæuiebant, nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque B
Antigonus supplex Sosio factus. neque ueteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosioque ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam, insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed uincto custodes addidit. Cæterùm Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in compescendis alienigenarum auxilijs. ruebat enim multitudo conductitiorum ad uisendum non fanum solùm, sed intimum etiam adytum. Rex uerò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade uictoriam existimans, si quid eorum, quæ uideri fas non esset, ueniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per
Herodes deuictis hostibus militares copias compescere studet,
rapinas per urbem fieri prohibet, &c. urbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinisne se regem Romani facturi essent, exhausta urbe rapinis simul ac cædibus: exiguumque dicens sibi uideri tantæ ciuium cædis C
pretium etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo uerò referente pro expugnatione urbis direptionem meritò permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab ulteriore uexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio uerò etiam regiè dedit munera, ita ut
urbem ab ulteriore uexatione pecunijs exercitui datis redimit. omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV Olympiade, mense tertio, ferijs quibus solenne fit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die urbs capta fuerat ante annos uigintiseptem. Sosius
Sosius coronam auream Deo consecrat. autem consecrata Deo corona aurea profectus est Hierosolymis, Antigonum uinctum ducens ad Antonium. Herodes autem ueritus ne asseruatus Antigonus, & Romam perduD
ctus ab Antonio, apud senatum iure secum contenderet, docens se regio natum sanguine, Herodem uerò plebeium, & quòd si ipse propter offensum Romanũ populũ indignus esset
Antigonus ab Antonio uitali luce priuatur. qui regnaret, certè filijs eius insontibus regnum deberetur: hæc inquam timens multis pecunijs induxit Antonium, ut Antigonum tolleret. Quo facto tum demum Herodes metu liberatus est. Atque ita Assamonæi principatus desijt post annum centesimum uigesimumsextum: quæ domus illustris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorem sacerdotij, facinoraque maiorum egregia, quibus propugnauerunt pro Iudæo-
Herodis progenies plebeia. rum republica. Verùm hæc familia intestinis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & subiecto regibus. Atque hunc Assamonæo- E
Assamonæi principatus finis. rum exitum à maioribus traditum accepimus.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER XV.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes uerò primos amicorum eius interimit.
CAP. I.

A.M. 3935. Ant. Chr. nat. 36.

IEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni, superiore uolumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum urbanæ plebis etiam nondum regnum adepto fauerat, eos uicissim promouebat: aduersæ autem factionis homines quotidianis absumebat supplicijs. In præcipuo honore apud eũ erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. Dũ enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus, ut Herodem in urbem reciperent, eamque ob rem gratiam illis habuit. † Pollio uerò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sentẽtijs ab omnibus illis pœnas exiget, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc uerò captis Hierosolymis, omnem regiam supellectilem in unum congessit: à diuitibus quoq; ablata & collecta magna ui auri ac argenti, totum id Antonio eiusque amicis donauit. Interfecit etiam XLV primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabãtur, ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totũ ad regẽ referebatur, nec ullus finis malorum aderat: nam bona eorum auaritia domini egẽtis absumebat: & agri inculti manebãt propter tempus anni sabbatici, quo nobis non est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono uolebat eum uinctũ seruare ad triumphum: sed ubi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam eum securi percutere: uix enim Iudæi contineri poterãt in officio. Testis est Strabo sic scribens: Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiã securi subiecit: Romanorumque primus affecit regem hoc supplicio: ratus non aliter posse adduci Iudæos, ut Herodem pro illo regem constitutum admitterent: nam ne tormentis quidem adigi poterant, ut appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio: quare uisum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. HYRCANVS autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus esset, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum, qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaelum, captiuos abduxerant: quorum Phasaelus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi uitæ honestam mortem præferens, se ipsum interfecit, sicut supra diximus.

Herodes amicos promouet, inimicos uerò tollit.

Sameas Pollionis discipulus.

† Superiore lib. cap. 17. Sameæ hoc tribuitur.

Herodes factionis Antigonianæ primates interficit.

Antigoni mors. Strabo.

II.

Hycanus ad Herodem reuertitur. Phasaeli interitus.

Quemodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur. CAP. II.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & uinculis solutum uoluit Babylone degere, ubi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant: nec hi solùm, sed quantum Iudæorum ultra Euphratẽ habitabat: ita ut nõ admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eo expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen ut maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua, & honores quos exhiberent non aliter, quàm uel regi uel pontifici: imò ne in patria quidẽ talẽ dignitatẽ eum obtinere posse, propter corpus mutilatũ ab Antigono. nec reges solere pariter meminisse accepti in priuata uita beneficij, quandoquidẽ mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerũt eximere patriæ desideriũ. Herodes quoq; ei scripsit, rogaret Phraatẽ & eius regni Iudæos,

Hyrcano à Iudæis ingens honor defertur.

ne sibi inuideret cōmunem cum genero futurā potestatem, nunc enim adesse tempus refe- A
Saramalla legatus Herodis ad Phraatem. rendæ suo quondam,& altori & seruatori gratiæ. Simulq; etiam ad ipsum Phraatem legatū misit Samarallam cum multis muneribus,eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiā homini,qui se & educasset & conseruasset. Nec tamē reuera hoc agebat:sed quia ipse iniquè imperabat,cauens mutationis occasiones,quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere,aut etiam omnino tollere:id quod postea fecit. Tunc aūt dimissum à Partho,& ab illis Iudæis honorificè adiutū uiatico,cùm excepisset,in summo honore habuit:primumq; in conuentibus locum ei tribuendo,& in conuiuijs semper honoratiorem cedendo,patremq; appellitādo,iactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. Quin & alijs artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendū principatū cōducibile, unde tamen domesticæ sedi
Ananelo summo sacerdotio ab Herode donatur,iuxta nonnullorū, chronologiam. tionis enata est occasio.Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex,accito Babylone B
A.M. 3953. Ante Chr. nat. 38. nō obscuri generis sacerdote Ananelo,huic summū sacerdotiū dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam,Hyrcani filia,uxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat,alterum formosissimum,nomine Aristobulum, alterum Mariammen Herodis coniugem,insigni pulchritudine fœminam.Hæc iniquissimè ferebat cōtemptum filium,q; eo superstite aliunde uocatus pontificatū usurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendā fidicinem,ut pontificatū filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligēte,amicus eius
Alexādra ab Antonio, filio Pōtificatū per Cleopatram petit. Gellius ob quædā negotia in Iudæam profectus,ut uidit Aristobulum,delectatus est eius forma,admiratus staturā adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammen regiā coniugem,felicemq; prole Alexandrā prædicans:cum qua colloquutus persuasit ut depictas
Alexandra Aristobuli & Mariammæ effigies mittit ad Antonium. amborū effigies ad Antonium mitteret. fore enim ut his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur.His uerbis uerbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoq; C
rem exaggerabat,affirmans eos sibi uisos non mortali,sed planè diuino natos genere,uolens Antoniū in amores pellicere. Qui indecorū sibi ratus puellam Herodi nuptā accersere, atq; etiam Cleopatræ suspiciones uitans,scripsit ut aliquo honesto prætextu puerum ad se mitteret,& honestè addidit,nisi molestū uideatur.Quæ postquā relata sunt Herodi,nō putauit tutum Aristobulū in ipso flore ætatis,uidelicet decimumsextū agentē annū,adhæc genere nobilissimū mittere ad Antonium,primùm Romanorū nemini cedentē,deinde procliuem ad libidines,& huiusmodi uoluptates undecunq; uenantē impunè propter potentiā.Rescripsit igitur,si uel pedē è regno suo moueat adolescens,fore ut cuncta cōpleantur bellicis tumultibus,Iudæis nouationē rerum sub alio rege sperātibus. Hoc pacto cum satisfecisset Antonio, D
decreuit non omnino adolescentē & Alexandrā expertes honoris relinquere,uxore etiā Mariammes assiduis precibus obtundente,ut fratri debitū pontificatum redderet,dicenteq; ipsi
Herodes in Alexandram inuehitur. quoq; id fore cōmodum,adempta per honorē adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorū concilio,multis uerbis in Alexandrā inuectus est:eā & clàm regno suo insidiatam,& per Cleopatram id agere,ut ope Antonij à se regimen transferatur in puerū. idq; tanto iniustius eam moliri,quòd & filiam suam interim honore parto priuare conetur,& regnum perturbatione reipublicæ alijs parare,quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis. se tamen præteritorū libenter obliuisci,nec desinere pietatem erga eam cæterasq; necessitudines colere:& nunc eius filio pontificatum dare, cui Ananelus hactenus propter ætatem
Herodes Aristobulo dat pontificatum. immaturam prælatus sit.Hæc postquam elocutus est uerbis meditatis, quo magis fucū faceret mulieribus & amicorū consistorio,Alexandra uix sui cōpos, tum præ gaudio, tum quòd E
se suspectam intelligeret,cœpit cum lachrymis pro se uerba facere, fassa se pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia :regnum aūt negans se uel ambisse unquam,uel etiamsi ultrò offerretur,admissuram fuisse. Satis honoris sibi uideri, q; filiam cum ipso regnare uideat,satisq; ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij,futuramq; posthac regi obsequentissimā: ueniamq; præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatē rei egisset immodestius.Posthoc colloquium ad reconciliationis fidem datis uicissim dexteris discesserunt,omni,ut tum uidebatur,suspicione sublata.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo pòst necandum curauit. CAP. III. F

III. *Herodes Ananelo Pontificatum abrogat.*

VM rex confestim pontificatum abrogat Ananelo,uiro peregrini generis,utpote nato ex Iudæis olim ultra Euphratē traductis per Assyrios,ut antè diximus.Multa n.millia huius gētis Babyloniā incolebant,unde & hic erat,à pontificib.alioquin oriundus, & Herodi iampridem notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autorita-

autoritate ſua pontificem feciſſet,ipſe poſtea abdicauit quo familiam ſuam componeret per
A turbatã,propter neglectas leges patrias. Alioquin honor hic ſemel aſſumptus ſolet eſſe perpetuus.primus Antiochus Epiphanes eam legem uiolauit,pro Ieſu ſubrogato in hoc ſacerdotium fratre ipſius Onia. Secundò Ariſtobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in ſe tranſtulit. Tertius Herodes Ariſtobulum adoleſcentem uiuo adhuc pontifici ſucceſſorem dedit. atq; ita tum uiſus eſt diſcordiæ domeſticæ attuliſſe remedium.nec tamen ut fit poſt reconciliationem uacauit ſuſpicionibus, ueritus Alexandram ne in poſterum quidem quieturam,ſi daretur rerum nouandarum occaſio. Iuſſit igitur eam continere ſe intra regiam,& nihil pro poteſtate agere. Adhæc obſeruabatur aſſiduè,ita ut nihil regem lateret,ne eorum quidẽ quæ ad quotidianam uiuendi rationem attinerent:quæ omnia exaſperabant eam,& incitabant ad
B odium.Plena enim muliebri ferocia ſuſpectã ſe obſeruari indigniſſimè ferebat,malens quiduis potiùs pati,quàm amiſſa licentia,honoris ſpecie in ſeruitute & timore uitã degere. miſit ad Cleopatram literas,præſentem rerum ſuarum ſtatum deplorans,& rogans ut opem aliquã ſibi afferat.Illa iuſſit eam unà cum filio clàm in AEgyptum ad ſe confugere. quod conſilium placuit,moxque tale quiddam comminiſcitur. Paratis duabus ſandapilis,in has ſe & filium incluſit,iuſſis famulis conſcijs,ut noctu has efferrent.erat autem mare petendum,ubi paratũ ſtabat nauigium quod eos in AEgyptum deueheret.hæc apud Sabbionem amicum mulieris AEſopus ipſius ſeruus effutiuit,putans eum non inſciũ eius conſilij. Quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, ſuſpectus quaſi ſocius inſidiarum quibus Antipater ueneno ſublatus fuerat,arripuit occaſionem conciliandæ ſibi per hoc indicium regiæ beneuo-
C lentiæ:& ad eum inſidias Alexandræ detulit. at ille paſſus eam tentare negotium,in ipſa fuga deprehenſam retraxit. Veniam tamen erroris dedit,non auſus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non ceſſaturam Cleopatram,odij tali anſa præbita. Quare ſimulata magnanimitate,uolebat per clementiam uideri indulgentior.ſtatuit tamen modis omnibus adoleſcentem tollere. ſed interponenda erat mora, quò magis laterent inſidiæ. Iamque inſtabat Scenopegia, feſtum apud nos cumprimis celebre, cuius ſolennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere.attamen hinc quoque data eſt ocaſio per inuidiam, quò magis acceleraret quod ſemel ſtatuerat. Poſtquam enim adoleſcens annum tum egreſſus decimumſeptimum, ſacris ſecundum legem operaturus ad altare aſcendit ornatu pontificali, ceremoniasque decenter tractabat ipſe,eximia forma, & ſtatura quàm pro ætate procerior,tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in ſe multitudinis oculos ſimul
D & ſtudia,reputantis ſecum etiam aui Ariſtobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim ſe aperiebant,confuſi nimio gaudio,nec continentes fauſtas uoces ac cõprecationes, licentius quàm ſub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, ut quod de adoleſcente decreuerat perficeret.Itaque peracta feſtiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adoleſcente, oſtendebat ſe paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cumque loci eius natura eſſet æſtuoſior,citò defeſſi relicto luſu, magnis piſcinis,quæ ibi circa aulã erant imminentes, frigus captabant meridiano tempore. ac primum ſpectabant natantes quoſdam è ſocijs & famulis.Deinde poſtquam prouocante
E Herode adoleſcens quoque eis ſe miſcuit, amici quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & quaſi per luſum ac petulantiam mergentes, non prius deſtiterunt, quàm omnino aqua præfocatus eſt. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctauo,pontificatus primo,qui mox ad Ananelum redijt.Hic caſus ubi mulieribus renunciatus eſt,uerſa repentè rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus inconſolabilis: toramque urbem rumore ſparſo mœror occupat,nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam.Sed præcipuus fuit dolor Alexandrę,quã etſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali neceſſe habuit:& ſæpe ad inferendam ſibi manũ pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit,ſi fortè ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio,& retenta diutiùs uita nullam ſignificationem dare quòd data opera necatum ſenſiſſet,
F donec aliquando ſe offerret ultionis facultas. Quapropter diſſimulanter hoc tulit,nullã ſuſpicionem prę ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidẽ facere,ſe inſcio caſum hunc contigiſſe,non luctum ſolùm figens,ſed & lachrymas & mœſtitiã ueræ ſimillimã. ac fortaſſe ueræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectũ extincti in ipſo flore ætatis ac pulchritudinis,tametſi mortem eius plurimùm ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere:ſed potiſſimum hoc agebat, ut alienus uideretur ab hoc crimine. Cæterùm quòd ad ma-

Pontificatus tribus abrogatus.

Alexandra Herodi ſuſpecta.

Alexandra fugam clam moliens deprehenditur.

Herodes Ariſtobulo inſidias ſtruit.

Herodes Ariſtobulum tollendum curat.

Ariſtobulum dolo Herodiano ſubmergitur.

Ariſtobulus aquis præfocatus lugetur.

Herodes hypocriſeos ſuæ indicia prodit.

Ariſtobuli ſepultura.

gnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & alijs rebus pretioſiſſimis, quo maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium. A

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrat. CAP. IIII.

Alexandra Cleopatræ Herodis inſidias, filijſq; ſui interitum literis patefacit.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed indies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad uindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimulq; filij ſui miſerabilem interitum. Illa uerò iampridem adiuuandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecùs quàm proprium curauit hoc negotium: nec B unquam deſtitit incitare Antonium ad ulciſcendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius poſtquam Laodiceam peruenit, accerſiuit ad

Herodes ad Antonium uocatur, cauſam de Ariſtobuli nece dicturus proficiſcitur, atque uxoris ſuæ necē Ioſepho patruo ſuo præcepit.

ſe Herodem, dicturum cauſam de obiecto necis Ariſtobuli crimine. factum enim improbabat, ſi quidem ipſe Herodes autor eius fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decreuit quidem parére: neque enim aliter facere poterat: ſed commiſſa regni cura Ioſepho patruo, clàm ei mandauit, ut ſi Antonius in ſe grauius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariammen interficeret. Sic enim ſe affectum erga uxorem, ut etiamſi poſt ipſius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine ad ſuam id iniuriam pertinere exiſtimet. aiebatq; uetotum hoc negotium exhiberi ſibi C propter eius fœminę formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accenſus ſit. atque his mandatis, non admodum lætaſperans de rerum ſuarum exitu, proficiſcitur ad Antoniū.

Ioſepus mulieribus arcanum detegit.

Porrò Ioſephus creditum ſibi regimen adminiſtrans, & ſæpiſſimè Mariammen comueniens, partim propter negotia, partim honoris cauſa, dum crebra mentio fit coniugalis amoris, quo eam Herodes proſequeretur: irridentibus hanc eius aſſeuerationem mulieribus, præſertim Alexandra, ille nimio ſtudio approbandi eis affectum regis, eò proiectus eſt, ut mandatum illud proderet, ratus id certiſſimum amoris argumentum, quòd neque ſine eauiuere ſuſtineret, neque uel morte ipſa ab ea diſiungi. quæ Ioſephi uerba mulieres non tam ut indubitatum Herodis amoris ſignum interpretatæ ſunt, quàm exhorruerunt illius tyran-

Herodes uxorem ab Antonio & neci traditus narratur falſo.

nicum animum, ſi uel mortuus ſæuiret in earum capita. Interea per urbem rumor ab inimicis regis ſparſus eſt, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra uerò etiam Ioſephum hortata eſt, ut aſſumptis ipſis ad ſigna legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni cuſtodiam circa urbem tendebat ſub tribuno Iulio. Sic enim primùm ſi quid turbarum in aulam incideret, ipſas in tuto forę propter Romanorum beneuolentiam. Deinde ſperandum eſſe conſequuturam quiduis Mariammen, ſi in Antonij conſpectum uenerit, atque etiam regnum recepturam, & quicquid deberetur regio generi. Tenente adhuc ea conſultatione, literæ ab

Herodes Antonium donis excat.

Herode ſuperuenerunt rumori contrariæ. quam primùm enim uenit ad Antonium, munere ibus eum placauit, quæ in hoc Hieroſolymis attulerat: & crebris colloquijs indignationem uiri lenijt, ut minus poſthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ inſtigatio. Negabat E enim Antonius oportere regem facti ſui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. ſed dato illi ſemel honore, etiam liberam poteſtatem permittendam eſſe. idq́ue ipſum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, ſi non multùm ſe miſereret alienis imperijs. Hæc ſignificabant Herodis literæ, reliquumq́ue honorem, quo ſe dignaretur Antonius, ad conſeſſum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idq́; non ceſſante à criminationibus Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id ſibi uſurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia iuſtum ſe præberet Antonius, nihil poſthac expectandum grauius, uenturumq́; breui conſtabilito tam regno quàm amicitia. nec relictam Cleopatræ cupiditati ullam ſpem, quando Antonius pro eius poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hac condi tione, ne poſthac Iudæam peteret, & ut moleſta eſſe deſineret. His literis redditis uoluntas cō F fugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id conſilium, ſed quāprimùm deducto aliquātiſper Antonio cōtra Parthos eunte, Herodes in Iudæā reuerſus eſt, ſtatim ſoror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cū ſuis uoluerit. Nec hoc contenta Salome etiā maritum ſuum Ioſephum criminata eſt, Mariāmes conſuetudinē obijciens. Hoc autē fecit propter ſimultatem ueterē, quòd regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret

Herodes in Iudæam reuerſus accuſationem contra Ioſephū & Mariammen inſtitutā audit.

A exprobraret ei obſcuritatẽ generis. Porrò Herodes qui ſemper ardẽter amaret Mariãmẽ coniugẽ, ſtatim perturbatus eſt, nõ ferens zelotypiæ ſtimulos. ægrè tamẽ ſe cõtinens, ne à recta ratione tranſuerſum raperetur inſanis affectibus, ſcorſim Mariammen percontatus eſt, ecquid haberet cum Ioſepho commercij. Illa uero pernegante factum cum deierationibus, & quicquid inſons fœmina poſſet in defenſionem adducente, rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat uictus amore uxorio, ita ut poſtremò ueniam peteret, quòd temerè fidem habuiſſet rumoribus: agebatque ei gratias pro ſeruata pudicitia, ſuum uiciſſim amorem commemorans: tandem, ut mos eſt amantium, prorumpentibus lachrymis ruunt in complexus mutuos. Cùm tamen nondum uxori amoris ſui fidem faceret, tantoque magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare ſi quid ipſi humanitùs accidat, uxo- *Mariãmes Herodi indicium Ioſephi indicat.*

B rem innoxiam addi fati comitem. Hoc uerbo rex uelut ictus præ dolore confeſtim eam è complexu dimiſit: uociferabaturque capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſtò deprehenſam conſtupratam à Ioſepho coniugem. nunquam enim proditurum fuiſſe data ſibi priuatim ac ſecretò mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſuetudinem. atque ita parùm abfuit, quin eam interficeret. Sed amore uictus, licet ægrè, cohibuit ſe tamen. Veruntamen Ioſephum ne in conſpectum quidem admiſſum iuſſit interimi, & Alexandram, ut malorum omnium cauſam, uinctam coniecit in cuſtodiam. *Ioſephus moritur: Alexandra autem carcere detinetur.*

INTEREA turbabantur res Syriæ, Cleopatra non deſinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur ut auferens cuique ſuam dynaſtiam, ipſi contribueret: multumque apud eum poterat irretitum ſuis amoribus. cumque natura eſſet alieni appetens, nihil ſibi putabat illicitum. primò IIII. *Cleopatra Antonium demeretur,*

C fratrem cui debebatur regni ſucceſſio, ueneno ſuſtulit, agentem annum XV. deinde Arſinoen ſororem ſuam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam ubicunque ſpes affulgeret, neque templum, neque ſepulchrum, neque aſylum ullum unquam uiolare dubitauit, modò ad illam redirent ſpolia quæſita uel ſacrilegio: miſcebatque ſacra profanis, fas nefas, ut augeretur lucris uel iniquiſſimis. Ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ & uoluptatibus deditæ, cuius cupiditates uix totius orbis expleri poſſent opibus. quamobrem & Antonium continuò ſolicitabat, ut alijs ablata ipſi largiretur: & ingreſſa cum illo Syriam, ſtatim cogitauit quomodo eam poſſeſſionem ſuam faceret. Nam Lyſaniam Ptolemæi filium interfecit, cauſata eum ſtudere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam ſimul & Arabiam ſibi dari, ademptas ſuis *fratrem mox cum ſorore interfici mandat.*

filium Ptolemæi nomine Lyſaniã trucidat,&

D regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, ut non illecebris ſolùm, ſed etiam beneficijs eius captus uideretur: puduit tamen eum tam inſignis iniuſtitiæ, ne uideretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. Ne igitur uel negando eam contriſtaret, uel imperata illius omnia faciens uideretur mortalium omnium nequiſſimus, partes de utriuſque regione ablatas ei largitus eſt: ad hæc urbes quotquot ſunt intra fluuium Eleutherum uſque ad AEgyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate ſciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conaretur. *partes Iudææ & Arabiæ ablatas ab Antonio capit.*

Cleopatræ reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

E HAec aſſecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum uſque ad Euphratem proſecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damaſco, etiam Iudæam ei libuit inuiſere: ubi excepta ab Herode, conceſſam ſibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balſamum fert, quod unguentorum longè pretioſiſſimum ibi tantùm prouenit, & eximiatum palmularum uim magnam. Per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetijt, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis ueriſimile ſit per ſtuprum quæſitam occaſionem ſtruendis inſidijs. Sed illa amorem prętexebat. Herodes autem iam antè ei parùm amicus, quòd noſſet infeſtam ex æquo omnibus: tum uerò etiam odio dignam iudicans tam proiectam libi- *Balſamum ubinam creſcat. Cleopatra Herodem ad ſtuprum ſolicitat,*

F dinem, necnon maturo ſupplicio, quæ ſe ſic proſtituere conaretur, tunc eius poſtulata repudiauit. Deinde cum amicis conſultauit, num habens eam in ſua poteſtate deberet occidere. ſicenim multis moleſtijs leuare poſſe eos quibus uel hactenus infenſa fuerit, uel in poſterum futura ſit. Quin & ipſi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura ſit, ſi in quam temporum difficultatem delapſus opera eius opus habeat. Huc procliuiorẽ cohibuerunt amici, indignum cenſentes, hominem in magnis uerſantem negotijs in manifeſtiſ- *Herodes Cleopatram occidere conſultat*

ſimum ſe periculum conijcere,& obſecrantes ne quid ageret temere. Non enim hoc laturũ Antonium,quantumuis ei hoc approbetur utile.quin hoc ipſo augendum eius deſiderium, quòd per uim atq; inſidias amiſiſſe eam uidebitur. nec ſupereſſe uel mediocrem excuſationem,cùm mulier ſit omniũ eius ætatis longè honoratiſſima, & ſi quid utilitatis ex eius nece poſſit exiſtere,coniunctum ſit cum Antonij iniuria.unde facilè apparere,quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cùm nihil uetet recuſata illius illicita poſtulatione,res pro præſenti ſtatu rectè diſponere.His deterrentes,& periculum probabilibus rationibus oſtendentes,cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata munere regina,uerſus AEgyptum eam deduxit. Cæterum Antonius ſubiugata Armenia Artabazem Tigranis filium cum filijs ſuis ſatrapis uinctum in AEgyptum miſit,munus Cleopatræ,& quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autẽ Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòſt Archelaus & Nero Cæſar per uim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt.Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parùm tutũ putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ. ARABS uerò poſtquã eorum exactio ad Herodẽ ſpectare cœpit,aliquãdiu ſoluebat ei ducẽta talẽta annua:deinde malignior factus & ad dandum ſegnior,uix partes quaſdam reddebat,ac ne eas quidem integras.

Herodes Cleopatrã in Aegyptũ deducit.

Artaxias Armeniæ regno potitur.

A

B

A. M. 3941. Ant. Chr. nat. 30.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio uictus eſt. CAP. VI.

QVam eius iniquitatẽ & iuris contẽptum non ferẽs Herodes illaturus erat bellum, atq; ad eam rẽ uſus eſt tẽpore Romani belli. Cùm enim expectaretur pugna Actiaca,quæ in CLXXXVII Olympiadem incidit,Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes uerò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoq; abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operã ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. uerùm quia tã ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellũ uertere. nã & regina hoc in rẽ ſuã fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis atterererẽtur cladibus. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi cõtinuit exercitũ, cũ quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copijs inſtructiſsimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimũ igitur conflictum penes Iudæos fuit uictoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus cõfluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria, quod præſentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus ſui partem.Cumq; uellet munitis uallo caſtris per occaſionẽ deinde prælium committere,imperanti hæc reclamabat multitudo;mitteret moras,& confeſtim in Arabas duceret.Faciebat aũt eis animos, tum quòd pulchrè inſtructã aciẽ habere ſe crederent,tum recẽs memoria prioris pugnæ,in qua egregiè uicerant.cùm igitur ardor eorum uix cohiberi poſſe uideretur,decreuit rex uti alacritate militũ,& profeſſus ſe nõ ceſſurum illis uirtute, armatus ante agmen ibat in hoſtẽ,ſubſequente inſtructa acie.quæ res attonitos reddidit Arabas.pauliſper enim repugnare conati,ut uiderunt nõ poſſe ferri eorũ audaciã, maiore ex parte in fugã uerſi ſunt.actumq; de eis fuiſſet,ni Athenio Herodẽ inuaſiſſet, eiusq; exercitũ. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione:& quia Herodẽ oderat,nõ imparatus pugnæ euentũ expectabat, quieturus ſi Arabes uincerent.Vbi uerò uinci eos animaduertit, cũ collectitia manu indigenarum feſſos iam, & uictoriam ſuam putantes ex improuiſo adortus magnam ſtragem ædebat.Nam Iudæi uiribus in profeſſos hoſtes abſumptis, tum uerò etiam ob uictoriam diſſolutiores,facilè hoſti cedebant, multaq; uulnera accipiebant in locis aſperis & inequitabilibus, quorum peritiores erant aduerſarij. His igitur uehementer laborantibus Arabes reſumptis animis reuerſi in prælium trucidabant iam fugientes. nec una erat exitij facies, pauciq́ue in caſtra euaſerunt. Rex uerò uidens eos uiribus impares, citato equo profectus eſt ad euocandos, qui illis ſuccurrerent. nec tamen licet feſtinus, affuit in tempore, ſed Iudæorum caſtra capta ſunt. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, dum & uictoria potiuntur,à qua plurimum aberant,& hoſtium ualidum exercitum opprimunt.Ex illo tempore Herodes latrocinijs cœpit agere & excurſionibus in Arabiam, caſtra ponẽdo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere,neque tamen non hoſtibus aſſiduitate & laborioſitatẽ incommodabat, & ſuorum caſum omni ratione corrigere ſtudebat.

Herodes Antonio opitulatur,

aduerſus Arabicos incitatur.

Arabiam inuadit,& Arabes uincit.

Cana locus.

Herodes Athenionis proditione ab Arabibus uincitur.

C

D

E

F

De

De terræmotu qui Iudæam concuſſit. CAP. VII.

A QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæſare, ſeptimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nunquã antè motu cõcuſſa, magnã per totã eam regionẽ iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppreſſa ſunt ruinis ædium circiter decẽ millia. militaris tamẽ multitudo nihil detrimẽti accepit, utpote ſub dio agitans. Hæc clades in maius etiã aucta rumoribus, quos nuncij gẽtilium odiorũ nõ ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hoſtium animos, quaſi ſubuerſis Iudæorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli iam ſupereſſent aduerſarij. Legaros itaq; gentis, qui rebus afflictis pacẽ petituri uenerant, cõprehẽſos necauerunt, moxq; magna alacritate properauerunt ad hoſtilẽ exercitum. At illi non auſi aductum eorum præſtolari, utpote deiecti animis ob calamitatẽ, rempub. negligere, nec multum à deſperatione abeſſe uidebantur. Quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in ſe erat conando animum illis addere. Cumq; generoſiores quoſdã in meliorẽ ſpẽ reſtituiſſet, tum demùm auſus eſt etiam exercitum alloqui, quẽ priùs uiderat in recẽtibus cladibus nullã orationem admittere. Eos igitur his uerbis conſolatus ſimul & cohortatus eſt.

VI. *Terræmotus in Iudæa.*

Iudæorum legati necati.

B *Herodes Iudæos mæſtos conſolatur.*

Herodis concio ad exercitum. CAP. VIII.

NOn ignoramus, uiri fortiſſimi, multa hoc tempore noſtros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nihil mirum fuerit. Sed quoniã bellũ eſt pro foribus, & quæ hactenus acciderunt, non niſi ueſtra uirtute poſſunt corrigi, cohortandi mihi eſtis, & monendi quo pacto retinere poſſitis priſtinũ robur animi. Ac primùm de bello uerba faciam, declaraboq; nos id iuſtiſſimis de cauſis gerere, coactos inimicorũ iniurijs: id quod uel præcipuè debet acuere ueſtrã fortitudinẽ. Deinde oſtendam, nec hæc quæ nos cõtriſtant, eſſe tam grauia, quàm uidentur, & magnam nobis ſupereſſe ſpem uictoriæ. Ac primùm de eo diſſeram, quod prius propoſui, uosq; ipſos teſtes eorum quæ dicturus ſum faciam. Noſtis enim ipſi Arabum iniuſtitiam, & quàm ſint erga alios quoq; omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: ſed nos præcipuè ſemper infeſtauerunt, ob auaritiã & inuidiam perpetuis iniurijs nos laceſſentes. Et tamen ne alia beneficia noſtra in eam gentẽ collata cõmemorem, quis eos imminẽte Cleopatra de libertate periclitantes eripuit niſi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me D beneuolentia in cauſa fuit, ne quid iſti grauius paterẽtur, dum ille cauet cõmittere, quòd nobis ſuſpectum eſſe poſſet: deinde poſtquam precibus illa euicit ut de utraq; regione portiones quædã ei deciderentur, in his quoq; diſpenſandis non ceſſauit mea induſtria: & datis de meo magnis muneribus ſecuritatem ambobus acquiſiui meo unius ſumptu, dum C C talenta expendo, & pro alijs ducẽtis fideiubeo, pro reditibus eius ipſius terræ, quam iſti olim noſtram occupant. Atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes eſſe, nec cuiquam ullam agrorum partem decidere: certè in Arabum gratiam, (qui nobis ſalutem ſuam debent) indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius eſt, eos qui negare non poſſunt ſuam libertatem noſtrum eſſe beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præſertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hoſti ſeruanda, multo E magis inter amicos locum habeat neceſſe eſtat non inter tales quales iſti ſunt, qui nihil tam honeſtum putant, quàm quod cum lucro coniunctum eſt, & iniuriã impunitam eſſe debere, quæ lucri gratia committitur. Dubium igitur non eſt, noſtri officij eſſe iniuſtos iuſto bello perſequi, quod Deus ipſe fieri uult, iubetq; nos ſemper odiſſe uim & iniuriam, maximè in bello non ſolùm iuſto, uerum etiam neceſſario. Quod enim confeſſione omnium tã Græcorum, quàm Barbarorum eſt crudeliſſimum: hoc cæſis noſtris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores ſacros ac inuiolabiles eſſe uolunt, & noſtri honeſtiſſima ſanctiſſimaq; legis præcepta per angelos (hoc eſt nuncios) à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hoſtes hoſtibus conciliare poteſt. Quid igitur magis nefarium, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis poſt hoc facinus expectanda F uel in bello proſperitas, uel in reliqua uita felicitas? ego ſanè non uideo. Dixerit fortè aliquis, ius quidẽ & fas penes nos eſt, ſed penes illos uires & maiores copiæ. uerùm iſthæc oratio indigna eſt noſtris hominibus. cum quibus. n. iuſtitia eſt, cũ illis etiã Deus, ubi aũt Deus eſt, ibi nec multitudo nec fortitudo deeſſe poteſt. Sed age etiã per ſe uires noſtras expendamus. Prima pugna uicimus, in ſecunda primo congreſſu eos profligauimus, nõ ferentes noſtram impreſſionem. uictores deinde nos Athenio non indicto bello ex inſidijs aggreſſus eſt.

Herodes Iudæos iam conſolatione paululum erectos ad animi fortitudinẽ oratione hortatur.

Belli cauſa contra Arabes ſuſcepti.

Fides cuilibet ſeruanda.

Magiſtratuum officium.

Legati inuiolabiles.

Deus Iuſtitiam colentibus patrocinatur.

est. uerùm hęc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potiùs & secunda iniquitas? Cur igitur A
nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timēdi sint, qui quoties
absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando uerò uincere uidentur, per iniu-
stitiam hoc faciunt? Quid, quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad uirtutem
excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemque aggredi, sed posse etiam
fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent, & terręmotus proximus, primùm
cogitet hoc ipsum esse, quod Arabas decipit, putātes grauius quàm reuera fuit: deinde non de
cere ut illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent non quòd ali-
cuius boni sibi sint conscij, sed qa nos afflictos credunt calamitatibus. ubi autem nos uiderint
occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, qp iam cum nō ita fero-
cientibus pugnabimus. Nam neq; usq; adeo afflicti sumus, neque, ut quidā putant, irato Deo B
nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei uoluntate hoc factum est, mirum ni
eiusdem uoluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd uerò præsens
bellum ei probetur ut iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionē
terręmotu oppressis, uestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit sed omnes
estis incolumes manifesto diuinæ uoluntatis indicio, qp si populariter militassetis unà cum li-
beris & uxoribus, neminem uestrūm desideraretis. Hæc cogitantes, & quod maius est, habere
uos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam, nec ami-
Res cum uirtute gerendæ. citiæ iura, nec fœderum fidem seruantem, in occidendis legatis fortem, cùm uirtute gerenda
res est, semper fugacem. His uerbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. C
Herodes contra Arabes tendit, & Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos trans Iordanem contra Arabas: me
tatusque castra non procul ab hostibus, decreuit castellum inter utrosq; situm occupare: eom
modum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locū transferenda. cumq;
idem esset Arabum quoq; consilium, circa eum locū certamen contractū est. ac primùm telis
uelitati eminùs, deinde manus conserunt, utrinq; nonnullis cadentibus, donec Arabes uicti
insigni uictoria ponitur. discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentū ad bene sperandum fuit, ut quia hostes cer-
tamen detrectabant, ausi sint uallum eorū diuellere ipsa castra expugnaturi. Atq; ita coacti
Arabes processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad
pugnā afferentes: conseruerunt tamen manus, uel quia plures numero, uel quia necesse erat
lacessenti hosti resistere. post diutinū igitur conflictū non paucis utrinq; cæsis, tandē Arabes
in fugā uersi sunt. Tanta autē strages impulsis semel edebatur, ut non solùm hostium gladijs D
conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis
ipsorū telis se inuerent. itaq; quinq; millia desiderata sunt. cętera turba refugit quidē intra ca
stra, sed nulla certa salutis spe, non tam cōmeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non
potuerunt unà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxilijs aditus, & fu-
Arabes siti labo rantes pacem poscunt, & uinciendi oblati capiuntur. gam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt,
primùm pacem petentes, deinde quia sitis urgebat, in quamuis conditionem descendentes,
dum in pręsentia uiuere liceret. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil deniq;
æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq;
coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se uinciendos, & in captiuitatem
abigendos, ita ut intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta uerò omnes reliqui E
decreuerunt prodire, & hostem aggredi, uel certā cladem malentes, quàm paulatim ignomi-
niosè perire. Quę sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parùm idonei ad præ-
lium, fractis tam uiribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro re-
putantes. Quare primo conflictu circiter septē millia ceciderūt: domitaq; per hanc cladē gen-
tis ferocia, in Herodis (quem suo malo ducem egregium experti sunt) clientelam se dederūt.

A. M. 3942 Ant. Chr. 29. VII.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessariò, Hyrcanum interficit.

CAP. IX.

Herodes Antonio deuicto tristatur, VA fęlicitate ille multùm elatus domū reuertitur, aucta ob rem bene gestam exi-
stimatione. Sed dum maximè res suas constabilijsse uidetur, summum discrimē
adijt, Antonio apud Actium deuicto armis Cęsaris. Tum enim actū de se putauit, F
non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici: Nemo enim credebat impunè
fore ei tantā Antonij amicitiā. Quo factū est, ut amici quidē nihil dissimularēt desperationē;
inimici uerò cōdolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorē statū
reipublicæ. Ibi Herodes uidens præter Hyrcanum neminē supersesse regij generis, statuit eum
è medio Hyrcanum tollere statuit, & è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminē extare dignioręm imperio;

siue

A siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum uolutanti, ab ipsius Hircani familia præbita est nonnulla occasio. Erat enim Hyrcanus miti ingenio, toto uitę suę tempore nullis se admiscens negotijs, omnia fortunæ permittens, & quamcunq; illa conditionem attulisset, ea bene contentus: Verùm Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nescіens, solicitauit patrē ne ulteriùs ferret Herodem afflictorē suæ familiæ, sed potiùs sibi quoq; caueret, seq; speratæ fortunæ seruaret. Consuluit deinde, ut Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretq; ab eo tutelā & hospitiū. Si enim contingat Herodem malè mulctari ab offensō Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadētem Hyrcanus primò repulit, deinde uictus importunitate mulieris, interdiu noctuq; eandē cantilenā de futurorum spe, deq;
B Herodis insidijs occinētis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptū erat, ut equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat is ab Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideo Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & inuisum ei Herodem non una de causa uidebatur uerisimile. Nā Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. Nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis grātiā, ostendit ei epistolā. qui laudata illius beneuolentia, unum etiā ab eo postulauit ministerium: ut cōplicata epistola, & obsignata Malcho eā redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiā illius mentē intelligat. Quod ubi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum & familiam
C recipere, atq; etiā omnes illius factionis Iudæos: missurumq; instructā manum, quæ eos tutò deducere ualeat, & uoluntati eius obsecuturum per omnia. Postquā autē etiā hanc epistolā Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. Quo inficiante, prolatis in cōsistorio literis, occidi eum imperauit. Atq; hæc ita in ipsius Herodis cōmentarijs scripta habentur: nā ab alijs traduntur aliter, uidelicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. Cumq; respondisset, nihil præter quatuor iumenta, quibus uectaretur: regē traxisse hoc in crimē corruptelæ ac proditionis, moxq; ho- *deniq; cum interimi mandat.*
D minem duci iussisse. Insontem autem perijsse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, ut qui ne iuuenis quidem unquam ullā temeritatis aut audaciæ significationē dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tū quoq; pleraq; omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc uerò iam octuagesimum annum excesserat, sciebatq; opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiā traiecto, relictisq; qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminiò redijt, ut sub illius potestate uiueret, quo minus uerisimile est eum molitum facinus à sua natura alienissimum, confictaq; uidentur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post uariam fortunam, qua tota uita circumactus est. Nam statim principiò regnante matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouē annos eum honorem obtinuit: cui defunctæ cùm in regnū successisset, elapsis tribus mēsibus
E ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptisq; omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos uixit. unde aliquanto pòst domum reuersus, quāuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantā fortunæ uarietatem: & quod omnium est maximè miserabile, ut modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiumq; maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atq; Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne usa hac temporis op- *Herodes ad Octauium Cæsarem profecturus rem domesticam composuit.*
F portunitate ad defectionem concitaret populum, & intestinis seditionibus regnum perturbaret. Quare mandata regni cura Pheroræ suo fratri, & matrem Cypron, & sororem, & totam denique cognationem in Masada deposuit: iussitque fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere. Mariammen uerò uxorem, quia propter simultatem cum matre eius & sorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commissa quæstori suo Iosepho & Sohemo Ituræo castelli custodia, uiris & ante semper fidissimis,

fidiſſimis,& tunc honoris cauſa his mulieribus regijs adhibitis.Verùm his quoque mandatum dederat,ut ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent,confeſtim ambas interficerẽt, regnumque pro uiribus liberis eius ac Pheroræ fratri conſeruarent. A

Quomodo Herodes etiam à Cæſare regnum obtinuit. CAP. X.

Herodes Cæſarẽ adit, &

His mandatis properauit Rhodũ ut illic Cęſari occurreret.Quò poſtquam appulit, poſito tantùm diademate,de cætero paratu regio nihil mutauit: admiſſus que ad colloquium,tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinem,neque ad ſupplicationes(ut in tali fortuna mos eſt)uerſus,neque preces adhibens,quaſi rogando ue-

in Antonium collata beneficia recenſet,

niam,ſed facti ſui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cęſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio,& totis uiribus ſe conatum ut penes illum eſſet rerum imperium:non armis quidem coniunctis,quòd tum diſtineretur bello Arabico,ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecunijs.nec tamen ſe hac parte ſibijpſi ſatisfeciſſe:profeſſum enim amicum,pro bene de ſe merito non opes ſolùm,ſed caput etiam & ſalutẽ debere obiectare periculis.Id quia non licuerit,certè hanc laudem ſuam eſſe,quòd ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo uno modo ſeruari poſſet,nec omnino in ordinẽ redigi, uidelicet ſi Cleopatram interficeret. hoc.n. mature perpetrato,licebat illi & imperio potiri,& à te pacem faciliùs conſequi,quàm inimicitias.Ille uerò per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt:atque hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit.Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas,nõ negauerim ea quę feci,neque uereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim.Sin amoto perſonarum reſpectu,hoc tantùm in diſquiſitionẽ uocas,qualis ſim amicus, & quàm memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilo minus manebit amicitia,& laudem ſuam merebitur. B C

VIII.

Herodes in principatum confirmatur,

in Ægyptum Cæſarem deducit, &

His uerbis cùm magnam generoſitatẽ præ ſe ferret,non mediocriter allexit Cæſarem,uirum liberalẽ ac magnificũ: ut occaſione dicẽdæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illi⁹ amicitiã. Quare diademate reſtituto hortatus eum,ut nõ minùs ſuam,quàm quondam Antonij amicitiam coleret,in ſummo honore habuit,addens ſcripſiſſe Capidium,quantum apud monarchas ſtudio Herodis adiutus fuiſſet. Ergo ubi præter ſpem acceptum ſe uidit Cæſari,& ope eius denuò confirmatũ in regno,ſenatuſconſulto quoque per illum impetrato deduxit eum in AEgyptum,donatum pluri mis muneribus,quibus etiam amicos eius ſibi conciliauit,& animi declarauit magnitudinem.Conatus eſt etiam Alexandro Antonij amico impetrare ueniã,quod tamen non potuit,quia Cæſar animaduerſurum ſe in illum iurauerat.Reuerſus deinde in Iudęam auctus honore ac poteſtate, omnes qui cõtra expectauerũt attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate ſemper illuſtrior è periculis euaderet.Mox igitur parauit ſe ad excipiendum redeuntem ex AEgypto Cęſarem.Qui poſtquam uenit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hoſpitalitatem exhibuit,& rerum ad uictum accommodarum copiam. Quo factũ eſt,ut in intimam familiaritatẽ reciperetur,unà obequitare ſolitus dum traducuntur copię, tractansque tum ipſum tum amicos miniſterio uirorum CL ditiſſimo & ſumptuoſiſſimo cultu inſignium. Quin & ſqualida ac inaquoſa loca tranſeuntibus nihil deeſſe paſſus eſt, non uinũ nõ aquã,qua militi tum magis etiam opus erat.Ipſum quidẽ Cęſarẽ talentis DCCC donauit: adeoque ſatisfactum eſt omnibus,ut luculentiùs etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos ſe faterentur.quo magis amicitię promptæque ad benemerendum uoluntatis fidem fecit, & uſus opportunitate temporis egregiã opinionẽ magnanimitatis ſibi parauit. rurſumque ab AEgypto redeuntes alios Romanorum primates tot officijs proſecutus eſt:ut nemini mortalium hac parte cederet. D E

ex Ægypto redeuntem eundem magnifice excipit.

Herodes Mariammen calumnijs oppreſſam interficit. CAP. XI.

Herodi uxor & ſocrus infenſæ.

Sed cùm primũ in regnum reuerſus eſt, perturbatam familiam inuenit,inſenſamque ſibi uxorem Mariammen & ſocrum Alexandram.ratæ enim,id quod non immeritò ſuſpicabantur,non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas,ſed quaſi in carcerem,ita ut nec ſuis nec alienis bonis frui poſſent,ægerrimè ferebant.Mariamme quoque maritum ſimulare amorem credebat, quòd ei bonum eſſet atque commodum.ſed nihil moleſtius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto ſpes relinquebatur ipſam fore ſuperſtitem:nec unquam excidebant mandata olim Ioſepho data,ita ut omnibus modis demereri conaretur cuſtodes,præcipuè Sohemum, non ignara incolumitatem ſuam ſitam in eius manibus.Ille uerò principiò fidus erat,non diſcedens ab Herodis præſcripto:de-

Sohemus arcanum effutit apud Mariammen.

F

inde

A inde munuſculis ac blãditijs muliebrib. paulatim mollitus eſt: poſtremò effutijt omnia mãdata regi, præſertim quòd non ſperaret eũ cum eadem poteſtate reuerſurum. Eam ob rem ſic exiſtimabat, nec ab illo ſibi eſſe periculũ, & à mulieribus paratam gratiam, præſentem dignitatem, & in poſterum facilè retenturis. Quòd ſi Herodem rebus ex ſententia confectis redire contingeret, nihil eũ niſi vxoris arbitratu acturũ. ſciebat enim quàm impotenter eã rex amaret. His ille de cauſis à mãdatis diſceſsit. Mariãme verò iniqſsimo animo tulit noua ſibi ſemper alia ex alijs ab Herode naſci pericula: votaq; faciebat ne ille vnquam ſaluus reuerteretur, cogitans vitam ſibi cum eo fore intolerabilem: id quod poſtea nec diſſimulauit, apertè faſſa quid ſe vreret. Ille enim cùm præter ſpem magna ornatus fortuna appuliſſet, primò, vt par erat, vxori lætum de hac re attulit nuncium: eamque ſolam omnium ob amorem ac iucundiſ-

Herodes Mariammæ fortunam ſuam narrat.

B ſimam conſuetudinem ſalutauit & complexus eſt. Mulier verò narrante eo ſuos ſucceſſus, ſuſq; deq; ferre uidebatur, nec bellè ſum affectum occultabat: ſed ut erat ingenuis minimeque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiſcebat: narrationeq; eius contriſtari magis, quàm gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam ſuſpicionibus, quàm manifeſtis ſignis turbaretur. Angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auerſationem: quam moleſtiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & ſibi ipſe non conſtans iam hoc iam illo affectu diſtrahebatur. adeò animus inter amorem & odium ambigebat, vt cum ſæpe cuperet punire mulieris ſuperbiam, intercedente amore uetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne ſumpto de ea ſupplicio, ſeipſum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ deſiderium. Talibus curis æſtuantem, & ſic er-

Herodes calũnijs in Mariãmen cõcitatur.

C ga Mariammen affectum ut uidêre ſoror eius & mater, opportuniſsimum tempus ſe nactas putauerunt: moxq; aſsiduis calumnijs concitabant hominem, accedentes eius odium ac zelotypiam: quas ille nec reijciebat, nec tamen libebat credere, & ſæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisque ac magis exaſperabatur, dum nec illa animum ſuum occultat, & ipſe ſemper amorem uertit in odium. Ac fortaſſe iam tum ſæuiùs in eam aliquid ſtatuiſſet, ni commodum nunciatum eſſet extinctis Antonio & Cleopatra Cæſarem Aegypto potiri: cui obuiam properans familiam ſic ut erat reliquit. Diſcedenti Mariamme commendauit Sohemum, plurimum ei ſe debere propter habitam ſui curam profitens, & cuiuſdam Iudææ partis ei præfecturam impetrauit. Cæterùm Herodes in Aegypto

Antonius & Cleopatra pereunt.

IX.

cum Cæſare congreſſus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficijs

Herodes cum Cæſare congreditur.

D ornatus eſt. Quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ ſatellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa priùs occupauerat. Attribuit etiam eius regno Gadara, Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisq; turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendorem acceſsio. Deducto deinde uſque Antiochiam Cæſare, in regnum reuerſus ſenſit fortunam, quàm foris propitiam, tam domi aduerſam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte ſibi antè uidebatur fœliciſsimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariammes amore, quàm qui ardentiſsimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à ſcriptoribus proditur. Ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam moroſitatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita ut

Herodes foris fortunatus, domi autem rerũ aduerſarũ frequentia diſtractus.

non habita regiæ potentiæ ratione, non rarò contumelioſius eum tractaret, quam tamen il-

Mariamme animi dotibus quibus ornata.

E le diſsimulanter & moderatè ferebat, licet ſolitam apertè & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum, quoties daretur occaſio: eaq; ſuſpiciones paulatim creſcentes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum. Tandem diu fotum odium in hunc modum erupit: Cùm meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariammen accerſijt. hæc autem introgreſſa quidem eſt, ſed unà cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrans. Quo indignè ferente, & uix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum

F ſenſit ſoror, ſubmittit iampridem ſubornatum pincernam, qui indicaret ſolicitatum ſe à Mariamme, ut ei operam commodaret in propinãdo regi amatorio poculo: & ſi ampliùs ſciſcitaretur qualénam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, à ſe requiſitum tãtùm miniſterium. quòd ſi rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. Hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. Atq; is cõpoſito uultu ingreditur, & quaſi rẽ ualde ſeriã afferens, ait ſe largitione à Mariãme ſolicitatum, ut amatoriũ regi miſceret. Quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatũ, cuius ipſe uim ignoret: ideoq; id renũciare, qd hoc & regi & ſibi tutius

Herodes Mariammes eunuchum quæstionibus obijcit; &

existimet. Ad hæc uerba Herodes, iam antè satis commotus, cùm magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariammes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. Ille cruciatus nō ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantùm prodidit, offensam esse mulierem propter ea, quæ Sohemus indicauerat. Adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos interceſsisset. moxq; Sohemum comprehēsum imperat interfici, uxorem uerò causam suam iubet agere aduocato intimorū amicorum consilio, accusationem accuratam exorsus, & cōfictum amatorij ac ueneficij crimen intentans. Erat aūt uerbis immodicus, & iratior, quàm decorum iudicij postulat: quo factū est, ut cùm eum ita uelle uiderent, omniū qui aderāt suffragijs damnata sit: qua sentētia prolata, uisum tamen est tam ipsi quā alijs quibusdā præsentibus, nō esse eius suppli cium præcipitandū, sed includendam in aliquē regię carcerem. At Salome cum sua factione modis omnibus dedit operā ut mulier sine mora necaretur: quò tāto facilius regem perpulerunt, q dicerent timendū esse aliquē motum in populo, si sciretur uiuā asseruari in carcere. Atq; ita Mariamme ducta est ad suppliciū. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectādum ab Herode, omissa pristina ferocia ualde indecorè mutata est. Volens enim ostēdere se nō esse consciā eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnib. audientibus, sceleſtissimā & ingratā erga uirū clamitans, dignāq; tali exitio, quæ ausa sit tā immane facinus. non. n. pro merito maritum gratiam retulisse bene de omnibus ipsis. Hęc illa inhonestè simulante, & interim eius capillos uellere audente, etiā alij meritò damnabant ineptā eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quā in ipsa, quæ ducebatur ad interitū. Nam neq; uerbo ullo eam dignata est, neq; uel tantillum intemperijs eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpē dementiā uultu significabat. Ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoq; suo tempore prę ferens. Ad hunc modum perijt mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosior. Cęterùm formæ uenustate, et comitate cum maiestate coniuncta dici non potest, quantum oēs ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quo minus iucundè eum rege uitam degeret. Obsequijs enim ob amorē ab eo culta, & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorū casus: idq; apud ipsum quoq; fatebatur. Tandem effecit ut inuisa esset regis, & matri & sorori, atque etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea perempta impotentiùs etiam flagrare cœpit rex, iam antè miserè affectus sicut diximus. Neq; enim uulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniam usq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem uxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum uerò magis etiam uidebatur in pœnam necatæ Mariammes sęuire. Ac sæpe inuocabat eius nomen, sæpe etiam indecorè lamentabatur: excogitabat aūt oblectamenta quæcūq; poterat, apparandis conuiuijs ac compotationibus, nihil tamē ꝓficiebat: quare & regni curā reliquit. adeoq; dolori succubuit, ut sæpe ministros iuberet uocare Mariāmē, quasi illa adhuc uiueret. Sic affecto superuenit pestilētia, quæ & pleb is & eius amicorū maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hāc immissam interpretātibus propter iniustum reginæ suppliciū. Ita aucta regis ægritudine postremò in solitudines se abdidit prætextu uenationis, ubi afflictans se intra paucos dies grauem morbum cōtraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potiùs malum uiderentur, res minimum à desperatione abfuit. itaq; medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate nō erat libera dietæ electio, permittebant ei quicquid appeteret, in incertum euentum salutem fortunæ cōmittentes. Eo sic apud Samariā, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est urbis arces in suam potestatē redigere, alteram templo contiguā; alterā in ipsa urbe sitam. nā qui has obtinēt, totam gentē habent obnoxiā: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neq; Iudæi sine sacrificijs degere, quibus uita citius contemnatur quàm religio. Præfectos igitur tentat, ut sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab alijs. Quòd si cōtingat eū sanitatem recipere, interim à nemine tutiùs eas seruari, quàm à domesticis. Hæc solicitatio nō est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tū eo magis manebant in officio, quòd & Alexandrā oderant, nec fas putabant desperare de uiuente adhuc Herode. amici enim erant ueteres, unus etiam nepos regis, Achiabus nomine. Quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici: superatoq; tandem uix & difficulter

Herodes Mariammes eunuchum quæstionibus obijcit; A

Sohemum interfici iubet.

Mariamme dānatur; & B

ad supplicium ducitur.

Mariammes corporis & animi ornamenta.

Herodes uxoris necatæ causa miserè affligitur. C

Pestis Hierosolymis grassans. D

Herodes occisa uxore ingrauem morbum incidit. E

Alexandra arces Hierosolymitanas suæ tuelæ subijcit.

Alexandræ mors. F

A difficulter morbo affectis corporis uiribus & animi ſic efferatus eſt, ut quauis ex cauſa ad ſæ- *Alexandræ mors.*
uiendum eſſet propenſiſsimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis ſanguinarias ma- *Herodes intimos amicos interfi-*
nus abſtinuit, Coſtobaro uidelicet, Lyſimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Doſitheo, *cit.*
occaſione arrepta huiuſmodi: Erat Coſtobarus unus inter primates Idumæorũ, penes cuius
maiores olim fuerat ſacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur.
Poſtquam autem Hyrcanus eorum reipublicę formam in Iudaicos mutauit, Herodes regnũ *Coſtobarus Idu-*
adeptus, Idumææ ac Gazæ præpoſuit Coſtobarum, data in matrimonium Salome ſua ſoro *mææ præficitur;*
re, cuius maritum Ioſephum interfecerat, ut iam dictum eſt. Ea fælicitate præter ſpem oblata
inflatus ille, paulatim ad tantam inſolentiam progreſſus eſt, ut regis imperata detrectaret, in-
dignum ratus Idumæos ſeruire hominibus, quorum ſacra & religionem acceperant: miſitq;
B legationem ad Cleopatram, docens Idumæam ſemper maioribus eius reginæ paruiſſe. pro-
inde nunc quoq; impetrandam eſſe regionem ab Antonio. Se enim paratum illi potius obſe
qui. Hæc autem moliebatur non quòd Cleopatram mallet habere dominam, ſed ut acciſis
Herodis opibus, eo facilius ipſe Idumæorum dominationem inuaderet. Nam ſpem ei faciebat tam generis claritas, quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non inten
tus ne à turpibus quidem lucris abſtinebat, nimirum nihil mediocre uolutans in animo.
Sed Cleopatra fruſtrà tentato precib. Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita *Mortis periculo*
interfecturus erat hominem, niſi interceſsiſſent pro eo tã mater quã ſoror: ita tamen eum do *eximitur;*
nauit illarum precibus ut nũquam poſthac illi fideret. Orto deinde inter coniuges diſsidio,
Salome libellum repudij marito mittit, præter legitimum morem patriæ. lex enim noſtra ſo *præter morem*
C lis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimiſsis quidem fas eſt nubere, niſi prio- *ab uxore repu*
ris uiri permiſſu. Verùm illa magis ex propria licentia quam communi iure fecit diuortium, *diatur;*
& ad fratrem ſe conferens ait ſe prætuliſſe fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. Cõ- *undecùm alijs in-*
ſpiraſſe enim eum ad res nouas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro & Doſitheo: ſuisq; re *ſidiarum accuſa*
bus fidem aſtruebat per Babæ liberos, quos ille iam per XII annos ſeruaſſet incolumes. E- *tus; &*
rat autem hoc uerum, & tum præter omnem opinionem à rege auditum uehementer eius
animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, ad-
uerſatos ſemper ſuis conatibus; ob temporis autem longitudinem memoria exciderant.
cauſa uerò odiorum hæc fuit: Regnante Antigono dum Herodes obſideret Hieroſolyma, in
tantis rerum difficultatibus maior populi pars feſſa, propenſa erat ad accipiendũ Herodem
D intra mœnia. Sed obſiſtebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus, & fidi Antigono,
quòd putarẽt eum regem magis eſſe è republica. Tãdem capta urbe per Herodem, Coſtoba-
rus deſtinatus ad obſeruandos urbis exitus, ne quis aduerſæ factionis elaberetur, ſciens magnam eſſe Babæ filiorum apud uulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum ſtatu ma
gnum momentum afferre poſſe ſuis conatibus, ſubtractos clam in ſuis agris habuit. Ac tunc
quidem licet ſuſpectus Herodem periurio fefellit, negans ſe quicquam ſcire quò illi deuene *filios Babæ ad*
rint. Rege deinde per edicta præmiũ promittente indici, & modis omnib. eos perquirẽte, ne *necem quæſitos*
tum quidem fateri uoluit. ueritus enim nõ impunè ſibi hoc fore poſt primam negationem, *ab Herode occultat.*
pergebat eos occultare, iam neceſsitate etiam non modo beneuolentia. Hoc poſtquam ſo-
roris indicio rex cõperit, miſsis quibuſdam ad loca latebrarũ, & illos interfecit, & quotquot
E in eodẽ hærebant crimine: ut nihil iam reliquũ eſſet ex Hyrcani cognatione, ſed ſublatis o- *Babæ liberi luce*
mnib⁹ quorũ excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet quicquid uellet agere, nemine ampli⁹ *uitali priuati.*
reſiſtente. Quo factũ eſt ut magis diſcederet à patrijs ritibus, & peregrinis ſtudijs ueterũ in- X.
ſtituta corrũperet inuiolabilia: quo tẽpore permagna facta eſt bonorũ morum in deteri⁹ in-
clinatio, labãte diſciplina qua antehac populus ſolebat cõtineri in officio. Ac primũ athletica *Herodes Athle*
certamina quinto quoq; anno in honorẽ Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: *tica certamina*
deinde in cãpo amphitheatrũ vtrũq; ſumptuoſo opere cõſpicuũ, ſed alienũ à Iudaicis morib. *et amphitheatrũ,*
apud quos nullus eſt horũ uſus, nulla ſpectaculorũ oſtentatio. Ille tamẽ celebritatẽ hanc no- *peregrinos mo-*
biliſsimã eſſe uoluit, den ũciatã circũuicinis atq; etiã lõginquis gẽtibus, propoſitisq; prẽmijs *res ſectans, inſtituit.*
magnus undiq; athletarũ cęterorũq; certatorũ concurſus factus eſt, cõfluxeruntq; exercita-
F tiſsimi quiq; in hoc genere. Euocabãtur enim magnis prẽmijs nõ hi tantũ q gymnicis certa- *ſecundum quo-*
minibus dabant operã, ſed muſici etiã præſtãtes, & qui uocantur thymelici: necnon quadri- *rundam chronologiam, hæc inci-*
garij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizõtes curſum peragunt: magna contentione regis, *derunt*
ne quid deſideraretur, quod uſquam in hoc genere eſſet ſpectabile. Theatrum ipſum per cir A. M. 3939.
cuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque ar A. ch. n. 32.
gento colluccntibus: quod uerò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non ueſtes precio-

ſtimæ,non gemmæ raritate inſignes deerãt in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis,leonibus,cęterisq; uel robore ſpectandis,uel aliquo naturę miraculo.Hę modò inter ſe, modò cum damnatis hominibus cõmittebantur:quę peregrinis quidẽ ſpectatorib.plurimũ admirationis ob ſumptum,atq; delectationis afferebant,indigenis uerò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere uidebantur.Nihil enim magis impiũ exiſtimabant,quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtijs cõparatis uoluptatẽ crudelẽ captare homines:abſurdũ æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtũ fuit quàm trophæa:quæ cùm putarẽt armis contectas imagines,quarũ uſus interdictus eſt noſtris legib⁹, indigniſſime eãs ferebant.à quibus cum eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret,per uim nihil agere uoluit,ſed blandis alloquijs conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamẽ mouebantur,ſed credentes eum grauiter peccare,uno ore exclamant:etiamſi reliqua omnia ferre oporteat,non laturos ſe intra urbẽ hominũ imagines(ſic trophæa uocabant) hoc enim nefas eſſe.Herodes uerò uidens eos turbatos,& ſine ſatisfactione non facilè ceſſuros,accitis ad ſe præcipuis ex illo numero,& in theatrũ adductis,rogabat eos,oſtenſis trophæis,quidnã hoc eſſẽ putarẽt.cũq; reclamaſſent,hominũ eſſe imagines,iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtendit nudos ſtipites.quo facto in riſum uertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginũ.Atq; ita ſedato multitudinis tumultu,pleriq; iam mutati æquo animo ferebant omnia.quidã tamen nc ſic quidem deſtiterũt externos mores abominari,ueriti ne ex hac mutatione ſequeretur magnũ aliquod rei incõmodũ:putauerũtq; ſui officij,labãti diſciplinę publicę uel capitis periculo ſuccurrere,nec pati Herodẽ quicq̃ cõtra receptos mores inducere, & pro rege hoſtẽ agere.ex his X ciues cõiurauerũt contẽpto periculo,ſicasq; ueſtib. texerũt: & in his unus cæcus,ob indignitatẽ eorum quæ audierat nõ tam paratus ad agendũ aliquid, quàm ad patiendũ,ſi qd aſſertorib.patrij moris accideret,cuius exemplo nõ mediocriter cõfirmati ſunt cæteri.Hi cõmunicatis cõſilijs in theatrũ uadũt,ſperãtes nec ipſum regẽ impro uiſum impetũ ſuũ euaſurũ,aut certè multos ex aulicis eius ſtipatoribus opprimendos:& uel hoc ſibi fore mortis ſolatiũ,ſi illũ uiolatæ religionis ergò in populi inuidiã adducerent.Et illi quidẽ quaſi duces ſe cæteris præbentes hæc facere ſtatuerãt. quidã uerò ex his quos Herodes ad perſcrutanda & indicanda talia diſpoſuerat,rẽ totã expiſcatus, regi theatrũ ingreſſuro aperit.is rem illam ſibi non negligendã exiſtimans,quod & ſe multis inuiſum,& turbas ſubinde exoriri uidebat,recipit ſe in regiam,& nominatim coniuratos accerſit:qui comprehenſi in ipſo facinore, & ſcientes nullum eſſe effugium, decreuerunt præſentem neceſſitatem ferre forti animo. Nihil enim inficiati interrito uultu ſicas protulerunt,profitentes ſe rectè ac piè coniuraſſe, non propter priuatos affectus, aut ſui commodi gratia,ſed pro diſciplina publica, quam nemo bonus uiolare ne morte quidem ſibi intentata ſuſtineat. Hæc illi cùm magna confidentia pro ſe attuliſſent, à regijs abducti per omnes cruciatus necati ſunt. Nec multo pòſt delator eorum inuiſus omnibus à quibuſdam correptus non ſolùm interfectus eſt,ſed etiam fruſtatim conciſus & obiectus canibus , idque multis inſpectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit,donec poſt longas ac ſæuas Herodis inquiſitiones à conſcijs quibuſdam mulierculis per tormenta expreſſa eſt confeſſio. Tum uerò autores eius facinoris cum totis familijs plectebantur,plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere,ni maiore cohiberetur potentia. Quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus,ne fortè hi motus in apertam defectionem erumperent. Cùm igitur duas arces munitas in urbe haberet,unam in qua ipſius erat regia; alteram uerò iuxta templum Antoniam à ſe communitam,uiſum eſt tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebaſten,quæ foris totam gentem contineret in officio. Abeſt à Hieroſolymis itinere unius diei,ad urbanos etiam tumultus compeſcendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem impoſuit, olim Stratonis turrim dictam:ipſe Cæſaream appellari maluit. In magno etiam quem uocant campo ſorte lectis equitibus caſtellum condidit, & in Galilæa Gabalam,Eſthmonitim in Peræa.His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè diſpoſitis,adempta eſt uulgo leuiſſimis quibuſque cauſis mobili, tumultuandi materia:parato ad quoſcunque clancularios conatus remedio,dum in propinquo ſemper ſunt, qui uel præcaueant, uel recens ortos compeſcant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus,dedit operam,ut tam è milite auxiliari, quàm è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare ſtatuerat, partim quo illuſtriorem eam faceret,ſed maximè quia prætextu magnificentiæ ſecuritatem rebus ſuis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato uetere,nouum nomen Sebaſtes impoſuit, agroſq;

In Herodem coniuratio auſpicatur.

inquiſita & detecta.

Herodes coniuratos iubet comprehendi; & necari.

Herodes ſeipſum munit aduerſus ſeditiones.

Stratonis turris, Cæſarea dicta. Gabala. Eſthmonitis.

Herodes Samariam munit, & frequentat habitatoribus.

A agrosq; eius natura feraces habitatoribus diuisit,ut mox ab initijs essent locupletes:firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus,& præter ueterem ambitum tantum spatij complexus,ut nulli celebrium urbium cederet. erat enim XX stadiorum circuitus.In eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse uoluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum,reliquas etiam urbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit securitatem captans ex firmitate loci,quo pro arce uti uoluit, pulchritudine uerò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros. *Sebaste urbs Samaria olim nunc cupata.*

A.M. 3948. A.ch. n. 23.

De fame quæ in terram Iudæam incubuit. Cap. XII.

XI.

B EODEM anno,qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt,siue ea fuit uindicta irati numinis,siue ita ferebant statæ temporum uicissitudines. Primũ siccitas diuturna obtinuit,inde insecuta est sterilitas,ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere.Postea per inopiam mutata uictus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia,succedẽtibus alijs post alias calamitatibus.Nam hoc ipsum pestem exacerbabat,quod ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem,nec alimentum congruũ habere poterant:& quotidie multis morientibus,etiam superstites per desperationem curam suorum relinquebant,non profuturam in tantis rerum difficultatibus. Itaque absumptis ueteribus frugibus,& nullis in earum uicem subnascentibus,nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente,dum non uno anno etiam semina ipsa pereunt,terra nonnulla reddẽ- *Siccitas & sterilitas Iudææ; & Fames horrenda*

C te debitum.Quapropter necessitas multa ad præsentem usum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,dum fraudatur agrorum redditibus, absumpta in ædificationem urbium uetere pecunia:adeoq; nec quicquam suppetebat quo succurrere posse uideretur,occupante malo.ad hæc accedebat populare in regem odium, q̃ ferè soleat calamitatum culpa in eos reijci,penes quos est regimen reipublicę.Cogitabat tamen aliquã medelam afferre tam difficili tempori,sed modũ uix expediebat,q̃ nec finitimi res ad uictũ necessarias uendere possent,eadẽ pressi inopia,nec pecuniarum tantum supereſſet, quantũ posset omnibus sufficere.Tamen existimans opus esse ut omnes ad ferendam opem cõsilia conferrent,quicquid erat in regia suppellectilis tam aureæ quàm argenteæ,id totũ concidit; *Herodes fame laborantibus Iudæis subuenit.*

D nec laudatorum artificum parcens operibus,nec uasis ad usum necessarijs. Inde confectam pecuniam mittebat in Aegyptum,quam tum Petronius tenebat pro Cęsare.Is licet obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium,tamen quia priuatim amicus erat Herodi,& seruatos cupiebat eius subditos,præ alijs eis concesit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans,ita ut maximum momentũ ad gẽtis salutem in eo fuerit.Porrò Herodes aducto frumento,& approbata populo sua diligentia,nõ solùm mutauit auersorum à se animos,uerùm etiam eximiã laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit.Nam primùm his qui sibijpsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnib. accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium uel aliam debilitatem cibos parare non ualebant , his quoque prouidit adhibitis pistoribus, ut in promptu alimenta haberent.Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit,ne qui periclitarẽtur in-

E opia ueſtiũ absumptis pecoribus,& lanis alijsq; tegmentis deficientibus. Vbi uerò etiã huic necessitati prospectum est,propinquis quoq; Syrorum urbibus solicitudinem impendit,distributis ad sementem faciendam frugibus.quod sanè & ipsi fuit commodum, terra mox uberem referente gratiam,ut omnibus alimenta suppeterent.Et quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt,ad L M hominũ quos ipse aluerat dimisit per agros:atq; ita res penè perditas restituit sua diligentia,nõ mediocriter subleuatis etiã finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus.Nemo enim eius opem implorauit,quem nõ pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & urbes,& ex plebe qui grauabantur numerosiore familia,ad illum confugientes necessitati inueniebant remedium:ita ut reuocatis ad rationẽ quæ in exteros tantum insumpserat,reperta sint frumenti cororũ X millia.corus aũt capit X medimnos Atticos.Intra *Corus.*

F regni uerò sui pomœria LXXX millia cororum expensa sunt.quæ quidem eius cura, & tam opportunè collata gratia,tantum apud Iudæos ualuit omniũ sermone celebrata; ut positis odijs quicquid hactenus uel administrando regno,uel transgrediendis patrijs ritibus peccauerat,libenter obliuiscerẽtur,bene compensatũ putãtes eius liberalitate,qua usi fuerãt hoc difficillimo tempore.Nec minor uel gratia uel gloria parta est apud exteros, ut per hæc mala non mediocriter nomen regis illustratũ sit,& quantum damni domi acceptum est, tantũ foris ad *Herodes à populo celebris habetur.*

ris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſ A
ſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recens experti fuiſſent. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio,
Herodes Hieroſolymis regiam ædificari curat. quos Aelius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumq; ſæpe forti opera uſus eſt. Rebus igitur in priſtinam fælicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori urbis parte ædificauit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisq; auro & marmorib. & ſubſellijs, ut magnum uirorũ numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſq; dignitate appellatione indita, ut una diceretur Cæſaris, Agrippæ altera.

XII.

Herodes Simonis filiam ducit in matrimoniũ. Coniugem deinde duxit amore correptus, nihil penſi habens, dum uoluptati indulgeret. Occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hæc: Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebatq; filiam omnium eius ætatis pulcherrimã: cuius forma cùm uulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit uti ſua potentia, ne tyrannicè uideretur agere, maluitque in legitimum thorum puellã introducere. Cumq; Simon nec affinitate tali, nec tamen cõtemptu dignus uideretur, quo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius uiſum eſt elegit, ut uidelicet honoris acceſſione eũ ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat, & ſucceſſorem ei dat Simonẽ,
Herodes caſtellum condit. atq; ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptijs nouum caſtellum cõdit, quo loco Iudeos olim uicerat, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter LX ſtadijs, natura firmũ, & ad excolendum idoneum. Collis enim eſt leniter accliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtq; diſtinctus teretibus turribus, aſcenſu arduo, qui per CC gradus lapideos ſcanditur. intus aũt diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinẽ: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. Circumiacens planicies ædificijs referta eſt ad iuſtæ urbis magnitudinẽ, cui collis ille uice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia nullos amplius in regno ſuo motus timebat, duobus potiſſimũ modis ſubditos in officio cõtinens: timore ſuppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: cõmuniebatq; ſe accuratiſſimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad
Herodes exteros colit. rempublicã. Ciuitatibus ſe comem & humanum præbebat, dynaſtas per occaſionẽ colebat, ad conciliandã ſibi eorum gratiã munificentiſſimus, & innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum eſt ut cum apud omnes eſſet grarioſus, magnis rerum ſuarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio ſtudiumq; demerendi Cæſarem cum Romanis potentioribus cauſa fuit, ut multùm à patrijs inſtitutis decederet, & leges diuinas uiolaret, dũ in honorẽ eorum urbes condit, & templa extruit, licet non in ſolo Iudaico. hoc enim illi nequaquã laturi erant, & nefas ſit noſtris ſtatuas ac effigies more Græcorũ colere. Quapropter extra eorũ regionẽ tales urbes collocabat, excuſans ſe Iudæis, & nõ ſponte, ſed potentiorũ iuſſu hæc faceret: & interim Cæſarem Romanosq; tanto magis ſibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patrijs conſuetudinibus ſuſtineret diſcedere. Sed præcipuus ſcopus erat utilitas propria, & ſtudium memoriæ propagandæ ad poſteros, ita ut in condendis & exornandis urbibus nullis ſumptibus parceret.

Imagines Græci colere ſoliti.

Cæſarea oppidum conditur. Cap. XIII.

Stratonis turris. ERgo quùm animaduertiſſet in maritimis locũ cõdendæ urbi opportuniſſimum, cui olim Stratonis turris nomen fuerat, & formã eius magnificè deſcripſit, & ædificijs marmoreis totam exornauit accuratiſſimè, tam regijs palatijs, quàm priuatorum ciuiũ ædibus. & quod fuit omnium operoſiſſimum, portum à tempeſtatibus tutũ addidit, magnitudine Piræo parẽ, ſtationib. inſtructum & diuerſorijs, admirandã
Piræus Athenarum portus. ſtructura, eò q propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno ſumptu conuehenda fuit. Sita eſt hæc urbs in Phœnice, quà in Aegyptum pręternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales urbeculas, nõ ſatis portuoſas, q Africo ſint oppoſitæ. Hic enim procelloſis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam ſtationẽ quietam eſſe patitur, ita ut plerunq; naues mercibus onuſtæ, in ſalo ancoras iacere neceſſe habeant. Hanc locorum incommoditatẽ correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ claſſi recipiendæ ſufficere: & in uiginti ulnarum profundum prægrandia ſaxa demiſit, quorũ pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis uerò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius ſpatij dimidium oppoſitum eſt frangendis fluctibus, inde procyma

tion

A tion Græcè dictum:reliquum ſuſtinebat murum lapideum diſtinctũ turribus; quarũ maximæ & pulcherrimæ nomen Druſus à Druſo Cæſaris priuigno,immaturo faro defuncto. Inerant & crebri fornices,nautarũ diuerſoria.Excenſus deinde lato ambitu totũ portum cingebat,locus ad inambulandum animi cauſa iucundiſſimus.Os autem portus patet uerſus ſeptentrionẽ uentorum ſereniſſimum.crepido uerò totius ambitus,à ſiniſtra quidẽ portũ intrantib.turris eſt lato margini inſiſtens,ad firmiùs reſiſtendum fluctibus:à dextra aũt duę columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ędes continuata ſerie marmore politiſſimo extructę ſunt,extante in medio tumulo,in quo templum Cæſaris procul conſpicuum adnauigantibus,& in eo ſtatuæ,Romæ altera,altera Cæſaris,unde nomen Cæſareæ,urbi tã materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ;cloacis etiam ſubter B raneis non minus mirandæ:quæ paribus diſtantes interſtitijs in mare exeunt,una tranſuerſa dirimente,ut imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus,quoties accedunt,ſubintrare poſſint,& totam urbem ſubluere.Extruxit etiam theatrũ è ſaxo,& à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, unde latè proſpectus patet in mare.Atq; hæc oĩa duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta,rege nec labori parcẽte nec ſumptibus. Hac iam altera urbe poſt Sebaſten condita,decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulũ,ut ſalutarent Cæſarem.Eò poſtquam uentum eſt, Pollionis hoſpitio uſi ſunt,qui erat Herodis ſummus amicus:licebat tamen etiam Cæſaris uti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate,fecitq; Herodi poteſtatem, ut arbitratu ſuo è filijs quemcunq; uellet hęredem regni deſignaret,aucto prius noua acceſſione Trachoni- C tidis,Batanææ,& Auranitidis,tali de cauſa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ,nec cõtentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia,inde quoq; captans compendium:incolæ enim locorũ eorum libenter rapto uiuunt,aſſueti ꝑdas ex Damaſcenis agere.Eos Zenodorus adeò non uetabat,ut lucrorum etiam eſſet particeps. Ab his malè uexati propinquorũ agrorũ coloni,Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant,poſtulãtes, ut Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cęſari.Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula,& regionem eam ditioni Herodis cõtribuendam:ſic enim fore, ut eius prouidẽ tia caueretur in poſterum,ne Trachonitæ uicinis ullas exhiberent moleſtias. Alioquin difficile erat eos cõpeſcere iam aſſuetos his artibus uictum quęrere:ut qui nec oppida haberent, nec agros,ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia.Habebant aũt paratam aquæ D & cibariorum copiã,ut externa ui petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos.nec niſi unum poſt alium hominem admittẽtes,ſed intus ſunt ampliſſimi,& ſuprà quàm credas capaces,plano ſolo deſuper tecti.nã totus is locus cõſtat petra aſpera,& nõ facilè meabili,niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum ferũtur,ſed multis mæandris flexuoſę ſunt.incolæ quoties propinquos populari prohibebantur,ipſi inter ſe exercebant latrocinia,nihil ſibi non permittentes. Eam regionem poſtquàm Herodes accepit à Cęſare,adhibitis ducibus ad eos penetrãs maleficia coercuit, & circum uicinis ſecuritatem peperit.Zenodorus aũt partim inuidia,partim dolore ademptæ poſſeſſionis permotus,Romam ad accuſandum Herodem profectus eſt:nihil tamen efficere potuit. Interea in Aſiã Agrippa mittitur,adminiſtraturus trãſmarinas prouincias pro Cęſare. XIII. E Eum q̃ eſſet amiciſſimus,Herodes apud Mitylenen cum ſalutaſſet,in Iudęã reuerſus eſt. Cæterùm Gadarenſes quidam Agrippam adeunt,Herodem accuſaturi,quos ille ne auditos q̃dem ad regem uinctos remiſit.Arabes etiam iampridem infenſi Herodi,tum aperire cœperunt inimicitias,idq; de cauſa,ut tum uidebatur,ſatis probabili. Zenodorus enim deſperatis rebus ſuis Auranitidem ditionis ſuæ partem illis elocauerat L talentis annuis:quam cum donatio Gæſaris complecteretur,non patiebantur auferri,modò excurſionibus ac ui eam ſibi uindicantes,modò contendentes de iure poſſeſſionis apud iudices.pelliciebant etiam ad ſe egenos milites,qui miſerorum more meliora ſperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm matu rè Herodes cognouiſſet,maluit tamen bonis rationibus occurrere, quàm hoſtiliter, ne daret occaſionem nouis motibus.Decimoſeptimo demum eius regni anno Cæſar uenit in Sy- F riam:moxq; Gadarenſium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum,inſtigati huc potiſſimùm Zenodori criminationibus:qui interpoſito iureiurando pollicitus erat,non priùs ſe deſiturũ,quàm quouis modo effeciſſet, ut illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cęſaris. Ab hoc perſuaſi clamitabant, idq; aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dediſſe uidebant,quos rex deditos ab Agrippa acceperat. Erat enim ſi quis alius erga ſuos inexorabilis,ab alienis uerò acceptas

Druſus turris.

Theatrum & amphitheatrum.

Herodes filios Romam mittit; quos Cæſar humaniter excipit.

Zenodorus latrocinijs ex rapto uiuit.

Trachonitis Herodi attribuitur.

Herodes maleficia coercet.

Agrippa in Aſiam mittitur.

Arabes Herodi infenſi.

Zenodorus Auranitidem Arabibus, à Cæſare Herodi donatam, elocat.

Gadarenſes Herodem apud Cæſarem fruſtra accuſant.

iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de ui & rapinis eius, uiolatisq; ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat cauſam dicere: Cæſar uerò dextram ei dedit, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die qua congreſſi ſunt, de his actum eſt. poſtridie uerò interruptum eſt hoc negotiũ. Gadarenſes enim uidentes quorſum Cæſar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, ſequenti nocte alij ſe iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen ſe iacientes necauerunt: atque ita cum ſeipſi prædamnaſſe uiderentur, ſine mora Cæſar Herodem abſoluit. Acceſſit huic & alia non mediocris fælicitas. Zenodorus enim præcordijs ruptis ſanguine multo per ſeceſſum profluente apud Antiochiam Syriæ perijt. Cæſar uerò & huius portionem, ſanè non contemnendã, donauit Herodi: quę ſita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitq; ut omnia ex eius ſententia fierent. Deniq; eò tum fælicitatis prouectus eſt Herodes, ut cùm in toto, quàm latè patet, Romano imperio duo eſſent omnium potentiſſimi Cæſar & Agrippa, Cæſar poſt Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item poſt Cæſarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ ſuo fratri tetrarchiam impetrauit, de ſuo regno deciſis centum talentorum reditibus, ut etiam ſi quid fatale ſibi accideret, in tuto eſſent res illius, neq; ſubijceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæſare in regnum reuerſus, in terra Zenodori elegantiſſimum ei templum cõſtruxit è marmore cãdido, prope Panium quod uocant. Id ſpelunca eſt in monte amœniſſima, ciq; ſubiecta in immenſum hians terræ deuexitas, plena aquis ſtagnantibus, ei mons ualde magnus imminet. Sub ſpelunca autem ſcatent fontes Iordanis fluminis. Hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cęſaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remiſit regni ſui ſubditis, prætextu quidem ut poſt ſterilitatem ſe reficerent, re autem uera ut placaret eorum animos, offenſos talibus regis operibus, quæ uidebantur planè ad religionis & bonorũ morum perniciem tendere, ut omnium iactabatur ſermonibus. Cui rei & aliud ille remedium attulit, occaſiones turbarum auferens, & iubens ſua quemque agere negotia, uetitis per urbem conuenticulis & frequentioribus conuiuijs, appoſitiſq; etiam ſpeculatoribus, & grauiſſimis pœnis qui contrà facerent propoſitis. Nam multi clàm & propalàm abducebantur in caſtellum Hyrcaniam, ibiq; dabant ſupplicium: & diſpoſiti erant tam in urbe quàm per itinera qui obſeruarent conuenientes cuiuſcunq; rei gratia. Adeò enim hanc curam non negligebat, ut ſæpe ipſe plebeio cultu noctu miſcuiſſe ſe uulgo perhibeatur, & expertus fuiſſe quid de ſe ſentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius ſtudia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam uerò multitudinem ſacramento obſtringebat, iuſiurandum exigens quòd non diſceſſuri eſſent à fide & officio. Atq; ita maior pars metu cedebat & obſecundabat: qui uerò liberius ſtomachabantur, & cogi ſe indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requiſiuit etiam iuſiurandum à Pollionis Phariſæi Sameæq; ſectatoribus pleriſque: quod cum non impetraſſet, non tamen in eos ut in cæteros tales ſæuijt, Pollionis reuerentia. Remiſit etiam hanc neceſſitatem his qui Eſſæi apud nos uocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non abſimile, de quib. alibi narraui prolixius. Nunc prætereundum non uidetur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus, Manahemus nomine, cum aliàs uitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum uerò diuinitùs etiam conceſſum habens donũ fatidici ſpiritus. Hic cõſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literariũ frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. Ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notũ eſſe homini, correxit eius uerba, unum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu nates eius manu feriens: Imò regnabis, inquit, & fæliciter dominaberis: ſic enim Deus uult: & memor eſto Manahemi uerborum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſticia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini, quàm humani iuris immemor, licet alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamẽ Deum latebis, qui te extremo uitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc uerba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſsibus ad regnum & tantam fælicitatem elatus, cùm maximè uigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſciſcitante rege num decem annos duraturum ſit, & uiginti, inquit, & triginta: atq; ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes uerò uel hoc contem-

Zenodori mors. Herodes à Cæſare muneribus amplißimis donatur;

Cæſari templum extruit;

tributorum partem tertiam ſubditis remittit;

ſubditis occurrit;

populum Sacramento obſtringit; &

de Eſſæis religioſè ſentit.

Manahemus Eſſæus Herodi regnum prædicit.

Regum bonũ utrumues tres præcipuæ.

A B C D E F

A contentus, Manahemum data dextera dimisit. & ex eo semper Essenos in precio habuit. Hæc tametsi fidem excedere uidentur, uisum est tamen lectori indicare, quòd multi sint in eo genere, quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur sua decreta & consilia. *Herodes Essenas honorat.*

Herodes nouum templum, diruto priore, Hierosolymis ædificat. Cap. XIIII. A.M. 3953. A.ch. n. 18.

DECIMO octauo autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora, post absoluta tot admiranda opera, eximiũ aliud concepit animo, Dei templum denuò cõstruere, ampliore ambitu, & huic cõueniente celsitudine, ratus id, quod res erat, id fore omniũ celeberrimũ etiam ad posteritatis sempiternam memoriã. Cęterum ueritus ne populũ difficultate deterritũ minus ad hoc obsequentẽ haberet, aduocata concione sic eum allocutus est: Non habeo necesse, uiri tribules, ut uel gesta uel opera mea cõmemorem, quæ, ex quo regnare cœpi, plus uobis utilitatis & securitatis, quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. Scitis enim ipsi, quòd in maximis uestris difficultatib. nulla priuati commodi ratione uobis prospexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante absolui, uobis potissimùm seruiunt, per quæ factum est, ut res Iudaicæ nunc magis, quàm unquam antea floreant. Quare ut dicere cœpi, non opus est singulatim percẽsere uel urbes uel alia ędificia, quibus tum Iudæam ipsam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius uobis nunc proponam, quod maximè uel ad religionis cultũ, uel ad regionis ornatũ attinet. Tẽplo huic, quod postliminiò reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerũt, desunt ad priscam altitudinem LX cubita. tanto enim celsius erat uetus illud Solomonis ædificiũ. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos non stetit, quin par illi pristinæ structura surgeret: sed hanc mensuram præscripserunt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorũ & posterorum imperio, quia illi tum uixerunt, sicut postea Macedonum, non potuerunt assequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo uolente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus supperunt, & quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, ut quod maiores sub alieno nutu uiuẽtes non satis accurauerunt, suppleã, & quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, q̃ supra spem polliceri uideretur: & augebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus uetus ædificium, nouum non posset absoluere. Quare periculosum uidebatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod ubi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse. mansurum enim uetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dum omnis materia cõparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neq; eos fefellit. Mille enim plaustra parauit, quæ lapides cõueherent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu uestitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ nõ imperitos: hosq; omnes adhibuit operi, materia iam antè conuecta. Sublatis deinde ueteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum extruebat, longitudine cẽtum cubitorum, altitudine totidẽ, & uiginti amplius. qui uiginti cubi i aliquanto pòst sidẽtibus fundamentis decesserunt, eosq; denuò addere decreuerant nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidib. candidis firmissimis, magnitudine uiginti quinq; cubitorũ in longum, octo in altum, latitudine uerò cubitorum duodecim. eratq; (sicut & regia porticus) hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadijs cõspicuum, maximè ex aduerso habitantibus aut aduentantibus. Portæ uerò ipsi templo pares, & superliminaria aulæis uariegatis ornabãtur, floribus purpureis distinctis, & habẽtibus columnas intextas, sub quarum capitibus uitis expandebatur aurea dependentibus uuis, mirandum sanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ responderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine uincerent. Harum duæ ualidis muris fulciebantur, opere uel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus, à uertice sensim uersus orientale urbis latus resupinus. Huius uerticem prius Solomon rex noster instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoq; eius alio muro cinxit, cui uersus austrum subiecta est uallis profunda. Hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se uinctis, complectens interius spacium, & in profundum descendens, ut miranda sit magnitudo & altitudo structuræ, forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte est conspicua, interiora ferro uincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquatum est uertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta est, ut complanatis omnibus fieret area, & circùm quadriporticus quatuor stadiorum circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patẽtibus. Interius

Herodis ad populum concio, ne templo extruendo.

Herodes templũ Dei construere aggreditur.

Herodes templũ construit.

deinde

deinde ipſum uerticem ambit alius murus lapideus:cuius orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum,ſpectãtem ianuam templi ſiti in meditullio.Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit,additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita,opus Aſamonæorum, qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt,& † turrim id uocauerunt,repoſitorium ſtolæ pontificiæ,quæ non promebatur,niſi põtifice ſacris operaturo. Hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit,uſq; ad Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus,quò gratiam eis referret,à Cæſare imperauit,ut iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam : fueruntq; Iudæi eius cuſtodes uſque ad Agrippæ regis obitum. Poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniã deponere,dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe,quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem,deprecaturi talem neceſſitatẽ: ubi inuenerunt iuniorem regem Agrippam,cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autẽ fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorũ gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectũ,& recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant:ac mox peracto feſto,reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant:quod quidẽ hoc loco propter toties uariatũ morem admonere uiſum eſt.Sed tum Herodes hanc quoq; turrim munitiorẽ reddidit ad tutelam templi,& in memoriam amici ſui Romanorũ imperatoris Antonij uocauit Antoniã. Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat:harum ab una tranſitus erat in regiã per uallem in medio interiectam:duæ ferebant in ſuburbia,poſtrema in urbẽ,gradib.multis uſq; ad imam uallem diſpoſitis,& inde alijs ſurſum per accliue tendentibus. Vrbs enim ſita erat è regione templi,theatrali ſpecie,toto auſtrali tactu in profundam uallẽ deſinens.Quartum aũt latus meridianum etiam ipſum habebat portam ab utroq; angulo æquè diſtãtem, & triplicem porticum baſilicam longitudine ab orientali ualle ad occidentalem pertinentem.Nec enim ulterius poterat. Ibi ſpectaculum erat,ſi ullum aliud ſub ſole memorabile. Nam quum uallis in immenſum dehiſceret,ita ut caligarent deſpicientium oculi, deſuper extructa erat prælta porticus:cuius tecto conſcenſo ſi quis utramq; altitudinem coniunctã contemplaretur, abſq; uertigine id non poterat,uiſu deficiente ob nimiam profunditatẽ, priuſquam ad imum pertingeret.In eius porticibus ſtabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines,quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Craſſitudo autem cuiuſque columnæ,quantam poſſent tres homines conſertis inter ſe complecti brachijs: longitudo uigintiſeptem pedum,ſubiecta ſpira duplici. Numerus uniuerſarũ fuit cẽtum ſexagintaduo,capitellis ſculptis opere Corinthio pulchris uſq; ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus,ita ut in unoquoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis,ſtadij longitudine,claudãt inter ſe mediam,cuius latitudo ſeſquialtera,altitudo uerò duplicata, tanto ſuperabat utranque. Earum lacunaria lignea,ſculpturata figuris uarijs. Mediæ uerò conuexitas altius ſurgebat, excitato ſuper epiſtylia pariete lapideo politiſſimo,columnis inſertis diſtincto, mirabili artificio commiſſuris oculos fallentibus.Atque hoc modo ſe habebat primus ambitus. Interius uerò nõ longo interſtitio ſecundus,paucis gradibus ſcanſilis,ſeptum habebat lapideũ, cum inſcriptione quæ uetaret tranſgredi alienigenam,ſub interminatione pœnæ capitis. Hoc interius ſeptum tam auſtrino quàm ſeptentrionali latere patebat ternis ianuis æqui diſtantibus,ab oriente uerò una magna,per quam intrarent caſti unà cum uxoribus.Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi.Tertium uerò ſpatium intimum, ſolis ſacerdotibus acceſſibile.In eo templum erat,& ante illud altare,in quo hoſtias immolare Deo ſoliti fuerunt. Herodes autem interiora,à quibus profani lege arcebantur, non auſus ingredi, per ſacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum:abſolutoq; octo annis reliquo ædificio,tandem etiam templum ipſum eorundem ſacerdotum opera ſeſquianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum eſt in populo,omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere,& regi pro accurato tam alacriter negotio fauſta ominantibus, & inſtauratione templi magna feſtiuitate concelebrantibus.Ibi rex trecentos boues Deo mactauit, & alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum uictimarum,quantum uix comprehendi poſſit numero,fallente ueram ęſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hãc celebritatẽ abſo-

† Baria deponiẽ nauerant.

Pontificia ſtolæ repoſitorium & cuſtodes.

Antonia turris.

Porticus occidentalis.

Septum interius.

Templi dedicatio.

A.M. 3961. A.Ch.n.10. *iuxta aliorum ſupputationem;*

A.M. 3962.

A absolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuersaria hilaritate solitus A.Ch. n. 9.
est colere, ut hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera *Subterraneus in templum introitus.*
etiam cryptam fecit subterraneam, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui
turrim etiam imposuit, in eum usum ut occultè illuc posset ascendere, si quid per tumultũ
contra regem uellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum struebatur nun- *Prouidentiæ diuinæ peculiaris declaratio.*
quam interdiu pluisse, noctu tantum imbribus descẽdentibus, ne interrumperetur ædifica
tio: eaq; fama quasi per manus tradita ad nos peruenit à maiorib. nec est ueri absimile, si quis
in cæteris quoq; rebus diuinam prouidentiam respiciat. Et de templo instaurato hactenus.

B

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER XVI.

Alexander & Aristobulus Roma ad patrem reuersi, Salomes ac Pherora calumnijs appetuntur.

CAP. I.

C INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex, etiam pri- *Herodes legẽ fert de uendendis furibus.*
uatas iniurias tam in urbe, quàm in agris compescere, nouam legem tulit
prioribus dissimilem, quam ipse sancijt, ut fures liceret uendere in seruitu-
tem extra regni terminos: quòd uidebatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionẽ patriarum consuetudinum. Seruire e-
nim apud exteros, & diuersam uiuendi rationem habentes, & cogi ad faci-
endum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos
sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: uidelicet furem qua- *Furis pœna, Exod. 22.*
druplum reddere: quòd si non sit soluendo, uendi, nõ tamen exteris, nec in seruitutem per-
petuam, sed uindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic uulgo interpreta-
D bantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicũ quiddam magis quàm
regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebaturque hoc no-
mine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, *Herodes in Italiam tendit, & liberos suos in Iudæã reducit.*
salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato fi
lios reducẽdos domum reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam
reuersi sunt in patriã, statim excepti sunt magnis studijs multitudinis, quòd essent cõspicui
tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se fer-
rent ipsa specie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomen sororem regis, cæterosque quorum
calumnijs Mariamme oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quùm uiderent non defo-
re ultores materni interitus. Hinc igitur occasione arrepta, illos quoq; calumnijs appetunt, *Herodis filij domum reuersi, calumnijs exosi redduntur.*
E dictitantes parùm iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice
sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores es-
se causam odij, & hac una uia expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec
hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in uulgum tales rumores spargere, quibus tan-
dem ad illum perlatis, facilè diuinabant exoriturum tantum odium, ut ne naturalibus qui-
dem uinceretur affectibus.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges. CAP. II.

F IVnc tamen maiore eos, quia genuerat, amore prosequens, quàm ut uel suspicio- *Herodes filijs coniuges coniungit.*
ni aut calumniæ locũ daret, in eo quo par erat honore illos habuit, & quòd iam
essent adulti, uxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicen, Ale-
xandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd *II.*
Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illò inuitauit eum in regnum suum, *Herodes Agrippam splendidè excipit.*
ut uenire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit, quod illi uo
luptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis urbibus, & ostẽdens ædifi
cia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quàm amicis exhibens, apud A.M. 3956.

Seba-

A.Ch.n. 15. Sebaſten,& ædificatum à ſe Cæſarienſem portum,& in extructis à ſe arcibus, Alexandrio, He A
rodio,Hyrcania.In urbem quoq; Hieroſolymitanam eum perduxit, occurrentibus popula-
Agrippa boues 100 Deo immolat,et epulũ populo donat. riter omnibus amictu & cultu feſtiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit:& quamuis libenter ibi diutius fuiſſet commoratus,appetẽte tamen hyeme tempeſtatum metu maturiùs abnauigauit in Ioniam, unà cum amicis maximis honoratus muneribus.

Herodes ad Agrippam denuò nauigat. Cap. III.

REX autem exacta domi hyeme,inſtante uere rurſum ad illum properauit,audito quòd cum exercitu Boſphorum peteret:factaq; præter Rhodum ac Coum nauiB
gatione,Lesbum petit,ratus ſe ibi eum inuenturum. Sed repulſus aduerſis Bo-
Herodes Chij porticum dirutam reparari curat. reæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæſit: ubi & priuatim multos ſalutatum uenientes regijs honorauit muneribus:& quùm animaduertiſſet porticum urbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc,quòd propter inopiam reparari non poſſet ad priſtinam pulchritudinem & amplitudinem,tantum pecuniarum cõtulit in eius fabricam, quantũ ſatis ſuperq; ad abſoluendam eſſet,hortatus ut quàm primum ueterem ornatum urbi redderent.Mutato deinde uento primùm Mitylenẽ, deinde Byzantiũ allatus, ut audiuit
denuò Agrippam inuiſit; Agrippam iam ultra Cyaneos ſcopulos prouectum,quanta potuit cõtentione ſecutus,apud Sinopen Ponticam urbem eum offendit,ex inſperato uiſus cum nauibus appellere: fuitq;
honorificentiſſimè excipitur; gratiſſimus eius aduentus,& ſingulari affectu ſe inuicem complexi ſunt:quòd euidens eſſet C
argumentum fidei & amicitiæ,regem relicto principatu & intermiſsis proprijs negotijs præſtò factum Agrippæ opportuniſsimo tempore.Quamobrem indiuiſus ei hærebat Herodes
cum Agrippa proficiſcitur; in exercitu laborum ſocius,& conſiliorum particeps. Nec minus aderat quùm remittendus eſſet animus,ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiam, & in iucundis honoris gratia.Confectis deinde Ponticis negotijs,quorum cauſa illuc Agrippa uenerat,
beneficia plurima obuijs cõfert, & placuit nõ reuerti nauigio:ſed per Paphlagoniam,Cappadociam,ac maiorem Phrygiam terreſtri itinere peruenerunt Epheſum:& inde rurſum Samum traiecerunt nauibus. Toto autẽ eo itinere per ſingulas urbes multa rex in multos beneficia contulit.Eteneim non ſolùm pecunia largiter adiuuabat petentes,& magnos ſumptus faciebat in hoſpites: uerùm etiam ſi
cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius uoti compos factus D
eſt.Cumq; etiam ipſe magnanimus eſſet,ac facilis ad concedendum ea quæ neminem lædereẽt,non leue erat momentum & in rege,incitante uel ſponte currentem ad beneficentiam.
Chijs immunitatẽ impetrat. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit,& pro Chijs debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſoluit,immunitate impetrata:& alijs item, quacunque in re ſingulis opus eſſet,affuit.

Ionici Iudæi Græcos apud Agrippam accuſant,conatus ſibi adimere priuilegia per Romanos conceſſa. Cap. IIII.

POſtquam autem uentum eſt in Ioniam , præſtò fuit magna multitudo Iudæo-
Iudæorũ Ionicorum de indigenarum iniurijs querela. rum eius regionis urbes incolentium:qui nacti opportunitatem queſti ſunt de indigenarum iniurijs,quòd nec legibus ſuis eos uiuere ſinerent, & feſtis diebus E
traherent ad tribunalia,& ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere uetarent, adigerentq; ſe ad expeditiones & munia publica,conuertendamq; in eos ſumptus ſacram pecuniam,contra conceſſa per Romanos priuilegia. Has querelas ut Agrippa audiret,Herodes dedit operam,addito eis uno ex amicis Nicolao,qui cauſam eorum ageret:qui coram Agrippa,aſsidentibus Romanorum honoratioribus,& regibus aliquot ac dynaſtis,in hunc modũ
Nicolai apud Agrippã oratio,pro Iudæorum immunitatibus. pro eis uerba fecit:Omnibus quidem,qui aliquam iniuriam patiuntur,Agrippa maxime,cõfugiendi ad poteſtarum maiorum opem incumbit neceſſitas:nobis uerò etiam impetrandi quæ petimus adeſt fiducia.Neque enim aliud poſtulamus,quàm quod iam antè ueſtra beneficentia conceſſum eſt:quodque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos ueſtro ſubiecti
ſunt imperio.Atqui ſi magnum eſt ueſtrũ beneficium,digni ſumus,qui id retineamus, hoc F
ipſo,quod nos dignos eo iudicaſtis.ſin paruum,turpe fuerit,ne parua quidem uos datores rata facere.Quamobrem ſatis apparet nobis illatam iniuriam ad uos quoque pertinere, quorũ iſti & iudicia contemnere non uerentur,& gratiam irritam reddere.Quòd ſi ipſos aliquis interroget,malintne uita carere,an patrijs inſtitutis,pompis,ſacrificijs feſtiuitatibus,quib. honores Deorum ſuorum concelebrant:ſat ſcio quiduis potius paſſuros,quàm diuelli à patrijs ritibus.Nam & bella pro religionib. uindicandis ſæpenumerò ſuſcipiuntur,& huius(qua per

uos

A uos fruimur) tranquillitatis ac fælicitatis hoc maximum habetur præmium, quòd cuiq; licet
suo more uiuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc alijs infer
re conantur: quasi uerò non perinde sit, uel tuam uel alienam pietatem impedire ac lædere.
Quin & aliud consideremus. Estné ulla gens, aut ciuitas, aut populus, qui non summam suæ
fælicitatis in uestro principatu & Romana potentia collocet? estné qui uestram gratiam ue-
lit esse irritam? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id uel priuatim, uel pu-
blicè non referat. Atqui isti dum uestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem i-
psis ullum ius saluum relinquunt, eorum quæ uestra benignitas concessit, quæ tamen sunt
inæstimabilia. Quale enim uel illud est, quòd quùm multæ aliæ gentes regibus pareant, hi
sub tutela Romanorum principum in libertate fælicissimam uitam exigunt? Nostræ autem
B res, etiamsi nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi
cum reliquis uestris subditis fælicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi ut lice-
at patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum, & permittentibus etiam
conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohi-
bent. Quid enim est in nostris ritibus, quo quisquam meritò offendi debeat? imò quid non
coniunctum cum omni pietate ac iusticia? Neque enim celamus præcepta uitæ, quæ sequi-
mur, aut studia, quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus alijs negotijs uacan-
tes, perdiscendis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimùm conferre
corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem uocati, nihil ha-
beant reprehensibile, nunc uetustate etiam, contrà quàm multi opinantur, consecrati sunt:
C ut non possit non esse religio, tot sæculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ, quas isti nobis per
uim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa im-
ponentes, festis diebus ad lites & negotia profana pertrahentes, nulla necessitate exigente,
sed tantùm in religionis nostræ contumeliam, qua nos præditos esse sciunt, iniustis atque il-
licitis odijs præditi. Vestrum enim imperium omnibus ex æquo consulens, & beneuolentiã
mutuam subditorum alit, & obsistit odijs. Has iniurias, Agrippa præstantissime, rogamus ut
à nobis prohibeas, utq; in posterum quoque detur nostris uiuere moribus, quemadmodum
antea, nec aduersarijs plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non solum iustum est,
sed cõcessum etiam uestra clementia: & extant de hac re multa senatusconsulta, in Capitolio
æreis tabulis cõsecrata, quæ hodieq; leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidẽ
D atq; beneuolentiam, & alioqui sacrosancta etiamsi nullum nostrum præcessisset meritum:
quandoquidẽ non solis nobis, sed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priscinis bene-
ficijs detrahitis, ut ea potius indies præter omnem spem reddatis cumulatoria: quæ quidem
oia percensere præsentis temporis angustia nõ patitur. Sed ne uanè iactare uideamur nostra
officia, omissis præteritis, satis testari potest uel rex noster, qui tibi assidet. quod enim ille be-
neuolentiæ aut officij genus familiæ uestræ non exhibuit? ubi fides eius deliberata est? quid
non in honorem uestrum excogitauit? ad quam necessitatẽ non primus præstò affuit? Quid
igitur prohibet nos quoq; nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda est
patris huius Antipatri fortitudo, qui bellò quod Cæsar in Aegypto gessit cum M M mili-
tum auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, ut tam terrestribus quam nauallibus prælijs nul
E li uirtute cederet. Et quid opus est commemorare quantum tunc rebus eius momentum at-
tulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus fuerit? quam ad rem in memoriam re-
uocandæ fuerint literæ, quas ea de re Imperator scripsit senatui, quibus à pop. Rom. honores
& ius ciuitatis impetrauit Antipatro. Poterit enim hoc solum argumentum sufficere ad de-
clarandum non immeritò nos dignaros tanta gratia, & à te confirmationẽ eius petere: à quo
uel nouam sperare debuimus, uidentes tantam tibi cum rege nostro amicitiam intercede-
re: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum uictimarum
obtuleris Deo, quibus ue uotis illum honoraueris: utq; populum epulo exceperis, & mutuis
hospitalitatis officijs delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ
Iudæorum gentis, & tanti Romanorum principis, cõfirmatæ coram ipsis Herodis penatibus.
F Per hæc te obtestantur in ipsius regis præsentia, nihil aliud quàm ut quæ ipsi concessistis Iu-
dæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai uerbis nemo Græco-
rum se opposuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantùm offe-
rebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solùm facto prætexebant, quòd
onerosi sibi essent inquilini Iudæi. At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuius-
quam iniuria patrijs legibus uiuere. Quamobrem Agrippa intellectò quòd nim patere-

Agrippa Iudæorum immunitatem antè concessam confirmat.

tur,sic respondit:se nō solùm propter Herodem amicum illis gratificari paratum; sed etiam A quia æquum postulare uideantur. Quare etiamsi plura petijssent,cōcessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom.commodis concedi posset:nunc quia id tantùm postulent, ut quæ prius concessa fuerint,rata maneant,confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius,secundum instituta patria uiuētibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus uale dicto à Lesbo digressi sunt.

Herodes Agrippæ gratias agit.

Herodes in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Herodes Hierosolyma cōtendit; & causam peregrinationis exponit.

REX igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione usus Cęsaream appulit,& inde Hierosolyma petijt:ibi aduocata in cōcionem tā urbana multitudine, quàm B reliquis Iudæis qui tum fortè aderant,rationem eis suæ peregrinationis exposuit,& impetratam immunitatem Iudæis per Asiam degentibus. Commemorauit deinde quantū fælicitatis eis suus principatus attulisset,dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis:& gloriabundus professus est quartam tributorum partem superioris anni illis se remittere. Illi uerò simul oratione simul munificentia regis deliniti,cum maxima lætitia discesserunt,omnia fausta regi comprecantes.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios. Cap. VI.

III. INterim domesticū dissidiū indies augebatur,Salome tanq̄ hæreditario odio adolescentes prosequente,atq; ex præterito facinore quo matrem eorū oppressérat, iudaciā assumente,& hoc agente nequis supereſſet,q̄ posset ulcisci mortē immeritæ. Nec deerat occasio,q̄ adolescentes nō optimè erga patrē affecti uiderentur, partim memoria materni interitus,partim dominandi cupidine. Rursum igitur uetera mala renouabātur,his in Salomen ac Pherorā conuitia iactātibus, illis uicissim odia & insidias cōtra adolescentes exercentibus.& cùm esset odiū mutuū,non erat tamen simile:dū hi uel propter genus & mores ingenuos,uel propter ætatis imperitiam procaci lingua irā non dissimulant:illi contrà maleuolè ac astutè calumnijs uiā præstruūt,prouocantes adolescentū ferociam,quam mox erant apud patrē eorum in suspicionē uocaturi: uoluntatem uindicandi maternā necē uel propria manu non deesse illis,hoc argumento colligentes, q̄ nec puderet eos talis matris,& iniustè interfectā contenderent. Iamq; fabula erant totius ciuitatis,cunctis simplicitatē adolescentū miserantibus,nec cessante Salome occasiones uerisimilis criminationis ex ipsis sumere:qui impatienter ferentes matris mortem,& iuueniliter contentiosi,nō illius modò uicē,sed suam quoq; fortē miserabantur,q̄ necesse haberent cū infelicis parentis interfectorib.uitam degere,& se quodammodo contaminare illorum contubernio.atq; huic dissidio magnum incrementū absentia regis addidit. Qui postquam reuersus est,& concionē illam apud populū habuit,mox tū à Pherora tū à Salome est monitus,imminere magnum periculū ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfeciſſent. His affinxerūt,Archelaū Cappadocē eis spem facere, q̄ ope illius peruenturi sint ad Cæsarem,& patrē accusaturi. Quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis q̄ eadē & ab alijs renunciabātur:& per hæc anteactorū admonebatur, q̄ propter domesticorū dissidia nec amicis nec dilectissima cōiuge diu frui potuerit:futuraq; ex præteritis E colligens,& maiorem aliquā calamitatē secuturā timens,planè cōfusus erat animo. Reuerà enim quēadmodū foris suprà spē fortuna utebatur ,ppitia,sic domi præter opinionē omnia malè cedebant:ut meritò ambigendū sit,possit ne pensari tanta fælicitate externa eius calamitas domestica,an satiùs esset carere ex æquo utraq;,& intra priuatā fortunā cōsistere. Dum talib.curis intra se fluctuat,uisum est aliū filium,q̄ etiamnum priuatus erat, accersere, cōprimendisq; adolescentum ferocib.animis illū opponere,& honorib.euehere: is dicebatur Antipater:non q̄ uellet(sicut posteà uictus affectu nimio fecit)omnia in illū cōferre,sed ratus se filios Mariāmes hoc pacto castigatiores redditurū,& minuendā eorum arrogātiam, si uiderent nō esse necesse ut sibi solis seruaretur tāti regni successio. Quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit,putans se iam prospexisse adolescentibus,ut posito fastu tractabiliores se patri præberent.sed longè aliter euenit. Nam & illi factum hoc iniuriam suam interpretabantur:& Antipater tali erat ingenio, ut præter spem nactus ampliorē libertatem,in hoc omni ope incumberet,ne fratribus primo loco apud patrem cederet,& alienatū iam ab illis per calūnias,& propensum ad hoc,ut(quod ille uehementer cupiebat)infensior etiā indies fieret. Quāobrē nihil aliud cogitabat,hoc tātùm cauēs, ne ipse uideretur fratrū delator,

IIII. *Herodes apud parentem eorum Heroden traducunt.*

Herodes filium Antipatrum euehit ad aliorum depressionem.

Antipater Herodis animum a fratribus suis inquietat.

sed per

A ſed per alios cõſiliorum ſocios rem ageret, qui neq; ſuſpecti eſſent regi, & fidem etiã propter amicitiam uerbis ſuis poſſent adſtruere. Iam enim complures ad hunc noua ſpe inflatum colendum ſe contulerant, & Herodem fucata ſpecie beneuolentiæ captabant: cumq; per multas easq; inter ſe fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam, quam antè occaſionem illis præbebant. Nam & lachrymæ ſæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patremq; iam apertè ut parùm æquum amicis incuſabant. Quæ omnia malitioſè ab Antipatri coniuratis obſeruabantur, moxq; affingentes etiam nonnihil, Herodi renunciabant, fouentes domeſticum diſſidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & uolens deprimere Mariammes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremò uictus, matrem eius in regiam induxit. Cæſari e-

Herodes matrem Antipatri in Regi ducit; ipſum uerò Cæſari commendat.

B tiam ſæpe pro eo ſcribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaſſet ad ſalutandum Agrippã, poſt decennalem adminiſtrationem Aſia decedentẽ, ſolum ex filijs Antipatrum ſecum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam: ut iam uiderentur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat. CAP. VII.

Antipater Romæ degens illuſtris redditur; &

C Aperegrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatũ inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleſtè ferebat, quòd non aderat, neq; poterat fratres continuis uexare calumnijs, & uerebatur, ne patris animus mutatus, æquiorem ſe præberet erga Mariammes filios. Hęc aſſiduè cogitans non deſiſtebat à propoſito: & abſens quoq; per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus, ſed ueuerà ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus uiam ſibi præmuniens: donec ad tantam irã Herodem perduxit, ut inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timeretq; ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem uideretur parum pius erga filios. Quò poſtquam peruenit, nõ inuentum ibi Cæſarem Aquileiam uſq; perſecutus eſt: & cùm ueniſſet in colloquium, rogaſſetq; ut de infortunio ſuo uellet cognoſcere, adductos coràm filios accuſauit inſolentiæ tentatiq; ueneficij, conquerens eò proceſſiſſe illorum odia, ut per immane faci-

abſens Herodem literis in fratres exacerbat.

Herodes filios apud Cæſarem accuſat; &

D nus paterno regno potiri cuperent: cùm ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit relinquendi eum ſucceſſorem, qui in pietate erga patrem ſit conſtantior. Illos uerò etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, idq; etiam cum ſuæ uitæ periculo quærere: tam immane ac ſceleſtum odium inueteratum eſſe in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demùm ſe cogi aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? quáue iniuria? aut quomodo eos æquum putare, ut quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiuiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunq; per pietatem hunc honorem promerito, ut ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officijs contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure ne fas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. Neminem enim poſſe

E affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdem optet interitum, quandoquidem uiuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ regijs liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis, alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos uſum, ſed ad communem benefactorem Cęſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure uel patris uiolati, uel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impunè ſit illis tantum facinus, néue ipſe cogatur in perpetuo metu uitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna ue-

filiorum lachrymis demum effuſis ad miſericordiam commouetur.

F hementia filijs obiecit coram Cæſare, adoleſcentes, qui ne loquente quidem illo continere lachrymas poterant, tum uerò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites, lachrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quęrentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne uiderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cùm potiùs iuue-

nili imperitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit A
adeoq; omnium, quotquot aderant mouebant miſericordiam, ut ne pater quidem accuſa-
tor immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Alexandri defenſio, & cum parente reconciliatio. *Cap. VIII.*

Alexander ſuc & fra-is nomine patris obiecta diluit.

IVM iuuenes ubi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cęſarem, cęteroſq; partim condolentes ſibi partim etiam non temperantes à lachrymis, alter illorum Alexãder uerſa ad ipſum patrẽ oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omniũ ſeruatorem nos adduxiſſes. Poteras enim uel pro regia, uel pro patria poteſtate in ſontes animaduertere. Cęterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare uolentis argumentum eſt. Nemo enim B
ad fana ac tẽpla adducit, quẽ uelit perdere. Quòd ſanè cauſam noſtram aggrauat, qui quidẽ ipſi nos indignos uita cenſemus, ſi ſuſtinenda ſit læſæ erga talem parentem pietatis opinio. Quanto enim ſatius mori innoxios, quàm tanti ſceleris ſuſpectos uiuere? Quare ſi ueritati ſatis patrocinari poterimus, felices nos uel tuo iudicio, uel euaſo diſcrimine. Sin uincit calũnia, ſupernacaneum fuerit nos ſolem hunc cernere. Quid enim hoc non amota ſuſpicione profuerit? Videtur quidem in noſtrã ætatẽ affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed uide obſecro, an non idem crimẽ in quemuis noſtri ſimilem torqueri poſſit. Nihil enim prohibet quicunq; rex habeat liberos defunctæ matri ſu perſtites, eos in ſuſpicionem uocare, quaſi patri ſtruant inſidias. Sed ſuſpicio nõ ſufficit in im
pietatis crimine. Age proferat qui poteſt argumentũ tentati facinoris, quod aliquam fidem C
calumniæ ualeat aſtruere. Potéſtne quiſquã indicare uenenum paratũ, aut coniurationẽ cũ æquabus, aut corruptos precio famulos, aut ſcriptas contra te literas? cum tamen horũ ſingula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res eſt diſſidens inter ſe regia: & ſpes principatus, quem tu ais pietatis prẽmium, ſæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci poſſumus. Calumnias autem refellere apud obturatas aures quî poſſumus? Sed liberius quaſdam uoces iecimus. At non in te pater, quod nefas eſſet, ſed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrẽ aliquis noſtrũ defleuit: at non quia mor tua ſit, ſed quia etiam poſt mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affe ctamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, ſicut re uera con-
tigerunt, annón conatus noſter eſt ſuperuacuus? Sin minus, certè ſperare licet. An te interfe- D
cto ab his expectari poſſet ſucceſſio, quos poſt tam atrox facinus nec terrę laturæ ſint, nec ma ria? Quid ſubditorum pietas, & totius gentis religio, ferret ſcilicet parricidas ſcelere parto re gno potiri, & ſanctiſſimum à te extructum templum ingredi? Quid, ſi cæteros contemnere-
mus, poſſétne quicunq; interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæſare? Non tam impi-
os genuiſti, neq; tam incircumſpectos, ſed infortunatiores fortè quàm tuis etiam rebus eſt conducibile. Quòd ſi neq; quod accuſes habes, neq; quicquam deprehendiſti, quid tibi po-
teſt tantæ impietatis fidem facere? Quia mater perijt. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores potuit reddere. Poteramus plura pro nobis afferre, ſed quid opus eſt excu-
ſare quæ nunquam facta ſunt? Quare ab omnium domino Cæſare, & nunc noſtro arbitro,
hoc tantum petimus, ut ſi re uera de nobis ſuſpiciones potes ponere mi pater, uiuamus, licet E
infelices. eſt enim graue magnorũ ſcelerũ quamuis falſa criminatio. Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate ſalua, noſtram et ſententia damnemur. nec enim uſq; adeò chara nobis eſt uita, ut eam cum autoris iniuria retinere uelimus. His uerbis & Cæſar ne antè quidem ad cre
dendum calumniæ facilis, magis etiam flectebatur, & intentis in Herodẽ oculis ipſum quo-
que permoueri animaduertebat: & quotquot præſentes aderant ſolicitudo cepit de iuueni-
bus non ſine regis inuidia apud omnes aulicos. Nam abſurditas calumniæ, iuuenumq; in i-
pſo flore ætatis, periclitantiũ miſeratio, ad ferendã opẽ concitabat animos omniũ: ſed multo magis poſtquã tã cordatè Alexãder accuſationi patris reſpõdit: manentibus reis in eodẽ habitu, & præ mœſtitia humentes oculos in terrã demittẽtibus. Tandẽ alluxit ſpei nõ nihil, ut F
uideretur rex ipſe excuſationis egere, qui ſine ullis certis argumẽtis tã temerè criminationẽ aggreſſus fuiſſet. Poſtremò Cæſar aliquãtiſper deliberabundus, uel hoc ipſo iuuenes peccaſ-
ſe pronunciauit, quòd nõ tales ſe parenti præſtitiſſent, ut nulla poſſet in eos hærere ſuſpicio. Herodẽ aũt rogauit ut ſuſpicari deſineret, ac recõciliaretur filijs. Periniquũ enim eſſe, habere eum fidem talibus calumnijs: & poſſe illos in poſterũ mederi offenſis prioribus, & redinte-
grare mutuum amorẽ priſtinum, ſi ad abolendas ſuſpiciones ueteres utrinq; diligentiùs co-

leretur

Alexandri & Ariſtobuli filiorum Herodis, miſeratione præſentes omnes permoti.

A leretur pietas. Post hanc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam ad preces patri accidere parantibus, pater has non expectans prior flentes unum post alium complectitur, compatientibus omnibus q aderant tã ingenuis, quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari grãtias unà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes CCC talentis Cæsarem donauit, munera ædentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar uicissim ei donauit dimidiũ redituum è metallis Cyprijs, & reliquũ dimidium procurationi eius cõmisit: alijsq; hospitalibus officijs honorato, liberam potestatẽ permisit eligendi successorẽ quemcunq; è filijs, aut si mallet distribuendi regni in singulos. Quod cùm ille iam pararet facere, negauit se cõmissurũ quin ille quàm diu uiueret tã regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam

B repetit. Quo absente Trachonitæ, nõ parua ditionis pars, ab eo defecerãt, sed opera ducum, quos in regno reliquerat, perdomiti, rursum coacti fuerant imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigantes cùm appulissent Eleusam oppidũ Ciliciæ, qđ Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multùm gauisus est ob reconciliatos filios, & q Alexander eius gener refellilsset obiecta crimina: datisq; uicissim regijs muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione, quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarrataq; humanitate Cæsaris, & alijs rebus quas illos quoq; scire referre iudicabat, extremã orationem uertit ad filios: aulicosq; & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pronuncians filios post se regnaturos, primùm Antipatrum, deinde ex Mariamme natos Alexandrũ & Ari-

C stobulum. Interim debere omnes se unum respicere, & pro rege habere atq; domino, nõ obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis esset idonea, præsertim non deficientibus alijs facultatibus, quibus & subditi in officio continerentur, & liberi: milites quoq; cum suis ducibus si se unum respiciant, fælicem uitam acturos absque ullis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè uisus dixisse, quibusdam secius. Iniecta enim æmulatione inter filios, res omninò spectare ad aliquam mutationem uidebantur.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

D ER idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni uerò anno VIII supra uigesimum, Olympiade CXCII. in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est aũt hoc quoq; certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatũ rex suo sumptu magna ambitione undecunq; curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam uxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, ut omnibus cõputatis sumptus ad D talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersorijs & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu uerò conui-

E uijs & ostentatione magnificẽtiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. In omnib. enim studebat ut posteriora quæq; maiorem admirationem sui facerent: ferturq; ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus uideretur totius Syriæ atq; Aegypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidũ, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. Deinde castellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cyprum uocabulum imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domicilijs. Nec fraterni affectus oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa ur-

F be, in defuncti monumentum Phasaelum uocatam, propugnaculum urbis munitissimum. Deinde eiusdem nominis oppidum circa uallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, ut circumquaq; situs ager antea penè desertus diligentiùs coleretur ab habitatoribus. Phasaelidem urbem hanc appellauit. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulerit in urbes tam Syriæ quàm Græciæ, & ubicunq; illum peregrinari cõtigit. Plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus,

Herodes filijs reconciliatis.

300 talenta Cæsari donat.

Cæsaris in Herodem collata munera.

Rebelles perdomuit.

Eleusa oppidum Ciliciæ.

Herodis Romam reuersi ad populum oratio.

V. *Cæsarea absoluta.*

A. M. 3957. A. ch. n. 14. *certamen quinquennale.*

Herodes Antipatridem oppidũ condit;

Cyprum castellum;

Phasaelum turrim;

Phasaelidem urbem;

in exteros beneficus ſuo ſumptu templum Pythii exædificauit.

aut ſicubi incœpta pendebant propter inopiam, pecunijs in abſolutionem eorũ erogatis. Inter hæc p̃cipua ſunt, q̃ Rhodijs Pythium templum ſuo ſumptu exædificauit, & ad cõpingẽdas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis urbem ad Actium à Cæſare conditã habitantib. maiorẽ partem publicorum operum ſuis perfecit impẽdijs. Antiochenſib. urbem Syriæ maximam habitantib. ſecante mediam eius longitudinem platea, hanc ipſam utroq; latere ornauit porticib⁹, & uiam eius ſubdialem lapide polito ſtrauit, tam ad ornamẽtum urbis q̃ ad incolarum cõmoda. Ludos etiam Olympios nõ ſatis reſpõdentes fũæ celebritati, ꝓpter inopiam, adiuuit attributis annuis redditib⁹, quo ſplendidius & ſacrificia fierẽt, & alia quæ ad decorandum tam frequentem cõuentum pertinerent; ꝓ qua munificentia ꝓpetuus agonotheta à plurimis declaratus eſt. Hic alius quiſpiam miretur in uno homine tam diuerſitatem ingenij. Si enim ſpectemus eius liberalitatem ac beneficentiam q̃ erga omnes uſus eſt, non poſſumus non dicere eum natura beneficentiſſimum. Ediuerſo ſi iniurias eius & ſæuitiam in ſubditos etiam cõiunctiſſimos cõſideremus, fateri cogemur hominẽ fuiſſe brutum, inexorabilem & ab omni alienum modeſtia: atque ita pugnantes inter ſe uoluntates habuiſſe uidebitur. Ego uerò aliter credo, & utrumq; ab una cauſa ꝓfectum exiſtimo. Eo enim q̃ honoris eſſet cupidiſſimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis, aut in poſterum memoriæ. Quare q̃ eſſet ſupra facultates ſumptuoſus, cogebatur moleſtus eſſe ſubditis. Nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, neceſſe erat eam aliquando malè quærere. Deinde ſciens ſe ob eas iniurias inuiſum ſubiectis, eas offenſas lenire uidebat difficilè: neq; enim poterat niſi uellet redditus minuere. Itaq; abutebatur ſuorum odio in ſuum cõmodum. Nam ſi quis illorum nõ per omnia ſeruitutem toleraret, aut uideretur uelle dominationem eius excutere, in tales impotenter ſæuiebat nõ aliter quàm in hoſtes, nullo cognatorum aut amicorum diſcrimine, q̃ ſolus uellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipſis honoribus, quos ille Cæſari & Agrippæ cæterisq; eius amicis exhibuit: nolebat enim exemplo eſſe ſuis, ut quemadmodum ipſe præſtantiores coleret, ſic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto ſatis declarabat cuius rei natura eſſet appetentiſſimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quibus moris eſt maiorem rationem iuſti & æqui habere, quàm officiorum talium. Itaq; eum malè habebat, q̃ non poſſent ſtatuis & templis demereri regis gratiam, & ſimilibus adulationibus explere inſanam cupiditatem glorioſi hominis. Atq; hæc mihi cauſa uidetur cur Herodes erga familiares & conſiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Ludi Olympij.

Herodes cur in ſuos crudelis; in extraneos munificus fuerit.

Herodes ambitioſus.

Iudæorum Cyrenenſium & Aſiaticorum ad Cæſarem legatio. Cap. X.

VI. *Iudæorum Aſiaticorum & Cyrenenſium affectio; eorundemq; ad Cæſarem legatio.*

ASiatici aũt & Cyrenenſes Iudæi multum affligebantur ab earum regionum ciuitatibus, qui cùm à priſcis regibus accepiſſent ius ciuitatis ex æquo cũ cæteris, tũc multas iniurias à Græcis patiebantur, ac publica pecunia ſpoliabantur, & priuatim lædebantur. Cumq; Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti ſunt per legatos de eis apud Cæſarem conqueri. Is reſcripſit ad prouincias, placere ut Iudæis ſeruetur æquale ius cum alijs, cuius reſcripti exemplar ſubijcimus, quo teſtatius fiat, quomodo erga nos affecti fuerint Imperatores ueteres. Cæſar Aug. Pont. Max. Trib. poteſtatis ita cenſet: Quoniam Iudæorum gens ſemper fida & grata fuit pop. Ro. non nunc tantùm, ſed ſuperiori etiam tempore, præcipuè patri meo Imp. Cæſari, ſub Hyrcano pontifice: placet mihi de cõmuni iurati ſenatus ſententia, Iudæos uti proprijs ritibus ac legibus, ſicut utebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum ius aſyli manere: licereq; eis uotiuam pecuniam per certos homines mittere Hieroſolyma: neq; cogi ad præſtanda uadimonia ſabbatis, aut pridie ſabbatorum poſt horam IX in paraſceue. Quod ſi quis deprehendatur furari ſacros libros aut ſacrã pecuniam ex locis eorum religioſis, hunc teneri ſacrilegij, & bona eius addici ærario Ro. po. Suggeſtionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Cẽſorinum, pro ea pietate qua omnes homines cõplector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illuſtri loco, quem uniuerſa Aſia meo nomini conſecrauit apud Argyram. Quòd ſi quis contra decretum auſus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris: Cæſar Norbano Flacco S. Iudæis ubicunq; gentium degentib. ſacram pecuniam ex ueteri inſtituto Hieroſolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæſar. Agrippa quoq; pro Iudæis ſcripſit in hunc modum: Agrippa Epheſiorum magiſtratib. ſenatui & pop. S. Pecuniæ ſacræ quæ Hieroſolyma mitti ſolet more patrio, procurationem ac tutelã penes Iudæos eſſe uolo in Aſia: & ſi quis ſacram Iudæorum pecuniam furatus ad aſyla eõfugerit,

Litteræ Cæſaris pro Iudæis exaratæ.

Agrippæ Epheſiorum magiſtratibus tranſmiſſæ.

A gerit, cum inde abstractum dedi ad poenam Iudæis, quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogerentur ad præstanda mutuationia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses (pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, alijsq; eius prouinciæ magistratibus non esse prohibendos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma) conquesti sunt nunc apud me, uexari se improborũ quorundam sycophantijs, & uetiti hoc facere prætextu quorundam tributorum, quę tamen non debeantur. Hos ego suo iuri suisq; moribus relinqui iubeo, & si qua in urbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum prohiberi secundum patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. Quare ego quo- *C. Norbani Flacci, Sardianorũ magistratui; &*

B que uobis scribo de hacre, ne uos lateat tam mea uoluntas quàm Cæsaris. Necaliter Iul. Antonius procos. rescripsit Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idibus reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi uti patrijs legibus & moribus, primitiasq; suo quemq; arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absq; impedimento ad templum Dei maximi: rogaueruntq; ut ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire uos uolo, me quoque secundum Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, ut quicquid uolunt, secundum patriũ morẽ nemine prohibente faciant. Hęc decreta in hoc apposuimus, ut quoniam scripta nostra in Græcorũ manus perueniura sunt, ostẽderem eis iam inde maiorum ætate hunc honorem nobis habitũ, ne prohiberemur per potestates publicas uti patrijs moribus, imò illorum consensu religio- *Iulij Antonij, Ephesiorum Senatui.*

C ne concessa Deum colerémus. Quæ quidem eo crebrius inculco, ut flectam gentes, exteras; & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorũ animis eximam. Nam moribus nulla gens eisdem utitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia uerò omnibus hominibus ex æquo competit, res utilissima tam Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. Quamobrem rogatos omnes uolumus, ut non tam nos ob diuersum uitæ genus horreant, quàm complectantur ob uirtutis studia. Hæc enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana uita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo. *Iustitia.*

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subijt. Cap. XI.

D HErodes multum pecuniarum domi forisq; profundens, audito q̃ Hyrcanus, qui ante eum regnauerat, recluso Dauidis sepulchro tria millia talentorum argenti extulisset, superesseq; multo plura, quæ possint quantumuis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc uerò noctu apertum sepulchrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauisset ne hoc rescisceret populus, assumptis tantum amicorum fidissimis. depositas tamen pecunias nõ inuenit sicut Hyrcanus, sed mundi precioſi & aureorum ornamentorum uim magnam inde sustulit. His inuitatus ad diligentius scrutandum, interiùs processit usq; ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. ubi duos satellites amisit, erumpente (ut fertur) ex adytis flamma contra progressos temerè. quo casu territus exiuit, & tactus religionę ad expiandũ se in aditu sepulchri monumentũ è candido marmore cõdidit sumptuosis impendijs. Eius operis & Nicolaus illius E tẽporis scriptor meminit, sed non itẽ de descensu regis, præter decorum id factum existimãs: idq; more suo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinere uisa sunt. Quin & multa eius apertè iniusta facinora aut alia specie affícta, fucauit, aut quantum potuit occultare studuit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariammen ac filios speciosam causam astruere conatur, illã impudicitiæ, hos infidiatum patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, quæ rectè ac iustè rex gessit nimijs extollens laudibus, contraria uerò diligenter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda uenia, non tam ad posteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum suo regi scribenti. Nos uerò qui & generis propinquitate Asamonæos reges contingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res gestas exponimus, salua reuerentia posterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen ueritatis rationem habentes cum ipsorum quoque uenia. Cæterùm Herodis domus post uiolatum sepulchrum cœpit labi in deterius: siue diris ultricibus in eam partem incumbentibus, quæ iam antè male habebat: siue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, ut merito uideri posset impietatis præmiũ. Dissidium enim erat in aula bello ciuili simile, & odia mutua cõcertantia calũnijs. Sed inter oẽs eminebat Antipatri contra fra- *Herodes Dauidis sepulchrum spoliat.* *Nicolaus historiographus.* *Ioſephus ex Pontificali genere natus.* *Pœna violati sepulchri Dauidici.* *Herodis domeſtica diſcordiæ.*

tres artificioſa machinatio, qui p alios inuoluēs illos falſis crīminationibus, ipſe patrocinīū eorū ſæpe ſimulabat, ut approbata ſua beneuolētia facilius iuuenes clàm poſſet opprimere: atq; talibus uerſutijs circūueniebat patrē, ut putaret hūc ſolum incolumitatis ſuę curā gere re. Quapropter etiā Ptolemæū procuratorē ſuū rex Antipatro cōmendauit, & cū matre eius omnia cōmunicauit cōſilia, adeò ut nihil non horū arbitratu gereret, & infenſum eū redde rent his, quos inuiſos regi eſſe ipſorū intererat. Mariāmes uerò filij rē indies ferebāt ægriùs, ꝓpter nobilitatē indignātes ſuo loco ſe dimoueri, ac deterioribus cedere, & tantū nō in ordi nem redigi. Quin & uxores ipſorū eiſdē laborabāt paſſionibus, quarū altera Alexādro nupta. Archelai filia Glaphyra odio mutuo ꝓſequebatur Salomē, tū ꝓpter mariti amorem, tum q̄ inſolētius ſe erga filiā eius gereret. Ea nupta erat Ariſtobulo, q̄ illi ſibi honore æquari ferebat indignè. Arq; hac altera cōtentione accedente, ne Pheroras quidē regis frater alienus erat à diſcordia. Habebat enim priuatā cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorē ancillę ꝓprię tā inſanū, ut oblatā ſibi à rege in coniugū filiā faſtidiret, contentus ancillæ cōplexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, uidēs Germanū affectū à ſe tot beneficijs, & penè regni ſociū, non reſpōdere pietate mutua, & infortunatū ſe fratrē exiſtimās: & cū non ualeret Pherorā ad æquiorē mentē reducere, puellā collocauit cū Phaſaeli filio. Procedente deinde tēpore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, cōqueſtus de repulſa, alterius cōditionē ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tū Ptolemęus Pheroræ cōſulit, ne pergat fratrē contēnere, & ab amore tur pi reſipiſcat, propter quē ſtultū ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius uicem odiū ac tranquil litatis iacturā incurrere. Ille intelligens hoc ſibi utile, q̄ iam antè calumnijs appetitus ueniā à rege conſecutus fuerat, mulierē iam filij matrē ex ſe factā ablegat: & regi pollicetur ducturū ſe filiā eius alterā: condixitq; diem XXX ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito ni hil ſibi poſthac cū ablegata fore cōmercij. Elapſo aūt præfinito tēpore in tantum amori ſuccubuit, ut nō ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinā mulieris conſuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat uoces quaſdā, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionē hunc eius affectū foucrent calūnijs. Iamq; nec dies abibat ulla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, cōmiſſis inter ſe cognatis atq; amiciſſimis. Nam & Salome infenſa Mariammes filijs ne filiam quidē nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutien da & prodenda ſecreta coniugū colloquia: & ſi quid, ut aſſolet, offenſiuncularū incideret, exacerbās multis ſuſpicionibus. Quo fiebat ut ſecreta eorū expiſcaretur omnia, & puellæ quo que iuuenē inuiſum redderet. Illa uerò in matris gratiam ſæpe narrabat, q̄ illi quoties ſoli eſſent, crebram mentionē Mariammes facerēt, & odioſè de patre loquerentur, minarenturq; ſi principatus ipſis cōtingeret, reliquarū regis uxorum filios ſcribas ſe facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tū tam diligentem darent operam. Vxores etiam regias ſi quando uiderent matris ornamenta uſurpare, pro præſentibus delicijs ueſtituros ſe cilicijs, incluſas ubi ne ſolem quidē liceret aſpicere. Hæc mox Salome regi renūciabat: quæ ille tametſi permoleſtè ferret, emendare tamē malebat q̄ punire. maximè aūt exaſperabatur ſuſpicionibus & indies ſeipſo peior, omnibus omnium rumoribꝰ. credebat. attamen tūc obiurgatione filios caſtigaſſe contentus, & illorū reſponſione placatus aliquātiſper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit, maritū, ut diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitq; ſe audiſſe ex Salome, Herodē ardenter amare Glaphyrā: nec poſſe hunc affectū excutere. Hoc audito iuuenis zelotypus uehementer exanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, q̄ quidem ferè quotidianū erat, in peiorem partem interpretabatur, ſuſpicione cōcepta ex his quę audierat. Neq; diutius potuit eam indignationem concoquere, ſed adito patre cum lachrymis ei ſermonem Pheroræ aperit. Quamobrem ille magis adhuc turbatus eſt, non ferens inſimulari ſe falſò tam turpis criminis, multa querens de ſuorum malitia, à quibus pro beneficijs talē reportaret gratiā. Moxq; accerſitum Pheroram adortus iurgio: Peſſime, inquit, omniū mortalium, eóne ingratitudinis prolapſus es, ut talia de nobis uel dicas uel cogites? nónne deprehendo tuū propoſitū, q̄ non conuitio tenus hæc dixiſti filio, ſed ut inſidias & ueneficia hoc pacto in caput meū ſtrueres? Quis enim, niſi bono aliquo genio ductus ut iſte filius, pateretur patrem ſuſpectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi uideris ſermonem in animum, an in dextram gladium inſeruiſſe, quo parentem conficeret? aut quid tibi uoluiſti, cùm & ipſum fratrem oderis, in me tantùm calumniando ſimulans beneuolentiam, & ea dicens quæ ſalua pietate ne cogitari quidem poterant. apage te hinc poſt tā peruerſum erga fratrem

Diſſidium mutuo liebre.

Pheroræs filium Herodis in coniugium ipſi datā faſtidit.

Salome filiam ad prodenda ſecreta coniugum colloquia pellicit.

Pheroras à Zelotypo apud Herodē accuſatur.

Herodes Pheroram obiurgat.

A trem benemeritũ animũ. Et tu quidem quoad uixeris, tua conſcientia fruere: ego uerò dabo operam ut ſim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni ſunt beneficijs eos proſequens. Sic deſtomachante rege Pheroras cùm in manifeſto crimine deprehenſus teneretur, Salomes ait hoc eſſe commentum, & ab ea hos ſermones profectos eſſe. Quo protinus audito illa (nam fortè aderat) cõpoſito ad uerborum fidem uultu exclamat, nõ eſſe hæc ſua, & omnes hoc unum agere, ut eam inuiſam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantiſſimã, & præcauentem ipſius pericula. Nunc uerò etiã maioribus ſe appeti inſidijs. ſolã enim autorẽ fuiſſe fratri, ut abiecta, qua ſe oblectabat muliercula, filiam regis duceret, & hanc eſſe cauſam odij. Hæc illa loquẽte, ſimulq; capillos ſibi uellente, & pectus plangẽte, ſpecies quidem negantis erat ueriſimilis, ſed morum peruerſitas ſimulationẽ detegebat. *Salome ſemetipſam purgat.*

B Pheroras aũt medius tenebatur, ne prætextum quidem ullum ſui facti inueniens, cùm non inficiaretur ſe dixiſſe, & audiſſe eadẽ perſuadere non poſſet. Ea perturbatio nõ ſine altercatione durauit aliquãdiu. Tandẽ rex pertæſus & fratrẽ & ſororẽ ablegauit: collaudataq; filij temperantia, & q̃ hos ſermones ad ſe detuliſſet, ſerò ad curã corporis ſe contulit. Poſt hãc cõtentionẽ malè audiebat Salome, q̃ uideretur autor huius calumniæ: & uxores regiæ malè ei uolebant, q̃ ſcirent moroſiſſimam & uariabilem, & pro tempore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eã Herodi occinebant, & ad id maiorem audaciã eis addidit caſus quidã fortuitus. Erat Arabũ rex Obodas, homo ſegnis & otio deditus: negotia uerò eius adminiſtrabat Syllæus uir callidus, ætate florẽs & corporis ſpecie. Hic cùm propter quædã negotia ad Herodem ueniſſet, contẽplatus unà cœnantem Salomen, animũ ad eam adhi- *Herodes fratrem & ſororem, collaudata Zelotypi moderatione, ablegat.* *Syllæus Arabs Salomẽ adamat.*

C buit: cõpertoq; eſſe uiduã, uenit cũ ea in colloquiũ. Illa quæ deterius, quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, nõ abhorrebat à nuptijs: & cùm q̃ eos dies frequentarentur cõuiuia, exiſtebant multa nõ mediocria ſigna, quòd cõſenſus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc uxores regi nõ ſine deriſione referebãt. Herodes aũt hoc nõ cõtentus, ſciſcitabatur ex Pherora, & iubebat eũ inter cœnã obſeruare, quomodo erga ſe inuicẽ affecti eſſent. Ille renunciauit, quòd nutib. & mutuis aſpectib. ſatis indicarent ſe ad eam rem proclines eſſe. Poſt hæc Arabs iam ſuſpectus abijt. Elapſis deinde duobus aut tribus menſibus hanc ipſam ob cauſam reuerſus, & collocutus de hac re cum Herode, poſtulauit ut Salomẽ ſibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem utilem propter Arabum cõmercia, quorum principatum & deberi ſibi, & iam magna ex parte contigiſſe. De quo cùm ille ad ſororem retuliſſet, *ambire conatur; deniq; autem*

D percontando an ei nubere ſit animus, mulier facilè aſſenſum præbuit. Poſtulantib. deinde ut Syllæus accenſeretur in Iudæorum religionem, & tum demum uxorem duceret, alioqui non eſſe licitum: ille facere hoc non ſuſtinuit, lapidandum ſe dicẽs à populãribus, ſi faceret: atq; ita re infecta diſceſſit. Ex eo tempore Pheroras Salomen inſimulabat intẽperantię, ac magis etiam uxores regiæ, dicentes eam conſueuiſſe cum Arabe. Et puellam quàm fratri deſpõſatam ille domeſticæ muliercułæ illecebris uictus recuſauit ducere, Herodes in ſororis gratiam collocaturus Salomes filio nato è Coſtabaro, mutauit ſententiam perſuaſus à Pherora, negante adoleſcentem amaturum talem ſocerum propter patris ſui cædem, & æquius cenſente, ut ipſius filius eam duceret, ſucceſſurus in tetrarchię dominatũ. Quòd ubi is perſuaſit, *ſpe fruſtratur.* *Herodes Pherore filiam filio cõiugem attribuit.*

E impetrauit prioris offenſæ ueniã. Mutatis igitur ſponſalibus puella data eſt nuptum adoleſcentulo, addita C talentorum dote. Nec interim ceſſabant turbæ domeſticæ, imò augebantur etiã à turpibus initijs progreſſæ uſq; ad calamitates triſtiſſimas. Erãt in delicijs Herodi p- *De Eunuchis Herodis habetur quæſtio.*

ter formã eunuchi tres, unus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorũ opera etiã in ſerijs regni negotijs uti erat ſolitus. Hos quidã ad regẽ detulit corruptos eſſe ab Alexãdro filio accepta magna ui pecuniæ: & quæſtionib. examinati, ecquid cũ illo habuiſſent conſuetudinis, rẽ faſſi ſunt: præterea nullius tẽtati cõtra patrẽ facinoris ſe eſſe cõſcios. Admotis deinde acriorib. tormentis, uicti neceſſitate, miniſtris magis magisq; in gratiã Antipatri ſequentibus, aiunt Alexandrũ innatũ contra parentẽ odiũ alere: hortatũq; eos ut Herodẽ deſererent iam inutilẽ, facientẽq; fucum ætati, & ſenium diſſimulantem tincto capillicio. quin potius ſibi adhiberent animum, potituro uel inuito patre regno debito, expectarentq; breui di- *Herodes turbis domeſticis miſerè agitatur.*

F gnitatem primariã. Iam enim non tantùm generis prærogatiuã ſibi ſuffragari; ſed inſtructa etiam ad inuadendã dominationẽ omnia. Staturos pro ſe multos duces militũ, multos amicos regios, paratos quiduis uel agere uel pati in ipſius gratiã. His auditis Herodẽ totum ira & timor occupat, quòd filij uerba & cõtumelioſa uiderẽtur, & minacia: utroq; igitur exacerbatus uerebatur ne quid grauius cõtra ſe conflatũ eſſet, quàm ut eodẽ temporis momẽto poſſet cauere & occurrere. Quamobrem non auſus palàm inquirere, per dimiſſos clãculariosrẽ

gerebat,

gerebat, omnes ſuſpectos iuxtà habens atq; inuiſos, & in ſuſpicionibus etiam de immeritis A
ſecuritatẽ ſuam collocans: quarum adeò nullus erat finis, ut quo quiſq; ei coniunctior eſſet,
delatoribus autẽ præbens inſontes plurimos interimit eo magis timeretur, ut tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, uel nominari à delatore ſat erat, moxq; ad ſuam ſecuritatem pertinere putabat illorum interitus. Poſtremò etiam domeſtici anxij de incolumitate propria, in ſeipſos uerſi ſunt, tutiſſimos rati qui alios præuenirent calumnijs, certiſſimumq; hoc ad ſalutem remedium: qui mox uoti compotes hoc ipſo aliorum in ſe conciebant inuidiam, uidebãturq; merito retaliandi, & ſic accipiendi, ut ipſi tractaſſent alios. Iamq; etiam priuatas ſimultates hoc modo exercebant: moxq; deprehenſi eadem patiebantur, occaſione contra inimicos utentes pro laqueo, quo paulo pòſt ipſi comprehendebantur. Rex enim uelox erat ad pœnitentiam, eo ꝙ multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne ſimilia B

VIII.

poſt hac faceret, ſed contentus erat delatores eorũ pari mulctaſſe ſupplicio. Tantũ erat
Herodes amicitiam ſuis intimis familiaribus renunciat. tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit ne uel in conſpectum ſuum uenirẽt, uel intra limina palatij, maximè his, qui fiducia meritorũ hactenus ei reuerendi fuerãt. Andromacho enim & Gemello ueteribus amicis, & qui plurimùm regem tam legationibus, quàm conſilijs iuuerant, filioſq; eius inſtituerant, & maiorem cæteris habebant authoritatem, amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander utebatur familiariter: Gemello uerò ꝙ ipſum ſciret fauere iuueni. Nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæſerat. Nec dubium eſt quin grauius aliquid in eos libenter ſtatuiſſet, ni obſtaret uirorum claritas: quare
Antipater diſſidij domeſtici auctor. contentus eſt tum ablegatis ademiſſe autoritatem, ut poſita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primum tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, conſiliorum ei ſocium ſe adiungens accendebat hominis ſæuitiam: & tunc uidebatur egregiè fungi officio, ſi daret operam ut quicunq; reniti poſſent tollerentur de medio. Tunc igitur pulſo Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tor
Herodes Alexandro filos tormentis obijcit; mentis, num cuius tentati contra ſe facinoris eſſent conſcij. Illi uerò immoriebantur cruciatibus, ꝙ nihil haberent dicere. atq; hoc acrius incumbebatur quæſtionibus, ꝙ præter opinionem nullum deprehendi poſſet ne excogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à ueritate malle, quàm à fide erga dominos & amicos diſcedere, urgebatq; ut ſecreta perquirerentur apprehenſis pluribus. Tandem unus è multis tormẽ D
ta non ferens ait ſe non ſemel audiſſe iuuenem dicere, quoties laudaretur à proceritate ſtaturæ, aut ſagittandi peritia, cæterisq; uirtutibus eximijs, hæc à natura ornamenta ſibi magis cõceſſa quàm beneficia. Patrẽ enim præ inuidia his offendi omnibus quapropter quãdo ſimul inambulẽt, contrahi ſe de induſtria & ſubmitti, ne appareat procerior, & in uenatorijs iaculationibus illo præſente deſtinata non ferire, ꝙ norit genitoris ingeniũ non ferentis laudari filium. Hæc uerba dũ exponuntur intermiſſis tormẽtis adiecit, conſpiraſſe eum cum fratre Ariſtobulo, ut in uenatione patri inſidias ſtrueret, quibus ſi ille eſſet oppreſſus, tum regnum poſtulaturus Romam perfugeret. Inuentæ ſunt etiã iuuenis literæ ad fratrem ſcriptæ, cõquerentis de patre, nõ rectè factum ꝙ Antipatro addixiſſet agros ex quibus ad eum redirent CC
uinculis Alexandrum cõſtringit; talenta annua. Tum ſterò Herodes probabili, ut ipſi uidebatur, argumento confirmatus in E
ſuſpicione, Alexandro comprehenſo iubet inijci uincula: & rurſum incipit ſæuire, quãuis ne ipſe quidem auditis ſatis crederet. Neq; enim excogitare poterat, cur deberet illis inſidiarum delationibus credere: & querelæ illæ pueriles cõtentiones uidebãtur, nec ueriſimile poſt manifeſtũ parricidium uoluiſſe eos Romam petere. Quamobrem uolens maius aliquod impietatis argumentũ inuenire, ſoliciteq; cauens ne uideretur filium temerè damnaſſe ad uincu
amicos Alexandri interficit; atq; la, & quæſtioni ſubijciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorũ nihil tale confeſſos interfecit. Cumq; tota regia tumultu, terrore ac tormentis perſtreperet, iuuenis quidã in tali neceſſitate conſtitutus, dixit Alexandrũ Romam ad amicos literas miſiſſe, rogantẽ ut curarent ſe accerſiri à Cæſare, indicaturum de quibuſdã contra illum conſpirationibus, quãdo pater ſocietati Romanorũ prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiã. Addidit ha- F
bere eum uenenum quod apud Aſcalonem paratum ſit. His auditis Herodes credidit, conſolantibus eum in calamitate adulatoribus, ꝙ non temerè quidquã faceret. uenenum tamen ſumma cura quæſitum nuſquam inuentum eſt. Cæterùm Alexander oppreſſus malis adeò non ceſſit, neq; inficiatus eſt, ut patrem exaſperaret amplius: ſiue uolens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumnijs: ſiue ut, ſi fortè crederet, inuoluerot eum cum tota regia

magnis

A magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se cõscriptos misit, negans opus esse tormẽtis pluribus. Structas enim insidias, participesq; eorum esse Pherorã & amicorũ fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse cõgressam, omnesq; eò tendere, ut illo sublato ꝑpetuo metu liberarentur. Eiusdem cõspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cunctis regi fidissimi. nec aliter q̃ rabie quadã occupati in se inuicẽ efferabantur homines olim amicissimi, nõ defensione, non coarguitione expectata tantisper dum ueritas pateret, iudicium præueniente supplicio. Alij uinciebantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorum ægrius ferebant: ingensque mœror ac torpor fœdabat pristinam fælicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipsum uitæ in tali perturbatione non tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpeq; illi obuersabatur irruens gladio stricto filius; noctes atque dies nihil aliud uolutanti, ut iam minimum abesset ab insania.

insidiarum struẽdarum autores, sermocinante Alexandro, dicã præbendã.

Herodes cædibus calumnijs perturbatus uitæ finem exoptat.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

IX.

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoq; uicem miserans inuoluti tã perplexis & turbatis negotijs, officij sui putauit profectionẽ ad eum suscipere. Quem ubi sicut audierat affectum inuenit, importunã rem putauit, si obiurgaret, ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim ut ille ex aduerso cõtendens, & excusare se studẽs, exacerbaretur amplius. Quapropter aliã rationem cõmentus est, qua res afflictas cõponeret, indignatione uersa in iuuenem, asserens regem nihil ꝓter æquitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoq; dirempturũ illud cõiugium, ac ne filię quidem parsurum, si sceleris cõscia nõ fecisset iudicium. Tum Herodes ubi præter opinionem uidit hominem pro se læso tã grauiter excandescere, asperitate remissa, quod exæquo, q̃ fecerat, fecisse uideretur, paulatim ad paternos affectus redijt. Iamq; utroq; flexo ad misericordiã, quoties aliquis obiecta ab Alexandro crimina refelleret, ad iram cõmouebatur rex: postquam uerò Archelaũ quoq; accusationem aggredi uidebat, lachrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néue propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Archelaus nactus eum tã mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, q deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis urgens suspicionibus. Nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illũ adijt, alia quoq; desperantis de salute signa præferens. qui no despexit preces supplicis, negans tamẽ sibi facilè, tã citò flectere sic offensum regis animũ. Satius esse ut ipse à fratre ueniã peteret, priùs cõfessus se fuisse causam horũ omnium. Eam confessionem profore multùm ad læniendam iracundiam, ac tum demum se quoq; opportunius deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod utri[illegible]cessit fæliciter. Nam & iuuenis prætet opinionem exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiã: ipse quoq; inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. Nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos ut Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: feceruntq; simul iter usq; Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atq; ita in Iudæam reuersus est.

Archelaus ad Herodem cõtendit;

Herodem ad mẽtem reuocat;

crimina in eũdẽ cos transferẽ;

Alexandrum parẽti; Pherorã uerò Herodi fratri, reccõciliat; atq;

cũ Herode Antiochiam usque proficiscitur.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

A. M. 3958.
A. ch. n. 13.

SEd interim dum ille Romã profectus à regno abest, bellũ Arabicum ex hac causa exortum est: Incolæ Trachonis, quã regionem Zenodoro ademptam Cęsar Herodi attribuerat, uetiti exercere latrocinia, cogebantur in studijs agriculturę mitius degere. Hoc uitæ genus nec ipsos delectabat, neq; terra respõdebat laboribꝰ: tamen à principio cohercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, nõ sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiam Alexandrum accusaturus, & commendaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerunt, reuersi ad pristina latrocinia. Tunc tamẽ absente rege à ducib. eius sunt ꝓdomiti. cæterùm XL. ex his latronũ principes captorũ exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiã, recipiente eos Syllæo propter non impetratũ Salomes coniugium. à quo cùm munitum quendã locum accepissent habitandum, excursionib. non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebantq; prædas in sua receptacula, Syllæo ꝓbente impunitatem & securitatem maleficis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus. cumq; nõ posset eos in potestatem suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum, nec ta-

Arabici belli causa.

Herodes per duces suos Arabẽ domat;

reuersus domum Trachonitas trucidat;

nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. Quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent, quæ iuberet domesticorum cædem omnibus modis ulcisci, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis uexabant incursionibus. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. Illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & uicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, ut bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim usq; ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta, quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus uerò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, ut intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex utroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus, uel ob maleficium, uel quacunq; de causa profugus: uerum Arabes conuicti sunt latrones apud se habere.

Latrones ad supplicium deposcit; simul ac

mutuum Obodæ creditum sibi restitui præcipit.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIIII.

AETERVM postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes uerò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittētibus ei contumaces armis persequi: collectoq; exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emēsus triduo.

Herodes Arabiam inuadit;

castellum Raptā diruit; ducem Nacebū cædit; &

cumq; peruenisset ad castellū, in quo se latrones continebāt, primo impetu id cepit: ipsamq; munitionem nomine Raeptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum uerò XXV cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones ultus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, ut coercerent ibi latrocinia; & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòdan contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure usus sit, nihilq; egerit præterea: idq; ipsorum inquisitione postea uerum compertum est.

in Trachonem Idumæos deduxit.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem. Cap. XV.

X. SED aliter Romam properatis nuncijs Syllæo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. Is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata ueste atratus eum adijt, denarrans ut bello afflicta sit Arabia, totumq; regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. Ad hæc lachrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his eorum ducem amicum ac cognatum suum Nacebū, direptasq; magnas opes apud Raeptam repositas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addenteq;, q̄ nec ipse hanc profectionem susceperus fuerat, ni credidisset Cæsari curæ fore pacem publicā omnium, neq; se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem uiolaturus, Cæsar querela cōmotus percontatus est ex Herodis amicis (qui tum aderant) & ex suorum quibusdam recens reuersis à Syria, hoc tantùm, an Herodes ullum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi, scripsit minaciter, se hactenus illo usum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoq; ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones (qui effugerant) uoluerunt dedere, neq; acceptam mutuò pecuniam persoluere, neq; pro pascuis quæ conduxerant. quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione usi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus, qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm uindictę studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iā habens uel fiduciæ uel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum uenientes dimisit infecto negocio. Quamobrem uehemēter anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iā maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successerat Aeneas, dictus Aretas mutato nomine. Hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatū usurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturum se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ, quòd se inconsulto ausus fuisset regni habenas suscipere. Tandem &

Syllæus Cæsari Arabicam cladē commemorans, Herodem accusat.

Cæsar de iniurijs Herodianis Arabibus illatis quærit; &

Herodi scribit.

Trachonitæ Herodem Cæsari inimicum habere intelligentes exultant.

Aeneas Obodæ in regnum Arabicum succedit.

A dem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream: in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus ueneno sustuliſſet Obodam, quo etiam uiuo inuasisset rerum administrationem, uxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno uiam sibi ad occupandum principatum muniēs. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatusq; eorū munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coercere nō poterat. Herodes autem ueritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias. Postremò nullum finem urgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæ-

B sare. In eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Syllæus internecionis Obedæ insimulatur.

Cæsar legatos Arabum audire recusat.

Nicolaus Damascenus.

Eurycles calumniæ contra Herodis filios. *Cap. XVI.* A.M. 3960. A.ch.n. 11. XI.

PEr idem tempus dissidium cum filijs domesticum multo magis exacerbatum est. Quamuis enim iam antè nunquam prorsus uacarit suspicione malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, uir domi nobilis, sed ingenio prauo, adulator, & delicijs perditus, sed utrunq; uitium egregiè dissimulans, usus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cum eo conuersatus, effecit ut reciperetur inter amicos præcipuos. Is diuersabatur apud Antipatrum, Alexandro quoq; propter crebros cōgressus familiaris. Aiebat enim sibi eum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò simulabat se Glaphy-

C ram obsequijs colere. atq; in eo totus erat, ut omnes coleret, & obseruabat quæcunq; uel dicerentur uel fierent, undecunque captās gratificandi per calumnias materiam. Deniq; adeò se blandis colloquijs insinuauit unicuiq;, ut illi soli fidus uideretur, quod si alium tractaret, id illius gratia facere crederetur. His artibus ita sibi deuinxit Alexandrum, ut iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas concredere. Aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienator, casumq; matris narrabat: & ꝙ Antipater prærepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odijs, ut cum ipsis nec conuiuia nec colloquia communicare sustineret. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, ut tum uidebatur, deponens. At ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem, & consultum ei uelle, ut caueret ab

D Alexandri insidijs. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis uerbis præferre cupiditatē parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad ultimum ab eo persuasus est, ut ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus est uerborum ambagibus, ut implacabile odium in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se contulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiā suam commemorauit, quàm utilis ei fuerit ad concilliandam patris gratiam: & ab eo quoq; accepta pecunia, prius quàm deprehenderetur hominis malitia, discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm ibi quoq; similibus artibus uteretur, Lacedæmone pulsus est in exiliū. Porrò Iudæorum rex non iam ut antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri &

E Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisciſtans, & permittens omnibus quicquid uellent contra eos dicere: & inter cætera Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. uidebaturq; nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumnijs nunquam cessantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac procertitatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd essent exercitati honorabantur pecunijs alijsq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. Ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, ut inter uenandum Herodem feras persequentē in-

F terficerent. Facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo ſuiſmet telis transfixum esse. Nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simulq; indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum uenatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est, quòd eos intra castellum recepturum se pollicitus fuisset, & pecuniam regiam ibi reconditam traditurum. Sed illo pernegante filius eius accedēs,

Eurycles amicitiæ fœdere iungitur Herodi;

Alexandro;

Alexandri sermones obseruatos Antipatro indicat; nec non

posted ipsi Herodi;

ab Archelao munera capta;

& in exilium abigitur.

Herodes præbet calumniatoribus aurem.

Iucundus & Tyrannus Herodis satellites honorantur;

tormentis examinantur; & se solicitatos ad Herodem interficiendum assenserant.

Alexander ad Alexãdrij præfectum ſcribit.

uera eſſe dixit omnia: protulitque referentes manum Alexandri literas in hanc ſententiam: A
Quamprimùm, Deo fauente, perfecerimus quæ decreuimus, ad uos ueniemus. Curate igitur, ut quemadmodum eſtis polliciti, nos in caſtellũ recipiatis. His literis uiſis Herodes poſt

Diophãtus pſeudographus.

hac pro indubitato habuit, paratas ſibi à filijs inſidias. Alexander autem dicebat Diophãtum ſcribam imitatum ſuum characterem, eſſeq; Antipatri malitia excogitatam illam ſchedulã. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòſt in ſimilibus deprehenſus dedit ſupplicium. Eos uerò qui torti ſunt rex apud Hierichuntem produxit ad populum, ut accuſarent filios, ubi ſaxis ſunt obruti. Cumq; uulgus concitum ſimili pœna Alexandrum cũ fratre uellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere

Herodes filios in uincula conijcit.

aſſeruandos tradidit. eò nemo admittebatur, adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iamque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum ſua. eorum alter B
Ariſtobulus præ anxietate etiam amitam ſuam ac ſocrum ad miſerationem præſentis cala-

Ariſtobulus existimans ſocrum ſuis calamitatibus condolere, & regem odiſſe, monet.

mitatis, eiusq; autoris odium inuitans: An non tibi quoq;, inquit, periculum imminet, delatæ quòd ſpe nuptiarũ Syllæo de omnibus quæ hîc fiunt per literas ſignifices? Quæ uerba mulier ſtatim fratri retulit. Illo non amplius ſe continens, uinciri eos iubet, & ſeorſum quemq; quid contra patrem moliti fuerint ſcripto prodere. Hoc iuſſi facere, ſcripſerunt, inſidias quidem nec paraſſe ſe, nec cogitaſſe, ſed conatos fugere, quòd non poſſent amplius ad hũc modum ſuſpecti & ſoliciti uiuere. Eodem tempore cùm uenisſet è Cappadocia ab Archelao le-

Mela legatus.

gatus Mela unus è dynaſtarum illius numero, uolens Herodes declarare eius maleuolentiã, acciuit ad ſe Alexandrum è uinculis: & rurſum interrogauit de fuga, quónam & quomodo

Alexander ad Archelaum confugere decreuit; & quid cum Mela ad Archelai filiam ducitur.

decreuiſſent diſcedere. Ad Archelaum, ille reſpondit, pollicitum quòd inde Romã nos mitteret. Cæterùm contra parentem nihil durius aut parum pietati conueniens ſe machinatos eſſe, neq; quicquam ueritatis ineſſe confictis aduerſariorum criminationibus. cupiuiſſe etiã ut Tyrannus cum ſocijs examinaretur cautiùs: ſed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis ſuis uulgum in eos concitauerit. His dictis rex iuſſit & ipſum & Melã duci ad Glaphyram Archelai filiam, ut interrogaretur nũ ignoraſſet paratas Herodi inſidias. Quò ut uentum eſt, continuò mulier uinctum conſpicata maritum, caput ſibi plangens, & præmiſeratione attonita clarè ingemuit. Iuueni quoque manantibus lachrymis, qui aderant miſerabili hoc ſpectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant uel dicere uel facere. Tandem

Glaphyra Alexandri uxor de inſidijs Herodi ſtructis interrogatur.

Ptolemæo, cui commiſſus erat iuuenis, iubente dicere, num & uxor fuerit conſilij conſcia: Quî potuit, inquit, non eſſe, carior mihi uita, & parens liberorum communium? ad hæc illa D
exclamauit, nullius mali ſe eſſe conſciam. Quod ſi id aliquid ad ſalutem eius conferat, paratam ſe mentiri uel in ſuam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impiũ

Alexander ſe meriti ſum & coniugem à ſuſpicione purgat.

quidem, ſicut ſuſpicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conſcia: ſed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à ſe Archelaum maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iuſſis ut inter nauigandum appellerent ad Eleuſam oppidum Ciliciæ, & Archelao ſcripta de his redderent: & poſt expoſtulationem quòd filijs conatuum fuiſſet particeps, Romam inde nauigare pergerent. & ſi inueniſſent à Nicolao placatum Cæſarem, redderent ei literas, & argumẽ

Archelaus Herodi ſe excuſat.

ta quæ ad conuincendos iuuenes ſcripta mittebantur. Igitur Archelaus pro ſe attulit, uoluiſſe quidem excipere iuuenes, q id & ipſis & patri eorum putaret utile, ne quid ob ſuſpiciones E
& diſſidia durius in eos ſtatueret: non tamen miſſurum fuiſſe ad Cæſarem, nec quicquã Herodi nociturum fuiſſe iuuenibus pollicitum. Romam autem delati inuenerunt iam Herodi

Herodes Cæſari reconciliatur.

reconciliatum Cæſarem, eiq; literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum ſe habuit. Quamprimùm Romam uenit & in palatium, præter ea mandata quæ habebat, Syllæum accuſandum ſuſcepit. Animaduertebat enim diſſidere inter ſe Arabas, quorũ aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos pleroſq; cognatos Obodæ manifeſtè coarguerunt ex ipſius literis interceptis per aduerſarios. Qua fortuita occaſione Nico-

XII.

laus uti non neglexit, ſtudens Herodem reducere in gratiam Cæſaris. Sciebat enim, ſi defenſionem regis ordiretur, difficilem ſe habiturum iudicem. Sin accuſaret Syllæum, non defore

Syllæus accuſatur.

occaſionem pro Herode dicendi. conteſtata igitur lite, & præſtituta ad agendum die, Nicolaus F
aſſiſtentibus ſibi Aretæ legatis acriter accuſauit Syllæum, interfectorem aſſeuerans domini ac regis ſui multorumq; Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronasque arguens corrupiſſe tam Romæ quàm in Arabia. Addidit his grauiſſimum crimen, circumuentum mendacijs eius Cæſarem, quem nihil ueri de geſtis ab Herode docuerit. Ad hunc accuſationis locum poſtquam uentum eſt, Cæſar interlocutus iuſſit eũ

omiſſis

A omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere,an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit,neq; captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus,de his se uel maximè ait docere posse,nihil horum,aut certè minimam partem ita se habere,quemadmodum & tu,inquit,audiuisti,& si uera forent, essent indignatione digna maiore. His præter opinionem auditis cum Cæsar attentiùs auscultaret,ille primùm indicauit ei de D.talentis mutuo sumptis,deq; syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex uniuersa regione capere:deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse,sed executionem iuris & repetitionem debiti.idq; non properè actum,quanquam permittente syngrapha,sed appellatis prius sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus:postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæ
B saris fortunam iurato,omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas.& cum horum nihil Syllæus præstitisset,aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere,atque ita demùm illum profectum in Arabiam.Hoc est,inquit,illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt.quod tamen quî potest bellum uocari, permissu præsidum & ex pacto illatum,post periurio uiolatos tum alios Deos,tum in primis nomẽ Cæsaris?Restat de captiuis iam dicere.Latrones Trachonitæ XL primùm,mox plures,fugientes Herodem metu supplicij,receptaculum sibi fecerunt Arabiam.Hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam,agrosq; eis dedit,& prædarum fuit particeps: quos tamen ipsos eodem iurejurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum.Nec potest ostendere quenquam præter hos captum in Arabia:immò ex his aliquot
C euasérunt.Nunc confutata etiam de captiuis inuidiosa sycophantia,audi Cæsar mendacissimum figmentum,quod ad prouocandum iram tuam commentus est. Affirmo enim quòd cum Arabum manus nos inuasisset,& unus atq; alter è nostris cecidisset, tum demùm Herodes repugnare coactus,Nacebum,& cum eo XXV,non amplius cecîdit,quorum singulis cẽtuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit.His motus Cæsar,uultu irato ad Syllæum uersus,rogauit quot Arabes in ea pugna desiderati fuissent.Hæsitante illo, & deceptum se dicente,lectæ sunt syngrapharum conditiones,& rescripta præsidum,literæq; urbium continentes querelas de latrocinijs.Ad ultimum eò res deuenit,ut Cæsar damnato capitis Syl-
D læo,Herodem in gratiam receperit:& pœnitens quòd calumnijs permotus duriùs scripsisset, hoc quoq; Syllæo opprobrauerit, illius mẽdacijs impulsum se discessisse ab officijs amicitię. In summa,remisit eum in prouinciam,ut postquam satisfeciſſet creditoribus, daret supplicium.Cæterùm Aretæ indignari pergebat,quòd regiam dignitatem ac potestatem usurpasset,priusquam à se acciperet:uolebatq; Arabiam quoque Herodi tradere:sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ.Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem,mox ita ut mandatum erat,obtulerunt ei literas,continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat:quibus lectis uisum est non onerare insuper alio regno senem &
E infortunatum circa filios:admissisque legatis Aretę,& hactenus obiurgatis quòd rex eorum temerariè principatum sumpsisset,non expectata sua sententia,admisit munera, & regnum ei authoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se uicẽ eius qui tales haberet filios,debereq; eum,si quid contra pietatem ausi sunt,ut in parricidas animaduertere.se enim liberam ei potestatem permittere.Sin tantùm fugam meditati sint, ipsum quoq; salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. Quare suum consiliũ esse,ut indicto consistorio apud Berytum,ubi Romani degerent,& adhibitis præsidibus cũ rege Cappadocum Archelao,amicisq; cæteris & uiris illustribus,de cõmuni sententia quid statuendum sit dispiciat.Atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris.

Herodes contrà Syllæum defenditur.

Syllæus damnatur,Herodes autem cõseruatur.

XIII. *Cæsar Augustus Herodi scribit.*

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio. Cap. XVII. A.M. 3961.

QVa accepta Herodes supra modum gauisus est,tum quòd redijsset in gratiam, tũ propter concessam sibi statuendi de filijs potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit,ut qui prius in secunda fortuna durus quidem pater fuerat,non tamẽ temerarius aut præceps ad filiorum interitum:nunc rebus suis in melius mutatis,& recepta pristina fiducia,nouo more laxauerit habenas odijs.Ergo conuocat per nuncios quorquot uisum est Cæsari, uno Archelao excepto,uel quòd hominem oderat, uel quòd uereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum conuenerunt tum præsides,tum cæteri exciti è diuersis urbibus,filios quidem,quos adducere in concilium noluit,in Platane uico Sidoniorum detinuit,non longè ab urbe:ut posset eos,si uocarentur, sistere.ipse uerò solus introgressus,coram consessu CL uirorum,usus est accusatione nõ pro-

A.ch. n. 10.

Herodes concilium cõuocat.

filios denuò accuſat.

pter infortunium & neceſſitatem miſerabili, ſed patri parùm decora. Vehemens enim erat, A
& in coarguendo crimine hæſitans non ſatis ſe explicabat, multaq; furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, ſed aduocatos ſibi eas ipſe tuebatur indecorè pater contra filios, literasq; ab ipſis ſcriptas legebat: in quibus nihil inſidiarum aut impietatis inerat, ſed tantùm de iucunda fuga conſilium, & conuitia ſigna offenſi animi. Ad quæ poſtquam ille peruenit, uociferabatur quaſi in confeſſis inſidijs: remq; exaggerabat, deierans mori ſe malle, quàm audire talia. Poſtremò dicens ſibi & à natura & à Cæſare poteſtatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: ut ſi cui accuſato parentes manus imponant capiti, neceſſe habeant circumſtantes ſaxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. Quod cum ipſe paratus ſit in patria & ſuo regno facere, tamen expectaſſe ſe illorum quoque calculos. Veniſſe tamen eos non ut iudicent filios in manifeſtiſſima culpa deprehẽ B
ſos, ſed ut per occaſionem indignationi iuſtæ parentis ſuum addãt ſuffragium, cùm nemini, quamuis remoto, contemnendæ ſint tales inſidiæ, Hæc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicẽ-

Herodis filij iudicio conſeruantur: &

dam quidem cauſam adductis, qui erant in conſilio uidentes rem eò deueniſſe, ut nulla eſſet ſpes reconciliationis & gratiæ, poteſtatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus uir conſularis, multisq; defunctus honoribus, protulit ſententiam moderatam circumſtantijs: damnare ſe quidem Herodis filios, non tamen cenſere interficiendos, quòd & ipſe filios habeat, & Herodem præteritis infortunijs hoc omnium maximum nolit adijcere. Poſt illum

ſupplicio capitis adiudicantur.

ipſius res filij, qui legati patrem ſequebantur, eandem ſententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quẽ deinceps ma-

Herodes ex Nicolao, quid de filijs ſuis Romæ dicatur ſciſcitatur.

ior pars ſecuta eſt, ut omnino uiderentur addicti ad ſupplicium. Moxq; inde Herodes Tyrũ C
eos ſecum duxit: quò cùm Nicolaus appuliſſet à Roma ueniens, rex prius expoſitis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus eſt quid Romę amici ſentirent de eius filiis. Ille reſpondit uideri conſilia iuuenum impia, conijciendosq; uinctos in carcerem. deinde penſitato diligẽtius negotio, ſi ita uideatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuiſſe. ſin contrarium placeat, abſoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. Eam eſſe Romę plerorumq; amicorum ſententiam. Tum rex diu multumq; tacitus ſecum cogitauit, & illum ſecũ nauigare iuſſit. Poſtquam autem Cæſaream uentum eſt, mox omnes fuerunt de filijs ſolliciti, euentum expectantes. Valde enim metuebant ne propter inueteratum diſſidium immineret eis exitium. Cumq; dolerent eorum uicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictũ
aliquod liberius uacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam cælantes, taciti dolorem diſſi- D

Tero miles Herodis eximius & udax.

mulabant. Vnus omnium uetus regis miles nomine Tero, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, perijſſe ueritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendacijs malitiam: eoq; tantam caliginem inductam negotijs, ut ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. Hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libenterque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiã. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis uoces exprimere. Ille uerò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod ubi cõ-

Herodes à Terone militę repitehendituꝛ.

ceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô rex, diutius ferre hanc anxietatem animi: quæ me cogit au E
daces uoces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi uelis, utiles. Vbi nunc eſt tua mens? ubi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotijs? quęnám hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neq; enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam fælici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occidésne duos iuuenes è regina uxore ſuſceptos, & in omni uirtute eximios, teipſum iſta ætate commiſſurus uni filio, qui conceptam de ſe ſpem malè ſuſtinuit, & cognatis, quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? Annón animaduertis tacitum uulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhæc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex; ubi

Tero in carcerẽ præcipitatur;

uerò Tero facinus & domeſticorum perfidiam aperte taxauit, commouit ſe rex. Sed illo im- F
modeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam, & opprobrationem hãc magis, quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quínam eſſent illi ægre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipſo Terone uinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum, ait ſe non ſemel à Terone ſolicitatum ut inter curandum guttur ei no-

uacula

A uacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: moxque tortus eſt & tonſor & Tero cum filio. Qui uidens patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſuporeſſe ullam ſpem ſalutis ex crudelitate regis conijciens, ait ſe indicaturum ueritatem, ſi tormenta ſibi ac parenti remitterentur: acceptaq; in hoc fide, dicebat conueniſſe inter eos ut Tero ſua manu regem interficeret. patere enim ei aditum ſoli ad ſolum. atq; ita perpetrato facinore ſi quid ei ſiniſtrum accidiſſet, id ei glorioſum fore, dum Alexãdro gratificaretur. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum ueritate expreſſa, an ut ſe ac genitorem hoc pacto à diuturniore uexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni, ſi qua prius inerat, dubitatione de filiorum ſupplicio, nec ullum relinquens locum reſipiſcentiæ, properauit exequi ſuũ propo
B ſitum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum, unà cum Terone ac filio, tonſoreq; indice, omnes accuſauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum ueniret conijciens, ad unum eos interfecit. Alexander autem & Ariſtobulus ducti Sebaſten, ibi iuſſu patris ſunt ſtrangulati: & corpora eorum Alexandrium recõdita ſunt, ubi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum ſerie ſiti erant. Et fortaſſe alicui mirum non uidebitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuiſſe, ut modum excedens ipſam naturam uicerit. Illud meritò dubitari poſſit, in adoleſcentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exaſperatum tandem in odium coniecerint immedicabile: an in ipſius duritiam, & cupiditatem tam gloriæ, quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret ſociũ, malens omnia ſuo arbitratu facere: an potius in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis
C rationibus reſiſtere liceat, ne ſapientiſſimis quidem. Vnde perſuaſum habemus eam omnes humanas actiones præſanxiſſe, ut neceſſariò cõſequantur: eamq; uim fatum uocamus, quòd nihil ſit quod illa non efficiat, Sed hunc ſermonem ut arduum leuiter attigiſſe ſufficiet, qui & noſtris ſtudijs nonnihil tribuit, & uarietatis actionum cauſas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim incluſa eſt legis noſtræ uoluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis cauſis quod ad filios attinet, accuſare quis poſſet eorùm iuuenilem arrogantiam, & faſtum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac uitam parum æqui inquiſitores fuerint, malitioſè ſuſpicaces, & linguæ temperare neſcij, ac per hoc geminas anſas præbentes ſuis obſeruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error eſt & inexcuſabilis, quòd neque inſidiarum ſtructarum conuictos,
D neque ullis huius conatus argumentis deprehenſis, permiſit ſibi ex ſe genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud ſuos ſolùm gratioſos, non in uenationibus ſegnes, non in militaribus exercitijs contemnendos, aut ciuilibus facundiæ ſtudijs. horum enim omnium non erant rudes, præſertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamſi damnare libuiſſet, aut uinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm ſecurum faceret Romana potentia, ſub cuius tutela poſitus ne apertam quidem uim, adeò non inſidias extimeſcere debuerat. Nunc tam citò eos occidere impotẽtis affectus gratia, quid aliud eſt quàm argumentum impiæ licentiæ? maximè cùm eſſet ea ætate, in quam excuſatio ignorantiæ uel imperitiæ non competit. neque enim mora & dilatio facit eum excuſatiorem. Minus enim peccatum fuiſſet, attonitum nouo aliquo caſu, irritatum eſſe ad atrocius facinus. Poſt longas uero cunctaE tiones & deliberationes, poſtremò tale quippiam aggredi & perpetrare, ſanguinarij animi eſt & obſtinati in deterius: qualem ſibi eſſe etiam poſtea declarauit, nec reliquis parcens, qui antè uidebantur chariſſimi. qui tametſi minus miſerabiles erant, quòd meritò perirent, tamen ſæuitiam arguebant ſimilem, nec ab illorum temperantem ſibi cædibus. Qua de re dicturi ſumus in ſequentibus.

inſidiarum regi ſtructarum inſimulatur; cum Tryphone torquetur;

à filijs cruciatibus eximitur; et

eãdem cum 300 militum ductoribus interficitur.

Herodes liberos ſuos ſtrangulari iubet.

Authoris digreſſio ſuper occiſis ab Herode filijs.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER XVII.

De Antipatri Herodis filij malicia.

CAP. I.

Antipater populo & militibus inuisus;

ANTIPATER autem sublatis fratribus agitatus diris, gradu iam ad extremã A
contra patrem impietatem facto, nondum improbæ spei satis faciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu qui possent in principatus societatem uenire, in aliam maiorem difficultatem parandi sibi regni incidit, uidelicet odium quo populariter inuisus erat omnibus. Huc accedebat, quod illum magis etiam haberet solicitum, alienati militum animi, à quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa uideretur nouarum rerum cupida.

res Iudæorũ administrat;

quæ mala suamet culpa sibi Germanis oppressis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre administrabat res Iudæorum, credente se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerẽs odio, quo tam illos quàm patrem prosequebatur. Quan- B
doquidem & illos propter patrẽ oderat totus infessus furijs: dabatq; operam ut nulli essent,

uitæ paternæ finẽ exoptat;

qui insidias eius detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta ui petitus refugere. sed tum longè magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certum imperium: quòd si diutius uitam protraheret, periculum uidebat ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimum. Ideò nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficijs uolens obruere, præcipuè quotquot Ro-

amicos sibi muneribus cõciliat; atq;

mæ erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes Saturninum, qui tũ Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: pariterq; regis sororem, nuptam uiro inter amicos regis primario. erat enim callidissimus ad de-

amitæ uerba deo re non potuerat.

uinciendos per beneuolentiæ speciem hominum animos, & dissimulandi odij summus ar- C
tifex. Non tamen fallebat amitam, quæ iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideò machinis omnibus occurrebat eius maliciæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Calleas uxorem duxerat. Sed nec affinitas hæc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes compulit

Herodes Salomẽ Alexæ coniugẽ elocat.

ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret; iurato, si consensum præberet, alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit

Glaphyra Archelao remittitur.

authoritati uxoris Cæsareæ, alioquin etiam utile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam uxor Alexandri, reddita etiam do- D
te ex foedere regio, ne quid ea de causa exoriretur controuersiæ. Ipse autem filiorum libe-

II.

Herodes filiorũ liberos è Glaphyra susceptos enutrit; &

ros educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum ptecatus est ne quid simile contingeret eorum liberis: sed potius uirtutibus cum ætate aucti, gratiam sibi nutricationis reponerent. Desponsauit etiam futuras adultis uxores, maiori ex Alexandri filijs Pheroræ filiam: Aristobuli uerò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem

Antipater adultos odit.

filiam Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. Mos enim nobis est patrius, plures simul uxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem er- E
ga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerẽt suæ potentiæ, Archelao quoquè rege adiutante nepotulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum authorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negocio decreta patris irrita facere, ægrè ferẽs si haberet eos potestatis participes;

flexitq;

A flexitq; Herodem precibus ut ipsi filiam Antipatri mater, Antipatri fratris filiam, Herodi filio suo Pheroræ filiam. Itaq; præter regis sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex aũt eodem tempore nouẽ uxores habebat. una erat Antipatri mater, altera summi pontificis filia, ex qua puer natus est patrem nomine referens. Erant inter has & fratris filia, & consobrina; sed steriles. præterea Samaritis una, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Roxanam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit,

Herodis uxores, & liberi.

B alteram Phasaelo fratris sui filio. Atq; hæc fuit Herodis progenies.

De Zamari Iudæo Babylonico. Cap. II.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, uicum Iudæis magnitudine urbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & unde hostes faciliùs ex propinquo posset inuadere. Cumq; intellexisset fortè fortuna uirum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittarijs & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quæ sita est ad Daphnen, degere, ubi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum unà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis est, ut ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac uectigalium immunitatem promisit tã

Valatha castellũ.

C agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius uenit, acceptoq; agro castella ibi condidit, & uicum nomine Bathyram, eratq; hic uir pro obice contra Trachonitas indigenis, simulq; Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergò petẽtibus, quò tutiores essent à latrocinijs: multiq; undiq; ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio ualde populosa propter immunitatẽ quæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode, exacta cum uirtute uita, moritur egregijs liberis superstitibus, & in

Zamaris relictis filijs Iacimo & Philippo moritur.

D fiis Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges illos stipare est solitus. Is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, uirum manu promptum, & uirtutẽ, si quis alius, deditum, regiq; Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo uniuersis suis copijs exercendis ac ductandis est præpositus.

Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.

CAeterùm in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquàm semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre; bene sperante de fide ipsius ac beneuolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callidè regens suam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: eratq; omnibus formidabilis ob uersutiam magis etiam quàm ob po

III.

E tentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo uicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. Obnoxius enim erat Pheroras & uxori & socrui & sorori, quamuis exosus eas propter iniurias illatas filiabus suis uirginibus, attamen ferendæ erant, & absq; illis nihil facere poterat, res eius pertestigantibus, & mutuò se inuicẽ adiutantibus. Quibus etiã Antipater erat deditissimus, tũ per se, tũ per matrẽ: nam hę quatuor mulieres cõsentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cũ Antipatro propter leues quasdã res non satis conuenibat, diuellente eos regis sorore: quæ iam pridem explorabat omnia, sciens eos in regis tantum perniciẽ conspirare, & parata rei eius indiciũ facere. Qui ut cognouerũt mutuam suam amicitiã suspectam hoc nomine regi & inuisam, hoc cõtrà excogitauerũt, ut non congrederentur in propatulo, fictisq; conuicijs simularent dissidiũ, maximè præsente Herode, aut alio

Pheroras à mulieribus circumuentus.

F quopiã qui ei renunciaturus id uideretur: clàm aũt alerent & confirmarent mutuã beneuolentiã: atq; ita etiã fecerunt. Hoc aũt Salomen nõ latuit, nec cùm primò excogitatum est, nec postea cùm cœpit fieri. Omnia enim peruestigabat, moxq; ad fratrẽ affingens aliquid deferebat, uidelicet occulta eorum conuenticula, & clanculatias consultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidẽtes & iactãtes inter se conuitia, celare amicitiã: deinde quando soli sint consentire, dubio procul con

Salome Herodi aliorum consilia auspicata detegit.

ſpirantes in eos quibus occultam uelint eſſe ſuam amicitiam. Hæc illa & perueſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe. Nihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorem patriæ legis cognitionem ſibi uindicans, quibus tanquam Deo ut uideri uolebant caris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi uocantur, genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoq; infeſtum, ut eos etiam apertè impugnare non uereatur. Nam cùm tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli non iurauerunt: excedentes ſex milium numerum: quib⁹ hoc nomine à rege mulctatis, Pheroræ uxor pro eis mulctam perſoluit. Cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquijs, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit, & quòd aulicorum quoſdam ſolicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariſæorum aliquot deprehenſos interfecit, præcipuos authores huius conſilij, cumq; his Bagoam eunuchum, & ſuas delicias Carum, præſtantiſſimæ formæ gratia ſibi commendatum: & præter hos quoſcunque è domeſtica familia cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam ſpem ſublatus erat, quaſi parens & benefactor appellandus regis, quem deſtinarent uaticinia. proſperè enim ceſſura nouo regi omnia, conſtabiliendo ſucceſſione prolis legitimæ. Herodes porrò conuictis Phariſæis ac ſupplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ uxoris accuſationem inſtituit, quòd ipſius impulſu frater conditionem regiarum uirginum ſpreuerit: id crimen ad ſuam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ſerat diſſidia, quibuſcunque ualeat tā uerbis quàm operibus. Mulctam quoque contumacibus à ſe impoſitam illius perſolutam eſſe impendijs, & in ſumma conſciam eſſe totius recentis conſpirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, ſi non expectatis fratris precibus ſponte talem mulierem ableget, fratres inter ſe committentem mutuis odijs: quandoquidem ei aut huius uxoris iactura facienda ſit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec niſi illa reiecta manſurum ſit integrum germanitatis uinculum. Pheroras autem quamuis uehementi regis oratione grauaretur, tamen aiebat ſe & fraternæ pietatis iura perſanctè culturum, nec à coniugali caritate diſceſſurum: emoriq; ſe malle, quàm ſine dilecta uxore uiuere. Tum Herodes licet graui ſe iniuria exiſtimaret affici, iraſci tamen fratri diſtulit, contentus Antipatro & eius matri interdixiſſe Pheroræ conſuetudine, & uetuiſſe mulierum regiarum cōuenticula. Illi facturos ſe iuſſa regis polliciti, per latentes quoties dabatur commeſſationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater. quin rumor erat, Pheroræ uxorem cum Antipatro quoq; ſtupri habere conſuetudinem, conciliante matre ipſius Antipatri.

Phariſæi Herodianæ mulieres deſipiunt.

Herodes Phariſæos unà cum Bagoa & Caro necari curat.

IIII. *Herodes Pheroræ coniugem accuſat, & ab eodē petēs ut uxorem repudiet, non impetrat.*

Pheroras diuortium facere recuſat.

Herodes Antipatro Pheroræ & mulierum conuenticula interdicit.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem. Cap. IIII.

QVapropter ſuſpectum habens patrem, & ueritus ne ulterius ſerpendo eius odia ad ſe quoque peruenirent, ſcribit amicis Romæ degentibus, rogans admoneant Herodem per literas, ut quàm primum ſe ad Cæſarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes miſit cum precioſiſſimis muneribus & teſtamento, in quo ipſum Antipatrum regem declarabat, aut ſi ille prior uita decederet, Herodem natum ſibi è filia ſummi pontificis. Eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus eſt, non factis imperatis Cęſaris: quē Antipater eorundē criminum reum egit apud ipſum Cęſarem, quorum Nicolaus antea. Accedebat & alter accuſator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram ſe inuito patratas obijciens, maximè Sohemi hominis in omni uirtute præſtantiſſimi, quin & Cæſaris ſeruum Fabatum ab illo interfectum fuiſſe ob talem quandam cauſam. Erat in ſatellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimùm tribuere ſolitus erat. Hunc Syllæus pecunijs corruptum eò perduxit, ut ei regis ſui cædem ſit pollicitus, hoc ubi Fabatus ex ipſo Syllæo cognouit, regi mox indicauit, qui è Corintho confeſſionem extorſit cogitati facinoris, diligenter ex eo perſcrutatus omnia: ſimulq; duos Arabas ab eodē ſatellite inſimulatos comprehendit, alterum uirum principem, alterum Syllæi amicum primarium, qui & ipſi tormentis admoti confeſſi ſunt ideò ſe ueniſſe, ut Corinthum urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, ſi ita facto opus eſſet, quos omnes Saturninus apud ſe delatos Romam iudicandos amplius & puniendos tranſmiſit.

Herodes Antipatrum ad Cæſarem mittit.

Antipater Syllæum accuſat.

Aretas Syllæū homicidij & inſidiarum arguit.

Pherora

Pherorę obitus. Cap. V.

A PHeroram autem obſtinatè permanentem in amore coniugis, Herodes in ipſius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito uehementi iureiurando nũquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognita: adeò ut paulò pòſt decumbente rege uocatus ad accipienda quædam ſecretiora mandata tanquam à morituro, propter ſacramenti religionem recuſarit. Nec tamẽ Herodes in hoc fratrem eſt imitatus, aut de priſtino affectu quicquam remiſit: ſed cùm Pheroras in morbum incidiſſet, uel inuocatus ad uiſendum eum uenit: quo morbo poſtquam abſumptus eſt, corpus eius translatum Hieroſolyma ſepelijt, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine
B ſum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam eſſe uirtutis rationem in omnibus.

Pherorę mortuus.

Pherorę uxor accuſatur ueneficij, & Herodes cognoſcit Antipatri inſidias. Cap. VI.

PHerora mortuo Taphnitæ duo è libertis eius cariſſimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem, utq; inquireret in miſerum eius & mirandum interitum. Quo attentius aurem ſimul ac fidem præbente illorum ſermonibus, aiunt eum apud uxorem cœnaſſe ea die quę morbi fuit initium, uenenumq; oblatum ei ad mixtum nouo cuidam cibi generi, quod guſtatum perniciem attulerit homini. Id uenenum allatum ab Arabiſſa quadam muliercula, nomine quidem amatoriũ, re autem uera Pherorę lethiferum. Sunt enim Arabum mulieres ueneficæ maximæ. Hæc au
C tem quæ tum inſimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiariſſima, ad eam comparandi ueneni cauſa profectæ fuerant uxoris Pherorę mater & ſoror, & cùm illa reuerſæ iunt pridie quàm ille cœnam lethiferam ſumeret. His auditis rex ad iram concitatus torſit ancillas earum, & quaſdam etiam ingenuas: & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtrema quædam dolore uicta nihil aliud protulit, quàm quòd imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc uox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita ut extorqueret earum ſecreta omnia, comeſſationes illas & occulta conuenticula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pherorę mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, ut abſtineret Pherorę colloquijs. Addebant ancillæ quanto patrem proſe-
D queretur odio, utq; ſæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dũ interim etiam ipſe conſeneſceret, ut non multùm ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio. Adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, ut ne ſperare quidem tutò liceat: quandoquidem iã nunc ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio nõ filio. Addere his ſolitũ accuſationẽ ſæuitiæ, non tẽperantis necà filijs: cuius metu Romã ſibi diſcedendũ eſſet, Pherorę uerò in ſuã tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cũ illis, quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamq; in tã malitioſis conatib. Doridem matrẽ Antipatri, ſpoliatã multorũ talentorũ ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Phe
roræ propter hoc indiciũ factus eſt placatior. Sed nihil magis eius contra filiũ indignationẽ cõmouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cæte-
E ra de eo confeſſus eſt, q̃ letale uenenũ Pherorę tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. Id uenenum allatum ex Aegypto per Antiphilum unum ex amicis Antipatri, miſſum inde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberiq; apud Pherorę uxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit. nec tamen lethalis fuit caſus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquã ſe recollegit, rege pollicito impunitatẽ & ipſi & familiæ, ſi totam rei ueritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato ſi quid per obſtinationẽ cęlare pergeret, iurauit ſe omnia dicturã ita ut acta ſint: &, ut multorũ tum fuit opinio, nihil omnino mentita eſt. Venenũ id, inquit, ex Aegypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in do-
F mum noſtrã intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſè ad uiſendum eum & curandum ueniſti, motus ille, & ad pietatẽ flexus tua beneuolentia, me accita, ô uxor, inquit, circumuenit me Antipater, dũ peſtiferis conſilijs & ueneficis miniſterijs ſuũ patrẽ meũ fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in Germano nihil pietati, qua hactenus ergà me uſus eſt, uideo decedere, & mihi inſtare uitæ terminum, age ne fratricidali animo

Pherorę uxor ueneficij inſimulatur.

Arabicarum fœminarum præſtantia.

Herodes Antipatri & mulierũ ſecreta inquirit; &

matrem Antipatri Doridem ejicit.

Antipater uenenum præparari in regis perniciem accuſatur.

Pherorę uxoris facinus nefandũ.

Antiphilus.

animo manes maiorum contaminem, me inſpectante uenenum illud exure. tum ſe ſine mo A
ra prolatum ſecundum uiri mandatum concremaſſe, paulo ſeruato, ut ſi poſt mariti mortẽ
rex eam tractare uellet durius, poſſet ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta uenenum quoque
unà cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorũ ma-
Herodes Mariammen reijcit, filiumq; eius è teſtamento delet. ter per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem e-
tiam pontificis filia regis uxor, quaſi ſecretorum horum omnium particeps, ſed conſcienti-
am diſſimulans. quapropter & ipſam rex eiecit, & filium eius è teſtamento deleuit, ubi ſuc-
ceſſor deſtinatus fuerat: Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit
Matthiam Theophili filium Hieroſolymitam genere. Interim Roma uenit Bathyllus liber-
tus Antipatri, & ſubiectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe uenenum quod daret Antipa-
tri matri & Pheroræ, ut ſi prius illud parùm fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrede- B
Antipater Archelaum & Philippum accuſari per amicorum Romæ degentium literas curat. rentur. Simulq; uenerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri
ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabantur, quod crebrò crimen patris refrica-
rent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſerarenturq; fatum Germanorum innocentium. iã
enim & ipſos reuocari in patriam, non ob aliud quàm ut euocati fratrum interitus acceſſio
fierent. Hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedib⁹:
qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excuſans, & uerba eorum ætati im
putans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis uarijs ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem eſt, quòd cùm per ſe-
ptem menſes ante eius reditum tam multa contra eum in Iudæa mota fuiſſent, nihil eorum
ad eius notitiam perlatum fuerit. In cauſa erat partim diligens itinerum obſeruatio, & uia- C
rum cuſtodia, partim populare hominum in Antipatrum odium. Nemo enim erat qui ſuo
periculo illius incolumitatem uellet quærere.

A.M. 3962. A. ch. n. 9. *ut quidã uolunt.* VI.

Antipater capitis damnatus in uincula conijcitur. *Cap. VII.*

Herodes Antipatrum literis domum reuocat.

CAeterùm Herodes ad Antipatri literas, quibus ſignificarat rebus ex ſententia p-
actis breuì ſe rediturum in patriam, diſſimulata ira inſidioſè reſcripſit, properà-
ret, ne quid ſibi per eius abſentiã quod nollet accideret. Simulq; modicè de mà-
tre eius queſtus eſt, pollicendo remiſſurum ſe querelas poſt aduentum illius: mo
diſq; omnibus magnam charitatem præ ſe ferebat, ueritus ne ille ſuſpicione ali-
qua tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias ſtrueret, & in ſe mo
liretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas uerò quæ Pheroræ mortem nun- D
ciabant prius iam Tarenti acceperat triſti animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm q
Celenderis oppidum Ciliciæ. ille morte præuentus pollicita de patre ueneno tollendo non præſtitiſſet. Iam ad Celẽderim
oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, uehementer contriſtatus ma-
tris ciectione: & amicorum quoq; uariabant ſententiæ, alijs euentũ alicubi expectare, alijs ſi-
ne mora domum nauigare conſulentibus. facilè enim diſſoluturũ criminationes omnium,
Sebaſtus portus, in Cæſaris honorem conſtructus. quandoquidẽ nunc quoq; non aliunde, quàm ex illius abſentia aduerſari ijs audacia uiresq;
ad calumniandũ creuiſſent. Ab his perſuaſus nauigare pergit, appellitq; ad portum Sebaſtũ,
quem Herodes magno ſumptu conſtructũ ſic appellauerat in honorem Gæſaris. Iamq; ma-
nifeſtum erat incidiſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente homi-
nem, quẽ prius uotis & fauſtis acclamationibus diſcedentẽ proſecuti fuerant: tunc uerò con E
Quintilius Varus Syriæ præfectus. trarijs uotis licebat oũ deuouere diris fraterni ſanguinis ultricibus. Fortè per idem tempus
Hieroſolymis erat Quintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriã, tunc uerò ab Hero
de in conſiliũ de rebus agendis adhibitus. Quibus unà ſedentibus ſuperuenit Antipater om
niũ inſcius, & ita ut erat purpuratus in regiã ingreſſus eſt. quo mox admiſſo, amicorũ comi-
tatus per ianitores excluſus eſt. Id primùm mentem eius perculit, iam ſentientem quòd deue
niſſet: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & co-
gitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in craſtinum denunci-
Herodes Antipatrum iudice Quintilio Varo initus uocat; & ans. Ille tam inopinato malo uelut ictus abijt attonitus: moxq; obuias inuenit matrem & u-
xorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de o-
mnibus, parabat ſe ut in iudicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac rege, F
adhibitisq; in conſeſſum utriuſque amicis, acciti ſunt etiam cognati regis & Salome, tum il-
li qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quiq; tormentis examinati fuerant: nouiſſimeque ſerui
matris Antipatri capti paulo antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerãt
literæ, quarũ hæc erat ſumma: ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint conſi-
lia omnia, unieũq; ei refugiũ ſupereſſe Cęſarẽ, & ſe caueat ne in patris manus deueniat. Tum

Antipa-

A Antipater procumbẽs patri ad genua ſupplex orabat ne de cauſa ſua prius decerneret quàm cognoſceret,ſed defenſioni rem integram ſeruaret.Rex uerò poſtquam iuſſit cum in mediũ ſiſti,deplorauit infælicitatem ſuam in procreandis talibus liberis,quodq; ſenili ętate incidiſſet in Antipatrum. Enumerauit deinde curas educationis & inſtitutionis,quamq; benignè ſuggeſſiſſet illi ex opibus quantũ ipſe cuperet:quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quo minus capitalibus appeteretur inſidijs,ut regnum quod iure & patris uoluntate contingere poterat,ante tempus in impietatis præmium cederet.Mirariq́ue ſe Antipatrum quánã ſpe elatus in tantam peruenifſet audaciam.Succeſſorem enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe:uiuenti quoque ſibi ex æquo participem dignitatis,ſplendoris, poteſtatis.Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui:Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe

eundem accuſat.

B CCC talentorum uiatico.Obijciebat deinde fratrum accuſationem,quorum ſiue ſontium idem accuſator atque imitator,ſiue innoxiorum circumuentor ac parricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis quicquam niſi hoc indice;nec in eos ſtatuiſſe niſi ex huius ſententia: eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri,qui quaſi hæres in patricidium illis ſuccederet.Hæc dicenti lachrymæ obortæ orationem cùm abrũpiſſent,rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchrè eius negotij gnarum,ut proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios,& ad conuincendum filium: Sed ille præueniens,cauſamq́ue ſuam exorſus dicere,hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat,nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet,& ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æ-

Antipater ſemetipſum excuſat.

C quum eſſe ut qui patrem eripuerit ab aliorum inſidijs,ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis,& teſtatæ iam pridem pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quam enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cùm ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis quàm ſperaret,& nemine uetante honorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe,affectatum cum periculo quod iam pro uirtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam,maximè cùm is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet,& conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ uerò in urbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem,cui non ſecus ac numini nemo poſſit imponere:extareq́ue eius de hoc literas,quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumnijs,

D quibus nihil magis ſit cordi,quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam,quod ſe præſente nunquam habere potuiſſent.Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam,& poſtremò ſe quoq; torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nõ nihil moueretur concilium,miſerabiliter lachrymante Antipatro,& ſibimet conuerberante faciem,ut uel inimicos ſubiret miſeratio,Herodesq́; ipſe quantumuis diſſimulans fieret mitior: Nicolaus ut rogatus fuerat,accuſationem à rege cœptam proſequens,exaggerabat ſingula,proferebatq́; teſtimonia,& indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſſionibus.Ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac inſtituendis filijs, pro quibus tam malam reportaret gratiam.Nec tamen æquè mirandam fuiſſe priorum temerariam

Nicolaus Damaſcenus Herodis accuſationem contra Antipatrum auſpicatã continuat.

E ſtultitiam,qui rudi ætate corrupti à malis cõſiliarijs naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine.Sed Antipatri ſtupendam eſſe tam ſceleratam audaciam,qui ſæuior nocentiſſimis ſerpentibus,à benefactoribus tamen iniuriam nonnihil abſtinentibus,nihil mollitus fuerit tanta parentis indulgentia,ne fratrum quidem calamitate deterritus quo minus crudelitatis eorum æmulator fieret. Atqui tu ipſe, inquit,ô Antipater,index fuiſti tentãti per illos facinoris,te inquirente coarguti ſunt,tu in conuictos animaduertiſti.Nec improbamus,quòd eos iuſta indignatione proſecutus ſis, ſed miramur te imitatum eorum intemperantiam:& facilè colligimus illa quoque te non ad ſecuritatem patris,ſed ad fratrum feciſſe perniciem,ut deteſtando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres,& deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impuniti-

F ùs,quod tandem facere aggreſſus es.Dum enim fratres fontes addicis ſupplicio,& parcis eorum ſocijs,omnibus facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis,quorum poſthac uti poſſis in opprimendo patre opera,Itaq; duplicem uoluptatem cepiſti tuis dignam moribus: alteram palàm quaſi re bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus:alteram clam maiore facinore per occultas inſidias conando patrẽ ſubuertere,cuius modo uindex uideri uolueras.Si enim uerè deteſtatus eſſes illorũ malitiã,nũquã imitãdã tibi ꝓpoſuiſſes. Nimirũ hoc agebas

iſtis ar-

istis artibus,ut dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos,& tum demum fratricidio necem patris adderes,ut in occulto manerent insidiæ,quibus oppugnasti Germanorum capita,& non solùm ipse meritum supplicium effugeres,uerùm etiam miserum parentem pœnæ tuæ uicarium supponeres,inaudito ad hoc æui parricidio,& qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria.Non enim qualicunq; patri insidiatus es,sed amātiss.simul & indulgentissimo,iam regiæ potestatis particeps,iam successor designatus, tum præsenti fruendi uoluptate ante tempus permissa,tum in futurum spe testamento patris cō firmata.Tu uerò cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate,sed ex tua malitia statuebas,non contentus societate patris indulgentissimi,nisi eius quoq; partem præriperes:& cuius te seruatorem uerbis præferebas,cum re uera quærebas perdere, non ipse tantum scelestus,sed matri quoq; inurens eiusdem notam sceleris,& fratrum disturbās beneuolentiam, diffidijsque miscens omnia:& post hæc ausus es patrem uocare bestiam,ipse uenenatissimis quibusq; serpentibus nocentior,proprio ueneno abutens in coniunctissimos optimeq; de te meritos,muniensq; te custodibus ac uarijs tam uirorum quàm mulierum technis contra unum senem,quasi non tua sola scelesta mens satis esset ad explendum odium.Et nunc post tortos tua causa uiros & mulieres,seruos & ingenuos,post aperta coniuratorum indicia,audes ueritati contradicere:& qui pridem patrem speraſti è rebus humanis tollere,nunc quantum in te est conaris legem quoq; contra tui similes scriptam abolere,simulq; Vari æquitatem,omnemq; quanta est in rerum natura iustitiam.An ideò mentitos dices tormentis examinatos,ut fidem abroges patris tui seruatoribus?tibi scilicet in tormentis plus credendū est.Non liberabis regem Vare à cognatorum iniurijs?non dabis neci hanc pessimam bestiā, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem,ac deinde ut solus regnet deprehensum in struendis illi capitalibus insidijs?Scis parricidium non priuatum esse crimen,sed publicam uitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiam non minus quàm perpetratum contaminet:imò quod qui non punit,& ipse in naturam parentem est iniurius. Post hæc matris eius quædam adiecit,quæ illa garrulitate muliebri effutierat.consultos uates de regno, & sacris exitialibus impetitum regis caput:tum libidinosas & ebriosas Antipatri uolutationes cum Pheroræ mulieribus.quæq; ad testimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & uaria,partim præmeditata,partim repentina necessitate expressa,atque hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, pòst uersam eius fortunā uidentes accusationibus inimicorum obnoxiam,odia in eum sua exaturabant.Attamen nō ita aliorum odijs grauabatur,ut proprijs sceleribus,hostili in patrem animo, disturbata fratrum concordia,commissis inter se domesticis omnibus:ut qui nunquam nec odia iusta exerceret,nec amicitiæ fidem coleret,nisi quatenus sibi uideretur commodum. Idq; cùm iampridem à multis fuisset obseruatum,quo quisque erat æquitatis amantior, eo grauior illi fuit aduersarius:& quamprimùm tutò licuit,magnis uociferationibus reum urgebant, quicquid scirent certatim prodentes:cumq; uariorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat,quòd neque ad regis gratiam loquerentur,neque periculi metu silentio quicquam tegerent,sed damnarent omnes scelestos conatus Antipatri,eumq; non tam ob patris securitatem,quàm suo metipsius merito de medio tollendum censerent, & tradendum supplicio.Nec hi soli qui interrogabantur eum accusabant,uerùm etiam spontanei delatores pleriq; aderant:ita ut licet callidissimus esset mendaciorum artifex,& frontis perfrictissimæ,tamen ne hiscere quidem contrà ualeret.Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit,tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit,si quid haberet quo declararet suam innocentiam.Se enim nihil magis optare,& idem patrem quoq; eius optare scire,quàm ne in ullo obiecto deprehenderetur crimine.At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens,Deum conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, ut euidēti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa,nec quicquam unquam molitum in patris perniciem.Is enim est mos malorum omnium,ut quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur,nihil non sibi permittant,nullo respectu diuini numinis.cum autem suis sceleribus incidérunt in periculum,tum demum illis in mentem uenit Deus, per cuius inuocationem & testimonium uolunt eripi,fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum Antipatro quoque usu uenit:qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium,imminente ultione destitutus iuris præsidijs,ad diuinam confugiebat potentiam,se in hoc diuinitùs seruatum assueras,ut pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret,illo Deum tantùm inuocante, uidens

Parricidium publicæ uitæ ac naturæ iniuria.

Antipater, ut sui patrocinium sumeret, monetur;

innocentiæ suæ testem Deum facit;

ac demum reus censetur.

A dens alioqui nullum fore finem,iubet proferri uenenum in medium, ut quánam ui præditum eſſet experimento poſſet colligere:quod mox allatum,& ad bibendum datum cuidam damnato capitis,ſine mora necauit hominem. Quo facto ſurgens abijt è concilio, & ſequenti die Antiochiam profectus eſt,ubi plurimum ſolebat degere, q illic eſſet Syrorum regia. Herodes uerò confeſtim uinxit filium, omnibus ignorantibus quænám fuiſſent eius cum Varo ante diſceſſum colloquia. Coniectura tamen erat,cuncta regem facere ex illius ſententia. Coniecto deinde in carcerem,Romam Cæſari de eo ſignificauit per literas, miſſis etiam qui coràm eloquerentur mandata,docerẽtq; quàm ſcelerata eſſet hominis malitia. Per eoſdem dies interceptæ ſunt Antiphili ad Antipatrum ex Aegypto miſſæ literæ: quibus ſolutis

B ſcis enim quòd ſi deprehenderer,infeſtas mihi duas familias redderem. Tu dabis operam ut rem geras fæliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epiſtolæ:rex autem diligenter requiſiuit etiam alteram.ea tamen nuſquam comparebat,& ſeruus Antiphili negabat ſe attuliſſe ullam præterea.& cùm diutius hærerent,unus ex amicis regijs animaduerſa quadam ſutura in interiore ſerui tunica(nam duabus erat indutus) ſuſpicatus eſt in ea plica celatas literas: nec eum ſua fefellit opinio:depromptaque eſt inde epiſtola hęc continens:Acme Antipatro. Scripſi patri tuo quales iuſſiſti literas:& adieci confictum exemplar epiſtolæ quaſi à Salome ad dominam meam miſſæ:qua lecta ſcio quòd pœnas ab ea tanquàm ab inſidiatrice exiget. Ea uerò quam à Salome ſcriptam uideri uolebant,Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine ipſius arbitratu & commodo ſcripta:ſed Acmes miniſterio eadem & regi ſcri-

C pſit,in hanc ſententiam:Acme regi Herodi. Cùm mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens,inuentam Salomes epiſtolam contra te ſcriptam ad meam dominam, non ſine periculo meo,ſed tibi utiliter exſcripſi,& tibi miſi. Hanc illa ſcripſit uolens Syllæo nubere. hanc tu lacerabis,ne fortè propter eam uitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum,pdebant quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat,ſignificans ſe uoluntati eius obſecutam,& literas ad Herodem miſiſſe,& inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam,quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ uxoris Cæſaris,operamq; hanc Antipatro magna pecunia uendiderat, qua con-

D tra amitam ſimul & patrem uteretur. Cæterùm Herodes attonitus filij malitia, minimum abfuit quin illum ueſtigiò tolleret,ut concitatorem turbarum magnarum, qui non ſolùm ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet;ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cæſaris. Eodem incitábat eum & Salome,pectus plangens,& mori non recuſans, ſi ullũ extaret uiolatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cum fiducia promere,ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſſet. Qui cùm ad hęc ne hiſcere quidem ualeret,rogatus ut quando undiquaq; malus deprehenderetur,ſaltem ſocios ſceleris proderet,omnem culpam conferebat in Antiphilum,alium præterea nominabat neminem. Ibi Herodes uehementi dolore animi ſaucius cogitauit eum Romam mittere, ut apud Cæſaris tribunal parricidij cauſam diceret. Deinde ueritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipſum quidem in uinculis,ut antè,retinuit:legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæ-

E ſarem, ſimul indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoque adiunctis exemplaribus.

VII. *Antipater in carcerem conijcitur.*

Antiphilus ad Antipatrum ſcribit.

Acme ſcribit Antipatro; &

Herodi.

Herodis in filium ſeuitia cõcitatus;

Antipater in Antiphilum culpam reijcit.

A. M. 3971. A.n.ch.1.

Herodis morbus & Iudæorum ſeditio. Cap. VIII.

VIII. *Herodes ægrotat;*

INterea dum legati inſtructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus teſtamentum condidit,ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo,exaſperatus in Archelaum & Philippum calumnijs Antipatri: Cæſariq; legauit mille talenta,& uxori Iuliæ liberisq; eius & amicis atq; libertis talenta quingenta. Suis quoq; filijs diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio eſt habita,quam propter perpetuam & inconcuſſam beneuoſentiam ditauit egregie. Deſperata deinde ſalute,quòd iam ad ſeptuageſimum ętatis annum accederet,mirum in modum efferatus eſt,iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus.

F in cauſa erat opinio contemptus, quodque exiſtimaret gentem lætari ſuis infortunijs:quam opinionem confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio,mota ex cauſa tali: Iudas Sariphæi filius,& Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque chari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in uirtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, ut ſubla-

teſtamentum condit; &

ſenex immanitatem alit.

Iudæ Sariphæus & Matthias Margalothi Iudæ magiſtri in Fieri dem coniurant.

tis operibus,quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium.Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi,uidelicet quòd cõtemptis legibus multa nouare auſus fuiſſet.nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. A

Aquila aurea. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum, aquilam auream magni ponderis,cùm lex noſtros homines uetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies.quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, ut aquilam illam detraherent. Etſi enim res uideatur non carere periculo,tamen etiam iucundæ uitæ præponendum eſſe honeſtum obitum,ſi contemnatur propter tuendas leges patrias,quandoquidem ſempiterna fama nullo ſæculo paſſura ſit gloriam eorum intermori. Et alioquin ignauos iuxtà ac fortes eúndem manere interitum:proinde rectè facturos uirtutis cultores, B ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent,& cum hoc ſolatio è præſenti uita diſcederent.Magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori,& periculi non contemnendum præmium laudem tranſmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam uiri,quàm fœminæ ueniant,quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus,rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians,& propenſos iam ad facinus perpulit.itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod ut renunciatum cognouit dux regius,maiorem aliquam conſpirationem metuens,occurrit eò cum ualida ſuorum manu cohibituſus demolitores aquilæ:& irruens in uulgum rudem & imparatum ac conglobatum

Iudæ & Matthiæ und cum 40 iuuenibus cõprehenſi. Hierichuntem mittuntur. temerè,facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter XL iuuenes reſiſtere auſos comprehen C dit,cumque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnesque ad regem perduxit.Quo rogante,quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multò antea,& deliberatum executos,ut fortes uiros decuit. Nam & honori diuino,inquiunt,ſuccurrimus,& legem(cuius diſcipuli ſumus)uindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus,quas nobis Moyſes authore & doctore Deo pertulit:nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunque nobis intuleris, conſcij nos non ob maleficium,ſed pietatis cauſa hæc perpeti.Hæc illi non minorem animo quàm uerbis præſe

Herodes apud primores cõqueritur de ludimagiſtrorum coniuratione; rentes fortitudinem,æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant.Eos rex uinctos miſit Hierichuntem: moxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores D ſuos exhauſtos pro republica, tum inſtauratum templum impendijs ingentibus, quale opus per CXXV annos nemo Aſamonæorum regum ad honorem Dei ualuiſſet perficere: hec extructum id tantùm à ſe, uerùm etiam ornatum uotiuis muneribus ac donarijs tali templo digniſſimis. Ob hæc facta ſperaſſe ſe uel poſt obitum ſempiternam & memoriam,& gloriam.nunc proh nefas uiuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficijs reponi iniuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata uiolari ac detrahi:quę iniuria licet in ipſum intentata,re tamen uera ad Deum magis pertineat,cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quique ueriti crudelitatem eius,ne fortè efferatus in ſe quoque grauiùs animaduerteret,negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia,uideriqúe ſibi,admiſſam eſſe rem dignam

Matthiæ ſacerdotium ademit; ſupplicio.Ille in cæteros mitior,Matthiæ pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab E hoc conſilio,eiqúe ſucceſſorem dedit fratrem uxoris ſuæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad unam diem ſubſtitui,qua Iudæi populariter ieiunium celebrant.Nam Matthias ea nocte,quæ præcedebat diem ieiunij, uiſus eſt ſibi per ſomnium cum uxore congredi:& cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus,Ioſephus Ellemi filius adiutor uicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio,alterum Matthiam ſeditionis autorem eiusq;

eius autem ſocios uiuos exuſſit. ſocios uiuos exuſſit in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi uerò morbus factus eſt grauior,pœnam impietatis exigente numine.lento enim calore torrebatur,qui non F

IX.

Herodis morbus immedicabilis. tam externo tactu deprehenderetur,quàm intus popularetur uiſcera. Aderat & uehemens uoracitas,cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere:ſimulq; uexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus.pedes tumebant phlegmate humido & pellucido,ſimiliterque inguina.ipſa quoque uerenda putrefacta ſcatebant uermiculis,accedente fœda nec minus moleſta tentigine,non ſine fœtore grauiſſimo.ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtãs erat inter uiros diuinos & fatidi

cos

A cos opinio,regem læſæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauius afflige
retur,quàm ut uideretur poſſe morbo perferendo ſufficere,tamen euaſurum ſe ſperabat,ac-
cerſendis medicis intentus,& medicamentis conquirendis undique. Profectus etiam ultra
Iordanem fluuium,calidis aquis ſe fouebat apud Calliroen,quæ præter uim medicam potu *Calliroe.*
quoque iucundæ ſunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. Ibi de medicorum
conſilio immiſſus,fouendus in refertum oleo ſolium,uiſus eſt illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus,& ad ſe reuerſus, nullamq; amplius ſalutis
ſpem ſupereſſe intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iuſſit diſtribui:
magna deinde liberalitate uſus in duces atque amicos, rurſum Hierichuntem reuerſus eſt:
ubi atra bile prægrauante cò immanitatis prolapſus eſt,ut facinus animo conciperet longè
B atrociſſimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conueniſſent, euocati *Herodis nouiſſi-*
minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infenſus ex æquo ſiue ſontibus *ma crudelitas.*
ſeu innoxijs,uniuerſos concluſit in circo: accita deinde Salome ſorore maritoque eius Alexa,ait inſtare ſibi terminum uitæ,ſuccumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum eſſe,quando ſecundum communem mortalium ſortem accidat. Illud permoleſtum eſſe, ſi ca
rendum ſit extremo honore luctus,qui debeatur regibus. Non enim ignotam ſibi eſſe Iudæorum mentem,quòd optatam ſuam mortem lætis accepturi ſint animis, quandoquidem
uel à uiuente etiam tum non abſtinuiſſent contumelias. ſed illorum eſſe officij,leuamen aliquod præſentis huius doloris decernere. Nam ſi aſſenſum conſilio ſuo præbeant, fore ſuum
funus longe,quam aliorum regum honoratius,& manibus ſuis gratius, omnibus per totam
C ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimùm uiderint ſe exhalaſſe animam, debere
eos clauſam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiam tum ſuũ
obitum,non prius uulgandum quàm mandatum executi fuerint: iubere deinde ut circumuentos unà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæſis duplicem ſe eis habiturum
gratiam, uel quòd mandatorũ fuerint memores, uel quòd obitum ſuum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lachrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam perque omnia ſacra obteſtabatur, ne ſe extremo hoc honore fraudatum uellent,
eis contra pollicentibus daturos ſe operam ut cuncta ex ipſius mandato fierent. Nunc ſanè
etiamſi quis præteritam eius in cognatos ſæuitiam tribuere uellet pro incolumitate & ſecuritate ſolicitudini, ex hac certè nouiſſima eius uoluntate deprehendere poteſt, quam inhu-
D mano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è uita diſceſſurus curabat ut ex ſingulis familijs uno aliquo ſublato,totam gentem in luctum & chariſſimorum deſiderium conijceret,nec læſus à quoquam eorum, nec ualẽs eis quicquam obijcere: cùm hi quibus ullum eſt uirtutis ſtudium,etiam inimicis tali ſuo tempore odia remittere ſoleant.

Antipatri exitium. Cap. IX.

DVm hæc mandata cognatis dat, ſuperuenerunt à Roma literæ, à legatis miſſis ad *Acmes mortis ſig-*
Cæſarem: quarum ſumma erat: Acmen ab irato Cæſare occiſam eſſe, propter lo- *nificatur.*
catam Antipatro operam: ipſumq; Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: ſiue in exilium uellet eum pellere, ſiue capite plectere. His auditis Herodes
E paululùm recreatus eſt uoluptate nuncij pœnæ Acmes, & permiſſæ ſibi poteſta- *Herodes ſibijpſi*
tis liberè ſtatuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum ſimul & *manus inferre ui*
cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per ſe decorticatum paulatim incidendo comede re. tunc uerò circumſpiciebat, ferire ſeipſum cupiens: perpetraſſetq; facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore ſublato cohibuiſſet eius dexteram: moxq; denuò luctus cũ
trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quaſi rex iam egiſſet animam. Quem ſtrepitũ
ubi perſenſit Antipater, ratus patrem uerè uitam finiſſe, ſpem concepit fore ut ſolutus uinculis ſine difficultate regnum acciperet, cœpitque cum cuſtode carceris de miſſione agere,
multa & in præſens & in futurum poſt acquiſitam poteſtatem pollicens. Ille uerò adeò non
paruit, ut mox conatus eius regi renunciaret, utq; ſolicitatus ab eo fuiſſet oſtentato præmio. *Antipatrum mã-*
F Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, poſtquam audiuit cuſtodem *dat occidi:*
carceris, exclamãs præ indignatione, & caput ſibimet uerberans, quamuis morti
proximus erexit ſe in cubitum, iuſſitq; unum è ſatellitio ſine mora
eum occidere, & corpus obſcuro funere condi in
caſtello Hyrcanio. *Sepelitur.*

Herodis mors, teſtamentum & funeratio. *Cap.* X.

X. Einde mutata uoluntate mutauit etiam teſtamentum. Antipã enim quem prioribus tabulis regni ſucceſſorem deſtinauerat, Galilææ ſimul ac Perææ tetrarchã conſtituit: regnum uerò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Batanæam, & Paneada regiones tetrarchię nomine aſſignauit Philippo filio, germano fratri Archelai. Iamniam autem, Azotum & Phaſaelida Salomæ ſorori ſuæ attribuit, & argenti ſignati quingenta millia habita eſt & cæterorum cognatorum ratio, abundeq; proſpectum ſingulis leganda pecunia & reditibus annuis. Cæſari quoq; legauit argẽti ſignati centies centena millia, præterq; uaſa tam aurea quàm argentea, magnumq; ueſtis precioſæ numerum. Iuliæ autem Cæſaris uxori, & quibuſdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die poſtquam Antipatrum filium occidit, uita defunctus eſt poſt detruſum regno Antigonum anno trigeſimoquarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus eſt, anno XXXVII, uir in omnes ex æquo ſæuus, iræ ſeruus, iuris dominus: fortuna autem propitia uſus, ſi quis alius. Ex priuatis enim natus regnum aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper euaſit fæliciter, uixitq; longiſſimo tempore. quantum autem ad domeſticos & filios attinet, hic quoque fælix fuit ſua ſententia, oppreſſis inimicis & aduerſarijs, ſed infæliciſſimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priuſquã regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam quemq; dimiſerunt, dicentes ipſum ita iubere, ut in agros digreſſi curarent ſua metipſorum negotia: atq; hoc pacto magno beneficio uniuerſam gentem ſibi deuinxerunt.

Herodis ſepulchrum antea factũ uidet; atq; de eo.

Eiuis ſuccoſſio.

Iudæi circo clauſi dimittuntur.

XI. Indicata deinde regis morte, congregataq; in Hierichũtinum amphitheatrum omni militia, primùm legerunt literas eius ſcriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatq; ut eandem ſeruarent & Archelao filio, quem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui anulus regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentũ perlegit, quod non aliàs ratum habendum eſſet, quàm accedente conſenſu Cæſaris. Moxq; acclamatum eſt regi Archelao, & milites cateruatim unà cum ſuis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præſtitiſſent fidem atq; operam, lætis ominationibus Deũm illi fauorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur regi, Archelao curante ut exequiæ patri fierent quàm ſplendidiſſimæ, & omnem ornatum profe rente ut in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, diſtincta uarijs gemmis precioſis, & inſtrata purpura: corpus quoq; amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptroq; in manu dextera. lecticam ſtipabant filij & cognatorum numerus. Hos ſequebantur milites diſtributi per nationum genera: primùm ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germani, & deinceps Galli, omnes inſtructi uelut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. Hos ſequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium uſque per octo ſtadia, ubi, quemadmodum antè mandauerat, ſepultus eſt. Et Herodes quidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies ſecundum patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum aſcendit: & quacunque tranſiret excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationibus. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatrices uoces fauoris indices, & ipſe uiciſſim omni comitate reſpondebat multitudini, agebatque grates quòd obliti patris ſui duriciæ, nihilo deterius erga ipſum affecti eſſent, pollicebaturq; parem pro eorum ſtudijs gratiam. adhuc tamen abſtinere ſe à regis nomine, quod ab authoritate & aſſenſu Cæſaris pendeat, penes quem ſit teſtamenti à patre ſcripti confirmatio. Quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntem ultrò offerente ambitioſum diadematis honorem ſe accipere uoluiſſe, cùm nondum conſtaret de legitimi collatoris animo. Cæterùm quamprimùm conſtabilitus eſſet in imperio, curæ ſibi fore ut beneuolentia omnium uideatur digniſſimus: daturumq; operam ut per omnia patre ſuo ſit illis melior. Illi uerò, ſicut uulgus ſolet, rati primis diebus aperiri mentem huiuſmodi poteſtates ineuntium, quo manſuetius & officioſius eos alloquebatur Archelaus, eo maioribus eum ferebant laudibus, poſcebantq; ſibi abillo beneficia: quidam ut leuius annuum tributum penderent: alij ſolutos dimitti quos Herodes non paucos uinxerat, & in his pleroſq; diu in carcere detinuerat: nonnulli uectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum uenalium, magnis flagitabant uociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens ut conciliaret ſibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum ſuarum ſitum exiſtimans. Poſtremò re diuina peracta conuiuium cum amicis inijt.

per 7 dies luget.

Archelaus è ſuggeſto reſponſa dat populo ſibi congratulanti.

Archelaus cum amicis conuiuatur.

Populus

Populus ſeditionem mouet contra Archelaum. Cap. XI.

IN TEREA Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebāt Matthiam,& ſocios quos Herodes affecerat ſupplicio. Hi quoniam metu coerciti non auſi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ uiolatores recens neci traditos,tunc cum clamoribus & eiulatu in defunctum regem iactabant cōuitia, quaſi in mortuorum ſolatium,congregatiq; in unum in uindictam eorum ab Archelao depoſcebant ad pœnam quoſdam ex his qui chari Herodi fuerant,& ante omnia poſtulabant ſacerdotium abrogari creato ab illo pontifici,& ſubrogari hoc honore digniorem alium.Archelaus autem licet importunitatem eorum indignè ferret,compeſcere tamen placidè conabatur,quòd pararet profectionem ad Cæſarem, ut ſententiam Cæſaris cognoſceret.Itaque miſſo ad eos magiſtro militum,per eum hortatus eſt, ut omiſſo uindictæ ſtudio, conſiderarent legibus pœnas dediſſe quorum moleſtè ferrent interitum : ad hæc poſtulata eorum non carere iniuria,& tempus hoc alia conſilia poſcere,opusq; eſſe concordia, donec ad ipſos reuerteretur confirmatus rex aſſenſu Cæſaris,tum demum diſpiciendum ſuper his rebus,& ſtatuendum de communi ſententia:interim quieſcerent,ne ſeditionis crimen incurrerent.Hæc mandata exponenti reclamatum eſt ſtrenuè, periculum intentantibus quicunque conaretur uerbis eos ad ſaniorem mentem reducere,quòd plus ſuæ uoluntati tribuerent,quàm autoritati præſidentium:& indignum ducerent,ſi amicorum quos uiuo Herode amiſerant,ne mortuo quidem illo impetraretur ultio. Adeò enim concitati erant,ut id tantum ius & fas putarent,quod ipſis uoluptatem allaturum uidebatur,ne ſui quidem periculi memores,dum inimicos lædere cupiunt,& cùm multi ad eos à rege mitterētur, qui partim ipſius nomine,partim ex ſua perſona uerbis ſedarent turbidos,neminem audire ſuſtinebant,ſed ad maiorem iram accendebantur,auſuri aliquid,ſi maior acceſſiſſet numerus.Cūq; feſtum inſtaret,quo patrium Iudæis eſt ueſci non fermentatis panibus(Paſcha uocant, monumentum ueteris ex Aegypto effugij,quo ſumma alacritate maiorem ſolito populus mactat uictimarum numerum,& infinita turba incolarum,nōnulliq; etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia)ſeditioſi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant,non deficiente uictu quem illos non pudebat mendicato quærere.Tum Archelaus ueritus ne ad grauius aliquid eorum inſolentia procederet,mittit tribunum cum cohorte qui compeſcerent homines, priuſquam cætera turba huius furoris inficeretur contagio,& ſi quorum emineret in concienda ſeditione ferocia,illos ut ad ſe adducerent.In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exaſperauerunt,& ferientes ſaxis pleroſq; occiderunt:tribunus cum paucis effugerunt ſaucij. quo perpetrato rurſum ſacris operati ſunt. Archelaus porrò de rerum ſumma periclitari ſibi uiſus eſt,ni plebis impetum illum retunderet. Itaq; totum exercitum in eos immittit, ſimulq; equites,qui & exteriores prohiberent occupantibus templum ſuccurrere, & quotquot ex peditibus euaſiſſent,iam in tuto ſe exiſtimantes ferro exciperent:ab his equitibus ad tria millia uirorum cæſa ſunt, reliqui fuga ſe in proximos montes receperunt.Archelaus autem per præconem edixit,ut omnes in ſua diſcederent:illi metus grauioris mali feſtiuitate relicta abierunt,quamuis ob imperitiam audaces.Tum Archelaus ad mare deſcendit unà cum matre ſua,ducens ſecum Nicolaum & Ptolemæum,multosque ex amicis alios, & familia & regno commiſſis Philippi fratris ſui fidei.Simul etiam profecta eſt Salome Herodis ſoror, ducens ſecum ſuam progeniem,alij quoq; ex cognatis ſequebantur multi, quaſi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao,re autem uera obnixuri ei potius, & præcipuè perpetratū in templo facinus incuſaturi.Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæſaream Sabinus procurator Cæſaris in Syria,in Iudæam properans ad aſſeruandam Herodis pecuniam, quē Varus commodum interueniens retinuit:aderat enim ab Archelao accerſitus per Ptolemæū. ita ille in præſidis gratiam neq; arces occupauit in Iudæa,neq; theſauros obſignauit regios, omnia relinquēs in poteſtate Archelai,tantiſper donec Cæſar de his aliquid ſtatueret: & hęc pollicitus manſit Cæſareæ. Sed poſtquam alter Romam nauigauit,alter uerſus Antiochiam profectus eſt,ipſe Hieroſolyma petijt,& occupauit regiam.accitis deinde præfectis arciū, & regijs procuratoribus,rationes repoſcebat ab eis,& arces ſibi committi poſtulabat. Præfecti tamen non diſceſſerunt à mandatis Archelai,ſed omnia ſeruabant in ipſius aduentū integra,prætexentes ea ſe ſeruare Cæſari.Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romā nauigat,parandi ſibi regni ſpe,ad quam excitatus erat per Salomen,quaſi Archelao præferēdus,eo quòd prioribus teſtamenti tabulis ſucceſſor regni deſtinatus fuiſſet, quæ ualidiores debe-

XII. *Seditio aduerſus Archelaū mota Herodis defuncto.*

in Paſchatis feſto.

Archelaus in plebem tumultuantem animaduertit.

Seditioſorū trium millia cæſa.

Archelaus Romam proficiſcitur.

XIII. *Herodis filius Antipas regnū affectans Romā nauigat.*

deberent eſſe quàm illæ ſcriptæ poſterius. Ducebat autem ſecum matrem ſuam, & fratrem A
Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc ſuis fauẽtem partibus:
ſed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, uir eloquens, & diu uerſatus in regijs negotijs. Quapropter ſuadentibus quibuſdam ut fratri cederet natu grandiori,
& hæredi regni ſcripto in teſtamenti paterni tabulis, noluit parere huic conſilio. Qui poſtquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipſius amore, quàm
Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere ſub Romano præſide, quod ſi parùm ſuccederet, commodiorem ſperantes Antipam quàm Archelaum, ſtudebãt illius partibus.
Quin & Sabinus ſcripſit Cæſari literas, in quibus accuſabatur Archelaus. At ille per Ptolemæum Cæſari libellum obtulit, continentem ius ſuum & teſtamentum patris, ſimulq; rationes
pecuniarum Herodis obſignatas cum ipſo anulo, atq; ita euentum expectabat. Qui perlectis B
his omnibus, Variq; ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum eſſet ac annuorum reddituum, præterea quæ Antipas ſibi regnum uindicaus ſcripſerat, amicos in cõſilium aduocat,
& in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ ſuæ filium, iam à ſe adoptatum, primum ei locum in cõ
Antipater Salomes filius Archelaum apud Cæſarem Auguſtum accuſat.
ſiſtorio tribuens: moxq; poteſtatem facit dicere uolentibus de præſenti negotio. Ibi tũ primus exoritur Antipater Salomes filius, uir facundiſſimus & infenſiſſimus Archelao, dicens
eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius poteſtatem iampridem inuaſiſſet non expectato aſſenſu Cæſaris, dum feſto die tam multos interimeret: qui etiamſi eſſent hanc pœnam
promeriti, eius tamen exigendæ ius ſeruandum fuiſſe poteſtati legitimæ, non ipſi uſurpandum, ſiue regi cum iniuria Cæſaris, cuius contemptiſſet ſuffragium, ſiue priuato, quod peius
eſſet etiam. Quare immeritò nunc eum ab ipſo hunc ſperare calculum, quem iam quantum C
in ſe fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obijciebat ei mutatos authoritate ppria quoſdam duces militiæ: quodq; ſediſſet in regio ſolio, & tanquam rex quaſdam cauſas determinaſſet, annuiſſetq; poſtulatis populi, denique nihil non feciſſet quod per Cæſarem cõfirmatus poſſet facere. Ab illo quoq; dimiſſos aiebat eos qui in circo incluſi fuerant: multaq; afferebat alia, partim uera, partim ueriſimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens
euecti ad tantum poteſtatis faſtigium. Præterea neglectum patris luctum, & comeſſationes
inſequenti mox poſt eius obitum nocte celebratas, qua indignitate motum ad ſeditionem
pópulum, uidentem pro tantis beneficijs mortuo patri talem ab eo referri gratiam, ut interdiu tanquam perſonatus lachrymas fingeret, per ſingulas autem noctes delicijs frueretur regijs, qui cum tam prauo ingenio ſit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæſarem, ſi ab eo D
regnum acceperit, quàm hactenus fuiſſet erga parentem amantiſſimum. Cantu enim ſe oblectare, & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abeſſe ab immani
ſcelere. Nunc uenire ad Cæſarem ut annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter ſe geſſiſſet, quàm ſi conſtabilitus rex fuiſſet authoritate ipſius. Maximè autem exaggerabatur
in ſacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die feſto, quando tam hoſpites quàm indigenæ uictimarum more mactati ſint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam,
ſed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum ſuum ingenium expleret exercendis paſſim in omnes iniurijs. Quare ne per ſomnium quidem unquam patrem, dum ſanus eſſet, de hoc ſibi poſt obitum ſubſtituendo ſucceſſore cogitaſſe, ut
cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduerſarium ſucceſſorem de- E
ſtinatum Antipam. Hunc enim à patre ad regnum uocatum nõ animo ante corpus præmortuo, ſed integris etiam tum & rationis & corporis uiribus. Imò etiamſi iam tum tale de Archelao fuiſſet patris iudicium, quale in poſterioribus tabulis, ipſum tamen iam ſatis declaraſſe qualisnám rex futurns ſit, qui authoritatem Cæſaris in confirmando regno contempſerit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam uerbis ſuis fidem plurimis ex ipſius cognatione teſtibus adhibitis, finem orationi
Nicolaus Archelaum apud Cæſarem defendit.
impoſuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commiſſam ipſorum improbitati imputandam, qui non prius à tumultuando deſtiterint, quàm
ille coactus ſit eos ui compeſcere: hoc magis culpabiles, quòd nõ ſolùm malitiam ſuam exercuiſſent, uerùm alijs etiam neceſſitatem feciſſent audendi tale facinus. Inſolentia enim e- F
orum in ſpeciem quidem infeſtatum Archelaum, ſed re uera contumaciam hanc ad ipſius Cæſaris pertinuiſſe iniuriam. Miſſos enim ab eo qui tumultuantes ſedarent, facto ab ipſis impetu contra ius & fas necatos, nulla feſti reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, ſine æquitatis reſpectu, dum modo odio quo proſequatur Archelaum morem gereret. Eorum igitur eſſe culpam qui priores iniuria non abſtinuerint, & aliorum arma ad defen

ſionem

A sionem sumpta in se proritauerint. Cætera quoq; de quibus Archelaum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi uideri uelint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, tum de patre bene meritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officijs. Testamentum certè à rege mẽtis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has uerò tanto magis, quòd Cæsari rerum domino authoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode uiuo affecti sint beneficijs, nunc extremam eius uoluntatem uiolare conentur: quin potiùs uiri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis, testamentum ratum habiturum. Multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris uir
B tutem atq; fidem toti orbi cognitam. Quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem uerisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoq; dicendi finem fecit: Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignissimum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum, & Archelao ipsi commodum. Verùm ubi Archelaum confidentiorem ac securum esse animaduertit, nihil sanxit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, uníne regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cum omnes magna ope indigerent.

Cæsar Archelaum regno dignissimum iudicat.

XIIII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus authores eius punijt. Cap. XII.

C Sed priusquam quicquam certi de hac re determinatum esset, Marthace Archelai mater morbo uitam finijt, & à Varo Syriæ præside uenerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gente tumultus: ad quos compescendos cùm Varus uenisset, authoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam, legionem unam reliquit Hierosolymis, ut Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quamprimùm enim Varus abijt, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens uexabat Iudæos, fretus relictis illic copijs, & parem se iam putans populo. Nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his utebatur, molestans eos, & ad defectionem irritans: ut qui & arces occupare conaretur, & uiolentas pe-
D cuniæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri & prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos uocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt undiq; multa millia non solùm religionis gratia, uerùmetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa Sabino omnium infensissima, sed è Galilæa quoq; ac Idumæa, tum à Hierichũte, & trãs Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitiq́ue trifariam hoc modo castra faciunt. Pars una circum occupat, reliquarum duarum altera templum à septentrionali & orientali regione circumsidet, ab occidẽtali altera quà sita erat domus regia. Ita ineluſos undiq; Romanos oppugnare parabãt. Tum Sabinus territus audacia hominum, quibus decretum esset aut mori aut uincere, statim ad Varum misit literas, hortans ut properet, relictamq́; legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breuî contrucidandam. Ipse conscen-
E sa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat ut in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat ut alij propter eius auaritiam mortis periculo se obijcerent. Qui postquàm progredi ausi sunt, conflictus fuit acerrimus: & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licet multis cadentibus: sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus quæ erant in extimo templi ambitu: unde in aduersarios pugnantes uel manu mittebant, uel fundis intorquebant lapides, in eo pugnæ genere exercitati. Quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec ualentes contrà missilibus ad se pertingere, eoq́; facilius uincebant. atq; hæc pugnę conditio
F diu durauit. Deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subijciũt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectũ emicuit. Eius materies q̃ esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. Pars enim cũ tecto ruente unà præcipitati sunt, pars à circumstantib. telis confixi: nonnulli desperatione salutis & ui mali attoniti, aut in flãmas sese dederũt, aut suismet gladijs cõfecti sunt. Quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutũ se recipere uolebant, hos omnes Roma-

Marthace Archelai mater uitã finit.

Varus seditiosos compescit.

Sabinus armata manu impetitur;

abterretur; &

Phasaelum conscendit.

Iudæorũ & Romanorũ pugnã

Iudæorum ferocitas maxima.

ni contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodeſſet ferocia, ita ut ne unus quidem ex his A
Sacrarium ſpoliatur. qui tectum aſcenderant, incolumis euaderet. Tum Romani per incendium, quà dabatur, ruentes penetrauerunt ad ſacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto militum diſperiit, ad Sabinum autem propalàm quadringenta talenta ex ea præda relata ſunt. Iudæi uerò duplici calamitate affecti ſunt, deſideratis in ea pugna charorum amicorum plurimis, & inſuper ſpoliato ſacrario. facto tamen globo è pugnaciſſimis circumdederunt regiam, incenſuros ſe eam, & omnes intus occiſuros minitantes, niſi quamprimùm diſcederēt: quòd ſi mox
Rufus & Gratus ad Romanos deficiunt. abirent, impunitatem Sabino unà cum ſuis pollicentes: Regiorum uerò maxima pars cum Iudæis ſeſe coniunxit. Sed Rufus & Gratus, qui ſub ſe habebant tria millia bellicoſiſſimorū & ſtrenuiſſimorū uirorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorū ſe tranſtulerunt: ſimulq; equitatus Rufo duci parebat, non mediocris ſanè ad rem Romanā acceſſio. Interim Iudæi ni- B
hilo ſegnius inſtabāt oppugnationi, muros ſuffodientes cuniculis, & aduerſarios hortātes ut abirent, & eos qui deficiebāt hortantes ne ſibi uindicantib. ſe in libertatē à maiorib. acceptā obſiſterēt. At Sabinus libenter quidē inde abduxiſſet milites, ſed fidē promiſſis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiā æquitatem hoſtiū ſuſpectam habebat, &
XV. expectabat à Varo ſubſidium. In hoc rerū ſtatu etiam alibi per Iudæā diuerſis in locis innu-
Turbæ in Iudæa. meri tumultus exoriebantur, ut quēq; aut lucri aut uindictæ cōcitabat cupiditas. Duo enim uirorū millia qui aliquando ſub Herode meruerant, tunc uerò dimiſſi domi agebant, in unum collecti bello impetebant regios, reſiſtentes ſibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nuſquam æquo loco eos ſuſtinere auſus ut ueteranos & bellandi peritiſſimos, tuebatur ſe &
Iudas Ezeciæ, latro, regnum affectat. ſua quantum poterat aſperitatibus acceſſu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronum du- C
ctoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim urbem Galilææ collecta circa ſe hominum deſperatorum manu incurſabat regis ditionē: & potitus eius armamentario, armatisq; inde ſuis ad unum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iamque formidandus accolis ſpoliabat in quoſcunque incideret, aſpirans ad regnū, affectansque hoc faſtigium non bonis artibus quarum imperitus erat, ſed nocendi licentia.
Simon ſeruus Herodis diadema ſibi imponit; Dum ita ubique turbatur, etiam Simon Herodis regis ſeruus, uir alioqui & forma & ſtatura & robore egregius in primis habitus, auſus eſt diadema ſumere: ſtipatusque numeroſis copijs, & rex conſalutatus ab inſana multitudine, placebat ſibi præ quouis alio, auſpicatus poteſtatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: paſſimque crematis alijs regis palatijs, & præda conceſſa ſuæ factionis hominibus, maiora etiam auſurus uidebatur, ni maturè occurſum fuiſſet. Nam Gratus regiorum militum dux, tum Romano- D
Grato repugnat: & rum partes fouens, ſuas copias contra Simonem duxit: ubi poſt acrem longumque conflictum tranſamnani homines incompoſiti, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti
fugiens trucidatur. ſunt. ipſum Simonem per anguſtas quaſdam fauces fugientem Gratus aſſecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini appoſita palatium regium incenſum eſt à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui uerò externi ad caſtigandos ſeditioſos uenerant, malum potius exacerbarent, graues ſuperbia ſimul & auaritia. Quandoquidem & Athronges, uir nec
Athronges paſtor regnum ſibi uendicat; maioribus claris prognatus, nec uirtute aut opibus ſubnixus, ſed paſtor hactenus obſcuriſſi- I
mus, uaſto tantùm corpore & manuum robore inſignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depaciſci nocendi licentiam. Huic erant quatuor fratres, & ipſi grandi ſtatura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, inſtrumentum ut ipſis uidebatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quiſque duceret cohortem militum.
de rebus agendis conſultat. Magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quaſi legatos diſtributam obire iubebat prælia: ipſe diademate ornatus conſultabat de rebus agendis, quarum penes ſe ſeruabat arbitrium: durauitque diu poteſtas huius, & non inanis regis appellatio, dum quic-
in Romanos ſeuit; quid collibuiſſet exequitur, maximè in Romanos cædibus ſæuiens, & milites regios, utriſque ex æquo infenſus: his propter licentiam qua ſub Herode uſi fuerant, Romanis pro- F
pter recentem iniuriam. Id odium indies magis exaſperabatur, imminebantque ubique omnibus, uel lucri cupidine, uel in conſuetudinem iam uerſa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem inſi-
centurionem Arium uincit; at tandem dijs exceperunt: ductoremque eius Arium centurionem cum quadraginta fortiſſimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectantes ſuperueniens cū regio milite Gratus ſeruauit, relictis cæſorū cadaueribus. In hunc modū longo tempore prælia per occaſi-

A occasionem conferentes,& Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. Tandem & ipsi capti sunt, unus à Grato pugna uictus,alter à Ptolemæo.maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat,fratris casu territus,& nullam uidens salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent uel morbo uel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit.sed id aliquanto pòst factum est. Tunc uerò Iudæa plena erat latrocinijs, & ut quisq; seditiosorum cœtus coiuerat,passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars redibat ad Romanos,ipsi uerò inter se diuturnis conflictabantur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo,timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis(nam tres in uniuersum erant in Syria)& quatuor turmis equitum, B auxilijsque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam ut obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam urbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quàm equitum. Postquam autem apud Ptolemaida in unum conuenit totus exercitus,partem eius filio & amicorum uni tradidit ducendam contra Galilæos eius urbis agro finitimos. qui regionem eorum ingressus,profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere,Sephorim cepit: & uenditis sub hasta oppidanis, urbem absumpsit incendio. Ipse Varus uersus Samariam progressus cum exercitu,ab urbe quidem abstinuit,quam sciebat immunem à seditiosorum contagio:castra autem posuit in quodam uico, qui erat Ptolemæi possessio,Arus nomine. cum A- C rabes incenderunt,propter Herodem amicis quoque eius infensi. Inde progressi Sampho alium uicum ijdem Arabes diripiunt, moxque incendunt,quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit,omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu,in uindictam cæsorum ibi militum,deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant,ad primum uenientis exercitus conspectum territi diffugerunt,oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo accusati,excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse,bellum uerò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia susceptum:& se adeò non oppugnasse Romanos,ut potius unà cum illis oppugnati fuerint.& iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos,Gratusq; D ac Rufus cum militibus,& Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non uenit,sed subducens se clàm ex urbe,ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus,perquirebat defectionis authores: & indicio repertos alios ut fontes punijt,nonnullos dimisit incolumes:actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat usus amplius, quique contra eius uoluntatem lucri studio multa contra instituta Variique uoluntatem peccauerat,ipse audito decem millia Iudæorum in unum confluxisse,properauit ut eos deprehenderet. Illi non ausi manus conserere,deditionem fecerunt,suadente Achiabo. Varus autem data seditiosorum uulgo defectionis uenia,duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à E nefarijs armis abstinuissent. Itaque Varus rebus compositis,& relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio,reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans ut eis liceret suis legibus uiuere: erantq; legati quinquaginta,quibus aderant Iudæorum urbem incolentium plus quam octo millia. Cumq; Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam concilium amicorum & primariorum ciuium,uenerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba,& Archelaus cum amicorũ comitatu. Cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odiũ,& tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu ueniens ea potissimùm de causa,ut fratris aduocatum ageret,cui F Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans,si impetrarent Iudæi potestatem uiuendi suis legibus,fore ut diuiso in Herodis progeniem regno,ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia,postulantes non esse ulterius sub regibus,ab accusandâ Herodis iniquitate orsi sunt. Regem illum fuisse nomine tenus,alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse cõmemorari quàm multis

ipse und cum fratribus uictus capitur.

XVI.

Varus obsessæ Hierosolymis Sabino suppetias fert.

Sephoris occupata, oppidani sub hasta uenditi.

Arus.

Sampho.

Emaus.

Varus Iudæos incusat.

defectionis auctores quærit, & repertos crucibus affigit.

XVII.

Iudæi regem deprecantur apud Cæsarem.

uitam

uitam ademisset,cùm longè deterior fuerit conditio superstitum,quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit,sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. Itaq; uicinas urbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse,quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus:adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem, quam cũ primis florentem acceperit,dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat,aut facta uiuendi gratia,nudat eos possessionibus. Deinde cùm annua tributa imposita fuerint per singulos,seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorũ eius & aulicorum,atq; etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, ut hoc pacto iniuriosam uexationem redimerent.Silentio enim prætereundas constuprationes uirginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam:quandoquidem hæc passis æquè iucundum sit ea nesciri,ac si perpetrata non fuissent.In summa,non aliter ipsis præfuisse Herodẽ, quàm si sequissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus,nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cũ quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studijs regem consalutatum, quòd ita putarent,fieri non posse,quin quicunq; tandem Herodi succederet,moderatius multo tractaret subditos:& in eius gratiam patrem honoratum luctu publico,libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius beneuolentiam.At illum quasi timeret ne non uideretur germana parentis sui soboles,sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit,idq; priusquam confirmatus esset in potentia,cum totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris:editumq; mox subditis futuræ uirtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo prò uictimis iugulat.An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio,qui post tam crudele facinus,adhuc seditionis reos se conetur peragere, quoniam ipsius principatui aduersentur?Postremò summa postulatorum hæc fuit,ut mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parêrent potestatibus.Sic enim fore perspicuum,utrum seditionibus delectentur,& rerum nouationibus,an obedire sciant præsidibus legitimis.His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus regibus patrocinatus est,dicens,Herodem quidem quoad uixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam uiuentis accusationem attulissent, pœnam eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ uerò obijciantur Archelao,ipsorum imputanda esse uiolentæ contumaciæ:qui cùm affectassent res non concessas legibus, & in pacatores eędem priores perpetrassent,nunc uitio uerterent se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione,aiebat eos gaudere seditionibus,quod nesciant parêre legibus, esseque gentem omnium peruicacissimam.Hæc Nicolaus.

Nicolaus Achelaum defendit apud Cæsarẽ.

Cæsar Herodis testamentum confirmat. *Cap. XIII.*

Archelaus Ethnarcha constituitur.

CAesar uerò his auditis dimisit concilium.Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat,sed dimidia parte ditionis quę Herodis fuerat ei concessa Ethnarcham cum constituit,regnum quoq; pollicitus,quam primùm ille se tali honore dignum redderet.Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum,& Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat.Huic transamnana regio cessit cum Galilæa,& CC talenta annua. Batanæa uerò cum Trachonitide,& Auranitis cum parte quadam Zenodori(ut uocant)domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus.Archelao uerò Iudæa & Idumæa,præterq; has Samaria,cui exauthoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est,quòd cæteris tumultuantibus soli quiéti manserant in officio.In eius ditione comprehendebantur urbes,Stratonis turris, Sebaste,Ioppe,Hierosolyma.Nam Gazam,Gadara & Hippon Græcanici instituti urbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit.D C autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaum,atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.Salome autem prẽter legatas à fratre urbes Iamniam,Azotum & Phasaelida,argentiq́ue signati quingenta millia, Cæsar largitus est in Ascalone palatium:percipiebatq; ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua,habitans in ditione Archelai.Reddita sunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita ut testamento cauerat.Duæ deinde eius filiæ uirgines prẽter relicta sibi à patre,accepêre ex Cæsaris munificentia ducena quinquagena signati argenti millia, & elocatæ sunt Pheroræ filijs imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æstimatione cessit ipsius filijs,paucis aliquot uasis sibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

Herodiani regni distributio.

Salome.

De Pseu-

De Pseudalexandro. Cap. XIIII.

XVIII.

IIS ita ordinatis per Cæsarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, attestantibus omnium quotquot utrunq; uiderāt oculis: atq; hac uia grassari cœpit ad regium fastigium. Itaq; ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam astutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius institutione fingebat se Alexandrum illum Herodis filium, morti subtractum cuiusdā beneficio, eorum quibus demandatum fuisset eius interficiendi negotium, suppositis enim necis ipsorum ulcarijs, & se ereptum & fratrem Aristobulum. His nugis inflatus, alijs quoq; non desinebat fucum facere, cumq; Cretam appulisset, quotquot Iudæorum uenerunt in eius colloquium, omnibus rem persuasit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum insulā: ubi magnam pecuniæ uim quæsiuit prætextu regiæ prosapiæ. Et iam sperans recepturum se paternum principatum, remuneraturumq; beneficos, Romam apperat suis hospitibus deducentibus. Cumq; adnauigasset Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis simul fauore exceptus est, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi uel hospitij iure coniuncti, uel aliquo erant obstricti beneficio. In causa erat hominum natura rumorum auida, præsertim cōciliante formæ similitudine. Nam etiam illis qui ualde familiares Alexandro fuerant, persuasum erat hunc ipsum esse, non alium, idq; alijs non dubitabant asseuerare iureiurādo interposito. Quod postquam Romam perlatum est, uniuersa Iudæorum illic agentium multitudo profecta est obuiam, tam insperatam salutem ad Dei referentes gratiam, & publico applausu propter maternum genus excipientes hominem lectica gestatū per uias. Nihil enim ei ad regium cultū decrat, suppeditantibus sumptum hospitibus: affluenteq; certatim multitudine, acclamabatur faustis ominationibus, ut fieri solet in re præter spem incolumi. Id ubi allatum est ad Cæsarem, non habebat ille quidem fidem nuncio, quòd sciret Herodē non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum unum è suis libertis familiariter olim uersatum eum adolescentibus illò mittit, iussum ut Alexandrum in cōspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo alijs sagacior. Non tamē imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo, ut etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quę solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non uixisset in tantis delicijs. Postquàm igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atq; discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aut cur nám ille non uenisset, ut unà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitū reposceret: responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: ut si quid ipsis contigisset durius, non omnino Mariammes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simulq; concinente autore huius fabulæ, Cęsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoq; coneris fallere, merces erit impunitas quòd ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnám sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neq; enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, ut pollicita seruaret, in remigum ordinem allegit, quòd esset ualido corpore: doctorē uerò eius affecit supplicio. cæterùm Melijs abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium inglorius consecutus est exitus.

Pseudalexander Herodis filium se pronunciat.

in Melum insulē traijcit.

Romam proficiens honorificè excipitur.

à Cæsare non admittitur: sed ex eodem.

in remigum ordinem allegatur.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatur. Cap. XV.

A. M. 3973. A.n.ch. 3.

XIX.

CAeterùm Archelaus iam ethnarchā in Iudæam reuersus, Ioazaro Boethi filio pōtificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consensisset: eamq; dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. Apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara uicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetū recens à se in subiecto campo consitum. Nouum etiam uicum conditum à se denominauit Archelaida, & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege uetentur fratrum uxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in eius locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum, quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem,

Pontificatus Ioazaro abrogatur: et Eleazaro adiudicatur.

Iesus Siæ filius pōtifex designatur.

sarem,maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum feciſſe,à quo iuſſus fuerat ex æquo ac bono præeſſe ſubditis.Hoc audito Cæſar ira commotus accerſit procuratorem eius Romæ agentem,& ipſum Archelaum nomine.nec dignatus quicquam ſcribere: Vade, inquit, & quamprimùm illum ad nos adducito. Qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio:indicataq; uoluntate Cæſaris, ad profectionem hortatus eſt. Mox ubi uenit, Cæſar auditis eius accuſatoribus & ipſius defenſione, miſit eum Viennã in exilium,quæ eſt urbs Galliæ,mulctatum prius omni pecunia. Sed priuſquam Romam euocatus eſt,amicis tale narrauit ſomnium.Viſus eſt ſibi uidere decem ſpicas maturas,tritico plenas à bubus abſumi:experrectusq; non contemnendam uiſionem ratus, coniectores diuinos ſuper ea conſuluit.quibus diſſentientibus cùm uariaret interpretatio,Simon uir Eſſęus præfatus ueniam,ait hanc uiſionem Archelao ſignificare mutationem in deterius.Boues enim ſignificare miſeriam,quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. Præterea rerum mutationem:quia terra horum opera uerſata nec locum eundem retineat, nec faciem. Cæterùm decem illas ſpicas totidem annorum præfinire numerum.eas enim redire annuis uicibus,iamq; inſtare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc ſomnium interpretatus eſt:poſt cuius uiſionem quinta die uenit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum miſſus cum quatuor alijs à Cæſare. Simile quiddam & Glaphyræ eius uxori accidit, Archelai regis filiæ.hęc,ut iam diximus,uirgo nupſerat Alexandro Herodis filio,fratri huius Archelai:quo à patre occiſo,iterum nupſit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto uiduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamme priore coniuge.tanto ardebat amore Glaphyræ.Huic degenti cum Archelao tale ſomnium obuerſatum eſt.Viſa ſibi eſt Alexandrum uenientem complexu excipere præ gaudio. Illum uerò expoſtulantem dicere,Confirmaſti Glaphyra uulgare illud dictum, non eſſe fidendum mulieribus,quæ uirgo mihi coniuncta matrimonio,& communium liberorum parens, oblita noſtri amoris capta es ſecundarum nuptiarum deſiderio.ac ne ea quidem contumelia contenta,auſa es cum tertio cubare ſponſo,turpiter & impudenter ingreſſa meam familiam,& nupta Archelao,fratrem meum habere maritum ſuſtinens.At ego non obliuiſcar meæ erga te bęneuolentiæ,teq; liberabo ab hoc opprobrio,mihiq; te meam uindicabo. Hoc ſomniũ cum illa expoſuiſſet apud quaſdam familiares ſibi mulieres,poſt paucos dies uita functa eſt. Quod ego ideò hic referendum putaui, quòd ſermo ſit mihi de illis regibus:& alioqui res magni exempli uidetur,certiſſimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.Cui uerò hæc uidentur incredibilia,fruatur opinione ſua, eos quidẽ non impediet qui talibus excitantur ad uirtutis ſtudia.Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ,miſſus eſt illò à Cæſare uir conſularis Quirinius,qui cenſum ageret per Syriam,& ipſius Archelai domum uenderet.

Archelaus in exilium ablegatur; ac amicis ſomnium narrat;

quod ab Eſſæo Simone explicatur.

Glaphyra ſomnium.

Glaphyra defuncta.

Quirinius Syriæ cenſor.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER XVIII.

A.M. 3978. A.n. ch.8.

Quirinius ad cenſendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæſare, & procurator eiuſdem Cæſaris in Iudæam uenit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus eſt.

Cap. I.

Quirinius in Syriam ablegatur

Coponius Syriæ procurator.

INTEREA Quirinius ſenator Romanus per omnes honorum gradus ad conſulatum uſque prouectus,& in primis clarus,à Cæſare mittitur in Syriam ut iura populis redderet, facultatesq; cenſeret omnium:& cum eo uenit Coponius,præfectus turmæ equitum,penes quem eſſet totius Iudææ rerũ adminiſtratio. Quin & ipſe Quirinius in Iudæam uenit iam attributam prouinciæ Syriæ,ut percenſeret facultates eius regionis ciuium, & Archelai faultates uenderet.Illi uerò tametſi primùm ægrè ferrent mentionem deſcriptionis, nõ ſunt tamen reluctati pertinaciter, parendo authoritati pontificis Ioazari, qui Boethi fuit filius. Atque ita illius ſuaſu ſine controuerſia cenſus peractus eſt.Extitit tamen pòſt quidam Iudas Gaula-

A Gaulanites, ortus ex oppido Gamalá, qui adiuncto ſibi Phariſæo Sadduco, ſollicitabat ad defectionem populum, cenſum nihil aliud quàm manifeſtam ſeruitutis profeſſionem eſſe dictitans, & uniuerſam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim ut re bene geſta fortunis ſuis fruantur fœliciter, & confirmati in earum poſſeſſione laudem quoque ſibi parent fortitudinis: nec ſperandum auxilium cœleſtis numinis, niſi ipſi quoque rebus ſuis conſulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita ut accenderentur ad audendum magnũ aliquid. Atque ita dici uix poteſt quantum hi viri totam gentem cõturbauerint, dum omnia miſcent tædibus & latrocinijs, promiſcuisque nullo amicorum aut inimicorũ reſpectu prædationibus, & inſignium virorum cædibus: prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, ſed re uera priuatorum lucrorum ſtudio. Itaq; conficientibus ſe mutuò ciuibus, & furio-
B ſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. Ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quo minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundẽdo ciuili ſanguine, donec poſtremò malũ eò progreſſum eſt, ut hoſtilis flamma Dei templum populata fuerit. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Sadducus omnium harum calamitatum authores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt: id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens uidetur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

Iudas Gaulanites.

Tumultus, cædes, latrocinia. ſeditio & Fames, in Iudæa.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos. CAP. II.

C IVDAEI patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retrò ſæculis in tres ſectas erãt diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum, & eam quæ Phariſæorum uocata eſt. De his licet nonnihil in Secundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt, nullis mollitus delicijs: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini uoluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum uti dicentes, ut cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit uoluntas accedendi ad virtutem aut uitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia cuique contingere ex uirtutis aut vitij merito: & has perpetuis damnari carceribus; illis
D facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi authoritatem parauerunt apud populum, & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & uitæ honeſtioris teſtimonium. At Sadducæorum opinio cum corpore extinguit ſimul & animas: nec aliud quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad uirtutem reputant. Huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia uix quicquam agitur. Nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum uerò placitum uniuerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æquè ac iuſtitiam omni contentione expeten-
E dum exiſtimat. Ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus utantur ceremonijs: quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificant: moribus alioqui ſunt probatiſſimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè ſuperant, multis iam ſæculis triti in eius continuis ſtudijs. Facultates in commune poſſident, nec aliquis diues magis utitur ſuis bonis, quàm quivis nihil poſſidens. Atque hoc inſtituto uiuunt uirorum ſuprà quatuor millia, nec uxores habentium, nec ſeruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum: quare per ſe ipſi uiuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant uiros probos ex ſacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem ferè viuendi rationem ſequuntur,
F quam hi qui apud Dacos Pliſti nominantur. Quãtæ autem ſtudium ſapientiæ ſectantiũ viæ primus author fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis conſentiunt, niſi quòd conſtantiſſimo libertatis amore flagrant, credentes ſolum Deum Dominum habendum ac principẽ, & facilius uel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis ſuis ac chariſſimis, quàm mortalẽ aliquem appellaturi Dominũ. Quod ga multis ſæpe ſpectatum ſcio, plura de

Phariſæorum dogma.

Sadducæorum opinio.

Eſſenorum placitum,

Vita & mores.

Pliſti.

Iudæ Galilæi ſecta.

hoc non libet dicere. non enim vereor, ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potius, A
Geſſij Flori iniuriæ. ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniurijs, quibus poſtremò effectum vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſuffecerint.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.

CAP. III.

III. VIRINIVS autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractoq; cenſu, qui incidit in annum trigeſimum ſeptimum, poſt victum à Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota eſſet contra Ioazarum pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananũ Sethi filiũ ſubſtituit. Herodes verò & Philippus
Sephoris Galilææ caput. ſuæ quiſq; tetrarchiæ res ordinauit & compoſuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculum. Aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum, nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada ſitam ad Iordanis fontes inſtruxit ædificijs, indito Cæſareæ
Bethſaida. nomine. Vico etiam Bethſaidę in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato incolis & auctо opibus, quem Iuliæ Cæſaris filiæ cognominem eſſe voluit. Cæterùm Coponio, quem cum Quirino miſſum diximus, Iudæam adminiſtrante huiuſmodi quid-
Feſtum Azymorum. dam accidit. In feſto azymorum quod Paſcha vocamus, mos eſt ſacerdotibus poſt mediam
Iuxta quoſdam: noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ ſunt, Samaritani quidam clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum tem-
A. M. 3974. Ante Chr. nat. 4. plum: quo factum eſt vt poſthac ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. PAVLO C
IIII. pòſt Coponius Romam reuertitur, ſucceſſore accepto M. Ambiuio: cuius tempore Salome Herodis regis ſoror vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in cam-
Salomæ mors: volut quidam volunt: po Phaſaelidem, Archelaidemq; plurimis palmetis conſitam, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit
A. M. 3975. Ante Chr. nat. 5. Romanorum Imperator, præfuitque reipublicæ annos quinquagintaſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſocius & particeps. Vixit autem annos ſeptuagintaſeptem. Ei Tiberius Nero priuignus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius: à quo quintus Iudæorum præ-
Cæſaris mors. ſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano ſacerdotio Iſma-
A. M. 3985. Ante Chr. nat. 15. elem Fabi filium iuſſit eſſe pontificem: quo paulo pòſt deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem tranſtulit. Elapſo deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoq; anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho qui cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis, Gratus Romam repetit,
Pontificum ſucceſſio. vt volunt: in Iudæa exactis annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes
A. M. 3979 Ante Chr. nat. 9. porrò tetrarcha receptus in ſummam amicitiam Tiberij, de ipſius nomine urbem à ſe condi tam uocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Geneſarethici: unde non longè apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidæ. Hæc partim à conuenis, partim à
Caiaphas pontifex. Galilæis habitata eſt: quorum nonnulli eò migrare coacti ſunt, quidam etiam è nobilitate
A. M. 3997. Ante Chr. nat. 27. ſedes illic ſibi optauerunt. quoq; maior eſſet frequentia, recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe E
Herodes tetrarcha Tiberiadem vrbem condit. liberos. Hos magnis immunitatibus ac beneficijs proſecutus aſtrinxit ad habitandum, alijs domos, alijs agros largitus: quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in ſolo multis ſepulchris referto: cùm ſecundum noſtras leges ad ſeptem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorum rex per inſidias
Phraatis mors. ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa: Phraates habens legitimos liberos, ancillam Italici generis Thermuſam nomine, inter cætera dona à Cæſare miſſam, primùm in concubinarum numero habuit: procedente deinde tempore obſtupefactus præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam ſibi coniunxit. Quæ cùm quicquid uellet regi perſuaderet, cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit nihil ſe effecturam, niſi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Perſuaſit igitur marito, ut Romam eos obſides mitteret: quod illis ſine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi ad regnum educabatur: qui tædioſum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conſpirauit, cum qua creditus eſt etiam ſtupri habere conſuetudinem. Ergo parricidio ſimul & F

inceſto

A incesto inuisus popularibus, prius quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interijt. Tum uerò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen uolentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantes que satis esse semel uiolatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Horodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promptissimus. Hunc coniurati aliquot interfecerunt, ut quidam tradunt, in conuiuio: solent enim perpetuò gestare gladios. Vt uerò à pluribus fertur, in uenatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem unum ex obsidibus, prælatusque est Bonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subijt barbaros, natura mutabiles & indignitatum impatientissimos. Dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic uocantes obsidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. Non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. mox que uocant Arthabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. Ille paruit, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Bonones, primùm manente etiam tum in officio uulgo Parthorum, prælio uictus Artabanus, retrò in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratis copijs Bononem ausum confligere uicit egregiè, ita ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros vt eos terreret, in Ctesiphontem se recepit cum uictricibus copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Bonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt uerò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis, & moto Parthi comminationibus bellum iam intentantis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. Is respectu educationis, quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Horodem unum è suis filijs Artabanus regem imposuit. Per idem cùm tempus Antiochus quoq; Comagenę rex fato cõcessisset, contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente, sub rege ut antè uiuêre: quapropter Germanicus ex S. C. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera ueneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Parthi regem orant.

Horodes occiditur.

Bononesab Artabano pulsus.

Horodes rex Armeniæ.

Antiochus rex Comagenæ.

Germanici mors, incidit in A.M. 3990. Ante Chr. nat. 20.

B C D

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio: de Iesu Christo. CAP. IIII.

E

CAETERVM Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in urbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est, ne habeamus huiusmodi effigies: & ideo qui ante hunc fuêre præfides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. Quod ubi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, ubi per multos dies supplices orauerunt præsidem, ut transferret illas imagines aliò. Pilato uerò pernegante se facturum, quòd coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci oportunitate, quòd aptissimus esset insidijs. Ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus ut eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisq; domum discederent. At illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebãt, uitâ sibi chariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. Deinde aquæ ductum struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducẽtesimo circiter stadio. Id ægrè tulit populus, & congregati per cœtus numerosos usq; ad multa hominum millia, uociferationibus conabantur eum deterrere à proposito. Nonnulli uerò ita, ut fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitijs lacessebant præsidem. At ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus, iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quam primùm uulgos cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito. Illi suprà quàm mandatum erat, usi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimi-

Pilatus signa cum effigie Cæsaris in urbem infert.

Seditiosos nonnemo petit.

seditionem mouet: atque eandem

F

ne. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discessêrunt A
VI. saucij: atque hoc modo compressa est seditio. EODEM tempore fuit Iesus, uir sapiens, si
Iesus Christus crucifixus. tamen uirum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum
qui libenter uera suscipiunt: plurimosque tam de Iudæis quàm de Græcis sectatores ha-
A.M.4004. buit. CHRISTVS hic erat: quem accusatum à nostræ gentis principibus, Pilatus cùm ad-
Ante Chr. nat. 34. dixisset cruci, nihilominus non destiterunt eum diligere qui ab initio cœperant. Appa-
ruit enim eis tertia die uiuus, ita ut diuinitùs de eo uates hoc & alia multa miranda prædixerant: & usque in hodiernum Christianorum genus ad hoc denominatum non defi-
VII. cit. CIRCA eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ
Isiacorum flagitium Romæ perpetratum. in sacris Isidis summa turpitudo deprehensa est. Dicam igitur prius de Isiacorum nefando
scelere, ac tum demum res Iudæorum prosequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus B
probitate morum quàm natalium claritate illustris, adhæc opulenta & formosa, ut quæ
esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, uiro
Mundus Paulinæ amore capitur. tali coniuge dignissimo. huius amore captus est Decius Mundus iuuenis non obscurus
in equestri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ posset corrumpi muneribus,
eo magis accendebatur amantis insania, ita ut offerret ei pro unico congressu ductea drach-
marum millia. ac ne sic quidem ualens eam flectere, non ferens amoris impotentiam,
decreuit morbum simul & uitam finire inedia. Hoc eius propositum non fefellit Idam li-
bertam Mundi paternam, uarijs instructam, sed non probatis artibus, quæ indignè ferens
obstinationē iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens ef-
fecturam se ut potiatur Paulinæ complexibus. Cumque ille preces eius libenter accipe- C
ret, ait sibi opus quinquaginta tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris
pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouam doli uiam
ingressa est, videns Paulinam non capi pecunijs. Sciens autem eam uehementer addictam
Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, acce-
pta fide silentij, & quod efficacissimum est ostentato præmio, in præsens uigintiquinque
millibus, & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans, ut
omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, beni-
gnè sunt polliciti, quorum natu maximus se ad Paulinam contulit, & admissus impetratóque absque arbitris colloquio, uenire se ait missum ab Anubide captum ipsius forma, & iu-
bente ut ad se ueniat. Illa libenti animo accepit nuncium, moxque iactabat se apud fami- D
liariter notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis: marito quoque indicat, condi-
ctam sibi cœnam & cubile Anubidis. Id eo facilius concessum est, quòd cognita & proba-
dolosè fruitur: & ei ta esset viro pudicitia coniugis. Itaque in templum proficiscitur, & post cœnam instante
somni tempore inclusa per sacerdotem, sublatis lucernis in latentem ibi Mundum incidit:
totamque eam noctem obsecuta est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde di-
gresso priusquam sacerdotes doli consocij surgerent, Paulina manè ad maritum reuersa con-
gressum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis uerbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant
fraudem Paulinæ obuiæ aperit. ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia, Mundus adamatæ E
obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ po-
tuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ uoluntati gessisti. Nihil enim
mea refert quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata volu-
Paulina Isiacis infensa. ptate expletus sum. atque his dictis abijt. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, ue-
stem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata, obsecrat ne tam insigne ludibrium impuni-
Tiberius sacerdotes in crucem agit. tum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquàm accurata inqui-
sitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in cruecm egit, unaque Idam inuentri-
Mundus in exilium ablegatur. cem huius sceleris, cuius præcipua opera fuisset in corrumpenda pudicitia mulieris: diru-
toque templo, statuam Isidis iussit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœna exilij F
castigasse contentus fuit, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et
Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod pro-
misi reddetur, de Iudæorum per id tempus Ro-
mæ degentium casibus.

Quid

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

CAP. V.

A.M.4007. Ante Chr. nat.37.

RAT quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu ſolum uerterat, uir modis omnibus peſſimus. Is tum Romæ agens gerebat ſe pro Moſaicæ legis interprete, aſciſcis in ſocietatem tribus alijs per omnia ſui ſimilibus. His cùm ſe in diſciplinam dediſſet Fuluia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, perſuaſerunt ei ut purpuram & aurum in Hieroſolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios uſus uerterunt, quò iam antè deſtinauerāt. Id poſtquàm Tiberius ex amico ſuo Saturnino ipſius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta queſto cognouit, iuſſit uniuerſos Iudæos ex urbe pelli. Ex quibus Conſules delectu habito, quatuor millia militum miſerunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt ſupplicio. Ita propter quatuor ſceleratos omnes Iudæi coacti ſunt urbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impoſtor quidam pro nihilo ducens mendacium, & omnia comminiſcens ad plebis gratiam, iubens ut conuenirent in montem Garizim apud eam gentem ſanctiſſimum, aſſeuerans ſe illiceis oſtenſurum ſacra uaſa refoſſa, quæ ibi Moyſes depoſuiſſet. Illi credulí ſumptis armis Tirathabam uicum inſederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, ut magno agmine montem aſcenderent. Sed Pilatus prior cliuum montis occupat equitibus ſuis & peditibus, qui prælio congreſſi cum Samaritis apud uicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam uiuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium uirum conſularem, & Syriæ præfidem, Pilatumque cædis accuſant, negantes defectionem fuiſſe à Romanis illum concurſum in Thirathaba, ſed refugium contra Pilati inſolentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ miſſo, Pilatum iuſſit Romam proficiſci reſponſurum apud Cæſarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in ſua prouincia, quum neceſſe haberet parere Vitellio, ad urbem iter ſuſcepit: quó prius quàm peruenirent, uita exceſſit Tiberius.

Fuluia.

Iudæi Romæ à Tiberio pellūtur.

Pilatus Samaritanos ſeditioſos opprimit: ac poſtea

cædis accuſatur: &

Romam proficiſci iubetur.

Tiberij mors.

Vitelly aduentus Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, ut impetraret ab Artabano obſides.

CAP. VI.

A.M.4008. Ante Chr. nat.38.

VITELLIVS autem in Iudæam profectus, peruenit Hieroſolyma in ipſa feſti uitate, quam Paſcha dicimus: ubi exceptus honorificentiſſimè, remiſit ciuibus totum uectigal fructuum uenalium, & ſtolam cum omni ornatu pontificio permiſit in templo aſſeruari à ſacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in caſtello Antonia, ob hanc cauſam. Hircanus pontifex eius nominis primus, extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc ſtolam habebat in ſua cuſtodia, qua nemo præter illum utebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam ſucceſſoribus ipſorum poſteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco ſitam magno ſumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & ſtolam, ita ut ibi reperta eſt, deſinuit, ratus eo magis obnoxium ſe habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius & ſucceſſor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani ſimul & pontificiæ ſtolæ poſſeſſionem nacti ſunt, in cella ad hoc ipſum ſtruma repoſitæ, & obſignatæ ſigillo pontificum atque cuſtodum ſacri ærarij, præfecto caſtelli accendente ibi lucernam quotidie. Hāc ſeptimo ante feſtum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus ſacrorum tempore, ſequenti die rurſum eam reponebat in cellam, ubi antea condita fuerat. Id fiebat ſingulis annis tericiunij tempore. Vitellius autem in noſtrorum ſacerdotum poteſtatem eam ſtolam tradidit, iubens ſecurum eſſe præfectum quònam illa reponeretur, aut quando proferretur in uſum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Ioſephi Caiphæ pontificis ſubrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit uerſus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante, vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, ſi ille obſides traderet, maximè ſi regium filium. His ad Vitellium ſcriptis, ſimul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmijs ſolicitauit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipſi quidem quieuerunt, ſed Alanis tranſitum dederunt

Vitellius Hieroſolyma peruenit.

Stola pontificia in Antonia deponitur.

Antonia turris vnde denominata.

Vitellius ſtolam ſacerdotibus tradidit:

Ionathan pontificatum confert: &

Artabano bellum infert.

per suam regionem, & patefactis portis Caspijs immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt unà cum regis filio & multis popularium milibus, regioque tota hac incursione uastata est. Vitellius etiã pecunia corruptis aliquod amicis & cognatis regijs, ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniens remedium, quòd ab optimatibus imminueret periculum, habensque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolẽtiam fingerent prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petijt amicitiam Artabani, & assentiente illo, cõuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerũt, cum suo quisq; satellitio. Postquã aũt de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrumque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis. Nec multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum septem, genere Iudæum, Eleazarum nomine, qui propter vastitatem Gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam redijt, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. Quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuncijs. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen.

Parthi Armeniam amittunt. Vitellius Artabanum occidere conatur.

Artabanus in imperium restitutus.

Herodes Artabanum & Vitellii conatus excipit: & Cæsari de impetratis obsidibus scribit.

IX.

TVNC etiam Philippus Herodis frater diem suum obijt, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus innoxium. Obijt autem Iuliade, & illatus in monumentum quod anno antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarentur intra ipsius regionis terminos.

Philippus Herodis frater suus modestè pacta, quietis & otij amans, defungitur.

Herodis bellum quo ab Aretâ superatus est. CAP. VII.

Herodes Antipas tetrarcha uxore Aretæ filiam repudiat, ut fratris sui gnatam reducat.

INTEREA Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur: Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens, diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius uxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos ut quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, ut Aretæ filiam eijceret. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ uenerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus fuisset cum Herodiade, dissimulanter rogat vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confinijs regionis Aretæ subditæ, quantum poterat cælans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam ante curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celeritate peruenit in ædes patrias: eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata, sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copijs, bellum per legatos gestum est, commissoque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi e tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio vt ei bellum inferat, & aut vinctum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atque hæc fuerunt X. mandata Tiberij. APVD Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim

Herodis uxor reuersa ad Aretam patrem peruenit.

A Enim Herodes necauit virum bonum, Iudæos excitantem ad virtutum ſtudia, & in primis pietatis ac iuſticiæ, ſimulque ad baptiſmi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, ſi non ab vno tantùm altero'ue peccato abſtinerent, ſed animis per iuſtitiam prius mundatis, adderent & puritatem corporis. Quumque magni concurſus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis authoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur nihil non facturi ex eius conſilio, iudicauit ſatius eſſe prius quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis ſeram pœnitentiam agere. Itaque vinctum miſſum in Machæruntem ſupra dictam, illic occidi imperat. quod factum ſequuta eſt Iudæorum exiſtimatio, ab iratò Deo perditum eſſe Herodis exercitum. VITELLIVS autem ad bellum paratus Arabicum, aſſumptis
B duabus legionibus, & leuis armaturæ, atque equitum auxilijs miſsis à ſocijs regibus properans verſus Petram peruenit Ptolemaidem. Quumque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes tranſitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferantur vllæ imagines, quales Romana ſigna habebant multas. Quorum precibus flexus mutauit ſententiam de itinere propoſito: miſſoque per magnum campum exercitu, ipſe cum Herode tetrarcha & amicis aſcendit Hieroſolyma, ſacrificaturus Deo in feſtiuitate, quæ tum inſtabat publica. Quò poſtquam ventum eſt, honore ſummo exceptus à populo, hæſit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum tranſtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum ſacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatas'que ex itinere copias
C in hyberna dimiſit, omiſſo bello propter delatum in alium imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegiſſe ex augurijs, impoſſibile eſſe ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius morituram, vel qui bellum pararet, vel cuius iuſſu paretur, vel eum contra quem mouendum ſit. Ita Vitellius Antiochiam repetijt. Agrippa autem Ariſtobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negocia quædam conueniret Cæſarem. Sed prius quàm de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quòd ad præſentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem abſque pietate nihil prodeſt nec numeroſa ſoboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copioſa proles, exceptis paucis perijt: quod ſanè
D exemplo poteſt eſſe hominibus ad retundendam inſolentiam: ſimulque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus ſit. Et quamuis iam antè de ea re facta ſit mentio, dicemus tamen hic quoq; diligentius. Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia natæ ſunt duæ filiæ, harũ altera Salampſio nomine nupſit Phaſaelo regis ex fratre Phaſaelo nepoti, idq; ex ipſius patris authoritate: altera uerò dicta Cypros Antipatro, & ipſi nepoti Herodis ex ſorore Salome. Phaſaelus è Salampſione genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram uerò duxit Timius Cyprius, uir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariammen, Druſillam. filij uerò Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos
E obijt. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimulque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice uerò neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem unà cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam autem perætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippę frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Ioſepho qui regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Sampſigerami Emeſorum regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias uerò ſoror eorum nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat è Mariamme filia Simo-
F nis pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij

Herodes Iohannem Baptiſtam gladio interimit.

A. M. 4010. Ante Chr. nat. 40.

Machærus arx Iudææ.

XI.

Vitellius Hieroſolyma uenit: &

Theophilum pontificem inaugurat.

Caius Caligula Cæſar conſtituitur.

Aretæ auguriũm.

Herodis progenies.

tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus. atque hæc est Phasaeli & Salampsionis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole discesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius, qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenios regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obijt. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenijs per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. Hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patrijs ad religionem Græcorum desciuit. Reliquæ autem XII. Herodis regis filiæ nulla relicta prole è uita excesserunt. PERCENSITIS igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, superest, ut narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus uinctus fuerit, utq; post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus.

CAP. VIII.

AVLO ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cumque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater uixit noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani uictus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ uiuere: quando & Tiberius amisso filio uetuit amicos eius in conspectum suum uenire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retrò in Iudæam abijt re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè urgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram uitam aliquo pacto abrumpere. Quod eius propositum ubi Cypros uxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortataque est eam, vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset, subleuaret eius miseriam, quamuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiusque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia unde uiueret, & magistratu eius ciuitatis in eum collato, quo esset honoratior. Nectamen diu Herodes in ea uoluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. Quare ad Flaccum uirum consularem, & tum Syriæ præsidem, se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. A quo receptus cum eo uiuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo utrumque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi: Damasceni cum Sidonijs contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multùm apud eum posset, rogauerunt ut adesset ipsorum partibus, polliciti magnam pecuniam: qui mox aggreditur omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem, quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumque ad extremam egestatem relapsus, uenit Ptolemaida, & quòd non haberet unde aliàs uiueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed quùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum ut quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam uenerat, rogat ut accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alteriam

Agrippæ libertas: *prodigalitas:* *paupertas:* *calamitas &* *ad Reipublicæ administrationẽ electio.* *Agrippa contumelijs impetitur: &* *à Flacco Syriæ præside excipitur.* *Flaccus Agrippæ infensus.* *Agrippa apud Flaccum defertur:* *inopia opprimitur:*

A ter iam antè nonnulla ſe pecunia ab Agrippa fraudatum fuiſſe cauſans, extorſit à Marſya ſyngrapham uiginti millium drachmarum Atticarum, detractis de ea ſumma duobus millibus & quingentis, eo facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat ſe itineri. Id ubi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, miſit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæſarias fiſco factus fuerat, dum adhuc Romæ ageret: atque ita impoſita eſt illi manendi neceſsitas: & tunc quidem facturum ſe iuſſa ſimulat: ſed quamprimùm nox terris incubuit, præciſis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popoſcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipſi ſe mutuaturum profeſſus eſt, *Alexandriã nauigat:*

B ſed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & uirtutes cæteras, fideiuſsit mulier, & mox Alexander quinque talentis repræſentatis Alexandriæ, reliquam ſummam exhibiturum ſe promiſit Puteolis, profiſſionem Agrippæ ueritus. Ita Cypros expedita mari nauigatione in Italiam, ipſa cum liberis in Iudæam itinere pedeſtri reuerſa eſt. Cæterùm Agrippa poſtquam Puteolos appulit, ſcripſit ad Tiberium Cæſarem degentem Capreis, uenisse ſe officij cauſa ſignificans, & poteſtatem accedendi Capreas poſtulans. Tiberius nihil cunctatus, humaniſsimè reſcripſit, gratulans ei aduentum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præſentem excepit amplexu & hoſpitio. Poſtridie Cæſar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò ſumptis, nec ad conſtitutum tempus perſolutis, de reddendo admonitus, fuga ſe è ſubiectis ipſius procurationi locis proripi- *Puteolos appulit, Tiberioq; Cæſari ſcribit: alacritate excipitur:*

C ens, exigendi facultatem ademiſſet, ægrè tulit: mandauitque cubicularijs non prius admitti ad ſe hominem, quàm perſoluto debito. Ille nequaquam ira Cæſaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij poſtea principis matre petijt mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæſaris. Quæ memor Bernices huius matris conſuetudinis (familiariter enim ea fuerat uſa) ſimulque educatum fuiſſe ipſum cum ſuo Claudio, præbuit ei pecuniam illam: & ille, reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoque conciliatus eſt Cæſari, ut is nepotem ſuum commendaret Agrippæ mandaretque, ut progredientem ſemper comitaretur officij gratia. Hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratioſum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæſaris: ab eo mutua- *ab Antonia argenti trecenta millia mutuò petita accipit: in Cæſaris amicitiam ſe inſinuat: & debitum Antoniæ ſoluit.*

D tus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officioſius. A` QVO receptus in intimam amicitiam, quodam die XIII. dum unà geſtatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia ſoli erant, precatus eſt Tiberio, ut quamprimùm principatus locum Caio per omnia digniori cederet: has uoces excepit Eutychus, libertus Agrippæ & auriga: ac tum quidem ſiluit. Inſimulatus deinde à patrono, quòd ueſtem ei furto ſubduxiſſet, ſicut re uera ſubduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus eſſet ad Piſonem urbi præfectum, rogatus fugæ cauſam, ait ſe habere ſecreta quædam, quæ cuperet indicare Cæſari, ad ſalutem ipſius pertinentia, quapropter uinctus miſſus eſt Capreas. Hunc Tiberius more ſuo detinebat in uinculis, *Agrippa Eutychum furti arguit. Tiberium in uinculis audiendis, negligentiam eorundemq; coniectandis cauſis tarditatem ſuam excuſat.*

E quòd eſſet cunctator, ſi quis unquam alius aut rex aut tyrannus. Nam neque legationes ſine mora admittebat, & præſidibus prouinciarum uel procuratoribus ſucceſſorem non mittebat, niſi mortuis. Proinde uinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis ſciſcitantibus: legatos quidem ideò admitti tardius, ne illis citò dimiſsis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuò excipiendis & dimittendis legationibus. Poteſtates autem ſemel conſtitutas ideò ſe ſinere, ut parcatur ſubditis. Cùm enim natura omnis magiſtratus ad auaritiam ſit pronior, externum cui nullus certus ſit præſtitutus terminus, eo magis ad rapinam ſolicitare homines. Itaque

F ſi diutius eo fruantur, exatiatos lucris, ſegniores ad rapiendum fieri. Sin' ſucceſſor immineat, non ſuffecturos eorum auiditati prouinciales, dum deceſſor tanto magis ſpoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum ſibi putat reliquum. Vtebaturque hac ſimilitudine. Conſauciati cuiuſdam uulnera muſcæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam fortè fortuna præteriens miſeratus eſt, putans languidiorem quàm ut illas poſſet arcere: accedensque propius parabat eas depellere. Orante autem ſaucio ut ſic eum ſineret, quæſiuit alter cauſam cur ita liberari ab hac moleſtia negligeret. Tum ille: Imò his abactis maiorem moleſtiam mihi faceres: nam hæ iam ſaturatæ ſanguine remiſerunt nonnihil. Quòd ſi recentes accederent & famelicæ, me iam

anus

antè peſſimè affectum facilè perderent. Quare ſe quoque aiebat hac ratione prouidere ſubditis, multorum rapacitate uexatis, qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè ſi ad innatam cupiditatem metus citò deſinendi accederet. Quòd autem uera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. Nam cùm duobus ſupra uiginti annis obtinuerit imperium, duos in uniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. Nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſerius cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuarentur malis, quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in uinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere fuerit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis uenit Tuſculanum, ſtadijs ferè centum ab urbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, cognoſcereturque cuius accuſaret patronum criminis. Nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, uel propter affinitatem, quòd Druſi fratris uxor fuerat: uel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate uidua recuſarit alteras nuptias, licet iubente Auguſto iterare coniugium, in eoque uitæ genere omnem cauerit infamiam. Huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum unus, uir ualdè potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & uiris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, ut minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum eſt Seiani malitiæ. Quàm primùm enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei præſcripſit accuratiſſimè: traditiſque literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium. Quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij: Antoniæque iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidem, ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed uidendum illi eſſe, ne dum inconſultius à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quod alteri molitur, ſibi ipſe conciliet. Quòd ubi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis urgebat inquiri de hoc negocio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, uidens Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio unà cum Agrippa, acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petijt uocari & examinari Eutychum. Ad quam ille: Deos teſtor, Antonia, quòd non ſponte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. Quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere: quo ſine mora ueniente, rogat eum Cæſar, quid nam contra eum afferat à quo libertatem acceperit: qui reſpondit: Domine, uectabantur in curru Caius iſte & Agrippa, me ſedente illis ad pedes: ubi poſt multos ſermones ultrò citroque habitos, Agrippa his uerbis ad Caium uſus eſt: O ſi iam tandem dies illa ueniat, qua ſenex iſte decedens te orbi relinquat principem. Nihil enim huic uoto obeſſe poſſet nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum uerò ad publicam orbis fœlicitatem mea quoque priuatim accederet. His uerbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam ueteri offenſa motus, quòd Agrippa iuſſus colere Tiberium ipſius ex Druſo nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propenſior: uerſus ad Macronem, Huic, inquit, inijce uincula. At Macro non ſatis intelligens quem nam ille diceret (neque enim de Agrippa ſuſpicari tale quid poterat) cunctabatur, donec exactiùs rem perciperet. Interim Cæſar aliquantiſper geſtatus per circum, denuò Macronem appellans: An non, inquit, iuſſi, ut huic uincula inijcias? quo ſciſcitante cui tandem, Agrippæ, inquam, ille reſpondit. Agrippa uerò ad preces uerſus, per memoriam filij, cuius conſuetudine ſimul educatus familiariſſimè uſus fuiſſet, & per collata in adoleſcentem Tiberium officia rogabat ueniam: ſed fruſtrà, prætorianis ita ut erat purpuratum in uincula trahentibus. Cumque æſtus eſſet uehemens, & ille poſt cibum haud multum uini bibiſſet, itaque ſiti arderet, conſpicatus quendam è Caij ſeruis nomine Thaumaſtum, gerentem hydriam, popoſcit potum: & cùm libenter oblatum hauſiſſet, inquit, Certè tuo bono puer exhibuiſti mihi hoc miniſterium: quàm primùm enim hanc neceſſitatem euaſero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam uincto mihi non es grauatus miniſtrare, ut antea dum priſtina mihi fortuna maneret integra. Nec fefellit hominem, ſed gratiam ei repoſuit. Nam regnum adeptus,

Agrippa Antoniam rogat, ut pro Eutycho audiendo tandem apud Tiberium intercederet.

Seiani in Tiberium coniuratio: poſteà

literis Antoniæ manifeſtata.

Seianus occiditur.

Eutychus producitur: & Agrippam accuſat apud Tiberium.

Agrippa in uincula conjcitur.

Thaumaſtus Caij ſeruus.

A adeptus Thaumaſtum à Caio impetratum manumiſit, & bonorum ſuorum diſpenſatorem conſtituit. Quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem miniſterij conditione, apud quos in precio uſque ad extremum diem habitus conſenuit. Sed id poſtea contigit. Tunc uerò Agrippa vinctus ante regiam ſtabat inter alios quoſdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm inſediſſet bubo, unus è vinctis natione Germanus alitem conſpicatus, ſciſcitatus eſt è milite quis nam eſſet ille purpuratus: & cognito Agrippam eſſe, Iudæorum nobiliſſimum, rogauit militem vt liceret ſibi propius ad eum accedere. Cupere enim ſe quædam de ipſius rebus partijs cognoſcere quo impetrato, & adhibito interprete: O iuuenis, inquit, contriſtat te quidem tam repentina & improuiſa fortunæ mutatio: nec facilè credes propè eſſe effugium, ſic conſulente rebus tuis diuina prouidentia: Sed teſtor patrios deos, & qui huic regioni præſident, & qui nos perduxerunt in hæc uincula, quòd nihil auribus tuis daturus ſum, neque te inani conſolatione lactaturus: non ignarus quòd huiuſmodi prædictiones ſi euentus fruſtretur, maiorem afferant mœſtitiæ cumulum, quàm ſi nunquam omnino auditæ fuiſſent. Itaque æquum duxi uel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifeſtis auſpicijs. Fieri non poteſt quin breui euadas ex his uinculis, & mutatis rerum vicibus ad ampliſſimam dignitatem ſimul atque potentiam peruenias, vſque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miſerabilis. Fœlicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum ſucceſſione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem B fatalem tibi futurum. Hæc ſunt quæ tibi numen miſſa hac aue nunciat: cuius rei cùm habeam præſcientiam, viſum eſt impertiri te hac lætitia, quo ſpe futuri commodi leuius feras præſens infortunium. Proinde rogo vt quamprimùm fœlicitatem iſtam repræſentari tibi ſenties, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduerſis. Hoc Germani præſagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm poſtea maximam admirationem eſt promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non ſolùm difficilè, ſed propter futuram repulſam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit, vt in cuſtodia ſeruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictoremque haberet centurionem ei curæ præpoſitum, & quotidianis uteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum ſubleuaretur officijs: admittebanturque ad D eum, Silas amicus, & è libertis Marſyas atque Stichus, inferentes ei cibos, quibus delectaretur: & ſtragula quaſi venalia circumferentes, noctu ſubſternebant permiſſu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. Atque in hunc modum ſex menſes exegit in cuſtodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuerſus primùm languore modicè tentatus eſt: inualeſcente deinde morbo iam malè de ſe ſperans, per Euodum libertorum ſuorum chariſſimum accerſijt filios, quaſi ad extremum colloquium. Erant autem ei non naturales, ſed adoptiui. Nam Druſum vnicum filium amiſerat. Supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus, & diſciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratioſus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. Ille enim apud omnes in maximo honore habitus eſt, quòd eſſet modeſtiſſimis moribus, E comis in alloquijs, & nemini ſe præferens: quibus artibus non Senatus modò ac populi fauorem ſibi parauit, verumetiam quotquot vbique erant prouincialium, quos partim affabilitate, partim officijs deuinxerat. Quam ob rem defunctum omnes non honoris ſimulatione luxerunt, ſed veris lachrymis proſecuti, tanquam in priuata quiſque mœſtitia: adeò citra omnem omnium offenſam uixerat: quòd & filio eius plurimum profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipſius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. At Tiberius cùm Euodum iuſſiſſet in craſtinum ſummo mane filios adducere, precatus eſt Deos patrios, vt manifeſto aliquo indicio deſignarent futurum ſucceſſorem in Imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio reliquere, ſed non auſus rem tam arduam tentare inconſultis numinibus. Itaque augurium concepit, F eum ſibi ſucceſſurum, qui ſequenti mane prior ad ſalutandum ſe ueniſſet. Quare Pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adoleſcentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere: ſed aliter viſum eſt cœleſti numini. Nam cùm Imperator hæc uolutans diluculò iuſſiſſet Euodum eum è filijs introuocare, qui prior aduenisſet, egreſſus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propoſiti ignarus ob cruditatem non adfuit. Tum Euodus, Vocat te, inquit, pater: ſimulque introducit iuue-

Germani cuiuſdam augurium de Agrippa.

Antonia pro Agrippa apud Tiberium intercedere decernit.

Tiberius morbo afflictus.

filios adduci iubet.

nem.

nem. Quo viſo Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam ſibi adempta eſſet poteſtas ſtatuendi quæ decreuerat: ſentiensque diuerſum cordi eſſe ſuperis, non tam ſuam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infœlicis nepotis, cui non ſatis eſſet principatum adimi, niſi etiam incolumitas in ultimum diſcrimen veniret: quandoquidem alio potentiore futuro, parùm cum tutatura uidebatur ſanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non antè tutum putante ſuum principatum, quàm ſi inſidijs præoccupaſſet alterum. Erat enim Mathematicorum quoque diſciplinis addictior, ex quorum conſilijs in tota vita pleraque agere erat ſolitus. Nam & Galbam olim venientem conſpicatus verſus ad intimos quoſdam amicos: En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In ſumma nemo Cæſarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus eſt ob id quod acciderat, non ſecùs ac ſi nepotem iam extinctum cerneret: ſeque ipſum culpabat, qui confugiſſet ad huiuſmodi omina. Cùm enim licuiſſet ei ignaro futuri è vita ſine dolore excedere, nunc corruptam ſibi hanc fœlicitatem præſcientia futuri chariſſimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus ſui ſucceſſione, inuitus, & reclamante animo ſic Caium alloquitur: Fili, etiamſi Tiberius propiore conſanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum uerò Deorum immortalium ſuffragium ſecutus, tibi in manus trado Romanorum imperium. Rogo autem vt hoc adeptus non ſis immemor beneuolentiæ noſtræ, qui tibi ſum tantæ fœlicitatis author: & quà poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod poſt Deos totum meum eſt, potes reponere, quàm ſi illi non deſis quem tibi natura voluit eſſe coniunctiſſimum. Nam alioquin etiam ſcire te oportet, illo ſuperſtite ſtabilius fore tuum imperium: extincto uerò, infœlicitatis tibi adeſſe exordium. Periculoſa enim eſt ſolitudo tantæ dignitatis culmen obtinentibus: & qui in conſanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam ultionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, ſed fictè. Quamprimùm enim principatum aſſecutus eſt, fratrem ſecundum illius præſagium ſuſtulit: & ipſe quoque aliquanto pòſt coniuratorum inſidijs oppreſſus eſt. At Tiberius Caio ſucceſſore ſibi deſignato poſt paucos dies obijt, cùm vixiſſet in Imperio annos uiginti duos, menſes quinque, dies tredecim: poſt quem Caius reipublicæ præfuit, quartus in Imperatorum ſerie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauiſi ſunt, non tamen audebant credere: non quòd verum eſſe nuncium non cuperent, quod iampridem magno redemiſſent libenter: ſed quòd vererentur ne tentati falſis nuncijs, ſi intempeſtiuè gaudium ſuum detegerent, delatorum opera in certiſſimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauius afflixerat, quòd eſſet iracundus & implacabilis, etiam ſine cauſa odio pleroſque proſequens, & pro innata ſæuitia etiam leuiſſima peccata morte mulctans: quapropter optatiſſimam hanc famam non ſunt auſi fronte hilari excipere, intelligentes quantum ſubeſſet ſpei fruſtratæ periculum. Marſyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætiſſimum ei nuncium afferens: quem cùm offendiſſet petentem balneum, innuens capite ſermone Hebraico, Mortuus eſt, inquit, leo: id ille ſatis intelligens, inopinatoque perfuſus gaudio: At tibi, inquit, tum pro cæteris officijs, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam, ſi modò uera nuncias? Tum centurio qui cuſtodiæ præerat, animaduertens tam Marſyæ feſtinum aduentum, quàm inſecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, ſuſpicatusque accidiſſe noui aliquid, rogauit qua de re inter ſe conferrent. Quibus primò cunctantibus, cùm ille vrgere non deſineret, tandem Agrippa ut iam familiari aperuit omnia. Ibi centurio gratulatus ei plurimùm hanc fœlicitatem, cœnam lautam appoſuit. Sed dum epulis ſimul indulgetur & poculis, ecce ibi quidam ſuperueniens affert incolumen eſſe Tiberium, & breui in urbem reuerſurum. Quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ ſibi conſcius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuiſſet nunciato Imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc inſuper dicens: Tu ne me fefelleris mortem mentitus Imperatoris, ac non in caput tuum iſtud commentus fueris? Et cum dicto vinciri iubet, ſolutum hactenus, & accuratius in poſterum cuſtodiri eum imperat: totamque eam noctem in his malis Agrippa exegit. Poſtera verò die rumor de Tiberij morte increbuit, palàm id iactantibus hominibus, quibuſdam etiam ſacra hac de cauſa facientibus: moxque allatæ ſunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus ſenatui ſignificabat ſucceſſiſſe ſe in defuncti Imperium: alteræ ad Piſonem vrbi præfe-

Mathematicorũ ſtudioſus.

Caio ſibi ſucceſſuro præcepta dat: & tandem

è vita excedit. A. M. 4008. A Chriſt. nat. 38.

Agrippæ nuncia tur Tiberij mors.

Caius Tiberio defuncto ſuccedit.

A præfectum, idem indicantes, mandantesque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè habitauerat domicilium: quapropter bono animo vixit postea: nam licet custo diretur, tamen laxius victitabat. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cùm vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: nō quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur obitu Tiberij gaudere, si confestim solueret quem ille vinxerat. Elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, uestemque mutare præcipit: impositò deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit; adiecta Lysanię quoq; tetrarchia, & pro ferrea catena dedit

B auream pari pondere. In Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cęsaris Agrippa petijt veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod ubi Imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis fœlicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant qui spe sua non frustratus fuisset: & alij vix credebant tantam fœlicitatem hominis.

Tiberius funere celebratur.

Agrippa soluitur.

tetrarchia rex constituitur, & in suum regnum nauigat.

A. M. 4010. Ante Chr. nat. 40. XIIII.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est. CAP. IX.

ERODIAS autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchę Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in cęlsiore quàm maritum cerneret fasti

C gio: urebat eam nimirum quòd qui profugerat non ualens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hancque mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum uideret ornatum regijs insignibus per turbas inuehi: adeoque non poterat imperare suis affectionibus, ut maritum assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta transmarina peregrinatione apud Romam ambienda erigeret: negans sibi uitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuersus regno fruatur: ipse uerò filius regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata uita contentus. At qui marite mi, inquit, si tibi antehac molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiæ debitum appete. neq; ferendum puta existimatione cedere uiro, q tuis quondam sustentatus sit opi-

D bus: neq; per tuam patiaris ignauiam, ut illi uideatur plus in paupertate superfuisse ad quærendam ampliorem fortunam industriæ, quàm nobis in tam opimis facultatibus, quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censeri, qui paulo antè nisi tua misericordia non potuit uiuere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentíue impendijs, quandoquidem non tam hæc seruare sit optabile, quàm parando regno insumere. At ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspectas habens Romanas turbas: conabaturque eam in diuersam sententiam traducere. Mulier contrà quanto magis eum tergiuersari uidebat, tanto urgebat improbius, nihil non tentandum censens regni cupidine: nec prius destitit quàm mariti extorqueret consensum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. Itaque sine parsimonia facto apparatu exquisitissimo, unà cum Herodiade Ro-

E mam proficiscitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque se accinxit ad resistendū: & quamprimùm eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad Imperatorem cum muneribus, & literis scriptis contra Herodem: simulque mandauit ut per occasionem ampliùs cum principe super hoc negocio dissereret. Qui subsecutus Herodem, & secunda nauigatione usus, tantummodò à tergo relictus est, quod tum primùm ad Cæsarem admisso superuenit, literasque reddidit. Vterque enim Puteolos appulit: & Caius tum fortè apud Baias repertus est: id oppidulum est Campaniæ, quinque fermè stadijs à Puteolis dissitum: ubi palatia sunt splendidissima, dum Im-

Herodes Herodiadis monitis resistit: at tandem

Assentitur.

Agrippa Herodis conatibus repugnat.

Baiæ oppidum Campaniæ.

peratorum quisque superiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus eò lauacris calidis sponte terra scaturientibus, tam ad sarciendam corporum ualetudinem, quàm

F ad animos ocio relaxandos commodis. Itaque Caius simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippæ perlegit literas, accusantes Herodem, quòd prius cum Sciano consparasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. Argumento erat ipsius tetrarchę apparatus, qui in armamentarijs suis haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Cæsar commotus, percontatus est Herodem, veráne essent quæ nunciarentur

Agrippa Herodem conspirationis in Tiberium institutæ accusat.

de armorum numero: quo annuente, neque enim uera negare poterat, satis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoque eius donans Agrippæ: Herodem uerò perpetuo damnauit exilio apud Lugdunum urbem Galliæ. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi parsurum promisit. Ad hęc illa: Tu quidem Imperator, ut tua maiestate dignum est, loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minus fruar hac indulgentia: non enim æquum censeo, ut cui secundæ fortunæ fui socia, eum nũc in aduersa deseram. At ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. Atque hæc fuit uindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum uaniloquentiæ uxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rem publ. administrauit egregiè: moderateque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium. Procedente uerò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & cõ umeliosus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores usurpare ausus est.

Herodes exilio perpetuo damnatur: &

suis bonis priuatur.

Caius rempubl. administrat.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio. CAP. X.

XV. *Apion Iudæos accusat: at*

VMQVE inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab utraq; parte legati delecti ad Caiũ missi sunt. Apion uerò Alexandrinorũ legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, interque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. Nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. His acerbè, inuecto Apione, multisque alijs, quæ ad exasperandum Caium faceret, Philo Iudæorum legationis princeps, uir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam uix temperante ab iniuria: quapropter eiectus conuitio, uersus ad Iudæos affectatores: Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius uerbo nobis iratus est: sed re ipsa Deum iam in se irritat.

Philo eos defendit: &

expulsus Deo causam dat.

A.M. 4011. Ante Chr. nat. 41.

Caius in Syriam mittit Petronium, iussum Iudæis bellum inferre, nisi uelint recipere ipsius statuam. CAP. XI.

AIVS porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubetque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si sponte id admittant, statuam eius in templo Dei collocet. Sin detrectẽt, bello deuictos imperata facere adigat. Is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam vt exequeretur mandata Cæsaris: contractisque, quantum poterat, auxilijs, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidem, primo uerę bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. Qui collaudata eius industria, hortatus est cum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum multa millia uenerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. Nam quantisper superessent, non posse ferre uiolari legislatoris sui decreta, tot retro sæculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior: Hæc, inquit, quæ affertis fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consilijs & auspicijs rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi: Si tibi Petroni, certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti diuina potentia & maiorum nostrorum virtutis æmuli: Neque enim sumus adeò mali, ut quæ nobis coelestis numen imperauit proposito fœlicitatis præmio, ea uiolemus uitę cupidine. Quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperandes Deum nobis non defore, propter cuius honorẽ non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius nel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum [illegible] & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo melius res Iudæorum

Caius Petronium successurum Vitellio in Syriam mittit.

Petronius bellũ infert Iudæis.

Iudæi apud Petronium statuas deprecantur: &

Petronio Constantiã probat

Præponit quam Dei & legis obedientiam priuatis.

A dæorum diſpiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, ſed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, ſupplicantes ne ſe ad eam neceſſitatem cogeret, néue vrbem pollueret poſita ſtatua. Tum Petronius: Bellabitis igitur cum Cæſare, nec illius opes, nec veſtram imbecillitatem adhibentes in conſilium? Non bellabimus, inquiunt, ſed moriemur citius, quàm diſcedamus à legibus. Simulque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos ſe aiebant ad excipiendos gladios. Atque hoc pacto perduratum eſt per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus, cùm maximè ſementis eſſent tempora: quandoquidem certiſſimum illis erat propoſitum, mortem potius quàm ſtatuam illam admittere. In hoc rerum

Iudæi Petronio occurrunt, aientes vrbem non ſtatuis eſſe polluendam.

Ariſtobulus & Elcias pro Iudæis apud Petronium intercedunt.

B ſtatu Ariſtobulus Agrippę regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorumque primatibus accedunt Petronium, rogantes vt conſideraret obſtinationem populi, néue illis deſperandi anſam præberet, quinpotius Caio ſcribat quanta peruicacia reclametur dedicationi ſtatuæ: vtque relicto agriculturæ ſtudio, de bello quidem nulla virium fiducia, non cogitent: ſed parati libenter mori potius, quàm religionis labem in ſe admittere. Ad hæc ſemente omiſſa exiſtere latrocinia, dum non eſt vnde poſſint perſolui vectigalia. Fortè enim flecti poſſe Cæſarem ne quid ſæuius in eam gentem ſtatuat, néue illi rebellandi materiam præbeat. Quòd ſi non moueatur ab inferendi belli propoſito, tum demum aggrediatur negocium: atque hæ fuerunt preces Ariſtobuli. Petronius uerò partim deprecatoris reſpectu enixè urgentis, & ipſius rei magnitudinis, partim

C contentioſi Iudæorum propoſiti, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam inſanientis Caij perdere, & cœleſte numen ſuamque ipſius conſcientiam reueritus, maluit abſurditatem rei per literas docere imperatorem vel ſuo periculo, non ignarus quàm ille eſſet iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, niſi quis quàm primum furenti morem geſſiſſet. Sic enim exiſtimabat, etiamſi ille nõ decederet de ſentẽtia, & fortaſſe indignationem in ipſum verteret cunctantius mandata exequentem: eſſe tamen boni uiri officium, pro incolumitate tam numeroſi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, poſtquam adeſſe vidit multa millia, progreſſus in concionem ait, expeditionem non à ſe vltrò ſuſceptam, ſed mandato Cæſaris: cuius executionem

Petronij ad Iudæos oratio.

D differri periculoſum eſſe, propter indignationem ſummæ poteſtatis: & alioqui conueniens eſſe, vt ipſe ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis faſtigium euectus ſit. Attamen veſtræ, inquit, ſaluti meam ſecuritatem aut exiſtimationem non præferam, quò patriæ legis ueſtræ virtuti inſeruiam, quam vos omni ope defendendam exiſtimatis: ac dei ſumma dignitate potentiaque fretus, non committam vt templum temeretur principum licentia. Quamobrem legatos ad Caium miſſurus ſum, per quos cognoſcat veſtram irreuocabilem ſententiam, quantumque in me erit, hortabor vt honeſtiſſimæ ueſtræ voluntati aſſenſum ſuum præbeat. Deus cuius potentia ſuperior eſt omnibus humanis conatibus, faxit, vt & religio ueſtra integra ac inuiolata maneat, et ille per immo dicam honoris cupiditatem nullum ſibi contrahat piaculum. Quòd ſi offenſus Caius iram omnem in me

E verterit, patiar quoduis periculum, ſiue in corpus ſiue in vitam illi ſæuire libeat, modò ne tam ingentem ueſtram multitudinem propter tam bona facta perire videam. Abite igitur quo ſuum quemque vocat negocium, & terram labore veſtro colite. Legationem autem mittam ipſe Romam, & quicquid in rem veſtram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & neceſſarios. His dictis concionem dimiſit, hortatus vt agros colerent interim, & bono eſſent animo: & ille quidem ſic populum pro ſua virili conſolatus eſt. Deus autem

Petronij pietas accepta Deo.

manifeſtè oſtendit Petronio ſuam prouidentiam, quodque omnibus iuſtè atque honeſtè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repentè imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam ſerena die ſignis præmonſtratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam ſiccitatem cœlitùs pluuiam penè deſperantibus, etiam ſi nubes viderent, quæ toties ſpem eorum fruſtratæ fuerant. Quapropter terra tum præter ſolitum

F præterque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis ſpes facta eſt non irritas fore preces Petronij. Quin & ipſe preſes magis etiam obſtupefactus eſt, euidenter cernens curæ eſſe Deo res Iudaicas, atteſtante tam inſigni prodigio, vt nemo niſi impudens poſſet contradicere. Cumque accuratè ſuper hoc negocio ſcripſiſſet ad Caium, dehortans, ne tam multa millia in extremam deſperationem atque perniciem adduceret, neque enim niſi bello compulſus diſceſſuros à religione patria: néue ſeipſe mulctaret luculentis ex ea gente prouenti

Petronius Caio ſcribit pro Iudæis.

bus, æternumque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm charus sit Deo populus, quamque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitoq; omni exquisitissimarum lauticiarum ac uoluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem: tantùm illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. Is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volensque cum eo certare mutuis officijs, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad potandum prouocantem sic allocutus est. Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc uideo te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. Quare cùm turpe mihi sit à te vinci officijs, quicquid hactenus per me neglectum est iam pensabitur: tantumque ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam fœlicitatem momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. Ille uerò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tum demum per occasionem aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. Nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. Etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abunde satis factum est. Ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, ut vellet uti sua beneficentia, nihil non pollicieri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem, Domine, liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. Illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. Hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quodque capitale esset, si Caio illa non probarentur. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam uanitatem ducens, si coram tot testibus vltrò ad petendum prouocato, repentè mutatus denegasset gratiam: suspiciens etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem, suæque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. Quod autem ad statuam attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendam esse: sin minus, non esse cur in eo negocio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. Remissum enim esse hoc Iudæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. Allatis postea de rebellatione rumoribus, indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni turpitudini obnoxius, nullamque rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrenare nunquam studuit, imò ad fœlicitatem suam pertinere putans, si quam maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipso statuere debeas, semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc Epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardius nauigantibus, ita vt prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subierat: sed amoto à reipublicę habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tam à Romanis, quàm à prouincialibus, maximo fauore precipuis senatoribus eum prosequentibus, in quos potissimùm Caius debacchari fuerat solitus. Is extinctus est non multo postquam Petronio scripserat illam mortis denunciatricem.

Agrippa Caiũ honorat: &

à Caio, ne in templo Hierosolymitano ponatur ipsius statua, effectat, atque impetrat.

Caius Petronii ad hactenus intermissa officia reuocat.

Caius Petronio scribit, vt sese interficiat:

Caius interiit. vt infrà habetur libri 19. cap. 1.

A trieem Epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. Cæterùm Petronio prius redditę ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortem ſibi conſciſcere. Quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum. *Petronius Caij interitu lætatur.*

Qua Iudæi apud Babylonem acciderint per Aſinæum, & Anilæum fratres.

CAP. XII.

B XVI. SECIDERVNT in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesq; & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine reperam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtium aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis mœnibus. Eidem flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didragma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quę deinde à multis hominum millibus illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum, quorum ditioni C tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. Hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. Illi exiſtimantes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorumque fructuum qui reponuntur in hyemem: ad eos mox confluxit iuuenum quiſque egentiſſimus, quorum armis ſtipati producibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. Cùm enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & D propugnationem contra externam uim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent imperata facere. Quapropter neceſſitate coacti mittebant eis quantumcunque poſcerent. Quo factum eſt vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoslibet, nemoque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquam hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babylonijs exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſſaque palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. Poſtridie verò Iudæis ſabbaticas feE rias otio publico celebrantibus, ratus non auſuros in certamen deſcendere, ſed nullo negotio victos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt repentè in eos irrueret. Aſinæus uerò qui tum fortè poſitis propè ſe armis cum ſocijs deſidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frenorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. Sed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. Optarim autem vana eſſe quæ dixi. moxque quidam profecti viſum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidijs ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora, ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria conſuetudine. At Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videF batur ſtatuit, non concedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per otium in ſe graſſarentur cædibus: quin potius virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primusque correptis armis ſuos exemplo ad ſimilem exciuit audaciam, ad conſerendas cum hoſte manus eos animans. Et quia contemptim veniebaut rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coegit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum au- *Neerda vrbs.* *Niſibis oppidum.* *Aſinæus & Anilæus manuum armatorũ collegunt.* *Satrapam eruta inferentem hoſtilia vincunt: ei* *ad colloquium depoſcuntur.*

daciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: & ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus, qui hæc verba illis referret: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere: miſiſſéque ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidijs. paratam eſſe regis munificentiam, forcéque vt hac ſua virtute poſthac rege fauente utantur melius. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem uerò Anilæum miſit cum quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum uenisſe, rogauit cúrnam domi reliquiſſet Aſinęum. cognitoque metù illum ſe continere intra paluſtria: per patrios Deos deierauit, nihil eos ſe leſurum in fidem venientes: idq; porrecta iuueni dextra lancijt, quòd apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. Nam poſt datam dextram apud eos nemo fallit: neque quiſquam ſuſpectis credere dubitat accepta dextera. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri vt ſimul ueniret. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficijs. Hoc igitur conſilio illum accerſijt. Aſinæus uerò à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quàm luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quodque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. Quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. Ille libenter eos excepit, in primis miratus generoſum Aſinæi animum, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore, quod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſum magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cùm rogaſſet vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnasque tot maleficiorum de eo ſumere quibus Parthos læſiſſet: negauit ſe hoc permiſſurum in hominem qui ſe credidiſſet ſuę fidei, data dextra confirmatæ, & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim abſque meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo: Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. Commendo autem tibi terram Babyloniam, ut eam tua cura tutam à latrocinijs & illeſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. Hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. Ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ prius habuerat firmauit munitionibus: breuique in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorſus initijs. Nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obſeruabatur ducibus, qui in uicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius authoritas unà cum potentia, vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac fœlicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ non prius cœpit in deterius uergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptisque inſtitutis patrijs, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam alijs dotibus quàm inſigni forma laudata uſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cùm neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neque vlla alia ſpes eſſet potiendi muliere, bello maritum eius petijt: primoque conflictu cæſo Partho, vxorin uictoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipſi quàm fratri fuit principium. Cùm enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum, quæ gentilitio ritu & & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clàm inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primùm colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. Id factum obiurgabatur ab amicis vtriuſque fratris primarijs, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impijs patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. Quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſeruari ſint. Sed adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam ab illo

Artabanus Aſinæi & Anilæi amicitiam expetit.

Anilæus Artabanum adit.

Aſinæus & Anilæus Artabanum accedunt.

Abdagaſus Aſinæum cædere decernit: at

ab Artabano impeditur.

Aſinæus benolumis omnem remittitur.

Aſinæus fit potens.

Anilæus amoribus corruptus degenerat, at

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

V

X

Y

Z

a

b

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

v

x

y

z

confeſſus

confossus fuerit, dum liberius inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorumq; socijs, vlturum lesam & religionem & amicitiam, vtq; simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio, illi quidem quòd authores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. Quamuis enim molestè ferrent talia, plus tamē apud eos valebat prēteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præsentem fœlicitatē. Sed indignationem eorum accendit mulieris superstitio, non ferentium amplexatu sacra Parthica: factoq; concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicētes oportere eum, si prius parùm potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. Nam & connubium illud nec ipsorum consensu contractum fuisse, nec secundum leges patrias: & superstitiosum numinum cultum, quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri, quem ipsi colant, iniuriam. At ille quamuis agnosceret peccatum fratris allaturū sibi ac suis magnū aliquod incōmodum, victus tamen germanitatis affectu ignoscebat succūbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies cōcursus ad eū & vociferationes fierēt, tandem super eis fratrē admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterū, mulieremq; domum ad cognatos ipsius remittat. Nihil tamen hac admonitione effectū est: nam mulier sentiēs propter se murmur esse in populo, & veritane Anilæo propter amorē sui durius aliquid accideret, veneno Asinęū sustulit, secura q; sub amatore iudice impunè latura foret hoc facinus. Cęterùm Anilæus ad se vnū iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetū in vicos Mithridatis, viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiā: eosq; magna pda abacta populatus est. Nam & pecuniā multā & mancipia reperit: pecoraq; & res alias quib. fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò q fortè tum non procul aberat, audita victorū expugnatione, indignè ferēs vltrò se ab Anilęo lacessitū iniuria, habitamq; ludibrio suā dignitatē iudicans, excita iuuenū manu collectoq; equitatu q potuit maximo, obuiā profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicū quendā ex suis peruenisset, ibi quieuit: q decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio coleretur. Qua de re prēmonitus Anilęus à barbaro natione Syro alterius cuiusdā vici incola, & inter cætera diligēter edoctus, quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuiū: iusso curare corpus milite, noctu cōtra hostes prærauit, vt inopinos opprimeret. Quò delatus circa quartā vigiliā, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coegit salutē quęrere. Mithridatē etiā viuū captū secum abduxit, nudum sup asinū impositū, q apud Parthos grauissima habetur cōtumelia. Quē cùm sic ad syluam quandā pduxisset, hortātibus amicis vt illū interficeret, ipsi diuersum visum est, nēgāti occidendū virū genere apud Parthos pcipuū, & honoratū affinitate regia. Præteritas.n. iniurias posse impetrare veniā, quāuis.n. contumeliā acceperit Mithridates, habiturū tamē pcōcessa incolumitate gratiā. Quòd si grauius in eum cōsulant, nō quieturū regē quin magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat reditus, si qua clades accidat vt fiunt belli vicissitudines. Eam sententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur. Qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudæis tot tam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor quibus curę est regum dignitas, me tua coniunctione non vsuram posteā. Ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coegit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimans, si homo Parthus Iudæis victoriā cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra palustria, & sperans fortunam contra hostes priori similem; fretusq; militem iam assueto vincere, & ipse contrà eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam pro gloriæ cupidine se adiunxerant, rati profligandum hostem quamprimùm in conspectū venerit. Progressos autem meridiano tempore per regionem inaquosam ad nonaginta stadia Mithridates adoritur, æstu & siti laboreq; itineris adeò fessos, vt ārma ægrè sustinerent: ipse recentibus viribus: confestimq; in fœdam fugam versis tanta cædes secuta est, vt multa virorū millia perirent. Anilęus aūt stipatus globo iuuenū effusissima fugā se in quandam syluam recepit, relicta Mithridati lætissima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam salutem facerent: itaq; detrimentum quod acceperat in prælio, supplētum est duntaxat numero. Neque enim conferen-

Adrogantiam ipsam amicitiarum præcipuam corrodit.

Anilæi uxor peregrinam religionem retinet.

Anilæus à fratre impietatis ergo obiurgatur.

Veneno Asinæū fratrem sustulit.

Mithridatem op primit quem.

eundem asino impositum secum abducit.

eundem demum dimittit.

Mithridates iniuriis affectus.

Anilæum cum suis conscribit.

Mithridatem adoritur.

Profligat & deleri.

Anilæus fugit.

Anilæi magna multitudo.

di erant cum his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum caſtella, lateque vaſtabant omnia. Tum Babylonij reliquique hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quod cùm non impetrarent (neque enim illis, etiam ſi vellent, integrum erat hominem dedere) ad pacem eos inuitauerunt. Quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babylonijs legati ad Anilæum. Tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæo, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. Hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. Eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quinquennium nulla affecti ſunt iniuria. Sexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt, quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. In hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum contemptoribus. Quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt. Nam cùm vtrinque primatibus commiſſum eſſet negocium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odijs: eosque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. Hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem vrbem Græcanicam, vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hibernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſupellectilis partem repoſitam: ibique ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. Quo factum eſt, vt plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicoſiſſimis. Atque ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

Anilæus ad ſupplicium depoſcitur.

dolo oppreſſus interficitur.

Iudæi Seleuciam migrant.

Seleuciæ in Iudæos ſæuitur.

Iudæorum reliqui Cteſiphontē migrant.

quidam Neerdā & Niſibim condunt.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIX.

A. M. 4012. Ante Chr. nat. 42.

Quomodo Caius Caligula Cæſar à Charea cæſus eſt. CAP. I.

Caius in Senatores ſæuit.

CAIVS porrò non in ſolos Iudæos Hieroſolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus eſt, ſed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis ſunt proditæ. Sed maximè Roma ipſa eius ſæuitiam experta eſt, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præſertim ſenatores ac patritij, cæteraque nobilitas: innumerisque iniurijs uexabantur qui uocantur equites, opibus & dignitate ſenatoribus proximi, utpote ex quorum ordine ſenatorum habeatur delectus. Hi enim ignominijs afficiebantur & exilijs cædibusque & confiſcationib. quæ tum ferè

A ferè cædis accedebant præmium. Se uerò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à ſubditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in urbe celeberrimum, Iouem eius præſidem appellatione fratris ſalutare auſus eſt. Alijs quoque operibus ſuam declarabat inſaniam, quando à Puteolis vrbe Campaniæ ad Miſenum alterum maritimum oppidũ grauatus triremi traijcere, & alioqui ad ſuam dominationem pertinere exiſtimans, ſi à mari eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio ſinus ſpacio, curru vltrò citroque vectatus eſt: id enim demum iter dignum eſſe maieſtate ſui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inſpoliatum reliquit, & omnes inſignis artificij tabulas atque ſtatuas edicto ad ſe comportari
B imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri eſſet, in pulcherrimo loco, hoc eſt, Romana vrbe ſpectari debere dictitans. His ſpolijs palatium ſuum & hortos exornauit, aliosque ſuos receſſus per Italiam. Ad hæc Iouem qui à loco in quo vniuerſis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis ſtatuarij, auſus eſt iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non eſt, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, negantibus loco moueri poſſe illæſum ſimulachrum, & abſque vitio. Aiunt etiam prodigijs fidem excedentibus Memmium vetitum, diſtuliſſe imperata facere: quæ ipſe inſeruit excuſantibus ceſſationem ſuam literis. Cumque capite luendum eſſet neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique inſaniæ prouectus eſt, vt natam ſibi filiam in Capitolium delatam, in ſimulachri
C genua deponeret, quaſi communem ſibi cum Ioue prolem, in medio ſe relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente ſit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permiſit etiam ſeruis licentiam deferendi ſuos dominos qualicunque crimine: quod eò grauius erat, quia ex ipſius Cæſaris authoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium auſus fuerit Pollux mancipium ipſius reum facere: & Caius ſuſtinuit inter iudices audire patruum dicentem cauſam capitis, ſperans ſumpturum ſe de illo ſupplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum ſuæ ditionis orbem repleſſet ſycophantijs, & ſeruos erexiſſet contra dominos, paſſim illi tendebantur inſidiæ, alios ira ſtimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, alijs ipſius cæde imminentem ſibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, niſi illo ſublato, ſaluum manere non potuit, præcipuè noſtra
D gens eius cæde erepta eſt ex ipſis interitus faucibus. Quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò, vt argumentum ſit diuinæ potentiæ, quod & in aduerſis ſoletur homines, & modeſtiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ fœlicitatis falſi, neglecta virtute in perpetuam corruant miſeriam. Tres in illius necem conſpirationes factæ ſunt, quarum ſingulæ authores habebant viros fortiſſimos. Nam Aemilius Regulus à Corduba Hiſpaniæ vrbe oriundus manum coniuratorum circa ſe habebat, quorum opera illum tolleret. Alterius Caſſius Chærea tribunis erat caput. Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuiſus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. Erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non diſſimularet ſua conſilia: quæ cum multis communicauit, uel amici-
E cis, vel alioqui viris ſtrenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciſcendi cupidine, quem illi amiciſſimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia ſemper eſſe inuiſis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chæreas non ferebat exprobratam ſibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter famiiaritatem eius erat expoſitus, optimè ſe putabat nece ipſius euaſurum. Commune autem omnium illorum erat propoſitum, ſuperbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. Spes enim erat, ſucceſſurum negocium, & re bene geſta ſeruandam ope ſua rempublicã, cuius ſaluti honeſtum eſſe vel vitam impendere. Sed Chæreas fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi ſibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem acceſſum
F habebat ad perpetrandum facinus. Interim Circenſes ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid deſiderat ab imperatoribus flagitat, & illi poſtulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. Ille non ferens eorum vociferationes, dimiſsis militibus iubet clamatores illos paſsim correptos duci ad ſupplicium: multique hoc pacto capite plexi ſunt. idque tulit populus, & ceſſauit à clamoribus, exemplo doctus, maiorem uitæ rationem habendam quàm pecuniæ, quòd vi-

tanquam Deus coli uoluit.

frater Iouis ſalutari cupiuit.

templa Græcanica ſpoliat.

Iouem Olympiũ Romam tranſferri mandat.

Iouis ſe cõparat.

ſeruis ſuos dominos deferendi licentiam adiudicat.

inſidijs impetitur.

Aemilius Regulus.

Annius Minucianus.

Caſsius Chæreas.

Circenſes ludi

Caius tributorũ ac uectigalium onera amouere poſtulantes, capite plectit.

derent

derent ob importunum eius ſtudium multis repręſentatum interitum. Hæc magis etiam A
Chæream incitauerunt ad egrediendum facinus, & compeſcendam immanem Caij ferociam. Et ſæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id diſtulit: non quòd dubius eſſet propoſiti, ſed quia captabatur occaſio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. Iam autem non exiguum tempus exegerat in prætoriana militia. tum uerò exactionibus præpoſitus, & debitis in fiſcum redigendis, quorum quædam dilatione ſolutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miſeratione exequitur mandata negligentius, conciuit in ſe iram Cæſaris, non ſine probro effœminati ac ſegnis animi. Nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus uicibus ſignum à ſe peteret, fœmineum aliquod & probroſum dabat vocabulum. B
Atque hæc faciebat, cùm ipſum non puderet in quibuſdam à ſe inſtitutis ſacris vti amictu muliebri, cincinniſque & alio ornatu quo ſexum mentiretur: & poſt hæc audebat exprobrare Chęreæ turpitudinem. Qui & quoties talia ſigna acciperet ferebat indigniſsimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus eſſetque cæteris tribunis ludibrio. Nam allaturo eo ſignum à Cæſare, prædicebant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. Quapropter auſus eſt ſibi aliquot aſciſcere, iuſtam iræ cauſam præferens. In his erat Popedius vir ordinis ſenatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus, ideoque ſectator otij. Hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisſet indecora conuitia: & teſtem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam cùm alijs multis, tum Popedio. C
Quæ cùm nollet amatorem ſuum falſo, vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam ſubijci. Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliam, ideo potiſſimùm ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementius, quo molliciæ notam effugeret. Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, conſciorum cuiuſdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, néue ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. Itaque crudeliter eam examinauit Chæreas, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cumque illa perduraſſet, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus, Popedium abſoluit, & pecunijs ſolatus eſt mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac fœliciter tolerauerat. Id verò indigniſ- D
ſimè tulit Chæreas, ſic traduci putans ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. Quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium: Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio noſtro defuimus. Nam noſtra opera & induſtria coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis in tantum lacerati, vt ipſi vſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rubore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterùm verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chæreas iam confidentius cõmemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. Harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, immò toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere poſſimus E
eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debacchationibus, per tam fœda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate qui eorum tam animos quàm corpora in ſeruitutem redigit, contaminantes que nos quotidie cruore cæſorum & atrociſſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab alijs pari modo tractabimur. Non enim hoc modo chariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquieſcet prius, quàm nos quoque cæteris adijciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtriſmet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum iuſsit, ne ſparſis in plures his ſermonibus, & euulgato ante F
effectum conſilio, raperentur ad ſupplicium. Expectandam eſſe optabilem occaſionem, fortuitò alicunde offerendam. Sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non ſatis eſſe animi: & habere ſe tutiora conſilia: nam honeſtiora ne cogitari quidem poſſe. His dictis Clemens domum ſe recepit, ſecum agitans quæ audierat, quæque ipſe dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunũ properat,

Popedius coniuity in Caium conſcij accuſatur.

Quintilia torturæ deſtinatur:

tormentis examinatur: & muneribus donatur.

Chæreas de Caij ſæuitia Clementi & Papinio conqueritur:

tacere à Clemente iubetur:

A perat, quem virum quòd non contemnendum noſſet, libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præſentem ſtatum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans conſilium, decreuit ei rem proponere, ſollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculoſam exiſtimans in tanto negocio. Hunc poſtquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantùm hactenus ſiluerat, quòd cum nemine auderet communicare ſuam ſententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò ſilentium, magis etiam confirmatus eſt in propoſito. Itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum ſe conferunt, magnitudine animi ipſis ſimilem, & eodem acenſum virtutis ſtudio, Caio verò ſuſpectum propter necem Lepidi, hominis Mi-
B nuciano coniunctiſſimi, & inſuper communi obnoxium periculo. Omnibus enim honoratis Caius erat terribilis, præ cæteris in tales ſæuire ſolitus: & iam antè ſignificationem aliquam inter ſe dederant, quæ tum agebantur iniquo ſe ferre animo. Quamuis enim metus periculi non ſineret eos manifeſtè proferre odium quo Caium proſequerentur, tamen occultus quidam eius rei ſenſus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præſtabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemque laudem meritus, ſoliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congreſſu poſtulabant vt ipſe initium ſermonum faceret. Ille rogauit Chæream, quod nam ſignum ea die ab imperatore accepiſſet. Vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei ſoleret dandis ſignis illudere. Ibi Chæreas cupidè arrepta occaſione, fretusque Minuciani
C fide: At tu mihi, inquit, libertatem ſignum da: cui gratias habeo, quòd me vltrò properantem excitas. Neque mihi ampliori adhortatione opus eſt, ſi quidem tibi quoque idem placere video, & priuſquam conueniremus iam antè conſenſimus. Gladius hic quo accinctus ſum, ambobus ſufficiet. Quare age aggrediamur opus te authore, equidem volens ac libens ſequar quocunque iuſſeris, adiutus tua prudentia. Nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus ſupereſt, à quo etiam ferrum ſolet efficaciam ſumere. Ipſe certè totus feror in hoc negocium, ſecurus quid mihi pòſt eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim diſpicere in publica ſeruitute patriæ, ſublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. Et dignus ſum opinor vel te iudice cui credatur hoc miniſterium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus ſic ani-
D matum ſentiens, complexus hominem collaudatum hortatus eſt vt pergeret, apprecatus vt ſuperi conatus eius ratos haberent: atque ita mutuum confirmati diuerſi abeunt. Ferunt hoc conſilium quodam omine fuiſſe firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiuſdam è turba audita eſt, iubens eum, dijs iuuantibus, deſtinata perficere. Et primò ſuſpicatus eſt rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari ſe aut à quopiam conſcio, aut voce Dei, cui curæ ſunt res mortalium. Iamque multi participes inſidiarum armati aderant & ſenatores & equites, ſimulque militum quotquot erant conſcij. Nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad ſalutem publicam, & ideò pro ſe quiſque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conſpirantibus. Nam & Calliſtus his ſe adiunxit Caij
E libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, ſocius quodam modo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansque pecunijs, quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturque immodicè hac potentia, ſuſpectum nihilominus habens principem, cuius ingeniũ norat implacabile, & in ſemel deſtinatis pertinax. Ipſi autem inter alias periculi cauſas hæc erat non poſtrema, quòd eſſet pecunioſus nimium. Quare ad Claudium clàm deſciſcebat, colens eum quòd ſperaret ſucceſſurum in imperium, & iam tum obſequijs captans eius gratiam, quò tandem apud illum quoque eſſet in precio. Nam & iactauit apud eum, iuſſum ſe vt veneno ipſum tolleret, & hactenus ſemper commentum differendi cauſas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxiſſe in gratiam Claudij. Nec enim ille ſi patruum necare voluiſſet, tuliſſet excuſationes Calliſti: & liberto ceſſanti imperata facere mox re-
F præſentatum fuiſſet meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euaſit, gratiam Calliſto perſuaſus habuit pro nunquam accepto beneficio. Cæterùm Chæreæ conatus differebantut indies multorum ſegnicie. Nam ipſe inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. Etenim aggrediendi aſcẽdentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ ſalute victimas ſæpe dabatur occaſio: vel præcipitandi in forum è faſtigio baſilicæ, numos inde aureos & argenteos ſpargentem populo

timens ad Corneliũ Sabinũ confugit: &

unà cum Sabino Minuciano petit.

Chæream Caium unà cum alijs nõ ci tradendum quærit.

Calliſtus Caij libertus.

(eſt

(est autem altum illud tectum, spectans in forum) vel opprimendi celebrantem arcana sa- A
cra quæ ipse instituerat. Eum enim à nemine sibi cauere, tum quia operam daret vt inter ipsos honestè versaretur, tum quia quibus crederet, ab ijs nihil in se tentatum iri speraret. Denique sibi vires tantas quasi diuinitùs dari, vt Caium vel absque ferro tollere queat: adeò succensebat Chæreas coniurationis socijs, timens ne elaberetur occasio. Illi verò hominem videbant & æqua aggredi, & ipsorum bono studere, postulabant tamen paulisper differri negocium, ne si parùm succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. Satius igitur esse dum ludi agun-
tur in palatio, adoriri facinus. Si celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominatio- B
nem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. Ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spacium, conatum facilè successurum, non valentibus, etiam si velint, succurrere satellitibus. Assensit Chæreas, decretumque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita ut vix tertiò statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. Tum Chæreas socijs conuocatis: Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consilijs: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. An´ non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde alijs perpetuam fœlicitatem, vnde ad
nos & gloria maxima reditura sit. Illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, C
cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: Quid, inquit, viri strenui, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuerat enim nauigare Alexandriam Aegypti visendæ gratia. Pulchrum verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An´ nõ ignominiosum sit nos Aegyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras non expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt sortem virum decet quicquid fors ferat libẽtius perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem occisi Caij occupet. His dictis & ipse negocium adoritur, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: moxque palatium armatus gladio petijt, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Im- D
peratore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium, magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sedebant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. Progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cęsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licet tum risu exceptum à Cæsare. Nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilem, ita vt insueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro conse-
dit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo: E
Duas habebat ianuas, alteram versus subdialem aream, alteram versus porticum per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interspta, vbi mimi versabantur, & musici. Cumque iam & multitudo cætera sederet, & Chæreas cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. Quo negante, Ergo, inquit, scito agi hodie certamen tyrannicidij. Tum Cluuitus, Tace, inquit, bone vir, ne quis istud Achiuorum alius exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxque duo
quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in cru- F
cem suffigebatur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrrha occidebatur, multumque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. Quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amyntæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permaneret ne vsque ad finem spectaculi, præsertim cùm dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuer-

Caius rem diuinam Augusto Cæsari peragit.

Caius in theatro consedit.

Chæreas.

Batibius.

Cluuitus.

Omina.

teretur,

A teretur,ut erat ſolitus:Minucianus ſupra Caium aſſidẽs,ueritus ne periret occaſio(iam enim Chæream egredi viderat,) ſurrexit iturus ad confirmandum hominem. Eum Imperator comiter apprehendens lacinia, quónam,inquit,bone uir? Et ille quaſi Cæſarem reueritus reſedit.Sed maior erat timor:ac paulo pòſt rurſum ſurrexit,Caio non amplius retinente,quòd eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, vt more ſolito lotus & pranſus tum demum reuerteretur: cupiebat enim vt cõſcius quod ſtatutum erat peragi. Et iam Chæreas coniuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſque loco nauaret operam: ægreque moras ferebant, quòd iam eſſet hora nona diei: & Chæreas tardante Caio uolebat in theatrum reuerti,atque inſedentem irruere. Quamuis enim intelligeret id ſine
B multa equitum qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri,exiſtimabat tamen eam bene rependi libertate publica. Iamque tendebat in theatrum, cum ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cæſarem. Tum coniurati turbam dimouent,quaſi Caio turbam ægrè ferente: rẽ autem vera captantes ſolitudinem,quo facilius poſſent cædem perficere. Præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minutianus ſororis eius maritus, & Valerius Aſiaticus, quos dimoueri vetabat ſua dignitas. Eos ipſe ſequebatur cum Paulo Aruntio. Mox vbi regiam ingreſſi ſunt, relicta recta via per quam eum præſtolabantur ſeruorum miniſteria, & quà Claudius cum alijs præceſſerat,deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas,pueros etiam eo loco viſurus qui venerant ex Aſia,partim ad concinendos hymnos ſacrorum domeſticorum, partim ad ſaltandam pyrrichen in theatro. Ibi occurrens ei
C Chæreas ſignum poſtulat.& illo probroſum quiddam dante, conuitio ſimul ac ferro eum adortus ferit grauiter,non tamen letali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus conſauciatus periret cruciabilius,id quod mihi non fit veriſimile,quia tale facinus non admittit lenta conſilia. Quòd ſi hoc animo id fecit Chæreas,videtur mihi fuiſſe omnium ſtultiſſimus,qui maluerit indulgere iracundiæ,quàm celeriter ſe ac ſuos eximere periculo: maximè quando non deerant qui Caio poſſent ſuccurrere,niſi quamprimùm exhalaret animam. Alioqui videbitur ſe & amicos potius quàm illum affligere voluiſſe, cùm poſſet re bene geſta clàm ſe vltoribus eius ſubducere,non perdendo temerè tempus, vel ſeipſum potius. Verùm hęc quiſque,vt libuerit,æſtimet. Caius porrò præ dolore uulneris,quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet oſſe iuguli retentum eſt,neque
D exclamauit attonitus neque inuocauit opem amici ullius,ſiue quòd nemini fideret,ſiue præ ſuperbia: gemitu tantùm edito, fuga ſe proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit vt in genu procideret: moxque circumſiſtentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum, illatis certatim crebris ictibus. Extremum autem inflixiſſe fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. Author autem facinoris meritò Chęreas dicendus eſt. Quamuis enim adhibuerit ſocios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit.primusque auſus eſt conſilium communicare cum alijs. quod vbi probari ſenſit, coniuratos in vnum contraxit uſus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus: cumque res operam poſceret, hic quoque primus in eum irruit,& ſua virtute cædem exorſus facilem & iam ſeminecem Caium alijs præbuit.qua
E propter meritò quicquid & à ſocijs perpetratum eſt,ipſius prudentiæ,induſtriæ atque virtuti acceptum ferendum eſt.Sic Caius finijt multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chæreas cum ſocijs recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris,quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem,paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant uiæ vbi patrata eſt cædes,& refertæ famulis ac cuſtodibus,qui omnes ea die præſtò erant ad officium. Proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici,cuius filium Caium tum necauerant.Hę fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat,vt tamen excultum eſſet ædificijs per partes à
F ſingulis imperatoribus,quorum appellationem retinebant.Iamque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris.Primi autem Germani ſenſerunt eius interitum,cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiam: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non cogitent, robuſti corpore,& primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. Hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt,non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat, cerberis largitionibus benęuolentiam eorum ſibi comparans: moxque duce Sabino

Minucianus.

Aſprenas.

Caius à Chærea vulneratur.

ab Aquila occiditur.

Germanicus Caij pater è medio tollitur.

Germanorum ſæuitia occiſo Caio declarata.

(is non ſua aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatū prouectus fuerat) ſtrictis gladijs diſcurrebant per domos ſcrutabūdi ubinā laterēt interfectores
Aſprenas. Cæſaris: & primùm fortè oblatū Aſprenatē fruſtatim lacerauerunt, cum cuius togā cruore
Norbanus. victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. Poſt hunc Norbanum nacti ſunt eiucm nobiliſsimum, & genus ducentem à multis Imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri ſuam dignitatem vidēs, homo validus extorſit gladium reluctanti ei, qui primus ſe inuaſerat: videbaturque non inultus moriturus, ni circumdatus multorum ſimul obrutus fuiſſet
Anteius. ictibus. Tertius è ſenatoribus Anteius cum paucis, mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine uiſendi Caij cadaueris, quem uehementer oderat. Eius enim patrem eodem nomine apellatum non cōtentus egiſſe in exilium, occiderat poſtremò miſſis illò militibus. Paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram fontes iuxtà atque inſontes trucidantium: & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. Cęterùm poſtquam
Caij interitum inique ferentes. in theatrum rumor de morte Caij perlatus eſt, terror inuaſit & diffidentia. Quidam enim & ſi perlibenter interitū eius acciperent, quem iampridem optauerant, præ timore tamen credere non audebant, alij contrà ideò non credebant, quia verum eſſe nolebant, atque etiā maius putabant quàm ut humana virtute poſſet effici. Hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius ſtipendia merentes ſimul exercerent tyrannidem, miniſtri ſuperbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. Mulieres autem & iuuentus deliniti (vt ſolet vulgus) ſpectaculis, muneribus gladiatorijs, viſceratiōnibus, oblectamentisque id genus alijs: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera ſeruiebant crudelitati & inſaniæ principis. Apud ſeruos item gratioſus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præſidium. Facilè enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem ſolùm aſſequi, ſed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiſcatorum bonorum eſſet decreta. Nobilium autem etiamſi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præſenſerant, vel quòd verum eſſe miſerè cupiebant, adeò non proferebant gaudium, vt ne audiuiſſe quidem ſe fingerent: alij ne ſpe fruſtrata proditę voluntatis pœnas luerent: inſidiarum alij conſcij, & tanto magis præ ſe ferentes ignorantiam, nę ſortè ſuſpecti his quibus
Caium tantum saucium, nondum autem occiſum fingitur. expediebat tyrannum viuere, depoſcerentur ad ſupplicium. Nam & diuerſus rumor ſparſus eſt, eſſe quidem ſaucium, non tamen occiſum, verùm diligenter curari à medicis. Quo factū eſt vt audientium nemo declararet ſuum animum. Aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipſo ſuſpecti quaſi fautores tyrannidis: aut contrà infenſi homini, & ideo nimis cupidè etiam falſa pro ueris credita communicare cum alijs putabantur. Acceſſit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obſcurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, ſic vt erat cruentatum procurriſſe in forum, atque ibi concionari apud populum. Ita illi in diuerſos affectus diſtrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco ſe mouere auſi ſunt metu calumniæ, ſcientes non tam referre quo ipſi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed poſtquam Germani ſtrictis gladijs circumdedêre theatrum, nemo ſpectatorum non putabat de ſe actum: & ad cuiuſuis ingreſſum expaueſcebant, quaſi iamiam contrucidandi: hærebantque inopes conſilij, vt quibus nec manere tutum eſſet, nec egredi. Tandem irrumpētibus militibus clamor toto theatro tollitur ſuppliciter deprecantium, & excuſantium inſidiarum ignorantiam, ſiue inſidiæ illæ fuerint, ſiue quid aliud. Parcerent igitur, néue alienæ audaciæ ab inſontibus pœnas repoſcerēt, omiſſa authorum facinoris (ſi quid patratum eſſet) conquiſitione. Addebant & planctus, & lacrymas, Deosq; innocētiæ teſtes inuocabāt, & alia faciebāt ac dicebāt, quæ eos docebat præſentaneam vitæ periculum. His flexa eſt ira militum, ne quid durius in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, & Aſprenatis cæterorumque capita ſuper aram defixerunt, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infœlicitatem reputantibus, & de ſe quoque ſolicitis, quòd incerti eſſent etiā num an omnino periculum euaſiſſent. Itaque etiam qui iuſtiſſimis odijs Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebat gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendentem ſe miſeris. Tandem Aruntius homo
Caij mors in theatro per præconem ſignificatur. gratioſus, qui vocalis erat, vtpote præco rerum venalium, paraueratq; ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum cō-

poſito.

A posito. Quamuis enim infensissimus esset Caio, tamen vrgente præsenti discrimine ad dissimulandam lętitiam, pręferens insignia mœroris omnia, quibus vti mos est in charissimorum desiderio, nunciat eius mortem, non passus multitudinem diutius ignorare, quæ acciderant. Deinde cœpit reuocare Germanorum impetum: simulque tribuni iubebant gladios recondere, significantes Imperatoris interitum: quæ quidem certissima salus fuit constipatę in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunq; incidérent in Germanos: qui si aliquam spem incolumitatis illius habuissent, à nullo abstinuissent maleficio: adeò illum diligebant, vt suarum animarum iactura redemptam salutem eius cuperent, nullo respectu calamitatis reipublicæ. Itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetū quo in vindictam ruebant, vel quod iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, B occiso, qui gratiam referret: vel quia timebant non impunè sibi fore tantam violentiam, senatu in se animaduersuro, si fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies sedata est, per Caij cędem excita. Cæterùm Chæreas qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, singulos militum prensabat, de eo rogitãs, precibusque commendans eis salutem hominis: quo factum est vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, testatus id esse è republica, eique senatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando consilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc esse naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infœlicem sortiatur vitę exitum, ut inuisa bonis omnibus: C quod & Caio tunc accidisse, qui iam tum ante conspirationem initam legum contemptu, & non ferendis iniurijs etiam amicissimos à se alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipse sibi exitij causa fuerit. Iamq; & in theatro spectatores tumultuabundi consurrexerant, huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera vt sese præsenti periculo eximerent. Interea Senatus in curiam conuenit, populusque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus uerò tantũ in speciem. Cumque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis author, Vtinam ego, inquit: Consules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur D Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidē magnam relaxationem pollicendo, militibus uerò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniurijs. Nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néue ad rapinas verterentur & sacrilegia. Iam autem totus Senatorũ ordo cõuenerat, præcipuè qui cædis erãt cõscij: audebantq; sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerũ moderandarũ arbitrio.

Germanorum rabies sedatur.

Chæreas ob facinus audacter exequutum laudatur.

Arcyõ medicus.

Senatus Caij interfectores quærit.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit. CAP. II.

II. IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consilijs, videbant populum non sufferturum tam ingentibus negotijs, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. E Optimũ igitur visum est reb. adhuc turbatis principē eligere Claudiũ, defuncti patruũ, nemini eorũ qui tum in senatũ conuerant non præferendũ, siue nataliũ claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui cõstitutus in rerum fastigio prędia cuiq; pro meritis decerneret. Hæc sentẽtia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile uidetur, Quirites, quòd prę ter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spacium, tenemus tamē libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate Deorum sitam quorum hoc munus est: sed quæ in præsens certè exhilarare nos ualeat, ac licet ea priuemur, tamē beatita F tem conciliet. Bonis enim uiris iucundum est uel vnam horam liberos in libera patria viuere, ueterisque illius & florentis reip. aliquem gustum capere. Equidē priscæ illius libertatis non memini, vt post eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & fœlices existimo, quibus datum est in illa nasci atq; institui honestis studijs: proximumq; post Deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum uirtute vel serò tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quę fœlicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. Nam

Claudius à militibus Cæsareæ dignitati præficitur.

Saturnini oratio de libertate.

nobis vel hæc dies ſufficit, tam iunioribus noſtrum quàm ſenioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propoſitum eſt, quòd æmulari ſit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. A

Virtus Libertatis effectrix & nutrix. Quamobrem nihil nobis magis curandum eſt, quàm vt cum virtute viuamus, quæ ſola libertatem parit ſuis cultoribus. Mihi res veterum auditu tantùm ſunt cognitæ. Ex his verò quę ipſi videre licuit, ſatis intellexi quantum malorum ciuitatibus inuehant tyrannides, virtutem omnẽ de medio tollentes, & opprimentes ingenuos ſpiritus, metum contrà atq; adulationem docentes, quando non ex legum prudentia, ſed ad arbitratum principum ad-

Tyrannidis incommoda.

Iulius Cæſar. miniſtrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæſar poteſtatem populi diminuit, & proculcatis legibus ſubuertit rempublicam, oppreſſo iure ſeruiens ſuis cupiditatibus, nullum malo- B rum genus eſt quo non attrita ſit ciuitas, dum inter ſucceſſores eius poſterior quiſque præcedentem ſtudet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generoſis ciuibus: quòd exiſtimant hoc ad ſuam pertinere ſecuritatem, ſi rem habeant cum depraua tis hominibus, & optimorum virorum non ſolùm magnanimitatem premant, ſed ipſos etiam perdant non vno mortis genere: idque cum multi iam deinceps in poteſtatis faſtigio collocati fuerint, & ſinguli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum v-

Caius Caligula fato ſuo defungitur. nus Caius qui hodie fato ſuo functus eſt, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues ſolùm ſed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam ſuam iracundiam & iniuſtas pœnas eis infligens, infenſus dijs ſimul & hominibus. Tyrannis enim non ſufficit voluptatum ſtudiũ & ſuperbia, neq; rapinæ & adulteria, ſed præcipuũ commodũ ducũt ſi inimicorum C totas excidant familias. Pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placãdos eos vlla iniuriarũ patientia eſt efficax. Etenim cõſcij ſibi q̃ multis malis oppleuerint homines ſubditos, etiãſi illi contẽptim ferãt ſuũ infortuniũ, ipſi tamẽ maleficẽtiæ ſuæ memores, ita demũ

Libertas noctes & dies q; tuenda. ſecuritatẽ ſibi pollicẽtur, ſi illos poſsit omnino tollere. His malis leuati, & nemini niſi uobis inuicẽ obnoxij, id qd' & preſentis cõcordiæ, & futuræ ſecuritatis certiſſimũ pignus eſt, inſtaurate collapſum ciuitatis dec⁹, & iuſta cura rẽpublicã in priſtinã integritatẽ reſtituite. Liberũ eſt ſentẽtias ꝓferre de his q̃ diſplicẽt, quãdo nullus Domin⁹ ceruicib. imminet, cui poteſtas ſit in earum authores animaduertere. Quid enim aliud nuper creſcentem tyrannidem aluit, quàm iſtorum ſegnicies, qui nulla in re libidini eius refragati ſunt? Quietis enim vo-

D luptate victi, & aſſueti mancipiorum more viuere, dum honeſtæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim

Chæreas honore efficiendus populo commendatur: vidimus. Ante omnia uerò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir dijs fauentibus tum conſilio tum manu nobis libertatem pepe-

Laudatur: & rit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito liberatis amore periculo, à libertatis digna præmia recipiat. Honeſtiſſimum enim eſt benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus eſt, Brutorum ac Caſſiorum æmulus interfectorum Iulij Cæſaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus peturbatum eſt totum Romanum Imperium: hic verò cæſo tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius Senatu magna cum voluptate audiente: & quotquot equitum aderant: tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat incluſus inſculptam habens Caij effigiẽ: quod E

libertate à conſulib. donatur. ille tum intentus aliò non animaduerterat: ſtatimque ea confracta eſt. Et iam nox proceſſerat, cum Chæreas ſignum à conſulibus petijt: atque illi libertatem dederunt. Adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipſis ſibi vix ſatis crederent. Tunc enim primùm ex quo reipublicę adminiſtratio populo eſt adempta, ſigni dandi mos ad conſules rediit, penes quos ante Cæſares Imperium fuerat in milites. Id acceptum Chereas militibus tradidit his qui à Senatu ſtabant, videlicet quatuor cohortes amantiores Imperij legitimi quàm tyrannidis. Hi mox abierunt cum ſuis tribunis, pauloque poſt etiam populus lętus ad ſpei plenus, multùm ſibi placens ob reuerſam in priſtinum ſtatum rempublicam, & Chæreæ

Caij vxor, & filia interuentiones adiudicantur. nihil non tribuens. Is indignè ferens ſupereſſe vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramque interficiat: ideo potiſſimùm illi demandato ne- F gocio, quòd Clementis eſſet cognatus, & dignus vt in partem veniret tyrannicidij, quaſi totius conſilij à principio conſcius. Non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur ſæuire in mulierem, quando Caius non ipſa incitante, ſed ſuopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixiſſet, & florem nobilitatis extinxiſſet: alij contrà illam potiſsimum malorum omnium cauſam aſſeuerabant, à qua amatorio potionatus incidiſ-

ſet in

A ſet in inſaniam, atq; ita vnam veneficam attuliſſe toti Romano orbi calamitates maximas. Quorum ſententia poſtremò vicit, & Lupus properauit ad hoc miniſterium, ne quid moraretur publicum commodum. Cumque ueniſſet in palatium, offendit Cæſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, expers omnium quæ ſolent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. Nec alia vox eius audiebatur, quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimę vxori non paruiſſet prænonenti toties: quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: alijs ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam vt rediret ad ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatumque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei
B vicem reponerent: alijs contrà, inſtigaſſe eam maritum vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum eſſet, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret: idque tum exprobratum illi, quòd etiam admonitus ſegnior fuiſſet: adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. Quæ dum aduenientem Lupum animadueterteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe, non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſocijs fabulæ extremum actum addere. Atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiolam: quòd mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finijt, vir & ante principa-
C tum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorumque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prędas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanũ faſtigium, & diuinatis opinionem affectans, popularique aſſentatione deprauatiſsimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimẽta abominans, & ne intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. Quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retrò ſæculis inauditam libidinis licentiam. Opus autem eius regale aut magnificum nullum memorari poteſt, aut excogitatum
D ad vtilitatem hominum, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentarijs ex Aegypto venientibus. Hoc enim citra controuerſiam maximum opus eſt, & vtiliſsimum nauigantibus. Sed ne id quidem abſolutum eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contentione operantium. In cauſa fuit ſtudium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. Alioquin Orator facundus, & peritus vtriuſque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: facileque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens extempore: & vel in maximis negociis ſuadendi facultate prædituſ, ſi quis alius, quàm vel ingenii fœlicitate, vel diuturna exercitatione ſibi parauerat: ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei
E pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. Nec tamen ei bona inſtitutio profuit, quo minus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret; intantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quidnis facientibus impunitas. Vſus enim honeſtiſsimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos à ſe alienauit vſurpanda immodica licentia, quorum odijs indies gliſcentibus, poſtremò per inſidias eorundem oppreſſus eſt. CAETERVM Claudius, vt ſuprà dixi, III.
cognito Caij caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatij, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. Nam priuatam vitam agens permodeſtè ſe geſſerat, mediocri ſtatu contentus, literisque ſe oblectabat Græcis maximè, omnem negociorum deuitans ſtrepitum. Tum verò attonita vulgi multitudine regia referta, diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi
F metu dominationis ſoluta ultrò citroque ruente temerè, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum eſſet, non tam ſoliciti de nece principis, quem iurè cæſum exiſtimabant: quàm quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſæuientibus, ſuimet reſpectu magis quàm vtilitatis publicæ. Quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maxime cùm vidiſſet circumferri Aſprena-

Caſonia Caij vxor mariti iam mortui, quòd ſibi non parueriſ, accuſat.

Caij vxor & filia interficiuntur.

Caij mores & facta.

Caium ſororis ſuæ primus inuſit.

Caij opus regale.

Studium rerum inutilium.

Erudito.

Claudius à militibus rapitur ad principatum.

Gratus. tis & vnà cum eo cæsorum capita. Stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. Ibi Gratus unus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licet rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alijs sequen- Germanicus. tibus, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem Imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt se raperent, metuensque ne iubente Caio plecterctur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciũm rerum omnium. Ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloqui- Claudius princeps declaratur. tur: Desine de incolumitate esse solicitus, cum potius debeas animum ad principatum erigere, quem dij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. Quare age maiorum tuorum solium recipe: moxque attolunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere. Iam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpe sub Caio adductus fuisset in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad consules pertinere de eius causa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute Domini quem raptum uiderant. Itaque cùm hi soli tenerent palatium, partem vrbis, vt ferunt, antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. Ad hæc succurrebat præcipuorum Senatorum auaritia, & quantum per eam peccatum fuisset ante mutatum statum reipublicæ: quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursum non esse in rem suam videbant, si vnus quispiam citra ipsorum operam potiretur Imperio, cùm liceret prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere. Has & alias inter se conferentes consultationes, cum alijs quoque affluentibus Claudius in castra defertur. communicabant. Cumque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. Dissidium autem inter Senatum & plebem inciderat: dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc fœlicitatem eis inuidens, & frenum eorum auaritię Imperatoriam potestatem, esse existimans, sibique aduersus potentiorum iniurias præsidium, gaudebat auditis quæ Claudio contigerant, sperans huius opera carituram se bellis ciuilibus & alijs malis, quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant. Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in castra transportassent, Senatus ad Claudium legatio. lectos sui ordinis viros illò miserunt, qui cum doceant non esse per violentiam affectandum Imperium: præstare vt Senatui permittat curam reipublicæ, & vnus sit è Senatoribus, secundum leges prouisurus cùm alijs quomodo res administrari debeant: memineritque quàm miserè tractata sit ciuitas vel à prioribus dominis, vel modò Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperijs eius subijciat. Quapropter si Senatui pareat, & cum laude ad pristinum reuertatur ocium solitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi uiri lucrifaciat, qui non grauetur sub legibus, per vices nunc præesse alijs, nunc subijci. Sin nihil motus Caij exitu, pergat in propositis, se certè obnixuros eius conatibus. Nam & non contemnendam militum manum stare à suis partibus, & armorum superesse copiam seruitiorumque multitudinem, quorum opera in promptu sit. Sed præcipuam spem esse in Deorum auxilio, qui pro recto & honesto certantes adiuuare soleant: nihil autem honestius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebis, procumbentesque ad eius genua suppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile conijceret. Et cùm viderent cum septum magna frequentia militum, & nihil esse collatos ad hunc consules, rogabant, vt si principatum ambiret, mallet eum à Senatu accipere. Hoc enim æquius fore & fœlicius, si absque violentia eum bona offerentium gratis haberet Imperij capesseret.

Dissidium

Diſſidium inter Senatum & plebem. CAP. III.

TORRO Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium, incitante etiam Agrippa, decreuit principatum vltrò oblatum non dimittere è manibus. IS ENIM poſtquam ſuæ dignitatis authorem Caium exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet ut tum poterat, perfunctus hoc officio prodijt ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, medicos ea de cauſa accerſi. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronumque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit, horratus vt magno animo in retinẽdo principatu pergeret. Iamque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omniũ ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex Senatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. Quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro Senatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ, quàm quę in præſens grata videantur auribus. Contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. Illis & arma ſibi eſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pilcum, ſubiunxit rex: Vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat: non dubitabo tamen quæ in rem veſtram puto promere. Scitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe, & rei militaris longo vſu peritiſſimos: pro nobis autem erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem ſatis ſcientes ſtringere, opponemus viris exercitatiſſimis. Quamobrem mihi placet mitti ad Claudium, qui ei deponere principatum ſuadeant, & ad eam legationem meipſum offero. Hæc vbi perſuaſit cum alijs aliquot mittitur, & Claudio ſeorſum trepidationem Senatus indicat: autorque fuit, vt reſponderet ſicut deceret ad ſummam poteſtatem euectum principem. Reſpondit igitur, mirum non videri quòd Senatus ægrè ferat ſubeſſe vnius arbitrio, expertus aliquot principum ſæuitiam. Nunc verò deguſtaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, ſed reuerà omnia gerat de communi ſententia. Quare non eſſe cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honeſto diſceſſiſſe ſuis ipſi oculis viderint. Cum his mandatis legati dimiſſi ſunt: moxque concionem apud milites habuit ſed tantùm prętorianos, Sacramentò adactos vt in fide manerent, viritimque diuiſit ſatellitibus quina drachmarum millia, & eorum ducibus pro rata parte tantundem: & exercitibus qui ubicunque eſſent, tantundem pollicitus eſt. Sub diluculum autem Coſs. Senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij deliturerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè ſunt profecti, præuidentes quónam res euaſura eſſet, optantes quę tutam ſeruitutem cum ocio potius, quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis priſtinæ. Conuenerunt tamen centum, non amplius: quibus conſultantibus de præſenti negocio, repentè clamor militum pro foribus ſtantium toilitur, vnum Imperatorem à ſenatu creari poſtulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. Et ſuam quidem ſententiam proferebant de vni alicui committendo Imperio, in illorum autem poteſtate ſinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod ſenatui valde incommodum accidit, in locum ſperatæ libertatis ſuccedente metu à Claudio. Nec tamen deerant qui affectarent rerum faſtigium, propter nobilitatem generis, affinitatẽque coniunctã cũ Cæſaribus. Nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habẽs ſororẽ Caij Iuliã, ſeipſum offerebat, conſulibus aliã ex alia cauſationẽ nectentibus. Valeriũ etiã Aſiaticũ alter Minucianus interfector Caij cohibuit: fuiſſetq; cædes quãta vix vnquã aliàs edita, ſi quis permiſſus fuiſſet cũ Claudio de principatu contendere. Præſtò.n.erat gladiatorũ non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigũ vltrò confluentiũ. Quapropter multi metu ab ambiẽdo ſunt deterriti, quòd vel ſibijpſis timerent, vel populo. Deinde appetẽte iam die Chæreas cum ſociis aderant allocuturi milites: quos illi cum viderent manu ſilentium innuere, concionari non paſſi ſunt, omnibus vnum Imperatorem, idq; ſine dilatione poſcentibus. Tum uerò minimè ſenatus poterat expedire conſtitutionem reipublicæ, militibus authoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſſimum ordinem militari inſolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chæreas non continens iram, quòd Imperatorem peto-

IIII. *Agrippa Claudium in propoſito confirmat.*

ſuum iudicium Senatui propõnit &

vnà cum alijs ad Claudium mittitur.

Claudius Senatui reſpondet &

ad milites Sacramento adactos ſermonem conuertit.

Milites vnum Imperatorem dilignari è Senatu poſtulant.

Minucianus.

Valerius Aſiaticus.

Chæreas.

rent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum afferret ab Eutycho. Is erat auriga Praſinus Caio dilectiſ- A
ſimus, cuius equitio ſtabulis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo
dicto exprobrabat eis Chæreas, multaque alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. Indi-
Milites ſtrictis gladijs & ſignis ſublatis ad Claudium properãt. gnum enim eſſe, ſi poſt inſanum dementi principatum committant. At illi verbis eius ni-
hil moti, ſtrictis gladijs, & ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiuncturi ſe his qui iam
Sacramento ipſius ſe obligauerant. Ita Senatus deſertus eſt à ſuis propugnatoribus, & con-
ſules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporeque occupatis omnibus, nec
ſcientibus quid nam agendum poſt irritatum in ſe Claudium. Iamque pœnitentes alius in
alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius
ſe ſeipſum contrucidaturum ait, quàm paſſurum vt ſe inſpectante Imperium committatur B
Claudio, & aſciſcatur vltronea ſeruitus: ſimulque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus
contempſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quaſi ve-
rò ſine hac vlla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus: ille contrà vitam ſe nihil morari ait,
velle tamen prius tentare mentem Claudij. Interim in caſtris multi Senatorum per confer-
Q. Pompeius. tos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio, & inter cæteros alter Conſul Q.
Pompeius, eo magis inuiſus militibus, quòd Senatum ad libertatẽ hortatus fuerat. Quam-
obrem ſtrictis eum inuadentes gladijs perpetraſſent cædem, niſi fuiſſent à Claudio cohibi-
ti, qui ereptum periculo aſſidere iuſſit ſuo lateri. Sed non idem honor habitus eſt reliquis
Senatoribus, qui cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperũt, repulſi dum C
Aponius ſaucius. illum ſalutare properant: Aponius verò diſceſſit saucius, & eorum nemo non periclitatus
eſt. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio, vt mitius ſe erga Senatores gereret: his enim ſub-
latis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iuſſitque eos conuenire in pa-
latium, quò ipſe per mediam vrbem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine ve
xatione plebeiæ multitudinis. E' tyrannicidis autem Chæreas & Sabinus conſpicui proceſ-
ſerunt in publicum arcente aditu Pollione, quem Claudius paulo antè Prætorianis præfe-
cerat. Claudius perlatus in palatium conuocatis amicis ſententias ſuper Chærea rogauit. Il-
lis facinus alioquin egregium videbatur: ſed authorem inſimulabant perfidiæ, & exemplũ
Chæreas vnà cũ Lupo ad ſupplicium ducitur: & moritur. in eum ædendum cenſebant ad deterrendos in poſterum à talibus homines. Ductus eſt igi-
tur ad ſupplicium vnà cum Lupo alijsq; compluribus. Fertur Chæream magno animo tu- D
liſſe id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitũ, atq; etiam Lupo exprobran-
tem lachrymas: cumq; is detracta veſte quereretur de frigore, ille cauillatus eſt, lupum nun-
quam offendi frigore. Et inſpectante corona eorum, qui deduxerant, rogauit militem, num
exercitatus eſſet ad cędes, & num acutum haberet gladiũ: poſtulauitq; cum quo ipſe Caium
interfecerat: deniq; vno ictu fœliciter perijt. Lupus autem deiecto animo parùm fortiter ce-
dentem uicem præbens pluribus ictibus demum confectus eſt. Paucis poſt diebus quando ſolenne
parentãdi tempus redijt, populus Romanus dum ſuorum quiſq; manes honoraret, eadem
opera etiam Chæreæ ſuam partem in ignem conijciebant, apprecati vt propitius non iraſce
Sabinus ſibimet ipſi manus infert. retur ipſorum ingratitudini: atq; hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non ſolùm abſolu-
tus à Claudio, verumetiam permiſſus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ra- E
tus, ſi à fide coniuratis data deſciſceret, in corpus adacto capulo tenus gladio ſuamet manu
optatum quæſiuit interitum.

A. M. 4016. Ante Chr. nat. 46.

Quemodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam. CAP. IIII.

Claudius Agrippam in regno confirmat: &

CLAVDIVS autem ſublatis protinus militibus quicunque ſuſpecti eſſe poterãt, edictum propoſuit, quo Agrippam in regno per Caium antè conceſſo confirma-
bat, collaudans ſimul eius operam & induſtriam: addita inſuper Iudæa & Sama-
ria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuiſſent: has igitur velut familiæ
debitas reſtituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lyſaniæ fuerat,
adiunxit de ſuo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs inciſum eſt in vrbis foro medio.
Antiocho Comagenam donat. Antiochũ aũt ſuo regno priuatũ Comagena donauit, & parte quadã Ciliciæ. Soluit etiã Ale F
xandrũ Lyſimachũ Alabarchã veterẽ amicũ, & olim procuratorẽ ſuæ matris Antoniæ, quẽ Cai-
us iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice deſponſa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante
Herodes Agrippæ frater rex Chalcidis. nuptias, rex virginẽ Herodi ſuo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Clau-
dio. Per idẽ tempus ad Alexandriã inter Iudæos & Græcos exorta eſt ſeditio. Occiſo. n. Caio
gens Iudæorum ſub eius Imperio vehementer oppreſſa, & multis iniurijs ab Alexandrinis

affecta,

A affecta,cœpit animos resumere:moxque ad arma ventum est.Tum Claudius per Epistolam mandat Aegypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam: Tiberius Claudius Cæs.Augusti Germanicus,trib.pot.edicit.Quoniam cognitum habemus, Alexãdrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus,sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionib.regijs,post adiectamq; Imperio nostro per Augustũ Alexandriã mansisse illis sua iura integra,cõseruata per missos illò diuersis tẽporibus præsides,nullamq; de eorum iure cõtrouersiã extitisse, etiam cum Aquila præfuit Alexãdriæ:permissumq; eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locũ alium suis suffragijs substituerẽt,vtq; quisq; in suis ritibus maneret, neq; cogeretur religionem patriã deserere:cæterùm Alexandrinos cõcitatos cõtra cõcines suos Iudæos C.Cæsaris tẽporibus,propter insolentẽ illius insaniã, dum contra patriã gentis religionẽ pro Deo coli ab eis postulat,& recusantibus infensus est: volò inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eisq; ius esse perseuerandi in patrijs ritibus:iubeoq; vtramq; partem quoad fieri potest dare operã ne quid turbarũ cõmoueatur,idq; proposito hoc edicto ita statuo. Atq; hæc erãt quæ in illo edicto cõtinebantur.In reliquum autem orbem Romanũ tale missum est. Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus,Pontifex max.trib.pot.Cos.designatus II.edicit.Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in Imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea,sicut & Alexandriam habitantibus concessimus:libenter precibus eorum annuimus;non deprecatorum tãtùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio,propter seruatã populo Romano fidem & amicitiã.Acquissimũ igitur censeo,nullam ne Græcã quidẽ vrbem negare illis ius suũ,quãdoquidẽ & sub D.Augusti principatu conseruatũ eis fuit integrum: licebitq; in posterũ Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus; quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestius se gerant, neq; despicentur religiones externarum gentium:suis autem suo arbitratu viuant legibus.Atque hoc meum edictum ciuitatibus,colonijs,& municipijs Italicis ac prouincialibus per magistratus publicari volo,ad reges quoq; atq; dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ità proponendum,vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Claudij edicta in Iudæorum gratiam conscripta.

B

C

D

Agrippa in Iudæam reditus. CAP. V.

IS edictis Alexandriam & per totum orbem dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus esset:moxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honoribus,commendatumque per literas præsidibus prouinciarum simul,& procuratoribus omnibus. At ille vt re bene gesta fieri solet, magna celeritate reuersus est:& quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. Vnde & multos Nazaræos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. Omnes enim admonebantur per hanc consecratam catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate fuisset vinctus, pauloque pòst compedibus solutus splendidiorẽ quàm antè principatum adeptus: eam esse naturam rerum humanarum omnium,vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursumq; inclinata restituantur in pristinũ fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio,& Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit.Erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat,sicut diximus.Idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub Imperio Macedonum idem contigerat tribus filijs Simonis pontificis,eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. CONSTITVTO deinde põtificatu rex Hierosolymitis beneuolẽtiæ gratiã retulit,remisso eis tributo quod soliti erãt in singulas ædes pendere,decorum putans si non pateretur se ulnci amore mutuo.Magistrũ autẽ præfecit toti suæ militiæ Silam,quẽ multorum & difficilium laborum indiuiduũ sociũ habuerat.Paulo pòst Doritę quidã iuuenes natura temerarij religionis specie posuerũt in Iudęorum synagoga statuam Cęsari,quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd

Claudius Agrippam ad sui regni curam habendam mittit.

Agrippa votiua sacrificia soluit.

Agrippa Simonem Boethi filium pontificem constituit.

VI. *Agrippa æditum tributum Iudæis remittit:*

E

F

ob ſtatuam Cæſari erectam Doritis iraſcitur.

quòd ea res perditum iret inſtituta patriæ. Quare ſine mora ad Petronium Syriæ præſidem profectus queſtus eſt de Doritarum audacia: qui & ipſe non minus ægrè ferens hoc facinus ut impium, nouatoribus illis aſperius ſcripſit in hanc ſententiam. A

Epiſtola Petronij ad Doritas pro Iudæis ſcripta. CAP. VI.

Petronius Doritas literis tranſmiſſis inſolentiæ & profanatæ religionis ſacra Iudaica inſimulat.

PVBLIVS Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæſ. Auguſt. Germanici, primatibus Dorienſium. Quoniam tam audax fuit quorundam veſtrûm inſolentia, ut etiam contra edictum Claudij Cæſaris Auguſt. Germanici, quo Iudæi permittuntur ſuis legibus viuere, ſynagogam eorũ profanauerint, illata Cęſaris ſtatua, quod religioni ipſorum non eſt licitum, atq; hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læſa eſt, ſed numen etiam Cæſaris, cui rectius in proprio templo ſtatua poneretur, quàm in alieno, maximè in ſynagoga, cùm iuſtum ſit & Imperatoris iudicio comprobatum, vt ſui quiſque loci ſit dominus: ne mea decreta commemorem poſt contemptam authoritatem Cæſaris, qui Iudæis non religionem tantùm permiſit, verùmetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de cauſis eos, qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam eorum primarijs, hæc furore populi, non ſuo conſenſu facta aſſeuerãtibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magiſtratus autem hortor, vt ſi videri volunt his conſenſum ſuum non acceſſiſſe, centurioni fontes indicent, dentq; operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare uidentur: cùm contrà ego & mihi chariſſimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occaſio excitandi tumultus defenſionis prætextu. Quò autem melius cognoſcatis, quæ nã ſit ſuper hoc negocio voluntas Auguſti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propoſitum: quòd iam antè ſatis notum omnibus, chariſſimus rex Agrippa mihi ſedenti pro tribunali accitauit, ius ſuum poſtulans, & vt ſuis beneficiũ Cæſaris maneat incolume. Quãobrem iubeo vt in poſterum nullam queratis ſeditionum materiam, & cœleſte numen ſuis quiſque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admiſſum erratum corrigeretur, & in poſterum caueretur, ne quis tale quippiam auderet. Rex autem Agrippa Simonẽ Cantheram pontificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali ſacerdotio exiſtimans. Sed ille recipere noluit, ſic excuſans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate, qua mihi tantus honor oblatus eſt, etſi me Deus indignum iudicauit ſummo pontificio. Sed mihi ſacrum illum amictum ſemel ſumpſiſſe ſatis eſt: tunc enim ſanctius illum accepi, quàm nunc reciperem. Quòd ſi quæris, oſtendam, qui honore hoc ſit longè dignior. Eſt mihi frater & apud Deum & apud te rex innocens, ab omniq; peccati labe mundus, quem auſim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. Hac hominis modeſtia delectatus rex, omiſſo Ionatha ex ipſius conſilio, fratri eius Matthiæ ſacerdotium id detulit: nec ita multo pòſt Petronio Marſus in adminiſtranda prouincia Syria ſucceſſit. B C D E F

Simon Cantheras.

Ionathas põtificatum ab Agrippa oblatum repudiat.

Matthiæ fratri eundem conciliat.

Geſta Agrippæ uſq; ad ipſius obitum. CAP. VII.

VII. *Agrippa Silã ob inſolentiam ſuã in cuſtodiã præcipitari mãdat:*

SILA autem magiſter militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed vel difficillimos labores pro eo ſæpè ſuſceperat, fretus amicitia, poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps. Qua propter grauabatur regi aliquo modo cedere, ſemperque licentius agebat cum eo, & in familiaribus colloquijs moleſtus erat interdum extollens ſe immodicè, & ſæpè prioris fortunę regis aduerſa in memoriã reuocans, vt oſtentaret, quàm ſtudioſus ipſius cultor fuiſſet, nunquam non labores in eius gratiam exhauſtos memorans. Quæ cùm ſine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. Iniucunda enim eſt temporis ingloriè acti memoria, & ſtultum eſt indeſinenter exprobrare debitum. Poſtremò intantum exaſperatus eſt regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens, non contentus fuerit adimere illi præfecturam, verùmetiam vinciendum in ipſius patriam adſeruandum miſerit. Elapſo deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defecata in cõſilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro ſe pertuliſſet: cumq; natalem ſuum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates ac epulas, accerſiuit Silam vt mox intereſſet regio conuiuio. Ille vt erat moribus ingenuis non diſſimulauit indignationem cuius iuſtam cauſam habere videbatur, vocantibus ſe reſpondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulo pòſt eo priuaturus? neq; enim prius beneuolentiæ præmiũ mihi diuturnum eſſe paſſus eſt, ſed ſpoliauit eo me affectum contumelia. Niſi fortè putat lin-

conuiuio ſolenni ſuo adeſſe cupit:

A tat linguam mihi post hac fore minus liberam: imò fretus cõscientia nunquam clamare desinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, ut illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officijs nunc præmium retuli uincula & obscurum carcerem. Ego verò horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens ut eadem regi referrent. qui cùm uideret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur vrbis muniebat sumptu publico, latioresque & altiores quàm antè fuerant reddebat: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæsari significasset eam rem per literas. Qui suB spicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque ille mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficijs demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè alius quàm Herodes qui ante eum regnauerat. Ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarum largitionibus, aliàs balnea & theatra, aliàs templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili, nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis hòmines benignus, C & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersis. Quapropter libenter & continuò degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus. Purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absque sacrificio. Accidit aliquando vt quidam Hierosolymita legisperitus, nomine Simon, aduocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsareæ, criminaretur illum ut impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateret. Id ubi præfectus urbis illi significauit per literas, confestim accersiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit. moxque sedata uoce & placidè: Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his, quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus est ueniam. Tum D rex citius quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere reges existimans, & lenitatem animi magis quàm celsitudinem. Itaque illum dimisit non sine munere. Inter alias autem multas eximijs ornamentis honorauit urbem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simulque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendijs, modò absolutam operibus pulchritudinem adderet. Dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis & musicorum omne genus certaminibus, aliaque voluptatum uarietate: in amphitheatrum uerò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. Volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim comissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum utramque hominum, ut illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis uoluptatem uerteret. atque ita omnes mutuis absumpti sunt uulneribus. POST hæc VIII.
E apud Berytum peracta migrauit in urbem Galilææ Tiberiada. Suscipiebatur autem ab alijs regibus: veniitq; ad eum Antiochus Comagenæ rex, *Emesinorum Sampsigeranus, Cotys q regnabat in minore Armenia. Polemonque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. Hos oẽs summa hospitalite excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinẽ, ne videretur indignus q expeteretur à tot regibus. Quibus adhuc apud eum morãtibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitã Romanis reuerentiã usque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi reddit tantam regum concordiam. Ratus enim id non esse è republica, peridoneos nuncios mandauit singulis vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehementer offensus est. Marsum quidem hac de causa
F exosus fuit. Matthiæ verò adempto pontificatu successorem dedit Elionæum Cithæi filium. Iamque tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cùm peruenit in urbem Cæsareani, quæ prius Stratonis turris dicta fuit: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia. Eius celebritatis die secunda processit manè in theatrum, amictus ueste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radijs exorientis solis perculsa, & mirandum quen-

insolentẽ in carcere relinqui præcipit.

Hierosolyma munire aggreditur: & impeditur.

Herodis ingenium.

Agrippæ ingenium.

Agrippa à Simone absens contumelijs afficitur.

Simoni reconciliatur: &

Berytj theatrum extruit.

Agrippa à regibus suscipitur.

** Amasorum alias.*

Agrippa Marso Syriæ præfuit rescitur.

in urbem Cæsaream peruenit

dam

dam fulgorem emittens, veneratione cum horrore incutiebat ſpectantibus. Moxq; adulatores alius aliunde acclamantes, Deum conſalutabant, rogantes vt faueret propitius. Hactenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoſcere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. Hanc impiam adulationem ille nec caſtigauit, nec repulit: pauloq; pòſt ſuſpiciens vidit ſupra caput ſuum bubonem funi extento inſidentem: moxq; vt ſenſit hunc eſſe calamitatis nũcium, qui olim fœlicitatis fuerat, ex intimis præcordijs indoluit. Secuta ſunt ventris tormina, ſtatim à principio vehementia. Conuerſis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille veſtra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali neceſſitate coarguente veſtrum mendacium: & quem immortalem ſalutaſtis, ad mortem rapior. Sed ferenda eſt volũtas cœleſtis numinis. Neq; enim malè viximus, imò tanta fœlicitate, vt omnes me beatum prædicarent. Hæc locutus creſcente dolore diſeruciabatur. Properè igitur relato in regiam rumor ſparſus eſt breuî eſſe moriturum. Quamobrem confeſtim totus populus vnà cum vxoribus atq; liberis ſaccum indutus more patrio ſupplicabat Deo pro ſalute regis, omnia miſcens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celſiore decumbens cubiculo, & in faciem ſtratos humi proſpiciens, ne ipſe quidem temperabat ſibi à lachrymis. Cruciatu deinde per continuos quinq; dies nihil ſe remittente confectus vitam finijt, annum natus quartum ſupra quinquageſimum, poſtquam regnaſſet per ſeptennium. Quatuor enim annos ſub Caio Cæſare obtinuit regnum primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno acceſſit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis ſub Claudio Cæſare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoq; regnauit & Samaria, ſimulq; Cæſarea. Ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimùm M C C myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim eſſet munificus, impenſis non ſufficiebãt reditus, quòd liberalitatem exerceret ſine parſimonia. Cæterùm priuſquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynaſta Chalcidis, & Chelcias magiſter regiæ militiæ conſpirantes ſimul Ariſtonem miſerunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret, quaſi hoc à rege mandatum acceſſiſſet.

ab adulatoribus Deus laudatur

morbo grauiſſimo affligitur

moritur.

Agrippæ regimen amplitudo, diuitiæ, & ipſius liberalitas.

Sila necatur.

IX. ATQVE hic fuit Agrippæ regis exitus. Superſtites autem ei fuerũt, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimum ſeptimum: filiæ verò tres, ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos ſexdecim. reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamme & Druſilla, hæc ſeptennis à patre deſponſata Iulio Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Poſtquam autem cognitũ eſt exceſſiſſe Agrippam, Cæſarienſes & Sebaſteni beneficiorum eius obliti peſſimam ei retulerunt gratiã, conuitia non dicenda iactantes in defunctum. Militum quoq; vulgus qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum ſtatuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; vt poterant illudebant modis, quos turpe ſit eloqui: inſtructisque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charonti, & ſibi inuicem propinantes præ gaudio, quod ex obitu regis conceperant. Atq; hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita ſuccurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum cõditor, quas portubus & templis magnificentiſſimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tẽpore, educaturq; apud Claudium Cæſarem. Qui audito Agrippæ obitu, & contumelijs quibus eum Cæſarienſes ac Sebaſteni poſt mortem affecerant, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem populis iratus eſt. Confeſtim igitur voluit ſucceſſorem paterni regni Agrippã iuniorem mittere, ſimul vt iureiurando ſatisfaceret. Sed liberti & amici qui multùm apud eum poterant, diſſuaſerunt, negantes tutum admodum adoleſcenti, & vixdum egreſſo puericiam, tantum regnum committere, cui adminiſtrando ſit impar, quodq; etiam viriles grauare poſſit humeros. Cumq; viſi eſſent æquum dicere, Cæſar præſidem Iudææ totiusq; regni miſit Cuſpium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum inimicũ in regnũ eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæſarienſes & Sebaſtenos acriter caſtigaret, propter inflictam mortuo iniuriam, cõtumelias q; illatas adhuc iuuenibus filiabus. alam verò Cæſarienſium & Sebaſtenorum cum quinq; illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesq; è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorũ locum ſubſtitueret. Nec tamen ei iuſſioni ſatisfactum eſt. Miſſa enim legatione flexerunt Claudium vt manere eos in Iudæa permitteret: qui ſequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & ſeminarium belli exorti Floro præſide: vnde Veſpaſinus victor, vt paulo pòſt dicetur, eos ex illa regione aliò tranſtulit.

Agrippa defunctus conuitijs impetitur.

Agrippa Agrippæ filius Romæ apud Claudium educatur, atq; educatur.

Cuſpius Fadus Syriæ prætor, Iudææ præſes declaratur.

A. M. 4015. Ante Chr. nat. 45.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER XX.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali. CAP. I.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Mię vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multosque Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis authoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibalem nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio punijt. Nec ita multo pòſt capitis damnauit Tholomæum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditque operam vt tota Iudæa purgaretur à latrocinijs. Accitis deinde pontificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem indui fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate, quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolymà cum copijs, timens ne Fadi imperata Iudæos noui aliquid moliri cogerent) primùm vt legatos ſibi ad Cæſarem liceret mittere, qui ab eo peterẽt ſacræ ſtolæ ſeruandæ ius: deinde vt expecta retur ſuper ea poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt permiſſuros vt legati mittantur, ſi prius darentur obſides. Quumq; promptè liberos ſuos dediſſent, legati profecti ſunt. Qui poſtquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat vt diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogauit Cæſarem vt Iudæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annueret, & Fado ſuper eo negotio ſcriberet. Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, iubens vt Agrippæ gratiam habeant. Hoc enim ſe illius donare precibus, cui reſponſo talem epiſtolam addidit: Claudius Cæſar Germanicus trib. pot. v. Coſ. deſignatus IIII. Imp. X. P. P. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, ſenatui & populo, totique Iudæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus pijſſimus, quem ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes quòd ſedulò genti veſtræ prouideam; rogantesque enixè vt pontificalem ſtolam & coronam vobis ſeruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi chariſſimus Vitellius conceſſerat: veſtræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religioſum eſſe more ſuæ patriæ: deinde vt gratificer Herodi regi & iuniori Ariſtobulo, quos & mihi deuotiſſimos noui, & veſtri ſtudioſiſſimos, meritoque illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autẽ de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis: & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Coſs. Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petijt à Cæſare poteſtatem in templum & ſacrum ærarium, iuſque eligendorum ſummorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam poſteris eius idem ius manſerit vſque ad belli Iudaici exitum. Ipſe Herodes Canthara in ordinem redacto, Ioſepho Canei ſummum pontificatum contulit.

Caſſius Longinus.

Fadus Cæſaris procurator in Iudæam contendit.

diſſidij cruenti moti autores punit: &

Iudæam à latrocinijs purgat.

Iudæi Fado Supplices fiunt:

Filios obſides eidem offerunt: ſtolæ cuſtodiam petunt: & accipiunt.

Claudij Cæſaris literæ de veſtitu ſacerdotali.

Herodes ius Pontificum eligendorũ capit.

A. M. 4016. Ante Chr. nat. 46.

Herodes Ioſepho Pontificatum attribuit.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint: itemq; de Theuda falso propheta. A

CAP. II.

II. Monobazus Bazeos. Izates nascitur:

ER idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, fororis amore captus, in vxorem ductam grauidam reddidit. Accidit deinde vt vnà cubans, & manum reclinatā habens in vxoris vterum, vocem quandam sibi videretur audire, iubentem vt manum à ventre tolleret, néue premeret fœtū, qui vt non sine diuina prouidentia inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille tetritus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izaten nominauit. Susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem B ex Helena, & alios filios ex alijs vxoribus, manifestè tamen omnem charitatem in hunc vnum contulit: vnde exorta est Germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odijs, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoscebat tamen filijs, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quàm charissimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odijs, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos redditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum senex, C videns sibi superesse modicum vitæ spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem quæ dicitur Cæron, amomi feracissimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditurque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vsque ad patris obitū. Qui pater postquā fato functus est, Helena regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum: Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem sui regni Izatem optauit, eumq; hoc honore iudicauit dignissimum, attamen vestrum quoque super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab uno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. Quibus auditis proceres primùm more suo reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam reginæ di- D xerunt, libenterque parituros Izatæ, quem scirent meritò & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebantque suam operam vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo tutius nouo regi pararetur imperium. sic enim liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiam & odia. Ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt vt saltem vinctos asseruaret donec ille veniret, quo magis in tuto esset regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit, grandiorem filium Monobazum, impositio ei diademate, & dato patris anulo signatorio, simulque sampsera, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. E donec frater veniret. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedēti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierū, docebat eas Dei cultum ritu Iudaico. Per has deinde cum Izatæ innotuisset, ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitumq; à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. Forrè autem acciderat vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitùs traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægrè. & cùm occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, cōtrà affectos iniuria dimittere parùm tutum videretur, nequando de uindicta cogitarēt: partem eorum vnà cum proprijs filijs Romā ad Clau- F dium Cæsarem misit partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. Cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam vt & ipse ad eam religionem transiret. Cumque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. Multùm enim eam rem à rege alienaturam subditorū animos,

ad Abemerigū mittitur: & Coniugem filiam Abemerigi ducit.

Arcæ Noe reliquiæ conditæ.

Izates vsque ad fratris reditum regni præficitur.

Ananias Iudæus Helenam & Izatem Iudaicos ritus docet.

Izates fratres Claudio Cæsari & Artabano mittit:

Circumcidi voluit:

si eum

A si eam ad externos ritus desciscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudeum in regio folio. Sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobans, minatus est se eum relicturum, nisi ab hoc proposito desisteret. Timere enim se, ne, si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur datu rus poenas vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. In hoc enim magis sitam religionem, quàm in circumcisione corporis: daturumque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret metu, ne qua exoriatur subditorum defectio. His verbis tum regi persuasit, quod voluit. Aliquanto autem pòst (nondum enim omni- *à matre & Anania impeditur:*

B no hæc cupiditas exciderat) alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. Ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed oportet imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legum circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum, accito chi- *Ab Eleazaro ad animi conceptũ perficiendum monetur.*

rurgo fecit quod iussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis *Circumciditur: &*

quid actum sit. Quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res peruenire ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium

C viri alienis religionibus dediti. Sibi quoque videbant imminere periculum, vt consciis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. Nam *è periculis eripitur.*

ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & eius liberos, in rebus dubijs & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quòd ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater *Helena Hierosolyma vadit: &*

regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templumque illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret, votiuasque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. Accidit autem peropportunè

D eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus urbs graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent, quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates com- *Famæ obruti alimenta distribuit.*

perto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur *Izates grassante fame Iudæis pecuniam misit,*

postea. CAETERVM Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izaten se conferre, III.

E eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primùm adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit: Ne despicias me rex tuum supplicem, neue contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ fœlicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxij casibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in cæteros quoque reges audacia multorum. Hæc ille demisso vultu lachrymans. Izates autem audito eius nomine, vidensque astare supplicem Arta- *Artabanus ad Izatem confugit:* *Subsidium lachrymans petit:* *Consolatione erigitur:*

F banum, ab equo desilijt, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. Breui enim finem habebit tua mœstitia: inueniesque amicum & socium meliorem, quàm fortè speraſti hactenus. Aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meo cedam. Hæc loquutus impositio in equum Artabano, ipse eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleste, iurauitque per præsentem suam fortunam ac dignitatem, descensurum se, nisi ille rursum ascenderet, & præcederet. Tum alter morem ei gerens in equum insilijt, & perducto in suam re- *Honoratur: &*

giam omnem honorem habuit, in confessibus ac conuiuijs honoratiorem locum ei cedãs, habita ratione non præsentis eius status, sed dignitatis pristinæ, reputansque eadem posse cuiuis mortalium accidere. Scripsit etiam ad Parthos, suadens vt suum regem reciperent, si dem suam interponens, non fore eum iniuriarum memorem: & iureiurando omnem illis dubitationem eximens. Parthi verò non recusabant eum recipere, sed posse se negabant, quòd iam principatum dedissent alteri, nomine Cinnamo: periculum enim esse, ne altero reuocato omnia flagrarẽt bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm esset alumnus Artabani, & alioqui honesto ingenio præditus, scribit ei vt accepta à se fide reuerteretur, recepturus amissum dignitatis fastigium: à quo ille persuasus redijt. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione salutato, diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est, vnde ectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis, qui apud ipsos habentur, honoribus. Nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, quod donum & insigne solorum est regum Parthorum. Donauit que ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen est Nisibis. In ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòst Artabanus moriens regnum reliquit Vardani suo filio, hic ad Izaten profectus, suasit ei vt vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Izates enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impossibilia. Ad hæc quia quinque adolescentes filios miserat vt linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulque matrem adoratutam in templo, sicut diximus, segnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrãs ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum à lacessendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuò bellum indixit Izatæ, ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum eius fratri Cotardæ commiserunt. Huic paulo pòst sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus Germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prosperè succedere, prædicari que eum passim tantæ fœlicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iudaicis ritibus. Id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebantque primo statim conflictu se eum desertiros. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrij. Ictoque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumque iam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur omnes sui ex composito eum deserunt: tergaque vertentes hostibus, tanquam Panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, vbi inquisitione facta in authores ignominiæ, postquam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsisque plurimis, reliquos fugam coegit capessere. Ipsum regem acriter persequutus in castrum Arsamum compulit: impetuque facto in mœnia, vi illud cepit. Eo directo ingenti præda potius in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam viuum in suam potestatem redigere non ualuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes vt Izaten interficiat, & Dynastam alium quempiam genere Parthum, sibi præficiat, inuisum enim sibi suum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulisset. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetijt: bellum interminatus, si imperatis contradiceret.

Izatæ opera in regnum restituitur.

Artabanus Artabano obuius dignitatem regiã confert.

Artabanus Izatem honoribus maximis affieit.

Vardanes Artabano patri in regnum succedit:

Izati bellum indicit: & occiditur.

Monobazus Iudæum se fieri vult.

Adiabeni Izatem despiciunt.

Abias Izatem hostili manu petit.

Izates Abiam Arabum regem vicit: &

Arsamum castrum vi capit.

Abiæ interitus.

Vologesus Izati contrariatur:

Quo

A Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciensque quòd etiam si ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremum de capite aleam: fretus que huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuisset que castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. In ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti *bellum infert:* &

B indicaret quantis ipse stiparetur copijs, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. *in Deū blasphemus.* Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. Atque ita dimisso nuncio supplex humi ante deum procidit; cinere caput *Izates Deum inuocat:* turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustrà me dominator domine tuæ bonitati dedidi, teque meritò solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare

C contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illaque *exauditur:* ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abijt: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vige- *incolumis seruatur:* & simoquarto, superstitibus quator liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri *moritur Monobazo regnum* Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post commu- *relinquit.* nis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est:

D reuersaque in Abiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa *Helenæ mors.* eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio disitis. Sed que Monobazus regni sui tem- *Izates sepelitur.* pore gesserit, dicemus postea. FADO porrò procuratore apud Iudæam præstigiator IIII. quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicens scissurum se iussu fluuium; & facilem præbiturum transitum, talique promissione permultis imposuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex sua insipientia, immissis in eos turmis equitum: qui es improuiso irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt; & in his ipsum Theudam, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma. Atque hæc sunt *à Fado punitur.*

E quæ Iudæis contigerunt administrationis Cuspij Fadi tempore.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punyt. A.M.4018: Ante Chr. nat.48.

CAP. III.

FADO autem successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magistratum gessit Alexandriæ, omnium in ea vrbe suo tempore ditissimi, qui etiam erga Deum pietate superauit filium, desertorem religionis patriæ. Horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Aegypto comparatum in egenos distribuit, vt iam dictum est. Eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon sublati sunt de medio, eius qui

F agente Syriæ censum Quirinio Iudæos solicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem rex Chalcidis Iosephum Camydæ filium priuauit pontificatu, eique succedere iussit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus; quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita excessit octauo anno principatus Claudij, superstitibus tribus filijs: quorum Aristobulus ex priore vxore natus, è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principa-

Tiberius Alexander Fadi succes- V. *sit: & Iacobum & Simonem crucifigit.*

Tiberio Alexandro Cumanus successit. A. M. 4019. Ante Chr. nat. 49.

VI. tum Claudius Cæsar Agrippæ iuniori donauit. SVB eodem Cumano exorta seditione Hie- A
rosolymis multi Iudæorum desiderati sunt, cuius causam primùm explicabimus.

Quomodo plurimi Iudæorum in templo oppressi sunt.

CAP. IIII.

INSTANTE Paschæ festo per quod nostris hominibus vesci panibus infermentatis mos est, concurrentibus vndique ad solennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde nasceretur motus aliquis, iussit cohortem vnam armatam sta re supra templi porticus, cohibituram tumultum, si quis fortè existeret. Nam

Seditio ob militis obscœnitatem excitata.

idem & alij ante illum præsides factitauerant festiuitatum temporibus. Eius festi die quarta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferebantur non se affectos, sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. Et quidam audaciores in B
Cumanum iactabant conuitia, dicentes ab illo submissum petulantem illum militem. His auditis Cumanus & ipse non mediocriter irritatus est: rogabat tamen vt desinerent mouere seditionem festo tempore. Cumque illi adeò non parérent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitijs, iubet totum exercitum cum armis conuenire in Antoniam castellum templo imminens, vt suprà docuimus. Vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territe cœpit magno impetu fugere, & cum essent anguſti viarum exitus, rati à tergo hostem

Cumanus conuiciis lacessitus.

insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtijs, ita vt perirent plurimi. Viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versaque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac C

Seditio alia.

ciulatibus. Tantam clades intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cùm aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe lapide Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnesque eius diripuerunt sarcinas. Quo audito Cumanus confestim eò misit milites,

Cumanus milites libros Mosaicos laceranti fecit præsidium.

iussos vt vicos loco propinquos diriperent. In hac populatione, miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eosque lacerauit in conspectu omnium, multis debachatus & in legem & in gentem totam conuitijs. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlciscereturiniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi ferijt, atque hoc modo tumul- D
tum iam repullulantem sedauit.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta. *CAP. V.*

VII. POST hæc inter Samaritas & Iudæos oritur dissidium initijs talibus, Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno cápo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorū

Samaritæ Galilæos opprimunt.

desiderati sunt. Hac de re certiores facti primores Galilæorum, Cumanum adeunt, orant vt eadem illam vlciscatur. At ille à Samaritis pecunia corruptus id neglexit. Id indignè ferētes

Cumanus pecunia corruptus.

Galilæorum primates, Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem assererēt. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum uerò fieri intolerabilem, si cum subditorum E
contumelia coniuncta sit. Cumque magistratus lenire eos conarentur, pollicerenturque se Cumano pœnas de cædis authoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatorum animis corripit arma, ad eorum in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus erat, vicos Samaritanorum incendijs & rapinis vastauerat. At Cumanus

Eleazarus latro.

Cumanus Iudæorum præsidium.

cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatis quoque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur: quos assecutus multos perimit, plures vivos captos abducit. Tum uerò Hierosolymitanorum primi genere atq; honoribus, vt

VIII. videbant ad extremam calamitatem ventum esse, induti saccos, & capita conspersi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendā patriam, & [illegible] incendendum, liberosq; cum vxoribus captiuos abducendos, vt profanis nationibus F
seruirent. Quibus precibus mutato consilio, & abiectis armis quieuerunt in posterū, & suas quisque domos repetierunt. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones uerò ad loca

Samaritarum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem accusant.

munita receperunt se omnes. Atq; ex eo tēpore vniuersa Iudæa repleta est latrocinijs. POR-
Samaritarum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem accusant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes

non

A non tam ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem pertineret de iniurijs prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. Quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticę. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulisset. His auditis Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactius cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi quùm iussisset reos causam dicere, comperit Sama-

Iudæi Samaritæ seditionis infimulant.

B ritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti fuissent, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum alijs quatuor socijs Iudæos ad defectiones solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summũ pontificem, & Ananum ducem, vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simulque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersijs. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adijt Hierosolymam: vbi pacata inuenit omnia, populumque occu-

Quadratus Iudæos in crucem agit.

Ananias et Ananus uincti Romam mittit.

C patum patrio festo, & operantem sacrificijs. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetijt. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus authores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt competit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque

Agrippina apud maritum pro Iudæis intercedit.

Claudius Samaritas punit.

D ita enecari hominem. PROCVRATOREM deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila: quæ tetrarchia Lysaniæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam Dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusarat, eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mari amnuen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo

IX.
Claudius Felix Iudææ prætor.
A.M. 4024. Ante Chr. nat. 54.
Drusilla.
Mariamme.

Drusilla Iudæa Felici Romano nubit.

E pòst dimissa est ab Azizo ex causa huiusmodi: Felix cùm esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima, amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro mago se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam se facturum pollicens, si se non fastidiret. Illa cùm malè viueret, velletq; euadere molestationes sororis Bernices, inuidẽtis sibi formę præcellentiã cõsea fit calcata religione patria Felici nubere: natoq; ex hoc marito filio nomẽ Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incẽdij tẽpore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porrò Bernice post Herodis obitũ, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquãto tẽpore in viduitate acta, cùm spargeretur rumor cũ fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Cilicię, vt prius circũcisus se duceret, rata sic se coarguturã mendaciũ. Nec recusauit Polemõ inductus maximè mulieris diuitijs: id tamẽ cõiugiũ diuturnũ nõ fuit, pro-

Bernice Ciliciæ regi Polemoni connubij uinculo coniungitur;

F pter intẽperantiã, vt fertur, discedẽte ab eo Bernice: q mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodemq; tẽpore etiã Mariãme dedignata Archelaũ migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horũ singulis pòst dicemus diligentius. CAETERVM Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebusq; viginti, fato functus est, asseuerantibus quibusdam

Mariamme Demetrio nubit.

X.
Claudij Cæsaris mors.

A.M. 4025. Ante Chr. nat. 55.

ſublatum eſſe vxoris veneficio. Huius mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Aenobarbus, vnus ex Romanis illuſtrioribus: poſt cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Meſſalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium ſuorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore ſuſceperat, quam Neroni collocauit. Sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet ſucceſſionem imperij, volensque principatum ſuo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confeſtim ad prætorianos milites miſit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentiſſimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem conſalutarent. At Nero principatum ſic adeptus Britannicum clàm veneno ſuſtulit, nec multo pòſt Agrippinam matrem ſuam ferro propalàm: hanc illi gratiam non pro natiuitate ſolùm referens, verùm etiam quòd eius artibus ad imperium prouectus fuiſſet. Occidit & vxorem Octauiam, multosque viros illuſtriſſimos, quaſi coniuratos in ſuam perniciem. Sed de his rebus ſcribere ſupersedeo: non deſunt enim qui res Neronis ſcripſerint, quorum aliqui in gratiam eius, vt bene de ſe meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgẽtes ſuis odijs, tam impudentibus mendacijs in eius famam debacchati ſunt, vt meritò damnandi ſint in hiſtoria. Quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne ſuperiorum quidem imperatorum geſta ſcribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto pòſt nati nulla iuſta de cauſa odiſſe poterant. Sed iſtis veritatis contemptoribus liceat vt libet ſcribere, quando delectari videntur hac licentia. Nos verò quibus propoſitum eſt à veritate nuſquam diſcedere, quæ à noſtro argumento aliena ſunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata.

Claudij vxores Agrippina, Meſſalina, & Pætina.

Nero imperator veneno Britannicum ſuſtulit: & vxorem Octauiam occidit.

A. M. 4033. Ante Chr. nat. 63.

XI. ERGO ad res noſtras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emeſorum Azizo defuncto frater in principatu ſucceſſit: minoris autem Armeniæ dominium Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parére eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem ſita, agroque eius habitato vicis xiiij.

Azizo.

Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius.

Geſta Felicis Iudææ præſidis. CAP. VI.

Felix latrones ſupplicijs afficit:

Eleazarum Romam mittit: & Ionatham pontificem & alios per ſicarios interficit.

AFTERVM Iudææ res prolabebantur vſque in deterius. Rurſus enim referta erat latrocinijs, & magicis præſtigiatoribus imperitique vulgi ſeductoribus. quorum multos, ſicut & latrones, Felix quotidie comprehenſos afficiebat ſupplicijs: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide, quòd nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: moxque vinctum Romam tranſmiſit. Cumque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpe de adminiſtrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebrius. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus: Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerũt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. Nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, perinde ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: temploque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flammis luſtralibus: gentiq; cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quo caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrocinijs. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicẽtes ſe diuinitùs oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſaque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix necidedidit.

Impoſtores & Magi.

XII. EODEM tempore quidã ex Aegypto venit Hieroſolyma, vatem ſe eſſe profitens, & plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montẽ Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintũ abeſt ſtadium:

Aegyptius falſus propheta populum ſeducit.

A stadium: illic enim visuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in vrbem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere: stipatusque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam seductam ab Aegyptio: quorum quadringentis occisis, ducentos viuos cepit: Aegyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendijs. *Felix seductis ex eis 400, 200. viuos cepit. Aegyptius aufugit.*

APVD Cæsaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est. Nam Iudæi potiore conditione volebant esse, quòd vrbis eius conditor Herodes B rex fuisset Iudæus genere: id Syri non inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res pòst peruenit ad cognitionem præsidum, correptisque ex vtraque parte tumultus authoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. Rursum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros lacessebant conuitio. qui tà metsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides uentum est, ita vt multi vtrinque vel lanciarentur vel caderent, penes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressiàm vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non paren- C tibus immisit armatos milites: multisque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitijs refertas in prædam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibijpsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretque iam & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaeli contulit Phabei filio: & ipsi summi pōtifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singulique incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, conflictantesque inter se mutuis certabant conuitijs & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. Intantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquotque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent: D Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia. *Iudæorum victoria. Seditio inter pontifices & sacerdotes.*

De procuratore Porcio Festo, & de sicarijs. CAP. VII.

A.M.4026. Ante Chr. nat. 56.

CAETERVM postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissetque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principē. *Felix accusatur.*

CAESARIENSIVM etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum, qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperat vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. Ex his literis postea calami- E tatum nostrarum omnium causæ ortæ sunt. Iudæi enim Cæsarienses vbi cognouerunt quæ scripta essent, magis etiam perstabant in seditionibus, donec initium belli conflatum est. Cùm autem veniisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferociissimi appellati sicarij, tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndiq; in vrbē confluenti religionis gratia, nullo negocio quòt-quot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorū vicos, direptosq; tradebant incendio. Festus autē equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorē magū, qui homines post se trahebat in solitudinē, deceptos vanis promissis, F quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus. hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militib. oppressi sunt. EODEM tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum propè porticum in regia Hierosolymitana, quæ Assamonæorum fuerat, sitam in edito loco vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. Id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. Neque enim leges nostræ concedant *Iudæi seditiosi. Sicarij. Festus impostorē magum oppressit. Dissidium inter Agrippam regē & proceres Hierosolymitanos.*

dunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. Quamobrem altum parietem exci- A
tauerunt supra exhedram, quę erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hęc non
solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra tem-
plum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam, quo
facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui.
Ciues autem rogauerunt vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se
posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificijs. Quo impetrato miserunt ad imperato-
Ismael. rem decem ciues eximios, & Ismaelem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri
Chelcias. ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietē, gra-
Poppea Neronis uxor. tificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ de- B
cem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaelem apud se detinuit obsides. Id post
Iosephus. quam Agrippa resciuit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quōdam
summi pontificis filio.

A. M. 4032. Ante Chr. nat. 62.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

CAESAR autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsi-
dem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotium eius dedit Ana-
ni filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istum Ana-
Anani senioris felicitas. num aiunt fuisse omnium fœliciss imum, vt qui filios habuerit quinque, omnes
potitos Dei pontificio, cum prius ipse diutissimè hac dignitate esset perfunctus: quod ad
eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem C
Anani iuniores ingenium. nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Saddu-
cæus, quod hominum genus est omnium Iudæorum in iudicando crudelissimum, vt antè
XVI. docuimus. TALIS igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo
Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutumque coram
Diui Iacobi mors. eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, tanquam legum violato-
res, lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis di-
splicuit: missisque ad regem clàm nuncijs rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale post-
Ananus iunior accusatur. hac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti
ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare conciliū.
Ananus pontificatu priuatur: Iesus autem Dānei filius in eode confirmatur. Horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & A- D
grippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnei
filio concessit. Albinus porrò vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhi-
buit vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicarijs. Ananias autem pontifex indies apud
populum celebrior fiebat & charior, honorabaturque ob liberalitatem ab omnibus: quo-
Nouarum ber. tidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessi-
mos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum de-
Sacerdotes fame percunt. cimas, pulsantes eos qui cunctarentur reddere. Alij quoque pontifices faciebant similia, ne
minc valente compescere: & sacerdotes quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc ab-
sumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum
E
ceperunt scribam ducis Eleazari, is erat Ananię pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt,
ac deinde miserunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si
pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vr-
gente necessitate ab Albino impetrauit quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum
calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua
ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec prius dimittebant quàm è suis aliquot
reciperent: auctique denuò magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vasta
bāt. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœrijs Cęsareæ quæ Philippi dicitur, mutato no-
Cæsarea Neronias dicta. mine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrū apud Berytios impendijs ma-
Agrippa rex theatrum Berytium exornatq; gnis exædificatum ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsum ingēti vi pecunię. Fru- F
mentum enim donauit ei populo, & oleum viritim distribuit: totamque eam vrbem orna-
Iesum Gamalielis filium pontificē confirmat. uit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa ima-
ginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam si-
bi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. Eodem
rege iubente Iesus Gamalielis filius, in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio, non
libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. Ascitis enim globis au-

dacium

A dacium iuuenum, ſæpe à conuitijs prorumpebant ad lapides. Sed ſuperior erat Ananias, ex amplis facultatibus largitione plurimos ſibi concilians. Coſtobarus quoq; & Saulus ſuam quiſque circa ſe manum habebat ſceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti, & ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit noſtra reſpublica & indies in deterius ruere. XVII. *Albinus captiuos interimit.*

PORRO Albinus audito Geſsium Florum ſibi ſucceſſurum venire, videri volens gratificatus Hieroſolymitanis ciuib. productis vinctis, quotquot erant in manifeſtè capitali culpa, iuſſit interimi: reliquos qui leuioribus de cauſis conjecti fuerant in vincula, reductos in carcerem pecunijs mulctatos, dimittebat alium poſt alium. atque in hunc modum

B vacuato vinctis carcere Iudæa repleta eſt latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines, quorum erat ſacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vſum ſtolæ lineæ, quæ tum ſolis erat conceſſa ſacerdotibus. Hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipſius regni memoriam. neque fruſtra fuit eorum poſtulatio. Rex enim de concilij ſententia permiſit hymnorũ cantoribus, vt depoſito priore habitu, lineum vt voluerunt ſumerent. Aliam etiam eiuſdem tribus partem addictam templi miniſterijs, ipſorum precibus motus permiſit ſacros hymnos canendos ediſcere: quæ omnia fiebant contra inſtituta legis patriæ, nunquam violatæ abſque piaculo. Iam abſolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret eſſe in otio circiter octodecim opificum millia, ſolitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus vi-

C ctum quærere, nolensque ſacram pecuniam repoſitam habere, ne quando præda Romanis fieret, ſimulque opificibus inde prouiſum cupiens: quòd vel vna hora operato ſtatim merces repræſentaretur: ſuaſit regi vt orientalem inſtauraret porticum. Ea templi extima claudebat, profundæ valli & anguſtæ imminens, ac proinde ſubnixa muro quadringentos alto cubitos, ſaxis conſtructo quadratis valde candidis: eratque cuiuſque ſaxi longitudo cubitorum viginti, ſex verò altitudo: opus Solomonis regis, qui primus vniuerſum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Ceſ. fabricam templi commiſerat, reputans, quodcũque opus demoliri facilè, reparari difficile, maximè talem porticum egentem & tempore lõgo & pecunijs plurimis, non annuit populi precibus: ſed vrbem candido ſaxo conſternere ſi liberet, non vetuit. Poſt hæc Ieſu Gamalielis filio pontificatum abrogatum concedit Mat-

D thiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initium. CONVENIENS videtur præſenti hiſtoriæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vſque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei ſacerdotium geſſiſſe fertur Moyſis germanus Aaron pontifex: quo defuncto ſucceſſiſſe mox filios, ac deinde illorum poſteritati manſiſſe hunc honorem perpetuum. Vnde conſuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri niſi deſcendentem ab Aaronis ſanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuerſi à primo Aarone vſque ad Phanaſum, quem belli tempore ſeditioſi declarauerunt

E pontificem, LXXXIII numero. horum XIII præfuerunt ſacris ab eo tempore quo primùm in deſerto Moyſes erexit Deo tabernaculum, vſque dum in Iudæam ventum eſt, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non ſuccedebatur niſi mortuis: deinde viuentibus etiam ſubrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII cum eſſent duorum Aaronis filiorum poſteri, per continuatas ſucceſſiones hoc honore potiti ſunt. Sub his primò penes optimates adminiſtratio fuit reipublicæ, pòſt ad monarchas, poſtremò ad reges tranſijt. Ex quo autem die patres noſtri ductu Moyſis Aegyptum ſunt egreſſi, vſque ad templum à Solomone rege conditum, elapſi ſunt anni D CXII, poſt XIII illos pontifices alij XVIII ſecuti ſunt, à tempore Solomonis regis ſibi ſuccedentes, vſque dum Nabuchodonoſor Babyloniorum rex contra vrbem expeditione facta templum incendit, & tranſlata tota gente Babylonem, Ioſedecum quoque pontificem illò abduxit. Horum pontificatus tempus CCCCLXVI annorum fuit, menſium ſex, dierum decem rempublicam Iudæo-

F rum gubernantibus regibus. Poſt ſeptuageſimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Perſarum rex dimiſſis Babylone Iudæis, & reuerſis in antiquam patriã, permiſit templum denuò condere, quando Ieſus Ioſedeci filius aſſumpſit ſummum ſacerdotium. Hic & eius poſteri quindecim vniuerſi vſque ad regem Antiochum Eupatora ſtatum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIIII. Cæterùm iam dictus Antiochus eum ſuo duce Lyſia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum uita ſimul priuauit,

Leuitæ contrà legem lineã ſtolã uiuntur.

Agrippa templi nun ſtris ſacros hymnos canere concedit.

Porticus orientalis inſtauranda proponitur.

Matthias.

XVIII. *Pontificum in populo Iudaico catalogus.*

Aaron eiuſq; poſteri.

Phanaſus.

Moſes Deo tabernaculum erexit.

Moſes patres ex Ægypto eduxit.

Ieſus.

Onias Menelaus.

priuauit,& ſacerdotio,repulſoque à ſucceſſione eius filio,Iacimum conſtituit ſummũ pon- A
Onias Oniæ filius. tificem,natum quidem ex Aaronis progenie,ſed nõ ex eadem familia.Quamobrem Onias
defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens,in Aegyptum profectus,& inſinua
tus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam,perſuaſit eis vt in He-
liopolitica præfectura Deo templum inſtar Hieroſolymitani extruerent,ſeque illic pontifi-
Iacimus. cem conſtituerent: de quo templo ſæpe aliàs diximus.Iacimus autem triennio in pontifica-
tu exacto mortuus neminem ſucceſſorem habuit,ſed per ſeptennium ſine pontifice manſit
ciuitas.Dein poſtquam Aſſamonæorum familiæ principatus noſtræ gentis eſt creditus, re-
Ionathas. bellantes Macedonibus Ionathan creauerunt ſummũ pontificem, qui ſeptennio toto præ-
fuit.Quo per inſidias Tryphonis ſublato è viuis, frater eius Simõ obtinuit id ſacerdotium. B
Simon. Cui dolo generi oppreſſo inter epulas, filius Hyrcanus in honore ſucceſſit.Eũ cùm per vnũ
Hyrcanus. & triginta annos geſſiſſet,iam decrepitus ſucceſſori Iudæ reliquit ſuo filio, qui alio nomine
Ariſtobulus. Ariſtobulus eſt dictus.Huic frater hæres fuit tam regni quàm ſacerdotij,poſtquam ille ſump-
to tum primum diademate vnum annum vtraque dignitate potitus eſt. Is nomi-
Alexander. ne Alexander & ipſe regnum coniungens pontificatui cum viginti ſeptem annis præfuiſſet
rebus Iudaicis,moriens Alexandræ vxori permiſit deligendi pontificis arbitrium.Illa Hyrca
no id addixit,exactoque in regia poteſtate nouennio è viuis exceſſit:quo toto tempore Hyr-
Hyrcanus. canus eius filius pontificatum tenuit.Nam poſt matris obitum Ariſtobulus frater moto bel
lo victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & ſibi ipſe regnum ſimul vſurpauit ac ſa-
cerdotium: exactisque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem menſibus,cum ſuper- C
ueniens Pompeius vi cepiſſet Hieroſolyma, à victore vinctus Romam miſſus eſt cum libe-
ris:& Hyrcanus reſtitutus in pontificatum,principatum quoque ſuæ gentis accepit,ſed abſ
que diademate: præterque priores illos nouem, per alios XXIII annos ſummum ſacerdo-
tium obtinuit.Poſt quos completos Barzapharnes & Pacorus dynaſtæ Parthorum traiecto
Euphrate bellum Hyrcano inferunt,eoque viuo abducto Ariſtobuli filium Antigonum re-
gem conſtituunt: qui poſt tres annos & totidem menſes expugnatus ab Herode & Soſio,a-
pud Antiochiam iuſſu Antonij dedit ſupplicium. Herodes autem accepto à Romanis re-
gno,non amplius ex Aſamonæo genere creauit pontifices,ſed eum honorem quibuſuis ex
ſacerdotum ordine conceſſit,etiam obſcuris,abſque vno Ariſtobulo. Hunc enim Hyrcani à
Parthis capti nepotem,& Mariammes ſuæ vxoris fratrem,ob fauorem populi, & Hyrcani a- D
ui memoriam ſummo ſacerdotio dignatus eſt. Deinde veritus ne omnes in illum eſſent,p-
penſiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piſcina, vt ſuprà diximus: neque
poſtea vlli ex Aſamonæorum poſteritate hoc ſacerdotium committere voluit.idem fecit in
ordinandis pontificibus Archelaus eius filius,& Romani qui poſt illum cum poteſtate præ-
fuerunt prouincię. Sunt igitur qui ab Herodis principatu vſque in diem qua templum &
vrbs incẽdente Tito conflagrauit,pontificatum geſſerunt, in vniuerſum numero viginti o-
cto: tempusque eorum ſacerdotij centum anni,& ſeptem inſuper: quorum aliqui ſub He-
rode fuerunt,& Archelao eius filio: defunctis autem his penes optimates fuit reſpublica,
collocatis in eius faſtigio pontificibus: de quibus hactenus dixiſſe ſufficit-

A. M. 4036. Ante Chr. nat. 66. *Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniurijs,ut coacti fuerint arma ſumere. CAP. IX.* E

Geſtus Florus ſæuitiam exercuit &

ESSIVS autem Florus Albino ſucceſſor à Nerone miſſus plurimis Iudæos re-
pleuit calamitatibus.Is Clazomenus erat genere,adduxitque ſecum Cleopatram
coniugem non minus improbam,per quam vt Poppeæ Auguſtæ amicam,Iudæa
adminiſtrationem impetrauerat.Adeò verò poteſtate violenter abuſus eſt, vt Al-
Albino peior cenſetur. binum Iudæi deſiderarent quaſi beneficum.Nam ille quantum poterat clàm erat malus &
nocens: Florus contra quaſi ad oſtentandam miſſus malitiam, publicè traducebat noſtræ
gentis iniurias,nihil ſibi ad ſummam in rapinis & ſupplicijs iniquitatem reliquum faciens.
Erat enim inflexibilis ad miſericordiam,nullis vnquam lucris ſatiabilis, vndecunque parua
æquè captans ac magna,vt etiam latronum eſſet particeps.Multi enim illum quæſtum exer F
cebant ſecuri de incolumitate,quam ab eo redimebant deciſis prędarum partibus: adeoq;
nullus erat iniuriarum vel modus vel finis,vt miſeri Iudęi non ferentes rapacem latronum
inſolentiam, cogerentur larlbus relictis & patrijs ceremonijs ad exteros fugere, iudicantes
vbiuis etiam apud Barbaros ſe viuere poſſe commodius.Et quid multis verbis opus eſt?Bel-
lum contra Romanos ſuſcipere Florus nos compulit,malens ſemel vniuerſos quàm paula-

tim

A tim perire. Itaque ſecundo anno poſtquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum eſt: quo tempore quanta vel coacti fecerimus, vel perpeſſi ſuſtinuerimus, exactè cognoſcere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis conſcriptos de bello Iudaico. Atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum ſequitur. Præſentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot ſæcula Iudæis vel in Aegypto obuenerunt, vel in Palæſtina cæteraq; Syria, tum quas clades ab Aſſyrijs & Babyloniſijs acceperimus, quóue modo tracti fuerimus à Perſis & Macedonibus, & poſtremo à Romano populo. His enim omnibus accuratè deſcriptis, etiam pontiB ficum ſucceſſiones recenſuimus, continuatas per annorum duo millia. Pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & ſtatus reipublicæ monarcharumque potentiam, per omnia ſecuti authoritatem ſacrorum voluminum, ita vt à principio ſumus polliciti. auſimque addere quòd nemo alius ſcriptor Iudæus externúſue potuiſſet hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. Ego enim tribulium meorum confeſſione diſciplinas egregiè calleo, Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur, & ſeruis commune cum ingenuis. Solos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronunciant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam C interpretari valeant. Qua in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigerit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtisque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum Antiquitatum tractatio, comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quòd ſi Deus conceſſerit, compendio rurſùm referam belli caſus, & quę nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & de Deo eiusque eſſentia, & de legibus: quare per eas liceat nobis alia facere, alia non liceat.

A.M. 4037. Ante Chr. nat. 67.

Peroratio Antiquitatum Iudaicarum.

Ioſephi eruditio.

Ioſephi ætas, qua in hæc ſcripta fuerint.

D

FLAVII IOSEPHI VITA

E IPSI verò genus eſt non obſcurum, ſed longa ſerie, ductum à ſacerdotibus: & ſanè quemadmodum apud alios aliæ nobilitatis rationes cenſentur, ita apud noſtrates ius ſacrorum habere argumentum eſt illuſtris originis. Ego autem non ſolùm ex ſacerdotum oriundus ſum genere, verùm etiam ex vice prima inter viginti quatuor illas, quas inter non mediocre diſcrimen eſt. Quin & ad regium genus per matrẽ pertineo: quandoquidem Aſamonæorum familia, ex qua illa prognata eſt, tempore longo regnum ſimul & ſacerdotium in gente noſtra obtinuit. nunc ipſam ſeriem propagationis pertexam. Atauus mihi fuit Simon Pſellus cognomine, quo tempore Hyrcanus Simonis pont. filius eius nominis primus ſummum ſacerdotium tenuit. Is nouem filios habuit, & in his Matthiam Aphliæ cognomine. Hic ex Ionathæ ſummi pontificis filia Matthiam Curtum ſuſcepit, primo anno Hyrcani principis. Ex eo Ioſephus progenitus eſt anno regni Alexandræ nono: qui Matthiam genuit annum decimũ F regnante Archelao. Is porrò me genuit imperij C. Cæſaris anno primo. Ipſe autem filios habeo tres: quorum Hyrcanus maximus, natus eſt anno quarto Veſpaſiani principis, deinde ſeptimo Iuſtus, nono Agrippa. Atque hanc generis noſtri ſucceſſionem vt eſt, in publicas tabulas relata huc tranſcripſi, parui faciens improborum calumnias. Matthias autem meus pater, non nobilitate ſolùm, ſed multò magis iuſtitia fuit celebratus, idemque in maxima noſtrarum vrbium, videlicet Hieroſolymis, clariſſimus. Ipſe à pueritia cum Matthia eiſdem

Ioſephi genus.

Ioſephi in puerilia diligentia.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX RERVM AC VOCVM MEMORABILIVM FLAVII IOSEPHI LIBRIS COMPREHENSARVM ALPHABEticus: in quo numeri notati paginas: literæ verò alphabeticæ numeris iunctæ hiſtoriarum recitatarum loca demonſtrant.

A

AARON filius Amaramis Moyſi fratri in Aegyptum reuertẽti obuius 35,a. Deũ celebrat, 42,e: implorat, 55,d ad ſacerdotium primus eligitur 58,a inq; eodem confirmatur 49,a. 58,d primus pontifex 383,d. moritur 61,a

Aaronis filij quatuor 49,b: quorum duo ambitioſè victimas offerentes cõburuntur 49,f. uirga amygdala protrudens floret 60,b. poſteritatis pontifices 383

Aaroni Cores inſultat 57,c. plebs repugnat 55,c

Abaneth zona ſacerdotalis, quam Babylonij Emian uocant 47,c

Abaris mons 73,d

Abaris urbs 590,c,e. 598,c

Abaſſares Syriæ ac Phœnices præſes à Cyro reædificando templo Hieroſolymis præficitur 200,d

Abdagaſus Aſinæum cæſurus ab Artabano impeditur 354,c

Abdaſtratus rex Tyriorum Baleazaro patri ſuccedit 592,c

Abdemonius Tyrius adoleſcens problematũ diſſoluendorũ peritus 148,a. 592,c

Abdenago aliàs Azarias Danielis ſocius 190,c

Abdon Elielis filius Iſraelitarum gubernator 88,c. moritur & ſepelitur. ibid.d

Abel, uox quid ſignificet: naſcitur: iuſtus paſtor 4,a. ſacrificium Deo offert: & à fratre occiditur 4,b

Abelmachæa urbs à Ioabo obſidetur: mulieris prudentia ſeruatur 133,a: & obſidione liberatur. ibid.b

Abemerigus filiam ſuam Izatæ uxorem iungit 374,c

Abenerus patruelis Sauli copijs militaribus præficitur 100,e. pigritiæ à Dauide accuſatur 111,d. Ieboſthũ periculo eripit: regẽ cõſtituit 116,b. contra Ioabum pugnat, & ſuperatur. ibd.c. Aſaelem uulnerat, ibid.d in Ieboſthi caſtra uenit, ibid.e. ad Dauidem deficere conatur: Dauidi populum conciliat: benignè ſuſcipitur 117,a,b. inſidijs Ioabi exponitur ibid.d. occiditur ibid.e. à Dauide lugetur ibid.a

Aberi, ſecundi ex fratribus Machabæi ſupplicium, & tolerantia 623

Abeſalomus ſororem Thamarã ab Amnone uitiatam conſolatur 126,a. Amnonem trucidat: & in Geſura fugit 126,b d. patri reconciliatur, & in Dauidem conſpirat 127,a,b c. rex ſalutatur 127,d. patrẽ regno eijcit 126,b. thalamum patris polluit 128,d. cum Ioabo cõgreditur 129,f. fugit 130,b. ſuſpenſus in terimitur: et ſaxis obruitur 130,b,c. mortuus nunciatur: & à Dauide lugetur ibid.d,e

Abeſalomi cæſaries 127,a. ſtatua Manus Abeſalomi uocata 130,c

Abias Arabum rex Izatem hoſtiliter petit: ſuperatur: & manu ſua propria interit 376,e,f

Abias filius Samuelis quomodo rempublicam gubernet 95,b

Abias Roboami filius Hieroboamo pugnaturus occurrit 155,c. Iſraelitarum copias ad ſe pellicere conatur ibid.d. Hebræis confidentiam exprobrat, et Roboamo ſuccedit 154, e. Hieroboamum uincit 156,a. moritur 156,b

Abiatharus Achimelechi filius à Sauli ſæuitia ſeruatur 180,c. ad Dauidẽ confugit 108,f. pontifex manſit 133,c. pontificatu priuatur 140,c

Abibalo rex Iromi pater 148,a. 592,b

Abigæa Nabali uxor Dauidem commotum xenijs placat 110,e, 111,a. Dauidi nubit 111,b

Abila oppidum 66,a

Abilamarodachus filius Nabuchodonoſori patri ſuccedit: et Iechoniã è uinculis dimittit 192,d. moritur. ibid.e. filium Nigliſarem ſucceſſorem habet. ibid.

Abimelechus Bethlemita, quis fuerit, & qui in Moabiticam terram cum ſuis tetenderit 90,f

Abimelechus Paleſtinæ rex Abramum hoſpitio ſuſcipit, et Sarã rapit 12,e. Iſaacum hoſpitio ſuſcipit 15,f. cum Iſaaco fœdus pepigit 16,b

Abimelechus nothus Gedeonis interfectis fratribus principatum ſibi uendicat 86,d. à Sichimitis urbe expellitur 86,e: eosdemq; ulciſcitur ibid. inſidias Galis propulſat 87,a. Thebis prælio victis moritur 87,c, d. & quemnam ſucceſſorem habuerit ibid.d

Abiron pertinax 58,d. terrâ abſorbetur 59,c

Abiſace fœmina Dauidem ſenem caleſacit 136,b: quam Adonias in cõiugem poſtulat 139,e

Abiſæus Abenerum, 116,e: unà cum fratre Ioabo Sabæum, perſequitur 132,f. Dauidẽ periculo eripit 133,d. uno die 600 hoſtes interemit 134,c

Abius filius Aaronis igne ſacrificio comburitur 49,f

Abramus patre Tharro naſcitur 9,c. Lotum cognatum adoptat 9,e

Abramus in Chananæam uerũ Dei cultum auſpicaturus migrat 9,e. in Aegyptum tendit: uxorem, ſororem fingit: Aegyptiorum religionem refellit: Aſtronomiam docet 10,b,c,d. cum Loto fines partitur 10,d. Aſſyrios uincit 11,a. Melchiſedeco hoſpitaliter habetur, eidemq; decimas donat 11,b. de filio ſibi naſcituro promiſſionem accipit 11,c,d. 14,b. Iſmaelem genuit 11,d. angelos hoſpitio excipit 12,a. in Gerara Paleſtinæ proficiſcens uxorem ſororẽ cur finxerit 12,e. Iſaacum immolare iubetur & Deo obedit 13,e. quo loco filium offerre cupiuerit 135,d. Iſaacum mactare uolens à Deo inhibetur 14,b. Iſaaco uxorem quærit ibid.f. moritur 15,d

Abrami arma contra Nechiam Pharaonem 544,b. ex Chæturâ progenies 14,d. domicilium, uicus 10,d

Index.

Chebron 523,e. famulus quæsitus Isaco uxorem mittitur 14,f. Deum precatur: Rebeccam alloquitur: & Labano itineris suscepti causam refert 15,a,b,c
de Abrahamo testimonium Berosi 9,f: Hecatæi & Nicolai Damasceni 10,a
Absalomon Manahemi tyrannidis adiutor 472,c
Absalomus patruus simul et socer Aristobuli captus 258,f
Accaron Ochosiæ regis deus fictitius 165,b
Accaron urbs ab Hebræis capi non potuit 80,f
Achabus Amarini filius patri rex impius succedit 157,f. Iezabelam coniugem ducit: Eliam prophetam quærit: & calumniatur 158,a.e.f. ab Elia idololatriæ redarguitur. ibidem f. Nabuthum occidit 160, b. pœnitentia ducitur ibid.c. Adadi filio bellum inferenti cedit ibid.e. timens promissione Dei erigitur: Syrum uincit: Adado parcit, cumque eodem fœdus facit 161,a.b.e. à Michæa propheta obiurgatur: cum Ioſaphato contra Syrorum regem fœdus init 162,a,d. cum Ioſaphato in Syros proficiscitur: & moritur 163,c.d
Achabi filiorum interitus 171,a. Deus Baal ibid.d. filius Ioramus Moabitas domat 165,e.f. uxor Iezabel impia 158,a
Achabo ac Ioſaphato Michæas prophetа è carcere adducitur 162,f
Achabum Elias adit 158,d. & reprehendit 160,c
Achæ Machabeí fratris quinti supplicium & tolerantia 623,d
Achar Zebediæ filius furatur 75, f. punitur 76,c
Achazes Iothami filius patri succedens idolo filium immolat: bello sollicitatur: & superatur 177,c.d. Assyrios auxilio aduocat: ac idololatriã exercere affectat 178,a.b. occiditur ibid.c
Achiabus Herodis nepos aui uim prohibet 327,e. hostibus repugnat 332,b. 451,b
Achias pontifex 99,d
Achias propheta Hieroboamo regnum prædicit 151,c. quæritur 155,a
Achiba Ezeciæ regis uxor Manasis mater 182,c
Achilaus Dauidi cõmentariensium princeps 133,c
Achimanus filius Berzellæi cum Davide proficiscitur 132,b
Achimas Dauidi uictoriam: et Abesalomi mortem nunciat 130,d,e
Achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 107,c. propter obsequium Dauidi præstitum à Saulo obiurgatus se excusat: & occiditur 108,b,c
Achimadabæ Basiman nubit 141,d
Achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 127,e. laqueo uitam finit 129,c
Achonij de alienigenis cum prole eijciendis edictum 202,e
Acimaces Persicus qualis 381,e
Acme ancilla Iuliæ Antipatro & Herodi fraudulenter scribit 325,b. 446, b. à Cæsare occiditur 327,d
Adamon filius Araphi gigas Dauidem occisurus ab Abisæo trucidatur 133,d
Acra collis 534,d
Acrabatena toparchia 523,a
Actiaca pugna quando peracta 284,c
Actipus urbs 78,d
Acusilaus Argiuus quando historiam conscripserit, & in quibus Hesiodũ correxerit 587,c
Adadus Azaelis filius patri in regnum succedit, & à Ioa Israelitarum rege uita priuatur 174,c
Adadus Damasci rex & Syriæ à Davide uincitur 121,d
Adadus tertius Samariam uastat 121,e
Adadus Syrus Samariã obsidet 160,e. 167,d. ab Achabo profligatur 160,d. in gratiam ab eodem recipitur 161,e. & fœdus init ibid.f. à Deo fugatur 168,b. ægrotat ibid.f. ab Azaele præfocatus moritur 169,a
Adadi regnum Azael posidet 169,b
Adadi Damasci & Syrorum regis posteri reges Syriæ, sicut Aegypti reges Ptolemæi dicti 121,e. Ioramo insidiantis & Elisæum capere conantis castra diripiuntur 168,d
Adado fiducia humana quanta fuerit 161,a
Adamus, uox quid significet: à Deo creatur 3,b. peccat: cum Deo loquens iram deprecatur d. punitur e. cum Eua paradiso eijcitur ibid.f. ac moritur 4,c
Adami posteritas 4,a
ab Adamo ad diluuium ætates decem 4,b,c
Adar Hebræis, nobis Martius dictus 73,c.232,a
Adasa uicus 408,b
Aderus Solomoni insidiatus 150,f. in Aegyptum profugit: Syriam, in Idumæam rediens, occupat eiusdemq; rex designatur 151,a,b
Adiabenus filius Nabatæi, factionibus in machinas Romanorum euolat 548,b
Adiabeni Izatem despiciunt 376,d
Adiabenorum regina religionem Iudaicam amplexa 374,a
Adoma, quid significet 20,e
Adomus, Esaus cur cognominetur 20,e
Adomi, uox quid significet 80,d
Adonias Dauidis filius regnum affectat: regnare à Nathano propheta affirmatur 13,c,d. à Salomone ueniam impetrat 137,b. Abisacen, coniugem petit 139,e. occiditur 140,a
Adonibezecus captus manibus pedibusq; truncatur, moritur, & sepelitur 80,d
Adorum urbs à Roboamo condita 153,e
Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur 133,c. lapidibus obruitur 152,b
adoratio uaccarum aurearum permittitur 171,e
Adramelechus Senacheribum patrem occidit 181,d
Adrazarus Sophenorum rex à Davide uictus, urbibus priuatur 122,a
Adullamæ agri in speluncam Dauid incidit 107,e
adulterium Dauidis 123,e
adulterij suspecti lex 53,a
Aegeas oppidum 210,c
Aegypti⁹ pseudopropheta, seductor Iudæorum 380,f. pugna elabitur 381,a. cum Felice confligit: superatur: fugit, & capitur 462,b
Aegyptij polluti impiè sæuiunt 598,f
Aegyptij reges cur Pharaones dicti 148,d
Aegyptij à Nabuchodonosoro bello molestantur 185,a. cum Aethiopibus pugnant 32,e. Israelitas persequuntur 37,c. Hebræos obsidione premunt 37,d
Aegyptij persequentes Israelitas obruuntur 38,c. & quibus pœnis affecti fuerint 35,e,f. 36,a,b,c,d
Aegyptij crocodilis & aspidibus honorem tribuunt 607,b
Aegyptiorum arma uento in Hebræorum littus expulsa 38,f. cum Mithridate certamen 262,b
Aegyptiorum annales 597,b. dij qui 607,b de Iudæis maledicta 597,d. & idololatria ibid. libido 10,b. mores, sapientia 609,e. in Moysen ingratitudo & insidiæ 33,d. inuidia

inuidia in Hebræos: & ſtudia 30,e. oſtenta 35,c. regum nomina Herodotus cur non citet 148,e. religio 606,a. religionem Abraam refellit 10,c

Aegyptijs in ullam ciuitatem aſcribi, à Romanis interdictum 604,f

Aegyptios Abramus Aſtronomiam docuit 10,c

Aegyptum unde nomẽ acceperit 591,d. deſcribitur 526,d. fame ingenti infeſtatur 25,b. ab Aethiopibus inuaſa 32,f

Aegypti munitiones Iudæis à Ptolemæo committuntur 604,f

Aegypti regina Salomonem inuiſit 149,b. rex infantes mares Hebræorum necari iubet 31,a. rex Saram rapit 10,b

Aegypto Ioſephus præficitur 25,a

in Aegypto Hebræorum afflictiones 30,f

ex Aegypto patres Moyſe duce ducuntur 383,e

Aelius Gallus auxiliariorum ab Herode Cæſari miſſorum dux 294,a

Aemilius Iucundus à Iudæis occiditur 477,b

Aemilius Regulus Cordubenſis 357,d

Aeneas, Aretas poſtea dictus, Arabum rex conſtituitur 312,f

Aeoles populus 8,b

Aeraria muentor quis 4,d

æris genus auro pretioſius 122,a

Aeta, petra, Sampſonis habitatio 89,d

ætates decem ab Adamo ad diluuium 4,b,c

Aeternius Pronto duarum legionum Alexandrinarum magiſter 561,c.

Aethiopes Aegyptum inuadunt 32,e. à Moyſe uincuntur 33,b. ab Aegyptijs circumciſionem accipiunt 154,c

Aethiopum origo 8,e

Aethiopum expeditio in Hieroſolyma 156,d

Aethiopum rex Zaræus 156,d

Africa ſiue Lybica 8,d

Agagus à Saulo capitur 101,b. interficitur 102,b

Agar ex Abramo grauida Saram deſpicit: obiurgatur: in deſertum fugit 11,d,e

Agari angelus Iſmaelis curam mandat 13,c. atq; ut ad herum redeat, ſuadet 11,e

Agatharchides hiſtoricus de Iudæis 596,e

Aggæus propheta populo animum addit 200,c

Agiras Nabathæum audaciſſimus et bor rendum 548,b. quid fecerit 545

agricultura à Caino inuenta 4,a

agriculturæ lex 68,d

M. Agrippa in Aſiam mittitur 295,e. ab Herode excipitur 299,f. boues Deo immolans epulum populo dat 300,a. cum Herode proficiſcitur 300,c. Iudæos Romanis obedire iubet 466,e. populum arma Floro illaturum coercẽs 469,f. à Iudæis expellitur 470,a

Agrippæ ad Iudæos oratio 466,e

coram Agrippa Iudæi Græcos accuſant 300,e

Agrippa Ariſtobuli filius pauper, Reipublicæ præficitur: à Flacco excipitur: accuſatur 344,d,e,f. Alexandriam nauigat: Puteolos appulit: à Tiberio excipitur: ab Antonia mutuum accipit: Cæſaris amicitia fruitur: Antoniæ ſoluit: Eutychum furti arguit 345. apud Tiberium accuſatur: in uincula conijcitur 346. 457,e. de Tiberij morte nũcium accipit 348,d. è uinculis ſoluitur 349,a. 457. tetrarchiæ rex conſtituitur in ſuum regnũ nauigat 349, a,b. 457. Herodis conatibus repugnat: eundemq; conſpirationis in Tiberium accuſat 349,e,f. 457,e. Caium honorat 352,a. Claudium ad retinendum principatum hortatur: et ad Claudium mittitur 367,a, b,c. à Claudio in regno confirmatur 368,e. ad ſui regni curam habendam mittitur 466,c. uotiua ſacrificia ſoluit: Simonem Boethi filium pontificem conſtituit: et ædium tributum Iudæis remittit 302,a. 369,d,e,f. Silam ob inſolentiam cuſtodiæ tradi curat: conuiuio adeſſe cupit 370,f. Hieroſolyma munit: impeditur: exteris benefacit, contumelijs afficitur: Simoni reconciliatur: ac Beryti theatrũ extruit 371,a, b,c,d. à regibus ſuſcipitur ibid.e. ab adulatoribus Deus ſalutatur: ægrotat, & moritur 372,a.b. defunctus conuitijs petitur ibid.d

Agrippæ Ariſtobuli ſoboles 343. 460,a

Agrippæ proſapia 372,d. regiminis amplitudo, diuitiæ, liberalitas 372, c. & Hieroſolymitanorum diſſidium 381,f

de Agrippa augurium 347,a

Agrippa filius Agrippæ educatus 372, e. pontificiæ ſtolæ cuſtodiam Iudæis impetrat 373,d. Chalcidi præficitur 377,f. autor eſt Claudio ut Iudæorum cauſam legitimè cognoſcat 379,c. multis toparchijs Chalcide ablata, donatur ibid.d. nuptias inſtruit 379,d. Galileæ partẽ à Nerone donatur 380,c. ſummum ſacerdotium Iſmaeli Phabei filio contulit 381,a. domum extruit ibid.f. Ioſepho cognomine Cabi pontificatum detulit 382,b. domum extructam quo modo nominet ibid.f. theatrum Berytium ornans, Ieſum pontificem confirmat ibid. templi miniſtris ſacros hymnos canere conceſſit 383,b

Agrippa filius Agrippæ Magdala caſtellum capere certat 390,f. cum Veſpaſiano Tyrum uenit 403,a. à Claudio regno præficitur 460,b. lapide percutitur 503,f

Agrippæ regis direptas facultates Ioſephus ſeruat 388,e. literæ ad Ioſephum 401,f

Agrippa Simonides Flauij Ioſephi filius 404,c

Agrippina Claudij Cæſaris uxor pro Iudæis intercedit 379,c. maritum ueneficio tollit, filiumq; Neronem regno præficit 380,a

Agrippinus Demetrij filius ex Mariamme 379,f

Agrippium ab Herode cõditum 430,e

agrorum à quo primùm conſtituti termini 4,c

Aine oppidi excidium 76,c

Ainatæ opprimuntur 76,d

Alabarchiæ magiſtratus 377,e. 379,f

Alanorum in Armeniam & Mediam eruptio 578,d,e

Albinus Iudææ præſes malignus 462, e. Iudæam latronibus explet 382, d,e,f. captiuos occidit 383,a

Albini ſucceſſor Florus crudelis 384,e

Alcimus aliàs Iacimus pontifex 230,e. copias militares colligit: Iudæos occidit: fugiens Iudam accuſat 231,c,d. miſerè perijt 232,b

Alexander Alabarcha pecuniam Agrippæ præbet 345,b. uide, Alexand. Lyſimachus.

Alexander Antiochi Epiphanis filius Demetrio bellum infert 235,d. 251, e. uincit 236,b. 411,c. Ionathæ amicitiam ambit 235,d. Ionatham honorat 237,c,d. Cleopatram uxorem ducit 237,d. Ionathæ munera mittit 238,c. in Arabiam fugere compellitur & moritur 239,a

Alexander Ariſtobuli filius à Gabinio uincitur 259,f. 260,d. Romanos occidit 260,c. Hyrcano bellũ inferè

ſert 415,b. cum Gabinio pugnat 260,c.415,c. Iudæos ad defectionẽ reducit 416,b. ſecuri percutitur 361,e.416,f

Alexander Herodis filius uxorem ducit 299,f. à patre accuſatur,& reconciliatur 303,c,d.304,e.305,a, calumnijs oppreſſus uinculis conſtringitur 310,e. reconciliatur patri 311,d. ab Eurycle iterum calumnijs afficitur 313,d.438,c. in carcerem detruditur, accuſatur Beryti,& damnatur 314.316. ſtrangulatur 317,b

Alexandri Herodis filij progenies 460,b

Alexander fictitius inſtruitur, ſuſcipitur, honoratur, ſella portatur, falſus deprehenditur: & remigum numero inſeritur 453,d,e,f

Alexander Iannæus rex conſtituitur 249,a. Ptolemaidem obſidet ibid. b. Ptolemæum decipit: ab eodem uincitur e,f. Ptolemæo obuius 250,a. fugit b. cum Cleopatra fœdus facit:Gazam oppugnat ibid. e,f: occupat 251,a. Demetrio Eucæro reſiſtens cæditur ibid. f. febri laborat 252,f. moritur 253,b

Alexandri filij Hircanus & Ariſtobulus:uxor Alexandra 253,a,c. immanitas 410,e

Alexander Lyſimachus à uinculis ſoluitur 368,f. Alexandriæ ditiſſimus 377,e

Alexander Philippi filius imperio Macedonico præſidet: in Aſiam contendit,Darium uincit,Tyrum oppugnat 211,d,e,f. Tyrum capit 211, a. Iaddum pontificem benignè ſuſcipit 211,d. Hieroſolymis ſacrificat ibid.e. Gazam occupat 211, b. tributorum immunitatem Iudæis conceſſit 211,f. libertatem uiuendi Samaritis permittit 212,a. moritur ibid.d

Alexander Polybiſtor de Aphrica teſtetur quid 14,e

Alexander rex primus Macherunta ædificat 575,f. quo tempore mortuus 595,d. mortuo Iudæi in Aegyptum & Phœnicen translati 596,a

Alexander Tiberij pater portam templi auro & argento obducit 537,b

Alexander Veles regno annos quinque præfuit 239,b

Alexander Zebina Demetrium uincit 246,c. cum Hircano fœdus ferit, & ab Antiocho Grypho cæditur 246,d

Alexandra Phaſaeli filia 343,d

Alexandra Alexandri Iannæi uxor Alexandro mortuo ſuccedit 253,b. Iudæis Caſtella credit 254,a. Damaſcum occupat 412,d. egrotat 254,b.412. moritur 254,e. 412,e

Alexandra Hyrcani filia, Alexandri Ariſtobuli uxor:ab Antonio filio pontificatum petit 280,b. Ariſtobuli & Mariammes effigies ad Antonium mittit 280,c. Herodi ſuſpecta 281,a. fugam moliens deprehenſa ibid.b. Cleopatræ Herodis inſidias aperit 282,a. carcere detinetur 282,b. arces ſibi ſubijcit 290,e. Ptolemæo nubit 416.f

Alexandræ Alexandri Iannæi uxoris mors 254,e.290,f

Alexandria plus ſingulis mẽſibus quàm Hieroſolyma toto anno pendit Romanis 469,a. ijſdem quatuor menſium annonam miniſtrat. ibid.

Alexandria ciuitas poſt Romam maxima 529,b. à Cæſare capta 605, e. à quibus conſeruata ibid.b

Alexandriæ portus deſcriptio 526,e

Alexandrini Veſpaſianum imperatorẽ agnoſcunt 527,a

Alexandrinorum ſeditio contra Iudæos 474,c. bellum cum Cleopatra 605,b

Alexandrium arx, caſtellum 259,d. 413,d

Alexandrium Caſtellum à Gabinio obſeſſum 415,c.259,e

Alexas Salomem Herodis filiam coniugem ducit 318,c

Alibama uxor Eſai 20,f

Alicarnaſſæorum decretum pro Iudæis 267,c

Aliphazes Eſai filius 20,f

Aliſas Aliſæis nomen dedit 8,b

Allus Samarita, libertus Neronis 345,c

Althemus timore riget 429,c

Amalecitæ bellum inferunt Hebræis 41,c. Iſraelitis moleſti 85,a. uicti 100,f. Sicellam incendunt 114,b. ab Amaſia uicti 173.f. accerſunt Syros in Dauidem 123,c

Amalecitarum clades 41,c

Amalecitas fuderunt Hebræi 42,a

Amalecitas Dauid infeſtat 112,d. perſequitur 114,d

Amalecitis unde denominata, nunc Idumæa dicta 20,f

Amalecus Eſai nothus è Thamna concubina natus 20.f

Aman adoratur 205,d. arrogans 207,c. elatus regi Artaxerxi inſidiatur 209,a. uxoris conſilio Mardocheo, eundem cogitans tollere, crucem erigit 205,e.207,c ab Eſthere coram Artaxerxe accuſatur 208,b. peccatum faſſus ueniam petit:& à Sabuchade inſidiarum arguitur 208,c. in crucem agitur 208,c

Amanis filij in crucem acti 209,c. poſſeßiones Mardocheo dantur 208,d.

Amarei filij Ioannem Gaddum interficiunt 234,a. à Ionatha punimtur ibid.c

Amarames Moyſis & Aaronis pater pro Hebræis liberandis Deum inuocans, exauditur 31,b

Amarinus Iſraelitarum rector conſtituitur 157,d. relicto principatus ſucceſſore Achabo filio moritur ibid. e

Amaſas Dauidis exercitui præficitur 131,c.132,d. Ioabo deſtimatus ad necem 138,e. à Ioabo interficitur 132,e

Amaſias Ioaſi filius rex Hieroſolymitanus 173,f. Idumæos uincit 174,e. Amalecitas bello exacerbat 174,d. uincit 173,f. ad idola deficit 174, f. Ioam literis ad bellum uocat 175,a. pugnans contra Ioaſum, uincitur 174,d. capitur 175,b. occiditur & ſepelitur ibid.c

Amaſiæ proſapia & probitas 174,d.

Amathus caſtrum ad Iordanem 250,e. uaſtatur 251,d

ambitio malorum ſcaturigo 117,f

M. Ambiuius Coponio ſuccedit 338,c

Amenophes pater Meſſenis 601,d

Amius Achaz fil. bello ſuperatus à Zacharia trucidatur 177,d

Ammadabus Leuita 94,b

Ammanitæ à Babylonio infeſtantur 190,a. Dauidi inſurgunt 123,a. à Iuda uincuntur 228,a: deprædantur 125,c

Ammaus uicus thermæ ſanãdis corporibus idoneæ. uide Emmaus.

Ammaus combuſta 452,d

Ammonitæ Iſraelitas diuitijs nudant 87,e. mutuò ſe conficiunt 164, e. uaſtantur 98,a

Ammonitarum origo 12,d

Ammonij deteſtandus interitus 238,d

Amnis Sabbatici miraculum 573,d

Ammon filius Dauidis ſororiThamaræ uim infert 125,d. occiditur 126,b

Amorei ab Hebræis deuicti 61,d

Amoræorum terræ ſitus 61,e

Amoritis regio quibus data 65,e,f

Amos Manaßis filius Iudææ præficitur & mo-

Index.

& moritur 182,f
Amygdalon ſtagnum 548,a
Ananelus ſummo ſacerdotio ab Herode donatur 280,b
Ananelus pontificatu priuatur 280,f
Ananias aliàs Sedraches Danielis ſocius 190,c. educatur 190,b. in ignem coniectus 627,d
Ananias Iudæus mercator Helenam Iudaicos ritus docet 374,e
Ananias Masbali filius à Simone occiditur 550,d
Ananias Nebedæi filius uinctus Romã mittitur 379,b
Ananias Oniæ filius Cleopatræ copijs præfectus 247,b
Ananias Phariſæus Ioſepho ſe opponit 398,e
Ananias pontifex cum fratre Ezechia occiditur 472,a
Ananus Anani filius iunior pontificatũ acquirit: Iacobum lapidat: pontificatu priuatur 382,c,d
Ananus dux uinctus Romam mittitur 379,b
Ananus pontifex prælium adornat 510,e
Ananus pontifex quamdiu 515,c
Ananus Ionathæ filius Cæſtio portas patefacere conatur 476,e
Ananus Sethi filius pontifex conſtituitur, eſſe deſinit 338,b,d
Anani ſenioris fœlicitas 382,b
Anchus rex Gittæ Dauidem ſecum duxit bellaturum 113,b. Dauidem remiſit 114,a
Andromacho Herodes amicitiam renũciat 310,b
Andromedæ catenarum ueſtigia 498,c
Andronicus Meſſalani filius 237,b
Angelus Agari Iſmaelis curam mandat 13,c. perſuaſit rediturum ad herum 11,e
angelus Eliam alit 159,e. Manochi apparet, 88,e
angeli luctã cum Iacobo 19,d
angeli Dei filij uocati 5,b
angeli Dei filij appellati 5,b. ab Abramo hoſpitio excipiuntur, 12: & à Loto ibid.b
angelorum ſtupra & proles 5,b
Anilæus manum armatam colligit 353,d. amoribus correptus degenerat, admonentemq; amicum confodit 354,f. Mithridatem nudum aſino impoſitum abducit 355,c. fratrem ueneno è medio tollit 355,b. à Mithridate fugatur 355,f. dolo oppreſſus occiditur 356,a
Anilei uxor peregrinæ religionis obſeruans 355,a
anima, Dei particula in corporibus 496,e
animæ corpori iunctæ uirtus 582,b
animalium uſus permittitur 6,e
Anna Helcanis Leuitæ uxor 91,f
annales Hebræorum 588,b. Aegyptiorum 597,b
Annibas ſeditioſus occiditur 373,c
Annius Minucianus 357,e
Annius Rufus M. Ambiuio ſuccedit 338,c
Anochus filius Madianis 14,d
annus Iobelus 53,e
annus magnus quot annis conſtet 6,f
annus ſabbaticus 265,c
anni quot à Ioſuæ tempore uſque ad Dauidis expugnationem 119,e
anni quot ab exitu Iſraelis ex Aegypto uſque ad templi Salomonis extructionem 383,e
anni à diluuio uſque ad templi deuaſtationem quot 188,b
Anted. Iuuiani cur tam longæui 6,f
Anteius trucidatur 362,b
Anthedon urbs inſtauratur 259,e
Anthedon urbs 430,b
Antigonus à Ptolemæo Mennæo adoptatur 269,b
Antigonus Herodis familiam oppugnat 273,f
Antigonus Pappum Herodi bellaturum miſit 277,a. 426.c
Antigonus Ariſtobuli filius ab Herode oppugnatur 271,b. 275,f. 423.d. uincitur 275,b. 420,c. Iudæa expellitur 269,a. opprimitur 277,c. Herodi ſe dedit 427,d & à Parthis in regnum reducitur 271,b. in templo obſidetur 271,b. patris mortem queſtus, Hyrcanum criminatur 417,c. Ioſepho caput præcidit 276,d. & in ipſius cadauer ſæuit 425,f. Hyrcanum auribus priuat 272,e. Phaſaelo loco remedij uenenum porrigit 272,f. Silonem placat 423,d. pecunia corrumpit 274,b. Machæram repulit 425,c. Maſſadam obſidet 423,c. odioſus Antonio 273,d. à Soſio opprimitur 277,c. occiditur 278,d. 279,d. 727,e
Antigoni lis apud Cæſarem 262,d
Antigonus Hyrcani filius ab Ariſtobulo in ſocietatem recipitur 248,a. falſè accuſatur 409,f. Spondiũ uincit 409,c
Antigonus Hyrcani filius ab Ariſtobuli coniuge inſidijs petitur 248,c. à fratre trucidatur 248,d. 410,b
Antiochenſes calamitate Iudæos afficiunt 571,d
Antiochenſium fuga & clades 240,a. petitiones apud Titum 573,e
Antiochia à Seleuco condita 604,d
Antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 246,d. & Philomatore 249,b. occiditur ibid.c
Antiochus Cyzicenus ab Ariſtobulo cæſus fugatur 246,f
Antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur ab Eucæro & Philippo fratribus 251,b
Antiochus Comagenæ rex 339,c. 368,e
Antiochus Comagenes rex in Ciliciam fugiens, uinctus à Peto Romam mittitur 578,b,c
Antiochi Comagenes regis clades 577,e
Antiochus aliàs Dionyſius 411,e. Damaſci regno potitus quid geſſerit 252,c. cum Alexandro & Arabibus bellum mouet 411,e
Antiochus Deus, Alexandri filius adoleſcens rex coronatur 240,c. amicitiam cum Ionatha init ibid.c. à Tryphone ſuo tutore trucidatur 244,a
Antiochus occiditur, & eius exercitus fame perit 252,d
Antiochi uallis 252,e
Antiochus Epiphanes rex Syriæ 223,d. mores Iudaicos abrogat 407,d. murum Ieroſolym. impetit 547,f. templum ſpoliat 224,a. 571,c. 606,e. Hieroſolymam uaſtat 407,b. arcem condit 224,b. in templo Iudaico porcos mactauit, cultum Dei amouens 224,c. uetuit Iudæos uti patrijs legibus 225,a
Antiochus Epiphanes cum Ptolomæo Sexto propter Syriam contendit, & in Iudæam ſæuit 407,c. à Iuda reprimitur 407,f. Hyrcani opes inuadit 223,d. ab Arabibus uicitur 411,f. Elymaidam obſidens profligatus, ægrotat 229,b. moritur 407,e
Antiochi Epiphanis in Iudæos perfidia 607,a. filius Demetrium bello petijt 235,a
Antiochus Syriæ rex Eupator 229,d. Iudæam inuadere cogitat 226,c.

tum Iuda fœdus pepigit 230,d. Iudam in templo obſedit 229,d. Iudæ pacem nuncians, fœdus uiolat 230,d. Bethſuritas expugnat 230,e. Philippum tutorem occidit 230,f. & captus à Demetrio trucidatur 231,a
Antiochi Eupatoris mors 229,d
Antiochus Grypus 251,b. Alexandrum Zebinam occidit 246,d. Heracleonis inſidijs occiditur 251, b. Hyrcanum in urbem cogit 245,b
Antiochus Magnus Hieroſolyma tendens, ibi præſidium relinquit 408, b. Iudææ aduerſatur 218,d. fauet, E. amicitia Ptolemæo iungitur 219,e. filiam Ptolomæo uxorem dat ibid. e. Aegyptum occupat 223,e
Antiochi Magni decretum de templo Hieroſolymitano 218,f. 219,b. de Iudæorum pietate teſtimonium 219,c, d. copiæ militares Veſpaſiano miſſæ 485,c
Antiochi Pharanx, loci nomen 412,a
Antiochus Pius, aliàs Euſebes 251,c. & cur Pius cognominetur 245,d. Hyrcano placatur 245,a
Antiochus Sedetes Hyrcanum obſidet 409,a
Antiochus Seleuci nepos, cur Deus nominetur 218,c
Antiochus Soter Tryphonem ſuperat 244,c. à Parthis uictus moritur 245,f. 246,d. 251,c
Antiochus Spondius ab Hyrcani filijs uincitur 409,c
Antiochus Iudæorum princeps ciuium ſuorum proditor, perfidus Iudæorum ſolennitates deſpicit 571,d,e
Antipas pater Antipatri Idumeæ ab Alexandro præficitur 255,d
Antipas regij generis uir comprehenſus cuſtodiæ traditur 508,e. occiditur ibid.
Antipas Herodis filius regnum affectat 329,f. 449,c. portionem regni paterni acquirit 334,d. rex conſtituitur teſtamento 446,c. tetrarcha ordinatur 447,d. uxorem repudiat, & cur 342,d
Antipater Herodis filius donum reuocatur 322,c. extollitur e. in ius citatur 322,f. callidus 433,e. malus 318,d
Antipater patris Herodis animum à filijs auocat 302, f. in fratres exacerbat 303, c. apud Cæſarem accuſatur ibid. regni expectatione nixus 441,b. donis fauorem conciliat 440,c. uitæ paternæ finem optat, amicos muneribus parit 318,a. Alexandro inſidiatur 434,f. ab Herode patre ſuo filio Antipatri expellitur 432,e. ueneni parati accuſatur 321,d. ſeipſum excuſat 323,b. culpam in Antiphilum reijcit 325,d. innocentiæ teſtem Deum facit 324,e. in carcerem conjectus 325,a. capitis damnatus uincitur 322,c. occidi iubetur 327,f. patri ſuccedit 433, e. moritur & lugetur 419,c,d. 447,d
Antipater Salomes filius Archelaũ accuſat 330,b
Antipater Samarita ueneficium apparatum Herodi indicat 442,f
Antipatri contra Herodem inſidiæ 319,d. 440,d
Antipatrum Herodes à Pheroræ colloquio auocat 441,d
Antipatri mater ornatu exuta pellitur 442,f
Antipater Idumæus Hyrcani amicus 255,d
Antipater Antipas Scaurum commeatu iuuat 259,c. 260,c. qualem operam nauarit Cæſari, aliáq; geſta 261, d. 262. procurator ac dynaſta Iudææ conſtituitur 262,d. ſuos filios ad gubernacula prouehit 263
Antipater primò Antipas uocatꝰ 255,d
Antipater Idumæus Hyrcanũ in regnũ reſtituit 413. aliáq; eius geſta 416, 417, 418
Antipatris ciuitas ædificatur 305,e. Caparſaba dicta 252,d
Antiphilus cum ſuo fratre uenenum apparant in Herodis interitum 321
antiquitatum libri uiginti, quod tempus complectantur & quas hiſtorias 385
Antonia Druſi maioris uxoris Claudij mater pro Agrippa intercedit 347,c
Antonia literis patefacit coniurationem in Tiberium conſtitutã 346,c
Antonia turris unde denominata 341,e
Antonia turris, ab Herode condita 298,b. ui occupata 471,d. collabitur 553,c. à Romanis inuaditur 554,f. euertitur 557,f
Antoniæ ſitus 538,c
in Antonia ſtola pontificia deponitur 341,d
Antonius Centurio à Iotapateno inſidijs interimitur 495,c
M. Antonius dux Romanus, amore Cleopatræ captus Herodem & Phaſaelum tetrarchas conſtituit 270,e. 280. ad regium faſtigium eundem promouet 273,d. ab eodem pecunijs corruptus Antigonum occidit 279. 278,d
Antonius pecunijs Herodi conciliatur 269,c. Herodi nimium indulget 282,e. qualem operam Gabinio præſtiterit 415. Herodem exulem regno Iud. præficit 423,b. 270,c. in gratiam Cleopatræ multa indecorè facit 427,f. 283,c. 284. à Cleopatra corrumpitur 605,e. Samoſata obſidet 276,b. Soſio prouinciam tradit, cur 276,d. Artabazem Tigranis filium capit, & uinctus in Aegyptum mittit 284,a. Iudæos rebelles incarcerat 420,e. profligat 483, b. Arabiam ſubigit 284,c. apud Actium à Cæſare uincitur 284,c. 286,f. occiditur 289,c
Antonij decreta pro Iudæis 266,d
Antonij pro Iudæis literæ 307,b
Antonius præfectus alæ equitum contra Romanos Iudæos impugnans & profligans 483,a,d. Bezedelem turrim incendit ibid.
Antonius primus exercitum contra Vitellium ducit 527,d
Antonius primus in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amittit 528,a. Vitellium interficit 522,d. 528,c
Antonius Silo Taricheas cum duobus millibus ſagittariorum mittitur 501,a
Anuath uicus 484,d
Apachnas Iudæorum rex Beoni ſucceſſit 590,d
Apamenus Antiocho regnum aſſeruat 239,e
Apamiam Caſſius obſidione liberat 418,f
Apellæus, menſis 202,e. 224,b. 227,d
Apheci turris 475,e
Apheca oppidum 161,d
Aphra Abrami è Chetura filius 14,e
Aphres urbs dicta unde ibid. e
Aphrica dicta unde ibid. e
Apion de Moyſe 603,b
Apion Iudæos accuſat 350,c. circumciſionem Iudæorum ridet 609,e

609,e. patriam & genus abiurat 604,a
Apion Onie & Dosithei nomina cauillatur 605,b
Apionis calumnia de Iudæorum iusiurando 608,f. mendacium de Græco homine à Iudæis immolando 607,c. mendacium de Zabido 608,c. patria Antiochia 604,c, mors 609,f
Apobaterion, locus 6,b
Apocrypbi libri 588,d
Apollo Dorensium Deus 608,c
Apollodorus annalium scriptor 607,a
Apollodotus in castra Iudæorum erumpit 250,f
Apollonius Antiochi dux occisus 226,a
Apollonius Ionathem pronocat 237,e. uincitur 238,a
Apollonius Molo historicus 610,a
Aponius senator sanctus 368,c
Apophis Iudæorum rex 590,d
Aprilis mensis Macedonibus, Aegyptijs, Hebræis, quomodo uocetur 36,f
Aprilem mensem Hebræi quomodo uocent 5,d
Apsanes Israelitarum præses 88,c
Aquila Romanorum insigne quare 487,d
Aquila Caium Caligulam occidit 361,d
Aquilo spirans Romanis horrificus 581,b
ara Deo erecta 9,f. 42,d
Arabes à nonnullis Hycsi uocantur 590,d,e
Arabes Alexandrum uincunt 411,d. Antiochum uincunt ibid.f. ob stitim pacem petentes capiuntur 286, d. Herodem prælio superant 284,d. ab Herode uincuntur ibid.d. & dommantur 311,f
Arabicæ gentis autor quis 18,b. & origo ibid.d
Arabum circuncisio 18,b
Arabum fines Herodes infestat 428,d
Arabum gesta in Iudæa mortuo Herode 451,d,f. 452
Arabum bellum cum Hyrcano 413,a
Arabum Iudæam uastantium scenitia 333
Arabibus Hyrcanus prælia machinatur 223,b
Arabibus Zenodorus Auranitidem elocat 295,e
Arabici belli causæ 311,e. 285,c
Arabicarum fœminarum propensio 321,b
Aramus, Arameis appellationem dedit 9,a
Arami liberi quibus gentibus nomina indiderint ibid.b
Aranes filius Tharri, frater Abrahami 9,c
Araphus pater Acmonis 133,d
Arasci templum 181,d
Arationis inuentio 4,a
arbor uitæ & scientiæ interdicta 3,b,c
arboribus frugiferis parcendum 72,b
arca Hierosolyma in templum Salomonis transfertur 120,d. 145,c. in tabernaculum reposita 120,f. ab Assyrijs rapta 544,c.d. in Hebræorum castra peruenit 92,d. in Dagonis fanum defertur 93,b
Arcæ Dei descriptio 46,c
Arcæ Noæ fabrica 5,c. reliquiæ ubi seruentur
Arcades antiquitatem sibi arrogant 587,e
Arce urbs 78,d
Arcus cœlestis seu Iris, signum fœderis inter Deum & Noe 6,e
Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat 311,b,c
Archelaus regno dignus iudicatur 331,b
Archelaus Iudææ Tetrarcha & rex salutatur 328,c. 453,b
Archelaus ciuitatibus præfectus 453,b
Archelaus seditione petitur 329,a. in tumultuantes animaduertit 329,d
Archelaus in Iudeam uenit 436,f
Archelaus Pheroram fratri reconciliat 311,d. accusatur 322,b. se excusat 314,e. Herodis minas arte soluit 436,e. muneribus afficitur 437,e. à Iudæis in ius uocatur 452,d
Archelai in populum liberalitas 448, e. in seditione sedanda prudentia 448,f
Archelai luctus et ferales epulæ 448,c
Archelaus Herodis filius Ethnarcha cõstitutus 334,d
Archelaus ethnarcha fit 453,b. rex 447,f
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus, ipsius funus curat 328. accusatur apud Augustum 330,b. defenditur 330,f. 334,b. 450,b. Glaphyram sibi copulat 454,c. populo se accommodat 448,d. & in seditionem incidit ibid. fil so à fratre accusatus 443,d. in exilium ablegatus, patrimonio priuatur 454,a
Archelai somnium 454,b. eius reditus quanti 453,c
Archelaus Herodis filius, quòd non rebellasset, quarta tributorum parte leuatur 453
Archelaus Magadati filius ad Titũ perfugit 461,a
Arcyon medicus 363,c
Arethis, sexti ex fratribus Machabæi supplicium, eiusq; cum insigni tolerantia sermones 623
Aretas Arabum rex Cœlesyriæ regnum adipiscitur 252,d. Herodem bello uincit 342,d. Damascenis conciliatur 411,f. & Scauro 415,b. à Scauro c c c talentis mulctatur 415,b.
Aretas Syllæum insidiarũ arguit 320,f. & homicidij 320,e
Aretæ Augurium 343,c
Aretas Petræus Romanis auxiliatur 333,b
Arethusa urbs 414,f
Aries Rom. magnus Niteon à Iudæis appellatus, Hierosolym. murum perrumpit 541,d
arietis instrumenti bellici descriptio 491,a
Ariochus Nabuchodonosori satellitum præfectus 190,f
Arion Iosephi Tobiæ filij procurator 222,a
Arion uinculis ab Hyrcano constringitur 222,a: & numerato pretio dimittitur 222,b
Aristæi ad Ptolemæum Philadelphum oratio pro Iudæis 213,c
Aristobulus Aristobuli regis filius adolescens formosus 280,b. ab Herode pontificatu donatur ibid. e. aquis dolo Herodis præfocatur, & lugetur 281,d,e. 440,b. sepelitur 282,d
Aristobulus Alexandri Iannæi filius opulentus 256,e
Aristobulus Alexãdri Iannæi filius 253, c. matrem obiurgat ibid.e. Damascum ablegatur 254,a. castella occupat ibid.b. accusatur ibid. d. 257,c. cum Hyrcano de regno cõtendit 255,c. 257,a,e. Antipatro odio bello mouetur ibid.e. Aretæ & Hyrcano repugnat 256,f. ad Scaurum legatos mittet 256,e. in tẽplo oppugnatur 256,b, Pharisæorum crudelitatem taxat 253,e
Aristobulus Alexandri Iannæi filius bello molestatur, castella Põpeio tradit 257,e. uinctus tenetur 259,c. cũ coniuge & liberis 412,e. Romæ uinculis elabitur 260,a. à Romanis obsidetur, capitur 260,b. uinculis soluitur et ueneno tollitur 261, d. 416,e

Index.

Aristobuli filij capti dimittuntur 260, c
Aristobulus Herodis filius, uxorem Bernicem filiam Salomes ducit 299,f. Antiochum Cyzicenum cædit 246,f. accusatur 316,a. 303,c. 435,d. ab Euricle calumnijs petitur 313, d. patri reconciliatur 304,e. 305,a. 435,e. pontificatu ornatur 280, e. calumnijs opprimitur 302,c,d. 299, b. ab Herode insidijs petitur, 281, c. damnatur 316, b. strangulatur 317,b. 280,f
Aristobuli Herodis filij progenies 460,b
Aristobulus Herodis Chalcidis filius 380,c
Aristobulus Hyrcani filius primus regium diadema usurpat 409,e. 248,a
Aristobulus se regem declarat 412,d
Aristobulus pontifex 384,b
Aristobulus Hyrcani filius matrem occidit 248,b. Antigonum trucidari curat 248, d. Antigonum cædit 410,b. bellum Alexandro infert 415, a. Hyrcani filijs Spondium uincit 409, c. Scaurum muneribus corrumpit 413,c. à Pompeio petitur 413,d. custodiæ traditur 413,f. Romam ducitur 415,a. Romæ turbatas 415,e
Aristobulus morbo correptus: facinus in fratrem fassus, moritur 248,e,f. 409,f. 410,c
Aristobuli & Hyrcani conflictus 412, e. reconciliatio 412,f
Arius rex Lacedæmon Oniæ pontifici & Menælao scribit 223,a
Arius centurio ab Athronge uincitur 332,f. moritur 451,e
Armenia regio à Partis amittitur 342, a. ab Alanis uastatur 578,e
armigeri Saulis obitus 115,a
Arnon fluuius 61,b
Arophæus Maræathi 440,b
Arphas uicus 484,f
Arphaxades Semæ filius Arphaxadæis nomen dedit 9,a,c
Arsamum castrum Izates ui capit 376, e
Arsinoe soror Cleopatræ ab ipsa occiditur 605,d
Artabanus Bononem expellit 339,b. Asinæi amicitiam expetit 354,a. ab Herode conuiuio excipitur 342, b. bello petitur 341,f. subsidium petens subleuatur 375,e:376,a. Izatem honorat 376,b. regno expulsus imperio per Izatem restituitur 342,b.376,b
Artabano Vardanis in regno succeßit 376,c
Artabazes Parthorum rex Cleopatræ datur 428,a
Artabazes Tigranis filius captus in Aegyptum ab Antonio mittitur 284, a
Artaxerxes regnum paternum accipiens conuiuatur 204,e. edictum in Iudæos promulgat 206,a. uxorem Vasten accusans & ab ea diuertens, Estheram uxorem ducit 205,c. edicto Iudæorum exitium reuocat 208, e. Mardochæum honorat 207,e
Artaxerxis iunioris exercitus imperium penes Bagasen 210,a
Artaxerxi insidiatur Aman 209,a
Artaxias Tigranis filius Armeniæ regno potitus aliquandiu expellitur 284,b
Artemisius mensis 143,a
artium inuentores 609,d
Artorius dolo seruatur 559,d
Arucæus Arcen urbem condidit 9,e
Arudæus Arudum insulam obtinuit 9,f
Arun uicus 452,a
Arus uicus 333,b
Aruum locus 107,e
Asa uxor Esai 20,f
Asabel Beniaminis filius 29,d
Asael frater Ioabi 116.d
Asael Abenerum insequitur 116,d
Asaeli uulnus lethiferum inflictum 116,d
Asael cæsus ibid.e
Asanus Hierosolymorum rex pius 156, b. oppida extruit 157,c. victoriæ signum à Deo capit 156,d
Asanus Iudæorum rex Zaræum profligat 156,d. moritur 157,e
Asani successor Iosaphatus 157,f
Asani pietas 156,c
Ascalon Iudæis semper inuisa capitur 80,f
Ascalonis situs 483,a
Ascalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud se habitantium interfecerunt 47,f
Ascalonitarum uectigalia Iosephus exigit 220,f
Ascalonitis quantum incommodi arca attulerit 93,c
Aschanaxes originem Aschanaxis dedit 8,b
Aschanes eunuchus præpositus Hebræorum nobilium curæ, obsequitur Daniel 190,c
Aser Iacobi filius nascitur 18,c. filios quos genuit 29,e
Aseris etymologia 18,c
Aserrinus Astarti filius 592,c
Aseritarum sors in Chananæa 78,d
Asiæ 500 ciuitates uni rectori & consuli Romano parent 467,f
Asinæus & Anilæus fratres Artabanũ accedunt 354,c
Asinæus fit potens 354,d. manum armatam colligit 353,c. incolumis domum ablegatur 304,d
Asiongaber, loci nomen 149,a
Asochis à Ptolemæo ui capitur 249, f
Asphaltites lacus 10,e.521,a,e. 595,a
in Asphaltitem fons Iordanis se exonerat 502,a
Asprenas 361,a. occiditur 362,a
Assamonæi filius Matthias Antiochũ sprevit 225.a
Assamonæi principatus finis 678,d
Assamonæorũ familiæ quandiu et principatus Iudæorum concessus fuerit 384,a
Assarachoddas Senacheribi filius patri succedens rex creatur 181,d
Assuerus rex Persarum 204,d. uide Artaxerxes.
Asis rex Iudæorum 590,d. eiusdem regni termini ibid.
Assuras Semiæ filius Nynum urbem condidit 9,a
Assyria uocata unde 14,e
Assyriæ rex Teglaphalassar Israelitas capit 177,a
Assyriaci imperij scissio 182,a
Assyrij arcam rapiunt 544,c,d. ab Abramo uincuntur 11,a
Assyriorum origo 9,a. exercitus peste consumitur 181, d
Astabarri populus 8,d
Astaborra fluuius 33,c
Astaborlus fluuius 33,c
Astapus fluuius ibid.c
Astartus Delæ Astarte filius 592, c
Astronomia quando inuenta 4,f
Astronomiam Abramus docuit Aegyptios 10,c
Asurus filius Sui 14,d
Athalia. uide, Gotholia.
Athenienses quando & quomodo Romanis subiecti 467,c

Index.

Athenienſes Græcorum religioſiſſimi creditι 609,c. ſcriptis legibus utebantur 611,d
Athenienſium decretum in Hyrcani honorem 262,f
Athenienſibus hiſtoriæ conſcribendæ nulla cura fuit 587,e
Athenio Ptolemæi Euergetis ad Iudæos legatus 220,d
Athenionis proditione ab Arabibus Herodes uincitur 284,e
Athronges paſtor regnum ſibi uendicãs in Romanos ſæuit 332,e. Arium centurionem uincit ibid.f. uictus capitur 333,a
Auranitidem Zenodorus Arabibus elocat 295,e
auaritia malorum radix 117,f. omne ſupplicium contemnit 551,d
Auguſti Cæſaris in Iudæos beneficia 306,e. in Herodem & Aretam odium 312,d. cum utroq; in gratiam reditus 315,d. Herodis teſtamentum ratum confirmantis teſtatio 334,e. in Italiam profectio 420,c. mors, eiuſdemq; imperij adminiſtra anni 338,c
Auguſto Herodes templa dedicat 430,f
Aulicæ deliciæ quæ 132,b
Aurea terra, regio 149,b
Auran, in Bibliis habetur Aberon 225,a
Auranes Iudæ Machabæi frater 230,b
Azael famulus Adadi ad Eliſæũ mittitur atque rex crudelis futurus uocatur 168,f. 169,a. Adadum Syrũ præfocat 169,a. à Syris celebratur ibid. b. Adali regnum inuaſit ibid. Iudæos infeſtat 173,e
Azaelis contra Hieroſolyma expeditio 173,a. cum Ieu bellum ibid.
Azanus filius Nachoris 9,d
Azarias Abdenago Danielis ſocius appellatur, atque ab Nabuchodonoſoro educatur 190,b,c. in ignem coniectus 627,d
Azarias increpat Oziam ſacerdotium uſurpantem 176,c.
Azarias à Gorgia deuictus 229,a
Azarias Iudæos ad pietatem hortatur 156,e
Azeca urbs à Roboamo condita 153,e
Azermothes Iuctæ filius 9,b
Azizus Emeſorum rex circumciſus Agrippæ iunioris ſororem Druſillam uxorem ducit 379,d. defunctus 380,c
Azotus urbs 269,e. 414,f. deſtruitur 229,a. à Ionatha capitur & igne incenditur 238,b
Azymorum dies ſolennis 37,b
Azymorum diebus pugna 533,a
Azymorum feſtum 178,e. 338,b. cur inſtitutum 519,a

B

BAal rex in imperio Nabuchodonoſoro ſuccedit 594,b
Baal Achabi Deus 171,d. Tyriorum ibid.d,e
Baalis fanum deſtruitur 172,e. uates omnes Eliæ uincit 159,b,c
Baaliticos ſacrificulos Ieus tollit 171,d
Baales Ammanitarum rex 189,b
Baaras locus, & radix mirificè euellenda 576,b. eiuſdem uirtus ibid.c. & loci fontes fluentes ibid.
Babæ liberi ab Herode occiduntur 291,e
Babel quid ſignificet 7,d
Babel turris conſtructa quando ibid.c de Babel turri Sybillæ teſtimonium ibid.d
Babylon locus cur dicatur ibid.d
Babylon in Cyri poteſtatem peruenit 193,d. capta 593,f
Babylonica captiuitas quando & quomodo acciderit 185,186,187,188, 544
Babylonica captiuitas prædicta 182,b. & eius finis 195,d
Babylonica captiuitate detentos Eſdras reducit 202,b
Babylonius Ammanitas adoritur 190, a. Hieremiam donis ornat 188,e. Sedeciam regem conſtituit 186,d. Ioachimum obſidet & abducit 185,e
Babylonius Moabitas aggreditur 190, d. Hieroſolyma obſidet 185,e. oppugnat 186,c. captam Ieroſolym. incendit 545,d
Babylonij Iudæos perſequuntur 356,a
Babylonij Sedeciam fugientem capiunt 187,e
Babyloniorum rex Manaſſem captum reſtituit 182.c
Babyloniorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 588,a
Babylonios Nechao bello afficere ſtudet 184,c
Baca uicus 484,b
Baccharis Beniaminis filius 29,d
Bacchides dux Demetrij aduerſus Iudam Machabæum aciem inſtituit 233,a
Bacchides Iudæ fautores cruciatos occidi curat 233,e
Bacchides Iudæ inſidiatus, iuramentum uiolat 231,c
Bacchides pacem cum Ionatha faciens, abit 234,e
Bacchides Ionatã dolo ſublaturus bello petit 283,f
Bacchides cum exercitu in Iudæos miſſus 231,a
Bacchides Iudæos transfugas occidit 234,d
Bacchides in Iudæam tendit, Ionatham capturus 234,d. à Mathathia occultatur 407,e
Bacchidis in Iudæos crudelitas 407,d. eiuſdemq; interitus ibid.e
Bacchidis denuò miſſi in Iudæam victoria 232,d
Bactriani, populus 9,b
Badezorus Ithobali filius 592,d
Badus, menſura qualis 142,f
Bæonis regni termini 590,d
Bagoas eunuchus 320,b
Bagoſes copiarum Artaxerxis imperator, quomodo Iudæos ob homicidiũ in templo factum tractauerit 210,a
Bagoſes templum Hieroſolymitanum polluit 210,a
Bagothous et Theodeſtes eunuchi in necem Artaxerxis coniurant, & plectuntur 205,d
Baiæ ciuitas Campaniæ 349,e
Bala Iacobi Patriarchæ ancilla 18,b
Balachus Moabitarum rex Balamum ad Iſraelitas execrandum mittit 62,b
Baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 182,a de Balada Beroſus ibid.b
Balamus propheta ab aſina ſermone reprehenditur 62,c
Balamus iniuriæ acculatur 62,d
Balami conſilio ad ſtupra pellecti Hebræi 63,e
Balami uaticinium 62,e
Balami oracula 64,f
Baleazarus Iromi filius 592,c
Ballis Germanorum dux 572,f
Balſamum ubi creſcat 283,e
Balthaſar aliàs Naboandel Babyloniæ rex 192,e. cum ſuo regno in Cyri poteſtatem uenit 193,d. Adoniam occidit 140,a. manum in pariete ſcribentem cernit 192,f
Banaias, generè ſacerdos unus fortium Dauidis 134,d
Banaias Salomonis copijs præficitur 140,c
Banaothas & Thannus occiſores Iaboboſchi ſupplicio afficiuntur 118,d
Barachias Iſraelitis, ut captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant, conſuit 177,e
Baracus dux militaris arma corripit 84,d. Iſraelitas liberat ibid.c

Index.

Baraci imperium 85,d. officium 84,e
Baraſa ui expugnata concrematur 228,c
Barbari Herodi inſidiantur 276,b. occiduntur 425,d. à Domitiano tentantur 573,a
Barbarorum poſſeßiones 34,a
Baris mons 6,b
Baris caſtellum, poſtea Antonia 412,e
Baruchus Neri filius, Hieremiæ prophetæ ſcriba in Aegyptum abducitur 189,e. è carcere liberatur 188,f
Baruchi filius neci deſtinatur 516,c
Baſanes Iſraelitarum rex impius Hieroboami totam familiam ſuſtulit, regnum occupat 156,b,f. à Gimone propheta grauiter reprehenditur 157,a. Aſano ſocietate iungitur 157,b. Ramathonem munit 157,b. moritur 157,c
Barzaphxrnes Parthorum ſatrapa à Phaſaelo perfidiæ arguitur 271, e
Baſemnatha Eſai uxor 16,e
Baſimam filiam Solomonis, Achinadabæ nupta 141,d
Baſſus addit ſe Caßio 418,f. Iudæos interemit 577,d
Baſſus Sext. Cæſarem occidit 418,e
Baſſi militares copiæ à Iudæis irrumpuntur 577,d. ſucceſſor Flauius Silua 578,f
Batanæa, Trachonis, & Auranitidis, partiumq; quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 453,b
Bathuel Nachoris filius è Melcha 9,d
Bathyllus Antipatri libertus uenenum hero adfert 473,f
Bathyra 388,b
Batibius uir prætorius de Caij nece futura 380,e
Bauxus Nachoris è Melcha filius 9,d
Bdellium quid 40,e
Beelſephon, ciuitas 37,a
Beleus fons 458,c
Beli templũ à Nabuchodonoſoro ornatur 192,b. 593,b. ab Alexandro expurgatur 595,f
bellum Hebræorum cum Amalecitis 41,d
belli leges 71,f. 54,a
Beniamin naſcitur, atque cur ſic uocetur 20,b. captiuus 27,c. eiuſdem filij 29,d
Beniamitæ Chananæos tributarios reddunt 80, f. Iſraelitas debellant 82,c. quas uxores acceperint 82,e. poſt Ieſu ducis mortem agriculturæ ſtudentes quieti 80,f
Beniamitarum clades 82,c. fortitudo & peritia militaris 82,b. cædes omnium uſque ad ſexcentos uiros 82,d. & quomodo ea tribus reſtituta fuerit ibid.
Beniamitarum ſors 78,c
Beniamitis rapere uirgines licuit 83,d
Beon rex Iudæorum 590,d
Berenice, locus 149,a
Berenice Agrippæ germana Florũ precans deſpicitur 464,f
Bernice Salomes filia Ariſtobulo Herodis filio nuptum datur 299,f. fit exoſa Glaphyræ 308,a. datur alteri marito 440,b
Bernice Ciliciæ regi Polemoni copulatur 379,e
Bernice & Iudæi ad Ceſtium de Flori geſtis retulerunt 466,e
Berotha ciuitas Galilææ 77,c
Beroſus ſcriptor Chaldaicus 592,e. de Aſtronomia & Chaldæorũ philoſophia Græcè ſcripſit 592,e. de Iudæis 593,a
Beroſus de Abrahamo 9,f. de Baladda 182,b. de Nabuchodonoſoro 192,a
Berſabe ciuitas 172,f
Berſube puteus 13,a
Berytus Romanorum domicilium 315, e. colonia 571,b. ab Agrippa exornatur 371,d. 382,f
Berzelleus quantis beneficijs Dauidem regno pulſum iuuerit 129,d. quam gratiam receperit 132,a
Beſara, oppidum 391,a
Beſelel tabernaculi opifex 49,d
Beſenoth uicus 520,c
Bethalaga, uicus 234,d
Bethela urbs 78,c
Bethel quid ſignificet 17,b
Bethel proditione occupata 81,a
Bethenaber uicus à Placido igni traditur 520,a
Bethlepton toparchia 520,d
Bethmaus, uicus 388,d
Bethora locus 77,b
Bethſabe formâ Dauidem ad adulteriũ allicit, atque eius maritus è caſtris uocatur 123,e
Bethſabe Dauidi nubit 124,d. de Adoniæ regno monetur 136,d. pro Adonia intercedit 139,f. Salomoni regnum petit 136,e
Bethſaida 338,b
Bethſama, uicus 94,a
Bethſamitarum prophani ſeptemdecim arcam contingentes moriuntur 94,b
Bethſana, quæ Scythopolis dicitur 78,c
Bethſana ciuitas ibid.
Bethſur urbs à Roboamo condita 153,e
Bethſuritarum deditio 230,c
Bettæa urbs capta & prædata 122,a
Bezeca urbs 80,d
Bezedel uicus cum turri inexpugnabili 483,d. turris ab Antonio inceditur ibid.
Bezetha collis 535,a
bibendi mos apud Perſas 204,e
Biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 1,d
Biblica ſcripta tractantes ethnici puniti 217,e
Bithyni, Cappadoces, Pamphylij, Lydi Romanis tributa perſoluunt 468,e
Bocchoris Aegypti rex 603,c
Bochorias Sabæi pater 132,c
Bonones ab Artabano pulſus 339,b
Boozus ex Ruthe filium habet 91,d
Borcæus Agrippæ legatus à Iudæis uulneratus euaſit 476,c
Borceos uicos 484,d
bos agnum in templo Hieroſolym. parit 563,e
bouis cornupetæ noxa quomodo uindicanda 71,b
boues triturantes 68,f
Boſora euerſa 228,d
Boz ueſtibuli templi columna 144, a
Bozus Ruthem uxorem quomodo acceperit 91,c d
Britannicus Claudij Cæſaris filius 380, a. ueneno à Nerone è medio tollitur 380 b
Britanni in Romanam ditionem ſubacti 468,d
Broccus tribunus plebis 361, f
Bruti exitium 261, f
Bubaſtes fluuius 591, c
Bubaſtis caſtrum 23, e
buccinarum inuentio & uſus 5, c
Burrus prætorianorum militum præfectus 38 b

C

CAbrothaba nomen unde 4, f
Cæcilius Baſſus Sext. Cæſar occidens copias eius o[ppi]dat 4 e
Cæcinna de proditione cogitans militi ad Antonium fugit: obtrudandus petitur 527, f

ab Antonio rerum gestarum nuncius ad Vespasianum mittitur: laudatur, & dedecus eius honorib. protegitur 528,a
Cedesa ciuitas, atque eius situs 77,d
Cœlesyriæ præfectus Hyrcano aduersatur 264,d
Cœnopolis forum (quod Materiarium uocatur) à Cestio incenditur 476,d
Cæsar Alexandrum falsum deprehendit: & remigum numero inserit 453,f. Antipatrum Romana ciuitate donat 417,c
Cæsar Archelaum regno dignissimum iudicat 331,b. Herodem regem appellat 429,f. Herodis filios Romam missos excipit 295,c. Iudæis iura concessit 604,d
Cæsaris hostiæ ab Eleazaro reijciuntur 470,c. in honorē quæ urbes conditæ 338,b. in profugos benignitas 556,d. obitus 338,c
Cæsares unde appellati 148,e
Cæsarum beneuolentia Iosepho cōstans 404,d
Cæsareæ urbs 294,e
Cæsarea ab Herode extruitur 430,e: prius Stratonis Pyrgos dicta fuit 431,d. Neronias dicta 382,e
Cæsareæ spectacula à Tito habentur 570,d
Cesonia Caij uxor maritum mortuum, inobedientiæ arguit 365,a
Cain, uox quid significet 4,a,b
Cain nascitur 4,a. malus, agricola primus ibid. sacrificat, fratrem interfecit 4,b. 627,d. à Deo castigatus fit peior 4,c
Caini soboles 4,d,e
Caiphas pontifex 338,d. Iosephum dictus ibid.
Caius Caligula Cæsar fit 343,c. Tiberij successor Agrippam uinculis soluit 344,b. 348,f. se Deum uocari uult 458,b. & colli 357,a. Petronium in Syriam mittit 350,d. reuocat 352,d. Iouem Olympium Romam traduci iubet 357,b. in senatores sæuit 356,f. tributa minui petentes, capite plectit 357,f. rem diuinam Augusto Cæsari facit 360,d. forore stupranit 365,c. uulneratur, & occiditur 361,c. 356,e. 364,b
Caius quandiu regnarit 459,b
Caij Cæsaris decreta 265,b. mores & facta 365,c. studium, eruditio ibid.d. superbia 458,b
Caij mors in theatro per præconem indicata 362,f. interitum molestè ferentes 362,b. uxor & filia occisæ 365,b
C. Fannij Cos. decreta pro Iudæis 266,d
C. Norbani Flacci literæ 307,a
Callani apud Indos qui 595,b
Callimander audacius dimicans cadit 247,a
Callistus Caij libertus 359,d
calumnia in Eliam 158,f. in Ezechiam 181, b. in Dauidem 128,b
Calyculus quid 48,b
Cambyses Cyri filius Iudæos ab ædificando templo prohibet 196,f. moritur 197,a
Campius regius 11,b
Cana Cœlesyriæ locus 284,d
Cana uicus Galilææ 389,e
Candebeus à Simone uincitur 408,d
Caparsaba, Antipatris dicta 252,d
Capernaum fons 502,b
Capharin capitur 524,d
Caphetra incensa 524,d
Cappadoces populus 8,a
Cariathiarim oppidum 120,c
Carræ, Mesopotamiæ ciuitas 9,d
Carthago à Didone extructa 592,d
Carus occiditur 320,b
Cassius Longinus 373,b
Cassius in Syriam ueniens Marcum & Bassum in suas partes pertrahit, Iudæam afflixit 268,a. Apamiam obsidione liberat 418,f
Cassij in Syria res gestæ 261,c. exitium 269,f
Castor historicus 595,d
Castoris Iudæi dolus 541,e
Catullus Iosephum falsò accusat 586,a. tria millia Iudæorum trucidat 585,f
Catulli morbus & mors 586,b
Celenderis oppidum Ciliciæ 322,d
Cendebæus dux regius è Iudæa profligatus 244,c
Ceniazus Hebræos in libertatem restituit 83,d
Cephalon Antipatri frater 413,c
Cerealis uastator 524,c
Cesennius Petus Antiochum defectionis accusatum hostiliter adoritur 577,e
Cestius Cœnopolim incendit 476,d. Hierosolymam obsidet 476,d. impetum populi compescit 463,c. quinquaginta Iudæos occid. 475,f. à Iudæis fugatur 477,a
Chabalon quid denotet 147,e
C. Chæreas de Caij sæuitia conqueritur 358,d. Caium ad necem quærit 359,d. laudibus extollitur 363,b. libertate à Consulibus donatur 364,d. Caium uulnerat 361,c. occidit 356,e. ad Cornelium Sabinum confugit 359,a. ad supplicium ductus moritur 368,d.
Chæremonis locus excogitatus 600,f
Chætura Abramo nupta 14,d
Chalamas Syrorum transeuphratensium rex 123,c
Chaldæi populus 9,a
Chaldæorum annales 597,b
Chaldæis Nabuchodonosori somnium propositum 190,e
Chalebus Israelitas consolatur 55,c
Chamas Noe filius 7,a. patris irrisor 8,f
Chami filij, ipsorumque progenies 8,c
Chananæa olim dicta Iudæa 10,d
Chananæe terræ natura 55-78,a
Chananæe uastatio 77,d
Chananæus Chamæ filius 8,d
Chananæi filij 8,e. agri partitio 78,a
Chananæi Hebræis bellum mouent 77,c. uincunt 56,e. percussi 74,b. Hierosolymis ejecti 119,d
Chananæorum progenies 8,d. exercitus 77,d. reges cæsi 77,d
Chariathiarus ciuitas 94,b
Chariathiarim arca translata 94,b
Charithius Aethiopum rex 598,e
Charmisus Rubeli filius 29,d
Chasleus mensis 224,b. 227,d
Chasphoma euersa 228,d
Chebron Tethmosis filius 591,b
Chebron 523,e. expugnatur 524,d. diruta 229,a
Chelcias Iudæus Cleopatræ copijs præfectus 247,b
Cherubes quid 46,c
Cherubini duo 143,e
Chettæus miles fortissimus Dauidis 133,d.
Chettæi populus 8,f
Chethon quid 47,b
Chetim, uox quid significet 8,b
Chetimus quis 8,b
Chetima insula 8,b
Chetima, nunc Cyprus uocatur 8,b
Chidonis area locus, ubi 120,d
Chij porticum reparari curat Herodes 300,b
Chijs immunitatem Herodes impetrat 300,d
Chiramus opifex Tyrius 144,a
Chosbis quæ 64,b
Christus conteret caput serpentis 3, f. quando cruci affixus 340,a

Chusæi

Index.

Chuſæi unde denominentur 8,c
Chuſarthes Aſſyriorum rex Hebræos ſibi ſubijcit 83,d
Chuſus, Chuſæi 8,c
Chuſis Abeſalomum fefellit 128,c. Architophelis conſilium facit uanum 128,e. ut ſe opponat Architopheli rogatus Hieroſolyma pergit 128,a. rerum uicißitudinem deflet & à Dauide conſolatione erigitur 127,f
Chuſus Nabrodis filius 8,e
Chuthæi in Iſraeliticam regionem inuecti 179,c
Chutæorum leuitas 180,a
Cilicia nunc Tharſus appellatur 8,b
in Cilla Dauid à Saulo obſidendus, oraculi hortatu diſcedit 109,b
Cinnamus Artabano dignitatem regiã reddit 376,b
Cinnyra, inſtrumentum muſicũ 134,a
Circenſes ludi 357,e
circunciſio Arabum 13,b
circunciſio Iudæorum 13,b. ab Apione ridetur 609,e. Aegyptiorum 609,e
circunciſionis origo 11,f
de Circunſione Iudæorum Herodotus 594,e
Ciſus pater Sauli 96,a
citharæ inuentor 4,d
citium quid 8,b
Ciuilis Germanorum dux 572,f
ciuitatem quis primus inſtituerit 4,d
Claßicus Germanorum dux 572,f
Claudius Felix Iudææ prætor 379,d. ad imperiũ à militib. rapitur 365,e. 368,a. princeps declaratur 366,b. Agrippam regno præficit 460,b: confirmat 368,e. Comagenam Antiocho donat 368,e. Samaritas punit 379,c
Claudij edicta in Iudæorum gratiam 369,a: imperium 459,b: uxores quot 380,a.
Claudij Cæſaris mors 379,f. 461,c
Cleanthes philoſophus 609,d
Clearchus Ariſtotelis diſcipulus 595,a
clementia principem ornat 27,f
clementia Titi in hoſtes 507,e
Cleodemus propheta cognomine Malchus Iudæorum hiſtoriam contexuit 14,e
Cleopatra Antiochi Magni filia 219,e. Antiocho Soteri coniugium offert 244,c. Alexandro nubit 237,d. aduerſus filiũ copias inſtruit 250,c. expellit Alexandrum 410,e. M. Antonium dementans, fratrem cum ſorore occidi iubet 283,c. duobus regnis inhians, partem eorũ ab Antonio impetrat 282,a. 283,d. Herodẽ ad ſtuprum ſolicitat 283,e. ab Herode in Aegyptum ducitur 284,a. Ptolemaidem expugnat 250,d. moritur 289,d
Cleopatræ aſtutia 428,b. ſæuitia, auaritia 427,f
Clitus ſeditionis inter Tiberienſes autor læuam ſibi præcidit 393,d
Clito manus utraſque Ioſephus abſcindi uult 481,f
Cluuitus 360,e
Cœles uulgò Syria 9,b
Comagenũs regum Romanis ſubditorũ fœliciſſimus 547,e
cometa gladio ſimilis excidium Hieroſolym. præceßit 563,d
Conon Græcus de Iudæis 597,b
conſilij bonitas 518,d
conſuetudo in Rege laudanda 207,d
conſultores peßimi quid incommodi afferant 437,b
Cophene fluuius Indiæ 9,b
Coponius Syriæ præfectus 336,f
Corban quid 60,d. 457,d. 594,e
Corduba urbs Hiſpaniæ 357,d
Corræi locus 94,f
Cores Moyſen criminatur 57,c. flamma conſumitur 59,d
Coræ factionis patroni qui 57,e
Coreus filius Eſai 20,f
Cornelius Fauſtus 258,e. 414,c
corus menſura qualis 56,b
à Coruo Elias paſcitur 158,a,b
Coſtobarus Bernices pater 343,e
Coſtobarus Idumææ præfectus, mortis periculo eximitur: ab uxore repudiatus inſidiarum accuſatur, filios Babæ ad necem quæſitos occultat 291,a,b,c,d
Cotardes Parthorum rex 376,c
coturnices ubi copioſè mueniantur 40,c
Cous Euaratus 439,a
M. Craſſus in Parthos proficiſcens Hieroſolymitanum templum ſpolians iuramentum uiolat 260,e,f. Pitholaum occidit 416,d. moritur 261,c
Criſpus Iudæus uinctus ſiſtitur 402,d
Crocodili Aegyptiorum dij 607,b
Cteſiphon urbs Græcanica 356,c
cultus Dei in priſtinum ſtatum reſtituitur 172,e
Cumanus militem, libros Moſis conſcindentem, ſecuri ferijt 378,c
Cumanus Tiberio Alexandro ſucceßit 377,f. conuitijs petitur 378,b. in Iudæos inſurgit 378,e. uulgi impetum ſore hoſtilem timet 460,c. Eleazari ſequaces prehẽſos neci tradit 460,f. exilio punitur 461,c
Cuſpius Fadus Syriæ prætor 372,f. Iudæam à latrocinijs purgat 373,c Theudam pſeudoprophetam punit 377,d
Cuſpio Fado Tiberius Alexãder ſucceſſit 377,e
cuſtodes theſaurorum Dei 137,d
Cydoeſſa Tyriorum uicus 507,b
Cypris Antipatri uxor 416,c
Cypros Herodis Magni filia 343,d
Cypros Phaſaeli filia 343,d
Cyprus inſula olim Chetima dicebatur 8,b
Cyprus præſidij locus in finibus Hierichuntis 474,b
Cyrenã urbs 604,f
Cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syrtes quomodo Romanis ſubdita 468,e
Cyrus Perſarum rex Babylonicum imperium Perſico iungens Babylonem & eius regem capit 192,d. 193,d. Iudæos liberat 195,d. Iudæis reditum in patriam uaſa templi reſtituẽs concedit templũ reſtauraturis ibid. f
Cyri de reſtaurando templo Hieroſolymitano commentarij 200,d. edictum 195,e. ac literæ 196,b. mors 196,d

D

Dabariteni uxorem Ptolemæi procuratoris inuadũt 391,c
Dacchari herbæ deſcriptio 48,b
Dagon arx 244,e
Dagon ſimulachrum coram arca concidit 93,b. cur gemuerit 544,c
Dalales amica à Sampſone eluditur 90,b
Dalmatæ bellicoſißimi ſub una tantum legione Romanorum quietem agunt 468,b
Damaſcus urbs 9,a. ab Alexandra occupatur 412,d
Damaſci conditor Vſes Arami filius 9,b
Damaſci populus in Mediam abducitur 178,a
damaſceni ab Aſſyrijs bello petuntur 177,c. à Dauide uincuntur 121,d. Damaſceni Ptolemæo infeſi Aretã ſibi conciliant 411,f. cum Sidonijs apud Flaccũ contendere decernunt 344,e
Damaſcenorũ in Iudæos ſæuitia 477,f
Damnei filius Ieſus in pontificatu firmatur 382,d
Dan è Bala Iacobi filius naſcitur, & curſic uocetur 18,b, 29,e

Index.

Dani filius vnus 29,e
Dana vrbs ædificata 183,c
Danaus,591,d. in Argos fugit 603,c
Daniel,Balthasar appellatur 190,c
Daniel Nabuchodonosori somnia duo interpretatur 191,b,c,f.mēsæ regiæ edulijs non delectatur 190,c.coram Balthasare statuitur 193,a.scripturam manus Balthasari canenti misam explicat 193,b. à Dario in Mediam abducitur & honoratur 193, e. satrapa Mediæ constituitur 193, d. mandati regij violati à Satrapis coram Dario accusatur 193, e. in leonum fossam conijcitur 194, a. extrahitur ibid. a. turrim Ecbatana ædificat ibid. c. deo quàm charus fuerit ibid. c. quantumq; prophetis cæteris prælatus fuerit 195,b
Danielis inimici leonibus dilacerati 194,b. Deum verum prædicandū, Darius mandat 194, c. uiso de ariete & hirco 194,e. de Romano imperio prædictio 195,a. cognati statuam non adorantes, fornaci immissi, Dei prouidentia incolumes manent 191,e
Danitarum sors 78,d. fuga,habitationis inquisitio 83,b
Danitis bellū Chananæi inferre conantur 83,b
Danus fons Iordanis 11,a
Darabitta vicus 399,f
Darius Artabani filius Tiberio obsides mittitur 342,b
Darius Astiagis filius imperium Babyloniorum vastat, & Danielē constituit Satrapam,inuitus postea leonibus obij it 193,d. hostes Danielis ijsdem obijcit, & deum laudat, 194,b
Darius equitum præfectus sub Agrippa 471,a
Darus Hystaspis filius rex Persarum creatur,quæstionem proponit quænam omnium rerum fortissima aut potentissima 197,b,c.198,commonitus à Zorobabele Iudæos libertati restituit,vrbemq; & templum restituere promittit & iuuat 198,c,d,e. 200,e.201,c.197,b.mortuus successorem filium Xerxem relinquit ibid.
Darij filij Xerxis in Iudæos beneficentia 201,d
Dathanum contumax 58,d
Dathanus terra absorptus 59,c
Dauid Iessæi filius 91.d.103,a. in regem vngitur 102,e. Saulo ad citharam canit 103,a. Saulum cantu exhilarat,cum Goliatho congressurus mittitur 103,a,d. Goliathum interimit:Saulo fit odio,à Sauli filia amatur, capita abscissa Saulo tradit 104,b,c,d,f. Sauli filiam ducit, Saulo reconciliatur, Sauli spiculum effugit,Palæstinos vincit a,d,e. in Gittam ausugit, insaniam simulans, in speluncam peruenit 107,d,e.Palæstinos dissipat, Saulo proditur,eiusdemq; in antro occurrentis laciniam pallij abscindit 109,a,c,e. Nabali iumentis parcit, à Nabalo alimenta postulat,despicitur,atque ab Abigæa placatur 110,c,d,e.vxorem Abigæam ducit,Saulo spiculum aufert, Abenerum oscitantiæ conuincit 111,b,c,d. ad Anchum diuertit, Saritas excursionibus infestat 112,a, b. ab Ancho in prælium assumitur 113,b.ab Ancho domum remittitur, Amalecitas insequitur, atq; ab ipsis cæsis prædam recipiens in Sicellam reuertitur 114,b,c,d,e. rex creatur 115,d.declaratur 116,b.118,c
Dauid ab vniuersis Israelitis rex fit 118,f. Sauli interitum luget 116,a. Micholem sibi reddi postulat, Abenerum humaniter tractat 117,b,c. occisum Abenerum luget, Iebosthi vitæ censuram capit,eiusq; occisoribus minatur 118,a,e. Hebræorum proceres excipit, Hierosolymorum arcem expugnat,Chananæos & Iebusæos Hierosolymis expellit 119,a, c,d. Palæstinos vincit 120,a. inq; eosdem hastam vibrat 121,c.oraculū consulit,arcam Hierosolyma transferri mandat, saltans ab vxore despicitur 120,b,c,d,e,f.templum cōstructurus prohibetur, gentibus tributa imponit, Adadum prælio vincit, Damascenos & Moabitas superat, Sophenos subegit,Syriā inuadit 121,a, c,d,f. Adrasari vrbes adimit, Thœnū in amicitiam recipit,Sibæ villicationem iniungit 122,a,e.Mesopotamios & Syros vincit,adulterium committit 123,a,c,e. adulterij commissi obiurgatur,Bethsabeam vxorem duxit 124,d. filium ægrotum dolet:at mortuum sentiens, ad Dei tabernaculum maturando, cibum præberi petit 125,a,b. à filio Absalomo regno pellitur 126,b.127,d.fugiēs Iordanem transit 129,d.Ammonem extinctum luget 126,c.fugiturus sacerdotes perseuerare vult, ab Achitophele, Absalomo adhærente,deseritur 127,e,f. Deo suam causam commendat 128,b.Absalomo parcendū iudicat,exercitui ab amicis subtrahitur 129,e,f. mortuum Absalomum deflet 130,e. ab Israelitis in regnum reducitur 131,b.regno redditus quo modo vixerit 130,c. Amasam copijs præficit 131,c.132,d. Semei ignoscit 131,d.& Memphibostho 132,a. officia militaria distribuit,prælijs vt nō adsit admonetur, in prælio periclitans ab Abisæo liberatur, musicam curat 133,c,d,f. populum numerari vult,è tribus malis pestē eligit 134, e,f.materiam templo parat,Solomōnem regnum ordiri iubet,eidemque præcepta templi fabricandi præscribit 135,d,e,f. populum in classes disponit 137,c. ad templi structuram necessaria relinquit, moriturus Salomoni facienda inculcat 138, d, e. moritur 138,d. sepelitur 139,b
Dauidis defuncti successor Salomon 139,d. vitæ spatium ac regni 139, a. progenies 116,f,119,f. virtutes 105,c. celebritas 103,a. pietatem Saul probat 110,b
Dauidis fortitudo 105,a.potētia 609, c. impatientia 114,c. ieiunium ob Abenerum 118,b.instrumenta musica 134,a.sepulchro thesauri abscondi 139,b. monumentum spoliatum 139,b.307,d.409,b
Dauidici sepulchri spoliati pœna 107, f
Dauidi mors Sauli nunciatur 115,e.regnum offertur 102,b
Dauidici generis reges quot,& quandiu regno præfuerint 188,a
Dauidi Sicella vicus datur 112,b
Debora mulier qualis 84,d. comitata Baracum in bello 84,e
Debras locus, & radix mirè euellenda 576,b
Debræ radicis virtus: loci verò fontes fluentes 576,c
Decapolitani Iustum accusant 403,e
Decapolitanis calamitatum Iustus autor 400,f
decimarum lex 67,c.69,b
Decius Mundus quantum in Paulinam insanierit 340,b
Deliorum decreta pro Iudæis 266,c
Delphorum templū cōbustum 609,c
Demetrius Antigoni à Ptolemæo Lagi filio vincitur 595,d
Demetrius Eucærus Antiochi Grypi filius, apud Damascum rex constituitur 251,c.contra Alexandrum expeditionem instituit ibidem,e.superat 251,f.fratrem obsidet 252,b. capitur,honoratur,moritur 252,b
Demetrij impietas 411,d

Index.

Demetrius Gadarenſis Pompeij libertus 259,a
Demetrius Alexandro victo Ionatham amicè fouet 237,e
Demetrij filius in fœdus adſciſcit Ionatham 237,e
Demetrius Nicanor regno potitus ingratitudinis accuſatur 239,b. contra Ionatham exercitum mouet: donis à Ionatha placatur: exercitum dimittens militum ſtipendia minuit, & à Ionatha ſubſidium petit. ibid. c,d,f. ab Antiochenſibus impetitur, quos fugat: Ionathæ ingratus 240,a,b. à Ionatha vincitur 241,a. Nicanor prælio à Tryphone vincitur 240,c. Meſopotamiam inuadit: Parthorum regem bello aggreditur, & victus capitur 242,b. ab Arſace dimittitur 245,f. & in regnum reſtituitur, ibidem. ſuis inuiſus vincitur, capitur, et interficitur 246,c
Demetrij Nicanoris literæ in Iudæorũ fauorem 239,c
Demetriani Ionatham fugiunt 241,e
Demetrius Phalereus Bibliothecam Ptolomæo Philadelpho comparat 213,b. ipſiq; de vertendis Iudæorum legibus ſcribit 214,c
Demetrio Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedẽda, quòd Hebraicè neſciuerit 597,c
Demetrius Seleuci filius rex Syriæ 231, a. literis ſe in amicitiam Ionathæ inſinuat 235,b,c. Antiochum & Lyſiam occidit 232, a. Iudam in prælio occidit 233,a,b. in prælio contra Alexandrum ſuccumbit 236,c. depoſti lex 71,c
Deus quando potiſſimum afferre auxilium ſoleat 37,f
Deus quibus peccatis grauiter offendatur 545,b
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 493,f
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 551,d
Dei caſtra locus 19,c
Dei deſcriptio apud Moyſen 611,a
Dextra porrecta quid apud Barbaros ſignificet 354,b
Deus Dorenſium Apollo 608,c
de Deo Plato veram opinionem proferre noluit 614,b
Dij alieni 159,c
dij Aegyptiorum 607,b. Græcorum 614,c
Dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Aphrica Carthaginem ædificat 592,d
Diebus ſingulis quid Deus condiderit 2,f. 3,a,b
Dilath paradyſi fluuius 3,c
Diluuij deſcriptio & duratio 6,a. tempus 5,d. cauſæ 5,a
de Diluuio Beroſi & Nicolai Damaſceni teſtimonium 6,b
Dina filia Iacobi 18,d. 29,d. ſtupratur, quare Sicimitæ trucidantur 19,f
Diocles hiſtoricus 192,e
Diogenes Alexandrianicus à Phariſeis occiditur 412,c
Dionyſius Tripolitanus ſecuri percuſſus, aliàs Antiochus 411,e
Diophantes pſeudographus 314,a. Alexandri nomine fictas literas ſcribit 438,f
Diſciplinarum traductio 10,d
diſſidium inter Senatum & plebem Rom. 367,a
Dius menſis 5,d.
Dius hiſtoricus de Salomone 148, a. 592,a
doctrinam prodigio probat alius 159,c
Doecus Achimelechum pontificem accidit 208,a
Doleſus à Gadarenſibus interficitur 519,d
Dolobellæ decretum pro Iudæis 266,b
Domitia Domitiani Cæſaris vxor 404,d
Domitianus Ioſephum honorat 404, d. populo rector inſinuatur 528,c
Domitianus Titi frater in Barbaros tẽdit 573,a
Domitiani geſta contra Germanos 572,e
Domitiano Germani & Galli ſubijciũtur 573,b
Domitius Aenobardus 380,a
Domitius Nero imperator ſalutatur 380,b. fratrem, matrem, vxorem, virosq; illuſtriſs. trucidat ibidem. Cæſarea Iudæos excludit 381,d
Domitij Sabini fortitudo 542,f
Dora vrbs Phœnices 259,e. 414,f
Doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 380,e
Dorcadis quid ſignificet 508,f
Doris, Antipatri filij Herodis vxor 420,e. Antipatro ſcribit 444, e. ornatu priuata expellitur 442,f
Doride repudiata Herodes Mariammẽ reducit 432,e
Doritæ profanatæ religionis Iudaicæ à Petronio accuſantur 370,a
Doritarum in Iudæos inſolentia 369,f
Dorotheus 70, interpretibus additur 217,a
Draco de homicidijs 587,e
Druma Gedeonis concubina 86,c
Druſilla Agrippæ filia 343,e. Felici Romano nubit 379,e
Druſilla iunioris Agrippæ ſoror Azizo regi Emeſorum nubit 379,d
Druſium turris 431,c
Druſus Agrippæ filius 343,e
Druſus turris 295,a
Druſus Tiberij filius 344,c
Drymos loci nomen 421,a
Dyſtrus menſis, Hebræis Adar, nobis Martius dicitur 73,e. 232,a

E.

EButius decadarchus ſub Veſpaſiano 488,c. à Ioſepho impugnatur 390,f. Gamalæ occiditur 504,e
Ecbatana turris Mediæ à Daniele ædificatur 194,c
Ecdippon locus 421,c
Edom, vide: A domus.
Edræus dux militum Ionathæ 162,d
Eglon Iſraelitas ſibi ſubdidit 83,e
Eglon à Iode peremptus 84,a
Ela vrbs captæ 177,d
Elanus Baſanæ filius vnà cum omni ſobole per Zamarem tollitur 157,c
Elcana Iudæ copiarum dux occiditur 177,d
Elcias Magnus pro Iudæis apud Petronium intercedit 351,b
Eleazarus Aaronis filius 49,e. pontifex fit 61,a
Eleazari mors 80,b
Eleazarus Ananiæ pontificis filius Cæſaris hoſtias reijcit 470,c
Eleazarus Boethi filius pontifex conſtituitur 335,e
Eleazarus dæmonis incuntator arreptitiorum medicus 142,b
Eleazarus Dinæi filius latro 378,e. Iudæorum princeps immanis 460,f. ſuſpenſus 461,e
Eleazarus Dodiæ filius vnus ſortium Dauidis 134,b
Eleazarus filius Iairi in Manahemum, cum ſectatoribus impetum facit 472,b
Eleazarus Iudæ Macchabæi frater, cõfoſſo à ſe elephanto opprimitur 230,b
Eleazarus Iudæus Izatem ad circumciſionem monet 375,b. audax & ſtrenuus, à Rufo Aegyptio captus, verberatur 576,e,f. crucifigendus offertur: & Iudæos ſua calamitate ad deditionem fugamq; concitans, tandem

Index.

tandem dimittitur 577,4.b
Eleazarus pontifex 1,d. Moſis filius 34,f
Eleazarus Phariſeus functionis cauſa Hyrcanum arguit, at cõmitij à Ionatha conuincitur 247,d
Eleazari Samei præclarum factum 491,d
Eleazarus ſicariorum princeps 578,f. caſtellum Maſſadam dolo occupat 580,c. Iudæos ad factum inuitat 581,c. de immortalitate animæ quid ſenſerit 582,d
Eleazarus ad mortis contemptum ſuos monet 582,d. Romanam crudelitatem Iudæis exponit 583,d. proprio gladio perit 584,d
Eleazarus Simonis filius Gioræ Idumæos aduocandos cenſet 512,d
Eleazarus Simonis Gioræ ſocius ad Herodij cuſtodes mittitur & moritur 523,e
Eleazarus ſenex ad veſcendum immundis monitus Antiocho reſpondet, & ſupplicium fert 620,d.f
Eleinus Nephthalim filius 29,e
Elephantis ſub Antiocho Eupatore pugnatur 229,e
Eleuſa oppidum Ciliciæ 505,b
Eleutherus fluuius 238,d,241,f
Eleutheri equites 412,c
Eliabus tabernaculi opifex 49,d
Elias propheta Theſbone Galaditica vrbe oriundus ſiccitatem prædicit: Sareptam veniens à corno nutritur: puerum in vitam vocat: Achabum quærit: eundemq; idololatriæ redarguit 158,a,b,c,e,f. populi malitiam taxat: Baalis prophetas vincit illudit: doctrinam miraculo confirmat: pluuiam impetrat: Iezabelem fugit: ab angelo alitur: cum Deo loquitur: Eliſæum ad propheticum munus vocat 159, Achabi factum reprehendit 160,c. vbinam habitationis locus habuerit 159,e. Ochoziæ mortem prædicit 165,b. Ochoziam idolatriæ arguit, ibid.d. Ioramum taxat 169,d
Eliæ forma 165,c
Eliæ ſacrificium Deo offerenti, atque oranti ignis vltionis mittitur 165,c,e
Eliacim ſub Ioſia rege pontifex 183,c
Eliacimus Ioſiæ filius antea Ioacimus dictus regnum paternum accipit 284,e
Eliacimus Ioſiæ filius Babylonis tributum pendit, & occiditur 185,b,d
Eliaſibus Ioacimi filius in pontificatu patri ſuccedit 203,b
Elienæus Gethæi filius pontificatum adcipit 371,f
Elis pontifex Aaronis filius 92,f. filiorum interitum percipit & moritur; ibid.
Elis filiorum nequitia 91,e. pœna prædicta 92,c
Elis ſacerdotis filij occiſi 90,e
Eliſæus Saphati filius prophetiæ donum accipit 159,f. pluuiam prædixit & victoriam 166,a. oleum multiplicat 166,e. Ioramum de inſidijs monet 166,f. obſidetur 167,a. boſtes Samariam adducit 167,b. cibis refici vult, ibid.c. Adadum morti vicinum aſſerit 168,f. diſcipulum mittit ad ieum vngendum regem 170,a. ægrotat: Ioæ ternam victoriam prædicit: & moritur 174,b,c. eiuſdemq; mortui miraculum, ibid.
Eliſæi geſta 166,e
Eliſæi famulus viſione firmatur 167,b
Eliſæo vati Ioramus irascitur 167,e. incredulus perit 168,e
Elon Zabulonis filius 29,d
Elymus, Elymæi 9,a
Elymaida vrbs 229,b
Emalſema mater Amoſi vxor Manaßis 182,f
Emaus ſeu Ammaus, vox quid ſignificet 503,e
Emmaus concremata 333,c
Emmaus vicus 338,d.176,a. vide Ammaus.
Emiam Zona ſacerdotalis 47,c
Eniachin tribus 509,b
Enochi raptus 165,e
Enochi finis in ſacris literis non eſt 5,e
Enoſa vrbs prima à Caino condita 4.d
Enoſus Sethi filius 4,d
Epaphroditi laus 1,c
Epheſi templum combuſtum 609,c
Epheſiorum decreta pro Iudæis 267,d.306,F.307,b
Ephodes quid 47,e
Ephræmitæ Gedeoni inuident 86,b
Ephræmitarum ſors 78,c
Ephremes Ioſephi filius 29,d. in numerum Iacobi filiorum pro patre Ioſepho adoptatur 30,c
Ephremi pars quæ ceſſerit 78,c
Ephronem oppidum Iudas ſubuertit 228,e
Epicrates Scythopolim Iudeis prodit 247,a
Epicureorum error conuictus 195,b
Epiphanes, aliàs Ptolemæus, interijt 223,d
Epiphania, ciuitas 8,f
Exomidis deſcriptio 47,e
Epulæ ferales Iudæorum 448,c
equitum Romanorum arma 485,e,f
Equus Modius Varo ſuccedit 388,c
Erebinthonicus vicus 549,d
Ericæ prætorianorum Achazæ præfectus occiditur 177,d
Eroedes Gadis filius 29,e
Eſaias Ezeciam conſolans orat pro populo 181,a. prodigio nunciis dei probatus 182,a. oſtenſorum theſaurorum Ezeciam arguit 182,b
Eſaiæ vaticinia ſcripta 182,c
Eſau, Adomus dicitur 20,e
Eſau natus 15,e
Eſaus venatum mittitur 16,c. benedictione priuatur 16,c. ius primogeniturę vendit 20,e. donis Iacobi placatur 19,c. habitationem diuiſit 20,d.
Eſai vxores 16,b. progenies 20,f
Eſcon puteus 163,d
Eſdras legis Moſaicæ ſcientißimus 201,e. Iudæos in Babylone connocat 201,d,b,e. captiuos in Iudæam reducit: ſacerdotes inobedientiæ arguit 202,e. populo legem prælectat. moritur 203,d
Eſron Pharę filius 129,d
Eſſeus vates de Antigono 248,d. Herodi regnum prædicit 296,e
Eſſaron Rubeli filius 29,d
Eſſen quid ſignificet 47,e
Eſſen, oraculum 50,c
Eſſeni quas virtutes colant 454,d. & 455
Eſſenorum placitum, vita & mores 337,e. in tormentis conſtantia, de diuinitate animæ opinio 456,b de Eſſæis Herodes religioſe ſentit 296,d
Eſſenos Herodes honorat 297,d
Eſſus Aſſeri filius 29,e
Eſther delicatißimè tractatur, & Artaxerxi regi nubit 205,b,c. cauſam quærit lugentis Mardochæi 206,d. ieiunans Deum inuocat 206,e. Amanem accuſat apud regem Artaxerxem 208,b
Eſthmonitis arx 192,e
Ethæus Gitthæus Dauidis ſectatur & exercitui præficitur 129,e
Eua mater omnium viuentium 3,b. à Serpente tentatur 3,d. labitur, punitur, atq; cum Adamo Paradyſo ejicitur, ibid.e,f
Euæi populus 8,f

Index.

Euaratus cous 439,a
Eucærus rex Syriæ 251,c
Euemerus Græcus de Iudæis 597,b
Euilmaraduchus filius Nabuchodonosoris 593,c
Euodus Neronis libertus 347,e
Euphrates, Paradisi fluuius 3.c
Eupolemus scriptor de Iudæis 597,b
Eurycles Laco amicitia iungitur Herodi 313,b. Alexandri sermones indicat, ibidem c. in exilium agitur 313, d. Alexandrum in vitæ discrimen adducit 437, f. Alexandri proditor 438,a. & accusator 438,c
Eutychus libertus & auriga Agrippæ 345, d. Agrippam accusat 346, d. furti arguitur 345,d
Ezechias Achazæ ex Abia filius rex constituitur: pius: templum aperiri permittit; sacrificat 178, d. cum populo epulatur: idola abijcit: Palestinos vincit 179, a, b. ad Senacheribum legatos mittit 180, c. qui occiduntur, ibidem c. oppugnatur, ibidem c. Deo supplicat: probro afficitur: morbo corripitur, Deum precatur, sanatur, atque longiore vita donatur 181, a, c. Deo vota persoluit: thesauri Babylonijs ostentati ab Esaia increpatur: moritur 182, a, b, c. Manassem filium successorem habet. ibidem c.
Ezechias Iudæorum pontifex 595,e
Ezechias vnà cum Anania fratre ponti fice interficitur 472,a
Ezechias latro ab Herode necatur 263, d. 417,f
Ezechiæ filius Iudæ regnum affectat 332,c

F.

FAbatus Cæsaris Augusti procurator pecunijs corrumpitur: Syllæum prodit 441,f
Fabij centurionis fortitudo 414,c
facinora impura 524,e
falsi pœna 68,b
de Fame ingenti 56, b. 90, c. 133, c. 167, d. 252, d. 293, b. 337, b. 382, d. 543, f. 546, b. 549, c. 552, b. 559, f.
Fanum, arx siue castellum 509, f. supra collem conditum 536, c. sanctum 537, b
fani sancti descriptio 536, c. locus mulieribus destinatus 536, f
Fatum quid vocemus 317,c
fati Iudaici statutum 543,b
Faustus Cornelius Syllæ filius primus Hierosolyma conscendit 414,c
Cl. Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudæos missus 379,d
Felix Ionatham pontificem præfectus militum Rom. occidit 380,d latrones supplicio afficit at Eleazarum Romam mittit 380,d. seductos occidit 381, a. accusatur 381, d. Phasaelum armis adoritur 269, d. 420, a. à Phasaelo superatur 420, a. contumaces coercet 462,d
Cl. Felicis Iudææ præsidis gesta 380, c. 462, b
Felici Romano Drusilla Iudæa nubit 379,e
Ferreus mons vbi 520,f
Festus procurator succeßit Felici, magum oppreßit 381, c. 462, e
Festus latrones punit 462, e. vide Porcius.
festum Azymorum 178, e. 388, b
festum Azymorum cur institutum 519,a
festorum dierum mores & lustrationes 406, e. leges 49,a
fides cuilibet seruanda 285,e
fidei violatæ vindicta 256,d
filij contumaces & proterui in parentes quomodo mulctandi 70,b
filiorum hæreditatis ius 65,f
Flaccus Syriæ præses 344,e
Flauius vide Ioseph us
Flauius Sylua Basso succedit 578,e. Massadam obsidet 570,d
Fletus sylua 120,b
G. Flori iniquitas, auaritia, perfidia 463, a, b, e. inuidiosis vocibus expetitur, auaritia desperationem compescitur, obsidionem templi soluere cogitur 465, a, f. Iudæos defectionis criminatur, accusatur 466,b
Flori nouus dolus Hierosolymis 465, f. mendacium eiusdem apud Cestium 466,b
Fœdus Dei cum Noa 6, d. Abimelechi cum Isaaco 16, b. Iacobi & Labani 19,b
fœderis signum inter Deum & Noachum iris 6,e
Fonteius Agrippa à Sarmatis occiditur 571,c
fortis quis sit 504,f
fortitudo sapientiæ species 618,b
fortitudinis lapis 95,a
Fortunatus Agrippæ libertus 349,e
forum Hebræorum 54,b
fratris defuncti vxor ducenda 69,f
fratricidij pœna 210,b
fratrum septem supplicia, & toleran-tia 622, 623, 624
fraus Gabaonitarum 76,e
Frontonis gesta in custodia 568,d
frugum primitiæ 52,c
Fuluia Romana fit Iudaicæ Religionis 341,a
Furij centurionis animositas 414,f
furis pœna 289,c
furti lex 70,f

G.

GAba quid significet 292,c
Gaba equitum ciuitas, cur sic vocetur 484,a
Gabam Ebutius spe frustratus peruenit 391,a
Gabala arx 292,c
Gabaeni armis tentati 81, f. dedere scelerates nolunt 82, a. ad pœnam poscuntur 82,f
Gabaenorum facinus cum vxore Leuitæ 81,d
Gabaon vicus 132,c
Gabaonitarum fraus 76, e. fœdus cum Iesu 77, a. vide, Iesus.
Gabaonitæ Hebræorum opem postulant 77,b
Gabaonitis septem è Sauli progenie candi dantur 333,d
Gabara oppidum 396,b
Gabath Saul, vicus 631,b
Gabataganæi populus 387,d
Gabareni Ioanni se tradunt 391,c
Gabinius præfectus militum Pompeij vrbes diutas reædificari iubet 459, e. Hyrcanum Hierosolyma deducit: castella diruit, ibidem f. Aristobulum Romam mittit 260, a. reductio in Aegyptum Ptolemæo, in Syriam reuertitur 260, c. Alexandrum vincit 260,d
Gabinius Iudaicam Remp. mutat 415, d. vrbes subuersas erigit 415, d. Antipatro paene persuasit 416, b. Nabatheos superat 416,c
Gabinij res gestæ 415,b
Gabinio portæ Hierosolymitanæ præclusæ 258,a
Gabinius Alexandrum victum in quodam castello oppugnat 259, d, e, f
Gadas Iacobi filius nascitur, & cur sic vocatur 18,c
Gadara à Vespasiano expugnatur 487, f. à Pompeio restaurata 414,f
Gadareni populus 387,d
Gadarenses Herodem accusant 295,f. Vespasiano se dedunt 519,d
Gades è Zelpha Liæ famula natus 29,e

Gadis

Gadis filij 29,e
Gaditæ à Moyſe Amoritidem impetrãt 65,c
Gaditis promiſſa renouata 74,b
Gadias alias Antipater 291,a
Gadus propheta Dauidi vnum è tribus malis electionem offert 134 f
Galaades collis & Galadena regio 19,b
Galeſtes Agabæ morans Ariſtobulum excipit 254,e
Galanitis regio ab Agrippa deficit 394,a
Gatatæ vnde oriundi, & denominati 8,a
Galba imperator creatur 522,c. necatur 524,c
Gales Abimelecho inſidias ſtruens indicatur: & à Sicimitis fugatur 87, a,b
Galgalalocus 75,f
Galilæa inferior quæ 484,b
Galilæa inferior & ſuperior deſcribitur, ibid.
Galilea à Ioanne depopulata 479,c. igni repleta 485, b à Veſpaſiano inuaditur 487,c
Galilææ caput Sephoris 338,b. & Tiberias 401,a
Galilææ gubernationem Ioannes affectat 497,d
Galileæ Herodes ab Antipatro præficitur 263,c.417,f
Galilæam in pace Ioſephus retinuit 389,b
in Galilea à Ioſepho viatoribus iter præcluditur 396,d
Galilei ſæuientes ſermone Ioſephi ſedãtur 402,c,e. Ioſephi inimicos repudiãrunt 396,b. Ioſephi inimicis aſſociatur 481,b. ab Herode deficiunt 276, d. à Samaritis opprimuntur 376, d. in Sepphoritas ſæuiunt 402, c. ab infantia pugnaciſſimi, & omni tempore plurimi 484,b
Galilei iudæ ſecta 337,f
Galilæorum & Samaritanorum conflictus 460,e. in Ionatham furor 397,d. in Ioſephum beneuolentia 389,d.397,a. nouæ inuenta, & factiones Hieroſolymis 524,f
Galliæ ſitus deſcribitur 468,b
Galliæ motus 520, d. bellum definit 522,c
Gallus in ſubſidium à Sepphoritis vocatur 403,a
Gallus ſaluus euadit 504,e
Galli centurionis apud Gamalam facinus 504,e
Galli à Romanis cur deficiunt 572,e
Gallorum munimenta 468,b
Gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerunt ciuitates 468,c
Gamala filius Ieſu 509,c
Gamala ciuitas rebellat 503, d. 506, c. & vbi ſita, ibidem d. exciſa 506,c
Gamala caſtellum 387,e. 388.b.403, b.à Ioſepho ſtabilitur & à Veſpaſiano obſidetur 503, e. expugnatur 505,f
Gamalæ ciuitatis deſcriptio 503,d
Gamaleſtum fides in Romanos 387,d
Gamadenſium & Romanorum conflictus 503,e
Gamalielis filium Agrippa pontificem facit 382,f
Ganges fluuius Paradiſi b,c
Gariſima vrbs 403,a
Garizin mons 210,d
Garizin templi aſylum 212,b
Garizimus mons 224,d
Gaza vrbs 259,e.414,f. vrbs ab Hebræis capi non potuit 80,f
Gaza ab Alexandro oppugnatur 250, e.f.occupata 221,b.251,a
Gazei, Ptolemæi opem implorant 249,e
Gazei Ionathæ ſe tradunt 240,e
Gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone bis ædificata 148,b
de gazophylacio 562,f
Gedeon iuuenis imperium adeptus 85, c.populum liberat 85,c. imperium relicturus, confirmatur 86, c. Madianitarum caſtra explorat 85,d.ſenex mortuus 86,e
Gedeonis filij quot 86,c. ſucceſſorum bella 86,c
Gedeoni Sicimitæ ingrati 86,e
Gela Beniaminis filius 29,d
Gelſemis Leuis filius 29,d
Geman vici ſitus 460,e
gemmæ victoriæ prouinciæ 50,b,c
Gemello Herodes amicitiam renuntiat 310,b
Geneſar lacus deſcribitur 502,a,b, terra eiuſdem nominis ibid.d.
Gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 467,d
Gentibus ſingulis à ſuis autoribus quomodo nomina ſint indita 7,f.8
Geon Paradiſi fluuius 3,c
in Gerara, Abrami migratio 12,e
Geraſa capitur 522,b
Geraſeni quomodo ſe erga Iudæos cohabitatores geſſerint 474,a
Gergeſæi populus 8,f
Germanicus Caij pater veneno ſublatus 361,e
Germanicus Claudij Cæſaris frater 380,a
Germanus augur vinctus Agippa vincto vaticinatur 347,d
Germani, qualis gens 361, f. 468,d
Germani fortes, captiui 468,d
Germani à Romanis cur defecerint 572, f. capitolij collem occupant 528, b. ad ſobrietatem coguntur 573,a
Germanorum ſæuitia occiſo Caio oſtenſa 361,f
Germanorum rabies frænatur 363,a
Gerſus Moyſis è Sephorâ filius 34,f
Geſſius Florus Iudææ procurator ſeruus 338,e
Geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit iniuriæ 338,a iniquitas 463,a. vide Flori.
Getheris Arami filius 9.b
Getuli populus 8,d
Gigantum in Hebrone reliquiæ 80,e
Giguntum vallis 120,a
Gigantum poſteri à quibus perdomiti 119,d,e,f
Gimon propheta Baſani regi pœnam nunciat 157,a
Gimæa vicus 484,b
Gion fons 136,f
Gioræ F. Simon Romanos inuadit 476,b
Giſcala Gal. oppidulum indomitum 506, d. incenditur & diruitur 387, d. à Ioſephi militibus deprædatur 481,f
Giſcalam ſibi ſubijcere Titus decernit 506,e
Giſcalorum ſtatus 506, d. excidium 508,a
Gitta Dauidi refugium 107,d
Gitthæ mœnia à Machæra reſtaurantur 276,e.425,f
Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia 536, c. 299, f. Alexandro inuiſa 435, c. Salomem odio proſequitur 308, a. occiſo marito ad patrem cum dote remittitur 318,d. Archilao Herodis filio nubit 454,c. deinde Iubæ 336,b. ſomnia habet 336,c.454,c
Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia moritur 336,c
gloria rerum geſtarum vnde petenda 405,e
Gobolitis, Idumæa regio dicta 20,f
Godolias Acani filius Hieroſolymorum reliquijs præficitur 188,e. Iudæos profugos in ſui tutelam recipit 189,

Goliathus Gitthæus quãtæ ſtaturæ 103, b. Hebræos in certamen prouocat, ibidem, c. occiditur, 104, b.
Gomaris filiorum progenies 8, a.
Gomarenſes, nunc Galatæ dicuntur 8, a.
Gorgias in Iudæam arma mouet 226, c e. deuincit Ioſephum & Azariam 229, a.
Gorgiæ contra Iudæos expeditio 226,
Gorgiani à Iuda victi 227, b.
Gorion Ioſephi filius 509, c. occiditur 527, c.
Gorionis F. Ioſephus belli dux 478, b
Gotholia Achabi filia, Iorami vxor in Bibliis Athalia vocatur 171 f. Dauidis ſemen deletum cupit 171, f. Hieroſolymis regnat 171 f. regno et vita priuatur 172, d.
Græcarum literarum inuentores qui 587, b.
Græco fœno perfunduntur pontium tabulata 498, c.
Græci fortes ſuos heroas & ſemideos dicunt improborumq; animas apud inferos verſari aſſerunt 456, d. imagines colere ſoliti 294, d. à Iudæis coram Agrippa accuſantur 300, e. à Ioſepho cæduntur, 388, e.
Græci hiſtorici bellum Iudaicum non attingunt 405, f. veritatem hiſtoriæ negligunt 406 b.
Græci multi in Iudæorum leges tranſiere 609, a
Græci diis victimas vouent, & hoſtiis adepulas vtuntur 609, c.
Græci legis nomen olim ignorarunt 610, d.
Græci legislatores reprehenduntur 614, a. & qui 610, d.
Græcorum dij 614, e. fortiſſimi & religioſiſimi qui, 609, c. quinam de rebus ſacris ſcripſerint, eorum ſcriptorum diſcordia, & cur 587, c, d.
Græcorum hiſtoriis quantum credendum 586, f.
Græcorum apud Alexandriam ſeditio 350, b: & Iudæorum ſeditio, 350, c.
Grando Aegyptiis ante Moyſen nunquam viſa 36, c.
Graptæ cognata Izatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificat 525, a.
Gratus miles 396, a.
Gratus militum præfectus ad Romanos deficit 332, a. Simoni ſeruo Herodis repugnat, eundemq; fugientem occidit, ibidem, d.
Gramidam calce percutiens quomodo plectendus 71, d.
Gryphus Alexandrum occidit 246, d
Gunes Nepthalim filius 29, e.

H

HAliſphragmuthoſis paſtores vincit 590, e.
Harmais rex Aegypti 591, b.
Heberus Hebræorum author 9, b.
Hebræi Moyſen ſuſceperunt 35, b. ab Aegyptiis obſeſſi 37, d. incolumes mare rubrum tranſeunt 38, b. à Moyſe corroborati 41, d. profligant Amalecitas 42, a. prædam ab iis reportant 42, b. montem accedũt 42, d. terram Amoræorum occupant 61, e. conſilio Balami ad ſtuprum inuitantur 63, a. idola colunt 64, a. Madianitas percuſſerunt 65, a. Moyſen lugent 73, c. Iordanem tranſeunt 75, a. Dei decretum intelligunt, ibidem, c. regem expetunt 95, c. Moabitas vincunt 166, c. quantopere ſuis ſcriptis credant 588, e
Hebræorum origo 9, b. afflictiones 30, e. in deſerto mora 40, f. caſtitas 43, c. cibus & veſtitus 43, c. de Moyſe opinio 56, a. dux Iapthes 87, f. Hebræorum fuga 92, d. à Palæſtinis clades 92, d. ſapientes 142, a. annales 588, b. libri quot 588, d.
Hebræis dimiſsio à Pharaone denegata, onus duplicatur 35, b, d.
Hebron vrbs 10, d. capta 80, e.
Hebronis vrbis conditor quis 153, e. in Hebrone Dauidis progenies 116, f.
Hecatæus Abderita philoſophus 595, c. de Iudæis, 604, e. de Abrahamo 10, a. Helena Monobazi mater 539, a.
Helena Adiabenorum regina religionem Iudaicam amplexa 374, a.
Helena Ananiam ritus ſuos docentem audit 374, c. Hieroſolyma vadens famelicos alit 375, d. moritur 377, d.
Hecatombæon menſis 61, a.
Hecatontamachi qui 250, a.
Helcanes Leuita vxores quot habuerit 91, f. & liberi eius ibidem, 92.
Helias, vide Elias.
Heliopolitanus ſacerdos Iudæorum 598, c.
Heliopolis vrbis ſitus 603, b.
Heliſæi prophetæ miraculum 521, b
Hellimus Nephthalimi filius 29, e.
Helon Iſraelitarum dux 88, c.
Heniochi Romanis ſubiecti 467, f.
Heoron arca Domini 46, c.
Herculis progenies 14, e.
Herennius Capito procurator Iamniæ 345, a.
Hermæus Danaus Aegypti rex 598, a.
Hermippus Græcus hiſtoricus 594, c.
Hermogenes Græcus de Iudæis 597, b
Herodes Agrippæ frater rex Chalcidis 368, f. moritur 377, f.
Herodes Antipatri filius, venator, bellator 432, d. ab Antipatro Galilææ præficitur 263 c. Ezeciam latronẽ tollit 263, d. tyrannidis & iniuſtitiæ inſimulatur 263, f. iudicibus omnibus occiſis, Sameam honorat 264, c. ab Hyrcano admonitus, ſaluti fuga conſulit 264, c. Cœleſyriæ dux deſignatur 268, c. Malichum doloſè cædit 298, e. in morbum incidens, reſtituta ſanitate, contra Felicem proficiſcitur 269, a. à Iudæorum legatis accuſatur 269, c. in Bithynia Antonium conciliat 269, c. ab Antonio tetrarcha ordinatur 270, c. Antigono repugnat 271, b. cumq; vincit, 420, c. vt comprehendatur Parthi laborant, 271, f. cum familia fugit, ſibi manus inferre nititur: ſæpè à Parthis impugnatus victor diſcedit: Maſſadam caſtellum ingreditur 272, a, b, c. à Malcho Arabiæ rege repudiatus, regno excedere iubetur 272, f. in Aegyptum contendit: Romam properat: Antonio caſus ſuos narrat: ab Auguſto Cæſare iuuatur: Senatui Romano commendatur: & Iudææ rex declaratur, 273, a, b, c, d, e. milites contra Antigonũ colligit: Ioppem occupat: multos ſibi adiungit: Reſſa caſtello capto Hieroſolyma petit: & quare vrbem adortus ſit, proclamari mandat: à mœnibus arcetur: de commeatu proſpicit: equitatu Hierichũtem petit 274, b, c, d, e. latrones à maleficiis cohibet, hoſtem Antigonum vincit, & tota Galilæa potitur: armis cum Antigono decertat: defectores morte afficit: à Machæra auxilium accipit 275, b, e, f. Antonio Samoſata obſidenti auxiliaturus inſidiis Barbarorum impetitur: Barbaros profligans ſpoliat: ab Antonio honorificè excipitur, & comiter ſalutatur: Galilæos deficientes pugna propulſat: triclinij caſum mirè euadit, vulneratur 276 b, c, e, f. Antigonianos vincit, et lauans

lauans periculum illæſus mirificè effugit: Pappi caput Pheroræ tradi præcipit, Hieroſolymis oppugnandis exercitum admouet, atq; nuptias celebrat, annonæ difficultati proſpicit: Hieroſolyma expugnat 277 dcuictis hoſtibus militares copias compeſcit: rapinas per vrbem fieri prohibet, et vrbem ab vlteriore vexatione pecuniis exercitui datis redimit 278,b,c. amicos promouet, inimicos tollit: factionis Antigonianæ primates interficit 279, b, c. Ariſtobulo pontificatum attribuit; Ananelo pontificatum abrogat 280. Ariſtobulo inſidias ſtruit: eundem tolli curat, ad Antoniũ vocatur cauſam de Ariſtobuli nece dicturus, vxoris ſuæ necem Ioſepho patruo ſuo præcipit: Antonium donis cæcat 282,d. à Cleopatra ad ſtuprum ſolicitatur: Cleopatrám occidere conſultat 283,e,f. Cleopatrã in Aegyptum ducit: Antonio opitulatur: Arabes vincit 429,b. ſed Athenionis proditiõe vĩcitur 284,b,c,d, e.428. Hyrcanũ tollit. 286,f. 287, c. à Cæſare regnũ obtinuit 288, a.

Herodes Doride repudiata Mariammem reducit 432,e. calumniis oppreſſam occidit 288, e. vxoris ociſæ cauſa affligitur 290, d. intimos amicos occidit 291,a. Athletica certamina inſtituit 291, e. fame laborantibus ſubuenit 293,d. Hieroſolymis regiam ædificat 294, a. Simonis filiam vxorem duxit 294,b. maleficia coercet 295, d. Cæſari templum extruit: tributa minuens ſeditionibus occurrit: populũ ſacramento obſtringit: de Eſſæis religioſè ſentit 296,b,d. 297,a.

Herodes filios apud Cæſarem accuſans, lachrymis ad miſericordiam mouetur 303,f. filios in vincula conijcit 314,b. filios apud Barytum damnat 315, e. iudicio conſeruati, ſupplicio adiudicantur 316,b. 439, d. atq; eos ſtrangulari iubet 317, b. quot vxores & liberos habuerit 319,a. 440,f. Phariſæos necat 320, b. quinquennale certamen habet 305,d. Antipatridem oppidum cõdit 305,e. monumentum Dauidis ſpoliat 139,b. 307,d. turbis domeſticis agitatus 309,e. amicitiam intimis renuntiat 310,b. ac mortem optat 311, b. Trachonitas trucidat 311,f. latrones ad ſupplicium poſcit 312,a. Ræptam caſtellum diruit à Syllæo accuſatur 312,c,d. cõtra Syllæum defenditur 315, c. ſibi manus illaturus Antipatrum iubet occidi 327,e. funeratus lugetur 328,d. 448,a.

Herodiani regni diuiſio 453,b.

Herodis ſucceſſores 448,c.

Herodis progenies 278,d. 343,c.

ab Herode cur vrbes conditæ 338, a. 430,e.

Herodes Herodis filius ab Areta bello vincitur 342,d. 441,e. Tiberiadem vrbem condit 338. Artabanũ & Vitellium eonuiuio excipit 342. vxorem Aretæ filiam repudians fratris coniugem reducit, ibidem, d. Ioannem Baptiſtam occidit 343,a. in exilium abigitur 350, a. 349,b. in Hiſpaniam fugit 458,a. occiditur 339,a.

Herodias Herodem ad nauigandum Romam, regiam dignitatem recepturũ, impellit 349,c.

Herodes Phaſaeli filius 343,d.

Herodium oppidum 272,c. deſcribitur 575,e.

Herodotus de Aegyptiis 609,f. Aegyptiorum regum nomina, cur non dicat 148,e. de Suſaco 154,d. Iudæorum circumciſione 594,e.

Hezarbunis dux militum capitur 86,b

Hiberi olim, dicuntur Romani 604,e.

Hieremias propheta Ioſiæ epicedium ſcribit 184,d. accuſatus ad ſupplicium depoſcitur: liberatur: librum ſuum populo prælegendum tradit 185,b,c. Sedeciam à Pſeudoprophetis ſeductum monet 186, a. de captiuitate Babilonica vaticinans cõtemnitur: in iudicium ducitur, affligitur: in carcerem coniectus futura prædicit: deſpicitur, torquetur 186, d,e,f. in putcum fune demittitur: extrahitur: fruſtrà, Sedecium, vt vrbem Babiloniis traderet, monet 187, a,b. à Babylonio muneribus donatur: vbi moretur: Baruchum è carcere liberat, 188,e. in Aegyptum abducitur 189,e. Iudæis fruſtrà ſuadet, vt Babyloniis ſeruiant 189,e.

Hieremiæ oraculorũ certitudo 187,f.

Hieremias militum Ioſephi præfectus 403,b.

Hiericho vrbs 62,a. deſcribitur 520, f. euertitur 75,d. à Romanis vaſtatur 274,f. eius præfectus murorũ fabricæ 151,c. vaticinio ſe regem futurum cognoſcit, decem tribuum rex eligitur, & Sicimis habitat 151, e. populum ad defectionem ſollicitat: Solomonis iram refugit 151, c,d. aureas vitulas facit 152,d. à falſo propheta ſeducitur 153, b. filio ſuo ægrotante quid reſponſi à propheta acceperit 155, a. contra Abiam ducit exercitũ 155,c. vincitur ac moritur, relicto regni ſucceſſore Nadabo 156,b.

Hieroboami tota familia à Baſane extinguitur 156,f.

Hieroboamus Ioæ filius Iſraelitarum rex 175,d. Syriam ſuo regno impius adijcit, ibidem. Zacharia filio hærede relicto moritur 176,a.

Hieronymus hiſtoricus Iudæorũ 597 a. Antiochi regis amicus, Syriam adminiſtrat 597, a. Hieroſolyma vrbs pulcherrima & maxima 596, b. Solyma dicta 11,b. 119,e. vnde nomen ſumpſerit 596,e. eius primus conditor quis 569,c. Hieroſolyma obſeſſa à Raſe Damaſcenorũ rege 177,c. à Babylonio 185, e. 186,c. ab Herode & Soſio 277, d,f. à Pompeo 414,a. ab Herode 423,e. à Ceſtio 475,f. à Tito 549,c. Capta & vaſtata à Chananæis 80,d. à Dauide 119,d. à Suſaco rege 122,a. 154,c,d. à Nabuchodonoſoro 187,d. à Nabuzardane 188, b. ab Herodianis 277, f. à Tito Cæſare 405,e. ab Antiocho Epiphane 407,b. ab Herode & Soſio 426,f. 427,a,c. à Tito ac Babyloniorũ rege 544,e. à Veſpaſiano 569, c. ab Antiocho Epiphane 571,c. à Romanis 583, b. reſtaurata à Salomone 148,b. ab Ozia 176,b. à Manaſſe Ezechiæ ex Achiba filio 182,e. à Nehemia 204, a.

Hieroſolymitani diſcordes 517, e. 529, b. vnanimes 540,b.

Hieroſælymitæ ab Antiocho ad alienos mores cogi non poſſunt 627,c.

Hieroſolymitarum fames 546, b. 549,e.

Hieroſolymitanorum & Agryppæ diſſidium 381,f.

Hiezechiel in Babylonem abducitur 185,e. templum vaſtandum prædicit 186,b.

Hiezechiclis oracula ſolida 187.f.

Hippeni Iudæos cohabitatores male tractant 473,f.

Hippicos turris 535,d.

Hippodromus, locus 447,c.

Hiramus Tyriorum rex, Vide Iromus.

Hirenæ concubinæ Ptolemæi Phyſconis ſobrietas 605,d.

Hiſpania Hiſtoriographis ignota 589,f.

Hiſpani Romanis parent 468,c.

Index.

historia Antiquitatum Iudaicarum quot annorum res gestas contineat 586,e
historia breuis Hierosolymæ vrbis 569,c
historiæ veræ indicium quod 588,a
historiæ cur scribendæ 1,a
historijs suis Iosephus fidem facit 401,f
historias suas Iosephus cur conscripserit 1,b
historiarum Biblicarum finis in Iosepho 245,a
historicus falsitatis arguitur 401,d
historici officium & finis 255,b. 400,e
historici de Iudæis 597,b
historiographi optimi qui 406,a
historiographi Græci bellum Iudaicum reticent 405,f. veritatem historiæ negligunt 406,b
historiographi Græci Hispaniam ignorant 589,f
holocautoma sacrificium cur dictum 50,f
Homeri carminis vetustas, & an ab Homero quid scriptum sit 587,b
homo sui interitus autor 6,d
hominis creatio 3,a. ætas constituta 9,d
hominum scelera 5,b. commertia quorsum vitanda quibus 52,e,f
homicidium Dauidis 123,f. 124,c
de Homicidijs Draco leges conscripsit 587,e. homicidarum inuitorum asyla 65,e
homicidij incerti inquisitio qualis fiat 88,b
Homonæa, loci nomen 398,c
horti pensiles à Nabuchodonosor extructi 192,c
Hycsos quid significet 590,d
Hyoscyamus herba 48,b
Hyperberetæus mensis 51,d
Hyrcanium vicus 428,b
Hyrcanus Iosephi filius fratribus odiosus 221,c. in solitudinem cum bobus ablegatur 221,c. in Aegyptum mittitur 221,c. insidijs fratrum petitur 221,f
Hyrcanus Arionem dispensatorem vinculis tradit 222,a. eundemque numerato precio dimisit 222,b. accusatus, causam suam agit 222,b. fratres insidiatores prælio vincit 222,f. Arabibus molestus 223,b
Hyrcani sales 222,c. facultates Antiochus occupat 223,d. detestabile exitium 223,d
Hyrcanus Simonis filius Ptolemæum oppugnat 244,f. à quo matrem & fratres suos torqueri videt: atque interfici cognoscit 244,f. 245,a. ex Dauidis monumento pecuniam petit 245,e. in Syriam expeditionem instituit 245,f. Romanam amicitiam renouat 246,a. pace fruitur 246,d. Samariam, nunc Sebastem dictum, obsidet 246,e. solo æquat 247,b. cum Deo colloquitur, ibidem. in Pharisæorum odium incidit: functionis causa ab Eleazaro arguitur 247,c,d. à Pharisæis ad Sadducæos deficit 247,e
Hyrcani de filijs vaticinium 248,a. mors & laus 247,f
Hyrcanus Alexandri Iannæi filius 253,c. matri inuidens Aristobulum accusat 254,d. cum Aristobulo de regno contendit, 255,c. 257,e. d. ad Aretam confugit, ibidem f. pauper 256,f. apud Pompeium accusatur 257,c. pontifex constituitur eius nominis primus 259,a. 341,d. 408,e. Hierosolyma deducitur, 259,f. in pontificatu confirmatur 262,c. accusatur, ibidem d. pontifex declaratur, d. 412,b. 414,e. mœnia patriæ collapsa restituendi potestatem accipit 262,e. Herodem Antipatri filium in ius vocat fugit: increpatur 264,a,c,d. prouentus annuos accipit 265,d. Antonio auream coronam offert 269,d. à Parthis impetitur 271,d. vinctus ducitur e,422,c. auribus priuatur 272,e. dimissus à Parthis ad Herodem reuertitur 279,d. à Iudæis honoratur, ibidem e. ab Herode occiditur 287,c. 286,e. 432,e
Hyrcani cum Aristobulo fœdus 255,c. 412,f. bonitas 255,e
Hyrcano prouentus & loca adiudicantur 265,d

I.

Iabes à Naase obsidione cingitur 97,d
Iabesinis auxilium à Saulo promissum 97,e
Iabinus Chananæorum rex Hebræos opprimit 84,c. ipseque interit 85,a
Iabissa vrbs: & Iabissenorum erga Saulum, & filios eius extinctos officium 115,c
Iabisus vrbs Galaditidis occupata: omnesq; eius habitatores, exceptis 400 virginibus, cæsi 82,d
Iachenus Simeonis filius 29,d
Iachin, columna vestibuli templi 144,a
Iacimus filius Zamaris 319,d
Iacimus pontifex 384,a
Iacimus pontifex, vide, Alcimus
Iacimi filius à Gamala abijt 393,e
Iacobus Isaaci filius nascitur 15,e. Esauo benedictionem præripit 16,c. fratris iram fugiens in Mesopotamiam tendit: dormiens cuiusmodi visionem habuerit 16,f. consolatione diuina erigitur: votum deo facit 17,a. ducit Prachelem vxorem 18,b. à Socero fugit in patriam 18,d. cum fratre Esauo redit in gratiam 19,c. cum angelo luctatur, ibidem d. Israel vocatur, ibidem cum Esauo paternam hæreditatem partitur 20,d. opulentus & fœlix 21,a. Iosephum filium luget 22,c. filios in Aegyptum frumentatum mittit 25,c. Iosephum adhuc viuere intelligit 29, a. ad Iosepum migrat 29,b,c. Pharaonem salutat 30,a. natus annos 147, moritur: inq; Hebrone sepelitur, ibid. c
Iacobus Apostolus, frater Iesu Christi lapidatur 382,c
Iacobus Idumeæ rector patriam prodit 523,d
Iacobus Iudæ Galilæi filius crucifigitur 377,e
Iacobus, septimus è fratribus Maccabæi, supplicio afficitur 624,a
Iacobus Sosæ filius dux militum 567,b
Iaddus Ioannis patris loco pontifex constituitur 210, b. ab Alexandro familiariter excipitur immunitatem tributorum impetrat 211,d,f. moritur 212,c
Iadon propheta Hieroboami idololatriam obiurgans in eius aram vaticinatur 152,f. deo inobediens à leone necatur 153,c
Iairus Galadenus, Hebræorum princeps 87,e
Iale Sisarem occidit 84,f. 85,a
Iaminus Simeonis filius 29,d
Ianel Zabulonis filius 29,d
Ianias rex Iudæorum 590,d
Iannæus Leui filius 391,e
Iapha Galileæ vicus 396,b. captu à Tito 494,b. à Traiano expugnatus 493,e
Iaphæi à suis excluduntur 493,f
Iaphetus filius Noe 7,a. eius posteri 7,f. 8,a.
Iaphtha Ephremitarum victor, filiam immolat 8,b

Index.

Iaphthes Hebræorum dux 87,f. votum facit 88,a. ſepelitur 88,c
Iar menſis 143,a
Iardes ſaltus ſeu ſylua ab exercitu Romano cingitur 577,c
Iaredus quis 4,d
Iaſon aliàs Ieſus Oniæ pontificis filius vocatur 228,d
Iaſon pontifex impius 620,a
Iauanis filiorum genus 8,b
Iaus filius Eſai 20,f
Iazares filius Abrami è Chetura 14,d
Iaziel vates Ioſaphato victoriam promittit 164,d
Iazoron vrbs à Iuda Macchabæo expugnata, & coneremata 228,a
Iberi populus 8,a
Ibium & ſerpentum odium 33,b
Idololatra Achabus 158,e. Achaſes offert filium 177,c. Amaſias, 174, f. Hieroboamus 152,d. 155,a. Ochoziæ 165,d. Salomon 150,d
Idololatræ Chutæi 180,a
Idola Ieroſolymis ab Ezecia rege abolentur 179,a
Idola à Matthia Aſſamonæi filio tolluntur 225,d
Idolorum euerſio præcepta 66,e
Idumæa vnde nomen ſuum ſortita 20, e. olim Adoma, Amalecitis & Gobolitis appellata, ibid.f
Idumæa vaſtatur 523,f. 524,c
Idumæus patriam prodit 523,d
Idumæi ſceleratiſſimi 579,c. ab Amaſia victi 173, f. 174, e. domiti à Ioabo 122, b. à Iuda debellantur 228,a. ſubacti, circumcidi coguntur 246, a. à Iudæis deſciſcunt 169,c. tabernacula erigunt 514,c. Hieroſolymitanos trucidant 515,b
Idumæorum diſſidium 525, a. duces de ſe tradendis conſultant 567,b. ad bella alacritas 512, b. fœuitia 516,b
Ieboſthus Sauli filius periculo eripitur: rex deſignatur 116,b. Abneri interitum ægrè fert: dormiens occiditur 118,d
Ieboſthi caput Dauidi adferentes, obiurgantur, & necantur 118,e
Iebuſæi populus 8,f. ludibrio Dauidem exponentes cæduntur 119,c
Iechonias è carcere dimiſſus regiæ Babylonicæ præficitur 192,d. vide infra Ioachimus : nam binominis fuit.
iciunium Dauidis ob Abenerum 118,b. Iſraelitarum 94,d. Iudæorum triduanum 206,e
Ieraſa Iothami mater, Oziæ regis vxor 177,a
Ieſrael vrbs 159,d
Ieſſæus filius Obedæ 91,d.
Ieſſæi filij qui 102,d
Ieſus Chriſtus quando crucifixus 340,a
Ieſus Anani filius Hieroſolymæ extidiũ prædixit 564,b
Ieſus tormenti lapide perimitur 564,c
Ieſus Damnei filius in pontificatu firmatur 382,d
Ieſus Gamalielis filius ab Agrippa pontifex conſtituitur 382,f. deponitur 383,d
Ieſus Iaſon dictus ſacerdotium adipiſcitur, eodem priuatur 223,d. cum Onia fratre ſeditionem mouet, ibidem,e
Ieſus Naueci filius, aliàs Ioſua dictus à Moſe exercitui præficitur 41, e. Amalecitas vincit 42, d. vna cum Chalebo populum Chananæorum multitudine territum, conſolatur 55, c. Moyſi ſuccedit 65,c. pro ſalute populi ſibi peragenda prædicit 72, f. Chananæam explorans in Hierichuntem ſuos mittit: Rubenitis & Gaditis promiſſiones Moyſi factas renouat 74, b. Iordanem cum exercitu traijcit: Hierichuntem euertit 75, a, b, d. Aimam excindit 76,c. cum Gabaonitis fœdus iniens, Hieroſolymitas vincit, reges quinque cædit 77, a, b, d. oppida munit, ibidem f. Chananæam terram victoria quæſitam tribubus diuidit 78, b, c. hoſtes extirpari præcipit, prædam acceptam diſtribuit: Tranſiordanenſes dimittit, ibidem e, f. Sicima ſibi domicilium eligens moritur 80, b. ſepelitur, ibidem c
Ieſu aliàs Ioſuæ verba nouiſſima 80, b
Ieſus Phabetis filius pontificatu priuatur 294, b
Ieſus pontifex multitudinem Hieroſolymitanam alloquitur 512, d. Zelotas in vrbe ſupprimi monet 513, d. moritur 515, c. cum Anano occiſus laudatur, ibid. d
Ieſus Saphiæ filius nautarum & inopum factionis dux palatium incendit, Græcos interimit 388, f. latronum princeps, Ioſepho inſidias ſtruit: comprehenditur, dimittitur 390, d, e. ſummum magiſtratum gerens populum à Ioſepho auocare nititur 391, f. 398, b. de ſuppellectile regiæ incenſæ ex. Ioſepho quærit 399, a.
Ieſus Sapphæ filius, vnus è pontificibus militum dux optatur 478, b
Ieſus Thebuthij filius ſacerdos Tito ea ſacra donaria tradit 567, e
Ieſus Tobiæ F. latronum dux 499, d. ad Taricheas cum ſocijs confugit, ibidem, e. nouali prælio cum Romanis certat 500, b. vincitur 501, c
Ieſus Siæ filius pontifex 335, f
Ieſus Ioſedeci pontificis filius à Cyro Perſarum rege pontifex deſignatur 383, f. altare erigit 199, c
Ietheglæus aliàs Raguel 34, d
Ietbra Moyſis ſocer 80, e
Ieus Amaſis F. Ramatham expugnans rex Iſraelitarum inungitur 170, a. Ioramum & Iezabelam occidit, ibidem e, f. Iezabelam ſepeliri mandat: Achabi & Ochoziæ cognationem tollit: Baalis ſacerdotes necat: poſteritatis ſuæ promiſſionem accipit 171, a, c, d, e. regionem ab Azaele vaſtari ſinit: degenerans moritur & ſepelitur: Ioazam filium ſucceſſorem relinquit 173, a
Ieus Nemeſſæi filius rex Iſraelis 159, f
Ieus propheta Ioſaphatum regem Hieroſolymorum, ob impio Achabo cõtra Adadum latas ſuppetias, arguit 164, b
Iezabela filia Ithobali, Achabi vxor 158, a. impia, in prophetas ſæuit, ibidem e. Eliæ prophetæ, quod prophetas ipſius interfeciſſet, necem minatur 159, d. Nabuthum ob vineam denegatum per calumniam occidit 160, b
Iezabela iuſſu Iei regis de turri præcipitata ab equitibus conculcatur 170, f
Iezeciel propheta 184, e
igne extincti filij Aaronis 49, f
Illyrici Romanis ſubditi 468, b
imagines colere Græci ſoliti 294, d
immunda quæ Moyſi 92, d
immundi homines qui 52, e
impedimentorum cuſtodibus æquè ac pugnantibus præda partienda 114, c
Imperatores Rom. templum Hieroſolymitanum honorauerunt ſemper atq; ornauerunt 551, e
Imperij Romani fines quouſq; tendant 468, 486, f
impoſtores & Magi Hieroſolymis turbas poſt ſe trahunt 380, f
indulgentia quandoq; noxia 101, e
Indici philoſophi 595, a
Indorum philoſophi igne ſibi admoto moriuntur 582, c
ingenij humani prauitas 108, d
ingratitudo Aegyptiorum 33, d. Demetrij in Ionatham 240, c

Index.

ingrati Sicimitæ Gedeoni 86,e
iniuria maxima quæ 67,d
inobediens Deo propheta necatur 153, e,d
inobedientiæ pœna 70,b
inobedientia Sauli 101,d
inſaniam ſimulat Dauid 107,d
inuenti lex 70,f.
inuenta debere reſtitui ibidem
inuidia pietate vincitur 108,d
Ioabus Dauidis ſororis filius, Abenero pugnaturo occurrit 116,c. Abenero inſidiatur: eundemque perſequitur 116,c, 117,d. enecat, ibidem, e.138,e. exercitui Dauidis præfectus Idumæos donat 122, b. Syros vincit 123, c. contra Ammanitas pugnat & ſuperat, ibidem,b
Ioabus pro Abeſalomo intercedit apud Dauidem 126,d. Abeſalomo armis reſiſtit 129,f. Abeſalomum interimit 130,b. Dauidem obiurgat, Abeſalomum lugentem 130,f. Amaſam doloſe occidit 132,e. Sabæo reſiſtit 132,e. Abelmacheam obſidet 133, a. Adonia deleto, metuit 140,b. in tẽplo occiditur 140,c
Ioabi frater Aſael 116,d
Ioabi militis virtus 119,d
Ioachabes naſcitur, & quid ſignificet 92,f
Ioachimus diàs Iechoniæ Ioacimi filius rex Iudææ conſtituitur 185, d,e
Ioachimus à Babylonio obſidetur, & abducitur 185,e. liberatus è vinculis regiæ Babylonicæ præficitur 192,d
Ioacimus Ieſu filius pontifex 201, d. moritur 203,b
Ioacimus Ioſiæ filius, aliàs Eliacimus regnum patris, tributarium Aegyptijs factum, accipit 184,e. tributarius etiam Babyloniis fit 185, b. occiditur, ibid.d
Ioadus pontifex Gotholiam regno ſpoliat & occidit 172,d
Ioaſum regem conſtituit, ibidem r. religionem curans populum in Ioaſi verba cogit 172,d. templo reſtaurando ſtudet 173,b. moritur, ibidem,c
Ioado præceptore defuncto, Ioaſus degenerat 173,d
Ioannes, aliàs Hyrcanus, vide Hyrcanus.
Ioannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenæ regionum rector deſignatur 478,c
Ioannes Aſamonæi filius occiditur 408,c
Ioannes Baptiſta ab Herode occiditur 343,a
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hieroſolymitanorum Godoliæ fide liter conſulit 189,a,b. Iſmaelem Godoliæ occiſorem perſequitur, captiuos ab eodem recipit, ibid.d,e. Hieremiam conſulit, & eum in Aegyptum abducit, ibid.f
Ioannes dux militum Ionathæ frater occiditur 234,a
Ioannes Eſſæus toparchiæ adminiſtraturus, Tamnam mittitur 478,b
Ioannes Gaddis Matthiæ filius 125,a. à Medabenſibus Amæreis occiditur 234,a
Ioannes Idumæorũ dux ab Arabe quodam ſagitta occiditur 540,d
Ioannes Iudæ filius pontifex fratrem, Ieſum nomine, in templo interficit 210,a. punitur, ibid.b
Ionathæ ac Iudæ fratris Ioannis interitum vindicat, ibid b
Ioannis pontificis monumento aggeres à Tito admouentur 43,c
Ioannis Iudæ fratris mors 408.c
Ioannes Hyrcanus effœminatus 409, a, moritur, ibid.d. vide Hyrcanus.
Ioannes Leui filius Giſchalenſis, Galilæos à Ioſepho auocat: Gabarenos ſibi copulat 391, b,c. Ioſepho per Simonem imperium abrogat 394,b. contra Ioſephum conſilium pronunciat 396,c,d. 399,e. conſilio Ioſephi à ſuis deſeritur 402,b
Ioannes Giſcala, aliàs Giſcalenus ſicarios moderatiores eſſe demonſtrat 479,b
Ioannis Giſcalæi malitia 479,b
Ioannes Leuiæ filius homo fallax 506, d. ambitioſus, arrogans 518,d. Ioſephi iuſſu Giſchalam muro cingit 478,d. Ioſepho inſurgit: comitatum audaciæ inuenit: Galilæam depopulatur, auarus Galileæ gubernacula affectat, & falſos rumores de Ioſepho ſpargit 479, b,d. Ioſephum iubet interfici 480,e. fugit 480,f. 507,b. fugam diſſimulat: Hieroſolymitanos ad bellum incitat 508,b. quantum exercitum habuerit 588, f. & vbi caſtra ſua poſuerit 539,a. Ioſepho inſidiatur 481,a. Titum fallere conatur 507,b. arcana reuelans 511,c. & fanum occupans ſeditionem mouet 533 a, b. turres erigit 530, d. ſ. renuè Tito repugnat 541,b. Romanis aditum obſtruit 546,a. arte Romanorum aggeres deijcit 548,a. ad ſacrilegia ſe conuertitur 551, e. Ioſephum conuiciatur 556,a. à Romanis capitur 569,b. in Italiam portatur 574,b
Ioannis & Simonis crudelitas 546,f
Ioas ſeu Ioaſes filius Ioazæ Iſraelitarum rex pius, Eliſæum ægrotum inuiſit: lamentans ab Eliſæo conſolatur: Adadum Syriæ regem tribus prælijs vincit: moriens regnum filio Hieroboamo relinquit 174, a, b, c
Ioas Amaſiæ literis ad bellum irritatur 175, a. contemnit Amaſiæ minas, quem in pugna capit, ibid.b. Hieroſolyma populatur 175,b
Ioaſus Ochoſiæ filius à Gotholiæ ſæuitia ſeruatur 172,a. in templo cuſtoditus, oleo ſacro iunctus rex proclamatur 172,c. necari à Gotholia iubetur 172,d. templum inſtaurat 173, a. mortuo præceptore Ioado, degenerat 173,d. Zachariam lapidat 173, d. Amaſiam vincit 174, d. templum ſpoliat, morbo corripitur, & moritur 173,e
Ioaſi probitas 172,f
Ioazarus dux contra Ioſephum Matthiæ filium mittitur 481,b
Ioazarus F. Ioſepho inuidet 394,d.
Ioazarus pontifex conſtituitur 326,e. pontificatu priuatur 335, e. 338,a
Ioazas filius Iei regnum paternum aſſequitur 173, f. dei beneficio liberatus ab Aſaele, moritur 174,a
Ioazæ precatio 174,a
Ioazus Ioſiæ filius regnum paternum capit, vir impius, at captiuus in Aegyptum abducitur & moritur, 184,e
Iobacchus torrens 19,d
Iobel quis fuerit 4,d
Iobelus quid ſignificet 53,e
Iobeli anni remiſſio & libertas 53,e
Iochabel mater Moyſis 31,e
Iodes filius Geræ Egloni Moabitarum regi familiaritate iungitur 83,f
Iodes Eglonam interimit 84,a
Iodes à Moabitis oppreſſos Hebræos libertati reſtituit 84,b
Ioel Samuelis filius 95,b
Iolamus filius Eſai 20,f
Iohel Samuelis filius, quomodo ſe in principatu geſſerit 95,b
Ionas propheta Hieroboamo Amaſiæ filio vaticinatur: ad Niniuitas mittitur, & in mare proijcitur, ac à ceto hauſtus poſt triduum viuus in terrã reuomitur 175,d,e,f

Ionia

Ionia vnde ſic dicta 8,a
Ionici Iudæi apud Agrippam Gentiliũ iniurias querũtur 300,e
Ionum in Iudæos odium 218,c
Ionathas Amani filius pontificatum ab Agrippa oblatum repudians, fratri Matthiæ eum conciliat 370,c. quid geſſerit 461,b
Ionathas Aſamonæi filius Antiochi Epiphanis filio reconciliatur, à Tryphone captus occiditur 408,c
Ionathas Sauli filius caſtrum Paleſtinorum expugnat: hoſtes vnico tantum armigero comitatus aggreditur, Paleſtinos 20, occidit 99,a,e,f. animoſus & honeſtus 100, d. Dauidem amat 105,c.106,d.e. fœdus cum eo init, ibidem d.109, caſtra Paleſtinorum viſitat 99,e. Paleſtinos conficit 99,e. Sedigitum vincit 133,f. Dauidi liberos commendat 106,e. patrem Dauidi reconciliat 105,c. Dauidi patris mentem aperit 105,b. à facie patris profugit 107,b. morti addicitur & eximitur 190,e. in pugna contra Paleſtinos occumbit 114,f. eius poſteri à Dauide honorãtur 122,e
Ionathæ interitũ Dauid deplorat 116,a
Ionathas quidam Sadducæus cum Phariſæis contendit 247,d
Ionathas homo viliſſimus, ad ſingulare certamen Romanos prouocat, Pudẽtem equitum Romanum duello victum interficit: & à Priſco centurione ſagitta transfigitur 558,e,f.
Ionathas Matthiæ filius, defuncto fratri Iudæ in imperij adminiſtratione ſuccedit 233,d. ſuffragijs Iudæorum dux fit, ibid. e. Bacchidem ſuperat 234,d
Ionathas Medabenſes vlciſcitur 234,b. inſidias vitat 234,d. Bethalagæ obſeſſus 234,d. in Bacchidis caſtra irrumpit 234,e. Bacchidem compulit diſcedere 234, e. patriæ religionis obſeruans 235,a
Ionathas pontifex ſic ſtolam pontificiã induens, exercitum conducit 235,e. ad nuptias Alexandri vocatus honore afficitur 237,d. Ioppen occupauit 237,f. Apollonium ſuperat 238,a. ab Alexãdro munera captat 238,c. Demetrium donis placat 239,c. à Ptolemæo honorificè excipitur 238,d. Azotum inflammat 238,d. in amicitiam Tryphonis recipitur 239,e. Demetriũ vt eijciat præſidia rogat 239 f. in Demetrij duces exercitũ cogit 240,d. in Arabiam tendens Nabatæos vaſtat 241,f
Ionathas Matthiæ filius.
Ionathas Demetrianos vincit 241,a
Ionathas Romanorum & Lacædemoniorum amicitiam renouat 241,b. exercitu d. miſſo, Tryphonem proſequitur, et capitur 242,d. dolo captꝰ interficitur 242,c.384,b.242,d
Ionathæ Vitellius pontificatum cõfert 341,e
Ionathæ monumentum 243,e
à Ionatha ſucceſſiones principum vſq; ad Ariſtobulum 408,c,d
Ionathas Abſalomi filius Ioppen mittitur 243,b
Ionathas aliâs Ionadab Ammonis ſocius 125,d. Dauidem ſolatur 126,a
Ionathas Phariſæus malitioſe in Ioſephum mentitur 398,c
Ionathas ad Ioſephũ quid ſcribit 396,a de fuga cogitat 397,b. Darabitta venit 399,f. à Ioſepho Hieroſolyma mittitur 400,d. præſidia è caſtellis Iudeæ amoueri petit 239,f
Ionathas pontifex primus Maſſadam ædificat & nomen id imponit 580,a
Ionathas pontifex à Felice occiditur 380,d
Ionathas pontifex à ſicarijs occiſus 461,f
Ionathas Samæ filius virum ſex cubitorum ſternit 133,f
Ionathas textor, ſicariorum princeps, Iudæos incautos ſeduxit, comprehenſus ad Catullũ ducitur 585,e. viuusq; exuritur 586,a
Ionici Iudæi Græcos cur accuſarint 300, e
Ioppe ab Herode expugnatur 274,c. 423,e. à Ionatha occupatur 237,f. à Simone occupatur 242,a. importuoſa 498,c. diruitur ibid.e. eius ſitus deſcribitur, ibid. ſeditioſorum receptaculum 498,c
Ioppe à Ceſtij militibus capitur, diripitur & incenditur 475,c. bis à Romanis exciſa eſt 498,e
Ioppeni fluctuum tempeſtate obruti 498,d
Ioppenſium interfectorum quot M. 498,e
Ioramus Achabi filius Ochoziæ fratri in regno ſuccedit 165, d. à Ioſaphato auxiliũ petit 165,e: eidemq; præſidium promittitur 165,f. Moabitarũ regi bellum facit 165,e. Moabitas vicit 164, a. de inſidijs ab Eliſæo admonetur 166,f. fame vrgente Eliſæum interfici iubet, cuius mandati cũ mox pœnitet 167,e. obſidione Adadi liberatur 168,d. Ramatham obſidens telo petitur 169,f. vulneri medetur 170,b. cum tota ſtirpe ab Ieu occiditur 170, c.169,e. & cadauer eius in agrum Nabathi proijcitur 170,c
Iorami exercitus deletus 169,d
in Ioramum factio Arabum 169,e
Ioramus Ioſaphatis filius in regnum paternum ſuccedit 166,e. fratres & amicos paternos occidit 169,b. ab Idumæis alijſq; gentibus deſcritur, ibid. c. ab Elia literis increpatur 169,d. & ſuum factum cognoſcit, ibid. moritur, & pro merito tractatur 170,d
Iordanis fontium origo 501,e
Iordanis refertus mortuis 520,c
Iordanem traiecerunt Hebræi 75,a
Ioſabetha Ochoziæ ſoror pontificij Ioado nupta 172, a. Ioaſum ſeruat
Ioſadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur, vinculis eximitur 188,d
Ioſaphatus Achili filius à commẽtarijs Dauidis 122,c
Ioſaphatus Aſani filius pius patri ſuccedit 157,f. præſidia vrbibus ſuis imponit, & collapſam religionem reſtituit 162,b,c. cum Achabo fœdus facit, ibid.d. quantos habuerit exercitus 162,d. cũ Achabo in Syros contẽdit 163, c. à Ieu propheta increpatur 164,b. pietatẽ ac iuſtitiã colit 162, b.164,b. bello impetitus Dei opem implorat, ibid.d. Ammanitas et Moabitas citra ſanguinem vincit 164,f. cum Ioramo Moabitis bellum infert 165,f. moritur 166,d
Ioſephus Antipatri filius, Herodis frater 416, d. ab Antigono oppugnatur, 273,f. Idumeæ præſidio ab Herode fratre præficitur 275,a. 424, c. in Iudæa perit 276,d. 425,e.
Ioſephus Cabeus pontifex creatur, munere priuatur 382,b
Ioſephus Caiphas pontifex cõſtituitur 338,d
Ioſephus Canei pontificatum ab Herode acquirit 373, f. priuatur 377,f
Ioſephi Dalæi fatum miſerabile. 563,b
Ioſephus Ellemi filius Matthiæ vicarius 326,e
Ioſephus & Ieſus pontifices cum alijs multis ad Romanos profugiũt 566,d
Ioſephus Gorionis f. belli dux contra Ceſtium 478,b
Ioſephus Herodis nepos Varo occurrit 333,d
Ioſephus Itaburij montis planiciem muro circundans Gamalæ occiditur 505,d,f

Index.

Ioſephus Herodis patruus præceptum vxoris Herodis necandæ accipit: mulieribus arcanam detegit: accuſatur 282,b,c,f. interimitur 283,b

Ioſephus, vox quid ſignificet 18,d

Ioſephus Iacobi Patriarchæ è Rachele filius, naſcitur 18,d. exoſus fratribus quare fuerit, ſomnia explicat ſua 21, c. à fratribus morti deſtinatur 21,d. in puteum demittitur, venditur, lugetur, ad ſtuprum ab hera ſolicitatur 22,b,c,d. interpellatus fugit, adulterij accuſatur 23,b,c. in vincula coniectus Pincernæ ſomnium interpretatur 23,f: Piſtoris 24,b. è carcere liberatur, & Pharaonis ſomnia interpretatur, ibidem d,e. Aegypto præficitur, à rege ob eius incredibilem prudentiam Pſontompanechus nominatur, Aſanetham Petephræ ſacerdotis filiam vxorem ducit 25,a,b. fratres ſpeculatores vocat, capit, ibidem, d,e. furti arguit 26,e. fratribus ſe indicat 28,e: eos lachrymantes amplectitur, ſuperſtes patri nunciatur, obuiam patri procedit 29,a,e. Pharaoni facultates comparat: moritur 30,b,d

Ioſephi oſſa in Chananæam transferuntur 30,e. liberi 25,b. 29,d

F. Ioſephi Matthiæ filius hiſtorias ſuas Antiquitatum Iudaicarum: & belli Iudaici cur conſcripſerit, Græcoq; idiomate abſoluerit 1,b,c. easq; vtiliſſimas & veriſſimas affirmat 2, a. 307,b. Romam proficiſcitur: Iudæos à bello reuocare nititur 386,b,c. Galilææ prouinciæ præficitur 388, d. 478,c. ablatas Agrippæ facultates retinet 388, f. Romanis proſpicit, ibidem f. collegas Hieroſolyma remittens vrbibus muniẽdis præeſt, Galilæamq; in pace detinet 389,b. Ioannis ingratitudinem experitur, ibidem d. à Tiberienſibus obuijs ſalutatus, populum ad fidem ſeruandã hortatur. Ioannis inſidijs eripitur: Taricheas perucnit ibidem, f. ſeditionem cohibet: inſidijs petitur: Ieſum latronem comprehendit: hoſti benignitatem ſuam declarat: Trachonitas per vim circuncidi prohibet: Ebutio Decadarcho Magni cãpi præfecto certamine reſiſtit 390. frumentum in Galilæam mittit: periculis maximis implicatur: proditionis inſimulatur: Ptolemæo ablatam ſuppellectilem reſtitui mandat: morte dignus proclamatur: occidẽdus quæritur 391. mutata veſte abit: oratione ad populum habita, periculum euadit: reluctãtibus ſe opponit: Trachonitas primates dimittit 392. Tiberiadem æſtu recipit: carcere detentos liberat 393,b,d. Gamalenſibus defectionem ſuadens, ſeditionem mouet: oppida munit: interficiendus petitur 394,a,b,e. è Galilæa abire cõſtituit, ibidem f. oraculo in officio priſtino confirmatur: à Galilæis, vt maneret, rogatur: ſe manſurum pollicetur: & contra Placidum proficiſcitur: literas Ionathæ inſidioſas nanciſcitur: milite inebriato inſidias cognoſcens Ionathæ reſcribit 395. viatoribus in Galilæa vias præcludit: Gabara tendit: Ionathæ literas intercipit, ſibiq; inſidias fieri animaduertit 396. legatorum inſidias detegit, at Ionathæ refellit: rerum ſeruator proclamatur: æſtu militari vtens Hieroſolyma homines mittit 397. in periculo verſatur: Ionathæ mendaciũ deprehendit: legatorum fucum intelligit 398,a,c,e. de ſuppellectili incẽſæ regiæ interrogatur: ob 20. aureos altercatur: periculo eripitur: Galilæorum primatibus iniurias ſibi illatas narrans, eorum iram compeſcit: conuentum indicit, Tiberienſiumq; in ipſum conuitia commemorat 399. Tiberiadem petit, eiuſdemque incolas intra mœnia compulit: eam ingreditur, ciuibusq; prædam relinquit 400, a, b, c, d. hiſtoricum Iuſtum falſitatis redarguit 401, d: hiſtorijs ſuis autem veritatem aſtruit ibidem, f. Sepphorim expugnat: ac in eius incolas Galilæos ſæuientes inhibet: Tiberiadem delere fundit us affectantes ſedat 402,c,d,e. Gariſimâ penè potitur: à Romanis profligatur: regios ad certamen prouocat, fugat: Silæ repugnans cum equo prolabitur atque Taricheas deſertur: capitur: in Romanorum poteſtatem redigitur: à Veſpaſiano honoratur: vxores ducit 403. captiuos plurimos liberat, in crucẽ ſuffixos morti eripit: muneribus donatur: filios ſuſcipit: in Cæſarum beneuolentia permanet 404. bellum Iudaicum cur Græcè deſcripſerit: hiſtoricorũ negligentiam taxat 405, b, d. 406. rector Galilææ deſignatur: ſeptuaginta Galilææ rectores conſtituit, et ſeptem Iudices eligit: oportuna loca muro cingit: milites ſuos ad bellum inſtruit 478. à Ioanne Leuiæ filio impugnatur: periclitatur, à ſuis amicis & ſatellitibus omnibus, quatuor tantùm exceptis, deſeritur ac proditionis obiurgatur 479. ſe defendit: qua fraude in Iudæos vſus fuerit: à Ioanne interfici iubetur: ex periculis euadit 480. Galilæos ad ſe confluere videt ibidem, f. ad Tiberiadẽ nauigans, ciuibus calamitates minatur, ſenatores 50. euocat: duo millia popularium comprehenſa abducit: Giſcalam deprædari permittit, eq; prædam popularibus reſtituit 481, d, e, f. à ſuis deſertus Tiberiadem abit 487,e. primatibus Hieroſolymis è Tiberiade de belli conditionibus ſcribit 488,a. Iotapatenis periclitantibus ſuccurrit, ibidem f. aquæ penuria laborantibus potũ ſubminiſtrat 489,e. de fuga deliberat, præcibus motꝰ Iotapatæ manet: ad Romanorũ caſtra excurrit 490, atq; eorũ machinas, propugnacula & aggeres concremat 491,b. feruenti oleo hoſtes perfundens ab vrbis muris abigit, pontium tabulata ſcenæ Græco decocto obducens Romanos repellit 493,b,c. Iotapata occupata in puteum ſe abdit, nocte vigilias explorat: proditur 495, d, e. capitur 496,a,b. Veſpaſiano adducitur, de Veſpaſiano, Tito, Iotapata & ſemet ipſo vaticinatur 497,c,e,f. à Veſpaſiano muneribus fouetur, ad ſupplicium petitur 498, a, b. Gamalam munit 503,e. vinculis ac captiuitate liberatur 527, c. 589, a. lapidis ictu vulneratur 550, f. conualeſcit 551,b

F. Ioſephi genus, patria, diligentia 385, d, f. ſtudium 386, a. eruditio 387,b. caſtitas & erga hoſtes clementia 389, c. aduerſus Ebutium militia 390, f. ad Ionatham literæ 396, b. æſtus militaris 397, e. ſtratagemata 489, c. 490, a. amor patriæ & conſtantia 545, f. ad Iudæos oratio 543, d. 544, e. libri deſpectui habentur 589, b. vxores & filij 385, f. 404, c

Ioſephus Salomes maritus, Herodis mandatorum proditor occiditur 433, b. c

Ioſephus Tobiæ filius iuuenis Oniam pontificem ſenem auaritiæ arguit: orationem ad populum habet: legatum Ptolemæi regis hoſpitio ſuſcipit: in Aegyptum tendit: inopiæ deridetur: Oniam excuſat: licitatores obiurgat: vectigalia Aſcalonitarum exigens, primates necat: 220. Scytopolitas è medio tollendos tradit, regiq; munera mittit 221, a. mantur 222, f

Ioſephus Zachariæ filius, Hieroſolymorum præſidio præfectus malè pugnat

gnat 228, f. à Gorgia uincitur 229,a
Ioſias Amaſi filius patri in regnum ſuccedens, reipublicæ bene præeſt, & ſublatis idolorum aris & ſacerdotibus, templum reſtaurans religionem Dei ueram reſtituit 183,a. Paſcha celebrat 184,b. occiditur ibid.c
Ioſiæ epicedium ab Hieremia conſcribitur 184,d
Ioſua aliàs Ieſus populũ conſolatur 55, c. Moyſi ſuccedit 65,c. uide, Ieſus Naueci filius.
Iothamus Eſai filius 20,f
Iothamus Oziæ filius è Ieraſa uir pius Hieroſolymis in tribu Iuda regnans ueſtibulum & porticum reficit: mœnia collapſa reſtituit: Ammanitas prælio deuictos tributa pendere cogit: & moritur 177,a,c
Iothamus Zachariæ regis filius patri in principatu uir pius & iuſtus ſuccedit, & moritur 176,d
Iothanes Gedeonis filius ad Hebræos loquens parabolicè pœnas Sicimitis ominatur, atque eorum ingratitudinem in Gedeonem accuſat 86,d
Iotapa ubi locorum condita 489,f. à Veſpaſiano obſidetur & oppugnatur 489,d. 492,c. capitur, & excinditur 495,a,d
Iotapatemi Veſpaſiano reſiſtentes ſtrenuè ſe defendunt 489,d. 493,e
Iotapatenis periclitantibus: & inopia aquæ laborantibus Ioſephus properè ſuccurrit 489,b,d
Iotape Samſigerami regis filia 343,e
Ionis etymon 213,d
Ions menſis 61,a
Ire diuinæ contra Iudeos indicia, Romanis adimenta ſunt 553,f
Iris ſignum fœderis inter Deum et Noe 6, e
Iramus, uide Iromus.
Iromus Ahibali filius 592,b
Iromus Tyriorum rex 591,f. amicitiam cum Dauide init 119, d. Salomonis amicus, quamdiu ante Carthaginem fuerit 603,d. à Salomone frumentum petit & accipit 142,e
Iroüli in Solomonem beneficẽtia 147, e. adq; eundem litera 142,e. genealogia 592,c
Iſaacus Abrahamo promittitur 11, f. naſcitur 13, a. immolatur: & cur 13,e. 627, d. maſtari inhibetur 14,b. uxorem ducit, & gemellos ex ea ſuſcipit 15, d, e. Abimelecho exoſus fœdere interueniente reconciliatur, & puteum fodit 16,a,b. ab uxore ſillitur ibid. c. moritur & laudatur 20,c
Iſaaci probitas, pietas, & maſtandi ætas 13,d,e. Iacobo benedicentis preces 16,d
Iſacharianorum ſors 78,c
Iſanas uicus 277,e
Isboſeth, uide, Ieboſthus.
Iſeremoth locus 54,d
Iſiacorum flagitium & ſupplicium 340,b
Iſmael Abrahami filius naſcitur & circumciditur 11,e,f. Arabicæ gentis autor primarius, cum matre Agare ablegatur, & cur 13,b. uxorem ducit ibid.
Iſmaelis cum matre Angelus Domini mandat: filij 13,c
Iſmael Fabi filius fit põtifex, atque pontificatu nix nacto priuatur 338,d
Iſmael Iudeus regij generis Godoliam interficit, quantámque cædem aliorum hominum, præter Maſphatẽſes abductos, fecerit 189,c,d
Iſmael Phabei filius pontifex ab Agrippa conſtituitur 381,c
Iſmael pontifex 56,b. 382,a
Iſrael quid 19,e
Iſraelis rex Solomon poſt Dauidem 139,d
Iſraelitæ coturnicibus ſaturati 54,e. mœſti conſolatione erigũtur 154, c. à ducibus iudicantur 87,c.
Iſraelitæ in deſertum reducuntur 56,f. Beniamitis filiabus interdixerunt 82,b. ſeruitute & Eglonis imperio detinentur 83,d,e. à Iabino opprimuntur & dominantur 84,c. Siſaram ſuperant 84,f. ab Amalecitis uincuntur, eorumq; imperio parere coguntur 85,a. Madianitas delent 86,a. Dauidem regem creant 118, f. armati Dauidem conueniunt 119, a. ſeditionem mouent 132,c. à Roboamo deſciſcũt 152,a. Syros in Deum contumaces uincunt 161,b,c. à Damaſceno bello petuntur 169,f. ab Azaele bello prouocantur 173,a. à Syriæ rege infeſtantur 173,f. à Teglaphalaſſare abducuntur 177,a. Exechiæ legatos interficiunt 178,a
Iſraditarum ex Aegypto migratio & migrantium numerus 37,a,b. cõmeatus, eorúmque inopia ibid. ſub Azaele oppreſſio 169, a. præfes Iairus 87,e. liberator Ceniazus 83,d. ad prælium præparatio 41,f. cenſus 54, b. tribuum migratio 179,d. oberratio 55,e. habitatio, uiuendi genus 85,b. ob cæſos ſupplicatio 82, c. fortitudo & tolerantia 627,b. formido 77, d. luxus 81,a. pœnitentia, ieiunium 82,d
Iſraelitis Deus loquitur 44, a. iiſdem Gabaeni facinoroſos tradere renuunt 82,a
Iſraeliticum regnum deletum 179,d
Iſſa quid 3,b
Iſſachar filius Iacobi ex Lia naſcitur, quid denotet 18, c. quatuor filios habuit 29,d
Iſſemus filius Athemei, unus fortium Dauidis 134,b
Ithabyrius mons 260,d
Itaburij montis ſitus & deſcriptio 505,c
Italiæ bella ciuilia 524,c
Ithaciæ ſeu Hireues concubinæ Ptolemæi Phyſconis ſobrietas 605,d
Ithamarus Aaronis filius 49,b
Ithamaro ablata ſacerdotij dignitas 140,b
Ithobal Tyriorum ac Sydoniorum rex, Achabi ſocer, 171,e
Ithobalus Badezori filius 592,d
Iubal & eius inuenta 4,d
Iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 9,b
Iucundus equitum præfectus tumultum Cæſaree ſedat 463,f
Iucundus Herodis ſatelles honoratus 313,e
Iucundus Herodis ſatelles falſò accuſatus torquetur 313,f
Iudea, Chanaanea olim dicta 10,a. deſcribitur 484,c. deſeritur 190, b. à latrociniis purgatur 373,c. cædibus premitur 519,a. terra à Baſſo diuenditur 577, d. bellis ſubuerſa 584,d
Iudææ tetrarchæ declarati qui 420,d
Iudææ magnitudo 596,b. clades 180, c. naſitas 552,e
Iudæam Suſacus inuaſit 154,b
Iudæa gens populoſiſſima 596,a. cur paucis nota 589,f
Iudæa gens ferè tota Artaxerxe rege fuiſſet deleta 204,d
Iudæa Druſilla Felicis Romano nubit 379,e
Iudæus unus captus, Titi iuſſu pro muro Hieroſolymæ crucifigitur 540,d
Iudæi cuiuſdam continentia mirabilis 595,c
Iudæi apud Syros unde dicti ibid.b. olim quare paſtores & captiui appellati 591, a. legum defenſores acerrimi 595, f. lati nerui eſu quare abſtineant 19, a. à Græcis loco magis, quàm moribus diſtant 609,d.

609,a. non Aegyptij,ſed Meſopotameni ſunt 29,d.cum cæteris gentibus commercium non habent 589, d. à Romanis priuilegia conceſſa accipiunt 300,f. in Chananæo bello duces 80,c. in extruendo templo impediti 196,d.Godoliam conuenientes ſuſcepti 189,a. Babylone dimiſſi 195,d.ab Amane ad ſupplicium poſcuntur 205,c. Alexandro obuiant 211, c. ab Alexandro honorantur 604,c. Alexandrini 604,b. à Cæſare iura accipiunt 604,d. parem cum Mæcdonibus honorem adepti 604, c. in Aegyptum abducuntur 212,d. ab Aegyptijs maledictis inceſſuntur 597,d. quando ex Aegypto migrârint 603,c. ſeditionibus vexati Antiochum implorant 223,d. ſabbato pugnam renuentes, occiſi 225,c.à Timotheo affliguntur 228,a. circo clauſi dimittuntur 328, b. Maccdonicæ factionis ſocij 233,d

Iudæi Tigrani legatos mittunt 254,a. de Ariſtobulo conqueruntur 254, d. exules 252, a. cæſi 258, e. Cæſari aſſociati 262,a. à Romanis honorantur 264,c. ſe Antigono coniungunt 271,a. obſeſſis intrepidè repugnant 277,e.apud Agrippam Græcos accuſant 300,e. regem deprecati 333, e. Roma à Tiberio pulſi 341, b.à Philone defenduntur 350,c. apud Petronium ſtatuas deprecati, conſtantiam eius probant 350,e.Petronio negant vrbem ſtatua polluendam 351, a. à Romanis victi 503,c.à Romanis occiduntur 474,f.Seleuciam migrant 356,b. Niſibim & Nerdam contendunt 356,d. Fado filios obſides offerunt ſupplices ſtolæ cuſtodiam petunt 373,d. apud Quadratum accuſati 378,f. Samaritas ſeditionis arguunt 379,a.à Quadrato in crucem aguntur 379,b. crucifiguntur 547,b. à Floro iniuria afficiuntur 384,e. in caſtellum Gamala ſe conferunt 388, b. victi 416,b. ab Alexandro ad defectionem reducuntur 416,b. Phaſaelum accuſant 420,c

Iudæi Archelaum in ius vocant 452,d. à Quadrato audiuntur et ſecuri percutiuntur 461,b. fuſtibus cæſi à Romanis 465,d.virtute diuina deſtituti 469,c. Romanos vincunt 475,e. Agrippam cur vrbe expellant 470, a.Syrorum vicos vaſtant 472,f.cæſi 473,f. 495,c. trucidati 472,e. in Græcos ſæuientes compreſſi, ſeditio ſi occiſi 474,e. Syros cædunt 475, c.cum Romanis dimicant 532,c.Romanis reſiſtunt 495, b. Romanos vincunt 533,f.561,a.Romanos occidunt 476,a.Ceſtium fugant 477,a nobiles ex ciuitate enatant 477,f.à Damaſcenis victi 478,a. Aſcalonem petunt 483, a. cum Ioanne fugiunt 507, c. ſibi manus inferunt 508,c.deditionem recuſant 538,e.Titum in aggeribus impediunt 543, c. à Ioſepho acriter obiurgantur 544, e. admonitionem Ioſephi repudiant 544, b. Ioſephum eludunt 566, d. Tito maledicunt 547,d.cum caſtrorum cuſtodibus Romanis decertant 548,c.in vrbem Ieroſoly. ſe recipiunt 548,f.transfugæ ſecti ob aurum deuoratum 551,c

Iudæi ſupplicium ſuum tardum Deo exprobrant 552,d. ſemetipſos timiditatis arguunt 553, c. in ſuos ſæuiunt 557,e. contra Romanos irrumpunt 555,a.Romanos equos rapiunt, porticum templi incendunt 558,b,d. porticus ſpacium ſyluis & bitumine implent 559, a. calciamenta,& fœnum vetus edunt 559, f. fugientes à Tito ſuſcepti venduntur 567, c. Antiochia expelluntur 573, e. inferiorem ciuitatem obtinent 576,d.calamitate Eleazari ad deditionem fugamq; mouentur 577,b.ab Eleazaro ad facinus inuitantur 581, c. in Baſſi militares copias irruentes, proſternuntur: & ſtipendia Romanis perſoluere atq; tributa in Capitoliũ ferre coguntur 577, d. ſuos & ſeipſos occidentes, bonis congeſtis ignem immittunt 583,f. imperiti à Ionatha feducuntur 585,e

Iudæorũ (qui prius Hebræi dicti ſunt) origo 9,b

Iudæorum circunciſio 13, b. Paſcha quale 448,f.ſabbathum 596,e.lex Græcè verſa 213,a.leges transferendæ 214,c. cenſus 54,b. in pontificibus deſignandis ordo 588,b.in exteros benignitas 1,c. in aduerſis conſtantia 553,e.458,e. libertas 265,d. immunitas confirmata 302,a.modeſtia atque fides Alexandro exhibita 604,c

Iudæorum arrogantia 566,d. ſuprema immanitas 550, c. ſumma impietas 556,f.dolus in Romanos 533,d.fortitudo 604,c. imperium 609,d. potentia 252,e.ſectæ quot 241, d.337, c.454,d. ſeditio 325,f. 381, d. 462, c.407,c. in Pontium Pilatum ſeditio 339, d. apud Alexandriam ſeditio 350,b.calamitas apud Antiochenſes 571,d.ſeruitus 609,a.clades 514, b. miſerrima 252,a. Ceſtio autore clades 475,a. duplex clades 482,d. captiuitas & clades 189, c. habitus lugubris quis 206. c. in luctu ſumptus 448,c.pauor 507,c. extrema inſania 499,b.fortiſſimi 555, e. dux Iudas Maccabæus 266,a.duces tres 483,a. res quomodo apud Babylonios affectæ 192,d.353, a.Romæ 342,a. è captiuitate Babylonica reuerſorum numerus 196,b.199,a,b. ieiunium triduanum 206,c

Iudæorum exitium Artaxerxis edicto reuocatur 208,c

Iudæorum inimici interfecti 209,c. datus & gaudium ingens 209,c. epulum & feſta Phruræa 209,e. ſocios ſe profitentur Samaritæ, quando 212,a. conuiuium apud Ptolemæum 217,a

de Iudæorum ſermonib. Menedemi pronunciatum 217,b

Iudæorum genti honor habitus 219,a. Antiocho adhærentium clades 224, d.exercitus profligatur 229,d.lis de templo Garizitano 237,a.in fauorẽ literæ Demetrij 239,c

de Iudæorum amicitia Cæſaris literæ 262,c

Iudæorum legati occiſi 285,a.Ionicorũ de indigenarũ iniurijs querela 300, e.Cyrenenſium afflictio 306,d. Aſiaticorum afflictio 306,d.res adminiſtrat Antipater 318, b. aliqui Cteſiphontem migrant 356, c. pugnæ, ſtrages,maxima ſeditio 331,e,c

Iudæorum & Græcorum ſeditio 350,c

Iudæorum & Philadelphenſium diſſidium 373,b

Iudæorum plurimi in templo oppreſſi 378,a

Iudæorum & Syrorum ſeditio 381,b

Iudæorum victoria 381, b. cædes 259,f

Iudæorum calamitates quantæ 405,f. poſſeſſiones à Tito inuaduntur 406 c. in Alexandrum ſeditio 410,c. Remp.Gabinius mutat 415,d

Iudæorum & Sabinianorum pugna 450,e

Iudæorum caſtra à Varo diſſiciuntur 452,b. accuſatio à Nicolao ſoluta 453,a. audacia Romanos terret 552, f.animi & audacia langueſcunt 553, a.ad templi adytum certamen 555, a.animi peritiam Romanorum vincunt 555,c.profugium 556,d

Iudæorum & Romanorum pugna anccp

Index.

ceps 557,f.558,b
Iudæorum fame laborantium bellum inteſtinum 559,c. alimenta naturæ contraria 552, b. aliqui ad Titum confugiunt 567,a. captiuorum & interemptorum bello Titi numerus 568,f. ſolẽnitates ab Antiocho principe Iudæorum deſpiciuntur 571,c
Iudæorum & Romanorum conflictus 576,c
Iudæorum rebellio contra Romanos 470,b. eruptiones 531,c. Deum grauiter offendentia peccata 545,b. fames, alimoniæ copia incenditur 550, b. cædes intra et extra Ieroſolymam 550,c. in Syria occiſorum numerus 582,f. à Romanis captorum calamitas 583,b. contra ſicariorum temeritatem conuentus 584,d
Iudæorum tria millia à Catullo trucidãtur 585,f
Iudæorum pars in Africæ vrbes à Ptolemæo mittitur 604,f. cum Lacedæmonijs collatio 614,c. cum Romanis 467,c
Iudæis Antiochenſe ius integrum manſit 218,b
Iudæis nullum ærarium præter ſacrum 261,a
Iudæis inducię conceſſæ 245,c
Iudæis patrocinatus Demetrius 411,b
Iudæis fontes aridi 545,d
Iudæis à Tito vita conceditur 565,f
in Iudæos Scythopolitarum feritas 386,c
Iudæos infeſtant Samaritæ 219,c
Iudæos Azarias ad pietatem hortatur 156,c
in Iudæos Seleuciæ ſæuitur 356,c
Iudæos à bello reuocat Ioſephus 386,c
Iudæos in fugam Titus agit 501,a
Iudæos Antiochus commendat 219,d
Iudaicæ gentis ſupplicationes 458,f
Iudaicæ hiſtoriæ ordo 407,a
Iudaicæ captiuitatis exordium 472,d
Iudaici belli origo 405, c. exordium 463, c. cauſa 500, c. 510, b. ſeries 406,c
Iudaici populi calamitas, ſeditio, fames, captiuorum clades 406,f. 543,f. 546,b. 549,c
Iudan Amaſiæ regis mater 174,d
Iudas Aſamonæi filius patri ſuccedens pacta cum Romanis amicitia Antiochum Epiphanem reprimit 407,f. occiditur 408,c
Iudas Chapſei vir ſtrenuus 241,a
Iudas Eſſæus vates 410,b
Iudas Ezechiæ latronis filius 332, c. Archelai regnum affectat 451,c
Iudas Eſſæus vates de Antigono 248,d
Iudas Gaulanites 337,a.
Iudas Galilæus ſeditiones molitur 336,f
Iudæ Galilæi ſecta 337,d,f
Iudæ Galilæi filij à Tiberio Alexandro puniuntur 377,c
Iudas Iacobi filius naſcitur, & cur ſic appelletur 18,b
Iudas fratris cædem auertit 22,b
Iudas Patri perſuaſit, vt Beniaminem ſibi permitteret 26,d
Iudæ ad Ioſephum oratio 27,d. filij tres 29,d
Iudas Iairi Romanorum manus effugit 577,d
Iudas Iudæ filius præfectus Simonis cũ 10 contubernalibus deliberat murũ tradere Romanis 550,c
Iudas Machabæus Iudæorum dux 226, a. Apollonium profligat 226,b. Seronem occidit 226, b. hoſtes imminentes videns, ſuos confirmat 226, c. Gorgianos vincens, ſuos à præda retrahit 227, b. templum luſtrat 227, d. templi feſtiuitatem celebrat 227,c. Lyſiam vincit 227, c. 228, a. Idumæos debellat 228, a. hoſtes perdomat 228, a. Ammanitis ſuperior 228,b
Iudas vicinis Iudæis auxilium fert 228, b. Timotheanos vincit 228, d. Ephronem oppidum ſubuertit 228, c. arcem Hieroſolymitanam oppugnat 229, c. Eupatori obuiam procedit 230, a. ab Alcimo accuſatur 231, b. Alcimo ſe opponit 231, d. Nicanoris inſidias effugit 231, f. ſuas copias ad pugnandum excitat 232, a. Nicanorem occidit 232, a. cum Romanis fœdus percuſſit 232, c. Bacchidem pugna proſternit 233, b. ei repugnans prælio victus occumbit 233, a, b
Iudæ ſucceſſor Ionathas 233, d
Iudas Sariphæus in Herodem coniurat 325, f
Iudas comprehenſus Hierichuntem mittitur 326, c
Iudas Sephoræi filius Sophiſta 446, d
Iudæ, quarti fratris è ſeptem ſuppliciũ & tolerantia 623, c
Iudicis iniqui pœna 613, c
Iudices quales eſſe debeant 43, a
Iudicum officium 67, f
Iudicum ſtatus quis 98, c
iudicij Dei contra Dathamum, Abironem & Corem monimentum 59, e
Iulia Cæſaris Auguſti vxor 305, d
Iuliæ Auguſti Cæſaris vxori Herodes pro teſtamento quantum legauerit 328, b
Iuliada oppidum 484, f
Iulianus fortitudinem declarans labitur: & moritur 555, d
Iulimus Simeonis filius 29, d
Iulius Cæſar Romam occupans Pompeium fugat: Ariſtobulum vinculis liberat: cum Aegyptijs bellum gerit 261, d, f. ſe amicum Iudæis declarat 261, e. Romam reuerſus contra Scipionem & Catonem expeditionem inſtituit 264, c. M. Antonium cum Cleopatra occidit 289, c. occiditur 267, f. 418, f
Iulij Cæſaris de M. Antonio victoria 286, f. facta 364, b. in Iudæorum gratiam decreta 264, f. in Ariſtobulum Alexãdri filium beneficia 416, e. in Herodem, Hyrcanum & Antipatrum liberalitas & magnificentia 228, c. 417, c, e. 429, f. 430, b, c
Iulij A. pro Iudæis literæ 307, b
Iulij C. Coſ. pro Iudæis decreta 265, f
Iulius Capella quis & qualis fuerit 387, b. 388, e
Iulius Lupus Cæſoniam cum filia interficit 364, f. & ipſe interficitur 368, d
Iupiter Olympius 357. b
Iuramentum ſeruandum 82, f
Iurandi apud veteres mos 14, f
Iuſtus F. Ioſephi filius 385, f. grandior 404, c
Iuſtus Piſti filius populum ad defectionem mouet 387, b. à Ioſepho culpatur 400, e. à Ioſepho aufugit 402, f
Iuſtus capitis ſupplicio dignus: hiſtoricus falſus à Ioſepho impudentiæ & iactantiæ criminatur 401, d
Iuſtus calamitatum Decapolitanis autor 400, f. à Decapolitanis accuſatur 403, e
Iuſti patria Tiberias 401, b
iuſtitia Dei potentia eſt 68, a
iuſtitiæ diuinæ exemplum 111, b
Iuſtitiæ præmia 94, d
iuſti qui 101, f
iuſtis Deus patrocinatur 285, f
Izates naſcitur: ad Abemerigum mittitur: eiuſq; filiam coniugem ducit: in Iudaicis ritibus ab Anania Iudæo inſtituitur 374, a, b, e. circumciditur periculis eripitur: Iudæis fame laborantibus ſuccurrit: Artabanum regno pulſum ſuſcipit, cõſolatur, honorat 375, & regno reſtituit: ab Adiabenis deſpicitur: Abiam Arabum regem vincit: Arſamum caſtrum vi capit: à Vologeſo bello petitur 376, a, d, e, f. Deum inuocans exauditur: in columis ſeruatur: moritur & ſepeli-

tur 377,b,c
Izatæ regis filij & fratres Tito ſupplicant 566,b

L.

LAbanus filius Bathuelis 9,d. doloſè cum Iacobo agit 18,a. Iacobum accuſat 18,c. perſequitur 18,c
Labani & Iacobi fœdus 19,b
Laboſordachus Nigliſaris filius 192,c
Laboroſoarchodus Neriglisſoori filius 593,c
Lacedæmonij Romanis ſubiecti 467,d. Græcorum fortißimi 609,c. in peregrinos ſæui 615,c. cum Iudæis fœdus & ſocietatem faciunt 241,d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia Iudæo 223,a. cum Ionatha amicitia 241,b. reſpublica à Polycrate deformatur 597,c
Lamechus Mathuſalæ filius, liberos 77, ex duabus ſuſceptos vxoribus habuit 4,d
lapis fortitudinis 95,a
Largius Lepidus decimæ legionis præpoſitus 561,c
Latopolis 37,a
latrones afflictionem inducunt 462,c
latrones pontifices deſignant 508,f
latronum Hieroſol. crudeliſſima facinora 550,a
latronum ſpeluncæ delineatæ 424,f
Latuſimus Dadanis filius 14,d
L. Lentuli Conſulis pro Iudæis decretum 266,b
Lepidus à Caligula occiſus 357,c
leproſi quatuor Syrorum caſtra vrgente media, inuadunt 168,a
leproſi Samaritanis hoſtium diſceßionem nunciant 168,c
Leproſorum ratio 52,c. & quod alicubi in precio ſint ibid.f
Leuces loci deſcriptio 580,c
Leui militum præfectus 394,b
Leuias traditur 508,c. occiditur, ibidem f.
Leui Iacobi filius naſcitur, & cur ſic appellatur 18,b
Leui in Sicimitas ſæuit ob ſororis ſtuprum 20,a
Leuis filij quot 29,d
Leuiæ filius Ioſepho inſurgit 479,b
Leuiæ filius fallax 506,d. proditor 511,c
Leuita vxorem in 12 partes ſectam ad ſingulas tribus miſit 81,c
Leuitæ vxor ſtupro à Gabaænis extincta 81,b. eius prudentia, ibidem f
Leuitæ ab Eſdra inobedientiæ arguuntur 202,c
Leuitæ ſtola linea vſi 382,b. tabernaculo præfecti 52,d
Leuitis ac ſacerdotibus ciuitates cum ſuo agro & decimæ adſcribuntur 60,c. earum ciuitatum nomina 78,c
Leuitarum ſedes 54,b. numerus 54,a
Leuitarum delictum dolendum 202,c
Leuiticæ tribus partes quot 137,d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernacula cura committitur 52,d. 54,c
Lex, vox olim Græcis ignota 610,d
Lex Moſaica à 70 Interpretib. quando Græcè reddita 1,d
Lex Moyſis cur à poetis aut prophanis hiſtoricis non tractata 214,c. 217,c
legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 612,d. 613
lex alteri opem ferendi 71,a
lex Caduceatorum 72,a
lex decimarum 69,b. ducendi vxorem mortui fratris 69,f. ducendi vxorem captiuam 70,a. matrimonij 69,c. mutui 70,d. proficiſcendi 54,b. repudij 69,e. talionis 71,a
legis libri in templo reperti 183,a
Legis tabulæ 44,b
legis ſanctæ libros comburens miles ad ſupplicium expoſcitur & rapitur 460,c,d
legem membranæ aureis literis ſcriptã continentes 216,e
legem ſeptuaginta Græcè reddidere 217,c
leges Moyſis ad mores pietatemq; pertinentes 67,b
leges à Iudæis acerrimè defenduntur 595,f. feſtorum 49,a. de purificationibus 50,f. de ſacrificijs 50,e
leges pueris diſcendæ 67,d.e
legislatoris officium 610,c
Lia Iacobi vxor 18,a. 29,d
Liæ ſecum filiam Dinam ducit 29,d
Liæ & Rachelis æmulatio 18,c
Liæ filiorum numerus 29,d
libationes principum 50,d
libertas ſemper tuenda 364,c
libertatis effectrix & nutrix virtus 364,a
libri duo & viginti apud Iudæos Chronici 588,d
Liberius Maximus iuſſu Veſpaſiani Iudæis ſtipendium indicit 577,d
libri Apocryphi 588,d
Libyæ regio aliàs Aphricæ 14,c
Libys filius Meſſei 8,d
ligna pinea noua 49,c
linguarum multarum cognitionem Iudæi cur non magni faciant 385,b
linguarum confuſio 7,c
Liſo Melcha vxor 111,c
Locrorum legislator 610,d
longæui primi homines cur 6,f
Longinus tribunus à Iudæis occiditur 477,b
Longini equitis Romani fortè factum 541,d
Longi iuuenis Romani facinus 559,c
lorica ſacerdotes ſegregat 537,f
Lotus Aranis filius ab Abrahamo adoptatur 9,c. cum Abrahamo fines partitur: captiuus abducitur 10,d. f. angelos hoſpitio excipit: ab excidio Sodomitarum ſeruatur 12,c
Loti vxor in ſtatuam ſalis verſa: filiæ à patre grauidæ 12,d
L. Antonij decreta pro Iudæis 266,d
Lucilius Baſſus Macherunti bellum inferit 575,c
Lucius oppreſſus pondere moritur 559,d
Lucilius Baſſus legatus Herodium caſtellum capit 575,c. item Macherunta 576,c. Iarden ſyluam oppugnat 577,c
ludi Olympij 306,a
lugendi mos veterum 76,a
lumen nocte fulgens excidium Hieroſolymitanum præcedit 563,c
Lupus Alexandriæ rector ad Veſpaſianum de ſeditione Iudæorum ſentit 585,a
Lupus ad ſupplicium ductus moritur 368,d
Lupus donarijs ablatis, templum Ieroſol. claudit 585,c
luſtratio à coitu 613,b
luſtrandi populum modus 60,f
luſtrationis tabernaculi modus 49,c
Luſubatus filius Abrami è Chætura, 14,d
Luures Dadanis filius 14,d
luxuria Vitellij 528,c
Lybia ſiue Africa 8,d
Lybia vnde ſic dicta 8,d
Lycurgus Græcorum legislator, 610,d

Lycurgus de legibus quid ſenſerit 614,b
Lydda viris vacua exuſta 475,ſ
Lydi olim Ludi dicti 9,a
Lydi Romanis tributa perſoluunt 468,a
Lyſanias Antigonum reducẽdum, Hyrcanum deponendum, cenſet 420,ſ
Lyſanias Ptolemæo Mennæij patri in regnum ſuccedit 270,ſ
Lyſanias Ptolemæi filius à Cleopatra occiditur 283,c
Lyſanias Parthos in Iudæos incitat 420,ſ
Lyſiæ ab Antiocho Epiphane filius & bellum contra Iudæos committitur 216,d
Lyſias à Iuda Macchabæo vincitur 227,c. occiditur à Demetrio 231,a
Lyſimachus fratrem ſuum occidit & Gazam prodit 251,a
Lyſimachus Helleſpontum mortuo Alexandro occupat 212,d
Lyſimachus hiſtoricus 610,a. de Iudæis 603,c
Lyſimachi improbi ſophiſtæ 614,c

M

Macedones Aegyptios ſubiugant 608,c
Macedones Antiochũ Epiphanẽ ſtipant 547,c. Aſiæ imperant 609,c. Darium vincunt 210,c. diis victimas vouent, & hoſtiis adepulas vtuntur 609,c. murum Ieroſoly. impetunt 547,ſ. mare Pamphylium tranſeunt 38,c. pari cum Iudæis honore 604,c. Romanis ſubditi 467,d.
Maccabæus aliàs Iudas Iudæorum dux 226,a
Machabæi, primi è ſeptem fratribus, ſupplicium & tolerantia 622
Machæra dux Romanorum legionum ab Antigono repellitur 425, c Githæ mœnia inſtaurat 276,c.425,ſ. ab Herode accuſatur 425,c. in Iudæos ſæuit 276,a. Herodi auxiliatur 275,ſ
Machir, tertius è ſeptem fratribus, ſupplicium perfert patienter & conſtanter 623,b
Macheruntij Romanis perſuadent, vt præſidio ſuo decedant 474,b
Macherus arx Iudææ 343,a
Macherus muro & turribus ab Herode cingitur 576,a
Macherus & Herodium à Baſſo capta 575,e
Macheruntis ſitus & munitio 575,ſ
Macheronti à Lucilio Baſſo bellum infertur 575,c
Macchida locus 77,c
Machmabi 99,c
Macho vrbs ab Adraſaro expugnata 122,a
Macro præfectus prætorianorum militum 346,d
Madanes filius Abrami è Chetura 14,d
Madæi Græcis Medi nominati 8,a
Madianes Abrami filius 14,d
Madianitæ ſpoliantur 65,b
Madianitæ fugantur 86a.65,a,b
Madianitarum caſtra occupantur 85,ſ
Madiena ciuitas vnde dicta 33,c
Magiſtratus Iſraelitici populi 164,c
Magiſtratuum officiũ 285,c. ordo 67,ſ
Magi Aegyptij 35,c. & impoſtores 388,ſ
Magi afflictionem inducunt 462,b, c. Hieroſolymis turbas in ſolitudines trahunt 380,ſ.
Magnus Campus regio 395,a.522a.
Magoges ſeu Magogæ populi 8,a
Malaleel quis 4,d
Malchus aliàs Cleodemus Iudæorum hiſtoriam contexuit 14,e
Malchus Arabiæ rex Herodem repudiat 272,ſ
Malchi pœnitentia 273,ſ
Maledicta in Iudæos refelluntur 597,c
Malichus Arabum rex Herodem Arabia pellit 422,d
Malichus dux Iudæorum 415,c. auxiliatur Gabinio contra Alexandrũ Iannæum 259,c. ab Interitu per Antipatrum liberatur 419,a. pro Caſſio exactiones colligit 419,a. Antipatri filios impudentia vincit 419,b.
Malichus Antipatri necem luget 268, e.419,d. ab Herode necis paternæ accuſatur, & tolli iubetur 419, d, e. Antipatro inſidiatur & eũ occidit 268, b. ab Herode interficitur 168, e
Malle vrbs Barbarorum expugnata & conflagrata 228,d
Malthaca Archelai mater moritur 450,c
Malum nullum impunitum 118,c
malo imminenti obſtandum 469,d
malo niſi ſint comperta, non intelligun tur 240,e
malorum hominum mos 324,e
malorum tempeſtas 518,ſ
Manachaſes veſtis 47,b
Manaemus Thapſami vi capit. 176,e
Manahemus Eſſeus Herodi regnũ prædicit 296,e
Manahemus Iudæ Galilæi filius ſeditionis princeps 471,e. Maſſadam inuadit, ibidem
Manahemus impetitur, & interit 472,b,c
Manalis locus quid ſignificet 116,b
Manaſſes Ioſephi filius 29.d. in numerum Iacobi filiorum adoptatur 30,c. cenſetur loco Leui 54, d. Manaſſæ pars dimidia Chananæa 78,c
Manaſſes Ezechiæ filius regnum paternum obtinet: prophetæ occidit: captus à Babyloniorum rege abducitur: à Deo in gratiam recipitur: in principatum reſtituitur: Hieroſolyma reparat: beatiſſimus prædicatur, moritur 182,c,d,ſ
Manaſſes Ioannis pontificis filius, Sanaballitis filiam Hicaſo vocatam vxorem ducit 210,c. fit pontifex 219,e. trans Iordanem toparchiæ adminiſtrandæ mittitur 478,d
Manaſſenſium ſors 78,c
Mandra, locus 189,e
Mane quid 193,c
Manethon ſcriptor Aegyptius 590,b de Iudæis 603,c
Manethonis de Iudæis mendacia 597, e. verba de ratione temporum & Regum Aegyptiacorum ſucceſſione ordinaria 591,b
Manochi Angelus apparuit 88,e
Manochis vxori angelus prolem promiſit 88,e
Manna datur Hebræis 40,c. deficit 75,b
Mannæ ſignificatio 40,ſ
Mannâ quandiu Hebræi ſuſtentati 40,ſ.
Manus Abeſolomi ſtatua 150,c
manus ſibi inferentium pœna 497,a
Mar locus quid ſignificet 39,b
Mare nomen quid 91,a
Marcus Agrippa Iudæis fauet 218,c
Marcus Antonius 415,d
Marcus Craſſus contra Parthos ducẽs per Iudæam iter faciens ſacrilegium committit 260,e.416,c
Marci Publij decreta pro Iudæis 266,d
Marcus Sexto ſuccedit 418,e
Mardochæus Babylone Suſa migrat 205 c. Amanem adorare renuit 205,e. conſpirationem in regem aperit 205 d. cognito Artaxerxis edicto luget 206,b. mœroris cauſam indicat 206,c. ab Amane ad crucem quæritur 207, e. amicus

Index.

regis Artaxerxis 207,e
Mardochæus ab Amane honore afficitur 207,f. ab Amane inſidiis petitur 208,c. plurimi fit apud Artaxerxem 209,f
mare Pamphylium Alexandro Perſarum imperium deſtructuro ceſſit 38,e
mare rubrum ſciſſum 38,b
Mare vaſculi genus 122,a.144,a
Mareſa vrbs à Roboamo erecta 153,e
Margalothus in Herodem coniurat 325,f
Maria Eleazari filia raptoribus maledicit: fœmelica filium coquit, mediũ comeſum ſeditioſis offert 560,b
Mariame ſoror Moſis 31,f. Moyſen in flumen expoſitum obſeruat 31,e
Mariamme Demetrio nubit 379,f
Mariamme Doride repudiata fit Herodis Antipatri filij vxor 432,e. coram Herode accuſatur 282,f. calumniis grauatur 289,c. reijcitur 322,a. ad ſupplicium ducitur 290,b. occiditur 288,e. quibus animi dotibus ornata 289,e
Mariammæ interfici ab Herode Antipatri filio iubetur 433,b
Mariamne effigies miſſa Antonio 280,c. eunuchus quæſtionibus obijcitur 290,a. ornamenta quæ 290,c
Mariamnes turris 535,e
Mario tyrannus Galilæa ab Herode expellitur 420,b
Mariſa vrbs à Parthis ſubuertitur 272,d
Mariſſa vrbs diruta 229,a
Mariſſa vrbs inſtaurata 259,e.414,f
Marſonane menſis 5,d
Marſus Syriæ præſes iratum Agrippã habet 371,e
Marſyas Agrippæ libertus 344,f
Martius menſis Hebræis quis 73,f. 232,b
Marthace vitam finit 331,c
martyres ſeptem filij vnius matris 627,c
Marullus præſes Iudææ 349,b
Maſnaemphthes quid 47,c
Maſphata locus 188,f
Maſphatis ciuitas 94,d
Maſſabazanes quid 47,c
Maſſada ab Antigono obſidetur 423,c
Maſſada à Flauio Silua obſidetur 579.d
Maſſada caſtellum occupatur 518,f
Maſſada Herodiana dolo ab Eleazaro occupatur 580,c,d
Maſſada caſtellum Herodi ingredienti patet 272,d
Maſſadæ munitio 579,e. territorium 522,f
Matgenus Badezori filius 592,d
Mathanes Balis ſacerdos trucidatur 172,e
Mathatias Aſamonæi filius 407,e
Mathatias Bacchidem occidens Antiochi ducibus Iudæa exactis, moritur 407,e
Mathematicæ ſtudioſus Tiberius 348,a
Mathias Boethi filius vnà cum ſuis liberis excruciatur 550,c
Mathuſala quis 4,d
Matthias Anani filius fit pontifex 370,d
Matthias Abſalomi vir ſtrenuus 241,a
Matthias idola tollens, Ioannis filius circumciſionem præcipit 225,d. etiam ſabbatho hoſti reſiſtendum docet 225,d
Matthias Margali ſophiſta 446,d
Matthias Margalothi ſeditionem mouet 325,f. comprehenſus Hierichũtem mittitur 326,c
Matthias ſacerdotio ab Herode priuatur 326,e. viuus comburitur 326,e
Matthias Theophili filius pontifex 383,d
matrimonij lex 69,c
Mauri 468,e
Maxilla locus 89,f.134,b
Mazaca Cappadociæ vrbs 8,a
Medabenſes Ionathas vltus eſt 234,b
Medi vnde nomen acceperint 8,a. in Aſia regnantes Græcis cogniti 589,e
Media terra ab Alanis perrumpitur 578,d
Megaſſarus famulus Mariammes, facibus in machinas Romanas euolat 548,b
Megaſthenes hiſtoricus de Nabuchodonoſoro 192,e
Meieri Belgæ filij fatum miſerandum 563,b
Mela legatus Archelai 314,c. ad Archelai filiam ducitur, ibidem
Melcha Aranis filia 9,c
Melcha Sauli filia Dauidi periculum nunciat 105,e. Dauidem dimiſit 105,e. Liſo nupſit 111,c
Melchæ aſtutia 105,f
Melchiſedech rex iuſtus primus Ieroſolymæ conditor 569,c
Melchiſedecus rex 11,b
Melus inſula 335,b
Memnonis ſepulchrum 458,c
Memphibоſthus Dauidi ſe purgat à calumniis Sibæ 131,e
Memphibоſthus in integrũ reſtituitur 121,d
Memphitæ à Mitridate in gratiam recipiuntur 417,a
Menander Epheſius ſcriptor 592,b. de Solomone & Iromo 147,
Menedemi philoſophi de Iudæorum ſermonibus cenſura 217,b
Menelaus, Onias appellatur 223,d.383,f. moritur 223,d
Menophis Aegyptiorum rex 597,f
menſa panis Deo conſecrati 144,d
menſuræ quando excogitatæ 4,c
mercedis lex 71,d
meretricis mercede Deus non delectatur 67,d
Meroe, aliâs Saba 33,c
Meſas, Meſanæi 9,b
Meſchus, Meſchini 8,a
Maſſalina Claudij vxor 380,a
meßis lex 68,e
Methir tunica pontificialis 47,d
Metilius Romanorum præfectus legatos ad Eleazarum mittit: à cæde reſeruatur 472,c,d
metus prouidentiam docet 428,f
Micheas propheta Iemblæe filius 162,f
Michæas Achabum reprehendit 162,a
Micheas à Sedecia falſo propheta oppugnatur 163,a
Micheas carcere tenetur 163,c
Michæas verus propheta à carcere adductus 162,f
Michol Dauidem ſaltantem ſubſannat 120,e. vide Melcha.
Mileſius arcis Damaſci præfectus, Philippum Grypi filium quomodo tractarit 252,c
miles impudens ad ſupplicium expoſcitur 460,c
miles legis ſanctæ libros comburẽs, ad ſupplicium rapitur 460,d
ob Militis obſcœnitatem ſeditio oritur 378,a
militiæ dux vnus cur 72,a
à militia immunes qui 72,b
Minæ valor 260,f
Minæus Aegyptij rex, Memphis conditor
M. Minucianus 361,a.367. à Chærea petitur 359,b
Miſael Danielis ſocius Miſaches appellatur 190,b. in ignem conijcitur 627,d
Miſaelis nutritio 190,b
Miſas Moabitarum rex tributum negans, per Ioramum bello impetitur 165,e
Miſenum oppidum 357,a
miſericordia in bello nocet 542,a

Mithri-

Index.

Mithridates inuitus contra Anilæum exercitum cogens, hoſtem profligat 355,c. Anilæum fugat 355, f. oppreſſus, nudè aſino impoſitus ab Anileo abducitur 355,c. Antipatrum laudat 262,c. 417,b. ab Antipatro bello petitur 416, d. Memphitas in gratiã recipit 417, a. Peluſium expugnat 417,a. occiſus 217,f.

Mithridatis & Aegyptiorum certamen 262,b

Moabitæ qui 12,d. Iſraelitas deuincunt 83,e. victi à Dauide 121, d. à Ioramo ſuperantur 164,a. à Babylonio impetuntur 190,a. ab Hebræis victi 166,c.

Moabitarum fuga 84,b

Moabitarum rex filiũ immolat 166,d

Modin vicus 407,c

in Modin delatus Iudas ſepelitur 233,b

Molon hiſtoricus de Iudæis 603,c

Molones improbi ſophiſtæ 614,c

Monabazus Bazeos Adiabenorum rex 374,a. Iudæus fieri vult 376,c. à quo regnum acceperit 377,c

mons Samaron locus 155,c

Morim mons vbi 13,c

mors animis quid præſtet 582,b

mors glorioſa captiui vita potior 513,a

mors ineuitabilis 583,c

mors philoſophorum in India 582,c

Moſamethe Eſai vxor 20,f

Moyſes Amaramis filius 31,b. Heliopolitanus 603,b. prius Oſarſyphus dictus, 599, a. vnde dicatur 600, c. naſcitur 31, d. vnde dicatur, & quæ eius ſtatura, forma 32,b. ſtimmi mandatus conſeruatur 32,c. à Thermuthi adoptatus, ad Pharaonẽ defertur 32, c. contra Aethiopes mittitur 32,c,d. eos vincit 33, b. Saba vrbe potitur 33, d. vxorem ducit 33,d. fugit ibidem, c. filias Raguelis tuetur 33,f. cum deo loquitur 34,b. vidit prodigium 34,b. à Raguele commeatum impetrat, & in Aegyptum redit 34,f. in miraculis fidem ſuis verbis facit 35,a. Aegypti regem adiit 35, b. Pharaonẽ hortatur ad Iſraelitarum dimiſſionem 35,c. populum ex Aegypto duxit 39,a. Deum precans, aqua dulcẽſcit 39, c. coturnices à Deo per preces impetrat 40, a. populum ad Dei beneficiorum memoriã hortatur 40,a. aquam euocat ex petra 41, a. Ieſum exercitui præfecit 41, c. ſpolia diſtribuit 42, c. in Sinam rurſus aſcendit 44, c. legis tabulas populo affert 43,b. tabernaculum in deſerto conſtitit 45, a. in arca tabulas legis collocauit 46,b. Aaroni ſacerdotium tradit 49,a. honorem oſtẽdit 50,a. immunda quæ ſtatuit 52,d. populo pœnam minatur 55, c. opprobrijs premitur 57,c. lapidibus impetitur 57, c. pontificatus æmulos conuocat 59,d. leuitis decimas tribuit 60,c. populum luſtrat, ibidẽ, f. Amoræos vincit 61,c. Ogis regnum occupauit 61, f. victimis Deo gratus 62,a. populum ad reſipiſcentiam reuocat 64,b.

Moyſes Iſraelitas animat 37,c

Moyſes oracula Balami ſcripſit 64, f. vrbes condidit 65,c. leges viuendi præſcripſit 67, a. populum in verba legis adegit 72,c. montem Sinã conſcendit 603,f. 42,b. Deo tabernaculum erexit 383, d. patres ex Aegypto duxit ibidem,e

Moſaicos libros miles lacerans ſecuri percuſſus 378,c

Moyſis lex quando græcè reddita 1. preces ad Deum 58,e. opem Dei implorantis oratio 38, a. oſtenta apud Pharaonem 35,c. virtutes 73,e. ſapientia 2,b. iuſtitia 31,f. vxor 33,f. 34,f. filij 34,f. morituri oratio 66,c. verba nouiſſima 73,b. mors 73,c,d. encomium 73,c. 610,e

Moyſis vitæ dies 73,e. vetuſtas 610, d. ſucceſſor Ioſua 65,c. & aliorum legislatorum diſcrimen 2,c

Moſollamus Iudæus robuſtus ſagittarius 596,e

Muchæus contra Vaſten reginam fert ſententiam 204,f

mulierum conflictio 441, b. virtus 198,a

mundus prouidentia Dei regitur 198,b

mundi & vniuerſorum creatio 2,a

Mundus Paulinæ amore captus fruitur 340,b. in exilium ablegatur 340,c

murus 39. ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 549,d

mures omnia vaſtant 93,c.

mures Sennacheribum exarmant 181, c

Muſica 4,d

muſica inſtrumenta Dauidis 145,a

Mutianus Vitellium interficit 522,d

mutilantis pœna 71,b

mutui lex 70,d

N

NAamis, nomen quid ſignet 91,a

Naamis vxor Abimelechi Bethlemitæ 90,c

Naaſſes Ammanitarum rex 122,f

Naaſes labem obſidione cingit 97, d. in Saulem ſæuit 97; d. occiditur 98,a

Naaſes iunior Ammonitarum rex Dauidis legatis iniurius 122,f

Nabadus igne ſacrificij combuſtus 49,f

Nabal, nomen vnde 110,f

Nabalus eſcæ cauſa à Dauide rogatur 110,d. Dauidem reiicit, ibidem

Nabali vxor Abigæa Dauidem reconciliat 110,e. gregibus cautum à Dauide 110,c. interitus 111,a,b

Nabatæa regio 13,d

Nabathæi à Ionatha vaſtantur 241,f. à Gabinio vincuntur 416,c

Naboandel Babyloniæ rex 192,e. vide Balthaſar

Nabolaſſarus Nabuchodonoſori pater 592,f. moritur 593,b

Nabonnedus Babylonis rex 593,f

Nabonnedus Babylonem oppugnat 593,f

Nabrodes Deum contemnit 7,b. 8,a

Nabuchodonoſorus rex Babylonis Nabolaſſari filius 592,f. patrem eius obiiſſe percipit ibidem,b. patri ſuccedit 593,b. fanum Beli ornat: regias extruit: & hortos penſiles ædificat ibidem,c. Aegyptios bello adoritur 185, a. Ioacimum cur occiderit 185,d. populum Iſraelis in Babyloniam abducit 187,d. inuaſit Syriam 185,a. Hieroſolyma expugnat: & quomodo Sedeciam captum tractarit 187,d,e. Tyrum obſidet & occupat 594,b. moritur 192,a. 593,e,

Nabuchodonoſori ſucceſſores 192, d. ſomnia Chaldæis indiſſolubilia 190, e. 191,e

Nabuchodonoſori aurea ſtatua adoranda 191,c

de Nabuchodonoſoro Megaſthenes 192,c

Nabuthus ab Achabo occiſus 160,a

Nabuzardanes Hieroſolyma deſtruit 188,b

Nacebus Arabum dux ab Herode cæditur 312,c

Nachor Serugi filius 9,c

Nachoris progenies 9,d

Nadabus Aaronis filius 49,b

Nadabus Hieroboami filius regnum paternum paterna malitia accipit 156, c. à Baſane occiditur 156,f

Nemanes Beniaminis filius 29,d

Index.

Naida locus 4,c
Nain vicus 523,a
Nais Samaritarum vicus 378,d. à Caino condita 4,c
Narbatene toparchia à Romanis expugnatur 475,d
Narbathæ regionis ſitus 463,f
Nathan vates Dauidem adulterij arguit 124,d. Adoniam imperare nunciat 136,d
naturæ humanæ fragilitas 123,d
nauigatio triennalis 150,a
Naumi de Nino oraculum 177,a, b. de excidio Niniuitarum ibidem
Nazaræorum propria 60,d
neceſsitate in bello nihil pugnacius 488,d
Nechaus Aegypti rex in Babylonios militem ducit 184,c
Nechias Pharao rex Aegypti Saram rapit 544,b
Necropolis vrbs 604,c
Neemias nuncium accipit de Hieroſolymitana vaſtitate 203,c. vrbem auget habitatoribus 204,c. à Xerxe comeatum adipiſcitur 203,d
Neemiæ oratio ad reduces 203,f. precatio 203,d
Neemiæ in reficiendis mœnibus ſtudiũ 204,b. de ſacerdotib. cura 204, c. obitus 204,d
Neerda vrbs 353,b.
Nemroth, ſiue Nabrodes, Dei contemptus author 7,b.8,c
Nephani ſingulare cum fortiſsimo Palæſtinorum certamen 133,c
Nephtalim Iacobi filius naſcitur, & cur ſic dicatur 18,c
Nephtalitarum ſors in Chananea 78,d
Nerigliſſoroorus interfectio Euilmaraducho in regno ei ſucceſsit 593,c
D. Nero Domitius crudelis 461,d. in Iudæa infelix 482,d. meticuloſus 406,d. Domitius veneno Britannicum, nec non alios viros illuſtris ſuſtulit 380,b. vxorem Octauiam Claudij Cæſaris filiam trucidauit ibidem. ſimiliter Agrippinam matrẽ, ibidem. vxorem Poppeam nomine duxit 382,b. Veſpaſianum in Syriam miſit 482,c
Neronis mors 522,c. mortem ſecuta 405,d. 406,d
Neronias aliâs Cæſarea 382,c
neruis Iudæi cur abſtineant 19,c
Netiræ virtus 491,d
Noe poſteri, terram colere Deo mandanti non parent 7,b
Nicanor aliâs Seleucus 218,a
Nicanor dux poſt Bacchidem dolo Iudam capere tentat 231,c
Nicanor templum euertere conatur 231,f. contra Iudæam miſſus 231, d. Iudæam armis apperit 226,c. à Iuda occiſus 232,a
Nicanor amicus Titi ſagitta vulneratur 539,c
Nicaule Aegypti regina 148,c
Nicolaus Damaſcenus Iudæorum hiſtoriographus 307,c
Nicolaus Damaſcenus accuſationem contra Antipatrum continuat 323, d. 445, f. Iudæorum accuſationẽ ſoluit 453,a. Archelaum defendit 330,f. 334,c. 450,b
Nicolai Damaſceni de Abramo teſtimonium 10,a
Nicolaus rhetor pro Iudæorum immunitate orationem habet 330,c
Nicon à Iudæis Aries Rom. appellatur 541,a
Nigliſar Abimalarodachi filius 192,c. patri in regnum ſuccedit 192,c
Niger Peraites Idumææ rector à Iudæis ducibus parere iubetur 478,b
Nigri mors 517,c
Nilus paradiſi fluuius 3,c
de Nino oraculum Naumi 177,b
Ninus vrbs à quo condita 9,a
Ninus Senacheribi regia 181,d
Niſan menſis Hebræis, Xanthicus Macedonibus, Aegyptiis Pharmuthi dictus, Aprili reſpondens 5,d. 36,e
Niſibis oppidum 353,b
Niſibis regio
nobilitas Iudæorum periit 516,c
nobilitas generis vnde à Iudæis diſcernatur 385,e
Nocbus aliâs Noe 592,f
Noe vbi habitarit 5,b. quò migrarit ibidem. quomodo arcam conſtruxerit ante diluuium, inq; eadem conſeruatus fuerit 5,b, c. inebriatus à Chama filiò deridetur 8,f. ex arca egreſſus Deo victimas offert 6,b
Noe ætas 6,c. doctrina 5,b. genealogia 5,c. 7,a. poſteri quomodo in orbe ſedes quæſierint 7,c. arcæ reliquiæ 374,c
Nominum origo 3,b. mutatio vnde orta 8,c
Norbanus interemptus 362,a
nubis præſentia ſuper tacernaculo quid ſignificarit 54,b
nubes inſolita: tempeſtas legislationem antegreſſa 43,d
Numidius Quadratus Syriæ procurator 378,f. eius geſta 461,a
Nymphea lacus 432,a
Nymphidius homo nequiſsimus 522,c

O

Oasis in Aegyptò patria Apionis 604,a
Obadæ creditum Herodes repetit 312,a
Obadamus ob arcam beatus 120,c
Obedas rex Arabum 251,c
Obedes Boozi & Ruthes filius 91,d
Obedias iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas periculis quomodo liberauerit 158,c
Oboles vates Iſraelitas capi vetat 177,c
Obedientiæ præmium 613,c
Obimes Hieroboami filius ægrotat 154,f. moritur 155,b
Obodæ ſeu Obedæ necis Syllæus inſtimulatur 313,a
Obodæ Aeneas ſuccedit 312,f
Ocanaſus Eſai filius 20,f
Ochobati ducis potentia 162,d
Ochozias Achabi filius Iſraelitarum rex 165,a. idololatriæ ab Elia incuſatur & moritur 165,d
Ochoziæ ſucceſſor Ioramus 165,d
Ochozias Ioramı filius paternum regnũ recipit, atque ſauciatus à Deũ moritur 170,e,f
Ochoziæ cognati à Ieu occiduntur 171,c
Ochoziæ filius Ioas rex conſtituitur 172,c
Ochus Madianitarum rex 65,b
Octauia Claudij Cæſaris ex Pætina filia 380,a. vxor Neronis occiditur 380,b
Octauius Claudij Cæſaris filius 380,a
Odolam vrbs à Roboamo extructa 153,c
Ofilius Phaſaelum de inſidiis monet cauendis, & eum iuuat 271,c
Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum rex interit 61,c
Ogis forma & lectus 61,f
Ogis quercus 11,d
Oldæ prophetiſſæ oraculum 283,a
Oliueti mons 380,f
Olurus vicus 523,c
Olympius Iupiter 357,b
Omerus Eſai filius 20,f
Ominoſa nonnulla 360,f
Onias & Doſitheus Iudæi duces Alexandriam liberant 605,b
Onias Iaddi filius pontifex Hieroſolymitanus 212,c
Onias Oniæ filius Aegypto templum ædificat 236,f
Onias Menelaus ſupplicio affectus 230,c
Onias Simonis Iuſti filius puſillanimis & aua-

Index.

& auarum 219,f. à Iosepho immane auaritiæ reprehenditur 220,a. excusatur ibidem,d. moritur 223,a
Onias Simonis filius templum ædificare statuit 236,d
Onias à Ptolemæo humaniter exceptus templum erigit 585,a,b. & cur,e
Onias quidã Tobiæ filios expellit 407,c
Onias quidam vir iustus à Deo pluuiã exorans, atq; Aristobulum diris deuouere recusans, lapidibus obruitur 256,b,c
Onion ciuitas 585,a
opera mirabilia 537,d
Ophires Iuctæ filius 9,b
Ophlas locus 472,c
Ophnes Elis filius 91,e
Ophres Madanis filius Libyam occupat 14,e
Ophus Esai filius 20,f
Opobalsamum vbi & quomodo prouenlat 258,a
Or rex Aegypti Amenophis decessor 598,a
oraculum de tẽplo Hierosolym. 564,d
organorum vsus 164,c
Oribus rex occiditur 86,a
Oroma Iebusæus Dauidi aream dono dat 135,c
Orodes Artabani filius Parthorum rex constituitur 339,a. vide, Horodes
Orphonas Iebusæus Dauidis amicus 119,f
Osarsiph sacerdos Heliopolitan, 599,a
Osarphus Iudæorum dux 598,c. Moyses dictus 599,a
Oseas Israelitarum rex 178,c
Osiris Deus Heliopolitanus 599,a
Otho Imperator 522,c
Othonis interitus 524,c
Otrus Armeniæ rex 9,b
Oza clades locus 120,d
Oza tacta arca perlit 120,d
Ozias quomodo gentes sibi subiecerit 175, c. Hierosolyma restaurauit 176,b. sacerdotii munus vsurpat 176,c
Oziæ ortus, rectoratus et religio 176,a
Oziæ diuitiæ 176,b. improbitas 176,c

P

PAapis Amenophis pater 598,a
Pacorus terræ Mediæ rex 576,e. coniugem & concubinas ab Alanis captus centũ talentis redimit 578,e
Pacorus Parthorum rex cõtra Iudæos contendit 420,f
Pacorus Pacori regis pincerna Iudæam explorat ibidem
Pacorus Herodi insidiatur 271,c. Pacori regis pincerna Phasaelo insidiatur 271,d
Pastori insidiæ intellectæ 421,c. mors 275,f
Pactum Iacobi cum Labanõ 17,f
Petina Claudij vxor 580,d
Palæstina vnde dicta 8,e
Palæstini Dauidis subsidium reiiciunt 113,f. Israelitas facultatibus priuant 87,e.99,d. Hebræis rebellant 112, c. Hebræos clade afficiunt 92,d. vincunt 112,c
Palæstini ab Exechia bello subiguntur 179,c. malè tractati 88,d. infestati 93,b. fuga saluti consulunt 120,c. armis exuuntur 99,b. occubuerunt 94,c. victi 99,d. occisi 99,f. 100,b. à Sampsone 89, c. expeditionem instituunt 103,b.
Palæstinorũ cæsorũ numerus 104,b,c
Pallas Neronis libertus 381,d
Palmeta vbi sint præstantissima 258,a
Palmira vrbs 148,d
Pamphylij Romanis tributa persoluũt 468,a
Pamphylium mare Alexandro imperiũ Persarum destructuro cessit 38,c
Panes apposititij 46,c
panes apposititij 52,c
Panium locus 296,c
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitijs curatur 501,f
Pannychis concubina Herodis 437,c
Paphlagones populus 8,b
Papinius tribunus 358,d
Pappus Herodi rebellaturus ab Antigono mittitur 426,b. occiditur ibid.f.
Pappi caput Pheroræ tradi Herodes vult 277,c
Paradysus 3,b
Paradysi fluuij quatuor 3,c
Paradyso eiiciũtur Adamus & Eua 3,f
Paradisi optimi qui 521,c
Parentum bonor 613,c
parricidium publica naturæ iniuria 324,c
Parthi regem constituunt 339,a. Antigonum in regnum reducunt 422,b. Armeniam amittunt 342, a. Herodem capere nituntur 271,f. Hierosolymorum bona diripiunt 272,d. Hyrcano insidiantur 271,d. Hyrcanum captiuum 271, e. & vinctũ abducunt 422,b,c. Iudæos debellant 420,e. Romanis obsides mittunt 468,e. & à Ventidio oppugnantur 275,c
Pascha Iudæorum quale 448,f. celebratur 75,b. 291,a. à Iosia 144,b
Pascha Azymorum festum vocatur 238,b
Paschæ institutio 36,e. sacrificium 52,a
Paschæ significatio 36,f
in Paschæ festo seditio 329,c
Pastni Castrum 9,b
Pastoralis vita 4,a,d
patientia Iosephi captiui 83,d
patris crudele facinus 425,a
Pauli Apostoli patria 8,b
Paulina Isiacis infensa 340,e. quomodo à Mundo constuprata ibid.b
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 585, d. templũ Oniæ spoliat, et in accessũ facit ibid.
Pausanias Cerastæ filius Philippum Macedonem occidit 360,f
pax morti præferenda 515,a
Pedanius Iudæum raptum Cæsari tradit 558,c
pegmatum fabrica 574,f
Peluſium oppidum 101,e. obsessum et captum 262,a. à Mithridate expugnatur 417,a
Pentecoste 271,b
Pentecostes festiuitate Iudæi non itet faciunt 245,e. sacrificium 52,b
Peræa regionis descriptio 484,c
Peraitæ mors 517,c
Pergamenorũ decretũ pro Iudæis 467,a
Peristereonos fanum 549,d
Persæ ab Antiocho impetuntur 424,c
multa Iudæorum millia Babylonem abripuere 596,a. quo pacto Aegyptios tractarint 603,b
Persarum bibendi mos 204,a. mancipia Aegyptij 609,c
pestis Hierosolymitanorũ 186,e. 290,e
pestis Assyriorum exercitum consumitur 184,d
Petephres vir Aegyptius, cui Iosephus est venditus 21,d
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem cogit 573,d
Petra magna, locus 209, d
Petra vrbs, olim Arce dicta 62,d. 285, e. quæ Reccha 65,b
Petræus amicus Romanis factus propter inimicitias Herodis 333,b
Petronius Aegypti præfectus Herodem finis tempore iuuat 293,b. à Caio in Syriam mittitur 350, d. bellum Iudæis infert 350,d. à Cuio ad officia reuocatur 352,d. Caianam gaudet 353,a. Doritas insolentiæ accusat 370,a. Iudæorum primates compellans, ad Cæsarem de Iudææ gentis supplicationib. scribit 458,f
Petronij epistola ad Doritas 370, d. ad Iudæos oratio 351,d. pietas grata Deo 351,e
Petus fugientem Antiochum regem Romani mittit 578,c
Petronius præses Iudæos ad Cæsaris statuã recipiendas hortatur 448, d

Phacias Israelitarum rex 177,c. trucidatur 176,f
Phaceias Romeliæ filius vir impius regnum Israelitarum occupat, Achazem oppugnat 176,f.177,c
Phalec, vox quid sonet 9,b
Phalegus Heberi filius 9,b
Phalereus Demetrius de Iudæis 597,b
Phalles Rubeli filius 29,d
Phanasus Samuelis filius pōtifex 383,d
Phanes rusticus pontifex 509,b
Phanuela vrbs 152,c
Pharao vnde dicatur 148,d
Pharao à Iacobo salutatur 30,a. ostenta cernit 35,c. Hebræis onus dupli cauit 35,d. Moysi necem minatur 36,d. Pharao Nechias rex Aegypti Saram Abrami vxorem rapuit 544,b
Pharaonis somnia 34,c
Pharaonem inuaserunt mala 35,e
Pharaones Aegyptij reges cur dicantur 148,d
Pharaothes fratres Iosephi bene tractat 29,e
Pharaotis malitia in Hebræos 35,d. 36,&c. dimissos insequitur 37,c. cum omni exercitu deletur 38,c
Phares quid denotet 193,c
Phari insulæ descriptio 526,e
Pharisei se iungunt Alexandræ 412,b. Alexandram sæuire faciunt 253,d. Diogenem occidunt 412,c. Herodianas mulieres decipiunt 320,a. Herodis iussu necantur 320,b
Pharisæorum secta 456,e. dogma 337,c. immanitas 253,e. in populo licentiæ 253,a. traditiones 247,e.
Pharmuthi mensis 36,e
Pharnaces filius Mithridatem Ponti regem occidit 257,f
Phasaelus Antigono resistit 271,b. ab Antonio tetrarcho statuitur 270,d. Barzapharnē perfidiæ arguit 271,e. Felicem vincit 420,a. Hierosolymis præficitur 263,c. Iudææ tetrarcha 420,d. à Parthis vinctus 271,e
Phasaeli verba vltima 422,c. interitus 272,e.279,e.422,c
Phaselos turris 535,d. ab Herode condita 305,f
Phenenna Helcanis Leuitæ vxor 91,f
Pherora filios Herodis traducit 302,c
Pheroras Herodis filiam vxorem ducit 309,e
Pheroas Antipatri filius filiam Herodis fastidit 308,b. à Zelotypo apud Herodem accusatur 308,e. ab Herode ejicitur 442,a. Salomē sororem incusat 436,a. procidēs Herodis iram mitigat 437,c. moritur 442,b,c
Pherorę uxor Veneficij accusatur 321,b
Philadelphensium & Iudæorum diſsidium 373,b
Philippio Ptolemæi Minnæi filius 416,e
Philippo Amynthæ filius cæditur à Pausania amico 360,f
Philippus Antiochi Grypi filius Syriæ parti imperans Antiochum Cyzicenū superat 251,c. cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 252,b
Philippus Archelai frater cur à Varo Romam missus 452,d
Philippus Herodis frater moritur 342,c
Philippus Herodis frater qualis 342,c. Gamala in Romana fide retinet 388,c
Philippus Iacimi filius à Gamala abit 393,e. falsò accusatur 443,d. exercitui Agrippæ præfectus 477,f
Philippi uirtus 491,d
Philippus rex Macedo occisus 210,c
Philippus filius Zamaris 319,d
à Philippo urbes quare conditæ 338,b
Philo historicus de Iudæis 350,c. 597,b
Philometor Ptolemæi Epiphanis filius 223,d. Alexandro auxiliaris 238,d
Philosophiæ tria genera apud Iudæos 454,d
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 595,b
Philostratus historiographus 192,c
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 614,e
Phineas comprehenditur 567,d
Phineeses Elis pontificis filius 91,e
Phineesis generi obtigit sacerdotium 140,b
Phinees rigidus iusticiæ propugnator 627,d. Zambriam occidit 64,e
Philopator Ptolemæi Euergetis filius 219,f
Philostephanus Ptolemæi Latburi dux 250,a
Phison fluuius paradisi 3,c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis occiditur 476,c
Phœnices Carthaginē condidēre 603,d
Phœnicum annales 597,b.603,d
Phora fluuius paradisi 3,c
Phrates Parthorum rex Hyrcanum humaniter tractat 279,e. moritur 338,e
Phraataces Phraatis filius patrem occidit, exul perit 338,e
Phruræa festi dies 209,e
Phryges populus 8,b
Phutes, Phuti ibid.d
Phullo bellum cogitanti, Manaemus pacem offert 176,e
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 223,d
pietate inuidia uincitur 108,d
pignus non furenter tollendum 70,e
P. Pilatus Iudæos seditiosos compescit 457,d. imagines Cæsaris Hierosolymam introductas aufert 457,c. Samaritanos opprimens, cædis accusatur, Romam uocatur 341,b,c
Pilati regimen 457,b
pinea ligna ex terra aurea 149,e
Piræus Athenarum portus 294,e
Piso legatus Pompeij 258,b
Pistus nobilis defectionis à Romanis autor 387,b
Pitholaus Iudæorum princeps 415,c. à Crasso occiditur 416,d
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani Galilæam peruadit 487,a. à Iotapatenis pulsus fugit 487,b. contra fugitiuos pugnat 519,e. Bethenabrum igni tradit 520,a
Placidi astutia, uictoria 505,d
plagarum pœna 69,b
plagij lex 70,e
Platane, uicus Sydoniorum 439,d
Plato ueritatem de Deo proferre timuit 614,b
Plinthines situs 526,d
Plistorum apud Daces secta 337,f
pœna in custodes castrorum apud Romanos 548,d
pœna iniqui iudicis 613,c
pœna uirginem ui comprimentis ibid.a
pœnarum lex 71,d. causæ peccata 128,b
Polæmon Pontus regulus Bernicem uxorem ducit 379,e
Politianus tribunus à Cestio Hierosolymam mittitur 466,a. officiosè excipitur ibid.b,c
Pollio Pharisæus Herodi amicus 279,b
Polybius Megapolitanus historicus de Scopa duce Ptolemæi 218,e. reprehensus 229,c
Polycrates Lacedæmonijs maledicit 597,c
Pompeius Aristobulum petit 413,d. captum Romam ducit 415,a. in custodiam locat 413,f. Gadaram restaurat 414,f. Hierosolyma ob fidet 414,a. septimum diem seruat 414,b
Pompeius urbem Hierosolymam & regiam occupat 258,b.414,a. templum

Index.

plum ingreditur 258,f. ſacra celebrat 414,e. belli autores ſeueriſſime ibid.e. urbes à Iudæorum imperio eripit 414,f. à Sarmatis occiditur 573,c
Pompeij res geſtæ in Syria 259,b
pondera quando inuenta 4,c
pontificis inſula 48,b. veſtitus 538,b. uxor qualis 533,c
pontificum Hieroſolymitanorum numerus 188,d. ſucceſſio 338,d. in populo Iudaico ſeries 383,d. deſignandorum ordo 588,b. ſeditio 381,c. filij Dauidi decreta relaturi, in puteo latent 129,b
Pontius Pilatus, uide, Pilatus.
pontificialis ornatus 47,b,d. eiuſdem ſignificatio 48,e
pontificiæ ſtolæ repoſitorium 298,a
Popedius conuitij in Caium coniecti arguitur 398,b
Poppea Neronis uxor 382,b
Porcius Feſtus Iudææ procurator 381,d. uide, Feſtus.
porticus Hieroſolymorum 536,d. ædificantur 201,a
Poſidonij à Iudæis mendacia 606,e
præcepta Dei decem 44,a,b
prætoriani milites 366,d
prætorij in caſtris Romanis deſcriptio 486,a
præſentiæ diuinæ ſignum 120,b
precationis à Moyſe traditæ 72,d
precibus Moſis aqua dulceſcit 39,c
preces Noe 6,c
primogenito ius ſeruandum 69,d
primogenitorum Aegyptiorum 36,f
principis ſacrificia 51,b
Priſcus centurio Ionatham Iudæum ſagitta transfigit 559,a
Priſcus ſextæ legationis dux à Iudæis occiditur 477,b
Procymatium unde dictum, & quomodo extructum 294,f
Procymia 431,c
prodigia excidium Hieroſolym. præntia 563,e
prophetæ inobedienti pœna denunciata 159,b,c
Proſeucha domus precationis 398,b
prouidentia Dei 145,f
prouidentiæ Dei paradigma 111,b. 299,a
Pſephinos turris 534,c
Pſephina turris 535,c
Pſeudalexander 335,a,c. uide Alexander fictitius.
pſeudopropheta prophetã ſeduxit 153,b
pſeudopropheta Aegyptius uinctus aufugit 462,b
Ptolemaidis deſcriptio 458,b
Ptolemais Cleopatra expugnatur 250,d obſeſſa 254,d. 249,b
ptolemæus Agrippæ et Bernices procurator à Ioanne Giſcalco ſpoliatur 479,d
ptolemæus Derimenis filius Iudæam infeſtat 226,d
ptolemæus Epiphanes in Syriæ reges contendit 218,d. moritur 228,c
ptolemæus Euergetes pater Philopatoris 219,f
ptolemæi Euergetis poſt captam Syriã geſta 605,a
ptolemæus Galileæ ab Herode præfectus interficitur 275,c
ptolemæus Herodis procurator 308,a
ptolemæus filius Lagi Demetrium vicit 595,d. Hieroſolyma occupat 212,d
ptolemæi filij Lagi comitas & humanitas 597,c. epiſtolæ 604,c. liberalitas 224,d. præceptum de dimittendis Iudæis 213,f
ptolemæus Lathurus humanas carnes coquit 250,c. Aſochim vi capit. 249 f. Alexandrum vincit 250,a. ptolemaidem oppugnat 249,c. regno expulſus 249,c
ptolemæus Mennæi filius 401,f. 416,c. Antigonum adoptat 269,b. moritur 270,f
ptolemæus Philadelphus Aegyptiorũ rex 213,b. captiuos Iudæos reddit, pecuniam ſæpe largitur, leges eorum cognoſcere cupit 604,f. ad Eleazarũ pontificem, de vertendis legib. ſcribit 214,c. ſeniores ferentes codicem legis ſuſcipit 219,c. interpretes 70. dimiſit 217,f
ptolemæi Philadelphi bibliotheca 213, c. liberalitas 219,c. 215,c
ptolemæus philometor rex ſalutatur 238 e. Alexandro auxilium miſit 238,d. Antiochenis perſuadet, vt Demetrium regem Aſiæ admittant 238,f. Ammonij inſidijs petitur 238,d
ptolemæus vulneratur 239,a. moritur 239,b
ptolemæus Philopator 218,d. moritur, ibidem.
ptolemæi Hyſconis immanis crudelitas & iniuſtitia, itẽ pœnitentia 605,c,d
ptolemæus Simonis Aſamonæi gener ſoceros occidit, & alia ſcelera committit: oppugnantem Hyrcanum eludit, eius matrem & fratres interficit 224,f. in Aegyptum reducitur 260, c. Alexandram vxorem duxit 416, f. occiſus 425,b
ptolomæi dicti reges Alexandrini 248, c. Aegypti reges 121,c
P. Seruilis decreta pro Iudæis 266,d,f
pudicitia Veſpaſiani 526,a
puerperarum lex 553,a
pueri Iudaici aſtutia 364,a
puerorum educatio 61,b
Putbodus Simeonis filius 29,d
Pyrgum Stratonis vrbs 430,c. ab Herode inſtaurata 431,b
Pythagoras qualis fuerit 594,c
Pythagoras philoſophus 603,c
Pythiũ templũ Herodes ædificat 306,a

Q.

Quadratus Syriæ procurator Iudæos diſcordes audit 461,b. in cruce agit 379,b
Quadrigæ ſolis per Ioſiam ſublatæ 184,a
quinquageſimi anni remiſſio 533,c
Quintilia tormentis examinata, muneribus donatur 358,c
Quintilius Varus Syriæ præfectus 322,e
Quintilio Varo iudices, Antipater in ius vocatur 322,f
Q. Pompeius conſul 368,b
Quercus Ogis 11,d
Quirinus à Iudææ incolis cenſum poſtulaturus ablegatur 336,b,d,e

R.

Rabatha ciuitas 61,f. capta vaſtatur 125,c,
Rachab exploratores dimiſit 74, c. ſpeculatores officij monet 74,d
Rachaba ſaluatur 76,d
Rachabæ promittitur benevolẽtia 74,e
Rachel Iacobi vxor 18, a. deos patris abſcondit 19,b
Rachelis filij 29,d. mors 20,b
Rapta caſtellũ ab Herode diruitur 312,e
Ragau filius Phalegi 9,b
Raguel Eſai filius 20,f
Raguel Moyſi occurrit 42,e. Deũ laudibus euehit 42,e. commeatum dat Moyſi 34,f
Ramatha obſeſſa 123,d. 169,f
Ramathon à Baſane munitur 157,b
Rameſſes nominatus Setho 598,f
Ramphes Aegypti rex 598,a
Ramphes Sethi filius 598,a
Raphia vrbs inſtauratur 259,e
Rapſacis oratio ſuperba 180,e
Rapſeus pater Rameſſis 598,e
Raſes Damaſcenorum rex 177,c. occiditur 178,a
ratio pia domina eſt affectionum et dolorũ 614,b. ſapiẽtiæ ſtudioſa 620,e
Rebecca filia Bathuelis 9,d
Rebeccæ liberalitas 15,a
Reipublicæ optima forma 68,c
regis Aegyptiaci crudelitas 31,a
regũ bonorũ virtutes quæ 296,e. 139,a
regum Aegyptiacorum ſucceſſio ordinaria 591,b
refugij loca 65,c. 78,e

Index.

Religionem ſupplicia Athenienſib. irrogata 615,f
Reſſa vicus Idumææ 272,c
Rhoa petra 82,e
Roboam Solomoni patri ſuccedit 151, 6 regni partē amittit, ibi. ab Iſraelitis deſeritur 152,b. vrbes quas cōdidit, quantos reditus habuerit 153,e,f
Roboami vxores & filij 154,a. mors et ſepultura, ibid.e
Roboamo Abias filius ſuccedit 154,e
Roma à Iulio Cæſare occupata 261,d
Romæ belli Iudaici hiſtoria à Ioſepho ſcribitur 589,a
Romæ ſcelus admiſſum 340,b
Romanus exercitus murum circa Hieroſolymam triduo extruit 549,c
Romani belli cauſæ 503,e.510,b materia 470,b.
Romani cur vtantur aquila in vexillo 487,d. ædificia incendunt 563, b. ſolis Aegyptijs in vlla ciuitatē aſcribi interdixerunt 604,e. aggeres Ieroſolymæ erigunt 547,f. Antoniā inuadunt 554,f. aquilonem horrēt 581,b
Romani Ariſtobulū vincūt & vinculis conſtringūt 26,b. audacia Iudæorū terrentur 552,f. caſtris expulſi 532,b. Eleazaro dediti trucidantur 472,c. flamma circūdati opera erecta deſerunt 548,c. flāmis exuruntur 559,b. Gamalæ turrim ſternunt 505,e. Hierichuntē diripiunt 274,f. Hieroſol. vrbe pelluntur 542,e. inferiorem ciuitatē Hieroſol. incēdunt 566,d. Ioſephū proſligant, capiunt 403,b.f. famē accendunt 550,b. Ioppen capientes, Narbatenē toparchiā expugnāt 475,d. vincuntur 533,f.555,e.561,a. Iudæos fuſtibus cædūt 465,e. excruciant 583,b. Iudæos honorant 164, e. Iudæis ſtipendia ſoluere, & tributa in Capitoliū ferre cogunt 577,d. muris Hieroſol. ſcalas applicāt 560, f 567,e. mutuis vulneribus cadūt 557, d. victoria & muris Solymæ petiti, in incolas ſæuiunt 568,a. vrbem vaſtantes theſauros Ieroſol. inueniunt 569,b. ſaxis obruti 465,e. à Sepphoritis ſuſcepti, à Iudæis vincuntur 475,d
Romanorū amici Iudæi ſeruantur 609, d. in bellicis exercitiū 485,d. diſciplina bellica 406,d. diſſidia poſt Iuliū 418,f. humanitas 406,f. in Iotapatenos ſæuitia 495, b. machinæ à Iudæis incenduntur 548.b. peritia & inſtructio militaris 541, c. ad templi editū certamē 555,a. telorū vis 492,
Rubelus, nomen quid ſignificet 18,b
Rubelus Iacobi filius naſcitur 18,b. interneciōnem Ioſephi impedit 21,e
Rubeli filij 26,d
Rubenitis promiſſiones renouatæ 74,b
Rufus ad Romanos deficit 332,a
Rufus Aegyptius Eleazarum Iudæum captum percuti iubet 576,f
Ruma vicus 491,e
ruta miræ magnitudinis in regia Herodis 576,b
Ruth Bethlema cōtendit: ſpicas colligit ad Boozi pedes requieſcit 91,a,b

S.

Saab vicus 491,d
Saar Simeonis filius 29,d
Saba Aethiopū regia aliàs Meroe, obſidetur 33,c. à Moyſe occupata, ib.d
Sabathes commentarienſium princeps 133,c
Sabba menſis 61,a
Sabbathoſis Aegyptijs quid 603,e
ſabbatum, quid ſignificet 3,a. 604,a. & vnde denōminetur 603,e
ſabbatum agrorū 53,d. Iudæorū 596,e
ſabbata Iudæi pugnā detrectantes occiſi 225,e
Sabbo Aegyptijs quid 604,a
Sabecus Ammanitarum imperator vulneratus moritur 123,d
Sabiniani à Iudæis impugnātur 450,e
Sabinianorū et Iudæorū pugna 450,e
Sabinus Syriæ procurator Hieroſolymis Iudæos vexat: armis impetitur: Phaſaelū turrim conſcēdit 331,d. obſeſſus à Varo ſuppetias accipit 333,b
Sabini auaritia 450,d
C. Sabinus cū Chærea Minucianū petit 359,b. ſibi ipſi manus infert 368,d
Sabini Syri militis facta, habitus animi & corporis 554,c,d, e. mors, ibid.
Sabini vocantur Romani 604,d
Sabuchades Amanem inſidiarum argu it 208,c
ſacerdotes ſeu miniſtri Iudæorum 596, b. lorica ſegregantur 537, f. Aegyptij circunciduntur, & à ſuilla abſtinent 609,e. fame pereunt 382,d
ſacerdotum decimas accipientium numerus 595, e. officium 525,d. ornamentum 538,a. in diuinis perſeueratio 414,d. veſtes 47,b.144,f
ſacerdotum reditus 60,c. ſedes 54,b. defectio 210, d. ſeditio 381,c. interfectio 564,e. occiſorum multitudo 108,e
ſacerdotij translatio prædicta 92,c
Sacramento populum Herodes obſtringit 296,d
ſacrarium ſpoliatur 332,a
ſacrificat populus 138,d
ſacrificiū Deo gratū 101,f. 135,b. Abelis & Caini 4,b. Euchariſticū 51,a. mēſis Octob. 51,d. Noe 6,c. ignoranter errantis 51,b. Penſecoſtes 52,b. ſciēter inique agentis 51,b
ſacrificij Abramici ritus 11,d
ſacrificia principis 51,b
ſacrificia publica 51.d
ſacrificiorū diuiſio 50,f. leges 50,e. 49,a
Sadducæorum opinio 337, d. ſecta 456,f
Salatis Aegyptiorū hoſtes, Abarim nactus moritur 590,c,d
Sales Arphaxadis filius 9,b
Salis oppidum Idumeæ 483,c
Salmanaſar Syriā ac Phœnicē pertranſit 179,e. decē tribus in Mediā abdūcit et Iſraelitarum regem cepit 179, c. Tyrios vincit 179,f
de Salmanaſare locus Menandri 179,e
Salomon: vide, Solomon
Salome Herodis crudelitatem incitat 439,b. Ariſtobulum accuſat 435,d. filiā ad prodēda ſecreta pellicit 308, c. à fratre Pherora incuſatur 436,a ſemetipſam purgat 309,a. vinctos abſoluit 447,e. moritur 338,c
Salpadæ filiarum hæreditas 65,e,f
Saltus Libani 149,c
Samachonites lacus 84,c
Samaralla legatus Herodis 280,a
Samaria deuaſtata 121,f. ab Adado obſeſſa 160,e.167, d. ab Hyrcano ſolo adæquatur 247,b
Samarienſis regionis ſitus 484,d
Samarita Antipatri procurator 442,f
Samaritæ vnde dicti 190, a. ab Alexandro liberam vitā petūt 212,a. Iudæis infeſti 219,e. templi inſtaurationē impedire conati 200,a. à Iudæis ſeditionis arguūtur 379,a. Galilæos opprimunt 378,d. origo 210,c. lis de templo Garizitano 237, a. cæſorum numerus 494,c
religionis Samaritanæ initium 180,a
Samaritani ſeditioſi oppreſſi 341,b. Iudæos accuſant 378,f
Sameas contra Herodem dicit 264, b. in honore habetur 264,c
Samoſata ab Antonio obſeſſa 276,b. ab Herode oppugnata 425,d
Sampſon, nomen quid ſignificet 89,a
Sampho vicus 333,c
Samuel ius reddit 95,b. Saulū inunxit regem 96,d. Saulū ad prælium incitat 100,f. vatis origo 91,e. natiuitas 92,a. educatio 92,a,b. diuina patefactio 92,b.
Samuelis cōſolatio, ſacrificium, oratio 94,e. filiorum impietas 95,c. obitus 110,b. manes Saulo pernicicm nunciant 113,a
Sanaballetes moritur 211,b
Sanagarus Anathi filius 84,c

San-

Index.

Sanctuarij dispositio 45,e
Sanctum sanctorum 45,f
Sapha locus quid denotet 221,c
Saphas luctæ filius 9,b
Saphatha vallis 156,d
Sara ab Aegypti rege rapitur 10,b. ab Agare ex Abrahamo grauida despicitur 11,d
Saræ mors, & etas 14,c
Saramalla Syrorum ditissimus 271,e
Sardianorum decretum pro Iudæis 267,c
Sardianorum magistratui literæ missæ 307,a
Sardonyx litationis index 50,b
Sareptana vidua cibo non deficitur 158,b
Sares Nephthalim filius 29,e
Sarmatæ Fontetum occidunt 573,c
fatum quid contineat 168,e
Saulus asinas quærit: voce diuina rex ordinatur: vngitur 96,b,c,d. sortitione designatur 97,b. & inauguratur ibidem. Ammanitas vincit 98,a. Palæstinos superat 100,b. quos habuerit filios & filias, ibid. e. Amalecitas opprimit 101,b. regno priuatur: fit dæmoniacus 102,e,f. Dauidi insidiatur 105,b. & reconciliatur, ibid. c. sacerdotes necat 108,a,b. suam iniquitatem Dauidis autem innocentiam agnoscit 110,b. Samuelem sibi in vitam reuocari iubet 112,e. moritur 115,a
Scaurus Cœlesyriæ præfectus 259,b. dux Romanorum obsidionem soluit & Aristobuli muneribus corrũpitur 413,b,c. Aretæ reconciliatur 259,c. 415,b
scenopegiæ festum 146,e. 203,a
Scipio in Syriam proficiscitur 261,d
Scriptura sacra à matre martyribus 7. filijs proponitur 627,c
Scythæ Romanis cladem inferunt 573,b
Scythopolis vrbs 259,e. 414,f
Scythopolitæ Iudæos trucidant 473, c. à Iosepho occiduntur 221,a
Sebas Ili filius 134,b
Sebaste, vrbs Samaria olim nuncupata 293,a. ab Hyrcano obsessa 246, e. 409,b
Sebaste vrbs ab Herode edificata 430,e
Sebastus portus in Cæsaris honorem constructus 322,d
Sedecias pseudopropheta Michææ restitit 163,a. sibi pœnam denunciari animaduertit 163,c
Sedecias peruersus 186,a. rex à Babylonio constituitur 186,a. pseudopropheta seductus ab Hieremia admonetur 186,a,c. à Babyloniis capitur 187,e. moritur 188,e
Seffora Moysis vxor 34,f
Sehon rex Amoræorum Moysi negat transitum 61,b. occiditur 61,e
Seianus occisus 346,c
Sein mons 60,f
Selennarus Senacheribum patrem occidit 181,d
Seleßmus Iabeßi filius 176,e
Seleßmus Zachariam regem occidit 176,d. interit 176,e
Seleucus aliàs Nicanor. 218,a. Iudæos honorat 218,a. Antiochiæ conditor 604,d. Stratonicam ducere noluit 596,e
Semæ posteri 9,a
Semechonites lacus 503,c
Semeis Dauidem conuitijs traducit 128,b
Semei exitium 140,d
Senaar campus 5,b. 7,a
Senacherib Assyriorum rex 544,d. instituit expeditionem Hierosolymitanam 180, c. à muribus exarmatur 181,c. è medio tollitur 181,d
Senacheribi perfidia 180, d. exercitus peste deletur 181,d. Herodotus memor 181,c
senum consilium salutiferum 151,f
Sepphoris Galilææ ciuitas maxima occupatur ab Herode 424,d. à Iosepho 481,c. 402, c. incenditur à Varo 451,f
Sepphoritæ Cestium & Gallum in subsidium vocant 403,a
Serebæus aliàs Mardochæus 199,c. vide Mardochæus
Seron à Iuda Machabæo occiditur 226,b
serpens Euam tentat 3,d
Serpentis pœna 3,f
Serpentes Aegypti 33,a
in Serpentes stratagema 33,b
Serugus Ragai filius 9,b
Seruilij decreta pro Iudæis 266,f
seruitutis lex 70,f
Sesostris rex Aegypti fabulosus 609,c
Sethbo, Rameßes nominatus 598,e
Sethos rex Aegypti 598,a
Saturnini oratio de libertate 363,f
Sethus, eiusq; posteri 4,e
Sextus Cæsar Herodem illustrat 265,c. pro Herode absoluẽdo scripsit 264, a. moritur 267,f. 418,e
Sexto Marcus succedit 418,e
Siba villicus Memphibosthi 122,e. herum suum apud Dauidem calumniatur 128,a
sicarij qui dicebantur 381, e. nocentißimi 572,a. Iudæis calamitatis autores 584,d
sicariorum princeps Eleazarus 578,f. Ierosolym. temeritas 584, d. capiorum in tolerandis tormentis duricies 584,f
Sicella ab Amalecitis incensa 114,b
Sicella vicus Dauidi tributus 112,b
Sicima, vrbs vbi sita 19,e
Sicima occupata 87,b
Sicimitæ Abimelechum eiecerunt 86, f. puniti 86,e. vrbe explosi 87,b. fugitiui combusti 87,b
sicli valor 49,b
Sila satellitum regis dux 403, b. a. ob insolentiam in custodiam coniectus 370,c. 371,a. occisus 372,c
Siloa fons 534,d
Silo ab Antigono pecunia corruptus, 274,b. 423,d
Silonis corruptio retecta 424,a
Silua ardentibus facibus Ierosolym. peti iubet 581,a
Simeon quid 18, b. Iacobi filius nascitur, & cur sic vocetur 18,b
Simeonis sæuitia 20,a. filij 29,d
Simeoniorum sors 78,c
Simon Boethi filius fit pontifex 369, e. Mathiam excruciatum interimit 550,c. Ananiam occidit 550,d
Simon Camithi filius pontifex constituitur 338,d
Simon Canthera pontifex 370,c
Simon Cathlæ filius 513,x
Simon quidam Essenus Archelai somnium explicat 454,b
Simon Gerasenus dux latronum 572,f
Simon Gioræ filius rapax, homicida 482,c. Romanos inuadit 476,b. in pompa traducitur, & occisus nunciatur 575,c
Simon Herodis seruus diadema sibi imponit, Grato repugnat, fugiens trucidatur 332,d
Simon frater Iudæ Galilæis auxiliatur 228,b.
Simon Ptolemaidenses deuicit 228,b. phalãgem militum aggressus hostè fugat 238,b. Bethsura potitur 240, f. Ioppen occupat 242,a. Tryphoni repugnat 242,c. Candebeum vincit 408,d. Iudæa expellit 244,d. insidijs generi Ptolemæi cæsus 244,e
Simon regius diadema sibi imponit 451,c
Simon in cloacam se demittit, mutata veste prodiens vincitur 570,e. & vinctus Cæsari offertur 571,a

Simo-

Index.

Simonis & Ioannis crudelitas, 546,e
Simon Sauli cuiusdam filius latro parẽtes, vxorem, filios, atq; seipsum interfecit 473,d
Sina mons 39,a
Sinæ montis vbertas 34,b
Sinæus mons 159, e. vbi situs 603,e
Sis quid denotet 164,e
Sisares exercitus Iabini dux 84,c. trucidatur 84,f
Sobachis insigne facinus 133,e
Socrates philosophus 609,d
Sodomæ exitium 12,c
Sodomitica terra vicina Asphaltiti 522,a
Sodomitæ flagitiosi 12,a
Sodomitarum cum Assyrijs bellum: & ab ijsdem accepta clades 10,e
Sohemus arcanum effutit apud Mariammen 288.f. occiditur 290,a
Socho vrbs à Roboamo ædificata 153,e
Solomona mater 7, fratrum, Machabæi, Aberi, Machiri, Iudæ, Achæ, Arethis & Iacobi, ad Antiochum accersitur 624, comburitur 626
Salomon Dauidi natus 125,b. regnum auspicatur 135,e. hostes eiecit 139, d. à Deo sapientiam petijt 140,f
Solomon templum extruit 143,b. 603,b,d. litat 146,e. regiam ædificat 147,b. Iromi ænigmata soluit 147,f. vrbes condit 148,b,c
Solomon idololatra fit 150,d. moritur 151,d
Solomonis virtutes, & opulentia 140, e. 150,a. sapientia 141,f. potentia 609,c. iudicium de duabus mulieribus 141,b. præfecti qui 141, d. sumptus quotidie 141, e. vxores & concubinæ 150, d. scripta 142, a. incantationes 142,b. literæ ad Iromum 142, c.
Salomonis tribunal 147, c. cubicula voluptuaria 147,d. solium eburneum 147,e
Salomoni forma templi monstrata 138,a. reges plerique munera mittunt 150,a. Aegypti regina munera dat 149,d. Deus in somnis visus, quidlibet postulare iubet 140,e
Solones Græcorum legislatores 610,d
Solyma, Hierosolyma vocata 11,b. 119,e
Solymitarum sæuitia 598,f
somnium Iacobi 16, f. militis Madianitici, 85, e. Iosephi 21, b. pincernæ 23, f. pistoris 24, b. Pharaonis ibidem, d, e. Nabuchodonosori 190,e
somnus quid 582,c
Sopha filius Raguelis capitur 508,e
Sophira Indiæ regio 149,b
sorte Saul rex eligitur 97,b
Sos quid significet 590,d
Sosius Herodis socius 427, a. coronam auream Deo consecrat 278,d. Antigonum opprimit 277,c. Hierosolyma obsidet 277,d
Spadonum lex 71,e
Sparta Licurgi leges diutißimè tulit 614,b
Spaseni castrum 374,b
speculatores Chananæam peruagantur 54,a. 55,b
spes fallax quæ 428,e
spoliorum lex 575,b
stadia 30, miliaria 4 Italica 81,c
Strabo Cappadox de Iudæorum fidelitate 247.c. 249,a. 261,a
Straton Berææ tyrannus 252,b
Stratonis turris 294, e. Cæsarea dicta 292,e
Struthium stagnum 547,f
stuprum angelorum 5,b
stupri lex 69,e
stupro extincta Leuitæ vxor 81,b
superbia Caij 458,b
Susa vrbs vbi 194,e
Susacus Aegyptiorum rex Hierosolyma capit 154,c,d. prædatur 122,a
Sures Madianitarum rex 65,b
Suus filius Abrami è Chætura 14,d
Sybillæ testimonium de turri Babel 7,d
Syllæus Arabs Salomen amat, ambiturus spe excidit 309, d. cladem Cæsari commemorat 312,d. Herodem accusat 312, d. accusatur 314, f. 320, e. ab Areta homicidij arguitur 320,e. damnatur 315,d
Syria occupata à Dauide 121,f
Syria à Salmanasare perlustratur 179, e. à Nabuchodonosoro inuaditur 185,a
Syrus miles magnanimus 554,c
Syri Dauidi resistunt, & vincuntur 123,c. in Deum contumaces ab Israelitis in campestribus vincuntur 161,c. Achabum vicerunt 162, e. panico terrore fugati 168, b. Iudæorum multitudinem perdit 473, à Iudæis cæst 475,c
Syrorum ciuitates à Iudæis vastantur 472,f
Syrorum & Iudæorum seditio 381,b
Syris consueta supplicatio 161,e

T.

Tabernaculi situs 45, c. vasorum descriptio 46,d, e. ædificandi dona à principibus collata 44,c. 136,a. distributi significatio 45,e. & dedicatio 49,d. 198,f
festa tabernaculorum 51,e
tabulæ x. præceptorum in arca 46,e
talionis lex 71,a
Tanim ciuitas 528,d
Tanis vrbs 10,d
Tarichææ in Genesar à Vespasiano vincuntur 502, d. à Tito capiuntur 502,e
Tarichearum situs, munitio, obsidio 500,a. excidium 502,b
Teglaphalassar Assyriæ rex Israelitas abducit 177,a
temperantiæ obseruatæ vtilitas 190,d
templum flammis ac sanguine repletum 563, a. ædificari cœptum quando 143,b. à Salomone ædificatum 534,d. 603, d. à Iosia instauratur 183,a. incenditur 562,a. à M. Crasso spoliatur 416,c. inuito Tito exuritur 562,d
templum Hierosolymitanum obseratum 178,c. apertum 178,d
templi Hierosolymitani ornatus 596, b. lex 67,b. vasa à Nabuchodonosoro ablata, remittuntur 196,a. religio læsa 258,f
Tephthæus facibus in machinas Romanas euolat 548,b
Terebintus arbor 523,e
terminorum lex 68,c
Tero miles Herodis eximius 316, d. Herodem reprehendit 316, e. in carcerem præcipitatur 316,f. insidiarum regi structarum instimulatus cum Tryphone torquetur 317,a
Terra virgo vera 3,b
terræmotus in Iudæa 285,a. 428,d
testimonium lex 68,a
Tethmosis pater Chebronis 591,b
Tethmosis rex Aegyptiorum 597, f. pastores Aegypto eijcit 598,d
Thadamora vrbs à Salomone condita 148,c
Thamara apud Dauidis filia Abesalomum cælebs 126,a
Thamaræ sorori Amnon vim inferre studet 125,d
Thamnæ Esai concubina 20,f
Thamna oppidum tribus Ephremitidis 80,c
Thamnitensis vxor Sampsonis 89,b

Thapſa vrbs à Manacino vi capitur 176,c
Tharbis Aethiopum regis filia Moyſi nubit 33,d
Tharrus pater Abrahami 9,c
Tharſus Pauli Apoſtoli patria 8,b
Thaumaſius Caij ſeruus 346,f
Thebæ oppidum ab Abimelecho capitur 87,c
Thebanorum ciuitas à Tripolici ſcriptore inuaditur 597,c
Thebetus, menſis 202,e
Thecel quid 193,c
Thecuitis mulier pro Abeſalomo intercedit 126,e
Thella vicus Iordani proximus 484,b
Themanus Eſai filius 20,f
Thœnus cũ Dauide fœdꝰ pepigit 122,a
Theodectes poeta 217,e
Theodotus Græcus de Iudæis 597,b
Theophilus Græcus de Iudæis 597,b
Theophilus pontifex Hieroſolymæ à Vitellio inauguratur 343,b
Theopompus Athenienſibus maledicit 597,c
Theopompus curioſus pœnas luit 217,e
Thermutis Pharaonis filia, Moyſen è mortis periculo eripit 31,f. ad regem ducit 32,c
Theudas pſeudopropheta à Fado punitur 377,d
Theudio 443,a
Thoba dux, Abimelechi ſucceſſor 87,d
Tiberias à Ioſepho recuperatur 393, b. 481,c. penè directa 402,d
Tiberiadenſes arma corripiunt 387,b
Tiberienſes Ioſephum ſalutant 389,f eundem conuitiantur 400,a. intra mœnia à Ioſepho compulſi 400,c. minis terrentur 481,d. à Ioſepho carcere emiſſi 393,d
Tiberienſium conſilia 399,e. ſeditionis autor Clitus punitur 393,c
Tiberius Alexander Fado ſucceſſit 377 e. filios Iudæ punijt 377,e
Tiberius Alexander Iudæos compreſſit 474,e. in vinctis audiendis negligentiam excuſat 345,e. Mathematicæ ſtudioſus 348,a. ſacerdotes in crucem agit 340,e. Iudæos Roma expellit 341,b. morbo affligitur 347, d. moritur 341, c. 348, c. ſepelitur 349,a
Tiberio Alexandro Cumanus ſucceſſit 377,f
Tigillinus homo nequiſſimus 522,c
Tigris Paradyſi fluuius 3,c
Timæus hiſtoricus de Thebanis maledicit 597,c
Timæus Iudæorum rex 590,c
Timotheus Iudæos angustia premit 228,a
Tiro miles Herodem iniuſtitiæ arguens, capitur 439,e
Tiro falſo accuſatus, & quæſtioni obiectus, moritur 440,a
Titus bis Iudæorum poſſeſſiones muadit 406, e. Iapham capit 494,b. mittitur contra Iudæos 528,d. Giſcalam ſubigere conatur 506,e. à Giſcalæ ciuibus ſuſcipitur 507,d. hoſtibus clementiam probat 507,e. & dimicat 531, c. fugit 532, e. militibus reconciliatus, Iudæorum inſidias vlciſcitur 534, b. Hieroſolyma obſidet 539,d. Iudæum crucifigi iubet 540, d. à Simone fortiter impugnatur 541, b. Iudæos, quò vellet quiſque pergere, dimittit 546,a. miſertus Iudæorum, captiuis manus præſcindit 547,b,c. malè à Iudæis audit, ibidem, d. populi Iudaici reliquias liberatum properat 550,b. Antoniam euerti iubet 555,f. ſacra celebrari vult 556,a. Ioannem increpans, templum Hieroſolym. ſeruare ſtudet 557,a. ignem templi Hieroſolymit. portis ſubijci iubet 561,a. transfugas occidere ſtatuit, at eos dimittens rectores ad ſe vocat: conſilium de templo proponens parcendum iudicat 561, b,c,d. ignem templi Hieroſolymit. extingui iubet 562,b. homines ad ſupplitium duci iubet 565,a. Iudæis vitam indulget 565,f. Iudæos confugientes ad ſe recipit 567, c. Hieroſolymam ingreſſus turres fortunæ ſuæ monumentum relinquit: armatos interfici iubens, latronibus ac ſeditioſis occiſis, iuuenes per prouincias diſtribuit 568,c,d,e. funditus erui Ieroſolym. mandat 569,d
Titus militibus fortibus præmia donans, ſacra pro victoria celebrat: & legionem è Syria profligat 570,b, c. natalem Veſpaſiani celebrat 571, b. à Vologeſo auream coronam accipiens Iudæos ciuitate expellit 573,d, e. Simonem & Ioannem ad Italiam portari mandat 574,a, b. turrim in Iudæos fieri curat 580,f
Titi Cæſaris erga Iudæos miſericordia 405,e. erga Ioſephum clementia 497,d. pro merita ducitur 542,c. fortitudo 532,d. pietas 550,b. 560, d. imperium 564, e. de vita futura opinio 554,a
Tito defuncto, luſtus ſuam hiſtoriam prodit 481,e
Tobiæ filij Ioſephi virtutes 220,d
Traianus Iapham expugnat 493,e
Trachon regio 430,c
Trachonitæ Herodem Cæſari inimicum eſſe gaudent 312,e. ab Herode trucidantur 311,f
Trachonitæ deditiij violenter circuncidi, à Ioſepho vetantur 390,e. dimittuntur 392,e
Trachonitarum defectio 311,e
Trachonitis Herodi tribuitur 295,d
tranſtordanenſes aram erigunt 79,c
Tripolici ſcriptor 597,c
Troglodytarum gens vndè 14,d
Troglodytarum mos 53,f
Tryphon Alexandri filium Antiochum Hieracem necat & imperio potitur 244,b. Antiocho regnum aſſerit, 239,f. ab eodem Antiocho deficit 242,c. ab Antiocho Sotere ſuperatur 244, c. Demetrium prælio ſubigit 240, c. à Simone oppugnatur 244, a. quæſtioni obiectus 440, a. Ionatham occidit, 242,c. 408,d. Simoni imponere ſtudet 243,c
Tryphon torquetur 317,a
Tryphonis vrbs Abaris 598,c
tyrannidis incommoda 364,a
tyrannorum in cloacis ſpes & cædes 566,f. crudelitas 406,f. Ieroſolym. timor 567,e
Tyrannus Herodis ſatelles honoratur 313,e
Tyrij à Salmanaſare vincuntur 179,e. à Simone opprimuntur 228,b
Tyriorum annales 591,e
Tyriorum deus Baal 171,e
Tyriorum impudentiam Veſpaſianus culpat 403,d
Tyriorum tyranni auxilio Antigonus regnum repetit 269,b
Tyropæon vallis 534,d
Tyrreni dicuntur Romani 604,d
Tyrus ab Alexandro expugnatur 211,a
Tyrus à Nabuchodonoſoro obſidetur 594,b

V.

VAltha caſtellum 319,b
Valerianus Decadarchus populũ reconciliaturus Tiberiadem à Veſpaſiano mittitur 499,d
Valerius Aſiaticus 367,e
Vallis locus 54,f
Vardanes Izatæ bellum indicens cæſus 376,c

Index.

Varus Syriæ præfectus 322,c. ſeditionis autores punit 331,c.452,b. Sabino ſuppetias fert 333,b. Iudæos incuſat 333,c. literas ferentem iniquè tollit 387,f
Varus Iudæos occidit 388,a. & crucifigit 451,c. Samaria potitur 451,f. latrones abigit 430,c. nobiles viros quot occidit 474,b
Vaſte Artaxerxis vxor contumaciæ accuſatur 204,f. atq; à rege repudiatur 205,a
velum Babylonium 537,c
Venerea lex 53,b
veneficij lex 71,b
Ventidius Romanorum dux, Antonio pecunias extorquet 474,a. Parthis contrarius 275,c. in Parthos miſſus 424,c. Herodi copias miſit 425,b
Veranius tribunus plebis 366,f
veritate nihil validius 198,c
Veſpaſianus Tyrum veniens eorum impudentiam arguit 403,d. Ioſephum honorat 403,f. Imperator declaratur 406,d. nunciatur 527,a. à Nerone ad exercitus mittitur exercitum ducens benignè ſuſcipitur 483,c. Gadaram expugnat 487,f. Iotapatam obſidet 489,c,d. Iudæos repellit 490,c. vulneris dolore ſuperato bellum in Iudæos incitat 491,f. turres ferro obductas erigit 493,d. Samaritas infeſtat 494,d. Ioſephum muneribus fouet 498,a. exercitum Ioppen mittit 498,c. in Cæſaream migrat 499,b. nauale prælium contra Tarichæas inſtituit 502,c
Veſpaſianus Gamalam obſidet 503,e
Veſpaſianus à ſuis relictus 504,d
Veſpaſianꝰ arcẽ Gamalæ obtinet 506,a. contra hoſtes incitatur 517,c. mortem Neronis cognoſcit 522,c. Iudæam inuadit 524,c. Imperator inuitus fit 526,b. Ioſephum captiuitate liberat 527,a. Imperator prædicatur 528,c. Gallileam excidit, & ex bello Iudaico imperium adeptus eſt 545,c. templum paci ædificat 575,d
Veſpaſiani pudicitia, & modeſtia 526,a. clementia 578,c. ornamenta, vota, prandium, & triumphus celeberrimus 574,c,d
Veſpaſiano defuncto Iuſtus hiſtoriam prodit 401,e
Veſpera, quæ diei pars 2,e
veſtitus lex 72,c
Vetezobræ notatio 560,b
viæ regiæ ſilice ſtratæ 150,b
viatores cibandi 68,f
vicorum direptio 523,a
victima cælitus inflammata 94,e
victoria in quibus conſiſtat 11,a. 255,f. 226,c
victoriæ lex 72,b
victoriæ ſimulachra 575,b
vindemiæ lex 68,e
vini immoderati energia 197,c
virga in draconem conuerſa 34,d
virginem vi opprimentis pœna 613,a
virtus libertatis effectrix & altrix 364,a
cum Virtute res gerendæ 286,b
virtutes regiæ imprimis ſubditis declarandæ 112,
vitæ humanæ terminus poſt Moyſen 9,d
Vitellius Syriæ præſes Hieroſolyma peruenit: ſtolam pontificiam ſacerdotibus tradens, Ionathæ pontificatum confert 341,d,e. Artabanum occidere conatur 342,a. ab Herode conuiuio excipitur, ibidem, b. Theophilum pontificem conſtituit 343,b. Romam pro caſtris habet 525,c. luxuriatur & occiditur 522,d. 528,c
vitis aurea 257,a
vltio aquilæ aureæ direptæ 449,a
vna dies pro prima die 2,f
vnguentum ſanctum 49,c
Vologeſus rex Parthorum auream coronam Tito dat 573,c. Izati contrarius 376,f. eidemq; bellum infert blaſphemus 377,a
Volumnius Syriæ præſes 312,b. eius in Herodis filios ſententia 316,c. 439,c,d
votum Iacobi 17,a
vota Deo facientium conſuetudo 465,a
Vra Chaldæorum vrbs 9,d
vrbis ſacræ lex 67,b
vrbem quis primus condiderit, & inſtituerit 4,d
Vrias è caſtris vocatus 123,c. mortuus Dauidi nunciatur 124,c
Vriæ literæ 123,f
Vſes Arami filius 9,b. Damaſci conditor 9,b
Vſis Dani filius 29,e
vſura prohibita 613,c
vxores quando & quales ſint ducendæ 69,c
Vxus filius Nachoris è Melcha 9,d
Vzalis Iuctæ filius 9,b

X.

Xaloth vicus 484,b
Xanticus menſis 5, d. 36, e. 37,b
Xerxes Darij filius rex Perſicus 201, d. Iudæis commeatum ſuppeditat 203,d
Xerxis ad Eſdram literæ 201, e. in Iudaicam gentem beneficentia, ibidem, d
Xerxi mortuo Artaxerxes filius ſuccedit 204,d
Xylophorias feſtiuitas 471,b

Z.

Zabelus Arabum dynaſta Ptolemæo, Alexandri caput mittit 239,b
de Zabido Apionis mendacium 608,c
Zabros Gadis filius 29,e
Zabuda Ioacimi mater 184,f
Zabulon quid ſignificet 18,c
Zabulon Iacobi è Lia filius 18,c
Zabulonitarum ſors 78,c
Zabulon Galileæ ciuitas 475,b
Zachanus Nachoris è Melcha filius 9,d
Zacharias Amphicali filius 512,a
Zacharias Hieroboami filius Iſraelis rex occiſus 176,d
Zacharias Amiã Achazæ fil. interemit 177,d. ſupremus Iſraelitarum dux
Zacharias Ioadi pontif. filius in templo lapidari iubetur 173,d
Zacharias propheta populum confirmat 200,c
Zabeucus Locrorum legislator 610,d
Zambrias quis 64,b,f
Zambriæ contra Moſem oratio 64,c. interitus 64,e
Zamares Iſraelitarum rex 157,d. igne perit 157,d
Zamaris relictis filijs moritur 319,d
de Zamari Iudæo Babylonico 319,b
Zara Iudæ filius 29,d
Zareus Aethiopum rex ab Aſano profligatur 156,d
Zebellus Galis conatus aperuit, 87,a
Zebis dux Madianitarum 86,b
Zelotæ impij 579, c. ſupprimendi 13,b. ſuo periculo cruciati 514, d. rapiunt Simonis Gioræ vxorem 524, a. vrbem profanant 524,c. templum occupant 525,c

Index.

Zelotarum crudelitas 516,b.517,b.diſſidium 525,a.ſcelera 516,c
zelotypiæ lex 53,a
Zelotypus Pheroram apud Herodem accuſat 308.c
Zelpha Iacobi ancilla 18,b,29,d
Zenbranes Abrami filius è Chætura 14,d
Zeno philoſophus 609,d
Zeno Cotyla apud Philadelphenſes tyrannidem inuaſit 245,a
Zenodorus quì vixerit 295,& interierit 296,a
ad Zeuxidem Antiochi epiſtola Iudæos laudans 219,d
Zibus rex Madianitarum 86,a
Zipha vrbs à Roboamo condita 153,c
Zipheni Dauidi proditores 109,c
Zizus Philippi ſocius Arabum princeps 252,b
Zoar Simeonis filius 29,d
Zoilus Doræ tyrannus 249, b. Ptolemæi opem implorat, & capitur 249,c
Zoor, locus 12,d
Zophonias Gadis filius 29,c
Zopyrion Græcus de Iudæis 597,b
Zorobabel Salathielis filius Hieroſolymorum 199, b. Darium adit 197, b. altare erigendum inſtituit 199,c. populatibus libertatem nunciat 198,f

FINIS.